3 1761 08824731 7

Goldwin Smith

The Grange.

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

B.

SCRIPTORUM ORAT. PEDESTRIS

VOL. X. SECT. I.

CONTINENS

XENOPHONTIS OECONOMICUM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE, MDCCCXLI.

SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.

(LONDINI APUD BLACK ET ARMSTRONG.)

XENOPHONTIS
OPERA OMNIA

RECENSITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA.

VOL. IV. SECT. I.

CONTINENS

XENOPHONTIS OECONOMICUM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE, MDCCCXLI.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.
(LONDINI APUD BLACK ET ARMSTRONG.)

XENOPHONTIS
OECONOMICUS.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

LUDOVICUS BREITENBACH,
PHIL. DOCT., GYMNASII SILUSIANI PRAECEPTOR
EIUSQUE ALUMNORUM INSPECTOR.

GOTHAE, MDCCCXLII.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.
(LONDINI APUD BLACK ET ARMSTRONG.)

PRAEFATIO.

Universae philosophiae Socratis, qualis a Xenophonte traditur, non id est propositum, ut rerum divinarum et humanarum pernoscat causas, vel investiget origines, sed ut docendo, quid bonum sit atque honestum, singulos homines informet ad vitae beatitatem, cunctasque civitates perducat ad felicitatem [1]). Unde fit, ut duae potissimum existant philosophiae Socraticae partes: ethice, qua demonstratur, quomodo unusquisque homo sibi conciliet καλοκαγαθίαν; politice, quae docet, qua ratione singuli homines bonam atque perfectam efficiant civitatem. Iam vero, quia cum familia paterfamilias instar minoris civitatis est in maiore, huiusque prospera conditio sita est in re domestica civis cuiusque bene administrata, accedit tertia pars: oeconomia. Primus particulatim peculiaribus libris ethicen, politicen et oeconomiam tractavit Aristoteles. Plato, qui virtutem hominis vel patrisfamilias, nisi civitatis legibus obnoxii, cogitari posse negat, omnes tres illas disciplinas uno libro comprehendit, quem inscripsit Civitatem. Fundamenta autem tripartitae illius philosophiae iecit Xenophon. Hic enim in Commentariis quasi totum ethices Socraticae ambitum declarare conatur, quanquam haud pauca ibi leguntur, quae ad politicen potius, vel ad oeconomiam

[1]) Xenoph. Comment. I, 2, 64.

pertineant, in Cyropaedia partem quandam politices persequitur, oeconomiam docet in Oeconomico [2]).

Oeconomia est ars rem familiarem bene administrandi. Haec in Socratis doctrina gravissimi momenti est propter duas causas: primum non solum variam praebet voluptatem et utilitatem [3]), sed etiam ad assequendam *εὐδαιμονίαν* prorsus est necessaria [4]); deinde suae domus administratione civis evadit idoneus, qui publico munere fungatur, si quidem publica administratio a privata nihil differt, nisi rerum amplitudine [5]); accedit, quod re familiari neglecta civitati munera, quae debet, praestare nemo potest [6]).

Hanc igitur materiam Xenophon dignam habuit, quam peculiari libro exponeret, cui perpurgandae singularem operam navaret. Itaque dialogus in Oeconomico, id quod secus habet in Commentariis, non sine certa quadam ratione, singulisque partibus haud temere compositis, scriptus est. Primum enim apparet totum librum de industria in duas divisum esse partes. Earum prima, quae Socratis cum Critobulo sermonem comprehendit, loco prooemii est, et rem quasi praeparat; altera demum, quae Ischomachi et Socratis colloquio efficitur, de administratione domestica quae proponenda erant praecepta tradit. Deinde vero utraque pars, quae connectitur illorum, quae antea disputata sunt, repetitione (cap. VI.), etiam interiori quodam vinculo inter se cohaeret. Nam vocabuli *οἶκος* definitio (cap. I.) praecipue ad illum locum spectare videtur, quo negotia et viro et feminae peculiaria diserte discernuntur. Considerate porro factum est, quod (cap. I. et III.) de causis, quibus res familiaris plerumque deminuatur, disseritur, quia infra (cap. VIII — XIV.), qua via ac ratione tuenda et amplificanda sit illa, praecipientem Ischomachum Socrates erat inducturus. Item denique, quo consilio de artis rusticae utilitate ac nobilitate (cap. IV. et V.) explicatum sit, patet, si quidem praestitutum erat, ut de eadem arte Ischomachus praecepta daret infra (cap. XV sqq.).

---

[2]) V. Goettling. in Praefat. ad Aristot. Oeconomicum, Anonymi Oeconomica, et Philodemum de vitiis etc. p. V sq. — [3]) Xen. Comment. II, 1, 19. IV, 5, 10. — [4]) Ibid. IV, 1, 2. — [5]) Ibid. III, 4, 12. IV, 2, 11. — [6]) Ibid. IV, 1, 2.

His verbis una accipis brevem huius libri dispositionem. Hanc vero, quam primis tantum lineis descripsimus, cave, ne ita pertexi opineris, ut singuli materiae loci necessaria quadam consequentia ordinentur, subtiliter unoque dialogi tenore inquirantur et ab omni parte denique absolvantur. Incompta potius illa sermonis simplicitas grataque disputandi facilitas, quam — veri, non personati illius Platonici — Socratis propriam fuisse scimus, si in quopiam alio Xenophontis libro, maxime cernitur in Oeconomico. Unum illud, quod propositum est, per totum quidem dialogum usque spectatur, et arte, quae dicitur *μαιευτική* [7]), ad finem perducitur; sed digressionibus, quae ad ipsam rem minus pertinere videntur, interpositis, a directa sermonis via passim declinatur, deinde oratione, aut ubi erat interpellata, aut ubicunque convenit disputantibus, denuo excepta, quae iam explicata sunt, repetuntur, vel amplius dilatantur, usque dum res satis tractata satisque illustrata esse videatur. Iucunda autem, quae inde nascitur, dialogi varietate fit, ut argumenti, si qua est, severitas vel ieiunitas lectori minime taedium moveat, ut potius oblectetur, quod tanquam ambulando per varia domus conclavia, per agros, hortos et vinea, et auscultando magis quam cogitando harum rerum aliquam adipiscatur cognitionem. Nonnihil ad oblectationem conferunt etiam lepores aliquot, e. c. quae de Socratis divitiis (cap. II.), vel de Niciae equo (cap XI.) memorantur; eodem pertinet de Cyro et Lysandro narratio (cap. IV.).

Iam quaerendum est, doctrina, quae traditur Oeconomico, quae sit et qualis. Administrationi domesticae adhibentur ethices Socraticae praecepta. Docetur enim (cap. VII, 14.) etiam in hac re debere *σωφροσύνην* obtinere, h. e. observanda esse quae ex naturali quadam lege bona sint et utilia, quae recti et sani sensui quoquo modo conveniant [8]). Deorum igitur veneratione, qua fas sit, rem pie esse auspicandam (cap. VII, 7 sq.); deinde omnem administrationem distribuendam inter viri vices et feminae, ut

[7]) V. not. ad XVI, 8. — [8]) Hoc sensu *σωφροσύνη* opponitur *μανίᾳ* Comment. I, 1, 16. et par habetur *σοφίᾳ* ibid. III, 9, 14.

utrique ea cura mandetur, quae ipsius ingenio et naturali indoli maxime apta sit, viro nimirum quae foris, feminae quae intra domum versetur. Quicunque autem administrationis aliquo modo particeps est, ante omnia illis debet imbui virtutibus, quae Socrati ubique sunt primariae: *ἐγκρατείᾳ*[9]), *ἀνδρίᾳ*[10]), *δικαιοσύνῃ*[11]). *Ἐγκράτεια* commendatur viro et feminae (VII, 27.), villico (XII, 11.), ancillae (IX, 11.); *ἀνδρία* viro (V, 13 sqq.); *δικαιοσύνη* viro et feminae (VII, 15.), villico (XIV, 2 sqq.), ancillae (IX, 13.). Aliae accedere debent virtutes, quae ad eandem *σωφροσύνην* pertinent: *ἐπιμέλεια* in rebus peragendis et curandis necessaria viro et feminae (VII, 26. IX, 14. 18 sqq. XII, 19. XX, 4 sqq.), villico (XII, 9.), ancillae (IX, 11.). Ad benevolentiam et obsequium instituenda est uxor (VII, 10.), villicus (XII, 5 sqq.), ancilla (IX, 12.).

Argumentum huius libri amplius persequi alienum est ab instituti nostri ratione. Sed tamen duo sunt, quae imprimis digna videntur, de quibus paucis iam agatur. Primo loco commemoranda est vitae conditio, quae uxori ab Ischomacho conceditur. Ex huius praeceptis uxor viro fida comes esse debet et amans qualiscunque sortis socia. Viri autem est illius et animi et corporis saluti pro viribus consulere, eamque, quam plerumque vix quindecim annos natam omniumque rerum rudem ducit, erudire et ad bonum quodque et honestum informare, communicatis aliquando cum ea etiam iis, quae ad publicam vitam spectant. Ut vir extra domum, sic materfamilias regnat in familia. Non solum agere debet quae conclavium et rerum domesticarum cura requirit, sed liberos etiam nutrire et educare, et servis prospicere, quo fiat coniugi magis magisque dilecta familiaeque honorata. Unde apparet haec Xenophontem ea mente scripsisse, ut feminae sortem aliquanto liberiorem et honestiorem redderet, quam quae plerumque mulieribus Atheniensibus fuisse traditur. — Altero loco de praeceptis, quae ad agriculturam spectant, pauca monenda sunt. Agricultura, si agros possidet paterfamilias,

---

9) Comment. I, 5, 4. — 10) Ibid. IV, 6, 10. — 11) Ib. IV, 4, 11.

administrationis partem efficit, et quidem gravioris momenti. Ampliorem igitur huic parti concedendum fuisse locum consentaneum est. At vero ut singula quaeque ad artem rusticam spectantia singulatim pertractaret, id non minus, quam ut de unaquaque actione domestica deinceps dissereret, ab auctoris animo alienum fuit. Quo enim consilio instituta sit de agricultura disputatio, claris verbis aperit Socrates cap. XXI, 1: *Ἀτὰρ ἐννοῶ γε, ὡς εὖ τῇ ὑποθέσει ὅλον τὸν λόγον βοηθοῦντα παρέσχησαι. Ὑπέθου γὰρ τὴν γεωργικὴν τέχνην πασῶν εἶναι εὐμαθεστάτην* [12]). Demonstratur hanc artem esse facillimam tractatu, dummodo quis prudenter agat quae ipsa natura et usus quotidiani sana observatio eum doceat, dumque liber sit ab incuria et negligentia. Cur igitur ex sexcentis, quae exstant de agricultura, praeceptis ea tantum, quae pertineant ad soli naturam, eius tractationem, sationem, frumenti praeparationem, arborum et plantarum cultum, accipias, quae in suo genere sunt primaria, et ex iis quidem ea, quibus optime probari posset quod erat probandum, non est quod mireris.

Quanquam de loco, quem Oeconomicus inter ceteros Xenophontis libros obtineret, et de consilio, quo compositus esset, non semper recte iudicaverunt docti homines, tamen in eo omnes consenserunt, haud ineleganter scriptum esse neque sine magna oblectatione legi hunc librum. Iam Cicero eum dignum existimavit, quem in suam linguam verteret, quod paucis tantum et praecipuis Graecorum scriptis contigit. Recentiori vero tempore novum repertum est testimonium, quo apud antiquos Xenophontis Oeconomicum inter eiusdem vel similis argumenti libros vel principem tenuisse locum arguitur. Philodemus Gadarensis, philosophus Epicuri disciplinae adscriptus, Ciceronis senior aequalis, librum scripsit: *περὶ κακιῶν καὶ τῶν ἀντικειμένων ἀρετῶν καὶ τῶν ἐν οἷς εἰσι καὶ περὶ ἅ* [13]),

---

12) V. ad hunc locum notata et XV, 10 sq. — 13) Hic liber est in Papyrorum Herculanensium vol. III., quod C. Rossini edidit Neapoli a. 1827. Eundem deinde una cum Aristotelis et Anonymi Oeconomicis edidit Carolus Goettlingius. Ienae 1830.

in quo inter virtutes morales oeconomiam recenset. Ibi diserte quae Xenophon et Aristoteles — vel potius Theophrastus ex Aristotele — de oeconomia prodiderunt, in trutinam vocantur. Quanquam sciri non potest, num in iis, quae initio libri perdita sunt, Antisthenis, Metrodori, Xenocratis aliorumve, qui de hac re literis mandaverunt, scripta perlustrata fuerint, id tamen certo contendere licet, inter gravissimos huius generis libros a Philodemo numeratum esse Oeconomicum; hoc enim maxime inde apparet, quod magnam ille operam dat, ut in Xenophontis praecepta, quemadmodum potest, ut Epicureus, singulatim vel animadvertat, vel ea refutet. Exponendi vero, quibus rationibus utatur ad refutandum, hic non est locus. Satis habeo commemorasse multa reprehendi, quae Epicureorum disciplinae, imprimis illis de voluptate et de ἀταραξίᾳ placitis, repugnare videantur, deinde Socratici sermonis indolem a Philodemo parum cognosci, quum Socratem perstringat, qui uno sermone Critobulum oeconomiam docere conetur, et Ischomachum castiget, qui de hac arte tam vulgaria ac trita fere praecipiat Socrati.

Restat, ut de Oeconomici libris manuscriptis et editis agamus.

L. Codex Lipsiensis membranaceus, cuius accuratam exhibet notitiam Gustavus Sauppe in Praefat. ad Xenoph. Opusc. Min. p. XIII. sq. Eiusdem Viri Doctissimi egregia liberalitas concessit mihi quae ipse ex illo libro in suum usum notaverat, ea nimirum, quae Sturz. in Lex. Xen. vol. I. p. 27 sqq. vel non recte profert, vel plane omittit. Inde intellexi permulta ibi e correctione ab eadem, nonnulla etiam ab altera manu scripta esse; ubi hoc aut illud factum est, id fideliter monui. Ceterum vehementer dolendum est lacunam esse inde a cap. XII, 8. usque ad cap. XIX, 16.

G. Codex Guelferbytanus, quem in Praef. ad Cyropaediam descripsit Carolus Zeunius. Post eum comparatus est a Schneidero, novissimo tempore ab Eduardo Kerstio, qui quae ab illis perperam exscripta vel prorsus

neglecta essent in editione sua diligentissime enotavit. Huic igitur ubique fidem habui. Vera scriptura etiam in hoc libro saepissime debetur alteri manui.

Codices Parisienses, quorum variae lectiones editionis, quam Gailius Paris. 1804—1816 curavit, vol. septimo continentur. Libri, quos contulit Gailius, hi sunt:

A. n. 1643. Parisiensium optimus et accuratius, quam ceteri, comparatus. Corrigentis manus vestigia ibi sunt frequentissima.

B. n. 2955. ne primum quidem caput plenum praebet.

C. n. 1646 et D. n. 1647. admodum lacunosi et negligentius collati.

E. n. 425. Inde paucae tantum proferuntur lectiones.

Y. Gailius dicit esse le manuscrit d'un savant. Lectionis discrepantia bis terve notatur.

Vill. Scripturae ex margine libri Villoisonii excerptae et a Weiskio in extremo Operum Xenophontis volumine publicatae.

Vict. Variae lectiones, P. Victorii manu editioni Aldinae, quae est in bibl. regia Monacensi, adscriptae, quas publico usui tradidit Fr. Iacobsius in Seebodii Miscellaneis criticis vol. I. part. I. p. 157 sqq.

Stob. Lectiones, quas Stobaeus in Sermonibus exhibet, ubi discrepant, plurimam partem Stobaei arbitrio vel etiam casu ortae. Excerpsit Stob. ex Oeconomico: IV, 2—3., IV, 19., V, 1—17., VI, 4—5., VI, 12—16., VII, 43. Diligenter comparavi Stob. ed. Francof. ap. Wechel. 1581, ubi quae pertinent ad Oeconomicum leguntur in pagg. 398, 399, 540, 598, 739 sq. 749 sq. Non pauca inde Schneiderianis vel substitui, vel addidi.

Philod. quae apud Philodemum in libro *περὶ κακιῶν κτλ.* servatae sunt scripturae. Ad manum habui Goettlingii editionem. Aliquoties confirmat vulgatam, de qua editores iniuria dubitaverant.

Cicero. Quum liberi interpretis egerit personam, raro tantum eius interpretatio, ubi de lectionis varietate disceptatur, alicuius momenti est.

Fragmenta, quae maximam partem Columella de Re Rustica nobis servavit, a Bachio collecta Oeconomici

editioni praetexuit etiam Zeunius. P. Victorii Varias Lectiones, in quibus fragmenta, quae sunt e Columella, cum Graecis Xenophontis comparantur, adipisci mihi non contigit. Columellae editiones Gesneri (Manh. 1781) et Schneideri (Lips. 1794) ad manum habebam.

Codices omnes, quum saepius in iisdem vitiis perperam consentiant, ex uno neque eo optimae notae fonte emanaverint necesse est. Diversas tamen eorum discernere licet familias. Eandem originem duxerunt L. A. C. D, imprimis L et A. Ubi hi libri, ceteris ab iis dissentientibus, conspirant, usque fere veram lectionem, vel certe sani aliquid dant, e. c. VII, 42: *ποιήσῃ*. VIII, 2: *ὅ σε αἰτῶν*. VIII, 3: *ὡς τάξις*. VIII, 17: *εὑρήσομεν*. XI, 5: *οὐδὲ ὑγιαίνοντα*. XIX, 16: *ἐδίδαξέ με*. XX, 8: *ὅτι βέλτιόν ἐστι*. XX, 12: *ὑγροῖς τε*. XX, 23: *ἐπὶ βέλτιον*. XX, 24: *ῥᾴδιον καὶ μαθεῖν*. Huic bono consensui saepius accedunt Vict. et Vill. Perraro autem ex sola librorum L. A. C. D consensione aliquid mali prodit, et ubi sunt vitiosi, ceteros et mss. et edd. vel omnes vel partim in eadem labe constrictos videmus. Inter omnes codices Lipsiensis, qui accuratissime scriptus est, sine dubio primum obtinet locum; interdum etiam solus genuina verba servavit, e. c. I, 7: *Σὺ δ' ἔοικας*. VII, 21: *καὶ ἐκ τοῦ σιτοποιαί*. VII, 11: *βουλόμενος*. VIII, 17. (cum Vill. et Vict.): *εὐεύρετον*. XX, 8: *ἔχει*. Alteram familiam ducunt B. et G. Hic plurimum consentit cum editionibus veteribus, imprimis cum Iuntina. Persaepe enim communes et plurimam partem pravas habent lectiones, e. c. I, 14: *ἥν τις ἐπίσταιτο*. VII, 25: *εἰςαχθέντα*. 31: *ἃ ἂν — εἰςφέρει*. VIII, 10: *καὶ εἰδέναι*. 11: *ἐδοξασκευῶν* et *κνίηται*, et *σεμνὸς κομψός*. 12: *ἀνθρώποις*, et *ὅσοιπερ*. 17: *πλουσίοις*. 20. 21. XV, 1. XVII, 5. 8. XVIII, 1. XIX, 18. 19. XX, 24. XXI, 4. 5. 6. 8.

Editiones, interpretationes et commentationes, quibus usus sum, sunt hae:

Ald. Aldina, a. 1525 Venetiis edita, ex bibl. regia universitatis Lipsiensis meo usui concessa.

Bas. I. Basileensis, sive Brylingeriana prima, a. 1545,

quam possidet Guil. Altenburg, gymnasii Silusiani conrector. Quum nancisci non potuissem Iuntinam, ad cuius exemplum haec editio plane excusa est, eius discrepantes scripturas exhibui, ubicunque Schneiderus negligenter vel omnino non inspexisse Iuntinam mihi videretur. Ubi autem nihil nisi Iunt. scriptum videbis, ibi ed. Bas. I. prorsus eadem habet.

Volat. Raphaelis Volaterrani interpretatio Latina, editioni Bas. I. adiecta. Raro a me commemoratur, quia liberior potius et iusto brevior interpretatio est, quam versio.

Bas. II. Basileensis, sive Brylingeriana altera, 1555. Haec a prima eo tantum differt, quod ubique fere Castalionis emendationes receptae sunt; et hanc ob causam lectionis varietatem diligenter inde descripsi.

Camerar. Ioachimi Camerarii interpretatio Latina, Ethicorum Aristotelis Nicomachiorum explicationi subiuncta. Francof. ap. Andr. Wechelum. 1578.

Steph. I. Stephaniana prima, 1561, quam mutuatus sum ex bibl. regia scholae Portensis. Eius peculiares lectiones ubi silentio praeterit Schneiderus, indicavi.

Steph. II. Stephaniana altera, 1581, quae est ex libris Caroli Mueckii, gymnasii Silusiani collegae tertii.

Streb. Iac. Lodovici Strebaei interpretatio Latina, editionibus Bas. I. et Steph. subiuncta.

Leunclav. Editio Leunclavii tertia cura recognita. Accesserunt et interpretatio Latina et Aemilii Porti notae. Francof. ap. Andr. Wechelum 1596. Haec et Camerarii interpretatio sunt in bibl. regia gymnasii Silusiani.

Leunclav. Leunclavii interpretatio ab Aemilio Porto recognita etc. Francof. ap. Andr. Wecheli haeredes. 1595. Hunc librum et ed. Bas. II. accepi ex bibl. regia universitatis Halensis.

Wels. Welsiana. Oxonii 1703. Repetita est Lipsiae 1763 Thiemii studio.

Io. Aug. Bachii editio Lips. 1749.

Zeun. Zeuniana. Lips. 1782.

Mosch. Animadversionum in Xenoph. Oeconomicum Specimen etc. scripsit Chr. Iul. Wilh. Mosche. Francof. ad Moen. 1793.

Weisk. Weiskiana. Lips. 1802. Praemissa est de Xenophontis Oeconomico dissertatio, qua docetur eum non tam ad docendum quam ad delectandum esse conscriptum, ostenditurque, illa delectatio e quibus rebus oriatur.

Schneid. Schneideriana. Lips. 1805.

Gail. Gailiana. Paris. 1804 — 1816. Ipse liber quum mihi non praesto esset, Gustavus Sauppe, quem iterum propter insignem erga me benignitatem et humanitatem honorificentissime appello, librorum Parisiensium varias lectiones ad Oeconomicum pertinentes, ex septimo Operum volumine ab ipso non sine labore descriptas mihi misit.

Reis. Editio Gulielmi Kusteri (Reisigii). Lips. 1812. Huius censuram scripsit Schneiderus in Annal. liter. Ienensibus. 1812. p. 454 sqq.

Schaef. Tauchnitziana, quam curavit Godofr. Henr. Schaeferus. Lips. 1818.

Dind. Dindorfiana. Lips. 1824.

Voigtl. Voigtlaenderi brevis de locis nonnullis in Xen. Oeconomico disputatio. Schneeberg. 1827. programma.

Steger. *Versuch, einige Stellen in Xenophon's Oeconomicus zu verbessern. Wetzlar* 1830. *Programm.*

Quaestionum de Xenophontis Oeconomico Particula. Scripsit Ludov. Breitenbach. Halis. 1837. Huius et prioris libelli censuram fecit Gustavus Sauppe in Ann. N. Phil. et Paed. Lips. 1839. T. XXV. Fasc. II. p. 209 et 223.

Kerst. Xenophontis Oeconomicus. Cum annotatione critica ed. Eduardus Kerst. Lips. 1840. Hoc libro publicantur aliquot Godofredi Hermanni coniecturae.

Libros ante Stephanum editos comprehendi nomine editionum veterum (edd. vett.).

De ratione, qua ego omnibus his subsidiis usus sim, pauca sufficiant. Veterum codicum scripturas revocare operam dedi, ubicunque per Graecae linguae et maxime Xenophonteae usum id fieri posset. In quo studio potissimum id agendum putabam, ut emendationes, quas Henricus Ste-

phanus invitis libris atque praeter necessitatem intruserat, saepius etiam quam a Dindorfio factum est exstirparem. Nam de Stephani libris ego quoque valde dubito. Quanquam interdum exhibuit quae ex Parisiensibus libris petita esse possunt, multo frequentius tamen dubitari nequit de suo illum coniecturas dedisse, praesertim quum permultis locis editionum lectiones retinuerit, ubi ex illis codicibus meliora depromi poterant. Quae cum ita essent, non dubitabam recipere, si L. A. C. D vel praestantius aliquid praeberent, vel etiam quod ferri aliquo modo posset. Idem feci, ubi omnes libri mss. in lectione consentiebant, quae probabilis esse videretur. Hac in re sine interiori elocutionis Xenophonteae scientia omnino nihil praestari posse me nemo facilius confitetur. Cuius quidem scientiae quantum sit, quod me adiuverit, penes alios erit iudicium; sed tamen, si non omnia me fallunt, satis multa sunt, quae vel reddidi Xenophonti, vel, antea suspecta, stabilivi; sunt vero etiam quae, quod aperto vitio laborarent, medicina critica sanare conatus sim. Lectionum varietatem plenam fere exaravi, eamque multis partibus quam antea veriorem; addidi autem quaecunque alicui usui esse possent. Quas Xenophontis verbis subieci annotationes, quanquam potissimum discipulis destinatae eorumque ingeniis accommodatae, plura tamen etiam viris offerent, quae vel rei vel linguae studiosis haud ingrata obveniant. Id maxime spectavi, ut Xenophontem e Xenophonte explicarem, qui ubi non sufficeret, ad Platonis vel alius cuiusque boni scriptoris graecitatem confugi. Rem non minus interpretandam curavi quam verba; in illa illustranda non vereor ne passim nimis multus sim, quod, sicubi factum est, propter rei difficultatem fore, ut veniam impetrem, spero. Tirones satis frequenter non solum ad Matthiaei, Buttmanni, Rostii, Bernhardyi, sed etiam ad Hartungi grammaticam nuper editam delegavi. Popponis, Bornemanni, Krügeri, Sauppii et aliorum notas, ubi ex re esse videbatur, in usum meum converti, quod et illorum virorum et lectorum pace fecisse mihi videor. Summaria denique, quae Schneiderus unicuique capiti praemisit, plurimam partem denuo refeci; si quae gravioris momenti omissa erant, in-

serui, quae minus locum mererentur, delevi; omnino efficere studui, ut vel ex summariis totius dialogi tenorem facilius teneres singularumque partium cohaerentiam melius perspiceres.

Postremo nihil magis in optatis habeo, quam ut et praeceptoribus et discipulis, quam huic editioni impendi, opera aliquem fructum paret. Hunc quoque Xenophontis librum, non minus quam optimi lectu dignum, et publicis scholis et privatis iuvenum studiis frequentius velim subiici; quod ut fiat si me aliquid contulisse intellexero, magnis me et amplis affectum esse praemiis putabo.

Silusiae prid. Cal. Mai. MDCCCXLI.

XENOPHONTIS

OECONOMICUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Socrates docet Critobulum oeconomiam esse artem, et eam quidem, quae cernatur in administranda domo, sive sua, sive aliena; ad domum pertinere quidquid bonorum quis possideat; in bonis autem numerandum esse quo quis sic uti possit, ut fructus inde percipiat; quodsi non pauci sint, quibus e bonis, quae habeant, pro utilitate redundet detrimentum, huius rei causam esse libidines et cupiditates, quibus illi homines misere serviant.

Ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε 1
διαλεγομένου. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἆρά γε

Ξενοφῶντος. L. G. A. Y. Ald. Iunt. Bas. II. addunt *ῥήτορος*. *Οἰκονομικός*. Y. edd. vett. Steph. addunt *λόγος*. Cic. de senect. 17, 1. nihil evincit; similes autem habemus inscriptiones *Ἱππαρχικός*, *Κυνηγετικός*; accedunt grammaticorum testimonia.

Cap. I. §. 1. C. *Ἤκουσα δὲ αὐτοῦ* (*Σωκράτους* suprascriptum ab a. m.); D. om. *καὶ*; E. *δὲ αὐτοῦ ποτε καὶ*; Vill. *ἤκουσα δέ ποτε τοῦ Σωκράτους καὶ τοιαῦτα*; Ald. Streb. Steph. Weisk. *ποτε τοῦ Σωκράτους καὶ*; Bas. I. II. om. *ποτε*; *δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ* dat etiam marg. Steph.

Cap. I. §. 1. *Ἤκουσα δέ*] Sic scribit Xenophon respiciens quae antea de eodem Socrate prodiderit. Conferas librorum

ἡ οἰκονομία ἐπιστήμης τινὸς ὄνομά ἐστιν, ὥςπερ ἡ ἰατρικὴ καὶ χαλκευτικὴ καὶ ἡ τεκτονική; Ἔμοιγε δο-
2 κεῖ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. Ἦ καὶ ὥςπερ τούτων τῶν τεχνῶν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅ τι ἔργον ἑκάστης, οὕτω καὶ τῆς οἰκονομίας δυναίμεθ' ἂν εἰπεῖν ὅ τι ἔργον αὐτῆς ἐστι; Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγα-
3 θοῦ εἶναι εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἦ καὶ τὸν ἄλλον δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ, οὐκ ἂν δύναιτο, εἰ βούλοιτο, εὖ οἰκεῖν, ὥςπερ

L. G. A. edd. vett. καὶ χαλκευτική; B. C. D. E: καὶ ἡ χαλκ. Ita, praeeunte Stephano, editores post eum scripserunt omnes. Schaefer. ad Dionys. de Comp. verb. p. 4. coniecit ὥςπερ ἰατρικὴ καὶ χαλκευτικὴ καὶ τεκτονική; coll. §. 3: ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν κτλ.

§. 2. G. L. edd. vett. δυνάμεθ' ἂν; δυναίμεθ' ἂν; quod Castal. et Steph. dederunt, est etiam in Vict. — B. om. ἑκάστης — ἔργον. — A. Δοκεῖ οὖν.

§. 3. A. ἐπιτρέπει. — In G. L. A. B. C. D. E. Vict. edd. vett. ante οἰκονομικός deest articulus. — Reisig., cui antea, ἔμοιγε δοκεῖ in

de Rep. Lac. et de Rep. Ath. initia, imprimis Symposii, cuius exordio, licet invito Herbstio, certissime spectantur Commentarii. Ceterum hac libros auspicandi ratione ἀπροοιμιάστῳ Xenophon utitur ubique, excepta Cyropaedia et Lacedaemoniorum Republica.

Κριτόβουλε] Critobulus, Critonis filius, homo admodum dives, erat ex iis, qui saepius dicuntur οἱ ξυνόντες αὐτῷ, quod apparet non solum ex hoc libro (imprimis e cap. III, 7.), sed etiam e Comment. II, 6. I, 3, 8. et e Symp. (maxime e cap. IV, 27.). V. ad II, 7. III, 13.

καὶ χαλκευτική] Hanc scripturam tuetur Bernhardy. Synt. p. 318. coll. Plat. Gorg. p. 469. E: Καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώρια καὶ τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα πάντα. Phaed. p. 85. A: ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ. Cratyl. p. 422. E: ταῖς χερσὶ καὶ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι; (Bekker. hoc et altero loco ex uno cod. articulum addidit). Auctori, qui antea scribere volebat tantum ἡ ἰατρικὴ καὶ χαλκευτική, deinde in mentem venit addere καὶ ἡ τεκτονική.

§. 2. δυναίμεθ' ἂν εἰπεῖν] Haud scio, an scribendum sit δυνάμεθα εἰπεῖν, unde facilius enasci poterat quod est in libris et edd. Iuvabit conferre XIX, 1: πῶς ἂν — τὰ μὲν ἀμφὶ τὸν σπόρον ἐπισταίμην, τὰ δὲ ἀμφὶ τὴν φυτείαν οὐκ ἐπίσταμαι;

ὅ τι ἔργον αὐτῆς ἐστι] Ab ἔργον pendet τῆς οἰκονομίας. De αὐτῆς perspicuitatis gratia illato v. Herbst. ad Xen. Comment. II, 3, 9. Confundit plane diversa Frotscher. ad Hier. VI, 1: Βούλομαι δέ σοι — κἀκείνας εὐφροσύνας δηλῶσαι, ὅσαις ἐγὼ χρώμενος, ὅτ' ἦν ἰδιώτης, νῦν, ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν, ubi αὐτῶν infertur, quia στερόμενος genitivum requirit, cum antecessisset dativus.

§. 3. Ἦ καὶ —, οὐκ ἂν δύναιτο —;] De hac structura v. ad §. 9. Particulam δέ quarto vel quinto loco poni post artioris coniunctionis vocabula docet

καὶ τὸν ἑαυτοῦ; ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν ἐπιστάμενος ὁμοίως ἂν καὶ ἄλλῳ δύναιτο ἐργάζεσθαι ὅτιπερ καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὁ οἰκονομικός γ' ἂν ὡσαύτως. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Ἔστιν ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὴν 4
τέχνην ταύτην ἐπισταμένῳ, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τύχοι χρήματα ἔχων, τὸν ἄλλου οἶκον οἰκονομοῦντα, ὥσπερ καὶ οἰκοδομοῦντα, μισθοφορεῖν; Νὴ Δία καὶ πολύν γε μισθόν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, φέροιτ' ἄν, εἰ δύναιτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ καὶ περιουσίαν

ἔμοιγε δοκεῖν mutato, verba καὶ ὁ οἰκ. —, ὦ Σώκρατες, Critobulo tribuenda visa erant, in Corrigendis deinde Ἢ καὶ loco vulgato delet, et postea scribit ἢ καὶ ὁ οἰκονομικός γ' ἂν ὡσαύτως, quod voluerat Schneiderus. Hic in cens. Oec. ed. Kuster. Annal. Liter. Ien. 1812. p. 453. nihil mutandum, nisi ἢ ante οὐκ ἂν inserendum censet.

§. 4. φέροιτ' ἄν. L. φέρειν τ'; A. C. D. φέρει, sed in A. φέροι correctum; Y. φέροι.

Saupp. ad Xen. Comment. IV, 1, 3: οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ᾔει. R. Eq. XI, 8: ἐπὶ τῶν τοιούτων ἤδη δὲ ἱππαζόμενοι ἵππων καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες γράφονται. — Particulae καὶ — δέ inserviunt complendae Critobuli orationi; addit enim Socrates: „(non solum suam,) sed alienam etiam domum." V. §. 13. Omnino significant novae rei accessionem. V. §. 20. VIII, 8. al. — Alterum καί mox post ὥσπερ infertur, quia solet in comparationibus haec particula ex abundanti addi. V. Saupp. ad Xen. Comment. III, 2, 6. Duplex καί est etiam in iis, quae statim sequuntur; infra VI, 3. IX, 19. Comment. I, 6, 3. III, 5, 13. Popp. Cyr. V, 3, 33. V, 5, 46. VIII, 2, 5. Heind. Plat. Phaed. p. 64. C.

§. 4. ἐπισταμένῳ] Intelligas τινί, de quo pronomine in sententiis generalibus, quae indefinitum habent subiectum, saepe omisso v. Matth. §. 556, 4. Xen. Anab. I, 3, 14: ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν, ubi v. Krüger. Vide imprimis Saupp. ad Xen. Comment. I, 4, 14: οὔτε γὰρ βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἠδύνατ' ἂν πράττειν ἃ ἐβούλετο, et Bornem. ad Symp. I, 8. Cf. infra §. 11: ἀποδιδομένοις. II, 6.

καὶ εἰ] Harum particularum sic coniunctarum exemplis a Reisigio allatis e Xenophonte Kerst. addit haec: Hell. II, 4, 25. VII, 1, 8. Anab. III, 2, 24. Quid intersit inter καὶ εἰ et εἰ καί, docet Hermann. ad Viger. p. 832. Hartung. Gr. Gr. §. 777.

οἰκονομοῦντα] Accusativus, non dativus; igitur artius hoc participium coniungas cum infinitivo μισθοφορεῖν. Hier. II, 8: Εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι μηδὲν φοβουμένους κτλ. Comment. I, 5, 5. Cyr. II, 1, 15. Hell. IV, 1, 35. Krüger. Anab. I, 2, 1. infra VIII, 21. XIII, 9. XVI, 3. XX, 7. Viger. p. 337 sq. Rost. §. 127. not. 2.

καὶ πολύν γε] adeo magnam mercedem. V. §. 6: καὶ πολλούς γε. §. 15. et ad III, 1.

5 ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον. Οἶκος δὲ δὴ τί δοκεῖ ἡμῖν
εἶναι; ἆρα ὅπερ οἰκία, ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας
ἐκέκτητο, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτά ἐστιν; Ἔμοιγ' οὖν,
ἔφη ὁ Κριτόβουλος, δοκεῖ, καὶ εἰ μηδ' ἐν τῇ αὐτῇ πό-
λει εἴη τῷ κεκτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι, ὅσα τις
6 κέκτηται. Οὐκοῦν καὶ ἐχθροὺς κέκτηνταί τινες; Νὴ
Δία καὶ πολλούς γε ἔνιοι. Ἦ καὶ κτήματα αὐτῶν
φήσομεν εἶναι τοὺς ἐχθρούς; Γελοῖον μεντἂν εἴη, ἔφη

§. 5. *Οἶκος δὲ δὴ τί.* Sic G. A. C. Vill.; Vict. *οἶκος δὲ δεῖ δή τί*; L. *δὴ* inter *δὲ* et *τί* supra scriptum habet; vulgo *δὴ* abest. — G. *τῆς οἰκίας ἔξω τις*, quem verborum ordinem cum Schneidero recepit Reisig.; *καὶ* in G. addidit manus sec. — Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. pro *ἐκέκτητο* coniecit *κέκτηται*, quod cum Dindorfio recepit Kerst.; Heindorfio olim placuit *κεκτῆτο*. — Streb., qui vertit: quamvis earum dominus in eadem urbe nihil habeat rei, legisse videtur: *μηδὲν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει.*

§. 6. L. *κτήματα φήσομεν αὐτῶν εἶναι*; Vict. om. *εἶναι*, quod in G. non nisi margini adscriptum est. — A. om. *εἶναι*, in G. addit m. sec. — *φέροι*. A. supra *οι* duas habet literas, quae esse possunt *το*. Monente Zeunio Weisk. et Schneider. scripserunt *φέροιτο*. Activam formam primus vindicavit Moschius (Animadv. in

§. 5. *ἐκέκτητο*] Bernhardy Synt. p. 380. interpretatur: er erwarb sich einmal. Rectius vertas: quotcunque nescio quo tempore possidebat. Confunduntur enim duo tempora diversa, quae una in mente habuit auctor: dicendum erat aut: *ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας κέκτηται, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτά ἐστι*; aut: *ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας ἐκέκτητο, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτα ἦν*; Significatur igitur plusquamperfecto (quod vim habet imperfecti), si quae olim quis possederit, nunc autem amiserit, etiam ea tum referenda fuisse ad domum. Haud dissimilis est usus imperfecti *ἦσαν* in §. 20.

ἐν τῇ αὐτῇ — τῷ κεκτημένῳ] in eadem civitate, in qua habitat possessor. Symp. VIII, 35: *κἂν μὴ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ταχθῶσι τῷ ἐραστῇ.* V. Rost. §. 105, 5. Matth. §. 385, 1. Hart. §. 601, 2.

§. 6. *φέροι*] Auferendi notionem *φέρειν* aeque habet ac *φέρεσθαι.* Anab. I, 3, 21: *προσαιτοῦσι δὲ μισθὸν ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν, οὗ πρότερον ἔφερον.* ibid. IV, 1, 6. VII, 6, 7. Hell. IV, 5, 4. Plat. Lys. p. 208. A., ubi v. Heind. Soph. Oed. Col. v. 6. — H. l. *φέροι* non ideo, quod paulo antea (§. 4.) legimus *μισθὸν — φέροιτ' ἄν*, plus habet offensionis. Cf. Comment. III, 14, 1., ubi in eodem enuntiato est *οἱ φέροντες* et *τῶν φερομένων*, utrumque eadem auferendi notione usurpatum. Cf. infra XXI, 4: *παρέχεσθαι* et *παρέχειν.* Anab. III, 1, 5: *ἀνακοινοῦται* et *ἀνακοινῶσαι*, quorum hoc magis Atticum perhibent grammatici; v. Moer. Att. p. 20. Hier. II, 9. et 10: *στρατεύωνται* et *στρατεύωσι*, alia. Cf. ad IV, 7.

§. 7. *Ὅτι τοι*] Haec causam continent, cur Socrates modo quaesierit: *Ἦ καὶ κτήματα αὐτῶν φήσομεν εἶναι τοὺς ἐχθρούς;* item Cyr. IV, 5, 11: *ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινὰς καὶ ἐλθόντας δεῦρο οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῷ.* ibid. VI, 3, 20: *ὅτι*

ὁ Κριτόβουλος, εἰ ὁ τοὺς ἐχθροὺς αὔξων προσέτι καὶ μισθὸν τούτου φέροι. Ὅτι τοι ἡμῖν ἐδόκει οἶκος ἀν- 7
δρὸς εἶναι ὅπερ κτῆσις. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὅ τι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται· οὐ μὰ Δί' οὐκ εἴ τι κακόν, τοῦτο κτῆμα ἐγὼ καλῶ. Σὺ δ' ἔοικας τὰ ἑκάστῳ ὠφέλιμα κτήματα καλεῖν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· τὰ δέ γε βλάπτοντα ζημίαν ἔγωγε νομίζω μᾶλλον ἢ χρήματα. Κἂν ἄρα γέ τις ἵππον πριάμενος μὴ 8

Xen. Oec. Specimen. p. 2 sqq.), restituerunt Reisig. (in cuius ed. cens. l. c. eandem probavit Schneider.) Dind. Kerst.

§. 7. Ὅτι τοι. Wyttenbach. ad Plut. de S. N. Vind. p. 89. corrigit οὔτι τοι; Reisig. ὅτι τί, sed in Corrigendis locum sanum esse dicit. — D. ὅπερ καὶ κτῆσις. — C. ὅτι γε τόσον pro ὅτι γε τις; D. ὅτι γέ τοι. — A. οὐκ ἔτι κακόν. — τοῦτο κτῆμα ἐγὼ καλῶ dant G. L. A. C. D. Schneid. Reisig. Dind. Kerst.; vulgo κτῆμα ἐγὼ τοῦτο καλῶ; E. ἐγὼ κτῆμα τοῦτο καλῶ; Vict. τοῦτο τὸ κτῆμα; Vill. τοῦτο τὸ καλῶ. — δ' ante ἔοικας, quod vulgo abest, Schneid. addidit ex L., ubi suprascriptum est a man. sec. — μᾶλλον νομίζω vulgatum et a Weiskio servatum cum Zeunio Schneid. mutavit in νομίζω μᾶλλον. — C. D. ἐγὼ νομίζω, quod placuisse videtur Schneidero, quem offendit duplex γε.

εἶπας κτλ., τοῦτο κτῆμα ἐγὼ καλῶ. Paene scripsissem quod vulgo legebatur κτῆμα ἐγὼ τοῦτο καλῶ (v. ad II, 16.), sed vetat optimorum librorum consensus.

Σὺ δ' ἔοικας] Δέ in responsionibus indicat obiectionem. V. Reisig. ad h. l. Herbst. ad Comment. II, 9, 2. Matth. §. 616, 2. Rost. §. 134, 6. not. 3. Neque vero h. l. quominus hanc vim habeat particula, obstat, quod revera non contradicit Critobulo Socrates; immo talis obiectio, quae dubitationis aliquid habere videatur, Socraticae disputandi rationi, quae vocatur μαιευτική, optime convenit. Sed δέ, uti abest a libris, ita non necessarium est. Quare haud scio, an nimiam uni cod. Lips. manui secundae habuerint fidem, qui illud δέ vel inseruerunt, vel servarunt. Cf. §. 12: Λέγειν ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ὅτι κτλ.

τὰ δέ γε] Hae particulae si usurpantur in continuata oratione, complendi et augendi vim habent, infra VIII, 23. Anab. V, 5, 18. Cyr. I, 6, 26., ubi v. Born. Hartung. Gr. Gr. §. 795.; sin autem, ubi altera persona excipit orationem, vel corrigitur prioris personae sententia, vel certe adversando augetur. V. Cyr. 6, 18. ibique Born. Porson. ad Eur. Or. 1234. — Alterum γε (in ἔγωγε) minime displicet; nam, quum γὲ vim distinguendi habeat, sive restrictivam, sive intensivam (v. Herm. ad Viger. p. 824 sq. Hartung. §. 793.), recte bis ibi ponitur, ubi duae sunt notiones, quae distinguantur. V. Matth. §. 602. Plat. Protag. p. 310. B: Οὐδέν γ', ἦ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε, ubi v. Stallb. Herm. ad Viger. p. 827. et ad Soph. Philoct. v. 441.

χρήματα] Schneider.: „Ludit Socrates ambiguitate vocabulorum κτήματα et χρήματα, quae hac quidem in disputatione idem fere valere dici possunt, et ordinem argumentationis veritatemque non pervertunt." Haec minus recte disputavit. Est enim Critobuli sententia: Sane quidem,

ἐπίστηται αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καταπίπτων ἀπ' αὐτοῦ
κακὰ λαμβάνῃ, οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ὁ ἵππος; Οὔκ,
εἴπερ τὰ χρήματά γ' ἐστὶν ἀγαθόν. Οὐδ' ἄρα γε ἡ γῆ ἀν-
θρώπῳ ἐστὶ χρήματα, ὅςτις οὕτως ἐργάζεται αὐτήν, ὥς-
τε ζημιοῦσθαι ἐργαζόμενος; Οὐδὲ ἡ γῆ μέντοι χρήματά
9 ἐστιν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ τρέφειν πεινῆν παρασκευάζει. Οὐκ-
οῦν καὶ τὰ πρόβατα ὡςαύτως, εἴ τις διὰ τὸ μὴ ἐπίστα-
σθαι προβάτοις χρῆσθαι ζημιοῖτο, οὐδὲ τὰ πρόβατα
χρήματα τούτῳ εἴη ἄν; Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. Σὺ ἄρα,
ὡς ἔοικε, τὰ μὲν ὠφελοῦντα χρήματα ἡγῇ, τὰ δὲ βλά-
10 πτοντα οὐ χρήματα. Οὕτως. Ταὐτὰ ἄρα ὄντα τῷ μὲν
ἐπισταμένῳ χρῆσθαι αὐτῶν ἑκάστοις χρήματά ἐστι, τῷ
δὲ μὴ ἐπισταμένῳ οὐ χρήματα· ὥςπερ γε αὐλοὶ τῷ μὲν

§. 8. L. G. *ἐπίσταται*, sed in G. a m. sec. suprascriptum est vulgatum *ἐπίσταιτο*; D. *ἐπίστατο*; Zeun. dedit *ἐπίστηται*, quod est in Vict. — G. *τῷ αὐτῷ χρῆσθαι*. — E. *οὐ χρήματα ἔτι αὐτῷ ἐστιν*. — *γ'* post *χρήματα*, quod Weisk. et seqq. edd. inseruerunt, est in L. et Vict. — *μέντοι χρῆμα* L. G. A. C. D. Vict., sed G. *τα* suprascriptum addit. — Vict. *πεινεῖν* pro *πεινῆν*.

V. 9. Schneid. *Οὔκουν καὶ*. — B. om. *χρήματα — ὠφελοῦντα*. — Iunt. Bas. II. om. *τὰ* ante *μὲν*. — G. a pr. m. *Οὕτω*, quod recepit cum Dind. Kerst.

§. 10. G. *ἢ οἱ ἄχρηστοι λίθοι*.

§. 11. *Τοῦτ' αὐτὸ* pro vulgato *τοῦτ' αὖ*, probante Weiskio,

quae sunt utilia, ea dico *κτήματα*, at vero, quae cum detrimento sunt coniuncta, ea poenam esse existimo, non (*κτήματα*, nedum) *χρήματα*. Altero loco igitur non *κτήματα* (quae quis possidet), sed *χρήματα* (quorum usus fructum aliquem parat) usurpatur, quia haec accuratius opponuntur notioni, quam habet *ζημία*. De horum vocabulorum discrimine Reisig. apte laudat Stob. Serm. XCV. p. 523, 5 sqq.: *διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον οὐκ ἀηδῶς. Ἔφασαν γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὓς μὲν χρήματα ἔχειν, οὓς δὲ κτήματα· οὓς μὲν γὰρ χρῆσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν, οὓς δὲ μόνον κεκτῆσθαι, οὔτε ἑαυτοῖς οὔτε ἄλλοις μεταδιδόντας καὶ προϊεμένους.* Notionem ibi explicatam habet *χρήματα* etiam in iis, quae sequuntur.

§. 8. *οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ὁ ἵππος;*] Haec verba Reisig. affirmative pronuntiari vult. Sed interrogatio sit necesse est, quia interroganti tantum, et dubitanter quidem, Socrati paulo acerbius respondere poterat Critobulus, quod ei ille per iocum exprobrat infra II, 11. Eandem ob causam iis quoque, quae mox loquitur Socrates, interrogationis signum apposui. — Cod. E. lectionem non omnino damnaverim. *οὐ — ἔτι* est: non item (sc. atque ei, qui equo uti callet); v. ad XXI, 11. — De hoc dicendi genere: *χρήματα — ἀγαθόν* v. Bernhardy. Synt. p. 65. Rost. §. 100, 4. c. — De sententia cf. Comment. II, 3, 7: *ὥςπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μέν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστὶν κτλ.*

εἴπερ] V. Herm. ad Viger. p.

ἐπισταμένῳ ἀξίως λόγου αὐλεῖν χρήματά εἰσι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἄχρηστοι λίθοι, εἰ μὴ ἀποδιδοῖτό γε αὐτούς. Τοῦτ' αὐτὸ φαίνεται ἡμῖν, ἀπο- 11
διδομένοις μὲν οἱ αὐλοὶ χρήματα, μὴ ἀποδιδομένοις δέ, ἀλλὰ κεκτημένοις οὔ, τοῖς μὴ ἐπισταμένοις αὐτοῖς χρῆσθαι. καὶ ὁμολογουμένως γε, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος ἡμῖν χωρεῖ, ἐπείπερ εἴρηται τὰ ὠφελοῦντα χρήματα εἶναι. μὴ πωλούμενοι μὲν γὰρ οὐ χρήματά εἰσιν οἱ αὐλοί· οὐδὲν γὰρ χρήσιμοί εἰσι· πωλούμενοι δὲ χρήματα. πρὸς ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης εἶπεν, Ἢν 12
ἐπίστηταί γε πωλεῖν. εἰ δὲ πωλοίη αὖ πρὸς τοῦτον, ὃς μὴ ἐπίστηται χρῆσθαι, οὐδὲ πωλούμενοί εἰσι χρήματα κατά γε τὸν σὸν λόγον. Λέγειν ἔοικας, ὦ Σώ-

comprobatum etiam Dindorfio et Kerstio, dedit Schneid., sed idem in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. restituit vulgatam scripturam; Reisig. Coniect. ad Aristoph. I. p. 278. τοῦτ' αὖ originem duxisse ex τοῦτο suspicatur; scribere malim τοῦτ' οὖν. Cum Schneidero male Reisig. totam hanc paragraphum tribuit Critobulo. — Schneidero scribendum videtur τοῖς γε μή. — E. ὁμολογούμενος. — D. Bas. I. II. om. μὲν ante γάρ. — B. E. Bas. I. II. οὐδὲ γὰρ χρήσ.

§. 12. Dind., praeeunte Schneidero in cens. Oec. ed. Kuster. l. c., scribi iubet ὃς μὴ ἐπίσταιτο. — G. L. A. B. C. D. E. Ald. Cast. Bas. εἰ μή τις ἐπιστῆται; Steph. et recc. edd. εἰ — ἐπίσταιτο; Dindorfio obsecutus scripsi ἢν ἐπίστηται.

833 sq. Respiciuntur in §. 7. verba Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κρ., ὅτι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται.

§. 9. Οὐκοῦν καὶ τὰ πρόβατα —, οὐδὲ τὰ πρόβατα] Leunclav.: Ergo idem de ovibus statuendum, si quis propterea, quod ovibus uti nesciat, damnum accipiat, ne oves quidem ei facultates esse? Cf. Plat. Phaed. p. 68. C: Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, —, ἆρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν;

Οὕτως] Οὕτως cum Frotschero ad Hier. I, 3. habeo pro primaria forma, „quam veteres Graeci ubique ponerent, ubi aut finis esset sententiae, aut maximum eius pondus in hoc adverbium caderet." Hartung. §. 67. Οὕτως derivatur ab οὗτος eadem ratione, qua ὥς ab ὅς. V. VI, 7. VII, 15.

§. 10. ἢ ἄχρηστοι λίθοι] Licet non iniuria cum Zeunio exspectemus scribi potius ἢ ἄχρηστα ξύλα, Reisigio tamen adstipulamur, qui nihil inepti habere haec verba censet.

§. 11. οὐδὲν — χρήσιμοι] Fortius ita negatur quam per οὐ χρήσιμοι. V. Saupp. Hipparch. VII, 11. Kühner. §. 557. b. not. 4.

§. 12. ὃς μὴ ἐπίστηται] Ὅς, quanquam antecedit τοῦτον, non ad certam spectat personam. Infra VII, 20: ὅ τι εἰσφέρωσιν. De particula ἄν in eiusmodi enuntiationibus raro apud Atticos omissa vide Rost. §. 123. annot. 1. Matth. §. 527. annot. 2. Kühner. §. 796.

κρατες, ὅτι οὐδὲ τὸ ἀργύριόν ἐστι χρήματα, ἢν μή
13 τις ἐπίστηται χρῆσθαι αὐτῷ. Καὶ σὺ δέ μοι δοκεῖς
οὕτω συνομολογεῖν, ἀφ' ὧν τις ὠφελεῖσθαι δύναται
χρήματα εἶναι. εἰ γοῦν τις χρῷτο τῷ ἀργυρίῳ, ὥςτε
πριάμενος οἷον ἑταίραν διὰ ταύτην κάκιον μὲν τὸ σῶ-
μα ἔχοι, κάκιον δὲ τὴν ψυχήν, κάκιον δὲ τὸν οἶκον,
πῶς ἂν ἔτι τὸ ἀργύριον αὐτῷ ὠφέλιμον εἴη; Οὐδα-
μῶς, εἰ μή πέρ γε καὶ τὸν ὑοςκύαμον καλούμενον
χρήματα εἶναι φήσομεν, ὑφ' οὗ οἱ φαγόντες αὐτὸν
14 παραπλῆγες γίγνονται. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον, εἰ μή
τις ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, οὕτω πόῤῥω ἀπωθείσθω,
ὦ Κριτόβουλε, ὥςτε μηδὲ χρήματα εἶναι. οἱ δὲ φίλοι,
ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥςτε ὠφελεῖσθαι ἀπ'
αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; Χρήματα νὴ Δί',
ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ πολύ γε μᾶλλον ἢ τοὺς βοῦς,

§. 13. A. C. D. τὸ σῶμα ἔχει. — Marg. G. B. Iunt. Bas. II. εἰ πέρ γε; Ald. marg. Steph. I. εἰ μή γε; D. εἰ μή περ καὶ; Vill. εἰ μὴ περὶ καὶ; Vict. cum cett. libris et edd. εἰ μή πέρ γε καί. Cf. VII, 17. Symp. V, 6. — τὸν υἱοςκίαμον edd. vett.; A. E. ὑοσκύαμον; B. τὸν ὑοςκίαμον. — αὐτὸν addidit Steph., quod habent G. et Vict.; in A. D. est αὐτοὶ; in C. αὐτό. — γίγνονται dedit Dind. ex A. C. D. L; antea γίνονται.

§. 14. Τὸ μέντοι ἀργ. B. — E. edd. vett. ἤν τις ἐπίσταιτο, quod est in G. et E. suprascriptum. — C. ὠφελιμώτερον. — Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. commendat ᾖ — εἰσι pro ἦν — ὦσι.

§. 15. Ex L. G. A. C. D. Vict. Vill. dedi ἐχθροί γε, cum antea γε omissum esset. Idem flagitat Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster.

§. 13. οἷον] verbi causa. Cf. infra IX, 9. XX, 7. Comment. II, 1, 4.

ὥςτε — — ἔχοι] Vid Rost. §. 122, 9, c. — κάκιον adverbialiter accipiendum: ita ut peius se habeat quoad corpus.

αὐτὸν] omitti poterat. V. ad III, 10. V, 3. XIV, 9.

§. 14. ὥςτε μηδὲ χρήματα εἶναι] Verte: Quare argentum, si quis uti eo non calleat, ita longe abiiciat, ut ne possessio quidem sit, h. e. quod ne usurpare quidem, etiam si velit, possit; nam si posset, modo cum damno ipsius usurpatio coniuncta foret.

οἱ δὲ φίλοι, — τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι] Proprie oratio sic procedere debebat: οἱ δὲ φίλοι τί δοκοῦσιν ἡμῖν εἶναι, vel similiter. V. Matth. §. 631, 1. Buttm. §. 151. II, 5. Rost. §. 137, 4. a. α. p. 726. (759 ed. VI.). Cf. Frotscher. Hier. IV, 1: ἀλλ' ὥςπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει.

§. 15. Καὶ οἱ ἐχθροί γε] Vel adeo inimici. V. ad III, 1. De duplici γὲ v. ad §. 7.

§. 16. Ἀλλὰ γὰρ] Sed de hac re nihil addas; satis enim etc. Ἀλλά esse totius enuntiati instar cognoscitur ex iis locis, quibus utrique particulae interponitur

ἢν ὠφελιμώτεροί γε ὦσι τῶν βοῶν. Καὶ οἱ ἐχθροί 15
γε ἄρα κατά γε τὸν σὸν λόγον χρήματά εἰσι τῷ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Οἰκονόμου ἄρα ἐστὶν ἀγαθοῦ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστασθαι χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἰσχυρότατά γε. Καὶ γὰρ δὴ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ὅσοι μὲν δὴ οἶκοι ἰδιωτῶν εἰσιν ηὐξημένοι ἀπὸ πολέμου, ὅσοι δὲ τυράννων. Ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν κα- 16
λῶς ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κριτόβουλος· ἐκεῖνο δ' ἡμῖν τί φαίνεται, ὁπόταν ὁρῶμέν τινας ἐπιστήμας μὲν ἔχοντας καὶ ἀφορμάς, ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τοὺς οἴκους, αἰσθανώμεθα δὲ αὐτοὺς ταῦτα μὴ θέλοντας ποιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁρῶμεν ἀνωφελεῖς οὔσας αὐτοῖς τὰς ἐπιστήμας; ἄλλο τι ἢ τούτοις αὖ οὔτε αἱ ἐπιστῆμαι χρήματά εἰ-

l. c. coll. §. 8. — A. C. om. alterum γε. — L. ἔμοι γοῦν; B. ἔμοιγε οὖν. — A. γὰρ ὁρᾷς. — B. ὅσοι μέντοι οἶκοι. — ηὐξημένοι εἰσὶν A. C. D. L. Dind. Kerst. — ὅσοι δὲ ἀπὸ τυραννιῶν L. G. codd. Streb. A. B. C. D. E. (sed in D. τυραννιῶν est supra lineam a correctoris manu) edd. vett. et recc. usque ad Weiskium, qui correxit ὅσοι δὲ τυράννων, cum iam ante eum Bach. e marg. Steph. recepisset ὅσοι δὲ ἀπὸ τυράννων, olim comprobatum Camerario, deinde Moschio p. 7. cl. Hell. II, 4, 1.

§. 16. Ἀλλὰ (om. γὰρ) B. D. edd. vett.; γὰρ habet etiam Vict. — G. a pr. m. ἔμοι δοκεῖ. — E. om. ἀφ' ὧν — οἴκους. — Vulgo αἰσθανόμεθα, quod correxit Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. p. 454. et Kerst.

verbum aliquod, velut Cyr. II, 1, 13: Ἀλλὰ γιγνώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι κτλ. V. infra VIII, 2. XI, 11. Anab. V, 7, 11: Ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα. III, 2, 32: Ἀλλὰ γὰρ περαίνειν ἤδη ὥρα. Cf. ibid. §. 26. Cyr. VI, 2, 22. VII, 1, 49. Kühner. §. 754. e. Rost. §. 134. C. 7. a. p. 739 ed. VI. Matth. §. 615.

ἐκεῖνο] Hoc pronomen interdum spectat quae sequuntur. Symp. IV, 40: πλείστου δ' ἄξιον κτῆμα ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶναι ἐκεῖνο, ὅτι κτλ., ubi Herbst. allegat §. 49. et V, 7. Cyr. V, 2, 35. Cf. Matth. §. 472. e. not. Kühner. §. 631, 2.

ἐργαζόμενοι] Hoc verbum absolute usurpatum, ut πονεῖν, praeter §. 21. reperitur etiam Vectig. IV, 22.

αἰσθανώμεθα] Dind. indicativum retinuit. Neque a tali dicendi genere nostra lingua abhorret: wir bemerken aber etc. Similis locus, quem affert Bernhardy. Synt. p. 388., exstat in Lycurgo p. 168: καὶ γὰρ δεινὸν καὶ σχέτλιον, ὅταν νομίζῃ δεῖν Λεωκράτης ἴσον ἔχειν —, ἀλλ' ἥκει ἱερῶν ὁσίων ἀγορᾶς νόμων πολιτείας μεθέξων, ubi Bekker., invitis libris, dedit ἥκῃ.

ἄλλο τι ἢ] Ita fortius interrogatur quam per οὔκουν —; Anab. IV, 7, 5: Ἢν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενο-

17 σιν οὔτε τὰ κτήματα; Περὶ δούλων μοι, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, ἐπιχειρεῖς, ὦ Κριτόβουλε, διαλέγεσθαι; Οὐ
μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐπατριδῶν
ἐνίων γε δοκούντων εἶναι, οὓς ἐγὼ ὁρῶ τοὺς μὲν πο-
λεμικάς, τοὺς δὲ καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστήμας ἔχοντας, ταύ-
τας δὲ οὐκ ἐθέλοντας ἐργάζεσθαι, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι,
18 δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι δεσπότας οὐκ ἔχουσιν. Καὶ πῶς
ἄν, ἔφη ὁ Σωκράτης, δεσπότας οὐκ ἔχοιεν, εἰ εὐχόμε-
νοι εὐδαιμονεῖν καὶ ποιεῖν βουλόμενοι ἀφ' ὧν ἔχοιεν
ἀγαθὰ ἔπειτα κωλύονται ποιεῖν ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀρχόν-
των; Καὶ τίνες δὴ οὗτοί εἰσιν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος,
19 οἳ ἀφανεῖς ὄντες ἄρχουσιν αὐτῶν; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη

Pro *οὔτε κτήματα* Zeun. dedit *οὔτε τὰ κτήμ.*, quod est in Vill. Vict. G. A. C. D. E. L; B. *οὔτε χρήματα.*

§. 17. *ἐνίων γε δοκούντων*, quod est in L. G. A. C. D. E. (C. dat *δοκοῦνται*), iam probatum a Schneidero in cens. Oec. ed. Kuster. l. c., recepit Dind.; antea *δοκούντων γε ἐνίων.* — *καὶ* ante *πολεμικὰς* cum B. Iunt. Bas. II. Dind. Kerst., probante etiam Schneidero, omisi. — *ταύτας* om. C. — A. om. *ὅτι* ante *δεσπότας.* — Vulgo *οὐκ ἔχοιεν*; Schaefer. dedit *ἔχουσιν*, quod cum Dind. exhibuit Kerst.; Schneid. l. c. proponit *δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ δεσπότας μὴ ἔχειν*; Bornem. Apol. §. 17. tuetur vulgatam.

§. 18. *εἰ οἱ εὐχόμενοι* A. — Ald. *κωλύωνται.* — G. L. *οὗτοί εἰσιν, ἔφη ὁ Κρ.*, quod dant cum Weisk. Schneid. et Dind.; A. C. D.

φῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; II, 5, 10. Hartung. §. 1068. Rost. §. 122b. 8. a. aa. ζ. p. 670 ed. VI. Kühner. §. 836. e.

§. 17. **οὓς —, τοὺς μὲν — τοὺς δὲ**] Cf. III, 5: *γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀπολωλέναι φάσκοντας —, τοὺς δὲ — πάντα ἔχοντας.* Matth. §. 289, 8. Buttm. §. 126, 2. Rost. §. 101, 3. b.

οὐκ ἔχουσιν] Verissime Voigtländer: non posse *ὅτι δεσπότας οὐκ ἔχοιεν* e mente *τῶν οὐκ ἐθελόντων ἐργάζεσθαι* dictum esse, quia *οὐκ ἔχοιεν*, non *μὴ ἔχοιεν* scriptum sit. Atque veri est simillimum librarium haec verba scribentem aberravisse ad ea, quae sequuntur. Sed haud scio, an Schneideri coniectura praeferenda sit Schaeferianae, modo ille, quod monet Bornem., *οὐκ ἔχειν*, non *μὴ ἔχειν* scripsisset. *δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ δεσπότας οὐκ ἔχειν* in verborum contextum recipere non dubitassem, si praeter A. alii etiam libri omitterent *ὅτι.*

§. 18. **εἰ εὐχόμενοι**] Ob *ἔπειτα*, quod sequitur, ferri non posse articulum iam Reisig. vidit. Anab. II, 5, 20: *πῶς οὖν ἂν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν —, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα —;* Cf. I, 2, 25. VII, 1, 4. His similibusque locis *ἔπειτα* est: tamen; Kühner. §. 667. c.; aliter se habet XVII, 10, ubi v. not. Cf. etiam II, 4.

§. 19. **καὶ πάνυ**] *Καί* intendit vim adverbii *πάνυ.* V. ad II, 3.

ὅτι πονηρότατοί γέ εἰσιν, οὐδὲ σὲ λανθάνουσι]

ὁ Σωκράτης, οὐκ ἀφανεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ φα-
νεροί. καὶ ὅτι πονηρότατοί γέ εἰσιν, οὐδὲ σὲ λανθά-
νουσιν, εἴπερ πονηρίαν γε νομίζεις ἀργίαν τ' εἶναι καὶ
μαλακίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἀπα- 20
τηλαί τινες δέσποιναι προςποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι, κυ-
βεῖαί τε καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὁμιλίαι, αἳ προϊόν-
τος τοῦ χρόνου καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξαπατηθεῖσι κατα-
φανεῖς γίνονται, ὅτι λῦπαι ἄρα ἦσαν ἡδοναῖς περιπε-
πεμμέναι, αἳ διακωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὠφελίμων
ἔργων κρατοῦσαι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, 21
ἐργάζεσθαι μὲν οὐ κωλύονται ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ καὶ
πάνυ σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι καὶ μηχα-

καὶ τίνες δή εἰσιν οὗτοι, ἔφη ὁ Κρ.; vulgatum ordinem retinuit etiam Kerst.

§. 19. Vill. *πονηρότατοί γε ἦσαν.* — Cum Weiskio Schneid. *πονηράν γε* commendat.

§. 20. E. *προϊόντος οὕτως χρόνου.* — Vulgo *γίγνονται*; sed A. C. D. E. G. L. *γίνονται.* — Edd. vett. marg. Steph. *ἄρα εἰσὶν*; Steph. cum L. G. A. C. D. E. dedit *ἄρα ἦσαν.* — *περιπεπεμμέναι* L. G. C. D. E. Y. Vict.; *περιπεπλεγμέναι*, quod ante Weiskium vulgo scribebatur, est in B. et suprascriptum in G; A. *πεπεμμέναι.*

§. 21. *ὦ Σώκρατες*, quod pro *ὁ Σωκράτης* dedit Zeun., est in codd. Streb. Camer. G. L. Vill. Vict. — L. Ald. Iunt. *πρὸς τῷ ἐργ.*, sed Bas. I. II. *πρὸς τὸ ἐργ.*

pro vulgari dictione *πονηρότατοί γε ὄντες οὐδὲ σὲ λ.* Xen. Comment. III, 5, 24: *οὐ λανθάνεις με, ὅτι ταῦτα λέγεις*, ubi v. Saupp. Matth. §. 552. Kühner. T. II. §. 771, 2. — *πονηρίαν* nihil habet offensionis; sed quam *πονηράν* mallem *πονηρόν.*

§. 20. *ἀνωφελεῖς*] H. e. perniciosae. Comment. II, 6, 4: *Ἀφεκτέον καὶ τούτου, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· ἀνωφελὴς γὰρ ἂν εἴη τῷ χρωμένῳ.* Hellen. I, 7, 28: *ἀναμνήσθητε, ὡς ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἐστί.* V. Herbst. ad Comment. I, 7, 4. et infra VIII, 4. not.

γίνονται] Formas *γίνεσθαι* et *γινώσκειν* in Cyropaedia fere ubique, aliisque in libris Xenophonti satis usitatas esse docent Poppo Praef. ad Cyr. p. XXXV. Bornem. ad Anab. I, 1. Idem ad Symp. IV, 41. hanc scripturam multo antiquiorem esse, quam vulgo existiment, opinatur. Contra quos disputat Kühner. in exc. I. ad Comment. ed., ubi p. 483. contendit in Xenophontis scriptis paucos tantum reperiri locos, in quibus forma sine *γ* librorum auctoritate ita communita sit, ut recipienda videatur.

ἦσαν] quo imperfecto significatur, qui harum libidinum vanitatem ac malignitatem iam perspexerit, eum statim praeteriti temporis repetere memoriam, simulque sentire non nunc demum, sed iam ab initio aegritudinibus voluptates illas fuisse obcrustatas; nam a *περιπέττω* descendit *περιπεπεμμέναι.*

§. 21. *πάνυ σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι*] H. e. vehementer appe-

νᾶσθαι προσόδους· ὅμως δὲ καὶ τοὺς οἴκους κατατρί-
22 βουσι καὶ ἀμηχανίαις συνέχονται. Δοῦλοι γάρ εἰσι καὶ οὗτοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ πάνυ γε χαλεπῶν δεσποτῶν, οἱ μὲν λιχνειῶν, οἱ δὲ λαγνειῶν, οἱ δὲ οἰνοφλυγιῶν, οἱ δὲ φιλοτιμιῶν τινων μωρῶν καὶ δαπανηρῶν, ἃ οὕτω χαλεπῶς ἄρχει τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ὥςθ᾽ ἕως μὲν ἂν ὁρῶσιν ἡβῶντας αὐτοὺς καὶ δυναμένους ἐργάζεσθαι, ἀναγκάζουσι φέρειν ἃ ἂν αὐτοὶ ἐργάσωνται καὶ τελεῖν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας, ἐπειδὰν δὲ αὐτοὺς ἀδυνάτους αἴσθωνται ὄντας ἐργάζεσθαι διὰ τὸ γῆρας, ἀπολείπουσι τούτους κακῶς γη-

A. κατατρίβονται. — G. L. A. C. D. Vict. Kerst. ἀμηχανίαις; vulg. ἀμηχανίᾳ.

§. 22. Bas. I. II. πάνυ χαλεπῶν. — δεσποινῶν, Weiskii coniecturam, receperunt recc. edd. omnes. — C. μὲν ὁρῶσιν.

tunt. V. II, 7: ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα. Hellen. VI, 4, 15: ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι. Comment. II, 6, 34: εὐνοϊκῶς ἔχεις πρὸς αὐτόν. — Etiam XII, 16: καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖς εἶναι μετρίως ἔχουσιν varia lectio πρὸς τῷ exstat. Schaefer. ad Dionys. de Comp. V. p. 143: „Nihil, opinor, interest: nisi dicas ἔχειν πρός τι esse inclinari, ferri ad aliquid, ἔχειν πρός τινι versari in aliqua re." Xenophon certe in hac dictione ubique usurpat accusativum.

ἀμηχανίαις] Substantivorum, quae notionem habent abstractam, quam vocant, pluralis numerus obtinet concretam notionem. Quare ἀμηχανίαις non plus habet offensionis quam λιχνειῶν — λαγνειῶν — οἰνοφλυγιῶν — φιλοτιμιῶν. V. Kühner. §. 408. γ. Rost. §. 97, 3. b.

ἀμηχανίαις συνέχονται] Cf. Plat. Soph. p. 250. d: πάσῃ συνειχόμεθα ἀπορίᾳ. V. Heind. ad Soph. p. 236. e.

§. 22. δεσποτῶν] Δούλοις opponuntur δεσπόται, quos Socrates iam §. 18. commemoravit. Deinceps, postquam dominorum nomina indicata sunt λιχνεῖαι, λαγνεῖαι etc., iam appellantur δέσποιναι. Maximi est momenti, quod Philodemus etiam praebet δεσπότας. Is p. 43. ex hoc loco haec dat: καὶ δεσπότας ἔχειν τινὰς τὰς κωλυούσας κακίας, καὶ πονηροτάτους, ἀργίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν καὶ κυβείαν καὶ κακομιλίαν (i. e. κακὴν ὁμιλίαν), καὶ τούτους ἐργαζομένους, καὶ μηχανωμένους προσόδους, κατατρίβοντας δὲ τοὺς οἴκους ἕνεκα τῆς τῶν δεσποτῶν λαγνείας καὶ λιχνείας καὶ οἰνοφλυγίας καὶ φιλοτιμίας, οἷς χρὴ μάχεσθαι μᾶλλον ἢ πολεμίοις.

ἃ οὕτω] V. Cyr. I, 3, 16: ἀκριβῶς ταῦτά (h. e. τὴν δικαιοσύνην) γε ἤδη οἶδα, ubi v. Poppo. VIII, 1, 34: τῆς πολεμικῆς δ᾽ ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕςπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι. V. Iacobs. ad Porson. Advers. p. 310. Bernhardy. Synt. p. 281.

ἀπολείπουσι — γηράσκειν] Sequitur infinitivus, quia ἀπολείπουσι simul involvit notionem verbi ἐᾶν. Matth. §. 535. c. not. 3.

ράσκειν, ἄλλοις δ' αὖ πειρῶνται δούλοις χρῆσθαι. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Κριτόβουλε, πρὸς ταῦτα οὐχ ἧσσον δια- 23
μάχεσθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἢ πρὸς τοὺς σὺν ὅπλοις πειρωμένους καταδουλοῦσθαι. πολέμιοι μὲν οὖν ἤδη, ὅταν καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες καταδουλώσωνταί τινας, πολλοὺς δὴ βελτίους ἠνάγκασαν εἶναι σωφρονίσαντες, καὶ ῥᾷον βιοτεύειν τὸν λοιπὸν χρόνον ἐποίησαν· αἱ δὲ τοιαῦται δέσποιναι αἰκιζόμεναι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τοὺς οἴκους οὔποτε λήγουσιν, ἔστ' ἂν ἄρχωσιν αὐτῶν.

§. 23. πρὸς ταύτας Schneid.; ταῦτα restituit iam Reisig. — Vulgo πολέμιοι μὲν οὖν; L. γ' οὖν; G. Dind. Kerst. γοῦν. — Vulgo σωφρονήσαντας; Schneid., monente Zeunio, Stephani coniecturam σωφρονίσαντες recepit. — τὸν λοιπὸν: in his verbis desinit B.

§. 23. πρὸς ταῦτα] H. e. πρὸς τὰς ἐπιθυμίας. V. ad §. 22. Sed interest aliquid inter πρὸς ταύτας et πρὸς ταῦτα. Hoc est: contra eas et quae alia sunt huius generis.

πολέμιοι μὲν οὖν] Obtemperassem Dindorfio scribenti γοῦν, nisi sententiarum nexus flagitare videretur μὲν οὖν. Sensus est hic: contra libidines non minus pro libertate decertandum est, quam contra hostes, qui nos vi armata impugnant. Immo vero hostes, si quidem sunt boni et honesti, saepe captivos etiam meliores fieri coegerunt, libidines autem omnino corrumpunt corpora, animos et res familiares.

σωφρονίσαντες] H. e. διὰ κολάσεως σώφρονας ποιήσαντες. Cf. Cyr. III, 1, 22.

καὶ τοὺς οἴκους] Ad hoc substantivum ex αἰκιζόμεναι intelligas verbum, quale est κατατρίβειν. De hoc zeugmate v. Matth. §. 634, 3. Hartung. §. 1066. Kuehner. §. 853.

αἰκιζόμεναι — λήγουσιν] De participio cum λήγειν similibusque verbis constructo vide Matth. §. 550. d.

ἔστ' ἂν] Non solum: donec, usque dum, sed etiam: quam diu significat. V. Kühner. Comment. III, 5, 6., qui provocat ad Iacobs. in Socr. p. 62. Cf. ib. I, 1, 18: σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην. Anab. III, 1, 19. Cyr. V, 4, 8. Rep. Lac. V, 3. R. Eq. XI, 9. Viger. p. 595.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Critobulo iam roganti, ut doceatur, qua ratione rem familiarem, quae satis ampla sibi concessa sit a fortuna, augeat, festive respondet Socrates se esse divitem, ipsum valde pauperem, idque argumentatur. Tum iterum rogatus, ut de administranda re domestica tradat praecepta, se quidem talia scire negat, sed ad alios huius rei peritos, qui sana ratione rebus suis consulant, illum se ducere velle profitetur.

1 *Ὁ οὖν Κριτόβουλος ἐκ τούτων ὧδέ πως εἶπεν·*
Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀρκούντως πάνυ μοι δο-
κῶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ σοῦ ἀκηκοέναι· αὐτὸς δ' ἐμαυ-
τὸν ἐξετάζων δοκῶ μοι εὑρίσκειν ἐπιεικῶς τῶν τοιού-
των ἐγκρατῆ ὄντα, ὥςτ', εἴ μοι συμβουλεύοις, ὅ τι ἂν
ποιῶν αὔξοιμι τὸν οἶκον, οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε
τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ
θαῤῥῶν συμβούλευε ὅ τι ἔχεις ἀγαθόν· ἢ κατέγνωκας
ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς πλουτεῖν, καὶ οὐδὲν δο-
2 *κοῦμέν σοι προςδεῖσθαι χρημάτων; Οὔκουν ἔγωγ',*
ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ καὶ περὶ ἐμοῦ λέγεις, οὐδέν μοι
δοκῶ προςδεῖσθαι χρημάτων, ἀλλ' ἱκανῶς πλουτεῖν·
σὺ μέντοι, ὦ Κριτόβουλε, πάνυ μοι δοκεῖς πένεσθαι,
καὶ ναὶ μὰ Δί' ἔστιν ὅτε καὶ πάνυ οἰκτείρω σε ἐγώ.

Cap. II. §. 1. C. D. *πάνυ μοι δοκοῦν τά.* — C. *συμβουλεύεις.* — A. *ἔχοις*, quod Reisig. non omnino damnandum censet.
§. 2. A. C. D. *Οὔκουν ἐγὼ δὲ ἔφη*; L. *ἔγωγε.* — Iunt. Ald. *μέντοι μοι ὦ*; G. L. A. C. D. Vict. Castal. Bas. Dind. Kerst. *μέντοι ὦ.* — L. A. C. D. *μὰ Δία, ἔστιν.*

Cap. II. §. 1. *ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς*] Pro *ἃς σὺ δεσποίνας καλεῖς.* ZEUN. Recte, non pro *δεσποινῶν, ἃς σὺ καλεῖς.* Hartung. §. 908. 910. Rost. §. 99, 10. not. 6.

κατέγνωκας ἡμῶν] Critobulus loquitur de se solo. Dignitas, quae inest tali plurali (v. Krüger. Anab. I, 7, 7.) provocasse videtur Socratem, ut illud *ἡμῶν* iocose de se etiam acciperet et festivam illam argumentationem subiiceret. Cf. §. 15.

§. 2. *οὐδέν μοι δοκῶ προςδεῖσθαι*] De sententia cf. Comment. I, 2, 1. 3, 3. 6, 4 sqq. Symp. IV, 29 sqq. Hier. IV,

καὶ ὁ Κριτόβουλος γελάσας εἶπε, Καὶ πόσον ἂν πρὸς 3
τῶν θεῶν οἴει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, εὑρεῖν τὰ σὰ κτή-
ματα πωλούμενα, πόσον δὲ τὰ ἐμά; Ἐγὼ μὲν οἶμαι,
ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἀγαθοῦ ὠνητοῦ ἐπιτύχοιμι, εὑ-
ρεῖν ἄν μοι σὺν τῇ οἰκίᾳ καὶ τὰ ὄντα πάντα πάνυ
ῥᾳδίως πέντε μνᾶς· τὰ μέντοι σὰ ἀκριβῶς οἶδα ὅτι
πλέον ἂν εὕροι ἢ ἑκατονταπλασίονα τούτου. Κᾆτα 4
οὕτως ἐγνωκὼς σὺ μὲν οὐχ ἡγῇ προςδεῖσθαι χρημά-
των, ἐμὲ δὲ οἰκτείρεις ἐπὶ τῇ πενίᾳ; Τὰ μὲν γὰρ ἐμά,
ἔφη, ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς
δὲ τὸ σὸν σχῆμα, ὃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τὴν σὴν
δόξαν, οὐδ᾽ εἰ τρὶς ὅσα νῦν κέκτησαι προςγένοιτό σοι,
οὐδ᾽ ὣς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναί σοι. Πῶς δὴ τοῦτ᾽; 5
ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἀπεφήνατο ὁ Σωκράτης· Ὅτι

§. 3. Steph. πόσον. — G. ἔφη, ὦ Σώκρ. — G. πόσων. — C. om. εὑρεῖν ἄν μοι. — Edd. vett. om. πάντα; habent etiam Vict. et Streb.

§. 4. ἐμοὶ ante ἀρκοῦντα cum L. om. Reisig. Dind., Schneid. uncis inclusit, tuetur Voigtlaender. — A. ἱκανά ἐστιν τὰ ἐμοί. — Edd. vett. om. ἂν post ὥς.

§. 5. ἀπεφήνατο Dind. mutare vult in ἀπεκρίνατο.

3. De divitiarum incommodis v. quae affert Herbst. ad Symp. IV, 30. Qui sit dives, quique pauper, Comment. IV, 2, 37. explicatur sic: τοὺς μέν, οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν πένητας, τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν πλουσίους.

§. 3. εὑρεῖν] εὑρίσκειν significat: reditum praestare, quaestum praebere, einbringen. Herodt. I, 196: πολλὸν χρυσίον εὑροῦσα ἐπρήθη. Cf. Vectigal. IV, 40. Saupp. ad Comment. II, 5, 5.

καὶ τὰ ὄντα πάντα] Accipias pro καὶ πάντα τὰ ὄντα. Vocabulis πᾶς, πολύς, μάλιστα, πάνυ similibusque et superlativis καί emphatice additur. Anab. I, 10, 3: τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν, h. e. omnino omnes. Infra IV, 6. Supra I, 19. Hartung. §. 775.

§. 4. Κᾆτα οὕτως ἐγνωκὼς σὺ μὲν οὐχ ἡγῇ] Reisigius optime monet verba sic esse construenda: καὶ οὕτως ἐγνωκὼς εἶτα σὺ μὲν οὐχ ἡγῇ. Particulae εἶτα et ἔπειτα inserviunt commovendae admirationi. Comment. I, 4, 11: Ἔπειτ᾽ οὐκ οἴει φροντίζειν; ubi v. Herbst.

τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα] Non abundat ἐμοί, neque Graecorum usus abhorret a cumulatione pronominum personalium. V. quae mox seqq. προςγένοιτο σοι — μοι — σοι. §. 8. III, 16. Cyr. V, 1, 20: ἀλλ᾽ ἐμοὶ βουλόμενοι τοῦτο χαρίζεσθαι καὶ ἐμὲ τιμῶντες, νυκτοπορεῖν καὶ κινδυνεύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε, ubi v. Bornem. Cf. II, 2, 15. Symp. VIII, 37. Anab. I, 3, 11.

εἰς — τὸ σὸν σχῆμα] ad habitum tuum, h. e. ad vitae tuae rationem.

οὐδ᾽ ὣς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναί σοι] Cf. Symp. VIII, 37: σοί γε μὴν — δοκεῖ μοι ἄξιον εἶναι καὶ θεοῖς χάριν εἰδέναι.

§. 5. ἀπεφήνατο] Modo addi

πρῶτον μὲν ὁρῶ σοι ἀνάγκην οὖσαν θύειν πολλά τε καὶ μεγάλα, ἢ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους οἶμαί σε ἂν ἀνασχέσθαι· ἔπειτα ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς· ἔπειτα δὲ πολίτας δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρημον συμμάχων εἶ-
6 ναι. ἔτι δὲ καὶ τὴν πόλιν αἰσθάνομαι τὰ μὲν ἤδη σοι προστάττουσαν μεγάλα τελεῖν, ἱπποτροφίας τε καὶ χορηγίας καὶ γυμνασιαρχίας καὶ προστατείας, ἢν δὲ δὴ πόλεμος γένηται, οἶδ' ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθοὺς καὶ εἰσφορὰς τοσαύτας σοι προστάξουσιν, ὅσας σὺ οὐ ῥᾳ-

ἢ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρ. sic cum Steph. Camerar.; L. G. A. C. D. Y. edd. vett. ἢ ὅσους οὔτε ἀνθρ.

§. 6. C. om. καὶ προστατείας — τριηραρχίας. — L. A. C. D. τ' αὐτῶν, sed in A. supra τ' scriptum est τὶ, in L. ει; G. ταὐτῶν; vulgo τὰ αὐτῶν.

γνώμην, modo omitti animadvertit Saupp. ad Comment. IV, 4, 9. V. infra XVI, 7. Quod fugit Dindorfium, qui ἀπεφήνατο habet pro interpretamento verbi ἀπεκρίνατο, coll. Hesych. ἀποκρίνου, ἀποφαίνου. Schol. ad Thucyd. V, 118: εἶπεν, ἀπεφήνατο.

ἂν ἀνασχέσθαι] Atticis talia non visa sunt κακόφωνα. V. Schaefer. Melet. p. 123. et Anab. VII, 5, 10: στρατευσαίμην ἂν ἄνευ Ξενοφῶντος.

καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς] eosque magnifice. Anab. II, 5, 21: παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν. Matth. §. 470, 6.

ἢ ἔρημον συμμάχων εἶναι] Intellige ἀνάγκη ἐστί. Cf. Cyr. V, 4, 46. et ad I, 22.

§. 6. τελεῖν] sumptus facere; imprimis usurpatur de qualibet impensa, quam civis reipublicae praestare debebat. Comment. IV, 2, 37., ubi v. Saupp. Wachsmuth. Notit. antiq. Hellen. I, 1, 324 sqq. Quatuor erant τέλη sive τιμήματα, h. e. classes civium, quarum unaquaeque certa sua solvebant vectigalia. V. F. Hermann. Antiq. Gr. §. 108.

ἱπποτροφίας τε καὶ χορηγίας κτλ.] Mos erat apud Athenienses ditiores ad solemnes pompas vel sacros agonas, equestres vel curules, equos alere (v. Hipparch. I, 11.): quod quidem maximos sumptus requirebat (v. Hermann. l. l. §. 152, 17). Χορηγία eorum erat munus, qui omnem scenicum apparatum, qui fabulae docendae necessarius erat, curabant (Hermann. §. 161, 2. et 12.). Γυμνασιαρχία erat munus publicum, praeesse gymnasiis, sumptus, qui coniuncti erant cum hac cura, facere (Hermann. ibid. 3.). Προστατεῖαι sunt patrocinia. Athenis enim μέτοικοι, h. e. inquilini, singuli debebant ex civibus νέμειν προστάτας, h. e. patronos adoptare, et qui non adoptasset, is reus fiebat ἀπροστασίου (Hermann. §. 115, 5.). Τριηραρχία, munus eorum, qui suis sumptibus triremes instruebant (Hermann. §. 161, 8.). Εἰσφοραί: hoc nomine significatur pecunia ad necessitates belli conferenda, unde praecipue stipendium militi persolveretur; qua de re solemnia sunt

δίως ὑποίσεις. ὅπου δ' ἂν ἐνδεῶς δόξῃς τι τούτων ποιεῖν, οἶδ' ὅτι σε τιμωρήσονται Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἧττον ἢ εἰ τὰ αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα. πρὸς δὲ τού- 7
τοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν, καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδικοῖς δὲ πράγμασι προςέχοντα τὸν νοῦν, ὥςπερ ἐξόν σοι. ὧν ἕνεκα οἰκτείρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστῇς. καὶ ἐμοὶ μέν, εἴ τι καὶ προς- 8
δεηθείην, οἶδ' ὅτι καὶ σὺ γιγνώσκεις, ὡς εἰσὶν οἳ καὶ ἐπαρκέσειαν, ὥςτε πάνυ μικρὰ πορίσαντες κατακλύσειαν

§. 7. πράγμασι pro glossemate habuit Leunclav. — A. ἐξῆν, suprascripto ἐξοῖ.

§. 8. καὶ post εἴ τι om. C. D. — C. ἐπαρκέσειεν. — C. D. om. ὥςτε — κατακλύσειαν. — κατακλύσειαν A. L. G. Vict.; vulgatum et in G. suprascriptum κατακλύσαιεν correxit Zeun.

εἰςφέρειν χρήματα, εἰςφέρειν εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως, εἰςφορὰς εἰςφέρειν, et de hominibus, qui id munus faciunt, οἱ εἰςφέροντες (Hermann. §. 162, 8.). Haec fere Reisigius. Praeterea si quid desideras de his muneribus publicis, quae dicuntur λειτουργίαι ἐγκύκλιοι, adi F. A. Wolf. prolegg. ad Demosth. Leptin. p. LXXXVI — CXXV. Boeckh. Administr. Rep. Ath. I. p. 488 — 499. Wachsmuth. II, 1. p. 130 — 138.

§. 7. παιδικοῖς δὲ πράγμασι] Zeun. Schneid. Reisig. interpretantur: res ludicrae, oblectamenta, quibus solerent ditiores indulgere. Sunt potius: res amatoriae. Idem Critobulus puerorum amans dicitur Comment. II, 6, 29., idemque, quanquam novus maritus, Cliniae amore insaniens inducitur Symp. IV, 12 sqq. Quum vero satis probabile sit Calliae symposium, quod enarratur a Xenophonte, habitum esse Ol. 93, 3. (v. Krüger. in prolegg. ad Symp. ed. Herbst.), statuere licet non multo post hoc tempus hunc inter Critobulum et Socratem fuisse sermonem, quanquam iam plures per annos in matrimonio illum vixisse colligendum videtur e cap. III. §. 13.

ὥςπερ ἐξόν σοι] I. e. ὥςπερ εἰ ἐξείη σοι. Cf. Buttm. §. 145. not. 5. Matth. §. 568, 3. Rost. §. 131, 4. Hartung. §. 1048.

οἰκτείρω σε, μὴ] Οἰκτείρω involvit simul metuendi notionem. Similiter verba ἐννοεῖσθαι, ὑποπτεύειν aliaque sequitur μή. Anab. III, 5, 3: καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι, μὴ τὰ ἐπιτήδεια — οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. III, 1, 5: ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεώς οἱ ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι. Hell. VI, 2, Cyr. V, 2, 9.

§. 8. κατακλύσειαν] Librorum auctoritas suasit, ut hoc retinerem; de vulgari forma κατακλύσαιεν, neque a reliquorum scriptorum consuetudine, neque a Xenophonte aliena, v. quae affert Bornem. in dissert. de gem. Xenoph. Cyrop. p. 55. et ad Symp. IV, 21. ὑπομείναιεν. Cyr. IV, 1, 10. ὑποπέμψαιεν. Anab. II, 4, 22. στασιάσαιεν. Rep. Ath. II, 15. Infra X, 3. XIII, 14. XIX,

ἂν ἀφθονίᾳ τὴν ἐμὴν δίαιταν· οἱ δὲ σοὶ φίλοι, πολὺ
ἀρκοῦντα σοῦ μᾶλλον ἔχοντες τῇ ἑαυτῶν κατασκευῇ
ἢ σὺ τῇ σῇ, ὅμως ὡς παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι ἀπο-
9 βλέπουσι. καὶ ὁ Κριτόβουλος εἶπεν, Ἐγὼ τούτοις, ὦ
Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν· ἀλλ' ὥρα σοι προστα-
τεύειν ἐμοῦ, ὅπως μὴ τῷ ὄντι οἰκτρὸς γένωμαι. ἀκού-
σας οὖν ὁ Σωκράτης εἶπε, Καὶ οὐ θαυμαστὸν δο-
κεῖς, ὦ Κριτόβουλε, τοῦτο σαυτῷ ποιεῖν, ὅτι ὀλίγον
μὲν πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφην πλουτεῖν, ἐγέλασας ἐπ' ἐμοὶ
ὡς οὐδὲ εἰδότι ὅ τι εἴη πλοῦτος, καὶ πρότερον οὐκ
ἐπαύσω, πρὶν ἐξήλεγξάς με καὶ ὁμολογεῖν ἐποίησας μηδὲ
ἑκατοστὸν μέρος τῶν σῶν κεκτῆσθαι, νῦν δὲ κελεύεις

G. supra **πολὺ** scriptum habet **πάνυ**. — **ὡς** post **ὅμως** addidit marg. Steph.; Weiskio post **ὅμως** excidisse videtur **εἰς σὲ ὡς**. — A. **βλέπουσι**.

§. 9. **οἰκτρῶς** G. L. — **ὀλίγῳ** L. G. A. C. D. marg. Steph. — **καὶ οὐδὲ εἰδότι** Ald. Iunt. Bas. II.; **ὡς οὐδ' οἶδ' ὅτι**, e corr. **εἰδό-**

12. XX, 3. Kühner. Comment. IV, 11, 30.

πολὺ ἀρκοῦντα σοῦ μᾶλλον] I. e. **πολὺ μᾶλλον ἀρκοῦντά σου**. Haud raro **πολύ**, **πάνυ** aliaque huius generis adverbia ab adiectivis vel adverbiis suis dirimuntur: Symp. I, 4: **οἶμαι οὖν πολὺ ἂν τὴν κατασκευήν μοι λαμπροτέραν φανῆναι**. Cyr. VI, 4, 8. VII, 1, 16: **οὕτω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι**. VII, 1, 21., ubi v. Bornem. Herbst. ad Symp. II, 2: **καὶ ἐδόκουν μάλα ἀμφότεροι ἱκανῶς εὐφραίνειν**. Ita vis illorum adverbiorum quodammodo intenditur.

ἢ σὺ τῇ σῇ] Perspicuitatis gratia additur. Non alienum est conferre talia: Eur. Heracl. 298: **οὐκ ἔστι τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας, ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι**. Plat. Gorg. p. 500. C: **οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις — ἢ τοῦτο;** Theag. p. 127. A. Matth. §. 450. not. 2. De cumulatis pronominibus **σοῦ — ἢ σὺ τῇ σῇ — παρὰ σοῦ** vid. ad §. 4.

ὠφελησόμενοι] Rarius invenitur **ὠφεληθήσεσθαι**: Comment. II, 7, 8. III, 11, 3. Cyr. III, 2, 20.

ἀποβλέπουσι] Ubi significat hoc verbum: exspectare aliquid ab aliquo, additur plerumque **εἰς** vel **πρός**. Infra XVII, 2: **πάντες πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσιν, ὁπότε βρέξας τὴν γῆν ἀφήσει αὐτοὺς σπείρειν**. Hell. VI, 1, 8: **ἡ σὴ πατρὶς εἰς σὲ ἀποβλέπει**. alibi. Quare Weiskii sententia non omnino spernenda videtur, nisi forte cum Sturzio (s. v. **ἀποβλέπειν**) dicas praepositionis loco addi **ὡς παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι**.

§. 9. **ὅπως μὴ — γένωμαι**] Ὅπως post **ἐπιμελεῖσθαι** est: quomodo, quod vel inde apparet, quod nusquam, quod sciam, hoc verbum et similia sequitur **ἵνα**. Cf. Heind. Plat. Gorg. p. 25. Coniunctivus igitur sine **ἂν** ponitur eadem fere ex lege, qua dicitur **οὐκ ἔχω, ὅποι τράπωμαι**, similia; v. Buttm. §. 139, 2. Rost. §. 122, 10. b.; verbis enim, quae curam significant, simul inest dubitandi vel deliberandi

με προστατεύειν σου καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἂν μὴ παν-
τάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιο; Ὁρῶ γάρ σε, ἔφη, ὦ 10
Σώκρατες, ἕν τι πλουτηρὸν ἔργον ἐπιστάμενον περιου-
σίαν ποιεῖν. τὸν οὖν ἀπ' ὀλίγων περιποιοῦντα ἐλπίζω
ἀπὸ πολλῶν γ' ἂν πάνυ ῥᾳδίως πολλὴν περιουσίαν
ποιῆσαι. Οὔκουν μέμνησαι ἀρτίως ἐν τῷ λόγῳ, ὅτε 11
οὐδ' ἀναγρύζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας, λέγων, ὅτι τῷ
μὴ ἐπισταμένῳ ἵπποις χρῆσθαι οὐκ εἴη χρήματα οἱ
ἵπποι, οὐδὲ ἡ γῆ, οὐδὲ τὰ πρόβατα, οὐδὲ ἀργύ-
ριον, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲ ἕν, ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταιτο χρῆ-
σθαι; εἰσὶ μὲν οὖν αἱ πρόσοδοι ἀπὸ τῶν τοιούτων· ἐμὲ
δὲ πῶς τινι τούτων οἴει ἂν ἐπιστηθῆναι χρῆσθαι, ᾧ

τι A, sed marg. habet οὐδ' ὅτι. — G. L. προστατεύειν μέ σου; A. C. D. om. με.

§. 10. Marg. Steph. ἀπ' ὀλίγου.

§. 11. Steph. coniecit ὅτι οὐδ'. — Vict. λέγειν. — G. L. C. D. Dind. Kerst. οὐδὲ ἕν.

quaedam notio. Infra XI, 8. XV, 1. Anab. III, 1, 38. R. Eq. II, 3. Hipparch. I, 3. Cf. Bornem. Symp. VIII, 25. Saupp. Comment. II, 2, 6. Poppo de part. ἂν in Misc. crit. Vol. I. P. I. p. 40.

ὅπως ἂν μὴ — γένοιο] Siquidem ὅπως pronominis relativi vim habet, facile intelligitur, qua ratione hoc loco et similibus cum ἂν et optativo iungi possit. Symp. VII, 2: νῦν οὖν σκοπῶ, ὅπως ἂν ὁ μὲν παῖς ὅδε ὁ σὸς καὶ ἡ παῖς ἥδε ὡς ῥᾷστα διάγοιεν, ἡμεῖς δ' αὖ μάλιστ' ἂν εὐφραινοίμεθα θεώμενοι αὐτούς. Cyr. II, 1, 4: βουλευσόμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. Exempla v. apud Herbst. ad Symp. l. c. Saupp. ad Comment. II, 2, 6. Rost. §. 122, 10. b.

§. 10. ἀπ' ὀλίγων] Praepositio ἀπό instrumentum vel materiam, unde quid fit vel hauritur, significat. Infra III, 1. V. Kühner. Comment. I, 2, 14.

§. 11. μέμνησαι — ὅτε] Cyr. I, 6, 12: Οὐ γάρ, ἔφη, μέμνημαι, ὅτε ἐγὼ μὲν πρὸς σὲ ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ubi v. Bornem. Hell. VI, 4, 5. 5, 46. 47. Demosth. pro Cor. p. 322, 26. Cf. Porson. Eur. Hec. 109: τύμβου δ' ἐπιβὰς οἶσθ', ὅτε χρυσέοις ἐφάνη ξὺν ὅπλοις. „Plus est, ait, si quis simul et rem ipsam et rei tempus, quam si rem solam memorat;" deinde in nota: „Ex idiomatis Graecae linguae est enuntiationibus uti chronicis, ubi simplicem, h. e. seiunctam a temporis notione, rei significationem exspectes: quomodo etiam nos Germani saepissime solemus." Latine quoque dici: memini, quum —, monet Reisig. exemplaque affert. Rost. §. 122. not. 3. Hart. §. 961. not.

ὅτε οὐδ' ἀναγρύζειν κτλ.] Haec respiciunt I, 8., ubi v. notam. Ἀναγρύζειν est γρῦ ἀποκρίνεσθαι. Aristoph. Nub. 922: ἢν ἀναγρύξῃ. Plut. 17: οὗτος δ' ἀκολουθεῖ, κἀμὲ προσβιάζεται, καὶ ταῦτ' ἀποκρινομένῳ τὸ παράπαν οὐδὲ γρῦ, ubi Schol. γρῦ· τοῦτ' ἔστιν ἡ φωνὴ τῶν χοίρων.

12 τὴν ἀρχὴν οὐδὲν πώποτ' ἐγένετο τούτων; Ἀλλ' ἐδόκει ἡμῖν, καὶ εἰ μὴ χρήματά τις τύχοι ἔχων, ὅμως εἶναί τις ἐπιστήμη οἰκονομίας. τί οὖν κωλύει καὶ σὲ ἐπίστασθαι; Ὅπερ νὴ Δία καὶ αὐλεῖν ἂν κωλύσειεν ἄνθρωπον ἐπίστασθαι, εἰ μήτε αὐτὸς πώποτε κτήσαιτο αὐλοὺς μήτε ἄλλος αὐτῷ παράσχοι ἐν τοῖς αὐτοῦ μανθάνειν· οὕτω
13 δὴ καὶ ἐμοὶ ἔχει περὶ τῆς οἰκονομίας. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὄργανα χρήματα ἐκεκτήμην, ὥςτε μανθάνειν, οὔτε ἄλλος πώποτέ μοι παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ διοικεῖν, ἀλλ' ἢ σὺ νυνὶ ἐθέλεις παρέχειν. οἱ δὲ δήπου τὸ πρῶτον μαν-

L. G. A. C. D. edd. vett. *οὐδὲ πώποτ'*, sed in A. est *ν* suprascr.; Brodaei libri *οὐδέ τι πώποτ'*; *οὐδὲν πώποτ'* dedit Cast. et seqq. edd.; Schaefer. ind. ad Greg. Cor. p. 1035. corrigit *οὐδέν τι πώποτ'*.

§. 12. A. om. *τί οὖν κωλύει — περὶ τῆς οἰκονομίας.* — *ἐν τοῖς αὐτοῦ* L. G. edd. vett. — *δὴ* post *οὕτω* om. edd. vett., sed addunt etiam Vill. et Vict.

§. 13. Marg. Steph. *κέκτημαι.* — *νῦν* ante Zeunium vulgatum erat; *νυνὶ* est in L. G. A. C. D. Vict. — Iunt. (referente Schneid.)

τὴν ἀρχὴν] ubi significat: omnino, additam habet negationem. Infra VIII, 2. V. quae affert Herbst. Symp. I, 15. Anab. VII, 7, 28. Cyr. I, 2, 3. 6, 10.

§. 13. *οὔτε γὰρ — ὥςτε μανθάνειν*] nam neque ipse opes habui, quibus instrumentis uterer ad ediscendam *οἰκονομίαν*; ergo non didici. De *ὥςτε* cum infinitivo iuncto v. Rost. §. 122, 9. a.

διοικεῖν] Infinitivus consilium exprimit, sicut §. 14: *συνωφελῆσαι*, sed mutato subiecto.

ἀλλ' ἢ σὺ] nisi quod tu. De his particulis post negationes illatis v. Krüger. Anab. IV, 6, 11. et imprimis Klotz. ad Devar. Vol. II. Sect. I. p. 31 sqq.

ἴσως ἂν καταλυμηναίμην ἄν] Prius *ἂν* stricte iungas cum *ἴσως*. V. de duplice *ἂν* Hermann. de part. *ἂν* p. 188 sqq. Rost. §. 120. not. 4.

§. 14. *ἀποφεύγειν μοι*] Cf. Hell. VII, 5, 25: *φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος —· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων.* De hoc dativo, quem vocant ethicum, v. Bernhardy. Synt. p. 94. Buttm. §. 133. not. 2. Matth. §. 389. f. Cf. Comment. II, 10, 1: *ἄν τίς σοι τῶν οἰκετῶν ἀποδρᾷ.*

§. 15. *οἶμαι δ' ἂν*] Scriptura *οἶμαι γὰρ* ne apta quidem est sententiarum nexui, nedum necessaria. Locum simillimum memorat Voigtlaender.: Aeschin. in Timarch. III. p. 135. ed. R.: *Οἶμαι δ' ἄν, εἰ πρὸς ἄλλους τινὰς ἦν ὁ λόγος μοι περὶ τῆς αἰτίας, ἧς κρίνομαι, ταῖς ὑμετέραις μαρτυρίαις ῥᾳδίως ἂν ἀπολύσασθαι.* Utrobique *ἄν*, quod a verbo suo paulo longius remotum esset, vides iteratum. Quae causa quum absit Plat. Phaed. p. 116: *οἶμαι ἄν, ὡς ἐγὼ λέγω, ποιοῖς*, non repetitur particula (cf. VI, 12.). Ex quibus locis simul apparet amare particulam *ἂν* verbis, quae pertinent quidem ad apodosin, protasi autem praemittuntur, subiungi. Cyr. II, 1, 9: *Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἔχοιμι, ὡς τάχιστ' ἂν ὅπλα ἐποιούμην κτλ.* Imprimis hoc valet de verbo *οἶμαι*. V. etiam

θάνοντες κιθαρίζειν καὶ τὰς λύρας λυμαίνονται· καὶ
ἐγὼ δή, εἰ ἐπιχειρήσαιμι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ μανθάνειν οἰ-
κονομεῖν, ἴσως ἂν καταλυμηναίμην ἄν σου τὸν οἶκον.
πρὸς ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε, Προθύμως γε, ὦ 14
Σώκρατες, ἀποφεύγειν μοι πειρᾷ μηδέν με συνωφελῆ-
σαι εἰς τὸ ῥᾷον ὑποφέρειν τὰ ἐμοὶ ἀναγκαῖα πράγματα.
Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ὅσα
ἔχω καὶ πάνυ προθύμως ἐξηγήσομαί σοι. οἶμαι δ' ἂν 15
καί, εἰ ἐπὶ πῦρ ἐλθόντος σου καὶ μὴ ὄντος παρ' ἐμοί,
εἰ ἄλλοσε ἡγησάμην, ὁπόθεν σοι εἴη λαβεῖν, οὐκ ἂν

καὶ ἐγὼ γάρ; sed Bas. I. II. *καὶ γὰρ δή*; Vill. *καὶ ἐγὼ δέ.* — Vulgo: *ἐν τῷ σῷ οἴκῳ ἐπιχειρ.*; L. G. A. C. Vill. Schneid. Dind. Kerst.: *ἐπιχειρήσαιμι ἐν τ. σ. οἰ.*

§. 15. D a pr. m. *οἶμαι γὰρ καὶ* (quod probat Schneid.), in marg. *οἶμαι δ' ἂν καί.* — Vict. *καὶ* (om. *εἰ*) *ἐπὶ πῦρ.* — Ante Zeun. vulg. erat *ἡγησαίμην*, quod est in A. C. D. Vill. Vict. et praefertur a Iacobsio; L. G. edd. vett. *ἡγησάμην*; marg. A ad *ἡγησαίμην* addit *σοι.*

Aeschin. l. c. p. 131: *οἶμαι ἂν αὐτούς, εἴ τις μὴ προειπὼν τοῦτο ποιήσειεν, ἀπορῆσαι, εἴτε ἀνδρὸς εἴτε γυναικὸς εἰλήφασιν ἐσθῆτα.* Ceterum *οἶμαι*, ubi extra structuram ponitur, rarius initio enuntiationis locum habet (cf. etiam XVI, 13.), plerumque mediis verbis inseritur: Hier. VII, 8: *Ἀλλὰ ταῦτα μέν, οἶμαι, δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νομίζοιτο.* I, 34. alibi.

εἰ — εἰ] Anab. III, 2, 35: *Οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες — φεύγουσιν, εἰ καὶ οὗτοι ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν*, ubi v. Krüger. Saupp. Comment. II, 3, 9. Triplex *εἰ* habes Demosth. adv. Aristog. I. p. 791: *εἰ τοίνυν τις ὀφείλειν τιν' ᾐτιᾶτο χρήματα, ὁ δ' ἠρνεῖτο, εἰ μὲν ἐφαίνοντο αἵ τε συνθῆκαι —, καὶ οἱ τεθέντες ὅροι ἑστηκότες, τὸν ἀρνούμενον ἡγεῖσθ' ἂν ἀναιδῆ δηλονότι, εἰ δ' ἀνῃρημένα ταῦτα, τὸν ἐγκαλοῦντα.* V. Seileri ind. ad Schaef. Appar. crit. ad Dem. v. *εἰ.*

ἐπὶ πῦρ] ad ignem petendum. Cyr. I, 6, 12: *ἦλθον ἐπ' ἀργύριον.* Matth. §. 586. c.

ἡγησάμην] Copula *καὶ* ante *μὴ ὄντος* prohibet, quominus genitivum *ἐλθόντος σου* referas ad *ἡγησάμην*; atque saepius cum dativo construitur *ἡγεῖσθαι*, quam cum genitivo. Non tamen opus est, ut addas *σοι* e marg. A. Nam non solum accusativus, quod notissimum est, sed passim etiam genitivus, e. g. Cyr. IV, 5, 29: *ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος* (sc. *μου*), frequentius dativus pronominum personalium reticetur, ubi facile intelligatur. Anab. VI, 1, 16: *μένουσι δὲ* (sc. *ἡμῖν*) *αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας, ἔστι τὰ ἐπιτήδεια.* VI, 2, 12. II, 1, 23. Cyr. VI, 1, 8. Nostro loco non dissimile est Comment. IV, 8, 5: *ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἠναντιώθη τὸ δαιμόνιον*, quanquam genitivos absolutos illic se aliter habere, quam hic, me non latet. Ceterum *ἡγησαίμην* non omnino damnaverim. Cyr. II, 1, 9: *εἰ ἔχοιμι ὡς τάχιστ' ἂν ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσι.* Venat. XII, 22., ubi v. Saupp. Buttm. ad Plat. Alcib. I. p. 129.

ἐμέμφου μοι, καὶ εἰ ὕδωρ παρ' ἐμοῦ αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων ἄλλοσε καὶ ἐπὶ τοῦτο ἤγαγον, οἶδ' ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου, καὶ εἰ βουλομένου μουσικὴν μαθεῖν σου παρ' ἡμῶν δείξαιμί σοι πολὺ δεινοτέρους ἐμοῦ περὶ μουσικὴν καί σοι χάριν εἰδότας, εἰ ἐθέλοις παρ' αὐτῶν μανθάνειν, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμφοιο; Οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ Σώκρατες.
16 Ἐγὼ τοίνυν σοι δείξω, ὦ Κριτόβουλε, ὅσα νῦν λιπαρεῖς παρ' ἐμοῦ μανθάνειν, πολὺ ἄλλους ἐμοῦ δεινοτέρους περὶ ταῦτα. ὁμολογῶ δὲ μεμεληκέναι μοι, οἵτινες ἕκαστα ἐπιστημονέστατοί εἰσι τῶν ἐν τῇ πόλει.

A. εἰ καὶ εἰ ὕδωρ, marg. ἢ καὶ εἰ. — Zeun. post ἔχων excidisse παρέχειν vel δοῦναι censet. — σοῦ παρ' ἡμῶν dedi ex L. G. A. C. D. Vict. Streb. pro vulg. παρ' ἐμοῦ, quod est in edd. vett. et in G. adscriptum. — καί σοι χάριν εἰδότας, quod est in L. G. A. C. D. Vict., dedit Steph.: Ald. καὶ χάριν εἰδότας σοι: idem cett. edd. vett., sed omissa copula καί. — ἐθέλεις edd. vett. C. — G. δικαίως ὦ.
§. 16. Bas. I. II. τοίνυν δείξω. — ἄλλους ἐμοῦ δεινοτέρους

Matth. §. 524, 3. Kühner. §. 819. c.

αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων] Iuvabit conferre Herod. IX, 10: θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. Matth. §. 562, 2. Rost. §. 131, 3. Ἔχων artissime iungas cum dativo, et σοι vertas: fur dich.

βουλομένου — σου — σοι] differt a βουλομένῳ — σοι — δείξαιμι. Cf. Anab. II, 4, 24: διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη. Krüger. ad Anab. I, 4, 12. Saupp. Comment. IV, 8, 5. infra VIII, 1. Matth. §. 561. Rost. §. 131. not. 2. Kühner. §. 681. c. Hartung. §. 1051.

παρ' ἡμῶν] Pluralem interpretor de dignitate. V. §. 1. et I, 11.

δεινοτέρους — περὶ μουσικὴν] Item seq. §. et XII, 20: τῶν δεινῶν τινα ἀμφ' ἵππους δοκούντων εἶναι; alibi simpliciter cum accusativo: Cyr. VIII, 4, 19: δεινός εἰμι τὴν τέχνην. Lex. Xen. I. p. 318 sq. — τί ἂν ἔτι, h. e. quid tandem —? Intendit enim ἔτι in interrogatione. I, 13: πῶς ἂν ἔτι. Comment. II, 6, 20: τίνες ἔτι φίλοι ἔσονται. Lex. Xen. s. v.

§. 16. πολὺ — δεινοτέρους] V. ad §. 8.

δεινοτέρους περὶ ταῦτα] Dici quidem poterat: ἄλλους τοὺς πολὺ ἐμοῦ δεινοτέρους περὶ ταῦτα, sicut Plat. Polit. p. 284. C: οὔτε ἄλλον τινὰ τὸν περὶ τὰς πράξεις ἐπιστήμονα. Xen. Hipparch. VIII, 16: ὅτι ῥᾷον εὑρεῖν ὀλίγους ἢ πολλοὺς τοὺς καὶ τῶν ἵππων ἐπιμελησομένους. Sed vulgatum non melius dictum esset, quam πολὺ ἄλλους ἐμοῦ ἐπιστημονεστέρους τοὺς τούτων. Schneiderus, qui τοὺς accipit pro τινὰς, male intellexisse videtur usum articuli, quem docet Hart. §. 751. et Heind. ad Plat. Charm. p. 155. D: ἐπὶ τοῦ καλοῦ λέγων παιδός. Ibi similibusque locis exspectaveris quidem pronomen indefinitum, sed tamen est articulus, quare semper antecedit nomen, nunquam sequitur.

ταῦτα] Refer ad ὅσα. Saepe οὗτος post relativa illatum in fine

καταμαθὼν γάρ ποτε ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων τοὺς μὲν 17
πάνυ ἀπόρους ὄντας, τοὺς δὲ πάνυ πλουσίους ἀπεθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι ἄξιον εἶναι ἐπισκέψεως, ὅ τι εἴη τοῦτο. καὶ εὗρον ἐπισκοπῶν πάνυ οἰκείως ταῦτα γιγνόμενα. τοὺς μὲν γὰρ εἰκῇ ταῦτα πράττοντας ζημι- 18
ουμένους ἑώρων, τοὺς δὲ γνώμῃ συντεταμένῃ ἐπιμελουμένους καὶ θᾶττον καὶ ῥᾷον καὶ κερδαλεώτερον κατέγνων πράττοντας. παρ' ὧν ἂν καὶ σὲ οἶμαι, εἰ βούλοιο, μαθόντα, εἴ σοι ὁ θεὸς μὴ ἐναντιοῖτο, πάνυ ἂν δεινὸν χρηματιστὴν γενέσθαι.

τοὺς L. G. A. Vict. Schneid.; vulgo ἄλλους δεινοτέρους ἐμοῦ τοὺς; C. D. om. ἐμοῦ; Leunclav. coniecit ὄντας pro τοὺς; suadente Steph. Weisk. Reisig. Dind. Kerst. delent τοὺς, tueri videtur Bernh. Synt. p. 319; Iacobs. aut δεινοτέρους τὰ περὶ ταῦτα scribi aut τοὺς deleri iubet. — Scribendum censeo ἕκαστα οἱ ἐπιστημονέστατοι.

§. 18. L. G. Cast. marg. Steph. συντεταγμένῃ. — A. γνώμην.

enuntiati ponitur. VII, 33: καὶ ἃ ἂν αὐτῶν ἑκάστη εἰςφέρῃ, οἶδέ τε καὶ δέχεται καὶ σώζει ταῦτα. I, 5. IV, 13. VII, 11. cl. I, 7. De sententia cf. Comment. IV, 7, 1: ὅτου δὲ αὐτὸς ἀπειρότερος εἴη, πρὸς τοὺς ἐπισταμένους ἦγεν αὐτούς.

§. 18. κατέγνων πράττοντας] Καταγιγνώσκειν h. l. est probe intelligere, ut Cyr. VIII, 4, 9: πράττοντά με κατέγνως. Alio sensu dicitur καταγιγνώσκειν τινὸς ποιοῦντός τι, quod est: sententiam ferre in aliquem.

ὧν ἂν] ἂν pertinet ad γενέσθαι.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Instanti Critobulo, ut iam promissum suum praestet Socrates, hic auctor est, ut vitam institutaque inspiciat eorum, qui rem vel male vel bene administrent. Esse enim, ait, qui aedes bonas sumptibus exiguis, esse qui malas multis exstruant; alios, ordine neglecto, multiplici supellectili uti male, alios curta bene et commode; aliorum servos vinctos aufugere, aliorum libenter manere et opus facere sedulo; alios ab agricultura pauperes fieri, alios inde locupletari; alios studio rei equestris ad egestatem redigi, alios inde multum lucri facere; aliorum uxores ad rem augendam conferre, aliorum ad imminuendam. Addit, reliquas quoque artes qui scienter exerceant, si scire cupiat, se posse monstrare.

1 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε, Νῦν τοι, ἔφη, ἐγώ σε οὐκέτι ἀφήσω, ὦ Σώκρατες, πρὶν ἄν μοι ἃ ὑπέσχησαι ἐναντίον τῶν φίλων τουτωνὶ ἀποδείξῃς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἢν σοι ἀποδεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυρίου ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ ἐλάττονος πάντα ἐχούσας ὅσα δεῖ, ἦ δόξω ἕν τί σοι τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; Καὶ πάνυ γ',
2 ἔφη ὁ Κριτόβουλος. Τί δ' ἢν τὸ τούτου ἀκόλουθον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ καὶ παντοῖα κεκτημένους ἔπιπλα, καὶ τούτοις, ὅταν δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι, μηδὲ εἰδότας, εἰ σῶά ἐστιν

Cap. III. §. 1. A. νῦν τι; Bas. I. II. om. νῦν τοι, ἔφη, ἐγώ σε. — C. τούτων. — Reisig., monente Schneidero, scripsit ἐπιδεικνύω. — G. a pr. m. ἀπὸ πολλῶν. — ἦ δόξω rescripsit Zeun. pro vulg. ἢ δ.; Ernest. coniecit οὐ δόξω. — C. D. καὶ πάνυ γε.
§. 2. ὅταν δέονται Leunclav. Wels. Bach. Weisk. — C. πολλ' ἀνιῶντας; L. πολλὰ δ' ἀνιῶντας. — Vulgo ὅταν ὢν ἂν; Iunt. Bas. II. om. ἂν; Vill. ὅταν ἂν ὢν; ὅτων ἂν coniecit Koen. ad Greg.

Cap. III. §. 1. οὐκέτι ἀφήσω — πρὶν] Satis erat: οὐκ — πρίν. Similiter οὐ πρότερον, πρίν, οὐ πρόσθεν, πρίν dicitur. V. Lex. Xen. v. πρίν.

ἐναντίον τῶν φίλων τουτωνὶ] Haec arcte iungenda sunt cum ἃ ὑπέσχησαι. Inter Socratis comites semper fuisse qui nullas plane in colloquio partes agerent, sed nonnisi auscultandi et discendi causa adessent, notat Weisk.

ἃ ὑπέσχησαι — ἀποδείξῃς] Symp. IV, 1: οὐκοῦν λοιπὸν ἂν εἴη ἡμῖν ἃ ἕκαστος ὑπέσχετο ἀποδεικνύναι, ὡς πολλοῦ ἄξιά ἐστιν.

ἀποδεικνύω] probatur etiam a Sauppio ad Comment. III, 10, 10. et a Kühnero ad II, 1, 21. Proprie est: in medium proferre, (v. paulo antea); deinde: exemplis allatis aliquid comprobare, nostrum nachweisen, e. c. Comment. I, 1, 11: ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν. Sed ἐπιδεικνύναι est monstrare, sive ostendere, specimine rei exhibito. De participiis οἰκοδομοῦντας — ἐχούσας v. Matth. §. 549, 5. Rost. §. 129, 2.

ἦ δόξω ἕν τί σοι τοῦτο τῶν] Verba sic construas: ἦ δόξω σοι τοῦτο, ἕν τι (ὂν) τῶν. V. §. 3. Inservit pronomen indefinitum modestiae; v. Saupp. ad Comment. I, 1, 1. Matth. §. 487, 4. Est igitur ἕν τι: unum, qualecunque sit. Ergo οὐδέν τι, vel μηδέν τι, ne unum quidem, qualecunque sit, h. e. prorsus nihil. V. §. 8. VIII, 2. X, 3.

Καὶ πάνυ γ'] Vel certissime. §. 4: καὶ σφόδρα γε. Cyr. I, 4, 11: καὶ ῥαδίως γε. De καὶ — γε in responsionibus v. Bornem. ad Symp. I, 6. Saupp. ad Vectig. IV, 6. Haas. ad Rep. Lac. VIII, 4. Herbst. ad Symp. II, 5. Vim particulae γὲ etiam in talibus formulis ubique pertinere ad verbum antecedens (non ad καί), quod monet post Wunderum in Adversariis in Soph. Philoct. p. 46 sq. Herbst. ad Symp. I, 6., hodie nemo erit qui neget.

αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀνιωμένους, πολλὰ δὲ ἀνιῶντας τοὺς οἰκέτας· τοὺς δὲ οὐδὲν πλέον, ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας εὐθὺς ἕτοιμα, ὅτων ἂν δέωνται, χρῆσθαι. Ἀλλὰ τί οὖν τού- 3
των ἐστίν, ὦ Σώκρατες, αἴτιον ἢ ὅτι τοῖς μὲν ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον καταβέβληται, τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἕκαστα τεταγμένα κεῖται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης· καὶ οὐδ' ἐν χώρᾳ γ' ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἔνθα προςήκει, ἕκαστα διατέτακται. Λέγειν τί μοι δοκεῖς, ἔφη, καὶ τοῦτο, ὁ Κριτόβουλος, τῶν οἰκονομικῶν. Τί οὖν ἦν σοι, ἔφη, 4
καὶ οἰκέτας αὖ ἐπιδεικνύω ἔνθα μὲν πάντας ὡς εἰπεῖν δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀποδιδράσκοντας, ἔνθα

Cor. p. 517. ed. Schaef., receperunt Schneid. Reis. Kerst.; Dind. dedit ὅταν δέωνται.

§. 3. Weiskii coniecturam Ἄλλο τι habent Schneid. Dind. Kerst. — Y. μεταβέβληται, sed κατα suprascr. — L χώρᾳ γε ἐν, et ἀλλὰ ἔνθα. — Orelli in Append. ad Or. Isocr. p. 461. corrigit διατετάχθαι. — Bas. II. ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ τοῦτο.

§. 4. C. D. Τί οὖν σοι, deinde πάντ' ὡς.

§. 2. ὅτων ἂν] Vulgata male defensa est a Weiskio et a Schneidero ad Comment. I, 4, 14. Hic ad h. l. immutavit sententiam suam, quum videret τίς τί ποιεῖ, πῶς πότε συνέβη, ὅταν τί ποιήσωσι, ὅταν περὶ τίνος βουλεύωνται aliaque huius generis posita esse in interrogatione, non in recta oratione. Vera lectio, ni fallor, primum in ὅτων ων ἂν depravata est, unde deinceps ortum ὅταν ὧν ἄν.

χρῆσθαι] Infinitivus pendet ab ἕτοιμα. Matth. §. 533, 3. Hart. §. 1017, 5. De omisso αὐτοῖς v. ad §. 10.

§. 3. Ἀλλὰ τί οὖν — ἢ] Lucian. Diall. Mortt. XIX, 4: φήσει τοῦ θανάτου σοι οὐδένα αἴτιον ἢ σεαυτόν. Xen. Cyr. I, 4, 13: Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ μαστιγώσας γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἐξ ἀρχῆς χρήσομαι; infra IX, 1. 2. In hoc dicendi genere, sequente ἢ sive εἰ μή, saepe omitti ἄλλος docent Lamb. Bos. Ellips. p. 27 ed. Schaef., Viger. p. 148 ed. Herm. Hart. §. 992. Ne necessarium quidem esse intelligere ἄλλος, recte monent Saupp. ad Comment. IV, 3, 9. et Bornem. ad Cyr. I, 4, 13.

διατέτακται] Facile supersedeas Orellii coniectura, si modo post ἐν ᾗ ἔτυχε suppleas κεῖται. Ceterum advertas iam Critobulum verbis τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἑ. τ. κ. significasse locum certum et constitutum, ut VIII, 18: χώραν ἑκάστοις εὑρεῖν. Xen. Cyr. IV, 5, 37: ἀσύντακτα — ἕως ἂν χώραν λάβῃ, (v. Lex. Xen.) sed ambiguitatis evitandae causa addere Socratem καὶ οὐδ' κτλ.

§. 4. πάντας ὡς εἰπεῖν] fere omnes. V. ad XII, 8. — καὶ τούτους, eosdemque. Καί, ut alibi, sic cum οὗτος coniunctum saepe habet vim oppositionis quandam. Anab. I, 9, 29: καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι. II, 4, 15: Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρὰ Ἀριαίου ὤν, τοῦ Μένωνος ξένου. alibi.

δὲ λελυμένους, καὶ ἐθέλοντάς τε ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω ἀξιοθέατον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ σφόδρα γε.
5 Ἢν δὲ καὶ παραπλησίους γεωργίας γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀπολωλέναι φάσκοντας ὑπὸ γεωργίας καὶ ἀποροῦντας, τοὺς δὲ ἀφθόνως καὶ καλῶς πάντα ἔχοντας, ὅσων δέονται, ἀπὸ τῆς γεωργίας; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἴσως γὰρ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ.
6 Εἰσὶ μέν τινες ἴσως, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τοιοῦτοι. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τούτους λέγω, ἀλλ' οἳ οὐδ' εἰς τἀναγκαῖα ἔχουσι δαπανᾶν, γεωργεῖν φάσκοντες. Καὶ τί ἂν εἴη τούτου αἴτιον, ὦ Σώκρατες; Ἐγώ σε ἄξω καὶ ἐπὶ τούτους, ἔφη ὁ Σωκράτης· σὺ δὲ θεώμενος δήπου καταμαθήσῃ. Νὴ Δί',
7 ἔφη, ἢν δύνωμαί γε. Οὐκοῦν χρὴ θεώμενον σαυτοῦ ἀποπειρᾶσθαι, εἰ γνώσῃ. νῦν δ' ἐγώ σοι σύνοιδα ἐπὶ μὲν κωμῳδῶν θέαν καὶ πάνυ πρωῒ ἀνισταμένῳ καὶ

D. ἐργάζεσθαι παραμένειν. — C. om. οὐ ante καί. — τοῦτό σοι δείξω L. G. A. C. D. Iunt.; δόξω est etiam in Vill.

§. 5. παραπλησίους G. a pr. m. L. A. C. D. Vict.; ante Schneid. vulgo παραπλησίως. — Vict. ἀπολωλεκέναι. — G. a pr. m. φάσκοντας ἀπὸ (quod habet Reis.), deinde καὶ καλά. — Bas. I. II. ὅσων δέωνται. — C. D. ἀπὸ γεωργίας.

§. 6. G. ἔφη ἴσως. — οὐ τοιούτους λέγω Vill. Ald. — Vulgatum ἔφη post αἴτιον om. L. G. A. C. D. Dind. Kerst. — D. om. Νὴ Δί' — εἰ γνώσῃ. — G. ἢν δύνομαί γε, C. ἢν δύναμαί γε.

§. 5. γεωργοῦντας, τοὺς μὲν —, τοὺς δὲ] V. ad I, 17. Rost. §. 101, 3. b. ed. VI.

ὑπὸ γεωργίας] Reisigio placebat ἀπό propter sequens ἀπὸ τῆς γεωργίας. Sed cum verbis, quibus inest passiva notio, e quibus est ἀπολωλέναι, iungi ὑπό docent Matth. §. 592. Rost. §. 115, 4.

αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ] Ernest. et Zeun. interpretati sunt: ipsi adeo rei familiari; quod loci sententiae minus convenit. Αὐτός sic dicitur, ut quis distinguatur ab eo, quod ipse quidem non est, sed quod ad eum quaqua ratione pertinet. Herm. ad Viger. p. 733. Aristoph. Nub. 219. Xen. Comment. III, 8, 10. Rep. Lac. V, 4: πῶς ἄν τις ἢ αὐτὸν ἢ οἶκον διαφθείρειεν; ubi v. Haas. Heind. ad Plat. Gorg. p. 511. E: καὶ αὐτὸν καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας. V. Bernhardy. Synt. p. 288. Kühner. §. 630. not. Ne exspectes αὐτοῖς pro αὐτῷ, v. ad XII, 12. Atque ne referre quidem debes αὐτῷ ad verbi ἀναλίσκουσιν subiectum; intelligas potius sub αὐτῷ quemvis dominum.

§. 7. ἀνισταμένῳ κτλ.] Vulgatam male defendit Zeunius. Differt enim, quod afferre poterat, Rep. Lac. XI, 4 ed. Haas.: ἔξε-

πάνυ μακρὰν ὁδὸν βαδίζοντι καὶ ἐμὲ ἀναπείθοντι προθύμως συνθεᾶσθαι· ἐπὶ δὲ τοιοῦτον οὐδέν με πώποτε ἔργον παρεκάλεσας. Οὐκοῦν γελοῖός σοι φαίνομαι εἶναι, ὦ Σώκρατες; Σαυτῷ δὲ πολὺ νὴ Δί', 8
ἔφη, γελοιότερος. ἢν δὲ καὶ ἀφ' ἱππικῆς σοι ἐπιδεικνύω τοὺς μὲν εἰς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐληλυθότας, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ πάνυ εὐπόρους ὄντας, καὶ ἅμα ἀγαλλομένους ἐπὶ τῷ κέρδει; Οὐκοῦν τούτους μὲν καὶ ἐγὼ ὁρῶ καὶ οἶδα ἑκατέρους, καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τῶν κερδαινόντων γίγνομαι. Θεᾷ γὰρ 9
αὐτοὺς ᾗπερ τοὺς τραγῳδούς τε καὶ κωμῳδούς, οὐχ ὅπως ποιητής, οἴομαι, γένῃ, ἀλλ' ὅπως ἡσθῇς ἰδών τι ἢ ἀκούσας· καὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὕτως ὀρθῶς ἔχει, οὐ γὰρ ποιητὴς βούλει γενέσθαι, ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμενος χρῆσθαι οὐ μωρὸς οἴει εἶναι, εἰ μὴ σκοπεῖς, ὅπως μὴ ἰδιώτης ἔσῃ τούτου τοῦ ἔργου, ἄλλως τε καὶ τῶν αὐτῶν ὄντων ἀγαθῶν εἴς τε τὴν χρῆσιν καὶ κερδαλέων εἰς πώλησιν ὄντων; Πωλοδαμνεῖν με κελεύεις, 10

§. 7. *σοι* post *ἐγὼ* om. A. — Vulgatam *ἀνιστάμενον* (in edd. vett., excepta Bas. II., est *ἀνιστάμενος*) — *βαδίζοντα* — *ἀναπείθοντα* e coniectura Camerarii correxit Schneid.

§. 8. *Οὐκοῦν καὶ τούτους* A. — *ἀμφοτέρους* pro *ἑκατέρους* G.

§. 9. Vill. *Θεῷ γάρ.* — C. *καὶ τοὺς κωμῳδούς.* — Cum Stephano Weisk. *αὐτοὺς ὥσπερ.* — Vict. *ὅπως ἡσθείς.* — C. *μὲν αὔτως.* — G. *βούλῃ γενέσθαι.* — D. *ἀναγκαζόμενον.* — L. *εἴη εἶναι.* — A. *τῶν αὐτῆς ὄντων*, et *αὐτοῖς* suprascr.

στι δὲ τῷ νέῳ καὶ κεκριμένῳ εἰς μάχην συνιέναι, καὶ φαιδρὸν εἶναι καὶ εὐδόκιμον. Differt etiam Isocr. *π. ἀντιδ.* p. 319. E: *συνίσασι γὰρ τοῖς μὲν — ἐμπείροις τῶν ἀγώνων γεγενημένοις, τοὺς δ' — εἰληφότας κτλ.*, quem locum Matth. §. 549, 6. not. 4. incautius in huius loci exemplum vocat. *Συνειδέναι* dicitur de eo, qui certo aliquid et velut oculatus testis novit. V. Wolf. ad Dem. Lept. §. 12.

§. 8. *οὐδέν τι*] nequaquam, in keiner Beziehung. Cf. §. 10. Anab. VII, 3, 35: *Ὡς δ' ἐξῄεσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης, οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς.* VII, 6, 26. V. ad §. 1. Cf. IV, 8, 26. *μᾶλλόν τι.* V, 8, 11. *ἧττόν τι.* Oecon. IV, 11. *σχεδόν τι.*

§. 9. *οἴομαι*] Non absque ironia inseritur, ut Latinorum „credo," „opinor." De usu ironico huius verbi, alius quidem generis, monet Bornem. Cyr. I, 3, 11. De collocatione v. ad II, 15. Plenior forma *οἴομαι* ponitur, non curtata *οἶμαι*, qua significetur poetam fieri non studere Critobulum penitus sibi persuasum habere Socratem. V. Engelhardt. annott. Demosth. p. 23. Cf. Saupp. Xen. Comment. II, 3, 10.

εἰς πώλησιν] Articulo hic

ὦ Σώκρατες; Οὐ μὰ Δί' οὐδέν τι μᾶλλον ἢ καὶ γεωργοὺς ἐκ παιδίων ὠνούμενον κατασκευάζειν, ἀλλ' εἶναί τινές μοι δοκοῦσιν ἡλικίαι καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, αἳ εὐθύς τε χρήσιμοί εἰσι καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόασιν. ἔχω δ' ἐπιδεῖξαι καὶ γυναιξὶ ταῖς γαμεταῖς τοὺς μὲν οὕτω χρωμένους, ὥςτε συνεργοὺς ἔχειν αὐτὰς εἰς τὸ συναύξειν τοὺς οἴκους, τοὺς δὲ ᾗ ὡς πλεῖστα λυμαίνονται.
11 Καὶ τούτου πότερον χρή, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα αἰτιᾶσθαι, ἢ τὴν γυναῖκα; Πρόβατον μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢν κακῶς ἔχῃ, τὸν νομέα αἰτιώμεθα, καὶ ἵππος, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζομεν· τῆς δὲ γυναικός, εἰ μὲν διδασκομένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τἀγαθὰ

§. 10. L. G. C. D. edd. vett. χρήσιμαι. — C. ἔχω δὲ ἐπιδ. — ᾗ οἱ πλεῖστοι λυμαίνονται G L. A. C. D. edd. vett. marg. Steph.; cum Stephano Ernest. Zeun. Weisk. Schneid. Dind. ᾗ ὡς πλεῖστα λυμανοῦνται; Reisig. ᾗ ὡς πλεῖστα λυμαίνονται; Brod. αἷς οἱ πλεῖστοι λυμαίνονται, Ernest. οἳ ὡς πλεῖστα λυμαίνονται coniecerunt.
§. 11. L. e corr. et C. D. Vict. πότερα; in G. suprascr. πρότερον. — L. A. C. D. Vill. ἂν κακουργῇ. — Edd. vett. κακοποιεῖν cum Brod. correxit Castal. κακοποιεῖ est etiam in Vict., sed Schaef. ad Greg. Cor. p. 987 mavult κακοποιοίη, quod comprobatur a Schneid. in cens. Oec. ed. Küster. l. c. — A. ἔχει pro ἔφη, quod est in marg. — D. om. εἰ δὲ μὴ — τὴν αἰτίαν ἔχοι. — ἆρ' οὐ Schneid.

non erat opus, quia non definite loquebatur, sed χρῆσιν habet, quia refertur ad illum usum, qui traditus erat verbis ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμενος χρῆσθαι. ZEUN.

§. 10. χρήσιμοι] V. Zeun. et Reisig. Hic ad IV, 8. cum χρήσιμος male componit ἀργός. Sed librorum consensus me tantum non movebat, ut scriberem χρήσιμαι. Plat. Protag. p. 321. D. χρησίμην. Isocr. π. ἀντιδ. p. 117. Orell. χρησίμην. Matth. §. 117, 9.

ἐπιδιδόασιν] Proprie ἐπιδιδόναι ἐπί τι significat: pecuniae aliquid in civitatis salutem, quum opus esset, sponte conferre. Reisig. laudat locum memorabilem Athen. IV, 19: ἐπιδόσεων (sic vocabantur illae pecuniarum collationes) δέ ποτε γενομένων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔφη, ἐπιδίδωμι κἀγώ; καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν εἰς ἀκολασίαν, ubi ille (Phocus, homo luxuriosus) ἐπιδίδωμι usurpat sensu proprio, Athenienses autem accipiunt eo, qui nostro loco obtinet: incrementa capere. Xen. Comment. III, 9, 3: ὁρῶ — καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Cyr. I, 4, 12. Hier. IX, 7. Similiter et aeque absolute dicitur προςτιθέναι. V. Saupp. Xen. Comment. l. l.

ᾗ ὡς πλεῖστα λυμαίνονται] Verbi λυμαίνεσθαι obiectum est τοὺς οἴκους.

§. 11. τῆς δὲ γυναικός] Genitivus non habet, unde pendeat. Verte: quod attinet ad uxorem. Cf. Saupp. Xen. Com-

κακοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κἀγαθὰ ἀνεπιστήμονι τούτων χρῷτο, ἆρ᾽ οὐ δικαίως ἂν ὁ ἀνὴρ τὴν αἰτίαν ἔχοι; πάντως δ᾽, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, φίλοι γάρ ἐσμεν οἱ 12
παρόντες, ἀπαληθεῦσαι πρὸς ἡμᾶς. ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ τῶν σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις ἢ τῇ γυναικί; Οὐδενί, ἔφη. Ἔστι δὲ ὅτῳ ἐλάσσονα διαλέγῃ ἢ τῇ γυναικί; Εἰ δὲ μή, οὐ πολλοῖς γε, ἔφη. Ἔγημας δὲ αὐ- 13
τὴν παῖδα νέαν μάλιστα, ἢ καὶ ὡς ἠδύνατο ἐλάχιστα ἑωρακυῖαν καὶ ἀκηκουῖαν; Μάλιστα. Οὐκοῦν πολὺ θαυμαστότερον, εἴ τι ὧν δεῖ λέγειν ἢ πράττειν ἐπίσταιτο ἢ εἰ ἐξαμαρτάνοι. Οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶ- 14
ναι γυναῖκας, ὦ Σώκρατες, ἦ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευ-

reposuit pro ἄρα οὐ.

§. 12. Steph. mavult ἀπαλήθευσαι, vel ἀπαλήθευσον. Illud probant Bach. Dorvill. ad Charit. p. 51. Orell. Append. ad Or. Isocr. p. 461. Iacobs., recepit Dind. — A. om. ἄλλῳ τῶν —. Ἔστι δὲ ὅτῳ. — C. D. οὐδὲν ἔφη. — C. om. Εἰ δὲ μὴ — ὡς ἠδύνατο.

§. 13. ἢ post μάλιστα, praeeunte Schaefero ad Greg. Cor. p. 932., delendum censet Dind., tuetur Kerst. — G. A. C. D. L. Iunt. om. εἰ post ἢ, habet Vill.

§ 14. ἦ αὐτοὶ L. Vict. Cast. marg. Steph.; ἢ G., sed in marg. et in marg. Steph. est ἤ; cum Steph. Weisk. dedit εἰ; Camer. vertit: scilicet; ex A. C. D. Y. refert Gail. η αυτοι.

ment. I, 3, 8. Heind. Plat. Charm. p. 165. D. Matth. §. 342, 3.

ἀνεπιστήμονι] Sc. αὐτῇ οὔσῃ. De omisso participio v. Matth. §. 549. not. 3. Xen. Anab. III, 5, 17: εἰς Ἀρμενίαν ἥξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. IV, 3, 17. Comment. IV, 6, 8. Krüger. de auth. et integr. Anab. p. 42 sq.

ἆρ᾽ οὐ] ἆρα οὐ non dici in pedestri sermone, nisi seiunctis his particulis per aliam lexin monet Reisigius.

§. 12. ἀπαληθεῦσαι] Plat. Crat. p. 426. B: σὺ δ᾽ ἄν τι ἔχῃς βέλτιόν ποθεν λαβεῖν, πειρᾶσθαι καὶ ἐμοὶ μεταδιδόναι. Heind. Lys. p. 211. B. Soph. p. 218. A. Stallb. ad Remp. p. 473. Ast. ad Legg. p. 70. Matth. §. 546. Buttm. §. 142, 4. not. 5. Rost. §. 125. annot. 5. Ceterum mediam formam verbi ἀπαληθεύειν ne reperiri quidem usquam iam Zeun. monuit.

ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ] pro ἔστιν ἄλλος τις, ᾧ.

Εἰ δὲ μή] H. e. si vero non omnino cum nemine rarius colloquor, quam cum uxore, non multi tamen sunt, quibuscum minus habeo commercii. Ita vel similiter ubique explices illud εἰ δὲ μή, quod pro εἰ δέ positum dicunt. Xen. Anab. IV, 3, 6. haec verba sic reddas: „si vero non fiebat, ut quis arma tenere non conaretur (h. e. quum — conaretur), flumen abripiebat.'' V. Krüger. Heind. Plat. Hipp. mai. p. 285. E. Matth. §. 617, b. Kühner. §. 823, 6.

§. 13. ἢ καὶ ὡς] Camerar. recte vertit: aut saltem, quam fieri potuit, quae minime multa

σαν; Οὐδὲν οἷον τὸ ἐπισκοπεῖσθαι. συστήσω δέ σοι
ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἣ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα
15 πάντα ἐπιδείξει. νομίζω δὲ γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν
οἴκου οὖσαν πάνυ ἀντίῤῥοπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ
ἀγαθόν. ἔρχεται μὲν γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῶν τοῦ
ἀνδρὸς πράξεων τὰ κτήματα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, δαπα-
νᾶται δὲ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ταμιευμάτων τὰ πλεῖ-
στα· καὶ εὖ μὲν τούτων γιγνομένων αὔξονται οἱ οἶ-
κοι, κακῶς δὲ τούτων πραττομένων οἱ οἶκοι μειοῦνται.
16 οἶμαι δέ σοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λό-
γου ἑκάστην ἐργαζομένους ἔχειν ἂν ἐπιδεῖξαί σοι, εἴ τι
προσδεῖσθαι νομίζεις.

οἷόν τε edd. vett. marg. Steph. Brod.; Camerar. vertit: quid prohibet; Leunclav. coni. οὐδὲν κωλύον τὸ. — Leunclav. coni. δέ σε καὶ Ἀσπασίᾳ; vulgata, Schneidero etiam suspecta, confirmatur Philodemi (p. 42.) verbis: Ὁ δ' Ἀσπασίαν αὐτῷ συνιστάναι φησὶν ὡς ἐπιστημονέστερον αὐτῷ ταῦτα πάντα ἐπιδείξουσαν.

§. 15. Philodemus: γυναῖκα κοινωνὸν, ἀγαθὴν οὖσαν, οἴκου πάνυ ἀντίῤῥοπον ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι τῷ ἀνδρὶ κτλ., qui verborum ordo editori Neapolitano l. c. magis placet; equidem cum Goettlingio (p. 189.) non intelligo, quid inde lucremur.

§. 16. σοι ante καὶ cum Castal. omitti iubent Schneid. et Weisk. — ἀξίους G. a pr. m. L. A. C. D. Stobaei libri, Vict. Vill.

vidisset et audiisset? Quare ἤ, si non necessarium est, tamen non turbat sententiam. Ad νέαν intelligas οὖσαν. V. ad §. 11.

§. 14. *Οὐδὲν οἷον τὸ*] H. e. οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τό, *nihil est melius quam* —. Plat. Gorg. p. 447. C: οὐδὲν οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὦ Σώκρατες. Demosth. adv. Mid. p. 529, 11: οὐδὲν οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου. Aristoph. Avv. 967. Lysistr. v. 135: Οὐδὲν γὰρ οἷον (sc. τοῦτο). Articulus in hac formula ante infinitivum modo additur, modo omittitur. Cf. Matth. §. 542. a. not.

ἐπισκοπεῖσθαι] *exempla considerare*. V. ad IV, 5. Quod respondet Socrates, quia infra Ischomachus rem plane docet.

συστήσω δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν] Cf. Xen. Symp. IV, 63: καὶ πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν τὸν Ἡρακλεώτην ξένον, ἐπεί με ἐποίησας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ, συνέστησάς μοι αὐτόν. Sed Schneidero non satis apte Aspasia perduci ad Critobulum eique conciliari videtur dici, utpote femina. Born. ad Symp. l. c. Weiskio et Reisigio assentitur, ironice Aspasiam commemorari a Socrate et h. l. et Xen. Comment. II, 6, 36. (ubi v. Weisk.) et Plat. Menex. p. 235. Schaefer. Appar. crit. Dem. V. p. 275: „Sed nihil, ait, quidquam interest, dicasne e. c. συνέστησά σοι τοῦτον, an dicas συνέστησά σε τούτῳ, quod pulcre monuit Reisk. Ind. Graecit. p. 481 sq." Huic certe et Symposii loco cave ne adhibeas verbi συνιστάναι interpretationem: *commendare*, quam exhibet Herbst. ad Comment. I, 6, 14. Verte: *consociare, conciliare*, quae significatio pro-

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Omnes quidem artes doceri recusat Critobulus, atque Socrates adstipulatur: sellularias animum et corpus frangere et repudiandas esse, unice illi convenire artem militarem et rusticam, quas regis Persarum exemplo commendat. Addit deinde de Cyro minore narrationem, quem aliquando propter singulare agriculturae studium Lysander admiratus sit.

Ἀλλὰ πάσας μὲν τί σε δεῖ ἐπιδεικνύναι, ὦ Σώκρα- 1
τες; ἔφη ὁ Κριτόβουλος· οὔτε γὰρ κτήσασθαι πασῶν τῶν τεχνῶν ἐργάτας ῥάδιον οἵους δεῖ, οὔτε ἔμπειρον γενέσθαι αὐτῶν οἷόν τε, ἀλλ' αἳ δοκοῦσι κάλλισται τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐμοὶ πρέποι ἂν μάλιστα ἐπιμελομένῳ, ταύτας μοι καὶ αὐτὰς ἐπιδείκνυε καὶ τοὺς πράττοντας αὐτάς, καὶ αὐτὸς δὲ ὅ τι δύνασαι συνωφέλει εἰς ταῦτα

Cap. IV. §. 1. γὰρ post οὔτε in G. addit m. sec. — L. G. A. a pr. m. edd. vett. πρέπει ἂν; D. πρέπῃ ἂν; L. G. A. a sec. m. Steph. I. Leuncl. Bach. Weisk. Reis. Dind. πρέποι ἂν; Steph. II. Wels. Zeun. Schneid. πρέποιεν ἂν; Cast. Camer. Bas. I. II. Kerst. πρέπειν αν. — C. ἐπιμελουμένῳ. — Pro vulg. ταύτας μοι καὶ αὐτὸς restituit Zeun. αὐτὰς, quod vertit Camer. et habent L. G. A. C. D. Vill. Vict. — Marg. Steph. καὶ αὐτὰς δὲ. — Edd. vett. ὅτι τὶ δύνασαι.

loco prorsus convenit. Ceterum Atheniensibus et maxime Aspasiae non idem indecorum visum esse, quod nobis, vix est quod moneamus.

§. 15. ἀντίῤῥοπον] Hesych.: ἀντίῤῥοπον· ἶσον, ἰσόσταθμον, ἰσόζυγον. Librarum altera lanx, quae maiore pondere inclinat, vel vergit, dicitur ῥέπειν, vel ῥοπὴν ἔχειν, aequales autem lances dicuntur ἀντιῤῥέπειν, quare adiectivi ἀντίῤῥοπος significatio est: paris momenti.

§. 16. ἀξίως] ἀξίους inter participium et articulum positum ferri non potest. Aliter se habet Anab. VII, 7, 24: Ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους.

ἐπιδεῖξαί σοι] De σοι iterato v. Bach. et Reisig. ad h. l. nos ad II, 4.

Cap. IV. §. 1. πρέποι ἂν] Structura, more Graecis perquam usitato, mutatur, ita ut ex antecedente αἳ ad ἐπιμελομένῳ intelligas αὐτῶν. Xen. Cyr. III, 1, 38: ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν, καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν pro καὶ ὃν σύ μοι. V. Bornem. Cyr. l. c. Heind. Plat. Phaed. p. 114. D., qui, coll. Lysia p. 779., participium poni monet pro infinitivo. Matth. §. 428, 2. De omisso αὐτῶν v. ad III, 10.

συνωφέλει] Sc. με. V. ad II, 15. Anab. III, 2, 27: συνωφελοῦσι δὲ οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μά-

2 διδάσκων. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. καὶ γάρ αἵ γε βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίῤῥητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μέντοι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ τῶν ἐπιμελομένων, ἀναγκάζουσαι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ
3 πολὺ ἀῤῥωστότεραι γίγνονται. καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι, ὥςτε οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι κακοὶ καὶ φίλοις χρῆσθαι καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ' ἔξεστι τῶν πο-
4 λιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι. Ἡμῖν δὲ

§. 2. Stob. ed. Serm. CCXXVII. p. 382. *αἱ βαναυσικαί*. — *ἐπίῤῥητοί εἰσι* Stob. Steph. Leuncl. Wels. Bach. Schneid. sqq. edd.; mss. (de Pariss. tacet Gail.) et edd. vett. *ἐπίῤῥητοί τέ εἰσι*. — Stob. ms. *ὑπὸ τῶν πόλεων*; Ald. *τῶν πρὸς πόλεων*. — Stob. *τῶν ἐργαζομένων καὶ ἐπιμελουμένων καὶ τὰς ψυχάς, ἀναγκάζουσαι*; etiam C. dat *ἐπιμελουμένων*. — G. A. Y. Stob. *σκιατροφεῖσθαι*. — Stobaei *ἐπὶ πολὺ ἀῤῥωστ.* probat Valcken. ad Ammon. p. 215. — Stob. *γίνονται*.

§. 3. *ἔχουσι* pro vulg. *ἔχουσαι* dant Stob. Brod. Steph. II. Wels. Bach. Zeun. sqq. edd.; Kerst. *ἔχουσαι* retinendum et post §. 2. lacunae signum ponendum censet. — Stob. *καὶ πόλεων*, quod est

χεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν.

§. 2. *σκιατραφεῖσθαι*] Lobeck. Phryn. p. 578. hanc formam magis Atticam ducit quam *σκιατροφεῖν*. Plat. Rep. VIII. p. 556. *ἐσκιατραφηκὼς* opponitur *τῷ ἡλιωμένῳ*. V. Heind. Phaedr. p. 239. C.

§. 3. *ἔχουσι*] Hoc unice rectum. V. Herm. ad Viger. p. 776. Excidisse quaedam fine §. 2. mihi quoque videntur. Sed v. ad VI, 6. *Ἔχειν* nihil est nisi: habere, de quo usu plura affert Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 985. Similiter dicunt Latini, e. g. Cic. de Legg. II, 26, 65: habet enim luctum concursus hominum.

οἱ τοιοῦτοι] Hi sunt *οἱ ἐργαζόμενοι τὰς βαναυσικάς*. Cyr. VI, 2, 11: *συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς* (sc. *τοὺς στρατιώτας*) *εἰς Θύμβραρα*. Ibid. V, 3, 59. Frotscher. Hier. II, 15. Cf. infra V, 3. Rost. §. 100. annot. 7.

κακοὶ — χρῆσθαι] Constructio verborum haec est: *καὶ φίλοις εἶναι κακοὶ χρῆσθαι*. Infra VI, 9: *ἡ ἐργασία μαθεῖν ῥάστη*. Xen. Comment. I, 6, 9: *ὁ τῶν χαλεπωτάτων εὑρεῖν δεόμενος*. Cf. infra V, 18. XVI, 11. Quales infinitivos cave dicas poni pro passivis, quod fecit Matth. §. 535. b. not. Cum enim certum

δὴ ποίαις συμβουλεύεις, ὦ Σώκρατες, χρῆσθαι; Ἆρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ αἰσχυνθῶμεν τῶν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις, ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τι συνεπιμελεῖσθαι; Ὧδ' ἄν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν, εἴ τι συνεπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι, ἐξ ὁπόσων περ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέταχε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ, εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφεν-

VI, 9., et om. αἱ ante βαναυσ. — Stob. ὥςτε εἰκότως σοι κακοὶ ἂν καὶ; Brod. scribit ὥςτε εἰκότως οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι κακοὶ ἂν καὶ; idem Zeun.; κακοὶ καὶ Steph. II. Wels. Schneid. sqq. edd.; Cast. Bas. II. κακῶς; vulg. κακὸν. — Vulg. ἐν πολέμοις (ἐν πολέμῳ A.), quod Steph. in ἐμπολέμοις mutatum voluit, cum Brod. ex Stob. correxit Zeun.

§. 4. G. Ἄρ', ἔφη. — L. G. C. D. Reis. Dind. Kerst. τῶν Περσῶν; vulg. τὸν Περσῶν.

§. 5. ἔφη om. Iunt. Bas. II. — ὁποίων περ edd. vett. marg. G. — C. om. Ὧδ' ἂν — ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι. — L. A. D. edd. vett. om. δασμοὺς. — G. L. edd. vett. λαμβάνειν.

aliquod subiectum non habeant, accipiendi sunt tanquam accusativi, qui subiunguntur adiectivis, velut κακοὶ τὴν χρῆσιν. V. Bernh. Synt. p. 362. Cf. Hart. §. 1017, 5. not.

§. 4. Ἀρα — μὴ αἰσχυνθῶμεν —;] Numquid pudeat nos —? Xen. Comment. II, 6, 34: ἆρα μὴ διαβάλλεσθαι δόξεις ὑπ' ἐμοῦ; Plat. Civ. 337. B: πῶς λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν προεῖπες μηδέν; quem locum excitat una cum h. l. Saupp. ad Xen. Comment. IV, 2, 12. Herm. Viger. p. 824. Matth. §. 608. not. 3. et 516, 2. 3. Rost. §. 123, 8. a. aa. γ.

γεωργίαν] Articulus pari modo omittitur VI, 8: ἐπιστήμην κρατίστην (εἶναι) γεωργίαν, ubi v. not.

§. 5. Ὧδ'] Hac ratione, quam iam inibimus. Item γάρ sequitur Hier. III, 6: ὧδε ἐπίσκεψαι. Βεβαιόταται μὲν γὰρ κτλ. Cf. ad XIII, 10. — De particula ἄν repetita vide Rost. §. 120. annot. 4.

ὁπόσων — ἑκάστῳ] Cf. Xen. Anab. I, 1, 6: ὁπόσας εἶχε φυλακὰς —, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις. Ibid. IV, 5, 13. V, 4, 30.

τῷ ἄρχοντι] Esse satrapas, coll. Xen. Cyr. VIII, 6, 3 sqq., dicit Zeun.; sed v. ad §. 11.

δορυφόρους καὶ γεῤῥοφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν καί, ἢν πολέμιοι ἐπί-
6 ωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ, χωρὶς δὲ τούτων φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων, ᾧ τοῦτο προστέτακται, βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων, οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πάντας ἅμα συνάγων πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται· καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας πι-

C. ἢν οἱ πολέμιοι; Vict. Vill. ἂν πολέμιοι.
§. 6. τρέφειν G. L. A. C. D. Vict. edd. vett. — In G. ἀκρο ad πόλεσιν suprascr. — Schneid. om. καὶ ante τοὺς μὲν. — A. C. D. Kerst. τὴν ἑαυτοῦ. — G. οἴκησιν αὐτὴν a pr. m.
§. 7. Edd. vett. ἔκπλεον; Vill. ἔκπλεω. — Cum Brod. et Steph. Wels. Schneid. (cui assentitur Weisk.) Dind. δοκίμοις: vulgatum

§. 6. ὡπλίσθαι] De re cf. Xen. Cyr. VIII, 6, 15.

καὶ πάντας ἅμα συνάγων] Participium annectendum est verbis ἐξέτασιν ποιεῖται. Καὶ πάντας ἅμα est: una omnino omnes. V. Lex. Xen. v. ἅμα. nos ad II, 3. Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 985. καί vertit: „idque, et quidem." Exempla certe, quae affert: Hier. XI, 12: προμάχους καὶ προθύμους, Demosth. T. I. p. 245: φορὰν προδοτῶν — συνέβη γενέσθαι, καὶ τοσαύτην, non prorsus quadrant in h. l. De καί explicativo v. Lex. Xen. v. καί. 13. nos ad II, 5.

ὁ σύλλογος καλεῖται] Xen. Hell. V, 1, 10: ἔνθα ἡ Τριπυργία καλεῖται, h. e. ubi est, quae Τριπυργία dicitur. Wyttenb. ad Plat. Phaed. p. 285: οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον, ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν. Soph. Oed. R. 1451: ἀλλ' ἔα με ναίειν ὄρεσιν, ἔνθα κλῄζεται οὑμὸς Κιθαιρών. Trach. 639. Cf. infra VI, 12: τοῦτο τὸ ὄνομα, ὃ καλεῖται καλός τε κἀγαθὸς ἀνήρ. Bernhardy. Synt. p. 194. Kühner. §. 558. A. 2. De re v. Krüger. ad Anab. I, 1, 2.

τὴν αὐτοῦ οἴκησιν] Non necessarium est ἑαυτοῦ, quia maior vis inest vocabulo οἴκησιν. V. Matth. §. 148. not. 3. Buttm. exc. X. ad Dem. Mid.

§. 7. τῶν φρουράρχων] Discrimen φρουράρχων, χιλιάρχων et σατραπῶν disce ex Xen. Cyr. VIII, 6, 1. et 3. SCHNEID. Quanquam ibi narratur τοὺς φρουράρχους καὶ χιλιάρχους οὐκ ἄλλου ἢ τοῦ Κύρου ἀκοῦσαι, tamen ἄρχοντες illis praebebant nutrimenta, itaque causa erant exercitus bene aut male instructi.

τῶν σατραπῶν] quorum imperio χιλίαρχοι et φρούραρχοι subiecti erant. V. ad §. 11.

τούτους] Per synesin refer ad τὸν ἀριθμόν. Xen. Anab. VI, 5, 30: Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τό τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιθυνοὺς ἱππέας πρὸς τούτους συναθροιζομένους κτλ. Cf. ad §. 3. Rost. §. 100. annot. 7. Kühner. §. 419. b.

δοκίμοις] Vulgatum δοκίμους Kerst. ita defendit, ut quae sequuntur, ἵπποις τε κ. ὅ. κ., per epexegesin, in qua soleant Graeci explicandi particulas omit-

στοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν 7 φρουράρχων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους δοκίμοις ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει καὶ δώροις μεγάλοις καταπλουτίζει, οὓς δ' ἂν εὕρῃ τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουρῶν ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει καὶ παύων τῆς ἀρχῆς ἄλλους ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλό-

δοκίμους servat cum Zeun. Kerst. — Schneid. ad Xen. Comment. III, 3,4. scribi iubet: *παρέχωνται* pro *παρέχωσι*, coll. Ages. I, 23. — *εὕρῃ* pro vulg. *εὕροι* e L. G. dedit Zeun. — Schaef. Melet. p. 111. Dind. Kerst. *καταμελοῦντας τῶν φρουρῶν* pro vulg. *φρουράρχων*. — Schaef. Melet. l. c. scribere vult: *τούτους δὲ χαλεπῶς*, coll. §. 8. *τούτους δὲ κολάζει*. — Marg. Steph. *ἀναμφιβόλως*.

tere, addita esse dicat. Miror editorum neminem memorem fuisse loci simillimi, Xen. Hier. I, 18: *Ἔκπλεω γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ἐπίδοσιν.* Hic usus, quem vocant adiectivi vel participii prolepsin, Xenophonti est frequentissimus: Cyr. IV, 2, 3: *μέγιστον ηὔξετο.* VIII, 7, 9: *τῷ προτέρῳ γιγνομένῳ.* Comm. IV, 1, 2: *τοὺς — τοιούτους παιδευθέντας.* V. infra §. 14. V, 15: *προθύμους παρασκευάζειν.* VII, 16. XVII, 10: *πολλοὺς ἀθρόους χοίρους ἐκτρέφειν*, ubi v. Reisig. Per hanc prolepsin fit, ut verbum *κατασκευάζειν* significare videatur: reddere, e. g. Cyr. II, 4, 17: *καὶ γὰρ τῷ ὄντι βούλομαι, ἔφη, ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ (τὰ φρούρια) ὡς ἰσχυρότατα.* Ages. VIII, 8: *πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω τὸ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι.* V. VII, 23. XIII, 5. Kühner. §. 477, 2.

παρέχωσι] quod ut retineam, non tam Plutarch. Ages. 9. a Schneidero laudatus facit, ubi legitur: *παρασχεῖν ἕκαστον ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα*, quam verbi activi *παρέχειν* usus alibi observatus, e. g. infra VI, 9. XXI, 4.; et activum et medium significant: aufweisen, igiturque parandi notionem utraque forma involvit. Cf. ad I, 6. Matth. §. 496, 5. Plura verba, quorum activa et media idem significare videntur, v. apud Seiler. Ind. in Schaef. App. crit. Dem. p. 98. V. ad I, 6.

τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας] Ex iis, quae statim sequuntur, apparet *τούτους — ἄρχοντας* non esse: hos, qui modo appellati sunt *φρούραρχοι, χιλίαρχοι, σατράπαι*, sed potius sic verba sunt explicanda: harum provinciarum (in quibus *φρούρ.*, *χιλ.* et *σατράπαι* numerum illum bene praestant) satrapas honoribus auget. *οὗτος* alibi etiam de loco intelligendum esse notum est. Cf. §. 11.

ταῖς τιμαῖς] notis illis honoribus interpretatur cum Bachio Weisk., de quibus v. Xen. Cyr. VIII, 6, 11. SCHNEID.

τούτους χαλεπῶς] *Δέ* interserere non necessarium videtur. Cf. Anab. III, 1, 43: *ὁπόσοι μὲν —, οὗτοι μὲν —, ὁπόσοι δὲ —, τούτους ὁρῶ κτλ.*, nisi forte

8 γως ἐπιμελεῖσθαι. ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διε-
λαύνων ἐφορᾷ αὐτὸς καὶ δοκιμάζει, ὁπόσην δὲ μὴ αὐ-
τὸς ἐφορᾷ πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν
ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων συνοικουμένην γε τὴν
χώραν παρεχομένους καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν καὶ
πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τού-
τοις μὲν χώραν τε ἄλλην προςτίθησι καὶ δώροις κο-
σμεῖ καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει. οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀρ-
γόν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον ἢ διὰ χα-
λεπότητα ἢ δι' ὕβριν ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κο-
λάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς ἄρχοντας ἄλλους καθί-
9 στησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἧττον ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἡ
γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων ἢ ὅπως εὖ
φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων; καὶ εἰσὶ δ' αὐτῷ
οἱ ἄρχοντες διατεταγμένοι ἐφ' ἑκάτερον οὐχ οἱ αὐτοί,
ἀλλ' οἱ μὲν ἄρχουσι τῶν κατοικούντων τε καὶ τῶν ἐρ-
γατῶν, καὶ δασμοὺς ἐκ τούτων ἐκλέγουσιν, οἱ δ' ἄρ-

§. 8. G. *ὁπόσης μὲν*. — Camerar. coni. *αὐτός*, *αὐτὸς καὶ δοκιμάζει*, quod probant Leuncl. et Schaef. Melet. p. 70.; sed Leuncl. mavult *αὐτός*, *καὶ αὐτὸς δοκιμάζει*. — A. *δὲ αὐτὸς μὴ ἐφορᾷ*. — *συνοικουμένην τε* coni. Schaefer. l. c., probavit Schneid., recepit cum Dind. Kerst. — *καὶ* ante *καρπῶν* om. A. D. — Vulgatum *χώραν τὴν* male defendit Schneid. in Praef. ad Anab.: Dind. Kerst. *χώραν τε*. — A. om. *ἐντίμοις*. — A. C. D. *διὰ ὕβριν*.

§. 9. Marg. Steph. *ἐπιμέλεσθαι*. — Iunt. interrogationis signum post *φρουρούντων* om.; Cast. Bas. II. *οὐχ ἧττον* dant. — ibi quoque *τούτους δ' ὁρῶ* legendum est. Cf. Venat. XIII, 10.

§. 8. *ὁπόσην — τῆς χώρας*] pro *ὁπόσην χώραν*. Cyr. III, 2, 2: *πολλὴν τῆς χώρας*. IV, 5, 1. Thuc. V, 3: *ἐπὶ τῇ ἡμισεία τῆς γῆς*. Poppo ad Cyr. III, 1, 34. 2, 2. Saupp. Comment. II, 5 fin. Matth. §. 320. 442, 2. Bernh. Synt. p. 154. Cf. XVIII, 8.

ἐφορᾷ αὐτὸς καὶ δοκιμάζει] *αὐτός* referendum esse et ad *ἐφορᾷ* et ad *δοκιμάζει*, iam Bach. vidit.

συνοικουμένην γε] *Γὲ* saepe verbum, cui appositum est, non restringit, sed eius vim sonumque extollit; ubique enim aliquid inter alia eminere significat. V. Krüger. Ind. Anab. Matth. §. 602. Herm. Viger. p. 490. Hart. §. 793.

ὧν — φέρει] V. ad II, 1.

κοσμεῖ] Sc. *αὐτούς*. V. ad III, 10.

τούτους δὲ] De *δέ* in apodosi, maxime post pronomen demonstrativum posito, v. Bornem. ad Cyr. I, 6, 41. Matth. §. 606, 3. Hartung. §. 780. b. Kühner. §. 738. a.

§. 9. *ταῦτα ποιῶν κτλ.*] Interrogatio minime aliena est ab h. l. Pluribus iam demonstrat Socrates regem Persarum non minus rei rusticae quam militaris curam habere.

οὐχ οἱ αὐτοί] De re ipsa v. Xen. Cyr. VIII, 6, 1.

χουσι τῶν ὡπλισμένων φρουρῶν. κἂν μὲν ὁ φρούραρ- 10
χος μὴ ἱκανῶς τῇ χώρᾳ ἀρήγῃ, ὁ τῶν ἐνοικούντων ἄρ-
χων καὶ τῶν ἔργων ἐπιμελούμενος κατηγορεῖ τοῦ φρου-
ράρχου, ὅτι οὐ δύνανται ἐργάζεσθαι διὰ τὴν ἀφυλαξίαν,
ἢν δὲ παρέχοντος τοῦ φρουράρχου εἰρήνην τοῖς ἔργοις
ὁ ἄρχων ὀλιγάνθρωπόν τε παρέχηται καὶ ἀργὸν τὴν χώ-
ραν, τούτου αὖ κατηγορεῖ ὁ φρούραρχος. καὶ γὰρ σχε- 11
δόν τι οἱ κακῶς τὴν χώραν ἐργαζόμενοι οὔτε τοὺς φρου-
ροὺς τρέφουσιν οὔτε τοὺς δασμοὺς δύνανται ἀποδιδόναι.
ὅπου δ' ἂν σατράπης καθιστῆται, οὗτος ἀμφοτέρων
τούτων ἐπιμελεῖται. ἐκ τούτων ὁ Κριτόβουλος εἶπεν, 12
Οὐκοῦν, εἰ μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖ βασιλεύς, ὦ Σώκρατες,
οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἧττον τῶν γεωργικῶν ἔργων ἐπιμελεῖ-
σθαι ἢ τῶν πολεμικῶν. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἔφη ὁ Σω- 13
κράτης, ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ καὶ εἰς ὁπόσας ἐπι-
στρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων, ὅπως κῆποί τε ἔσονται οἱ
παράδεισοι καλούμενοι πάντων καλῶν τε κἀγαθῶν μεστοί,

E. *εἰσὶ δ' αὐτῶν.* — L. *οἱ δ' ἄρχουσι.*

§. 10. Marg. Steph. *καλῶς* pro *ἱκανῶς.* — D. om. *ὅτι οὐ* — *τοῦ φρουράρχου.* — A. D. om. *τούτου αὖ* — *τὴν χώραν.*

§. 11. *καὶ σχεδόν τι* Iunt. Bas. II. Camerar. — G. *καθίστηται.*

§. 12. Reisig. *οὔκουν.* — Bach. Zeun. Schneid. Weisk. *ὁ βασιλεύς.*

§. 13. A. *καὶ ὁπόσας* — G. L. A. edd. vett. *ἐπιμελεῖσθαι*; sed A. suprascr. habet *ἐπιμελεῖται*, quod cum Brod. dedit Cast. — L. A. C. D. Dind. Kerst. *κἀγαθῶν* pro vulg. *καὶ ἀγαθῶν.*

οἱ μὲν ἄρχουσι] Hi sunt, ni fallor, qui supra §. 5. dicuntur *ἄρχοντες.*

τῶν ἐργατῶν] „Alibi *ἐργάται* non sunt mercenarii et liberi, sed servi; nescio, an et h. l. Aristot. Oecon. I, 5: *δούλων δὲ (ἐστιν) εἴδη δύο, ἐπίτροπος καὶ ἐργάτης.* Cf. infra V, 16." WEISK. „Sunt omnino operarii, seu operae." REISIG.

§. 11. *ὅπου — οὗτος*] Pronomina demonstrativa *οὗτος* et *ὅδε* loci significationem interdum complecti docent Buttm. §. 127, 1. Kühner. §. 629, 1. V. §. 7. Verte cum Leunclavio: „Ubi vero satrapa constitutus est, is curam horum utriusque habet," nimirum: ut stipendia et vectigalia solvantur, et ut *φρούραρχος* provinciam defendat ab hostibus. Unde colligitur satrapam non eundem esse, qui §. 5. dicitur *ἄρχων*, cuius est tantum praesidiis et exercitui stipendia solvere et regi pendere vectigalia. Differt igitur qualis h. l. exhibetur satrapa ab illo, cuius munera commemorantur Cyr. VIII, 6, 1. Hoc autem pro certo habemus, satrapam non in unaquaque fuisse provincia, *ἄρχοντα* autem in unaquaque. Atque Cyri minoris tempore satrapas exercitui etiam praefuisse exemplis satis multis comprobatur.

§. 13. *παράδεισοι*] Tironum in gratiam moneo *παράδεισον* non esse vocem Graecam, ut

ὅσα ἡ γῆ φύειν θέλει, καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς τὰ πλεῖ-
14 στα διατρίβει, ὅταν μὴ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἐξείργῃ. Νὴ
Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἀνάγκη τοίνυν, ὦ Σώκρατες,
ἔνθα γε διατρίβει αὐτός, καὶ ὅπως ὡς κάλλιστοι κα-
τεσκευασμένοι ἔσονται οἱ παράδεισοι ἐπιμελεῖσθαι δέν-
δρεσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καλοῖς, ὅσα ἡ γῆ φύει.
15 Φασὶ δέ τινες, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, καὶ
ὅταν δῶρα διδῷ ὁ βασιλεύς, πρῶτον μὲν εἰςκαλεῖν τοὺς
πολέμῳ ἀγαθοὺς γεγονότας, ὅτι οὐδὲν ὄφελος πολλὰ
ἀροῦν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες· δεύτερον δὲ τοὺς κα-
τασκευάζοντας τὰς χώρας ἄριστα καὶ ἐνεργοὺς ποιοῦν-
τας, λέγοντα, ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν, εἰ
16 μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι. λέγεται δὲ καὶ Κῦρός ποτε,
ὅςπερ εὐδοκιμώτατος δὴ βασιλεὺς γεγένηται, εἰπεῖν
τοῖς ἐπὶ τὰ δῶρα κεκλημένοις, ὅτι αὐτὸς ἂν δικαίως

ὅσα — θέλει L. G. C. D. Dind. Kerst.; ὅσα habet etiam Vict., θέλει Bas. I. II., θέλοι A.; vulg. ὁπόσα — ἐθέλει. — Bas. I. II. om. ἡ ante ὥρα.

§. 14. κάλλιστα cum Steph. Schneid. Reisig. Dind. Kerst.

§. 15. Ald. Bas. I. II. εἰςκαλεῖν τῷ πολέμῳ ἀγ. — A. ἀρήξαντες. — C. D. om. ἄριστα, D. etiam τάς. — C. om. οἱ post ἄν.

§. 16. In marg. G. ἐπὶ adscriptum est. — G. in marg. dat ἀμφότερα. — A. C. D. ἄριστον.

§. 17. L. G. A. edd. vett. marg. Steph. Dind. Kerst. μὲν τοίνυν; vulg. μέντοι. — Ante Steph. scribebatur ἐπηγγέλλετο. — καὶ ante ἐπηγγέλλετο tollendum visum est Weiskio, Schneidero, Reisi-

Suidas putat, qui deducit eam a verbo δεύειν, sed Persicam habere originem, uti recte Pollux tradit IX, 13. De his paradisis ipsis videndi sunt Gell. Noctt. Att. II, 20. Plin. VIII, 25., quos laudant Zeun. et Hutchins. ad Cyr. I, 3, 14. Cf. Curt. VIII, 1, 11. REISIG.

§. 14. κάλλιστοι] V. ad §. 7.

ἐπιμελεῖσθαι] Camerar. habuisse videtur pro passivo. Mosch. p. 16. subiectum huius verbi omissum αὐτόν esse putat. Intelligas potius τοὺς ἐργάτας sive τοὺς κατοικοῦντας. V. ad V, 3. ὥςτε ἔχειν.

§. 15. εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες] De articuli participio additi vi vide Matth. §. 268. Rost. §. 98. p. 445. ed. VI. Hartung. §. 760.

§. 16. βασιλεὺς] Cyrus iunior, ut regis filius, et quia in sua ditione vere regis iura et honores habebat, dicitur, uti monet Weisk. SCHNEID.

ἐπὶ τὰ δῶρα] I. e. ad dona arcessenda. V. ad II, 15: ἐπὶ πῦρ ἐλθόντος.

κατασκευάζειν] proprie dicitur de agris colendis. V. §. 17. Anab. I, 9, 19. Cyrum agriculturam summopere adiuvisse narratur etiam Anab. l. c.

§. 17. μὲν τοίνυν] Μέν locum suum obtinebit, si statueris Critobulum hanc fere sententiam

τὰ ἀμφοτέρων δῶρα λαμβάνοι· κατασκευάζειν τε γὰρ ἄριστος εἶναι ἔφη χώραν καὶ ἀρήγειν τοῖς κατεσκευασμένοις. Κῦρος μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὦ 17
Σώκρατες, [καὶ] ἐπηγάλλετο οὐδὲν ἧττον, εἰ ταῦτα ἔλεγεν, ἐπὶ τῷ χώρας ἐνεργοὺς ποιεῖν καὶ κατασκευάζειν ἢ ἐπὶ τῷ πολεμικὸς εἶναι. Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη 18
ὁ Σωκράτης, Κῦρός γε, εἰ ἐβίωσεν, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι, καὶ τούτου τεκμήρια ἄλλα τε πολλὰ παρέσχηται καὶ ὁπότε περὶ τῆς βασιλείας τῷ ἀδελφῷ ἐπορεύετο μαχούμενος, παρὰ μὲν Κύρου οὐδεὶς λέγεται αὐτομολῆσαι πρὸς βασιλέα, παρὰ δὲ βασιλέως πολλαὶ μυριάδες πρὸς Κῦρον. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦ- 19
μαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες πείθωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν. ἐκείνῳ δὲ [καὶ] οἱ φίλοι ζῶντί τε συνεμάχοντο

gio; sed Schneid. mutavit sententiam in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. — Iunt. τῆς χώρας; Schneid. l. c. coni. τὰς χώρας. — Vulgatum πολεμικοὺς ex marg. Steph. Vill. G. L. correxit Zeun.; Vict. ἐπὶ τὸ πολεμικός.

§. 18. G. Zeun. δοκῇ. — Post μαχούμενος Schneid. maiorem posuit interpunctionem. — Bas. I. II. μαχόμενος. — πρὸς τὸν βασιλέα Iunt. Steph. II. Zeun. Schneid. — Vulg. τοῦ ante βασιλέως om. G. Reisig. Dind. Kerst.

§. 19. καὶ ante τοῦτο om. C. D. — Cum Stob. Serm. CLII. Zeun. Schneid. Reisig. Dind. ἕπωνται pro πείθωνται. — καὶ ante οἱ, monente Dind., delet Kerst.

reticere: de aliis vero regibus idem mihi non constat. Hart. §. 786. Kühner. §. 734, 2. In simili enuntiato μὲν τοῖς restituit Krüger. pro μέντοι Anab. I, 4, 7.

καὶ ἐπηγάλλετο] *Καί* est adeo; Critobulus enim dicit: Cyrus igitur non solum non dedecori sibi esse rerum rusticarum studium arbitrabatur, sed adeo de eo non minus gloriabatur quam de virtute bellica. Cyr. VI, 1, 45: ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ' ἀλλήλων, i. e. adeo conatus est. Lex. Xen. v. καί. 4.

ἐπὶ τῷ πολεμικὸς εἶναι] V. Matth. §. 536.

§. 18. ἐβίωσεν] Forma insolita; nam aor. I., excepto participio, alibi non invenitur. Kühner. §. 231, 4.

αὐτομολῆσαι] Cf. Anab. I, 9, 29.

§. 19. ᾧ ἂν] H. e. ἐάν τινι, sive ἐὰν αὐτῷ. V. ad XXI, 7.

πείθωνται] Propter unum Stobaeum ἕπωνται omnium librorum scripturae praeferre nolim. *Πείθεσθαι* alibi etiam verbi ἕπεσθαι notionem involvit: Cyr. II, 2, 23: πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα. Neque necessarium videtur, ut statuamus significationem: sequi; est: parere. Cf. Hier. XI, 12: ἑκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἄν.

καὶ ἀποθανόντι συναπέθανον πάντες περὶ τὸν νεκρὸν μαχόμενοι πλὴν Ἀριαίου· Ἀριαῖος δ' ἔτυχεν ἐπὶ τῷ εὐ-
20 ωνύμῳ κέρατι τεταγμένος. οὗτος τοίνυν ὁ Κῦρος λέγεται Λυσάνδρῳ, ὅτε ἦλθεν ἄγων αὐτῷ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων δῶρα, ἄλλα τε φιλοφρονεῖσθαι, ὡς αὐτὸς ἔφη ὁ Λύσανδρος ξένῳ ποτέ τινι ἐν Μεγάροις διηγούμενος, καὶ τὸν ἐν Σάρδεσι παράδεισον ἐπιδεικνύναι
21 αὐτὸν ἔφη. ἐπεὶ δὲ ἐθαύμαζεν αὐτὸν ὁ Λύσανδρος, ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, δι' ἴσου δὲ τὰ πεφυτευμένα, ὀρθοὶ δὲ οἱ στίχοι τῶν δένδρων, εὐγώνια δὲ πάντα καλῶς εἴη, ὀσμαὶ δὲ πολλαὶ καὶ ἡδεῖαι συμπαρομαρ-

C. *μαχούμενοι*. — G. a pr. m. L. A. C. D. Reisig. Dind. Kerst. om. post *πλὴν* vulgatum *γε*; Schaef. delere vult *πλὴν γε Ἀριαίου*. — L. *Ἀριαῖος γάρ*; Heind. Weisk. Schaef. Schneid. omitti iubent *Ἀριαῖος — τεταγμένος*, quod fecit Reisig.; tuetur Dind.

§. 20. A. *φιλοφρονῆσαι*. — Leuncl. Wels. *ἐπιδεικνύναι αὐτὸς* (om. *ἔφη*) praeferunt.

§. 21. Schneid. deleri vult *τὰ* ante *πεφυτευμένα*; Reisigio placebat *δὲ πάντα πεφυτευμένα*. — Ald. Iunt. *συμπαρομαρτοῦσι*; Cast. Bas. II. *συμπαρομαρτοῦσαι*; verum exstat etiam in Vill. et

πλὴν Ἀριαίου] Post *πλήν* addere solent Graeci *γέ*. V. Brunck. ad Soph. Phil. 1052. Sed omittitur *γὲ* etiam Anab. I, 9, 31: *Ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου πλὴν Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ᾔσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν, οὗ ἡγεῖτο.* Inde facile intelligitur, qua de causa h. l. subiungantur verba *Ἀριαῖος δ' ἔτυχεν κτλ.* Cyrum enim, licet initio proelii in cornu sinistro fuerit, quod opinatur Krüger. ad Anab. I, 8, 6., posthac, fugatis hostibus, quum peteret Artaxerxem, longe remotum fuisse a sinistro cornu, ubi collocatus erat Ariaeus, discimus ex Anab. I, 8, 24. Causam igitur additam videmus, cur Cyro interfecto non facile adesse potuerit Ariaeus. Cui sententiae, quam luculenter exponit Dindorf., favet etiam codicis Lipsiensis scriptura *Ἀριαῖος γάρ*. Quare errat Schaefer., qui *πλὴν Ἀριαίου* et *Ἀριαῖος δὲ κτλ.* delenda existimat, magis etiam errant qui illud servant, hoc damnant. — Ceterum, quum totus hic locus ex Anabasi depromptus esse videatur, de tempore, quo conscriptus sit Oeconomicus, aliquid divinare licet. Anabasin non post Ol. 99. scriptam esse probare studebam in Quaestt. de Xen. Oec. Part. p. 19 sq. Non igitur ante hoc tempus in lucem editum esse Oeconomicum pro certo habemus. Accedit, quod, si vitam Xenophontis eiusque varia fata perlustramus, alium vix invenire possumus locum, quo composuerit talis argumenti librum, quam Scilluntem, quem dulcem otii portum post Ol. 96, 3. demum illum assecutum esse constat. Priusquam autem ad scribendum se accingeret, plures certe per annos rebus rusticis operam navasse consentaneum videtur.

§. 20. *Λυσάνδρῳ — φιλοφρονεῖσθαι*] Cf. Cyr. III, 1,

τοῖεν αὐτοῖς περιπατοῦσι, καὶ ταῦτα θαυμάζων εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ τοι, ὦ Κῦρε, πάντα μὲν ταῦτα θαυμάζω ἐπὶ τῷ κάλλει, πολὺ δὲ μᾶλλον ἄγαμαι τοῦ καταμετρήσαντός σοι καὶ διατάξαντος ἕκαστα τούτων. ἀκούσαντα δὲ 22
ταῦτα τὸν Κῦρον ἡσθῆναί τε καὶ εἰπεῖν, Ταῦτα τοίνυν, ὦ Λύσανδρε, ἐγὼ πάντα καὶ διεμέτρησα καὶ διέταξα, ἔστι δ' αὐτῶν, φάναι, ἃ καὶ ἐφύτευσα αὐτός.
καὶ ὁ Λύσανδρος ἔφη, ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν 23
τῶν τε ἱματίων τὸ κάλλος ὧν εἶχε καὶ τῆς ὀσμῆς αἰσθόμενος καὶ τῶν στρεπτῶν καὶ τῶν ψελλίων τὸ κάλ-

Vict. — L. G. A. C. D. edd. vett. om. ταῦτα, quod addidit Steph. et vertit Cicero.

§. 22. A. ταῦτα μέντοι, ὦ Λύσανδρε. — Vict. πάντας —. ἔστι δ' αὐτὸν. — Cast. Bas. I. II. καὶ ἐγὼ ἐφύτευσα.

§. 23. Marg. Steph. ad αἰσθόμενος tanquam scripturae varietatem adscriptum habet ἀγάμενος, quod participium Zeunio ante στρεπτῶν, Schneidero post κάλλος, vel post εἶχεν excidisse videtur. — L. Ald. ψελίων; A. C. D. ψιλίων.

8: Κῦρος — ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ. Plat. Legg. XI. p. 935. C. Matth. §. 394, 1.

ἐπιδεικνύναι] Sc. αὐτῷ. De infinitivis praesentis positis pro aoristi infinitivis v. Matth. §. 499.

§. 21. ἐθαύμαζεν αὐτὸν —, ὡς καλὰ — τὰ δένδρα εἴη] Usitatior est haec structura: ἐθαύμαζε τὰ δένδρα αὐτοῦ, ὡς καλὰ εἴη pro ἐθαύμαζεν, ὡς καλὰ τὰ δένδρα αὐτοῦ εἴη. V. ad XVII, 7.

τὰ πεφυτευμένα] sunt plantarum varia genera: non enim esse arbores etiam inde colligas, quod statim dicitur non ὀρθοὶ δὲ οἱ στίχοι αὐτῶν, sed ὀρθοὶ δὲ οἱ στίχοι τῶν δένδρων. — δι' ἴσου est instar adverbii, quod adiectivi loco cum verbo εἶναι iungitur. V. ad VI, 13. Est quidem in hac re nullius fere momenti Cicero in Cat. mai. c. 17: „quum autem admiraretur Lysander et proceritates arborum et directos in quincuncem ordines et humum subactam atque puram et suavitatem odorum, qui afflarentur e floribus;" recte tamen h. l. ὀσμαί interpretatur odores florum, qui flores sunt τὰ πεφυτευμένα. Ceterum Cicero non verbum pro verbo, passim etiam non recte vertit. V. ad IX, 11. et Reisig. ad IX, 8. Quod si aliter se haberet, putarem ante πάντα excidisse καὶ εὔγεια (humum subactam atque puram).

εὐγώνια] interpretatur Brodaeus: angulis invicem congruentibus arboribus in quincuncem directis. De quincuncis forma v. Gesner. thes. Lat. v. quincunx.

ἄγαμαι τοῦ] Plerumque genitivo cum ἄγασθαι iuncto additur accusativus, sed v. Saupp. ad Comment. IV, 2, 9. Nonnunquam solus accusativus ponitur. V. XXI, 10. Rarior etiam dativus. Poppo ad Cyr. II, 4, 9. Bernhardy Synt. p. 104.

§. 23. τῆς ὀσμῆς] I. e. τῶν ἱματίων ὀσμῆς.

τῶν ψελλίων τὸ κάλλος] Pendet accusativus ab intellecto participio ἰδών, quod ex latiore

λος καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου οὗ εἶχεν, εἰπεῖν, Τί λέγεις,
φάναι, ὦ Κῦρε; ἦ γὰρ σὺ ταῖς σαῖς χερσὶ τούτων τι
24 ἐφύτευσας; καὶ τὸν Κῦρον ἀποκρίνασθαι, Θαυμάζεις
τοῦτο, ἔφη, ὦ Λύσανδρε; ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην,
ὅτανπερ ὑγιαίνω, μηπώποτε δειπνῆσαι, πρὶν ἱδρῶσαι
ἢ τῶν πολεμικῶν τι ἢ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν,
25 ἢ τοιούτων γέ τι φιλοτιμούμενος. καὶ αὐτὸς μέντοι
ἔφη ὁ Λύσανδρος ἀκούσας ταῦτα δεξιώσασθαί τε αὐτὸν καὶ εἰπεῖν, Δικαίως μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι· ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ εὐδαιμονεῖς.

L. ἦ γάρ. — Bas. I. II. Cast. om. σαῖς.

§. 24. L. G. A. C. D. edd. vett. ἢ ἀεὶ ὢν γέ τι; Cast. ἀεὶ ὢν γέ τοι; Bas. I. II. ἢ ἀεὶ ὢν γέ τοι; Steph. I. ἀεὶ ἕν γέ τοι; Brod. ἢ ἀεὶ καλῶν γέ τι; cum Camerar. Zeun. Weisk. Reisig. ἢ ἄλλων γέ τι; Schneid. ἀεὶ οὖν γέ τι; Dind. ἢ ἀεὶ οὖν γέ τι; cum Bach. Kerst. ἢ ἀεὶ ἕν γέ τι, quod dat Steph. II.

§. 25. αὐτὸν om. Bas. I. II. — ἔφη om. ed. vett.; habent G. Vict. Vill. (habere videntur L. A. C. D.); addidit Steph. — Iunt. γὰρ ἂν ἀνήρ; Cast. Bas. I. II. om. ὢν, quod habet etiam Vill.

participii αἰσθόμενος notione facile repetitur; τοῦ ἄλλου κόσμου genitivi reguntur a τὸ κάλλος. Cicero multa verba in pauca contrahens vertit: „Tum Lysandrum intuentem eius purpuram et nitorem corporis ornatumque Persicum multo auro multisque gemmis dixisse."

εἰπεῖν — φάναι] V. ad VIII, 2.

§. 24. Μίθρην] „Mithrae nomine Solem Persas veneratos esse vulgo existimant." BORNEM. ad Cyr. VII, 5, 53. Reisig. ad h. l. Testes iurisiurandi accusativo ponuntur; v. Herbst. Symp. IV, 11: ὄμνυμι πάντας θεούς. Hell. VII, 1, 39. Hart. §. 623.

ἢ τοιούτων γέ τι] Nullo modo ferri potest ἢ ἄλλων γέ τι; aliae enim artes, nisi quae vel ad agriculturam vel ad bellum pertinerent, non erant commemorandae. Schneiderum autem errasse, qui οὖν γε pro γοῦν dici putabat, iam monuit Reisig. Bachii et Kerstii ἢ ἀεὶ ἕν γέ τι placeret, si antecederet καὶ πολεμικῶν τι καὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν. Sensui apta sunt haec: ἢ τοιούτων γέ τι.

§. 25. Δικαίως κτλ.] Cicero vertit: „Recte vero te, Cyre, beatum ferunt, quoniam virtuti tuae fortuna coniuncta est."

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Operam dare pergit Socrates agriculturae vel beatissimos et nobilissimos homines, quod studium illius sit iucundum, rem augeat, corpora corroboret et ad militiam apta reddat, doceat iustitiam et liberalitatem, artesque pariat et alat. Opponit Socrati Critobulus calamitates, quibus cunctae res in agro studiose cultae et feciliter florentes sint obnoxiae. Respondet ille deos esse colendos et placandos, ut res in agro gerendas prospere procedere iubeant.

Ταῦτα δέ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ 1
Σωκράτης, ὅτι τῆς γεωργίας οὐδ᾽ οἱ πάνυ μακάριοι
δύνανται ἀπέχεσθαι. ἔοικε γὰρ ἡ ἐπιμέλεια αὐτῆς εἶ-
ναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξησις καὶ σω-
μάτων ἄσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ
προσήκει. πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ᾽ ὧν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, 2
ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ᾽ ὧν τοίνυν ἡδυ-
παθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ ὅσα κοσμοῦσι βω- 3

Cap. V. §. 1. Stob. Serm. CCXXII. p. 372: ὅτι περ. — οὐδὲ οἱ Stob. ed. Zeun. Schneid.; οὐδ᾽ οἱ est in G. — Stob. αὐτῆς ἡ ἐπιμέλεια. — Stob. cod. καὶ ἄσκησις; Stob. ed. καὶ σωμάτων ἄσκησις καὶ εἰς τὸ. — Stob. cod. ἃ pro ὅσα.

§. 2. Schneid. scribere mavult ἀφ᾽ ὧντινων ἡδυπαθοῦσι. — προσεπιφέρει, quod elegantius videbatur Dorvillio ad Char. p. 702., Zeun. recepit ex Stob. pro vulg. πρόσετι φέρει.

§. 3. ὅσα G. a sec. m.; ὅσοι G. a pr. m. L. A. C. D. Vill. Vict.; Stob. cod. καὶ θεοὺς κοσμοῦσι καὶ βωμούς; Stob. ed. ὅσα βωμοὺς κοσμοῦσι καί; Reisig. cum Schneid. praefert ὅσοις, quod recepit Kerst.

Cap. V. §. 1. μακάριοι] beati, divites. μακαριστός Cyr. VII, 2, 6. Anab, I, 9, 6. V. Reisig. ad h. l.

§. 2. καὶ — τοίνυν] Leunclav.: „atque etiam." Τοίνυν, quod displicet Schneidero, transitum efficit simulque quodammodo concludit. Vid. X, 1. XVI, 7. Cyr. II, 2, 24: καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι ἢ οἱ σπουδαῖοι. Hart. §. 1002. Kühner. §. 758.

§. 3. ὅσα] Ὅσοι non ex ὅσοις, sed ex ὅσα ortum videtur. V. Bast. comment. palaeogr. post Gregor. Cor. ed. Schaef. p. 722. 769 sq. Reisig. ad IV, 7. De duplici accusativo v. Bernhardy Synt. p. 122. Similis notionis verba ἀναδεῖν, στεφανοῦν, alia item

μοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷς αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα
μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ
ὄψα πολλὰ τὰ μὲν φύει, τὰ δὲ τρέφει· καὶ γὰρ ἡ προ-
βατευτικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ, ὥςτε ἔχειν καὶ
4 θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. πα-
ρέχουσα δ' ἀφθονώτατα ἀγαθὰ οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μα-
λακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη
θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς διὰ
τῶν χειρῶν γυμνάζουσα ἰσχὺν αὐτοῖς προςτίθησι, τοὺς
δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει πρωΐ τε ἐγείρουσα
καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα. καὶ γὰρ ἐν τῷ
χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει ἀεὶ ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιριώταται

Cod. Stob. *τὰ μὲν πολλά.* — Stob. *προβατικὴ*; A. *πρεσβευτική.* — G. a pr. m. C. D. *αὐτοῖς χρῆσθαι.*

§. 4. *ἀγαθὰ* om. cod. Stob. — A. om. *δ'* post *παρέχουσα.* — G. A. C. D. *ἀφθονώτατα*, quod habent Dind. Kerst.; vulg. *ἀφθονώτατ'.* — G. *μαλακείας.* — *ψύχη* — *θάλπη* debetur Stephano pro editionum vett. Stob. A. C. D. G. Vict. *ψύχει* — *θάλπει.* — Stob. *γυμνάζουσα διὰ τῶν χειρῶν.* — *ἀνδρίζει*, quod pro *ἀνδρίζεσθαι* dedit Stob., primus reposuit Wels. — *τε* post *πρωΐ* adiecit Zeun. e Stob. — Stob. *τῷ χωρίῳ.* — Schneid. legere mavult *ὥςπερ καὶ ἐν ἄστει*, Schaef. Melett. critt. p. 73. not. *χώρῳ, ὡς ἐν τῷ ἄστει*; D. *καὶ τῷ ἄστει.* — A. *ἐν ὥραις ἐπικαιριώταται*; Stob. cod. om. *ἀεί*, cod. et ed. dant *ἐπικαιρόταται.*

§. 5. Ex Stob. cum Zeunio edd. recc. post *ἔπειτα* addiderunt *δ'.* — *τῇ χώρᾳ βουληθῇ τις* Stob. — *τρέφειν* pro *συντρέφειν* dat Stob. cod.; Stob. ed. *παρέχει τὸ σῶμα*; A. *παρέχειν.* — G. A. C. D. Y. edd. vett. Steph. *συνεπαίρει τῇ γῇ*, L. *τη γῆ*, Stob. *ἐν ταῖς θήραις τε φιλ. συνεπαίρει τε ἡ γῆ*, sed cod. *σῶμα ἐν ταῖς θήραις*

usurpari docet Matth. §. 421. not. 1. Cf. Kühner. §. 562. a.

θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας] Item §. 19. *ἐξαρεσκεύεσθαι* cum dativo iungitur, quum plerumque accusativum requirat. V. Bernhardy Synt. p. 104. Referre licet *θεοῖς* ad *θύοντας*.

ἔχειν — χρῆσθαι] Verbi *ἔχειν* subiectum *γεωργούς* repetas ex *τῇ γεωργίᾳ*. V. ad IV, 14. *ἐπιμελεῖσθαι* sc. *τοὺς ἐργάτας*. Cf. ad IV, 3. Ad verbum *χρῆσθαι* saepe omittitur *αὐτοῖς*. Cyr. I, 2, 9: *παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι.* I, 2, 13. Cf. supra III, 10.

§. 4. *ψύχη — θάλπη*] Pluralem numerum videbis Cyr. I, 2, 10. Comment. I, 4, 13. Venat. V, 9. Anab. III, 1, 23., ubi v. Krüger. Singularis legitur Cyr. VII, 5, 78. II, 1, 1.

καὶ γὰρ] Saupp. Comment. II, 1, 3. vertit: „nam etiam." Est potius: „nam tam in agris quam in urbe." Sunt enim etiam in urbe certa quaedam negotia suo tempore peragenda.

ἐπικαιριώταται] Recte Mosch.: actiones praestantissimae, quae in agricultura exercenda summi sunt momenti. Sic XV, 11: *τὰ ἐπικαιριώτατα ἧς ἕκαστος ἔχει τέχνης*, i. e. quae in qualibet arte summi momenti

πράξεις εἰσίν. ἔπειτα ἤν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τις τῇ 5
πόλει βούληται, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία συντρέφειν, ἤν τε πεζῇ, σφοδρὸν τὸ σῶμα παρέχει· θήραις τε ἐπιφιλοπονεῖσθαι συνεπαίρει τι ἡ γῆ καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. ὠφελούμενοι δὲ καὶ οἱ ἵπποι καὶ αἱ κύνες ἀπὸ 6
τῆς γεωργίας ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον, ὁ μὲν ἵππος πρωΐ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξουσίαν παρέχων ὀψὲ ἀπιέναι, αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία ἀπερύκουσαι ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. παρορμᾷ δέ 7
τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ καὶ ἡ γῆ

φιλ. συνεπαίρεται ἡ γῆ; suadente Stephano seqq. edd. receperunt θήραις τε ἐπιφιλοπ. συνεπαίρει τι ἡ γῆ; sed Schaef. Greg. Cor. ind. p. 1040. coni. θήραις τέ τι φιλοπ. συνεπαίρει τῇ γῇ, quod recepit Dind.

§. 6. A. C. D. E. L. G. edd. praeter Iunt. ὠφελούμεναι — αἱ ἵπποι; sed C. καὶ οἱ ἵπποι, A. D. καὶ ἵπποι, E. καὶ αἱ ἵπποι, Y. ὠφελούμενοι δὲ οἱ ἵπποι; Stob. ed. ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι; Zeun. dedit e Iunt. ὠφελούμενοι — οἱ ἵπποι. — αἱ κύνες G. a pr. m. — L. παρ supra ἔχων scriptum habet. — Stob. ed. τῆς δείλης, sed cod. τοῦ δείλης. — Stob. cod. συνεξαίρουσαι κωλύουσι pro ἀπερύκουσαι. — καὶ τῇ ἐρημίᾳ revocavit Zeun. ex Stob. cod. pro καὶ τῇ τε ἐρημίᾳ.

§. 7. Stob. συμπαρορμᾷ, quod praefert Schneid. coll. VI, 10. συμπαροξύνειν. — τι om. C. D. — Stob. ἡ γεωργία· καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς — τοῦ καρποῦ τρέφουσα καὶ κρατοῦντι λαμβάνειν, καὶ δρ. κτλ.

sunt. — ἐν ὥρᾳ non necessarium ut cum Porto interpretemur de matutino tempore; est enim: certo quodam et opportuno tempore.

§. 5. ἔπειτα] Haec particula vim habet oppositionis, quare saepe sine δέ respondet antecedenti μέν. Anab. I, 3, 2., ubi v. Krüger. III, 2, 27. Cyr. II, 3, 22. Kühner. §. 733, 6.

ἀρήγειν — τῇ πόλει] Est munus civis Atheniensis, sive inter equites seu pedites nomen profiteatur. SCHNEID.

ἐπιφιλοπονεῖσθαι] Schaeferi coniecturam recipere dubitabam, quod alibi φιλοπονεῖσθαι cum dativo non iungitur.

συμπαρατρέφουσα] Cave vertas: simul nutrire; nam monente Schaefero hoc verbum significat: parasitantes una alere. Cf. Plutarch. Mor. T. I. p. 46. Wyttenbach. de adulatoribus: ὅτι μάτην παρατρέφονται. Thom. Mag. p. 690: τοὺς ἐν ταῖς τῶν πλουσίων τραπέζαις παρατρεφομένους κόλακας. Liban. T. V. p. 828: ὥςπερ κηφῆνες ζῶντες ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων παρατρεφόμενοι.

§. 6. οἱ ἵπποι] Quod Buttm. max. §. 32, 5. not. docet, equorum et canum genus dici αἱ ἵπποι,

τοὺς γεωργοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα τῷ
8 κρατοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν δὲ καὶ βαλεῖν καὶ πη-
δῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ
τοῖς ἐργαζομένοις πλείω τέχνη ἀντιχαρίζεται; τίς δὲ ἥδιον
τὸν ἐπιμελόμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν
9 ὅ τι χρῄζει; τίς δὲ ξένους ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι
δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων εὐ-
μάρεια ἢ ἐν χώρῳ τῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ
10 πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς
ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει, ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας
ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ
ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα;
11 ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος ἄν-
θρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου ἥδιον κέκτηται ἢ ἐπιμέ-

§. 8. Stob. cod. Bas. I. II. *παρέχηται*. — Stob. *τέχνη πλείω*; A. *πλείων τε τέχνη*. — Cast. *τίς δὲ καὶ ἥδιον*; Bas. I. II. *τίς καὶ ἥδιον*. — Stob. C. D. *ἐπιμελούμενον*. — Stob. *χρῄζοι*. — Stob. cod. *ξένον ἥδιον ἢ ἀφθ.*, ed. *ξένους ἥδιον ἢ ἀφθ.*

§. 9. Vulgato *ποῦ πολὺ πλείων εὐμάρεια ἐν χώρῳ τῳ* cum Camerario, Leunclavio et Zeunio Schneid. et Dind. praetulerunt Stobaei *ποῦ πλείων εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ*, praeterquam quod pro *εὐχέρεια* scripserunt *εὐμάρεια*; G. a pr. m. *ποῦ πολὺ πλείων εὐμάρεια εἰς χώρῳ τό*, a sec. man. *ἐν χώρῳ τῷ*; L. *ἐν χώρῳ τῷ δὲ ἥδιον*; Reisig. *ποῦ πολὺ πλείων εὐμάρεια ἢ ἐν τῷ χώρῳ*; Kerst. *ποῦ πλείων εὐμάρεια ἢ ἐν χώρῳ τῳ*; *εὐμάρεια* probant etiam Schaef. ad Greg. Cor. p. 521., Heind. Plat. Protag. p. 321. A.

§. 10. *πληρεστάτας* A. C. D.

§. 11. Stob. cod. *ὅτι ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος κτῆμά τι τούτου ἥδιον*; D. om. *τούτου*. — Stob. *κτᾶται ἢ ἐπιμέλειάν τινα ταύτης εὕρηκεν ἡδίω ἢ ὠφ.*

αἱ κύνες, apud Xenophontem certe non confirmatur. V. Lex. Xen. vv. *κύων* et *ἵππος*.

§. 7. *καὶ ἡ γῆ*] Repetitur *καί* propter collocationem verborum.

ἐν τῷ μέσῳ] in medio, h. e. aggressuro, vel impetum facturo expositas et patentes. Idem aliis verbis expressit Aristot. Oec. 2: *μόνων γὰρ τούτων τὰ κτήματα ἔξω τῶν ἐρυμάτων ἐστίν.*

τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν] Infinitivus locum habet, quia in *ἐν τῷ μέσῳ* latet notio: *προχείρους*. V. ad IV, 3.

§. 8. *προτείνουσα — λαβεῖν*] Matth. §. 532. a. Hart. §. 1017, 6.

§. 9. *εὐμάρεια ἢ ἐν χώρῳ τῳ*] Schneidero monente *εὐμάρεια* est facilitas cum commoditate coniuncta. Cf. Plat. Lys. p. 204. C. *εὐχέρεια* facilitas cum agilitate et mobilitate coniuncta. *ἐν χώρῳ τῳ* est: „in qualicunque praedio.” De *χώρῳ* delegat Kerst. ad XI, 18. Vect. IV, 50.

ὕδασι] De plurali numero huius vocis Saupp. ad Hipparch. VI, 3. affert Cyr. VIII, 1, 44. Hell. V, 3, 19.

§. 10. *ἀποδεικνύει*] V. ad III, 1. Quod attinet ad formam, cf. Xen. Comment. I, 6, 3. *δεικνύουσι*, ubi v. Saupp. Herbst. ad Symp. IV, 10: *ὀμνύοντες*.

λειαν ἡδίω τινὰ ταύτης εὕρηκεν ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς
τὸν βίον. ἔτι δὲ ἡ γῆ θέλουσα τοὺς δυναμένους κα- 12
ταμανθάνειν καὶ δικαιοσύνην διδάσκει· τοὺς γὰρ ἄρι-
στα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. ἐὰν 13
δ' ἄρα καὶ ὑπὸ πλήθους ποτὲ στρατευμάτων τῶν ἔρ-
γων στερηθῶσιν οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀναστρεφόμενοι καὶ
σφοδρῶς καὶ ἀνδρικῶς παιδευόμενοι, οὗτοι εὖ παρε-
σκευασμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, ἢν μὴ
θεὸς ἀποκωλύῃ, δύνανται ἰόντες εἰς τὰς τῶν ἀποκω-
λυόντων λαμβάνειν ἀφ' ὧν θρέψονται. πολλάκις δ' ἐν
τῷ πολέμῳ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν
τροφὴν μαστεύειν ἢ σὺν τοῖς γεωργικοῖς ὀργάνοις. συμ- 14
παιδεύει δὲ καὶ εἰς τὸ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις ἡ γεωργία.
ἐπί τε γὰρ τοὺς πολεμίους σὺν ἀνθρώποις δεῖ ἰέναι,

§. 12. G. a pr. m. L. A. C. D. Stobaei A. et N. a Grotio olim comparatus, marg. Steph. Vict. *θέουσα*, unde cum Steph. II. Bach. restituit *θέλουσα*, quod est in G. a sec. m.; Vill. *θέουσι*; marg. Steph. habet etiam *θεὸς οὖσα*, quod receperunt Camer. Leuncl. Wels. — Stob. cod. *τοῖς θεραπεύουσι*.

§. 13. G. *ἂν δ' ἄρα*; Stob. *ἢν δ' ἄρα ὑπὸ*. — Stob. cod. *στερηθῇ ἡ γῆ, οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ*. — G. C. D. *καὶ σώματα*; Stob. *τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς, ἐὰν μὴ*. — Stob. ed. *θεὸς κωλύει*. — Stob. *εἰ τὰ τῶν κωλυόντων*; Camerar. malebat *ἀποστερισκόντων*. — *τοῖς* ante *ὅπλοις* est suprascr. in G.

§. 14. Stob. om. *ἀλλήλοις ἄρχειν* pro *ἐπαρκεῖν*; de verbis *ἀρκεῖν* et *ἄρχειν* saepe confusis v. Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 1042. — *πολεμίους* e Stob. dedit Steph. pro *πολέμους*, quod est in libris et edd. vett. — Stob. *μετ' ἀνθρώπων*. — C. om. *σὺν ἀνθρώποις — δεῖ τούς*.

Krüger. ad Anab. V, 10, 2. Rep. Ath. I, 16. *ἀπολλύουσι*. Infra VI, 5. *καταγνύουσι*. IX, 13. *ἐπιδεικνύοντες*. X, 1. *ἐπεδείκνυεν*. XII, 18. Buttm. Gr. max. p. 525.

§. 12. *θέλουσα*] libenter, benevole. Differt ab h. l. Cyr. I, 1, 3., ubi *ἐθελήσαντας* non est pro adverbio, sed pendet ab *ἴσμεν*, et *πείθεσθαι* ab *ἐθελήσαντας*. Cf. potius Anab. V, 10, 6: *ὅ τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν*.

δικαιοσύνην διδάσκει] Cf. XX, 14. et 15. Aristot. Oec. II: *ἡ δὲ γεωργικὴ μάλιστα (κατὰ φύσιν ἐστὶν), ὅτι δικαία*.

§. 13. *ἐὰν — ἄρα*] Plerumque vertunt: si forte. Sed v. Schmidt. ad Dinarch. p. 38 sq. H. l. vim particulae *ἄρα* sic expedias: Obiicis mihi fieri etiam aliquando, ut hostium multae et magnae copiae abripiant agrorum fructus; fac igitur abripuisse etc. Similiter Anab. V, 1, 13: *Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδούς, ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν*.

§. 14. De sententia hac et seqq. paragraphis exposita cf. Xen. Comment. III, 4, 7 sqq.

15 τῆς τε γῆς σὺν ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἐργασία. τὸν οὖν
μέλλοντα εὖ γεωργήσειν δεῖ τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προ-
θύμους παρασκευάζειν καὶ πείθεσθαι θέλοντας· τὸν
δὲ ἐπὶ πολεμίους ἄγοντα ταὐτὰ δεῖ μηχανᾶσθαι δω-
ρούμενόν τε τοῖς ποιοῦσιν ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀγαθοὺς
16 καὶ κολάζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. καὶ παρακελεύεσθαι
δὲ πολλάκις οὐδὲν ἧττον δεῖ τοῖς ἐργάταις τὸν γεωρ-
γὸν ἢ τὸν στρατηγὸν τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐλπίδων
δὲ ἀγαθῶν οὐδὲν ἧττον οἱ δοῦλοι τῶν ἐλευθέρων δέ-
17 ονται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὅπως μένειν θέλωσι. καλῶς
δὲ κἀκεῖνος εἶπεν, ὃς ἔφη τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τε-
χνῶν μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι. εὖ μὲν γὰρ φερομέ-
νης τῆς γεωργίας, ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπα-
σαι, ὅπου δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέν-
νυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν.
18 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπεν, Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, καλῶς δοκεῖς λέγειν· ὅτι

§. 15. Stob. ed. *γεωργήσειν εὖ.* — C. Cast. Bas. I. II. *προθύμως.* — Stob. *ἐθέλοντας.* — Vulgatum *τόν τε ἐπὶ* correxit Zeun. — *ταῦτα* in *ταὐτὰ* mutatum interpretati sunt Camerar. et Leunclav. — C. *δὲ μηχ.*; D. *δὴ μηχ.* — Stob. cod. *δωρούμενόν τε οἷς δεῖ τοὺς ἀγαθούς*; Orell. in Append. ad or. Isocr. p. 46. corrigit *δωρούμενόν τε ὅπως ποιῶσιν ἃ δεῖ,* quod cum Iacobsio improbo.

§. 16. C. D. *καὶ παρασκευάζεσθαι δέ.* — Stob. ed. *τῶν ἐλευθέρων οἱ δοῦλοι.* — *ἐθέλωσι* ex Stob. et G. cum Zeun. dederunt edd. recc.

§. 16. *θέλωσι*] Haec forma Atticis non minus erat usitata quam *ἐθέλειν.* V. §. 12. 15. Hier. I, 29., ubi v. Frotscher.

§. 18. *ὅτι δὲ* —] Est *σχῆμα ἀνανταπόδοτον.* Cogitatione addas: *περὶ τούτου οὔπω τι ἔλεξας.* Ad hoc dicendi genus pertinent etiam talia: Xen. Anab. VII, 7, 15: *Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις — πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν.* Viger. p. 510. ed. Herm. Ibid. I, 3, 15: *Ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμέ, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· — ὡς δὲ τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἕλησθε, πείσομαι ᾗ δυνατὸν μάλιστα,* ubi v. Krüger. Simili ratione, parenthesi illata, apodosis reticetur Xen. Cyr. V, 2, 17: *Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων, ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι κτλ.,* ubi v. Hutchins. et Bornem. Cf. Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 1056. Hart. §. 1078.

ἀδύνατα προνοῆσαι] Thucyd. I, 1: *τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν.* Plat. Phaed. p. 90. C: *λόγου καὶ δυνατοῦ κατανοῆσαι.* De infinitivo activi v. ad IV, 3.

τὰ καλῶς ἐγνωσμένα] bene provisa. Cf. Vect. IV, 37: *κατά γε μὴν τὸ δυνατὸν πε-*

δὲ τῆς γεωργικῆς τὰ πλεῖστά ἐστιν ἀνθρώπῳ ἀδύνατα προνοῆσαι, καὶ γὰρ χάλαζαι καὶ πάχναι ἐνίοτε καὶ αὐχμοὶ καὶ ὄμβροι ἐξαίσιοι καὶ ἐρυσῖβαι καὶ ἄλλα πολλάκις τὰ καλῶς ἐγνωσμένα καὶ πεποιημένα ἀφαιροῦνται· καὶ πρόβατα δ' ἐνίοτε κάλλιστα τεθραμμένα νόσος ἐλθοῦσα κάκιστα ἀπώλεσεν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ 19
Σωκράτης εἶπεν, Ἀλλ' ᾤμην ἔγωγέ σε, ὦ Κριτόβουλε, εἰδέναι, ὅτι οἱ θεοὶ οὐδὲν ἧττόν εἰσι κύριοι τῶν ἐν τῇ γεωργίᾳ ἔργων ἢ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ ὁρᾷς, οἶμαι, πρὸ τῶν πολεμικῶν πράξεων ἐξαρεσκευομένους τοῖς θεοῖς καὶ ἐπερωτῶντας θυσίαις καὶ οἰωνοῖς, ὅ τι τε χρὴ ποιεῖν καὶ ὅ τι μή· περὶ δὲ 20
τῶν γεωργικῶν πράξεων ἧττον οἴει δεῖν τοὺς θεοὺς ἱλάσκεσθαι; εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οἱ σώφρονες καὶ ὑπὲρ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καρπῶν καὶ βοῶν καὶ ἵππων καὶ προβάτων καὶ ὑπὲρ πάντων γε δὴ τῶν κτημάτων τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν.

§. 17. *καὶ ἄλλαι* utroque loco Stob. cod., priore etiam ed.; suprascr. habet articulum L.; altero loco G. *καὶ ἄλλαι.* — Stob. ed. om. *ἂν* ante *ἀναγκ.* — Stob. *σχεδόν τι κατὰ γῆν.*

§. 18. Steph. malebat *ἔτι δὲ τῆς*, Camerar. *τί δέ, ὅτι τῆς*, quod ipsum coniecerunt Ernest. et Wyttenb. ad Plutarch. de S. N. V. p. 89., Orell. l. c. *τί δέ; τῆς;* excidisse quaedam post *προνοῆσαι* censuit Reisig. — Vict. *πάχνοι.* — Vict. *πρόβατα ἐνίοτε.*

§. 19. *ἐξαρεσκομένους* A. marg. Steph. Wels. — D. *ὅ τι χρή.*

§. 20. C. *κτημάτων θεούς.*

ραίνοντες τὰ μὲν καλῶς γνωσθέντα καὶ αὖθις ἂν ἀνύοιμεν.

§. 19. *ἐξαρεσκευομένους*] Haec forma, quanquam rarior altera, tamen bona est. Hesych. explicat per *φιλοφρονεῖσθαι.* De dativo v. ad §. 3.

ἐπερωτῶντας] De omisso accusativo v. Bornem. ad Apol. 14: *Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ.* Cf. Herodt. V, 82. Xen. Vect. VI, 3.

CAPUT VI.

ARGUMENTUM.

Quae Socrates de diis colendis praecepit, probat Critobulus; hortanti autem, ut sermonem de agricultura denuo excipiat et persequatur, respondet ille ex re esse videri antea, quae de natura et praestantia agriculturae hactenus sint disputata, summatim repetere. Quod postquam fecerunt, quaerit Critobulus e Socrate, quo tandem modo fiat, ut aliis lucrum, aliis damnum redundet ex agricultura. Huic quaestioni Socrates non melius se posse satisfacere dicit, quam si Ischomachi, viri honesti et boni et patrisfamilias egregii, exemplum ei proponat.

---

1 Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς μοι
δοκεῖς λέγειν, κελεύων πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρ-
χεσθαι παντὸς ἔργου, ὡς τῶν θεῶν κυρίων ὄντων οὐδὲν
ἧττον τῶν εἰρηνικῶν ἢ τῶν πολεμικῶν ἔργων. ταῦτα
μὲν οὖν πειρασόμεθα οὕτω ποιεῖν. σὺ δ' ἡμῖν ἔνθεν
λέγων περὶ τῆς οἰκονομίας ἀπέλιπες, πειρῶ τὰ τούτων
ἐχόμενα διεκπεραίνειν, ὡς καὶ νῦν μοι δοκῶ ἀκηκοὼς
ὅσα εἶπες μᾶλλόν τι ἤδη διορᾶν ἢ πρόσθεν, ὅ τι χρὴ
2 ποιοῦντα βιοτεύειν. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἄρα,
εἰ πρῶτον μὲν ἐπανέλθοιμεν ὅσα μὲν ὁμολογοῦντες διε-
ληλύθαμεν, ἵν', ἤν πως δυνώμεθα, πειραθῶμεν οὕτω

Cap. VI. §. 1. L. A. D. edd. vett. ἃ ἀπέλιπες. — A. *μᾶλλόν τε ἤδη δὲ ὁρᾶν.*

§. 2. Vulg. *ἀρα εἰ*; Bas. II. *ἆρ' εἰ*; Camerar. malebat *εἰ ἀρα*, vel *ἢ ἀρα*; Dind. Kerst. *ἄρα.* — *μὲν* post *ὅσα* deleri vult Dind. — Ald. *δυναίμεθα.* — Weisk. nescio unde dedit *πειρασθῶμεν.*

Cap. VI. §. 1. *ἔνθεν λέγων — ἀπέλιπες*] I. e. *ἐντεῦθεν, ἔνθα λέγ. ἀπέλ.*, ab ea parte, qua interrupisti sermonem. V. Matth. §. 551. d. Buttm. §. 144. Kühner. §. 661. VI. Eadem ratione Plat. Euthyd. §. 41. Heind.: *ὅθεν γὰρ τὸ πρότερον ἀπέλιπον, τὸ ἑξῆς τούτοις πειράσομαι — διελθεῖν.* V. Heind. ad Gorg. p. 497. C.

§. 2. *Τί οὖν — ἄρα, εἰ*] Vulgatum *ἀρα* ferri non potest; differt enim quod legitur in Comment. III, 3, 2: *'Αλλ' ἀρα, ὅτι*, ubi facile ex iis, quae antecedunt, ad *ἀρα* repetas *ἐπιθυμεῖς τοῦ ἱππαρχεῖν.* Quarto loco *ἄρα* positum vides Xenoph. Comment. IV, 6, 6: *ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα*, quinto loco ibid. IV, 4, 23: *τὰ τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἄρα οὐ σπου-*

καὶ τὰ λοιπὰ διεξιέναι συνομολογοῦντες; Ἡδύ γ' οὖν 3
ἐστιν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὥςπερ καὶ χρημάτων κοι-
νωνήσαντας ἀναμφιλόγως διελθεῖν, οὕτω καὶ λόγων
κοινωνοῦντας περὶ ὧν ἂν διαλεγώμεθα συνομολογοῦν-
τας διεξιέναι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης 4
μέν τινος ἔδοξεν ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία, ἡ δὲ
ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ᾗ οἴκους δύνανται αὔξειν
ἄνθρωποι, οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο ὅπερ κτῆσις ἡ σύμ-
πασα, κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι, ὅ τι ἑκάστῳ εἴη
ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον, ὠφέλιμα δὲ ὄντα εὑρίσκετο
πάντα, ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. πάσας μὲν οὖν 5
τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν οἷόν τε ἡμῖν ἐδόκει, συν-
αποδοκιμάζειν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλου-
μένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα καταλυμαίνεσθαι δο-
κοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύουσι. τεκμήριον δὲ σα- 6
φέστατον γενέσθαι ἂν τούτου ἔφαμεν, εἰ, πολεμίων εἰς

§. 3. Ἡδὺ γοῦν L. A. C. — ἐστιν om. A. C. — Weisk. malebat ἀναμφιλόγους διατελεῖν, Orell. l. c. διελεῖν. — G. λόγῳ. — C. D. περὶ ὧν διαλ. — A. C. D. Ald. συνομολογοῦντες.

§. 4. Stob. Serm. CLXXIII. extr. ἐδόκει ἡμῖν. — Stob. ed. αὔξειν δύνανται. — Vulg. ὠφέλιμον εἴη; εἴη ὠφέλ. L. G. A. C. D. Stob. — Stob. ὠφέλιμα δὲ πάντα εὑρίσκετο, ὁπόσοις.

§. 5. Stob. cod. ἐδόκει οἷόν τε εἶναι, ed. ἡμῖν οἷόν τε ἐδόκει εἶναι. — συναπεδοκιμάζομέν τε Stob., quod malebat Steph. — Stob. λυμαίνεσθαι, deinde καταγνύναι.

§. 6. Portus deleri iubet ἔφαμεν; Camerar. mavult φαίημεν —

δαῖα; quanquam τὰ τῶν μὴ ἀκμαζόντων unam efficiunt notionem. Germanice vertas: wie wär' es also wohl?

πρῶτον μὲν — ὅσα μὲν] Structura sic procedere debebat: εἰ πρῶτον μὲν ἐπανέλθοιμεν, ὅσα μὲν — διεληλύθαμεν ἔπειτα δὲ — πειραθεῖμεν. De μὲν — μὲν — δέ v. ad IV, 7. Sed, quia mutatur structura, deest ἔπειτα δέ. Ceterum passim, antecedente πρῶτον μέν, sequi ἔπειτα sine δέ, passim etiam ἔπειτα vel simile quid omitti docet Krüger. ad Anab. V, 9, 5. et III, 2, 1.

§. 3. ὥςπερ καὶ — οὕτω καὶ] Xen. Comment. III, 5, 13: ὥςπερ καὶ ἄλλοι τινὲς — ὑστερίζουσι τῶν ἀντιπάλων, οὕτω καὶ Ἀθηναίους κτλ., ubi v. Saupp. De καί in variis comparationum generibus usurpato v. ad I, 3.

διελθεῖν] Sc. τὰ χρήματα, h. e. usum bonorum et fructum perlustrare, percensere.

§. 5. οὔτε μαθεῖν — συναποδοκιμάζειν τε] Οὔτε — τε sibi respondent, sicuti Latinorum neque — et. V. Krüger. ad Anab. II, 2, 8: καὶ ὤμοσαν — μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι. Matth. §. 609. Rost. §. 134, 5. d. bb.

§. 6. ἔφαμεν] Schneid. Reisig. Kerst. ex h. l. collegerunt IV, 2. excidisse quae-

τὴν χώραν ἰόντων, διακαθίσας τις τοὺς γεωργοὺς καὶ
τοὺς τεχνίτας χωρὶς ἑκατέρους ἐπερωτῴη, πότερα δοκεῖ
ἀρήγειν τῇ χώρᾳ, ἢ ὑφεμένους τῆς γῆς τὰ τείχη δια-
7 φυλάττειν. οὕτως γὰρ ἂν τοὺς μὲν ἀμφὶ γῆν ἔχοντας
ᾠόμεθ' ἂν ψηφίζεσθαι ἀρήγειν, τοὺς δὲ τεχνίτας μὴ
μάχεσθαι, ἀλλ', ὅπερ πεπαίδευνται, καθῆσθαι μήτε πο-
8 νοῦντας μήτε κινδυνεύοντας. ἐδοκιμάσαμεν δὲ ἀνδρὶ
καλῷ τε κἀγαθῷ ἐργασίαν εἶναι καὶ ἐπιστήμην κρα-
τίστην γεωργίαν, ἀφ' ἧς τὰ ἐπιτήδεια ἄνθρωποι πορί-
9 ζονται. αὕτη γὰρ ἡ ἐργασία μαθεῖν τε ῥᾴστη ἐδόκει
εἶναι καὶ ἡδίστη ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ σώματα κάλλιστά
τε καὶ εὐρωστότατα παρέχεσθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς
ἥκιστα ἀσχολίαν παρέχειν φίλων τε καὶ πόλεων συν-

οἰοίμεθα; Zeun. male defendit vulgatam; recc. edd. excidisse quaedam cap. IV, 2 fin. censent.

§. 7. *οὕτως γὰρ* G. L. A. C. D.; vulg. *οὕτω γὰρ* — A. C. D. *ὅπως παιδεύονται*; marg. Steph. *ὅπερ παιδεύονται*.

§. 8. *δὲ* om. Bas. I. II. — Articulum ante *γεωργ.* addit cum Weiskio et Schneidero Dind.

§. 10. Cum Weiskio Schneid. *τε* post *φύουσα* delere vult. —

dam, quae respiciant haec et seq. §. Neminem autem non offendit hic, ubi summatim modo atque strictim quae antea disputata sunt repetuntur, iterum narrari, quae illic nonnisi illustrandi et ornandi causa dicta esse possunt. Qualis repetitio quum inepta non videri non possit, pro certo habeo hunc certe locum verba, quae §. 6. et 7. continent, obtinere non posse; verisimile autem videtur lecta esse olim in cap. IV. post §. 2. indeque *ἔφαμεν* et *ᾠόμεθα* illatis a librario translata in hanc sedem priori loco fortasse propter signum margini appositum, quod alter librarius perperam accepit, postmodum plane excidisse.

§. 7. **οὕτως γὰρ**] De *οὕτως* ante consonantem v. ad I, 9. Conf. Poppo Ind. Anab. s. v. Rost. §. 22. p. 71. *Οὕτως* est: si haec ita fiunt, i. e. tum. V. Krüger. ad Anab. III, 2, 31. *Γάρ* referas ad *τεκμήριον*. Herod. VIII, 120: *μέγα δὲ καὶ τόδε τεκμήριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης κτλ.* Matth. §. 30. f. Hart. §. 1006. 1.

τοὺς — ἀμφὶ γῆν ἔχοντας] agricultura occupatos. Anab. VI, 4, 1: *Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν.* VI, 2, 26. VII, 2, 16.

ὅπερ πεπαίδευνται] Cyr. I, 6, 20: *Σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ παιδίου ἐπαίδευες.* IV, 2, 23: *ἐνόμιζον παιδευθῆναι τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλοκἀγαθίας ὀρεγομένῳ.* Matth. §. 424, 1. Hart. §. 613. Kühner. §. 561. e. Cf. infra VII, 6. IX, 12.

καθῆσθαι] otiosum esse, desidere. Infra VII, 1: *ἰδὼν αὐτὸν ἐν τῇ στοᾷ καθήμενον.* Cf. X, 10. 13. Cyr. III, 1, 6: *τί οὖν κάθησαι αὐτόθι καὶ οὐ καταβαίνεις*; ubi significat: prae timore desidere. IV, 5, 28. Demosth. Phil. I. p. 24: *καθήμεθα οὐδὲν ποιοῦντες·* et p. 43.,

ἐπιμελεῖσθαι. συμπαροξύνειν δέ τι ἐδόκει ἡμῖν καὶ 10
εἰς τὸ ἀλκίμους εἶναι ἡ γεωργία ἔξω τῶν ἐρυμάτων τὰ ἐπιτήδεια φύουσά τε καὶ τρέφουσα τοὺς ἐργαζομένους. διὰ ταῦτα δὲ καὶ εὐδοξοτάτη εἶναι πρὸς τῶν πόλεων αὕτη ἡ βιοτεία, ὅτι καὶ πολίτας ἀρίστους καὶ εὐνουστάτους παρέχεσθαι δοκεῖ τῷ κοινῷ.
καὶ ὁ Κριτόβουλος, Ὅτι μέν, ὦ Σώκρατες, κάλλιστόν 11
τε καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι, πάνυ μοι δοκῶ πεπεῖσθαι ἱκανῶς· ὅτι δὲ ἔφησθα καταμαθεῖν τὰ αἴτια τῶν τε οὕτω γεωργούντων, ὥστε ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀφθόνως ἔχειν ὧν δέονται, καὶ τῶν οὕτως ἐργαζομένων, ὡς μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς τὴν γεωργίαν, καὶ ταῦτά μοι δοκῶ ἡδέως ἑκάτερα ἀκούειν

A. διὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐνδ.; Weisk. διὰ ταῦτα δὲ μὲν ἐνδ. — Haas. Ind. ad Remp. Lac. postulat εὐδοξοτάτη.

§. 11. L. ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἑκάτερα ἀκούειν. — ἀκούσειν suadente Steph. recepit Schneid., probavit Reisig., refellit Bornem. Comment. II, 7, 11.; Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. ἀκούσειν damnat, sed tamen praesens, coll. Cyr. VIII, 7, 25., habet pro vitioso. — Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 1063. coniicit ταῦτ' ἄν μοι δοκῶ.

ubi καθημένους Schaef. interpretatur: desidia torpentes.

§. 8. γεωργίαν] Item omittitur articulus IV, 4. Krüger. ad Anab. I, 9, 5: τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως. Artium nominibus articulus addi non solet. Kühner. §. 485. not. 1. Matth. §. 264, 5. Hart. §. 750, 4. Omittunt etiam Reisig. et Kerst.

§. 9. παρέχεσθαι — παρέχειν] V. ad IV, 7.

ἀσχολίαν — συνεπιμελεῖσθαι] V. ad IV, 3.

§. 10. τοὺς ἐργαζομένους] pendet a συμπαροξύνειν — τὰ ἐπιτήδεια. Quae φύει ἡ γεωργία, sunt fruges, quae τρέφει, pecudes, quod, coll. V, 3., bene monet Schaef. Ind. ad Greg. Cor. p. 1063. Schneid. comparat Aristot. Oec. I, 2: πρὸς δὲ τούτοις καὶ πρὸς ἀνδρίαν συμβάλλεται μεγάλα (ἡ γεωργία)· οὐ γάρ, ὥςπερ οἱ βάναυσοι τὰ σώματα ἀχρεῖα ποιοῦσιν, ἀλλὰ δυνάμενα θυραυλεῖν καὶ πονεῖν, ἔτι δὲ δυνάμενα κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, μόνων γὰρ τούτων τὰ κτήματα ἔξω τῶν ἐρυμάτων ἐστί.

διὰ ταῦτα] spectat ad ea, quae antecedunt, simulque ad sequentia ὅτι καὶ κτλ.

εὐδοξοτάτη — πρὸς τῶν πόλεων] Sic scripsi, quod magis interest dici, qualis sit fama, quam quanta, quod significatur adiectivo ἔνδοξος. V. Haas. l. c. De usu praepositionis πρός v. Saupp. ad Hipparch. I, 22: ὅτι πολύ ἐστι πρὸς τῆς πόλεως εὐδοξότερον κτλ. Comment. I, 2, 61. Cf. Anab. VII, 6, 33. Infra §. 17. Hart. §. 682. Kühner. §. 616. I. p. 307.

§. 11. ὅτι δὲ ἔφησθα —, ταῦτα] V. ad XV, 6.

μοι δοκῶ — ἀκούειν] Verba, quae voluntatem et consilium significant, cum praesentis infinitivo non rarius iungi quam cum futuro copiose docet Lobeck. ad Phryn. p. 746 sqq.

σου, ὅπως ἃ μὲν ἀγαθά ἐστι ποιῶμεν, ἃ δὲ βλαβερὰ
12 μὴ ποιῶμεν. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτό-
βουλε, ἤν σοι ἐξαρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην
ποτὲ ἀνδρί, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν
ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς τοῦτο τὸ ὄνομα δικαίως ἐστίν, ὃ κα-
λεῖται καλός τε κἀγαθὸς ἀνήρ; Πάνυ ἄν, ἔφη ὁ Κρι-
τόβουλος, βουλοίμην ἂν οὕτως ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε
13 ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. Λέξω τοίνυν
σοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν
αὐτοῦ. τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, χαλκέας ἀγα-
θούς, ζωγράφους ἀγαθούς, ἀνδριαντοποιούς, καὶ τὰ

C. D. *ἀγαθὰ ἐποιῶμεν.*

§. 12. Stob. Serm. CXXXVI. *ἐάν σοι.* — A. Stob. cod. Iunt. Bas. II. **διηγήσομαι**, sed in A. supra o est ω scriptum. — *ἀνδρὶ* om. C. — **τούτων** om. Bas. I. II. — Stob. et Zeun. **τοὔνομα.** — Stob. *καὶ ἀγαθός.* — L. *Πάνυ, ἔφη, ἂν ὁ Κρ.*; *ἄν, ἔφη, βουλοίμην,* **ὁ Κριτ., οὕτως σου ἀκούειν** Stob. ed.

§. 13. Stob. *ἔφη σοι ὁ Σ.* — Stob. cod. *ὡς ἦλθον.* — Stob. ed. **ἀγαθοὺς χαλκεῖς, ἀγαθοὺς ζωγράφους, ἀγαθοὺς ἀνδριαντοποιούς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα.** — C. D. *γὰρ* post *μὲν* om. — Pro vulg.

De verbo **δοκεῖν** cf. Anab. I, 3, 12: **καὶ γὰρ οὐδὲ πόῤῥω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι.** I, 7, 4: **τἄλλα καὶ αἰσχύνεσθαί μοι δοκῶ οἵους ἡμῶν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους.** Quare ne **ἂν** quidem, quod minus aptam redderet sententiam, addendum videtur. Ceterum de **ἀκούσειν** soloecismo v. Valcken. in Phalarideis p. XXII. Schaef. Ind. ad Greg. Cor. l. c. Iacobs. not. crit. ad Anthol. Pal. 552. 580.

§. 12. **ὃ καλεῖται**] Quum dicere liceat **καλοῦσί με τὸ ὄνομα καλὸς κἀγαθός**, cf. VII, 3. Comment. II, 2, 1. Heind. Plat. Crat. p. 383. A. Hart. §. 613. Kühner. §. 547. b., **τὸ ὄνομα καλὸς κἀγαθὸς καλεῖταί τις** eodem iure dicitur, quo **καλοῦμαι τὸ ὄνομα**; nam uterque accusativus fieri potest subiectum in passiva structura. Cf. ad IV, 6. Latini eadem ratione dicunt: nomen appellare.

Πάνυ ἂν — βουλοίμην ἂν] V. ad II, 15.

§. 13. **τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα**] Schaef. Appar. crit. Dem. I. p. 328. haec verba in exemplum vocat loci Dem. Philipp. I. p. 42., ubi **ταῦτα πάντα** item de hominibus dicitur.

ἱκανὸς ἱκανῶς] Vulgatam male revocavit Reisig., explicans **ἱκανῶς** ex usu illo, quo cum verbis **εἶναι** et **γίγνεσθαι**, ubi statum aliquem vel eventum significant, adverbium iungitur, quum exspectaveris adiectivum (vid. ad II, 9. IV, 21. Matth. §. 309. c.), quod in hunc locum nullo modo quadrat, quia **ἐγένετο** nihil est nisi copula. Nec magis probanda videtur sententia Kerstii, qui **ἱκανῶς** ad **περιελθεῖν** adstringens interpretatur: „perbreve mihi erat tempus ad satis, sufficienter circumeunda et inspicienda" etc. Igitur significari putat: perbreve tantum tempus a me consumebatur, vel mihi consumendum erat (quia sufficiebat), quod his quidem verbis: **πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο** nequaquam exprimitur.

ἄλλα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανὸς ἱκανῶς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτοῖς εἶναι. ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ 14
σεμνὸν ὄνομα τοῦτο τὸ καλός τε κἀγαθὸς ἐπισκεψαίμην, τί ποτ' ἐργαζόμενοι τοῦτ' ἀξιοῖντο καλεῖσθαι, πάνυ μου ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι. καὶ 15
πρῶτον μέν, ὅτι προσέκειτο τὸ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅντινα ἴδοιμι καλόν, τούτῳ προσῄειν καὶ ἐπειρώμην καταμανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ καλῷ τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως, ἀλλ' ἐνίους ἐδόκουν 16
καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ μοχθηροὺς

ἱκανῶς ex G. Schneid. dedit ἱκανός, quod iam voluit Steph.; ἱκανὸς ἱκανῶς est coniectura Rostii. — Stob. ἔργα αὐτῶν. — A. αὐτοῖς εἶεν.

§. 14. καλός τε κἀγαθὸς e Stob., qui habet καὶ ἀγαθὸς, dedit Zeun. pro vulgato καλόν τε κἀγαθὸν. — Stob. τί ποτε ἐργασάμενοι τοῦτο ἀξιοῦνται καλεῖσθαι. — C. Stob. πάνυ μοι.

§. 15. τὸ κάλλος G. C. D.; Stob. ὁ καλὸς; utrumque praefert Schaef. l. c. vulgatae. — Stobaei ἄν τινα ἴδοιμι requirit Schneid., εἴ τινα Schaef. — Stob. τῷ κάλλει τὸ ἀγαθόν.

§. 16. C. οὐκ ἄρ' εἶχεν. — L. A. C. D. ἀλλὰ ἐνίους.

Optime vero loco nostro consuluit Rostius egregia coniectura: πάνυ ὀλ. μοι χρόνος ἐγέν. ἱκανὸς ἱκανῶς περιελθεῖν. Verbis ita compositis apte sibi opponuntur: ut variorum artificum opera satis (i. e. quoad cupiebam) inspicerem, perbreve tempus mihi sufficiebat, et (§. 14.): eorum autem, qui vocantur καλοί τε κἀγαθοί, facta ut considerarem, frustra circumspiciens diu erravi. Ita apparet etiam, cur ἱκανός locum habeat non ante ἐγένετο, sed post hoc verbum.

§. 14. τὸ καλός τε κἀγαθὸς] De his nominativis proprie ita dictis v. Bernh. Synt. p. 66. Xen. Rep. Lac. IX, 4: ἐπίκλησιν μόνον ἔχει κακὸς εἶναι. Plat. Apol. p. 23. A: ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι σοφὸς εἶναι.

τί — ἐργαζόμενοι — ἀξιοῖντο] Xen. Comment. II, 2, 1: καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσι; Infra VII, 2. Cf. Rost. §. 123b. 10. b. Matth. §. 567.

ἡ ψυχὴ] animi appetentia, interpretatur Steph. Xen. Cyr. I, 3, 18: μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχή, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. Comment. I, 2, 4. 3, 14.

§. 15. τὸ καλός] Ad talia subaudiri ὄνομα recte monet Schaef., minus recte idem subaudiendum esse ad τῷ ἀγαθῷ, in quibus verbis soloecismum, quem latere putat, equidem non agnosco.

ὅντινα] Schneiderum, qui praefert ἄν τινα — ἴδοιμι, ut magis Atticum, refellit Reisig. De ὅντινα pro εἴ τινα posito v. ad XXI, 7.

ἴδοιμι καλόν] Vix monendum videtur dici h. l. qui pulchrum corpus habeat, cf. §. seq., in dictione autem καλὸς καὶ ἀγαθός est καλός qui animi decore et candore praeditus sit. Conf. Goerenz. Cic. Fin. II, 14, 17. Saupp. Xen. Comment. IV, 8, 3.

§. 16. ἀλλ' οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως] Ἄρα significat quidem conclusionem, sed quae anticipetur; nam effici demum

ὄντας τὰς ψυχάς. ἔδοξεν οὖν μοι ἀφέμενον τῆς καλῆς ὄψεως ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν
17 τε κἀγαθῶν. ἐπεὶ οὖν τὸν Ἰσχόμαχον ἤκουον πρὸς πάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ξένων καὶ ἀστῶν καλόν τε κἀγαθὸν ἐπονομαζόμενον, ἔδοξέ μοι τούτῳ πειραθῆναι συγγενέσθαι.

Stob. τῆς καλῆς τῆς ὄψεως. — Stob. ed. τε καὶ ἀγαθῶν.
§. 17. τε post ἀνδρῶν cum A. omisimus, sequentes exemplum Schneid. et seqq. edd.

potest ex iis, quae sequuntur: *aber dem war, wie sich zu meiner Verwunderung ergab, nicht so.* Eadem ratione reperitur haec particula Anab. VII, 4, 13: *Οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα,* quod quidem posthac apparuit. Item IV, 2, 15: *Οἱ δὲ ἄρα, ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὄπισθεν γιγνόμενα* (quae et qualia sint, mox narratur), *πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν.*

καλῶν τε κἀγαθῶν] Schneidew. in Obss. critt. in Xen. Hell. p. 20. putat *καλὸν κἀγαθόν* nunquam apud Xen. inserta vocula *τὲ* dici. Contra quem G. Sauppe in Quaestt. part. III. p. XIV. praeter h. l. affert Symp. VIII, 11. 17. Adde paulo supra §. 14.

§. 17. *τὸν Ἰσχόμαχον*] Hunc narrat Lysias p. 646 ed. Reisk. locupletissimum esse habitum, dum viveret, et ei septuaginta talenta amplius esse vulgo creditum esse, sed eum morientem nonnisi viginti reliquisse. Nescio, an idem sit, de quo narrat Heraclides Ponticus ap. Athen. XII. p. 537: *τὸν δὲ Νικίου τοῦ Περγασῆθεν πλοῦτον ἢ τὸν Ἰσχομάχου τίνες ἀπώλεσαν; οὐκ Αὐτοκλέης καὶ Ἐπικλέης, οἱ μετ' ἀλλήλων ζῆν προελόμενοι καὶ πάντ' ἐν ἐλάττονι ποιούμενοι τῆς ἡδονῆς;* quam narrationem pervertit Aelian. V. H. IV, 23. Autocles et Epicles videntur non tam filii Niciae et Ischomachi quam generi fuisse. Apud Plutarchum de Curiositate p. 132 ed. Hutten. exstat narratio de Ischomacho ab Aristippo philosopho Olympiae interrogato: *τί Σωκράτης διαλεγόμενος οὕτω τοὺς νέους διατίθησι· καὶ μικρὰ ἄττα τῶν λόγων αὐτοῦ σπέρματα καὶ δείγματα λαβών, οὕτως ἐμπαθῶς ἔσχεν, ὥστε τῷ σώματι συμπεσεῖν καὶ γενέσθαι παντάπασιν ὠχρὸς καὶ ἰσχνός.* SCHNEID. Haec omnia num recte referantur ad unum nostrum Ischomachum, dubitat Cobet. Prosop. Xen. p. 72; parum certe veri est simile Ischomachum, qualis a Xenophonte depingitur, rem familiarem clam et sensim tantopere imminuisse, eundemque divitem, cum non amplius esset, videri tamen voluisse. Quisquis autem fuit hic Ischomachus, quem opulentissimum fuisse colligendum putat Bornemannus potissimum ex XV, 3: *αὕτη (ἡ τέχνη τῆς γεωργίας) ἴσως ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τοὺς μὲν ἐπισταμένους αὐτὴν πλουσίους,* (quibus verbis excitat illum Socrates, ut secum artem communicet, cuius ope tantas divitias ipse collegisset): placet profecto, quod suspicatur Cobetus, Socratem, quod in Aspasia et Diotima faciat apud Platonem, idem hic facere voluisse in Ischomacho, viro *καλῷ κἀγαθῷ* et patrefamilias prudentissimo.

CAPUT VII.

ARGUMENTUM.

Narrat Socrates se casu quondam Ischomachum in porticu Iovis Eleutherii sedentem convenisse; eum interrogatum, quomodo καλοῦ κἀγαθοῦ nomen nactus esset, qui semper fere extra domum versari videretur, respondisse administrandis rebus domesticis se idoneam habere uxorem, iamque retulisse suum cum illa recens habitum colloquium; et ita officium bonae matrisfamilias omne exponens inducitur Ischomachus. Explicat coniugii finem. Postquam σωφροσύνην et viro et feminae necessariam esse professus est, feminae conditionem potissimum in eo ponit, quod quaecunque tecto indigeant, liberos, cibaria, vestes, bene tueri et curare debeat. Ut uterque officio suo satisfaciat, naturam non solum curasse, sed consuetudine etiam constitui et lege a diis sancita, eique neminem adhuc impune repugnasse. Praecipit deinde copiosius, ut uxor apum reginae instar semper domi versetur, servo et ancillae suum cuique opus tribuat, rebus cibariis et vestimentis caute provideat, servorum valetudinem curet, res a viro domum comportatas administret, et familiam, si opus sit, doceat. Quas functiones si peragat prudenter omnes, fore, ut, quo provectior fiat aetate, eo maiorem apud suos nanciscatur dignitatem.

Ἰδὼν οὖν ποτε αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου στοᾷ καθήμενον, ἐπεί μοι ἔδοξε σχολάζειν, προς- 1

Cap. VII. §. 1. L. καθιζόμενον a pr. m.

Cap. VII. §. 1. τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου] Huic sacra facta quotannis memorat Lysias Orat. in Evandr. p. 438. ed. Tayl. Plutarch. in Demosth. p. 859. Demosth. prooem. p. 63. Eundem Σωτῆρα dictum fuisse censebant ii, quos narrat Schol. Graecus ad Aristoph. Plut. v. 1176. Porticum templo adiunctam liberti (οἱ ἐξελεύθεροι, unde nomen) dicuntur aedificasse ab Hyperide apud Harpocrationem. Prope forum fuisse ex hoc loco apparet. SCHNEID. Hanc porticum, quippe quae sita fuerit in foro, accommodatam fuisse Socratis sermonibus, igiturque praeter hunc multos ibi a Socrate sermones habitos commemorari, v. c. cum Theage, quem Plato in dialogo huius nominis mandavit memoriae, item eum, quem Aeschines Dial. 2. prodidit, monet Bach.

ῆλθον αὐτῷ, καὶ παρακαθιζόμενος εἶπον, Τί, ὦ Ἰσχόμαχε, οὐ μάλα εἰωθὼς σχολάζειν κάθησαι; ἐπεὶ τά γε πλεῖστα ἢ πράττοντά τι ὁρῶ σε ἢ οὐ πάνυ σχολάζοντα
2 ἐν τῇ ἀγορᾷ. Οὐδὲ ἂν νῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες, ἑώρας, εἰ μὴ ξένους τινὰς συνεθέμην ἀναμένειν ἐνθάδε. Ὅταν δὲ μὴ πράττῃς τι τοιοῦτον, πρὸς τῶν θεῶν, ἔφην ἐγώ, ποῦ διατρίβεις, καὶ τί ποιεῖς; ἐγὼ γάρ τοι πάνυ βούλομαί σου πυθέσθαι, τί ποτε πράττων καλός τε κἀγαθὸς κέκλησαι, ἐπεὶ οὐκ ἔνδον γε διατρίβεις, οὐδὲ τοιαύτη σου ἡ ἕξις τοῦ σώματος
3 καταφαίνεται. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας ἐπὶ τῷ τί ποιῶν καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι καὶ ἡσθείς, ὥς γ' ἐμοὶ ἔδοξεν, εἶπεν, Ἀλλ' εἰ μέν, ὅταν σοι διαλέγωνται περὶ ἐμοῦ τινες, καλοῦσί με τοῦτο τὸ ὄνομα, οὐκ οἶδα. οὐ γὰρ δή, ὅταν γέ με εἰς ἀντίδοσιν καλῶνται τριηραρχίας ἢ χο-

L. κάθισαι, deinde πλεῖστον.

§. 2. A. C. D. καλός τε κάγαθὸς. — ἔνδον γε L. G. A. C. D. Vill. Vict. Schneid. seqq. edd.; antea deerat γε.

§. 3. Bas. II. om. τί. — ὥς γ' ἐμοὶ L. G; ante Schneiderum ὥς γε ἐμοί. — Bas. I. II. διαλέγονται. — C. D. καλοῦνται, idem om. τριηραρχίας — προςκαλοῦνται; Camerar. προκαλοῦνται legit et vertit: postulant. — Pro οὐδαμῶς dant cum Y. Steph. Leuncl. Weisk. οὐ πάνυ. — διατρίβω dedit Schneid. ex A. C. D. Y. Steph.

κάθησαι] V. ad VI, 7.

§. 3. ἀντίδοσιν] Quid hoc sit, cognoscitur e Demosth. Mid. §. 17. p. 16 ed. Tayl. et Ulpian. in Demosth. p. 168 ed. H. Wolf. „Lex erat Athenis, inquit, si quis designatus trierarchus alium quam se ditiorem ostendisset, ut ipse vacaret: quodsi ille trierarchiam obire recusaret, ut is cum altero opes suas permutaret atque ita triremi praeesset. Atque adeo per antidosin omnes etiam actiones ad alterum transibant." BACH. Hanc explicavit Wolf. Prolegg. ad Lept. p. 123. Spalding. ad Midian. cap. 23. SCHNEID. V. Hermann. Antiqq. Gr. §. 162, 18.

πατρόθεν] Addito patris nomine, inquit Brodaeus, v. c. Ἰσχόμαχος Φιλοστράτου et Δημοσθένης Δημοσθένους, quam loquendi consuetudinem a Graecis servatam nemo ignorat. Demosth.: ἠναγκαζόμην κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐμαυτοῦ πατρόθεν δέχεσθαι τὴν λῆξιν. ZEUN. „Addito patris nomine" vertit etiam Camerar.; rectius, ni fallor, Leunclav: „sed perspicue me Ischomachum, nomine patris appellatum, arcessunt", item Strebaeus; nam aliam significationem ex πατρόθεν elicere non licet.

διατρίβω] Verbi κατατρίβειν, quae a Zeunio proponitur significatio: „assidue esse aliquo in loco," Xenophontis certe libris non confirmatur.

αὐτὴ ἡ γυνή] uxor sola. Matth. §. 468, 5. Kühner. §. 630. not. 3. Hart. §. 740. Secundas partes in oeconomia agere feminam expressum vide-

ῥηγίας, οὐδείς, ἔφη, ζητεῖ τὸν καλόν τε κἀγαθόν, ἀλλὰ σαφῶς, ἔφη, ὀνομάζοντές με Ἰσχόμαχον πατρόθεν προσκαλοῦνται. ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅ με ἐπήρου, οὐδαμῶς ἔνδον διατρίβω. καὶ γὰρ δή, ἔφη, τά γε ἐν τῇ οἰκίᾳ μου πάνυ καὶ αὐτὴ ἡ γυνή ἐστιν ἱκανὴ διοικεῖν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἔφην ἔγωγε, ὦ Ἰσχόμαχε, πάνυ 4
ἂν ἡδέως σου πυθοίμην, πότερα αὐτὸς σὺ ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα, ὥςτε εἶναι οἵαν δεῖ, ἢ ἐπισταμένην ἔλαβες παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς διοικεῖν τὰ προςήκοντα αὐτῇ. Καὶ τί ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπιστα- 5
μένην αὐτὴν παρέλαβον, ἣ ἔτη μὲν οὔπω πεντεκαίδεκα γεγονυῖα ἦλθε πρὸς ἐμέ, τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἔζη ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄψοιτο, ἐλάχιστα δ' ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ' ἔροιτο; οὐ γὰρ ἀγα- 6
πητόν σοι δοκεῖ εἶναι, εἰ μόνον ἦλθεν ἐπισταμένη ἔρια

pro vulgato κατατρίβω. — ἐστὶν ἱκανὴ G. L. A. C. D. Dind. Kerst.; vulg. ἱκανή ἐστι.

§. 4. L. σὺ αὐτός. — A. ὥςτ' εἶναι.

§. 5. G. ἐς ἐλάχιστα. — δὲ ἀκούσοιτο L. A. C. D.

§. 6. εἰ μόνον libri Pariss. L. (ita enim intelligo Gailii et Sturzii silentium) Vict. Steph. et seqq. edd.; G. εἰ μή; edd. vett. εἰ μὴ μόνον.

mus iam versu Hesiodeo (Opera v. 375.): *Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.*

§. 5. *τί — ἐπισταμένην*] *Τί* pendere ab *ἐπιστ.* non monerem, nisi Sturz. Lex. IV. p. 307. a. *τί* vertere: „quomodo", viderem.

πεντεκαίδεκα γεγονυῖα] Hic mos Athenis fuisse videtur, etsi Arist. Polit. VII, 16. ante annum aetatis duodevicesimum recte coniugium puellas inire posse neget. SCHNEID. De tempore, quo in matrimonium duci solebant virgines Atticae, plura v. apud Beckerum in Charicle Tom. II. p. 449 sq.

ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας] De vitae conditione, qua virgines Atticae utebantur ante matrimonium, v. Becker. in Charicle Tom. II. p. 422 sqq. cf. p. 475.

ὡς ἐλάχιστα] Locum hunc respexit Plutarch. de Pyth. orac. p. 596 ed. Reisk. p. 285 ed. Hutten. SCHNEID. De vitae conditione, qua utebantur mulieres Graecae, maxime Ionicae stirpis, plura affert Haas. ad Remp. Lac. I, 3: *Ὥςπερ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων ἑδραῖοί εἰσιν, οὕτω καὶ τὰς κόρας οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠρεμιζούσας ἐριουργεῖν ἀξιοῦσι.*

§. 6. *ἀγαπητόν*] satis est putandum, acquiescendum est.

εἰ μόνον] Haud scio, an genuinum sit: *εἰ μὴ μόνον.* Oratio sic procedere debebat: *εἰ μὴ μόνον ἦλθεν ἐπισταμένη ἔρια παραλαβοῦσα —, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμφὶ γαστέρα — ἦλθε πεπαιδευμένη.* Sed quia in victu temperantia maximi aestimatur ab Ischomacho, quod declaratur verbis: *ὅπερ μέγιστον κτλ.*, de-

παραλαβοῦσα ἱμάτιον ἀποδεῖξαι, καὶ ἑωρακυῖα, ὡς ἔργα ταλάσια θεραπαίναις δίδοται; ἐπεὶ τά γε ἀμφὶ γαστέρα, ἔφη, πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ἦλθε πεπαιδευμένη· ὅπερ μέγιστον ἔμοιγε δοκεῖ παίδευμα εἶναι καὶ ἀνδρὶ
7 καὶ γυναικί. Τὰ δ' ἄλλα, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, αὐτὸς ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα, ὥστε ἱκανὴν εἶναι ὧν προσήκει ἐπιμελεῖσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐ πρίν γε καὶ ἔθυσα καὶ εὐξάμην ἐμέ τε τυγχάνειν διδάσκοντα καὶ ἐκείνην μανθάνουσαν τὰ βέλτιστα ἀμ-
8 φοτέροις ἡμῖν. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, καὶ ἡ γυνή σοι συνέθυε καὶ συνηύχετο αὐτὰ ταῦτα; Καὶ μάλα γ', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, πολλὰ ὑπισχνουμένη μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς γενέσθαι οἵαν δεῖ, καὶ εὔδηλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσει

C. D. *θεραπαίναις δίδονται.* — Bas. II. *εἶναι παίδευμα.*
§. 7. *Τὰ δ' ἄλλα* dedit Dind.; vulg. *Τὰ δὲ.* — *τε* post *ἐμὲ* om. D.; Camerarii *ἐμέ τ' ἐπιτυγχάνειν* in ed. praefert, in cens. ed. Kuster. l. c. p. 456. reiicit Schneid.
§. 8. L. *συνηύχετο.* — Vulg. *αὐτὸς ταῦτα*; A. C. D. Steph. *αὐτῷ*: *αὐτὰ*, quod malebat Steph., cum L. G. Cast. Streb. Camerar. dedit Zeun. — C. D. *μάλα γε, ἔφη.* — A. a pr. m. C. L. Vict. *ὑπισχομένη*; A. a sec. m. D. Vill. *ὑποσχομένη*, idem ex edd. vett. scriptura *ὑποσχομένους* coniecit Cast., quem deinceps secuti sunt seqq. edd.; G. *ὑπισχνουμένη*, quod habent post Zeunium edd. omnes. — Pro *μὲν* cum Steph. Weisk. malebat *μοι*; Hermanni coniecturam *πολλὰ ὑπισχνουμένη ἦ μὴν γενέσθαι οἵαν δεῖ* refert Kerst.

relicta priori loquendi via, novum exorditur Ischomachus enuntiatum: *ἐπεὶ τά γε κτλ.* Sic enim significantius haec primaria uxoris virtus memoratur. Brodaeo, qui *τά γε ἀμφὶ γαστέρα πεπαιδευμένη* interpretatus est: „rei culinariae perita", adstipularer, nisi additum esset *ὅπερ μέγιστον κτλ.*

§. 7. *οὐ πρίν γε καὶ ἔθυσα*] Omnia fere negotia imprecatione deorum esse auspicanda saepe praecipit Xenophon. Hipparch. VII, 1. 3. IX, 3. XI. fin. Venat. VI, 13. alibi.

τυγχάνειν] Schneid. *τυγχάνειν* eodem sensu accipit, quem habet *ἐπιτυγχάνειν*, interpretans: „et meam esse doctrinam fortunatam", de quo illius verbi usu delegat ad Heind. ad Euthyd. p. 327. Rectius iudicasset, si verborum structuram pernovisset, quae haec est: *ἐμέ τε τυγχάνειν διδάσκοντα τὰ βέλτιστα ἀμφοτέροις ἡμῖν, καὶ ἐκείνην τυγχάνειν μανθάνουσαν τὰ βέλτιστα ἀμφοτέροις ἡμῖν.*

§. 8. *ὑπισχνουμένη*] Guelferbytani codicis auctoritatem non tanti faciam, ut omnino reiiciam *ὑποσχομένη*. Immo per alacre Graecorum ingenium cogitare licet fieri, qualis deberet, iam pollicitam fuisse uxorem, antequam finita esset precatio. Reisig. in Coniectan. ad Aristoph. I. p. 334. censet *γενέσθαι* pendere a subaudiendo *συνεύχετο*. Simplicior est ratio Heindorfii ad Plat. Phaed. p. 67. b., qua *γενέσθαι* referamus ad *ὑπισχνουμένη*. Cf. Anab. I, 2, 2:

τῶν διδασκομένων. Πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, 9
τί πρῶτον διδάσκειν ἤρχου αὐτήν, διηγοῦ μοι· ὡς ἐγὼ
ταῦτ᾽ ἂν ἥδιόν σου διηγουμένου ἀκούοιμι, ἢ εἴ μοι
γυμνικὸν ἢ ἱππικὸν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον διηγοῖο. καὶ 10
ὁ Ἰσχόμαχος ἀπεκρίνατο, Τί δ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
ἐπεὶ ἤδη μοι χειροήθης ἦν καὶ ἐτετιθάσσευτο, ὥστε
διαλέγεσθαι, ἠρόμην αὐτήν, ἔφη, ὧδέ πως· Εἰπέ μοι,
ὦ γύναι, ἆρα ἤδη κατενόησας, τίνος ποτὲ ἕνεκα ἐγώ
τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσάν σε ἐμοί; ὅτι 11
μὲν γὰρ οὐκ ἀπορία ἦν, μεθ᾽ ὅτου ἄλλου ἐκαθεύδο-
μεν ἄν, οἶδ᾽ ὅτι καὶ σοὶ καταφανὲς τοῦτ᾽ ἐστί. βουλευό-
μενος δ᾽ ἔγωγε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ὑπὲρ σοῦ,
τίν᾽ ἂν κοινωνὸν βέλτιστον οἴκου τε καὶ τέκνων λάβοι-

§. 9. G. om. *τί* ante *πρῶτον*. — Bas. I. II. om. *ἐγὼ* post *ὡς*.

§. 10. A. C. D. *Τί δέ; ἔφη.* — Vulgo *ἐτιθασσεύετο*; L. *ἔτι θασεύετο*; C. *ἐτιτασεύετο*; A. *ἐπιτιτασσεύετο*, suprascripto *ἐπετιτασσεύετο*; Schaef. Melett. I. p. 82. emendavit *ἐτετιθάσσευτο*, probatum Iacobsio, receptum a Dind. Kerst. — A. om. *αὐτήν, ἔφη*, G. C. *ἔφη*. — Vulg. *ἔδωκαν*; L. *ἔδωσαν*; G. A. C. D. Dind. Kerst. *ἔδοσαν*.

§. 11. Bernh. Synt. postulat *ἐκάθευδον ἄν*. — L. a pr. m. G. C. D. Iunt. Bas. II. *βουλόμενος*; *βουλευόμενος* dant L. e corr. Vill. Brod. Steph.; marg. Steph. *βουλευόμενοι*. — L. G. A. (*οἴκου* suprascr. est) C. D. edd. vett. *οἶκοι*.

ὑποσχόμενος αὐτοῖς — μὴ πρόσθεν παύσασθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε, ubi plura huius generis affert Krüger. Cf. etiam Schneider. in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. Ceterum recte vertit Camerar.: „testibus diis studiose promittens." De significatione vocabuli *πολλά* conf. Anab. IV, 3, 2. VII, 6, 36. Particulae *μέν* respondet *καί* in *καὶ εὔδηλος ἦν*, de quo usu v. Poppo ad Anab. I, 10, 17. Schneider. l. c. p. 356. Hart. §. 977. Kühner. §. 733, 6. a.

§. 9. *τί πρῶτον*] Cicero (apud Donat. in Terent. Phorm. II, 3, 4.) vertit: Quid igitur, pro deum immortalium, primum eam docebas, quaeso? Miror Bornemannum, qui ad Symp. VII, 3. *τί* intellecto *διά* explicat.

§. 10. *τί δ᾽, — ἠρόμην*] Eandem vere vim habet ac *τί δέ, εἰ μὴ — ἠρόμην*; v. IX, 1.

§. 11. *ἐκαθεύδομεν ἄν*] Per grammaticam rationem referre licet pluralem ad unum Ischomachum. V. ad I, 11. Sed iis bene consideratis, quae antecedunt: *εἰπέ μοι, ὦ γύναι, κτλ.*, iisque, quae subsequuntur: *βουλευόμενος δ᾽ ἔγωγε κτλ.*, colligitur *ἐκαθεύδομεν* non minus spectare ad uxorem Ischomachi quam ad ipsum, ita ut interpretatio haec prodeat: Non deficiebat neque me neque te, quocum alio uterque nostrum dormiret, sed eo consilio in matrimonium te duxi, ut ego tibi et tu mihi auxilio esses. De conditione paulo liberiore, qua Ischomachi uxor utitur, v. infra ad VIII, 4.

μεν, ἐγώ τε σὲ ἐξελεξάμην καὶ οἱ σοὶ γονεῖς, ὡς ἐοί-
12 κασιν, ἐκ τῶν δυνατῶν ἐμέ. τέκνα μὲν οὖν ἢν θεός
ποτε διδῷ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν,
ὅπως ὅ τι βέλτιστα παιδεύσομεν αὐτά· κοινὸν γὰρ ἡμῖν
καὶ τοῦτο τἀγαθόν, συμμάχων καὶ γηροβοσκῶν ὅ τι βελ-
13 τίστων τυγχάνειν· νῦν δὲ δὴ οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός
ἐστιν. ἐγώ τε γὰρ ὅσα μοι ἔστιν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν
ἀποφαίνω, σύ τε ὅσα ἠνέγκω πάντα εἰς τὸ κοινὸν
κατέθηκας. καὶ οὐ τοῦτο δεῖ λογίζεσθαι, πότερος ἄρα
ἀριθμῷ πλείω συμβέβληται ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ εὖ
εἰδέναι, ὅτι, ὁπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνὸς ᾖ,
14 οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλλεται. ἀπεκρίνατο δέ
μοι, ὦ Σώκρατες, πρὸς ταῦτα ἡ γυνή, Τί δ' ἂν ἐγώ
σοι, ἔφη, δυναίμην συμπρᾶξαι; τίς δὲ ἡ ἐμὴ δύναμις;

§. 12. Marg. Steph. παιδεύσωμεν. — Schneid. et Kerst. e coniectura Dobraei ad Porsoni Aristophanica p. 14. τοῦτο ἀγαθὸν, quod cur praeferam, non video. — L. γηρωβοσκῶν (cf. §. 19. V. Lob. Phryn. p. 692); ibi καὶ est e corr.

§. 13. A. ἐς τὸ κ. — A. καὶ (om. οὐ) τοῦτο δὴ, marg. δεῖ. — L. ἀρα. — δεῖ ante εὖ cum G. om. Zeun.

§. 14. D. τί δὲ ἡ ἐμή. — Ante Schneiderum vulgo: ἐμὸν δ' ἔργον ἔφησεν ἡ μ. εἶναι; noster verborum ordo est in L. G. A. C. D.

§. 15. καὶ ante γὰρ om. L. G. A. C. D. — ἔστιν G. — οὕτως ποιεῖν L. G. A. C. D. Kerst.; vulgo: οὕτω. — G. τά τ' ἐόντα.

§. 16. Vulg. ὁρᾷς, ἔφη ἡ γυνή; Dind. ἔφη ἡ γ., ὁρᾷς; ἔφη — ὁρᾷς, ἡ γ. L. G. A. D. Ald. Bas. I. II. Kerst., quod probat cum Schae-

ὡς ἐοίκασιν] pro ὡς ἔοικεν. Anab. I, 4, 7: ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν. VI, 1, 25. I, 10, 9. ὡς ἐλέγοντο.

ἐκ τῶν δυνατῶν] Sententiae parum apta est Heilandii interpretatio: e divitibus, potentibus, coll. XI, 10. Cum Leunclavio Reisig.: „ex quibuscunque, ut videtur, poterant." Melius Schneider.: „pro eo atque licuit." V. Bernh. Synt. p. 230. Saupp. ad Hipparch. VIII, 14. affert similia: ἐκ τῶν ἐνόντων, ἐκ τῶν παρόντων, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. Sturz. Lex. II. p. 86. a.

§. 12. **βέλτιστα παιδεύσομεν**] I. e. ὥστε βέλτιστα γίγνεσθαι. Xen. Comment. IV, 1, 2: τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας — εὐδαίμονας εἶναι. V. ad IV, 7.

§. 13. **νῦν δὲ**] H. e. quum liberis nondum gaudeamus.

ἀριθμῷ πλείω] Usitatius dictum esset: ἀριθμὸν πλείω. Sed v. Matth. §. 424, 4. not. 1. Cf. §. 400, 6. Bernh. Synt. p. 118. Hart. §. 598.

§. 14. **ἐν σοὶ**] I. e. penes te. Cyr. VIII, 7, 11: ὅσον ἐν ἐμοί. Quod dicendi genus poetis maxime est usitatum. Soph. Oed. R. 314: ἐν σοὶ γάρ ἐσμεν. V. Reisig. ad h. l. Matth. §. 577. Hart. §. 667.

σωφρονεῖν] H. e. prudentem esse. Sed Ischomachus hoc verbum accipit sensu ampliori et

ἀλλ᾿ ἐν σοὶ πάντα ἐστίν· ἐμὸν δ᾿ ἔφησεν ἡ μήτηρ ἔργον
εἶναι σωφρονεῖν. Ναὶ μὰ Δί᾿, ἔφην ἐγώ, ὦ γύναι, 15
καὶ γὰρ καὶ ἐμοὶ ὁ πατήρ. ἀλλὰ σωφρόνων τοί ἐστι
καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτως ποιεῖν, ὅπως τά τε
ὄντα ὡς βέλτιστα ἕξει καὶ ἄλλα ὅ τι πλεῖστα ἐκ τοῦ
καλοῦ τε καὶ δικαίου προςγενήσεται. Καὶ τί δέ, ἔφη, 16
ὁρᾷς, ἡ γυνή, ὅ τι ἂν ἐγὼ ποιοῦσα συναύξοιμι τὸν
οἶκον; Ναὶ μὰ Δί᾿, ἔφην ἐγώ, ἅ τε οἱ θεοὶ ἔφυσάν
σε δύνασθαι καὶ ὁ νόμος συνεπαινεῖ, ταῦτα πειρῶ ὡς
βέλτιστα ποιεῖν. Καὶ τί δὴ ταῦτά ἐστιν; ἔφη ἐκείνη. 17
Οἶμαι μὲν ἔγωγε, ἔφην, οὐ τὰ ἐλαχίστου ἄξια, εἰ μή
πέρ γε καὶ ἡ ἐν τῷ σμήνει ἡγεμὼν μέλιττα ἐπ᾿ ἐλα-
χίστου ἀξίοις ἔργοις ἐφέστηκεν. ἐμοὶ γάρ τοι, ἔφη 18
φάναι, καὶ οἱ θεοί, ὦ γύναι, δοκοῦσι πολὺ διεσκεμ-
μένως μάλιστα τὸ ζεῦγος τοῦτο συντεθεικέναι, ὃ κα-

fero in Ind. Homer. p. 180. Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. p. 457. — A. ἐφύτευσάν τε; C. D. ἔφησάν τε; edd. velt. ἔφησάν σε; L. G. Vict. ἔφυσάν σε.

§. 17. τί δὴ L. G. A. C. D. marg. Steph. Vill. Vict. Dind. Kerst., idem flagitat Herm. ad Viger. p. 848.; vulg. τί δαί. — A. ἔργοις συνέτυχεν.

§. 18. G. ἐμοὶ μὲν γάρ τοι. — L. διεσκεμμένος scriptum habet, sed non clare, ita ut esse possit —μένως.

graviori, in philosophica Socratis doctrina perquam usitato. V. Praefat. p. III.

§. 16. ἔφη, ὁρᾷς] De verbi ἔφη collocatione v. ad I, 18.

συνεπαινεῖ] Hipparch. V, 14: ἵνα καὶ ἡ τύχη συνεπαινῇ. Infra §. 30.

ὡς βέλτιστα ποιεῖν] V. ad IV, 7.

§. 17. τί δή] Quanquam miratio, quam exprimi aiunt formula τί δαί, inesse videtur his verbis (Herm. l. c. Saupp. Xen. Comment. IV, 2, 33.), tamen librorum scriptorum consensui obsequendum putabam.

εἰ μή πέρ γε] V. I, 13.

ἐφέστηκεν] Hier. IX, 6: Xenoph. Oecon. καὶ ἄρχοντες ἐφ᾿ ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν. Comment. III, 5, 21: ἐφ᾿ οἷς ἐφεστᾶσι.

§. 18. Cicero apud Columellam, praef. ad lib. XII: Xenophon Atheniensis in eo libro, qui Oeconomicus inscribitur, prodidit maritale coniugium sic comparatum esse natura, ut non solum iucundissima, verum etiam utilissima vitae societas iniretur: nam primum, quod etiam Cicero ait, ne genus humanum temporis longinquitate occideret, propter hoc marem cum femina esse coniunctum, deinde ut ex hac eadem societate mortalibus adiutoria senectutis nec minus propugnacula praepararentur.

κεῖται θῆλυ καὶ ἄῤῥεν, ὅπως ἔτι ὠφελιμώτατον ᾖ αὑτῷ
19 εἰς τὴν κοινωνίαν. πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζώων γένη τοῦτο τὸ ζεῦγος κεῖται μετ' ἀλλήλων τεκνοποιούμενον, ἔπειτα τὸ γηροβοσκοὺς κεκτῆσθαι ἑαυτοῖς ἐκ τούτου τοῦ ζεύγους τοῖς γοῦν ἀνθρώποις πορίζεται· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὥσπερ τοῖς κτήνεσίν ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλὰ στεγῶν
20 δεῖται δηλονότι. δεῖ μέντοι τοῖς μέλλουσιν ἀνθρώποις ἕξειν ὅ τι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνὸν τοῦ ἐργαζομένου

Cum Stephano Voigtlaender. Dind. Kerst. ὅ τι ὠφελ.; Weisk. coniecit ὅπως ὅ τι ἥδιστον καὶ ἔτι ὠφελ., quod placet Schneidero. — Dind. Kerst. ᾖ αὑτῷ pro vulg. αὐτῷ.

§. 19. L. G. edd. vett. γὰρ τὸ μὴ ἐκλιπεῖν; A. C. D. Steph. seqq. edd. τῷ μή; G. habet ἐπὶ τὸ μὴ (sic referunt Schneid. et Kerst.; Zeun. γὰρ τὸ μή); Reisig. Dind. Kerst. ἐπὶ τῷ μή; τοῦ μή, quod coniecit Zeun., placuit etiam Lobeckio ad Phryn. p. 695. — C. ἀνθρώπων γένη. — L. A. C. D. γηρωβοσκούς. — Vill. Vict. πορίζεσθαι. — στεγῶν δεῖται L. G. A. C. D. edd. vett. marg. Steph.; vulg. et recc. edd. στεγνῶν. — Dind. Kerst. δῆλον ὅτι.

§. 20. δεῖ μὲν τοῖς Ald. — A. om. ὅ τι — ἐργασίας. —

ἔτι ὠφελιμώτατον] Voigtlaender. Weiskii et Schneideri opinionem ita refellere conatur, ut dicat: „de sola utilitate coniugii, non de oblectatione, quam parat, hic sermonem esse, quum antecedentia docere, tum maxime sequentia." Sed de oblectatione quidem non sermo est, attamen de necessitate coniugii, respectis verbis *τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζώων γένη*. Igitur hunc locum sic interpretor: „ut (praeterquam quod ad genus humanum propagandum necessarium est) insuper utilissimum sit matrimonium ad societatem." Cuius quidem ellipsis, si qua est, duritas iis, quae statim sequuntur: *πρῶτον μὲν γὰρ κτλ.*, ubi id ipsum, quod ad ἔτι subaudiri debet, diserte exprimitur, maximam partem mitigatur.

§. 19. *πρῶτον μὲν κτλ.*] In eandem fere sententiam disputat Aristot. Oec. 3: *καὶ ἡ τῶν τέκνων κτῆσις οὐ λειτουργίας ἕνεκεν τῇ φύσει μόνον οὖσα τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ὠφελίας· ἃ γὰρ ἂν δυνάμενοι εἰς ἀδυνάτους πονήσωσι, πάλιν κομίζονται παρὰ δυναμένων, ἀδυνατοῦντες ἐν τῷ γήρᾳ κτλ.* Vid. Becker. in Charicle Tom. II. p. 436, qui imprimis conferri iubet Aristot. Ethic. Nic. VIII, 14. p. 1162. Bekk.

τοῦ μή] De infinitivi genitivis, qualis est *τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν*, Xenophonti non inusitatis v. Bornem. ad Cyr. I, 3, 9: *τοῦ δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς*. Heind. Plat. Gorg. p. 457. E. Buttm. §. 127. b. not. 1. Rost. §. 109. annot. 5.

ἔπειτα] pro ἔπειτα δέ. Xen. Comment. III, 6, 9. πρῶτον μὲν — εἶτα. I, 2, 1. Anab. I, 3, 2. III, 2, 7. Hell. II, 2, 17.

ἔπειτα δὲ] Cicero: „Tum etiam, quum victus et cultus humanus non uti feris in propatulo ac silvestribus locis, sed domi sub tecto accurandus erat, necessarium fuit alterutrum foris et sub dio esse, qui labore et industria compararet quae tectis reconderentur."

τὰς ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐργασίας. καὶ γὰρ νεατὸς καὶ σπόρος καὶ φυτεία καὶ νομαὶ ὑπαίθρια ταῦτα πάντα ἔργα ἐστίν· ἐκ τούτων δὲ τὰ ἐπιτήδεια γίγνεται. δεῖ δ' αὖ, 21
ἐπειδὰν ταῦτα εἰςενεχθῇ εἰς τὸ στεγνόν, καὶ τοῦ σώσοντος ταῦτα καὶ τοῦ ἐργασομένου δ' ἃ τῶν στεγνῶν ἔργα δεόμενά ἐστι. στεγνῶν δὲ δεῖται καὶ ἡ τῶν νεογνῶν τέκνων παιδοτροφία, στεγνῶν δὲ καὶ αἱ ἐκ τοῦ καρποῦ σιτοποιίαι δέονται· ὡςαύτως δὲ καὶ ἡ τῆς ἐσθῆτος ἐκ τῶν ἐρίων ἐργασία. ἐπεὶ δ' ἀμφότερα ταῦτα καὶ ἔργων 22

G. εἰςφέρουσιν. — ἔχειν, vulg. post στεγνὸν intersertum, om. L. G. A. D. Iunt., quod probant Heindorf. Bornem. ad Apol. 15., Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. l. c. scribi iubentes τοῦ ἐργασομένου, iisque obsecutus est Kerst. — νεατὸς cum G. L. pro vulgato νέατος scripserunt Dind. Kerst., coll. Phot. lex. p. 290 ed. Pors. — A. γίνεται.

§. 21. L. σώσαντος. — Ante Zeun. et in L. G. A. C. D. τὰ τῶν στεγνῶν — ἐστι; ἃ coniecit Leunclav., δ' inseruit Weisk. — C. D. om. δεῖται — στεγνῶν δέ. — G. A. C. om. αἱ ante ἐκ. — Vict. τῶν ἱερίων.

στεγῶν] Unde habeant στεγνῶν Steph. et recc. edd., plane nescio. Cf. IX, 3.

§. 20. δεῖ — τοῖς μέλλουσιν — τοῦ ἐργαζομένου] Commendatur haec scriptura Ciceronis interpretatione et iis, quae leguntur in §. seq.; ἔχειν invectum esse videtur propter ἕξειν, quo facto τοῦ ἐργαζομένου mutatum est in τοὺς ἐργαζομένους. Opponuntur autem sibi ὁ ἐργαζόμενος τὰ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ et ὁ ἐργασόμενος ἃ τῶν στεγνῶν ἔργα δέονται.

ὅ τι εἰςφέρωσιν] H. e. was sie einbringen können, ὅ τι ἂν εἰςφέρωσι esset: was sie, wenn sie wollen, dann einbringen können, ὅ τι εἰςφέροιεν: was sie einbringen könnten, ὅ τι ἂν εἰςφέροιεν: was sie, wenn sie wollten, dann einbringen könnten. V. Herm. de part. ἂν p. 117.

νεατὸς] Oxytonon, monente Reisigio, significat ipsam actionem, barytonon tempus actionis.

§. 21. καὶ τοῦ ἐργασομένου δ'] De καὶ — δέ v. ad I, 3.

δεόμενά ἐστι] De dictione periphrastica v. Matth. §. 599. Kühner. §. 416, 4. Krüger. ad Anab. II, 2, 13: Ἦν δ' αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφεύγειν. Infra XII, 2. ὄντων — δεομένων. Cicero: „Quum vero paratae res sub tectum essent congestae, alium esse oportuit, qui et illatas custodiret et ea conficeret opera, quae domi deberent administrari. Nam et fruges ceteraque alimenta terrestria indigebant tecto, et ovium ceterarumque pecudum fetus clauso custodiendi erant, nec minus reliqua utensilia, quibus aut alitur hominum genus, aut etiam excolitur.” Unde apparere ait Schneid. Ciceronem τέκνα de pecorum fetu non inepte interpretatum fuisse. Cf. Valcken. ad Herod. III, 109. Sed ex §. 24. intelligitur non de pecoribus, sed de infantibus sermonem esse.

§. 22. ἐπεὶ δ' κτλ.] Cicero

καὶ ἐπιμελείας δεῖται τά τε ἔνδον καὶ τὰ ἔξω, καὶ τὴν
φύσιν, φάναι, εὐθὺς παρεσκεύασεν ὁ θεός, ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔργα καὶ
ἐπιμελήματα, τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα καὶ
23 ἐπιμελήματα. ῥίγη μὲν γὰρ καὶ θάλπη καὶ ὁδοιπορίας
καὶ στρατείας τοῦ ἀνδρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν
μᾶλλον δύνασθαι καρτερεῖν κατεσκεύασεν· ὥςτε τὰ ἔξω
ἐπέταξεν αὐτῷ ἔργα· τῇ δὲ γυναικὶ ἧσσον τὸ σῶμα
δυνατὸν πρὸς ταῦτα φύσας τὰ ἔνδον ἔργα αὐτῇ, φάναι
24 ἔφη, προςτάξαι μοι δοκεῖ ὁ θεός. εἰδὼς δὲ, ὅτι τῇ
γυναικὶ καὶ ἐνέφυσε καὶ προςέταξε τὴν τῶν νεογνῶν
τέκνων τροφήν, καὶ τοῦ στέργειν τὰ νεογνὰ βρέφη
25 πλεῖον αὐτῇ ἐδάσατο ἢ τῷ ἀνδρί. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ φυ-
λάσσειν τὰ εἰςενεχθέντα τῇ γυναικὶ προςέταξε, γιγνώσκων
ὁ θεὸς, ὅτι πρὸς τὸ φυλάσσειν οὐ κάκιόν ἐστι φοβερὰν

§. 22. *καὶ* post *ἔργων* om. Iunt. Bas. II. — L. habet *ὁ* ante *θεὸς* ab ult. m. — L. G. edd. vett. *τὰ μὲν τῆς γυν.*; *τὴν μὲν* Pariss. Vill. Vict. — L. G. A. C. D. Ald. om. *τὴν δὲ τοῦ — ἐπιμελήματα.*

§. 23. Stephani *παρεσκεύασεν*, quod damnaverunt cum Zeunio edd. seqq. praeter Weiskium, est in Vill. et Vict.

§. 24. C. *τεκνωτροφήν.* — *πλείων ἐδάσατο αὐταῖς* Ald. Bas. I. II. Vill.; *αὐτῇ* cum Brod. dant L. G. Pariss. Vict. Steph. seqq. edd.

§. 25. A. C. D. om. *καὶ* post *δὲ*, et dant cum G. L. *τὸ φυλάσ-*

interpretatur: „Quare quum operam et diligentiam desiderarent ea, quae proposuimus, neque exigua cura foris acquirerentur quae domi custodiri oporteret, iure, ut dixi, natura comparata est mulieris ad domesticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forensem et extraneam," ubi antea legebatur: „a natura comparata est opera mulieris", quasi Cicero *τὰ μὲν τῆς γυναικός*, non *τὴν τῆς γυναικὸς φύσιν* reddere voluisset. SCHNEID. De sententia conf. Aristot. Oec. 3: *οὕτω προῳκονόμηται ὑπὸ τοῦ θείου ἑκατέρου ἡ φύσις τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν κοινωνίαν. Διείληπται γὰρ κτλ.*

§. 24. *εἰδὼς δὲ κτλ.*] Eandem sententiam profert Socrates in Xen. Comment. I, 4, 7.

§. 25. *ἐπεὶ δὲ κτλ.*] Cicero: „Et quoniam hunc sexum custodiae et diligentiae assignaverat, idcirco timidiorem reddidit, quam virilem: nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi."

πρὸς τὸ φυλάσσειν] De hac forma, quam utroque loco restitui, Xenophonti satis usitata v. Saupp. ad Venat. IX, 20. *θάλασσαν.* Hipparch. IX, 3. Popp. Anab. Praef. p. XLIII. Bornem. Epil. Cyr. p. 19. et in Annal. Litter. Hal. 1839. p. 558. Infra §. 31. Apud Platonem ubique fere invenitur *ττ.* V. Heind. Euthyd. p. 279. e.

φοβερὰν] Sensu rariori: „cuius animus timore ac metu facile se tangi patitur." Hier. I, 12. Cyr. III, 3, 9. De sententia cf. Aristot. Oec. 3: *τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον, τὸ δ' ἀσθενέστερον ἐποίησεν, ἵνα τὸ μὲν φυλακτικώτερον ᾖ διὰ τὸν φόβον, τὸ δ'*

εἶναι τὴν ψυχήν, πλεῖον μέρος καὶ τοῦ φόβου ἐδάσατο τῇ
γυναικὶ ἢ τῷ ἀνδρί. εἰδὼς δὲ, ὅτι καὶ ἀρήγειν αὖ δεήσει,
ἐάν τις ἀδικῇ, τὸν τὰ ἔξω ἔργα ἔχοντα, τούτῳ αὖ πλεῖον
μέρος τοῦ θράσους ἐδάσατο. ὅτι δ' ἀμφοτέρους δεῖ καὶ 26
διδόναι καὶ λαμβάνειν, τὴν μνήμην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν εἰς
τὸ μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκεν. ὥςτε οὐκ ἂν ἔχοις διελεῖν,
πότερα τὸ ἔθνος τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἄῤῥεν τούτων πλεονεκτεῖ.
καὶ τὸ ἐγκρατεῖς δὲ εἶναι ὧν δεῖ εἰς τὸ μέσον ἀμφο- 27
τέροις κατέθηκε, καὶ ἐξουσίαν ἐποίησεν ὁ θεός, ὁπό-
τερος ἂν ᾖ βελτίων, εἴθ' ὁ ἀνὴρ εἴθ' ἡ γυνή, τοῦτον
καὶ πλεῖον φέρεσθαι τούτου τοῦ ἀγαθοῦ. διὰ δὲ τὸ 28
τὴν φύσιν μὴ πρὸς πάντα ταὐτὰ ἀμφοτέρων εὖ πε-
φυκέναι, διὰ τοῦτο καὶ δέονται μᾶλλον ἀλλήλων καὶ
τὸ ζεῦγος ὠφελιμώτερον ἑαυτῷ γεγένηται, ἃ τὸ ἕτερον
ἐλλείπεται τὸ ἕτερον δυνάμενον. ταῦτα δέ, ἔφην, δεῖ 29

σειν. — G. Iunt. Bas. II. marg. Steph. εἰσαχθέντα. — G. Ald. Bas. I. II. γινώσκων; v. ad I, 20. — G. L. A. C. D. Ald. Bas. I. II. Steph. II. Reisig. πρὸς τὸ φυλάσσειν. — A. μέρους.

§. 28. Iunt. Bas. II. om. τὸ ante τὴν. — ταὐτὰ scripsit Schneid. pro ταῦτα. — ἑαυτῷ, quod est in G. A. C. D. Vict. Steph., dedit Weisk. pro vulgato ἑαυτῶν. — Pro ἐκλείπεται cum Schneidero in lex. Dind. mavult ἐλλείπεται, quod restitui.

ἀμυντικώτερον διὰ τὴν ἀνδρίαν, καὶ τὸ μὲν πορίζῃ τὰ ἔξωθεν, τὸ δὲ σώζῃ τὰ ἔνδον κτλ. Cf. Polit. III, 2. p. 78, 29.

§. 27. βελτίων] Hoc non est: „firmior, robustior animo," uti Weisk. vertit; nam quomodo hac virtute cum viro certare possit femina, utpote quae natura illo est infirmior ac timidior? significat potius: abstinentior. τούτου τοῦ ἀγαθοῦ, quod idem Weisk. male interpretatur de ipsa virtute, ἐγκρατείᾳ, est: boni, sive praemii, quod ex hac virtute (abstinentia) nascitur. Cicero: „Quod autem necesse erat foris et in aperto victum quaerentibus nonnunquam iniuriam propulsare, idcirco virum quam mulierem fecit audaciorem. Quia vero partis opibus aeque fuit opus memoria et diligentia, non minorem feminae quam viro earum rerum tribuit possessionem." Igitur quae leguntur in §. 27. plane omisit Cicero, nam pergit statim sectionem 28. ita reddere: „Tum etiam, quod simplex natura non omnes res commode amplecti valebat, idcirco alterum alterius indigere voluit: quoniam quod alteri deest, praesto plerumque est alteri."

§. 28. ἐλλείπεται] Hoc est: inferiorem esse, aliquid praestare non posse. Xen. Comment. II, 6, 5: πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπεσθαι εὖ ποιῶν τοὺς εὐεργετοῦντας αὐτόν. R. Eq. III, 8: πολλοὶ γὰρ οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄπειροι εἶναι τούτων ἐλλείπονται. — ἐκλείπεσθαι est: deficere.

τὸ ἕτερον δυνάμενον] Hos nominativos, quos vocant absolutos, explicare licet ex usu illo notissimo, quo Graeci totam rem et partem eius eodem po-

ἡμᾶς, ὦ γύναι, εἰδότας ἃ ἑκατέρῳ ἡμῶν προστέτακται
ὑπὸ τοῦ θεοῦ πειρᾶσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσ-
30 ήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι. συνεπαινεῖ δέ,
ἔφη φάναι, καὶ ὁ νόμος αὐτὰ συζευγνὺς ἄνδρα καὶ
γυναῖκα. καὶ κοινωνοὺς ὥσπερ τῶν τέκνων ὁ θεὸς ἐποίη-
σεν, οὕτω καὶ ὁ νόμος τοῦ οἴκου κοινωνοὺς καθίστησι.
καὶ καλὰ δὲ εἶναι ὁ νόμος ἀποδείκνυσιν ἃ ὁ θεὸς ἔφυσεν
ἑκάτερον μᾶλλον δύνασθαι. τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον
ἔνδον μένειν ἢ θυραυλεῖν, τῷ δὲ ἀνδρὶ αἴσχιον ἔνδον μέ-
31 νειν ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖσθαι. εἰ δέ τις παρ' ἃ ὁ θεὸς ἔφυσε
ποιεῖ, ἴσως τι καὶ ἀτακτῶν τοὺς θεοὺς οὐ λήθει καὶ δίκην
δίδωσιν ἀμελῶν τῶν ἔργων τῶν ἑαυτοῦ ἢ πράσσων τὰ τῆς
32 γυναικὸς ἔργα. δοκεῖ δέ μοι, ἔφην, καὶ ἡ τῶν μελισσῶν

§. 29. Cum Leunclavio *ὅπως* deleri mavult Schneid.; idem deinceps scribit *ἑκατέρῳ*, quod recepit Reisig.

§. 30. *αὐτὰ* pro *ταῦτα* dederunt Dind. Kerst. ex L. G. A. C. D. edd. vett. — *καὶ* ante *κοινωνοὺς* om. C. D. — *τοῦ οἴκου* om. L. G. A. C. D. edd. vett. Camerar. Streb.; seclusit Zeun. — G. L. A. C. D. et vulg. *ἀποδείκνυσι καὶ ὁ*, sed marg. A. dat *ἃ* pro *καὶ*; Steph. inserendum ait *ἃ* ante *ὁ*, Leuncl. ante *καὶ*, quod fecit Wels.; Zeun. scripsit *ἀποδείκνυσιν ἃ ὁ*, quod vertunt etiam Camerar. et Streb. — A. *ἐνέφυσεν*. — *ἂν*, quod vulg. est post *μᾶλλον*, suadente Dindorfio, delevi. — A. C. D. *τῇ δὲ γυναικί*. — *ἔνδον μένειν* dedit Schneid. ex L. G. A. C. D. Vict. pro vulg. *μένειν ἔνδον*.

§. 31. *πράσσων* L. A. C. D. Ald. Bas. I. Steph. II.; vulg. *πράτ-*

nunt casu. V. ad XII, 8. et XVII, 2. Rost. §. 131. annot. 2. Hart. §. 1049. not. Kühner. §. 678, 2.

§. 29. **ταῦτα δὲ κτλ.**] Haec verba sic coniungas: *ταῦτα δέ, ἃ ἑκατέρῳ ἡ. πρ. ὑ. τ. θ., εἰδότας ἡμᾶς δεῖ πειρᾶσθαι, οπως κτλ.*

πειρᾶσθαι, ὅπως — διαπράττεσθαι] Dici poterat vel *πειρᾶσθαι ὡς βέλτιστα — διαπράττεσθαι*, vel *πειρᾶσθαι, ὅπως — διαπραξόμεθα.* Xen. Hell. VI, 2, 32: *εὔρετο, ὅπως μήτε διὰ τὸν πλοῦν ἀνεπιστήμονας εἶναι τῶν εἰς ναυμαχίαν, μήτε διὰ τὸ ταῦτα μελετᾶν βραδύτερόν τι ἀφικέσθαι.* Cf. Cyr. IV, 2, 37., ubi v. Popp. Hell. VI, 5, 42: *ἐλπίζειν δὲ χρή, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι.* Wesseling. ad Diod. Sic. p. 408. „Amant, inquit, Graeci diversas confundere structuras, veluti quum particulam *ὅτι* vel *ὅπως* infinitivo iungunt, quem ab ellipsi verbi alicuius pendere perperam statuit Zeun. ad Viger. p. 547. 435." Matth. §. 623, 3. — *ἑκάτερον* accusativus recte habet, quia antecedit *ἡμᾶς — εἰδότας*. Neque enim *τὰ προσήκοντα* indiget casu, quem desiderat Schneid. V. Xen. Comment. I, 1, 12: *ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν.*

§. 30. **συζευγνὺς**] Similiter IX, 5. de concubitu non legitimo. Cf. Remp. Lac. II, 12.

καὶ κοινωνοὺς κτλ.] Accuratius Aristot. Oec. 3 fin.: *καὶ περὶ τέκνων τὴν μὲν γένεσιν κοινήν, τὴν δὲ ὠφελίαν ἴδιον· τῶν μὲν γὰρ τὸ θρέψαι, τῶν δὲ τὸ παιδεῦσαί ἐστιν.*

τοῦ οἴκου] Zeunium, qui haec verba superflua esse putat, recte redarguit Weisk.

μᾶλλον δύνασθαι] *Ἂν*

ἡγεμὼν τοιαῦτα ἔργα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προστεταγμένα διαπονεῖσθαι. Καὶ ποῖα δ', ἔφη ἐκείνη, ἔργα ἔχουσα ἡ τῶν μελισσῶν ἡγεμὼν ἐξομοιοῦται τοῖς ἔργοις οἷς ἐμὲ δεῖ πράττειν; Ὅτι, ἔφην ἐγώ, ἐκείνη τε ἐν τῷ σμήνει μένουσα 33
οὐκ ἐᾷ ἀργοὺς τὰς μελίσσας εἶναι, ἀλλ' ἃς μὲν δεῖ ἔξω ἐργάζεσθαι ἐκπέμπει ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ ἃ ἂν αὐτῶν ἑκάστη εἰςφέρῃ οἶδέ τε καὶ δέχεται, καὶ σώζει ταῦτα, ἔςτ' ἂν δέῃ χρῆσθαι. ἐπειδὰν δὲ ἡ ὥρα τοῦ χρῆσθαι ἥκῃ, διανέμει τὸ δίκαιον ἑκάστῃ. καὶ ἐπὶ τοῖς ἔνδον δ' ἐξυφαινομένοις κη- 34
ρίοις ἐφέστηκεν, ὡς καλῶς καὶ ταχέως ὑφαίνηται, καὶ τὸν γιγνόμενον τόκον ἐπιμελεῖται, ὡς ἐκτρέφηται· ἐπειδὰν δὲ ἐκτραφῇ καὶ ἀξιοεργοὶ οἱ νεοσσοὶ γένωνται, ἀποικίζει αὐτοὺς σὺν τῶν ἑπομένων τινὶ ἡγεμόνι. Ἦ καὶ ἐμὲ οὖν, 35

των. V. §. 26.

§. 32. ἔφην, καὶ (om. ἡ) τῶν D.

§. 33. L. ἐκείνη μὲν ἐν τῷ, supra scripto τε; cum Zeunio Schneid. Reisig. γε, quod coniecit Steph., substituunt in locum vulgati τε, quod revocavit Dind. — A. καὶ ἃ ἂν αὐτῶν ἑκάστη φέρει, sed correctum φέρῃ; C. D. καὶ ἃ ἂν ἑκάστη αὐτῶν φέρῃ; G. Iunt. Bas. II. εἰςφέρει; Vict. εἰςφέροι. — G. ἔςτε. — G. ἥκει.

§. 34. G. κηρίων; Vill. κηρίαν; Vict. κηρίοις; edd. vett. κηρίον. — L. G. A. C. D. edd. vett. τὸν γιγνόμενον τόκον, quod restitui pro vulgatis genitivis, quos invexit Steph. — Vulg. τῶν ἐπιγόνων τινὶ; L. G. A. C. D. edd. vett. Camerar. τῶν ἑπομένων τινὶ, quod revocavi.

alienum est ab hac sententia generali.

ἔνδον μένειν] De Atheniensium more feminas, quam maxime fieri posset, intra domum retinendi fuse agit Becker. in Charicle T. II. p. 424 sqq.

§. 32. **Καὶ ποῖα — ἔργα ἔχουσα — ἐξομοιοῦται τοῖς ἔργοις**] liberius dictum est pro: *ἐξομοιοῦται ἐμοί.* Cf. Soph. Oed. T. 1507: *μηδ' ἐξισώσῃς τάςδε (παῖδας) τοῖς ἐμοῖς κακοῖς.* Xen. Cyr. V, 1, 4: *ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα.* V. Saupp. ad Xen. Comment. III, 6, 8. Matth. §. 453. Hart. §. 1089. Ubi duae personae vel res inter se conferuntur, saepe in altera parte comparationis infertur pro ipsa persona vel re id, unde sumitur comparatio, aut vice versa.

§. 33. **τὸ δίκαιον**] Sc. *μέρος.* Cyr. VIII, 4, 30: *καὶ οὕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος.*

§. 34. **τὸν γιγνόμενον τόκον ἐπιμελεῖται**] Saupp. ad Xen. Comment. II, 9, 4: *καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο.* Hell. V, 4, 4: *τὰ ἄλλα ἐπεμελεῖτο.* Est igitur *ἐπιμελεῖσθαί τι* „etwas besorgen," *ἐπιμελεῖσθαί τινος* „für etwas Sorge tragen." V. ad XI, 17. De *ἀμελεῖν, παραμελεῖν, καταμελεῖν, μεταμέλει* cum accusativo iunctis v. Saupp. l. l. Kühner. §. 533. not. 1.

σὺν τῶν ἑπομένων τινὶ ἡγεμόνι] Verte: curat, ut deducantur a certo aliquo, cui munus est illos, qui eum sequuntur, (bene) ducendi.

ἔφη ἡ γυνή, δεήσει ταῦτα ποιεῖν; Δεήσει μέντοι σε, ἔφην
ἐγώ, ἔνδον τε μένειν καὶ οἷς μὲν ἂν ἔξω τὸ ἔργον ᾖ
τῶν οἰκετῶν, τούτους συνεκπέμπειν, οἷς δ' ἂν ἔνδον
ἔργον ἐργαστέον, τούτων σοι ἐπιστατητέον, καὶ τά τε
36 εἰςφερόμενα ἀποδεκτέον, καὶ ἃ μὲν ἂν αὐτῶν δέῃ δα-
πανᾶν, σοὶ διανεμητέον, ἃ δ' ἂν περιττεύειν δέῃ, προ-
νοητέον καὶ φυλακτέον, ὅπως μὴ ἡ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν
κειμένη δαπάνη εἰς τὸν μῆνα δαπανᾶται. καὶ ὅταν ἔρια
εἰςενεχθῇ σοι, ἐπιμελητέον, ὅπως οἷς δεῖ ἱμάτια γίγνη-
ται. καὶ ὅ γε ξηρὸς σῖτος ὅπως καλῶς ἐδώδιμος γί-
37 γνηται, ἐπιμελητέον. ἓν μέντοι τῶν σοὶ προςηκόντων,
ἔφην ἐγώ, ἐπιμελημάτων ἴσως ἀχαριστότερον δόξει εἶναι,
ὅτι, ὃς ἂν κάμνῃ τῶν οἰκετῶν, τούτων σοι ἐπιμελη-
τέον πάντων, ὅπως θεραπεύηται. Νὴ Δί', ἔφη ἡ γυνή,
ἐπιχαριτώτατον μὲν οὖν, ἢν μέλλωσί γε οἱ καλῶς θε-

§. 35. L. A. C. D. Vict. Dind. Kerst. **ἔνδον ἔργον**; vulg. **ἔργον ἔνδον**. — A. Cast. Bas. I. II. **ἐπιστατέον**. — Cast. Bas. I. II. **καὶ τά γε εἰςφερόμενα**.

§. 36. C. D. **ἃ δὲ περιττ.**; Cast. Bas. II. **ἃ δ' αὖ περιττ.** — **φυλακτέον καὶ προνοητέον**, quod cum Steph. malebat Schneid., recepit Kerst. — L. G. A. C. D. Vict. **μὴ εἰς τὸν**. — A. **ἱμάτια γίγνησθαι**.

§. 37. **τῶν** ante **σοὶ** om. Bas. II. — Vict. om. **ἔφην ἐγώ**. — A. Y. edd. vett. marg. Steph. Streb. **εὐχαριστότερον**, quod damnat

§. 35. *Δεήσει μέντοι σε*] Freilich mufst du. Columella XII, 1, 5. de villica praecipiens vertit h. l.: „ea porro persuasissimum habere debebit aut in totum aut certe plurimum domi se morari oportere: tum quibus aliquid in agro faciendum erit servis, eos foras emittere: quibus autem in villa quid agendum videbitur, eos intra parietes continere, atque animadvertere, ne diuturna cessando frustrentur opera: quae domum autem inferuntur, diligenter inspicere, ne debilitata sint, et ita explorata atque inviolata recipere: tum separare quae consumenda sunt, et quae superfieri possunt, custodire, ne sumptus annuus menstruus fiat."

§. 37. *θεραπεύηται*] Singularis numerus referendus est ad *ὃς ἄν*, quum *τούτων πάντων* ponatur propter vim collectivam, quae inest relativo. V. Bornem. ad Xen. Comment. II, 3, 1. Saupp. R. Eq. XI, 11. Infra ad IX, 16. XXI, 8. Columella l. c. „Tum si quis ex familia coeperit adversa valetudine affici, videndum erit, ut is quam commodissime ministretur, nam ex huiusmodi cura nascitur benevolentia, nec minus obsequium. Quin etiam fidelius quam prius servire student qui convaluerint, quum est aegris adhibita diligentia."

ἐπιχαριτώτατον μὲν οὖν] Ubi post interrogationem exspectatur responsio negativa, significat *μὲν οὖν*: „immo vero, quin immo." Hier. X, 2: *ἢ λέγεις, ὡς φιλίαν κτησάμενος ἄρχων οὐδὲν ἔτι δεήσεται δορυ-*

ῥαπευθέντες χάριν εἴσεσθαι καὶ εὐνούστεροι ἢ πρόσθεν
ἔσεσθαι. καὶ ἐγώ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἀγασθεὶς αὐτῆς 38
τὴν ἀπόκρισιν εἶπον· Ἆρά γε, ὦ γύναι, διὰ τοιαύτας
τινὰς προνοίας καὶ τῆς ἐν τῷ σμήνει ἡγεμόνος αἱ μέ-
λισσαι οὕτω διατίθενται πρὸς αὐτήν, ὥστε, ὅταν ἐκείνη
ἐκλίπῃ, οὐδεμία οἴεται τῶν μελισσῶν ἀπολειπτέον εἶναι,
ἀλλ' ἕπονται πᾶσαι; καὶ ἡ γυνή μοι ἀπεκρίνατο· Θαυ- 39
μάζοιμ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ πρὸς σὲ μᾶλλον τείνοι τὰ τοῦ
ἡγεμόνος ἔργα ἢ πρὸς ἐμέ. ἡ γὰρ ἐμὴ φυλακὴ τῶν
ἔνδον καὶ διανομὴ γελοία τις ἄν, οἶμαι, φαίνοιτο, εἰ
μὴ σύ γε ἐπιμελοῖο, ὅπως ἔξωθέν τι εἰσφέροιτο. Γε- 40
λοία δ' αὖ, ἔφην ἐγώ, ἡ ἐμὴ εἰσφορὰ φαίνοιτ' ἄν,
εἰ μὴ εἴη ὅστις τὰ εἰσενεχθέντα σώζοι. οὐχ ὁρᾷς, ἔφην
ἐγώ, οἱ εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλεῖν λεγόμενοι ὡς
οἰκτείρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δοκοῦσι; Νὴ Δί', ἔφη

Camerar. cum Steph.; G. a pr. m. *εὖ ἀχαριστότερον*, sed corr.; *ἀχαριστότερον* est etiam in Vict.

§. 38. C. *οὐ διατίθενται*. — D. om. *ἐκείνη*. — L. *ἐκλείπῃ*, ut videtur, e corr.; Schneid. coniecerat *ἐξέλθῃ*.

§. 39. *τείνοι* L. G. A. C. D. Vict., quod receperunt cum Zeunio pro vulgato *τείνει*, excepto Weiskio, edd. recc. omnes. — C. om. *εἰ μὴ σύ γε — εἰσφορὰ φαίνοιτ'*.

§. 40. D. om. *Γελοία — σώζοι*. — L. A. C. D. *ποιεῖν*.

φόρων; Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσεται μὲν οὖν. Cyr. VIII, 4, 11: *Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθεσθήσῃ μοι ἀκούων τἀληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι.* Comment. II, 7, 5. III, 8, 4. Infra XVI, 14. Ubi exspectatur responsio affirmativa, *μὲν οὖν* significat: profecto, e. g. Xen. Comment. IV, 6, 10: *Ἆρ' οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς δειλούς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.* Cf. Hart. §. 788. b. Kühner. §. 840. g. Superlativum *ἐπιχαριτώτατον* pariter ac comparativum *ἐπιχαριτώτερος* (Symp. VII, 5. Cyr. VIII, 2, 2.) a positivo *ἐπίχαρις* repetendum esse monet Frotscher. ad Hier. IX, 4.

§. 38. *ἐκλίπῃ*] Alter locorum, quos comparat Weisk., huic loco est simillimus: Anab. VII, 4, 2: *αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. Οἱ δ' ἐκλιπόντες* (sc. *τὸ πεδίον*) *ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη.* Sic nostro loco intelligas *αὐτό* (v. ad III, 10.), sc. *τὸ σμῆνος*.

§. 39. *εἰ μὴ — τείνοι*] Per se quidem ferri potest *τείνει*: si non ad te magis, quam ad me pertinent ducis munera, quae scilicet tua est opinio. Sic Plat. Apol. p. 37. C: *πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι*, quae scilicet est vestra sententia. Plura exempla v. apud Saupp. ad Xen. Comment. II, 2, 7.

γελοία τις] non est: valde ridicula, sed: ridicula fere. Sic paulo antea *τοιαύτας τινάς*.

ἡ γυνή. καὶ γὰρ τλήμονές εἰσιν, εἰ τοῦτό γε ποιοῦσιν.
41 Ἄλλαι δέ τοι, ἔφην ἐγώ, ἴδιαι ἐπιμέλειαι, ὦ γύναι, ἡδεῖαί σοι γίγνονται, ὁπόταν ἀνεπιστήμονα ταλασίας λαβοῦσα ἐπιστήμονα ποιήσῃς καὶ διπλασίου σοι ἀξία γένηται, καὶ ὁπόταν ἀνεπιστήμονα ταμιείας καὶ διακονίας παραλαβοῦσα ἐπιστήμονα καὶ πιστὴν καὶ διακονικὴν ποιησαμένη παντὸς ἀξίαν ἔχῃς, καὶ ὁπόταν τοὺς μὲν σώφρονάς τε καὶ ὠφελίμους τῷ σῷ οἴκῳ ἐξῇ σοι εὖ ποιῆσαι, ἐὰν δέ τις πονηρὸς φαίνηται, ἐξῇ σοι
42 κολάσαι· τὸ δὲ πάντων ἥδιστον, ἐὰν βελτίων ἐμοῦ φανῇς, καὶ ἐμὲ σὸν θεράποντα ποιήσῃ, καὶ μὴ δέῃ σε φοβεῖσθαι, μὴ προϊούσης τῆς ἡλικίας ἀτιμοτέρα ἐν τῷ οἴκῳ γένῃ, ἀλλὰ πιστεύῃς, ὅτι πρεσβυτέρα γινομένη, ὅσῳ ἂν καὶ ἐμοὶ κοινωνὸς καὶ παισὶν οἴκου φύλαξ ἀμείνων γίνῃ, τοσούτῳ καὶ τιμιωτέρα ἐν τῷ
43 οἴκῳ ἔσῃ. τὰ γὰρ καλά τε κἀγαθά, ἐγὼ ἔφην, οὐ διὰ τὰς ὡραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς εἰς τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται. τοιαῦτα μέν, ὦ Σώκρατες, δοκῶ μεμνῆσθαι αὐτῇ τὰ πρῶτα διαλεχθείς.

G. εἰσιν, οἳ τοῦτό γε; A. εἰσι, εἰ τοῦτο; D. τλήμονες εἰς τοῦτό γε; Vict. om. γε.

§. 42. ποιήσῃ dedi ex L. A. C. D.; vulgo ποιήσῃς. — Bas. I. II. πιστεύεις. — Dind. Kerst. γιγνομένη et mox γίγνῃ. — Edd. vett. et C. D. φυλαξαμένων; Steph. φυλαξομένων; eiusdem coniecturam φύλαξ ἀμείνων recepit primus Wels. — καὶ ante τιμιωτ. om. G.

§. 43. καλὰ κἀγαθὰ C.; καλὰ καὶ ἀγαθά, ἔφην ἐγὼ Stob. ed. Serm. CXXXVI. p. 221. — Stob. τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετάς; C. om. εἰς τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις.

Comment. I, 1, 1: ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν, ubi vid. Saupp.

§. 40. καὶ γὰρ] revera enim sunt infelices.

εἰ — γε] V. Herm. ad Viger. p. 834. Hart. §. 795.

§. 41. ἀνεπιστήμονα] Sc. τινά. V. ad I, 4.

§. 42. ποιήσῃ] Ποιεῖν est facere, ποιεῖσθαι sibi facere vel reddere. Cf. Cyr. IV, 2, 38: τοὺς συμμάχους προθύμους ποιεῖσθαι. Symp. 1, 10: τὴν φωνὴν πρᾳοτέραν ποιοῦνται.

§. 43. Haec male verterunt Camerar. Streb. et Leunclav. Sic interpretare: „Nam quae honesta bonaque sunt, adaugentur non eo, quod corporis forma perfectior fit ac praestantior, sed inde, quod, auctis vitae annis, virtutes hominum simul incrementa capiunt.

CAPUT VIII.

ARGUMENTUM.

Laudat Ischomachus uxorem, quae his praeceptis studiosissime obsecuta sit, et pergit deinde narrare, quomodo ordinis ac dispositionis rerum domesticarum praestantiam illi demonstraverit; ad quem finem exercitus, triremis et chori cyclici exemplis se usum esse, quae omnia neglecto ordine et inspicientis animum male afficerent, et ipsis hominibus vel perniciei essent, vel certe taedium commoverent, bene autem ordinata et gratissimam praeberent speciem et maximam utilitatem: in administranda re domestica si quis quamlibet rem statim praesto esse velit, eum certo ac statuto quodam ordine supersedere non posse.

Ἦ καὶ ἐπέγνως τι, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, ἐκ τού- 1
των κεκινημένην αὐτὴν μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν;
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ δηχθεῖσάν γε αὐ-
τὴν οἶδα καὶ ἐρυθριάσασαν σφόδρα, ὅτι, τῶν εἰςενε-
χθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ, οὐκ εἶχέ μοι δοῦναι. καὶ 2
ἐγὼ μέντοι ἰδὼν ἀχθεσθεῖσαν αὐτὴν εἶπον, Μηδέν τι,
ἔφην, ἀθυμήσῃς, ὦ γύναι, ὅτι οὐκ ἔχεις δοῦναι ὅ σε

Cap. VIII. §. 1. L. G. A. C. D. *αὐτὴν κεκινημένην* et *οἶδα αὐτήν*; vulg. *κεκινημένην αὐτὴν* et *αὐτὴν οἶδα.* — G. Iunt. Bas. II. *εἴ τι τῶν εἰςενεχθέντων αἰτήσαντος ἐμοῦ*, quod praefert Schneid., sed mavult *ὅτε τῶν εἰςενεχθέντων τι*; vulgatam cum Dind. retinuit etiam Kerst.

§. 2. *αὐτὴν, μηδέν τι, εἶπον, ἀθυμήσῃς* A. — G. *σε ὅσα αἰτῶν*; vulg. *ὅ τι σε αἰτῶν*, quod Schneid. ex L. A. C. D. mutavit in *ὅ σε αἰτῶν*; vulgatam Reisig. male revocavit.

Cap. VIII. §. 1. *ὅτι — οὐκ εἶχε δοῦναι*] De uno certoque facto sermonem esse apparere ex §. seq. recte dicit Kerst.

αἰτήσαντος ἐμοῦ, — μοι] Xen. Comment. IV, 8, 5: *ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἠναντιώθη* (sc. *ἐμοὶ*) *τὸ δαιμόνιον.* V. ad II, 15. De genitivis absolutis, quos deinceps sequitur subiectum alio casu, Dissen. ad Demosth. de Coron. p. 272, 135: „duobus, inquit, membris factis pro uno, oppositio nervosior exsistit."

§. 2. *εἶπον — ἔφην*] Xen. Symp. I, 15: *καὶ ὃς ἀναστενάξας εἶπε· Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, — μεγάλη γε.* Cyr. III, 1, 8. V, 4, 51. Comment. I, 2, 52. I, 6, 4., ubi v. Saupp. Infra XVII, 10. Plat. Charm. p. 164. E. *λέγει — φησί*, ubi v. Heind. Xen. Symp. IV, 60. *εἰπὼν ἔφη.* Supra IV, 23. *εἰπεῖν — φάναι.* Cyr. VIII, 2, 14: *καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι.*

ὅ σε] Si genuinum esset *ὅ τι*, nimiam certe veniam uxoris negligentiae daret Ischomachus.

σίτων τυγχάνω. ἔστι μὲν γὰρ πενία αὕτη σαφής, τὸ δεόμενόν τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι· ἀλυποτέρα δὲ αὕτη ἡ ἔνδεια, τὸ ζητοῦντά τι μὴ δύνασθαι λαβεῖν, ἢ τὴν ἀρχὴν μηδὲ ζητεῖν, εἰδότα, ὅτι οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τάξας σοι παρέδωκα, ὅπου χρὴ ἕκαστα κεῖσθαι, ὅπως
3 εἰδῇς, ὅπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὁπόθεν λαμβάνειν. ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως, ὦ γύναι, οὔτ' εὔχρηστον οὔτε κα-

Vulg. τὸ μὴ δύνασθαι ζητοῦντά τι λαβεῖν; nostrum verborum ordinem exhibuit Schneid. ex L. G. A. C. D. Vict. — Cum Steph. edd. seqq. omnes addiderunt ὅτι post ἀλλ' ἐγώ, invitis libris edd. et scrr. — ὅπου τε pro vulg. ὅπου γε cum Dind. dedit Kerst. — L. G. A. C. D. Y. edd. vett. ὅποι λαμβάνειν, quod Schneidero pertinuisse videtur ad ὅπου; potius ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν simili scribebantur compendio.

§. 3. ὡς τάξις dedi ex L. A. C. D. Vict.; vulg. ὡς ἡ τάξις. — Suidas pro ἀτερπὲς legisse videtur ἀγλευκὲς, quod restituendum

σαφής] Columella XII, 2, 3: „nam vetus est proverbium paupertatem certissimam esse, quum alicuius indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur, ubi proiectum iaceat quod desideratur: itaque in re familiari laboriosior est negligentia quam diligentia."

ἀλλ' ἐγὼ οὐ τάξας] Bene Graecum esse arbitror: ἀλλὰ γὰρ — τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τάξας σοι παρέδωκα. Occurrit locus Homericus: Od. XI, 578 sq.: οὐδέ τις ἄλλος Αἴτιος, ἀλλὰ Ζεὺς Δαναῶν στρατὸν αἰχμητάων Ἐκπάγλως ἤχθηρε. Neque a nostra dicendi ratione abhorret: Du bist daran nicht schuld, sondern ich habe dir bei der Uebergabe nicht den Ort bestimmt.

§. 3. ὡς τάξις] Deesse potest articulus; nam τάξις quae et qualis sit, nemo ignorat. V. Matth. §. 264, 5. p. 545. Kühner. §. 485. not. 1. Hart. §. 750, 4. Virtutum et vitiorum nominibus articulus addatur necesse non est. Item nos: nichts ist so nützlich als: Ordnung. Columella XII, 2, 4: „quis enim dubitat nihil esse pulchrius in omni ratione vitae dispositione atque ordine, quod etiam ludicris spectaculis licet saepe cognoscere."

τύχῃ] Sc. ποιῶν. Verbum primarium saepe repetendum est ad τυγχάνειν. Anab. II, 2, 17: ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο. V, 4, 34: ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν. V. Saupp. ad Xen. Comment. III, 2, 1.

ἀτερπές] Supplendum ἐστί. — Suidas s. v. ἀγλευκές: τὸ ἀηδὲς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῷ Οἰκονομικῷ. Δοκεῖ δὲ ξενικὸν ὄνομα Σικελικόν· πολὺ γοῦν ἔστι πάλιν παρὰ τῷ Ῥίνθωνι, καὶ ἀγλευκέστερον ἀντὶ τοῦ ἀηδέστερον Ξενοφῶν Ἱέρωνι. Quare, quum non intelligatur, quomodo vox ἀγλευκές a Suida exhiberi potuerit, nisi hic locus eam olim habuit, verisimile videtur ἀγλευκές cessisse interpretamento suo ἀτερπές. Idem vocabulum, quod ad poetarum usum magis pertinet, exstat Hier. I, 21., ubi v. Frotscher. Columella l. c.: „Nam ubi chorus canentium non ad certos modos neque numeris praeeuntis magistri consensit, dissonum quiddam ac tumultuosum audientibus canere videtur: at ubi certis numeris ac pedibus velut facta conspiratione consensit ac concinuit, ex eiusmodi vocum

λὸν ἀνθρώποις, ὡς τάξις. καὶ γὰρ χορὸς ἐξ ἀνθρώ-
πων συγκείμενός ἐστιν· ἀλλ' ὅταν μὲν ποιῶσιν ὅ τι ἂν
τύχῃ ἕκαστος, ταραχή τις φαίνεται καὶ θεᾶσθαι ἀτερ-
πές, ὅταν δὲ τεταγμένως ποιῶσι καὶ φθέγγωνται, ἅμα
οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀξι-
άκουστοι. καὶ στρατιά γε, ἔφην ἐγώ, ὦ γύναι, ἄτα- 4
κτος μὲν οὖσα ταραχωδέστατον, καὶ τοῖς μὲν πολε-
μίοις εὐχειρότατον, τοῖς δὲ φίλοις ἀκλεέστατον ὁρᾶν

putat Orell. Append. ad Or. Isocr. p. 461.

§. 4. L. G. edd. vett. *μένουσα* pro *μὲν οὖσα*, quod de coniectura Stephani dedit Wels. — Stephani *εὐχειρωτότατον* refellit Wyttenb. Bibl. Crit. II. p. 54.; *εὐχειρότατον* revocavit Dind. — Vulg. *ἀκλεέστατον* cum Wyttenbachio mutaverunt Schneid. Reisig. Dind. in *ἀηδέστατον*, Zeun. in *ἀγλευκέστατον*, quod probat Orell. l. c., Kerst. in *ἀκαλλέστατον*; V. D., quem Sturz. memorat, coniecit *ἀτερπέστατον*.

concordia non solum ipsis canentibus amicum quiddam et dulce resonat, sed etiam spectantes audientesque laetissima voluptate permulcentur."

§. 4. *καὶ στρατιά γε*] vel exercitus etiam. V. ad I, 4.

στρατιά — ταραχωδέστατον] Buttm. §. 116, 4. Matth. §. 437. Hart. §. 575. Weiskio, qui plane repugnans et ridiculum esse dicit, quod Ischomachus ad demonstrandam uxori ordinis in supellectile et omni re domestica necessitatem a choro, ab exercitu et a nave petit exempla, assentitur fere Schneider. Utrumque igitur fugit, quamvis „omnino mulieres Graecorum de negotiis civilibus vix fando aliquid acceperint," Ischomachi tamen uxorem paulo liberiore et honestiore uti conditione, quod quum ex toto hoc sermone apparet, tum maxime ex iis, quae Socrates profert X, 1: *Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀνδρικήν γε ἐπιδεικνύεις τὴν διάνοιαν τῆς γυναικός.* Quindecim quidem annos demum nata erat illa, et perpauca adhuc viderat et audiverat, quum in matrimonium ducebatur: sed quo tandem captu, qua ingenii celeritate opus erat ad intelligenda ea, quae explicat Ischomachus? Quibus facilius et dilucidius ordinis necessitas demonstretur, dubito an reperiri possint exempla, quam chori, exercitus et navis, quae insuper Atheniensi erant promptissima. Ceterum non sine consilio hunc inter Ischomachum et uxorem sermonem ita institutum esse a Xenophonte notavi in praef. p. IV.

εὐχειρότατον] De curtata hac superlativi forma, cuius positivus est *εὐχείρωτος*, v. Matth. I. p. 521. ed. sec. Eadem forma reperitur Cyr. I, 6, 36. VII, 5, 29. Similia affert Naeke ad Choeril. p. 274.

ἀκλεέστατον] Zeunii *ἀγλευκέστατον* ferri non potest, quia Suid. l. c. hunc locum non memorat, quod sine dubio fecisset, si legisset *ἀγλευκέστατον*. — Kerstii *ἀκαλλέστατον*, quanquam alibi a Xenophonte non usurpatum videmus, coll. Cyr. V, 1, 18., ubi est *ὑπερκαλλής*, et infra §. 6: *τεταγμένη δὲ στρατιὰ κάλλιστον μὲν ἰδεῖν*, placere potest. Tamen retinui *ἀκλεέστατον*, quod ut alia vocabula poetica Xenophonti abiudicare nolim; verte: „amicis turpe, ignominiosum est videre." De turpi exter-

καὶ ἀχρηστότατον, ὄνος ὁμοῦ, ὁπλίτης, σκευοφόρος, ψιλός, ἱππεύς, ἅμαξα. πῶς γὰρ ἂν πορευθείησαν, ἐὰν ἔχοντες οὕτως ἐπικωλύσωσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν βαδίζων τὸν τρέχοντα, ὁ δὲ τρέχων τὸν ἑστηκότα, ἡ δὲ ἅμαξα τὸν ἱππέα, ὁ δὲ ὄνος τὴν ἅμαξαν, ὁ δὲ σκευοφόρος
5 τὸν ὁπλίτην; εἰ δὲ καὶ μάχεσθαι δέοι, πῶς ἂν οὕτως ἔχοντες μαχέσαιντο; οἷς γὰρ ἀνάγκη αὐτῶν τοὺς ἐπιόντας φεύγειν, οὗτοι ἱκανοί εἰσι φεύγοντες καταπα-
6 τῆσαι τοὺς ὅπλα ἔχοντας. τεταγμένη δὲ στρατιὰ κάλλιστον μὲν ἰδεῖν τοῖς φίλοις, δυςχερέστατον δὲ τοῖς πολεμίοις. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν φίλος ἡδέως θεάσαιτο ὁπλίτας πολλοὺς ἐν τάξει πορευομένους, τίς δ' οὐκ ἂν θαυμάσειεν ἱππέας κατὰ τάξεις ἐλαύνοντας, τίς δὲ οὐκ ἂν πολέμιος φοβηθείη ἰδὼν διευκρινημένους ὁπλίτας, ἱππέας, πελταστάς, τοξότας, σφενδονήτας, καὶ τοῖς ἄρ-
7 χουσι τεταγμένως ἑπομένους; ἀλλὰ καὶ πορευομένων

πορευθείησαν, ἐὰν ἔχοντες οὕτως ἐπικωλύσωσιν ἀλλήλους Cast. Bas. I. II., probatum a Leuncl. et Stephano, dant Wels. seqq. edd.; ceteri libri mss. et edd. *πορευθείησαν ἔχοντες οὕτως ἐπικώλυσιν ἀλλήλους*; sed C. **οὕτω κωλύσωσιν.**

§. 5. *ἂν* post *πῶς* om. D. — A. *μαχέσονται*, suprascripto *μαχέσωνται*.

§. 6. Vulg. *δὲ ἡ στρατιὰ*, quod est in L. G., correxit Steph. — Wyttenb. Bibl. Crit. II, 2. p. 54., coll. §. 4., mavult *δυςχειρότατον*. — Pro vulg. *κατὰ τάξιν* Kerst. dedit *κατὰ τάξεις* ex L. G. A. C. marg. Steph. Vill. — C. *πορευομένους* pro *ἐλαύνοντας*, quod habet marg. — *τί δ' οὐκ ἂν πολέμιος* A. C. D.

§. 7. A. *πορεύωνται πάντες.* — Camerarii *ἀεὶ οἱ ὄπισθεν*, probatum a Leunclav. Steph. Schneid. Reisigio, recepi pro *ἀεὶ ὄπισθεν*.

§. 8. Edd. vett. *τι ἡ σεσαγμένη*, unde Cast. *τις σεσαγμένη*;

no habitu dicitur *ἀκλεής* e. g. Aristoph. Avv. 882: *Νομάδεσσι γὰρ ἐν Σκύθαις ἀλᾶται Στράτων, ὃς ὑφαντοδόνητον ἔσθος οὐ πέπαται· ἀκλεὴς δ' ἔβα σπολὰς ἄνευ χιτῶνος.* Arripit *ἀκλεέστατον* significationem „turpe" eodem iure, quo *ἀχρηστότατον* h. l., *ἀλυσιτελής* Comment. I, 7, 2. 4., et *ἀνωφελής* supra I, 20. (ubi v. not.) significant: „perniciosum." Columella: „Iam vero in exercitu neque miles neque imperator sine ordine ac dispositione quidquam valet explicare, quum armatus inermem, eques peditem, plaustrum equitem, si sint permisti, confundant."

§. 5. *οἷς γὰρ ἀνάγκη*] Opponuntur *οἱ ὅπλα ἔχοντες*, sunt igitur impedimenta, *ὄνοι, σκευοφόροι, ἅμαξαι.* SCHNEID.

§. 6. *δυςχερέστατον*] cur posthabendum sit vocabulo *δυςχειρότατον*, non video. Immo, etiam si haec forma niteretur aliquot librorum testimonio, praeferrem illam.

§. 7. *ἀεὶ οἱ ὄπισθεν*] Pertinet *ἀεί* non minus ad *οἱ ὄπι-*

ἐν τάξει, κἂν πολλαὶ μυριάδες ὦσιν, ὁμοίως, ὥςπερ εἷς ἕκαστος, καθ᾽ ἡσυχίαν πάντες πορεύονται· εἰς γὰρ τὸ κενούμενον ἀεὶ οἱ ὄπισθεν ἐπέρχονται. καὶ τριήρης 8
δέ τοι ἡ σεσαγμένη ἀνθρώπων διὰ τί ἄλλο φοβερόν ἐστι πολεμίοις ἢ φίλοις ἀξιοθέατον ἢ ὅτι ταχὺ πλεῖ; διὰ τί δὲ ἄλλο ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐμπλέοντες ἢ διότι ἐν τάξει μὲν κάθηνται, ἐν τάξει δὲ προνεύουσιν, ἐν τάξει δ᾽ ἀναπίπτουσιν, ἐν τάξει δ᾽ ἐμβαίνουσι καὶ ἐκβαίνουσιν; ἡ δ᾽ ἀταξία ὅμοιόν τί μοι δο- 9
κεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἰ γεωργὸς ὁμοῦ ἐμβάλοι κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια· κἄπειτα ὁπότε δέοι ἢ μάζης ἢ ἄρτου ἢ ὄψου, διαλέγειν δέοι αὐτῷ ἀντὶ τοῦ λαβόντα διευκρινημένοις χρῆσθαι. καὶ σὺ οὖν, ὦ γύναι, εἰ 10
τοῦ μὲν ταράχου τούτου μὴ δέοιο, βούλοιο δ᾽ ἀκριβῶς διοικεῖν τὰ ὄντα εἰδέναι καὶ τῶν ὄντων εὐπόρως λαμβάνουσα ὅτῳ ἂν δέῃ χρῆσθαι, καὶ ἐμοί, ἐάν τι αἰ-

τοι ἡ σεσαγμένη cum Steph. dant L. G. A. Vict. — A. *ἀνθρώποις*. — Brod. mavult *ἐκπλέοντες* pro *ἐμπλέοντες*; Eustath. ad Odyss. p. 372. ex h. l. laudat *ἐρέται, ἢ ὅτι*. — Libri mss. et edd. *προςνεύουσιν*; sed A. habet *πορεύουσιν*, et in marg. *προςνεύουσιν*, priori ς oblitterato; *προνεύουσιν* Bud. Steph. Camerar. Eustath. l. c. — G. *τάξει τ᾽ ἀναπίπτουσι, ἐν τάξει δὲ βαίνουσι*. — Ald. *ἐμβαίνουσι* pro *ἐκβαίνουσιν*.

§. 9. Iunt. Bas. II. *ὁμοίως*. — Edd. vett. *ἐμβάλοιο*; Vict. *ἐμβάλλοι*; *ἐμβάλοι* dedit Brod. — Iunt. Bas. II. *ὁπότε δέῃ*. — Bas. I. II. *διευκρινημένους*.

§. 10. *εἰ*, quod vulg. om., inseruit Ernest., sed ante *βούλοιο*, Weisk. post *γύναι*; *γύναι, ἵνα*, quod vertit Streb., malebant Camerar. Leunclav. Steph. — A. *μὴ δέοις*, suprascripto ο. — A, C, D, *ὅτῳ ἂν δέοι*, sed A. suprascriptum habet *δέῃ*.

σθεν ἐπέρχονται, quam ad *τὸ κενούμενον*. Anab. IV, 1, 7: *ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας*, ubi v. Krüger. Infra XVIII, 5. XIX, 19., ubi v. not.

§. 8. *ἀνθρώπων*] De genitivo comparat Schneid. Symp. IV, 64: *ἐὰν γὰρ ταῦτα δύνωμαι, σεσαγμένος δὴ παντάπασι πλούτου τὴν ψυχὴν ἔσομαι*. Cf. Rost. §. 108, 4. a.

διότι] propterea, quod; apud Xenophontem pro *ὅτι*, dafs, nunquam ponitur. V. Saupp. Comment. I, 2, 53. Bornem. Comment. IV, 1, 1.

προνεύουσιν] Vox nautica, quam illustrant interpp. ad Polyb. I, 21. Oppositum est *ἀναπίπτειν*.

ἐμβαίνουσι] Sc. *εἰς τὴν ναῦν*. Anab. V, 7, 7: *τοῦτο οὖν ἔστιν, ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι, ὥστ᾽ ἐμβαίνειν, ὁπόταν νότος πνέῃ;*

§. 9. *ἐμβάλοι*] si — in horreo condiderit; *ἐμβάλλοι* est: si — condat.

διαλέγειν δέοι αὐτῷ]

τῷ. ἐν χάριτι διδόναι, χώραν τε δοκιμασώμεθα τὴν προςήκουσαν ἑκάστοις ἔχειν, καὶ ἐν ταύτῃ θέντες διδάξωμεν τὴν διάκονον λαμβάνειν τε ἐντεῦθεν καὶ κατατιθέναι πάλιν εἰς ταύτην· καὶ οὕτως εἰσόμεθα τά τε σῶα ὄντα καὶ τὰ μή· ἡ γὰρ χώρα αὐτὴ τὸ μὴ ὂν ποθήσει, καὶ δεόμενον θεραπείας ἐξετάσει ἡ ὄψις, καὶ τὸ εἰδέναι, ὅπου ἕκαστόν ἐστι, ταχὺ ἐγχειριεῖ, ὥςτε μὴ
11 ἀπορεῖν χρῆσθαι. καλλίστην δέ ποτε καὶ ἀκριβεστάτην ἔδοξα σκευῶν τάξιν ἰδεῖν, ὦ Σώκρατες, εἰςβὰς ἐπὶ θέαν εἰς τὸ μέγα πλοῖον τὸ Φοινικικόν. πλεῖστα γὰρ σκεύη ἐν σμικροτάτῳ ἀγγείῳ διακεχωρισμένα ἐθεασά-
12 μην. διὰ πολλῶν μὲν γὰρ δήπου, ἔφη, ξυλίνων σκευῶν

Iunt. Bas. II. *χώραν δοκιμασώμεθα*; G. *χώραν ἐδοκιμασώμεθα.* — C. *λαμβάνειν ἐντεῦθεν.* — *χώρα αὐτή*, quod vertunt Camerar. Leunclav. Streb., dedit Weisk. pro vulg. *αὕτη*, quod C. plane om. — *καὶ* ante *δεόμενον* om. Y. — *καὶ εἰδέναι* G. Iunt. Bas. II. — A. *ἀπορεῖ.*

§. 11. G. Iunt. Bas. II. *ἐδοξασκευῶν.* — L. *φοινικοῦν*; vulg. *φοινικὸν*; suadente Sturz. lex. Xen. I. p. 483. b. Dind. scripsit *Φοινικικόν.* — Vulg. *μικροτάτῳ*; Dind., Schaefero ad Greg. Cor. p. 500. obsecutus, ex G. A. C. D. dedit *σμικροτάτῳ.*

Anab. III, 4, 35: *δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρί.* Cf. Saupp. Xen. Comment. III, 3, 10. Matth. §. 385. Rost. §. 105. annot. 9.

§. 10. *καὶ — εὐπόρως*] Haec vocabula arctissime iungi sensus postulat.

ἐν χάριτι] H. e. ita, ut satisfacias mihi, mir zu Danke. Eodem fere sensu dicitur *χάριτος ἕνεκα* Cyr. II, 4, 11., alibi *πρὸς χάριν*. Xen. Comment. IV, 4, 4. Hell. VI, 3, 5. Kühner. §. 600. p. 275.

τὴν προςήκουσαν] I. e. locum eligamus singulae cuique rei tam aptum, ut eam (habere) servare possit. Est igitur *ἔχειν* pro *ὥςτε ἔχειν αὐτά*. Sed cf. de infinitivo *ἔχειν* ad IV, 3.

καὶ τὰ μή] H. e. *καὶ εἴ τινα μὴ σῶά ἐστι*. Hanc ob causam *μή*, non *οὐ* ponitur. *τὰ μὴ σῶα* sunt res, quas ponit futuras esse non integras, *τὰ οὐ σῶα*, quae erunt non integrae.

χώρα αὐτή] Columella: „nam et unum quodque facilius consideratur, quum est assignatum suo loco, et si quid forte abest, ipse vacuus locus admonet, ut quod deest requiratur. Si quid vero curari aut concinnari oportet, facilius intelligitur, quum ordine suo recensetur."

δεόμενον] Sc. *τί*. V. ad I, 4.

μὴ ἀπορεῖν] Subintelligendum vel *τινά*, vel *σέ*, vel *ἡμᾶς*.

§. 11. *τὸ μέγα πλοῖον τὸ Φοινικικόν*] Navem Phoeniceam notam loquitur, quae forte annuum commeatum vel merces Athenas afferebat. Maior armamentorum apparatus in navibus Phoeniceis fuisse videtur, quam in Atticis triremibus aut onera-

καὶ πλεκτῶν ὁρμίζεται ναῦς καὶ ἀνάγεται, διὰ πολλῶν δὲ τῶν κρεμαστῶν καλουμένων πλεῖ, πολλοῖς δὲ μηχανήμασιν ἀνθώπλισται πρὸς τὰ πολέμια πλοῖα, πολλὰ δὲ ὅπλα τοῖς ἀνδράσι συμπεριάγει, πάντα δὲ σκεύη, ὅσοιςπερ ἐν οἰκίᾳ χρῶνται ἄνθρωποι, τῇ συσσιτίᾳ ἑκάστῃ κομίζει· γέμει δὲ παρὰ πάντα φορτίων, ὅσα ναύκληρος κέρδους ἕνεκα ἄγεται. καὶ ὅσα λέγω, ἔφη, ἐγώ, 13
πάντα οὐκ ἐν πολλῷ τινι μείζονι χώρᾳ ἔκειτο ἢ ἐν δεκακλίνῳ στέγῃ συμμέτρῳ. καὶ οὕτω κατακείμενα ἕκαστα κατενόησα, ὡς οὔτε ἄλληλα ἐμποδίζει οὔτε μαστευτοῦ δεῖται οὔτε ἀσυσκεύαστά ἐστιν οὔτε δυςλύτως ἔχει, ὥςτε διατριβὴν παρέχειν, ὅταν τῳ ταχὺ δέῃ χρῆ-

§. 12. G. Iunt. Bas. II. marg. Steph. pro ἀνδράσι dant ἀνθρώποις. — G. edd. vett. ὅσοιπερ; ὅσοιςπερ etiam Vict.
§. 13. ἐγὼ vulg. omissum addunt L. G. A. D. Vill. Vict. Dind. Kerst. V. ad I, 18. — Pollux I, 80. ex h. l. laudat ὅσα δ' οὐδ' ἐν δεκακλίνῳ μεγάλῳ στέγει. — Pro vulg. κατακείμενα dedit Kerst. ex L. G. A. C. D. Vict. κείμενα. — ἀσυσκεύαστά εἰσιν L. G. A. C. D. edd. vett., sed marg. A. habet ἐστιν. — Schneid. scribendum censet ὥςτε ἐμποδίζειν — δεῖσθαι.

riis. Exemplum navis Phoeniceae, ut ineptum colloquio cum uxore Ischomachi, taxavit Weisk., sed non animadvertit Ischomachum hic Socratem alloqui, nec uxorem. SCHNEID.

σμικροτάτῳ] Haec huius vocis scriptura non solum ad poetas, quod ait Kerst., sed etiam omnino ad antiquiorem atticismum pertinet. Buttm. Gr. max. §. 19, 4. not. 4. De Xenophonte v. Popp. Praef. ad Cyr. p. XXXIV. Plura invenies apud Sturz. lex. Xen. s. v. μικρός.

§. 12. ξυλίνων] remos, πλεκτά funes, κρεμαστά vela interpretatur Weisk. Hermippus Athenaei I. p. 27: ἐκ δ' Αἰγύπτου τὰ κρεμαστὰ ἱστία καὶ βύβλους. SCHNEID.

συσσιτίᾳ ἑκάστῃ] est aut certus numerus remigum, nautarum aut militum una coenantium, aut distinctio conviviorum, remigum, militum, στρατηγοῦ cum amicis, et sic porro. συσσίτια Laconica in bello et pace nota sunt, illa quidem etiam ex loco Xen. Hell. V, 3, 17: ἐδίδασκε ξυσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν. Originem eorum apud Lacones et Cretas a belli necessitate aliqua deducit Plat. de Legg. VI. p. 308 ed. Bipont. SCHNEID.

§. 13. ἐν δεκακλίνῳ στέγῃ συμμέτρῳ] H. e. conclave, quod decem lectos continet, congruum. Nam domus vel conclavis ambitum Graeci taxare solebant lectorum numero, quod monet Herbst. ad Symp. II, 18: ἀλλ' ἀρκέσει μοι οἶκος ἑπτάκλινος, ὥςπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ παιδὶ ἤρκεσε τόδε τὸ οἴκημα ἐνιδρῶσαι κτλ. coll. Plutarch. Symp. V, 5, 2.

14 σθαι. τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διάκονον, ὃς πρωρεὺς τῆς νεὼς καλεῖται, οὕτως εὗρον ἐπιστάμενον ἑκάστην τὴν χώραν, ὡς καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι, ὅπου ἕκαστα κεῖται καὶ ὁπόσα ἐστὶν, οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι ἂν Σωκράτους καὶ ὁπόσα γράμματα
15 καὶ ὅπου ἕκαστον τέτακται. εἶδον δέ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἐξετάζοντα τοῦτον αὐτὸν ἐν τῇ σχολῇ πάντα, ὁπόσοις ἄρα δεῖ ἐν τῷ πλοίῳ χρῆσθαι. θαυμάσας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἠρόμην, τί πράττοι. ὁ δ' εἶπεν· Ἐπισκοπῶ, ἔφη, ὦ ξένε, εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κεῖται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηΐ, ἢ εἴ τι ἀπο-
16 στατεῖ, ἢ εἰ δυςτραπέλως τι σύγκειται. οὐ γάρ, ἔφη, ἐγχωρεῖ, ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ, οὔτε μαστεύειν, ὅτου ἂν δέῃ, οὔτε δυςτραπέλως ἔχον διδόναι. ἀπειλεῖ γὰρ ὁ θεὸς καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας. ἐὰν δὲ μόνον μὴ ἀπολέσῃ τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας, πάνυ ἀγαπητόν· ἐὰν δὲ καὶ πάνυ καλῶς ὑπηρετοῦντας σώζῃ,
17 πολλὴ χάρις, ἔφη, τοῖς θεοῖς. ἐγὼ οὖν κατιδὼν ταύ-

§. 14. Stephani ἑκάστων τὴν χώραν receperunt cum Schneidero edd. recc.; restitui vulgatam. — A. καὶ πόσα ἐστὶν. — C. εἴποι ἄν, ὦ Σώκρατες. — C. ἕκαστα τέτακται.

§. 15. C. om. ὁ δ' εἶπεν. — Stephani συμβαίνοι cum Zeunio receperunt edd. seqq. excepto Reisigio, qui male revocavit συμβαίνει, quod est in L. G. edd. vett. — Iunt. Bas. II. om. ἢ post ἀποστατεῖ, C. D. om. εἰ.

§. 16. C. δυςτραπέλως ἔχων. — βλᾶκας scripsit Dind. pro βλάκας.

§. 17. Steph. coniecit πάνυ ἂν ἡμῖν ἐνείη τι βλακ., aut πολὺ ἂν ἡμῶν εἴη τὸ βλακ., aut πάνυ ἂν ἡμῶν αἰσχρὸν εἴη τό. — G. a pr. m. Iunt. πλουσίοις pro πλοίοις, quod G. suprascr. habet; A.

§. 14. πρωρεὺς τῆς νεώς] Alibi appellatur πρωράτης. V. Schneid. ad Remp. Ath. I, 2. De proretae officio cf. Aristoph. Eqq. v. 543.

ἑκάστην τὴν χώραν] Haec bene dici posse docet Bernh. Synt. p. 319. Vertas: „jeden betreffenden Ort." Kühner. §. 685. a. not. 2.

§. 15. εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι] H. e. si quid importuni accidat, quod in seq. §. expressum videmus verbis ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ. De συμβαίνειν v. Zeun. ad Viger. p. 305 ed. Herm.

πῶς κεῖται] pro ὅπως. Vide Rost. §. 123b. annot. 2. Kühner. §. 837, 2. a. not. 1.

§. 16. ὅταν χειμάζῃ] Columella: „Haec eadem ratio praeparationis atque ordinis etiam in navigiis plurimum valet: nam ubi tempestas incessit, et est rite disposita navis, suo quidque ordine locatum armamentum sine trepidatione minister promit, quum est a gubernatore postulatum."

§. 17. πάνυ ἂν ἡμῶν εἴη βλακικὸν] Haec explicant in-

την τὴν ἀκρίβειαν τῆς κατασκευῆς ἔλεγον τῇ γυναικί, ὅτι πάνυ ἂν ἡμῶν εἴη βλακικόν, εἰ οἱ μὲν ἐν τοῖς πλοίοις καὶ μικροῖς οὖσι χώρας εὑρίσκουσι, καὶ σαλεύοντες ἰσχυρῶς ὅμως σώζουσι τὴν τάξιν, καὶ ὑπερφοβούμενοι ὅμως εὑρίσκουσι τὸ δέον λαμβάνειν, ἡμεῖς δέ, καὶ διῃρημένων ἑκάστοις θηκῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ μεγάλων καὶ βεβηκυίας τῆς οἰκίας ἐν δαπέδῳ, εἰ μὴ εὑρήσομεν καλὴν καὶ εὐεύρετον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν, πῶς οὐκ ἂν πολλὴ ἡμῶν ἀσυνεσία εἴη; ὡς μὲν δὴ 18
ἀγαθὸν τετάχθαι σκευῶν κατασκευήν, καὶ ὡς ῥᾴδιον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν εὑρεῖν ἐν οἰκίᾳ θεῖναι, ὡς ἑκάστοις συμφέρει, εἴρηται· ὡς δὲ καλὸν φαίνεται, ἐπει- 19
δὰν ὑποδήματα ἐφεξῆς κέηται, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ ἱμάτια κεχωρισμένα ἰδεῖν, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ στρώματα, καλὸν δὲ χαλκία, καλὸν δὲ τὰ ἀμφὶ τραπέζας, καλὸν δὲ καί, ὃ πάντων καταγελάσειεν ἂν μάλιστα οὐχ ὁ σεμνός, ἀλλ' ὁ κομψός, ὅτι καὶ χύτρας

om. ἐν. — Edd. vett. εἰ μὴ εὑρήσωμεν; G. εὑρίσωμεν, suprascr. εὑρίσκωμεν. — G. A. C. D. edd. vett. marg. Steph. Streb. Camerar. εὐάρεστον, quod dederunt Steph. et Leunclav.; εὐεύρετον est in L. Vill. Vict.

§. 18. L. G. A. D. Vict. ἀγαθῶν. — Marg. A. addit καὶ post εὑρεῖν. — C. D. edd. vett. θῆναι. — L. om. εἴρηται.

§. 19. G. edd. vett. excepta Cast. καίηται; κέηται est etiam in Vict. — L. om. δὲ ante ἱμάτια et στρώματα. — τὰ ante ἀμφὶ om. Iunt. Bas. II. et libri Brodaei, qui τὸ inserere vult. — In G. (sed punctis suppositis damnatur σεμνὸς) Iunt. Bas. II. ὁ σεμνὸς κομψός; Vill. ἀλλ' ὁ ἀπὸ τούτου κομψός.

terpretes intellecto ἔργον. Verum vidit Bernh. Synt. p. 156. Dicta sunt pro πάνυ ἂν ἡμεῖς εἶμεν βλακικοί. Cyr. VIII, 3, 41: τῶν προβάτων λελυκωμένα — τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα. Soph. Oed. R. v. 261: κοινῶν τε παίδων κοινά pro παῖδες κοινοί. Cf. Matth. §. 442, 4.

βεβηκυίας] Anab. III, 2, 19: ἐπὶ τῆς γῆς βεβηκότες, quod Hesychius explicat per: βεβαίως ἐνεστηκότες.

ἀσυνεσία] Ne exspectes ἡ ἀσυνεσία. Similiter ac supra ἡμῶν εἴη βλακικόν haec dicuntur pro πῶς οὐκ ἂν μάλα ἀσύνετοι εἶμεν; wäre das von uns nicht ein grofser Unverstand? Ceterum quod post ἡμεῖς δέ interponuntur verba καὶ διῃρημένων κτλ., infertur alterum εἰ, atque hoc illato fit, ut quae initio enuntiati per affirmationem dixit, ea nunc repetat interrogans Ischomachus. Cf. Comment. II, 1, 8: καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι — τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη ἐστί; Heind. Plat. Phaed. p. 67. D. Matth. §. 631, 4.

§. 19. ὁ σεμνός] Eadem po-

20 φημὶ εὔρυθμον φαίνεσθαι εὐκρινῶς κειμένας· τὰ δὲ
ἄλλα ἤδη που ἀπὸ τούτου ἅπαντα καλλίω φαίνεται,
κατὰ κόσμον κείμενα· χορὸς γὰρ σκευῶν ἕκαστα φαί-
νεται, καὶ τὸ μέσον δὲ τούτων καλὸν φαίνεται, ἐκ-
ποδὼν ἑκάστου κειμένου, ὥςπερ κύκλιος χορὸς οὐ μό-
νον αὐτὸς καλὸν θέαμά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον αὐ-
21 τοῦ καλὸν καὶ καθαρὸν φαίνεται. εἰ δ' ἀληθῆ ταῦτα
λέγω, ἔξεστιν, ἔφην, ὦ γύναι, καὶ πεῖραν λαμβάνειν
αὐτῶν οὔτε τι ζημιωθέντας οὔτε τι πολλὰ πονήσαν-
τας. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο δεῖ ἀθυμῆσαι, ὦ γύναι,
ἔφην ἐγώ, ὡς χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν μαθησόμενόν τε τὰς
22 χώρας καὶ μεμνησόμενον καταχωρίζειν ἕκαστα. ἴσμεν

Leunclav. coniecit et Camerar. vertit *φασὶν*; V. D. a Schneidero laudatus omitti iubet *φησὶν εὔρυθμον*; Iacobsii et Kerstii *φημὶ* placet etiam Dindorfio. — Weisk. in fine huius §. adiectum desiderat *περὶ τούτων ἔτι λεκτέον*.

§. 20. *ἀπὸ τούτου* om. Iunt. Bas. II., quem locum Schneid. vitiosum esse putat. — Iunt. Bas. II. G. *ἅπαντα ἕκαστα*. — D. om. *καὶ τὸ μέσον — φαίνεται*. — G. a pr. m. *ἑκάστου κείμενα*.

§. 21. Schaef. App. crit. Dem. I. p. 864. *τι* ante *πολλὰ* ortestate, notante Heindorfio, usurputur Plat. Soph. p. 227. B: *καὶ θἄτερα τῶν ἑτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγεῖται γελοιότερα, σεμνότερον δέ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειριστικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νενόμικεν, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ χαυνότερον*. Infra X, 13.

φημὶ εὔρυθμον] Pessime huic loco consuluit qui haec verba damnat, si quidem in voce *εὔρυθμον* id positum est, quod risum moveat lepido homini. Neque vero infinitivum *φαίνεσθαι* iungere licet cum *ὅτι*, quod, ut alibi fieri possit (v. Popp. Cyr. I, 6, 18.), hic tamen nequit, quia *φησὶν* intersertum est, non *ὥς φησιν*. Quin autem illud *φησίν*, quod intellecto *τὶς* in sententiis proverbialibus, ut Latinorum inquit et ait, dici solet (v. Passov. Lex. s. v. *φημί*), in hac sententia et in hac verborum iunctura locum habere non possit, nemo iam dubitabit. Sensus flagitat *φημί*, quod quam saepe confundatur a librariis cum *φησί*, docet Bast. in comm. palaeogr. post Greg. Cor. ed. Schaef. p. 847. — Si forte quis in fine enuntiati cum Weiskio aliquid adiectum desideraret, ei respondisse nobis videmur ad V, 18. Sed quis est, qui non cum Camerario vertere malit: „Quam pulchra vero species est? si etc."

§. 20. *τὰ δὲ ἄλλα ἤδη*] „Aliae vero iamiam res ea re (sc. ordine) omnia pulchriorem praebent speciem." Haec oratio cur Schneidero visa sit abrupta, non video. Verba *κατὰ κόσμον κείμενα* non abundant, quum perspicuitatis gratia addantur.

κύκλιος χορὸς] chorus orbicularis, quales circum aras stantes carmina cantabant. Inde etiam Graecorum tragoedia primordia cepit, et in scena in circuli modum collocati erant qui chorum efficiebant. Passov.

γὰρ δήπου, ὅτι μυριοπλάσια ἡμῶν ἅπαντα ἔχει ἡ πᾶσα πόλις, ἀλλ' ὅμως, ὁποῖον ἂν τῶν οἰκετῶν κελεύσῃς πριάμενόν τί σοι ἐξ ἀγορᾶς ἐνεγκεῖν, οὐδεὶς ἀπορήσει, ἀλλὰ πᾶς εἰδὼς φανεῖται, ὅποι χρὴ ἐλθόντα λαβεῖν ἕκαστα. τούτου μέντοι, ἔφην ἐγώ, οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν
ἐστιν ἢ ὅτι ἐν χώρᾳ κεῖται τεταγμένῃ. ἄνθρωπον δέ γε 23
ζητῶν, καὶ ταῦτα ἐνίοτε ἀντιζητοῦντα, πολλάκις ἂν τις πρότερον, πρὶν εὑρεῖν, ἀπείποι. καὶ τούτου αὖ οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν ἐστιν ἢ τὸ μὴ εἶναι τεταγμένον, ὅπου ἕκαστον δεῖ ἀναμένειν. περὶ μὲν δὴ τάξεως σκευῶν καὶ χρήσεως τοιαῦτα αὐτῇ διαλεχθεὶς δοκῶ μεμνῆσθαι.

tum putat ex sequenti littera. — A. ζημιωθέντες — πονήσαντες. — G. Iunt. Bas. II. οὐ χαλεπὸν — τῆς χώρας; verum dat etiam Vill.

§. 22. τῶν ante οἰκετῶν om. edd. vett.; addit etiam Vict. — G. κελεύσοις πριαμένου, sed a pr. m. κελεύσοι πριάμενον; Schneid. mavult κελεύοις. — D. οὐδεὶς ἀπαγορεύσει. — C. D. ὅπη χρή. — Ald. Bas. I. II. οὐδὲ ἄλλο. — A. C. D. om. ἢ ὅτι ἐν χώρᾳ — αἴτιόν ἐστιν.

§. 23. L. G. A. edd. vett. περὶ μὲν γὰρ δή; C. om. δή.

Lex. s. v. χορός. Meurs. Panath. p. 16.

καθαρὸν] Recte Weisk. interpretatur: spatium vacuum a rebus prospectum aut progressum impedientibus. Neque aliter Latini suum „purus" usurpant. Sic Liv. XXIV, 14: „postero die signis conlatis dimicaturum puro ac patenti campo, ubi sine ullo insidiarum metu vera virtute geri res posset." Auct. Bell. Afric. c. 19: „in campis planissimis purissimisque." Cf. Ovid. Met. III, 708 sq. REISIG.

§. 21. οὔτε τι πολλὰ] Τὶ auget vim negationis. Cyr. III, 1, 38: Μή τι σύ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτείνει με, χαλεπανθῇς τῷ πατρί. Cf. ad III, 1.

εὑρεῖν τὸν μαθησόμενον] Hell. VII, 5, 24: μάλα γὰρ χαλεπὸν εὑρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας τῶν ἑαυτοῦ ὁρῶσι. Soph. El. 1197: οὐδ' οὑπαρήξων, οὐδ' ὁ κωλύσων πάρα; Matth. §. 268. Rost. §. 98. B. b.

μεμνησόμενον καταχωρίζειν] Cyr. VIII, 6, 6: οἵτινες (σατράπαι), ὅ τι ἂν ἐν τῇ γῇ ἑκάστῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν. Saupp. ad Ven. X, 15. Cf. Matth. §. 549, 6. not. 2.

§. 22. μυριοπλάσια ἡμῶν] I. e. μυρ. ἢ ἡμεῖς. Rost. §. 109. annot. 7.

ὁποῖον ἂν — κελεύσῃς] Nescio, quid sibi velit Schneid. dicens ἂν pertinere ad ὁποῖον. Futurum ἀπορήσει manifestat necessarium esse coniunctivum κελεύσῃς.

§. 23. ζητῶν — ἀπείποι] Ages. XI, 14: Ἐκεῖνος γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλην καὶ καλὴν ἐφιέμενος δόξαν, vel participio non addito: Hell. VI, 3, 15: τί οὖν δεῖ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναμένειν, ἕως ἂν ὑπὸ πλήθους κακῶν ἀπείπωμεν.

περὶ μὲν δὴ] Inservit μὲν

CAPUT IX.

ARGUMENTUM.

Uxori, postquam his quoque de servando ordine praeceptis libentissime se obtemperaturam professa est, demonstrat Ischomachus aedium et conclavium naturam, et pro ratione eorum vestibus variis, calceis, armis, instrumentis, vasis loca idonea assignat. Deinde servis et ancillae promae illa loca ostendit, ibique positas singulas res unicuique tradit et curandas commendat. Promam autem legunt, quae sit moderata potissimum ac temperans, proba et cauta, eamque informant ad iustitiam, fiduciam et ad salutis domesticae studium. Sed monet Ischomachus has curas inutiles esse, nisi ipsa materfamilias rerum ordinem servet: plura enim ipsam negotia sustinere debere quam servos, quum ipsa illis multo iucundiorem ex liberiori rerum usu percipiat voluptatem. Haec omnia vehementer probantur uxori.

---

1 *Καὶ τί δή; ἡ γυνὴ ἐδόκει σοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, πώς τι ὑπακούειν ὧν σὺ ἐσπούδαζες διδάσκων; Τί δέ, εἰ μὴ ὑπισχνεῖτό γε ἐπιμελήσεσθαι καὶ φανερὰ ἦν ἡδομένη ἰσχυρῶς, ὥςπερ ἐξ ἀμηχανίας εὐπορίαν τινὰ εὑρηκυῖα, καὶ ἐδεῖτό μου ὡς τάχιστα ᾗπερ ἔλεγον διατάξαι.* 2 *Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, διέταξας αὐτῇ; Τί δέ, εἰ μὴ τῆς οἰκίας τὴν δύνα-*

Cap. IX. §. 1. Post *τί δή* interrogationis signum ponere et *πως* pro *πῶς* maluit Steph. — *ὑπακούειν* dedi suadente Dindorfio loco vulgati *ἐπακούειν*. — Vill. Ald. *ὧν δὴ ἐσπ.*; L. *ὧν δέ*. — C. *σπουδάζεις*. — L. A. C. D. *ὑπισχνῆτο*. — G. *γ' ἐπιμ.*; A. *δὲ ἐπιμ.* et marg. *τοῦδε ἐπιμ.* — G. a pr. m. *τάξαι*, quod ante fuerat *διδάξαι*.

δή, notante Kerstio, transitioni et imprimis conclusioni. Cf. Xen. Comment. IV, 3, 18: *Τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων τε καὶ αὐτὸς ποιῶν εὐσεβεστέρους τε καὶ σωφρονεστέρους τοὺς συνόντας παρεσκεύαζεν.* IV, 3, 18. alibi.

Cap. IX. §. 1. *ὑπακούειν*] Audiendo moveri non est *ἐπακούειν*. Cf. §. 18. Cyr. II, 2, 3: *Ὁ δὲ μάλα τοῦτό γε εὐτάκτως ὑπήκουσεν.*

Τί δέ, εἰ μή] Bernh. Synt. p. 353. interpretatur: was wirst du dazu sagen, wenn —. Praeferam Reisigii rationem, qui ex *ὑπισχνεῖτο* ad *τί δέ* intelligit notionis communis verbum, *ἐποίει*. Sed *ἄλλο* ne cogitatione quidem addere necessarium est. V. ad III, 3. Vertere potes *Τί δέ, εἰ μή*: nonne vero? V. ad III, 1. Infra §. 18. Cf. Kühner. §. 823, 7.

ἐξ ἀμηχανίας] Cyr. I, 4, 28: *Ἐνταῦθα τὸν Κῦρον γελάσαι ἐκ*

μιν ἔδοξέ μοι πρῶτον ἐπιδεῖξαι αὐτῇ. οὐ γὰρ ποικίλ-
μασι κεκόσμηται, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τὰ οἰκήματα ᾠκο-
δόμηται πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἐσκεμμένα, ὅπως ἀγγεῖα ὡς
συμφορώτατα ᾖ τοῖς μέλλουσιν ἐν αὐτοῖς ἔσεσθαι, ὥστε
αὐτὰ ἐκάλει τὰ πρέποντα εἶναι ἑκάστῳ. ὁ μὲν γὰρ θά- 3
λαμος ἐν ὀχυρῷ ὢν τὰ πλείστου ἄξια καὶ στρώματα
καὶ σκεύη παρεκάλει, τὰ δὲ ξηρὰ τῶν στεγῶν τὸν σῖ-
τον, τὰ δὲ ψυχεινὰ τὸν οἶνον, τὰ δὲ φανὰ ὅσα φά-

§. 2. *ἐσκεμμένα*, pro quo C. D. *ἐσκεμένα* dant, cum Camerario in *ἐσκεμμένως* mutari iubet Schneid., in *ἠσκημένα* Voigtl.; tuetur cum Zeunio Reisig., alia ratione Kerst. — Schneid. mavult *εἶναι ἐν ἑκάστῳ*; Dind. dedit *ἐνὶ ἑκάστῳ*.

§. 3. Marg. Steph. *στεγνῶν*.

τῶν ἔμπροσθεν δακρύων. Thucyd. I, 120: *ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, ἐκ δὲ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι*. V. Matth. §. 574. Hart. §. 664, 3. c. Infra XX, 23: *χῶρος ἐξ ἀργοῦ πάμφορος γιγνόμενος*.

§. 2. *ποικίλμασι*] De his ornamentis v. interpp. ad Comment. III, 8, 10., ubi eadem dicuntur *ποικιλίαι*. Haec *ποικίλματα* esse quae nostrates Stuccaturarbeit dicunt opinatur Becker in Charicl. Tom. I. p. 199. coll. Plat. de Rep. p. 529., ubi commemorantur *ἐν ὀροφῇ ποικίλματα*.

ἐσκεμμένα] Zeun. interpretatur: „cellae cum respectu ad hoc ipsum institutae," quod significari posse illo vocabulo negat Voigtlaender, qui ipse scribit *ἠσκημένα*, idque, coll. Phrynich. in Bekk. Anecd. I. p. 17., Blomf. gloss. Aesch. Pers. v. 187., Schaef. Greg. Cor. p. 537., Plutarch. vit. Alex. c. 20., vertit: „diligenter fabricata." Sed, quod vidit Kerst., inepte diceretur: „conclavia aedificata sunt ad hoc ipsum diligenter fabricata." Kerst. explicat *ἐσκεμμένα*: „deliberata, i. e. eo consilio;" nonne potius, quod me admonuit Sauppius, „considerata"? Plerumque usurpatur *ἐσκεμμένος* de factis vel verbis bene consideratis, e. g. Demosth. Erot. p. 1403: *οὐδὲ τὰ μετρίως ἐσκεμμένα διαμαρτάνεσθαι πέφυκεν*. Xen. Hell. III, 3, 8: *ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ἔφοροι ἐσκεμμένα λέγειν ἡγήσαντο αὐτόν*. Demosth. Mid. p. 576: *Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ᾽ ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν*. De passiva verbi *σκέπτεσθαι* significatione v. Kühner. §. 403, 4. a. extr.

ὥστε αὐτὰ ἐκάλει τὰ πρέποντα εἶναι ἑκάστῳ] Cellae ita sunt comparatae, ut ipsae eas res, quibus conservandis idoneae sunt, vocent sive invitent, i. e. cui loco quale rerum genus conveniat, prima species docet. Eodem modo seq. paragrapho dictum *παρακαλεῖν* et VIII, 10. *ποθεῖν*. Praeferendum autem videtur Dindorfii *ἐνὶ ἑκάστῳ* vulgatae lectioni *εἶναι ἑκάστῳ*.

§. 3. *ὁ μὲν γὰρ κτλ.*] Columella XII, 2: „quod excelsissimum est conclave, pretiosissima vasa et vestem desiderat; quod denique horreum siccum atque aridum, frumentis habetur idoneum; quod frigidum, commodissime vinum custodit; quod bene illustre, fragilem supellectilem atque ea postulat opera, quae multi luminis indigent."

4 ους δεόμενα ἔργα τε καὶ σκεύη ἐστί. καὶ διαιτητήρια δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεδείκνυον αὐτῇ κεκαλλωπισμένα τοῦ μὲν θέρους ἔχειν ψυχεινά, τοῦ δὲ χειμῶνος ἀλεεινά. καὶ σύμπασαν δὲ τὴν οἰκίαν ἐπέδειξα αὐτῇ, ὅτι πρὸς μεσημβρίαν ἀναπέπταται, ὥςτε εὔδηλον εἶναι, ὅτι χειμῶνος μὲν εὐήλιός ἐστι, τοῦ δὲ θέρους εὔσκιος.
5 ἔδειξα δὲ καὶ τὴν γυναικωνῖτιν αὐτῇ θύρᾳ βαλανωτῷ ὡρισμένην ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος καὶ αὐτόθι θυρωρόν, ἵνα μήτε ἐκφέρηται ἔνδοθεν ὅ τι μὴ δεῖ, μήτε τεκνο-

§. 4. L. ἀπεδείκνυον. — L. G. C. Iunt. Bas. II. om. ἔχειν. — Schneid. coniecit κεκαλλωπισμένα μὲν οὐ, τοῦ δὲ θέρους; Reisig. in κεκαλλωπισμένα latere putat quod Cicero vertit: „fragilem supellectilem;" utrumque refellit Voigtl. p. 7.; Kerst. κεκαλλωπισμένα ponendum censet in fine §. 3.

§. 5. Vulg. αὐτῇ, θύραν βαλανείῳ ὡρισμένην, quae verba Schneid. et corrupta et lacunosa iudicavit; Weisk. coni. θύρας

§. 4. ἐπεδείκνυον — ἔχειν] Infinitivus ponitur, non participium, quia ἐπιδεικνύναι h. l. non est ostendere, sed docere. V. Rost. §. 129, 4. c. Kühner. §. 658. not. 3. a.

κεκαλλωπισμένα] Qui cum Schneidero existimant hoc vocabulo loci sensum et verborum structuram inepte interpellari, falluntur paulo rariori huius participii collocatione. Verba sic iungas: διαιτητήρια δὲ τοῖς ἀνθρώποις κεκαλλωπισμένα ἐπεδείκνυον αὐτῇ κτλ. De simili participii traiectione vide praeter alia Xen. Comment. IV, 1, 2: τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας — εὐδαίμονας εἶναι. Hipparch. IV, 5., ubi v. Saupp. ad I, 13. Neque vero mirari debemus, quod διαιτητήρια, i. e. conclavia familiae quotidiano usui destinata, appellantur κεκαλλωπισμένα, licet paulo ante legeris οὐ γὰρ ποικίλμασι κεκόσμηται. His enim ornamentis paene necessariis distinguuntur διαιτητήρια a ceteris cubiculis, quibus conservantur vestes, instrumenta, frumenta etc. Cf. Comment. III, 8, 8., ubi praescribitur domum ita esse aedificandam, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται, et §. 10. leguntur haec: Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύγοι καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τίθοιτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη· γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. Quae hic dicuntur ποικιλίαι vocantur ποικίλματα etiam Plat. Hipp. Mai. p. 298. a.

τοῦ μὲν θέρους ἔχειν ψυχεινά, τοῦ δὲ χειμῶνος ἀλεεινά] Idem postulatur iisdem verbis Comment. l. c. §. 8. Venat. X, 6.

πρὸς μεσημβρίαν ἀναπέπταται] In Comment. l. c. dicuntur αἱ οἰκίαι πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσαι, h. e. apertae sunt et aditum habent domus ad meridiem, sed conclavia et cubicula sunt ad septentrionem conversa, ita tamen ut ea aedificia, quae in parte septentrionali collocata sunt, tuta sint a ventis septentrionalibus. Cf. Aristot. Oec. 6: εἴη δ' ἂν ἡ τοιαύτη (οἰκία) κατάβοῤῥος οὖσα καὶ μὴ ἰσοπλατής.

ποιῶνται οἱ οἰκέται ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης. οἱ μὲν γὰρ χρηστοὶ παιδοποιησάμενοι εὐνούστεροι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἱ δὲ πονηροὶ συζυγέντες εὐπορώτεροι πρὸς τὸ κακουργεῖν γίγνονται. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διήλθομεν, ἔφη, 6
οὕτω δὴ ἤδη κατὰ φυλὰς διεκρίνομεν τὰ ἔπιπλα. ἠρχόμεθα δὲ πρῶτον, ἔφη, ἀθροίζοντες οἷς ἀμφὶ θυσίας χρώμεθα. μετὰ ταῦτα κόσμον γυναικὸς τὸν εἰς ἑορτὰς διῃροῦμεν, ἐσθῆτα ἀνδρὸς τὴν εἰς ἑορτὰς καὶ πόλεμον, καὶ στρώματα ἐν γυναικωνίτιδι, στρώματα ἐν ἀνδρωνίτιδι, ὑποδήματα γυναικεῖα, ὑποδήματα ἀνδρεῖα.

βαλάνῳ, unde G. Hermannus: αὐτῇ θύρᾳ βαλανωτῷ ὡρισμένην, quod recepit Kerst. et unice probat Becker. in Charicle, T. I. p. 179 sqq.

§. 6. C. D. διακρίνομεν. — Marg. Vill. πρῶτ' ἔφη; Ald. πρῶτο ἔφην. — A. εἰς τὰς ἑορτάς. — Iunt. Bas. II. marg. Steph. ὑποδήματα ἀνδρῶα.

§. 5. θύρᾳ βαλανωτῷ] Praetermissis variis interpretum sententiis, quippe quae Hermanni emendatione irritae factae sint omnes, quae Becker. l. d. de explicandis his verbis diserte disputavit ac luculenter, summatim repetere sufficiat. Ianua illa, qua clausa virorum cubicula secerni dicuntur a gynaeceo, eadem est, quam plerumque dicunt μέταυλον, sive μέσαυλον, sive μεσαύλιον. Est nimirum media inter aulam, quam virorum cubicula circumdant, et inter aulam, quam feminarum conclavia adiacent. Ex una aedificii parte in alteram quum alius non esset transitus, nisi per hanc ianuam, ea obserata, ut patet, prohibebatur, quominus inter servos et servas, nisi dominus concessisset, ulla esset societas. Tum vero, quia ex gynaeceo in plateam pervenire nemo posset, nisi, reserata μεσαύλῳ θύρᾳ, per eam domus partem, quam viri habitabant, ne fieri quidem poterat, ut quis, clausa hac porta, supellectilis aliquid vel vestimenta vel alia, quae in feminarum conclavibus servabantur, furtim auferret.

τεκνοποιῶνται οἱ οἰκέται] Becker in Charicle Tom. II. p. 31. cum h. l. comparat Plat. Legg. XI. p. 930: δούλη μὲν ἐὰν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ η ἀπελευθέρῳ, πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον κτλ.

§. 6. οὕτω δὴ] tum igitur. Cyr. III, 3, 25: Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρει, οὕτω δὴ συντεταγμένοι προήεσαν κτλ. VIII, 5, 1. Infra XI, 8. XXI, 7. Columella cap. 3: „Praeparatis idoneis locis instrumentum et supellectilem distribuere coepimus: ac primum ea secrevimus, quibus ad res divinas uti solemus, postea mundum muliebrem, qui ad dies festos comparatur, deinde ad bella virilem, item dierum solemnium ornatum, nec minus calceamenta utrique sexui convenientia: tum iam seorsum arma ac tela seponebantur, et in altera parte instrumenta, quibus ad lanificia utuntur.

ἠρχόμεθα δὲ πρῶτον] Cyr. I, 5, 5: Ἐπεὶ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρχετο μὲν πρῶτον ἀπὸ θεῶν. Cf. ad VII, 9.

ἀνδρεῖα] Schneid. comparat

7 ὅπλων ἄλλη φυλή, ἄλλη ταλασιουργικῶν ὀργάνων, ἄλ-
λη σιτοποιικῶν, ἄλλη ὀψοποιικῶν, ἄλλη τῶν ἀμφὶ λου-
τρόν, ἄλλη ἀμφὶ μάκτρας, ἄλλη ἀμφὶ τραπέζας. καὶ
ταῦτα πάντα διεχωρίσαμεν, οἷς τε ἀεὶ δεῖ χρῆσθαι, καὶ
8 τὰ θοινητικά. χωρὶς δὲ καὶ τὰ κατὰ μῆνα δαπανώμενα
ἀφείλομεν, δίχα δὲ καὶ τὰ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπολελογισμένα
κατέθεμεν. οὕτω γὰρ ἧττον λανθάνει, ὅπως πρὸς τὸ τέ-
λος ἐκβήσεται. ἐπεὶ δὲ ἐχωρίσαμεν πάντα κατὰ φυλὰς τὰ
ἔπιπλα, εἰς τὰς χώρας τὰς προσηκούσας ἕκαστα διη-
9 νέγκομεν. μετὰ δὲ τοῦτο ὅσοις μὲν τῶν σκευῶν καθ'
ἡμέραν χρῶνται οἱ οἰκέται, οἷον σιτοποιικοῖς, ὀψοποι-
ικοῖς, ταλασιουργικοῖς, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο, ταῦτα
μὲν αὐτοῖς τοῖς χρωμένοις δείξαντες ὅπου δεῖ τιθέναι
10 παρεδώκαμεν καὶ ἐπετάξαμεν σῶα παρέχειν· ὅσοις δ'
εἰς ἑορτὰς ἢ ξενοδοχίας χρώμεθα ἢ εἰς τὰς διὰ χρό-
νου πράξεις, ταῦτα δὲ τῇ ταμίᾳ παρεδώκαμεν, καὶ δεί-
ξαντες τὰς χώρας αὐτῶν καὶ ἀπαριθμήσαντες καὶ γρα-
ψάμενοι ἕκαστα, εἴπομεν αὐτῇ διδόναι τούτων ὅτῳ

§. 7. Cum Steph. Schneid. et Reisig. bis post *ἄλλη* inserendum putant articulum. — *θοινατικὰ* A. C. D. Steph. (marg. *θοινητικά*).

§. 8. L. om. *τὰ* ante *εἰς*. — G. *λανθάνειν*. — L. G. A. C. D. *διηνέγκομεν*, quod dedi pro vulg. *διηνέγκαμεν*.

§. 9. G. *τοιοῦτον*.

§. 10. *ταῦτά τε* Zeun. — *ὅ τι ἂν τῳ*, quod cum Steph. seqq. edd. mutaverunt in *ὅτῳ ἄν τι*, revocavi.

Cyr. VIII, 2, 5: *ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα.*

§. 7. *ἄλλη ἀμφὶ μάκτρας*] Non opus est articulo; vertas: „alia supellex, quae pertinet ad mactras, alia, quae ad mensas." Columella: „Post quibus ad cibum comparandum vasis uti assolent, constituebantur; inde quae ad lavationem, quae ad exornationem, quae ad mensam quotidianam atque epulationem pertinent, exponebantur."

§. 8. *χωρὶς κτλ.*] Columella: „Postea ex iis, quibus quotidie utimur, quod menstruum esset, seposuimus, annuum quoque in duas partes divisimus: nam sic minus fallit, qui exitus futurus sit." Postrema longe melius vertit Gesnerus: „quousque sint suffecturae."

δίχα] quid valeat, non intellexisse Ciceronem, vix est, quod moneam. V. ad IV, 21.

§. 10. *διὰ χρόνου*] Cyr. I, 4, 28: *ὅταν ἴδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνου*, post longum temporis spatium, i. e. raro. Hart. §. 675, 3.

ταῦτα δὲ] Zeunianum *τε* iure repudiavit Weisk., comparans Hell. I, 4, 13. et ibi annotata ab eo. SCHNEID. V. ad IV, 8.

γραψάμενοι] Cicero *ἀπογραψάμενοι* legisse videtur, „exscripsimus" vertens. Sed in

δέοι ἕκαστον, καὶ μεμνῆσθαι ὅ τι ἂν τῳ διδῷ, καὶ ἀπολαμβάνουσαν κατατιθέναι πάλιν ὅθενπερ ἂν ἕκαστα λαμβάνῃ.

11 Τὴν δὲ ταμίαν ἐποιησάμεθα ἐπισκεψάμενοι, ἥτις ἡμῖν ἐδόκει εἶναι ἐγκρατεστάτη καὶ γαστρὸς καὶ οἴνου καὶ ὕπνου καὶ ἀνδρῶν συνουσίας· πρὸς τούτοις δὲ ἣ τὸ μνημονικὸν μάλιστα ἐδόκει ἔχειν καὶ τὸ προνοεῖν, μή τι κακὸν λάβῃ παρ' ἡμῶν ἀμελοῦσα, καὶ σκοπεῖν, ὅπως χαριζομένη τι ἡμῖν ὑφ' ἡμῶν ἀντιτιμήσεται. ἐδι- 12
δάσκομεν δὲ αὐτὴν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, ὅτ' εὐφραινοίμεθα, τῶν εὐφροσυνῶν μεταδιδόντες, καὶ εἴ τι λυπηρὸν εἴη, εἰς ταῦτα παρακαλοῦντες. καὶ τὸ προθυμεῖσθαι δὲ συναύξειν τὸν οἶκον ἐπαιδεύομεν αὐτήν, ἐπιγιγνώσκειν αὐτὴν ποιοῦντες καὶ τῆς εὐπραγίας αὐτῇ μεταδιδόντες. καὶ δικαιοσύνην δ' αὐτῇ ἐνεποιοῦ- 13
μεν, τιμιωτέρους τιθέντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων· καὶ αὐτὴν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ

§. 12. G. ὅτε εὐφρ. — A. a pr. m. εὐφραινόμεθα. — G. C. D. ἐπιγινώσκειν.

§. 13. δ' ante αὐτῇ om. edd. vett., quod addunt etiam Vill. Vict. — Marg. Steph. ποιοῦντες pro τιθέντες annotat. — Vulg. ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ; Voigtl. p. 10. corrigit: καὶ αὐτὴν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατετάττομεν; idem placet Kerstio; Schneid. locum esse lacunosum censet.

Ages. I, 18. similiter est γραφομένους. SCHNEID.

ὅ τι ἂν τῳ] Cur id posthabeatur Stephani coniecturae, equidem non assequor. Etiam quod Cicero vertit: „quid et quando et cui," optime convenit vulgatae scripturae.

§. 11. σκοπεῖν] Omissus est articulus τό, cuius generis exempla contulit L. Bos. Animadv. p. 79. Sic Aristoph. Plut. 1151: Τί δέ γ' αὐτομολεῖν ἀστεῖον εἶναι δοκεῖ σοι; Plura v. apud Haas. ad Remp. Lac. II, 7. IX, 2. Kühner. §. 636. b. Hart. §. 762. Non solum ante accusativum et nominativum infinitivi, sed etiam ante genitivum, nunquam ante dativum omittitur articulus. Rep. Ath. II, 3: οὐ δεῖται ἐξάγεσθαί τι. Matth. §. 541. not. 1. a. Altero loco ante infinitivum omittitur articulus etiam XI, 8. XX, 16.

§. 12. εἰς ταῦτα παρακαλοῦντες] in societatem tristitiae advocantes. Cf. Xen. Symp. IV, 50: ὅταν τι ἀγαθὸν ἔχωσι, παρακαλοῦσί με ἐπὶ ταῦτα.

τὸ προθυμεῖσθαι — ἐπαιδεύομεν αὐτήν] Cf. VI, 7. et Matth. §. 543. not. 2. p. 1066. ed. II. Hart. §. 613. Kühner. §. 561. e.

§. 13. ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ] Sensus qualis esse debeat, ne-

14 χώρᾳ κεκοσμήκαμεν. ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν εἶπον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τῇ γυναικί, ὅτι πάντων τούτων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ αὐτὴ ἐπιμελήσεται, ὅπως διαμένῃ ἑκάστῳ ἡ τάξις. ἐδίδασκον δὲ αὐτήν, ὅτι καὶ ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οὐκ ἀρκεῖν δοκεῖ τοῖς πολίταις, ἢν νόμους καλοὺς γράψωνται, ἀλλὰ καὶ νομοφύλακας προσαιροῦνται, οἵτινες ἐπισκοποῦντες τὸν μὲν ποιοῦντα τὰ νόμιμα ἐπαινοῦσιν, ἢν δέ τις παρὰ τοὺς νό-
15 μους ποιῇ, ζημιοῦσι. νομίσαι οὖν ἐκέλευον, ἔφη, τὴν γυναῖκα καὶ αὐτὴν νομοφύλακα τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶναι, καὶ ἐξετάζειν δέ, ὅταν δόξῃ αὐτῇ, τὰ σκεύη, ὥσπερ ὁ φρούραρχος τὰς φυλακὰς ἐξετάζει, καὶ δοκιμάζειν, εἰ καλῶς ἕκαστον ἔχει, ὥσπερ ἡ βουλὴ ἵππους καὶ ἱππέας δοκιμάζει, καὶ ἐπαινεῖν δὲ καὶ τιμᾶν, ὥσπερ βασίλισσαν, τὸν ἄξιον ἀπὸ τῆς παρούσης δυνάμεως, καὶ λοιδορεῖν καὶ κολάζειν τὸν τούτων δεόμε-
16 νον. πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδασκον αὐτήν, ἔφη, ὡς οὐκ ἂν ἄχθοιτο δικαίως, εἰ πλείω αὐτῇ πράγματα προστάττω ἢ τοῖς οἰκέταις περὶ τὰ κτήματα, ἐπιδεικνύων,

§. 14. A. om. ἔφη, quod marg. addit. — C. [illegible] — A. C. D. [illegible] Ed. H. [illegible]

§. 15. A. [illegible] — A. C. ἔφη, quod in D. [illegible] — A. ὥσπερ καὶ βουλὴ. — C. D. τὴν ἄξιον.

§. 16. [illegible] — [illegible] ὡς ἂν βούληται ἑκάστους χρῆσθαι, [illegible] quod [illegible] ἕκαστα [illegible] ἑκάστῳ [illegible] ὥσπερ δὲ [illegible] ἂν βούληται ἑκάστῳ χρῆσθαι [illegible] ἕκαστα [illegible] ὅ τι ἂν βούληται ἑκάστῳ χρῆσθαι. [illegible]

[illegible] ipsam etiam in hac conditione [illegible] i. e. ea in conditione, ut possit splendide et liberaliter, sive ut heriles homines, vivere. Id quum primus [illegible] Vel [illegible] quod, quo facilius [illegible] ea pro genuina [illegible] March. §. [illegible] — [illegible] v. ad [illegible] — χώρα [illegible] Anab. V. 6. 13.

ἐν [illegible] χώρᾳ. [illegible] Krüger. V. 7. [illegible] Cyr. [illegible] Soph. [illegible]

§. 15. ἡ βουλὴ] Compares Hipparch. 1. 8. 13. ubi [illegible]

§. 16. ὡς οὐκ ἂν ἄχθοιτο, εἰ — προστάττω] [illegible] quam [illegible] particula ἂν [illegible] quod in [illegible] per [illegible]

ὅτι τοῖς μὲν οἰκέταις μέτεστι τῶν δεσποσύνων χρημά-
των τοσοῦτον, ὅσον φέρειν ἢ θεραπεύειν ἢ φυλάττειν,
χρῆσθαι δὲ οὐδενὶ αὐτῶν ἔξεστιν, ὅτῳ ἂν μὴ δῷ ὁ
κύριος· δεσπότου δὲ ἅπαντά ἐστιν ᾧ ἂν βούληται
ἕκαστα χρῆσθαι. ὅτῳ οὖν καὶ σωζομένων μεγίστη ὄνη- 17
σις καὶ φθειρομένων μεγίστη βλάβη, τούτῳ καὶ τὴν
ἐπιμέλειαν μάλιστα προσήκουσαν ἀπέφαινον. Τί οὖν; 18
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ταῦτα ἀκούσασα ἡ γυνή πώς
σοι ὑπήκουε; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ εἶπέ γέ μοι, ὦ Σώ-
κρατες, ὅτι οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκοιμι, εἰ οἰοίμην χα-
λεπὰ ἐπιτάττειν διδάσκων, ὅτι ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τῶν
ὄντων. χαλεπώτερον γὰρ ἄν, ἔφη φάναι, εἰ αὐτῇ ἐπέ-
ταττον ἀμελεῖν τῶν ἑαυτῆς ἢ εἰ ἐπιμελεῖσθαι δεήσει
τῶν οἰκείων ἀγαθῶν. πεφυκέναι γὰρ δοκεῖ, ἔφη, ὥς- 19
περ καὶ τέκνων ῥᾷον τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῇ σώφρονι τῶν
ἑαυτῆς ἢ ἀμελεῖν, οὕτω καὶ τῶν κτημάτων, ὅσα ἴδια
ὄντα εὐφραίνει, ἥδιον τὸ ἐπιμελεῖσθαι νομίζειν ἔφη
εἶναι τῇ σώφρονι τῶν ἑαυτῆς ἢ ἀμελεῖν.

IV, 8, 11. Comment. IV, 3, 10.

§. 17. Et sensus et structura postulare videntur: *σωζομένῳ — φθειρομένῳ.*

§. 18. Dind. Kerst. scripserunt *γυνή πώς σοι* pro vulg. *γυνὴ πῶς σοι.* — C. D. *ὑπάκουε* et *γινώσκοιμι.* — Cast. Bas. I. II. om. *γέ* ante *μοι.* — *εἰ* post *ἢ* om. C. D. et A. tantum in marg. habet.

§. 19. *ἔφη* post *δοκεῖ*, quod om. edd. vett., est etiam in Vict. — *ῥᾷον*, quod om. L. G. A. edd. vett., Steph. ex codicum veterum consensu se restituisse ait, quum quidam *μᾶλλον* interponere maluissent. — *εἶναι* om. edd. vett., sed habent etiam Vill. et Vict.

dicativum adiecto *εἰ* exprimitur. Cuius iuncturae, pro insolentiore vulgo habitae, exempla ubivis reperiuntur. Vide Rost. §. 121, 10. A. p. 624 sq. ed. VI.

ᾧ ἂν βούληται ἕκαστα χρῆσθαι] Vulgatum retinui cum Dindorfio. *χρῆσθαι* non minus pendet a *βούληται*, quam referendum est ad *ἅπαντά ἐστιν* (v. ad IV, 3. et V, 3.). In singulari numero *ᾧ* ne quid offendas, v. ad XXI, 8: *τούτους — ᾧ ἄν.* Accusativi *ἕκαστα* vim explicant Bernh. Synt. p. 126. Matth. §. 419. Hart. §. 616, 2. Anab. II, 1, 14: *καὶ εἴτε τι ἄλλο βούλεται χρῆσθαι.* Igitur vertas: „In domini potestate omnia sunt, ita ut ea, si quidpiam ad singulum quemque usum volet, adhibere possit." Quodsi *ᾧ ἄν* reddidi per: si quidpiam, v. ad XXI, 7.

§. 19. **ὥςπερ καὶ**] V. ad I, 3. VI, 3.

τέκνων — τὸ ἐπιμελεῖσθαι] Hoc articuli hyperbaton haud raro invenitur: Comment.

CAPUT X.

ARGUMENTUM.

Promptam uxoris obedientiam quum admiretur Socrates, narrat Ischomachus, quomodo uxorem a faciei fucandae et corporis nimium ornandi studio revocarit eamque admonuerit, ut muneribus potius domesticis alacriter curandis mobilique sedulitate et bellam speciem et optimam corporis valetudinem sibi conciliaret.

1 *Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀποκρίνα-*
σθαι τὴν γυναῖκα αὐτῷ ταῦτα, εἶπον, Νὴ τὴν Ἥραν,
ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀνδρικήν γε ἐπιδεικνύεις τὴν διά-
νοιαν τῆς γυναικός. Καὶ ἄλλα τοίνυν, ἔφη ὁ Ἰσχό-
μαχος, θέλω σοι πάνυ μεγαλόφρονα αὐτῆς διηγήσα-
σθαι, ἅ μου ἅπαξ ἀκούσασα ταχὺ ἐπείθετο. Τὰ ποῖα;
ἔφην ἐγώ· λέγε, ὡς ἐμοὶ πολὺ ἥδιον ζώσης ἀρετὴν
γυναικὸς καταμανθάνειν, ἢ εἰ Ζεῦξίς μοι καλὴν εἰ-
2 *κάσας γραφῇ γυναῖκα ἐπεδείκνυεν. ἐντεῦθεν δὴ λέγει*
ὁ Ἰσχόμαχος· Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἰδών ποτε αὐτήν, ὦ
Σώκρατες, ἐντετριμμένην πολλῷ μὲν ψιμμυθίῳ, ὅπως

Cap. X. §. 1. Bas. II. om. ὦ. — L. ἔφη τοίνυν, sed α supra τοίνυν, β supra ἔφη positis. — Vict. ἅμα ἅπαξ.

§. 2. G. πολλῷ μέντοι. — L. G. A. C. D. ψιμυθίῳ; Iunt. Bas. II. ψιμμιθίῳ. V. Reisig. ad h. l. Cf. §. 7.

I, 2, 19: *οὐδὲ ἄλλο οὐδέν, ὧν μάθησίς ἐστιν, ὁ μαθών.* Saupp. ad I, 6, 7: *τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα*, quae adverbii *ἀεί* ante articulum positio satis frequens est. Herbst. ad Symp. II, 4: *καὶ γὰρ δὴ μύρῳ μὲν ὁ ἀλειψάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος.* Ceterum non sine consilio et *τέκνων* et *τῶν κτημάτων* loco ponuntur insolentiori.

Cap. X. §. 1. *Νὴ τὴν Ἥραν*] Hanc iurandi formulam viris contra Hutchinsonum asseruit Ernestus V. C. ad Comment. I, 5, 5. Utitur ea Xenophon etiam infra XI, 19. Symp. IV, 45. 54., et Plato saepissime, v. c. Lachet. p. m. p. 253. BACH. V. etiam Bornem. et Saupp. ad Comment. l. l.

Τὰ ποῖα;] H. e. *ποῖα ταῦτά ἐστι;* Infra XV, 2. Plat. Alcib. I. p. 130. A: *καὶ μὴν τόδε γε οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. Τὸ ποῖον;* Phaed. p. 78. B. Aristoph. Pac. 696: *εὐδαιμονεῖ· πάσχει δὲ θαυμαστόν. Ἑρμ. τὸ τί;* Xenophon talia dicit plerumque sine articulo, e. c. Comment. IV, 5, 9. Matth. §. 265, 4. Kühner. §. 841, 2. Rost. §. 98, 3. A. a. extr. Hart. §. 756. not.

§. 2. *Ἐγὼ τοίνυν*] Brevius Aristot. Oec. 4 fin.: *περὶ δὲ κοσμήσεως, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ἤθη δεῖ ἀλαζονευομένους ἀλλήλοις πλησιάζειν, οὕτως οὐδὲ τὰ σώματα*

λευκοτέρα ἔτι δοκοίη εἶναι ἢ ἦν, πολλῇ δὲ ἐγχούσῃ, ὅπως ἐρυθροτέρα φαίνοιτο τῆς ἀληθείας, ὑποδήματα δ' ἔχουσαν ὑψηλά, ὅπως μείζων δοκοίη εἶναι ἢ ἐπε-
φύκει, εἰπέ μοι, ἔφην, ὦ γύναι, ποτέρως ἄν με κρί- 3
ναις ἀξιοφίλητον μᾶλλον εἶναι χρημάτων κοινωνόν, εἴ σοι αὐτὰ τὰ ὄντα ἀποδεικνύοιμι, καὶ μήτε κομπάζοιμι, ὡς πλείω τῶν ὄντων ἔστι μοι, μήτε ἀποκρυπτοίμην τι τῶν ὄντων μηδέν, ἢ εἰ ἐπειρώμην σε ἐξαπατᾶν λέγων τε ὡς πλείω τῶν ὄντων ἔστι μοι, ἐπιδεικνύς τε ἀργύριον κίβδηλον καὶ ὅρμους ὑποξύλους,
καὶ πορφυρίδας ἐξιτήλους φαίην ἀληθινὰς εἶναι; καὶ 4
ὑπολαβοῦσα εὐθύς, Εὐφήμει, ἔφη· μὴ γένοιο σὺ τοιοῦτος· οὐ γὰρ ἂν ἔγωγέ σε δυναίμην, εἰ τοιοῦτος

L. D. Bas. I. II. λευκοτέρα ἔτι δοκεῖ; C. Ald. δοκῇ; A. ἔτι λευκοτέρα δοκεῖ, sed in marg. δοκοῖ. — L. A C. πολλῇ δ' ἐγχούσῃ; Steph. I. marg. ἀγχούσῃ; de illa forma magis Attica v. Reisig. ad h. l. Cf. §. 7. — A. C. D. δοκεῖ; Bas. I. II. δοκείη.

§. 3. A. αὐτὰ ὄντα. — πλείω ἐστί μοι τῶν ὄντων L. G. A. C. D. Vict. (sed in V. est πλείων); vulg. πλείω τῶν ὄντων ἐστί μοι. — G. C. D. ἢ ἐπειρώμην; Schneid. in cens. Oec. ed. Kust. l. l. ἢ εἰ πειρώμην scribi iubet. — Vulg. δηλοίην σε post κίβδηλον seclusit Schneid., delent cum Steph. Leuncl. Bach. Reisig. Dind. Kerst., Orell. l. l. p. 416. mutat in κηλοίην. — L. G. edd. vett. marg. Steph. ἐξιτήλας.

§. 4. Vict. om. καί.

ἐντετριμμένην] De feminarum Atheniensium more faciem fuco collinendi, et de ipsis, quibus utebantur, coloribus plura congessit Becker. in Charicle T. II. p. 233 seqq.

ὑψηλά] Ne magnitudinem quidem Graecos secerni voluisse a muliebri pulchritudine monet Herbst. ad Comment. II, 1, 22., qui locus cum nostro conferendus, coll. Anab. III, 2, 25. Saupp. addit Aristot. Eth. Nic. IV, 3, 5: ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥςπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ. Cf. Victor. Varr. Lectt. XV, 23. Becker. in Charicle T. II. p. 377. ex Alexide apud Athen. XIII. p. 568. B. affert: τυγχάνει μικρά τις οὖσα· φελλὸς ἐν ταῖς βαυκίσιν ἐγκεκάττυται. μακρά τις· διάβαθρον λεπτὸν φορεῖ, ubi de meretricum placendi studio sermo est.

§. 3. αὐτὰ τὰ ὄντα] Brod. recte interpretatur τὰ ἀληθῶς ὑπάρχοντα. Quare τὰ ὄντα saepe opponuntur τοῖς δοκοῦσι. V. infra §. 9.

τι — μηδέν] V. ad III, 8. Τὶ similiter traiectum notat Heind. ad Plat. Soph. p. 227. B: σεμνότερον δέ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειριστικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νενόμικεν.

εἰ ἐπειρώμην — καὶ — φαίην] si conatus essem et dicerem. Cf. ad II, 15.

πορφυρίδας] Plerumque Athenienses albis vel croceis (i. e. subflavis, blaſsgelber) vestimentis utebantur, purpureis vel aliter coloratis vestitum esse hominis luxuriosi erat et placendi avidi. Neque virginibus et matronis At-

εἴης ἀσπάσασθαι ἐκ τῆς ψυχῆς. Οὔκουν, ἔφην ἐγώ, συνεληλύθαμεν, ὦ γύναι, ὡς καὶ τῶν σωμάτων κοινωνήσοντες ἀλλήλοις; Φασὶ γοῦν, ἔφη, οἱ ἄνθρωποι.
5 Ποτέρως ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ, τοῦ σώματος αὖ δοκοίην εἶναι ἀξιοφίλητος μᾶλλον κοινωνός, εἴ σοι τὸ σῶμα πειρῴμην παρέχειν τὸ ἐμαυτοῦ ἐπιμελόμενος, ὅπως ὑγιαῖνόν τε καὶ ἐῤῥωμένον ἔσται, καὶ διὰ ταῦτα τῷ ὄντι εὔχρως σοι ἔσομαι, ἢ εἴ σοι μίλτῳ ἀλειφόμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλειφόμενος ἀνδρεικέλῳ ἐπιδεικνύοιμί τε ἐμαυτὸν καὶ συνείην ἐξαπατῶν σε καὶ παρέχων ὁρᾶν καὶ ἅπτεσθαι μίλτου ἀντὶ τοῦ ἐμαυτοῦ
6 χρωτός; Ἐγὼ μέν, ἔφη ἐκείνη, οὔτ' ἂν μίλτου ἁπτοίμην ἥδιον ἢ σοῦ οὔτ' ἂν ἀνδρεικέλου χρῶμα ὁρῴην ἥδιον ἢ τὸ σὸν οὔτ' ἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαληλιμ-
7 μένους ἥδιον ὁρῴην τοὺς σοὺς ἢ ὑγιαίνοντας. Καὶ ἐμὲ τοίνυν νόμιζε, εἰπεῖν ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ γύναι,

Alterum σε post ἀσπάσασθαι vulgo additum delevit Zeun. et omittitur in L. G. A. C. D., revocavit Reisig. — Οὔκουν scripsi pro Οὐκοῦν. — A. C. D. om. συνεληλύθαμεν —. Ποτέρως ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ.

§. 5. οὖν post ἂν om. G. — A. C. D. παρέχειν τὸ ἑαυτοῦ. — C. D. ἐπιμελούμενος. — G. ἐπιδείκνοιμι; L. C. D. edd. vett. ἐπιδείκνυμι. — παρέχω edd. vett.; παρέχων, quod dedit Brod., habet etiam Vict.

§. 6. G. C. D. χρῶμα ἥδιον ὁρῴην. — L. om. τὸ σὸν οὔτ' ἂν — ἥδιον ὁρῴην. — G. dat ἢ σοὺς ἢ ὑγιαίνοντας; Vill. ἢ τοὺς σοὺς ἢ ὑγ.; Vict. τοὺς σοὺς ὑγιαίνοντας; Camerar. vertit:

ticis admodum decorum erat versicolores gestare vestes, quanquam id minus verum est, quod placuit Boettigero, talibus vestibus uti Athenis non licuisse, nisi ἑταίραις. V. Becker. in Chariclе T. II. p. 346 seqq.

§. 4. ἀσπάσασθαι] Librorum auctoritas me prohibuit, quominus sequerer Reisigium. Cf. ad II, 4.

Οὔκουν] H. e. atqui nonne? Sic Soph. Ai. 79: Οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Philoct. 1270: Οὔκουν ἔνεστι καὶ μεταγνῶναι πάλιν; Ant. 512. Oed. R. 973.

§. 5. τὸ ἐμαυτοῦ] Refertur passim ἑαυτοῦ etiam apud Xenophontem ad primam vel alteram personam: Cyr. I, 6, 19. 35. VI, 3, 27. Comment. II, 6, 35. Obtinet hic usus, „ubi pronomen reflexivum simpliciter significationem habet adiectivi ἴδιος, et ex ipsa enuntiationis structura sponte patet, ad quamnam personam referendum sit" (Kühner. ad Comment. I, 4, 9.), potissimum ergo, ubi una persona opponitur alteri, e. c. Comment. l. c.: καὶ ἐπί τε τοῖς καλοῖς ἔργοις τῶν φίλων ἀγάλλῃ οὐχ ἧττον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων χαίρεις οὐδὲν ἧττον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ. Cf. Rost. §. 99. p. 455. Kühner. §. 628. aa. Hart. §. 743. not. De sententia huius loci cf. Symp. VIII, 43.

ἢ εἴ σοι μίλτῳ ἀλειφό-

μήτε ψιμμυθίου μήτε ἐγχούσης χρώματι ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ σῷ, ἀλλ' ὥςπερ οἱ θεοὶ ἐποίησαν ἵπποις μὲν ἵππους, βουσὶ δὲ βοῦς ἥδιστον, προβάτοις δὲ πρόβατα, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀνθρώπου σῶμα καθαρὸν οἴονται ἥδιστον εἶναι· αἱ δ' ἀπάται αὗται τοὺς 8
μὲν ἔξω πως δύναιντ' ἂν ἀνεξελέγκτως ἐξαπατᾶν, συνόντας δὲ ἀεὶ ἀνάγκη ἁλίσκεσθαι, ἂν ἐπιχειρῶσιν ἐξαπατᾶν ἀλλήλους. ἢ γὰρ ἐξ εὐνῆς ἁλίσκονται ἐξανιστάμενοι πρὶν παρασκευάσασθαι, ἢ ὑπὸ ἱδρῶτος ἐλέγχονται, ἢ ὑπὸ δακρύων βασανίζονται, ἢ ὑπὸ λουτροῦ ἀληθινῶς κατωπτεύθησαν. Τί οὖν πρὸς θεῶν, ἔφην 9
ἐγώ, πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ τοῦ λοιποῦ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν πώποτε ἔτι ἐπραγματεύσατο, καθαρὰν δὲ καὶ πρεπόντως ἔχουσαν ἐπειρᾶτο

tit: „quam sanos tuos," Streb.: „quam tuos oculos, aut alios bona valetudine vigentes;" Ald. ἥδιον ὁρῴην ἢ τοὺς ἢ ὑγιαίνοντας; Schneid. in cens. Oec. ed. Kust. p. 458. coniecit, quod orationis aequabilitas postulare videtur: οὔτ' ἂν ὀφθαλμοὺς ὑπαληλιμμένους ἥδιον ὁρῴην ἢ τοὺς σοὺς ὑγιαίνοντας; sed Voigtl. bene tuetur vulgatam lectionem.

§. 7. ὦ γύναι om. A. D., sed addunt margg. — L. A. C. D. ψιμυθίου. — Marg. Steph. ἀγχούσης.

§. 8. C. D. om. συνόντας δὲ — ἐξαπατᾶν. — L. A. C. D. Vict. ἐξανιστάμεναι. — G. κατωπτεύσθησαν; C. D. κατωπεύθησαν.

§. 9. A. C. D. τοιοῦτο. — ἔτι om. L G. A. Iunt. Zeun., revocavit Weisk. — δὲ post καθαρὰν om. C.

μενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλειφόμενος ἀνδρεικέλῳ] De voce ἀνδρείκελον disseruit Barker. in Wolfii Annal. Litter. T. I. p. 388 sqq. Becker. in Charicle T. II. p. 235., praeeunte Barkero, oculos ἀνδρεικέλῳ oblini potuisse negans, scribi iubet: μίλτῳ ἢ ἀνδρεικέλῳ ἀλειφόμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλειφόμενος ἐπιδεικνύοιμι κτλ. Ἀνδρείκελον est fucus τῷ ἀνδρὸς χρώματι εἴκελος.

§. 6. τοὺς σοὺς] Quum antea in universum de oculis subunctis dicere voluisset uxor, deinceps inferre placet τοὺς σούς, quippe quos potissimum in mente habet. Itaque hac insolentiori collocatione verborum τοὺς σούς significatur: si non alius, certe coniugis oculos illam libentius videre puros et sanos, quam subunctos.

§. 8. ἀληθινῶς κατωπτεύθησαν] Schneiderum, nescio qua de causa, offendit vocabulum ἀληθινῶς. Verte: „vel lavando conspici solent, quales revera sunt." Notandus vero aoristi usus in sententia generali praecedentibus praesentibus. Similem ad aoristum transitum notat Heind. Plat. Phaedr. p. 254. B: τὼ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντιτείνετον —· τελευτῶντε — πορεύεσθον ἀγομένω —· καὶ πρὸς αὐτῷ τ' ἐγένοντο καὶ εἶδον τὴν ὄψιν τὴν τῶν παιδικῶν ἀστράπτουσαν. V. Popp. Cyr. I, 2, 2. Infra XI, 17. ἱππασάμην. XX, 28. ἀνέ-

ἑαυτὴν ἐπιδεικνύναι. καὶ ἐμὲ μέντοι ἠρώτα, εἴ τι ἔχοιμι συμβουλεῦσαι, ὡς ἂν τῷ ὄντι καλὴ φαίνοιτο, ἀλλὰ
10 μὴ μόνον δοκοίη. καὶ ἐγὼ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη, συνεβούλευον αὐτῇ μὴ δουλικῶς ἀεὶ καθῆσθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς πειρᾶσθαι δεσποτικῶς πρὸς μὲν τὸν ἱστὸν προςστᾶσαν ὅ τι μὲν βέλτιον ἄλλου ἐπίσταιτο ἐπιδιδάξαι, ὅ τι δὲ χεῖρον ἐπιμαθεῖν· ἐπισκέψασθαι δὲ καὶ σιτοποιόν, παραστῆναι δὲ καὶ ἀπομετρούσῃ τῇ ταμίᾳ, περιελθεῖν δ' ἐπισκοπουμένην καὶ εἰ κατὰ χώραν ἔχει ἣν δεῖ ἕκαστα. ταῦτα γάρ ἐδόκει μοι ἅμα ἐπιμέλεια
11 εἶναι καὶ περίπατος. ἀγαθὸν δὲ ἔφην εἶναι γυμνάσιον καὶ τὸ δεῦσαι καὶ μάξαι, καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα

ἐμὲ μὲν ἠρώτα C. — ὅτι ἔχοιμι G.

§. 10. Brod. τῶν ἱστῶν correxit. — προςστᾶσαν Kerst.; vulg. προστᾶσαν. — G. τὸ ἐπιμαθεῖν, et a pr. m. τὸ σιτοποιόν; Schneid. et Reisig. postulant τὴν σιτοποιόν. — ἣν δεῖ L. A. C. D. vulg. et Reisig.; ᾗ δεῖ G. marg. Steph. Camerar. Zeun. Schneid. Dind. Kerst.

λαβον. Matth. §. 502. Rost. §. 116. annot. 4.

§. 10. **μὴ δουλικῶς ἀεὶ καθῆσθαι**] Becker. in Charicle T. II. p. 233. ex Stob. Tit. LXXIV, 61. t. III. p. 87. Gaisf. simillimam affert sententiam: *Εἰ γὰρ μηδέν τι ὀκνῆσαι αὐτὴν καὶ περὶ γυμνασίας ἔχειν ἀναπείσαις, ἐνταῦθα εὕροις ἂν καί, οὗ πάλαι ἐπεθυμοῦμεν, τὸν κόσμον τῷ σώματι. Τοῦ μὲν γὰρ ὑγιαίνειν οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἄλλο τι περίθημα καὶ περιδέραιον κρεῖττον. πόῤῥω δ' ἂν εἴη καὶ τοῦ δεηθῆναι γυνὴ ὑγιαίνουσα καὶ ψιμυθίου, καὶ ὑπ' ὀφθαλμῷ ὑπογραφῆς, καὶ ἄλλου χρώματος ζωγραφοῦντος καὶ ἀφανίζοντος τὰς ὄψεις.*

προςστᾶσαν] V. Schaef. ad Iulian. p. XXII. et ad Dion. de Comp. V. p. 141. Saupp. ad Ven. VI, 20. — Herm. ad Soph. Oed. Col. 986. talia putat simplici σ scribi solita esse, pronuntiari autem duplici. Quid vero, si talia non **κακόφωνα** visa fuerint Graecis, cur non evitandae ambiguitatis causa eos etiam scripsisse **προςστάς** putemus?

σιτοποιόν] Articulum non magis desideramus h. l. quam §. 12: **ὁπόταν ἀνταγωνίζηται διακόνῳ**, ubi nihil desiderat Schneid.

ἣν δεῖ] H. e. **καθ' ἣν δεῖ.** Comment. II, 1, 32: **τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις, οἷς προςήκει**, ubi v. Herbst. Anab. V, 7, 17: **ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν πεζῇ**, ibique Krüger. Matth. §. 595, 4. Kühner. §. 625, 3. Hart. §. 1063.

§. 11. **γυμναζομένην — οὕτως ἂν καὶ ἐσθίειν**] Particula ἄν referenda ad **ἐσθίειν.** Nam sic quoque haec verba componi poterant: *ἔφην, ὅτι, εἰ οὕτω γυμνάζοιτο, καὶ ἐσθίοι ἂν ἥδιον.*

§. 12. **καθαρωτέρα — ἠμ-**

ἀνασεῖσαι καὶ συνθεῖναι. γυμναζομένην δὲ ἔφην οὕτως ἂν καὶ ἐσθίειν ἥδιον καὶ ὑγιαίνειν μᾶλλον καὶ εὐχροωτέραν φαίνεσθαι τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ὄψις δέ, ὁπό- 12
ταν ἀνταγωνίζηται διακόνῳ, καθαρωτέρα οὖσα πρεπόντως τε μᾶλλον ἠμφιεσμένη, κινητικὸν γίνεται, ἄλλως τε καὶ ὁπόταν τὸ ἑκοῦσαν χαρίζεσθαι προςῇ ἀντὶ τοῦ ἀναγκαζομένην ὑπηρετεῖν. αἱ δ' ἀεὶ καθήμεναι 13
σεμνῶς πρὸς τὰς κεκοσμημένας καὶ ἐξαπατώσας κρίνεσθαι παρέχουσιν ἑαυτάς. καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτως, εὖ ἴσθι, ἡ γυνή μου κατεσκευασμένη βιοτεύει, ὥςπερ ἐγὼ ἐδίδασκον αὐτὴν καὶ ὥςπερ νῦν σοι λέγω.

§. 11. G. εἶναι ἔφην; C. om. ἔφην. — Edd. vett. συνθῆναι. — G. εὐχρωτέραν.

§. 12. καὶ ὄψις κτλ. Weisk. habuit pro mancis et corruptis; Orell. l. l. mavult ἀνταγωνίζῃ. — A. κινητικὸν γίνεται; C. κινη τι γίνεται; D. κινη τι (supra scripto κὴ) γίνεται; Vict. γίγνηται; vulg. γίνεται; Dind. γίγνεται.

§. 13. Iunt. Bas. II. καὶ πρὸς τάς. — C. D. ἐξαπατῶντας.

φιεσμένη] Haec referenda sunt non ad ὄψις, sed ad verbi ἀνταγωνίζηται subiectum, i. e. ad uxorem Ischomachi; de eadem dicuntur ἄλλως τε καὶ — ὑπηρετεῖν. Interpretatio igitur haec prodit: „Corporis vero etiam species, dum modo munditia vestituque elegantiore uxor certet cum proma, allectat virum, praesertim quum laeto animo obsequitur illi, non autem necessitate coacta servit." — „Magna cum cautione," inquit Schneid., „Ischomachus loquitur, dum uxoris animum a timore ζηλοτυπίας avertere conatur." Quod si recte disputavit, haec quoque spectant ad ea, quae annotavi de Ischomachi uxoris conditione paulo liberiore atque honestiore ad VIII, 4.

πρεπόντως τε] Nonnunquam τε semel positum iungit duo vocabula. Anab. III, 2, 16: τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς. Kühner. §. 722, 6. De enuntiatis ita iunctis v. ad XIII, 10.

κινητικὸν] Sc. τί. V. I, 13. VIII, 4.

§. 13. καθήμεναι σεμνῶς] I. e. welche vornehm die Hände in den Schoos legen. De verbi καθῆσθαι significatione vide ad VI, 7. Σεμνός saepe de matronis dictum, cf. Comment. I, 2, 24. Hellen. V, 4, 4. — αἱ κεκοσμημέναι καὶ ἐξαπατῶσαι sunt herausgeputzte und verführerische Dirnen.

εὖ ἴσθι] absolute, etiam omissa particula ὅτι, interpositum significat loquentem putare alterius fidem vel assensum deesse sibi non posse. Vide Bornem. ad Cyr. II, 1, 8. Frotscher. Hier. XI, 15: Κἂν ταῦτα πάντα ποιῇς, εὖ ἴσθι, πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακαριώτατον κτῆμα κεκτήσῃ. De εὖ οἶδ', ὅτι vide ad XII, 3.

CAPUT XI.

ARGUMENTUM.

Socrates, postquam satis audivit de feminae muneribus et officiis, excitat Ischomachum, ut, quomodo ipse viri boni et honesti vice fungatur, exponat. Cui ut satisfaciat, hic narrat se primum deos colere, deinde operam dare, ut sit corpore sanus et robustus, ut honores consequatur in civitate, benevolentiam amicorum sibi conciliet, salutem in bello tueatur et divitias honeste pariat, quae omnia sint consequentia. Addit, quomodo et ipse iustitiam exercere et suos eam docere studeat.

---

1 Ἐντεῦθεν δ' ἐγὼ εἶπον, Ὦ Ἰσχόμαχε, τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν τῆς γυναικὸς ἔργων ἱκανῶς μοι δοκῶ ἀκηκοέναι τὴν πρώτην, καὶ ἄξιά γε πάνυ ἐπαίνου ἀμφοτέρων ὑμῶν. τὰ δ' αὖ σὰ ἔργα, ἔφην ἐγώ, ἤδη μοι λέγε, ἵνα σύ τε ἐφ' οἷς εὐδοκιμεῖς διηγησάμενος ἡσθῇς, κἀγὼ τὰ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἔργα τελέως διακούσας καὶ καταμαθών, ἢν δύνωμαι, πολλήν σοι χά-
2 ριν εἰδῶ. Ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ πάνυ ἡδέως σοι, ὦ Σώκρατες, διηγήσομαι ἃ ἐγὼ ποιῶν δια-

Cap. XI. §. 1. Iunt. Bas. II. om. δ' ante ἐγώ. — A. ἀμφοτέρου ὑμῶν; L. ἀμφοτέρω ὑμῶν; Vict. ἀμφοτέρῳ ὑμῶν. — G. τὰ δ' αὐτὰ, deinde ἀνδρὸς ἔργα, τελέως δ' ἀκούσας; Vict. τελέως ἀκούσας. — A. πολύν σοι.

§. 2. L. διατελῶ ποιῶν, sed primo vocabulo β, alteri α suprascriptis. — L. Vict. μεταρυθμίσῃς. — σοι ante δοκῶ om. C. — μὴ δοκῶ edd. vett. et marg. Steph.; δοκῶ μὴ habet etiam Vict.

Cap. XI. §. 1. Ἐντεῦθεν] Hinc Cicero Oeconomicorum Xenophontis librum secundum exorsus erat, qui praecepta habebat, quemadmodum foris paterfamilias agere debeat, teste Servio ad Georg. I. v. 42. SCHNEID.

τὴν πρώτην] V. Comment. III, 6, 10. Intelligunt alii ὁδόν, alii ὥραν, alii ὁρμήν. Schaef. Lamb. Bos. Ind. III. p. 914. Talia Graecis erant instar adverbiorum, neque credam certum aliquod substantivum illos in mente habuisse, quum dicerent τὴν πρώτην, τὴν ταχίστην, ᾗ, ἄλλῃ etc. Genus femininum aptum videbatur significandis tempori, loco, rationi. Bernh. Synt. p. 185 sq. De horum accusativorum natura v. Matth. §. 425. Kühner. §. 554. not. 2.

ἢν δύνωμαι] Haec verba arctissime connectenda cum praecedente καταμαθών.

τελῶ, ἵνα καὶ μεταῤῥυθμίσῃς με, ἐάν τί σοι δοκῶ μὴ
καλῶς ποιεῖν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν δή, ἔφην, πῶς ἂν δικαίως 3
μεταῤῥυθμίσαιμι ἄνδρα ἀπειργασμένον καλόν τε κἀγα-
θόν, καὶ ταῦτα ὢν ἀνὴρ ὃς ἀδολεσχεῖν τε δοκῶ καὶ
ἀερομετρεῖν καί, τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν
εἶναι ἔγκλημα, πένης καλοῦμαι. καὶ πάνυ μεντἄν, ὦ 4
Ἰσχόμαχε, ἦν ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ τῷ ἐπικλήματι τούτῳ,
εἰ μὴ πρῴην ἀπαντήσας τῷ Νικίου τοῦ ἐπηλύτου ἵπ-
πῳ εἶδον πολλοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θεατάς, πο-
λὺν δὲ λόγον ἐχόντων τινῶν περὶ αὐτοῦ ἤκουον· καὶ
δῆτα ἠρόμην προσελθὼν τὸν ἱπποκόμον, εἰ πολλὰ εἴη
χρήματα τῷ ἵππῳ. ὁ δὲ προσβλέψας με ὡς οὐδὲ ὑγι- 5
αίνοντα τῷ ἐρωτήματι εἶπε, Πῶς δ' ἂν ἵππῳ χρήματα

§. 3. L. Vict. *μεταρυθμίσαιμι.* — Vict. *ἀπεργασμένον.* — *ὃς* post *ἀνὴρ* om. C. — *τὸ* post *καὶ* om. D. — G. L. edd. vett. *ἀνοητότερον.*

§. 4. Bas. I. II. Zeun. *ἐγκλήματι.* — Cast. *εἰ μὴ πρώτην.* — G. *ἐπιλύτου.* — *ἵππῳ* ante *εἶδον* om. Iunt. et Brodaei libri, quod inserunt Cast. Bas. II. ante *Νικίου.*

§. 5. L. A. C. D. Vict. Dind. Kerst. *οὐδὲ ὑγιαίν.*; vulg. *οὐδέν.*

§. 3. *ἀερομετρεῖν*] Hoc Socrati inimici crimini dare solebant, quasi tantummodo res inanes, *μετέωρα*, contemplaretur et aera, solem etc. metiretur. Sic Aristoph. Nub. 225. Socratem inducit dicentem: *ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον.* Cf. Plat. Apol. p. 18. B. BACH.

τὸ — ἔγκλημα] Sententia interposita, quae iudicium continet de sententia subsequente: atque, quod opprobrium omnium censetur ineptissimum, egenus appellor. Vide Rost. §. 104. not. 10.

§. 4. *τῷ ἐπικλήματι*] *ἦν ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ* idem fere valet, quod *σφόδρα ἠθύμουν.* Dativus igitur *τῷ ἐπικλ.* non minus recte additur quam verbo *ἀθυμεῖν*, e. g. Anab. VI, 2, 14: *ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις.* Cf. Rost. §. 106, 1. b.

Νικίου τοῦ ἐπηλύτου] Patris nomen esse suspicatur Camerarius. Gallicus interpres Gail ita ad h. l.: „Ce passage me paroit une ironie Socratique contre le rival d'Alcibiade, Nicias, qu'on avoit envoyé à Lacédémone pour une negotiation, mais dont le voyage avoit été infructueux. Socrate établit un contraste malin entre la lenteur de Nicias et l'ardeur de son coursier." Quibus assentitur censor libri Ienensis, quasi **ἐπηλύτου** sit tout récemment arivé de Lacédémone. SCHNEID. Etiam Cobet. Prosop. Xen. p. 87. monet *ἐπηλύτης* sive *ἔπηλυς* nihil esse nisi: advena (sive: *ξένος*, *ἔποικος*, qui recens advenit), qua voce Nicias, Nicerati filius, significari nullo modo potuit.

§. 5. *τῷ ἐρωτήματι*] Hunc dativum arcte iungas cum *προσβλέψας*, in quo verbo latet stupendi vel admirationis notio (cf. Symp. III, 13, 14.). Cyr. IV, 5, 9: *ἐνταῦθα δὴ ἐβριμοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι.*

γένοιτο; οὕτω δὴ ἐγὼ ἀνέκυψα ἀκούσας, ὅτι ἐστὶν ἄρα θεμιτὸν καὶ πένητι ἵππῳ ἀγαθῷ γενέσθαι, εἰ τὴν
6 ψυχὴν φύσει ἀγαθὴν ἔχοι. ὡς οὖν θεμιτὸν καὶ ἐμοὶ ἀγαθῷ ἀνδρὶ γενέσθαι, διηγοῦ τελέως τὰ σὰ ἔργα, ἵνα, ὅ τι ἂν δύνωμαι ἀκούων καταμαθεῖν, πειρῶμαι καὶ ἐγώ σε ἀπὸ τῆς αὔριον ἡμέρας ἀρξάμενος μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ ἀγαθή ἐστιν, ἔφην ἐγώ, ἡμέρα, ὡς ἀρετῆς ἄρχε-
7 σθαι. Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες. ἐγὼ δ' ὅμως σοι διηγήσομαι ἃ ἐγὼ ὅσον δύνα-
8 μαι πειρῶμαι ἐπιτηδεύων διαπερᾶν τὸν βίον. ἐπεὶ γὰρ καταμεμαθηκέναι δοκῶ, ὅτι οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ μὲν τοῦ γιγνώσκειν τε ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ταῦτα περαίνηται, οὐ θεμιτὸν ἐποίησαν εὖ πράττειν, φρονίμοις δ' οὖσι καὶ ἐπιμελέσι τοῖς μὲν διδόασιν εὐδαιμονεῖν, τοῖς δ' οὔ, οὕτω δὴ ἐγὼ ἄρχομαι μὲν τοὺς θεοὺς θεραπεύειν, πειρῶμαι δὲ ποιεῖν, ὡς ἂν θέμις ᾖ μοι εὐχομένῳ καὶ ὑγιείας τυγχάνειν καὶ ῥώμης σώματος καὶ τιμῆς ἐν πόλει καὶ εὐνοίας

D. ἔχει, suprascripto οι.

§. 6. ὂν post θεμιτὸν e marg. A., quod in L. deletur, cum Schneid. addit Dind., inclusit Kerst. — Iunt. Bas. ἀρξόμενος.

§. 7. Vict. παίξεις. — L.A.C.D. δὲ ὅμως. — Iunt. περᾶν τὸν βίον.

§. 8. C.D. Ald. γινώσκειν. — τε ante ἃ om. L.A. — G.L. ἐγὼ μὲν ἄρχομαι. — C.D. ὧν ἂν θέμις; G. θέμις ἦν. — Ad πλούτου — αὐξομένου desiderat Schneid. ἐκ τῆς γεωργίας vel simile

Ibid. §. 12. Matth. §. 541. Kühner. §. 584. a.

ἵππῳ ἀγαθῷ γενέσθαι] De hac praedicati attractione vide Rost. §. 127. Kühner. §. 645, 3.

§. 6. θεμιτὸν] Mireris Schneiderum, qui addit ὂν tanquam necessarium, quum idem Cyr. V, 1, 12: ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ οὐ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις, participium ὂν bene abesse censeat. V. Bornem. ad l. l. Rost. §. 131, 5. annot. 4. Matth. §. 568, 3. not.

ἀγαθῷ ἀνδρὶ γενέσθαι] De hac casuum attractione, Latinis etiam frequenti, v. Matth. §. 536. Buttm. §. 142, 2, 2. Kühner. §. 645, 3. Hart. §. 1024. Herod. I, 176: τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοὶ — εἰσὶ ἐπήλυδες. Xen. Hier. X, 2: ἐν ἀνθρώποις τισὶν ἐγγίγνεται, ὅσῳ ἂν ἔκπλεα τὰ δέοντα ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστοτέροις εἶναι.

καὶ γὰρ ἀγαθή] „idoneus sanequam (allerdings auch) dies (sc. crastinus) ad incipiendum virtutis studium." Placet Schneideri opinio per ironiam alludere Socratem ad superstitionem vulgarem, quae auspicandis

ἐν φίλοις καὶ ἐν πολέμῳ καλῆς σωτηρίας καὶ πλού-
του καλῶς αὐξομένου. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ταῦτα, Μέ- 9
λει γάρ δή σοι, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅπως πλουτῇς καὶ πολλὰ
χρήματα ἔχων πολλὰ ἔχῃς πράγματα τούτων ἐπιμελό-
μενος; Καὶ πάνυ γε, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, μέλει μοι
τούτων ὧν ἐρωτᾷς· ἡδὺ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες,
καὶ θεοὺς μεγαλείως τιμᾶν καὶ φίλους, ἤν τινος δέων-
ται, ἐπωφελεῖν καὶ τὴν πόλιν μηδὲν κατ' ἐμὲ χρήμα-
σιν ἀκόσμητον εἶναι. Καὶ γὰρ καλά, ἔφην ἐγώ, ὦ 10
Ἰσχόμαχε, ἐστὶν ἃ σὺ λέγεις, καὶ δυνατοῦ γε ἰσχυ-
ρῶς ἀνδρός· πῶς γὰρ οὔ; ὅτε πολλοὶ μὲν εἰσὶν ἄν-
θρωποι, οἳ οὐ δύνανται ζῆν ἄνευ τοῦ ἄλλων δεῖσθαι,
πολλοὶ δὲ ἀγαπῶσιν, ἢν δύνωνται τὰ ἑαυτοῖς ἀρκοῦντα
πορίζεσθαι. οἱ δὲ δὴ δυνάμενοι μὴ μόνον τὸν ἑαυ-
τῶν οἶκον διοικεῖν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖν, ὥστε καὶ τὴν
πόλιν κοσμεῖν καὶ τοὺς φίλους ἐπικουφίζειν, πῶς τού-
τους οὐχὶ βαθεῖς τε καὶ ἐρρωμένους ἄνδρας χρὴ νο-

aliquod additamentum.

§. 9. L. edd. vett. πλουτεῖς — ἔχεις; πλουτεῖς etiam G. — C. D. ἐπιμελούμενος. — L. G. C. πάνυ γ', ἔφη; καὶ om. A. C. D. — Iunt. ἤν τινες. — κατ' ἐμὲ in L. addit marg.; Weisk. mavult τὸ κατ' ἐμέ.

§. 10. ὅτι πολλοὶ vulg.; ὅτε G. a pr. m. A. C. D. Vict. Steph. Schneid. seqq. edd. — C. D. τῶν ἄλλων. — L. A. C. D. πολλοὶ δὲ pro vulg δ'. — δὴ post δὲ cum G. L. A. C. D. Vict. inseruit Zeun.

operibus dies quosdam peculiares dicabat.

§. 8. ἐπιμελεῖσθαι] De omisso articulo v. IX, 11.

τοῖς δ' οὔ] Ante vocalem ponitur οὔ sine κ non solum in fine enuntiati, sed ubicunque haec vocula vim habet graviorem. Saupp. ad Comment. I, 2, 42.

ἄρχομαι — θεραπεύειν] De infinitivo vide Kühner. ad Xen. Comment. III, 5, 15. Rost. §. 129, 4. b.

§. 9. Μέλει γάρ] Antea intellige: τοῦτο θαυμάζω. Cf. Anab. I, 7, 9: Οἴει γάρ σοι, ὦ Κῦρε, μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; Krüger. Anab. VII, 2, 28. Matth. §. 615. Hart. §. 803.

§. 10. δυνατοῦ] Δυνατός est potens. Quia autem potentia saepe pecunia efficitur vel opibus, δυνατός haud raro idem est, quod opulentus, dives. Cf. infra XVII, 9.

ὅτε] I. e. „quandoquidem." V. Herm. Viger. p. 918. Matth. §. 624, 2. Hart. §. 691. not.

οἱ δὲ δὴ — πῶς τούτους] De hac anacoluthia v. ad I, 14.

βαθεῖς] „potentes ac divites." Nam βαθύς etiam „divitem" et „fortem," seu „robustum" significat, sicuti „de incredibili altitudine ingenii," uti Sallust. loquitur Iugurth. 95., ponitur. V. Casaub. ad Sueton.

11 μίσαι; ἀλλὰ γὰρ ἐπαινεῖν μέν, ἔφην ἐγώ, τοὺς τοιού-
τους πολλοὶ δυνάμεθα· σὺ δέ μοι λέξον, ὦ Ἰσχόμαχε,
ἀφ' ὥνπερ ἤρξω, πῶς ὑγιείας ἐπιμελῇ; πῶς τῆς τοῦ
σώματος ῥώμης; πῶς θέμις εἶναί σοι καὶ ἐκ πολέμου
καλῶς σώζεσθαι; τῆς δὲ χρηματίσεως καὶ μετὰ ταῦτα,
12 ἔφην ἐγώ, ἀρκέσει ἀκούειν. Ἀλλ' ἔστι μέν, ἔφη ὁ
Ἰσχόμαχος, ὥς γε ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀκόλουθα
ταῦτα πάντα ἀλλήλων. ἐπεὶ γὰρ ἐσθίειν τις τὰ ἱκανὰ
ἔχοι, ἐκπονοῦντι μὲν ὀρθῶς μᾶλλον δοκεῖ μοι ἡ ὑγίεια
παραμένειν, ἐκπονοῦντι δὲ μᾶλλον ἡ ῥώμη προσγίγνε-
σθαι, ἀσκοῦντι δὲ τὰ τοῦ πολέμου κάλλιον σώζεσθαι,
ὀρθῶς δὲ ἐπιμελομένῳ καὶ μὴ καταμαλακιζομένῳ μᾶλ-
13 λον εἰκὸς τὸν οἶκον αὔξεσθαι. Ἀλλὰ μέχρι μὲν τού-
του ἕπομαι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅτι ἐκπονοῦντα
φὴς καὶ ἐπιμελόμενον καὶ ἀσκοῦντα ἄνθρωπον μᾶλλον
τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν, ὁποίῳ δὲ πόνῳ χρῇ πρὸς τὴν
εὐεξίαν καὶ ῥώμην, καὶ ὅπως ἀσκεῖς τὰ τοῦ πολέμου,

§. 11. C. D. ἤρξω περὶ ὑγ. — A. om. καὶ ante ἐκ. — Steph. corrigebat πῶς θέμις οἴει, vel ὡς θέμις εἶναι; Wels. πῶς θέμις ἐστὶ; Mosch. τοῦ ante θέμις omissum putat; Schneid. probat Leunclavii coniecturam; Reisig. ad Soph. Oed. Col. 1191. καὶ mutat in δοκεῖ. — περὶ ante τῆς δὲ χρημ., quod addit marg. A., suadentibus Steph. (qui vult περὶ δὲ τῆς χρημ.) Leunclav. Schneid. inseruit Kerst.

§. 12. L. ἔχει. — D. ἐκπονοῦντι μὲν μᾶλλον ἡ ῥώμη. — L. G. A. C. edd. vett. προσγίγνεται; D. παραγίγνεται. — A. ὀρθῶς δ' ἐπιμ.

§. 13. Vulg. ἐπιμελούμενον; ex G. L. A. C. restitui ἐπιμελόμε-

Vitell. 13. Cf. Wessel. ad Diodor. Sic. Excerpt. de Virtute et Vit. p. 552. T. II. BACH. Reisig. addit Soph. Ai. 130: εἴ τινος πλέον ἢ χειρὶ βρίθεις, ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.

§. 11. ἀλλὰ γὰρ] V. ad I, 16.

πῶς θέμις εἶναι] Diversa confundit Hermann. ad Soph. O. C. 1191., qui εἶναι h. l. refert ad notissimam dictionem ἑκὼν εἶναι similesque, quas vid. apud Rost. §. 122, 9. observ. 3. Prae ceteris placet opinio Rostii, qui εἶναι accipiendum esse monet pro ἐξεῖναι. Vertas igitur: quomodo fieri potest, ut liceat tibi etiam e bello feliciter servatum redire.

τῆς δὲ χρηματίσεως] De hoc genitivo v. Matth. §. 349. not. 3. Bernh. Synt. p. 151. Cyr. I, 3, 8: ὅπως τῆς δίκης ἀκούσῃς παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός.

§. 12. ἐκπονοῦντι] Cyr. I, 6, 7: ἐκπονῶ τὰ εἰςιόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον παραμένειν καὶ ἰσχὺς προσγίγνεσθαι.

μᾶλλον εἰκὸς] Refer μᾶλλον ad αὔξεσθαι. V. ad XVIII, 2.

§. 14. ἀνίστασθαι] Aristot. Oec. 6: ἐγείρεσθαι χρὴ

καὶ ὅπως ἐπιμελῇ τοῦ περιουσίαν ποιεῖν, ὡς καὶ φί-
λους ἐπωφελεῖν καὶ πόλιν ἐπισχύειν, ταῦτα ἂν ἡδέως,
ἔφην ἐγώ, πυθοίμην. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρα- 14
τες, ὁ Ἰσχόμαχος, ἀνίστασθαι μὲν ἐξ εὐνῆς εἴθισμαι,
ἡνίκ' ἂν ἔτι ἔνδον καταλαμβάνοιμι, εἴ τινα δεόμενος
ἰδεῖν τυγχάνοιμι. κἂν μέν τι κατὰ πόλιν δέῃ πράττειν,
ταῦτα πραγματευόμενος περιπάτῳ τούτῳ χρῶμαι· ἢν 15
δὲ μηδὲν ἀναγκαῖον ᾖ κατὰ πόλιν, τὸν μὲν ἵππον ὁ
παῖς προάγει εἰς ἀγρόν, ἐγὼ δὲ περιπάτῳ χρῶμαι τῇ
εἰς ἀγρὸν ὁδῷ ἴσως ἄμεινον, ὦ Σώκρατες, ἢ εἰ ἐν τῷ
ξυστῷ περιπατοίην. ἐπειδὰν δὲ ἔλθω εἰς ἀγρόν, ἤν τέ 16
μοι φυτεύοντες τυγχάνωσιν ἤν τε νειοποιοῦντες ἤν τε
σπείροντες ἤν τε καρπὸν προσκομίζοντες, ταῦτα ἐπι-
σκεψάμενος ὅπως ἕκαστα γίγνεται, μεταῤῥυθμίζω, ἐὰν
ἔχω τι βέλτιον τοῦ παρόντος. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς τὰ 17
πολλὰ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἱππασάμην ἱππασίαν ὡς ἂν
ἐγὼ δύνωμαι ὁμοιοτάτην ταῖς ἐν τῷ πολέμῳ ἀναγκαίαις

νον; v. ad V, 8. — Pro vulg. χρὴ primus Camerar. dedit χρῇ. — ὡς ante καὶ in L. est suprascr. — C. ταῦτα μὲν ἡδέως.

§. 14. Edd. vett. ἀνθίστασθαι; verum est etiam in Vill. et Vict. — ἡνίκ' ἂν pro vulg. ἡνίκα monente Schaefero (App. crit. Dem. I. p. 358.) revocavit Dind. — Ante Brod. δεόμενον; δεόμενος dant mm. secc. L. A. — κἂν μέντοι A. a pr. m. G. Ald.

§. 15. ᾖ ante κατὰ om. Bas. I. II. — In D. ad ἄγει addit προ marg.

§. 16. δὲ ante ἔλθω om. C. D. — G. a pr. m. σπείραντες. — L. μεταρυθμίζω.

πρότερον δεσπότας οἰκετῶν καὶ καθεύδειν ὕστερον.

§. 14. εἴ — — τυγχάνοιμι] Iunge: εἰ τυγχάνοιμι δεόμενος ἰδεῖν τινα.

περιπάτῳ τούτῳ χρῶμαι] περιπάτῳ praedicati loco apponitur pronomini demonstrativo, quapropter caret articulo. Vid. Rost. §. 98. not. 3. Hart. §. 750. not.

§. 15. ἄμεινον] Adverbialiter positum: maiore cum fructu, salubriore modo.

ξυστῷ] In gymnasiorum porticibus, quae dicuntur ξυστοί, δρόμοι, ξυστοὶ δρόμοι, κατάστεγοι δρόμοι, valetudinis vel animi causa Athenienses ambulare solebant, rarius sub divo et extra urbem. Eandem atque h. l. sententiam legimus apud Plat. Phaedr. p. 227: τῷ δὲ σῷ καὶ ἐμῷ ἑταίρῳ πειθόμενος Ἀκουμενῷ κατὰ τὰς ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους· φησὶ γὰρ ἀκοπωτέρους τῶν ἐν τοῖς δρόμοις εἶναι. Utrumque locum affert Becker. in Charicle Tom. I. p. 343 sq.

§. 17. ἱππασάμην] equitare soleo. V. ad X, 8. De re compara Hipparch. I, 18. R. Eq. III, 7. et VIII. SCHNEID.

ἱππασίαις, οὔτε πλαγίου οὔτε κατάντους οὔτε τάφρου
οὔτε ὀχετοῦ ἀπεχόμενος, ὡς μέντοι δυνατὸν ταῦτα ποι-
18 οῦντι ἐπιμέλομαι μὴ ἀποχωλεῦσαι τὸν ἵππον. ἐπειδὰν δὲ
ταῦτα γένηται, ὁ παῖς ἐξαλίσας τὸν ἵππον οἴκαδε ἀπά-
γει, ἅμα φέρων ἀπὸ χώρου ἤν τι δεώμεθα εἰς ἄστυ. ἐγὼ
δὲ τὰ μὲν βάδην, τὰ δὲ ἀποδραμὼν οἴκαδε ἀπεστλεγ-
γισάμην. εἶτα δὲ ἀριστῶ, ὦ Σώκρατες, ὅσα μήτε κε-
19 νὸς μήτε ἄγαν πλήρης διημερεύειν. Νὴ τὴν Ἥραν,
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀρεσκόντως γέ μοι ταῦτα ποι-
εῖς. τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ συνεσκευασμένως χρῆ-
σθαι τοῖς τε πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ τοῖς πρὸς τὴν ῥώ-
μην παρασκευάσμασι καὶ τοῖς εἰς τὸν πόλεμον ἀσκή-
μασι καὶ ταῖς τοῦ πλούτου ἐπιμελείαις, ταῦτα πάντα
20 ἀγαστά μοι δοκεῖ εἶναι. καὶ γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἑκάστου
τούτων ἐπιμελῇ, ἱκανὰ τεκμήρια παρέχῃ· ὑγιαίνοντά
τε γὰρ καὶ ἐρρωμένον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σὺν τοῖς θεοῖς

§. 17. Curieri (ad Hipparch. p. 68.) *οὔτε ὄχθου* placet Dindorfio. — Marg. Steph. I. *ἐπιμελοῦμαι.*

§. 18. C. om. *ἐπειδὰν — τὸν ἵππον*; D. om. *δέ*. — *τοῦ* ante *χώρου* omisi cum L. G. A. C. D. Vict. — Schneid. mavult *τὰ δὲ δραμών*. — L. *ἀπεστλαγγισάμην*; A. D. *ἀπεστλαγισάμην.*

§. 19. *τῷ γὰρ*, quod est in L. G. edd. vett., cum Brod. correxit Cast.; *τὸ* habet etiam Vict. — *συνεσκευασμένως* revocavi ex L. G. Pariss. Iunt. Bas. marg. Steph. Bud. comm. gr. l.; cum Ald.

§. 18. *ἐξαλίσας*] Aristoph. Nub. 32: *ἄπαγε τὸν ἵππον ἐξαλίσας οἴκαδε*, ubi Schol. haec habet: *Ἐξαλίσας δέ, ἐκκυλισθῆναι ποιήσας.* SCHNEID. Compara R. Eq. V, 3.

ἀποδραμών] Ex hoc participio ad *τὰ μὲν βάδην* intellige *ἰών* vel aliud verbum notionis communis. Conferre iuvabit Horatianum illud (Sat. I, 3, 9.): „saepe velut qui Currebat fugiens hostem, persaepe velut qui Iunonis sacra ferret." V. Kühner. §. 852, m.

ἀπεστλεγγισάμην] „sudorem pulveremque soleo detergere strigili." Aristot. de Mirab. c. 113. de lapillis Aethaliae variis: *ταύτας δὲ οἱ Ἕλληνες λέγουσι τὴν χροιὰν λαβεῖν ἀπὸ τῶν στλεγγισμάτων ὧν ἐποιοῦντο ἀλειφόμενοι.* Quod idem factum narrans Apollon. IV, 655. ait: *ἵνα ψηφῖσιν ἀπωμόρξαντο καμόντες ἱδρῶ ἅλις· χροιῇ δὲ κατ' αἰγιαλοῖο κέχυνται εἴκελαι.* Hoc Graecis dicitur *ξηραλοιφεῖν*, *ξηροτριβεῖσθαι* et *ξηρολουτρεῖν*, atque hinc Plat. Phaedr. §. 36. *ἱδρώτων ξηρῶν* duxit. SCHNEID.

ὅσα — — διημερεύειν] I. e. *τοσαῦτα, ὥστε διημερεύειν*, unde simul intelligitur, quomodo nominativi *κενός*, *πλήρης* locum habeant, non accusativi. Anab. IV, 1, 5: *ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους (τοὺς Ἕλληνας) διελθεῖν τὸ πεδίον*, ubi v. Krü-

σε ὁρῶμεν, καὶ ἐν τοῖς ἱππικωτάτοις τε καὶ πλουσιωτάτοις λεγόμενόν σε ἐπιστάμεθα. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ 21
ποιῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπὸ πολλῶν πάνυ συκοφαντοῦμαι, σὺ δ' ἴσως ᾤου με ἐρεῖν, ὡς ὑπὸ πολλῶν καλὸς κἀγαθὸς κέκλημαι. Ἀλλὰ καὶ ἔμελλον δὲ 22
ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, τοῦτο ἐρήσεσθαι, εἴ τινα καὶ τούτου ἐπιμέλειαν ποιῇ, ὅπως δύνῃ λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἤν τινί ποτε δέῃ. Οὐ γάρ δοκῶ σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτὰ ταῦτα διατελεῖν μελετῶν, ἀπολογεῖσθαι μέν, ὅτι οὐδένα ἀδικῶ, εὖ δὲ ποιῶ πολλοὺς ὅσον ἂν δύνωμαι; κατηγορεῖν δὲ οὐ δοκῶ σοι μελετᾶν ἀνθρώπων, ἀδικοῦντας μὲν καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς καὶ τὴν πόλιν καταμανθάνων τινάς, εὖ δὲ ποιοῦντας οὐδένα. Ἀλλ' 23
εἰ καὶ ἑρμηνεύειν τοιαῦτα μελετᾷς, τοῦτό μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ὦ Ἰσχόμαχε, δήλωσον. Οὐδὲν μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παύομαι, ἔφη, λέγειν μελετῶν. ἢ γὰρ κα-

Steph. II. Schneid. et seqq. edd. dant *συνεσκευασμένοις*. — *τοῖς* ante *πρὸς τὴν* adscivit Schneid. ex L. G. C. D. Vill. Vict. — L. G. Bud. l. l. *τοῖς πρὸς τὸν πόλεμον*.

§. 20. Ald. *παρέχει*. — C. D. om. *τε* ante *καί*.

§. 22. G. a pr. m. habuisse videtur *ἤν τινα*, et paulo infra *μελετῶν ἀνθρώπων*.

§. 23. G. *ἔφην ἔτι ἐγώ*; v. ad I, 18.

ger. Matth. §. 479. a. not. 2. b. Rost. §. 122, 9. animadv. 1. p. 645. ed. VI.

§. 19. *συνεσκευασμένως*] Hoc ut revocarem, non solum fecit librorum consensus, sed maxime, quod male dicuntur *συνεσκευασμένα παρασκευάσματα — ἀσκήματα — ἐπιμέλειαι*. — *Συνεσκευασμένως*, interprete Stephano in Thes. Gr., est: „simul, confertim (non confestim)." Volaterranus: „lepide tu quidem, Ischomache, uno tempore et valetudini et belli exercitationi, tum rei valetudini consulis."

§. 22. *Ἀλλὰ καὶ ἔμελλον δέ*] Sane quidem, sed id etiam ex te quaesiturus eram. De *καὶ — δέ* vide ad VIII, 8.

ἤν τινι] Intellige *καὶ ἀπό τινος*.

Οὐ γάρ δοκῶ κτλ.] Vulgo commate distinguitur post *ὅσον ἂν δύνωμαι*, interrogationis signum autem ponitur post *ποιοῦντας οὐδένα*. Sed subiiciuntur verba inde a *κατηγορεῖν δέ* sine interrogatione, quasi esset quam continent sententia extra omnem dubitationem posita.

ποιοῦντας] Arrogantius loqueretur Ischomachus, si scriptum esset *ποιοῦντα*. Ad *τινὰς*, ad quod repetendum est *ἀδικοῦντας*, refer etiam *ποιοῦντας*. Ceterum his verbis respondet Ischomachus alteri quaestionis parti: *ὅπως δύνῃ λόγον — λαμβάνειν*.

§. 23. *οὐδὲν — παύομαι*]

τηγοροῦντός τινος τῶν οἰκετῶν ἢ ἀπολογουμένου ἀκού-
σας ἐλέγχειν πειρῶμαι, ἢ μέμφομαί τινα πρὸς τοὺς
φίλους ἢ ἐπαινῶ, ἢ διαλλάττω τινὰς τῶν ἐπιτηδείων
πειρώμενος διδάσκειν, ὡς συμφέρει αὐτοῖς φίλους
24 εἶναι μᾶλλον ἢ πολεμίους. ἐπιτιμῶμέν τινι στρατηγῷ
συμπαρόντες, ἢ ἀπολογούμεθα ὑπέρ του, εἴ τις ἀδί-
κως αἰτίαν ἔχει, ἢ κατηγοροῦμεν πρὸς ἀλλήλους, εἴ
τις ἀδίκως τιμᾶται. πολλάκις δὲ καὶ βουλευόμενοι, ἃ
μὲν ἂν ἐπιθυμῶμεν πράττειν, ταῦτα ἐπαινοῦμεν, ἃ
25 δ' ἂν μὴ βουλώμεθα πράττειν, ταῦτα μεμφόμεθα. ἤδη
δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ διειλημμένως πολλάκις ἐκρί-
θην ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. Ὑπὸ τοῦ, ἔφην ἐγώ,
ὦ Ἰσχόμαχε; ἐμὲ γὰρ δὴ τοῦτο ἐλάνθανεν. Ὑπὸ τῆς
γυναικός, ἔφη. Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, ἀγωνίζῃ;
Ὅταν μὲν ἀληθῆ λέγειν συμφέρῃ, πάνυ ἐπιεικῶς· ὅταν
δὲ ψευδῆ, τὸν ἥττω λόγον, ὦ Σώκρατες, οὐ μὰ τὸν
Δί', οὐ δύναμαι κρείττω ποιεῖν. καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἴσως
γάρ, ὦ Ἰσχόμαχε, τὸ ψεῦδος οὐ δύνασαι ἀληθὲς ποιεῖν.

D. *ἀπολογουμένων*. — Quae vulgo post *πειρῶμαι* sequebantur, *ὅ τι ἂν ψεύδηται*, cum libris scrr. et edd. Streb. et Camerar. seclusit Zeun. primus, omisit Weisk. — Edd. vett. Steph. I. Wels. Zeun. *ὥςτε συμφέρει*; *ὡς* est etiam in Vict.

§. 24. Ab initio Weiskio et Schneidero aliquid deesse videtur, quale est: *καὶ ἐν τῇ στρατιᾷ*; Iacobs. Add. ad Athen. p. 171. excidisse putat initio paragraphi *ἢ πολεμοῦντες*; Schaefer. *ἔτι ἐπιτιμῶμεν* corrigit; Voigtl. olim *ἔπειτα ἐπιτιμῶμεν*, postmodum *ἢ ἐπιτ.* maluit, postremo defendit asyndeton. — A. C. D. *αἰτίαν ἔχοι*. — *εἴ τι ἀδίκως τιμ.* Vict. — D. *βουλόμενοι*. — L. G. D. Vill. Vict. *τὰ δ' ἂν μή*. — G. Vill. edd. vett. *βουλόμεθα*.

§. 25. C. D. Y. *διειλημένως*; vulg. *διειλημμένως*, quod restitui; Schneid. et seqq. edd. *διειλημμένος*. — L. C. D. Steph. II. *ἥσσω*. — *Δία οὐ* L. — *ὦ* ante *Ἰσχομ.* om. Bas. II.

Ita gravius negatur quam per **οὐ — παύομαι**. Comment. IV, 4, 10: **ἐγὼ ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος.** Cyr. I, 6, 16. Aristoph. Nub. 538: **οὐδὲν ἦλθεν.** Herbst. ad Comment. l. l. V. ad I, 11.

§. 24. **ἐπιτιμῶμεν**] Ischomachus non solum cum familia, sed etiam cum amicis colloquia dicit. V. quae antecedunt **τῶν ἐπιτηδείων**. In his disserunt, praesente et iudice aliquo duce, aliquando de virtutibus, quas praestare, de vitiis, quae vitare debeat miles. — In asyndeto autem non magis haeremus, quam XX, 8 init. Ubi pergitur in oratione ad novam rem, saepe omittuntur copulae **δέ, ἔπειτα, καί**, similesque. V. Krüger. Ind. gramm. Anab. s. v. Asyndeton. Infra XIII, 1.

§. 25. **διειλημμένως**] Hoc unice verum est, si quidem **ἐκρί-**

CAPUT XII.

ARGUMENTUM.

Socrati, qui Ischomacho, ne forte domi negligat res necessarie agendas, abeundi dat veniam, respondet hic sua munera interim exsequi villicum. Deinde, rogante Socrate, narrat Ischomachus villicos a se legi eos, quos speret sibi redditum iri benevolos et rerum agendarum studiosos, repudiari homines intemperantes, somnolentos et libidinosos; si qui autem sint quaestuosi, eorum lucri studium ut generosius reddat, se dare operam; ceterum sine diligentissima et ubique praesenti ipsius domini cura nihil posse in administranda re domestica profici.

Ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, μή σε κατακωλύω, ὦ Ἰσχό- 1
μαχε, ἀπιέναι ἤδη βουλόμενον; Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώ-

Cap. XII. §. 1. Vulgo post *βουλόμενον* ponunt interrogationis signum, quod cum Schneid. et Reis. delevi.

θην omnino non mediam, nedum h. l. habet significationem, sed passivam. V. Sturz. Lex. Xen. Camerar.: „Iam vero, o Socrates, etiam distincte saepius iudicium de me est factum, quae poena aut multa sufferenda esset."

ὅτι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι] Haec formula, quae solemnis iudicii publici erat, facete etiam usurpatur Symp. V, 8: *Ἀλλὰ διαφερόντως, ἔφη, τὰς ψήφους, ἵνα ὡς τάχιστα εἰδῶ, ὅτι με χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι.* V. ibi Bornem. et Herbst. Saupp. ad Comment. II, 9, 5.

ἀγωνίζῃ] causam agis. Coram iudicibus causam agere significat *ἀγωνίζεσθαι* etiam Plat. Euthyphr. p. 3. E: *Ἀλλ' ἴσως οὐδὲν ἔσται, ὦ Σώκρατες, πρᾶγμα, ἀλλὰ σύ τε κατὰ νοῦν ἀγωνιεῖ τὴν δίκην, οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ τὴν ἐμήν.* Proprie *ἀγωνίζεσθαι* oratores dicuntur, qui causam publice orant. Comment. III, 7, 4: *Οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἰδίᾳ τε διαλέγεσθαι καὶ ἐν τῷ πλήθει ἀγωνίζεσθαι.* Ibi plura congessit Saupp.

τὸν ἥττω λόγον] Socrates dicebatur docere *τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν*, id est, interprete Gellio V, 3: quanam verborum industria causa inferior fieret potior. SCHNEID. Cf. Aristoph. Nub. 114 sqq. Plat. Apol. p. 19.

Cap. XII. §. 1. *μή σε κατακωλύω*] De vocabulo *μή* in interrogationibus usurpato vid. Herm. Vig. p. 789. Rost. §. 123b, 8. a. aa. *γ*. p. 669. ed. VI.

Μὰ Δί' — ἐπεὶ οὐκ] Ad *μὰ Δί'* subaudi: *οὔ με κατακωλύεις*. V. Herbst. Comment. I, 4, 9. III, 4. 3. Est igitur haec iurandi formula semper negantis, nunquam affirmantis.

κράτες· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, πρὶν παντάπασιν ἡ
2 ἀγορὰ λυθῇ. Νὴ Δί', ἔφην ἐγώ, φυλάττῃ γὰρ ἰσχυ-
ρῶς, μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν, τὸ ἀνὴρ καλὸς
κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. νῦν γὰρ πολλῶν σοι ἴσως ὄντων
ἐπιμελείας δεομένων, ἐπεὶ συνέθου τοῖς ξένοις, ἀνα-
μένεις αὐτούς, ἵνα μὴ ψεύσῃ. Ἀλλά τοι, ὦ Σώκρατες,
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδ' ἐκεῖνά μοι ἀμελεῖται, ἃ σὺ λέ-
3 γεις· ἔχω γὰρ ἐπιτρόπους ἐν τοῖς ἀγροῖς. Πότερα δέ,
ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅταν δεηθῇς ἐπιτρόπου, κα-
ταμαθών, ἤν που ᾖ ἐπιτροπευτικὸς ἀνήρ, τοῦτον πειρᾷ
ὠνεῖσθαι, ὥςπερ ὅταν τέκτονος δεηθῇς, καταμαθών,
εὖ οἶδ' ὅτι, ἤν που ἴδῃς τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾷ
4 κτᾶσθαι. ἢ αὐτὸς παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους; Αὐτὸς
νὴ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶμαι παιδεύειν. καὶ γὰρ
ὅςτις μέλλει ἀρκέσειν, ὅταν ἐγὼ ἀπῶ, ἀντ' ἐμοῦ ἐπι-

Post Σώκρατες addit Vill. ὁ Ἰσχόμαχος. — L. A. C. D. om. ἡ ante ἀγορά.

§. 2. L. G. A. C. D. edd. vett. ἀποβάλῃ. — L. (e corr.) G. A. C. D. edd. vett. ἀναμένειν; ἀναμένεις, quod L. a pr. m. habebat, dedit Brod. — ὁ Ἰσχόμ. om. edd. vett.; L. G. A. C. D. Vict. Dind. Kerst. sic collocant: ὦ Σώκρ., ἔφη ὁ Ἰσχ.; vulg. ἔφη ὁ Ἰσχ., ὦ Σώκρ. — μοι post ἐκεῖνα om. G.

§. 3. G. ἔφην ἐγώ. — G. edd. vett. καταμαθεῖν; καταμαθών, quod dedit Brod., habet etiam Vict.

§. 4. ἔφη, quod om. edd. vett., addunt etiam Vill. et Vict. —

ἡ ἀγορὰ] Haud scio, an omitti possit articulus. Abest certe in his formulis: πρίασθαί τι ἐξ ἀγορᾶς VIII, 22. ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν Anab. I, 8, 1. περὶ πλήθουσαν ἀγοράν ibid. II, 1, 7. πληθούσης ἀγορᾶς Comment. I, 1, 10.

πρὶν παντάπασιν ἡ ἀγορὰ λυθῇ] Dind. desiderat ἄν. Sed vid. Venat. III, 6: πρὶν ἴδωσιν ὑποκινοῦντα. Hellen. I, 3, 11: μέχρις ἔλθῃ (Schneid. ἔλθοι). Matth. §. 522. not. Rost. §. 121. annot. [1]. De hac horas matutinas obiter denotandi ratione plura disserit Becker. in Charicle T. I. p. 252.

§. 2. ὄντων — δεομένων] Bernh. Synt. p. 334. Saupp. ad Comment. II, 1, 24. V. ad VII, 21.

ἐπιτρόπους] fuisse servos monet Becker. in Charicle T. II. p. 37. Cf. ad XXI, 9.

§. 3. ἐγὼ ἔφην] Legitimum ordinem esse dicunt ἔφην ἐγώ. Cui legi repugnant multa exempla, quae affert Frotscher. ad Hier. I, 1. In hoc capite v. §. 6. 11. 12. 13. 17.

εὖ οἶδ' ὅτι] mediae orationi insertum, est fortissime asseverantis, sicuti etiam οἶσθ' ὅτι, εὖ ἴσθι, de quo vide ad X, 13. Cf. Hellen. VI, 1, 4. Alibi οἶδ' ὅτι servit ironiae Socraticae, e. g. Comment. III, 6, 10., ut Latinorum credo.

§. 4. τί — καὶ δεῖ] Hellen. I, 7, 26: τί δὲ καὶ δεδιότες σφόδρα οὕτως ἐπείγεσθε; Anab. I, 8,

μελούμενος, τί αὐτὸν καὶ δεῖ ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ ἅπερ
ἐγώ; εἴπερ γὰρ ἱκανός εἰμι τῶν ἔργων προστατεύειν,
κἂν ἄλλον δήπου δυναίμην διδάξαι ἅπερ αὐτὸς ἐπί-
σταμαι. Οὐκοῦν εὔνοιαν πρῶτον, ἔφην ἐγώ, δεήσει 5
αὐτὸν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς, εἰ μέλλοι ἀρκέσειν ἀντὶ
σοῦ παρών. ἄνευ γὰρ εὐνοίας τί ὄφελος καὶ ὁποιασ-
τινοσοῦν ἐπιτρόπου ἐπιστήμης γίγνεται; Οὐδὲν μὰ Δί',
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἀλλά τοι τὸ εὐνοεῖν ἐμοὶ καὶ τοῖς
ἐμοῖς ἐγὼ πρῶτον πειρῶμαι παιδεύειν. Καὶ πῶς, ἐγὼ 6
ἔφην, πρὸς τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς
διδάσκεις ὅντινα ἂν βούλῃ; Εὐεργετῶν νὴ Δί', ἔφη ὁ
Ἰσχόμαχος, ὅταν τινὸς ἀγαθοῦ οἱ θεοὶ ἀφθονίαν διδῶ-
σιν ἡμῖν. Τοῦτο οὖν λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὅτι οἱ ἀπολαύ- 7
οντες τῶν σῶν ἀγαθῶν εὖνοι σοι γίγνονται καὶ ἀγα-
θόν τί σε βούλονται πράττειν; Τοῦτο γὰρ ὄργανον, ὦ

ἐπιμελούμενος L. G. A. C. D. Vill.; vulg. ἐπιμελόμενος. — G. καὶ ἄλλων.

§. 5. L. G. A. (ibi deletur littera ν) D. edd. vett. δεήσειν, quod correxit Brod.; Camerar. malebat δεήσειεν. — L. G. C. μέλλει, quod praefert Schneid. — L. ante corr. γίγνηται habuisse videtur.

§. 6. Iunt. Bas. II. διδάσκειν. — G. a pr. m. ὅτινα ἂν βούλει; L. ὅντινα ἂν βούλει. — C. ἔφην Ἰσχόμαχος.

§. 7. A. a pr. m. βούλωνται. — D. τοῦτό γε ὀργ., suprascripto γάρ.

16: ἤρετο, ὅ τι καὶ εἴη τὸ σύνθημα. Ibid. V, 8, 2: ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα, ποῦ καὶ ἐπλήγη. Vect. IV, 21: πῶς καὶ φωράσειεν ἄν τις; vel addito ποτὲ, ut Hellen. II, 3, 47: τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; Intendit καί post pronomina vel adverbia interrogativa, et plerumque reddi potest per: „tandem." Hart. §. 775. f.

§. 5. πρῶτον] verti potest „antea," notante Herbstio ad Symp. II, 4: αἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἐλευθερίων μόχθων ὀσμαὶ ἐπιτηδευμάτων τε πρῶτον καὶ χρόνου πολλοῦ δέονται, εἰ μέλλουσιν ἡδεῖαί τε καὶ ἐλευθέριοι ἔσεσθαι.

δεήσει — εἰ μέλλοι] „si (quod cogitas, quod postulas,) sufficere debet in locum tuum substitutus." Plat. Phaed. p. 105. B: εἰ γάρ ἔροιό με, ᾧ ἂν τί σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης. Matth. §. 524, 3. Rost. §. 121, 10. B. I. p. 629 sq. ed. VI. Recte Bornem. ex cod. Vat., quum Eton. etiam εἰ habeat, Anab. V, 6, 9. Εἰ δὲ καὶ δυνηθεῖτε τὰ — ὄρη κλέψαι —, ἥξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς pro vulg. Ἢν δὲ — δυνηθῆτε dedisse videtur.

ἄνευ γὰρ εὐνοίας] Columella XI, 1: „nec solum an perdidicerit (villicus) disciplinam ruris, sed an etiam domino fidem ac benevolentiam exhibeat, sine quibus nihil prodest villici summa scientia."

8 Σώκρατες, εὐνοίας ἄριστον ὁρῶ ὄν. Ἢν δὲ δὴ εὔνους
σοι γένηται, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἦ τούτου ἕνεκα ἱκα-
νὸς ἔσται ἐπιτροπεύειν; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ἑαυτοῖς εὖ-
νοι πάντες ὄντες ὡς εἰπεῖν ἄνθρωποι, πολλοὶ αὐτῶν
εἰσίν, οἳ οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως αὐτοῖς
9 ἔσται ταῦτα, ἃ βούλονται εἶναί σφισι, τὰ ἀγαθά; Ἀλλὰ
καὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, τοιούτους ὅταν ἐπι-
τρόπους βούλωμαι καθιστάναι, καὶ ἐπιμελεῖσθαι δι-
10 δάσκω. Πῶς, ἔφην ἐγώ, πρὸς τῶν θεῶν; τοῦτο γὰρ
δὴ ἐγὼ παντάπασιν οὐ διδακτὸν ᾤμην εἶναι, τὸ ἐπι-
μελῆ ποιῆσαι. Οὐδὲ γάρ ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
ἐφεξῆς γε οὕτως οἷόν τε πάντας διδάξαι ἐπιμελεῖς εἶναι.
11 Ποίους μὲν δή, ἐγὼ ἔφην, οἷόν τε; πάντως μοι σαφῶς
τούτους διασήμηνον. Πρῶτον μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες,

§. 8. A pr. m. εὔνοι σοι G.; εὔνου σοι A. — Iunt. Bas. II. om. ὄντες. — ἔτι καὶ C. — C. om. ἔσται. — In libris et edd. vett. excepta Cast. τι ἀγαθά, quod correxit Brod. — Post τι ἀγαθὰ desunt in L. omnia usque ad XIX, 15. sine ullo lacunae indicio.

§. 9. Vulg. ἐγὼ ante τοιούτους omisi cum G. A. C. D. edd. vett. — Vulg. βούλομαι correxit ex G. Zeun.

§. 10. Iunt. ἐπιμελεῖ; Cast. Bas. I. II. marg. Steph. Hal. ἐπιμελεῖς. — Edd. vett. excepta Cast. διδάξας; verum dant etiam Vill. Vict.

§. 8. **εὔνοι πάντες ὄντες — — πολλοὶ αὐτῶν**] Est haec appositio quam dicunt partitiva, de qua diserte agit Rost. §. 101, 3. b. annot. 3. ed. VI. Matth. §. 562, 1. not. Cf. Cyr. IV, 5, 37: **καινὰ γὰρ ἡμῖν ὄντα τὰ παρόντα, πολλὰ αὐτῶν ἐστιν ἀσύντακτα**, ubi plura huius generis affert Popp. Supra VII, 28. Infra XIV, 7. XVII, 2. Saupp. ad Comment. I, 2, 24.

ὡς εἰπεῖν] I. e. „fere," quod refer ad *πάντες*. Hellen. VII, 2, 2: *ἐπιστρατευόντων δ' αὐτοῖς ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν Ἑλλήνων, πιστοὶ διέμειναν.* Supra III, 4.

§. 10. **τοῦτο**] Hoc pronomen tanquam introducit quae per epexegesin sequuntur, **τὸ ἐπιμελῆ ποιῆσαι**. Comment. IV, 7, 5: **τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα καὶ τοὺς πλάνητάς τε καὶ ἀσταθμήτους ἀστέρας γνῶναι**, ubi v. Saupp. Kühner. §. 631, 2. b. Matth. §. 439. not. 1. b. Cf. infra XIII, 1, 6.

ἐφεξῆς — πάντας] omnes secundum ordinem, i. e. omnino omnes. Sic Hellen. IV, 6, 4: *ὡς δῃώσοι πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν ἐφεξῆς*, totam terram, nulla eius parte praetermissa.

§. 11. **ἐπιμελεῖσθαι ποιῆσαι**] V. IX, 12. Cyr. III, 3, 12: *ἐποίησε ἐρωτικῶς ἔχειν.* IV, 5, 48: *αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε.* alibi.

§. 12. **οἵ γε τοῦ ὕπνου**] Sc. *ἀκρατεῖς ὄντες.*

αὐτός] spectat ad *οἵ γε τοῦ ὕπνου.* Hipparch. IV, 19: *Κἂν μεταθέων γέ τις ἐπιγίγνηται*

τοὺς οἴνου ἀκρατεῖς οὐκ ἂν δύναιο ἐπιμελεῖσθαι ποιῆσαι· τὸ γὰρ μεθύειν λήθην ἐμποιεῖ πάντων τῶν πράττειν
δεομένων. Οἱ οὖν τούτου ἀκρατεῖς μόνοι, ἐγὼ ἔφην, 12
ἀδύνατοί εἰσιν ἐπιμελεῖς ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἄλλοι τινές; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἵ γε τοῦ ὕπνου· οὔτε γὰρ ἂν αὐτὸς δύναιτο καθεύδων τὰ δέοντα ποι-
εῖν οὔτε ἄλλους παρέχεσθαι. Τί οὖν; ἐγὼ ἔφην, οὗ- 13
τοι αὖ μόνοι ἀδύνατοι ἡμῖν ἔσονται ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν διδαχθῆναι, ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τούτοις; Ἔμοιγέ τοι δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἱ τῶν ἀφροδισίων δυςέρωτες ἀδύνατοι εἶναι διδαχθῆναι ἄλ-
λου τινὸς μᾶλλον ἐπιμελεῖσθαι ἢ τούτου· οὔτε γὰρ 14
ἐλπίδα οὔτ' ἐπιμέλειαν ἡδίονα ῥάδιον εὑρεῖν τῆς τῶν παιδικῶν ἐπιμελείας, οὐδὲ μήν, ὅταν παρῇ τὸ πρα-

§. 11. G. A. D. Vict. *ἐπιμελεῖσθαι*, quod restitui. Vulg. *ἐπιμελεῖς*. — C. *πράττειν δυναμένων*.
§. 12. *μόνοι* dedit e Steph. II. et Cast. Zeun. Vulg. *μόνον*. — C. D. om. *Ναὶ μὰ Δί'* — *ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς* (in §. 13.).
§. 13. A. om. *ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς* — *εἶναι διδαχθῆναι*.
§. 14. Vict. *ῥᾷον*. — Vulg. *ὅταν παρείη*; Schneid. in cens. Oed. ed. Kust. p. 458., Dind. Kerst. corrigunt *παρῇ*; Orell. l. l. *παρειθῇ*.

κύων, *ἣν μὲν ἥττων ᾖ*, *τούτῳ ἐπιγίγνεται* (antea *οἱ λύκοι*). Vice versa Hier. III, 4. *αὐτάς*, quum antecedat *γυνή*. V. Bornem. Cyr. I, 6, 40. Bernh. Synt. p. 419.

ἄλλους παρέχεσθαι] Intellige *ποιοῦντας τὰ δέοντα*, ut XIV, 1. SCHNEID. Cyr. I, 6, 20: *πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας*. V. ad IV, 7.

§. 13. *οἱ τῶν ἀφροδισίων δυςέρωτες*] Columella: „Tum etiam sit a venereis amoribus aversus, quibus si se dederit, non aliud quidquam possit cogitare, quam illud, quod diligit. Nam vitiis eiusmodi pellectus animus nec praemium iucundius quam fructum libidinis, nec supplicium gravius quam frustrationem cupiditatis existimat." Sed *ἀφροδίσια* h. l. non sunt res venereae, sed potius idem, quod *παιδικά*, i. e. amasiae vel amasii. Sic Comment. I, 3, 8. *ἀφροδισίων* — *τῶν καλῶν*. V. Schneid. ad Comment. I, 3, 14. *Δυςέρως* autem est: „perdite, misere amans." De sententia cf. Cyr. V, 1, 7. Comment. I, 3, 11.

ἢ τούτου] Sc. *τῶν ἀφροδισίων*, vel potius *τοῦ ἐρᾶν*. Herbst. ad Xen. Comment. II, 2, 4. *τούτου* interpretatur *τοῦ τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμεῖν*.

§. 14. *ὅταν παρῇ*] Iunguntur quidem *ἐπειδάν* et *ὁπόταν* cum optativo Cyr. I, 3, 11. VIII, 1, 44., sed altero loco modorum attractio quaedam, priore oratio obliqua obtinet. Aliter etiam habet Hipparch. VII, 4: *ἢν δὲ ἡ μὲν πόλις τρέπηται* — *τοὺς δὲ ἱππέας ἀξιώσειε*. Recte vero Hellen. I, 7, 18. *ἂν ὑμεῖς γέ μοι πείθησθε* correxit Schneid., Vectig.

κτέον. τιμωρίαν χαλεπωτέραν εὐπετές ἐστι τοῦ ἀπὸ τῶν ἐρωμένων κωλύεσθαι. ὑφίεμαι οὖν καὶ οὓς ἂν τοιούτους γνῶ ὄντας μηδ' ἐπιχειρεῖν ἐπιμελητὰς τούτων τινὰς καθιστάναι.
15 Τί δέ, ἔφην ἐγώ, οἵτινες αὖ ἐρωτικῶς ἔχουσι τοῦ κερδαίνειν, ἦ καὶ οὗτοι ἀδύνατοί εἰσιν εἰς ἐπιμέλειαν τῶν κατ' ἀγρὸν ἔργων παιδεύεσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐάγωγοί εἰσιν εἰς τὴν τούτων ἐπιμέλειαν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο δεῖ ἢ δεῖξαι μόνον αὐτοῖς, ὅτι κερδαλέον ἐστὶν ἡ ἐπιμέλεια.
16 Τοὺς δὲ ἄλλους, ἔφην ἐγώ, εἰ ἐγκρατεῖς τέ εἰσιν ὧν σὺ κελεύεις καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖς εἶναι μετρίως ἔχουσιν, πῶς ἐκδιδάσκεις ὧν σὺ βούλει ἐπιμελεῖς γίγνεσθαι; Ἁπλῶς, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες. ὅταν μὲν γὰρ ἐπιμελουμένους ἴδω, καὶ

εὑρεῖν post ἐστι addere voluit Leunclav. — Schneid. mavult μηδ' ἐπιχειρῶ.

§. 16. πρὸς τὸ φιλ., quod coniecit Steph., ex G. dedit Zeun. pro vulg. πρὸς τῷ. — πῶς monente Weiskio cum Kerstio scripsi pro vulg. ὅπως. — ὧν σὺ βούλει scripsit Zeun. e coniectura Brodaei, Stephano et Camerario probata; vulg. ὡς σὺ retinuit Rei-

V, 13. ἄν τις ἀδικῇ τὴν πόλιν Saupp. Nostro loco, quamvis τὸ πρακτέον saepius instare cogitandum sit, exspectatio tamen futuri eventus clare significatur, neque pro εὐπετές ἐστι (εὑρεῖν) dictum est εὕροις ἄν. Quare Schneideri emendationem recipere non dubitavi.

ὑφίεμαι — μηδ' ἐπιχειρεῖν] Verbum ὑφίεσθαι significat: „abstinere, desistere, etwas aufgeben," e. c. Hellen. VII, 2, 4: οὐδὲ ὥς ὑφίεντο (τοῦ σύμμαχοι εἶναι τοῖς Λακεδαιμονίοις). Cyr. VII, 5, 22: τοῦ μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται. Additur autem infinitivis, qui pendent e verbis abstinendi, negativa particula μή simili ratione, atque iis, qui verbum ἀρνεῖσθαι et similia sequuntur: ἀπέχεσθαι — μὴ κλέπτειν infra XIV, 1. ἀπέχεσθαι μὴ ἱππεύειν Hipparch. IX, 5., ubi v. Saupp. Rost. §. 135, 6. b. α. Kühner. §. 717, 2. De omisso articulo v. supra ad XI, 17. Placet igitur, quod vertit Leuncl.: „quamobrem quoscunque tales esse animadverto, de iis remissius ago, ut ne quidem coner ipsos procuratores constituere."

§. 15. Τί δέ, — ἦ] Similiter propter plura verba interposita altera interrogandi particula subiicitur Cyr. I, 6, 12: τί γάρ, — ἦ μέμνησαι — ;

ἐρωτικῶς ἔχουσι τοῦ κερδαίνειν] Cyr. III, 3, 12: κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι. Hier. I, 21.

Οὐ μὰ Δί' — οὐδαμῶς γε] Cyr. V, 5, 18: Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή, ubi v. Bornem.

κερδαλέον — ἡ ἐπιμέλεια] Vid. ad I, 3.

§. 16. πρὸς τὸ φιλοκερδεῖς εἶναι] Schneid. comparat supra I, 21: πάνυ σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι.

πῶς ἐκδιδάσκεις] Intelle-

ἐπαινῶ καὶ τιμᾶν πειρῶμαι αὐτούς, ὅταν δὲ ἀμελοῦντας, λέγειν τε πειρῶμαι καὶ ποιεῖν ὁποῖα δήξεται αὐτούς. Ἴθι, ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τόδε μοι πα- 17
ρατραπόμενος τοῦ λόγου περὶ τῶν παιδευομένων εἰς τὴν ἐπιμέλειαν δήλωσον περὶ τοῦ παιδεύεσθαι, εἰ οἷόν τέ ἐστιν ἀμελῆ αὐτὸν ὄντα ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελεῖς.
Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδέν γε μᾶλλον ἢ 18
ἄμουσον ὄντα αὐτὸν ἄλλους μουσικοὺς ποιεῖν. χαλεπὸν γάρ, τοῦ διδασκάλου πονηρῶς τι ὑποδεικνύοντος, καλῶς τοῦτο ποιεῖν μαθεῖν, καὶ ἀμελεῖν γε ὑποδεικνύοντος τοῦ δεσπότου, χαλεπὸν ἐπιμελῆ θεράποντα γενέ-
σθαι. ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν, πονηροῦ μὲν δεσπότου 19
οἰκέτας οὐ δοκῶ χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι· χρηστοῦ μέντοι πονηροὺς ἤδη εἶδον, οὐ μέντοι ἀζημίους γε.

sig. — Ald. Bas. I. II. ἐπιμελὴς γίγν. — ἐπιμελουμένους dedi ex G. A. C. D.; vulg. ἐπιμελομένους.

§. 17. Cum Schneidero Iacobs. περὶ τοῦ παιδεύεσθαι delere mavult.

§. 18. γε post οὐδὲν in G. omissum probat Schneid.

§. 19. δὲ post ὡς om. Bas. II.

cto verbo aliquo ὅπως pro πῶς positum esse videtur tantum, ubi alterius interrogationem repetit alter: Aristoph. Eqq. 128: *NI.* καὶ πῶς; *ΔH.* ὅπως; ὁ χρησμὸς ἄντικρυς λέγει (vide Rost. §. 123b. annot. 2.); vel ubi subauditur verbum aliquod timendi vel cavendi, ut Cyr. V, 4, 21: καὶ ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον ἡδέως ὁρῶσιν. V. Rost. §. 122. annot. 4. Kühner. §. 837. not. 1.

§. 17. περὶ τοῦ παιδεύεσθαι] Iacobs. haec verba ex lemmate illorum, quae antecedunt, περὶ τῶν παιδευομένων, margini adscripto nata esse putat. Sed recte Heiland.: „In prioribus de educatione sermo est, quatenus pertinet ad eos, qui educantur, in posterioribus, quatenus pertinet ad eum ipsum, qui educat." Itaque probo Leunclavii versionem: „Age vero, inquam, Ischomache, nonnihil ab hac oratione de iis, qui ad diligentiam instituuntur, deflectens, etiam illud mihi de instituendi ratione declarato."

§. 18. οὐδέν γε μᾶλλον] nihilo certe magis. Comment. III, 9, 4: προςερωτώμενος δέ, εἰ τοὺς ἐπισταμένους μὲν ἃ δεῖ πράττειν, ποιοῦντας δὲ τἀναντία, σοφούς τε καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι νομίζοι· οὐδέν γε μᾶλλον, ἔφη, ἢ ἀσόφους τε καὶ ἀκρατεῖς· πάντας γὰρ οἶμαι κτλ.

ἀμελεῖν γε] Aristot. Oec. 6: οὐ γὰρ οἷόν τε, μὴ καλῶς ὑποδεικνύντος, καλῶς μιμεῖσθαι, οὔτ' ἐν τοῖς ἄλλοις οὔτ' ἐν ἐπιτροπείᾳ, ὡς ἀδύνατον μὴ ἐπιμελῶν δεσποτῶν ἐπιμελεῖς εἶναι τοὺς ἐφεστῶτας. GOETTL.

§. 19. ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν] Non solum in hac affinibusque formulis particulam finalem ὡς iungi cum infinitivo contra Krügerum (Anab. III, 1, 38.) demonstrat Saupp. ad Comment. III, 8, 10. Eq. IV, 3. Cf. Rost. §. 122, 9. animadv. 3. Kühner. §. 826, 1.

τὸν δὲ ἐπιμελητικοὺς βουλόμενον ποιήσασθαί τινας καὶ ἐφορατικὸν δεῖ εἶναι τῶν ἔργων καὶ ἐξεταστικὸν καὶ χάριν θέλοντα τῶν καλῶς τελουμένων ἀποδιδόναι τῷ αἰτίῳ, καὶ δίκην μὴ ὀκνοῦντα τὴν ἀξίαν ἐπιθεῖναι
20 τῷ ἀμελοῦντι. καλῶς δέ μοι δοκεῖ ἔχειν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἡ τοῦ βαρβάρου λεγομένη ἀπόκρισις, ὅτε βασιλεὺς ἄρα ἵππον ἐπιτυχὼν ἀγαθοῦ παχῦναι αὐτὸν ὡς τάχιστα βουλόμενος ἤρετο τῶν δεινῶν τινα ἀμφ᾽ ἵππους δοκούντων εἶναι, τί τάχιστα παχύνει ἵππον· τὸν δ᾽ εἰπεῖν λέγεται, ὅτι δεσπότου ὀφθαλμός. οὕτω δ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ τἆλλα μοι δοκεῖ δεσπότου ὀφθαλμὸς τὰ καλά τε κἀγαθὰ μάλιστα ἐργάζεσθαι.

Iunt. Bas. II. θέλοντι — ὀκνοῦντι.
§. 20. A. C. D. om. ἔχειν. — A. λεγομένου. — A. C. D. ὁ βασιλεὺς. — Vulg. ἵππῳ — ἀγαθῷ correxit Zeun.; in G. est a pr. m. ἵππον — ἀγαθῷ, sed correctum ἀγαθοῦ. — λέγεται om. A. C. D. Ald. — G. οὕτως. — C. D. τὰ καλὰ κἀγαθά.

§. 20. ἡ τοῦ βαρβάρου — ἀπόκρισις] Aristot. Oec. 6: καὶ τὸ τοῦ Πέρσου καὶ τὸ τοῦ Λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν λέγοι· ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς, τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμός, ἔφη· ὁ δὲ Λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνη, ἔφη. Aesch. Pers. v. 165: ὄμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν. Simile dictum est Catonis apud Plin. H. N. XVIII, 5: „frontem domini plus prodesse quam occipitium."

ἵππον — ἀγαθοῦ] Ἐπιτυγχάνειν τινός est: „nancisci aliquid;" sed ἐπιτυγχάνειν τινί semper est: „incidere": Anab. I, 9, 25: λέγων, ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνῳ ἐπιτύχοι. III, 4, 8. IV, 1, 9.

δεινῶν — δοκούντων εἶναι] De hac attractione vide Rost. §. 127.

ὅτι δεσπότου ὀφθαλμός] Saepe ὅτι introducit orationem rectam. Anab. I, 6, 8: Εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντου, ὅτι οὐδὲν ἀδικηθείς, ubi v. Krüger.

CAPUT XIII.

ARGUMENTUM.

Exponitur esse instituendos villicos, quid, quando et quomodo quaeque res sit expedienda vel administranda; insuper aliis servis imperandi artem illis debere imbui, quod qua ratione peragat, exponit Ischomachus.

Ὅταν παραστήσῃς τινί, ἔφην ἐγώ, τοῦτο καὶ πάνυ 1
ἰσχυρῶς, ὅτι δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὧν ἂν σὺ βούλῃ, ἦ ἱκα-
νὸς ἤδη ἔσται ὁ τοιοῦτος ἐπιτροπεύειν, ἤ τι καὶ ἄλλο
προςμαθητέον αὐτῷ ἔσται, εἰ μέλλει ἐπίτροπος ἱκανὸς
ἔσεσθαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἔτι μέντοι 2
λοιπὸν αὐτῷ ἐστι γνῶναι, ὅ τι τε ποιητέον καὶ ὁπότε
καὶ ὅπως, εἰ δὲ μή, τί μᾶλλον ἐπιτρόπου ἄνευ τού-
των ὄφελος ἢ ἰατροῦ, ὃς ἐπιμελοῖτο μὲν κάμνοντός
τινος πρωΐ τε ἰὼν καὶ ὀψέ, ὅ τι δὲ συμφέρον τῷ κά-
μνοντι ποιεῖν εἴη, τοῦτο μὴ εἰδείη; Ἐὰν δὲ δὴ καὶ 3
τὰ ἔργα μάθῃ ὡς ἔστιν ἐργαστέα, ἔτι τινός, ἔφην ἐγώ,
προςδεήσεται, ἢ ἀποτετελεσμένος ἤδη οὗτός σοι ἔσται
ἐπίτροπος; Ἄρχειν γε, ἔφη, οἶμαι δεῖν αὐτὸν μαθεῖν
τῶν ἐργαζομένων. Ἦ οὖν, ἔφην ἐγώ, καὶ σὺ ἄρχειν 4
ἱκανοὺς εἶναι παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους; Πειρῶμαί
γε δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ,
πρὸς τῶν θεῶν τὸ ἀρχικοὺς εἶναι ἀνθρώπων παιδεύ-
εις; Φαύλως, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὥςτε ἴσως ἂν
καὶ καταγελάσαις ἀκούων. Οὐ μὲν δὴ ἄξιόν γ', ἔφην 5

Cap. XIII. §. 1. Cast. Zeun. seqq. edd. addunt δὲ post ὅταν. — D. παραστήσας; Vict. παραστάσῃς. — C. μέλλοι.
§. 3. G. A. C. D. Vict. Iunt. Steph. I. Ἐὰν δὲ μή; marg. A. Cast. Bas. II. δὲ μήν; Ald. Steph. II. Bach. prorsus delent μή; δὲ δή dedit Zeun. ex Camerar. Volat. et Streb. verss. — Iunt. Bas. II. Zeun. ἔτι τίνος; Cast. ἢ ἔτι τινὸς; G. a pr. m. ἐστι τίνος, sed corr. — ἔφη, οἶμαι dedit Zeun. ex G. et Wels. pro vulg. ἔφην.
§. 4. Ald. ἱκανός. — G. γε δέ, ἔφη. — ἔφη post φαύλως, quod om. edd. vett., addunt etiam Vill. Vict. — G. καταγελάσας, quod natum esse ex κατεγέλασας suspicatur Schneid.
§. 5. Schneid. malebat οὐ μέντοι.

Cap. XIII. §. 1. Ὅταν] De omisso δέ v. ad XI, 24.

παραστήσῃς] Rep. Lac. XIII, 8 (ed. Haas.): οὐ γὰρ ἐβουλήθη οὔτε τοῖς βασιλεῦσι τυραννικὸν φρόνημα παραστῆσαι οὔτε τοῖς πολίταις φθόνον ἐμποιῆσαι τῆς δυνάμεως. Cf. Haas. ad III, 2.

τοῦτο — ὅτι] De τοῦτο introducente ea, quae adduntur per epexegesin, v. ad XII, 10. Anab. II, 6, 18: εὔδηλον αὖ καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας. III, 1, 43. V, 7, 7. Hier. I, 17. Infra XV, 7. XVIII, 10.

§. 2. εἰ δὲ μή] Scil. γνοίη. V. ad XV, 2.

ποιεῖν] Verba sic iungas: ὅ τι δὲ τῷ κάμνοντι συμφέρον εἴη ποιεῖν. De infinitivo ποιεῖν v. ad IV, 3.

§. 5. Οὐ μὲν δὴ ἄξιόν γ'] Anab. II, 2, 3: οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε. III, 2, 14: οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, vel, ubi γε traiectum est, Cyr. VI, 3, 10: οὐ

ἐγώ, τὸ πρᾶγμα καταγέλωτος, ὦ Ἰσχόμαχε. ὅςτις γάρ τοι ἀρχικοὺς ἀνθρώπων δύναται ποιεῖν, δῆλον, ὅτι οὗτος καὶ δεσποτικοὺς ἀνθρώπων δύναται διδάσκειν, ὅςτις δὲ δεσποτικούς, δύναται ποιεῖν καὶ βασιλικούς. ὥςτε οὐ καταγέλωτός μοι δοκεῖ ἄξιος εἶναι, ἀλλ' ἐπαί-
6 νου μεγάλου ὁ τοῦτο δυνάμενος ποιεῖν. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐκ δυοῖν τούτοιν τὸ πείθεσθαι μανθάνουσιν, ἔκ τε τοῦ ὅταν ἀπειθεῖν ἐπιχειρῶσι κολάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ὅταν προθύμως ὑπη-
7 ρετῶσιν εὖ πάσχειν. οἵ τε γοῦν πῶλοι καταμανθάνουσιν ὑπακούειν τοῖς πωλοδάμναις τῷ ὅταν μὲν πείθωνται τῶν ἡδέων τι αὐτοῖς γίγνεσθαι, ὅταν δὲ ἀπειθῶσι πράγματα ἔχειν, ἔςτ' ἂν ὑπηρετήσωσι κατὰ γνώμην τῷ
8 πωλοδάμνῃ· καὶ τὰ κυνίδια δὲ πολὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῇ γνώμῃ καὶ τῇ γλώσσῃ ὑποδεέστερα ὄντα ὅμως καὶ περιτρέχειν καὶ κυβιστᾶν καὶ ἄλλα πολλὰ μανθάνει τῷ αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ. ὅταν μὲν γὰρ πείθηται,

C. om. δῆλον, ὅτι — ποιεῖν. — G. βασιλεικούς. — ὁ ante τοῦτο om. C.

§. 7. C. D. Vict. οἵ τε οὖν. — A. C. D. πῶλοι μανθάνουσιν. — A. πωλοδάμνοις. — Iunt. Bas. II. τὸ ὅταν.

§. 8. Bas. I. II. καὶ ὅμως. — G. edd. vett. μανθάνειν; Brod. scribi voluit μανθάνουσι; μανθάνει dedit Cast. — Y. Bas. I. II. ἀμελεῖ.

§. 9. Schneid. praefert ἐπιδεικνύοντας, quod est in G. — C.

μὲν δή γ' ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Postremo loco eodem modo particulae μέν respondet ἀλλά.

ἀρχικοὺς — δεσποτικοὺς ἀνθρώπων] Sic dicere licet ex similitudine dictionis: ἄρχοντας, δεσποτοῦντας ἀνθρώπων. Sic Plat. Euthyphr. p. 3. C: διδασκαλικὸς τῆς αὑτοῦ σοφίας.

δεσποτικοὺς — διδάσκειν] I. e. τῷ διδάσκειν δεσποτικοὺς ποιεῖν. Bach. comparat Aeschin. Dial. I. p. 7: ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων. De hac adiectivi anticipatione v. ad IV, 7.

§. 6. Οὐκοῦν] H. e. ut igitur incipiam. Idem exprimit haec particula infra XVI, 10: οὐκοῦν τοῦτο μὲν οἶσθα, ὅτι τῷ σπόρῳ νεὸν δεῖ ὑπεργάζεσθαι;

ἐκ δυοῖν τούτοιν — ἔκ τε τοῦ] V. ad XII, 10.

τοῦ — κολάζεσθαι] De articulo a nomine suo diremto v. Bernh. Synt. p. 313. Hart. §. 753. not. 1. Cf. §. seq. XVII, 2. Haas. ad Remp. Lac. I, 6. VIII, 2: καὶ τῷ, ὅταν καλῶνται, τρέχοντες — ὑπακούειν. De re cf. Cyr. I, 6, 20 seq.

§. 9. ἐπιδεικνύοντα] Haec participia, quibus incertum inest subiectum, non rarius singulari quam plurali numero ponuntur, e. c. Rep. Ath. II, 4: ἐὰν δὲ προςίωσιν (οἱ πολέμιοι), ἀναβάντα ἀποπλεῖν (ἔξεστι). Est etiam,

λαμβάνει τι ὧν δεῖται, ὅταν δὲ ἀμελῇ, κολάζεται. ἀν- 9
θρώπους δ' ἔστι πιθανωτέρους ποιεῖν καὶ λόγῳ, ἐπι-
δεικνύοντα, ὡς συμφέρει αὐτοῖς πείθεσθαι, τοῖς δὲ
δούλοις καὶ ἡ δοκοῦσα θηριώδης παιδεία εἶναι πάνυ
ἐστὶν ἐπαγωγὸς πρὸς τὸ πείθεσθαι διδάσκειν· τῇ γὰρ
γαστρὶ αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἐπιθυμίαις προςχαριζόμενος ἂν
πολλὰ ἀνύτοις παρ' αὐτῶν. αἱ δὲ φιλότιμοι τῶν φύ-
σεων καὶ τῷ ἐπαίνῳ παροξύνονται. πεινῶσι γὰρ τοῦ
ἐπαίνου οὐχ ἧττον ἔνιαι τῶν φύσεων ἢ ἄλλαι τῶν σί-
των τε καὶ ποτῶν. ταῦτά τε οὖν, ὅσαπερ αὐτὸς ποιῶν 10
οἶμαι πιθανωτέροις ἀνθρώποις χρῆσθαι, διδάσκων οὓς
ἂν ἐπιτρόπους βούλωμαι καταστῆσαι καὶ τάδε συλ-
λαμβάνω αὐτοῖς· ἱμάτιά τε γάρ, ἃ δεῖ παρέχειν ἐμὲ
τοῖς ἐργαστῆρσι, καὶ ὑποδήματα οὐχ ὅμοια πάντα ποιῶ,
ἀλλὰ τὰ μὲν χείρω, τὰ δὲ βελτίω, ἵνα ᾖ τὸν κρείττω
τοῖς βελτίοσι τιμᾶν, τῷ δὲ χείρονι τὰ ἧττω διδόναι.
πάνυ γάρ μοι, ἔφη, δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀθυμία ἐγ- 11

om. γὰρ post τῇ. — A. om. καὶ τῷ ἐπαίνῳ — τῶν φύσεων. — Iunt. Bas. II. πειρῶσι.

§. 10. Weiskio et Schneidero monentibus aut ταῦτά τε esse mutanda, aut διδάσκω scribendum, Reisig. correxit postremum vocabulum, Kerst. coniicit τοιαῦτα οὖν — διδάσκων. — G. A. D. Ald. βούλομαι. — ἃ δεῖ revocavi ex G. A. C. D. Vict. pro vulg. ὅσα δεῖ. — C. ἐργαστῆσι. — A. C. D. Bas. I. II. κρείσσω.

§. 11. G. A. C. D. δοκεῖ, ἔφη.

ubi utrumque numerum uno loco videas coniunctum: Resp. Lac. VII, 4.

§. 10. ταῦτά τε οὖν] Particula τὲ semel posita imprimis apud Thucydidem et Xenophontem saepius nectit enuntiata: Thucyd. I, 50: τούς τε αὐτῶν φίλους — ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. I, 22. κτῆμά τε κτλ. Xen. Cyr. VIII, 4, 2: ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς πολὺ μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται καὶ ἥδεται. Cf. Kühner. §. 722, 7. — Camerar. καὶ τάδε συλλ. recte vertit: „insuper hoc quoque adiumenti ipsis a me affero." Verbo συλλαμβάνειν accusativus subiungitur etiam Cyr. III, 1, 28. VII, 5, 49. — Ceterum servato participio διδάσκων oratio etiam erit concinnior, si quidem in participio latet haec notio: „quoniam doceo."

ἱμάτιά τε γὰρ] Inservit γάρ explicando pronomini τάδε. Sic Comment. I, 1, 6: ἀλλὰ μὴν ἐποίει καὶ τάδε πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους· τὰ μὲν γὰρ κτλ., ubi v. Herbst. Matth. §. 615. Buttm. §. 149. p. 436. Cf. VI, 6.

οὐχ ὅμοια πάντα] Cf. Aristot. Oec. 5: ὥςπερ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅταν μὴ γίνηται τοῖς βελτίοσι βέλτιον, μηδὲ ἆθλα ᾖ ἀρετῆς καὶ κακίας, γίνονται χείρους, οὕτω καὶ περὶ οἰκέτας κτλ. Idem libertatem adeo pretium villico esse proponendam dicit: Δίκαιον γὰρ καὶ συμφέρον τὴν ἐλευθερίαν κεῖσθαι ἆθλον.

γίγνεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν ὁρῶσι τὰ μὲν ἔργα δι' αὐτῶν καταπρασσόμενα, τῶν δὲ ὁμοίων τυγχάνοντας ἑαυτοῖς τοὺς μήτε πονεῖν μήτε κινδυνεύειν ἐθέλοντας,
12 ὅταν δέῃ. αὐτός τε οὖν οὐδ' ὁπωςτιοῦν τῶν ἴσων ἀξιῶ τοὺς ἀμείνους τοῖς κακίοσι τυγχάνειν, τούς τε ἐπιτρόπους, ὅταν μὲν εἰδῶ διαδεδωκότας τοῖς πλείστου ἀξίοις τὰ κράτιστα, ἐπαινῶ, ἢν δὲ ἴδω ἢ κολακεύμασί τινα προτιμώμενον ἢ καὶ ἄλλῃ τινὶ ἀνωφελεῖ χάριτι, οὐκ ἀμελῶ, ἀλλ' ἐπιπλήττω καὶ πειρῶμαι διδάσκειν, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδ' αὐτῷ σύμφορα ταῦτα ποιεῖ.

C. D. ἐγγίνεσθαι. — G. A. C. D. Bas. I. II. καταπρασσόμενα pro vulg. καταπραττόμενα. — A. C. D. Iunt. Bas. II. τυγχάνοντα.
§. 12. G. τούς τ' ἐπιτρόπους. — Pro εἰδῶ flagitante Dindorfio dedit Kerst. ἴδω, quod vertunt Streb. Camerar. Volat. Leunclav. — καὶ ante ἄλλῃ om. A. — D. om. ἀνωφελεῖ. — αὐτῷ cum Steph. II. Dind. Kerst.; antea αὑτῷ.

§. 12. εἰδῶ] Reiicio ἴδω. Nam satis differunt quae mox sequuntur, ἢν δὲ ἴδω — τινα προτιμώμενον, et XII, 16, quem locum Kerst. comparari iubet, ab hoc loco. Illic sunt praesentis temporis participia, hic habes participium perfecti.

CAPUT XIV.

ARGUMENTUM.

A furandi libidine longissime absit villicus oportet. Hoc ut assequatur, Ischomachus legibus utitur tum patriis, tum Persicas adhibet, quae ea re valde commendantur, quod poenis non solum deterreant a male factis, sed praemiis etiam propositis alliciant ad bene faciendum.

---

1 Ὅταν δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, καὶ ἄρχειν ἤδη ἱκανός σοι γένηται, ὥστε πειθομένους παρέχεσθαι, ἦ ἀποτετελεσμένον τοῦτον ἡγῇ ἐπίτροπον, ἢ ἔτι τινὸς προς-
2 δεῖται ὁ ταῦτα ἔχων, ἃ σὺ εἴρηκας; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη

Cap. XIV. §. 1. Prius ἤδη abesse mavult Schneid., alterum vulg. ante τοῦτον positum omisi cum A. C. D. G. edd. vett.

ὁ Ἰσχόμαχος, τοῦ τε ἀπέχεσθαι τῶν δεσποσύνων καὶ μὴ κλέπτειν. εἰ γὰρ ὁ τοὺς καρποὺς μεταχειριζόμενος τολμῴη ἀφανίζειν, ὥστε μὴ λείπειν λυσιτελοῦντας τοῖς ἔργοις, τί ἂν ὄφελος εἴη τὸ διὰ τῆς τούτου ἐπιμελείας γεωργεῖν; Ἦ καὶ ταύτην οὖν, ἔφην ἐγώ, τὴν 3
δικαιοσύνην σὺ ὑποδύῃ διδάσκειν; Καὶ πάνυ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· οὐ μέντοι γε πάντας ἐξ ἑτοίμου εὑρίσκω ὑπακούοντας τῆς διδασκαλίας ταύτης. καίτοι τὰ μὲν 4
καὶ ἐκ τῶν Δράκοντος νόμων, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν Σόλωνος πειρῶμαι, ἔφη, λαμβάνων ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. δοκοῦσι γάρ μοι, ἔφη, καὶ οὗτοι οἱ ἄνδρες θεῖναι πολλοὺς τῶν νόμων ἐπὶ δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης διδασκαλίᾳ. γέγραπται γὰρ 5
ζημιοῦσθαι ἐπὶ τοῖς κλέμμασι, καὶ δεδέσθαι, ἤν τις

§. 2. Codd. Strebaei δεσποσίων. — G. a pr. m. τολμῶν.
§. 3. C. D. Ἦ καὶ ταύτην, ὡς ἔφην ἐγώ. — Cum Camerario Zeun. ὑποδύει.
§. 4. τῶν post ἐκ om. G. — C. D. ἐμβιβάζων. — Vulg. ἐπὶ δικαιοσύνῃ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας; Bach. ἐπὶ τοιαύτῃ διδασκαλίᾳ τῆς δικαιοσύνης; Zeun. ἐπὶ τῇ δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης διδασκαλίᾳ; Weisk. ἐπὶ δικαιοσύνης τοιαύτῃ διδασκαλίᾳ; Schneid. seclusit verba τῆς τοιαύτης διδασκαλίας; Reisig. coniecit: ἐπὶ δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης (deleto διδασκαλίας); Iacobs. ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διδασκαλίᾳ; Dind. ἐπὶ δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης διδασκαλίᾳ.
§. 5. A. δεδιέσθαι; Vict. δεδόσθαι. — Schneid. cum Weiskio mavult δεδέσθαι τοὺς ἐγχειροῦντας, καὶ θανατοῦσθαι, ἤν τις ἁλῷ ποιεῖν.

Cap. XIV. §. 2. **λυσιτελοῦντας**] refer ad καρπούς, h. e. fructus tale lucrum afferentes, quale par est pro impensis et operibus. Sic XX, 21: τὰ ἔργα μὴ τελεῖσθαι λυσιτελούντως πρὸς τὴν δαπάνην.

ὄφελος — τὸ] Quidni τοῦ scripserit Xenophon, ut tot aliis in locis? SCHNEID., cui respondet Reisig.: „ne tanta genitivorum multitudo in unum locum coagmentaretur." Sed v. Cyr. VII, 5, 80: τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος καταπρᾶξαι ἃ ἐπεθυμοῦμεν; Hellen. I, 1, 35: οὐδὲν ὄφελος ἔφη εἶναι τοὺς μετ' αὐτοῦ πολὺν ἤδη χρόνον Ἀθηναίους εἴργειν τῆς γῆς.

§. 3. **ὑποδύῃ**] De altera forma Xenophonti minus usitata v. Popp. Cyr. praef. p. XXXVIII. Bornem. ad Cyr. I, 4, 12. Kühner. exc. II. ad Comment. p. 488. prorsus abhorruisse ab usu formae ει Xenophontem contendit.

§. 4. **ἐμβιβάζειν**] facto et exemplo impellere et ducere. Simile est προσβιβάζειν τῷ λόγῳ, de quo dictum ad Comment. I, 2, 17. SCHNEID.

ἐπὶ δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης διδασκαλίᾳ] Pessime consuluit huic loco Schneid. Sublatis enim his verbis diceretur multas tantum, non omnes Draconis et Solonis leges spectasse iustitiam.

ἁλῷ ποιῶν, καὶ θανατοῦσθαι τοὺς ἐγχειροῦντας. δῆ-
λον οὖν, ἔφη, ὅτι ἔγραφον αὐτὰ βουλόμενοι ἀλυσι-
6 τελῆ ποιῆσαι τοῖς ἀδίκοις τὴν αἰσχροκέρδειαν. ἐγὼ οὖν,
ἔφη, καὶ τούτων προςφέρων ἔνια καὶ ἄλλα τῶν βασι-
λικῶν νόμων προςφερόμενος πειρῶμαι δικαίους περὶ
7 τὰ διαχειριζόμενα ἀπεργάζεσθαι τοὺς οἰκέτας. ἐκεῖνοι
μὲν γὰρ οἱ νόμοι ζημίαι μόνον εἰσὶ τοῖς ἁμαρτάνου-
σιν, οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι οὐ μόνον ζημιοῦσι τοὺς
ἀδικοῦντας, ἀλλὰ καὶ ὠφελοῦσι τοὺς δικαίους· ὥςτε
ὁρῶντες πλουσιωτέρους γιγνομένους τοὺς δικαίους τῶν
ἀδίκων πολλοὶ καὶ φιλοκερδεῖς ὄντες εὖ μάλα ἐπιμέ-
8 νουσι τῷ μὴ ἀδικεῖν. οὓς δ' ἂν αἰσθάνωμαι, ἔφη, ὅμως

C. om. ἔφη post οὖν, deinde ποιῆσαι. — αἰσχροκέρδειαν ex A. C. D. marg. Steph. restituit Zeun.; vulg. αἰσχροκερδίαν retinuit Weisk.

§. 6. C. Vict. καὶ τούτων, ἔφη; D. om. ἔφη. — G. A. C. D. Vict. προςφέρων, sed in A. deletur ς. — Vulgato προφερόμενος suadente Ernestio substituerunt Zeun. et seqq. edd. προςφερόμενος, quod habent G. A., sed in A. ς deletur; Schneid. praeferre videtur vulg. προφέρων — προφερόμενος; Kerst. monente Hermanno corrigit: ἐγὼ οὖν, ἔφη, καὶ τούτων προςφέρων ἔνια καὶ ἄλλα τῶν

§. 5. τοὺς ἐγχειροῦντας] Saepius ἐγχειρεῖν significat: „impetum facere in hostem": Cyr. VII, 1, 9: ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις. Hellen. IV, 5, 16: ἐγίγνοντο οἱ — πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ ἀεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Hipparch. V, 3: θάρσος αὐτοῖς ἐμποιεῖν, ὡς ἐγχειρῶσιν. Quid igitur? nonne h. l. οἱ ἐγχειροῦντες sunt „qui impetum facere conantur in eum, quem spoliare volunt?" Ita supersedeamus quam Weisk. et Schneid. probant verborum transpositione.

§. 6. προςφέρων — προςφερόμενος] Si genuinum est προφέρων, de qua re dubito, verte: „proponens, in medium proferens." Sed sententiae aptius esse videtur προςφέρων, i. e. „adhibens." Sic λόγον προςφέρειν τινί similiaque dicuntur, quanquam exempla huic prorsus paria in promptu non habeo. Quia autem leges a Persis petitae, antequam Graecis adhibeantur, aliquo modo eorum ingenio vel moribus debent accommodari, subiicitur προςφερόμενος, i. e. „curans, ut adhibeantur." V. Matth. §. 492. c. Rost. §. 113. p. 552. Hart. §. 714, 5. — βασιλικῶν νόμων Vales. ad Harpocr. p. 210. interpretatur: „sacras Eumolpidarum leges," de quibus Lysias p. 108. ed. Taylor., quoniam βασιλεὺς mysteriis praeesset. In eandem sententiam disputat Goettl. ad Philod. p. 194. comparans Athen. VI, 5, 27. p. 234. F. p. 235. C. Sed rectius Bach. et Zeun. collatis iis, quae sequuntur, censent intelligere Xenophontem regum Persarum instituta, qualia commemorantur supra IV, 8 seqq. Cyr. I, 6, 20. VII, 5, 35. VIII, 1, 26. Cf. etiam I, 2, 3. VIII, 1, 4. 39. 6, 11. Ut Persarum rex κατ' ἐξοχὴν dicitur βασιλεύς, sic βασιλικός de eodem rege intelligendum est; v. Sturz. Lex. Xen. s. v.

§. 7. καὶ φιλοκερδεῖς ὄντες] quamvis lucri sint studiosi. V. ad XII, 8.

καὶ εὖ πάσχοντας ἔτι ἀδικεῖν πειρωμένους, τούτους ὡς ἀνηκέστους πλεονέκτας ὄντας ἤδη καὶ τῆς χρήσεως
ἀποπαύω. οὓς δ' ἂν αὖ καταμάθω μὴ τῷ πλέον ἔχειν 9
μόνον διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐπαιρομένους δικαίους εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἐπιθυμοῦντας ὑπ' ἐμοῦ, τούτοις ὥςπερ ἐλευθέροις ἤδη χρῶμαι, οὐ μόνον πλουτίζων, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ὡς καλούς τε κἀγαθούς. τού- 10
τῳ γάρ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, διαφέρειν ἀνὴρ φιλότιμος ἀνδρὸς φιλοκερδοῦς, τῷ ἐθέλειν ἐπαίνου καὶ τιμῆς ἕνεκα καὶ πονεῖν ὅπου δεῖ καὶ κινδυνεύειν καὶ αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι.

βασιλικῶν νόμων πειρῶμαι. — G. *τὰ χειριζόμενα.*
§. 7. C. *οὐ μόνους.*
§. 8. Cum Coraio ad Theophr. Charact. p. 338. pro *χρήσεως* Schneid. dedit *χειρίσεως*; Reisig. mavult *κτήσεως.*
§. 9. A. *τὸ πλέον μόνον — δικαιοσύνην ἔχειν ἐπαινουμένους.* — G. A. C. D. edd. vett. *τῷ ἐπαινεῖσθαι.* — G. *ὅσα τε ἐλευθερίοις*; Vict. *ὅσα περ.* — G. *τε καὶ ἀγαθούς.*
§. 10. Vict. *τοῦτο γὰρ.* — G. A. C. D. edd. vett. *τοῦ ἐθέλειν.*

§. 8. *ὅμως καὶ εὖ πάσχοντας*] V. ad II, 4.
τῆς χρήσεως] Hoc restitui cum Dindorfio. Kerst. praeeunte Camerario interpretatur: „non amplius iis utor." Ego praeferam hanc interpretationem: „removeo ab usu (qui cum administratione coniunctus est)."
§. 10. *τούτῳ — τῷ ἐθέλειν*] Cf. Hier. VII, 3: *τούτῳ (δοκεῖ) διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι.* V. ad XII, 10. Advertant tirones verbi *ἐθέλειν* significationem quum omnino, tum h. l. satis discedere ab ea, quam plerumque habet nostrum „wollen." Cf. Comment. III, 3, 9. alibi.

CAPUT XV.

ARGUMENTUM.

Socratis rogatu iam transit Ischomachus ad ipsius agriculturae praecepta. Praefatur autem ita, ut ostendat illam per se esse cognitu facilem, et a rusticis ob mores ingenuos, quibus sint praediti, libenter tradi, quidquid interrogentur: illos enim hoc in genere praestare artificibus, qui, vel invidia vel lucro ducti, studiose celent quae in quaque arte sint praestantissima. Qua narratione Socrates ita allicitur, ut statim illa praecepta percipere flagitet.

---

1 Ἀλλὰ μέντοι ἐπειδάν γε ἐμποιήσῃς τινὶ τὸ βούλεσθαί σοι εἶναι τἀγαθά, ἐμποιήσῃς δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ταῦτά σοι ἐπιτελῆται, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐπιστήμην κτήσῃ αὐτῷ, ὡς ἂν ποιούμενα ἕκαστα τῶν ἔργων ὠφελιμώτερα γίγνοιτο, πρὸς δὲ τούτοις ἄρχειν ἱκανὸν αὐτὸν ποιήσῃς, ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν ἥδηταί σοι τὰ ἐκ τῆς γῆς ὡραῖα ἀποδεικνύων ὅ τι πλεῖστα, ὥσπερ σὺ σαυτῷ, οὐκέτι ἐρήσομαι περὶ τούτου, εἰ ἔτι τινὸς ὁ τοιοῦτος προσδεῖται· πάνυ γάρ μοι δοκεῖ ἤδη πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι ἐπίτροπος ὢν τοιοῦτος. ἐκεῖνο μέντοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, μὴ ἀπολίπῃς, ὃ ἡμῖν ἀργότατα ἐπιδεδράμηται τοῦ λόγου.

Cap. XV. §. 1. G. Iunt. σε εἶναι. — C. D. σοι ταῦτα. — A. a pr. m. C. D. edd. vett. ἐπιτελεῖται; G. ἐπιμελῆται. — Bornem. coniecit κτίσῃς αὐτῷ. — Vulg. ἤδη τέ σοι — ἀποδεικνύων, quod suadentibus Stephano, Welsio, Bachio Schneid. mutavit in ἀποδεικνύοντα, comprobatum etiam Reisigio; Hermann. dedit ἥδηταί σοι — ἀποδεικνύων, receptum a Dind. et Kerstio.

§. 3. Suadente Ernestio Schneid. et cum eo Dind. et Reisig. vulgatum sectionum ordinem ita immutaverunt, ut, quae nobis sunt

Cap. XV. §. 1. ὅπως — ἐπιτελῆται] Post verbum ἐπιμελεῖσθαι et similia, quae curam significant, ὅπως (i. e. quomodo) iungitur cum coniunctivo sine ἄν, quia his verbis deliberandi aliqua notio inest. Supra XI, 8. Anab. III, 1, 38. R. Eq. II, 3. Hipparch. I, 3. Saupp. Comment. II, 2, 6. Bornem. Symp. VIII, 25. Poppo de part. ἄν in Miscc. Critt. Vol. I. P. I. p. 40. Rost. §. 122, 10. b.

κτήσῃ αὐτῷ] Bornem. ἐπιστήμην κτίσῃς αὐτῷ eodem sensu intelligi vult, quo κτίζειν τέχνην dici docet Steph. Thes. T. IV. p. 1306. Sed non opus est coniectura. Cf. Cyr. III, 3, 3: ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ ταῖς θυγατράσι καὶ τοῖς υἱοῖς, ὅ τι κεκτημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε. Hier. XI, 13: κτῶ δὲ αὐτῇ συμμάχους.

§. 2. εἰ δὲ μή, — εἰ μή] Haec spectare videntur ad incomptum illud dicendi genus, quo nonnunquam utitur Xenophon. Ad εἰ δὲ μή intelligas μάθοι. Ceterum de εἰ δὲ μή non praegresso εἰ μή cf. supra XIII, 2. Anab. VII, 7, 17. Accipias hanc formulam tanquam adverbium significans „alioquin," cui explicando inserviunt εἰ μή τις ἐπίσταιτο κτλ. Alius generis sunt loci, quibus εἰ δὲ μή post negativam sententiam positum esse videtur pro εἰ δέ, de quibus v. ad III, 12.

§. 3. ἐνταῦθα] Sane mireris, quomodo fieri potuerit, ut quibusdam viris doctis illa, quam Ernestius commendaverat, sectionum collocatio multo praestantior esse videretur quam vulgata. Nam cur se ipse interpellet Socrates per Ἀλλὰ ταῦτα κτλ. (§. 3. Schneid.) atque uno tenore quae sequuntur verba usque ad

Τὸ ποῖον; ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Ἔλεξας δήπου, ἔφην ἐγώ, 2
ὅτι μέγιστον εἴη μαθεῖν, ὅπως δεῖ ἐξεργάζεσθαι ἕκαστα·
εἰ δὲ μή, οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γί-
γνεσθαι, εἰ μή τις ἐπίσταιτο ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν. ἐν- 3
ταῦθα δὴ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος, Τὴν τέχνην με ἤδη, ὦ
Σώκρατες, κελεύεις αὐτὴν διδάσκειν τῆς γεωργίας; Αὕ-
τη γὰρ ἴσως, ἔφην ἐγώ, ἤδη ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τοὺς μὲν
ἐπισταμένους αὐτὴν πλουσίους, τοὺς δὲ μὴ ἐπισταμέ-
νους πολλὰ πονοῦντας ἀπόρως βιοτεύειν. Νῦν τοίνυν, 4
ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ταύτης τῆς
τέχνης ἀκούσῃ. τὸ γὰρ ὠφελιμωτάτην οὖσαν καὶ ἡδί-
στην ἐργάζεσθαι καὶ καλλίστην καὶ προςφιλεστάτην
θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις, ἔτι πρὸς τούτοις καὶ ῥᾴστην

3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, sic sint ordinatae: 5, 6, 7, 8, 9, 3, 4; veterem ordinem, quem copiose et ad persuadendum accommodate defendit Bornem. in Miscc. Critt. Vol. II. Part. I. p. 140 seqq., restituit Kerst. — Vulg. ὡς ἔφην ἐγὼ correxit cum Steph. Zeun. — G. ἡ μὲν ποιοῦσα τοὺς ἐπιστ. — Reisig. malebat πόλλ' ἀποροῦντας βιοτεύειν.

§. 4. G. a pr. m. ἀκοῦσαι.

τὴν τέχνην (§. 8. Schneid.) continuet, ex iis, quae (ap. Schneid.) antecedunt, satis idoneam causam elicere non possis. Si vero vulgato loco retinueris verba Ἀλλὰ ταῦτα, facile intelligitur Socratem, ut tandem aliquando de ipsa agricultura audiat urgentem, quum iterum declinet Ischomachus (nimirum ad φιλανθρωπίαν τῆς τέχνης, §. 4.), iam simulata indignatione interrumpere disserentem (§. 5.), quod hucusque pertractatum et absolutum sit, in memoriam revocare atque, quod reliquum sit, monere (usque ad §. 9.). Ταῦτα igitur (§. 5.) refer ad ea, quae sequuntur. Ita apte etiam Ischomachus orationem denuo excipiens (§. 10.) ad eandem φιλανθρωπίαν illam redit. — Formulam ἐνταῦθα δή indicare novam iam institui disputationem, coll. Cyr. III, 1, 33. V, 5, 8. Symp. II, 6., monet Bornem. l. l.

ἐστὶν ἡ ποιοῦσα] V. Popp. ad Cyr. II, 4, 25: Νόμιζε — ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζητοῦντας ἔσεσθαι. Infra XX, 2.

πονοῦντας] Reisig. desiderabat καί vel καίπερ. Alibi omissa tali particula verbo finito certe additur ὅμως vel εἶτα: Anab. III, 1, 10., et quae affert Saupp. ad Comment. I, 2, 20. Cf. supra II, 4. Sed pari modo atque h. l. usurpatur participium Comment. II, 2, 5. Cyr. III, 2, 15: ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Resp. Lac. I, 1: Ἀλλ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτέ, ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη, ἐθαύμασα. Infra §. 7. et

εἶναι μαθεῖν πῶς οὐχὶ γενναῖόν ἐστι; γενναῖα δὲ δή-
που καλοῦμεν καὶ τῶν ζώων ὁπόσα καλὰ καὶ μεγάλα
καὶ ὠφέλιμα ὄντα πρᾳέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.
5 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἱκανῶς δοκῶ
καταμεμαθηκέναι ᾗ εἶπας, καθὰ δεῖ διδάσκειν τὸν ἐπί-
τροπον· καὶ γὰρ ᾗ ἔφησθα εὔνουν σοι ποιεῖν αὐτὸν
6 μαθεῖν δοκῶ, καὶ ᾗ ἐπιμελῆ καὶ ἀρχικὸν καὶ δίκαιον. ὃ
δὲ εἶπας, ὡς δεῖ μαθεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργίας
ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ὡς δεῖ καὶ ὁπότε

γενναῖα δὲ δήπου κτλ. Schneidero in §. 12. transponenda videbantur.

§. 5. Bornem. mavult *μέν, ἐγὼ ἔφην, ὦ*. — Vict. *καθ' ἃ δεῖ*. — Steph. *ᾗ ἐπιμελῆ*.

§. 6. D. *τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργίας ἐπιμέλλοντα ὀρθῶς γεωργίας ἐπιμελεῖσθαι*. — Schneid. et seqq. edd. cum G. marg. Steph. *ἐπιμελήσεσθαι*; restitui vulg. *ἐπιμελεῖσθαι*. — Vulg. *δοκῶ μὲν*; Cast. Bas. II. om. *μὲν*; *δοκοῦμεν* dedit Camerar.; Leunclav.

8. alibi. V. Matth. §. 566. Kühner. §. 667. c.

§. 4. *γενναῖα*] Cyr. I, 4, 15. *σκύλαξ* dicitur *γενναῖος*, ibid. §. 21. *κύων γενναῖος*. Cf. Venat. IV, 7., et nos quoque bestiis quibusdam, quae speciosae et robustae sunt simulque faciles ad tractandum atque utiles hominibus, generositatem quandam tribuimus. Quomodo autem similis *γενναιότης* tribui possit agriculturae, discas ex XVIII, 10. et XIX, 17. Neque igitur mirabimur Ischomachum *τὴν φιλανθρωπίαν τῆς τέχνης* explicaturum pergere ad eius *γενναιότητα*. Totum hunc locum non bene intellexit Schneid.

§. 5. *Ἀλλὰ ταῦτα μὲν*] Bornem. refert *ταῦτα* ad ea, quae modo antecesserunt; vertit enim: „sed hoc didicisse videor eo loco, ubi dicebas, quemadmodum" etc., et respici putat ea, quae XII. init. §. 15 seq. XIII, 10 seqq. XIV, 3 seqq. de villici informatione disputata sint. Sed his locis de *φιλανθρωπίᾳ* et *γενναιότητι* ipsius agriculturae omnino nihil narratum videmus, neque credere licet, quae modo exposuit Ischomachus, tam perperam accipere Socratem, ut putet iam repetiturum esse illum eadem, quae antea de animi nobilitate et humanitate, qua et quam villicus doceri deberet, dicta essent. — Bene perspexit huius loci cohaerentiam cum iis, quae antecedunt, et cum iis, quae sequuntur, Kerst.: „Iam Socrates, non contentus eo, quod artem agriculturae facilem esse audiverit, sed cupidus ipsam artem cognoscendi, cum quadam impatientia erumpit in verba haec: At enim ista quo pacto abs te sunt exposita, satis intellexisse videor, quomodo scilicet villicus sit instituendus. Nam didicisse me arbitror, qua ratione dixeris efficiendum, ut benevolo sit erga te animo et diligens et ad regendum idoneus et iustus. Quod autem aiebas, discendum esse illi, qui recte rem rusticam curare velit, quae facienda sint, et quomodo et quando singula: ea mihi videmur, inquam, levius nonnihil oratione percurrisse." Hactenus Kerst. Addere velim villici h. l. mentionem fieri propterea, quod, quae villico sunt discenda, ipsius Socratis inter-

ἕκαστα, ταῦτά μοι δοκοῦμεν, ἔφην ἐγώ, ἀργότερόν πως ἐπιδεδραμηκέναι τῷ λόγῳ· ὥςπερ εἰ εἴποις, ὅτι δεῖ 7 γράμματα ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα δυνήσεσθαι τὰ ὑπαγορευόμενα γράφειν καὶ τὰ γεγραμμένα ἀναγιγνώσκειν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ὅτι μὲν δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι ἠκηκόειν ἄν, τοῦτο δὲ εἰδὼς οὐδέν τι οἶμαι μᾶλλον ἂν ἐπισταίμην γράμματα. οὕτω δὲ καὶ νῦν ὅτι 8 μὲν δεῖ ἐπίστασθαι γεωργίαν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ἐπι-

δοκῶμεν.

§. 7. Reisig. scribendum censet: ὥςπερ γὰρ εἰ εἴποις — ἀναγιγνώσκειν, ταῦτα ἐγὼ ἀκούσας, quod valde arridet Schneidero in cens. Oec. ed. Kust. l. l. — C. a pr. m. ἠκηκόην, quare Schaef. ad Greg. Cor. p. 123. Reisig. Schneid. l. l. Bornem. corrigere volunt ἠκηκόη.

§. 8. Cum Schneid. edd. seqq. ex marg. Steph. receperunt ἐπιμελήσεσθαι; restitui vulgatum ἐπιμελεῖσθαι.

est discere, ut perfectam, quam appetit, agriculturae cognitionem percipiat.

§. 6. ὃ δὲ εἶπας] Similiter Hier. VI, 12: ὃ δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς, ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς πάντων μάλιστα χειρούμεθα, οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει. I. e. „quod attinet ad" sive „quodsi." Vel ἅ, Hellen. II, 3, 45: ἃ δ' αὖ εἶπεν, ὡς ἐγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. V. Matth. §. 478. Eadem ratione Latini dicunt „quod." V. Krüger. Anab. V, 5, 20.

§. 7. ὥςπερ εἰ] Si facias cum Reisigio, iungenda sunt ὥςπερ — ἠκηκόειν ἄν, — ἂν ἐπισταίμην, et apodosis incipit a verbis οὕτω δέ. Orationis concinnitas sane ita ad amussim fere refingitur. Sed quis Xenophonteae dictionis gnarus desiderabit talem concinnitatem? Simili ratione ὥςπερ γε nectit duo enuntiata supra I, 10.

ἠκηκόειν ἄν — ἂν ἐπισταίμην] Vice versa indicativum excipit optativus utrobique ἄν addito II, 15: καὶ εἰ — ἤγαγον, οἶδ', ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου — καὶ εἰ — δείξαιμι —, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμφοιο;

§. 8. οὕτω δὲ] „Hac formula indicatur a legitima constructione nonnihil antea deflexam esse orationem. V. Heind. Plat. Phaed. §. 46. p. 73. Quod idem valet de sola vocula δέ in apodosi a Graecis inferri solita. Herm. Viger. p. 785. et 845." BORN. V. eundem ad Cyr. I, 6, 41. Quod notat V. D., potissimum spectat ad talia: Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δέ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν ἰέναι Anab. I, 3, 5. εἰ μὲν μέλλει πλοῖα ἔσεσθαι ἱκανὰ ἀριθμῷ, ὡς ἕνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς δὲ πλέοιμεν ἄν V, 6, 12. item 20. Sed ubi δέ ponitur post demonstrativa, saepe non deflectitur a legitima constructione, e. g. Cyr. VIII, 5, 12: Ἐκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει, ὥςπερ οἱ ὁπλῖται, οὕτω δὲ καὶ οἱ πελτασταί. Supra IV, 8. IX, 10. His similibusque locis δέ auget adverbii vel pronominis vim demonstrativam.

μελεῖσθαι αὐτῆς ῥᾳδίως πέπεισμαι, τοῦτο μέντοι εἰ-
δὼς οὐδέν τι μᾶλλον ἐπίσταμαι, ὅπως δεῖ γεωργεῖν.
9 ἀλλ' εἴ μοι αὐτίκα μάλα δόξειε γεωργεῖν, ὅμοιος ἂν
μοι δοκῶ τῷ περιιόντι ἰατρῷ καὶ ἐπισκοποῦντι τοὺς
κάμνοντας, εἰδότι δὲ οὐδὲν ὅ τι συμφέρει τοῖς κάμνου-
σιν. ἵν' οὖν μὴ τοιοῦτος ὦ, ἔφην ἐγώ, δίδασκέ με
10 αὐτὰ τὰ ἔργα τῆς γεωργίας. ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, οὐχ ὥςπερ γε τὰς ἄλλας τέχνας κατατριβῆναι
δεῖ μανθάνοντας, πρὶν ἄξια τῆς τροφῆς ἐργάζεσθαι
τὸν διδασκόμενον, οὐχ οὕτω καὶ ἡ γεωργία δύςκολός
ἐστι μαθεῖν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἰδὼν ἂν ἐργαζομένους, τὰ
δὲ ἀκούσας εὐθὺς ἂν ἐπίσταιο, ὥςτε καὶ ἄλλον, εἰ
βούλοιο, διδάσκειν. οἴομαι δ', ἔφη, πάνυ καὶ λεληθέ-
11 ναι πολλὰ σεαυτὸν ἐπιστάμενον αὐτῆς. καὶ γὰρ δὴ οἱ
μὲν ἄλλοι τεχνῖται ἀποκρύπτονταί πως τὰ ἐπικαιριώ-
τατα ἧς ἕκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλ-
λιστα μὲν φυτεύων μάλιστ' ἂν ἥδοιτο, εἴ τις αὐτὸν
θεῷτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπείρων ὡςαύτως· ὅ τι δὲ ἔροιο
τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐδὲν ὅ τι ἄν σε ἀποκρύψαιτο
12 ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἤθη, ὦ Σώκρατες, ἔφη,

§. 9. *ἀλλ' εἴ μοι — γεωργεῖν* om. C. — *μοι* ante **δοκῶ** om. A. C. D. — Vulg. *εἶναι* post **δοκῶ** omisi cum G. A. C. D. edd. vett. — Marg. Steph. **περισκοποῦντι**. — G. A. C. D. edd. vett. **ἣν οὖν**, quod correxit Brod.

§. 10. G. om. *γε* post *ὥςπερ*.

§. 11. G. *οὐ κάλλιστα*. — C. D. *ἔροι*. — G. *σε κρύψαιτο*.

§. 9. **δοκῶ**] De omisso *εἶναι* v. Bornem. Cyr. VII, 5, 2: *ἀσθενὴς ἐδόκει ἡ φάλαγξ*. Anab. VII, 2, 16: *δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή*. Eurip. Med. 745: *γενναῖος ἀνήρ, Αἰγεῦ, παρ' ἐμοὶ δεδόκησαι*. *Εἶναι* deesse etiam post *γιγνώσκειν*, *ἡγεῖσθαι*, *οἴεσθαι* et similia verba docet idem Bornem. ad Cyr. I, 6, 14.

ἐπισκοποῦντι] Hoc verbum solemniter fere dici de inspiciendis aegrotis discas ex iis, quae Reisig. notat ad h. l.

§. 10. *ἀλλὰ μήν*] Haec formula redorditur orationem interruptam, h. e. „verum enim vero." V. Heind. Plat. Phaed. p. 104. E. Cf. Hart. §. 785, 2. Sic bene haec aptantur iis, quae antecedunt. Denuo nimirum Ischomachus ita praefari incipit, ut demonstret facillime hanc artem disci posse. Secus se res habet, si Schneideri ordinem sectionum sequaris. Tum enim *ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες*, sententiarum nexum prorsus turbant.

ἄξια τῆς τροφῆς] „quae merentur, i. e. quae suppeditant victum." Symp. VI, 10: *ἄξια τοῦ δείπνου*.

γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ συνόντας ἡ γεωργία ἔοικε πα-
ρέχεσθαι. Ἀλλὰ τὸ μὲν προοίμιον, ἔφην ἐγώ, καλὸν 13
καὶ οὐχ οἷον ἀκούσαντα ἀποτρέπεσθαι τοῦ ἐρωτήμα-
τος· σὺ δέ, ὅτι εὐπετές ἐστι μαθεῖν, διὰ τοῦτο πολύ
μοι μᾶλλον διέξιθι αὐτήν. οὐ γάρ σοὶ αἰσχρὸν τὰ ῥᾴ-
δια διδάσκειν ἐστίν, ἀλλ' ἐμοὶ πολὺ αἴσχιον μὴ ἐπί-
στασθαι, ἄλλως τε καὶ εἰ χρήσιμα ὄντα τυγχάνει.

§. 12. G. a sec. m. τοὺς ante αὐτῇ adscriptum habet, deinde dat ἔοικεν.

§. 13. εὐπετές dedit Schneid. ex coniectura Wyttenb. ad Plutarch. de S. N. V. p. 45. pro vulgato εὐπρεπές. — Vict. pro vulg. αἰσχρὸν habet αἰσχύνη. — A. C. D. τυγχάνοι.

§. 12. γενναιοτάτους] Schneiderum male habet, quod aliam habeat significationem γενναῖος h. l., aliam in §. 4., aliam XVIII, 10. Sed cur hoc miremur, si quidem hic de hominibus sermo est, illic de animalibus, vel de agricultura, vel de terra? Omnibus his locis communis est notio haec: „facilem esse ad tractandum, mitem vel benignum erga homines iisque utilem."

§. 13. εὐπετές] εὐπρεπές fortasse invexit qui considerabat mox dici: „turpe esse nescire quae facilia sint ad discendum."

τυγχάνει] Optativum sensum exhibere a Socratis sententia alienum recte monet Reisig.

CAPUT XVI.

ARGUMENTUM.

Disputat Ischomachus de soli natura et de modo illius cognoscendae, et quando quaque ratione novalis debeat exerceri, moveri et purgari.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ἐπι- 1
δεῖξαι βούλομαί σοι, ὡς οὐ χαλεπόν ἐστιν ὃ λέγουσι
ποικιλώτατον τῆς γεωργίας εἶναι οἱ λόγῳ μὲν ἀκριβέ-
στατα αὐτὴν διεξιόντες, ἥκιστα δὲ ἐργαζόμενοι. φασὶ 2

Cap. XVI. §. 1. Vict. αὐτὸν διεξιόντες. — G. ἥκιστα μὲν γάρ.

Cap. XVI. §. 1. οἱ λόγῳ — διεξιόντες] Ex Theophrasti historia plantarum licet cognoscere, qui rei rusticae scriptores

γὰρ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργήσειν τὴν φύσιν χρῆναι πρῶτον τῆς γῆς εἰδέναι. Ὀρθῶς γε, ἔφην ἐγώ, ταῦτα λέγοντες. ὁ γὰρ μὴ εἰδώς, ὅ τι δύναται ἡ γῆ φέρειν, οὐδ᾽ ὅ τι σπείρειν, οἴομαι, οὐδ᾽ ὅ τι φυτεύειν
3 δεῖ, εἰδείη ἄν. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἀλλοτρίας γῆς τοῦτο ἔστι γνῶναι, ὅ τι τε δύναται φέρειν καὶ ὅ τι μὴ δύναται, ὁρῶντα τοὺς καρποὺς καὶ τὰ δένδρα. ἐπειδὰν μέντοι γνῷ τις, οὐκέτι συμφέρει θεομαχεῖν. οὐ γὰρ ἂν ὅτου δέοιτο αὐτὸς τοῦτο σπείρων καὶ φυτεύων μᾶλλον ἂν ἔχοι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὅ τι ἡ γῆ ἥδοιτο
4 φύουσα καὶ τρέφουσα. ἣν δ᾽ ἄρα δι᾽ ἀργίαν τῶν ἐχόντων αὐτὴν μὴ ἔχῃ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ἐπιδεικνύναι,

§. 2. χρῆναι om. C.D.

§. 3. Schneid. coni. καὶ ἀλλοτρίῳ τῆς γῆς τοῦτό ἐστι γνῶναι; Reisig. scribit οὐκοῦν καὶ παρ᾽ ἀλλοτρίας γῆς τοῦτο ἔστι — καὶ τὰ δένδρα, quae verba post πυθέσθαι in §. 4. collocat, verbis ἔφη ὁ Ἰσχ. ante γνῷ τις intersertis. — D. τοῦτο ἔφη γνῶναι. — C. D. καὶ ὅ τι μὴ δύναται φέρειν. — A. συμφέρειν.

§. 4. C. D. Bas. I. II. ἀνθρώπου πείθεσθαι.

exstiterint ante eum et fere ante Xenophontem. Leophanem de terrae generibus plantis commodae iudicantem memorat Theophrast. de causis pl. II, 6., Menestorem I, 26. SCHNEID. V. Praefat. p. V seq.

ποικιλώτατον] maxime artificiosum et a vulgi notitia remotum. Saepe sic τοῦ ποικίλου synonymum est τὸ σοφόν. WEISK. Cf. XVII, 7. Comment. II, 3, 10.

§. 2. Ὀρθῶς γε] Sc. φασίν. Vid. ad VIII, 2.

§. 3. ἀλλοτρίας γῆς] Sententiarum nexus hic est: „Is, qui cum aliquo fructu agriculturae operam dare velit, ante omnia soli naturam debet bene perspectam habere; qui enim hanc ignorat, nec, quid serendum, nec quid plantandum sit, scire potest." Deinde Ischomachus, orationem excipiens: „Iam vero (de οὐκοῦν v. ad XIII, 6.), inquit, etiam alienum solum licet cognoscere, quid ferre possit, si quis et fructus et arbores ibi positas inspiciat (unde tacite concludit: si quis de alieni agri natura iudicium ferre facile potest, sine dubio idem poterit de suo ipsius, nuper empto, dummodo observarit, quos fructus vel arbores et quales hucusque procreaverit ager). Postquam vero eius indolem cognovit, iam serere vel plantare non debet agricola quae naturae agri repugnant." Nunc demum recordatur Ischomachus iis, quae modo de cognoscenda agrorum natura prodiderit, opponi posse: „Quid vero, si ob ignaviam eius, qui antea possessit agrum, vires suas ille declarare non potuerit, ita ut emptor, quid ferat ager et quid non ferat, comperire non possit?" Ibi respondet Ischomachus: ἔστι καὶ παρὰ γείτονος κτλ. Scribendum esse τοῦτο ἔστι pro τοῦτό ἐστι bene monet Reisig. De genitivis ἀλλοτρίας γῆς v. Bernh. Synt. p. 151. Matth. §. 317. Kühner. §. 528. e. Hart. §. 589.

ἥδοιτο] „quae terra libenter et gignit et nutrit." Matth.

ἔστι καὶ παρὰ γείτονος τόπου πολλάκις ἀληθέστερα περὶ αὐτῆς γνῶναι ἢ παρὰ γείτονος ἀνθρώπου πυθέσθαι. καὶ χερσεύουσα δὲ ὅμως ἐπιδείκνυσι τὴν αὐ- 5
τῆς φύσιν· ἡ γὰρ τὰ ἄγρια καλὰ φύουσα δύναται θεραπευομένη καὶ τὰ ἥμερα καλὰ ἐκφέρειν. φύσιν μὲν δὴ γῆς οὕτως καὶ οἱ μὴ πάνυ ἔμπειροι γεωργίας ὅμως δύνανται διαγιγνώσκειν. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφην ἐγώ, 6
ὦ Ἰσχόμαχε, ἱκανῶς ἤδη μοι δοκῶ ἀποτεθαῤῥηκέναι, ὡς οὐ δεῖ φοβούμενον, μὴ οὐ γνῶ τῆς γῆς φύσιν, ἀπέχεσθαι γεωργίας. καὶ γὰρ δή, ἔφην, ἀνεμνήσθην τὸ 7
τῶν ἁλιέων, ὅτι θαλασσουργοὶ ὄντες καὶ οὔτε καταστήσαντες ἐπὶ θέαν οὔθ' ἡσυχῇ βαδίζοντες, ἀλλὰ πα-

§. 5. G. τὴν αὐτῆς φύσιν; A. ἑαυτῆς. — G. καλαὶ φύουσα. — G. A. C. D. Kerst. οὕτως καὶ; vulg. οὕτω καὶ; v. ad I, 9. — C. D. διαγινώσκειν.

§. 7. A. C. D. ἔφη, ἀνεμνήσθην. — A. C. D. Vict. τὸ τοὺς ἁλιέας; Vill. (om. τὸ) τοὺς ἁλιέας. — G. θαλασσιουργοὶ; A. θαλασουργοὶ; C. Bas. II. θαλασιουργοὶ; Vict. θαλασσαργοὶ. — A. C. D. ἥσυχοι; ἡσυχῇ habet etiam Vict.

§. 555. Infra XX, 11: ὁ χρόνος — ἂν ποιοίη οἷς ἡ γῆ ἥδεται. Symp. II, 25: ὅταν ὅσῳ ἥδεται, τοσοῦτο πίνῃ (τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα).

§. 4. ἢν δ' ἄρα] Particula ἄρα hanc vim habet: „id facile fieri posse intelligo, iam igitur huic dubitationi occurro." Similiter Anab. V, 1, 13: Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥςτε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς — ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν. Vulgo εἰ ἄρα et ἢν ἄρα interpretantur: „si forte."

§. 5. ἡ γὰρ τὰ ἄγρια] Idem tradit Varro R. R. I, 19, 7. et Geop. II, 10, 2., a quibus dissentit Plin. XVII, 4. V. Weisk. ad h. l.

§. 6. τοῦτο — ἀποτεθαῤῥηκέναι] Pronominum demonstrativorum et relativorum accusativus usu liberiore ponitur, ubi praepositio adhiberi poterat: Symp. II, 19: τόδε γελᾶτε. Anab. III, 2, 20: τοῦτο ἄχθεσθε. Ven. IX, 10: βιασθεῖσαι δὲ τοῦτο. Hellen. VII, 1, 39: ὀμνύναι ταῦτα. Vect. III, 4: ταῦτα τιμώμενοι. IV, 10: τοῦτο ἀντιλέγω. V. Saupp. ad Comment. IV, 3, 10. Cf. Hier. I, 19: ἐκεῖνο — ἔμπειρος εἶ, ubi fallitur Frotscher., qui ἐκεῖνο ab εὖ οἶδ' ὅτι pendere putat. Cf. Matth. §. 414. Rost. §. 104. not.

§. 7. ἀνεμνήσθην] „iam etenim memini." De hac vi aoristi v. Matth. §. 506. Buttm. §. 137, 6. not. 9.

τὸ τῶν ἁλιέων, ὅτι] Plat. Phaed. p. 77. D: τὸ τῶν παίδων. Nonnihil differt a τοὺς ἁλιέας. Matth. §. 284. Dici poterat ἀνεμνήσθην, ὅτι οἱ ἁλιεῖς κτλ. De hac attractione v. ad IV, 21. XVII, 7.

καταστήσαντες] Reisig. delegans ad Schaef. ad Lamb. Bos. ellips. Gr. p. 317. intelligit ἑαυτούς. Simplicius Weisk. interpretatur καταστήσαντες τὴν ναῦν. Similiter ἄγειν [e. g. Anab. IV, 2, 15: ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦγον (sc. τὴν στρατιάν, quod vocabulum additur VII, 5, 9.) οἱ

περιτρέχοντες ἅμα τοὺς ἀγρούς, ὅταν ὁρῶσι τοὺς καρ-
ποὺς ἐν τῇ γῇ, ὅμως οὐκ ὀκνοῦσιν ἀποφαίνεσθαι περὶ
τῆς γῆς ὁποία τε ἀγαθή ἐστι καὶ ὁποία κακή, ἀλλὰ
τὴν μὲν ψέγουσι, τὴν δ' ἐπαινοῦσι. καὶ πάνυ τοίνυν
τοῖς ἐμπείροις γεωργίας ὁρῶ αὐτοὺς τὰ πλεῖστα κατὰ
8 ταὐτὰ ἀποφαινομένους περὶ τῆς ἀγαθῆς γῆς. Πόθεν
οὖν βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄρξωμαί σε τῆς γεωρ-
γίας ὑπομιμνήσκειν; οἶδα γάρ, ὅτι ἐπισταμένῳ σοι
9 πάνυ πολλὰ φράσω, ὡς δεῖ γεωργεῖν. Ἐκεῖνό μοι δο-
κῶ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, πρῶτον ἂν ἡδέως μανθά-
νειν, φιλοσόφου γὰρ μάλιστά ἐστιν ἀνδρός, ὅπως ἂν
ἐγώ, εἰ βουλοίμην, γῆν ἐργαζόμενος πλείστας κριθὰς

A. C. ἐπαινοῦσιν. — G. αὐτοῖς ἐμπείροις; Reisig. mavult αὐτοῖς τοῖς ἐμπείροις. — A. C. D. Vict. κατ' αὐτά.

§. 8. ἔφη ante ὦ om. edd. vett., sed addunt etiam Vill. et Vict. — G. A. C. D. edd. vett. ἄρξομαι, sed in A. supra ο est ω. — Iunt. Bas. II. πάνυ collocant ante ἐπισταμένῳ. — Cast. Bas. II. φράσων.

§. 10. ὅτι σπόρῳ C.

Ἕλληνες], ἐλαύνειν et similia verba usurpantur omisso substantivo, quod cogitando facile addas. Matth. §. 496. Kühner. §. 392. c. α. Hart. §. 706. Eadem ratione Latini dicunt: „appellere."

ἡσυχῇ] Reisig. praefert ἥσυχοι, coll. Cyr. V, 3, 54: παρελαύνων τὸν ἵππον — ἥσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις. et Anab. VI, 5, 11., ubi Krüger. ex ms. Eton. recepit ἥσυχοι προῆγον.

ἀποφαινομένους] V. ad II, 5.

§. 8. ἐπισταμένῳ] Doctrinam de recordatione illa (ἀνάμνησις), qua modo excitata scientias et notiones, quae antea in animo nostro tanquam dormiebant, denuo concipimus, amplificavit et diserte explicavit Plato imprimis in Menone. Compara Phaed. c. 18. Cicer. Tusc. I, 24. Resuscitandis his notionibus adhibet Socrates τέχνην, quam ipse vocat μαιευτικήν Plat. Theaet. p. 149. A. Cf. infra XIX, 15.

§. 9. φιλοσόφου] Ironiam Socraticam hanc censuit esse Camerar., quoniam philosophi non de victu quotidiano, nedum copioso, solliciti esse consuerint. Respondet Zeun. Socratem, utpote morum et vitae philosophiae studiosum, non indignam philosopho rusticationis scientiam potuisse iudicare: multos enim philosophos Graecos de re rustica praecepisse. Weisk. philosophiae notionem ad solum verbum μανθάνειν referendam esse censet. Addo locum Arist. Oec. 6: ὅσα τε δεῖ ποιεῖν, μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας παριέναι. τό τε διανίστασθαι νύκτωρ· τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ οἰκονομίαν καὶ φιλοσοφίαν χρήσιμον (sic haec exhibet Goettl.). Φιλοσοφία hic simpliciter discendi studium et subtilitatem et intentionem cogitandi significat, ut in Comment. IV, 2, 21: πάνυ ᾤμην φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν, δι' ἧς ἂν μάλιστα ἐνόμιζον παιδευθῆναι τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλοκαγαθίας ὀρεγομένῳ, et in Xen. Comment. IV, 2, 33. Cf. Morum ad Isocr. Panegyr. p. 5. Est igitur h. l. φιλόσοφος qui

καὶ πλείστους πυροὺς λαμβάνοιμι. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν 10
οἶσθα, ὅτι τῷ σπόρῳ νεὸν δεῖ ὑπεργάζεσθαι; Οἶδα
γάρ, ἔφην ἐγώ. Εἰ οὖν ἀρχοίμεθα, ἔφη, ἀροῦν τὴν 11
γῆν χειμῶνος; Ἀλλὰ πηλὸς ἂν εἴη, ἐγὼ ἔφην. Ἀλλὰ
τοῦ θέρους σοι δοκεῖ; Σκληρά, ἔφην ἐγώ, ἡ γῆ ἔσται
κινεῖν τῷ ζεύγει. Κινδυνεύει ἔαρος, ἔφη, εἶναι τούτου 12
τοῦ ἔργου ἀρκτέον. Εἰκὸς γάρ, ἔφην ἐγώ, ἐστὶ μάλι-
στα χεῖσθαι τὴν γῆν τηνικαῦτα κινουμένην. Καὶ τὴν
πόαν γε ἀναστρεφομένην, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τηνικαῦ-
τα κόπρον μὲν τῇ γῇ ἤδη παρέχειν, καρπὸν δ' οὔπω
καταβαλεῖν, ὥςτε φύεσθαι. οἶμαι γὰρ δὴ καὶ τοῦτο 13
ἔστι γιγνώσκειν, ὅτι, εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι,

§. 11. ἡ γῆ ἔσται G. D. Reisig.; C. ἔφην ἡ γῆ ἐγὼ ἔσται; vulg. ἔσται ἡ γῆ.

§. 12. Schneid. ἄρα post κινδυνεύει excidisse censet. — A. a pr. m. Iunt. Bas. II. μάλιστα χρῆσθαι. — D. πόαν τε.

§. 13. Dind. pro ἔστι mavult σε. — G. C. D. γινώσκειν; vulg. γιγνώσκειν. — A. D. εἰ μέλλοι.

artem oeconomicam curiose et accurate discere conatur in eaque cogitationem et animum totum defixum habet. De philosophia proprie dicta nusquam Xenophon verbo usus esse videtur. SCHNEID. Quae omnia cum Reisigio probo; sed recte monuit Weisk. φιλοσόφου γὰρ μάλιστά ἐστιν ἀνδρός referenda esse ad solum verbum μανθάνειν: quae verba ita interpretor: philosophi enim est omnia scitu digna accurate et penitus pernoscere (ergo etiam artem oeconomicam).

§. 10. τῷ σπόρῳ] Leunclav.: „Ergone nosti novalem praeparari oportere ad sationem?" Male vertit οὐκοῦν. V. ad XIII, 6.

§. 11. πηλὸς ἂν εἴη] Nam per hiemis plurimam partem pluit in Graecia. Cf. XVII, 12.

Σκληρὰ — κινεῖν] Positivus locum habere videtur pro comparativo. Sed v. de natura infinitivi κινεῖν ad IV, 3. Alibi additur ὥςτε vel ὡς. V. Saupp. Comment. III, 13, 3: ψυχρὸν (ὕδωρ), ὥςτε λούσασθαι, i. e. ψυχρότερον ἢ ὥςτε λούσασθαι. Cyr. I, 5, 11: ἰδιώτας ὄντας, ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Matth. §. 448. I, 6. Kühner. §. 825. not. 1.

§. 12. Κινδυνεύει] Schaef. ad Gregor. p. 762. et Frotscher. ad Hier. I, 26. docent οὖν similesque particulas recte omitti in tali sermone. Cf. Xen. Comment. IV, 2, 34: κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν, ubi v. Saupp. Herbst. Symp. III, 9. Kühner. Comment. III, 4, 12. Heind. Plat. Theaet. p. 183. A. Omisso οὖν vividior exstitit oratio.

κόπρον — παρέχειν] Cf. XVII, 10.

καρπὸν] Intellige πόας, i. e. herbarum inutilium semina, quae in solum cadentia novas procreant herbas.

§. 13. οἶμαι] De hoc verbo initio enuntiati et extra structuram posito v. ad II, 15.

ἡ νεὸς] Sc. γῆ. Cf. §. 15. Matth. §. 118. not. 1.

ὕλης τε δεῖ καθαρὰν αὐτὴν εἶναι καὶ ὀπτὴν ὅ τι μά-
λιστα πρὸς τὸν ἥλιον. Πάνυ γε, ἔφην ἐγώ, καὶ ταῦτα
14 οὕτως ἡγοῦμαι χρῆναι ἔχειν. Ταῦτ᾽ οὖν, ἔφη, σὺ ἄλ-
λως πως νομίζεις μᾶλλον ἂν γίγνεσθαι, ἢ εἰ ἐν τῷ θέ-
ρει ὅ τι πλειστάκις μεταβάλοι τις τὴν γῆν; Οἶδα μὲν
οὖν, ἔφην, ἀκριβῶς, ὅτι οὐδαμῶς ἂν μᾶλλον ἡ μὲν
ὕλη ἐπιπολάζοι καὶ αὐαίνοιτο ὑπὸ τοῦ καύματος, ἡ δὲ
γῆ ὀπτῷτο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἢ εἴ τις αὐτὴν ἐν μέσῳ
15 τῷ θέρει καὶ ἐν μέσῃ τῇ ἡμέρᾳ κινοίη τῷ ζεύγει. Εἰ
δὲ ἄνθρωποι σκάπτοντες τὴν νεὸν ποιοῖεν, ἔφη, οὐκ
εὔδηλον, ὅτι καὶ τούτους δίχα δεῖ ποιεῖν τὴν γῆν καὶ
τὴν ὕλην; Καὶ τὴν μέν γε ὕλην, ἔφην ἐγώ, καταβάλ-
λειν, ὡς αὐαίνηται, ἐπιπολῆς, τὴν δὲ γῆν στρέφειν,
ὡς ἡ ὠμὴ αὐτῆς ὀπτῷτο.

δεῖ om. G. A. C. D. edd. vett. — Schneid. πρὸς τοῦ ἡλίου, quod probat Weisk. et receperunt Dind. Kerst. — G. a pr. m. χρὴ ἔχειν.

§. 14. D. ἄλλως ὅπως.

§. 15. C. D. Οἱ δὲ ἄνθρωποι. — Vict. om. καὶ τὴν ὕλην. — G. a pr. m. καταβάλειν. — A. Ald. ἐπὶ πολλῆς.

ὀπτὴν — πρὸς τὸν ἥλιον] Hoc praegnanter dictum et explicandum est ex simili dictione: ἑστῶσα πρὸς τὸν ἥλιον Arist. Vesp. v. 804. V. Bernh. Synt. p. 264. Infra XIX, 9. τὸ κλῆμα ὀρθὸν τιθεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπον.

CAPUT XVII.

ARGUMENTUM.

De satione traduntur haec: frumentum esse serendum, posteaquam solum pluvia tempore auctumni satis sit irrigatum, idque variis temporibus; terrae tenuiori minus seminis mandandum esse; segeti iniicienda esse sarcula, quorum usus explicatur.

Περὶ μὲν τῆς νεοῦ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς 1
ἀμφοτέροις ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ. Δοκεῖ γὰρ οὖν, ἔφην
ἐγώ. Περί γε μέντοι τοῦ σπόρου ὥρας ἄλλο τι, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, γιγνώσκεις ἢ τὴν ὥραν σπείρειν, ἧς πάν-
τες μὲν οἱ πρόσθεν ἄνθρωποι πεῖραν λαβόντες, πάν-
τες δὲ οἱ νῦν λαμβάνοντες, ἐγνώκασι κρατίστην εἶναι;
ἐπειδὰν γὰρ ὁ μετοπωρινὸς χρόνος ἔλθῃ, πάντες που 2
οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσιν, ὁπότε βρέ-
ξας τὴν γῆν ἀφήσει αὐτοὺς σπείρειν. Ἐγνώκασι δή
γ', ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τὸ μὴ ἐν ξηρᾷ σπεί-
ρειν ἑκόντες εἶναι πάντες ἄνθρωποι, δηλονότι πολ-

Cap. XVII. §. 1. Δοκεῖ γὰρ αὖ G. A. C. D. edd. vett. marg. Steph. — G. edd. vett. ὁρᾷς; ὥρας Reisig. delendum censet, quod non improbat Schneid. in cens. Oec. ed. Kust. l. 1. p. 460.; Kerst. seclusit hoc vocabulum; Zeun. dederat μὲν τῆς τοῦ σπόρου ὥρας. — C. D. γινώσκεις.

§. 2. ἀφήσει om. D.; C. ἀφύσει. — Vulg. Ἐγνώκασι δέ γ'; G. om. δέ; A. δή γ', quod, flagitante Reisigio in coniect. ad Aristoph. I. p. 230., restitui. — Marg. Steph. ξηραῖς. — Dind. Kerst. δῆλον ὅτι.

Cap. XVII. §. 1. Δοκεῖ γὰρ οὖν] In responsione γάρ elliptice usurpatur, ita ut intelligendum sit ὀρθῶς λέγεις, οὐ θαυμαστόν, vel simile quid, e. g. XVI, 10. Lex. Xen. I. p. 566. a. Kühner. §. 840. d. Rost. §. 134. p. 707. Hart. §. 1004. Ubi autem γὰρ οὖν iunguntur, hae particulae omnino affirmant, e. g. Cyr. I, 6, 22: Λέγεις σὺ —; Λέγω γὰρ οὖν. V, 5, 16. Comment. III, 3, 2: καὶ ἔστι γε — καλόν —. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. De αὖ et οὖν saepissime confusis v. Lex. Xen. I. p. 465. b. extr. Δοκεῖ γὰρ αὖ esset: „id quoque nobis consentaneum est."

Περί γε μέντοι τοῦ σπόρου ὥρας] Articulo quidem, quem Zeun. in vulgata scriptura desiderat, facile caremus. Bornem. Cyr. II, 4, 4. Saupp. Ven. VII, 4. Haas. ad Remp. Lac. I, 6: ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων. Neque video, cur περί γε μέντοι τοῦ σπόρου ὥρας ferri non possit, quod his verbis dicatur solum de tempore serendi sermonem esse, cui rei repugnent §. 7 seqq., quod contendit Kerst. Sed quis est, quem non male habeat iteratum ὥραν? Placet igitur Reisigii opinio: ex ὁρᾷς, male ex antecedentibus repetito, ortum esse ὥρας, quod comprobatur G. et edd. vett. scriptura.

τὴν ὥραν] Matth. §. 425, 2. Hart. §. 619. Kühner. §. 545. not. 4.

κρατίστην εἶναι] Sc. αὐτήν. V. ad III, 10. V, 3.

§. 2. Ἐγνώκασι δή γ'] Qua de causa reiecerim δέ γε, patebit ex not. ad I, 7. Δή γε, quod agnoscunt etiam Saupp. et Bornem. ad Comment. III, 7, 2., vertas: „certe igitur" (cf. IX, 6. XX, 20.) vel „nimirum." „Inest enim in particula δή relatio ad ea, quae praecesserunt, ut illa tanquam uno obtutu comprehendantur." SCHAEF.

ἑκόντες εἶναι] V. ad XI, 11.

λαῖς ζημίαις παλαίσαντες οἱ πρὶν κελευσθῆναι ὑπὸ
3 τοῦ θεοῦ σπείραντες. Οὐκοῦν ταῦτα μέν, ἔφη ὁ
Ἰσχόμαχος, ὁμογνωμονοῦμεν πάντες οἱ ἄνθρωποι. Ἃ
γὰρ ὁ θεὸς διδάσκει, ἔφην ἐγώ, οὕτω γίγνεται ὁμο-
νοεῖν· οἷον ἅμα πᾶσι δοκεῖ βέλτιον εἶναι ἐν τῷ χει-
μῶνι παχέα ἱμάτια φορεῖν, ἢν δύνωνται, καὶ πῦρ κάειν
4 ἅμα πᾶσι δοκεῖ, ἢν ξύλα ἔχωσιν. Ἀλλ' ἐν τῷδε, ἔφη
ὁ Ἰσχόμαχος, πολλοὶ ἤδη διαφέρονται, ὦ Σώκρατες,
περὶ τοῦ σπόρου, πότερον ὁ πρωϊμος κράτιστος, ἢ ὁ
μέσος, ἢ ὁ ὀψιμώτατος. Ἀλλ' ὁ θεός, ἔφην ἐγώ, οὐ
τεταγμένως τὸ ἔτος ἄγει, ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ πρωΐμῳ κάλ-
5 λιστα, τὸ δὲ τῷ μέσῳ, τὸ δὲ τῷ ὀψιμωτάτῳ. Σὺ οὖν,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, πότερον ἡγῇ κρεῖττον εἶναι ἑνὶ τού-
των τῶν σπόρων χρῆσθαι ἐκλεξάμενον, ἐάν τε πολὺ
ἐάν τε ὀλίγον σπέρμα σπείρῃ τις, ἢ ἀρξάμενον ἀπὸ

G. a pr. m. *πολλὰ ζημίαις*. — Schneid. postulat: *καὶ πολλοὶ* (vel *τινὲς*) *πολλαῖς ζημίαις παλαίσαντες, οἱ πρὶν κελ. ὑπὸ τοῦ θεοῦ σπείραντες, πάντες νῦν ἐγνώκασι τὸ μὴ ἐν ξηρᾷ σπείρειν ἑκόντες εἶναι*. — Vulg. *σπείροντες* correxit Weisk.

§. 3. C. *εἰ δύνωνται*. — C. D. *εἰ ξύλα ἔχωσιν*.

οἱ πρὶν κελευσθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ σπείραντες] Haec Plin. H. N. XVIII, 25. Latine reddidit: „antequam deus signum dederit." *Κελεύειν* per oraculum deus dicitur Hellen. III, 3, 3: **τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι**, et per exta VII, 2, 20: **οἰόμεθα γὰρ ἔτι σε μᾶλλον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ταῦτα πράττειν κελεύειν**. De verbo **κελεύειν** de re nautica dicto v. ad XXI, 3. Schneid. comparat XII, 8.; sed conferre debebat etiam talia: Rep. Lac. VI, 4: **τοιγαροῦν οὕτως μεταδιδόντες ἀλλήλοις καὶ οἱ τὰ μικρὰ ἔχοντες μετέχουσι πάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ὁπόταν τινὸς δεηθῶσιν**. Cyr. VII, 5, 28: **αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου — ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας**. Nostro loco subiecti (**πάντες ἄνθρωποι**) notio, quoniam verba sequentia **δηλονότι πολλαῖς ζημίαις παλαίσαντες** non spectant ad omnes homines, deinceps, quoad opus est, restringitur per **οἱ πρὶν κελευσθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ σπείραντες**, quae verba per appositionem subiecto adduntur. — De sententia conferre iuvabit Virg. Georg. I, 225 sq.: „Multi ante occasum Maiae coepere; sed illos exspectata seges vanis elusit aristis."

§. 3. **ταῦτα — ὁμογνωμονοῦμεν**] Infra §. 6. Sic **τοῦτο ἀντιλέγω** Vect. IV, 10. Cf. ad XVI, 6.

οὕτω] I. e. hoc modo, unanimi omnium consensu.

γίγνεται ὁμονοεῖν] *Γίγνεσθαι* cum infinitivo dicitur pleonastice. Cyr. V, 2, 12: **καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ἐπιδείξασθαι**. Anab. I, 8, 13. alibi. Additur etiam **ὥστε** ante infinitivum, e. g. Anab. V, 6, 30: **τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν, ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο, ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν — ἀποπλεῖν**.

τοῦ πρωϊμωτάτου μέχρι τοῦ ὀψιμωτάτου σπείρειν; καὶ
ἐγὼ εἶπον, Ἐμοὶ μέν, ὦ Ἰσχόμαχε, δοκεῖ κράτιστον 6
εἶναι παντὸς μετέχειν τοῦ σπόρου. πολὺ γὰρ νομίζω
κρεῖττον εἶναι ἀεὶ ἀρκοῦντα σῖτον λαμβάνειν ἢ ποτὲ
μὲν πάνυ πολύν, ποτὲ δὲ μηδ᾽ ἱκανόν. Καὶ τοῦτο τοί-
νυν σύ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμογνωμονεῖς ἐμοὶ ὁ
μανθάνων τῷ διδάσκοντι, καὶ ταῦτα πρόσθεν ἐμοῦ τὴν
γνώμην ἀποφαινόμενος. Τί γάρ, ἔφην ἐγώ, ἐν τῷ 7
ῥίπτειν τὸ σπέρμα ποικίλη τέχνη ἔνεστι; Πάντως, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, ἐπισκεψώμεθα καὶ τοῦτο. ὅτι μὲν γὰρ
ἐκ τῆς χειρὸς δεῖ ῥίπτεσθαι τὸ σπέρμα, καὶ σύ που
οἶσθα, ἔφη. Καὶ γὰρ ἑώρακα, ἔφην ἐγώ. Ῥίπτειν
δέ γε, ἔφη, οἱ μὲν ὁμαλῶς δύνανται, οἱ δ᾽ οὔ. Οὐκ-
οῦν τοῦτο μέν, ἔφην ἐγώ, ἤδη μελέτης δεῖται, ὥςπερ
τοῖς κιθαρισταῖς ἡ χείρ, ὅπως δύνηται ὑπηρετεῖν τῇ

§. 4. A. C. D. G. Bas. I. II. Steph. II. καὶ ὁ θεός. — τῷ post μὲν om. C. — Schneid. desiderat ἔχον post ὀψιμωτάτῳ. — τὸ δὲ ante τῷ ὀψιμ. om. C.
§. 7. Vict. ῥιπτεῖν. — G. ῥιπεῖν δέ γε. — A. D. δέ γε, ἔφην.

§. 4. ὀψιμώτατος] De hac forma, quam minus Atticam vocant, v. Lobeck. ad Phryn. p. 52., ubi v. etiam de πρώϊμος.
τεταγμένως] Camerar.: „Etiam deus ipse, inquam ego, non eodem ordine annos convertit, sed ita, ut hic conveniat praecoci et celeri sationi pulcherrime, iste mediae, ille penitus serotinae." Volat.: „Neque deus una coeli temperie seu ordine semper agit annum." τεταγμένως est igitur: „eodem ordine, ita ut semper tantum una quaedam auctumni pars opportuna sit serendo. Ad κάλλιστα intellige ὄν, de quo omisso v. ad III, 11. De adverbio cum verbis εἶναι et γίγνεσθαι iuncto pro adiectivo v. ad VI, 13.
§. 5. ἢ ἀρξάμενον] Haec proxime spectant ad ἐὰν — πολὺ — σπέρμα σπείρῃ τις. Nam si quis multum seminis spargat, tum maxime cavendum videtur, ne, uni tempori confidens, quod num sit opportunum, an non, futuro demum tempore apparebit, tantam frumenti copiam operamque perdat.
§. 6. παντὸς μετέχειν τοῦ σπόρου] Didym. in Geopon. II, 14, 8: Τινές, ὥςπερ ἀσφαλέστερον διανοούμενοι, οὐ πάντα τὸν σπόρον πρώϊμον ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον καιρὸν διαιροῦσι, τὸ ἄδηλον τοῦ μέλλοντος φυλαττόμενοι. ZEUN.
ἀεὶ] unoquoque anno.
§. 7. ῥίπτειν] Herm. ad Soph. Ai. v. 239. et Bornem. ad Xen. Symp. II, 8. docent ῥίπτειν esse: iacere, ῥιπτεῖν iactare. Aliud discrimen esse inter utramque formam multis demonstrat Lobeck. ad Ai. l. l.
ἡ χείρ, ὅπως] Reisig. comma ante ὅπως sublatum ante ἡ χείρ posuit. Minus recte. Est

8 γνώμῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· ἣν δέ γε ᾖ, ἔφη, ἡ γῆ ἡ μὲν λεπτοτέρα, ἡ δὲ παχυτέρα· Τί τοῦτο, ἐγὼ ἔφην, λέγεις; ἆρά γε τὴν μὲν λεπτοτέραν ὅπερ ἀσθενεστέραν, τὴν δὲ παχυτέραν ὅπερ ἰσχυροτέραν; Τοῦτ', ἔφη, λέγω, καὶ ἐρωτῶ γέ σε, πότερον ἴσον ἂν ἑκατέρᾳ τῇ γῇ
9 σπέρμα διδοίης, ἢ ποτέρᾳ ἂν πλεῖον. Τῷ μὲν οἴνῳ, ἔφην, ἔγωγε νομίζω τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον ἐπιχεῖν ὕδωρ, καὶ ἀνθρώπῳ τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον βάρος, ἐάν δέῃ τι φέρειν, ἐπιτιθέναι. κἂν δέῃ τρέφεσθαί τινας, τοῖς δυνατωτέροις τρέφειν ἂν τοὺς πλείους προστάξαιμι. εἰ δὲ ἡ ἀσθενὴς γῆ ἰσχυροτέρα, ἔφην ἐγώ, γίγνεται, ἤν τις πλείονα καρπὸν αὐτῇ ἐμβάλῃ, ὥςπερ τὰ ὑποζύγια,
10 τοῦτο σύ με δίδασκε. Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας εἶπεν,

§. 8. G. παχυτέρα, ἔφην, ἡ γῆ; edd. vett. γε ᾖ, ἔφην, ἡ γῆ; verum dant etiam Vill. Vict. — Bas. I. II. τοῦτ', ἔφην, λέγω. — A. C. D. ποτέρᾳ ὂν πλεῖον.

§. 9. D. ἐγὼ νομίζω. — G. a pr. m. Vict. ἐπισχεῖν. — Steph. post ἐπιχεῖν deesse putabat δεῖν aut χρῆναι. — ἂν post τρέφειν om. C. — C. D. ἡ δὲ ἀσθενὴς γῆ, unde Reisig. coni. ἡ δὲ ἀσθενὴς γῆ, εἰ ἰσχυρ. — D. εἴ τις πλείονα. — C. τοῦτο δὲ σύ, quod recepit Reisig.

§. 10. Ex G. A. Vill. Vict. Zeun. dedit γελάσας εἶπεν pro vulg. γελ. ἔφη. — Vict. om. ἔφη ante ὦ Σ. — C. ἐγὼ μέντοι. —

enim haec figura grammatica, quam vocant (subiecti vel obiecti, quod est in enuntiato secundario) attractionem. Anab. IV, 5, 34: τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ᾗ εἴη pro ἔφραζεν, ᾗ εἴη ἡ ὁδός. Infra XIX, 14: τὸ ὄστρακον — ἀγνοεῖς — πῶς — καταθείης. V. Reisig. ad XVIII, 9. Cf. IV, 21. XX, 10. Matth. §. 630, 2. h. Hart. §. 1080.

§. 8. παχυτέρα] Ibi per interrogantem Socratem interrupta oratio Ischomachi continuatur posthac verbis καὶ ἐρωτῶ γέ σε κτλ. Quare nolim cum Dindorfio post παχυτέρα interrogationis signum ponere.

ὅπερ ἀσθενεστέραν — ὅπερ ἰσχυροτέραν] Ita fere Theophr. Histor. plant. VIII, 6: πλεῖον γὰρ ἡ πίειρα καὶ ἀγαθὴ δύναται φέρειν τῆς ὑφάμμου καὶ λεπτῆς. SCHNEID. — ὅπερ idem est, quod ταὐτό, ὅ. Hier. XI, 14: τοὺς δὲ παῖδας (ἐνόμιζε) ὅ τι περ τὴν σὴν ψυχήν. V. Bernh. Synt. p. 126.

πότερον ἴσον ἂν ἑκατέρᾳ] Heyn. ad Virg. Georg. II, 274 (si pinguis agros metabere campi, Densa sere; in denso non segnior ubere Bacchus.): „Hic manifestum fit Socratis disputationem Virgilii animo insedisse Xen. Oec. XVII, 8—11." REISIG.

§. 9. νομίζω] fas duco, rectum esse puto. V. ad XX, 29.

τρέφειν] Hunc infinitivum referas ad προστάξαιμι, non ad δυνατωτέροις. Quae hic afferuntur singula, tantum exemplorum loco esse bene iudicat Voigtlaender. Idem, si robustioribus graviora onera iniungenda esse praecipitur, per se intelligi infirmioribus minora debere im-

Ἀλλὰ παίζεις μὲν σύ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες. εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ἢν μὲν ἐμβαλὼν τὸ σπέρμα τῇ γῇ ἔπειτα ἐν ᾧ πολλὴν ἔχει τροφὴν ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ χλόης γενομένης ἀπὸ τοῦ σπέρματος καταστρέψῃς αὐτὸ πάλιν, τοῦτο γίγνεται σῖτος τῇ γῇ, καὶ ὥσπερ ὑπὸ κόπρου ἰσχὺς αὐτῇ ἐγγίγνεται· ἢν μέντοι ἐκτρέφειν ἐᾷς τὴν γῆν διὰ τέλους τὸ σπέρμα εἰς καρπόν, χαλεπὸν τῇ ἀσθενεῖ γῇ ἐς τέλος πολὺν καρπὸν ἐκφέρειν. καὶ συῒ δὲ ἀσθενεῖ χαλεπὸν πολλοὺς ἁδροὺς χοίρους ἐκτρέφειν. Λέγεις 11
σύ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τῇ ἀσθενεστέρᾳ γῇ μεῖον δεῖν τὸ σπέρμα ἐμβαλεῖν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ σύ γε συνομολογεῖς λέγων, ὅτι νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι μείω προστάττειν πράγματα. Τοὺς 12

ἔφη, ἴσθι dedi ex A.C.D. Vill. Vict. pro vulg. ἴσθι, ἔφη. — G. ἢν μὲν — καταστρέψεις, unde Zeun. ἢν μὲν recepit pro vulg. εἰ μὲν. — Ald. αὐτῷ πάλιν. — C.D. τοῦτο γὰρ γίνεται; marg. Steph. τοῦτο καὶ γίγνεται. — A. C. D. ἐγγίνεται. — A. om. χαλεπὸν — πολὺν καρπόν. — C. D. εἰς τέλος.

§. 11. A.C.D. edd. vett. μεῖον δεῖ; G. δή; δεῖν, quod est in Vill. Vict., dedit Steph. — Markland. ad Lys. p. 532. ed. Reisk. προστάττειν προστάγματα mavult; A. C. D. προστατεῖν; marg. A. προστάττειν.

poni recte monet. Quapropter errat Schneid., qui huius loci sententiam iis, quae dicuntur §. 11., non consentaneam esse contendit.

ὥσπερ τὰ ὑποζύγια] Intellige ἰσχυρότερα γίγνεται, ἐάν τις πλείονα χόρτον αὐτοῖς ἐμβάλῃ. Verbum enim ἐμβάλλειν et terrae conserendae convenit et iumentis ad praesepia obiecto cibo alendis. SCHNEID.

τοῦτο σύ] Inseruissem δέ, si plures et meliores haberent libri. V. ad IV, 8. IX, 10. XV, 8.

§. 10. ἔφη, ἴσθι] V. ad I, 18. De omisso ὅτι v. ad X, 13. De εἶπεν — ἔφη — ἔφη v. ad VIII, 2.

ἔπειτα] Ἔπειτα h. l. est: deinceps (non: tamen, ut I, 18.); sed arctius nectit cum participio verbum finitum. Cf. Anab. I, 2, 25: ὑπολειφθέντας — εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι, ubi εἶτα simul involvit notionem: hanc ob causam. Bornem. Cyr. I, 3, 10. Matth. §. 566, 3. Buttm. §. 144, 4. not. b. Cf. Hart. §. 1053.

εἰς καρπὸν] H. e. ὥστε καρπὸν γίγνεσθαι. Hart. §. 670, 2.

ἁδροὺς — ἐκτρέφειν] Hunc adiectivorum usum prolepticum notat Bornem. ad Cyr. IV, 2, 3: ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τούτου ὄνομα μέγιστον ηὔξητο. V. ad IV, 7.

§. 11. πράγματα] Sensu latiore accipias. Sunt enim onera corporis viribus ferenda, sive negotia cuiuslibet alius generis. Apte comparat Voigtl. Plat. Men. p. 76. A: ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων. Ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις ἀποκρίνεσθαι. Ceterum v. ad §. 9.

δὲ δὴ σκαλέας, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τίνος ἕνεκα ἐμβάλλετε τῷ σίτῳ; Οἶσθα δήπου, ἔφη, ὅτι ἐν τῷ χειμῶνι πολλὰ ὕδατα γίγνεται. Τί γὰρ οὔκ; ἔφην ἐγώ. Οὐκοῦν θῶμεν τοῦ σίτου καὶ κατακρυφθῆναί τινα ὑπ' αὐτῶν, ἰλύος ἐπιχυθείσης, καὶ ψιλωθῆναί τινας ῥίζας ὑπὸ ῥεύματος. καὶ ὕλη δὲ πολλάκις ὑπὸ τῶν ὑδάτων δήπου συνεξορμᾷ τῷ σίτῳ καὶ παρέχει πνιγμὸν αὐτῷ.
13 Πάντα, ἔφην ἐγώ, εἰκὸς ταῦτα γίγνεσθαι. Οὔκουν δοκεῖ σοι, ἔφη, ἐνταῦθα ἤδη ἐπικουρίας τινὸς δεῖσθαι ὁ σῖτος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ. Τῷ οὖν κατιλυθέντι τί ἂν ποιοῦντες δοκοῦσιν ἄν σοι ἐπικουρῆσαι; Ἐπικουφίσαντες, ἔφην ἐγώ, τὴν γῆν. Τί δέ, ἔφη, τῷ ἐψιλωμένῳ τὰς ῥίζας; Ἀντιπροσαμησάμενοι τὴν γῆν ἄν,
14 ἔφην ἐγώ. Τί γάρ, ἔφη, ἣν ὕλη πνίγῃ συνεξορμῶσα τῷ σίτῳ καὶ διαρπάζουσα τοῦ σίτου τὴν τροφήν, ὥςπερ οἱ κηφῆνες διαρπάζουσιν ἄχρηστοι ὄντες τῶν μελισσῶν ἃ ἂν ἐκεῖναι ἐργασάμεναι τροφὴν καταθῶνται; Ἐκκόπτειν ἂν νὴ Δία, ἔφην ἐγώ, δέοι τὴν ὕλην, ὥςπερ
15 τοὺς κηφῆνας ἐκ τῶν σμηνῶν ἀφαιρεῖν. Οὔκουν, ἔφη, εἰκότως σοι δοκοῦμεν ἐμβαλεῖν τοὺς σκαλέας; Πάνυ γε. ἀτὰρ ἐνθυμοῦμαι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, οἷόν ἐστι τὸ εὖ τὰς εἰκόνας ἐπάγεσθαι. πάνυ γάρ σύ με ἐξώργισας πρὸς τὴν ὕλην τοὺς κηφῆνας εἰπών, πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης ἔλεγες.

Ald. *ἐπιχειθείσης*.
§. 13. *Τῷ οὖν — Ἐπικουφίσαντες* in A. addit marg. — Vict. *κατηλυθέντι — ποθοῦντες*. — *ἂν* post *γῆν* omissum malebat Leunclav.
§. 14. G. Vict. edd. vett. *ἐργασόμενοι*. — *τὴν τροφὴν* vulgo post *νὴ Δία* insertum delevit Weisk.; G. A. D. *νὴ Δία τὴν τροφὴν δέοι τὴν ὕλην, ἔφην ἐγώ*; Vill. *νὴ Δία τὴν τροφήν, ἔφην ἐγώ, δέοι τὴν ὕλην, ἔφην ἐγώ*; edd. vett. *νὴ Δία τὴν τροφὴν ἔφην δέοι τὴν ὕλην ἐγώ*; Mosch. coni.: *νὴ Δία τὸν τρόπον, ἔφην ἐγώ*. — D. *διὰ τῶν σμηνῶν*.
§. 15. D. om. *ἀτὰρ ἐνθυμοῦμαι — πάνυ γάρ*. — G. *ἐξώρμησας*, et *ἢ ὅτι*.

§. 12. *σκαλέας — ἐμβάλλετε*] Vect. IV, 5: *ἢν δ' ἐπὶ πλεῖον τῶν ἱκανῶν (ζεύγη καὶ ἐργάτας εἰς τὸ χωρίον) ἐμβάλλῃ τις, ζημίαν λογίζονται*. Ibid. §. 39.
§. 13. *τί ἂν — ἂν*] V. ad II, 13. Alterum *ἂν* refer ad *ἐπικουρῆσαι*.

§. 14. *πνίγῃ*] Sc. *τὸν σῖτον*. V. ad III, 10.
§. 15. *Οὔκουν*] Non *οὐκοῦν*. Est enim: Nonne igitur — ? Item supra §. 13.
αὐτῆς τῆς ὕλης] De sola herba, non addita comparatione cum fucis. SCHNEID. V. supra VII, 3.

CAPUT XVIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de frumenti praeparatione, quae cernitur in metendo, triturando per iumenta et ventilando per ventilatorem. Praeceptis de his rebus auditis, Socrates, sentiens ea neque prius sibi fuisse ignota, facillimam ad discendum agriculturam esse fatetur.

Ἀτὰρ οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐκ τούτου ἄρα θερίζειν εἰ- 1
κός. δίδασκε οὖν, εἴ τι ἔχεις, με καὶ εἰς τοῦτο. Ἢν
μή γε φανῇς, ἔφη, καὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστά-
μενος. ὅτι μὲν οὖν τέμνειν τὸν σῖτον δεῖ, οἶσθα. Τί
δ᾽ οὐ μέλλω; ἔφην ἐγώ. Πότερα οὖν τέμνεις, ἔφη, στὰς
ἔνθα πνεῖ ἄνεμος, ἢ ἀντίος; Οὐκ ἀντίος, ἔφην, ἔγωγε·
χαλεπὸν γὰρ οἶμαι καὶ τοῖς ὄμμασι καὶ ταῖς χερσὶ γίγνε-
ται ἀντίον ἀχύρων καὶ ἀθέρων θερίζειν. Καὶ ἀκρο- 2
τομοίης δ᾽ ἄν, ἔφη, ἢ παρὰ γῆν τέμνοις; Ἢν μὲν βρα-
χὺς ᾖ ὁ κάλαμος τοῦ σίτου, ἔγωγ᾽, ἔφην, κάτωθεν
ἂν τέμνοιμι, ἵνα ἱκανὰ τὰ ἄχυρα μᾶλλον γίγνηται·

Cap. XVIII. §. 1. A. om. ἄρα. — Reisig. ἐμὲ καὶ; Priscian. p. 1174. om. καὶ. — G. A. C. D. edd. vett. σῖτον ἀεὶ, quod corr. Cast. Vid. Bast. Append. ad epist. crit. p. 50. — A. C. D. τέμνοις; Schneid. coni. πότερον ἂν τέμνοις; malim, quod praefert Reisig., πότερα ἂν οὖν τέμνοις. — G. τοῖς χερσὶ. — G. edd. vett. ἀνθέρων; in G. corr. ἀθέρων, quod dedit Brod. et est etiam in Vict. §. 2. Edd. vett. om. ᾗ.

Cap. XVIII. §. 1. εἰς τοῦτο] quod attinet ad hoc. Hier. I, 2: πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. V. ad II, 4.

Πότερα οὖν τέμνεις] Reisigii coniectura commendatur verbis καὶ ἀκροτομοίης δ᾽ ἂν — ἢ — τέμνοις.

ἔνθα πνεῖ ἄνεμος] I. e. quod §. 6. dicitur: ἐκ τοῦ προςηνέμου μέρους. Ergo ἔνθα accipias pro ἔνθεν. Cf. Anab. V, 7, 6: ὁ ἥλιος ἔνθα μὲν ἀνίσχει, δύεται δ᾽ ἐνταῦθα, ἔνθεν δὲ δύεται, ἀνίσχει δ᾽ ἐντεῦθεν. De adverbiis, quae locum significant, commutatis v. Hart. §. 687. Cf. Oec. VI, 1.

ἀθέρων] Ἀνθέρικας quidem habet Hesych., quod vocabulum interpretatur: τὰ τῶν σταχύων ἄκρα — καὶ τὰ ἐν τοῖς στάχυσι κέντρα, sed non ἀνθέρας. Ἀθέρας idem dicit esse τὰ λεπτότατα τῶν ἀσταχύων μέρη.

§. 2. ἱκανὰ — μᾶλλον] De μᾶλλον traiecto v. ad XI, 12. „Magis idonea ad quemlibet usum, cui servire possunt τὰ ἄχυρα (das Stroh)."

ἐὰν δὲ ὑψηλὸς ᾖ, νομίζω ὀρθῶς ἂν ποιεῖν μεσοτομῶν, ἵνα μήτε οἱ ἀλοῶντες μοχθῶσι περιττὸν πόνον μήτε οἱ λικμῶντες ὧν οὐδὲν προσδέονται. τὸ δὲ ἐν τῇ γῇ λειφθὲν ἡγοῦμαι καὶ κατακαυθὲν συνωφελεῖν ἂν τὴν γῆν καὶ εἰς κόπρον ἐμβληθὲν τὴν κόπρον συμπληθύ-
3 νειν. Ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἁλίσκῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ περὶ θερισμοῦ εἰδὼς ἅπερ ἐγώ; Κινδυνεύω, ἔφην ἐγώ, καὶ βούλομαί γε σκέψασθαι, εἰ καὶ ἀλοᾶν ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν, ἔφη, τοῦτο μὲν οἶσθα, ὅτι ὑπο-
4 ζυγίοις ἀλοῶσι τὸν σῖτον. Τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα; καὶ ὑποζύγιά γε καλούμενα πάντα ὁμοίως, βοῦς, ἡμιόνους, ἵππους. Οὔκουν, ἔφη, ταῦτα μὲν ἡγῇ τοσοῦτο μόνον εἰδέναι, πατεῖν τὸν σῖτον ἐλαυνόμενα;

D. om. ὀρθῶς. — Weisk. correxit vulg. τό τε ἐν, quod retinuit Reisig. — G. καὶ κατακαμφθὲν.
§. 3. C. θερισμοὺς. — G. εἰ καὶ ἄλλο ἂν. — Vulg. ὑποζύγια; quum in G. sit ὑποζυγίῳ, in edd. vett. ὑποζυγία, mutavit Zeun. in ὑποζυγίοις, quod habet marg. Steph.; Weisk. retinuit ὑποζύγια.
§. 4. Vulg. Τί δ' οὐκ; ἔφην ἐγώ. Οἶσθα; G. A. C. D. Vill. Vict. τί δ' οὐκ; ἔφην ἐγώ. Οἶδα, quod recepit Zeun.; τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα; cum marg. Steph. Dind. Kerst. — Vulg. καὶ ὑποζύγιά τε; marg. Steph. II. Zeun. Dind. Kerst. καὶ ὑποζύγιά γε; Schneid. l. l. ὑποζύγια δὲ. — καλούμενα πάντα G. A. C. D. Zeun. Schneid. Reisig. Dind. Kerst.; vulg. πάντα καλ. — G. Οὐκοῦν, ἔφην. — G. edd. vett. εἰδείην.
§. 5. G. Ald. Bas. I. II. ὁμολοεῖται. — A. C. D. marg. Steph. ἀλοατὸς; Vill. ἀλοτὸς; idem et ἀλοατὸς Vict. — Vulg. τίνι τοῦ-

ἀλοῶντες] triturantes, i. e. in area culmos conterentes sive comminuentes, quod fiebat pedibus iumentorum, ut quum aliunde, tum ex §. 3 seqq. patet.

τὸ δὲ] Nectit quidem τὲ enuntiata, e. g. Anab. I, 9, 5: Ἔνθα Κῦρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλίκων ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις — πείθεσθαι. V. ad XIII, 10. Sed aliena est talis particula ab huius loci sensu.

§. 3. ὑποζυγίοις] Per grammaticam rationem ὑποζύγια ἀλοῶσι defendi potest. V. Krüger. Anab. I, 7, 20. Matth. §. 300. Rost. §. 100. not. 5., atque haud scio, an ὑποζυγίοις originem duxerit ex ὑποζύγιοι, quod ortum esse potest ex ὑποζύγια propter α cum οι saepissime a librariis confusum. Si praefers ὑποζυγίοις, intellige ad ἀλοῶσι οἱ ἄνθρωποι, velut §. 2. dicitur: οἱ ἀλοῶντες.

καὶ ὑποζύγιά γε] De καὶ — γε v. ad I, 4. Ad καλούμενα mente repetendum est οἶδα e praecedentibus. Haec verba Socratis personae esse tribuenda vel arguunt, quae seqq. οὔκουν, ἔφη.

§. 5. τίνι τοῦτο;] Steph. interpretando addit δῆλον, secundum Leunclavii versionem: „cuinam hoc tribuis," Bach. δῶμεν, Zeun. προσήκει. Postremum verbum sane sensus postulat; sed inest eius significatio verbo εἶναι, e. g. Symp. II, 4: Οὔκουν νέοις μὲν ἂν εἴη ταῦτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς μηκέτι γυμναζομένους τίνος ὄζειν δεήσει; Hanc simplicissimam rationem indicat Bernh. Synt. p. 90. De ver-

Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἔφην ἐγώ, ὑποζύγια εἰδείη; Ὅπως 5
δὲ τὸ δεόμενον κόψουσι καὶ ὁμαλιεῖται ὁ ἀλοητός, τίνι
τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη. Δῆλον ὅτι, ἔφην ἐγώ, τοῖς
ἐπαλώσταις. στρέφοντες γὰρ καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας ὑπο-
βάλλοντες τὰ ἄτριπτα ἀεὶ δηλονότι μάλιστα ὁμαλίζοιεν
ἂν τὸν δῖνον καὶ τάχιστα ἀνύτοιεν. Ταῦτα μὲν τοίνυν,
ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ λείπῃ γιγνώσκων. Οὔκουν, ἔφην ἐγώ, 6
ὦ Ἰσχόμαχε, ἐκ τούτου δὴ καθαροῦμεν τὸν σῖτον λι-
κμῶντες; Καὶ λέξον γέ μοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Ἰσχό-
μαχος, ἦ οἶσθα, ὅτι, ἢν ἐκ τοῦ προσηνέμου μέρους
τῆς ἅλω ἄρχῃ, δι' ὅλης τῆς ἅλω οἴσεταί σοι τὰ ἄχυ-
ρα; Ἀνάγκη γάρ, ἔφην ἐγώ. Οὔκουν εἰκὸς καὶ ἐπιπί- 7
πτειν, ἔφη, αὐτὰ ἐπὶ τὸν σῖτον; Πολὺ γάρ ἐστιν, ἔφην

τῳ corr. Steph.; Voigtl. coni.: τίνι τούτου —, ἔφη, μέλει. — ἐγὼ ante τοῖς om. G. — Vulg. ὁμαλίζοιεν ἂν τὸ δεινὸν; Leunclav. coni. τὸ δεόμενον, Zeun. τὸ δέον, Ruhnken. Ep. crit. II. p. 223. (180.) τὸν δῖνον, quod, comprobatum Sturzio, Reisigio, Schneidero, recepit Kerst. — Valcken. ad Ammon. p. 22. pro ἀνύτοιεν mavult ἀγνύοιεν.

§. 6. Vulg. ἦ οἶσθα Leunclav. mutavit in εἰ οἶσθα, probatum Bachio et Welsio, Zeun. cum Cast. in ἢ οἶσθα. — A. C. D. om. τῆς ἅλω ἄρχῃ, δι' ὅλης.

§. 7. C. D. om. οὔκουν εἰκὸς — Δῆλον, ἔφην ἐγώ. — Schneid. coni.: πολὺ γάρ ἐστιν, ἔφην ἐγώ, τοῦτο μᾶλλον εἰκὸς ἢ τὸ ὑπερενεχθῆναι; Reisig. tantum ἢ interserere vult ante τὸ ὑπερεν.; Zeun. scripsit πολὺ γὰρ ἔστι.

bo εἶναι saepe omisso v. Viger. p. 236. Conferas etiam Hom. Il. XXI, 360: τί μοι ἔριδος καὶ ἀρωγῆς;

τὸν δῖνον] Vulgatum τὸ δεινόν Weisk. interpretatur: „durius molestiusque ad conculcandum," qui sensus verbis vix elici potest. ὁ δῖνος significat aream circularem, in qua circumeuntes boves triturabant frumentum. Aelian. Hist. Anim. II, 25. IV, 25. Kerst. addit Hesiod. Ἔργ. 595. ibique Procl. et Herod. II, 14., quibus locis inveniuntur verba δινεῖν et ἀποδινεῖν. Quod si placuerit, reiicienda videtur Valckenarii coniectura ἀγνύοιεν pro ἀνύτοιεν. Est autem ἀνύτειν triturationem (qui significatus latet in τὸν δῖνον) perficere.

§. 6. λικμῶντες] Ventilandi rationem explicat Columella II, 10, 14: „Quum acervus paleis granisque mixtus in unum fuerit coniectus, paulatim ex eo ventilabris per longius spatium iactetur; quo facto palea, quae levior est, citra decidet: faba, quae longius emittetur, pura eo perveniet, quo ventilator eam iaculabitur." In eundem fere modum Ischomachus docet ventilationem. Sed tamen sunt in hoc cap. quae Columellae praeceptis non ad amussim respondere videantur; e. g. verba in §. 8: Ἐπειδὰν δὲ καθάρῃς — τὸν σῖτον μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ἅλω κτλ. Sed de singulis mox disputabimus.

ἄρχῃ] Sc. λικμᾶν, i. e. fere idem, quod: ἢν λικμῇς. V. ad VII, 9.

§. 7. Πολὺ γάρ ἐστιν]

ἐγώ, τὸ ὑπερεκχυθῆναι τὰ ἄχυρα ὑπὲρ τὸν σῖτον εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω. Ἢν δέ τις, ἔφη, λικμᾷ ἐκ τοῦ ὑπηνέμου ἀρχόμενος; Δῆλον, ἔφην ἐγώ, ὅτι εὐθὺς
8 ἐν τῇ ἀχυροδόκῃ ἔσται τὰ ἄχυρα. Ἐπειδὰν δὲ καθά-

G. λικμῶν pro λικμᾷ.

§. 8. Schneid. l. l. corrigit καθήρῃς. — Edd. vett. τῆς ἡμίσεως τῆς ἅλω; τοῦ ἡμίσεως dant etiam Vill. et Vict. — G. λικμήσῃς. — Edd. vett. πόλιν; πόλον habent etiam Vill. et Vict.;

Kerst. cum Leunclavio interpretatur: „Multum scilicet fuerit, inquam, paleas supra frumentum in partem areae vacuam deferri," sive cum Sturzio: „magni laboris est, es gehört viel dazu." Eodem redit, quod vertit Camerar.: „Est enim, inquam ego, spatium longum, quo supra frumenta paleae ferantur, in vacuum areae locum." Atqui id, ni fallor, vel maxima ventilatoris opera effici non potest, sed potest casu, nimirum vento vehementius flante. Equidem illa verba ita intelligo: „Saepe enim fit, ut (non solum in frumentum iam purgatum cadant, sed etiam) longius ad vacuum areae locum usque ferantur paleae." Finge tibi ventilatorem in areae parte προςηνέμῳ stantem, i. e. in ea parte, quae spiranti aurae proxima est, ita ut os conversum habeat in aream, ventus autem flet versus tergum eius: tum paleae, quas agricola inter acervum paleis granisque mixtum et pura grana decidere vult, aurae spirantis ope necesse est, ut non solum ad purgata frumenta usque perveniant, sed ea etiam supervolantes per vacuam areae partem dissipentur. — πολύ est: frequens, vielfach. V. Bernh. Synt. p. 334.

εὐθὺς ἐν τῇ ἀχυροδόκῃ ἔσται τὰ ἄχυρα] Proiiciuntur enim paleae, sed tamen, quominus assequantur grana, prohibet ventus contrarius, itaque coercentur in certo quodam spatio, quod h. l. dicitur ἀχυροδόκη. Hesych. ἀχυροδόκη· ἀποθήκη τῶν ἀχύρων. Quare sunt, qui cogitent de horreo recipiendis paleis destinato; fuisse potius videtur ipsius areae pars quaedam inter purganda et purgata frumenta paululum cavata, vel alio modo circumscripta.

§. 8. καθάρῃς] De hac forma, quam Schneid. habet pro non Graeca et plerique grammatici pro inusitata, v. Krüger. ad Anab. V, 7, 34., ubi est καθᾶραι, et Lobeck. ad Phryn. p. 25 seq.

μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ἅλω] Edd. vett. scripturam non esse vitiosam apparebit ex notatis ad IV, 8. Ceterum quaestio existit, quomodo Ischomachus dicere possit: „quum vero frumenta usque ad dimidiam areae partem ventilaveris," si quidem rem ita nobis fingimus, ut calamis, postquam pedum bovinorum ictu sunt excussi, remotis, frumenta cum paleis mixta in paulo arctius spatium et quidem ad extremam aream congerantur. Quae difficultas sic expedienda esse videtur: Frumenta purganda ita posita cogitamus, ut, quanquam in unum congesta sunt et uni vel alteri extremae parti propius coacervata, tamen lineam efficiant, quae totam fere areae longitudinem obtineat. Igitur huius lineae dimidia pars dici potest τὸ ἥμισυ τῆς ἅλω, quod ubi purgatum sit, docet Ischomachus πρὸς τὸν πό-

ρης, ἔφη, τὸν σῖτον μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ἅλω, πότερον εὐθὺς οὕτω κεχυμένου τοῦ σίτου λικμήσεις τὰ ἄχυρα τὰ λοιπά, ἢ συνώσας τὸν καθαρὸν πρὸς τὸν πόλον ὡς εἰς στενώτατον; Συνώσας νὴ Δί', ἔφην ἐγώ,

Camerarii πρὸς τοὔμπαλιν probant Leunclav. Wels.; Ernest. πρὸς τὸν πολλοστὸν vel τὸ πολλοστὸν; Villebrun. apud Galium coni. θόλον, quod ipsum vocabulum est in marg. D.; Streb. interpretatur acervum (σωρόν).

λον conferenda esse grana ventilata, tum demum ad ventilandam alteram frumenti partem esse progrediendum. Ita haec res enucleatior erit, quam si cum Weiskio statuamus: „non ad ventilandum coacervari paleas cum frumento ad extremam aream, unde haec proiiciantur, sed ex ipsa area spicas conculcatas ventilabro haustas proiici," quae quomodo cogitanda sint, vix intelligas.

τὰ ἄχυρα τὰ λοιπά] Grana cum paleis permixta. Triplex igitur vocabulo ἄχυρα inest significatio: primum significat totum calamum: §. 2. ἱκανὰ τὰ ἄχυρα, et §. 1.; deinde grana e paleis nondum purgata: h. l. et paulo infra: μὴ δὶς ταὐτὰ ἄχυρα δέῃ λικμᾶν; denique solas paleas, velut §. 7: ὅτι εὐθὺς ἐν τῇ ἀχυροδόκῃ ἔσται τὰ ἄχυρα. et §. 8: ἵν' ὑπερφέρηταί μοι τὰ ἄχυρα εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω. Ceterum, notante Schneidero, Hesych.: ἰκμᾶν, λικμᾶν, σῖτον καθαίρειν.

τὸν πόλον] Zeun. interpretatur: arvum, secundum sermonis Graeci usum, qui in πολεῖν, ἀναπολεῖν, τρίπολος γῆ spectatur. Sed hoc esset τὴν πόλον. Hesych. πόλος· — ἡ πόλος μεταβεβλημένη γῆ εἰς κατασποράν. Neque vero intelligitur, quem ad finem frumentum, quod ab area remotum fuerit in arvum, coerceatur etiam in spatium quam minimum. Quod Schneid. proponit, πόλον dici medium areae rotundae locum, circa quem in gyrum agantur iumenta, sicut apud Varronem axis terrae polus appelletur (v. Hesych. πόλος· — ἄξων. Schol. ad Aristoph. Av. 181. infra), ne convenit quidem rationi, qua ventilationem institui indicavimus. Quid sit h. l. πόλος, monentibus Porto et Weiskio, discimus ex Suida: πόλος· τὸ περιέχον ἅπαν. Adde Hesych.: πόλος· οὐρανός, κόσμος — · κύκλος καὶ τόπος κορυφῆς κυκλοειδής. et Plat. Cratyl. p. 405. D: καὶ ἐνταῦθα τὴν ὁμοῦ πόλησιν καὶ περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς δὴ πόλους καλοῦσι, ubi Heind. confert Aristoph. Av. 181: ὅτι δὲ πολεῖται τοῦτο καὶ διέρχεται Ἅπαντα, διὰ τοῦτό γε καλεῖται νῦν πόλος, ad quem locum Schol. haec: πόλον γὰρ οἱ παλαιοί, οὐχ ὡς οἱ νεώτεροι σημεῖόν τι καὶ πέρας ἄξονος, ἀλλὰ τὸ περιέχον ἅπαν. Εὐριπίδης Πειρίθῳ· καὶ τὸν Ἀτλάντιον φρουρῶν πόλον· ὡς αὐτοῦ τε περιπολουμένου καὶ δι' αὐτοῦ πάντων ἐρχομένων. Quae quum ita sint, τὸν πόλον cum Porto interpretamur: „extremam lineam, oram, quae ambit et undequaque terminat aream."

ὡς εἰς στενώτατον] pro εἰς ὡς στενώτατον. Cyr. I, 6, 26: ὡς ἐν ἐχυρωτάτῃ. Thucyd. I, 63: ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον. Demosth. περὶ τῆς παραπρεσβείας p. 423: ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης.

τὸν καθαρὸν σῖτον, ἵν᾽ ὑπερφέρηταί μοι τὰ ἄχυρα εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω, καὶ μὴ δὶς ταὐτὰ ἄχυρα δέῃ λικμὰν.
9 Σὺ μὲν δὴ ἄρα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, σῖτόν γε ὡς ἂν τάχιστα καθαρὸς γένοιτο κἂν ἄλλον δύναιο διδάσκειν. Ταῦτα τοίνυν, ἔφην ἐγώ, ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστάμενος. καὶ πάλαι ἐννοῶ ἄρα, εἰ λέληθα καὶ χρυσοχοεῖν καὶ αὐλεῖν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιστάμενος. ἐδίδαξε γὰρ οὔτε ταῦτά με οὐδεὶς οὔτε γεωργεῖν· ὁρῶ δ᾽ ὥςπερ γεωργοῦντας καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἐργαζομένους ἀν-
10 θρώπους. Οὔκουν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἔλεγον ἐγώ σοι πάλαι, ὅτι καὶ ταύτῃ εἴη γενναιοτάτη ἡ γεωργικὴ τέχνη, ὅτι καὶ ῥᾴστη ἐστὶ μαθεῖν; Ἄγε δή, ἔφην ἐγώ, οἶδα, Ἰσχόμαχε· τὰ μὲν δὴ ἀμφὶ σπόρον ἐπιστάμενος ἄρα ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστάμενος.

Vict. ὑποφέρηται. — A. D. εἰς τὸν κενόν.

§. 9. G. ὦ Σώκρατες, ἔφη. — ἂν post ὡς om. C. D. — D. καὶ ἄλλον; G. a pr. m. κἂν ἄλλο. — A. ἐλελήθην; Brod. ἐπηλήθην. — C. om. καὶ πάλαι — ἐπιστάμενος. — Interpunctionem maiorem vulg. post πάλαι positam delevit et post ἐπιστάμενος posuit Reisig. cum G. — ἐδίδαξέ με γὰρ G. — Vulg. οὕτω γεωργεῖν, quod Steph. mutari voluit in οὔπω γεωργ., correxit Zeun. ex G. A. C. D.; Bas. I. II. γὰρ οὕτω ταῦτα. — C. D. om. με ante οὐδεὶς. — Schneid. mavult καὶ ταύτας τὰς τέχνας.

§. 10. Steph. probante Bachio coni. τά γε δὴ; G. a pr. m. habebat ἴγε vel ἔγε. — A. C. D. οἶδα, ὦ Ἰσχ. — Schneid. et Reisig. Ἄγε δὴ — Ἰσχόμαχε aliena esse ab h. l. existimant. — Prius ἐπιστάμενος om. Schneid. — A. om. ἐλελήθειν — τῆς γεωργικῆς (XIX, 1.). — Postrema huius paragraphi verba sana esse negat Voigtl.

§. 9. **σῖτον — ὡς — καθαρὸς γένοιτο**] V. Reisig. ad h. l. nos ad XVII, 7.

καὶ πάλαι] Referendum est πάλαι ad tempus vix praeteritum, ex quo Ischomachus cum Socrate de soli natura, de serendo etc. disputavit. V. §. seq. et XIX, 14.

καὶ τὰς ἄλλας τέχνας] quarum nonnullas, aurificis, tibicinis, pictoris artes, tantum exempli causa, modo commemoravit. Miranti Socrati, cur alias artes non item atque agriculturam conspiciendo didicerit, praeter haec, quae mox admonet, Ischomachus respondet etiam infra XIX, 16. et 17. — *Καί* dicitur pro οὕτω καί. Kerst. affert Comment. IV, 4, 7: ὥςπερ σὺ καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω. V. Saupp. ad II, 2, 2.

§. 10. **πάλαι**] Supra XV, 4.

ταύτῃ —, ὅτι] ταύτῃ est: hoc nomine. Symp. IV, 17: ἀλλ᾽ οὐδὲ μέντοι ταύτῃ γε ἀτιμαστέον τὸ κάλλος. Anab. II, 6, 7. Hier. VII, 12.

Ἄγε δή] Suid. et Hesych. interpretantur: εἶεν.

σπόρον] Non solum sationem significat, sed omnem seminis sive granorum tractationem. Cf. XIX, 1.

ἐπιστάμενος ἄρα — ἐπιστάμενος] Herm. ad Soph.

CAPUT XIX.

ARGUMENTUM.

De ratione arborum, imprimis vitium, ficuum et olearum plantandarum quaedam traduntur, veluti de mensura scrobum, de natura soli, de planta terrae immittenda et terra aggerenda. Socrates autem quum miretur, quod haec iam tenuisset, quumque suspicetur sibi de ceteris quoque artibus praecepta cognita esse, Ischomachus opponit, quod ante docuerat, agriculturam esse facillimam, eamque ab ipsa natura doceri singulis quibusdam exemplis demonstrat.

1 Ἔστιν οὖν, ἔφην ἐγώ, τῆς γεωργικῆς τέχνης καὶ ἡ τῶν δένδρων φυτεία; Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Πῶς ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ, τὰ μὲν ἀμφὶ τὸν σπόρον ἐπισταίμην, τὰ δ᾽ ἀμφὶ τὴν φυτείαν οὐκ ἐπίσταμαι; Οὐ γὰρ σύ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἐπίστασαι; 2
Πῶς, ἐγὼ ἔφην, ὅςτις μήτ᾽ ἐν ὁποίᾳ τῇ γῇ δεῖ φυτεύειν οἶδα, μήτε ὁπόσον βάθος ὀρύττειν τῷ φυτῷ, μήτε ὁπόσον πλάτος μήτε ὁπόσον μῆκος τὸ φυτὸν ἐμβάλλειν, μήτε ὅπως ἂν ἐν τῇ γῇ κείμενον τὸ φυτὸν

Cap. XIX. §. 1. G. C. D. Ἔστι δ᾽ οὖν.
§. 2. Iunt. om. δεῖ; Cast. Bas. II. φυτεύειν δεῖ. — Vulg. ὀρύττειν τὸ φυτὸν; Schneid. delendum censet τὸ φυτὸν; τῷ φυτῷ coni. Reisig. — ἐμβάλλειν dedit Dind. pro vulg. ἐμβαλεῖν. — A. C. D. Ald. ὅπως ἐὰν; G. Bas. I. II. ἐᾶν.

Ant. v. 628: „Omnia sana sunt, modo ne ante ἄρα interpungas cum Zeunio, aut prius ἐπιστάμενος cum Schneidero eiicias." Verte: sciens igitur seminis tractationem nesciebam me scire.

Cap. XIX. §. 2. ὅςτις] ego, qui sum ex eorum numero, qui. Matth. §. 483. b. V. XXI, 10.

ὀρύττειν τῷ φυτῷ] Sturz.: „defodere, in terram defigere," eamque significationem inesse huic verbo Soph. Ai. 659: κρύψω τόδ᾽ ἔγχος, ἔχθιστον βελῶν, γαίας ὀρύξας, ἔνθα μήτις ὄψεται, monet Kerst. Sed primum difficile est dictu, quid sit: ὀρύττειν τὸ φυτὸν — ὁπόσον πλάτος; deinde, si retines τὸ φυτόν, eadem sententia bis exprimitur, siquidem ὁπόσον μῆκος τὸ φυτὸν ἐμβάλλειν nihil aliud dicit, quam quod ὁπόσον βάθος ὀρύττειν τὸ φυτόν, nimirum: quam in altitudinem fodienda sit planta. Quare scribendum putabam τῷ φυτῷ, coll. §. seq.: βοθύνους — ὀρύττουσι τοῖς φυτοῖς. et §. 7: ὀρύσσοις βόθρον τῷ φυτῷ.

3 μάλιστ' ἂν βλαστάνοι. Ἴθι δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, μάν-
θανε ὅ τι μὴ ἐπίστασαι. βοθύνους μὲν γὰρ οἵους
ὀρύττουσι τοῖς φυτοῖς οἶδ' ὅτι ἑώρακας, ἔφη. Καὶ
πολλάκις ἔγωγ', ἔφην. Ἤδη τινὰ οὖν αὐτῶν εἶδες
βαθύτερον τριπόδου; Οὐδὲ μὰ Δί' ἔγωγ', ἔφην, πεν-
θημιποδίου. Τί δὲ τὸ πλάτος ἤδη τινὰ τριπόδου πλέον
4 εἶδες; Οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, διπόδου. Ἴθι δή,
ἔφη, καὶ τόδε ἀπόκριναί μοι, ἤδη τινὰ εἶδες τὸ βά-
θος ἐλάττονα ποδιαίου; Οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην, ἔγωγε
τριημιποδίου. καὶ γὰρ ἐξορύττοιτο ἂν σκαπτόμενα, ἔφην
ἐγώ, τὰ φυτά, εἰ λίαν γε οὕτως ἐπιπολῆς πεφυτευ-
5 μένα εἴη. Οὐκοῦν τοῦτο μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκα-
νῶς οἶσθα, ὅτι οὔτε βαθύτερον πενθημιποδίου ὀρύτ-
τουσιν οὔτε βραχύτερον τριημιποδίου. Ἀνάγκη γάρ,
6 ἔφην ἐγώ, τοῦτο ὁρᾶσθαί γε οὕτω καταφανὲς ὄν. Τί
δέ, ἔφη, ξηροτέραν καὶ ὑγροτέραν γῆν γιγνώσκεις ὁρῶν;
Ξηρὰ μὲν γοῦν μοι δοκεῖ, ἔφην ἐγώ, εἶναι ἡ περὶ

§. 3. A.G. ἔγωγ', ἔφην; vulg. ἔγωγε. — εἶδες om. C. — A. οὐ μὰ Δί'. — Iunt. Bas. II. ἔφην, πενθημιτριδίου. — Vict. εἶδε.
§. 4. ἐλάττονα ποδιαίου dedit Zeun. cum Iunt. Camerar. Leunclav. pro vulg. διποδιαίου. — G. ἐξορύττοιντο et πεφυτευόμενα.
§. 5. A. πενθημιποδιαίου; marg. Steph. πενθημιπόδου. — C. D. om. πενθημιποδίου — βραχύτερον. — G. marg. Steph. τριημιπόδου. — Ald. Bas. I. II. om. ἐγώ. — Vulg. τοῦτο ὁρᾶσθαι,

§. 3. **τριπόδου**] Plin. H. N. XVII, 22: „Scrobibus ternorum pedum in quamque partem latitudo satis est: altitudo in quocunque genere tripedalis." Columella V, 5, 2: „Scrobs in longitudinem altitudinemque defossus tripedaneus abunde est; latitudine tamen bipedanea" etc. Plures locos de mensura scrobum congessit industria Niclasii ad Geopon. p. 347 seq. Cf. interprr. ad Virg. Georg. II, 288. ZEUN.
πλέον] Sc. βαθύν.
§. 5. **τοῦτο ὁρᾶσθαί γε**] Schneiderum, qui particulam γὲ adverbio οὕτω adiungere malebat, refellit Reisig. et ad h. l. et in coniect. ad Aristoph. I. p. 94. Οὕτω, ubi est „tam," nunquam additum habet γέ. Verte ὁρᾶσθαί γε: id oculis certe (si non mente) cernatur necesse est, diefs fällt ja in die Augen. Latius patet huius particulae vis restrictiva, si modo sententiam ubique subtiliter perpendas. Sic Soph. Phil. 593: διώμοτοι πλέουσιν, ἢ μὴν ἢ λόγῳ πείσαντέ γ' ἄξειν, ἢ πρὸς ἰσχύος κράτος, ubi Herm. (Viger. p. 825.) γὲ exprimit per „noch." πείσαντέ γ' significat: „postquam ei persuadere conati certe fuerint."
§. 6. **Λυκαβηττόν**] Atticae mons ante arcem, quem inter populos Atticae retulit Meurs. de

τὸν Λυκαβηττὸν καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία, ὑγρὰ δὲ ἡ ἐν τῷ Φαληρικῷ ἕλει καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία. Πότερα οὖν, 7
ἔφη, ἐν τῇ ξηρᾷ ἂν βαθὺν ὀρύσσοις βόθρον τῷ φυτῷ, ἢ ἐν τῇ ὑγρᾷ; Ἐν τῇ ξηρᾷ νὴ Δί', ἔφην ἐγώ· ἐπεὶ ἔν γε τῇ ὑγρᾷ ὀρύττων βαθὺν ὕδωρ ἂν εὑρίσκοις καὶ οὐκ ἂν δύναιο ἔτι ἐν ὕδατι φυτεύειν. Καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, λέγειν. οὐκοῦν ἐπειδὰν ὀρωρυγμένοι ὦσιν οἱ βόθροι, ὁπηνίκα δεῖ τιθέναι ἑκάτερα τὰ φυτὰ, ἤδη εἶδες; Μάλιστα, ἔφην ἐγώ. Σὺ οὖν βουλόμενος 8
ὡς τάχιστα φῦναι αὐτὰ πότερον ὑποβαλὼν ἂν τῆς γῆς τῆς εἰργασμένης οἴει τὸν βλαστὸν τοῦ κλήματος θᾶττον χωρεῖν διὰ τῆς μαλακῆς ἢ διὰ τῆς ἀργοῦ εἰς τὸ σκληρόν; Δῆλον, ἔφην ἐγώ, ὅτι διὰ τῆς εἰργασμένης θᾶττον ἂν ἢ διὰ τῆς ἀργοῦ βλαστάνοι. Οὐκοῦν ὑπο- 9
βλητέα ἂν εἴη τῷ φυτῷ γῆ. Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφην ἐγώ. Πότερα δὲ ὅλον τὸ κλῆμα ὀρθὸν τιθεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπον ἡγῇ μᾶλλον ἂν ῥιζοῦσθαι αὐτό,

οὕτω; G. A. C. D. Zeun. Kerst. τοῦτο ὁρᾶσθαί γε οὕτω; Reisig. τοῦτό γε ὁρ. οὕτω; Iunt. Bas. II. om. οὕτω.

§. 6. γινώσκεις C. D. — A. om. ὑγρὰ — ὁμοία.

§. 7. Iunt. ἑκατέρᾳ; Bas. I. ἑκατέρα; Weisk. Schneid. Reisig. malunt ἐν ἑκατέρᾳ.

§. 8. C. ἂν τάχιστα. — C. D. τοῦ ἀργοῦ εἰς τὸ. — D. om. εἰς τὸ σκληρὸν — τῆς ἀργοῦ.

pop. Attic. (Thes. Ant. Graec. Tom. IV. p. 750.) sine causa. BACH.

Φαληρικῷ] Φάληρος sive Φαληρεύς erat δῆμος Atticae, et quidem φυλῆς nonae, quae appellabatur Αἰαντίς. V. Boeckh. C. I. I. p. 309.

§. 7. ὁπηνίκα δεῖ τιθέναι ἑκάτερα τὰ φυτὰ, ἤδη εἶδες;] Haec mihi quoque vitiosa videntur. Quis enim ita dixerit: „Iam videbas, quo tempore utrumque plantarum genus conserendum sit"? Omnino minus aptum videtur quaerere, quando, quam potius, utrum genus in aquoso, utrum in sicco solo plantari poscat. Quare scribere velim: ὁπότερα δεῖ τιθέναι ἐν ἑκατέρᾳ τὰ φυτά, quae fortasse librarius, qui scriptum videbat ὁπότερα — ἑκάτερα, mutavit.

§. 8. Μάλιστα, ἔφην ἐγώ] Hic lacunam statuunt omnes, atque verisimile est pauca quaedam addidisse Socratem.

εἰργασμένης] De significatione passiva, quam non solum participium, sed aliae quoque huius temporis formae habent, v. quae affert Saupp. ad Comment. III, 10, 9. θώρακας εὖ εἰργασμένους. V. Kühner. §. 403, 4. a.

§. 9. ὑποβλητέα] Verbum ὑποβάλλειν h. l. et mox (ὑποβεβλημένη γῇ) simili sensu dicitur, quam XVI, 10. ὑπεργάζεσθαι.

ἢ καὶ πλάγιόν τι ὑπὸ τῇ ὑποβεβλημένῃ γῇ θείης ἄν,
10 ὥςτε κεῖσθαι ὥςπερ γάμμα ὕπτιον; Οὕτω νὴ Δία·
πλείονες γὰρ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ γῆς εἶεν· ἐκ δὲ
τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἄνω ὁρῶ βλαστάνοντα τὰ φυτά.
καὶ τοὺς κατὰ τῆς γῆς οὖν ὀφθαλμοὺς ἡγοῦμαι τὸ
αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. πολλῶν δὲ φυομένων βλαστῶν κα-
τὰ τῆς γῆς ταχὺ ἂν καὶ ἰσχυρὸν τὸ φυτὸν ἡγοῦμαι
11 βλαστάνειν. Κατὰ ταὐτὰ τοίνυν, ἔφη, καὶ περὶ τούτων
γιγνώσκων ἐμοὶ τυγχάνεις. ἐπαμήσαιο δ' ἂν μόνον, ἔφη,
τὴν γῆν, ἢ καὶ σάξαις ἂν εὖ μάλα περὶ τὸ φυτόν;
Σάττοιμ' ἄν, ἔφην, νὴ Δί' ἐγώ. εἰ μὲν γὰρ μὴ σεσα-
γμένον εἴη, ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος εὖ οἶδ' ὅτι πηλὸς ἂν
γίγνοιτο ἡ ἄσακτος γῆ, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ξηρὰ μέχρι
βυθοῦ, ὥςτε τὰ φυτὰ κίνδυνος ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος
σήπεσθαι μὲν δι' ὑγρότητα, αὐαίνεσθαι δὲ διὰ ξηρό-
12 τητα, θερμαινομένων τῶν ῥιζῶν. Καὶ περὶ ἀμπέλων

§. 9. Schneid. mavult *ἐπὶ τῇ ὑποβεβλημένῃ γῇ*; *γῇ* omissum in G. Iunt. Bas. II. exquisitius videtur Reisigio; Brod. coni. **ὑπὸ γῇ ὑποβεβλ. θείης.** — G. in marg. habet *γάμμα ὕπτιον, οἷον τοῦτο τὸ σημεῖον L.*

§. 10. C. D. Vill. Vict. **κατὰ τῆς γῆς εἶεν.** — **κατὰ** ante **τῆς γῆς ταχὺ** inseruit Schneid. — Vulg. *πολλῶν γάρ*; *πολλῶν γε* G. edd. vett.; *πολλῶν δέ*, quod interpretati sunt Camerar. et Streb., dedi cum Zeunio.

§. 11. Vulg. **κατὰ** cum Schneid. delent recc. edd., retinuit etiam Reisig., cui postmodum assensus est Schneid. in cens. Oec. ed. Kuster. l. l.; Mosch. coni.: *κάτα.* — A. C. D. Vict. *ἔφη* collocant ante *γιγνώσκων.* — G. C. D. *γινώσκων.* — C. D. om. **εὖ**

πλάγιόν τι] paulum obliqua, quem situm natura approbat et scriptorum consensus. SCHNEID.

ὑπὸ τῇ ὑποβεβλημένῃ γῇ] Schneiderum male habet *ὑπό*, quia non intellexit, quid sit *ὑποβεβλημένη.*

γάμμα ὕπτιον] Geopon. V, 9, 6: *Δυνατὸν δὲ καὶ ὄρθιον φυτεύειν τὸ κλῆμα, βέλτιον δὲ τὸ πλάγιον· ῥιζοῦται γὰρ θᾶττον.* Cf. Pallad. III, 9, 14. Columell. IV, 4, 1.

§. 10. **πολλῶν δέ**] Causa eorum, quae modo antecesserunt, his verbis nullo modo affertur; quare mireris, quod recentiores etiam editores retinuerunt plane ineptum *γάρ*.

§. 11. **Κατὰ ταὐτά**] Schneid. l. l. male comparat Plat. Polit. p. 302. A: **οἱ περὶ τὰ πολιτικὰ κατ' οὐδὲν γιγνώσκοντες ἡγοῦνται κατὰ πάντα σαφέστατα πασῶν ἐπιστημῶν ταύτην εἰληφέναι.** Nam **κατ' οὐδέν** est: „fere nihil." — Nostro loco, ut saepius, **γιγνώσκειν** significat: „sentire." Comment. II, 6, 39: **εἰ δὲ σύ πως ἄλλως γιγνώσκεις, δίδασκε.** Cyr. I, 1, 3: **οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν.**

εἰ μέν] non sequente **δέ**, quia, ut fere fit, reticetur sententia. Anab. VI, 1, 14. VII, 5, 8. Cf. Oec. IV, 17.

ἄρα σύ γε, ἔφη, φυτείας, ὦ Σώκρατες, τὰ αὐτὰ ἐμοὶ πάντα γιγνώσκων τυγχάνεις. Ἦ καὶ συκῆν, ἔφην ἐγώ, οὕτω δεῖ φυτεύειν; Οἶμαι δ', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ τἆλλα ἀκρόδρυα πάντα. τῶν γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀμπέλου φυτείᾳ καλῶς ἐχόντων τί ἂν ἀποδοκιμάσαις εἰς τὰς ἄλλας φυτείας; Ἐλαίαν δὲ πῶς, ἔφην ἐγώ, φυτεύσο- 13
μεν, ὦ Ἰσχόμαχε; Ἀποπειρᾷ μου καὶ τοῦτο, ἔφη, μάλιστα πάντων ἐπιστάμενος. ὁρᾷς μὲν γὰρ δή, ὅτι βαθύτερος ὀρύσσεται τῇ ἐλαίᾳ βόθρος· καὶ γὰρ παρὰ τὰς ὁδοὺς μάλιστα ὀρύσσεται· ὁρᾷς δ', ὅτι πρέμνα πᾶσι τοῖς φυτευτηρίοις πρόσεστιν· ὁρᾷς δ', ἔφη, τῶν φυτῶν πηλὸν ταῖς κεφαλαῖς πάσαις ἐπικείμενον καὶ πάντων τῶν φυτῶν ἐστεγασμένον τὸ ἄνω. Ὁρῶ, ἔφην 14
ἐγώ, ταῦτα πάντα. Καὶ ὁρῶν δή, ἔφη, τί αὐτῶν οὐ γιγνώσκεις; ἢ τὸ ὄστρακον ἀγνοεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἂν ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἄνω καταθείης; Μὰ τὸν

οἶδ', ὅτι — τοῦ ὕδατος. — A. γίνοιτο. — Schneid. deletis ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος scribi iubet: θερμαινομένων διὰ χαυνότητα τῆς γῆς τῶν ῥιζῶν; Dind., deleto tantum μὲν post εἰ, mavult διὰ χαυνότητα τῆς γῆς θερμαινομένων τῶν ῥιζῶν; ego nihil mutavi, nisi quod ἤγουν χαυνότητα τῆς γῆς, quae verba vulg. leguntur post ξηρότητα, omisi, quod placet etiam Kerstio.

§. 12. G. C. D. γινώσκων. — A. G. D. οὕτως et τὰ ἄλλα. — G. om. καὶ τἆλλα — φυτείας.

§. 13. A. edd. vett. γὰρ ἄν, ὅτι; C. γάρ, ὅτι. — G. om. δή, ὅτι — πᾶσι τοῖς. — A. om. πηλὸν — τῶν φυτῶν.

§. 14. αὐτῶν in C. addit marg. — G. C. γινώσκεις. — G. ἔφη, ἀγνοεῖς, deinde εἰ γνοῶ, et om. ὅτε.

ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος] Haec verba inepte damnari a Schneidero docet Dind. De μὲν — μὲν — δέ v. Popp. ad Cyr. II, 1, 6. coll. §. 5. et I, 6, 39. Verba ἤγουν χαυνότητα τῆς γῆς insiticia esse arguit vel particula ἤγουν, qua ad explicandum uti solent grammatici et librarii.

§. 12. Καὶ περὶ ἀμπέλων ἄρα] „Quum de plantatione in universum mihi consentias, idcirco idem de vitibus plantandis atque ego senties." Hic sententiarum nexus fugit Weiskium.

§. 13. παρὰ τὰς ὁδοὺς] Geopon. III, 11, 2: διὰ τοῦτο καὶ αἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ἐλαῖαί τε καὶ ἄμπελοι εὐτραφέστεραι τῷ καρπῷ, διὰ τὴν ἐπανισταμένην ἐκ τῶν ὁδευόντων κόνιν. ZEUN.

φυτευτηρίοις] Pars inferior viviradicum ita dicitur. Geopon. IX, 11, 6: οἱ δὲ τὰ γενναιότατα τῶν παραφυάδων μετὰ τοῦ πρέμνου φυτεύουσι, cum parte radicis vel caudicis. Plantarium ita dixit Pallad. April. III, 5. SCHNEID.

πηλὸν] Columella XI, 2, 42: In pastinato seminario novissima positio est olearis taleae, eamque oportet, quum panxeris, fimo et cinere mistis oblinere, et superponere muscum, ne sole findatur. ZEUN.

§. 14. τὸ ὄστρακον ἀγνο-

Ἀλλ’, ἔφην ἐγώ, οὐδὲν ὧν εἶπας, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀγνοῶ, ἀλλὰ πάλιν ἐννοῶ, τί ποτε, ὅτε πάλαι ἤρου με συλλήβδην, εἰ ἐπίσταμαι φυτεύειν, οὐκ ἔφην. οὐ γὰρ ἐδόκουν ἔχειν ἂν εἰπεῖν οὐδὲν, ᾗ δεῖ φυτεύειν· ἐπεὶ δέ με καθ’ ἓν ἕκαστον ἐπεχείρησας ἐρωτᾶν, ἀποκρίνομαί σοι, ὡς σὺ φῄς, ἅπερ σὺ γινώσκεις ὁ δεινὸς λεγόμενος γεωργός.
15 Ἆρα, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἡ ἐρώτησις διδασκαλία ἐστίν; ἄρτι γὰρ δή, ἔφην ἐγώ, καταμανθάνω, ᾗ με ἐπηρώτησας ἕκαστα· ἄγων γάρ με δι’ ὧν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὅμοια τούτοις ἀποδεικνὺς ἃ οὐκ ἐνόμιζον ἐπίστασθαι ἀναπείθεις, οἶμαι, ὡς καὶ ταῦτα ἐπίσταμαι.
16 Ἆρ’ οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ περὶ ἀργυρίου ἐρωτῶν ἄν σε πότερον καλὸν ἢ οὔ, δυναίμην

πάλαι ἤρου dedit Hindenburg. ex coni. pro vulg. πάλιν. — G. ὡς δὴ φῄς, ἅπερ δὴ γινώσκεις; γινώσκεις etiam A. C. D.

§. 15. Vict. ἐρώτησις καὶ διδασκαλία. — ἐγὼ post ὧν om. C. — Cum Leunclavio Schneid. mavult καὶ ὅμοια aut ὅμοιά τε. — ἀποδεικνὺς scripsi pro vulg. ἐπιδεικνύς. — Pro vulg. ἀναπεισθεὶς Steph. malebat ἀνεπείσθην; ἀναπείθεις, quod dedit Cast., est in A. C. D.

§. 16. Inde a verbis Ἆρ’ οὖν pergit cod. Lips. — Vict. ἐπίστασαι διακομίζειν. — Steph. ad περὶ αὐλητῶν addidit ἐρωτῶν. — Cast. μὴν δυναίμην; Reisig. scribi volebat μῶν δυναίμην ἂν ἀναπεῖσαι; Schneid. l. l. p. 460. laudat amici coniecturam: πῃ δυνεῖς — πῶς — καταθείης] V. ad XVII, 7.

πάλιν ἐννοῶ] Respicitur XVIII, 9.

πάλαι] paulo antea. XVIII, 9. 10.

οὐκ ἔφην] negabam.

§. 15. ἡ ἐρώτησις διδασκαλία ἐστίν;] Interrogando enim exercetur illa τέχνη μαιευτική, de qua v. ad XVI, 8. Cf. etiam Comment. IV, 6, 15: ὁπότε δὲ αὐτός τι τῷ λόγῳ διεξίοι, διὰ τῶν μάλιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, νομίζων ταύτην τὴν ἀσφάλειαν εἶναι λόγου.

ἄγων — δι’ ὧν — ἐπίσταμαι] Cf. Comment. IV, 6, 15: διὰ τῶν δοκούντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγειν τοὺς λόγους. Ibid.: διὰ τῶν μάλιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, de quo praepositionis διά usu v. Kühner. §. 605. p. 281.

ἀποδεικνὺς] Requiritur significatio: „probare, nachweisen," quam habet ἀποδεικνύναι, non ἐπιδεικνύναι. V. ad III, 1. Schneiderum fugit usus ille notissimus, quo duo vel plura participia, quae uni adiunguntur verbo finito, copula καί vel simili carent. Krüger. Anab. I, 1, 7: Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον. Bornem. Cyr. VI, 1, 35. Saupp. Comment. I, 1, 18. III, 13, 5. Rep. Lac. VI, 4. Hart. §. 1033. not. subtilius Kühner. §. 676, 2.

§. 16. μὴ δυναίμην] Socratem mirantem, quod bene sciat quae se nescire antea putaverit, per ironiam quandam interrogat Ischomachus: „Nonne igitur persuadere tibi possim te scire discernere argentum probum ab adulterino?" Iam, interrogandi

ἄν σε πεῖσαι, ὡς ἐπίστασαι διαδοκιμάζειν τὰ καλὰ καὶ
τὰ κίβδηλα ἀργύρια; καὶ περὶ αὐλητῶν μὴ δυναίμην
ἀναπεῖσαι, ὡς ἐπίστασαι αὐλεῖν, καὶ περὶ ζωγράφων
καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων; Ἴσως ἄν, ἔφην
ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ γεωργεῖν ἀνέπεισάς με, ὡς ἐπιστήμων
εἴην, καίπερ εἰδότα, ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξέ με
ταύτην τὴν τέχνην. Οὐκ ἔστι ταῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες· 17
ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλαι σοι ἔλεγον, ὅτι ἡ γεωργία οὕτω
φιλάνθρωπός ἐστι καὶ πραεῖα τέχνη, ὥςτε καὶ ὁρῶν-
τας καὶ ἀκούοντας ἐπιστήμονας εὐθὺς ἑαυτῆς ποιεῖν.
πολλὰ δ', ἔφη, καὶ αὐτὴ διδάσκει, ὡς ἂν κάλλιστά 18
τις αὐτῇ χρῷτο. αὐτίκα ἄμπελος ἀναβαίνουσα μὲν ἐπὶ
τὰ δένδρα, ὅταν ἔχῃ τι πλησίον δένδρον, διδάσκει ἱστά-

ναίμην ἂν πεῖσαι; Wels. Dind. Kerst. (om. μὴ) ἂν δυναίμην; Voigtl. p. 13. δὴ δυναίμην ἀναπεῖσαι; Heind. et Steger. δὴ δυναίμην ἂν πεῖσαι. — Schneid., coll. XVIII, 9., post ζωγράφων excidisse putat καὶ χρυσοχόων. — Vulg. καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων; L. Vill. Vict. καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, probatum Bornemanno ad Cyr. I, 2, 2., recepi cum Kerstio; A. C. D. καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοιούτων; Dind. καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, quod placet Voigtländero. — L. A. C. D. ἐδίδαξέ με; vulg. με ἐδίδ.

§. 17. G. om. ταῦτ', ἔφη — ὥςτε καὶ.

§. 18. Iunt. Bas. II. om. ἐπὶ ante τὰ δένδρα. — G. Iunt. om. τι post ἔχῃ.

ratione paulum mutata, pergit quaerere: „atque quod attinet ad tibicines, num putas, me non posse tibi persuadere te callere cantare tibiis?" Ita in errorem inductus quum affirmet interrogata Socrates, non sine lepida quadam cavillatione respondet Ischomachus: *Οὐκ ἔστι ταῦτ' — ὦ Σώκρατες*, illumque castigat, quod memoria non tenuerit ea, quae dicta essent XV, 10 seqq. Optativi *δυναίμην* naturam et notionem explicant Herm. de part. *ἄν* p. 140 sq. Reisig. de ead. part. p. 132 seqq. Ex Bernh. Synt. p. 411. apparebit abesse posse *ἄν*. Ceterum *πείθειν* et *ἀναπείθειν* promiscue et nonnunquam sine aliquo significationis discrimine usurpari bene monet Saupp. ad Comment. I, 3, 6.

καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων] Omitti posse *περί* nemo est qui neget. V. Bornem. Symp. V, 3: *καὶ ἐν ἵππῳ καὶ βοΐ καὶ ἐν ἀψύχοις πολλοῖς.* Apol. 20: *καὶ πρὸ πατέρων καὶ ἀδελφῶν καὶ πρὸ ὑμῶν αὐτῶν.* Hart. §. 1063. Sed vetat librorum mss. auctoritas. Matth. §. 279. not. 2. *τῶν τοιούτων* idem esse docet, quod *τοιούτων ὄντων.*

γεωργεῖν — ὡς ἐπιστήμων εἴην] Habeas *γεωργεῖν* pro accusativo: Cyr. III, 3, 9: *ἐπιστήμονες τὰ προςήκοντα.* Comment. I, 2, 19: *οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν — ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο*, ubi v. Saupp. Hart. §. 622.

§. 18. *αὐτίκα*] „ut afferam statim exemplum," h. e. „exempli causa." Viger. p. 393. Cyr. I, 6, 9. Comment. IV, 7, 2., ubi v. Herbst. Haas. in Ind. ad Remp. Lac.

ναι αὐτήν· περιπεταννύουσα δὲ τὰ οἴναρα, ὅταν ἔτι
αὐτῇ ἁπαλοὶ οἱ βότρυες ὦσι, διδάσκει σκιάζειν τὰ ἡλι-
19 ούμενα ταύτην τὴν ὥραν· ὅταν δὲ καιρὸς ᾖ ὑπὸ τοῦ
ἡλίου ἤδη γλυκαίνεσθαι τὰς σταφυλάς, φυλλοῤῥοοῦσα
διδάσκει ἑαυτὴν ψιλοῦν καὶ πεπαίνειν τὴν ὀπώραν,
διὰ πολυφορίαν δὲ τοὺς μὲν πέπονας δεικνύουσα βό-
τρυς, τοὺς δὲ ἔτι ὠμοτέρους φέρουσα, διδάσκει τρυ-
γᾶν ἑαυτήν, ὥσπερ τὰ σῦκα συκάζουσι, τὸ ὀργῶν ἀεί.

§. 19. G. τὰς ὀπώρας. — G. Iunt. Cast. Bas. om. διὰ πολυφορίαν δὲ: hinc est in Cast. et Bas. καὶ τοὺς μὲν πέπονας. — G. τὰ σῦκα σκιάζουσι.

§. 19. γλυκαίνεσθαι] Cicer. ap. Nonium (v. profligare): „quum vero affecta iam prope aestate uvas a sole mitescere tempus est." SCHNEID.

τὸ ὀργῶν ἀεί] Hesych. ὀργᾶν interpretatur ἀκμάζειν. Verte: „ut quaeque ficus est matura." Ἀεί, ubi significans jedesmal iungitur cum participio vel adiectivo, aut articulo anteponitur: Comment. I, 6, 7. τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα, ubi v. Saupp.; aut postponitur participio vel adiectivo: Oec. XVIII, 5. τὰ ἄτριπτα ἀεί. Comment. I, 1, 10: τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας. V. etiam ad VIII, 7.

CAPUT XX.

ARGUMENTUM.

Socrati miranti, cur agricultura, quae tam facilis sit ad exercendum, a multis cum infelicissimo tractetur successu, explicat Ischomachus huius rei causam esse non rei inscitiam, sed quod in re rustica versentur sine sollertia et diligentia; postremo mediocres vel neglectos agros emere, eosque cura et industria excultos deinde rursus vendere, patris sui exemplo commendat.

1 Ἐνταῦθα δὴ ἐγὼ εἶπον· Πῶς οὖν, ὦ Ἰσχόμαχε, εἰ οὕτω γε καὶ ῥᾴδιά ἐστι μαθεῖν τὰ περὶ τὴν γεωρ-

Cap. XX. §. 1. καὶ ante ῥᾴδιά addidi ex L. A. C. D. Vict.

Cap. XX. §. 1. εἰ οὕτω γε] Monente Reisigio, γὲ non cum οὕτω, sed cum εἰ connectendum est, uti saepe haec particula ab eo vocabulo, ad quod pertinet, divellitur.

γίαν καὶ πάντες ὁμοίως ἴσασιν ἃ δεῖ ποιεῖν, οὐχὶ καὶ
πάντες πράττουσιν ὁμοίως, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν ἀφθό-
νως τε ζῶσι καὶ περισσὰ ἔχουσιν, οἱ δ' οὐδὲ τὰ ἀναγ-
καῖα δύνανται πορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ προσοφείλουσιν;
Ἐγὼ δή σοι λέξω, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. 2
οὐ γὰρ ἡ ἐπιστήμη, οὐδ' ἡ ἀνεπιστημοσύνη τῶν γε-
ωργῶν ἐστιν ἡ ποιοῦσα τοὺς μὲν εὐπορεῖν, τοὺς δὲ
ἀπόρους εἶναι· οὐδ' ἂν ἀκούσαις, ἔφη, λόγου οὕτω 3
διαθέοντος, ὅτι διέφθαρται ὁ οἶκος, διότι οὐχ ὁμα-
λῶς ὁ σπορεὺς ἔσπειρεν, οὐδ' ὅτι οὐκ ὀρθῶς τοὺς
ὄρχους ἐφύτευσεν, οὐδ' ὅτι ἀγνοήσας τις τὴν γῆν φέ-
ρουσαν ἀμπέλους ἐν ἀφόρῳ ἐφύτευσεν, οὐδ' ὅτι ἠγνόη-
σέ τις, ὅτι ἀγαθόν ἐστι τῷ σπόρῳ νεὸν προεργάζε-
σθαι, οὐδ' ὅτι ἠγνόησέ τις, ὡς ἀγαθόν ἐστι τῇ γῇ
κόπρον μιγνύναι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔστιν ἀκοῦσαι, 4
ἀνὴρ οὐ λαμβάνει σῖτον ἐκ τοῦ ἀγροῦ· οὐ γὰρ ἐπι-
μελεῖται, ὡς αὐτῷ σπείρηται, ἢ ὡς κόπρος γίγνηται.
οὐδ' οἶνον ἔχει ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται, ὡς φυτεύ-
σῃ ἀμπέλους, οὐδὲ αἱ οὖσαι ὅπως φέρωσιν αὐτῷ. οὐδὲ
ἔλαιον, οὐδὲ σῦκα ἔχει ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται, οὐδὲ
ποιεῖ, ὅπως ταῦτα ἔχῃ. τοιαῦτ', ἔφη, ἐστίν, ὦ Σώ- 5
κρατες, ἃ διαφέροντες ἀλλήλων οἱ γεωργοὶ διαφερόν-

C. D. οἱ δὲ οὐδὲ.
§. 2. L. A. C. D. σοί γε λέξω. — A. τοὺς δὲ ἀπείρους.
§. 3. Ante ἐφύτευσεν Schneid. excidisse putat ὁ φυτευτὴς vel φυτηκόμος. — A. om. οὐδ' ὅτι ἀγνοήσας τις — ἐν ἀφόρῳ ἐφύτευσεν. — A. C. D. Steph. Leunclav. προσεργάζεσθαι; sed marg. Steph. προεργ. — Vict. om. ἐστι post ἀγαθόν.
§. 4. Vill. Vict. collocant πολὺ post ἀκοῦσαι. — G. om. ὡς αὐτῷ — ἐπιμελεῖται. — A. a pr. m. σπείρεται. — L. G. Vict. φυτεύσει; Schneid. vult φυτεύῃ. — C. οὐδ' αἱ. — G. φέρουσιν. — Bas. II. ἀνήρ· οὐκ ἐπιμελεῖται.
§. 5. G. Iunt. ἃ διαφερόντως.

§. 2. ἐστιν ἡ ποιοῦσα] V. ad XV, 3.
§. 3. ἐφύτευσεν] Quod Schneid. ad hoc verbum desiderat, cogitando facile addas. Est enim ὁ σπορεύς pro ὁ γεωργός (σπείρων).
προεργάζεσθαι] Supra XVI, 10. dicitur τῷ σπόρῳ νεὸν ὑπεργάζεσθαι.
§. 4. οὐδ' οἶνον ἔχει] Cicero ap. Macrob. II, 10: „Qui neque serit vitem, neque, quae sata est, diligenter colit, oleum, ficus, poma non habet."
φυτεύσῃ] In aoristo, quan-

τως καὶ πράσσουσι πολὺ μᾶλλον ἢ οἱ δοκοῦντες σο-
6 φόν τι εὑρηκέναι εἰς τὰ ἔργα. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔστιν
ἐν οἷς τῶν στρατηγικῶν ἔργων οὐ γνώμῃ διαφέροντες
ἀλλήλων οἱ μὲν βελτίονες, οἱ δὲ χείρονές εἰσιν, ἀλλὰ
σαφῶς ἐπιμελείᾳ. ἃ γὰρ καὶ οἱ στρατηγοὶ γιγνώσκουσι
πάντες καὶ τῶν ἰδιωτῶν οἱ πλεῖστοι, ταῦτα οἱ μὲν
7 ποιοῦσι τῶν ἀρχόντων, οἱ δ' οὔ. οἷον καὶ τόδε γι-
γνώσκουσιν ἅπαντες, ὅτι διὰ πολεμίας πορευομένους
βέλτιόν ἐστι τεταγμένους πορεύεσθαι οὕτως, ὡς ἂν
ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. τοῦτο τοίνυν γιγνώσκοντες
8 οἱ μὲν ποιοῦσιν οὕτως, οἱ δ' οὐ ποιοῦσι. φυλακὰς
ἅπαντες ἴσασιν ὅτι βέλτιόν ἐστι καθιστάναι καὶ ἡμε-
ρινὰς καὶ νυκτερινὰς πρὸ τοῦ στρατοπέδου. ἀλλὰ καὶ
τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται ὡς ἔχῃ οὕτως, οἱ δ' οὐκ

G. μᾶλλον. Ἀλλ' (οἱ) δοκοῦντες; Weisk. mavult ἢ ὃ δοκοῦσι σοφὸν εὑρηκέναι; Schneid. sive ἢ sive οἱ deleri vult; Kerst. inclusit οἱ.

§. 6. Bas. I. II. διαφερόντως ἀλλήλων. — A. C. D. χείρους. — C. D. ἃ γὰρ (om. καὶ, quod probat Schneid.) οἱ στρατηγοὶ γινώσκουσι.

§. 7. D. γινώσκουσιν. — G. τεταγμένα. — A. ὡς ἄριστα μάχοιντο. — A. C. D. γινώσκοντες.

§. 8. βέλτιόν L. A. C. D. Vict. Reisig. Dind. Kerst.; vulg. βέλτιστόν. — L. a pr. m. G. A. C. D. edd. vett. πρὸς τοῦ στρατ. —

quam praesentia et antecedunt et sequuntur, hodie nemo iam haerebit.

§. 5. ἢ οἱ δοκοῦντες] Dicturus erat Ischomachus: *τοιαῦτά ἐστιν, ἃ διαφέροντες τῶν ἄλλων γεωργοί τινες διαφερόντως καὶ πράττουσι, πολὺ μᾶλλον ἢ οἱ δοκοῦντες σοφόν τι εὑρηκέναι εἰς τὰ ἔργα.* Alterum igitur enuntiationis membrum, *ἢ οἱ δοκοῦντες κτλ.*, ita compositum est, quasi prioris membri subiectum non universum agricolarum genus esset, sed ex iis tantum industrii, quos potissimum in mente habuerat. Cf. infra §. 18. *Διαφέροντες* autem et *διαφερόντως* non mera „differendi," sed „praestandi" potestate accipias, velut Cyr. II, 3, 5: *ἀνὴρ οὔτε μέγας οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δὲ διαφέρων.* V. Saupp. Comment. III, 7, 7.

§. 7. οἷον] verbi causa. Supra I, 13. IX, 9. Comment. II, 1, 4: *Οὔκουν καὶ ἄλλα ὑπὸ λαγνείας, οἷον οἵ τε ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες.*

οὕτως, ὡς ἂν] Aeschin. Eryxia. p 392. C: *ὑπὸ τῶν σμικρῶν τούτων ἂν μᾶλλον ὀργίζοιντο οὕτως, ὡς ἂν μάλιστα χαλεπώτατοι εἴησαν.* V. Heind. Plat. Phaedr. p. 320. B. Gorg. p. 453. C. Xen. Anab. VI, 3, 30. Comment. I, 6, 2.

§. 9. οὐ πάνυ χαλεπὸν — ἢ μή;] Cur reiecerint *οὐ* recentiores etiam editores, assequi me non posse ingenue fateor. Interrogatio certe nequaquam aliena est ab hoc sermone. Sic §. 13: *οὐ πολὺ μὲν ῥᾷον —;* Neque vero interrogatione effici potest,

ἐπιμελοῦνται. ὅταν τε αὖ διὰ στενοπόρων ἴωσιν, οὐ 9
πάνυ χαλεπὸν εὑρεῖν ὅστις οὐ γιγνώσκει, ὅτι προκα-
ταλαμβάνειν τὰ ἐπίκαιρα κρεῖσσον ἢ μή; ἀλλὰ καὶ
τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται οὕτω ποιεῖν, οἱ δ' οὔ.
ἀλλὰ καὶ κόπρον λέγουσι μὲν πάντες ὅτι ἄριστον εἰς 10
γεωργίαν ἐστὶ καὶ ὁρῶσι δὲ αὐτομάτην γιγνομένην·
ὅμως δὲ καὶ ἀκριβοῦντες ὡς γίγνεται, καὶ ῥᾴδιον ὂν
πολλὴν ποιεῖν, οἱ μὲν καὶ τούτου ἐπιμελοῦνται ὅπως
ἀθροίζηται, οἱ δὲ παραμελοῦσι. καίτοι ὕδωρ μὲν ὁ 11
ἄνωθεν θεὸς παρέχει, τὰ δὲ κοῖλα πάντα τέλματα γί-
γνεται, ἡ γῆ δὲ ὕλην παντοίαν παρέχει· καθαίρειν δὲ
δεῖ τὴν γῆν τὸν μέλλοντα σπείρειν· ἃ δ' ἐκποδὼν ἀναι-
ρεῖται, ταῦτα εἴ τις ἐμβάλλοι εἰς τὸ ὕδωρ, ὁ χρόνος
ἤδη αὐτὸς ἂν ποιοίη οἷς ἡ γῆ ἥδεται. ποία μὲν γὰρ

A. om. ὡς ἔχῃ οὕτως — ἐπιμελοῦνται (in §. 9.). — ὡς ἔχει C. edd. vett.; ἔχῃ, quod in L. est, e corr. dedit Cast.

§. 9. C. D. om. αὖ. — οὐ ante πάνυ, sola Steph. II. auctoritate eiectum, cum Zeunio revocavi; Iacobs. Additam. p. 227. coni. ἴωσί που, πάνυ, quod placet Schneidero l. l.

§. 10. G. αὐτόματα.

§. 11. Schneideri coniecturam ἄνωθεν pro vulg. ἄνω recepit Reisig. et comprobat Bornem. Symp. VI, 7. — C. D. γίνεται. — Vulg. ἐκ ποδῶν; ἐκποδὼν dedit Dind. — Vict. ἐμβάλοι.

ut pro ὅστις οὐ desideres ὅστις μή.

§. 10. *κόπρον λέγουσι — ὅτι — ἐστὶ*] V. ad XVII, 7.

αὐτομάτην] Non αὐτόματον. V. Bornem. ad Anab. IV, 3, 8. αὗται — αὐτόμαται.

ῥᾴδιον ὂν] De his vel nominativis vel accusativis absolutis vid. Rost. §. 131, 5. Hart. §. 620. Kühner. §. 670. a.

οἱ μὲν καὶ τούτου ἐπιμελοῦνται] Haec verba sententiam turbare videntur, quum antecesserint καὶ ἀκριβοῦντες ὡς γίγνεται et ῥᾴδιον ὂν πολλὴν ποιεῖν. Sed bene Graecum est tale dicendi genus: Cyr. II, 2, 5: Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦτό πως ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ τῇ τύχῃ ὀργίζεσθαι δυσθετούμενος ἀνέστρεψεν. V. Bornem. ad I, 1, 4. Matth. §. 622, 4. Supra IV, 19. Igitur ὅμως nostro loco maxime respicit ad οἱ δὲ παραμελοῦσι. De ὅμως, quod antecedit participio, v. ad II, 4.

§. 11. *ὁ ἄνωθεν θεὸς*] Inepte dicitur ὁ ἄνω θεός. Sed ἄνωθεν arctius iungas cum παρέχει. Symp. VI, 7: ἄνωθεν μέν γε ὕοντες (hoc reposuit Herbst. pro ὄντες) ὠφελοῦσιν (οἱ θεοί), ἄνωθεν δὲ φῶς παρέχουσιν. — Idem esset ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεὸς παρέχει. De adverbii ἄνωθεν collocatione, quae vocatur συνέμπτωσις, v. Saupp. ad Vect. II, 7. Kühner. §. 623. a. not. Matth. §. 596. Cf. supra XVIII, 1.

ὕλη. ποία δὲ γῆ ἐν ὕδατι στασίμῳ οὐ κόπρος γίγνε-
12 ται; καὶ ὁπόσα δὲ θεραπείας δεῖται ἡ γῆ, ὑγροτέρα
τε οὖσα πρὸς τὸν σπόρον ἢ ἁλμωδεστέρα πρὸς φυ-
τείαν, καὶ ταῦτα γιγνώσκουσι μὲν πάντες, καὶ ὡς τὸ
ὕδωρ ἐξάγεται τάφροις, καὶ ὡς ἡ ἅλμη κολάζεται μι-
γνυμένη πᾶσι τοῖς ἀνάλμοις καὶ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς·
13 ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελοῦνται οἱ μέν, οἱ δ' οὔ. εἰ
δέ τις παντάπασιν ἀγνὼς εἴη, τί δύναται φέρειν ἡ γῆ,
καὶ μήτε ἰδεῖν ἔχοι καρπὸν μηδὲ φυτὸν αὐτῆς, μήτε
ὅτου ἀκοῦσαι τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῆς ἔχοι, οὐ πολὺ
μὲν ῥᾷον γῆς πεῖραν λαμβάνειν παντὶ ἀνθρώπῳ ἢ ἵπ-
που, πολὺ δὲ ῥᾷον ἢ ἀνθρώπου; οὐ γάρ ἐστιν ὅ τι
ἐπὶ ἀπάτῃ δείκνυσιν, ἀλλ' ἁπλῶς ἅ τε δύναται καὶ ἃ
14 μὴ σαφηνίζει τε καὶ ἀληθεύει. δοκεῖ δέ μοι ἡ γῆ
καὶ τοὺς κακούς τε κἀγαθοὺς τῷ εὔγνωστα καὶ εὐ-

§. 12. Steph. coni. *ὁπόσης — ὑγροτέρα γε.* — Schneid. suspicatur scriptum fuisse *πρὸς τὴν φυτείαν.* — C. D. *γινώσκουσι.* — G. C. *ὡς ἅλμη.* — Schneid. ex L. A. C. D. dedit *ἀνάλμοις καὶ ὑγροῖς τε* pro vulg. *ἀνάλμοις τε καὶ ὑγροῖς καὶ*; Iacobs. mavult *ἀνάλμοις ὑγροῖς τε καὶ ξηροῖς*; idem aut *ἀνάλμοις καὶ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς* Dind.

§. 13. C. *ἔχει*; Vict. *ἔχῃ.* — Vulg. *ὅτου ἀκοῦσαι*; suadente Schneidero, Dind. Kerst. *του ἀκοῦσαι.* — Vict. *εἴτε* pro *ἅ τε.* — C. D. *δύνανται.*

§. 14. G. *ἡ γῆ τοὺς καλούς τε κἀγαθούς.* — G. C. D. *προφασίζεσθαι.*

§. 15. Vulg. *ἀλλ' ἡ ἐν γεωργίᾳ*; Zeun. cum C. D. scribi vult

§. 12. *ὁπόσα*] De hoc accusativo v. ad IX, 16.

ὑγροτέρα τε οὖσα — ἢ ἁλμωδεστέρα] De particularum *τὲ* et *ἢ* correlatione vide Rost. §. 134. not. 1. b.

καὶ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς] Delevi *τὲ*; nam *ξηρά* et *ὑγρά* sunt species *τῶν ἀνάλμων.*

§. 13. *μήτε ὅτου ἀκοῦσαι κτλ.*] neque habeat abs quo audiverit veram rei conditionem. Iure abesse particulam *ἂν* demonstrat Lys. in Diogit. p. 905 ed. Reisk.: *οὐκ ἔχων ὅποι στρέψειε τὰ χρήματα*, quem locum praeter alios affert Matth. §. 528, 2. not. Cf. Rost. §. 121. not. 15. b.

§. 14. *γῆν — οἴδασιν ὅτι — εὖ ποιεῖ*] V. ad XVII, 7. Cur h. l. *γῆν* et antea *τὰς ἄλλας τέχνας* primum locum teneat, facile apparet. De forma *οἴδασι* v. Buttm. Gr. max. p. 576. Matth. §. 231, 2. Lob. Phryn. p. 236. Adde Anab. II, 4, 6., ubi plurimi libri dant *οἴδαμεν*. V. Saupp. ad Xen. Comment. IV, 6, 6., ubi legitur *οἶδας*.

§. 15. *ἀλλ' ἐν γεωργίᾳ*] Omnium maxime Iacobsii coniectura arridet. Sed, deleto *ἡ*, nihil mutandum esse censeo.

μαθῇ πάντα παρέχειν ἄριστα ἐξετάζειν. οὐ γὰρ ὥσπερ
τὰς ἄλλας τέχνας τοῖς μὴ ἐργαζομένοις ἔστι προφασί-
σασθαι ὅτι οὐκ ἐπίστανται· γῆν δὲ πάντες οἴδασιν ὅτι
εὖ πάσχουσα εὖ ποιεῖ. ἀλλ' ἐν γεωργίᾳ ἐστὶ σαφὴς 15
ψυχῆς κατήγορος κακῆς. ὡς μὲν γὰρ ἂν δύναιτο ἄν-
θρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων, οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς
αὑτὸν πείθει· ὁ δὲ μήτε ἄλλην τέχνην χρηματοποιὸν
ἐπιστάμενος μήτε γεωργεῖν ἐθέλων φανερὸν ὅτι κλέ-
πτων ἢ ἁρπάζων ἢ προσαιτῶν διανοεῖται βιοτεύειν,
ἢ παντάπασιν ἀλόγιστός ἐστι. μέγα δὲ ἔφη διαφέρειν 16
εἰς τὸ λυσιτελεῖν γεωργίαν καὶ μὴ λυσιτελεῖν, ὅταν
ὄντων ἐργαστήρων καὶ πλεόνων ὁ μὲν ἔχῃ τινὰ ἐπιμέ-
λειαν, ὡς τὴν ὥραν αὐτῷ ἐν τῷ ἔργῳ οἱ ἐργάται ὦσιν,
ὁ δὲ μὴ ἐπιμελῆται τούτου. ῥᾳδίως γὰρ ἀνὴρ εἷς πα-
ρὰ τοὺς δέκα διαφέρει τῷ ἐν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι, καὶ

ἡ γεωργία; idem tuetur Schaef. Ind. Apoll. Rhod. p. 662., neque improbat Schneid.; A. habet vulg., sed marg. addit ἐνέργεια; Herm. praef. Drac. p. XXVIII. ἥ γε ἀργία ἐστὶ; Heind. ἡ ἐν γῇ ἀργία; Reisig. ἀμέλεια δὲ γεωργίας; Iacobs. ἡ ἐν γεωργίᾳ ἀργία, quod placet Kerstio; Steger. ἀλλ' ἡ μὲν γεωργία. — G. om. σαφὴς — ὁ δὲ μήτε ἄλλην.

§. 16. ἔφη cum L. A. C. D. Vill. Vict. collocavi ante διαφέρειν; vulg. positum est post γεωργίαν, quod deterius videbatur etiam Schneidero et Reisigio. — G. om. γεωργίαν ἔφη καὶ μὴ λυσιτελεῖν. — Vulg. ἐργαστηρίων; quod dedit Zeun. ἐργαστήρων, est in marg. Steph. et Vict. — G. L. ἔχει. — G. L. C. D. ἐπιμελεῖται.

§. 16. εἰς τὸ λυσιτελεῖν] V. ad II, 4.

μὴ λυσιτελεῖν] De omisso articulo v. ad IX, 11.

παρὰ τοὺς δέκα] Columella XI, 1, 15: „Plurimum enim refert colonos a primo mane opus aggredi, nec lentos per otium pigre procedere, siquidem Ischomachus idem ille, malo, inquit, unius agilem industriam, quam decem hominum negligentem et tardam operam." Schneid. opinatur Graecorum servos et operas mercenarias item in decurias descriptos fuisse, ac Romanorum. Equidem τοὺς malim ex usu illo explicare, quo articulus numeralibus praemittitur, velut §. 18. τοῖς ἑκατὸν σταδίοις. Cyr. II, 1, 6. πλείους τῶν μυρίων. Bernh. Synt. p. 316. Rost. §. 98, 3. e. Hart. §. 752. fin. Ceterum ῥᾳδίως γὰρ — ἀπιέναι paulo brevius sunt dicta, unde cohaerentia, quae sit inter ἄλλος γε ἀνὴρ κτλ. et ea, quae antecedunt, minus apparet. Sensus hic est: „Alii enim eo, quod in tempore adsunt et aggrediuntur opus, unusquisque decem aliis praestant, alii contra (non solum non in tem-

ἄλλος γε ἀνὴρ διαφέρει τῷ πρὸ τῆς ὥρας ἀπιέναι.
17 τὸ δὲ δὴ ἐὰν ῥᾳδιουργεῖν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τοὺς ἀνθρώπους ῥᾳδίως τὸ ἥμισυ διαφέρει τοῦ ἔργου παν-
18 τός. ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρὰ στάδια διακόσια ἔστιν ὅτε τοῖς ἑκατὸν σταδίοις διήνεγκαν ἀλλήλων ἄνθρωποι τῷ τάχει, ἀμφότεροι καὶ νέοι ὄντες καὶ ὑγιαίνοντες, ὅταν ὁ μὲν πράσσῃ ἐφ' ᾧπερ ὥρμηται βαδίζων, ὁ δὲ ῥᾳστωνεύῃ τῇ ψυχῇ καὶ παρὰ κρήναις καὶ ὑπὸ σκιαῖς ἀναπαυόμενός τε καὶ θεώμενος καὶ
19 αὔρας θηρεύων μαλακάς. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις πολὺ διαφέρουσιν εἰς τὸ ἀνύτειν οἱ πράττοντες ἐφ' ᾧπερ τεταγμένοι εἰσί, καὶ οἱ μὴ πράττοντες, ἀλλ' εὑρίσκοντες προφάσεις τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι καὶ ἐώμενοι
20 ῥᾳδιουργεῖν. τόδε δὴ καὶ τὸ καλῶς ἐργάζεσθαι ἢ κακῶς ἐπιμελεῖσθαι, τοῦτο δὴ τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἢ ὅλως ἐργάζεσθαι ἢ ὅλως ἀργὸν εἶναι. ὅταν σκαπτόντων, ἵνα ὕλης καθαραὶ αἱ ἄμπελοι γένωνται, οὕτω σκάπτωσιν, ὥστε πλείω καὶ καλλίω τὴν ὕλην γίγνε-

A. καὶ ἄλλο γε, quod probat Schneid.; Camerar. coni. ἄλλως γε; Leunclav. τῷ μὴ πρὸ τῆς; Weisk., καὶ ἄλλος γε κτλ. pro suspectis habens, de alio opificio sermonem fuisse opinatur.

§. 17. Schneid. mavult τῷ δὲ δή, quod dant margg. A. Y.

§. 18. D. τάχεις; G. om. τῷ τάχει, quod haud scio an sit interpretamentum. — L. A. C. D. Vict. πράσσειν; sed in A. πράσσῃ suprascr. — Cum Steph. et Wels. Schneid. mavult ἐφ' ὅπερ. — Edd. vett. περὶ κρήναις; παρὰ est etiam in Vill. Vict.

§. 19. G. ἐν τῷ ἀνύτειν.

§. 20. Scripsi τόδε δὴ καί; vulg. τὸ δὲ δὴ καί; Schneid.

pore adsunt, sed) adeo abeunt ante statutum tempus."

§. 17. τὸ δὲ δὴ ἐὰν] H. e. id, quod tum perficitur, quum quis sinit operarios per totum diem segnes esse in opere, facile dimidia parte differt a toto opere perficiendo. Accusativus τὸ ἥμισυ eodem fere iure dicitur, quo τοῦτο, τοσοῦτον, οὐδὲν, πολὺ, μέγα διαφέρειν.

§. 18. τοῖς ἑκατὸν σταδίοις] V. ad §. 16. Dici poterat etiam τῷ ἡμίσει.

διήνεγκαν] differre solent. V. ad XI, 17.

ἐφ' ᾧπερ ὥρμηται] Cyr. VIII, 6, 2: ἐφ' οἷς ἴασι. Comment. I, 3, 5: καὶ ἐπὶ τούτῳ — ᾔει, ubi plura huius generis affert Herbst. Saupp. ad I, 7, 1. Venat. VI, 5. Ἐπί ita usurpatum significat conditionem eundi vel movendi. Hart. §. 683.

§. 20. τόδε δὴ καὶ τὸ — τοῦτο δὴ] Cf. XXI, 2: τόδε τοι — τὸ — κοινὸν —, τὸ ἀρχικὸν εἶναι, τοῦτο δή —. Vul-

σθαι, πῶς οὕτως οὐκ ἀργὸν ἂν φήσαις εἶναι; τὰ οὖν 21
συντρίβοντα τοὺς οἴκους πολὺ μᾶλλον ταῦτά ἐστιν ἢ
αἱ λίαν ἀνεπιστημοσύναι. τὸ γὰρ τὰς μὲν δαπάνας χωρεῖν ἐντελεῖς ἐκ τῶν οἴκων, τὰ δὲ ἔργα μὴ τελεῖσθαι λυσιτελούντως πρὸς τὴν δαπάνην, ταῦτα οὐκέτι δεῖ θαυμάζειν ἐὰν ἀντὶ τῆς περιουσίας ἔνδειαν παρέχηται.
τοῖς γε μέντοι ἐπιμελεῖσθαι δυναμένοις καὶ συντεταμέ- 22
νως γεωργοῦσιν ἀνυτικωτάτην χρημάτισιν ἀπὸ γεωργίας καὶ αὐτὸς ἐπετήδευσε καὶ ἐμὲ ἐδίδαξεν ὁ πατήρ. οὐδέποτε γὰρ εἴα χῶρον ἐξειργασμένον ὠνεῖσθαι, ἀλλ' ὅστις ἢ δι' ἀμέλειαν ἢ δι' ἀδυναμίαν τῶν κεκτημένων καὶ ἀργὸς καὶ ἀφύτευτος εἴη, τοῦτον ὠνεῖσθαι παρήνει.
τοὺς μὲν γὰρ ἐξειργασμένους ἔφη καὶ πολλοῦ ἀρ- 23
γυρίου γίγνεσθαι καὶ ἐπίδοσιν οὐκ ἔχειν· τοὺς δὲ μὴ ἔχοντας ἐπίδοσιν οὐδὲ ἡδονὰς ὁμοίας ἐνόμιζε παρέχειν, ἀλλὰ πᾶν κτῆμα καὶ θρέμμα τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰὸν τοῦτο καὶ εὐφραίνειν μάλιστα ᾤετο. οὐδὲν οὖν ἔχει πλείονα ἐπίδοσιν ἢ χῶρος ἐξ ἀργοῦ πάμφορος γιγνό-

scribi iubet τὸ δὲ δὴ καλῶς ἐργάζεσθαι ἢ τὸ κακῶς ἐργάζεσθαι, τοῦτο δή; C. habet ἢ ἐργάζεσθαι καὶ κακῶς ἐπιμελ. — A. C. D. τοσοῦτο. — Zeun. Weisk. Schneid. Reisig. ante ὅταν excidisse statuunt particulam velut οἷον, αὐτίκα; Kerst. desiderat ὅταν γάρ. — A. γίγνωνται. — L. πῶς οὖν οὕτως; A. C. D. πῶς οὕτω; Schneid. mavult πῶς τοῦτο.

§. 21. Vict. αἱ λίαν ἐπιστημοσύναι.

§. 22. Vulg. συντεταγμένοις correxit Steph.; Leunclav. coni. συντεταγμένως. — C. om. γεωργοῦσιν. — A. οὐδεπώποτε.

§. 23. G. οὐκ ἔχει. — L. A. C. D. Vict. ἐπὶ βέλτιον.

gata lectio recte habet, quia τὸ ἐπιμελεῖσθαι idem fere valet ad effectum, ac τὸ ἐργάζεσθαι. Cf. §. 16.

ὅταν] Placet οἷον ὅταν.

σκαπτόντων — σκάπτωσιν] Σκαπτόντων est genitivus absolutus (intellecto τῶν ἐργατῶν), quod vidit Haas. ad Remp. Lac. V, 4. Cyr. III, 3, 54: Εἰ δέ τοι, ἰόντων (sc. τῶν στρατιωτῶν) εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, — δυνήσεταί τις — ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι. Matth. §. 563. Kühner. §. 666. not. 3. Hart. §. 1047, 1. Accedit, quod in σκάπτωσιν idem est subiectum, atque in σκαπτόντων. Cyr. I, 4, 20: Ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἔδοξέ τι λέγειν, ubi v. Bornem. Hart. §. 1051. Rost. §. 131. not. 2.

οὕτως] Weisk. interpretatur: τοῦτο τὸ ἐργάζεσθαι, equidem: οὕτω σκάπτειν.

§. 22. ἀνυτικωτάτην χρημάτισιν] quaestum, qui

24 μενος. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι τῆς ἀρχαίας τιμῆς πολλοὺς πολλαπλασίου χώρους ἀξίους ἡμεῖς ἤδη ἐποιήσαμεν. καὶ τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὕτω μὲν πολλοῦ ἄξιον τὸ ἐνθύμημα, οὕτω δὲ ῥᾴδιον καὶ μαθεῖν, ὥστε νυνὶ ἀκούσας σὺ τοῦτο ἐμοὶ ὁμοίως
25 ἐπιστάμενος ἄπει καὶ ἄλλον διδάξεις, ἐὰν βούλῃ. καὶ ὁ ἐμὸς δὲ πατὴρ οὔτε ἔμαθε παρ' ἄλλου τοῦτο οὔτε μεριμνῶν εὗρεν, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλογεωργίαν καὶ φιλοπονίαν ἐπιθυμῆσαι ἔφη τοιούτου χωρίου, ὅπως ἔχοι
26 ὅ τι ποιοῖ ἅμα καὶ ὠφελούμενος ἥδοιτο. ἦν γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φύσει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, φιλογεωργότατος Ἀθηναίων ὁ ἐμὸς πατήρ. καὶ ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τοῦτο ἠρόμην αὐτόν, Πότερα δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὁπόσους ἐξειργάσατο χώρους ὁ πατὴρ πάντας ἐκέκτητο, ἢ καὶ ἀπεδίδοτο, εἰ πολὺ ἀργύριον εὑρίσκοι; Καὶ ἀπεδίδοτο νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι
27 εὐθὺς ἀντεωνεῖτο, ἀργὸν δὲ διὰ τὴν φιλεργίαν. Λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τῷ ὄντι φύσει τὸν πατέρα φιλογεωργὸν εἶναι οὐδὲν ἧσσον ἢ οἱ ἔμποροι φι-

§. 24. C. om. **τιμῆς**, G. Iunt. Bas. II. Streb. **πολλούς**. — A. C. D. **πολλαπλασίους**. — G. om. **μὲν** post **οὕτω**, deinde **δὲ** cum L. — L. A. C. D. **ῥᾴδιον καὶ μαθεῖν**; vulg. **καὶ μαθεῖν ῥᾴδιον**. — L. **βούλει**.

§. 25. D. **φιλοεργίαν**. — L. A. C. D. **χῶρον** — **ἔχῃ**; G. **ἔχῃς τί ποιεῖ** — **ἥδητο**; **ποιεῖ** est etiam in A. C. D., sed in A. e corr. **ποιοῖ**; L. **ποιῇ** e corr.

§. 26. **δὲ** ante **διὰ** addidit Schneid. ex G. — A. **φιλοεργίαν**; D. **φιλογεωργίαν**, quod recepit Reisig.; C. habet **φιλεργίαν**.

maxime iuvat. Cf. Hipparch. II, 6.

§. 24. **νυνὶ ἀκούσας — ἄπει**] Camerar.: „ut tu, auditis modo his, iam discedas." *Νυνί* non solum cum praesenti tempore iungi, quod plures statuerunt grammatici, sed etiam cum futuro et praeterito, docet Lob. Phryn. p. 19. Cf. Bornem. Symp. IV, 18.

§. 25. **μεριμνῶν**] Xenoph. Comment. III, 5, 23., ubi est *οἶμαι δέ σε πολλὰ μεριμνᾶν, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν τι*, interpretatur Kühner. *μεριμνᾶν*: summa diligentia cogitare, perpendere, pervestigare, coll. I, 1, 14.

§. 26. **εἰ — εὑρίσκοι**] Optativus significat, quod saepius contingere poterat. Matth. §. 521.

§. 27. **εἶναι**] „fuisse" recte vertendum esse admonuit Zeun. Sic iterum §. 28. est *ἔοικε φιλογεωργὸς εἶναι*. SCHNEID. *εἶναι* est pro *ὅτι ἦν*.

§. 28. **ὅπου ἂν τύχωσιν**] Sc. *ὄντες*. V. III, 3.

ἀπέβαλον] quovis vel mi-

*λόσιτοί εἰσι. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι διὰ τὸ σφόδρα φι-
λεῖν τὸν σῖτον, ὅπου ἂν ἀκούσωσι πλεῖστον εἶναι, ἐκεῖσε
πλέουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ Αἰγαῖον καὶ Εὔξεινον καὶ Σι-
κελικὸν πόντον περῶντες· ἔπειτα δὲ λαβόντες ὁπόσον* 28
*δύνανται πλεῖστον ἄγουσιν αὐτὸν διὰ τῆς θαλάττης,
καὶ ταῦτα εἰς τὸ πλοῖον ἐνθέμενοι, ἐν ᾧπερ αὐτοὶ πλέ-
ουσι. καὶ ὅταν δεηθῶσιν ἀργυρίου, οὐκ εἰκῇ αὐτὸν
ὅπου ἂν τύχωσιν ἀπέβαλον, ἀλλ' ὅπου ἂν ἀκούσωσι
τιμᾶσθαί τε μάλιστα τὸν σῖτον καὶ περὶ πλείστου αὐ-
τὸν ποιῶνται οἱ ἄνθρωποι, τούτοις αὐτὸν ἄγοντες πα-
ραδιδόασι. καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ οὕτω πως ἔοικε φι-
λογεωργὸς εἶναι. πρὸς ταῦτα δὲ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος,* 29
*Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ δὲ καὶ φι-
λοικοδόμους νομίζω οὐδὲν ἧττον οἵτινες ἂν ἀποδιδῶν-
ται ἐξοικοδομοῦντες τὰς οἰκίας, εἶτ' ἄλλας οἰκοδομοῦ-
σι. Νὴ Δία ἐγὼ δέ γέ σοι, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐπο-
μόσας λέγω ἦ μὴν πιστεύειν σοι φύσει νομίζειν φι-
λεῖν ταῦτα πάντας, ἀφ' ὧν ἂν ὠφελεῖσθαι νομίζωσιν.*

§. 27. L. in *φιλογεωργὸν* litteras *γε* a sec. m. additas habet. — G. *πόντον περεῶντες*; Vict. *πόντον πλέοντες.*

§. 28. G. om. *ἔπειτα δὲ — ἐν ᾧπερ.* — A. *δύνανται πλεῖον.* — Schneid. mavult *καὶ οἳ ἂν περὶ πλείστου αὐτὸν ποιῶνται ἄνθρωποι.* — A. *ποιοῦνται — αὐτὸν ἄγουσι.*

§. 29. C. om. *ἔφη.* — Voigtl. scribi iubet *οἰκοδομῶσι.* — Y. *λέγω, ἣν μή*, sed marg. cum L. *ἦ μὴν.* — Bremi *νομίζειν* delendum censet; Voigtl. p. 59. coni. *πιστεύων — νομίζειν*; Steger. *πιστεύειν — νομίζων.* — L. G. edd. vett. *πάντα, ἐφ' ὧν*; A. C. D. *πάντα, ὑφ' ὧν.*

nimo pretio vendere et quasi abiicere solent. V. ad X, 8.

καὶ περὶ] Post *καί* repetas cum Kerstio *ὅπου ἄν.*

§. 29. *νομίζειν φιλεῖν*] Voigtländer. coniecturam suam confirmari putat Volaterrani interpretatione: „in istam etiam sententiam, Ischomache, penitus adducor, ut arbitrer natura quemque id potissimum diligere, unde utilitatem speret." Saupp., cui assentitur Kerst. cum Camerario et Leunclavio, ad *νομίζειν* intelligit *σέ*. Sed videamus, quid sententiarum nexus requirat: Socratem iocari putat Ischomachus, qui patrem eius eadem ratione *φιλογεωργὸν* fuisse dicat, qua mercatores sint *φιλόσιτοι*, quippe qui frumenta propterea ament, quod quaestum inde faciant quam maximum. Iam igitur Socratis est asseverare se illa (§. 27 sq.) non per iocum, sed serio protulisse. Quid igitur h. l. sibi velit haec sententia: „confido tibi et persuasum habeo te credere omnes natura id appetere, unde utilitatem aliquam spe-

CAPUT XXI.

ARGUMENTUM.

Iam, quum confiteatur Socrates, quod voluisset, optime sibi comprobasse Ischomachum, agriculturam nimirum facillime disci posse, finit disputationem Ischomachus in hanc sententiam: difficillimam vero artem esse imperandi hominibus, quae quum in aliis rebus tum in administranda re rustica gravissimi sit momenti. Ad eam auctoritatem adipiscendam non solum disciplina opus esse, sed etiam divino quodam ingenio, neque eam assequi licere sine summa illa virtute, quam Graeci *σωφροσύνην* appellant.

---

1 Ἀτὰρ ἐννοῶ γε, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὡς εὖ τῇ ὑποθέσει ὅλον τὸν λόγον βοηθοῦντα παρέσχησαι. ὑπέθου γὰρ τὴν γεωργικὴν τέχνην πασῶν εἶναι εὐμαθεστάτην, καὶ νῦν ἐγὼ ἐκ πάντων ὧν εἴρηκας τοῦτο οὕτως ἔχειν
2 παντάπασιν ὑπὸ σοῦ ἀναπέπεισμαι. Νὴ Δί', ἔφη ὁ

Cap. XXI. §. 1. G. om. *πασῶν — Νὴ Δί'*. — A. C. D. *τοῦθ' οὕτως*.
§. 2. G. *ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε*.

rent"? Dicere potius debet: „non per iocum illa disputavi, sed credo tibi omnes natura ductos id sibi appetendum putare, unde" etc. Atque haec revera dicit. Primaria verbi *νομίζειν* notio est: „lege sancire," i. e. „fas, aequum, rectum putare." Hier. III, 3: *μόνους γοῦν τοὺς μοιχοὺς νομίζουσι πολλαὶ τῶν πόλεων νηποινὶ ἀποκτείνειν*. Cf. supra XVII, 9: *τῷ μὲν οἴνῳ — νομίζω τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον ἐπιχεῖν ὕδωρ*. §. 11: *νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι μείω προστάττειν*.

Cap. XXI. §. 1. *τῇ ὑποθέσει*] V. XV, 4. et 10 sq. Haec igitur de agricultura omnia eo tantum disputata sunt consilio, ut demonstraretur facillimam esse agriculturam, dummodo *σωφροσύνη* (VII, 14.), i. e. sana mens atque integra naturae observatio adhibeatur. Quare non erit, cur cum Weiskio statuas magnam artis rusticae partem, e. g. rem pecuariam propterea omnino esse omissam, quod „minus delectent, ut ait, stabulorum sordes et pecudum tam multiplex et plena taedii cura." Alia sane permulta commemorari poterant, quae pertinerent ad rem rusticam; sed satis habebat auctor partem tantum eorum transcurrisse, qua probaret quod pro-

Ἰσχόμαχος, ἀλλὰ τόδε τοι, ὦ Σώκρατες, τὸ πάσαις κοινὸν ταῖς πράξεσι καὶ γεωργικῇ καὶ πολιτικῇ καὶ οἰκονομικῇ καὶ πολεμικῇ τὸ ἀρχικὸν εἶναι, τοῦτο δὴ συνομολογῶ σοι ἐγὼ πολὺ διαφέρειν γνώμῃ τοὺς ἑτέρους τῶν ἑτέρων· οἷον καὶ ἐν τριήρει, ἔφη, ὅταν πελαγίζωσι, 3
καὶ δέῃ περᾶν ἡμερινοὺς πλοῦς ἐλαύνοντας, οἱ μὲν τῶν κελευστῶν δύνανται τοιαῦτα λέγειν καὶ ποιεῖν, ὥστε ἀκονᾶν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὸ ἐθελοντὰς πονεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀγνώμονές εἰσιν, ὥστε πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ χρόνῳ τὸν αὐτὸν ἀνύτουσι πλοῦν. καὶ οἱ μὲν ἱδροῦντες καὶ ἐπαινοῦντες ἀλλήλους, ὅ τε κελεύων καὶ οἱ πειθόμενοι, ἐκβαίνουσιν, οἱ δὲ ἀνιδρωτὶ ἥκουσι, μισοῦντες τὸν ἐπιστάτην καὶ μισούμενοι. καὶ τῶν στρα- 4
τηγῶν ταύτῃ διαφέρουσιν, ἔφη, οἱ ἕτεροι τῶν ἑτέρων· οἱ μὲν γὰρ οὔτε πονεῖν ἐθέλοντας οὔτε κινδυνεύειν παρέχονται, πείθεσθαί τε οὐκ ἀξιοῦντας, οὐδ᾽ ἐθέλοντας

G. Iunt. Bas. II. κοιναῖς. — C. om. καὶ πολεμικῇ. — ἐγὼ post σοι om. D. — Vict. τοὺς ἑταίρους τῶν.

§. 3. G. καὶ τριήρει. — Steger. coni. δέῃ περᾶναι. — Pro vulg. ἡμερίους cum Steph. in Thes., probante etiam Dindorfio, dedit Kerst. ἡμερινοὺς. — L. Ald. Iunt. Bas. II. ἐπὶ τῷ ἐθελ. — G. om. ὥστε πλεῖον — ἀλλήλους. — A. C. D. ἡμοῦσι pro ἥκουσι; Schneid. l. l. coni. ἐμοῦσι; Voigtl. p. 19. ἥκουσι deleri mavult.

§. 4. A. πονεῖν ἐθέλοντες. — C. D. τε καὶ οὐκ ἀξ. — A. πονεῖν ἐθέλοντες.

bandum sibi proposuerat. V. Praefat. p. V.

§. 2. τὸ πάσαις κοινὸν ταῖς πράξεσι — τὸ ἀρχικὸν εἶναι] De re v. Xen. Comment. II, 4, 6 sqq.

συνομολογῶ σοι ἐγὼ] V. XIII, 4 sqq.

§. 3. ἡμερινοὺς πλοῦς] „navigationes intra diei spatium absolvendas." Quae significatio inest adiectivis ἡμερινός et ἡμερήσιος, quum ἡμέριος poetis relictum sit. V. Lob. ad Phryn. p. 53. — Πλοῦς est navigationis sive itineris spatium, velut Rep. Ath. II, 5: ἀποπλεῦσαι ὁπόσον βούλει πλοῦν. Hellen. I, 6, 15: ὑποτεμνόμενος τὸν ἐς Σάμον πλοῦν. Quare recte dicitur περᾶν πλοῦν.

πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ] pro ἐν πλείονι ἢ ἐν διπλασίῳ. Cyr. V, 3, 28: οὐκ ἂν δύναιο μεῖον ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. V. Bornem. ad II, 1, 5.

ἀνιδρωτὶ ἥκουσι] Cur langueat ἥκουσι, quod arbitratur Voigtländer., non patet. Plane ineptum videtur Schneideri ἐμοῦσι.

§. 4. οὔτε πονεῖν — οὔτε κινδυνεύειν] De his verbis, accedente potissimum verbo ἐθέλειν, saepius iunctis (cf. supra XIII, 11.) monet Saupp. in Quaestt. Part. III. p. XIII. V. Xen. Symp. VIII, 31. Cyr. II, 3, 4. Anab. I, 4, 14.

παρέχονται — παρέχουσιν] V. ad I, 6. IV, 3. VI, 9.

ὅσον ἂν μὴ ἀνάγκη ᾖ, ἀλλὰ καὶ μεγαλυνομένους ἐπὶ τῷ ἐναντιοῦσθαι τῷ ἄρχοντι· οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι οὐδ' αἰσχύνεσθαι ἐπισταμένους παρέχουσιν, ἤν τι τῶν αἰσχρῶν συμβαίνῃ.
5 οἱ δ' αὖ θεῖοι καὶ ἀγαθοὶ καὶ ἐπιστήμονες ἄρχοντες τοὺς αὐτοὺς τούτους, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλους παραλαμβάνοντες, αἰσχυνομένους τε ἔχουσιν αἰσχρόν τι ποιεῖν καὶ πείθεσθαι οἰομένους βέλτιον εἶναι, καὶ ἀγαλλομένους τῷ πείθεσθαι ἕνα ἕκαστον καὶ σύμπαντας, πονεῖν ὅταν δεήσῃ, οὐκ ἀθύμως πονοῦντας.
6 ἀλλ' ὥςπερ ἰδιώταις ἔστιν οἷς ἐγγίγνεται φιλοπονία τις, οὕτω καὶ ὅλῳ τῷ στρατεύματι ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν ἀρχόντων ἐγγίγνεται καὶ τὸ φιλοπονεῖν καὶ τὸ φιλοτιμεῖσθαι ὀφθῆναι καλόν τι ποιοῦντας ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος.
7 πρὸς ὅντινα δ' ἂν ἄρχοντα διατεθῶσιν οὕτως οἱ ἑπό-

ἂν post ὅσον om. G. Iunt. Bas. II. — G. a pr. m. *μεγαλυνόμενα.* — L. *εἴ τι* — *συμβαίνει.*

§. 5. Scribendum puto *αὖ δεινοὶ καί.* — G. Iunt. om. *καὶ* ante *ἐπιστήμ.* — G. *ἕνεκα* pro *ἕνα.* — L. C. D. edd. vett. *πονοῦντες*; A. *ποιοῦντες.*

§. 6. *φιλοπονία* revocavi, quum Zeun. seqq. edd. e marg. Steph. recepissent *ἐθελοπονία.* — A. C. D. *ἐγγίνεται.* — L. *καὶ τὸ φιλοτιμεῖν καὶ τὸ φιλοτιμεῖσθαι.* — G. edd. vett. marg. Steph. *κάλλιόν τι.*

§. 7. *οὗτοι δὴ* marg. Steph. Bach. Wels. Schneid. seqq. edd.;

μεγαλυνομένους] Cf. Xen. Comment. III, 5, 16: *οἳ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρχόντων.*

§. 5. *θεῖοι*] Hesych.: *θεῖον· τὸ ἄξιον λόγου, ὥςτε θαυμάζεσθαι.* Suidas: *θείους· σπουδαίους.* Tamen miror eos, qui sint *θεῖοι*, deinceps dici bonos et peritos. Alia vero ratio est loci §. 11. *θεῖον γενέσθαι.* Aptior esse videtur significatio adiectivi *δεινός.* Sic Anab. I, 9, 19. *δεινὸν οἰκονόμον.* Supra II, 15.

καὶ ἄλλους] peiores etiam. Eodem significatu Cyr. VIII, 3, 8. *ἕτερος.*

ἀγαλλομένους τῷ πείθεσθαι] Dicitur *ἀγάλλεσθαι* et *ἐπί τινι* et *τινί.* Utrumque vides Anab. II, 6, 26: *Ὥςπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ — οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι.* Cod. Guelf. lectio pertinere videtur ad *τοῦ πείθεσθαι ἕνεκα.*

§. 6. *φιλοπονία*] Quamvis exquisitius sit *ἐθελοπονία*, tanti tamen non faciam marginem Stephanianum, ut hoc vocabulum illi substituam.

§. 7. *οὗτοι δή*] Vulgatam scripturam retinuit Zeun., atque ego paene revocassem. *Ὅς ἂν* vel *ὅςτις ἂν* dici pro *εἴ τις* vel *ἐάν τις* notum est. Supra VI, 15. Krüger. Anab. II, 5, 21. Saupp. Comment. II, 4, 1. Matth. §. 481. not. 1. Sic etiam *ὅθεν ἂν* pro *ἐάν ποθεν* Venat. V, 19. Atque *οὕτω* post *ἐάν* et *εἰ* non minus inferri quam post *ἐπεί* et *ὡς* docent Bornem. Cyr. VIII, 1,

μενοι, οὗτοι δὴ ἐῤῥωμένοι γε ἄρχοντες γίγνονται, οὐ μὰ Δί' οὐχ οἳ ἂν αὐτῶν ἄριστα τὸ σῶμα τῶν στρατιωτῶν ἔχωσι καὶ ἀκοντίζωσι καὶ τοξεύωσιν ἄριστα καὶ ἵππον ἔχοντες ἄριστον ὡς ἱππικώτατα ἢ πελταστικώτατα προκινδυνεύωσιν, ἀλλ' οἳ ἂν δύνωνται ἐμποιῆσαι τοῖς στρατιώταις ἀκολουθητέον εἶναι καὶ διὰ πυρὸς καὶ διὰ παντὸς κινδύνου. τούτους δὴ δικαίως ἄν τις καλοίη 8
μεγαλογνώμονας, ᾧ ἂν ταῦτα γιγνώσκοντες πολλοὶ ἕπωνται, καὶ μεγάλῃ χειρὶ εἰκότως οὗτος λέγοιτο πορεύεσθαι, οὗ ἂν τῇ γνώμῃ πολλαὶ χεῖρες ὑπηρετεῖν ἐθέλωσι, καὶ μέγας τῷ ὄντι οὗτος ἀνήρ, ὃς ἂν μεγάλα δύνηται γνώμῃ διαπράξασθαι μᾶλλον ἢ ῥώμῃ. οὕτω 9
δὲ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἔργοις, ἄν τε ἐπίτροπος ᾖ ὁ ἐφεστηκὼς ἄν τε καὶ ἐπιστάτης, ὃς ἂν δύνηται προθύ-

vulg. οὕτω δή. — γε ante ἄρχοντες om. C. — L. οὐ μὰ Δία οὐχ; Vict. οὐ μὰ Δί' οὐχὶ ἄν. — G. οἳ ἂν αὐτὴν — G. τοξεύουσι. — L. A. C. D. ἄριστον ἔχοντες. — A. καὶ πελταστ. — Ald. Bas. I. II. προκινδυνεύουσιν.

§. 8. Leunclav. malebat ᾧ ἄν. — Steph. II. ᾧ ἂν ταὐτά. — C. D. om. γιγνώσκοντες. — L. G. edd. vett. ἕπονται, quod in A. est corr. — A. G. L. edd. vett. οὕτως λέγοιτο, sed in L. corr. — τῇ γνώμῃ in A. iteratur post χεῖρες, et priore loco dubitationis signo notatur. — G. τοιοῦτος ἀνήρ; Ald. οὕτως ἀνήρ. — C. D. μᾶλλον ἢ γνώμῃ.

3. Saupp. Comment. III, 5, 8. Herbst. Symp. II, 26.

ἄριστα τὸ σῶμα] „qui robustiore sunt corpore praediti quam ipsi milites." De superlativo v. Matth. §. 464. Kühner. §. 589. not. 3.

ἐμποιῆσαι] Anab. II, 6, 8: ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσι, ὡς πειστέον εἴη Κλεάρχῳ, quod Krüger. sic reddit: Er wufste seinen Untergebenen die Idee beizubringen, dafs —.

διὰ πυρός] Eadem formula est Symp. IV, 6. Comment. I, 3, 9: κἂν εἰς πῦρ ἅλλοιτο.

§. 8. τούτους — ᾧ ἂν] Cyr. I, 6, 11: ὅτι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιοῦσι. III, 3, 67: ἱκετεύουσι πάντας, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. Soph. Antig. 707. ὅστις — οὗτοι. Infra §. 9. Matth. §. 475. Bernh. Synt. p. 282. Hart. §. 902. not.

ταῦτα] spectat ad ἀκουλουθητέον εἶναι διὰ πυρός. De significatione verbi γιγνώσκειν v. ad XIX, 11., de plur. ταῦτα Kühner. §. 423. A.

§. 9. ἐπίτροπος — ἐπιστάτης] „Officium ἐπιτρόπου designavit supra cap. XII, 3. et 4. Ἐπιστάτης minore est dignitate, operis magister Columellae I, 8, 17., operariorum XI, 4, 4., officiorum singulorum I, 8, 11. I, 9, 2." SCHNEID. Aliter ac rectius Sturz. Lex. Xen. v. ἐπίτροπος: „ἐπίτροπος videtur esse servus vel libertinus, cuius maxime in agricultura usus esset; ἐπιστάτης vero etiam liber,

μους καὶ ἐντεταμένους παρέχεσθαι εἰς τὸ ἔργον καὶ
συνεχεῖς, οὗτοι δὴ οἱ ἀνύτοντές εἰσιν ἐπὶ τἀγαθὰ καὶ
10 πολλὴν τὴν περιουσίαν ποιοῦντες. τοῦ δὲ δεσπότου
ἐπιφανέντος, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐπὶ τὸ ἔργον, ὅστις
δύναται καὶ μέγιστα βλάψαι τὸν κακὸν τῶν ἐργατῶν
καὶ μέγιστα τιμῆσαι τὸν πρόθυμον, εἰ μηδὲν ἐπίδη-
λον ποιήσουσιν οἱ ἐργάται, ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐκ ἂν ἀγαί-
μην, ἀλλ' ὃν ἂν ἰδόντες κινηθῶσι καὶ μένος ἑκάστῳ
ἐμπέσῃ τῶν ἐργατῶν καὶ φιλονεικία πρὸς ἀλλήλους καὶ
φιλοτιμία κρατίστη οὖσα ἑκάστῳ, τοῦτον ἐγὼ φαίην

§. 9. G. edd. vett. ἐντεταγμένους; ἐντεταμένους etiam Vict. — C. D. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ἀνύτοντες. — C. τὰ ἀγαθά.

§. 10. L. A. C. D. edd. vett. τοῦ γε; G. τοῦ τε; δὲ dedit Cast. — Post ἐπιφανέντος addunt αὐτῶν L. A. C. D. marg. Steph. Vict. — L. G. A. C. D. edd. vett. τῶν κακῶν; τὸν κακὸν dedit Brod. — L. A. C. D. Vill. Vict. μεγίστως τιμῆσαι. — A. C. D. Vict. κρατιστοῦσαι; Vill. κρατιστοῦσα; Volaterr. κρατίστη οὖσα ἑκάστῳ non vertit; Weisk. aut κρατιστεύουσα scribi, aut substantivum, velut ἐπιστάτις adiici iubet; Schneid. tria illa vocabula deleri mavult; Voigtl. κρατιστεῦσαι ἑκάστῳ; Steger. φιλ. κράτος ἐμποιοῦσα ἑκάστῳ. — A. C. D. Vict. τούτων, sed in A. corr.

cuius opera in aliis quoque negotiis versaretur, praefectus operarum quarumcunque."

§. 10. ὅστις] V. ad XIX, 2.

αὐτὸν — ἀγαίμην] V. ad IV, 21.

φιλοτιμία κρατίστη οὖσα] „laudis vel honoris cupiditas, qua qui impellitur, omnium maxime iuvatur."

§. 11. καὶ ἐν γεωργίᾳ δέ] „et vero etiam in agricultura." REISIG. V. ad VIII, 8.

οὐ — ἔτι] non etiam, non item. Cf. Cyr. IV, 3, 4: "Οτι μὲν — μεγάλα — ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο —, πάντες — γιγνώσκετε· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γιγνοίμεθα —, τοῦτ' ἐγὼ οὐκέτι ὁρῶ. Comment. IV, 4, 20., postquam plures θεοῦ νόμοι enumerati sunt: οὐκέτι μοι δοκεῖ — οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. Hier. I, 16: τοῦτο μὲν δὴ — συγχωρῶ —· ἀλλ' — ἐκεῖνό τε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις —. Ages. II, 26: Αὐτοφραδάτης — δείσας Ἀγησίλαον, φεύγων ᾤχετο· Κότυς — ἀπηλλάγη —. Μαύσωλός γε μὴν — οὐκέτι δείσας, ἀλλὰ πεισθεὶς ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

καὶ φύσεως ἀγαθῆς ὑπάρξαι] Bernh. Synt. p. 166., qui cum h. l. comparat Aesch. Ag. 961: οἴκοις (sic vulg. οἶκος emend. Pors.) δ' ὑπάρχει τῶνδε σὺν θεοῖς, ἄναξ, ἔχειν. et Eur. Phoen. 1576: πολλῶν ὑπῆρξε (quod pro κατῆρξε restituit Valcken.) Οἰδίπου κακῶν δόμοις, habuisse videtur φύσεως ἀγαθῆς pro genitivis, qui partem significarent. Utrique autem loco noster est dissimillimus. Apud Aesch. τῶνδε pendet ex ἔχειν, altero loco ὑπῆρξε idem est, quod κατῆρξε. Neque vero probabili sensu dici videtur: opus esse, ut felicis naturae suppetat aliqua pars. Versatur, si qua est, difficultas in infinitivo ὑπάρξαι, non in genitivis, qui iungendi sunt cum verbo δεῖν. Infinitivi ὑπάρξαι

ἂν ἔχειν τι ἤθους βασιλικοῦ. καὶ ἔστι τοῦτο μέγιστον, 11
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐν παντὶ ἔργῳ, ὅπου τι δι' ἀνθρώπων πράττεται, καὶ ἐν γεωργίᾳ δέ. οὐ μέντοι μὰ Δία τοῦτό γε ἔτι ἐγὼ λέγω ἰδόντα μαθεῖν εἶναι, οὐδ' ἅπαξ ἀκούσαντα, ἀλλὰ καὶ παιδείας δεῖν φημι τῷ ταῦτα μέλλοντι δυνήσεσθαι καὶ φύσεως ἀγαθῆς ὑπάρξαι καὶ τὸ μέγιστον δὴ θεῖον γενέσθαι. οὐ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ὅλον 12
τουτὶ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπινον εἶναι, ἀλλὰ θεῖον, τὸ ἐθελόντων ἄρχειν· σαφῶς δὲ δίδοται τοῖς ἀληθινῶς

§. 11. Schneid. *παντὶ μὲν ἔργῳ* postulat. — *ἔτι ἐγὼ* dedit Steph. pro *ὅτι ἐγώ.* — A. om. *ἐγώ.* — Steph. vult *ἅπαξ ἰδόντα — ἅπαξ ἀκούσαντα.* — L. G. A. C. D. Steph. *οὐδ' ἅπαξ*; vulg. *οὐδὲ.* — Schneid. coni. *φύσιν ἀγαθὴν ὑπάρξαι*; Reisig. *φύσεως ἀγαθῆς ἄρξαι.*

§. 12. A. C. D. *τῶν ἐθελόντων*; Leunclav. et Steph. malebant *ἐθελοντῶν*; Weisk. *ἐθελοντὴν.* — Olim *σαφῶς· φείδονται τοῖς*; C. om. *φείδονται*; Brod. dedit *δίδονται*; Leuncl. et Steph. *σαφῶς δὲ δίδοται*; Bornem. (Symp. IV, 21.) coni. *σαφῶς δ' ἐφέπονται τοῖς*; Dind. *ἄρχειν, ὃ σαφῶς θεοὶ δωροῦνται τοῖς*; Kerst. *ἀλλὰ θεοὶ τὸ ἐθελόντων ἄρχειν σαφῶς δωροῦνται τοῖς.*

rationem facile pernoscas ex his locis: Cyr. V, 2, 23: *τούτους γὰρ ἐνόμιζεν εἰδέναι μάλιστα ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν*, i. e. quae sibi ipsi discenda esse putabat. Anab. V, 4, 9: *τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν ξύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα*; Rep. Ath. I, 3: *τούτων μὲν τῶν ἀρχῶν οὐδὲν δεῖται ὁ δῆμος μετεῖναι.* Eur. Med. 1399: *αἶ αἶ φιλίου χρήζω στόματος Παίδων — προσπτύξασθαι.* Eodem refert Lobeck. Soph. Ai. 2: *δέδορκά σε πεῖράν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι θηρώμενον.* Qui loci omnes cum nostro id habent commune, quod duae confusae sunt verborum structurae. Ischomacho quidem dicendum erat aut: *δεῖν — φύσιν ἀγαθὴν ὑπάρξαι*, aut *δεῖν — φύσεως ἀγαθῆς ὑπαρξάσης* (vel etiam omisso *ὑπάρξαι*). Iam vero, quum utrumque conflatum sit dicendi genus, ita ut *δεῖν — ἀγαθῆς φύσεως ὑπάρξαι* eandem fere vim habeant, atque *δεῖν — ἀγαθὴν φύσιν ὑπάρξαι*, noli infinitivum a genitivis dirimere vel commate vel intellecto *ὥστε*, quod diligenter monuit Porson. ad Eur. l. d. — Interpretatio igitur huius loci haec est: Non tamen id (quod paulo infra dicitur, *τὸ ἐθελόντων ἄρχειν*), item atque ipsas agriculturae functiones ac munera (v. XIX, 17.), qui viderit vel semel audierit, perdiscere posse aio, sed et institutione disciplinaque opus esse, et bona indole, quae ei sit innata, et, quod maximum est, ut divinae fere habeat aliquid naturae.

§. 12. *δίδοται*] Scil. *τουτὶ τὸ ἀγαθόν*, sive *τὸ ἐθελόντων ἄρχειν.*

τοῖς — σωφροσύνῃ τετελεσμένοις] qui *σωφροσύνης* tanquam sacris initiati sunt. Cf. Symp. I, 10: *τοῖς τετελεσμένοις τούτῳ τῷ θεῷ*, et quem locum ibi affert Herbst., Achill. Tat.

σωφροσύνῃ τετελεσμένοις. τὸ δὲ ἀκόντων τυραννεῖν διδόασιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὓς ἂν ἡγῶνται ἀξίους εἶναι βιοτεύειν ὥςπερ ὁ Τάνταλος ἐν Ἅιδου λέγεται τὸν ἀεὶ χρόνον διατρίβειν φοβούμενος, μὴ δὶς ἀποθάνῃ.

C. D. om. τὸν ἀεὶ χρόνον.

I, 7. init.: ἦν δέ μοι Κλεινίας ἀνεψιὸς ἔρωτι τετελεσμένος.

διδόασιν] Scil. οἱ θεοί, quod repetere licet ex antecedenti θεῖον. Cf. ad IV, 3. — De pronomine demonstrativo τούτοις ante οὓς omisso v. Kühner. §. 782, 4.

μὴ δὶς ἀποθάνῃ] ne iterum moriatur, quum primum, in orcum descendens, mortem obiisset. Saxum enim timet capiti impendens semperque relabens, quotiescunque sursum est volutum. Eodem sensu altera mors eiusdem Tantali significatur Lucian. Dial. Mort. XVII, 2: ἦ δέδιας, μὴ ἐνδείᾳ τοῦ ποτοῦ ἀποθάνῃς; quem locum comparat Zeun.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

---

p. III. v. ult. scr. III, 9, 4. pro III, 9, 14.

p. VIII. v. 24. dele: VII, 21: *καὶ ἐκ τοῦ σιτοποιαί.* ibid. scr. *βουλευόμενος* pro *βουλόμενος*.

p. VIII. v. 26. scr. *ἔχῃ* pro *ἔχει*.

p. VIII. v. 30. scr. 33 pro 31.

p. VIII. v. 31. scr. 19. *καίηται* pro et *κνίηται*.

p. 4. v. 37. adde: cur Critobulum, quem Crito de filio sollicitus Socrati commiserat curandum (Symp. IV, 24.), prae ceteris eligeret Xenophon, quocum de re familiari tuenda et augenda disserentem induceret Socratem, exposuit Cobet. Prosop. Xen. p. 59.

p. 6. v. 6. scr. *Οὔκουν* pro *Οὐκοῦν*.

p. 6. v. 25. scr. quaecunque pro quotcunque.

p. 7. v. 28. scr. I, 6, 18. pro 6, 18.

p. 9. v. 23. scr. Bas. I. II. pro Bas.

p. 10. v. 19. scr. A. E. *τὸ ὑοσκύαμον* pro A. E. *ὑοσκύαμον*.

p. 13. v. 13. pro: vulgatum ordinem retinuit etiam Kerst. scr.: vulgatum ordinem: *καὶ τίνες δή, ἔφη, εἰσὶν οὗτοι, ὁ Κριτ.* cum Kerstio, quem de hac verborum collocatione videas, retinuissem, si per libros mss. liceret. V. IX, 14.

p. 16. v. 25. scr. Bas. II. pro Bas.

p. 18. v. 15. scr. *τὰ αὑτῶν* pro *τὰ αὐτῶν*.

p. 18. v. 16. scr. solvebat pro solvebant.

p. 19. v. 35. scr. Hell. VI, 2, 31. pro Hell. VI, 2.

p. 21. v. 43. scr. *ἀποκρινομένου* pro *ἀποκρινομένῳ*.

p. 30. v. 15. post marg. Steph. adde: Kerst.

p. 36. v. 44. scr.: *δοκίμους*] Kerst. ita defendit, ut etc.

p. 37. v. 4. scr. *δοκίμους* pro *δοκίμοις*.

p. 37. v. 11. scr. *δοκίμους* servat cum Zeunio etiam Kerst.

p. 41. v. 4. et 15. scr. *καὶ* pro [*καὶ*].

p. 41. v. 25. post *πείθωνται* adde: quod revocavit Kerst.

v. 43. v. 27. scr.: post *εὐγώνια δὲ* pro: ante *πάντα*.

p. 49. v. 23. scr.: Stob. *εἰς τὰ τῶν κωλυόντων*.

p. 55. v. 34. pro: V. ad IV, 3. scr.: V. IV, 3. et cf. ad IX, 11.

p. 56. v. 34. dele II, 9.

p. 63. v. 31. scr. V. ad II, 1. pro V. ad I, 11.

p. 64. v. 25. scr. *ἔφη, ὁρᾷς, ἦ γ.* pro *ἔφη — ὁρᾷς, ἦ γ.*

p. 65. v. 22. scr. L. *διεσκοπεμμένος* pro *διεσκεμμένος*.

p. 65. v. 27. dele: ἔφη, ὁρᾷς] De verbi ἔφη collocatione v. ad I, 18. Vide de hac re quae supra ad p. 13. v. 13. addita sunt.

p. 86. v. 36. scr. V. III, 2. pro V. ad III, 1.

p. 88. v. 8. dele: καὶ αὐτόθι θυρωρόν.

p. 89. v. 46. scr. V. VII, 9. pro cf. ad VII, 9.

p. 102. v. 21. scr. Bas. II. pro Bas.

p. 102. v. 33. 34. dele: De hac praedicati attractione vide Rost. §. 127. Kuhner. §. 645, 3. et scr. V. ad §. 6.

p. 105. v. 18. scr. V. II, 4. V, 8. XI, 9. 13. pro V. ad V, 8.

p. 106. v. 24. scr. Bud. Comment. p. m. 718. pro: Bud. comm. gr. l.

p. 107. v. 22. post μελετῶν ἀνθρώπων adde haec: L. Pariss. Steph. Camerar. Leunclav. Zeun. Weisk. ποιοῦντα; ποιοῦντας ex G. et edd. vett. dedit Schneid.

p. 107. v. ult. scr. V. ad I, 3. pro VIII, 8.

p. 114. v. 21. scr. V. ad IX, 11. pro: V. supra ad XI, 17.

p. 114. v. 41. scr. V. ad I, 8. pro V. ad I, 3.

p. 134. v. 14. scr. ὀπτᾶται pro ὀπτῷτο.

p. 134. v. 20. post ἐπὶ πολλῆς adde: — vulg. ὀπτῷτο; G. C. D. edd. vett. ὀπτοῖτο; ὀπτᾶται cum Bernh. Synt. p. 408. dederunt Dind. Kerst.

p. 135. v. 35. scr. V. III, 10. et ad V, 3. pro V. ad III, 10. V, 3.

p. 143. v. 46. scr. Cf. VII, 9. pro V. ad VII, 9.

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

B.

SCRIPTORUM ORAT. PEDESTRIS

VOL. X. SECT. II.

CONTINENS

XENOPHONTIS AGESILAUM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACII.

GOTHAE, MDCCCXLVI.

SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.

(LONDINI, APUD D. NUTT. 158. FLEET STREET.)

XENOPHONTIS
OPERA OMNIA

RECENSITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA.

VOL. IV. SECT. II.

CONTINENS

XENOPHONTIS AGESILAUM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE, MDCCCXLVI.
SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.
(LONDINI, APUD D. NUTT. 158. FLEET STREET.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XENOPHONTIS

AGESILAUS.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

LUDOVICUS BREITENBACH,

PHIL. DOCT., GYMNASII VITEBERGENSIS SUBRECTOR.

GOTHAE, MDCCCXLVI.

SUMPTIBUS FRIDERICAE HENNINGS.

(Londini, apud D. Nutt. 158. fleet street.)

PRAEFATIO.

CAPUT PRIMUM.

DE CONSILIO ET DISPOSITIONE LIBRI.

Xenophon quum plures per annos Agesilai in Asia et post Tithraustae artes in Graecia etiam fuisset comes atque familiaris, non mirum est, quod singulari laudatione mortuum amicum celebratum voluit. Hoc potissimum consilio scriptum esse Agesilaum auctor ipse profitetur in libri initio; simul autem optimi regis et ducis exemplar imitaturis proponere voluisse Xenophontem intelligitur ex cap. X. §. 2. Instituta igitur laudatio ita est, ut prima pars comprehendat brevem rerum ab Agesilao gestarum narrationem, altera haud copiosiorem morum descriptionem. Conveniens enim videbatur, quo praeclarius, quot et quantae praestantissimi regis fuissent virtutes, intelligeretur, antequam mores laudarentur, illius facta summatim referre. Neque vero id egit Xenophon, ut vitam Agesilai ad strenuam historiae rationem diserte enarraret. Nam aliud est integram scribere vitam, aliud scribere *ἐγκώμιον*. Vitae narrator non aequalibus solum scribit, sed posteris etiam; quapropter singula quaeque diligenter tradere debet: *ἐγκωμιαστὴς* aequalibus refert quae ipsi viderunt; quare hoc et illud paucis verbis significasse et in memoriam revocasse satis habet (cap. III. §. 1.). Unde factum est, ut nonnulla in hoc libello paullo brevius sint memorata, quae Xenophontis tempore erant notissima, nobis sunt obscuriora. Talia sunt quae leguntur cap. II. §. 25 sqq. Neque cap. II. §. 6. 20. et alia satis nobis essent perspicua, nisi aliunde haberemus co-

gnita [1]). Maxime vero hoc differunt inter se vitae scriptor et laudator, quod illius est narrare quae quaqua ratione scitu sunt digna, sive laudanda, sive vituperanda; huius autem eligere quae imaginem effingant hominis ad admirandum quam maxime idoneam, ad recordandum suavissimam. Quod si tenes, non miraberis non pauca omissa esse in Agesilao, quae in Hellenicis narrantur. Composuit scriptor quae optimi regis et praestantissimi ducis exemplum exhiberent, praetermisit quae ad laudes Agesilai nihil conferrent. Nihil igitur memoravit de invidia, qua Agesilaus in Asia Lysandrum persecutus esse narratur Hellen. III, 4, 7 sqq., nihil de equitibus Spartanis ab equitatu Pharnabazi fugatis (ibid. IV, 3, 13 sq.), nihil de clade Spartanorum, quae describitur ibid. IV, 6, 10., nihil de Cadmeae occupatione ab Agesilao (ibid. V, 2, 32.) non improbata, quippe quae omnia ad laudationem nullo modo pertinerent [2]). Ut autem multa in Hellenicis inveniuntur, quibus in encomio locus concedi non poterat, ita non pauca sunt in Agesilao, quae aliena existimaverat Xenophon ab Historia Graeca. Huius modi sunt quae narrantur de origine et genere Agesilai, de regni Spartanorum potentia cap. I. §. 2 sqq., de singulari quodam milites locupletandi artificio cap. I. §. 17 sqq., de militibus exercendis et corroborandis cap. II. §. 7 sq., pluraque alia, quae in encomio accepta sunt, historici autem libri brevitati minus conveniunt.

Altera libelli pars virtutum Agesilai continet laudationem. Hic, ut alibi, Xenophon doctrina Socratica nititur. Primo loco (cap. III.) de pietate agitur [3]), sine qua alia virtus cogitari nequit; deinde de tribus illis virtutibus, quae ubique primariae sunt Socrati: iustitia (cap. IV.), temperantia (cap. V.), fortitudine (cap. VI.). Fortitudini adiungitur patriae amor (cap. VII.), qui in Spartanorum rege laudando potissimum erat illustrandus. Enumeratis autem virtutibus, quibus nemo carere possit, qui esse velit homo *καλὸς κἀγαθός*, adduntur deinceps quae potentibus maxime et magnis viris decori sunt virtutes: modestia, officium, hilaritas, indulgentia, neglectio quaedam potentium aut divitum hominum, fides erga socios, divitiarum et externi splendoris con-

---

[1]) Noli igitur cum Heilandio statuere, de industria obscurius Xenophontem locutum esse de rebus in Aegypto gestis. V. adnotata ad II, 28.

[2]) Apparet vehementer errare eos, qui malae fidei arguunt Xenophontem, quod harum et aliarum rerum in Agesilao nullam faciat mentionem.

[3]) Vide de pietate et de ceteris virtutibus cardinalibus quas vocant, quae disserui in Praefat. ad Oeconomicum p. III sq.

temptus, in victu simplicitas (cap. VIII.). Haec vero simplicitas quo praeclarius, qualis fuerit, appareat et ut simul, quam alienus fuerit rex a vani honoris studio et ab omni ostentatione, demonstretur, inter Agesilaum et Persarum regem instituitur comparatio (cap. IX.). Haec omnia postquam ita disseruit, ut, praemissis paucis de unaquaque virtute verbis, subiecta sint statim exempla e vita regis deprompta, decimo iam capite auctor omnibus, qui fieri velint viri optimi, Agesilaum, qui ne minimam quidem gloriae partem casui vel fortunae debuerit, sed totam virtuti, exemplar commendat imitatu dignissimum.

Encomio iuste sic finito, ut manifestum est, atque egregie, mirum profecto videtur, quod adiectum est caput undecimum. Continentur hoc capite hae fere sententiae: §. 1. et 2. dicitur, quibus in rebus conspiciatur Agesilai erga deos pietas, et quid de colendis diis senserit. Inde a §. 3. qualem de iustitia habuerit opinionem, et quid iustum duxerit, quid iniustum, exponitur; §. 6—9. quid de regis officiis iudicaverit, quid de liberalitate, gloriae studio, virtutis suavitate, fortitudine, sapientia; §. 10. amicis quomodo usus sit, indicatur, deinde qualem se praestiterit in secundis, qualem in adversis rebus; §. 11. quomodo indulserit lepori, et quibus rebus gloriari solitus sit; §. 12. qualis fuerit erga familiares et amicos, qualis contra inimicos et hostes; §. 13. quanti eum fecerint affines; §. 14. senex, quanquam deficientibus iam corporis viribus, animo robustior dicitur, quam plerique adolescentes; §. 15. caput ita finitur, ut mortuus esse praedicetur summam nactus gloriam et propter egregia in patriam merita et propter insignes virtutes. Male inter se cohaerere haec omnia et perperam esse ordinata facile intelligitur; sed quam originem haberent hae sententiae et quid sibi vellent, nemodum recte vidit. Magno in errore versatum esse Schneiderum, qui principia sive fontes virtutum indicari hoc capite putavit, manifestum est. Prorsus aliam nec tamen veriorem iniit rationem Heilandius. Is enim opinatur Xenophontem emendaturum fuisse Agesilaum eoque consilio has notasse sententias substituendas iis, quae nunc in secunda libri parte leguntur. Qua in re duo sunt, quae non, ut oportuit, plana fecit: primum, cur emendaturus fuisset librum Xenophon, deinde, quae substituere voluisset, esse meliora, quam quae nunc habemus. Nam quae affert ad haec probanda, nullo modo sufficere, in Quaestionibus, quas de Agesilao conscripsi, demonstrare conatus sum. Rectius iudicavit Sauppius, qui bene intellexit ante componendum librum, non post scriptas esse illas sententias, quanquam id non

recte statuit, encomii esse lineamenta, si quidem alia brevius tractata sunt, alia uberius, alia locum habent, quae non reperiuntur in ipso libro, alia, quae ibi leguntur, prorsus sunt omissa. — Mihi quid placeat de ultimo capite, diserte iam aperiam.

Quum primum post Agesilai mortem encomio hunc virum celebrare Xenophon constituit [4]), ratione, qua in persequendo hoc consilio singula tractaret, mente nondum delineata, nonnullas sine ordine ac delectu perscripsit sententias, quibus agendi quasdam et sentiendi rationes, quibus rex usus esset, in futurum usum denotaret. Hae sententiae, servatae nobis capite undecimo, cur non in ipsum librum ab auctore receptae sint aptisque locis insertae, iam quaeritur. Considerabat, opinor, secum, laudibus regis ita scriptis, ut publicarentur quae scire nemo facile posset, nisi qui intima Agesilai usus esset consuetudine, fidem detractum iri eo magis, quod ipse fuisset illi amicissimus. Veritum enim esse Xenophontem, ut iis, quae scripta traderet aequalibus, iusta haberetur fides, aliunde etiam scimus. Nam celare studuisse, se esse Anabasis auctorem, quo libro suas ipsius res gestas narrasset, quum ex tota illius libri ratione constat, tum inde, quod in Hellenicis Anabasin Themistogeni cuidam adscripsit, quem veterum scriptorum nemo talem librum composuisse tradidit [5]). Atque in hoc ipso, de quo quaerimus, libello pluries se timescere indicat, ne quis quae de Agesilao memoret in dubium vocet. Vide haec: εἰ δέ τις ἄλλῃ πῃ ταῦτα μέμφεται II, 21., ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ III, 2., ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ IV, 5., καὶ ὅ τι μὲν δὴ ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα, οὐκ ἀγνοῶ —, ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὀλίγων εἰδότων, πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν V, 6., εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης V, 7., εἰ δέ τις ταῦτα ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν, οἵα οἰκία ἤρκει αὐτῷ VIII, 7. Itaque auctor noluisse mihi videtur scribere quae non universa Graecia, aut Lacedaemonii certe testari possent. Ad hoc consilium comparata sunt in Agesilao omnia. Primum enim res gestas Agesilai, ne forte a veritate discederet alicubi, repetiit, quoad fieri poterat, ex Hellenicis, in quibus suo tempore singula fideliter consignaverat. Deinde morum descriptionem sic instituit, ut virtutes, quas percenset, exemplis illustret Graecorum cuilibet notis. Quod quo

---

[4]) Agesilaus mortem obiit a. 461. aut 460. a. Chr. n. et paullo post encomium scriptum esse quum ex tota libri ratione, tum maxime e cap. X. §. 3. facile tibi persuadeas.

[5]) Vide Krüger. de authentia et integritate Anabaseos Xenophonteae, p. 2 sqq.

animo fecerit, ipse profitetur cap. III. §. 2. his verbis: ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ, καὶ ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους. Exempla adiicere non praetermisit, nisi ubi commemorarentur quae aequalium ignorare nemo posset, velut quae traduntur de Agesilai fortitudine (cap. VI.), patriae amore (cap. VII.), Persarum odio (cap. VIII. §. 5.), laboris tolerantia (cap. V. §. 2. et 3.), aut ubi loquitur de virtutibus, quae exemplis comprobari apte non poterant, velut de somni abstinentia (cap. V. §. 2. et 3.), de modestia et officio (cap. VIII. §. 1.), de hilaritate (ibid. §. 2.), aut de aliis, quas verbosius illustrare et longum erat neque conveniens. Aliquoties, quoniam exempla adhibere non liceret (ut cap. V. §. 7.), aut ipsa exempla allata addubitari possent (ut cap. IV. §. 5. cap. V. §. 6.), provocavit vel ad omnium Graecorum vel ad Lacedaemoniorum testimonium. Unde apparet, quam ob causam Xenophon sententias, quae caput undecimum efficiunt, a ratione encomii, quam persequendam sibi proposuerat, alienas iudicaverit. Pietatem, iustitiam ceterasque virtutes quomodo coluisset rex Spartanorum et observasset, demonstrare voluit, non quid de iis sensisset aut iudicasset, neque quid omnino probasset, appetiisset, fugisset. Huius autem generis esse illas sententias videbis iam ex his verbis: ἡγούμενος, νομίζων §. 1., οἴοιτο, εἴθιστο §. 2., βουλόμενος, ἐμίσει, ἔχαιρε §. 3., ἔκρινε, ἔψεγε, κατεμέμφετο §. 4., ἔχαιρε, ἤχθραινε, ἐμίσει §. 5., ἦγε, κρίνων, ἐνόμιζεν §. 6., ἡγούμενος §. 7., ἡγούμενος, νομίζων §. 8., ἔκρινε, νομίζειν, ἦρα, ἔχαιρε §. 9., ἐπιστάμενος §. 10., ἐκαλλωπίζετο §. 11. Quare nonnulla quidem recepta sunt in librum, e. c. quaedam ex §§. 1. 10. 11. 12., sed aliter conformata et consilio auctoris accommodata (cap. III. §. 2. cap. VI. §. 8. cap. VIII. §. 6.), pleraque plane omissa. — His expositis hoc unum restat, ut explicemus, quomodo factum sit, ut undecimum caput encomio adiungeretur. Hac in re nemo non assentietur Sauppio et Heilandio, qui statuunt eum, qui post Xenophontis mortem una cum ipso libello frusta illa invenisset, caput ultimum ex iis confecisse, et, verbis βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεστέρως ἔχῃ, cohaerentiae causa adiectis, hoc totum edidisse. Non igitur ab ipso Xenophonte Agesilaum in lucem editum esse pro certo habendum est, si quidem cum libro iam edito tale additamentum postea coniungi non potuit.

CAPUT SECUNDUM.

DE DICENDI GENERE.

Dictio huius libelli differt quodammodo ab oratione in reliquis Xenophontis scriptis reperta. Hac in re quod Valckenarius (ad Herod. IX, 27.) et qui ei assentiuntur tantopere offenderunt, ut abiudicandum a Xenophonte censerent Agesilaum, sane quam mirum videatur. Primum enim illos fugere non debebat, non deesse singulos in aliis Xenophontis libris locos, qui ab orationis ornatu et sublimitate, quam mirati sunt in Agesilao, non plane abhorreant. Conferas modo Cyrop. VIII, 7, 6 sq. III, 3, 57. I, 6, 24. Anab. II, 5, 9. Comment. I, 2, 24 sq. IV, 4, 17. et maxime pulcherrimam illam et ornatissimam de Hercule narrationem, in qua Xenophon (Comment. II, 1, 21—34.) Prodicum sophistam imitatus est. Deinde vero ea in re maxime lapsi sunt, quod dicendi genus desideraverunt, quale historico libro conveniret, non quale ἐγκωμίῳ. Nam quoniam laudatio, quam scribere se voluisse ipse profitetur auctor (cap. X. §. 3.), ad oratorium genus pertinet, verba in modum oratoris fuisse eligenda et componenda per se intelligitur. Inde igitur plenus quidam verborum sonus, inde formulae quaedam oratoriae, inde oratio paullo altius passim surgens. Nec tamen est dictio artificiose illa instituta, in qua admiremur sententiarum longiorem continuationem, verborum exquisitiorem quandam compositionem, metaphorarum audaciam et alia oratorum artificia: constat potius sibi in hoc quoque genere Xenophon, cuius simplicitatem in ipso ornatu, cuius gratam illam negligentiam quam vocant in medio comptu agnoscere licet. Enuntiationes plurimam partem sunt breviores; haud raro ab una re ad alteram paullo citius transitur; saepius sententiae ita se subsequuntur, ut, quo nexu cohaereant, non statim perspicias. Quid multa? Medium quoddam tenere videmus Xenophontem inter sublimitatem elegantiamque optimi cuiusque oratoris Attici propriam et inter tenuitatem simplicitatemque, quam in reliquis libris ipse praestitit. Merito igitur Aristides Rhetor (in secundo Artium Rhetoricarum libro, p. 797. ed. Dind.) inter rhetoricos quidem libros recenset Agesilaum, sed inter eos, qui ad ἀφελῆ λόγον, i. e. ad medium quoddam dicendi genus pertineant. Singula, ex quibus cognoscas singularem hanc dictionem, in legendo ipse animadvertes. Sed de una re monitum te velim, quo facilius illam perspicias. Compara cum primis

duobus huius libri capitibus eos Hellenicorum locos, quibus eadem narrantur. Apparebit narrationem in encomio modo esse uberiorem verbisque pleniorem, quam in Historia Graeca, modo breviorem, modo fortiorem, modo vividiorem, omnino ad laudandum aptiorem. Facilius etiam quam in rerum gestarum enarratione in altera libri parte, quae morum laudes continet, oratorium illud dicendi genus conspicitur. Quae eiusmodi in tertio et in sequentibus capitibus commemoratu maxime sunt digna, velut formulae illae paullo arctius se subsequentes *ἐγὼ οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου* cap. VIII. §. 4., *ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνο* ibid., *ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο* §. 5., *ἐκεῖνό γε μὲν αὐτοῦ τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη;* §. 6. et similia, ea in adnotationibus indicavi. Missis igitur reliquis, quae ex peculiari encomii natura facile explicantur, pauca de iis verbis, quae praeterquam in Agesilao apud Xenophontem non reperiuntur, adiicienda putamus. Nam hoc quoque argumento utebantur qui Xenophonte indignum hunc libellum iudicarunt. Quum nimirum non viderent, dicendi genus quale esset, vocabula qualia apta essent libri rationi, non magis perspexerunt. Brevitatis cuiusdam studiosum fuisse Xenophontem supra monuimus: et magna profecto vis saepe est in brevitate. Eodem igitur studio non pauca adhibuisse videtur vocabula, quorum significationem alibi pluribus verbis expressam videmus, velut: *εὐγένεια* I, 21., *πειθαρχία* I, 27., *φιλεταιρία* II, 21., *εὐβουλία* XI, 9., *κακόδοξος* IV, 1., *ἀθορυβητότατος* et *ἀνεκπληκτότατος* VI, 7. (ibidem sunt *ἀναμαρτητότατος* et *δυσεπιβουλευτότατος*), *ἀκαταφρόνητος*, *πολυεραστότατος*, *πολυεπαινετώτατος* VI, 8., *δυσπρόσοδος* IX, 2. (ibidem *εὐπρόσοδος*), *δυσεξαπάτητος* XI, 12., *φιλοκηδεμών* XI, 13., *ἀντεπιδεικνύναι* I, 11., *ἀντιδιαβαίνειν* I, 8., *ἀντισκευάζεσθαι* VIII, 6., *προσάπτειν* I, 36., *προπιστεύειν* IV, 4., *προσωφελεῖν* XI, 8., *συγκαθιστάναι* II, 31., *συγκινδυνεύειν* XI, 13., *συνέλκειν* IX, 4., *συνεπιτελεῖν* II, 17., *συνθραύειν* II, 14., *συσπουδάζειν* VIII, 2. Quorum vocabulorum maxima pars numerum habet, ut patet, pleniorem, graviorem et huic dicendi generi plane convenientem. Nonnulla porro verba, quae nonnisi in Agesilao usurpavit Xenophon, mutuatus est a poetis: *κολεός* II, 14., *θρῆνος* X, 3., *πλαστός* I, 38., *κακόδοξος* IV, 1., *μεγάλαυχος* VIII, 1., *ὑπέραυχος* XI, 11., *μνήμων* XI, 13., *ἐξαμείβειν* II, 2., *θοινάζειν* VIII, 7., *ὑπερφρονεῖν* XI, 2. Id quod alibi facere auctor solebat, si in encomio fecit, eo minus offensioni est, quod p o e t i s, ut ait Cicero [6]), p r o x i m a c o g n a t i o e s t c u m o r a t o r i b u s. Quae-

[6]) De Orat. III, 7. Conferas etiam eiusd. libr. I, 16: E s t e n i m f i n i t i m u s o r a t o r i p o e t a, n u m e r i s a d s t r i c t i o r

dam denique ex illis vocabulis hanc ob causam in ceteris Xenophontis scriptis non inveniuntur, quod unaquaeque dicendi materia peculiarem suam requirere videatur verborum copiam. Nemo profecto mirabitur, quod multa leguntur in Anabasi, quae non sunt in Commentariis, et vice versa, quippe quorum librorum argumenta inter se prorsus sint diversa. Ideo fieri non potuit, quin in encomium, cuius similem librum alterum non scripsit Xenophon, plura, si tenuitatis libelli rationem habueris, irreperent vocabula alibi ei non usurpata, quam in quemvis reliquorum librorum. Adhibendi occasio alibi minus data erat e. c. haec: *ἐφορεῖον* I, 36., *κάναθρον* VIII, 7., *κανών* et *στάθμη* X, 2., *θρῆνος* et *ἐγκώμιον* X, 3., *χοροποιός* II, 17., *ἁρματοτροφεῖν* IX, 6. Eodem pertinere quodammodo videntur plura quae spectant ad describendos mores, animum, mentem aut Agesilai aut Persarum regis, ut *φιλεταιρία* II, 21., *μεγαλογνωμοσύνη* VIII, 3., *φιλέλλην* II, 31., *μισέλλην* II, 20., *μισοπέρσης* VII, 7., *φιλοκηδεμών* XI, 13. et alia quae paullo ante iam memoravimus. Praeterea si quae sunt in Agesilao, quae non solum in Xenophontis, sed ne in aliorum quidem bonorum scriptorum libris legere meminimus, de iis addendum nihil existimamus, quum vocabulis, quae vocantur *ἅπαξ λεγόμενα*, Xenophontem omnium minime abstinuisse sciamus, nullum autem, quod non recte formatum sit, in hoc libro deprehendamus.

Postremo iam loco tractanda est quaestio, quae, ubi agatur de dictione huius libri, non parvi est discriminis. Valckenarius (ad Xenoph. Comment. III, 3, 9.) „non credendum esse" dicit, „Xenophontem, qui easdem sententias verbis diversis expressas pluribus locis habeat, quae dederat in Historia Graeca, centena continua in Agesilai encomio transscripsisse." Quod dictum Heilandius non solum non, uti debebat, corrigit, sed ipse contendit „prioris partis plerasque res ex Hellenicis esse descriptas." Uterque de hac re falsa narrat. Nam longe minorem capitum I. et II. partem ex Hellenicis translatam esse vel

---

paullo, verborum autem licentia liberior, multis vero ornandi generibus socius ac paene par: in hoc quidem certe prope idem, nullis ut terminis circumscribat aut definiat ius suum, quo minus ei liceat eadem illa facultate et copia vagari, qua velit. Unde de pluribus huius libelli et vocabulis et sententiis rectius, ni fallor, iudicium tibi conformaveris.

inde videas, quod Agesilao peculiaria sunt cap. I. §. 1—10. 12. 17—22. 33—34. 36—38. cap. II. §. 1. 7—8. 18—31. Reliqua nequaquam ad verbum sunt transscripta, sed potius ita comparata, ut pro auctoris consilio et pro singulari encomii natura quae mutanda erant, sint mutata, quae amputanda, amputata, quae amplificanda, amplificata. Ex quibus nonnulla in secundo Quaestionum capite tractavimus; reliqua harum rerum studiosis in utroque libro conferenda relinquimus. Quodsi contra quis moneat, cur Xenophon non ita composuerit Agesilaum, ut omnino nihil ex Historia Graeca mutuatus esse videretur, primum vix fieri posse arbitror, quin multa repetat verba multasque sententias, qui easdem res bis, quanquam diverso consilio, narrat. Deinde alteram causam accedere puto, cur multa ex Hellenicis in encomium transirent necesse paene fuerit. Quum enim ad scribendum hunc librum accederet Xenophon, necessarium, ut consentaneum est, existimabat, ut quae olim de Agesilao in Historia Graeca tradidisset, iterum diligenter legeret. Alioquin metuendum erat, ne quae aut minus recte narraret, aut plane omitteret. Itaque accidit, ut non pauca, vel invito auctore, ex altero libro in alterum irreperent, praecipue ea, quae, quod copiosius tractanda essent, plus semel legendo retractaverat. Quae vero brevius descripta sunt, velut cap. II. §. 19—25., vix unum vel alterum vocabulum cum Hellenicis commune habent. In capite tertio et in sequentibus omnibus nihil reperitur iisdem verbis expressum atque in libro historico.

CAPUT TERTIUM.

DE LIBRIS AGESILAI MANUSCRIPTIS ET EDITIS.

Inter libros manuscriptos primum locum obtinent Parisienses. Gailius quatuor nominat, qui Agesilaum contineant: A. *le ms. du Vatican, côté* 1335., B. *le ms.* 1950., C. *le ms.* 1642., Y. *le ms. d'un savant.* Ex his contulit tantum A. et B. Qui codices quia optimas saepissime dant scripturas, quanquam interdum ab altera demum manu, eorum varias lectiones denuo excussi, et saepius, ubi tacet Gailius, ex Zeunii editione, ad quam collationem suam instituit, — haud scio an non semper recte — divinatas scripturas addidi. Ambo libri quoniam Vati-

cano, unde bellicosissimi illius imperatoris arbitrio ablati erant, pace restituta sunt redditi, Gustavo Sauppio, qui Parisiis nuper aliquot per menses versatus est, unum tantum ex illis quatuor codicibus inspicere concessum erat: nam codicem Y, quem commemorat Gailius, neque ipse invenit nec, quo delatus esset, ab aliis comperire potuit. De quarto autem libro, numero 1642. signato, qui adhuc in Francogallorum capite servatur, Vir humanissimus rogante mecum pro insigni liberalitate sua haec communicavit: C. est codex chartaceus, formae maximae, saeculo quinto decimo et bene quidem scriptus. Praeter Agesilaum continet Hellenica, Commentarios et Hieronem. Plerumque consentit quidem cum A. et B., multa tamen eorum vitia non habet. Quare Lefebre de Villebrune die 26. m. Aprilis a. 1785. iure, ut videtur, primae paginae inscripsit: codex, paucis exceptis, bonae notae. Ex hoc igitur libro quorundam locorum lectiones, quas petiveram a Viro egregio, exhibui.

Non multo minoris pretii est codex Guelpherbytanus (not. G.). Hunc, quo iam Zeunius et Schneiderus usi sunt, sed uterque non satis accurate, diligentissime comparavit Carolus Heilandius, qui in editione sua discrepantes illius lectiones plenissime adnotavit.

Tertius est liber Harleianus (not. H.), ad quem facta est Hutchinsoni recensio. Plurimum consentit cum Guelpherbytano.

Accedunt scripturae, quas Victorius (not. Vict.) ad marginem Aldinae e codice Mediceo, ut credunt, adnotavit. Editae sunt in Thierschii Actorum Monacensium vol. III. fasc. 3.

Nonnihil denique auctoritatis habet Aristides Rhetor (not. Aristid.), qui ad sententias illustrandas multa ex Agesilao petivit exempla. Secutus sum editionem Dindorfianam, commemoratis tamen interdum peculiaribus codicis Guelpherbytani lectionibus.

Ex editionibus veteribus accurate comparavi Aldinam (not. (Ald.), ex qua, quanquam saepissime collata, nonnulla tamen ab editoribus vidi non recte esse relata. Praeter duas Basileenses, quibus iam in Oeconomico usus sum, praecipue commemorandae sunt Reuchliniana a. 1520. Hagenoae edita (not. Reuchl.) et Francisci Philelphi interpretatio Latina (not. Phil.) Basileensi a. 1555. editae, Stephanianis et Leonclavianae (ed. a. 1594.) adiuncta. Praetermissis sequentibus editionibus, quae una cum reliquis Xenophontis libris Agesilaum

continent, enumerandae videntur, quae post Schneiderum prodierunt:

Plutarchi Agesilaus et Xenophontis encomium Agesilai. In scholarum usum edidit, notis et indice illustravit Baumgarten-Crusius. Lips. 1812. (not. Baumg.).

Xenophontis Oeconomicus, Apologia Socratis, Convivium, Hiero et Agesilaus. Edidit Schaeferus. Lips. 1818. (not. Schaef.).

Xenophontis Convivium et Agesilaus ex recensione Ludovici Dindorfii. Lips. 1823. (not. Dind. I.).

Xenophontis scripta minora cum brevi annotatione critica edidit Ludovicus Dindorfius. Lips. 1824. (not. Dind. II.).

Xenophons Gastmahl, Hiero und Agesilaus. Zum Schulgebrauch mit Anmerkungen und Wörterbuch versehen von Rudolph Hanow. Halle 1835. (not. Hanov.).

Xenophontis Agesilaus. Cum adnotatione et prolegomenis de auctore et indole libri edidit Carolus Gustavus Heiland. Lips. 1841. (not. Heil.).

Xenophontis Convivium, Hiero, Agesilaus. In usum discipulorum quum publicum tum privatum edidit Gustavus Albertus Sauppe. Helmst. 1841. (not. Saupp.).

De verbis Agesilai recensendis et arte critica conformandis omnium maxime meritus est Dindorfius. Hic enim in priore editione lectionis varietatibus diligenter adnotatis genuinas scripturas vel veterum vel recentiorum editorum inventis loco suo depulsas aut e libris manuscriptis aut per ingenii sui sagacitatem saepe restituit. — Heilandius maximam operam posuit in explicandis rebus ad historiam pertinentibus. Aliorum scriptorum testimonia, qui illius temporis, quo Agesilaus Spartae regnabat, exhibuerunt aliquam notitiam, perite adhibuit ad Xenophontis libellum vel interpretandum vel defendendum. Quum vero ab eo partim in prolegomenis, partim in adnotationibus multum reprehensum vidissem Xenophontem vel propter res negligentius, ut ait, narratas, vel propter orationem non satis politam, hoc, quod iniuria factum esse persuasum mihi habebam, commovit me, ut — maxime ad Heilandium refellendum — de Agesilao Quaestiones scriberem, quarum prima particula Silusiae a. 1842., altera Vitebergae 1843. prodiit. — Sauppii denique editio ea re insignis est, quod res grammaticas brevius quidem, sed apposite et acute explicat. — His igitur tribus potissimum editionibus egregie me fuisse adiutum ingenue profiteor. Ceterum de ratione, quam in edendo Agesilao persecutus

sim, paucis monendum videtur. Hic quoque operam dedi, ut librorum manuscriptorum revocarem lectiones, non solum quae praestantiores essent, quam vulgatae, sed etiam quae omnino ferri possent, nisi ubi ipsae corrigentis nescio cuius manum manifesto proderent. In quo studio duabus maxime in rebus a prioribus editoribus discedendum esse mihi videbatur. Nimium enim auctoritatis tribuunt Victorio et Reuchlino. Victorii codicem Mediceum aut nullum fuisse arbitror, aut emendatum certe ab homine non hebetis ingenii. Nam ubi omnes libri et scripti et editi lacunam habent, e. c. cap. II. §. 27. ante verba *ἄξια θαύματος διεπράξατο*, inserta verba *κἀνταῦθα οὖν* quin non habeam pro commento, quod ex ingenio Victorii prodierit, ab animo meo impetrare nequeo. Eiusdem generis sunt cap. II. §. 23. *σὺν μόνῃ τῇ Λακεδαιμονίων δυνάμει.* cap. III. §. 2. *ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν, οἳ μέν.* cap. XI. §. 14. *ἐφιέμενος δόξαν, εἰ καὶ μὴ τὸ σῶμα.* Quae quum ita sint, ubi melius quid haberem, aut certe simplicius, hoc in locum Victorianae lectionis substituere eo minus dubitavi, quod semel (cap. III. §. 2.) etiam a Dindorfio id, quod e Mediceo codice petitum existimat, spretum esse videbam. Neque solum Reuchlinum citra necessitatem cum Dindorfio sequi volui. Nam de codice, quem praesidio Reuchlino fuisse Dindorfius credit, quum ipse editor taceat, certi aliquid statuere non licet: accedit, quod saepe illius scripturae apertam correctionis speciem habent. Quare e. c. cap. XI. §. 1. *μὲν ἱερά* et §. 9. *λόγῳ* restitui, pro quibus Reuchlinus dederat usitatiora quidem, sed non meliora. Ceterum aliorum librorum lectionibus et Victorium et Reuchlinum haud levem addere auctoritatem nequaquam nego.

Accipite igitur, iuvenes Xenophontis studiosi, hunc libellum non paucis, ni fallor, quam antea emendatiorem, et ubicunque opus est, satis, uti spero, explanatum. Legendus iterumque legendus ut commendetur vobis Agesilaus, praeter ea quae in primo et secundo huius praefationis capite disserui, magis idoneum nihil habeo, quam Ciceronianum (ep. ad fam. V, 12.) illud: „Spartiates Agesilaus ille neque pictam neque fictam imaginem suam passus est esse. Unus Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omnes omnium imagines statuasque superavit."

Vitebergae, d. XXIII. m. Aprilis a. MDCCCXLIII.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

P. 7. text. v. 1. scr. μέν pro μὲν.

p. 22. not. v. 11. scr. ὁ ἡγεμὼν pro ὁ ἡγεμὴν.

p. 27. not. v. 8. scr. ad Oecon. XI, 3. pro ad Oecon. IX, 3.

p. 27. not. v. 31. scr. accusativus absolutus pro nominativus absolutus.

p. 31. not. v. 20. post verbum putabat adde: Vide quae de hoc dicendi genere adnotata sunt V, 3. ad πάμπαν οὐ προςίετο.

p. 39. not. v. 23. scr. accusativo absoluto pro nominativo absoluto.

p. 65. not. v. 29. post verbum aversabatur adde: Vide II, 1. οὐ γὰρ – προεθυμεῖτο.

XENOPHONTIS

A G E S I L A U S.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Postquam laudatus est Agesilaus a generis nobilitate, a patriae dignitate et a propria virtute, ob quam regno dignus habitus est, inde a §. 6. res enarrantur, quae in Asia ab illo gloriose gestae sunt. Nuntio de Persarum apparatu bellico Spartam allato, Agesilaus cum exercitu celeriter in Asiam proficiscitur. Induciae quum a Tissapherne turpiter ruptae essent, honesto dolo eum eludens, Phrygiam invasit et suos ingenti praeda locupletavit. Simul eximia erga victos et captivos lenitate ac clementia utebatur. Deinde equitatum, quo adhuc indigebat, sollerter parat, simulque exercitum summo studio ad bellum exercet. Quo facto Tissaphernis equites ad Pactolum vicit, et agrum Sardianum vastavit. Iam interrupto felici rerum cursu, ut patriae laboranti succurreret, facile morem gessit ephoris. Sed concordia in civitatibus Graecorum Asiaticorum restaurata aliisque beneficiis eos ita sibi devinxerat, ut magnus eorum numerus in Europam ad bellum eum sponte prosequeretur.

G. *Ξενοφῶντος Ἀγησιλάου ἐγκώμιον*; Vict. *Ξενοφῶντος ἔπαινος εἰς Ἀγησίλαον τὸν βασιλέα Λακεδαιμονίων*; edd. vett. *Ξενοφῶντος ῥήτορος λόγος εἰς Ἀγησίλαον τὸν βασιλέα*, quod dant Baumg., Gail., *ῥήτορος* cum Steph. omisso, et Weisk., Schneider, Heil., omisso etiam *τὸν βασιλέα*; id, quod cum Dind. exhibuimus, est in Reuchl. et nititur veterum scriptorum et grammaticorum testimoniis.

1 **O**ἶδα μέν, ὅτι τῆς Ἀγησιλάου ἀρετῆς τε καὶ δόξης οὐ
ῥᾴδιον ἄξιον ἔπαινον γράψαι· ὅμως δ' ἐγχειρητέον. οὐ
γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ, ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο,
2 διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων. περὶ μὲν
οὖν εὐγενείας αὐτοῦ τί ἄν τις μεῖζον καὶ κάλλιον εἰπεῖν
ἔχοι, ἢ ὅτι ἔτι καὶ νῦν τοῖς προγόνοις ὀνομαζομένοις ἀπο-
μνημονεύεται, ὁποστὸς ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο, καὶ τού-

Cap. I. §. 1. Aristid. rhet. vol. II. p. 801. ed. Dind. *εἰ, διότι καλὸς ἢ ἀγαθὸς ὑπερβαλλόντως ἐγένετο, διὰ τοῦτο μηδὲ μετρίων ἐπαίνων τύχῃ.* — Iunt. Ald. Bas. I. II. *διὰ τούτων.* — G. H.

Cap. I. §. 1. *ὅτι — διὰ τοῦτο*] Demosth. Mid. p. 539. init.: *τοὺς μὲν καταγνόντας αὐτοῦ μή, ὅτι ἠμύνατο, διὰ τοῦτο καταψηφίσασθαι, ἀλλ' ὅτι κτλ.* Cf. Xen. Anab. VII, 1, 9: *οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι καὶ οὐκ ἔχοντες, διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον.* Infra VIII, 6. Vide Krüger. ad Anab. I, 7, 3. et de Authent. p. 55. 59.

οὐδὲ μειόνων] ne inferiores quidem virtutibus. *Δέ*, quod ne recte quidem interpretatus est Stephanus: profecto, utique, vero (v. ad Oecon. IV, 8. XV, 8.), sententiam reddit non satis aptam. Nam, si periculum non fecisset Xenophon, non minores, sed omnino nullas Agesilaus (ab eo) nactus esset laudes. Igitur, qui praetulerunt *δέ*, iis pro *μειόνων ἐπαίνων* scribendum erit *οὐδενὸς ἐπαίνου.*

εἰ — οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων] si — ne tenuius quidem (si iustum consequi nequit) consequatur praeconium. Est enim *ἂν* enuntiationis conditionalis instar. Ubi igitur haec particula coniunctioni *εἰ* subiungitur, significat conditionem, quae inest enuntiationi, suspensam esse ex altera conditione, quae quidem reticetur, sed cogitando facile additur. Cf. Cyr. III, 3, 55: *τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθείς*, i. e. si eos oratio quamvis luculenta plus (si plus est, quod adiuvet) ad assequendam virtutem adiuvet. — Sed non ubique ipsi vocabulo, ex quo repetas adiiciendam enuntiationem, subiungitur *ἄν*, sed interdum verbo finito, e. c. Comment. I, 5, 3: *ἀλλὰ μήν, εἴγε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἄν*, ubi particula *ἂν* pertinet ad *ἀκρατῆ*, si est intemperans, Cyr. III, 3, 37: *ἀγαπητόν, εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι*, quo loco *ἐξ ὑποβολῆς — ἂν* est: si suggerendo id effici potest. Saepius enuntiatio non ex singulari vocabulo, sed ex loci sententia cogitando supplenda est, ut Apol. §. 18: *Εἴ γε μήν — μηδεὶς δύναιτ' ἂν ἐξελέγξαι με, ὡς ψεύδομαι*, cuius generis exempla cumulat Bornem. ad Symp. IV, 3. Frequentissime, ut consentaneum est, *εἰ — ἂν* iunguntur, ubi coniunctio conditionalem suam naturam abiecisse videtur, i. e. post verba mirandi, considerandi, interrogandi et similia. V. Saupp. Arrian. Venat. VII, 1. Comment. I, 5, 3., ubi v. etiam Kühner. Bornem. Anab. IV, 1, 8. Rost. §. 121. not. 8. in us. schol. §. 181, 10. not. 4. Matth. §. 525. a. Kühner. §. 823, 1. in us. schol. §. 340, 6.

τοις οὐκ ἰδιώταις, ἀλλ' ἐκ βασιλέων βασιλεῦσιν; ἀλλὰ 3
μὴν οὐδὲ ταύτῃ γ' ἄν τις ἔχοι καταμέμψασθαι αὐτούς, ὡς βασιλεύουσι μέν, πόλεως δὲ τῆς ἐπιτυχούσης· ἀλλ' ὥςπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη· ὥςτε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσι. τῇδέ 4
γε μὴν καὶ κοινῇ ἄξιον ἐπαινέσαι τήν τε πατρίδα καὶ τὸ

Reuchl. Steph. Wels. pro οὐδὲ habent δέ. — ἂν inclusit Dind. II.
§. 2. Bach. Weisk. Schneid. ἐγένετο ponunt ante ἀφ' Ἡρ.
§. 3. A. ὡς βασιλεῦσι. — A. B. Dind. I. ἡγεμονεύουσιν.

§. 2. εὐγενείας] Hoc vocabulum alibi apud Xenophontem non legitur; adiectivum εὐγενής est in Hellen. IV, 1, 7. HEILANDIUS.

τοῖς προγόνοις ὀνομαζομένοις] Male Baumgartenius: praedicatur ob illustres maiores. Sauppius censet dativos esse instar ablativorum. Sed interpretatio, quam addit: *durch namentliche Aufführung der Vorfahren*, minus probanda videtur, quum potius hanc sententiam desideremus: etiamnunc, quum maiores enumerantur, una commemoratur Agesilaus, quotus ab Hercule fuerit. Et hoc ipsum significant Xenophontis verba. Participiorum enim dativus, quem vulgo male vocant absolutum, indicat mutuam quandam (plerumque temporis) rationem intercedere subiecti actioni cum alia re. Herodot. IX, 10: θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη. Plat. Protag. p. 321. C: ἀπορουῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεύς. Thucyd. IV, 56: τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δῃοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν. Xen. An. VI, 1, 10: Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ (i. e. quum proficisceretur) οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβευταῖς πορευομένοις ποι. Hellen. III, 2, 25. De hoc dativi usu v. prae ceteris Bernhardy synt. p. 82. Cf. Matth. §. 562, 2. Rost. §. 131, 3. in us. schol. §. 161, 5. p. 404. Buttm. §. 145, 5. Kühner. §. 669. —Habebant semper Spartani duos reges ex duabus familiis Procli et Eurysthenis, qui principes ex progenie Herculis Spartae reges fuerunt. Nep. Ages. I, 2.

καὶ τούτοις] iisque. V. ad Oecon. II, 5.

ἐκ βασιλέων βασιλεῦσιν] Plat. Alcib. I, 121. A: βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός, ubi de Lacedaemoniorum et Persarum regibus sermo est, comparat Baumgartenius.

§. 3. ταύτῃ] hoc nomine. V. ad Oecon. XVIII, 10. Item §. 4. τῇδε.

τῆς ἐπιτυχούσης] in quam facile quis incidat, i. e. exiguae ac contemtae. De hoc verborum τυγχάνειν et ἐπιτυγχάνειν usu v. Viger. p. 203 sq. ibique Zeun.

ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσι] Graecorum ἡγεμονία, quae, Athenis a. 404. expugnatis, ab Atheniensibus ad Spartanos transierat, erepta quidem his erat post pugnam Leuctricam a. 371.; sed post proelium ad Mantineam a. 362. commissum Sparta iterum Graeciae potentissima exstitit civitas. Quam ob rem nunc, circa annum 360., Lacedaemonii ἡγεμόνες iure dici possunt.

§. 4. τῇδε] hac ratione, quam iam inibimus. Item, ubi

γένος αὐτοῦ. ἥ τε γὰρ πόλις οὐδεπώποτε φθονήσασα
τοῦ προτετιμῆσθαι αὐτοὺς ἐπεχείρησε καταλῦσαι τὴν
ἀρχὴν αὐτῶν, οἵ τε βασιλεῖς οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέ-
χθησαν, ἢ ἐφ' οἷςπερ ἐξ ἀρχῆς τὴν βασιλείαν παρέλαβον.
τοιγαροῦν ἄλλη μὲν οὐδεμία ἀρχὴ φανερά ἐστι διαγεγε-
νημένη ἀδιάσπαστος οὔτε δημοκρατία οὔτε ὀλιγαρχία οὔτε
τυραννὶς οὔτε βασιλεία· αὕτη δὲ μόνη διαμένει συνεχὴς
5 βασιλεία. ὥς γε μὴν καὶ πρὶν ἄρξαι ἄξιος τῆς βασιλείας
ἐδόκει εἶναι Ἀγησίλαος, τάδε τὰ σημεῖα. ἐπεὶ γὰρ Ἆγις,
βασιλεὺς ὢν, ἐτελεύτησεν, ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς

§. 4. A. B. H. Reuchl. τὸ προτετιμῆσθαι. — Dind. I. ἐξαρχῆς. — B. Reuchl. τοιγαροῦν ἃ μὲν ἄλλη οὐδεμία. — Vulg. ἀδιασπάστως correxit Schneid.; Saupp. (in Annal. Lips. a. 1836. p. 392.) coniecit ἀδιάπαυστος.

antecedit ὧδε, sequitur γάρ Oecon. IV, 5., ubi v. adnotationem. V. etiam ad eund. libr. XIII, 10., ubi, ut saepius, γάρ inservit explicando praegresso τάδε. — γε μήν est: vero porro.

φθονήσασα τοῦ] Matth. §. 368. a. Rost. §. 109, 4. a. in us. schol. §. 162. 3) b).

οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέχθησαν, ἢ ἐφ' οἷςπερ — παρέλαβον] nunquam maiora concupiverunt, quam ferrent conditiones, quibus initio regnum acceperant. SAUPPIUS. Rep. Lac. XV, 7: ὁ δὲ ὅρκος ἐστὶ τῷ μὲν βασιλεῖ κατὰ τοὺς τῆς πόλεως κειμένους νόμους βασιλεύσειν· τῇ δὲ πόλει, ἐμπεδορκοῦντος ἐκείνου, ἀστυφέλικτον τὴν βασιλείαν παρέξειν. — ἐφ' οἷς est: quibus conditionibus. Rost. §. 106. in us. schol. p. 429. Buttm. p. 437, 2. b. Hart. §. 683.

τοιγαροῦν ἄλλη μὲν —· αὕτη δὲ] Iis, quae modo dicta sunt, prior minus quam altera sententia explicatur. De hoc dicendi genere, quo particulis μὲν — δέ duae iunguntur sententiae, quarum altera tantum ad rem facere videatur, v. ad Oeconom. XX, 10. — De sententia cf. Remp. Lac. XV, 1: μόνη γὰρ δὴ αὕτη διατελεῖ οἵαπερ ἐξ ἀρχῆς κατεστάθη· τὰς δὲ ἄλλας πολιτείας εὕροι ἄν τις μετακεκινημένας, καὶ ἔτι καὶ νῦν μετακινουμένας.

διαγεγενημένη ἀδιάσπαστος] διαγίγνεσθαι, διατελεῖν et similia verba cum participio iungi notissimum est. V. Buttm. p. 409. Rost. §. 129, 5. in us. schol. p. 498. Hart. §. 1043. Sed participium ὤν, ut alias post adiectiva saepius (v. ad Oecon. III, 11. XI, 6. XVII, 4.), sic in hac structura nonnunquam omittitur. Cyr. VIII, 7, 24: οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισί. I, 2, 15. Comment. II, 8, 5. διατελεῖν cum adiectivo sine ὤν est infra VI, 8. X, 4. Comment. I, 6, 2; τυγχάνειν Hellen. IV, 3, 3. 8, 29. V. Kühner. §. 664. not. 1. in us. schol. §. 310, 4. 1. et ad Comment. I, 6, 2. — Cum adverbio non iungitur διαγίγνεσθαι, nisi ubi est consumere, ut Anab. I, 10, 19: ταύτην οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

§. 5. τάδε —. — γάρ] Paullo ante erat τῇδε —. — γάρ.

ἐρισάντων] Archidami u-

Λεωτυχίδα μὲν, ὡς Ἄγιδος ὄντος υἱοῦ, Ἀγησιλάου δὲ, ὡς Ἀρχιδάμου, κρίνασα ἡ πόλις ἀνεπικλητότερον εἶναι Ἀγησίλαον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ ἀρετῇ, τοῦτον ἐστήσατο βασιλέα. καίτοι τὸ ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τοῦ καλλίστου γέρως ἀξιωθῆναι ποίων ἔτι τεκμηρίων προσδεῖται τῆς γε πρὶν ἄρξαι αὐτὸν ἀρετῆς;

Ὅσα γε μὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ διεπράξατο, νῦν ἤδη διη- 6
γήσομαι· ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ κάλλιστα νομίζω καταδήλους ἔσεσθαι. Ἀγησίλαος τοίνυν ἔτι μὲν νέος ὢν ἔτυχε τῆς βασιλείας· ἄρτι δὲ ὄντος

§. 5. Aristid. p. 776. Dind. καὶ τότε ἐν; marg. Steph. καίτοι τὸν ἐν; Schneid. καί τοι τὸ ἐν; Hanov. καίτοι τόγε.
§. 6. ἤδη ex A. B. G. H. Reuchl. addidit Dind.

xores fuerunt Lambido et Eupolia: ex priore natus Agis, ex altera Agesilaus. Agidem mortuum, quum Leotychides non eius, sed Alcibiadis filius esse ferretur, in regno secutus est Agesilaus frater. V. Hellen. III, 3, 1 sqq. Plutarch. Ages. III. Nep. Ages. I. Pausan. III, 8. Alter tunc Spartanorum rex erat Pausanias II., quem usque ad Agesilai mortem subsecuti sunt deinceps: Agesipolis I., Cleombrotus I., Agesipolis II., Cleomenes II. V. C. F. Herm. Antiqu. Gr. p. 426.

ἀνεπικλητότερον] reprehensionis magis expertem. Idem vocabulum laudat Pollux VIII, 68. ex Cyr. II, 1, 22., ubi v. Bornemannum. Bekker. Anecd. p. 400: ἀνεπίκλητος καὶ ἀνεπίκλητον καὶ ἀνεπικλήτως φασί, καὶ ἀνεπικλητότερον εἶπε Ξενοφῶν.

καὶ τῷ γένει καὶ τῇ ἀρετῇ] Quod h. l. soli virtuti ac generis nobilitati tribuitur, magnam partem debebat Agesilaus Lysandri auctoritati. V. Plutarch. Ages. III, 3. et 5. Nep. Ages. I, 5. Paus. III, 8. fin.: αἴτιος δ', ἐμοὶ δοκεῖ, Λύσανδρος ἐγένετο ὁ Ἀριστοκρίτου συσπεύδων ἐξάπαντος τὴν βασιλείαν οἱ γενέσθαι. Nec vero ipse Xenophon in Hellen. III, 3, 3. reticuit hanc rem, quam in encomio commemorare non conveniens videbatur.

καίτοι] et profecto. In his verbis laudavit Aristides p. 776. extr. εὐρυθμίαν, addens: τὸ δὲ τὴν εὐρυθμίαν ἀπειργασμένον ἐστὶ τὸ ἐμπεριβάλλοντα τὰ νοήματα καὶ ἀπαρτίσαντα στῆναι τὸ νόημα.

§. 6. γε μὴν] V. ad §. 4. Habent non solum oppositionis aliquam significationem, sed inserviunt etiam ad aliam loquendi materiam pergenti. Cf. §. 9. 36. 37. II, 8. 14. 23. 24. 25. 26. 27. al.

νῦν ἤδη] Anab. VI, 32: ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτόν. Oecon. VII, 1.

ἔτι μὲν νέος ὢν] Ex II, 28. intelligitur octogesimo fere aetatis anno defunctum esse Agesilaum (a. 361. aut 360. a. Chr. n.). Quum autem a. 398. imperium consecutus sit, hoc anno quadraginta trium fere annorum fuerit, necesse est. De eius aetatis rationibus quomodo in errorem inductus sit Plutarchus, qui Ages. XL. octoginta quatuor eum vixisse narrat, dilucide explicavit Heilandius. — νέους autem

αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐξηγγέλθη βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἀθροί-
ζων καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πολὺ στράτευμα ὡς ἐπὶ τοὺς
7 Ἕλληνας· βουλευομένων δὲ περὶ τούτων Λακεδαιμονίων
καὶ τῶν συμμάχων, Ἀγησίλαος ὑπέστη, ἐὰν δῶσιν αὐτῷ
τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, δισχιλίους δὲ νεοδαμώδεις,
εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, διαβή-

καὶ ante **ναυτ.** om. Reuchl. — **ἐπὶ** ante **τοὺς**, quod est in G. A. B. Vict. Reuchl., primus inseruit Castal.

§. 7. Ante **Λακεδαιμονίων** cum Leunclavio addidit Baumg. **τῶν**. — Ante Hutchinsonum legebatur **πεντήκοντα — τρισχιλίους**; veros numeros dant Xen. Hellen. III, 4, 2. Plutarch. Ages. VI.; **τριάκοντα** est etiam in H. et in ed. Leuncl. — **εἰς** om. Reuchl. —

et **νεανίσκους** etiam dici, qui quadragesimum vitae annum iam excesserunt, multis docet Krüger. de Xenoph. vita p. 12., ubi disputat de Anab. II, 1, 13., coll. Plutarch. Them. III. Phavorin. v. **νεανίσκος**. Manso Sparta III, 2. p. 224. Similiter usurpatur Latinorum iuvenis.

ἐξηγγέλθη] Hunc nuntium attulisse Herodas Syracusanus narratur Hellen. III, 4, 1. Cf. Plutarch. Ages. VI. Lysand. XXIII. Pausan. III, 9. Nep. Ages. II. — Xen. Cyr. I, 5, 30: **ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν ἐμβάλλειν ἀγγέλλεται.** De participii et infinitivi discrimine v. Kühner. §. 658. not. 3. b. in us. schol. §. 311, 10. Rost. §. 129, 4. c. in us. schol. p. 509.

ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας] Significat particula **ὡς** cum **ἐπί** vel similibus praepositionibus coniuncta consilium. Anab. VII, 1, 37: **ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο.** Ibid. IV, 3, 11. VI, 2, 24. Infra §. 14. **ὡς εἰς στρατείαν.** Soph. Phil. v. 58: **πλεῖς δ' ὡς πρὸς οἶκον, ἐκλιπὼν τὸ ναυτικὸν στράτευμ' Ἀχαιῶν,** ubi v. Hermannum. Sed hoc loco **ὡς**, ut apparet ex sequentibus et ex Hellen. III, 4, 1: **ὅποι δὲ (τὸν στόλον παρασκευάζοιντο), οὐδὲν ἔφη εἰδέναι,** propriam suam habet significationem: tanquam, ut videbatur.

§. 7. **Ἀγησίλαος ὑπέστη**] Agesilaum persuasu Lysandri et expeditionem et eius imperium suscepisse narrat Xenoph. Hellen. III, 4, 2. Plut. Ages. VI. Lysander XXIII. HEILAND. Sed vide quae monuimus ad §. 5. **καὶ τῷ γένει καὶ τῇ ἀρετῇ.**

ἐὰν δῶσιν —, διαβήσεσθαι] Dici poterat **εἰ δοῖεν — διαβῆναι ἄν.** Sed amant Graeci retinere in obliqua oratione modos et tempora, quae propria sunt rectae orationis. Cyrop. I, 1, 2: **ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον αὐτὸν καθιεῖν.** Infra §. 38. Rost. §. 123b. 6. b. **β.**

τριάκοντα — Σπαρτιατῶν] C. F. Hermannus in antiquit. Gr. §. 48, 7. triginta Spartiatas honoris causa Agesilaum comitatos esse opinatur. Rectius statuere videtur Heilandius fuisse duces rei militaris imprimis peritos, qui alias dicantur **ξεναγοί**, coll. Hellen. V, 2, 7. VII, 2, 3. III, 4, 20. Nam Plutarch. Ages. VI. eos appellat **ἡγεμόνας**, et quum consilia militaria, ut consentaneum est, cum rege iis essent agitanda, **συμβούλους**. Cf. Plutarch. Lysand. XXIII. Diodor. XIV, 79.

νεοδαμώδεις] Pollux: **τοὺς εἰς ἐλευθερίαν τῶν Εἱλώτων ἀφιεμένους οἱ Λακεδαιμόνιοι νεοδαμώδεις καλοῦσιν.** Cf. Thucyd. VII, 58: **δύναται δὲ**

σεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πειράσεσθαι εἰρήνην ποιῆσαι, ἤ, ἂν πολεμεῖν βούληται ὁ βάρβαρος, ἀσχολίαν αὐτῷ παρέξειν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. εὐθὺς μὲν οὖν 8 πολλοὶ πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἐπειδὴ ὁ Πέρσης πρόσθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διέβη, ἀντιδιαβῆναι ἐπ' αὐτόν, τό τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον, ἢ

διαβήσεσθαι G. Reuchl. Cast. seqq. edd.; cett. libri διαβήσεται. — B. πειράσασθαι. — Cum Leunclavio Hutch. Bach. Weisk. Dind. II. Heil. ante στρατεύειν interseruerunt τοῦ.

§. 8. τὸ post τοῦτο abest in G. H. Ald. Iunt. — Brod. coniecit αὐτὸν pro αὐτὸ, Weisk. αὐτοῦ. — Castal. τότε δὲ αἱρεῖσθαι.

τὸ Νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι. Erant igitur liberti, sed a manumissis Helotibus paullulum diversi, quod intelligitur ex Thucyd. V, 34., ubi v. Haackium, et ex Athen. VI, 102: νεοδαμώδεις ἑτέρους ὄντας τῶν εἱλώτων. Illis temporibus ad bella in remotioribus terris gerenda non cives Spartanos missos esse, sed περιοίκους et νεοδαμώδεις, apte monet Heilandius, coll. Thucyd. VII, 58. Xenoph. Hellen. III, 1, 4. V, 2, 24. C. F. Hermann. antiq. Gr. §. 48.

βούληται] βούλεσθαι et αἱρεῖσθαι interdum, etiam omisso μᾶλλον, significant: malle. Anab. II, 6, 6: ὅστις, ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης, αἱρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν, βούλεται πονεῖν.

ἀσχολίαν — παρέξειν στρατεύειν] Articulus τοῦ post ἀσχολία deest etiam Oecon. IV, 3: ἀσχολίας — ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι. VI, 9: ἀσχολίαν παρέχειν φίλων τε καὶ πόλεων συνεπιμελεῖσθαι. Rep. Lac. XIII, 1: ἀσχολία — τῶν πολεμίων ἐπιμελεῖσθαι. His locis Heiland. genitivos pendere putat ab ἀσχολία, non ab appositis infinitivis. At dici nullo modo potest ἀσχολία καὶ φίλων καὶ πόλεως, aut ἀσχολία τῶν πολεμίων. Item, omisso τοῦ, usurpatur σχολή Cyrop. IV, 3, 12: Ἀλλὰ μὴν σχολή γε μανθάνειν, ibid.: ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον σχολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη, et σχολάζειν Comment. III, 9, 9: ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι οὐδένα σχολάζειν. De ἀπείργειν cf. infra II, 25., de κωλύειν Anab. IV, 3, 3. VII, 6, 29. Iunguntur igitur verba impediendi et prohibendi cum infinitivo, aut omisso articulo, aut addito vel τοῦ vel τὸ μή. V. Saupp. ad Comment. I, 3, 7. Matth. §. 534. not. 4. 3. 4. et §. 542. b.

§. 8. αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιθυμῆσαι] Verbum ἄγασθαι cum solo rei accusativo, id quod rarius invenitur, coniungitur etiam Cyrop. II, 3, 19. ταῦτα δ' ἀγασθείς, et Symp. VIII, 8: ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγε ἠγάμην τὴν σὴν φύσιν. Saepius solus personae accusativus occurrit: Oec. XXI, 10. Comment. II, 1, 19. Cyrop. III, 3, 6. VI, 3, 36. VII, 1, 41. Anab. I, 1, 9. Symp. IX, 3. alibi. De τοῦτο, quod sicut τόδε et ἐκεῖνο introducit sequentem infinitivum, v. ad Oecon. XII, 10. — De ipsa re v. Nep. Ages. II: docens satius esse in Asia, quam in Europa dimicari. Idem docuisse potius Lysandrum narrat Plutarch. Ages. VI.

πρόσθεν] Darii et Xerxis expeditiones respiciuntur.

ὑπομένοντα μάχεσθαι αὐτῷ, καὶ τὸ τἀκείνου δαπανῶντα
βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμεῖν, κάλλι-
στον δὲ πάντων ἐκρίνετο μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ
9 τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθιστάναι. ἐπεί γε μὴν λαβὼν τὸ
στράτευμα ἐξέπλευσε, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν,
10 ὡς ἐστρατήγησεν, ἢ εἰ αὐτὰ διηγήσαιτο, ἃ ἔπραξεν; ἐν
τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἥδε πρώτη πρᾶξις ἐγένετο. Τισσαφέρνης
μὲν ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν οὓς πέμ-
ψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξασθαι αὐτῷ ἀφε-
θῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας,
Ἀγησίλαος δὲ ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως, ὁρισάμε-

Aristid. βουλεύεσθαι. — Dind. ad Diod. vol. IV. p. 279. coniec. καθεστάναι; Vict. καθιστάναι τὸν ἀγῶνα.

§. 9. B. Reuchl. διηγήσοιτο.

§. 10. Ald. Bas. I. II. πείσαιτο. — πέμψειε dedit Hutchins. ex G. H. edd. vett.; Steph. habet πέμψοιεν; Weisk. Schneid. πέμψειεν. — Pro vulg. διαπράξεσθαι ex G. B. Ald. Iunt. restitui διαπράξασθαι. — G. ἐν Ἀσίᾳ.

§. 10. ἥδε] Advertant tirones ἥδε esse subiectum, πρώτη πρᾶξις praedicatum, unde haec verba carent articulo. V. Symp. IX. fin., infra §. 37.

Τισσαφέρνης] qui summum imperium inter praefectos habebat regios (Nep. Ages. II.), erat μοχθηρὸς ἀνὴρ καὶ τῷ γένει τῶν Ἑλλήνων ἀπεχθέστατος (Plutarch. Ages. X.). HEILANDIUS.

ἀγγέλους] pro ἄγγελοι. De qua attractione v. Buttm. p. 403. Rost. §. 99, 8. in us. schol. p. 468. Kühner. §. 655, 2. in us. schol. §. 332. 8. Hart. §. 908 sq.

ὤμοσεν — διαπράξασθαι] Post verba pollicendi, sperandi et similia infertur aoristi infinitivus, ubi res uno quasi ictu peragenda significetur. V. Lobeck. ad Phryn. p. 750. Krüger ad Xen. Anab. I, 2, 2. Neque vero hoc loco διαπράξεσθαι requiritur propterea quod statim sequitur ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξειν. Nam hoc futuri infinitivo indicatur ipsum temporis spatium, per quod pactum illud servaturus erat Agesilaus, in mente habuisse Xenophontem. Cf. similem locum Cyrop. VII, 4, 3: τοὺς μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως — δέξασθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς — · αὐτὸς δὲ ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως εἰςιέναι εἰς τὰ τείχη, ubi θέλειν εἰςιέναι est instar futuri. Igitur διαπράξασθαι dicitur, qui mente sibi quid iam perfecisse videtur, quamvis posthac demum perfecturus sit. Medium significat sua ipsius opera perfecturum fuisse Tissaphernem. Rost. §. 113. not. 3. in us. schol. §. 150, 9. Hart. §. 714, 2.

ἀφεθῆναι αὐτονόμους] Frequens est formula ἀφιέναι, sive ἐᾶν τὰς πόλεις αὐτονόμους. V. Lex. Xen. v. v. αὐτόνομος et ἀφιέναι. Quid fuerit Graecis universe αὐτονομία, apparet ex Hellen. VI, 3, 7 sqq. Hoc loco dicuntur αὐτόνομοι, qui suis utantur legibus nec iam Persarum imperio subiecti sint, sed tamen Hellen. III, 4, 25. ita, ut tributa quaedam regi pendant.

νος τῆς πράξεως τρεῖς μῆνας. ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, 11
ἃ ὤμοσεν, εὐθὺς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην πράσσειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δέ, καίπερ αἰσθόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς. ἐμοὶ οὖν τοῦτο 12
πρῶτον καλὸν δοκεῖ διαπράξασθαι, ὅτι Τισσαφέρνην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον, ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν, ἑαυτὸν δ' ἀντεπιδείξας πρῶτον μὲν ὅρκους ἐμπεδοῦντα, ἔπειτα συνθήκας μὴ ψευδόμενον, πάντας ἐποίησε καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους θαῤῥοῦντας συντίθεσθαι ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο. ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ 13

§. 11. G. H. πρὸς ὅ. — Hellen. III, 4, 6. εἶχε πρόσθεν, et αἰσθανόμενος. — Reuchl. ἔμεινε.

§. 12. Post ἐμοὶ Schneid. inseruit μέν, quod deleverunt seqq. edd. — Vict. ἔπειτα δέ. — θαῤῥοῦντας om. edd. vett. excepta Reuchl. — A. B. C. Reuchl. Steph. Dind. I. ἑαυτῷ; ceteri αὐτῷ.

πόλεις Ἑλληνίδας] Lex grammatica postulat aut πόλεις τὰς Ἑλληνίδας, aut Ἑλληνίδας πόλεις. Hellen. IV, 8, 14. τῶν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων. Atque alia ratio est loci Plat. Phaed. p. 57. A. τῶν πολιτῶν Φλιασίων, ubi, ut monuit Stallbaumius, πολιτῶν vim et significationem adiectivi πολιτικῶν habet. Sed bene animadvertit Heilandius articuli repetitionem non esse necessariam, ubi adiectiva (non substantiva) propria cum substantivis additis in unam notionem coeant, coll. Hellen. IV, 3, 15. ἀπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ πόλεων Ἑλληνίδων. IV, 3, 8. ἐν τῷ ὄρει Ναρθακίῳ. Plat. Apol. p. 32. B. ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς. Men. p. 70. B. οἱ τοῦ σοῦ ἑταίρου Ἀριστίππου πολῖται Λαρισσαῖοι. V. Rost. §. 98, 2. in us. schol. §. 155. not. 9.

§. 11. ἃ ὤμοσεν, εὐθὺς ἐψεύσατο] Eadem sunt Hellen. III, 4, 6. Cf. paullo infra §. 12. συνθήκας μὴ ψευδόμενον. Cyrop. V, 2, 10: οὔτε συνθήκας ἂν ψευδοίμην ἑκὼν εἶναι. VI, 1, 11: οὐδὲν γὰρ ψεύδεται, ὧν ὑπέσχετο.

εἰρήνην πράσσειν] pacem faciendam curare. Sic Hellen. IV, 4, 7: ἔπραττε τὴν εἴσοδον, i. e. hoc agebat, ut intraret urbem. Hellen. III, 4, 6., ubi eadem narrantur, dicitur ἀντὶ — τοῦ εἰρήνην ἔχειν. De πράσσειν, sequente infinitivo, v. ad III, 3.

πρὸς ᾧ] i. e. πρὸς τούτῳ, ὅ.

§. 12. ἔπειτα] Haec particula vim oppositionis habet, quare saepe ponitur sine δέ. V. ad Oecon. V, 5.

ἐποίησε — συντίθεσθαι] Verba efficiendi, vel addito, vel omisso ὥστε, iunguntur cum infinitivo. Cf. §. 34. 37. Matth. §. 531. Rost. §. 125, 5. et not. 8. Kühner. §. 639. in us. schol. §. 306, 1. c. Hart. §. 1017, 2.

ἑαυτῷ] dictum est ex sententia Agesilai, non Xenophontis; alioquin necessarium esset αὐτῷ. Kühner. §. 628, 1. in us. schol. §. 302, 3. Rost. §. 99, 2. Cf. Matth. §. 148. not. 3.

καταβάντι στρατεύματι προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες μείονα τὴν παροῦσαν δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς εἶναι· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἕλ-
14 λησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν· ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλληςποντίοις πέμπειν πρὸς αὐτὸν εἰς Ἔφεσον τοὺς συστρατευσομένους.

§. 13. *Τισσαφέρνει*, quod habent etiam A. B., pro *Τισσαφέρνη* ex Reuchl. Castal. reposuit Zeun. — *τοὺς πρέσβεις* Vict. Reuchl. Cast.; cett. edd. vett. *τὰς πρέσβεις*. — Reuchl. *ἐκτήσαιτο*.
§. 14. Vict. *στρατευόμενον*. — *αὐτὸν* A. B. Steph. seqq. edd. Hellen. III, 4, 11. *ἑαυτὸν*; *αὐτὸν* C. G. edd. vett. Dind. I. — G. *συστρατευσαμένους*.

§. 13. *καταβάντι*] Verba *παρὰ βασιλέως*, quae addita sunt Hellen. III, 4, 11., h. l. omittuntur, quoniam §. 11. antecesserunt haec: *στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως — μετεπέμπετο*.

οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι] ceteri, qui in exercitu Agesilai erant. Cf. Cyropaed. VIII, 3, 10: *ἕστασαν δὲ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ.* Soph. Oed. R. 7: *ἁ 'γὼ δικαιῶν μὴ παρ' ἀγγέλων, τέκνα, ἄλλων ἀκούειν, αὐτὸς ὧδ' ἐλήλυθα.* Hom. Od. II, 412: *μήτηρ δ' ἐμοὶ οὔτι πέπυσται, οὐδ' ἄλλαι δμωαί.* Kühner. §. 685. not 2.

μάλα ἀχθεσθέντες] admodum perturbati. Conf. Symp. I, 7, 14. De sententia v. Polyaen. II, 1, 8: *τοῖς Ἕλλησιν ὀῤῥωδία καὶ φόβος· Ἀγησίλαος δὲ φαιδρὸς τὴν ὄψιν, μάλα δὴ γανύμενος ἐστρατήγησε.*

φαιδρῷ τῷ προσώπῳ] Dativus significat modum, quo quid fit. Hart. §. 600. Symp. II, 17: *ἐσπουδακότι τῷ προσώπῳ — ἔφη.* De articuli collocatione v. Rost. §. 98, 2. c. Kühner. in us. schol. §. 245, 3. b).

Τισσαφέρνει] Constanter apud Thucydidem et Xenophontem scribi *Τισσαφέρνους* et *Τισσαφέρνει* docet Poppo ad Xen. Anab. II, 5, 3. Cf. eiusdem Praefat. ad Cyrop. p. XXXVI.

§. 14. *ὡς εἰς στρατείαν*] V. ad §. 6.

στρατευομένῳ] De omisso *τινί* v. ad Oecon. I, 4.

πρὸς αὐτὸν] Non esset vitiosum *πρὸς αὑτόν*. V. ad §. 12.

§. 15. *ἐπὶ τὸν αὑτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν*] Nep. Agesil. III: quod ipsius erant plurima domicilia in Caria. De rariore pronominis *αὑτοῦ* collocatione v. Rost. §. 99, 3. a). Cf. Krüger. ad Anab. V, 6, 26.

ὁ μὲν οὖν Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ 15
Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐ-
τὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας
ἐπὶ τὸν αὑτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν ὁρμήσειν αὐτόν, τὸ μὲν
πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαι-
άνδρου πεδίον περιήγαγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπα-
τῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφι-
κέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐ- 16
θὺς ἀντιστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο· καὶ τάς τε ἐν
τῇ πορείᾳ ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε, καὶ
τὰς πόλεις κατεστρέφετο, καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως
παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε. στρατηγικὸν οὖν καὶ τοῦτο 17
ἐδόκει διαπράξασθαι, ὅτι, ἐπεὶ πόλεμος προεῤῥήθη, καὶ
τὸ ἐξαπατᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον ἐξ ἐκείνου ἐγένετο,

§. 15. Hellen. III, 4, 12. *ὁ δὲ Τισσαφέρνης* et *αὐτὸν ὁρμήσειν*. — *τὸ δ' ἱππικὸν ἅπαν εἰς τὸ Μαιάνδρου περιῆγε πεδίον.*
§. 16. G. Iunt. Reuchl. Wels. Hutch. *ἐπὶ Φρυγίαν*; sed a pr. m. in G. fuisse videtur *ἐπὶ Φρυγίας*. — G. A. a pr. m. B. Ald. *παμπληθεί.* — Hellen. III, 4, 12. *ἐλάμβανε.*
§. 17. A. B. Reuchl. *ἐξ ἐκείνων.*

νομίζων ἱκανὸς εἶναι] Kühner. §. 445. not. 2. in us. schol. §. 257. not. 2. Monente Sauppio ad Hier. VII, 9., verbum *νομίζειν*, quanquam res aliqua futura creditur, praesertim si construitur cum nominativo, ubique fere additum habet praesentis temporis infinitivum, coll. hoc loco et II, 8.

πρὶν — ἀφικέσθαι] Rost. §. 121. not. 2. in us. schol. §. 179, 6. Cf. Hart. §. 1021. not. Kühner. in us. schol. §. 337, 9.

§. 16. *ἀντιστρέψας*] In Hellen. III, 4, 12. haec sic leguntur: *εὐθὺς τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο.* Et praeter hunc locum verbum *ἀντιστρέφειν* non reperitur apud Xenophontem. Sed quum *ἀποστρέφειν, ἀναστρέφειν, ὑποστρέφειν* intransitiva notione usurpentur, non dubium videtur, quin *ἀντιστρέφειν* non male dicatur significans: se convertere in contrariam partem.

ἀπαντώσας — καὶ τὰς] Haec verba in Hellenicis omissa prorsus supervacanea iudicavit Heilandius. Attamen narrant rem, quae sequentibus verbis non exprimitur. Sermo enim est de singulis agminibus, quae ruri vagabantur.

ἀναλαμβάνων ἦγε] excipiens secum ducebat. Sauppius male huc refert Hier. I, 13. *πολλαπλάσια λαβόντες — ἀπιέναι*, quod est fere i. q. *λαμβάνειν.*

ἔλαβε] Non imperfecto usus est scriptor, quia summatim referre volebat, quod in omnibus urbibus fecit Agesilaus.

§. 17. *ὅσιόν τε καὶ δίκαιον*] De sententia cf. infra XI, 4. Eandem fraudem Plutarch. VI. dicit *δικαίαν.* Cf. Xenoph. Comment. III, 1, 6. IV, 2, 15. Cyrop. I, 6, 31. Thucyd. V, 9:

παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην τῇ ἀπάτῃ, φρονίμως δὲ
18 καὶ τοὺς φίλους ἐνταῦθα ἔδοξε πλουτίσαι· ἐπεὶ γὰρ διὰ
τὸ πολλὰ χρήματα εἰλῆφθαι ἀντίπροικα τὰ πάντα ἐπωλεῖτο,
τοῖς μὲν φίλοις προεῖπεν ὠνεῖσθαι, εἰπὼν, ὅτι καταβήσοιτο
ἐπὶ θάλασσαν ἐν τάχει τὸ στράτευμα κατάγων· τοὺς δὲ
λαφυροπώλας ἐκέλευσε γραφομένους, ὁπόσου τι πρίαιντο,
προΐεσθαι τὰ χρήματα. ὥστ᾽ οὐδὲν προτελέσαντες οἱ φίλοι
αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ δημόσιον βλάψαντες, πάντες παμπληθῆ
19 χρήματα ἔλαβον. ἔτι δὲ ὁπότε αὐτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς
βασιλέα ἰόντες χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα
ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων ἁλίσκοιτο, ὅπως ἅμα μὲν

Ald. φρονίμως καί.

§. 18. G. κατὰ πάντα. — ὥστε οὐδὲν A. B. Reuchl. Dind. I.; vulg. ὥστ᾽ οὐδέν. — G. παμπληθεί.

§. 19. A. B. ἰέντες, et ὑφαιρεῖσθαι ab alt. m. pro ὑφηγεῖσθαι; Phil. vertit: subducere. — Vulg. ἁλίσκοιεν correxit Hutch.; ἁλίσκοιτο est in A. B. H. G.; marg. Steph. ἁλίσκοιντο. — Ald. χρηματίζοντο. — Ald. τῆς αὐτοῦ.

καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει, ἃ τὸν πολέμιον μάλιστ᾽ ἄν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ᾽ ἂν ὠφελήσειεν.

ἐξ ἐκείνου] ex illo tempore, ut ἐκ τούτου, ἐξ οὗ. Antecedente ἐπεί, perspicuitatis causa infertur.

παῖδα ἀπέδειξε] Cf. praeclarum illud: ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν. Baumgartenius comparat etiam Lucian. de morte Peregr. XI. παῖδας αὐτοὺς ἀπέφηνε. Hipp. III: παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν. — De verbi ἀποδεικνύναι significatione v. ad Oecon. III, 1. et imprimis Comment. I, 1, 11.

τῇ ἀπάτῃ] est quidem hac fraude; una vero haec notio inest: quod attinet ad fraudem. Cf. ad Oecon. VII, 13. ἀριθμῷ πλείω.

ἐνταῦθα] accipiendum est simul de loco et de tempore; vertere licet: *unter solchen Umständen.* Anab. III, 1, 34. 5, 3. alibi. Baumgartenius interpretatur eo, Sauppius hac re, coll. Anab. VII, 6, 14. Referas ἐνταῦθα ad πλουτίσαι.

§. 18. ἀντίπροικα] vilissimo pretio. Alibi non reperitur hoc vocabulum. Προῖκα est: gratis, *umsonst.*

ἐπὶ θάλασσαν] Ad emporium aliquod, ubi maiori pretio vendere liceat res emtas. SCHNEIDERUS.

γραφομένους] pretium cum emptoris nomine in tabulas referentes. Oecon. IX, 10: ταῦτα δὲ τῇ ταμίᾳ παρεδώκαμεν — ἀπαριθμήσαντες καὶ γραψάμενοι ἕκαστα, i. e. annumerantes et in tabulas referentes singula quaeque. Dele quod in indice Oeconomici p. 175. scriptum est: exscribere. — Participii γραφομένους obiectum latet in ὁπόσου.

προΐεσθαι] arbitrio permittere; ergo h. l. emptori res venditas tradere.

οὐδὲν προτελέσαντες] solvebant enim pretium τοῖς λαφυροπώλαις non prius, quam res emptas rursus vendidissent.

οὐδὲ τὸ δημόσιον βλά-

χρηματίζοιντο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιντο. διὰ μὲν δὴ
ταῦτα εὐθὺς πολλοὺς ἐραστὰς τῆς αὐτοῦ φιλίας ἐποιή-
σατο. γιγνώσκων δ', ὅτι ἡ μὲν πορθουμένη καὶ ἐρημου- 20
μένη χώρα οὐκ ἂν δύναιτο πολὺν χρόνον στράτευμα φέ-
ρειν, ἡ δ' οἰκουμένη μέν, σπειρομένη δὲ ἀένναον ἂν τὴν
τροφὴν παρέχοι, ἐπεμέλετο οὐ μόνον τοῦ βίᾳ χειροῦσθαι
τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρᾳότητι προσάγεσθαι. καὶ 21
πολλάκις μὲν προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκο-
μένους μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπους
ὄντας φυλάσσειν, πολλάκις δέ, ὁπότε μεταστρατοπεδεύ-
οιτο, εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπό-

§. 20. A. Ald. Iunt. et Aristid. ἀέναον. — Aristid. (om. ἂν) τὴν τροφὴν παρέχεται.

§. 21. μεταστρατοπεδεύοιτο, quod est in G. H. Reuchl. Steph. marg., restituit Hutch.; Steph. μετεστρατοπεδεύετο; cett. libri μεταστρατοπεδεύσοιτο. — Reuchl. Dind. II. παιδάρια παρὰ ἐμπόρων.

ψαντες] Omnis praeda apud Lacedaemonios erat publica, quae tradebatur τοῖς λαφυροπώλαις singulatim vendenda, ita ut pecunia inde redacta conferretur ad aerarium. Cf. Remp. Lac. XIII, 11.

χρήματα] sunt pecuniae, paullo ante ipsae res venditae.

§. 19. ὁπότε — ἐθέλοιεν] quotiescunque accidit, ut paratos se ostenderent. — Buttm. p. 394. not. 6. Matth. §. 521. Rost. §. 121, 5. in us. schol. p. 479. Kühner. §. 404, 1. in us. schol. §. 337, 7. V. paullo post §. 21.

ὡς εἰκός] ut par erat, ad regem, non ad eius amicos. SAUPPIUS.

ὑφηγεῖσθαι] Suidas: ὑφηγήσονται· ὑποδείξουσι. Cyrop. VIII, 7, 15: ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθά.

ταῦτα] est subiectum verbi ἁλίσκοιτο.

ἐνδοξότεροι] V. ad Oecon. VI, 10.

§. 20. στράτευμα φέρειν] V. ad Oecon. VI, 10. Aliter se habet φέρειν §. 21., ubi additum est καὶ τρέφειν.

ἡ δ' οἰκουμένη μέν, σπειρομένη δὲ κτλ.] Aristides, qui ornatam huius libri dictionem optime sensit, ad haec verba monet: πάνυ δὲ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ εἴδους τὸ τοιοῦτον σχῆμα.

ἀένναον — τὴν τροφὴν] V. ad §. 13. φαιδρῷ τῷ προσώπῳ. — ἀένναος, perennis, proprie de fontibus vel fluviis usurpatum, ut Hellen. III, 2, 19. Venat. VI, 5., dicitur de divitiis Cyrop. IV, 2, 44: τοῦτο — ἀενναότερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν ὄλβον — παρέχειν, de quaestu de Vectig. IV, 17. πρόσοδον ἀένναον.

προσάγεσθαι] ad suas partes transducere.

§. 21. παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων] Infantuli, quos milites praedae loco acceperant, empti erant a lixis, qui exercitum secuti esse narrantur etiam Cyrop. IV, 5, 42. VI, 2, 38. Ab his propter alendi et absportandi difficultates derelictos puerulos tradidit Agesilaus curae senum captivorum, qui mox commemorantur. — De-

ρων, ἃ πολλοὶ ἐπώλουν διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων, ὅπως συγκομίζοιντό ποι. τοῖς δ' αὖ διὰ γῆρας καταλειπομένοις αἰχμαλώτοις προςέταττεν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν μήθ' ὑπὸ λύκων διαφθείροιντο. ὥςτε οὐ μόνον οἱ πυνθανόμενοι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἁλισκό-
22 μενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. ὁπόσας δὲ πόλεις προςαγάγοιτο, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα δοῦλοι δεσπόταις ὑπηρε-

A pr. m. B. συγκομίζοιτο. — Ald. προςέταττον. — ὡς μήθ' ὑπὸ A.
§. 22. G. κατακράτος. — H. ὑπόχειρα, unde malebat Brod. ὑποχείρια.

minutivis addi interdum μικρός adiectivum docet Sauppius Cyrop. VII, 1, 24. μικρὸν πλινθίον. VIII, 3, 38. μάλα μικρὸν γήδιον. Venat. V, 13. τῶν μικρῶν λαγίων. Conferri poterat Caes. Bell. Civ. III, 104. naviculam parvulam.

συγκομίζοιντο] Neutra, quae animantes significant, cum plurali numero verborum coniungi solere dicunt Rost. §. 100. not. 5. in us. schol. §. 148, 2. Kühner. §. 424. a. in us. schol. §. 241, 4. Dicendum est potius usurpari pluralem numerum pro singulari, ubi sensus magis, quam verba, spectetur, quod potissimum fieri in animantibus consentaneum est. H. l. scriptor in mente habet παῖδες, Cyrop. II, 3, 9. τἄλλα ζῶα ἐπίστανται, intelligit, qui mox commemorantur, ὁ βοῦς, ὁ ἵππος, ὁ κύων, ὁ κάπρος. Idem statuendum videtur, ubi de rebus sermo est, ut Oecon. I, 22: ἃ — ἄρχει τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ubi respicitur non ad ἅ, sed ad δεσποτῶν. Infra II, 23. ὅσα — σφάλματα ἐγένοντο eodem sensu dictum est σφάλματα, quo alibi συμφοραί, quod vocabulum paullo post occurrit. Eadem vel simili ratione explicandi sunt ceteri huius generis loci, quorum magnam partem congessit Krügerus ad Anab. I, 7, 20. Quae cum ita sint, nequaquam mirum videtur, quod vice versa saepissime cum singulari numero verbi coniunguntur animantium nomina, ut Comment. II, 2, 4. τέκνα γένοιτο. Hier. VIII, 6. παιδικὰ — δυςχεραίνει. Vectig. IV, 15. ἐγένετο ἀνδράποδα. Haec enim sequuntur primariam legem, quae non derelinquitur nisi singularibus quibusdam rationibus. V. Hart. §. 577.

οἱ ἁλισκόμενοι] et pueruli et senes.

§. 22. προςαγάγοιτο] V. ad §. 20. De optativo v. ad §. 19. ὁπότε — ἐθέλοιεν.

ἀφαιρῶν αὐτῶν] liberans eos a servilibus ministeriis dominis praestandis. De verbi ἀφαιρεῖν et similium structura v. Kühner. §. 513. Cf. §. 561. g. et not. 3. in us. schol. §. 280, 3. et not. 3. Rost. §. 104. not. 9. in us. schol. p. 398. et 419.

ὅσα — ὑπηρετοῦσι, — ὅσα — πείθονται] De his accusativis v. ad Oecon. XVI, 6. XVII, 3.

καὶ τῶν — τειχέων] καί est: atque — etiam. Genitivi partem significant. Sauppius confert Symp. IV, 49. ὧν — διδόασιν — παρέχομαι. VIII, 26. τοῦ εἴδους ἐπαρκῶν. Hier. IV, 9. τούτων συντέμνειν. Infra XI, 8. τῶν

τοῦσι, προςέταττεν ὅσα ἐλεύθεροι ἄρχουσι πείθονται· καὶ τῶν κατὰ κράτος ἀναλώτων τειχέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο. ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ 23
Φρυγίᾳ ἐδύνατο στρατεύεσθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε. προεῖπε δέ, ὅςτις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ 24

§. 23. Verba ἐκ πασῶν, quae sunt in Hellen. III, 4, 15. H. G. A. B. Vict. Reuchl., primus in verborum contextum recepit Schneid.
§. 24. παρέχοιτο ἵππον cum Vict. Reuchl. Leuncl. dedit Hutch. pro vulg. παρέχοι τὸ ἱππικόν.

ἑαυτοῦ προςωφελητέον εἶναι. Adde Hellen. V, 1, 21: καταδύειν — οὐκ εἴα στρογγύλων πλοίων. Plat. Gorg. p. 514. A: πράξαντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Matth. §. 323. b. Kühner. §. 518, 2. 3). Heilandius cum Hanovio ὑπὸ χεῖρα ποιεῖσθαι constructum esse cum genitivo existimat, quum idem valeat, quod κρατεῖν. Sed hoc dicendi genus nusquam reperitur. De formis apud Xenophontem nonnunquam non contractis: τειχέων, κερδέων, βελέων, ἀνθέων, ὀρέων et aliis v. Kühner. ad Comment. I, 2, 22. Poppo ad. Cyrop. III, 3, 58. et ad Anab. I, 2, 21. Rost. §. 42. not. 2. in us. schol. p. 88.

§. 23. τοὺς μὲν οὖν κτλ.] Hellen. III, 14, 15. haec leguntur: καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅςτις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα ξυντόμως πράττεσθαι, ὥςπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη. Copiosius igitur in Agesilao haec res narratur, quo melius, qua Agesilaus usus sit in parando equitatu prudentia, cognoscatur. Sententiarum cohaerentia, quam male perspexerunt priores interpretes, haec est: Ex omnibus urbibus elegit cives opulentissimos, qui equum suo sumptu alerent; (at non omnium urbium omnes divites coegit, ut ipsi militarent,) sed concessit, ut, qui praebuisset equum, arma et hominem (non quidem exercitatum in equitando, sed tamen) ad hanc rem idoneum, ipse vacaret militia: qua quidem conditione, quae esset gratissima, uti erant paratissimi. Ex quibusdam autem urbibus et quidem ex iis, quae equitationis imprimis essent studiosae, equites adesse iubebat satis iam exercitatos, quia per eos ambitione quadam et gloriae studio imbui ceteros putabat. Ita effecit, ut omnis ei equitatus mox esset bene instructus et animi plenus ac roboris.

ἱπποτροφεῖν] equum suo sumptu alere ad militiam. Hoc etiam apud Athenienses erat civium opulentissimorum. V. Hipparch. I, 11. διδάσκων, ὡς ἀναγκασθήσονται — ἱπποτροφεῖν — διὰ τὰ χρήματα, et quae ibi antecedunt. — Infinitivus pendet a verbo κατέλεξε, quod involvit iubendi notionem.

§. 24. παρέχοιτο ἵππον] Plut. Ages. IX: προειπὼν τοῖς εὐπόροις, εἰ μὴ βούλονται στρατεύεσθαι, παρασχεῖν ἕκαστον ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα. De significatione formarum παρέχειν et παρέχεσθαι v. ad Oecon. IV, 7.

ἄνδρα δόκιμον, ὡς ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι· καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν, ὥςπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὑτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι. ἔταξε δὲ καὶ πόλεις, ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἱππικῇ γενέσθαι. καὶ

Ante Schneiderum legebatur: ἕκαστον προθύμως μαστεύειν; in G. ἕκαστον προθύμως μαστεύοι, ubi margini a recentiore manu adscripta sunt ταῦτα — προθύμως, quae habet etiam H. et, omisso ταῦτα, A. — αὑτοῦ pro vulg. αὐτοῦ ex A. dedi cum Dind. Heil. Saupp.

§. 25. Reuchl. ἐπεὶ δ' ἔαρ; Dind. I. ἐπειδὴ δ' ἔαρ. — Ante Hutch. vulgo legebatur εἰς Ἔφεσον, ἀσκῆσαι καὶ αὐτό; Reuchl. Cast. Bas. II. Hal. Dind. Saupp. εἰς Ἔφεσον· ἀσκῆσαι δὲ αὐτό;

ἄνδρα — δόκιμον] quemlibet hominem vel servum, vel libertum, qui modo ad equitandum esset idoneus et in hac re probatus. V. ad §. 24. τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν.

ὡς ἐξέσοιτο] Dici etiam poterat ὡς ἐξέσται, ut est in Hellenicis. V. §. 7. ἐὰν δῶσι —, διαβήσεσθαι.

οὕτως] hac conditione proposita. Philelphus: effecitque *hoc pacto*, ut omnes haec animo promptissimo gererent.

ἐποίησε — πράττειν] V. ad §. 12.

ταῦτα] pro τοῦτο positum videtur. V. Symp. I, I. II, 22. IV, 50. VIII, 11. Anab. VII, 6, 12. 7, 34. Sed omnibus his locis ταῦτα est: hoc et quaecunque huc pertinent, vel: quae sunt huius aut similis generis.

ὑπὲρ αὑτοῦ] non αὐτοῦ, quia dicendum est: pro se ipso.

τὸν — ἀποθανούμενον] Oecon. VIII, 21. εὑρεῖν τὸν μαθησόμενον, ubi v. adn.

προθύμως μαστεύοι] Non sine venustate bis ponitur προθύμως. Verte: und so bewirkte er, dafs ein Jeder diefs ganz gern that, so wie man ja wohl ganz gern den erspäht, der sich für einen dem Tode preis geben soll. Unde simul senties, cur encomii auctor praeferat poeticum μαστεύοι, quum in Hellenicis sit ζητοίη.

πόλεις] Eaedem sunt, quae mox dicuntur ἱπποτρόφοι.

ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν] quarum equites exerceri et exercitati praeberi deberent. V. Hipparch. I, 19: ὡς, ἢν πόλεμος γίγνηται, μὴ ζητεῖν δέῃ ἱππικόν, ἀλλ' ἐξ ἑτοίμου ἔχῃ παρεσκευασμένῳ χρῆσθαι. Erant autem hi equites ipsi, ni fallor, cives, nec servi, nec liberti neque omnino deterioris generis homines, id quod et ex ea ratione, qua haec verba opposita sunt antecedentibus (ἄνδρα δόκιμον), colligendum existimo, et ex iis, quae subsequuntur, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἱππικῇ γενέσθαι. Alii enim, qui non cives, sed peioris essent conditionis, quomodo dici possint φρονηματίαι, i. e. honesta quadam ambitione ac nobili superbia elati, non facile intelligas. Ceterum nostram explicandi rationem unice rectam esse maxime ex iis apparet, quae statim subiiciuntur: καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι, ὅτι κατεσκεύαστο τὸ ἱππικὸν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐῤῥωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. Nam si cum Weiskio facias, qui „equites ex aliis urbibus esse electos, ne, qui ex

τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι, ὅτι κατεσκεύαστο τὸ ἱππικὸν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐῤῥωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον· ἀσκῆσαι δὲ καὶ αὐτὸ βουλόμενος ἆθλά τε προὔθηκε καὶ ταῖς ἱππικαῖς τάξεσιν, ἥτις κράτιστα ἂν ἱππεύοι, καὶ ταῖς ὁπλιτικαῖς, ἥτις ἂν ἄριστα σωμάτων ἔχοι· καὶ πελτασταῖς

nostram lectionem, quae est in G. (ubi δὲ a rec. manu margini adscriptum est), H. (ubi deest αὐτὸ) et A., receperunt Hutch. Bach. Zeun. Schneid. Schaef. Baumg. Heil. — τε post ἆθλα om. Hellen. Arist. Reuchl. Cast. Bas. I. II. Zeun. Schneid. Dind. Heil. Saupp. — Duplex ἥτις pro εἴ τις dederunt Arist. Cast. Hal. Bas. II. — G. Ald. κράτιστος ἂν ἱππεύοι. — ἂν post ἥτις om. H. Iunt. Bas. I. II.; utrumque ἂν, quod cum Schneidero retinui, om. Hellen. Arist. Cast. Dind. seqq. edd. — Arist. Guelf. ἔχῃ.

ἱπποτρόφοις urbibus essent, nimis superbirent", opinatur, vix dixeris, qui hoc quidem instituto Agesilaus id assequi potuerit, ut equitatum haberet statim exercitatum, validum et agendi cupidum.

φρονηματίας] animosus interpretatur Hutchins. Cf. II, 8: ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕστινας δέοι μάχεσθαι.

ἀγαστῶς] ratione laude vel admiratione digna. Alibi hoc adverbium non reperitur, nisi apud grammaticum in Bekkeri anecdotis p. 336.

§. 25. ἔαρ ὑπέφαινε] ineunte vere. Hellen. V, 4, 58: ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἦρος, de die illucescente Anab. III, 2, 1: ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε. IV, 3, 9. ἕως ὑπέφαινε. Dicit ver anni 495. a. Chr.

συνήγαγε] Deest μὲν, quod omitti solet sequente δὲ καί. V. Comment. II, 6, 22. 23. II, 8, 5. I, 1, 1. Hellen. V, 1, 28. Anab. III, 1, 23. V. quae de hac re disserui in Annal. Darmstad. 1841. p. 259.

ἆθλά τε] τε refer ad καὶ — πελτασταῖς δέ. — De repetitis verbis ἆθλα προὔθηκε Aristides p. 793. dicit: καλὸν δὲ καὶ δριμὺν (i. e. gravem) τὸν λόγον ἐργάζονται καὶ παραθέσεις τῶν ὁμοίων.

καὶ ταῖς ἱππικαῖς — καὶ ταῖς ὁπλιτικαῖς] Hellen. III, 4, 16. inverso ordine leguntur ταῖς ὁπλιτικαῖς — καὶ ταῖς ἱππικαῖς. Sed quoniam Persarum equitatus erat optimus et nobilissimus, equitum exercitationes tunc certe gravioris erant momenti: quam ob causam h. l. primum locum obtinent, praesertim quum magis varium praeberent spectaculum, quam peditum.

ἂν] Utroque loco, quamquam omitti poterat, tamen nec sensus nec grammaticae leges hanc particulam abesse iubent. Nam in obliqua etiam oratione ἂν additur optativo, qui pendeat ex relativo, quod indefinitam quandam habet notionem, velut ὅστις, ὁπόσος, ὁποῖος etc. Anab. III, 2, 12: εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους ἂν κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ. Exempla apud Xenophontem exstant frequentissima. V. Haas. ad Remp. Lac. I, 8. Saupp. ad Comment. I, 2, 6. Krüger. ad Anab. I, 5, 9. Conferas cum nostro loco Anab. III, 1, 21: ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθά, ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, quae in obliqua oratione sic dici poterant: ἔκειτο — ἆθλα, ὁπότεροι ἂν — ἀμείνονες εἴησαν. V. Rost. §. 123, 2. Kühner. §. 798. et not. 2.

ἄριστα σωμάτων] Genitivus regitur ab adverbio ἄριστα.

δὲ καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοιντο. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια μεστὰ τῶν ἀνδρῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον ἱππέων ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ
26 τοὺς τοξότας ἐπὶ στόχον ἱέντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἦν, θέας ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον· ὥςτε τὴν πό-
27 λιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. ἐπεῤῥώσθη δ' ἄν τις κἀκεῖνο ἰδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους

δὲ post πελτασταῖς om. Heil. Saupp. — Hellen. III, 4, 16. γυμνάσια πάντα μεστά. — Vulg. ἐπὶ στοίχων ἰόντας, quod est etiam in C.; sed A. B. Iunt. Bas. I. ἱέντας; Schaef. coni. ἐπὶ σκοπὸν ἱέντας; ἐπὶ στόχον ἱέντας est coniectura Wyttenbachii in Bibl. crit. III. p. 71.
§. 26. Edd. vett. excepta Reuchl. παντοδαπὴ ἦν, μεστή; Hal. παντοδαπῶν ἦν μεστή. — κναφεῖς, quum in Hellen. commemorentur ζωγράφοι, Leuncl. et Steph. correxerunt in γραφεῖς, quod cum Hutch. receperunt recc. edd.; Reuchl. γναφεῖς. — ἂν ἡγήσω G. (ubi ἂν est suprascriptum), A. Hutch. Hanov. Dind. I. Heil. Saupp.;

Hellen. IV, 5, 15: ὡς τάχους ἕκαστος εἶχε. Herod. VI, 116: ὡς ποδῶν εἶχον. Eur. Hel. 866: τῆς τύχης γὰρ ὧδ' ἔχω. Rost. §. 108, 2. h. in us. schol. p. 425. Matth. §. 337. Aliter Xen. Oecon. XXI, 7: οἳ ἂν ἄριστα τὸ σῶμα ἔχωσι, sed utroque casu significatur: quoad corpus.

ἐπὶ στόχον ἱέντας] Haec verba vividiorem exhibent imaginem, quam quod est in Hellenicis, μελετῶντας. Ad eandem causam pertinet, quod pro verbis: ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας, quae sunt in Hellen. III, 4, 18., paullo post leguntur ἐστεφανωμένους τε, ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν. Cf. 1, 32.

§. 26. καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς] Hellen. III, 4, 17: καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι. Sed nostro loco σκυτεῖς et γραφεῖς articulo carere videntur hanc ob causam, quod sutores et pictores, quippe qui minus essent necessarii, pauci tantum, non omnes aderant. — Pictores ornamenta addebant armis.

ἂν ἡγήσω] Cf. §. 59. init. Cyrop. VIII, 1, 33: ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Igitur intellige ἰδὼν sive ὁρῶν (i. e. εἰ εἶδες) ad ἡγήσω. Cf. Remp. Lac. XIII, 5: ὥςτε ὁρῶν ταῦτα ἡγήσαιο ἂν — Λακεδαιμονίους — μόνους τῷ ὄντι τεχνίτας τῶν πολεμικῶν. — ὄντως, i. e. revera, *in der That*, refer ad ἐργαστήριον εἶναι. Cf. infra IX, 7. ὄντως — εἴη νικηφόρος. Hellen. VII, 2, 9: πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν.

§. 27. ἐπεῤῥώσθη] Hoc verbum ipse auctor interpretatur addens in oratione extrema μεστὰ πάντα ἐλπίδων ἀγαθῶν. Est igitur confirmatum animum bona spe habere. SCHNEIDERUS.

τε, ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν, καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιεν, πολεμικὰ δὲ ἀσκοῖεν, πειθαρχίαν δὲ μελετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;
ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην 28
τινὰ ἐμβαλεῖν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, πίονας δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν μηδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατιώταις, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ

vulg. deest ἂν, sed Cast. dedit ἡγήσω ἂν, quod voluit etiam Steph.; idem receperunt Zeun. Schneid. Baumg. Schaef. Dind. II.

§. 27. τις deest in H. — Vulg. et Schneid. κἀκεῖνα; κἀκεῖνο, quod est in A. B. H. Iunt. Hellen., primus dedit Zeun. — Reuchl. μὲν ante γὰρ positum habet. — In Hellen. est σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ — πειθαρχεῖν.

§. 28. Hellen. ἐμβάλλειν. — Brodaei codd. οἰκημάτων pro ὀχημάτων. — Hellen. III, 4, 19. οὐδὲν διοίσειν, et §. 20. αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα, quod cum Hutch. recepit Baumg. — αὐτῷ om. H.

κἀκεῖνο] spectat quae sequuntur. V. ad Oecon. I, 16.

Ἀρτέμιδι] quae Ephesi maxime colebatur et templum insigne habebat. Cf. Anab. V, 3, 5. — ἀνατιθέναι est consecrare.

ὅπου — ἐνταῦθα] Utrumque adverbium simul tempus complecti videtur. De ὅπου cf. VII, 1. Anab. III, 2, 9. De ἐνταῦθα v. ad §. 17.

πειθαρχίαν] Rep. Lac. VIII, 1: Ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες. Cf. quae in eam sententiam disseruntur Oecon. XXI. extr. et quae affert Haas. ad Remp. Lac. l. d. — Ceterum πειθαρχία alibi in Xenoph. scriptis non reperitur.

§. 28. ὑπὸ τῶν λῃστῶν] a praedatoribus, hominibus, qui praedatum exissent. V. §. 30. τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους καθ' ἁρπαγήν. SAUPPIUS.

γυμνοὺς πωλεῖν] Frontin. Strateg. I, 11, 17: „Agesilaus Lacedaemonius quum quosdam Persarum cepisset, quorum habitus multum terroris praefert, quoties veste tegitur, nudatos militibus suis, ut alba corpora et umbratica contemnerent, ostendit." Cf. Plutarch. Ages. IX.

πίονας] Hellen. III, 4, 19. μαλακούς, quod Heil. aptius dicit. Sed, adiecto ἀπόνους, etiam πίων, i. e. pinguis, mollem et inertem hominem significat. In Plutarcho l. d. legitur τῶν δὲ σωμάτων λευκῶν καὶ ἁπαλῶν παντάπασι διὰ τὰς σκιατροφίας. Polyaen. II, 1, 5: τὰ μὲν σώματα αὐτῶν ἀσθενῆ καὶ λευκὰ διὰ τὴν τρυφήν.

τὴν συντομωτάτην] II, 5. τὴν λοιπὴν ἐπορεύθη. Talia sunt instar adverbiorum. Hart. §. 424. V. ad Oecon. XI, 1. τὴν πρώτην.

ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας] Plutarch. Ages. X. εἰς

κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν αὑτῷ τὰ σώματα καὶ
29 τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ὡς ἀγωνιούμενοι. ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν. τό τε οὖν πεζὸν, καθάπερ τὸ πρόσθεν, εἰς Καρίαν διεβίβασε, καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὥςπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐχώρησε, καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος, πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρεῖχε· τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἧκον οἱ
30 τῶν πολεμίων ἱππεῖς. καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν

§. 29. Marg. Leuncl. ἐκβαλεῖν. — Hellen. καὶ τό τε πεζόν. — εὐθὺς εἰς Steph. II. Wels. Hutch. Zeun. Schneid. Baumg. Schaef. dederunt ex Hellen. III, 4, 21. εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε; Cast. Bas. I. II. Hal. Reuchl. (qui habet ἔτι), Dind. Heil. Saupp. εὐθὺς ἐπὶ; in codd. Ald. Bach. abest praepositio. — G. ἐχώρισε, sed η suprascripto. — In Hellen. est εἶχε pro παρεῖχε, et om. ἡμέρᾳ.

Λυδίαν, quae regio cur nominetur τὰ κράτιστα, intelligitur ex P a u s a n. III, 9: ἦν γὰρ δὴ τῆς Ἀσίας τῆς κάτω μέγιστον μέρος τηνικαῦτα ἡ Λυδία καὶ αἱ Σάρδεις πλούτῳ τε καὶ παρασκευῇ προεῖχον.

αὐτόθεν] Exspectabas fortasse αὐτόθι. Sed latet in verbo παρασκευάζοιντο notio p e t e n d i. Transit vero hoc adverbium ad significationem: s t a t i m, e. g. Cyrop. VI, 2, 31: Ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου ἤδη εἰκὸς ἡμᾶς σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα. Comment. II, 8, 1., ubi v. K ü h n e r.

αὐτῷ] i p s i, i. e. id quod ipse vellet. Quem dativum vocant ethicum. Cf. ad Oecon. II, 14.

τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο] H e i l a n d i u s comparat Anab. VI, 1, 17: ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι. Cyrop. II, 1, 11. ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους.

ὡς ἀγωνιούμενοι] Cyrop. V, 4, 19: ὅτι παρασκευάζοιτο ὡς μαχούμενος. I, 3, 13: παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα. K ü h n e r. §. 661. not. 2. in us. schol. §. 312, 6. M a t t h. §. 568, 1. R o s t. §. 129, 4. not. 5. in us. schol. p. 525. H a r t. §. 1044.

§. 29. *δι' ἐρημίας πολεμίων*] p e r l o c a, i n q u i b u s n u l l i e r a n t h o s t e s. Contrarium est Comment. II, 2, 14. ἐν ἐρημίᾳ φίλων.

§. 30. *ὁ ἡγεμὴν*] Persa, qui equitibus praeerat. Ipse vero Tissaphernes ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὤν. V. Hellen. III, 4, 25. Sed quum D i o d o r u s XIV, 80. narret: ἀπὸ τῆς μάχης Τισσαφέρνης εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησε, et P l u t a r c h. Ages. X: ἠναγκάζετο κατὰ σπουδὴν ἐκεῖθεν αὖ βοηθεῖν ὁ Τισσαφέρνης καὶ τῇ ἵππῳ διεξελαύνων διέφθειρε πολλοὺς τῶν ἀτάκτως τὸ πεδίον πορθούντων, opinamur, nuntio de Agesilai adventu accepto, accelerasse Tissaphernem auxilio, sed sero advenisse. Quanquam mirum videtur Xenophontem nullam huius rei fecisse mentionem.

διαβάντι] Aut traiectum est hoc participium, de quo usu v. ad Oecon. IX, 4., aut pro διαβάντα

στρατοπεδεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους καθ' ἁρπαγὴν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, 31
ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὔπω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς ἀντιτεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε

§. 30. *ἐσπαρμένους*, quod est in Hellenicis, a Stephano in vetusto libro inventum, reposuit Hutch.; libri mss. et edd. dant *ἐπηρμένους*. — Hellen. et Reuchl. om. ὁ ante Ἀγησίλαος.

§. 31. Hellen. III, 4, 23. om. ὁ ante Ἀγησίλαος, deinceps habent *παρατεταγμένους*. — Ex Hellenicorum vulg. scriptura Leuncl. pro vulg. *τινὰς* dedit *τοὺς δέκα*; ex optimo Hellenicorum libro dictum per attractionem, de qua v. ad Oecon. XI, 6. Utrum hoc, an illud statuendum sit, ex verborum sententia cognosci non potest.

αὐτοὶ] ipsi Persarum equites.

ἀκολούθους] Aristides interpretatur: *τοὺς τελευταίους τῶν Ἑλλήνων*, i. e. *die Nachzügler*.

§. 31. **οὔπω παρείη τὸ πεζόν**] Missi enim erant pedites in Cariam. V. §. 29.

σφαγιασάμενος] Cf. Hellen. IV, 2, 20: *οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων σφαγιασάμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ* (i. e. *Ἀρτέμιδι*), *ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν ἡγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους*. Quem locum affert Haasius ad Remp. Lac. XIII, 8. (XI, 4.): *Ὅταν γὰρ ὁρώντων ἤδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάντας τοὺς παρόντας αὐλητὰς νόμος, καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι.*

τὰ δέκα ἀφ' ἥβης] Brevis elocutio Laconica pro: *τοὺς τὰ δέκα ἀφ' ἥβης γεγονότας* sive *διατελέσαντας*. Hellen. IV, 5, 15: *ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἀποδιῶξαι*. §. 16: *πάλιν ἐκέλευσεν — διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης*. Cum articulo II, 4, 32: *παρήγγειλε — τοὺς τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ξυνέπεσθαι*. Plenius V, 4, 13: *καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη ἀφ' ἥβης εἴη καὶ — οὐκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτῶν ἔξω στρατεύεσθαι*. Numerabant autem Lacedaemonii annos *ἀφ' ἥβης*, i. e. ab anno aetatis vicesimo. „Delectus primus erat eorum, qui *δέκα*, secundus eorum, qui *πεντεκαίδεκα*, tertius, qui *τριάκοντα*, quartus, qui *πέντε καὶ τριάκοντα*, quintus et postremus, rebus in summum discrimen adductis, eorum, qui *τετταράκοντα ἀφ' ἥβης* erant." Lex. Xenoph. v. *ἥβη*. Heiland. Quaest. de dial. Xen. cap. sel. p. 4. De articulo *τὰ* ante *δέκα* posito v. infra §. 34. et Oecon. XX, 16.

ἦγεν — ἐκέλευσε — εἶπε — παρήγγειλε] Imperfectum universe significat adversus hostem Agesilaum duxisse exercitum; singulas eius partes quid facere iusserit, indicatur per aoristos. Loci sententiam Heilan-

αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι, πα-
ρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ
32 παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου. τοὺς μὲν δὴ ἱππέας
ἐδέξαντο οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν· ἐπειδὴ δὲ ἅμα πάντα
τὰ δεινὰ παρῆν ἐπ' αὐτούς, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν
εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον. οἱ δὲ
Ἕλληνες ἑπόμενοι αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν.
καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥςπερ εἰκός, ἐφ' ἁρπαγὴν ἐτρέ-
ποντο· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἔχων κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ

B. Schneid. Dind. seqq. edd. *τὰ δέκα*. A. B. Reuchl. *εἶπεν*. — Ex Hellen. *αὐτοῖς* pro *αὐτῷ* et *ἐμβάλλειν* pro *ἐμβαλεῖν* restituit Zeun. — Reuchl. *ὡς αὐτοῦ*.

§. 32. In Hellen. est *ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι*. — *τὰ* ante *δεινὰ* ex H. G. et Hellen. addidit Hutch. — *ἐπ' αὐτοὺς* om. Hellen. — Hellen. Weisk. *ἔφυγον*. — Hellen. *ἐς ἁρπαγὴν ἐτράποντο*. — Eadem om. *ἔχων*. — Vict. *πάντα κύκλῳ*.

§. 33. G. *ὡς δ' ἤκουσε*. — Vulg. *κήρυγμά τι* ex Arist. G. H. Cast. Bas. H. marg. Leuncl. correxit Hutch. — H. *πρὸς τῷ ἐλευ-*

dius, coll. Plutarch. Ages. X: *καὶ τοῖς μὲν ἱππεῦσιν ἀναμίξας τὸ πελταστικὸν ἐλαύνειν ἐκέλευσεν ὡς τάχιστα καὶ προςβάλλειν τοῖς ἐναντίοις, αὐτὸς δ' εὐθὺς τοὺς ὁπλίτας ἐπῆγε*, bene sic explicat: „Primi (hostem) aggrediuntur equites cum peltastis; cum hoplitis ipse postea accedit Agesilaus." Quid vero statuamus de electa manu illorum, qui *τὰ δέκα ἀφ' ἥβης* erant, quum deinceps *πᾶν τὸ στράτευμα* subsecutum esse dicatur? Res sic se habet: Praecurrunt equites cum levis armaturae militibus, deinde comminus cum hostibus fiunt *οἱ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης*. Postremo Agesilaus cum reliquo exercitu subsequitur.

ὡς — ἑπομένου] i. e. *εἰπὼν, ὅτι — ἕψοιτο*. Matth. §. 568. Kühner. in us. schol. §. 312, 6. b. Rost. §. 131, 4. not. 3. in us. schol. p. 495. not. 4. Hart. §. 1055.

§. 32. *οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν*] Saepius a Xenophonte commemorantur *οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν*, i. e. qui fortitudine excellebant. Cf. Anab. 1, 9, 14. 15. Cf. ad §. 25.

παρῆν ἐπ' αὐτούς] *παρεῖναι* et *παραγίγνεσθαι* verba eundi significationem involvere videntur. Cyrop. I, 2, 4: *εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας — πάρεισιν*. VIII, 1, 16: *παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας*. V. infra §. 33. Anab. III, 4, 38. *παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν*. Ita enim dicebant Graeci per cogitandi quandam alacritatem, qua a notione quietis ad motus significationem saepissime transibant, et vice versa. Cf. quae statim sequuntur: *ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον*, quae verba vertenda quidem sunt: ceciderunt in flumine, sed tamen exspectabas: *εἰς τὸν ποταμόν*, quum non in flumine, sed ad flumen pugnarent.

ἔφευγον] Imperfecto usus est scriptor, quia fugam per aliquod tempus durantem significare volebat.

ἔχων κύκλῳ — περιεστρατοπεδεύσατο] Schneiderus confert Cyrop. III, 1, 6: *ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα περιε-*

πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. ὡς δὲ ἤκουσε τοὺς πολε- 33
μίους ταράσσεσθαι διὰ τὸ αἰτιᾶσθαι ἀλλήλους τοῦ γεγενημένου, εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ Σάρδεις. κἀκεῖ ἅμα μὲν ἔκαιε καὶ ἐπόρθει τὰ περὶ τὸ ἄστυ, ἅμα δὲ καὶ κηρύγματι ἐδήλου τοὺς μὲν ἐλευθερίας δεομένους ὡς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν παρεῖναι· εἰ δέ τινες τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, πρὸς τοὺς ἐλευθεροῦντας διακρινομένους ἐν ὅπλοις
παρεῖναι. ἐπεὶ μέντοι οὐδεὶς ἀντεξῄει, ἀδεῶς δὴ τὸ ἀπὸ 34

θεροῦντας διακρινομένους; C. Ald. Iunt. πρὸς τῷ ἐλευθεροῦν τοὺς διακρινομένους; Cast. et seqq. edd. cum A. B. G. πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς διακρινομένους; Reuchl. πρὸς τῷ ἐλευθεροῦν τοὺς δεομένους ἐν ὅπλοις παρεῖναι; Weisk. coni. πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς διακρινουμένους, unde Schneid. Schaef. Dind. Hanov. πρὸς τοὺς ἐλευθεροῦντας διακρινουμένους; Heil. et Saupp. πρὸς τοὺς ἐλευθεροῦντας διακρινομένους, sed in Quaest. de dial. Xen. cap. sel. p. 4. Heiland. defendit πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς διακρινομένους.

στρατοπεδεύσατο ὁμοῦ ἔχων ἤδη τὴν δύναμιν. Vertas igitur: Undique omnia tenens, et amicorum et hostibus modo ereptas opes castris circumdedit. Quod fecit, ne hostes, quanquam dispersi, factam praedam aggrederentur. Hoc autem se fecisse non necessario mox intellexit, quum hostem perturbatum esse audiret. Itaque, castris motis, adversus Sardes profectus est.

§. 33. ὡς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν] i. e. πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς σύμμαχον.

ποιοῦνται] Dici poterat ποιοῖντο. Sed v. ad §. 7. ἐὰν δῶσι. — Verbum ποιεῖσθαι h. l. eodem sensu dicitur, quo alibi προςποιεῖσθαι. Verte: si qui sint, qui Asiam tanquam suam vindicent. De genitivo ἑαυτῶν cf. Hellen. VII, 4, 12: λαμβάνουσιν — Λασίωνα, τὸ — παλαιὸν ἑαυτῶν ὄντα. Hier. VI, 13: οὐδεὶς οὐδὲν αὐτοῦ νομίζει.

προς τοὺς ἐλευθεροῦντας διακρινομένους ἐν ὅπλοις παρεῖναι] Provocat his verbis Agesilaus, qui cum Asiae liberatoribus (i. e. cum Agesilao) decertantes ex urbibus exire vellent. Hos subiectum verbi παρεῖναι esse intelligitur ex sequentibus verbis: Ἐπεὶ μέντοι οὐδεὶς ἀντεξῄει, ἀδεῶς κτλ., quae nihil aliud significare possunt, nisi: quia vero nemo contra eum egrederetur, tute cum exercitu abiit. Ex iisdem verbis intelligitur codd. A. B. G. scripturam, quam Heilandius sic interpretatur: Invitat Agesilaus, qui Asiam suam vindicent, ut accedant ad id, quod libertatem ferat iis, qui in discrimine versentur, ferri non posse. Exspectabat enim rex ex urbibus quosdam contra ipsum evasuros, non se cum ipso coniuncturos esse.

§. 34. τὸ ἀπὸ τούτου] i. e. q. αὐτόθεν. V. ad §. 28. Cf. Hellen. IV, 6, 12. Item τὸ ἀπὸ τοῦδε Cyrop. V, 2, 35. De hoc articuli usu, quo τὸ μέχρι τούτου et similia dicuntur, v. Matth. §. 283. Rost. §. 98, 4. in us. schol. p. 380. Hart. §. 763. Kühner. in us. schol. §. 244, 10.

τούτου ἐστρατεύετο, τοὺς μὲν πρόσθεν προσκυνεῖν Ἕλληνας ἀναγκαζομένους ὁρῶν τιμωμένους ὑφ' ὧν ὑβρίζοντο, τοὺς δ' ἀξιοῦντας καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι, τούτους ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύνασθαι, καὶ τὴν μὲν τῶν φίλων χώραν ἀδῄωτον παρέχων, τὴν δὲ τῶν πολεμίων οὕτω καρπούμενος, ὥστε ἐν δυοῖν ἔτοιν πλέον τῶν ἑκατὸν ταλάντων τῷ θεῷ ἐν Δελφοῖς δεκάτην ἀποθῦσαι. ὁ μέντοι Περσῶν βασιλεύς, νομίσας Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. μετὰ δὲ τοῦτο τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγένετο,

§. 34. Vict. *τὰς θεῶν τιμάς.*

§. 35. Aristid. (Guelf.) *ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεύς, νομίσας ἁπάντων τούτων Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ αὐτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποκόπτει αὐτοῦ τὴν κεφα-*

προσκυνεῖν] Heilandius comparat Hellen. IV, 1, 35: *νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ.* Nam, ut Aelian. V. H. I, 21. tradit, *νόμος (ἦν) ἐπιχώριος Πέρσαις τὸν εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα τοῦ βασιλέως μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν.* Hic divinus honor mox dicitur *τὰς τῶν θεῶν τιμάς.*

ἀναγκαζομένους] De hac participii traiectione v. ad Oecon. IX, 4. Adde quae affert Sauppius: Cyrop. VIII, 1, 38: *ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα.* Anab. V, 3, 4: *διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον.* Infra IV, 3.

ὑβρίζοντο] Non *ὑβρίσθησαν*, quia pertinebant contumeliae usque ad hoc tempus, quo per Agesilaum liberabantur.

τούτους] hos, qui tales se praestiterant. Anab. I, 6, 9: *ὡς — σχολὴ ᾖ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθέλοντας φίλους, τούτους εὖ ποιεῖν.* Eadem ratione *οὗτος* infertur infra II, 26., simili II, 2.

ποιήσας — δύνασθαι] V. ad §. 12.

ὥστε — ἀποθῦσαι] ut consecrare posset. V. Rost. §. 122, 9. a. in us. schol. p. 516. Kühner. in us. schol. §. 341, 3.

ἐν δυοῖν ἔτοιν] intra biennium; nam insequenti anno (394.) facta est consecratio. Comment. I, 3, 13: *μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὴς γένοιο.* Vectig. IV, 22: *Ἦν γε μέντοι τὸ πρῶτον συστῇ διακόσια καὶ χίλια ἀνδράποδα, εἰκὸς ἤδη ἀπ' αὐτῆς τῆς προσόδου ἐν ἔτεσι πέντε ἢ ἓξ μὴ μεῖον αὐτῇ ἑξακισχιλίων γενέσθαι*, i. e. quinque vel sex annis nondum praeterlapsis: quem praepositionis *ἐν* usum ignorabat Heilandius, Xenophontem negligentiae insimulans, qui illam centum talentorum consecrationem iam post pugnam ad Sardes commissam ab Agesilao deo Delphico oblatam esse narrasset, quum eam post Coronensem pugnam demum factam esse appareat ex Hellen. IV, 3, 21. et Plutarch. Ages. XIX. Memoratur haec res iam hic, non II, 2., ubi pugna Coronensis narratur, quia hoc loco ingentis prae-

τὰ δὲ Ἀγησιλάου πολὺ ἐῤῥωμενέστερα. ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐπρεσβεύοντο περὶ φιλίας, πολλοὶ δὲ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας, ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν ὁ Ἀγησίλαος. ἄξιόν γε μὴν καὶ ἐντεῦθεν ὑπερ- 36
βαλλόντως ἄγασθαι αὐτοῦ, ὅστις ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεων, ἄρχων δὲ καὶ νήσων, ἐπεὶ καὶ τὸ ναυτικὸν προσῆψεν αὐτῷ ἡ πόλις, αὐξανόμενος δὲ καὶ εὐκλείᾳ καὶ δυνάμει, παρὸν δ' αὐτῷ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι ὅ τι ἐβούλετο, πρὸς δὲ τούτοις τὸ μέγιστον, ἐπινοῶν καὶ ἐλπίζων καταλύσειν τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρα-

λήν; deinde om. ἔτι. — Hellen. ἀποκόπτει. — ὁ ante Ἀγησ. ex G. edd. vett. addidit Zeun.; est etiam in A. B.

§. 36. δὲ post αὐξανόμενος inseruit Schneid. ex A. B. G. Vict. Reuchl.; omisit Dind. II. — στρατεύουσαν dedi ex A. B. C. G. Reuchl. marg. Steph. pro vulg. στρατεύσασαν.

dae et victoriae magnitudo describenda erat.

τῶν ἑκατὸν] De articulo v. ad §. 31. τὰ δέκα.

δεκάτην] Per appositionem adiunctum est verbis πλέον τῶν ἑκατὸν ταλάντων.

§. 35. κακῶς φέρεσθαι] male procedere. Oecon. V, 17: εὖ μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας, ἔῤῥωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι.

ἀπέτεμεν] praecidi iussit. Rost. §. 114. not. 5. in us. schol. §. 150. not. 9. Kühner. §. 390, 3. in us. schol. §. 249. not. 3.

ἐπρεσβεύοντο] legati aderant. Solet πρεσβεύειν significare legatum esse, πρεσβεύεσθαι legationis iure agere de aliqua re. Cf. II, 21. SAUPPIUS.

§. 36. ἄγασθαι αὐτοῦ] V. ad Oecon. IV, 21: ἄγαμαι τοῦ καταμετρήσαντος.

ὅστις — ἐκρατήθη] Haec iungenda sunt. De significatione pronominis ὅστις v. ad Oecon. XIX, 2. Cf. infra §. 37. IV, 5.

ἄρχων μὲν — ἄρχων δὲ] V. Oecon. VII, 5.

παρὸν] est nominativus absolutus. V. ad Oecon. XX, 10. ῥᾴδιον ὄν.

χρῆσθαι ὅ τι ἐβούλετο] V. ad Oecon. IX, 16.

τὸ μέγιστον] id quod maximum est. Hoc pertinet ad illud dicendi genus, de quo monuimus ad Oecon. IX, 3: τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶναι ἔγκλημα.

στρατεύουσαν πρότερον] Hanc lectionem codicibus confirmatam, ab editoribus autem adhuc prorsus contemptam, Xenophonti vindicare ausus sum. Graeci enim, quum omnino res praeteritas in praesentiam adducere ament, id non solum eo consilio faciunt, quo vividior exsistat et ut tanquam praesens ante oculos obversetur sententiae imago, sed interdum etiam, ut actio, si effectum spectes, quasi usque ad praesens tempus perdurans significetur. Unde factum est, ut nonnullorum verborum praesens usurparetur pro ipso praeterito, ut ἀδικεῖν iniuriam affecisse, ἀκούειν audivisse, γιγνώσκειν cognovisse, et alia, de quibus v. Buttm. §. 137. not. 8. Rost. in us. schol. p. 358. addit. 2. Kühner. §. 436. in us. schol. §. 255. not. 1. Hart. §. 841. Qui

τεύουσαν πρότερον ἀρχήν, ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπείθετο τῇ πόλει οὐδὲν διαφερόντως, ἢ εἰ ἐν τῷ ἐφορείῳ ἔτυχεν ἑστηκὼς μόνος παρὰ τοὺς πέντε, μάλα ἔνδηλον ποιῶν, ὡς οὔτε ἂν πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ τῆς πατρίδος, οὔτε τοὺς ἐπικτήτους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φίλων, οὔτε αἰσχρὰ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη μᾶλλον,
37 ἢ μετὰ κινδύνων τὰ καλὰ καὶ δίκαια. ὅσον γε μὴν χρόνον ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἔμεινε, πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως καὶ τοῦτ' ἔργον ἐπεδείξατο, ὅστις παραλαβὼν πάσας πόλεις, ἐφ' ἃς ἄρξων ἐξέπλευσε, στασιαζούσας διὰ τὸ τὰς πολι-

B. G. Vict. Reuchl. Cast. Hal. φορείῳ; A. φωρείω; Ald. Iunt. φορεῖ; ἐφορείῳ cum Philelpho Brod. Steph. II. Hutch. dedit Zeun. — τῆς, quod est etiam in A. B., ex G. et Reuchl. addidit Schneid. §. 37. A. B. H. Reuchl. Dind. I. Heil. ἐπὶ τῇ ἀρχῇ; vulg. ἐπὶ τῆς ἀρχῆς. — ἄρξων, quod habent etiam A. B., pro vulg.

usus tam late patet, ut praesentibus, quae pro praeteritis ponuntur, adiungantur adverbia, quae praeteritum tempus indicant: Hom. Od. V, 88: πάρος γε μὲν οὔτι θαμίζεις. Eurip. Rhes. v. 321: ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν δεόμεθ', οἵτινες πάλαι μὴ ξυμπονοῦσιν, ἡνίκ' ἐξώστης Ἄρης ἔθραυε λαίφη τῆςδε γῆς μέγας πνέων. Eurip. El. v. 416: ζῶντ' εἰςακούσας παῖδ' ὃν ἐκσώζει ποτέ. Bacch. v. 2: Διόνυσος, ὃν τίκτει ποθ' ἡ Κάδμου κόρη. Quod quidem dicendi genus quanquam poetarum, ut consentaneum videtur, maxime proprium est, a Xenophonte tamen, qui a poetis tam multa mutuatus est, non omnino abhorret. Cyrop. I, 5, 7. Cyrus dicit: Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προςειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους, pro ἐκ παίδων — ἐκπονήσαντας — φυγόντας (pro ἀπεχομένους), propterea quod a pueris semper usque ad praesens tempus milites suos tales viderat. Eadem ratione nostro loco στρατεύουσαν πρότερον ἀρχήν significat imperium, quod, postquam pluries Graeciae bellum intulit, etiamnunc infestum Graecis se ostendit, quippe quod nuper denuo (de qua re v. §. 6 seqq.) eos terra marique oppugnare paratum fuerit. Itaque praesentis participium non modo ferendum, sed aoristi participio adeo praeferendum videtur.

ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη] Cf. V, 1. VIII, 5. et 8.

ἦλθεν αὐτῷ — βοηθεῖν] ἦλθεν dictum pro ἠγγέλλετο. V. Matth. §. 534, 6. Hellen. III, 4, 27: ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ. Infra VII, 5. plenius: ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς κτλ. Nep. Ages. IV: nuntius ei domo venit ephorum missu bellum Athenienses et Boeotios indixisse Lacedaemoniis: quare venire ne dubitaret. Cf. Hell. IV, 2, 2. Plut. Ages. XV.

ἐπείθετο τῇ πόλει] Nep. Ages. IV: Tanta modestia dicto audiens fuit iussis absentium magistratuum, ut si privatus in comitio esset Spartae. Sed cf. Hellen. IV, 2, 3: χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐνθυμούμενος, οἵων τιμῶν καὶ οἵων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο. — παρὰ τοὺς πέντε, coram quinque ephoris.

τείας κινηθῆναι, ἐπεὶ Ἀθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, ἐποίησεν, ὥστ' ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων, ἕως αὐτὸς παρῆν, ὁμονόως πολιτευομένας καὶ εὐδαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι; τοιγαροῦν οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες οὐχ ὡς ἄρ- 38
χοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρὸς καὶ ἑταίρου ἀπιόντος αὐτοῦ ἐλυποῦντο. καὶ τέλος ἐδήλωσαν, ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν παρείχοντο. ἐθελούσιοι γοῦν αὐτῷ συνεβοήθησαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι οὐ χείροσιν ἑαυτῶν δεήσει μάχεσθαι. τῶν μὲν δὴ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πράξεων τοῦτο τέλος ἐγένετο.

ἄρχων ex G. H. Vict. Reuchl. marg. Steph. restituit Schneid. — Vulg. οἱ ante Ἀθηναῖοι cum A. B. G. omisi.

§. 38. A. B. Reuchl. Cast. Hal. Schaef. Dind. Heil. Saupp. δεήσοι; ex ceteris edd. et G. H. revocavi δεήσει.

§. 37. ἐπὶ τῇ ἀρχῇ] Dativum praetuli cum Heilandio. Nam, docente Haasio ad Remp. Lac. XIII, 1., dativus, non genitivus, requiritur, ubi de certo aliquo loco vel de certa conditione, in qua quis versetur, sermo est. Multum autem Comment. III, 3, 2: ἡ δὲ ἀρχή που, ἐφ' ἧς ᾕρησαι, ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστιν, vocabulum ᾕρησαι differt a verbo ἔμεινε. Nam hoc est: quamdiu in imperio permanebat, illud: cuius administrandi causa, i. e. ad quod administrandum electus es.

τοῦτ' ἔργον] Verba sic construas: πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως ἔργον καὶ τοῦτο ἐπεδείξατο. V. §. 10. et 38.

ἐπεδείξατο] V. ad Oecon. III, 1.

ὅστις] V. ad §. 36.

πάσας πόλεις] Tirones, qui exspectaverint fortasse πάσας τὰς πόλεις, animadvertant addi ἐφ' ἃς — ἐξέπλευσε.

διὰ τὸ τὰς πολιτείας κινηθῆναι] Bello Peloponnesiaco finito, quum ἡγεμονία (sive ἀρχή) ab Atheniensibus ad Lacedaemonios transiisset, sociorum Asiaticorum civitates ita mutabantur, ut imperium, quod penes populum fuerat, ad optimates transferretur. Cf. Plutarch. Ages. XV. init.: Κινουμένης δὲ τῆς Ἀσίας καὶ πολλαχοῦ πρὸς ἀπόστασιν ὑπεικούσης, ἁρμοσάμενος τὰς αὐτόθι πόλεις καὶ ταῖς πολιτείαις δίχα φόνου καὶ φυγῆς ἀνθρώπων ἀποδοὺς τὸν προσήκοντα κόσμον, ἐγνώκει πρόσω χωρεῖν.

ἐποίησεν, ὥστ' — διατελέσαι] V. ad §. 12.

εὐδαίμονας — διατελέσαι] De omisso οὔσας v. Matth. §. 553. not. 1. Kühner. §. 664. not. 1. in us. schol. §. 310. not. 5. Rost. §. 129, 5. not. 7. in us. schol. p. 499. Cf. Oecon. III, 3. XX, 28.

§. 38. ἐλυποῦντο] De hac re v. Hellen. IV, 2, 4. Plutarch. Ages. XV.

καὶ ταῦτα] et quidem. V. Oecon. XI, 3.

ὅτι — δεήσει] V. ad §. 7. Sed, si praeferas δεήσοι, non est quod requiras μὴ χείροσιν, quia οὐ χείροσι unam efficit notionem: vel melioribus.

τοῦτο τέλος] V. ad §. 37.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Copiis Hellespontum traiectis, quum per Thraciam et Macedoniam in Thessaliam pervenisset, Thessalos aliosque Boeotiorum socios, a quibus in itinere lacessebatur, in fugam coniecit. Paullo post ad Coroneam eosdem gravi proelio vicit, et salvus rediit in patriam. Postea bellum gessit cum Argivis, qui occupaverant Corinthum. Eodem iterum profectus dolo cepit Piraeum, Corinthi portum. Acarnanas vicit. Phliasiorum exules vi restituit. Bis Boeotiam devastavit. Post pugnam Leuctricam Tegeatas ultus est, et patriam defendit contra copias Boeotiorum universas. Quum iam propter aetatem ad militiam imbecillior videretur, legationibus maxime obeundis pecunias in subsidium patriae collegit. Sed tamen senex octoginta annorum a Tacho, Aegyptiorum rege, auxilio vocatus in Aegyptum proficiscitur. Mox offensus Tachum deseruit et contra Mendesium adiuvit Nectanebum, quem in regno constituit. Ita socio Lacedaemoniis adiuncto, et pecuniis multis, quas civitati suae daret, donatus, domum rediit.

---

1 *Διαβὰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ· καὶ ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος. οὐ γὰρ ὡς ὑστερή-*
2 *σειε τῆς πατρίδος προεθυμεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἐξαμείψας Μα-*

Cap. II. §. 1. G. ὧν ὁ, sed ὁ a sec. manu. — *προεθυμεῖτο*, quod dant etiam A. B., ex G. Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. scripsit Schneid. pro vulg. *ἐπροθυμεῖτο*; Anab. III, 1, 9. nunc scribitur *συμπρουθυμεῖτο*; v. Lob. Phryn. p. 28.

Cap. II. §. 1. *ὧνπερ*] h. e. *δι' ὧνπερ*. Vid. ad Oecon. X, 10: *εἰ κατὰ χώραν ἔχει, ἣν δεῖ.*

τῷ παμπληθεῖ στόλῳ] maximo exercitu. Notum est enim in his locutionibus militaribus et apud Graecos et apud Romanos praetermitti praepositionem *σύν*, cum. SAUPPIUS. Cf. Anab. I, 7, 14: *Ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει — συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ.* Matth. §. 405. not. 3. Rost. §. 106, 1. not. 1. in us. schol. p. 408. h. Kühner. §. 568, 2. b. in us. schol. §. 382, 2. Hart. §. 601, 3.

ἐνιαυσίαν ὁδὸν] Cf. Oec. XXI, 3. *ἡμερινοὺς πλοῦς.* — Ne-

κεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο, Λαρισσαῖοι μὲν καὶ Κρανώνιοι καὶ Σκοτουσσαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ὄντες ἐτύγχανον, ἐκακούργουν οὗτοι ἐφεπόμενοι. ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στρά-

§. 2. A. et a pr. m. B. ὑφίκετο. — Λαρισαῖοι, deleto altero σ, ex Hellen. G. et edd. vett. scripsit Dind. I. — Idem ex Hellen. Σκοτουσσαῖοι pro vulg. Σκοτουσαῖοι. — B. Reuchl. κακούργουν οὖν οὗτοι.

pos Ag. cap. 4: „tanta usus est celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus."

μεῖον ἢ ἐν] pro ἐν μείονι ἢ ἐν. V. ad Oeconom. XXI, 3: πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ χρόνῳ.

οὐ γὰρ ὡς] Weiskius dictum putat pro ὡς γὰρ οὐ. Sauppius comparat Thuc. II, 42: οὐ πενίας ἐλπίδι ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, unde, quid luminis nostro loco veniat, vix dixeris. Ceteri editores haec verba pravo silentio praetereunt. Ex graecismo quodam οὐ γὰρ — προεθυμεῖτο (proprie: neque enim concupivit) significat: maxime enim sibi cavendum putabat. Pro infinitivo autem, quem exspectabas, positum est ὡς ὑστερήσειε, quia in mente auctoris latebat vocabulum, quale est ἐγκαλεῖσθαι aut αἰτίαν ἔχειν. Eandem vim habent haec verba: Er wollte nicht dem Vaterlande zu spät Hülfe gebracht haben, quae disertius sic dicuntur: er wollte es sich nicht zu Schulden kommen lassen (sive: es sich nicht nachsagen lassen), dafs er dem Vaterland zu spät Hülfe gebracht hätte. Hac igitur dictione, ut permultis aliis, indoles Germanicae linguae proxime accedit ad Graecam. De rariore genitivi τῆς πατρίδος usu Sauppius apte affert Isocr. Nicocl. 30. D: οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων. Eurip. Iph. Aul. 1203. παιδὸς ὑστερήσομαι. Cf. Anab. I, 7, 12. Comment. III, 5, 13.

§. 2. ἐξαμείψας] eadem significatione positum, qua a poetis Latinis mutare usurpatur. Eurip. Phoen. 131: τόνδ' ἐξαμείβοντ' οὐχ ὁρᾷς Δίρκης ὕδωρ Λοχαγόν; Alibi Xen. dicit παραμείβεσθαι. Cyr. V, 4, 50: παραμειβομένου δὲ τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος, ἀεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιούμενος ἀπεχώρει. Anab. I, 10, 10.

καὶ πάντες δὲ] V. ad Oecon. I, 3.

πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες] Pertinet haec Thessalorum exilii mentio ad id tempus, quo Lycophron Pheraeus universa Thessalia potiri volebat (Hellen. II, 3, 4. Diod. XIV, 82.), quae res non est alibi narrata. HEILANDIUS.

οὗτοι] Apte et cum vi quadam comprehendit variorum populorum nomina. Cf. ad I, 34. Hellen. IV, 3, 3: ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

τέως] proprie significat: usque eo: quam ob causam aliquamdiu verti non potest, nisi ubi sequatur aut ἕως, aut alia coniunctio temporalis (h. l. ἐπεί), i. e. ubi in sequentibus notetur tempus, quo finita sit actio ante commemorata. Cf. infra §. 10.

ἐν πλαισίῳ] Arrian. Tact. p. 69: πλαίσιον ὀνομάζεται ὁπόταν πρὸς πάσας τὰς πλευρὰς παρατάξηταί τις ἐν ἑτερομήκει σχήματι. Xen. Anab. I, 8, 9: πάντες οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο.

τευμα, τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δὲ ἐπ' οὐρὰν ἔχων τῶν ἱππέων. ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας αὐτὸν οἱ Θετταλοὶ ἐπιτιθέμενοι τοῖς ὄπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου στρατεύματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν.
3 ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοί, νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν· οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐφείποντο. γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος, ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον, παραπέμπει τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μάλ' εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις

Pro τοῦ προηγουμένου στρατεύματος ex Hellen. IV, 3, 4. cum Leunclavio, Bachio et Simsono Weiskius recepit τοῦ στόματος, indidem cum Schneidero Baumg. Dind. I. seqq. edd. restituerunt ἱππικὸν, quod exciderat, et πλὴν pro vulg. καὶ, suadente Leunclavio, dederunt Dind. Heil. Saupp. — Ald. Reuchl. περὶ αὐτόν. §. 3. στρέψαντες pro vulg. τρέψαντες, monente Leunclavio, cum Hutchinsono ex Hellen. reposuit Bach.; στρέψαντες est in B.; in A. τρέψαντο. — Vulg. μάλ' ἀφρόνως ex Hellen. IV, 3, 5. correxit Weisk., Baumg. retinuit. — Hellen. τοὺς περὶ αὐτόν. —

τοὺς ἡμίσεις — τῶν ἱππέων] V. ad Oecon. IV, 8. ὁπόσην — τῆς χώρας.

ἐπ' οὐρὰν ἔχων] Hellen. IV, 3, 4. ἐπ' οὐρᾷ ἔχων. De accusativo v. Matth. §. 586. c. Kühner. §. 613. b. Hartung. §. 683. p. 260. Hellenica: ἐπεὶ δὲ ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὄπισθεν κτλ.

τὸ ἀπὸ τοῦ — στρατεύματος ἱππικὸν] Per breviloquentiam notissimam, quam vocant praepositionis attractionem, dictum pro: τὸ ἱππικὸν, ὃ ἦν ἐν τῷ προηγουμένῳ στρατεύματι. Anab. V, 2, 24: ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰκιῶν. Kühner. §. 623. in us. schol. 300, 4. Matth. §. 272. c.

πλὴν τῶν περὶ αὐτόν] Errat Schneiderus, qui, πλὴν pro καὶ scripto, καὶ ante τὸ ἀπὸ inutile esse dicit. Illud καί est insuper. — Intelliguntur οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμενοι (Thucyd. V, 72.), qui semper cum rege antecedebant agmen. V. Remp. Lac. XIII, 6: Ἐπειδάν γε μὴν ἡγῆται βασιλεύς, ἢν μὲν μηδεὶς ἐναντίος φαίνηται, οὐδεὶς αὐτοῦ πρόσθεν πορεύεται πλὴν Σκιρῖται καὶ οἱ προερευνώμενοι ἱππεῖς.

§. 3. ἐν καλῷ] Thucyd. V, 59: ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι, ubi Schol.: ἐπὶ συμφέροντι. Sauppius affert Hellen. VI, 2, 9: κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου —, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλάπτειν, ἐν καλλίστῳ δὲ τῆς ἀντιπέραν Ἠπείρου. Cf. An. IV, 7, 3. εἰς καλόν.

μάλα σωφρόνως] Cf. VI, 7: ὥσπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι.

ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον] Lentitudinem in utroque milite culpare Agesilaum intelligitur ex sequentibus verbis κελεύει — διώκειν κατὰ κράτος, id quod parum perspexit V. D., qui nuper in Annal. Lips. (a. 1841. p. 297.), de hoc loco disputans, μάλ' ἀφρόνως praeferendum censuit.

πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν] Thessali, quum equites, qui caput agminis efficerent, conversionem facientes

παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν κατὰ κράτος καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι, πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους, ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος 4
ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ γίνεται ἐξαισία· ὥστ' οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ἡλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἢ ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο. καὶ τότε μὲν δὴ ὁ Ἀγη- 5

μάλ' εὐρώστους A. B. Reuchl. Dind. I.; vulg. μάλα εὐρ. — Leunclav. maluit ἔχοντες τοὺς ἱππεῖς, quod vertit Phil.

§. 4. G. Ald. σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν; Hellen. περὶ αὐτὸν; ἀμφ' αὐτὸν Reuchl. — γίνεται dedi ex A. B. Ald.; vulg. γίγνεται. — Hellen. πρὶν (om. ἢ) ἐν τῷ ὄρει Ναρθακίῳ ἐγένοντο. — Ante Bach. legebatur vel τῶν Ἀνθρακιέων, vel Ἀνθρακίων, vel Ἀνθρακέων (Ald. Steph. II.); Bach. scripsit Ναρθακιέων; Dind. dedit τῷ Ναρθακίῳ ex marg. B. (ubi est τῷ Ναρθηκίῳ), Hellen. et Plut. Ages. XVI.

viderent totum exercitum in eo esse, ut se converteret, sibique igitur cum hoplitis etiam pugnandum fore opinantes, se recipere coeperunt.

παραγγέλλειν] scil. διώκειν. Anab. IV, 3, 17: Χειρίσοφος ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλε. Rarius, ut nostro loco, sequitur infinitivus, quem ad antecedens verbum subaudias.

διώκειν κατὰ κράτος] Quod est Hellen. IV, 3, 6. διώκειν ὡς τάχιστα aptius dici non debebat ab Heilandio. V. Anab. I, 8, 19: Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες. Oppositum est διώκειν κατὰ κράτος antecedentibus verbis: μάλα σωφρόνως ἐφείποντο, admodum caute, sive pedetentim insequebantur.

καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν] Haec inserviunt explicandis verbis διώκειν κατὰ κράτος. Tam acriter hostem insequi iussit suos, ut ne se convertendi quidem, i. e. resistendi spatium illi darent.

οἱ μὲν — ἡλίσκοντο] Plenius Hellen. IV, 3, 6: οἱ μὲν αὐτῶν ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν· οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν, πλαγίους — ἡλίσκοντο.

πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους] antequam prorsus circumegissent equos et frontem advertissent aggredientibus. Weiskius bene comparat Curt. de reb. gest. Alex. III, 11, 15: Quippe in circumagendis equis suis Thessali multos occupaverant. — Animadvertere velim tirones, non temere positum esse imperfectum ἡλίσκοντο, quum antecessisset aor. ἀνέστρεψαν. Rost. §. 116, 8. et not. 3. in usum schol. p. 361. Kühner. in us. schol. §. 256, 3. et not. 2.

§. 4. ἀμφ' αὐτὸν] Non peius esset ἀμφ' αὐτόν. Rost. §. 99, 2. Kühner. §. 628, 1. in us. schol. §. 302, 5.

φυγὴ] Hellen. IV, 3, 8: φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισία γίγνεται. Heilandius τῶν Θετταλῶν propter perspicuitatem addendum fuisse censet.

ζῶντες ἡλίσκοντο] ζῶν-

σίλαος τρόπαιόν τε ἐστήσατο μεταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου· καὶ αὐτοῦ κατέμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ ἐνενικήκει σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν ἤδη πᾶσαν
6 διὰ φιλίας ἐπορεύθη εἰς τὰ Βοιωτῶν ὅρια. ἐνταῦθα δὴ ἀντιτεταγμένους εὑρὼν Θηβαίους, Ἀθηναίους, Ἀργείους,

§. 5. A. B. G. edd. vett. *καὶ Ναρθηκίου*, quod ex Hellen. correxit Leoncl. — Aristid. (Guelf.) *πάλιν ἡδόμενος*; idem *ὑπερβάλλοντα τὰ — ὄρη· καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν*, om. *ἤδη*, quod deest etiam in Hellen. — Eadem *ἐπορεύετο* pro *ἐπορεύθη*. — *τῶν* ante *Βοιωτῶν*, invitis libris, invexit Steph., eiecerunt Dind. I. (sed ed. II. revocavit), Heil. Saupp. — Iunt. Ald. *τὰ Βοιωτῶν ὄργα*; Aristid. *ὄρεια*.

τες, quod vocabulum omissum est in Hellenicis, inepte addi existimat Heilandius. Sed v. Comment. III, 12, 2: *οὐκ ὀλίγοι μὲν — ἀποθνήσκουσι —· πολλοὶ δὲ ζῶντες ἁλίσκονται*. Nos quoque dicere solemus: die einen fielen, die andern wurden lebendig gefangen genommen.

§. 5. *μεταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου*] Utrumque oppidum inter Phthiotim et Pelasgiotim situm non longe abest a Narthacio monte, neque longe a Pharsalo. Plut. Ages. XVI: *ἔστησε τρόπαιον ὑπὸ τῷ Ναρθακίῳ*.

τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ] Cf. Plut. l. d.: *καὶ τὴν νίκην ὑπερηγάπησεν ἐκείνην, ὅτι συστησάμενος ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τούτῳ μόνῳ τοὺς μέγιστον ἐφ' ἱππικῇ φρονοῦντας ἐκράτησεν*.

σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ] Conferre iuvabit Cyrop. IV, 5, 49: *τοὺς δ' ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδοίημεν*. In Hellenicis pro *ἐμηχανήσατο* legitur *ξυνέλεξεν* et *ἔμεινε* pro *κατέμεινε*. — De attractione *σὺν ᾧ* et de traiecto *ἱππικῷ* v. Rost. §. 99, 10. et 8. in us. schol. p. 468. Kühner. §. 787, 2. in us. schol. §. 332, 8. Cyrop. II, 4, 17: *ὁπότε δὲ σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχοις δυνάμει*.

τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη] Achaici Phthiae montes, qui porriguntur inter Phthiotas et Lamienses, non Oetaei montes, ut opinatur Sauppius. Inspicias chartam Graeciae ab O. Müllero descriptam.

τὰ Βοιωτῶν ὅρια] Genitivis, qui sint loco attributi, quod vocant, plerumque addi articulum docent grammatici. V. Rost. §. 98. not. 2. Kühner. §. 495. Sed *τὰ Βοιωτῶν ὅρια* unam efficiunt notionem, tanquam scriptum esset *τὰ Βοιωτικὰ ὅρια*, neque genitivus *Βοιωτῶν*, quum de aliorum finibus nemo facile cogitare possit, magnum habet momentum, quod si haberet, articulo carere non possemus.

§. 6. *Αἰνιᾶνας*] *Αἰνίας*, oppidi Thessalii ad Cyphum montem siti, incolae.

Λοκροὺς ἀμφοτέρους] Locros Ozolas et Opuntios, id quod apparet ex Hellen. IV, 2, 7.

ἐκ τοῦ φανεροῦ] aperte, *vor ihren Augen*. Hellen. VI, 5, 16: *ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ τὴν μάχην ποιεῖσθαι*, i. e. iusto proelio et aperto Marte.

ἀντιπαρέταττε] Hoc verbum, ubi non habet obiectum, media forma poni solet. Supra

Κορινθίους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοέας καὶ Λοκροὺς ἀμφοτέρους, οὐδὲν ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιπαρέταττε, Λακεδαιμονίων μὲν ἔχων μόραν καὶ ἥμισυ, τῶν δ' αὐτόθεν συμμάχων Φωκέας καὶ Ὀρχομενίους μόνους, τό τ' ἄλλο στράτευμα, ὅπερ ἠγάγετο αὐτός. καὶ οὐ τοῦτο 7
λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους, πολὺ δὲ χείρονας ἔχων ὅμως συνέβαλεν· εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν

§. 6. Ἀργείους interseruit Zeun. ex Hellen. et Aristid.; habent etiam A. B. Vict. — G. Ald. Iunt. μόρον; Reuchl. μόρων. — Cast. Bas. II. ἠμέλησεν. — τό τ' ἄλλο cum Leoncl. Steph. Hutch. dedit Schneid. pro vulg. τὸ δ' ἄλλο, quod cum Weiskio male retinuit Baumg.

§. 7. συνέβαλεν, quod pro vulg. συνέβαλλεν restituit Hutch., habent A. B. C. G. H. Reuchl. Cast. Hal. Bas. I.

I, 30. Hellen. III, 4, 22. al. H. l. facillime intelliguntur quae in seqq. participii ἔχων obiectum efficiunt: Λακεδαιμονίων μόραν καὶ ἥμισυ κτλ.

μόραν] Ex Lycurgi instituto Spartanorum pedites et equites in sex μόρας erant divisi. V. Remp. Lac. XI, 4.

αὐτόθεν] illius regionis, i. e. Boeotiae. De αὐτόθεν pro αὐτόθι posito v. ad Oec. XX, 11. ὁ ἄνωθεν θεός.

τό τ' ἄλλο στράτευμα, ὅπερ — αὐτός] Obiter tantum his verbis significatur non minima pars copiarum, quae singulatim recensentur Hellen. IV, 3, 15. Quum enim non tam historicum quam laudatorem in scribendo hoc libello agat Xenophon, rem ea ratione, quae laudibus Agesilai esset commodissima, quanquam non violata veritate, narrare, quam pugnantium numerum copiose referre maluit.

§. 7. λέξων ἔρχομαι] i. q. λέξειν μέλλω. Anab. VII, 7, 17: ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοηθήσοντες τούτοις, i. e. μέλλομεν βοηθήσειν, nam iam aderant. Hellen. III, 2, 6: ἦλθον ἐπισκεψόμενοι — καὶ — ἐροῦντες. Plat. Theaet. p. 180. C: ὅπερ ἦα ἐρῶν. Phaed. p. 100. B: ἔρχομαι γὰρ δὴ ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι, quae idem significant ac ἔρχομαί σοι ἐπιδειξόμενος. Locutiones Herodoto frequentissimae sunt ἔρχομαι ἐρέων, ἔρχομαι φράσων. De verbis eundi a Latinis et Francogallis similiter usurpatis tirones etiam non moniti cogitabunt.

πολὺ μὲν — πολὺ δὲ] De hac anaphora v. Oecon. VII, 5. IX, 13. De sententia compares Hellen. IV, 3, 15: Πελτασταί γε μὴν πολλῷ πλέονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου· ἱππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος, quibus verbis non plane congruere videntur, quae leguntur paullo infra §. 9: ἑώρων δὲ κτλ.

ἔχων] i. e. καίπερ ἔχων. V. ad Oecon. XV, 3. Solet autem ὅμως arcte cum participio coniungi. Comment. II, 1, 4: ἔνια (ζῷα) δυσωπούμενα ὅμως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγεῖν ἀγόμενα πρὸς τὸ δέλεαρ ἁλίσκεται. Symp. II, 15: ὡς καλὸς ὁ παῖς ὢν ὅμως σὺν τοῖς σχήμασιν ἔτι καλλίων φαίνεται. VIII, 34. Oecon. XVI, 5. Nonnunquam ὅμως antecedit participium. Cyrop. VIII, 2, 21: καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες τοσαῦτα οὔτε ἐσθίουσιν. Cf. de εἶτα et ἔπειτα ad Oecon. II, 4.

ταῦτα] pro τοῦτο positum videtur. V. Kühner. §. 423. not. in us. schol. §. 241. not. 3.

τ' ἂν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῆ κινδυνεύοντα· ἀλλὰ μᾶλλον τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων παρεσκευάσατο, ὥπλισέ τε οὕτως, ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικᾶ φαίνεσθαι.
8 ἐπεμελήθη δ', ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσοιντο ὑποφέρειν. ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν, πρὸς οὕστινας δέοι, μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονεικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν, ὡς πᾶσι πολλὰ κἀγαθὰ ἔσοιτο,

Vict. πλῆθος οὐδὲν ἧττον. — A. B. Reuchl. Dind. I. ὥπλισέν τε. — Arist. (Guelf.) bis πάντα. — Iunt. Ald. φοινικῇ; alii vel φοίνικα, vel φοινικὰ; φοινικᾶ dedit Schneid. cum Vict. Reuchl. Steph. I. et Leoncl.

§. 8. Steph. I. Leoncl. Wels. δυνήσαιντο. — πρὸς cum Reuchlino addidit Cast. — Vulg. ἀνθρώπων correxit Weisk.; Iacobs. in additam. ad Athen. p. 33. pro ἀνθρώπους coni. ἄν.

ταῦτα est idem fere, quod τοιοῦτόν τι. Sed quae sit vis huius ταῦτα ut melius intelligatur, adduntur statim: εἰ ἐπαινοίην κτλ.

εἰκῆ] sine iota scribendum, ut est in B. G. et in editionibus Schneideri, Weiskii, Baumgartenii, Dindorfii I., Sauppii. V. Buttm. gr. max. II. p. 266. Kühner. §. 364. η. et not. 8.

τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι] V. ad Oecon. IV, 21.

ὡς — φαίνεσθαι] Particulam ὡς effectum significantem non solum in locutionibus ὡς εἰπεῖν, ὡς συντόμως εἰπεῖν et similibus, sed etiam alibi iungi cum infinitivo recte monuit Sauppius ad Comment. III, 8, 10. et ad Hier. X, 1: περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς, quae verba sic interpretatur: quod efficere possit, ut aliquis non incurrat in odia hominum. Anab. I, 8, 10: εἶχον δὲ δρέπανα — ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, ubi Krügerus ex uno ms. Etonensi scripsit διακόπτοιεν. ὡς διακόπτειν est: ut persecare possent.

φοινικᾶ] Nullibi φοινικός reperi in Xenophonte, saepiuscule φοινικίδα, ut in Lac. Rep. XI, 3: στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα καὶ χαλκῆν ἀσπίδα. Sed φοίνιξ dicitur puniceus color ab Homero inde, et locus plane similis est in Cyrop. VI, 4, 1: ὥστε ἤστραπτε μὲν χαλκῷ, ἤνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά. Quare aut scribendum h. l. φοινικᾶ, quod feci, aut, quod malim, φοινικίδα. SCHNEIDERUS.

§. 8. ὅπως — δυνήσοιντο] Accedere poterat ἄν. Rost. §. 122, 10. b. in us. schol. p. 521. Kühner. §. 775 sq. in us. schol. §. 330, 4.

ὡς — ἔσοιτο, εἰ — γίγνοιντο] Haec verba, si oratio non obliqua esset, sic essent componenda: ἔσονται, ἐὰν — γίγνωνται.

ἐκ τῶν τοιούτων] Philelphus: eiusmodi. Sed τοιούτων neutrius generis est, non masculini. Verte: post, sive

εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο, νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπους προθυμότατα τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ 9
μέντοι οὐκ ἐψεύσθη. διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο οἵαπερ οὐκ ἄλλη τῶν ἐφ' ἡμῶν. συνῄεσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν τοῖς Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα ἰσομάχους, σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς. εἶχε δὲ ὁ Ἀγησίλαος μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ, Ὀρχομένιοι δὲ ἔσχατοι ἦσαν αὐτῷ τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι

§. 9. Ald. Iunt. om. οὐκ ante ἄλλη. — Κηφισοῦ pro Κηφισσοῦ ex G. H. Ald. Iunt. Reuchl. scripsit Schneid.; Reuchl. om. τοῦ ante Κηφ. — Vict. post ἑώρων δὲ addit πάντες et delet τε, quod Zeun. mutat in γε; Reuchl. τὰς φάλαγγάς τε; Zeun. maluit τάς γε φάλ. — Vulg. ἰσομάλους cum Sturz. Baumg. in ἰσωμάλους mutavit, cum Hutch. Bach. Dind. I. in ἰσοπάλους; ἰσομάχους, quae est coniectura Leonclavii, cum Dind. II. receperunt seqq. edd.

propter eas res. V. Cyrop. III, 2, 41: Τότε μὲν δή, ὥςπερ εἰκός, ἐκ τοιούτων ἀπεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις. Cf. V, 4, 17: ἐν γὰρ τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ ἐκπονεῖν ἐθέλουσι. III, 3, 58: ἐν τῷ τοιούτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται, i. e. in tali rerum statu. Articulus ante ἀνθρώπους omissus est, quia sententia huius loci, id quod vel patet ex infinitivo praesentis μάχεσθαι, est generalis. Rost. §. 98, 6. in us. schol. p. 378.

§. 9. οὐκ ἄλλη τῶν] Apophthegm. Lacon. p. 107: ἐνίκησε — τὴν μεγίστην μάχην, ὥς φησι Ξενοφῶν, τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων. Xen. Hellen. IV, 3, 16: οἵα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. Haec pugna ad Coroneam commissa est a. 394. a. Chr.

Κορώνειαν] Strab. IX, 2: ἡ μὲν οὖν Κορώνεια ἐγγὺς τοῦ Ἑλικῶνός ἐστιν ἐφ' ὕψους ἱδρυμένη.

Κηφισοῦ] Strab. ibid.: (Κηφισὸς) διὰ τῆς Ὀρχομενίας καὶ τῆς Κορωνιακῆς εἰς τὴν Κωπαΐδα λίμνην ἐξίησι.

ἑώρων δὲ] Se illi pugnae interfuisse Xenophontem ipse auctor est in Anab. V, 3, 6: ὅτε ἀπῄει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν —, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι μετ' Ἀγησιλάου ἐν Κορωνείᾳ. Plut. Ages. XVIII. Diog. Laert. II, 51.

ἰσομάχους] Vulg. ἰσομάλους alibi nusquam reperitur; neque verum est quod dicunt, defendi hoc vocabulum analogia nominis ἀγχώμαλος. Nam qua ratione ἄγχι et ὁμαλός componantur, clarum est; qua ἴσος et ὁμαλός, non intelligitur. Hutchinsoni coniectura nititur Zonara, vol. II. p. 1126: ἰσοπαλῆ· ἐν κλήρῳ ἴσα· πάλος γὰρ ὁ κλῆρος. De re v. ad §. 7. πολὺ μὲν — πολὺ δέ.

τὸ δεξιὸν — τὸ εὐώνυμον] sc. κέρας.

αὐτῷ — αὐτοῖς] De his dativis v. Matth. §. 387. Rost. §. 105, 2. 2). in us. schol. p. 404. addit. Kühner. in us. schol. §. 284. 10). a).

οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι] Hellen.

10 δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν
σιγὴ πολλὴ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων· ἡνίκα δὲ ἀπεῖχον ἀλλή-
λων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε
ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων, ἀντεξ-
έδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος ὧν Ἡριππίδας
11 ἐξενάγει. ἦσαν δ' οὗτοι τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρα-
τευσαμένων καὶ τῶν Κυρείων τινὲς καὶ Ἴωνες δὲ καὶ Αἰο-
λεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι ἐχόμενοι. καὶ πάντες οὗτοι τῶν
συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο, καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι
ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέ-

§. 10. Vict. om. *πολλή*. — Hellen. *ἐπ' ἀμφοτέρων ἦν*. — A. B. *ὡς Ἡριπίδας*.

§. 11. *οὗτοι* pro *αὐτοὶ* scripsit Dind. II. — Edd. vett. *Κυριείων*. — A. B. *συνεισδραμόντων*. — Vulg. *ἐγίνοντο* ex Hellen. et Iunt. Reuchl. correxit Zeun. — Hellen. *ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς*. — *μέντοι* pro *μὲν* ex Hellen. Iunt. Steph. dedit Weisk. —

IV, 3, 16: *οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιὸν εἶχον, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον*, quae verba Dindorfius ex nostro loco mutavit, sed iniuria.

§. 10. *συνιόντων*] Cyrop. III, 3, 54: *ἰόντων (sc. τῶν στρατιωτῶν) εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, — δυνήσεταί τις — ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι*. V. ad Oecon. XX, 20.

τέως — ἡνίκα] V. ad §. 2.

ὡς — τριῶν] circiter trium. Anab. I, 6, 1. *ὡς δισχιλίων ἵππων*.

ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει] *οἱ ξένοι, ὧν Ἡριππίδας ἡγεῖτο*. SAUPPIUS. Erant autem Lacedaemoniorum *ξεναγοί* non solum *οἱ τῶν ξένων ἡγούμενοι* (Hesych. s. v.), sive *οἱ ἄρχοντες τῶν μισθοφόρων* (Suidas s. v.), sed etiam, qui conductitias copias ex variis regionibus adducerent. V. Hellen. V, 1, 33: *διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς ἐς τὰς πόλεις*. Cf. III, 5, 7. V, 2, 7. Atque his peregrinis ab Herippida conductis adiunxit Agesilaus, ut ex iis, quae statim sequuntur, intelligitur, quosdam eorum, qui de Cyri minoris exercitu Xenophontem in Graeciam secuti erant. Neque vero omnes h. l. intelligi *Κυρείους*, qui, postquam Thimbroni erant traditi (Anab. VII, 8, 24. Hellen. III, 1, 6.), Hellespontum traiecerant, docent vel ipsa verba *τῶν Κυρείων τινές*. Fuerunt, opinor, qui pugnare mallent in ordinibus conductitiorum militum, qui eiusdem essent civitatis vel gentis. Sed plurimae illorum parti etiam in hac pugna praefuisse Xenophontem, non est, quod neges cum Krügero de vita Xenoph. p. 22., aut cum Heilandio, qui frustra relegat ad Hellen. IV, 3, 17. Non otiosum spectatorem, sed actuosum socium pugnae Coronensis se praebuisse Xenophontem testatur Plutarchus Agesil. XVIII: *καὶ παρῆν αὐτὸς τῷ Ἀγησιλάῳ συναγωνιζόμενος, ἐξ Ἀσίας διαβεβηκώς*. Num vero melius Agesilaum tunc adiuvare poterat, quam fortissimis tot periculorum sociis praefectus? Nec dubitandum arbitror, quin, qui Hellen. III, 2, 7. dicitur *ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς*, sit idem Xenophon, quod, ut vidit Weiskius, vel inde colligas, quod nomen hominis reticetur. Noli igitur mirari, neque ipsius Xe-

ξαντο τοὺς ἀμφ' Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα. κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἰσί. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς τῷ Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἐχώρουν ἐῤῥωμένως. ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον 12 μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφιλόγως, οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα· ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας

Hellen. τοὺς περὶ Ἀγησίλαον. — Articulum ante Θηβαῖοι Dind. in ed. I. ex Hellen. addidit, in II. delevit. — Hellen. ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. — Weisk. ex Hellen. IV, 3, 18. scribi voluit συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐῤῥωμένως.

§. 12. G. om. μὲν, deinde dat τοῖς ὄπισθεν. — Hellen. εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως. — Ald. Iunt. marg. Steph. παρεῶντι.

nophontis, neque eorum, quibus praefuit in pugna, ullam fieri mentionem.

§. 11. ἦσαν δ' οὗτοι — Ἑλλησπόντιοι] Aliter Hellen. IV, 3, 17: ἀντεξέδραμον — ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες, καὶ Αἰολεῖς, καὶ Ἑλλησπόντιοι· καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο. Videntur igitur Iones, Aeoles et Hellespontii Herippidae imperio non prius subiecti esse, quam ad impetum faciendum ille mitteretur. Sed neutro loco haec res accurate et perspicue narratur.

ἐχόμενοι] vicini Aeolibus. Anab. I, 8, 9: ἐχόμενοι δὲ τούτων γεῤῥοφόροι. Cyrop. VII, 1, 9: ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων.

ἐστεφάνουν] De victoribus coronis ornatis cf. I, 27. VI, 3.

ὅτι Θηβαῖοι κτλ.] Plutarch. Ages. XVIII: οἵ τε Θηβαῖοι ταχὺ τοὺς Ὀρχομενίους ἐτρέψαντο καὶ τοὺς Ἀργείους ὁ Ἀγησίλαος.

ἐξελίξας] evolvere, explicare exercitum. Cf. potissimum Cyrop. VIII, 5, 15.

πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἐχώρουν ἐῤῥωμένως] Plutarchus ibid. sub fin.: οὐ μὴν ἐτρέψαντο, ἀλλ' ἀπεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, μέγα τῇ μάχῃ φρονοῦντες, ὡς ἀήττητοι καθ' αὐτοὺς γεγονότες.

πεφευγότας] qui post fugam substiterunt. Inde πρός cum dativo.

§. 12. μὲν — οὐ μέντοι γε] non tamen. Cyrop. I, 4, 10: δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενός. Anab. II, 3, 9: Δοκεῖ μὲν καὶ ἐμοὶ ταῦτα, οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ. Kühner. §. 698. a. Ceterum leniter his verbis reprehendi Agesilaum bene monet Dindorfius.

ἐξὸν] De nominativo absoluto v. ad Oecon. XX, 11.

παρέντι — ἑπομένῳ] V. ad Oecon. XI, 6. De participiis ἀσυνδέτως adiunctis v. ad Oecon. XIX, 15. et quae egregie explicat de hoc usu Kühnerus ad Comment. I, 1, 18. H. l. utriusque participii diversa est temporis ratio.

ἑπομένῳ χειροῦσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέῤῥαξε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία παρῆν, οὐ μὴν οὐδὲ σιγή, φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη, οἵαν ὀργή τε καὶ μάχη παράσχοιτ' ἄν. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.
13 ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν νίκη σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσηνέχθη πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδο-

Reuchl. ἑπομένως. — Ald. Iunt. Steph. I. συμβάλλοντες. — G. pro ἀσπίδας habet φάλαγγας, sed a rec. m.; ἀσπίδας om. Ald. (ubi inter τὰς et ἐωθοῦντο vacuum spatium est vel septem vocabulorum), Iunt. Reuchl., sed habet etiam Longin. Sect. XIX. περὶ ὕψους; in A. et B. inter τὰς et ἀσπίδας est lacuna septem vel octo litterarum. — Schaef. (in Praefat. ad Anacreontica p. XIII.) ἐώθουν ante ἐωθοῦντο inserendum putaverat; postmodum in Ind. ad Eurip. Hec. Porsoni p. 130. emendavit: ἐμάχοντο, ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἀπέκτειναν, ἀπέθνησκον; idem praeter vocabulum ἀσπί-

τοὺς ὄπισθεν] novissimum agmen.

συνέῤῥαξε] Hesychius: συῤῥάσσει, συμπίπτει. Pollux: συνέπιπτον, συνεῤῥάγησαν, εἰς χεῖρας ἦλθον, συνῆψαν τὴν μάχην. Plut. XVIII: ἡ μὲν οὖν πρώτη σύῤῥαξις οὐκ ἔσχεν ὠθισμόν. Thucyd. VIII, 90: ἄδηλον ὄν, ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυῤῥάξουσι.

ἐωθοῦντο — ἀπέθνησκον] Schaeferus ineptum censere videtur, quum Agesilaus hostes, non hostes Agesilaum adorti dicantur, ὠθεῖσθαι dici Agesilaum, priusquam ὠθεῖν dictus esset. Quod iudicium Dindorfius egregie ita confutat, ut dicat praeclare demonstrare Xenophontem, quam arduam et periculorum plenam rem aggressus esset Agesilaus. „Irruit", inquit, „adversa fronte in Thebanos: collatisque scutis non pellebant primo, sed ipsi pellebantur, denuo invadebant, caedebant, cadebant. Quippe contulerant illi quidem scuta hac mente, ut pellerent hostem, at prius ipsi ab irruentibus, erant enim οἱ διαπίπτοντες, pellebantur, donec rursum redirent". Cum hoc loco, quem Longinus laudat propter sublimitatem, comparat Stephanus Cyrop. VII, 1, 38: Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες καὶ προςπεσόντες ἐμάχοντο, ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο, et §. 40: Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων, φευγόντων, διωκόντων, κρατούντων, κρατουμένων.

οὐ μὴν οὐδὲ] nequaquam clamor, neque vero silentium. Kühner. §. 696, 3. b. Hart. §. 987.

§. 13. σὺν Ἀγησιλάῳ] Hellen. Ἀγησιλάου. *Der Sieg war mit ihm.* Similiter ἢν οἱ θεοὶ ὥςπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, Cyrop. V, 4, 37. Anab. III, 1, 21: ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν — ἔσονται.

σὺν τοῖς ὅπλοις] Supplices arma abiicere solebant.

ὑπὸ τῷ ναῷ] Plutarch. Ages. XIX: ὅσοι μέντοι τῶν πο-

ἥκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ τῷ ναῷ εἶσι, καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ὅποι βούλοιντο ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴα, καὶ προπέμψαι ἐπέταξε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς, ἔςτε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο. ἐπεί γε μὴν ἔληξεν ἡ μάχη, 14
παρῆν δὴ θεάσασθαι, ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις, τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μετ' ἀλλήλων, ἀσπίδας δὲ διατεθρυμμένας, δόρατα συντεθραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ

δας plura alia excidisse opinatur.

§. 13. Hellen. IV, 3, 20: ἐπεὶ δὲ (idem Vict.) — ἐγεγένητο — προςενένηκτο — ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις. — νεῷ ex Hellen. scripserunt Zeun. Schneid. Weisk. Baumg. — Reuchl. ὅπου βούλοιντο; Hellen. ᾗ βούλοιντο et ἐκέλευσε, quod recepit Dind. I. — Zeun. malebat ἱππέας. — Reuchl. ἐν τῷ ἀφανεῖ. — Cum Weiskio Schneid. maluit γένοιντο.

§. 14. Vict. ἐπ' ἀλλήλων. — Reuchl. ἀσπίδας δὲ διατεθραυσμένας, ἐγχειρίδια.

λεμίων εἰς τὸ ἱερὸν κατέφυγον, πάντας ἐκέλευσεν ἀφεθῆναι· πλησίον γὰρ ὁ νεώς ἐστιν ὁ τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς. Baumgartenius affert Pausan. IX, 34: πρὶν ἐς Κορώνειαν ἐξ Ἀκαλκομενῶν ἀφικέσθαι, τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς ἐστι τὸ ἱερόν· καλεῖται δὲ ἀπὸ Ἰτωνίου τοῦ Ἀμφικτύονος, καὶ ἐς τὸν κοινὸν συνίασιν ἐνταῦθα οἱ Βοιωτοὶ σύλλογον.

παντοίοις ὅπλοις] Plutarch. Ages. XVIII: πολλὰς δὲ διὰ τῶν ὅπλων δεξάμενον εἰς τὸ σῶμα πληγὰς δόρασι καὶ ξίφεσι, μόλις ἀνήρπασαν ζῶντα.

οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου] Nep. Ages. IV: „Huius victoriae vel maxima fuit laus, quod, quum plerique ex fuga se in templum Minervae coniecissent quaerereturque ab eo, quid his fieri vellet, etsi aliquot vulnera acceperat eo proelio et iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit irae religionem et eos vetuit violari."

ἱππεῖς] Supra §. 3. ἱππέας. De forma in εῖς apud Xenophontem non rara v. Kühner. ad Comment. II, 3, 14.

ἐγένοντο] Hoc rem factam perhibet, γένοιντο voluntatem praecipientis. BAUMGARTENIUS.

§. 14. παρῆν δὲ θεάσασθαι κτλ.] Poeticum quodammodo impetum spirant haec verba, quare laudantur ab Eustathio ad Hom. Il. X, 298. p. 805, 62. Rom., sed memoriter, ut solet, hunc locum sic exhibet: ἐπεὶ δ' ἔληξεν ἡ μάχη, παρῆν ἰδεῖν τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους, δόρατα παρατεθραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ κολεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δὲ σώμασιν ἐμπεπηγότα. Aliter etiam haec refert Victorianus Homeri scholiasta apud Heyn. vol. VI. p. 626.

αἵματι πεφυρμένην] Cf. Homer. Od. IX, 396: αὐτὰρ ὁ μοχλὸν ἐξέρυσ' ὀφθαλμοῖο πεφυρμένον αἵματι πολλῷ.

συντεθραυσμένα] Alibi τεθραυμένος. V. Lob. ad Soph. Ai. v. 704. p. 322. ed. II.

κολεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν σώμασι, τὰ δ' ἔτι μετὰ
15 χεῖρας. τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ, συνελκύσαντες τοὺς [ἐκ] τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος, ἐδειπνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμήθησαν· πρωῒ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καὶ τρό-

κολεῶν dederunt Reuchl. Eustath. Dind.; vulg. κουλεῶν; cf. Cyrop. I, 2, 9. — σώμασι pro σώματι dedit cum Eustath. et Phil. Hutch.

§. 15. Quae vulgo leguntur τῶν πολεμίων spuria censent Schneid. et Dind.; Weisk. coni. τοὺς ἐκ τῶν πολεμίων νεκροὺς; Iacobs. in additam. ad Athen. p. 115. τῶν ἀπολομένων; Dind. τῶν πολιτῶν, quod placet Sauppio. — Pro φάλαγγος Ernest. propo-

μετὰ χεῖρας] Hanc elocutionem notat Sauppius ut rariorem. Affert Thucyd. I, 138. Arrian. Ven. XXI, 1. Herod. VII, 16.

§. 15. συνελκύσαντες τοὺς [ἐκ] τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος] Polyaen. II, 1, 23: κελεύσας οὓς δύναιντο γνωρίσαι Σπαρτιάτας νεκρούς, ἐπαμησαμένους κόνιν ἀποκρύψαι, confirmare videtur Dindorfii coniecturam, nam Σπαρτιᾶται erant πολῖται. Neque Plutarch. Ages. XIX., qui Xenophontem in rebus enarrandis plerumque, in verbis eligendis saepe, et hoc quoque loco, sequitur, hostium cadavera commemorat, sed Lacedaemoniorum. Dicit enim: οὐ πρότερον ἐπὶ σκηνὴν ἀπῆλθεν ἢ φοράδην ἐνεχθῆναι πρὸς τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς νεκροὺς ἰδεῖν ἐντὸς τῶν ὅπλων συγκεκομισμένους. At perperam Heilandius censet ea ratione, qua cum hoc enuntiato sequens ὅσοι μέντοι τῶν πολεμίων — κατέφυγον, coniungatur, probari, de mortuis hostibus locum esse intelligendum, quum potius verba ὅσοι μέντοι τῶν πολεμίων satis perspicue prodant ante non de hostibus sermonem fuisse. Iam vero si ipsam rem spectamus, qui vulgatam lectionem defendunt, dicunt Agesilaum, quia victoria esset dubia, cadaveribus comportatis hostes, ut sepulturam suorum peterent, voluisse cogere. At, qualis a Xenophonte describitur, victoria nequaquam fuit dubia, neque timendum erat, ne hostes plane fugati, numero admodum deminuti et animis vehementer repressi proelium redintegrarent. Nullo igitur modo intelligitur, quo consilio Agesilaus hostium cadavera, quae in eius potestate erant, comportari iusserit. Quaeritur autem, num aptum sensum praebeat hic locus, si intelligimus Lacedaemoniorum cadavera. Paullo ante dictum est: παρῆν δὲ θεάσασθαι, ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις —, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μετ' ἀλλήλων. Iam igitur, cum sepeliendi essent mortui, amici ab hostibus erant segregandi et extrahendi. Inde simul cognoscitur deesse in Hellenicis verba συνελκύσαντες — φάλαγγος, propterea quod ibi omissa sunt antecedentia ἔνθα συνέπεσον — μετὰ χεῖρας, quippe quae, ut encomio optime convenientia, sic ab historico libro essent aliena. Quae quum ita sint, cum Weiskio rescripsi: τοὺς ἐκ τῶν πολεμίων νεκρούς, quae emendatio cur Schneidero visa sit dura, non video. Vocula ἐκ deleta esse videtur a librario, qui ignorabat illum praepositionis usum,

παιον ἵστασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ, καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ᾽ ἐποίουν· 16
οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκα, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτως δὴ αἵ τε σπονδαὶ γίγνονται, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει, ἑλόμενος

suit φάραγγος. — Γῦλιν, monente Schneidero, dederunt recc. edd. ex Hellen. pro vulg. Γῦλον.

§. 16. Vulg. οὕτω δή; A. B. Reuchl. οὕτως δή. — Ald. Steph. Weisk. Schneid. Baumg. γίνονται. — Verba ἑλόμενος — ἄρχεσθαι Schneid. alieno loco apposita et supra I, 36. fin. reponenda censet.

de quo v. ad §. 2: παραπέμπει — τὸ ἀπὸ τοῦ προηγημένου στρατεύματος ἱππικόν.

εἴσω φάλαγγος] intra castra. Ita de rep. Lac. XII, 3. ἔξω τῆς φάλαγγος, i. e. extra castra. Plutarch. Ages. XIX: καὶ τοὺς νεκροὺς ἰδεῖν ἐντὸς τῶν ὅπλων συγκεκομισμένους.

παρατάξαι] ut Plutarch. indicat, βουλόμενος ἐξελέγξαι τοὺς Θηβαίους, εἰ διαμαχοῦνται.

τῷ θεῷ] Apollini, cui carmen ἐπινίκιον canebatur. Ita etiam Manso V. III. P. II. p. 195. Sc. propter templum Delphicum, in cuius vicinia victoria parta est. BAUMGARTENIUS.

στεφανοῦσθαι — αὐλεῖν] Ex locis, quos Baumgartenius ad Plutarch. Ages. XIX. congessit, huc maxime pertinet Plut. Lyc. XXII: ἤδη τε συντεταγμένης τῆς φάλαγγος αὐτῶν καὶ τῶν πολεμίων παρόντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τήν τε χίμαιραν ἐσφαγιάζετο, καὶ στεφανοῦσθαι παρήγγειλε πᾶσι, καὶ τοὺς αὐλητὰς αὐλεῖν ἐκέλευε τὸ Καστόρειον μέλος, ἅμα δ᾽ ἐξῆρχε ἐμβατηρίου παιᾶνος, et quae sunt in Instit. Lac., quae Plutarchi nomen gerunt: καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν καὶ θαῤῥαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χοροῖς καὶ πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις.

§. 16. ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι] Plutarch. Ages. XIX: ὡς δ᾽ ἔπεμψαν οἱ πολέμιοι νεκρῶν ἀναίρεσιν αἰτοῦντες, ἐσπείσατο. Nic. VI: κατὰ νόμον τινὰ καὶ συνήθειαν ἐδόκουν οἱ νεκρῶν ὑποσπόνδων λαβόντες ἀναίρεσιν ἀπολέγεσθαι τὴν νίκην· καὶ τρόπαιον ἱστάναι τοὺς τούτου τυχόντας οὐκ ἔνθεσμον ἦν· νικᾶν γὰρ τοὺς κρατοῦντας, μὴ κρατεῖν δὲ τοὺς αἰτοῦντας, ὡς λαβεῖν μὴ δυναμένους. Iustin. VI, 6: „Archidamus per praeconem corpora interfectorum ad sepulturam poscit: hoc est enim signum apud Graecos victoriae traditae." — Infinitivus θαψαι verbis ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες additur per epexegesin, i. e. ad sepeliendum. Matth. §. 532. c. Rost. §. 125, 7. Kühner. §. 642. e. Hart. §. 1017.

οὕτως] ante consonantem. V. ad Oecon. I, 9.

Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει] Relicto exercitu, cui Gylim praefecerat, Delphos profectus est, ubi vulnera sua curaret, et decimam praedae in Asia factae partem Apollini consecraret; inde navi domum rediit. Hellen. IV, 3, 21. Plutarch. l. d. Cf. ad I, 34. adnotata.

ἑλόμενος κτλ.] Nep. IV: „Agesilaus opulentissimo regno

ἀντὶ τοῦ μέγιστος εἶναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἴκοι τὰ νόμιμα μὲν ἄρχειν, τὰ νόμιμα δὲ ἄρχεσθαι.

17 *Ἐκ δὲ τούτου κατανοήσας τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, Κόρινθον δὲ προςειληφότας, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύει ἐπ' αὐτούς· καὶ δῃώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ τὰ στενὰ εἰς Κόρινθον, αἱρεῖ τὰ ἐπὶ τὸ Λέχαιον τείνοντα τείχη· καὶ ἀναπετάσας τῆς Πελοποννή-*

§. 17. *κατανοήσας* pro vulg. *κατανοήσαντες* cum A. B. H. G. Phil. Brod. Hal. Cast. Bas. II. marg. Steph. II. scripsit Hutch. — Pro *κατὰ τὰ στενὰ* Hellen. IV, 4, 19. legitur *κατὰ Τεγέαν*, quod Dind. mutavit in *κατὰ Τενέαν*. — Vulg. *Ὑακίνθινα*; Reuchl. *Ὑακίνθεια*; *Ὑακίνθια*, quod est in G., dedit cum Phil. Leoncl. Stephan. II. Hutch.

praeposuit bonam existimationem, multoque gloriosius duxit, si institutis patriae paruisset, quam si bello superasset Asiam." Nepos, qui hoc loco narrata iis adiicit, quae supra I, 36. relata sunt, sententiarum, quas transcripsit, ordinem non curavit. Quare non est, quod transponenda iudicemus haec verba, quae apte claudunt narrationem earum rerum, quae ex Asia Agesilaum revocaverant, feliciter profligatarum.

ἀντὶ τοῦ μέγιστος εἶναι] non *μέγιστον*. Symp. V, 5: *διὰ τὸ ἐπιπόλαιοι εἶναι.* Rost. §. 127. in us. schol. p. 509. Kühner. §. 645, 3. in usum schol. §. 307, 2. Hart. §. 1023.

τὰ νόμιμα] De accusativo v. Matth. §. 424. Rost. §. 104, 8. in usum schol. p. 394. addit. 3. Kühner. in us. schol. §. 282, 3.

§. 17. *Κόρινθον*] De bello Corinthiaco, quod gestum est a. 393. a. Chr., v. Hellen. IV, 4 sqq. Plutarch. Ages. XXI sq.

κατὰ τὰ στενὰ] Si in Hellenicis recte emendaverunt *κατὰ Τενέαν*, h. l. angustiae intelligi videntur, quas Pausan. II, 5, 3. *πύλην Τενεατικήν* nominat. Dicit enim: *Ἐκ δὲ τοῦ Ἀκροκορίνθου τραπεῖσι τὴν ὀρεινὴν πύλη τέ ἐστιν ἡ Τενεατικὴ καὶ Εἰληθυίας ἱερόν· ἑξήκοντα δὲ ἀπέχει μάλιστα στάδια ἡ καλουμένη Τενέα.* Cf. Steph. Byz.: *Τενέα, κώμη Κορίνθου, κεῖται μεταξὺ Κορίνθου καὶ Μυκήνης.*

τὰ ἐπὶ τὸ Λέχαιον τείνοντα τείχη] Hellen. IV, 4, 19: *αἱρεῖ τὰ ἀνοικοδομηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τείχη*, quae eadem §. 7. dicta sunt *τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη.* Plutarch. Ages. *τὰ μακρὰ τείχη.* Harpocratione teste *τὸ Λέχαιον* erat *ἐπίνειον Κορινθίων.*

οὕτως] etiam antecedente participio, introducit apodosin. V. ad Oecon. IX, 6. XXI, 7.

εἰς τὰ Ὑακίνθια] Hoc festum Spartanorum celeberrimum Amyclis quotannis per triduum, mense Hecatombaeone, in honorem Apollinis et Hyacinthi a deo occisi sacris, carminibus et solemni pompa celebrabatur. V. Manso, Spart. V. I. P. II. p. 203 sq. Müller. Dor. I. p. 354. Ceterum cum Müllero II. p. 328.,

σου τὰς πύλας οὕτως οἴκαδε ἀπελθὼν εἰς τὰ Ὑακίνθια, ὅπου ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ χοροποιοῦ, τὸν παιᾶνα τῷ θεῷ συνεπετέλει. ἐκ τούτου δὲ αἰσθανόμενος τοὺς Κορινθίους πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ Πειραίῳ σωζομένους, πᾶν δὲ τὸ Πείραιον σπείροντας καὶ καρπουμένους, μέγιστον δὲ ἡγησάμενος, ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις παρεγίγνοντο, στρατεύει ἐπὶ τὸ Πείραιον. ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, 18

§. 18. Cum A. B. G. et edd. vett. Steph. hic et seq. §. *Περαίῳ*, *Περαίου* et bis *Πέραιον*. — Verba *πᾶν δὲ τὸ Πείραιον σπείροντας καὶ καρπουμένους* ex A. H. G. Phil. inseruit Schneid., omisit Dind. II. — G. *παραγίγνοιντο*; B. *ἐγίγνοντο*; Ald. Iunt. *γίγνοντο*; Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. Leoncl. Steph. II. Zeun. *συνεγίγνοντο*; *παρεγίγνοντο*, quod habet etiam A., ex H. dedit Hutch.

Sieversio in Histor. Gr. p. 205. Xenophontem h. l. in errore versatum esse contendit Heilandius, quod ex Plutarch. Agesil. XXI. et Pausan. III, 10. appareat Hyacinthia celebrata esse, quum alteram contra Corinthum suscepisset Agesilaus expeditionem, non quum primam, de qua hic sermo est. Sed equidem Plutarchi verbis: *καὶ τοὺς μὲν οἴκοι χοροὺς καὶ ἀγῶνας ἐπεκόσμει*, certi alicuius anni notam inesse, omnino negandum censeo. Commemoratur quidem paullo ante altera contra Corinthum expeditio, sed illa cum his verbis nulla temporis ratione cohaerent. Facta enim Isthmiorum ab Argivis celebratorum mentione, occasionem arripit Plutarchus referendi, quid iudicaverit Agesilaus de magnis Graecorum, quid de peculiaribus Spartanorum certaminibus; illa inservire, eum putasse, externo tantum splendori vanique honoris studio, haec vel corporibus exercendis et animis corroborandis, vel venerandis diis. Ergo narratur, quid ille sentire et agere solitus sit, non quid fecerit eodem anno, quo iterum contra Corinthum profectus sit. Quare noli unius Pausaniae auctoritati posthabere fidem Xenophontis, qui fuit Agesilai aequalis et amicus. Omittitur autem in Hellenicis haec res, quae, ut in encomio ad depingendos Agesilai mores nonnihil confert, ita ad historicum librum nihil pertinet; non omittitur propterea, quod historia Graeca, ut censet Heilandius, accuratius scripta sit.

χοροποιοῦ] Alibi *χοροστάτης*, sive *χοραγός*.

συνεπετέλει] Verbum *ἐπιτελεῖν* Anab. IV, 3, 13. de rebus sacris dicitur: *ὁ Ξενοφῶν — ἔσπενδε, καὶ — ἐγχεῖν ἐκέλευε, καὶ εὔχεσθαι τοῖς — θεοῖς —, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι*. Cf. Plutarch. Ages. XIX: *καὶ τὴν πομπὴν ἐπετέλει τῷ θεῷ*. Sed *συνεπιτελεῖν* alibi non legitur.

§. 18. *ἐν τῷ Πειραίῳ*] Plures fuerunt in Graecia *Πείραιοι*, dicti *ἀπὸ τοῦ περᾶν*, quod ex portu transitus datur. H. l. intelligendus portus Corinthiorum, ad sinum Crissaeum situs, cui e regione erat *Κρεῦσις*, Thespiensium emporium. V. Weiskii excurs. ad h. l.

ὡς ἐνδιδομένης τῆς πόλεως, ἐξ ἀρίστου μετεστρατοπε-
19 δεύετο πρὸς τὸ ἄστυ· αἰσθόμενος δὲ ὑπὸ νύκτα βεβοη-
θηκότας ἐκ τοῦ Πειραίου εἰς τὴν πόλιν πασσυδίᾳ, ὑπο-
στρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, αἱρεῖ τὸ Πείραιον, ἔρημον εὑ-
ρὼν φυλακῆς, καὶ τά τε ἄλλα τὰ ἐνόντα λαμβάνει καὶ
τὰ τείχη, ἃ ἐνετετείχιστο. ταῦτα δὲ ποιήσας οἴκαδε ἀπε-
20 χώρησε. μετὰ δὲ ταῦτα προθύμων ὄντων τῶν Ἀχαιῶν
εἰς τὴν συμμαχίαν καὶ δεομένων συστρατεύειν αὐτοῖς
εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ ἐπιθεμένων ἐν στενοῖς τῶν Ἀκαρνά-
νων, καταλαβὼν τοῖς ψιλοῖς τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν,
μάχην συνάπτει, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας αὐτῶν, τρό-

A. Dind. II. *μετεστρατοπεδεύσατο*.

§. 19. Ex A. B. H. Reuchl. Dind. *πασσυδίᾳ* dedit pro vulg. *πασσυδί*. — *ἃ ἐνετετείχιστο* ex Hellen., monente Steph., recepit Hutch. pro vulg. *ἀνατετείχιστο*; Ald. habet *ἐκατετείχιστο*; H. Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. *ἀνετετείχιστο*; Leoncl. maluit *ἃ ἀνετετείχιστο*.

ὡς ἐνδιδομένης] tanquam si Corinthus in eo esset, ut se dederet. Kühner. §. 671. b. in usum schol. §. 312, 6. b). Rost. in us. schol. p. 495. not. 4. Matth. §. 568. Buttm. p. 411. not. 5. Hellen. IV, 5, 3. *προδιδομένης*. Illud verbum reperitur etiam infra VII, 6. Hellen. VII, 4, 14. Cf. Baumg. ad Plutarch. Ages. XXV.

ἐξ ἀρίστου] statim post prandium. Rost. §. 110, 1. Kühner. §. 599, 2. Matth. §. 574. s.

§. 19. *πασσυδίᾳ*] Iam Stephanus ad Hellen. IV, 4. 9. haec notavit: „In vet. cod. *πασσυδίᾳ* legitur, quod mihi probatur propter Homericum *πασσυδίῃ*, positum pro *πανσυδίῃ*, ut notant schol. Apud Thucydidem tamen legitur non *πασσυδίᾳ*, nec *πασσυδί*, ut hic, sed *πασσυδεί* cum *ει*, sive *πανσυδεί*. Nam utroque modo ibi scriptum est." — *πασσυδί* est Cyrop. I, 4, 9., ubi v. Bornemannum. Lobeck. ad Phryn. p. 515. Comparari iubet Baumgartenius *πανοικίῃ*, *πανστρατιῇ* (Herod.) et *πανοικησίᾳ* (Thuc.).

ὑποστρέψας] V. ad I, 16.

ἃ ἐνετετείχιστο] Hellen. IV, 5, 5: *ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην, τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος, αἱρεῖ, καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε*. Occurrit *ἐντειχίζειν* etiam IV, 8, 1. Cyrop. III, 1, 27. *φρούρια ἐντειχίζειν*, i. e. exstruere. *ἃ ἀνετετείχιστο* esset: quae restaurata erant. — Amyclaeorum, qui ad celebranda Hyacinthia redibant, cladem (Hellen. IV, 5, 11.) non commemorat, ut rem ab instituto alienam.

§. 20. *μετὰ δὲ ταῦτα κτλ.*] Hae res, quae gestae sunt a. 391. a. Chr., copiose narrantur in Hellen. IV, 6.

τῶν Ἀχαιῶν] Achaei, qui possidebant illo tempore Calydonem, Acarnaniae urbem, impugnabantur ab Acarnanibus.

ἐν στενοῖς] in Acarnaniae angustiis. Hellen. IV, 6, 10: *καὶ ἐν ᾧ μὲν ἐσφαγιάζετο, μάλα κατεῖχον βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες οἱ Ἀκαρνᾶνες, καὶ ἐγ-*

παιον ἐστήσατο, καὶ οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν μὲν Ἀχαιοῖς φίλους ἐποίησεν Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀργείους, ἑαυτῷ δὲ καὶ συμμάχους. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνης ἐπι- 21
θυμήσαντες οἱ πολέμιοι ἐπρεσβεύοντο, Ἀγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων ἠνάγκασε τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι. ὕστερον δ' αὖ καὶ Φλιασίων τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλιοῦντα. εἰ δέ τις ἄλλῃ πῃ ταῦτα μέμφεται,
ἀλλ' οὖν φιλεταιρίᾳ γε πραχθέντα φανερά ἐστι. καὶ γὰρ 22

§. 20. τῶν ante Ἀχαιῶν om. H. — A. B. G. Vict. marg. Steph. αὐτοὺς εἰς. — Reuchl. Schaef. Dind. Saupp. πρὶν Ἀχαιοῖς μέν.

§. 21. διὰ post ἕως τοὺς om. G. Ald. Iunt. Steph. II. — A. a pr. m. B. et G. τοὺς διὰ Λακεδαιμονίων φυγ. — φιλεταιρίᾳ pro vulg. φιλεταιρείᾳ dant G. Dind. II. Heil. Saupp.

γὺς προσιόντες πολλοὺς ἐτίτρωσκον.

οὐ πρότερον ἔληξε] In brevius narrationem contraxit Xenophon, ex cuius Hellenicis IV, 7, 1. apparet Agesilaum bis in Acarnaniam invasisse, id quod h. l. indicatur tantum verbis οὐ πρότερον ἔληξε; narratur etiam a Plutarch. Ages. XXII. HEILANDIUS.

πρὶν μὲν Ἀχαιοῖς] Qui transposuerunt μὲν, non viderunt his verbis deinceps oppositum esse ἐπειδὴ δὲ, non ἑαυτῷ δὲ καί. — δὲ καὶ est: insuper. Ceterum etiam, si ἑαυτῷ δὲ oppositum esset antecedenti Ἀχαιοῖς, non esset sollicitanda vulgata particulae μέν collocatio. V. ad §. 24.

§. 21. τῇ εἰρήνῃ] paci per Antalcidam a. 387. a. Chr. conciliatae. Hellen. V, 1, 32.

ἕως — ἠνάγκασε] donec coegit, id quod revera factum est.

διὰ Λακεδαιμονίους] propter studium Lacedaemoniorum.

Φλιασίων] Causam exulum Phliasiorum sine bello compositam esse narrat Xen. Hellen. V, 2, 8—10. Sed quum Phliasii promissis non starent, neque debita praestarent exulibus, adortus est Agesilaus eorum urbem (a. 383. a. Chr.). Hellen. V, 3, 10 sqq. Sievers. I, 1. p. 152 sqq. HEILANDIUS.

ἄλλῃ πῃ] Intelligit superbiae et violentiae opprobrium, quod propter subactas tot Graeciae civitates sibi consciverant Lacedaemonii. Diod. XV, 19: Ἀγησίπολις ἔφη δεῖν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις καὶ παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας μὴ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας.

ἀλλ' οὖν — γε] Animadvertant tirones, qualem unaquaeque harum particularum vim habeat. οὖν significat ex vituperio illo sequi contradictionem; hanc ipsam contradictionem indicat ἀλλά, esse autem contradicendum maxime propter φιλεταιρίαν particula γε significatur. Arctius igitur iungantur ἀλλὰ — γε, de quibus particulis v. Kühner. §. 704. II, 2. Hier.

ἐπεὶ τοὺς ἐν Θήβαις τῶν Λακεδαιμονίων κατέκτανον οἱ ἐναντίοι, βοηθῶν αὖ τούτοις στρατεύει ἐπὶ τὰς Θήβας. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα, ὑπερβὰς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος, παρέχων καὶ ἐν πεδίῳ καὶ ἀνὰ τὰ ὄρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο. ἐστράτευσε δὲ καὶ τῷ ἐπιόντι ἔτει πάλιν ἐπὶ Θήβας· καὶ ὑπερβὰς τὰ κατὰ Σκῶλον σταυρώματα καὶ τάφρους ἐδῄωσε τὰ λοιπὰ τῆς Βοιω-
23 τίας. τὰ μὲν δὴ μέχρι τούτου κοινῇ αὐτός τε καὶ ἡ πόλις εὐτύχει· ὅσα γε μὴν μετὰ τοῦτο σφάλματα ἐγένοντο, οὐδεὶς ἂν εἴποι, ὡς Ἀγησιλάου ἡγουμένου ἐπρά-

§. 22. A. B. τῇ Λακεδαιμονίᾳ. — Cum Reuchl. Dind. Heil. Saupp. κατέκανον. — Ante Dindorfium vulg. πάλιν ἔτει; ἔτει πάλιν est in A. B. G. Vict. Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. — A. Vict. στρατεύματα, quod in G. a rec. m. mutatum est in σταυρώματα; Ald. Iunt. στρατευόμενα.

II, 9: ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι. Venat. II, 1.

§. 22. τοὺς ἐν Θήβαις] Archiam cum reliquis, qui Cadmeam occupaverant a.382.a. Chr. Ex Hellen. V, 4, 13. discas primum quidem Cleombrotum suscepisse imperium; qui cum rem male gessisset, ipse Agesilaus exercitum contra Thebas duxit (a. 379. a. Chr.).

κατέκτανον] Hunc aoristum, quem poeticum dicunt, ex Xenophonte iniuria conati sunt exstirpare. Contra librorum auctoritatem in his rebus, me iudice, nihil est moliendum. Ac mireris profecto virorum doctorum inconstantiam, qui, invitis libris mss., modo nihil mutandum censent, modo audacissime corrigunt. Anab. IV, 8. 25. κατακτανών retinuerunt Poppo, Krügerus, Bornemannus; I, 10, 7. iidem pro κατέκτανε dederunt κατέκανε ex solo marg. Vill. Krügerus tuetur VII, 6, 37. κατακτανεῖν, idem I, 9, 6. cum Bornemanno et Poppone κατέκανε citra necessitatem recepit. Sauppius Hier. VII, 12. κατέκτανε intactum reliquit, h. l. nescio qua auctoritate motus, scripsit κατέκανε.

εὑρὼν] Hellen. V, 4, 38: εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένον τε καὶ ἀπεσταυρωμένον κύκλῳ τὸ πεδίον.

τὰς Κυνὸς κεφαλὰς] locus, non inter Thebas et Thespias, ut secundum Schneiderum docent Heilandius et Sauppius, sed inter Thebas et Hylicen paludem situs, id quod manifestum est ex charta geogr. ab O. Müllero descripta.

παρέχων — μάχεσθαι] secum pugnandi copiam faciens. Cyrop. I, 2, 9: παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι. R. Equ. VI, 16: μὴ παρέχοντος ἵππον δύνασθαι ἀναβαίνειν. Rost. §. 125, 5. Matth. §. 532. a. Hart. §. 1017, 6.

χθῇ. ἐπεὶ δ' αὖ, τῆς ἐν Λεύκτροις συμφορᾶς γεγενημένης, κατακαίνουσι τοὺς ἐν Τεγέᾳ φίλους καὶ ξένους αὐτοῦ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεῦσι, συνεστηκότων ἤδη Βοιωτῶν τε πάντων καὶ Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων, στρατεύει σὺν μόνῃ τῇ Λακεδαιμονίων δυνάμει, πολλῶν νομιζόντων οὐδ' ἂν ἐξελθεῖν Λακεδαιμονίους πολλοῦ χρόνου ἐκ τῆς αὐτῶν. δῃώσας δὲ τὴν χώραν τῶν κατακανόντων τοὺς φίλους οὕτως αὖ οἴκαδε ἀπεχώρησεν. ἀπό γε μὴν 24
τούτου ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα στρατευσαμένων Ἀρκάδων τε πάντων καὶ Ἀργείων καὶ Ἠλείων καὶ Βοιωτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Φωκέων καὶ Λοκρῶν ἀμφοτέρων καὶ Θεττα-

§. 23. Vict. ηὐτύχει. — Vulg. δ' αὐτοῖς; A. G. Vict. δ' αὐτῆς, unde Schneiderus restituit δ' αὖ, τῆς. — Vulg. στρατεύει σὺν μόρᾳ (Reuchl. μόρῃ); πολλῶν correxit et supplevit Dind. ex Victorio; A. B. G. Ald. habent στρατεύει σὺν μόνῃ, πολλῶν. — Ald. Iunt. om. πολλοῦ; Reuchl. πολλῶν χρόνον, unde Hal. Cast. Bas. II. πολὺν χρόνον. — Edd. vett. ἐκ τῆς αὐτῶν.

Σκῶλον] Oppidum Boeotiae inter Cithaeronem et Tegyram situm. V. Pausan. IX, 4.

§. 23. τὰ μὲν δὴ — εὐτύχει] De accusativo v. ad Oecon. XVI, 6. τοῦτο — ἀποτεθαῤῥηκέναι.

ὅσα γε μὴν] Particulae γὲ μὴν, quae in hoc potissimum libello saepissime leguntur, continuant fere orationem, et verti possunt: porro, *dann aber*. Maxime autem vim adversativam habent, ubi, ut h. l., antecedit μὲν δή. Cyrop. I, 2, 2: φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. III, 3, 63: Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο· οἵ γε μὴν πολέμιοι οὐκέτι ἐδύναντο μένειν.

σφάλματα] Haec narrantur in Hellenicis V. sub fin. usque ad VI, 3.

ἐγένοντο] De plurali v. ad I, 21.

οὐδεὶς ἂν εἴποι, ὡς — ἐπράχθη] Nam toto anno insequenti morbo laborabat Agesilaus. Hellen. V, 4, 58. Plutarch. Ages. XXVII.

τοὺς ἐν Τεγέᾳ φίλους] V. Hellen. VI, 5.

σὺν μόνῃ τῇ Λακεδαιμονίων δυνάμει] Victorii lectionem recepi, quia hanc fere loci sententia postulat.

πολλοῦ χρόνου] Non apte comparat Krügerus cum h. l. Anab. I, 9, 25: λέγων, ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνῳ ἐπιτύχοι, ubi de praeterito tempore dicitur πολλοῦ χρόνου. Cf. potius I, 7, 18: ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν. IV, 7, 20: λέγει, ὅτι πέντε ἡμερῶν ἄξει αὐτοὺς εἰς χωρίον. Herod. III, 134: ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. Kühner. §. 524, 2. in us. schol. §. 273, 4. b). Rost. §. 108. i.

οὕτως] post participium. V. ad §. 17.

§. 24. στρατευσαμένων] Intelligitur prima Epaminondae expeditio in Peloponnesum a. 369. a. Chr. facta.

ἀμφοτέρων] V. ad §. 6.

λῶν καὶ Αἰνιάνων καὶ Ἀκαρνάνων καὶ Εὐβοέων, πρὸς δὲ τούτοις ἀφεστηκότων μὲν τῶν δούλων, πολλῶν δὲ περιοικίδων πόλεων, καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων, ὅμως διεφύλαξε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτα ἀτείχιστον οὖσαν, ὅπου μὲν ἐν παντὶ πλεῖον ἂν εἶχον οἱ πολέμιοι, οὐκ ἐξάγων ἐνταῦθα, ὅπου δὲ οἱ πολῖται πλέον ἕξειν ἔμελλον, εὐρώστως παρατεταγμένος, νομίζων εἰς μὲν τὸ πλατὺ ἐξιὼν πάντοθεν ἂν περιέχεσθαι, ἐν δὲ τοῖς στενοῖς καὶ ὑπερδεξίοις τόποις ὑπομένων τῷ παντὶ κρατεῖν ἄν. ἐπεὶ

§. 24. Vulg. ὅπου μὲν παντὶ; cum Schneidero Baumg. Dind. I. ὅπου μὲν τῷ παντὶ; Bornemanni (ad Cyr. II, 2, 22.) coniecturam ἐν παντὶ receperunt etiam Heil. et Saupp. — Baumg. coni. πάντα vel πάντῃ. — Ald. παρατεταγμένοι.

§. 25. Ante Dindorfium χρῆσθαι εὐγνωμόνως; εὐγνωμόνως χρῆσθαι est in G. A. B. Reuchl. — αὐτὸν post στρατεύεσθαι,

τῶν δούλων — περιοικίδων πόλεων] Οἱ Εἵλωτες servorum conditione utebantur. Cf. Plutarch. Ages. XXXII: ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῶν τεταγμένων εἰς τὰ ὅπλα περιοίκων καὶ εἱλώτων ἀπεδίδρασκον ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς πολεμίους. Hellen. VI, 5, 32.

ἀφεστηκότων μὲν — πολλῶν δὲ] Ad strenuam dicendi normam verba sic erant continuanda: ἀφεστηκότων δὲ πολλῶν. Sed, ut saepe fit, omisso altero ἀφεστηκότων, δέ alii vocabulo oppositum est, ac ratio harum particularum postulare videatur. Hier. III, 8: εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους (pro εὑρήσεις δὲ τοὺς τυρ.) πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονηκότας, πολλοὺς δ' ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας κτλ. et I, 9. πῶς πολλοὶ μὲν — πῶς δὲ πάντες.

λειπομένων] e pugna superstitum. Cf. Hell. VI, 4, 15: ὁρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶτας ἐγγὺς χιλίους, ὁρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους. De diversis veterum scriptorum de hac re testimoniis v. Heilandium. Spartiatae, qui originem ab Heraclidis ducebant, plenum ius civitatis tenebant; perioeci reipublicae administrandae non participes erant; Lacedaemoniorum nomen utrisque erat commune.

καὶ ταῦτα] et quidem. Oecon. XI, 3.

ἐν παντὶ] omnino, *in jeder Hinsicht.* Cyrop. II, 2, 22: ἐν παντὶ μαστεύει πλέον ἔχειν. I, 6, 27. καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. VII, 5, 61. πλέον ἔχειν ἐν παντί.

ἂν] significat id quod saepius accidit. Anab. I, 9, 19: *Εἴ δέ τινα ὁρῴη δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου —, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προςεδίδου.* V. Krüger. ad I, 5, 2. Rost. §. 120, 6. c. aa. Matth. §. 599, 1. Hart. §. 878. Kühner. in us. schol. §. 260. 2) β.

γε μὴν ἀπεχώρησε τὸ στράτευμα, πῶς οὐκ ἂν φαίη τις αὐτὸν εὐγνωμόνως χρῆσθαι ἑαυτῷ; ὡς γὰρ τοῦ στρατεύεσθαι αὐτὸν καὶ πεζῇ καὶ ἐφ' ἵππων ἀπεῖργεν ἤδη τὸ γῆρας, χρημάτων δὲ ἑώρα τὴν πόλιν δεομένην, εἰ μέλλοι σύμμαχόν τινα ἕξειν, ἐπὶ τὸ πορίζειν ταῦτα ἑαυτὸν ἔταξε. καὶ ὅσα μὲν ἐδύνατο, οἴκοι μένων ἐμηχανᾶτο, ἃ δὲ καιρὸς ἦν, οὐκ ὤκνει μετιέναι, οὐδ' ᾐσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. ὅμως δὲ καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ μεγάλου 26
στρατηγοῦ ἔργα διεπράξατο. Αὐτοφραδάτης τε γὰρ πο-

quod habent etiam marg. G. et A. B. Reuchl., ex H. addidit Hutch.; Dind. II. delevit. — Vict. ἀπεῖπεν ἤδη. — G. cum edd. vett., excepta Reuchl., ἐπὶ τῷ.

§. 26. Vulg. γάρ τε, monente Weiskio, Schneid. et Baumg. mutaverunt in γάρ τοι; τε γὰρ ex A. dant Dind. Heil. Saupp.

ἐνταῦθα] traiectum pertinet ad id quod ad Oecon. II, 16. adnotavi de traiecto pronomine οὗτος.

νομίζων — ἂν περιέχεσθαι] Nec, si ἂν abesset, futurum desiderare deberes. V. ad Oecon. VI, 11.

§. 25. χρῆσθαι ἑαυτῷ] se gessisse. Plat. Criton. 45. B: ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ τι χρῷο σαυτῷ, ubi v. Stallbaumium. Cyr. III, 1, 3: προηγόρευεν, ὅτι ὡς πολεμίῳ χρήσοιτο, se eum ut hostem tractaturum esse. Infra VI, 4: τῇ πατρίδι οὕτως ἐχρῆτο, erga patriam ita se gerebat. De infinitivo praesentis v. ad Oeconom. IV, 20. Stallb. ad Plat. Prot. p. 340. A.

ἑαυτὸν ἔταξε] Comment. II, 4, 6: ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ. Infra VI, 1.

καιρὸς ἦν] sc. μετιέναι.

ᾐσχύνετο — ἐκπορευόμενος] V. Rost. §. 129, 4. a. in usum schol. p. 508. Kühner. §. 659. not. in us. schol. §. 311, 14. Hart. §. 1041, 3. et 1042. Buttmann. p. 406, 4.

§. 26. ὅμως δὲ καί] Corn. Nep. Ages. VII: „Interim Agesilaus non destitit, quibuscunque rebus posset, patriam iuvare. Nam quum praecipue Lacedaemonii indigerent pecunia, ille omnibus, qui a rege defecerant, praesidio fuit, a quibus magna donatus pecunia patriam sublevavit."

Αὐτοφραδάτης τε γάρ] Oratio sic erat continuanda: καὶ Κότυς δέ. Sauppius comparat Symp. VIII, 2: ἐγώ τε γὰρ οὐκ ἔχω χρόνον εἰπεῖν, ἐν ᾧ οὐκ ἐρῶν τινος διατελῶ, Χαρμίδην δὲ τόνδε οἶδα πολλοὺς μὲν ἐραστὰς κτησάμενον. §. 29. Ζεύς τε γὰρ —· ὅσων δὲ —. Comment. II, 6, 19 sq. οὔτε γὰρ —· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ —. Αὐτοφραδάτης γάρ τοι esset: *hat ja doch eben (gerade) Aut.* —. V. Kühner. ad Comment. II, 3, 6. — Autophradates erat Lydiae satrapa, qui Persarum regis iussu bello persequebatur eos, qui defecerant. Corn. Nep. Datam. II.

λιορκῶν ἐν Ἄσσῳ Ἀριοβαρζάνην, σύμμαχον ὄντα, δεί-
σας Ἀγησίλαον, φεύγων ᾤχετο. Κότυς δ' αὖ Σηστὸν
πολιορκῶν, Ἀριοβαρζάνου ἔτι οὖσαν, λύσας καὶ οὗτος
τὴν πολιορκίαν ἀπηλλάγη. ὥστ' οὐκ ἀλόγως καὶ ἀπὸ
τῆς πρεσβείας τρόπαιον τῶν πολεμίων ἑστήκει αὐτῷ.
Μαύσωλός γε μὴν κατὰ θάλασσαν ἑκατὸν ναυσὶ πο-
λιορκῶν ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα, οὐκέτι δείσας, ἀλλὰ
27 πεισθεὶς ἀπέπλευσεν οἴκαδε. ἅ γε ἄξια θαύματος διε-

G. A. edd. vett. *ἐν Νάσσῳ.* — Reuchl. Hal. *ἑστήκοι; ἑστήκει* A. B. Cast. Dind. Heil.; vulg. *εἱστήκει.* — A. *ναυσίν.* — Kuhn. ad Aelian. V. H. XII, 12. *οὔ γέ τι* pro *οὐκέτι* voluit.

§. 27. Vulg. *ἄξια θαύματος διεπράξατο*; G. et B. post *θαύματος* ab alia manu suprascriptum habent *δὲ*; Brod. coni. *καὶ ἄξια*, vel *καὶ πῶς οὐκ ἄξια*; Steph. *ἄξια δὲ θαύματος*; Ernest. *πρεσβείας δὲ*, sive *πρέσβεως ἔργα*, vel *πρὸς δὲ τὰ χρήματα* addi voluit; Victorii *κἀνταῦθα οὖν ἄξια θαύματος διεπράξατο* cum Dind.

Ἄσσῳ] Mysiae urbs. — Ariobarzanes erat Phrygiae, Cotys Paphlagoniae, Mausolus Cariae satrapa. — Sestus, Thraciae urbs ad Hellespontum sita.

σύμμαχον ὄντα] Agesilai. Corn. Nep. Timoth. I: „(Timotheus) Ariobarzani simul cum Agesilao auxilio profectus est."

καὶ οὗτος] *auch der sogar;* nam Cotys erat *βασιλεύων πολλῆς καὶ χώρας καὶ δυνάμεως.* Hellen. IV, 1, 4. De pronomine *οὗτος* vel perspicuitatis causa, vel, ut h. l., cum vi quadam post participium illato v. Kühner. ad Comment. II, 1, 19. Matth. §. 472, 2. V. §. sq. IV, 4. X, 1. Symp. IV, 64. VIII, 33: *εἴ γε οἱ ψόγου τε ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζόμενοι, οὗτοι μάλιστα αἰσχύνονται αἰσχρόν τι ποιεῖν.*

τρόπαιον τῶν πολεμίων] Symp. VIII, 38: *τρόπαια τῶν πολεμίων ἱστάμενος.* Anab. VII, 6, 36. *τρόπαια βαρβάρων πολλὰ — στησάμενον.* Genitivus originem duxit ex hac elocutione: *τροπὴ πολεμίων*, quod animadvertit Saupp. ad Symp. l. d. V. Wolf. ad Demosth. Lept. p. 296. 300.

οὐκέτι] non item. V. ad Oecon. XXI, 11. Adde Nitzsch. Hom. Od. XI, 176. XII, 222.

§. 27. *ἅ γε ἄξια θαύματος διεπράξατο*] *ἅ γε* est: et haec certe. Cf. VIII. 1. Symp. IV, 15. Rost. §. 99. not. 12. — Ita lacunam simplicius supplevisse mihi videor, quam Victorii commento factum erat. — Xenophon narraturus Agesilaum admodum senem saepe legationes suscepisse ad patriam pecuniis sustentandam, quum §. 26. de auxilio quidem sociis allato, non de pecunia inde reportata locutus esset, iam de hac re singula refert. *ἅ γε ἄ. θ. δ.* igitur sic vertas: Et haec certe admiratione maxime digna peregit (si nimirum respicias consilium illud conficiendi pecunias). Nam non solum ab iis, quibus auxilio venerat, velut ab Ariobarzane et (fortasse) ab incolis Sesti et Assi, argentum accepit, sed etiam ab iis, quos deterruerat ab oppugnando, velut ab Autophradate, Cotye et Mausolo. Male igitur Heilandius Cotyn h. l. in numero eorum referri opinatur, qui erant *νομίζοντες εὖ πεπονθέναι ὑπ' αὐτοῦ,*

πράξατο. οἵ τε γὰρ εὖ πεπονθέναι νομίζοντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἱ φεύγοντες αὐτὸν χρήματα ἀμφότεροι ἔδοσαν. Ταχώς γε μὴν καὶ Μαύσωλος, διὰ τὴν πρόσθεν Ἀγησιλάου ξενίαν συμβαλόμενος καὶ οὗτος χρήματα τῇ Λακεδαίμονι, ἀπέπεμψαν αὐτὸν οἴκαδε, προπομπὴν δόντες μεγαλοπρεπῆ. ἐκ δὲ τούτου ἤδη μὲν ἐγεγόνει ἔτη ἀμφὶ τὰ 28
ὀγδοήκοντα· κατανενοηκὼς δὲ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐπιθυμοῦντα τῷ Πέρσῃ πολεμεῖν, καὶ πολλοὺς μὲν πε-

receperunt seqq. edd.; ἅ γε ἄξια ex meis dedi. — Cum vulgo legeretur ταχέως, Stephano et seqq. edd. placuit ἀπέπεμψεν — δοὺς, sed Schneid. Ταχώς scripsit; Heil., qui deinceps pro καὶ οὗτος legendum putat καὶ Κότυς, revocavit ταχέως; utrumque iam ante eum voluerat Schmidt. quaest. Xen. p. 17. — G. edd. vett. praeter Reuchl. συμβαλλόμενος.

§. 28. Reuchl. ἐκ τούτου. — A. ἔτη ἐγεγόνει; B. Reuchl. om. ἔτη. — H. B. τῶν Αἰγυπτίων.

quum, quae in Hellen. IV, 1. leguntur, huc prorsus non pertineant. Idem sine causa offenditur, quod Tachi, Aegypti regis, mentio fiat, qui paullo ante non commemoratus sit. Non vidit V. D. verbis *Ταχώς γε μὴν καὶ Μαύσ. κτλ.* iam novae rei fieri accessionem, id quod indicatur particulis *γε μήν*. Quum enim ante de argento tantum accepto locutus sit, iam addit honores, quibus rediens ex talibus expeditionibus affectus sit Agesilaus. Verte igitur: *Tachus aber und Mausolus gaben ihm (auch noch) ein prächtiges Geleite.*

συμβαλόμενος καὶ οὗτος] *auch der sogar*, quae referenda sunt ad solum Mausolum. Hic enim, qui non minationibus deterritus, sed facile obediens Agesilao (§. 26.) ab obsidionibus illis destitisset, cur solverit pecuniam, fortasse quis miretur. Hanc ob causam Xenophon addit: *διὰ τὴν πρόσθεν Ἀγησιλάου ξενίαν συμβαλόμενος καὶ οὗτος χρήματα τῇ Λακεδαίμονι.* Haec res de Tacho narrata ad quem annum pertineat, statuere non licet. Sed hoc pro certo habendum est, non eandem h. l. intelligendam esse Agesilai in Aegyptum expeditionem, quam narrat mox inde a §. 28.; id quod apparet etiam ex verbis: *ἐκ δὲ τούτου*. Non multo post pugnam Leuctricam expeditiones illas contra Autophradatem, Cotyn, Mausolum, Tachum suscepisse Agesilaum, opinari licet ex Corn. Nep. Ages. VII: „Sine dubio post Leuctricam pugnam Lacedaemonii se numquam refecerunt, neque pristinum imperium recuperarunt: quum interim Agesilaus non destitit, quibuscunque rebus posset, patriam iuvare etc."

§. 28. *ἐγεγόνει — τὰ ὀγδοήκοντα*] V. ad I, 6., de articulo ad I, 31.

τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα] Tachum, cuius nomen h. l. non additur, quia paullo ante commemoratum est. — In errore versatur Heilandius, qui ex tota narrationis ratione elucere dicit, de industria obscurius Xenophontem locutum esse de rebus in Aegypto gestis. Nam quomodo auctor obscure loqui potuit de rebus, quae vix biennio, antequam scriberetur encomium, gestae itaque in recenti ho-

ζούς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, πολλὰ δὲ χρήματα ἔχοντα,
ἄσμενος ἤκουσεν, ὅτι μετεπέμπετο αὐτόν, καὶ ταῦτα
29 ἡγεμονίαν ὑπισχνούμενος. ἐνόμιζε γὰρ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ
τῷ μὲν Αἰγυπτίῳ χάριν ἀποδώσειν ἀνθ' ὧν εὐεργετήκει
τὴν Λακεδαίμονα, τοὺς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας πάλιν
ἐλευθερώσειν, τῷ δὲ Πέρσῃ δίκην ἐπιθήσειν καὶ τῶν
πρόσθεν, καὶ ὅτι νῦν, σύμμαχος εἶναι φάσκων, ἐπέταττε
30 Μεσσήνην ἀφιέναι. ἐπεὶ μέντοι ὁ μεταπεμψάμενος οὐκ
ἀπεδίδου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὁ μὲν Ἀγησίλαος, ὡς τὸ
μέγιστον ἐξηπατημένος, ἐφρόντιζε, τί δεῖ ποιεῖν. ἐκ τού-
του δὲ πρῶτον μὲν οἱ δίχα στρατευόμενοι τῶν Αἰγυπτίων
ἀφίστανται τοῦ βασιλέως, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες
ἀπέλιπον αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν δείσας ἀπεχώρησε φυγῇ

G. A. B. edd. vett. praeter Reuchl. et Cast. ὑπισχνούμενον.
§. 29. Simson. ed. εὐηργετήκει. — Vict. ἐλευθερώσων.
§. 30. Iunt. ἐπεδίδου, quod cum Steph. probavit Zeun. — G. ἀφίσταντο.

minum memoria adhuc erant? Incidit enim hoc bellum in annum 362., et anno 361. vel 360. Agesilaum compositum esse etiam Heilandio placuit. Quod si tenes, mirari desines, si quae paullo brevius indicantur in hoc libello, quae nobis sunt obscura, vel parum cognita, Agesilai aequalibus notissima, praesertim quum memineris nec copiose nec ad strenuam historiae rationem Agesilai vitam scribere voluisse Xenophontem, sed in memoriam tantum revocare, quae ad laudes regis maxime pertinerent. V. cap. III. init.

§. 29. τῇ αὐτῇ ὁρμῇ] Anab. III, 1, 8. τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμήν.

τῷ μὲν Αἰγυπτίῳ] Iustin. VI, 2: „His cognitis Lacedaemonii et ipsi a rege Aegypti Hercynione auxilia navalis belli per legatos petunt, a quo centum triremes et sexcenta milia modiorum frumenti missa." Hoc testimonio utitur Heilandius ad refellendum Schneiderum, qui hoc loco coniecturam suam (Ταχώς) confirmari putabat. Sed quisquis fuit ille Aegyptiorum rex, sive Tachus, sive Hercynion, sive Nephreus (quem commemorat Diod. XIV, 80.), τοῦ Αἰγυπτίου nomen pertinet non solum ad ipsum regem, sed simul ad populum, cuius beneficium Lacedaemonii ante experti erant.

ἀνθ' ὧν] i. e. ἀντὶ τούτων, ἅ.

πάλιν ἐλευθερώσειν] Pax per Antalcidam facta Graecas Asiae civitates sub imperium Persarum redegerat, Messenios vero liberaverat, antea Lacedaemoniis parentes.

ἀφιέναι] De verbo ἀφιέναι cf. I, 10: ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας. Hellen. VI, 4, 3: εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφιεῖεν τὰς πόλεις et paullo post τὰς πόλεις ἀφιέντας.

§. 30. οὐκ ἀπεδίδου] promissum imperium non dedit. Plut. Ages. XXXVII: οὐχ, ὥσπερ ἤλπιζεν, ἁπάσης στρατηγὸς ἀπεδείχθη τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ τῶν μισθοφόρων μόνων· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Χαβρίας

εἰς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης, οἱ δ' Αἰγύπτιοι στασιάζοντες δισσοὺς βασιλέας αἱροῦνται. ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαος 31
γνοὺς, ὅτι, εἰ μὲν μηδετέρῳ συλλήψοιτο, μισθὸν οὐδέτερος λύσει τοῖς Ἕλλησιν, ἀγορὰν δὲ οὐδέτερος παρέξει, ὁπότερός τ' ἂν κρατήσῃ, οὗτος ἐχθρὸς ἔσται· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, οὗτός γε εὖ παθὼν, ὡς τὸ εἰκός, φίλος ἔσοιτο, οὕτω δὲ κρίνας, ὁπότερος φιλέλλην μᾶλλον ἐδόκει εἶναι, στρατευσάμενος μετὰ τούτου, τὸν μὲν μισέλληνα μάχῃ νικήσας χειροῦται, τὸν δ' ἕτερον συγκαθίστησι· καὶ φίλον ποιήσας τῇ Λακεδαίμονι, καὶ χρήματα πολλὰ προςλαβὼν οὕτως ἀποπλεῖ οἴκαδε, καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος, σπεύδων, ὡς μὴ ἀργὸς ἡ πόλις εἰς τὸ ἐπιὸν θέρος πρὸς τοὺς πολεμίους γένοιτο.

§. 31. H. μηδ' ἑτέρῳ. — Ald. Iunt. συλλήψει τὸν μισθόν. — Ernest. pro λύσει coni. δώσει; Zeun. οἴσει. — οὕτω δὴ, quod est in A. B., dedit Zeun. pro vulg. οὕτω δέ.

ὁ Ἀθηναῖος, ἡγεμὼν δὲ συμπάντων αὐτὸς ἦν ὁ Ταχώς.

οἱ δίχα στρατευόμενοι] qui seorsim militabant. Aegyptii, duce Nectanebo, praesidio relicti in Aegypto, quam rem narrat Diodor. XV, 92. Plutarch. Ages. XXXVII.

δείσας] Participia aoristi eorum verborum, quae affectum significant, ponuntur pro participiis praesentis. δείσας est, quem metus occupatum tenet. Cyr. I, 4, 22: δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου. Soph. O. R. 11: τίνι τρόπῳ καθέστατε, δείσαντες ἢ στέρξαντες; Frequens est ἐλπίσας, sperans, et similia.

διςσοὺς βασιλέας] Altera pars Nectanebum, altera Mendesium regem creavit.

§. 31. μισθὸν — λύσει] Elocutio rara et, ut videtur, poetica. λύειν τέλη et simplex λύειν significant id quod λυσιτελεῖν. Soph. O. R. v. 316: φρονεῖν ὡς δεινόν, ἔνθα μὴ τέλη λύει φρονοῦντι. Eurip. Med. v. 1359: λύει δ' ἄλγος, ἢν σὺ μὴ 'γγελᾷς. V. Valken. ad Eur. Hipp. v. 441. Et inde, ut monet Baumgartenius, Latinorum luere pecuniam, luere poenam, originem suam duxisse videtur.

ὁπότερός τ' ἂν] De particula τὲ semel posita v. ad Oecon. XIII, 10.

μετὰ τούτου] De collocatione pronominis τούτου v. ad Oecon. II, 16.

τὸν δ' ἕτερον συγκαθίστησι] Tacho pulso, contra Mendesium pro Nectanebo pugnat, eumque regem constituit. Plut. Ages. XXXVII. Nep. Chabr. II. De hac re a Diodoro XV, 92. aliter narrata v. Heilandium.

χρήματα πολλὰ προςλαβὼν] Nep. Ages. VIII: „donatus a rege Nectanabide ducentis viginti talentis, quae ille muneri populo suo daret." Plutarch. Ages. XXXX: προὔπεμψεν ἄλλας τε λαβόντα τιμὰς καὶ δωρεὰς καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἀργυρίου διακόσια καὶ τριάκοντα τάλαντα.

προςλαβὼν οὕτως] V. ad §. 17.

μὴ ἀργὸς] propterea quod

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Rebus gestis enarratis, iam transitur ad virtutum Agesilaī praedicationem, et primum quidem laudatur eius erga deos pietas, quam, ut rex et dux, maxime exhibuit iureiurando et pactis religiosissime servatis, quod Spithridatis, Cotyis et Pharnabazi exemplis comprobatur.

---

1 Καὶ ταῦτα μὲν δὴ εἴρηται, ὅσα τῶν ἐκείνου ἔργων
μετὰ πλείστων μαρτύρων ἐπράχθη. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ
τεκμηρίων προςδεῖται, ἀλλ' ἀναμνῆσαι μόνον ἀρκεῖ, καὶ
εὐθὺς πιστεύεται. νῦν δὲ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρε-
τὴν πειράσομαι δηλοῦν, δι' ἣν ταῦτα ἔπραττε, καὶ πάν-
των τῶν καλῶν ἤρα καὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἐξεδίωκεν.
2 Ἀγησίλαος γὰρ τὰ μὲν θεῖα οὕτως ἐσέβετο, ὡς καὶ οἱ πο-
λέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πι-

Cap. III. §. 1. Post ἤρα Reuchl. interserit: καὶ πάντα τἀγαθὰ ἠγάπα. — τὰ post πάντα addidit cum Victorio Weisk. — ἐξεδίωκεν pro vulg. ἐδίωκεν ex H. A. cum Diud. Heil. et Saupp. dederunt.

§. 2. Reuchl. Ἀγησίλαος δή. — Lacunam septem vel octo vocabulorum (qualis est in G. et Ald.) Vict. interpolavit: φιλίαν· οἳ μὲν ὤκνουν; Vales. φιλίαν παρὰ βασιλέως· καὶ γὰρ πρὸς ἐκεῖνον μὲν ὤκνουν; Leoncl. καὶ τοῖς ἑαυτῶν μὲν ὤκνουν; Philelph.

pecuniis indigeret. HUTCHINSONUS. Plutarch. Artaxerx. XXII: ἐπεὶ δὲ ἡττήθησαν ἐν Λεύκτροις, ταπεινὰ πράττοντες ἐδέοντο μὲν χρημάτων καὶ τὸν Ἀγησίλαον εἰς Αἴγυπτον ἐξέπεμψαν. Ages. XXXX: ὁ δ' ὥρμητο πρὸς τὸν οἴκοι πόλεμον, εἰδὼς χρημάτων δεομένην τὴν πόλιν καὶ ξενοτροφοῦσαν.

Cap. III. §. 1. καὶ εὐθὺς πιστεύεται] καί verti potest: eaque re. Nam καί, ut Latinorum que, haud raro annectit id, quod ex alio quopiam consequens est. Cf. Comment. II, 3, 16: ὠγαθέ, μὴ ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν, καὶ πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται. Cyrop. IV, 5, 21: ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἐρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε. Plura suppeditabit Sturz. Lex. Xen. p. 617. A.

πάντων τῶν καλῶν ἤρα] Ita saepe Xenophon πάντα τὰ καλά ad omnem disciplinam publicam et Spartanorum et Persarum traduxit. Vid Hist. Gr. V, 4, 32: παῖς τε ὢν καὶ παιδίσκος καὶ ἡβῶν πάντα τὰ καλὰ ποιῶν διετέλεσε. Ibid. 3, 9. Cyrop. VIII, 7, 6. I, 2, 15. Ceterum totus hic usus, quanquam non ille

στοτέρας ἐνόμιζον ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν· οἳ συντιθέμενοι ἀλλήλοις μὲν ὤκνουν εἰς ταὐτὸν ἰέναι, Ἀγησιλάῳ δὲ αὐτοὺς ἐνεχείριζον. ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ, καὶ ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους αὐτῶν. Σπιθριδάτης μέν 3
γε ὁ Πέρσης, εἰδώς, ὅτι Φαρνάβαζος γῆμαι μὲν τὴν βασιλέως ἔπραττε θυγατέρα, τὴν δ' αὐτοῦ ἄνευ γάμου λαβεῖν ἐβούλετο, ὕβριν νομίσας τοῦτο, Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε.

vertit: nam in contrahendis inter se rebus plerumque ad eundem ire verebantur: unde Zeun. coni.: *καὶ γὰρ τοῦ συντίθεσθαι τὰ πολλὰ τοῖς ἑαυτῶν μὲν ὤκνουν*; Weisk. *καὶ τοῖς μὲν ἑαυτῶν ἐν ταῖς πρὸς ἑαυτοὺς συνθήκαις τὰ πολλὰ ὤκνουν*; Schneid. *οἵτινες συντιθέμενοι ἀλλήλοις τὰ πολλὰ μὲν ὤκνουν εἰς ταὐτὸν ἰέναι*; Baumg. *οἳ ἀλλήλοις μὲν ὤκνουν*. — G. Ald. *αὐτούς*. — *ὅπως δὴ* G. marg. Steph.

quidem alienus ab Atticorum sermone, fluxisse tamen videtur ab ipsorum consuetudine Spartanorum, quam non mirum est quod sequitur Xenophon. Haas. ad Remp. Lac. III, 3.

ἐξεδίωκεν] Recepi quidem hanc scripturam in verborum contextum, quippe quae duorum codicum auctoritate nitatur. Sed haud scio an Hutchinsonus recte iudicaverit *ἐξεδίωκε* nihil esse nisi glossema. Similiter Anacr. XXXIV, 5: *Μή με φύγῃς — τἀμὰ δῶρα διώξῃς*, ubi Fischerus *διώκειν* interpretatur: pellere, abigere, Mehlhornius persequi. Utroque loco sensus requirit significationem: repudiare, odisse. Quam verbum *διώκειν* quin asciscere possit, equidem non dubito, si quidem notio persequendi, quam proprie habet *διώκειν*, facillime abit in notionem: vehementer odisse.

§. 2. *οἳ συντιθέμενοι ἀλλήλοις*] Haec interposui, ne tirones in lacuna haererent.

πιστοτέρας] maiorem fidem facientes, sive, ad persuadendum magis aptas, quo significatu *πιστός* rarius dicitur de rebus: Hellen. V, 3, 15: *ὁ δὲ πάλιν ἔλεγε, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειε λόγοις, καὶ γὰρ τὸ πρότερον ψεύσασθαι αὐτούς, ἀλλ' ἔργου τινὸς πιστοῦ δεῖν ἔφη*. Anab. VII, 2, 30: *Εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσον*, saepius de personis: Sympos. IV, 31: *πιστὸς δὲ τῇ πόλει γεγένημαι*, ubi §. 29. erat *πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον ἢ ἀπιστεῖσθαι*. Anab. VII, 2, 29: *καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἑκάστῳ*. Cyrop. VI, 1, 42: *ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκείνοις πιστότερος ᾖς*.

§. 3. *γῆμαι — ἔπραττε*] id agere, ut — uxorem duceret. Hellen. VI, 5, 6: *ἔπραττον ἐάν τε κατὰ χώραν τὴν πόλιν καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι*. Alibi pro infinitivo ponitur *περί*: ibid. VI, 3, 3: *ἔπραττε περὶ εἰρήνης*; alibi accusativus. V. ad I, 11. et cf. §. 12. De re v. Hellen. III, 4, 10. *ἔχοντας τούς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππεῖς ὡς διακοσίους*. Cf. Plut. Ages. XI. Dicit filium Megabatem et filiam, quae postea Cotyi nupsit, ut est in Hellen. IV, 1, 1 sqq.

4 Κότυς δὲ ὁ τῶν Παφλαγόνων ἄρχων βασιλεῖ μὲν οὐχ ὑπήκουσε δεξιὰν πέμποντι, φοβούμενος, μὴ ληφθεὶς ἢ χρήματα πολλὰ ἀποτίσειεν ἢ καὶ ἀποθάνοι, Ἀγησιλάου δὲ καὶ οὗτος ταῖς σπονδαῖς πιστεύσας, εἰς τὸ στρατόπεδόν τε ἦλθε καὶ συμμαχίαν ποιησάμενος εἵλετο σὺν Ἀγησιλάῳ στρατεύεσθαι, χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ
5 πελτοφόρους ἔχων. ἀφίκετο δὲ καὶ Φαρνάβαζος Ἀγησιλάῳ εἰς λόγους, καὶ διωμολόγησεν, εἰ μὴ αὐτὸς πάσης τῆς στρατιᾶς στρατηγὸς κατασταθείη, ἀποστήσεσθαι βασιλέως· ἢν μέντοι ἐγὼ γένωμαι στρατηγός, ἔφη, πολεμήσω σοι, ὦ Ἀγησίλαε, ὡς ἂν ἐγὼ δύνωμαι κράτιστα.

§. 4. Weisk. Schneid. ὑπήκουε. — Hal. Cast. Bas. II. om. **καὶ** ante **οὗτος**. — Vulg. **δισχιλίους** — **τετρακισχιλίους** e marg. Steph. correxit Leoncl.; Saupp. revocavit vulgatam.

§. 5. **στρατιᾶς** pro vulg. **στρατηγίας** coniectum iam a Leoncl. ex H. dedit Hutch.; est etiam in A. B. Phil. Reuchl. Cast. Hal. Bas. II. — Vulg. **ἕως ἂν ἐγὼ** ex Hellen. correxit Weisk.

§. 4. **Κότυς**] Plutarch. Ages. XI: **καὶ προελθὼν ἄχρι Παφλαγονίας προσηγάγετο τὸν βασιλέα τῶν Παφλαγόνων, Κότυν, ἐπιθυμήσαντα τῆς φιλίας αὐτοῦ δι' ἀρετὴν καὶ πίστιν.** — **βασιλεὺς** dicitur hic satrapa, ut Hellen. IV, 1, 2. Cf. ad Oecon. IV, 16. Multa de Cotye, quem Xen. in Hellen. IV, 1. scribit **Ὄτυς**, Athen. IV. p. 144. et X. p. 415. **Θῦς**, Aelian. V. H. I, 27. **Θύος**, Corn. Nep. Datam. II. Thyus, congessit Schneiderus ad h. l. et ad Hellen. IV, 1, 3.

δεξιὰν πέμποντι] Nep. Datam. X: „fidemque de ea re, more Persarum, dextra dedisset. Hanc ut accepit a rege missam, copias parat." Diod. XVI, 34: **καὶ τὴν δεξιὰν ἔδωκε τῷ Θετταλίωνι. ἔστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις.** Cf. Schol. ad Aristoph. Nub. v. 81. Polyaen. VII, 21: **δεξιὰν αὐτοῖς ἔπεμψε Περσικῷ.** Mittere dextras est etiam apud Tacit. Hist. I, 54. **δεξιὰν φέρειν** dicit Xen. Anab. II, 4, 1. **δεξιὰς — παρὰ βασιλέως φέροντες.** Cyrop. IV, 2, 7: **θεῶν πιστὰ πεποίησο καὶ δεξιὰν δός, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταὐτά.** Item Latini dextram ferre. Justin. XI, 15: in quam rem unicum pignus fidei regiae dextram se ferendam Alexandro dare. Tacit. Hist. II, 8: dextras, concordiae insignia, exercitus nomine ferre.

χιλίους — δισχιλίους] Hoc est in Hellen. IV, 1, 3. Plutarch. Ages. XI.

§. 5. **Φαρνάβαζος**] Hellen. IV, 1, 29—38. Plutarch. Ages. XII.

διωμολόγησε] Eadem fere significatione huius verbi media forma invenitur Hellen. IV, 2, 13: **περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, ἐς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα,** ubi est: constituere. Omnino rarum esse activae huius verbi formae usum monet Saupius.

ὡς ἂν ἐγὼ δύνωμαι κράτιστα] Hellen. IV, 1, 37: **πολεμήσω ὑμῖν ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα.**

καὶ ταῦτα λέγων ἐπίστευε μηδὲν ἂν παράσπονδον παθεῖν. οὕτω μέγα καὶ καλὸν κτῆμα τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι καὶ ἀνδρὶ δὴ στρατηγῷ τὸ ὅσιόν τε καὶ πιστὸν εἶναί τε καὶ ὄντα ἐγνῶσθαι. καὶ περὶ μὲν εὐσεβείας ταῦτα.

G. ὅσιον, om. τὸ et τε.

οὕτω μέγα κτλ.] Hutchinsonus comparat Anab. VII, 7, 41: ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθη, οὐδὲν νομίζω ἀνδρί, ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι, κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. Sil. Ital. XIV, 169: multo optimus ille Militiae, cui postremum est primumque tueri Inter bella fidem.

τε — καὶ — δὴ] i.e. cum — tum maxime. Quem usum nusquam notatum video. Anab. VII, 6, 20: Ἐγὼ δὲ ἅμα τε αὐτὸν ὁρῶ εὖ πράττοντα, καὶ γιγνώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. Alibi τε — καὶ δὴ καί ita usurpatur, e. c. Cyrop. I, 6, 21: γνοίης δ' ἄν, ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν. Conferas quem locum affert Hartung. de Part. Gr. I. p. 264., Theocr. II, 6: ἰατρὸν ἐόντα καὶ ταῖς ἐννέα δὴ πεφιλαμένον ἔξοχα Μούσαις.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Agitur de iustitia, quam Agesilaus probavit privatus, rex et dux. Accedunt duo exempla.

Περί γε μὴν τῆς εἰς χρήματα δικαιοσύνης ποῖα ἄν 1
τις μείζω τεκμήρια ἔχοι τῶνδε; ὑπὸ γὰρ Ἀγησιλάου στέρεσθαι μὲν οὐδεὶς οὐδὲν πώποτε ἐνεκάλεσεν, εὖ δὲ πε-

Cap. IV. §. 1. εἰς χρήματα] V. ad Oecon. XVIII, 1. Infra XI, 8. legitur χρήμασι — δικαίως — ἐχρῆτο.

τῶνδε; — γὰρ] V. ad Oecon. IV, 5.

στέρεσθαι] h. e. privatum esse, sed στερεῖσθαι privari. Symp. IV, 31: νῦν δ' ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι, ad quem locum Sauppius affert Hier. VI, 1. Anab. III, 2, 2. Cyrop. VII, 3, 13. 5, 60. Hellen. II, 2, 9. — De constructione verbi στέρεσθαι v. Rost. §. 104, 4. et not. 9. in usum schol. §. 160. not. 7. Kühner. §. 561. g. et not. 3. in us. schol. §. 280. not. 3. Hart. §. 625, 3.

οὐδὲν — ἐνεκάλεσεν] οὐδὲν referas item ad στέρεσθαι atque ad ἐνεκάλεσεν. Verbum ἐγκαλεῖν, sine dativo personae, i. e. significans conqueri, raro

ποιῆσαι πολλοὶ πολλὰ ὡμολόγουν. ὅτῳ δὲ ἡδὺ τὰ αὑτοῦ διδόναι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων, πῶς ἂν οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια ἀποστερεῖν ἐφ' ᾧ κακόδοξος εἶναι; εἰ γὰρ χρημάτων ἐπιθυμοίη, πολὺ ἀπραγμονέστερον τὰ αὑτοῦ φυλάττειν ἢ τὰ μὴ προσήκοντα λαμβάνειν. ὃς δὲ
2 δὴ καὶ χάριτας ἀποστερεῖν μὴ ἐθέλοι, ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι πρὸς τὸν μὴ ἀποδιδόντα, πῶς, ἅ γε καὶ νόμος κωλύει, ἐθέλοι ἂν ἀποστερεῖν; Ἀγησίλαος δὲ οὐ μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ
3 πολὺ μείζους τὸν μείζω δυνάμενον. τά γε μὴν τῆς πόλεως κλέπτειν πῇ ἄν τις αὐτὸν εἰκότως αἰτιάσαιτο, ὃς καὶ

Cap. IV. §. 1. Ald. Reuchl. αὐτοῦ διδόναι. — A pr. m. A. ἐπ' ὠφέλειαν; Reuchl. ἐπ' ὠφελίαν. — A. B. Reuchl. om. ἂν post πῶς. — G. τὰ αὐτοῦ.

§. 2. A. ἔκρινεν ἄδικον.

§. 3. πῇ ἄν τις A. B. Reuchl. Dind. Saupp.; vulg. πῶς ἄν τις. — A. Dind. Saupp. οὐ καὶ τοῦτο.

§. 4. εὐεργέτει, quod est a pr. m. in A. Reuchl. Hal. pro εὐηργέτει, reposuit Dind. — B. G. et a sec. m. A. Cast. Hal. Bas. II. ὠφελεῖν; Reuchl. ὠφελεῖν αὐτόν.

reperitur. Apud Xenophontem praeter h. l. occurrit Hellen. VI, 1, 13. μηδὲν ἔχοντας ἐγκαλεῖν, qui conquerendi causam non haberent.

πῶς ἂν] Parisienses codices non male omittunt ἄν. V. adnotata ad Oecon. XIX, 16.

ἐφ' ᾧ] pro ἐπὶ τούτῳ, ὥστε. Hellen. II, 2. 20: ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας — Λακεδαιμονίοις ἕπεσθαι. Symp. IV, 35: πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται. V. de ἐφ' ᾧ et ἐφ' ᾧτε Rost. §. 122, 9. not. 2. in us. schol. p. 519. Kühner. §. 828, 2. in us. schol. §. 341. not. 5. Hart. §. 916. De nominativo κακόδοξος v. ad II, 16.

§. 2. δὴ καὶ] etiam, sogar.

ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι] i. e. ὧν ἀποστερηθεισῶν οὐκ εἰσὶ δίκαι. Diversum Persarum institutum narratur Cyrop. I, 2, 7: δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς.

§. 3. τὰς αὐτῷ χάριτας ὀφειλομένας] De traiecto participio v. ad Oecon. IX, 4.

καρποῦσθαι παρεδίδου] Hom. Il. VII, 351: Ἑλένην δώομεν Ἀτρείδῃσιν ἄγειν, abducendam demus. V. ad II, 22. παρέχων — μάχεσθαι.

ὁπότε βούλοιτο] so oft er Willens war. V. ad I, 19. De verborum βούλεσθαι et δύνασθαι significatione v. Hartung. §. 1013. not.

οὐ τοῦτο καὶ — χρημάτων;] nam cui petenti quolibet tempore libenter munera largiantur alii, ab eodem antea illos muneribus affectos esse oportet. Quae sententia quomodo a Weiskio parum intelligi potuerit, vix assequaris. Respiciuntur autem exempla II, 25 sqq. narrata.

§. 4. ἐπώλει — εὐεργέτει — ἂν — ἐνόμισε] Ponuntur h. l. imperfecta de re saepius

τὰς αὐτῷ χάριτας ὀφειλομένας τῇ πατρίδι καρποῦσθαι
παρεδίδου; τὸ δ᾽, ὁπότε βούλοιτο εὖ ποιεῖν ἢ πόλιν ἢ
φίλους χρήμασι, δύνασθαι παρ᾽ ἑτέρων λαμβάνοντα ὠφε-
λεῖν, οὐ τοῦτο καὶ μέγα τεκμήριον ἐγκρατείας χρημάτων;
εἰ γὰρ ἐπώλει τὰς χάριτας, ἢ μισθοῦ εὐεργέτει, οὐδεὶς 4
ἂν οὐδὲν ὀφείλειν αὐτῷ ἐνόμισεν· ἀλλ᾽ οἱ προῖκα εὖ πε-
πονθότες, οὗτοι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι τῷ εὐεργέτῃ, καὶ
διότι εὖ ἔπαθον, καὶ διότι προεπιστεύθησαν ἄξιοι εἶναι
παρακαταθήκην χάριτος φυλάττειν. ὅστις δ᾽ ᾑρεῖτο καὶ 5
σὺν αὐτῷ τῷ γενναίῳ μειονεκτεῖν ἢ σὺν τῷ ἀδίκῳ πλέον

§. 5. A. ὁ δ᾽ ᾑρεῖτο. — A. B. G. H. Ald. Iunt. Steph. Baumg. σὺν αὐτῷ γενναίῳ — σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ; C. σὺν τῷ γενναίῳ — σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ; ex Reuchl. Hal. Cast. Bas. I. II. cum Zeunio rec. edd. σὺν τῷ γενναίῳ — σὺν τῷ ἀδίκῳ; Bach. voluit σὺν αὐτῷ γενναίῳ (dum ipse generosus esset) — σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ; Reiz. ad Viger. p. 861. σὺν αὐτῷ τῷ γενναίῳ — σὺν αὐτῷ τῷ ἀδίκῳ; Abresch. dilucc. Thuc. p. 377. coni. αὐτογενναίῳ — αὐτοαδίκῳ. — Sauppio placet codicis C. lectio, et σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ vertit: cum ipsa sua iniustitia.

non facta; subsequitur aoristus, ut significetur id quod fieri omnino non potuit. Cf. locum simillimum Anab. V, 8, 13: *εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν* (in itinere saepius circumvagari et diripere), *ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.*

μισθοῦ] Hier. VI, 10: *οἱ δὲ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν.* Rost. §. 108, 4. d. in us. schol. p. 420. Hart. §. 590, 1.

εὐεργέτει] Supra II, 29. *εὐεργετήκει.* Haec forma est frequentior quam altera. Rost. §. 68. not. 5. in us. schol. §. 81. not. 5. Kühner. §. 105. not. in us. schol. §. 125. not. 1. Cf. Matth. §. 167, 6.

οὗτοι] V. ad II, 26.

παρακαταθήκην χάριτος] Etiam beneficia deponi dicuntur, quae, ut alias res, redditum iri nobis aliquando speramus. Symp. VIII, 36: *μᾶλλον ἄν τις πιστεύσειεν ἢ χρήματα ἢ τέκνα ἢ χάριτας παρακατατίθεσθαι.* Comment. IV, 4, 17: *τίνι δ᾽ ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειε παρακαταθέσθαι ἢ χρήματα ἢ υἱοὺς ἢ θυγατέρας;* Cf. Thucyd. II, 72: *ὑμεῖς πόλιν καὶ οἰκίας παράδοτε ἡμῖν —, ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ (ὁ πόλεμος), ἀποδώσομεν· μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην.*

§. 5. *ὅστις*] V. ad I, 36.

ᾑρεῖτο] i. q. *προῃρεῖτο.* Item *βούλεσθαι* usurpatur pro *μᾶλλον βούλεσθαι.* Utrumque verbum habes Anab. II, 6, 6: *ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης, αἱρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν, βούλεται πονεῖν, ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως, αἱρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν.*

καὶ σὺν αὐτῷ τῷ γενναίῳ — ἢ σὺν τῷ ἀδίκῳ] Philelphus: qui vero malebat cum iusto vel minorem consequi, quam cum iniusto maiorem habere portionem. Et recte quidem altero loco delent *αὐτῷ*; nam quid hoc est, quod Reizius vertit: per solam in-

ἔχειν, πῶς οὗτος οὐκ ἂν πολὺ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἀποφεύγοι; ἐκεῖνος τοίνυν κριθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως ἅπαντα ἔχειν τὰ Ἄγιδος, τὰ ἡμίσεα τοῖς ἀπὸ μητρὸς αὐτῷ ὁμογόνοις μετέδωκεν, ὅτι πενομένους αὐτοὺς ἑώρα. ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, πᾶσα μάρτυς ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις.
6 διδόντος δ' αὐτῷ πάμπολλα δῶρα Τιθραύστου, εἰ ἀπέλθοι ἐκ τῆς χώρας, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγησίλαος, Ὦ Τιθραύστα, νομίζεται παρ' ἡμῖν τῷ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι τὴν στρατιὰν ἢ ἑαυτὸν πλουτίζειν, καὶ παρὰ τῶν πολεμίων λάφυρα μᾶλλον πειρᾶσθαι ἢ δῶρα λαμβάνειν.

Steph. αὐτοῦ ὁμογ.; Leoncl. Wels. Bach. αὐτοῦ ὁμογ.
§. 6. Ald. αὐτῷ. — πειρᾶσθαι addidit Schneid. ex A. marg. B. H. G. Vict. Reuchl. marg. Steph. et Phil., quod verbum Hal. Cast. Bas. II. post δῶρα inserunt.

iustitiam lucrum facere? Sententia, quam desideramus, haec est: malebat Agesilaus deteriori conditione uti, dummodo honeste ageret (i. e. sola honestae voluntatis conscientia contentus), quam iniuste agere, quamquam magnum inde lucrum redundaret. Unde apparet apte dici *σὺν αὐτῷ τῷ γενναίῳ μειονεκτεῖν*, nam homo probus, quum mala utitur fortuna, sola optimae mentis conscientia se consolatur, inepte vero: *σὺν αὐτῷ τῷ ἀδίκῳ πλέον ἔχειν*, quoniam, qui iniuste agendo quaestum facit, non solam culpae suae conscientiam, sed simul lucrum abstulit. — Opinor librarium, qui primo loco *αὐτῷ* adiectivo *τῷ γενναίῳ* adiunctum videbat, idem vocabulum alteri membro aequalitatis causa addidisse. Ceterum v. Cyrop. VIII, 2, 23: *ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ χρῆσθαί τε πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστερον νομίζω.* Anab. II, 6, 18: *ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν.* Nihil fere inter se differunt *σὺν τῷ ἀδίκῳ* et *μετ' ἀδικίας* (Anab. l. d.), paullo magis diversa sunt *πρὸς τὸ γενναῖον* infra IX, 7. et *ὑπὸ γενναιότητος* Cyrop. VIII, 3, 38.

ἐκεῖνος τοίνυν] Antecedens *ὅστις*, quanquam pertinet ad unum Agesilaum, habet universae notionis speciem. Sententia universa iam confirmatur singulis exemplis, id quod significatur particula *τοίνυν*. V. I, 10. et VII, 5. *ἐκεῖνος τοίνυν* —. Cf. Kühner. ad Comment. I, 2, 29.

αὐτῷ ὁμογόνοις] De Agidis cognatis v. ad I, 5. Plutarch. Ages. IV: *εὐθὺς εἶχε καὶ τὰ χρήματα τοῦ Ἄγιδος, ὡς νόθον ἀπελάσας τὸν Λεωτυχίδην· ὁρῶν δὲ τοὺς ἀπὸ μητρὸς οἰκείους ἐπιεικεῖς μὲν ὄντας, ἰσχυρῶς δὲ πενομένους, ἀπένειμεν αὐτοῖς τὰ ἡμίσεα τῶν χρημάτων.*

§. 6. *διδόντος*] quum dare vellet. Cyr. V, 1, 21: *τῷ νῦν διδόντι ὑμῖν Γωβρύᾳ καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ δύναμιν.* De qua praesentis et imperfecti vi v. Buttm. p. 386. not. 10. Matth. §. 497. c. Rost. §. 116. not. 5. in us. schol. §. 150. not. 9. Kühner. §. 438, 2. Hart. §. 874.

Τιθραύστου] V. I, 35. Hellen. III, 4, 25.

νομίζεται] i. e. *νόμιμόν*

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Agesilai laudatur temperantia in potu, cibo et somno, tolerantia in aestu, frigore laboribusque perferendis, et continentia in rebus venereis, quae quum aliunde, tum ex consuetudine cum Megabate, puero formosissimo, constat.

---

1 Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσαι γε ἡδοναὶ πολλῶν κρατοῦσιν ἀνθρώπων, ποίας οἶδέ τις Ἀγησίλαον ἡττηθέντα; ὃς μέθης μὲν ἀποσχέσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ μανίας, σίτων

Cap. V. §. 1. A. B. H. edd. vett. *ποίαις*. — Ante Hutch. vulgabatur: *ὃς μέθης μὲν ἀποσχέσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ λαιμαργίας, σίτων δ' ὑπὲρ καιρὸν ὁμοίως ὡς καὶ ἁμαρτίας*; Philelph.: qui ebrietate ac edacitate non secus atque ab ingenti flagitio alienari decere duceret, intempestivo autem cibo tanquam et impudentia; Athen. XIV. p. 613: *μέθης μὲν ἀπέχεσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ μανίας, σίτων δ' ὑπερκαίρων ὁμοίως καὶ ἀργίας*, unde, Stephano Leoncl. Wels. Bach. commendantibus, Hutch. Dind. Heil. Saupp. dederunt *μανίας* pro *λαιμαργίας* et *ἀργίας* pro *ἁμαρτίας*; Zeun. Weisk. Schneid. Baumg. *μανίας — ἁμαρτίας*; sed magis placet Schneidero cum Zeunio: *καὶ ἁμαρτίας — καὶ ἀναιδείας*, Baumgartenio: *καὶ μανίας — καὶ ἀναιδείας* sive *ἀτιμίας* secundum Philelphum. — *καὶ* pro *ὡς καὶ* ex Athen. restituit Zeun. — Pro *ἀποσχέσθαι* ex eod. Athen. Dind. Heil. *ἀπέχεσθαι*; illud revocavit Saupp.

ἐστι. V. ad Oecon. XX, 29. Adde Stallbaum. ad Plat. Protag. p. 346. B. De re cf. Plutarch. Ages. X: *αὐτὸς δὲ (ἔφη) πλουτίζων τοὺς στρατιώτας ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτῶν αὐτός· καὶ ἄλλως γε μέντοι νομίζειν Ἕλληνας καλὸν οὐ δῶρα λαμβάνειν, ἀλλὰ λάφυρα παρὰ τῶν πολεμίων.*

Cap. V. §. 1. *Ἀλλὰ μὴν — καὶ — γε*] Atque profecto adeo. V. ad Oecon. I, 4.

κρατοῦσιν — ἡττηθέντα] Cf. Oecon. I, 20: *καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἀπατηλαί τινες δέσποιναι προσποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι*, et reliqua, quae ibi inde a §. 17. dicuntur de libibinibus tanquam dominis et victoribus et de hominibus libidinosis tanquam servis et victis. Infra §. 2. et 6.

ἀποσχέσθαι] *ἀπέχεσθαι* ex Athenaeo reponere non magis probandum videtur, quam si quis inde scribere vellet *ὑπερκαίρων* pro *ὑπὲρ καιρόν*.

καὶ μανίας — καὶ ἀργίας] *καί* est: atque. Rep. Lac. VI, 1: *ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν.* — Animadvertant tirones ex edacitate nasci desidiam aeque atque insaniam quandam (*μικρὰν μανίαν*) ex ebrietate. — *σῖτα ὑπὲρ καιρόν*

δ' ὑπὲρ καιρὸν ὁμοίως καὶ ἀργίας. διμοιρίαν γε μὴν
λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις, οὐχ ὅπως ἀμφοτέραις ἐχρῆτο,
ἀλλὰ διαπέμπων, οὐδετέραν αὐτῷ κατέλειπε, νομίζων βα-
σιλεῖ τοῦτο διπλασιασθῆναι οὐχὶ πλησμονῆς ἕνεκα, ἀλλ'
2 ὅπως ἔχοι καὶ τούτῳ τιμᾶν, εἴ τινα βούλοιτο. οὐ μὴν
ὕπνῳ γε δεσπότῃ, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων ἐχρῆτο,
καὶ εὐνήν γε εἰ μὴ τῶν συνόντων φαυλοτάτην ἔχοι, αἰ-
δούμενος οὐκ ἄδηλος ἦν· ἡγεῖτο γὰρ ἄρχοντι προσήκειν
3 οὐ μαλακίᾳ, ἀλλὰ καρτερίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι. τάδε
μέντοι πλεονεκτῶν οὐκ ᾐσχύνετο, ἐν μὲν τῷ θέρει τοῦ
ἡλίου, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοῦ ψύχους. καὶ μήν, εἴ ποτε

Vulg. *οὐχ οὗτος*; H. G. Reuchl. Cast. Hal. Bas. II. *οὐχ οὕτως*; Schneidero cum Ernestio placuit *οὐκ αὐτὸς*; *οὐχ ὅπως* restituit Dind. — A. B. G. *οὐδετέροις αὐτῷ*; *αὐτῷ* etiam Ald. et Reuchl. — Vulg. *κατέλιπε*, quod male retinuerunt Weisk. Schneid. Baumg., iam Zeun. correxit ex Reuchl. et Steph. II.

male interpretatus est Philelphus: cibi intempestivi; sunt potius immodici cibi. Cf. Symp. II, 19: *ἢ τόδε γελᾶτε, εἰ μείζω τοῦ καιροῦ τὴν γαστέρα ἔχων μετριωτέραν βούλομαι ποιῆσαι αὐτήν;* R. Equ. X, 14: *ὑπερβάλλον δὲ τὸν καιρὸν οὐδὲν τῶν πάντων ἡδύ.*

διμοιρίαν] Rep. Lac. XV, 4: (*Λυκοῦργος τοὺς βασιλέας*) *διμοιρίᾳ ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐτίμησεν, οὐχ ἵνα διπλάσια καταφάγοιεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦδε τιμῆσαι ἔχοιεν, εἴ τινα βούλοιντο.* — *θοῖναι* alibi vocantur *φιλίτια*, de quibus v. eiusd. libri cap. V. §. 2. ibique Haasium.

οὐχ ὅπως] non solum non. Buttm. p. 436. Rost. §. 134, 5. e. γ. in usum schol. p. 453. Kühner. §. 730, 2. in us. schol. §. 321,3. Hartung. §. 928. not.

κατέλειπε] id quod facere solebat.

καὶ τούτῳ τιμᾶν] Sauppius ad Hier. VIII, 3. comparat Cyrop. VIII, 2, 4: *ἐτίμα δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε.*

§. 2. *οὐ μὴν — γε*] alibi est: neque tamen, e. c. Anab. I, 10, 3: *οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν.* Comment. I, 2, 26. Sed ubi antecedenti sententiae altera non opposita est, sed cum ea concordat, illae particulae vim auctivam habent, ut h. l. Verte: neque vero. Comment. I, 2, 63: *Οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησε.* V. Kühner. ad I, 2, 5. Cf. supra II, 12. *οὐ μὴν οὐδὲ σιγῇ.* — De sententia v. ad §. 1. Plut. Apophthegm. Lacon. p. 101: *ὕπνῳ δὲ οὐ δεσπότῃ, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων χρώμενος· πρὸς δὲ θάλπος οὕτω καὶ ψῦχος εἶχεν, ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις· ἐν μέσοις δὲ τοῖς στρατιώταις σκηνῶν οὐδενὸς ἀμείνονα κοίτην εἶχε. διετέλει δὲ λέγων τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι.* Ages. XIV: *ἐν δὲ χιλιάσι στρατιωτῶν τοσαύταις οὐ ῥᾳδίως ἄν τις εἶδε φαυλοτέραν στιβάδα τῆς Ἀγησιλάου.*

μοχθῆσαι στρατιᾷ συμβαίη, ἑκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους, νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώταις. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, Ἀγησίλαος πονῶν μὲν ἠγάλλετο, ῥᾳστώνην δὲ πάμπαν οὐ προσίετο. περί 4
γε μὴν ἀφροδισίων ἐγκρατείας αὐτοῦ ἆρ' οὐχὶ εἰ μή του ἄλλου, ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα ἄξιον μνησθῆναι; τὸ μὲν γὰρ ὧν μὴ ἐπεθύμησεν ἀπέχεσθαι ἀνθρώπινον ἄν τις φαίη εἶναι· τὸ δὲ Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα ὥσπερ ἂν τοῦ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐρασθείη, ἔπειτα, ἡνίκα, ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν οὓς ἂν τιμῶσιν, ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φι-

§. 2. G. ἀρχομένῳ γε. — Edd. vett. praeter Reuchl. ἄδηλον.
§. 3. ἐν μὲν τῷ θέρει pro ἐν τῷ μὲν θέρει reposuit Weisk. cum A. B. Reuchl. — πάντα τοιαῦτα Schneid. Weisk. Baumg.
§. 4. Reuchl. ἀντέχεσθαι — φαίνῃ εἶναι.

§. 3. τάδε] τόδε ut τοῦτο et ἐκεῖνο saepe inducunt, quae per epexegesin statim sequuntur. V. ad Oecon. XII, 10. XIV, 10. I, 16. Symp. IV, 40. 49. V, 7. Hier. I, 19. II, 2. infra IX, 6. Ceterum τάδε refer ad πλεονεκτῶν, et v. de accusativi pronominum usu liberiori annotata ad Oecon. XVI, 6.

ἐν μὲν τῷ θέρει] Cyrop. I, 6, 25: καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δέ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων.

παρὰ τοὺς ἄλλους] prae ceteris. Oecon. XX, 16: ῥᾳδίως γὰρ ἀνὴρ εἷς παρὰ τοὺς δέκα διαφέρει τῷ ἐν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι. Comment. I, 4, 14: παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα ὥσπερ θεοὶ ἄνθρωποι βιοτεύουσι. V. ad VIII, 4. πρὸς τὸ ἀρέσκειν.

ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν] V. ad Oecon. XII, 19. ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν. Hier. IX, 10.

πάμπαν οὐ προσίετο] plane aversabatur. Comment. II, 6, 18: πόλεις αἱ τῶν τε καλῶν μάλιστα ἐπιμελούμεναι καὶ τὰ αἰσχρὰ ἥκιστα προσιέμεναι. Aristoph. Equ. v. 369: ἓν δ' οὐ προσίεταί με τῶν πραγμάτων. Vesp. v. 742: τοῦτ' οὐ δύναταί με προσίεσθαι. Cf. οὔ μοι ἥδιον Herod. II, 46. Hesiod. Opp. v. 748. et 757.

§. 4. περὶ — ἐγκρατείας — μνησθῆναι] μεμνῆσθαι ubi significat: commemorare, mentionem facere, interdum cum περί iungitur. Hellen. IV, 5, 9: περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο. IV, 4, 15. Comment. IV, 5, 2. Kühner. §. 529. not. 1.

ἀνθρώπινον] *das mag wohl Einer nichts Uebermenschliches nennen.*

Μεγαβάτου] Haec res narratur etiam a Plutarcho Ages. XI. de audiend. poet. X. Apophthegm. Lacon. p. 101.

ἔπειτα] Artius iunge ἐρασθέντα — ἔπειτα — διαμάχεσθαι. V. ad Oecon. XVII, 10.

ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν] V. Cyrop. I, 4, 27. ibique interpretes.

λῆσαι τὸν Ἀγησίλαον, διαμάχεσθαι ἀνὰ κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἆρ' οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ λίαν γεννικόν; ἐπεὶ δὲ ὥςπερ ἀτιμασθῆναι νομίσας ὁ Μεγαβάτης τοῦ λοιποῦ οὐκέτι φιλεῖν ἐπειρᾶτο, προςφέρει τινὶ λόγον τῶν ἑταίρων ὁ Ἀγησίλαος πείθειν τὸν Μεγαβάτην πάλιν τιμᾶν αὐτόν. ἐρομένου δὲ τοῦ ἑταίρου, ἢν πεισθῇ ὁ Μεγαβάτης, εἰ φιλήσει, ἐνταῦθα διασιωπήσας ὁ

τὸ μὴ φιλ., quod mavult Saupp., reposui pro vulg. **τῷ μὴ φιλ.** — Zeun. **ἆρ' οὐ.** — Pro **μανικόν** Ernest. coni. **νεανικόν**; Schneid. **δαιμόνιον** pro **λίαν μανικόν**; **λίαν γεννικόν**, quod receperunt etiam Dind. et Saupp., est coniectura Schaeferi; Bornem. (de gem. Cyrop. recens. I, 26.) **λίαν μανόν**; Heil. **νὴ Δία μανικόν.**

§. 5. In Ald. desunt **τοῦ λοιποῦ** — **ὁ Μεγαβάτης.** — A. B.

διαμάχεσθαι — τὸ μὴ φιληθῆναι] Construitur quidem **διαμάχεσθαι** cum dativo, ut **μάχεσθαι**, e. c. Cyrop. III, 1, 5., sed non cum infinitivi dativo, addita particula **μή**. Nam ne oscula ferrentur est **τὸ μὴ φιληθῆναι**, aut **μὴ φιληθῆναι**, non **τῷ μὴ φιληθῆναι**. Eurip. Alc. 697: **σύ γ' οὖν ἀναιδῶς διεμάχου τὸ μὴ θανεῖν.** Cf. Anab. IV, 8, 14: **οὗτοί εἰσιν — μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι σπεύδομεν**, quod exhibent libri optimi. Hellen. VI, 1, 16: **ὥςτε οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀσχολίαν ἔχει τὸ μὴ πράττειν τὸ δέον.** Thucyd. III, 1: **τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ — τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν.** V. Kühner. §. 643. Saupp. ad Comment. I, 3, 7. Anab. V, 8, 23., omisso **τό**, legitur **διεμάχετο, ὡς κάμνων, ἀσπίδα μὴ φέρειν.** Ceterum de particula **μή** post verba prohibendi, vetandi, negandi posita (Thucyd. III, 6: **καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μιτυληναίους**) vide Buttmann. p. 425. not. 9. Matth. §. 533. not. 4. Rost. §. 135, 6. b. α. in us. schol. p. 511. Kühner. §. 717, 2. in usum schol. §. 318, 7.

τοῦτό γε ἤδη] Haec habent hanc vim: quod quale sit ex antedictis iam patebit. Symp. V, 5: **Οὕτω μὲν τοίνυν ἤδη** (id quod ex antecedentibus iam consequitur) **οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ καλλίονες ἂν τῶν σῶν εἴησαν.** Nostro loco simillimus est Hier. I, 36: **τὸ δὲ οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυςχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;**

καὶ λίαν γεννικόν] De insania quadam divina, qualis poetis inesse fertur aut prophetis, h. l. cogitandum esse, fuisse qui crederent, mirum sane videtur. Ex coniecturis autem, quibus sanare conati sunt corruptum vocabulum, palmaria est Schaeferiana, quae est facillima et sensui aptissima. Bornemanni **μανόν**, quod prima specie haud contemnendum videtur, parum probabilitatis habet propterea, quod eius significatio: rarus, in sententiam huius loci parum quadrat. — **καὶ λίαν** Sauppius vertit: quam maxime. Est potius; vel nimis (de **καὶ** particula v. ad Oeconom. II, 3.); quae dicit Xenophon ex communi hominum sententia, quam tamen ipse non omnino improbasse videtur.

Ἀγησίλαος εἶπεν οὑτωσί· Οὐδ' εἰ μέλλοιμί γε αὐτίκα μάλα κάλλιστός τε καὶ ἰσχυρότατος καὶ τάχιστος ἀνθρώπων ἔσεσθαι. μάχεσθαί γε μέντοι πάλιν τὴν αὐτὴν μάχην ὄμνυμι πάντας θεοὺς ἦ μὴν μᾶλλον βούλεσθαι, ἢ πάντα μοι, ὅσα ὁρῶ, χρύσεα γενέσθαι. καὶ ὅ τι μὲν δὴ 6 ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα, οὐκ ἀγνοῶ· ἐγὼ μέντοι δοκῶ εἰδέναι, ὅτι πολὺ πλέονες τῶν πολεμίων ἢ τῶν τοι-

edd. vett. *τιμᾶν ἑαυτόν*. — Reuchl. *εἰ πεισθῇ*. — *πάντας θεοὺς ἦ μὴν μᾶλλον* A. B. (sed hic om. *μὴν*), Dind. Heil. Saupp.; G. Ald. *πάντας θεοὺς ἢ μᾶλλον*; vulg. *πάντας τοὺς θεοὺς μᾶλλον*; sed Reuchl. om. *τούς*. — Vict. delevit *πάντα*. — Baumg. *χρυσία, γενέσθαι* ex Plutarcho.

§. 6. *ὅ τι* pro *ὅτι*, monente Schneidero, scripsit Dind.

§. 5. *τοῦ λοιποῦ*] postea. Demosth. Phil. I. p. 44, 5: *οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς*. Kühner. §. 524, 1. in us. schol. §. 273, 4. b). Rost. §. 108. i. in us. schol. p. 417.

ἢν πεισθῇ — εἰ φιλήσει] V. ad I, 7.

αὐτίκα μάλα] De significatione et vi vocabuli *αὐτίκα* v. ad Oecon. XIX, 18. Symp. VII, 4: *ἀλλ' ἔξεστιν αὐτίκα μάλα τὰ παρόντα θαυμάζειν*.

κάλλιστος — τάχιστος] Maleficam (scilicet) nactus est (naturam) in corpore fingendo; nam et statura fuit humili et corpore exiguo et claudus altero pede. Nep. Ages. VIII. Conf. Plutarch. Ages. II: *λέγεται δὲ μικρός τε γενέσθαι καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος*.

μάχεσθαι — μάχην] Buttm. p. 363. Matth. §. 409, 3. Rost. §. 104, 3. b. in us. schol. p. 395. d. Kühner. §. 547. a. in us. schol. §. 278, 1. 2.

ὄμνυμι πάντας θεούς] Symp. IV, 11: *ὄμνυμι πάντας θεοὺς μὴ ἑλέσθαι ἂν τὴν βασιλέως ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ καλὸς εἶναι*. V. ad Oecon. IV, 24: *ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην — μηπώποτε δειπνῆσαι*. Kühner. in usum schol. §. 279, 4. Cf. Virg. Aen. XII, 197: terram, mare, sidera iuro.

ἦ μήν] Obsecutus sum Dindorfio propter duorum librorum auctoritatem; tamen alibi, invitis libris, illud *ἦ μήν* inferendum esse nego, quum sexcenties has particulas post verba iurandi vel promittendi non additas videam. Quare etiamnunc Oecon. VII, 8. Hermanni coniecturam repudio.

χρύσεα γενέσθαι] Plutarch. Ages. XI: *ἢ πάντα, ὅσα τεθέαμαι, χρυσία μοι γενέσθαι*. Formis non contractis haud raro uti Xenophontem notum est, e. g. *τειχέων, ὀρέων*. V. Poppo. Praef. Anab. p. XLIII. et ad Cyrop. III, 3, 58. Fabula de Mida notissima illa spectatur his verbis.

§. 6. *καὶ ὅ τι — ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα*] Perperam cum Hutchinsono Baumgartenius: falsa esse arbitrantur, interpretatur. Neque melius haec intellexit Schneiderus. Ex verbis statim sequentibus *ἐγὼ μέντοι κτλ.* apparet Xenophontem hoc dicere: neque ego ignoro esse, qui hanc rem tantis laudibus non dignam iudicent, id quod vidit Dindorfius. De accusativo *ταῦτα*,

οὕτων δύνανται κρατεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὀλίγων εἰδότων, πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν· τὰ δὲ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι ἥκιστα μὲν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἀνθρώπων λανθάνουσιν, ὅ τι ἂν ποιῶσιν· Ἀγησίλαον δέ τι πράξαντα μὲν τοιοῦτον οὔτε ἰδὼν πώποτε οὐδεὶς ἀνήγγειλεν οὔτε εἰ-
7 κάζων πιστὰ ἂν ἔδοξε λέγειν. καὶ γὰρ εἰς οἰκίαν μὲν οὐδεμίαν ἰδίᾳ ἐν ἀποδημίᾳ κατήγετο, ἀεὶ δὲ ἦν ἢ ἐν ἱερῷ, ἔνθα δὴ ἀδύνατον τὰ τοιαῦτα πράττειν, ἢ ἐν φανερῷ μάρτυρας τοὺς πάντων ὀφθαλμοὺς τῆς σωφροσύνης ποιούμενος. εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης, ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω.

τὰ δὲ cum A. B. H. Phil. Hal. Cast. Bas. I. II. dedit Hutch. pro vulg. ἃ δέ.
§. 7. μὲν om. Hal. Cast. Bas. II. — ἦν ex Phil. et coniectura Stephani interseruit Hutch.; ἢ una cum ἦν om. Cast. Bas. II.; cum Weiskio Schneid. desiderat ἀνεστρέφετο, vel simile verbum.

qui positus esse videtur pro περὶ τούτων, v. ad Oecon. XVI, 6. supra §. 3. Cf. VIII, 7. ταῦτα ἀπιστεῖ.

λανθάνουσιν] Ex sequente ποιῶσιν intellige: ποιοῦντες. Cyrop. I, 6, 25: ὅτι οὐ λανθάνει, ὅ τι ἂν ποιῇ. Anab. VII, 7, 22: ὥστε οὐχ οἷόν τέ σοι λανθάνειν, οὔτε ἤν τι καλὸν οὔτε ἤν τι αἰσχρὸν ποιήσῃς. Symp. οὔποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας, οὔθ' ὅποι ἂν ὁρμῶμαι οὔθ' ὅ τι ἂν μέλλω πράττειν.

πράξαντα μὲν] Non sequitur δέ. Sed in mente habet auctor: fingere autem talem Agesilaum nemo ausus est, quae sententia statim subiicitur. Cf. ad Oecon. IV, 17.

§. 7. εἰς οἰκίαν — κατήγετο] Plutarch. Ages. IV: ἐσκήνου μὲν γὰρ ἀποδημῶν καθ' αὑτὸν ἐν τοῖς ἁγιωτάτοις ἱεροῖς, ἃ μὴ πολλοὶ καθορῶσιν ἄνθρωποι πράττοντας ἡμᾶς, τούτων θεοὺς ποιούμενος ἐπόπτας καὶ μάρτυρας, ubi καθ' αὑτόν est pro ἰδίᾳ.

CAPUT VI.

ARGUMENTUM.

Virtutem bellicam Agesilaus, qui ad pugnandum contra potentissimos patriae Graeciaeque hostes semper paratus fuit, praeclare ostendit, ubi manus esset conserenda, aut omnino ubi cum exercitu e patriae finibus egressus esset. Idem fuit prudentissimus. Nam patriae, sociorum, amicorum saluti semper et ubique optime consulens, hostes autem omni modo vexans et persequens, illos conciliavit sibi obedientissimos et amantissimos, his se praestitit periculosissimum atque terribilem. Quibus rebus factum est, ut apud omnes eius laus esset maxima.

Ἀνδρίας γε μὴν οὐκ ἀφανῆ τεκμήριά μοι δοκεῖ πα- 1
ρασχέσθαι, ὑφιστάμενος μὲν ἀεὶ πολεμεῖν πρὸς τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν ἐχθρῶν τῇ τε πόλει καὶ τῇ Ἑλλάδι,

Cap. VI. §. 1. Vulgo *ἀνδρείας*; *ἀνδρίας* A. B. G. Ald. Steph. II. Bach. Zeun. Schneid. Weisk. Saupp.

Cap. VI. §. 1. *Ἀνδρίας*] De discrimine vocabulorum *ἀνδρία* et *ἀνδρεία* multa disseruerunt Sauppius in Quaest. Xen. I, 11 sq. et ad Comment. I, 1, 16. et Kühnerus ad eundem locum. *Ἀνδρίαν*, quod ducitur ab *ἀνήρ*, recte statuunt esse virtutem, *ἀνδρείαν* minus recte interpretantur virilitatem. *Ἀνδρεῖος* enim, unde derivatur *ἀνδρεία*, rarius est virilis, saepius fortis. Comment. IV, 6, 11: *οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι ἀνδρεῖοί εἰσιν, οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτου δειλοί;* Quare *ἀνδρεία* est fortitudo, quae maxime conspicitur in agendo. Supra II, 12: *Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφιλόγως, οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα.* Infra X, 1: *ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν πρωτεύων, ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῇ δὲ, ὅπου ἀνδρείας ἀγών.* Symp. II, 12: *Οὔτοι τούς γε θεωμένους τάδε ἀντιλέξειν ἔτι οἴομαι, ὡς οὐχὶ καὶ ἡ ἀνδρεία διδακτόν, ὁπότε αὕτη, καίπερ γυνὴ οὖσα, οὕτω τολμηρῶς εἰς τὰ ξίφη ἵεται.* Scribendum autem est *ἀνδρία*, ubi virtus, i. e. animus fortis, generaliter significatur, ut Comment. IV, 6, 10: *Ἀνδρίαν δέ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι;* sed ibi paullo post auctor transit ad specialem notionem *ἀνδρείας*. Neque aliter habet III, 9, 1: *πάλιν δὲ ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον εἴη διδακτόν, ἢ φυσικόν*, ubi in sequentibus demum sermo est de (Scytharum, Thracum et Spartanorum) fortitudine. Simili ratione nostro loco Agesilai ad fortitudinem indoles laudatur, quam ut com-

ἐν δὲ τοῖς πρὸς τούτους ἀγῶσι πρῶτον ἑαυτὸν τάττων.
2 ἔνθα γε μὴν ἠθέλησαν αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχην συνάψαι, οὐ φόβῳ τρεψάμενος νίκης ἔτυχεν, ἀλλὰ μάχῃ ἀντιτύπῳ κρατήσας τρόπαιον ἐστήσατο, ἀθάνατα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς μνημεῖα καταλιπών, σαφῆ δὲ καὶ αὐτὸς σημεῖα ἀπενεγκάμενος τοῦ θυμῷ μάχεσθαι. ὥςτ' οὐκ ἀκούοντας, ἀλλ' ὁρῶντας ἐξῆν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν δοκιμάζειν.
3 τρόπαια μὴν Ἀγησιλάου οὐχ ὅσα ἐστήσατο, ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο, δίκαιον νομίζειν. μεῖον μὲν γὰρ οὐδὲν

G. Ald. πρὸς τούτοις. — Vulg. πρῶτον μὲν Leoncl. in πρῶτον ἀεὶ mutari voluit, quod, probantibus Schneidero et Weiskio, recepit Dind. I., qui in altera ed. scripsit πρῶτον ἑαυτὸν τάττων, quod cum Sauppio retinui.

§. 2. αὐτῷ ante οἱ πολέμιοι om. Ald. — Vulg. αὐτῷ τὴν ψυχήν, quod est etiam in G. ex A. B. H. Phil. Reuchl. Cast., correxit Hutch.

§. 3. G. τρόπαια μὲν; Hal. Cast. τρόπαια μὲν οὖν; Phil. vertit: A t q u e tropaea q u i d e m: unde cum Dindorfio Heil. et Saupp. receperunt μὲν οὖν; ego revocavi vulgatam scripturam τρό-

probet, pluribus deinceps f o r t i t u d i n i s exemplis utitur auctor. Etiam Symp. III, 4. et VIII, 8. haud scio an, etiam invitis libris, scribendum sit ἀνδρία. Sine iusta causa S t a l l b a u m i u s ad Plat. Gorg. p. 492. A. ἀνδρία posterioris atticismi proprium dicit, et ἀνδρεία, quod ducit ab Ionico ἀνδρηΐη, apud Platonem omnino praeferendum censet.

π ρ ῶ τ ο ν] μὲν accessit librarii arbitrio, qui πρῶτον habuit pro adverbio, cui hanc particulam, vel sequente, vel non sequente δέ, saepissime adiunctam viderat. Sed πρῶτον ἑαυτὸν τάττων non est: primus adfuit, sed: p r i m u m, i. e. i n t e r p r i m o s s e c o l l o c a v i t. Quare particulis γε μήν hoc quidem loco μέν oppositum esse non potest.

ἑ α υ τ ὸ ν τ ά τ τ ω ν] Vid. ad II, 25.

ο ὐ φ ό β ῳ —, ἀ λ λ ὰ μ ά χ ῃ ἀ ν τ ι τ ύ π ῳ] Spartanorum copiae numero plerumque non superiores erant hostibus; μάχη ἀντίτυπος est igitur pugna, in qua utrimque pari exercitu et pari fortitudine pugnatum est. Alio sensu Hellen. VI, 3, 11. dicitur πολλὰ ἀντίτυπα γιγνόμενα.

σ η μ ε ῖ α] Vulnera adverso corpore accepta.

ο ὐ κ ἀ κ ο ύ ο ν τ α ς, ἀ λ λ' ὁ ρ ῶ ν τ α ς] Quidam male desideraverunt μόνον ante ἀκούοντας. Nam non hoc dicere vult Xenophon: n o n m o d o a u d i e n d o, s e d e t i a m v i d e n d o, sed: n o n a u d i e n t e s *d e m u m*, s e d i p s i v i d e n t e s, *nicht e r s t vom Hörensagen, sondern durch eigene Anschauung*. In quo dicendi genere nos quoque vocula *erst* carere possumus. Cf. Cyrop. V, 4, 35: ὅς διατελεῖ μισῶν, οὐκ (i. e. non demum) ἐάν τίς τι αὐτὸν ἀδικήσῃ, ἀλλ' ἐάν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶναι. De accusativis ἀκούοντας — ὁρῶντας v. ad Oecon. I, 4.

§. 3. τ ρ ό π α ι α μ ὴ ν] Haec scriptura libris confirmata non est cur peior habenda sit altera

ἐκράτει, ὅτε οὐκ ἤθελον αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχεσθαι, ἀκινδυνότερον δὲ καὶ συμφορώτερον τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι δὲ οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀκονιτὶ ἢ τοὺς διὰ μάχης νικῶντας στεφανοῦσι. τήν γε μὴν 4
σοφίαν αὐτοῦ ποῖαι τῶν ἐκείνου πράξεων οὐκ ἐπιδεικνύουσιν; ὃς τῇ μὲν πατρίδι οὕτως ἐχρῆτο, ὥςτε μάλιστα πειθόμενος..... ἑταίροις δὲ πρόθυμος ὢν, ἀπροφασίστους τοὺς φίλους ἐκέκτητο· τοὺς δέ γε στρατιώτας ἅμα πειθομένους καὶ φιλοῦντας αὐτὸν παρεῖχε. καίτοι πῶς

παια μήν. — ὅτε, quod est in Reuchl., pro vulg. ὅτι, coniecit Schneid., primus reposuit Dind. — Vulg. συμφερώτερον ex A. B. Reuchl. marg. Steph. Leoncl. correxit Hutch.

§. 4. Reuchl. ποῖα. — Lacunam, quae est post πειθόμενος, primus suspicatus est Weisk. — ἑταίροις, quod habent A. B. G. H. Reuchl. Phil. Cast. Hal. Bas. II., pro vulg. ἑτέροις reposuit Zeun.; idem ex Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. interseruit δὲ; Steph. coni. πειθομένοις ἑταίροις πρόθυμος, quod probant Leoncl. et Bach. — Post στρατιώτας cum Schneidero Christianus necessarium putat συμπονῶν.

μὲν οὖν. Nam optime in hunc locum quadrant haec: Tropaea profecto etc.

ὅσα ἐστρατεύσατο] liberius dictum, quasi non τρόπαια, sed στρατεῖαι antecessisset. Accedit, quod ὅσα dicere licet pro ὁσάκις, ut πολλά pro πολλάκις. V. Kühner. §. 557. not. 4.

ὅτε] Baumgartenius, qui reiicit Schneideri emendationem, vulgatam lectionem interpretatur: Non propterea minus vicit, quod hostes pugnandi copiam non dederant. Male; nam οὐκ ἤθελον est nolebant, non noluerant, et iusto profecto nimium laudis Agesilao et Spartanis tribueret Xenophon, si cum his pugnare adversarios noluisse universe diceret.

§. 4. τῇ μὲν πατρίδι — ἐχρῆτο] V. ad II, 25.

πειθόμενος] Philelphus: ut alacri animo sociis obsequendo obsequentissimos nihilque recusantes amicos compararit. Sed si diligenter verba perpendis, manifestum est deesse quaedam post πειθόμενος, quae hoc participium excipiant eadem ratione, qua ἀπροφασίστους — ἐκέκτητο subiunguntur verbis πρόθυμος ὤν. Quale hoc membrum, quod excidit, fuerit, coniicere licet ex Plut. Ages. IV: ὃ δέ φησιν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι πάντα τῇ πατρίδι πειθόμενος ἴσχυε πλεῖστον, ὥςτε ποιεῖν ὃ βούλοιτο, τοιοῦτόν ἐστι. Neque inutile est conferre id, quod infra VII, 2. dicitur: ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. Integra igitur sententia haec fere fuit: patria ita utebatur, ut, qui ipse maxime pareret illius legibus, maximam et singularem civitatis haberet potestatem, et qui sociis obsequeretur alacri animo, obsequentissimos sibi amicos conciliaret.

καίτοι] et profecto. De

ἂν ἰσχυροτέρα γένοιτο φάλαγξ, ἢ διὰ τὸ μὲν πείθεσθαι εὔτακτος οὖσα, διὰ δὲ τὸ φιλεῖν τὸν ἄρχοντα πιστῶς
5 παροῦσα; τούς γε μὴν πολεμίους εἶχε φέγειν μὲν οὐ δυναμένους, μισεῖν δὲ ἀναγκαζομένους. τοὺς γὰρ συμμάχους ἀεὶ πλέον ἔχειν αὐτῶν ἐμηχανᾶτο, ἐξαπατῶν μὲν, ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δὲ, ὅπου τάχους δέοι, λήθων δὲ, ὅπου τοῦτο συμφέροι, πάντα δὲ τἀναντία πρὸς τοὺς
6 πολεμίους ἢ πρὸς τοὺς φίλους ἐπιτηδεύων. καὶ γὰρ νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί, πολλάκις ἄδηλος γιγνόμενος, ὅπου τε εἴη, καὶ ὅπου ἴοι, καὶ ὅ τι ποιήσοι. ὥστε καὶ τὰ ἐχυρὰ ἀνόχυρα τοῖς ἐχθροῖς καθίστη, τὰ μὲν παριών, τὰ δὲ ὑπερβαίνων, τὰ δὲ κλέ-

Steph. malebat ἢ ἡ διά.
§. 5. Vict. μὲν μὴ δυναμένους.
§. 6. Dind. II. ὅποι ἴοι. — Vict. ὅ τι ποιήσει. — Vulg. ἰσχυρὰ cum A. B. H. Hal. Cast. Bas. II. correxit Hutch.; Schaef. Melet. crit. p. 26. mavult ὀχυρά. — Vict. περιών.
§. 7. G. Ald. Phil. ἐξήει; Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. ἐξίοι. — Aristid. (Guelf.) συντεταγμένως — ἑαυτοῖς δύναιντο. — G.

sententia cf. Oecon. XXI, 7. Cyrop. VII, 1, 30: δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ.

§. 5. **λήθων**] Forma poetica, Xenophonti non inusitata. V. Oecon. VII, 31. Symp. IV, 48. alibi. De hoc verborum φθάνειν et λανθάνειν usu rariori v. Rost. §. 129. not. 8. in us. schol. p. 498. Kühner. in us. schol. §. 310. not. 4.

§. 6. **ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο**] V. ad Oecon. IX, 16. ᾧ ἂν βούληται ἕκαστα χρῆσθαι. Cf. Hellen. VI, 1, 15: ἱκανὸς γάρ ἐστι καὶ νυκτὶ ἅπερ ἡμέρᾳ χρῆσθαι, ubi Dindorfius comparat Cyrop. I, 5, 12: ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ, δύναισθ' ἂν χρῆσθαι.

ἄδηλος γιγνόμενος, ὅπου τε εἴη] Oecon. VII, 8: εὔδηλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσει. Cyrop. I, 4, 2: δῆλος ἦν πᾶσιν, ὅτι ὑπερεφοβεῖτο. Anab. V, 2, 26: δῆλοι ἦσαν, ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Quanquam hi loci a nostro paullulum discedunt, quia dici non poterat ἄδηλον γιγνόμενον, ὅπου τε εἴη. Kühner. in us. schol. §. 319. not. 4.

ὅπου ἴοι] Hellen. VII, 1, 25: ὅπου βουληθεῖεν ἐξελθεῖν. Sophocl. Trach. v. 40: κεῖνος δ' ὅπου βέβηκεν, οὐδεὶς οἶδε. V. Lobeck. ad Phryn. p. 44. Kühner. §. 622. not. 2. in us. schol. §. 300. not. 7. Hartung. §. 687.

κλέπτων] furtim occupans. Anab. V, 6, 8: ἢν δὲ καὶ δυνηθῆτε τὰ ὄρη κλέψαι. IV, 6, 11: πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὄρους καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας. κλέπτειν omnino est: aliquid agere clam aliis, qui id fieri nolunt. Aelian. V. H. III, 4, 7: κλέπτων τὴν τῶν Ἀθηναίων τείχισιν, i. e. clam Spartanis Atheniensium munitionem efficiens.

§. 7. **οὕτως — ὡς ἂν**] Oecon. XX, 7: βέλτιόν ἐστι τε-

πτων. ὁπότε γε μὴν πορεύοιτο, εἰδώς, ὅτι ἐξείη τοῖς 7 πολεμίοις μάχεσθαι, εἰ βούλοιντο, συντεταγμένον μὲν οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα, ὡς ἂν ἐπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτῷ δύναιτο, ἡσύχως δὲ ὥσπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι, νομίζων ἐν τῷ τοιούτῳ τό τε ἀτρεμὲς καὶ ἀνεκπληκτότατον καὶ ἀθορυβητότατον καὶ ἀναμαρτητότατον καὶ δυσεπιβουλευτότατον εἶναι. τοιγαροῦν τοι- 8 αῦτα ποιῶν τοῖς μὲν πολεμίοις δεινὸς ἦν, τοῖς δὲ φίλοις θάρσος καὶ ῥώμην ἐνεποίει. ὥστε ἀκαταφρόνητος μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν, ἀζήμιος δ' ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἄμεμπτος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων, πολυεραστότατος δὲ καὶ πολυεπαινετώτατος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.

om. *μέν*. — Edd. vett. exceptis Reuchl. et Cast. *προβαίνει*. — Weisk. voluit *καὶ τὸ ἀνέκπληκτον* aut *τό τε ἀτρεμέστατον καὶ ἀνεκπληκτότατον*.

§. 8. A. B. Ald. Iunt. marg. Steph. *φιλίοις*. — C. Ald. Iunt. *πολυεπαινώτατος*, unde vulg. *πολυεπαινότατος*; *πολυεπαινετώτατος*, quod est in A. B. G. H. Reuchl. Cast. Hal. Bas. II., restituit cum Hutchinsono Schneid.

ταγμένους πορεύεσθαι οὕτως, ὡς ἂν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι.

παρθένος ἡ σωφρονεστάτη] Sauppius comparat Remp. Lac. III, 5: *αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς (τοὺς Λακεδαιμονίους) ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένων.* Cf. etiam supra II, 3: *μάλα σωφρόνως ἐφείποντο.* Baumgartenio intelligi videntur *κανηφόροι*, de quibus Ovid. Metam. II, 711: Illa forte die castae de more puellae Vertice supposito festas in Palladis arces Pura coronatis portabant sacra canistris.

§. 8. *διετέλεσεν*] sc. *ὤν*. Comment. I, 6, 2: *ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς*. Cf. Oecon. III, 3. XX, 28. Supra ad I, 4. Rost. §. 129. not. 7. in us. schol. p. 499. Kühner. §. 664. A. I. in usum schol. §. 310. not. 5. Matth. §. 553, 3. not. 1. — Ceterum verborum delectum et collocationem praecipue in postremis huius capitis paragraphis cum encomii naturae, tum maxime sententiarum, quae hic proponuntur, gravitati optime convenire nemo non sentiet.

CAPUT VII.

ARGUMENTUM.

Amor patriae demonstratur Agesilai, qui nihil non sustinuerit pro patriae, pro civium suorum salute. Ipse Spartanis legibus parens ad eandem virtutem excitavit cives, erga quos ut pater erga filios se praebuit. Nec minus universam amavit Graeciam, ut vehementer doleret, quum multos Graecos in pugna Corinthiaca cecidisse accepisset, nec invitatus ab ipsis Corinthiis Corinthum expugnare vellet. Persas autem, communes Graeciae hostes, nunquam, ne in ipsorum quidem Graecorum dissidiis, summo odio prosequi et, quoad fieri posset, ulcisci desiit.

1 Ὥς γε μὴν φιλόπολις ἦν, καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἴομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα, ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

Cap. VII. §. 1. Reuchl. ὅ οὐκ. — τὴν πατρίδα τι A. B. H. Baumg. seqq. edd.; vulg. aberat τι.

Cap. VII. §. 1. *μακρὸν ἂν εἴη*] longum est; cf. Anab. III, 4, 42: *μακρὸν γὰρ ἦν* (longum erat) *ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν*. De positivo, qui pro comparativo positus videatur, v. ad Oecon. XVI, 11: *σκληρὰ — ἡ γῆ ἔσται κινεῖν τῷ ζεύγει*.

τῶν πεπραγμένων αὐτῷ] quae quomodo differant ab his: *τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ*, perspicue docet Rost. §. 112, 4. in usum schol. p. 353. not. 3. Kühner. in us. schol. §. 284. 11). Demosth. de Cor. p. 326, 20: *ταῦτα ὑμῖν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι*.

ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν] V. ad Oeconom. XII, 19. *ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν*.

οὐ πόνων ὑφίετο] Comment. IV, 3, 17: *ἀλλὰ χρὴ τῆς μὲν δυνάμεως μηδὲν ὑφίεσθαι*. Cf. etiam quae de verbo *ὑφίεσθαι* adnotavi ad Oecon. XII, 14.

οὐ σῶμα — προὐφασίζετο] De Agesilai corpore v. ad V, 5. Quae ad VI, 8. diximus de verborum delectu et collocatione valent etiam de hoc capite, praecipue de §§. 1. 2. 3. 4. 7.

τοῦτο ἔργον] i. e. *βασιλέως ἀγαθοῦ ἔργον τοῦτο ἐνόμιζε*. V. ad I, 37. *τοῦτο* introducit, quae

ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε 2
ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν, ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἄν, ἡγούμενος μειονεκτεῖν, νεώτερόν τι ἐπεχείρησε ποιεῖν, εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα; ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥςπερ 3
πατὴρ πρὸς παῖδας προςεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι, ἐτίμα δ', εἴ τι καλὸν πράσσοιεν, παρίστατο δ', εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σώζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς, εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε, ὅταν οἱ Ἑλ-

§. 2. Victor. εἰδὼν pro εἰδὼς, unde Dind. ἰδών.
§. 3. A. habuisse videtur κέρδους; in B. est ους supra lineam.

sequuntur τὸ — ποιεῖν. V. ad Oecon. XII, 10.

§. 2. ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ] De particula δέ quarto vel quinto loco posita v. ad Oecon. I, 3. — Ceterum haec verba sic construas: ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ αὐτοῦ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι. De duobus genitivis, qui reguntur ab uno substantivo, v. Matth. §.380. Kühner. §. 542, 3. in us. schol. §. 275. not. 6.

νεώτερόν τι ποιεῖν] res novas moliri. Hellen. IV, 2, 9. νεωτέρων τινὲς ἐπιθυμοῦντες πραγμάτων. Compara cum his dictionibus talia: τί νεώτερον, ὦ Σώκρατες, γέγονεν; Plat. Euthyphr. princ., i. e. quod sit recentius, quam quod ego scio. Phaed. p. 115. B. οὐδὲν καινότερον. V. Stallbaum. ad priorem locum. Kühner. §. 752. in us. schol. §. 323. not. 7. Matth. §. 457. Rost. in usum schol. p. 389.

τὸ κρατεῖσθαι] ab ephoris, quorum edictis reges Spartani se submittere debebant.

§. 3. πρὸς τοὺς διαφόρους — προςεφέρετο] προςφέρεσθαι, se gerere erga aliquem, tractare, Xen. cum personae dativo coniungere solet. Cyrop. VII, 2, 16: νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων προςηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. VIII, 1, 20. Anab. V, 5, 19: οὐ γὰρ ὡς φίλιοι προςεφέροντο ἡμῖν. Comment. III, 11, 11. Cum πρός construitur Anab. VII, 1, 6: πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προςφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ ἀσφαλές.

κέρδος νομίζων] De omisso εἶναι v. ad Oecon. XV, 9.

αἰεὶ] Hac forma Ionibus propria Xenophontem non omnino abstinuisse docent Poppo. Praef. ad Cyrop. p. XXXV. et Bornem. ad eund. librum V, 3, 58. ed. Lips. V. infra XI, 8. 12.

ἰσχυρὰν δὲ τότε, ὅταν] Non pergitur: εἰ — σωφρονοῖεν,

4 λῆτες σωφρονῶσιν. εἴ γε μὴν αὖ καλὸν Ἕλληνα ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις εἶδεν ἄλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν, ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας πολέμῳ;
5 ἐκεῖνος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ μύριοι τῶν πολεμίων τεθναῖεν, οὐκ ἐφησθεὶς φανερὸς ἐγένετο,

§. 4. Ald. Iunt. om. *καλὸν*, et pro *τὸ νικᾶν* dant *τὸν ἱκανόν*. — Ante Dind. *τίνα τίς*. — Zeun. cum G. *οἶδεν ἄλλον*.
§. 5. A. B. G. Ald. *ἐν τῇ Κορίνθῳ μάχῃ*; Vict. addit praepositionem. — *τῶν πολεμίων*, quod ex Hellen. IV, 3, 1. Plutarch. Ages. XVI. et Phil. primus addidit Steph., agnoscit etiam Priscian.

quia futurum tempus spectatur, quo domesticas Graecorum contentiones compositum iri sperabat Agesilaus. De dirimendis enim illis contentionibus et bellis civilibus, quae inter se tum gerebant Graeci, intelligendum est *σωφρονῶσιν*.

§. 4. *εἴ γε μὴν αὖ*] si (quidem) autem porro. Saepe *εἰ* ponitur pro *εἴ γε* in sententiis, de quibus dubitare non licet. §. 7. X, 2. Hier. II, 7: *εἰ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν.*

Ἕλληνα ὄντα] De omisso *τινά* v. ad Oecon. I, 4.

§. 5. *τοίνυν*] introducit ea, quibus antecedens sententia confirmatur. V. ad I, 10.

ἐν Κορίνθῳ] Praepositio, quae apud alios scriptores saepe omittitur (Rost. §. 106, 1. d. Kühner. §. 568. not. 1. Hart. §. 438.), a Xenophonte utique retinetur. Quare codicibus non obsecutus sum, praesertim quum facillime posset excidere vocula *ἐν*. Hellen. IV, 8, 34: *Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν, ὧν ἐν Κορίνθῳ ἦρξεν.* Supra II, 23. *τῆς ἐν Λεύκτροις συμφορᾶς.* Exempla cumulat Sturz. tom. II. p. 163 sq. — Plut. Ages. XVI: *καὶ τοῦτ' ἴσως ἐπ' Ἀγησιλάῳ θαυμαστὸν οὐκ ἦν, ὃς πυθόμενος μάχην μεγάλην γεγονέναι περὶ Κόρινθον, καὶ ἄνδρας τῶν πάνυ ἐνδόξων ὡς ἔνι μάλιστα αἰφνίδιον ἀπολωλέναι, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν ὀλίγους παντάπασι τεθνηκέναι, παμπόλλους δὲ τῶν πολεμίων, οὐκ ὤφθη περιχαρὴς οὐδ' ἐπηρμένος, ἀλλὰ καὶ πάνυ βαρὺ στενάξας, φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔφη, τοσούτους ἄνδρας ἀπολωλεκυίας ὑφ' αὑτῆς, ὅσοι ζῶντες ἐδύναντο νικᾶν ὁμοῦ σύμπαντας τοὺς βαρβάρους μαχόμενοι.* Nep. Ages. V: Hic (prope Corinthum) quum una pugna decem millia hostium — cecidissent, eoque facto opes adversariorum debilitatae viderentur, tantum abfuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graeciae, quod tam multi a se victi vitio adversariorum concidissent: namque illa multitudine, si sana mens esset, Graeciae supplicium Persas dare potuisse. Quod proelium, descriptum in Hellen. IV, 2, 9—23., commemoratum a Diodoro XIV, 83., commissum est a. 394. a. Chr. ad Nemeam fluvium, qui interfluit Corinthium et Sicyonium agrum. De mortuorum numero maxime dissentiunt auctores. Diodoro teste, ex Lacedaemoniis mille, ex hostibus duo millia octingenti ceciderunt. Numeri,

ἀλλ' εἶπεν ἄρα, Φεῦ ὦ Ἑλλάς, ὁπότε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους. Κορινθίων γε μὴν τῶν φευγόντων λεγόντων, 6 ὅτι ἐνδιδοῖτο αὐτοῖς ἡ πόλις, καὶ μηχανὰς ἐπιδεικνύντων, αἷς πάντες ἤλπιζον ἑλεῖν τὰ τείχη, οὐκ ἤθελε προςβάλλειν, λέγων, ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δέοι Ἑλληνίδας πόλεις, ἀλλὰ σωφρονίζειν. εἰ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἔφη,

Vol. II. p. 188. (Krehl.), qui habet ἐγγὺς δὲ μύριοι τεθνᾶσι τῶν πολεμίων. Haec verba ante μύριοι collocarunt Leoncl. Hutch. Wels. Zeun.; marg. B. τῶν ἐναντίων; marg. Cast. ἐχθρῶν. — τοὺς post πάντας ex G. addidit Schneid.; est etiam in A. B. Reuchl.
§. 6. Schaef. coni. πάντως ἤλπιζον.

quales a Xenophonte referuntur, qui, si non ipsi interfuit pugnae, in proxima tamen erat vicinia, in suspicionem vocari non debent. Quaestio ita solvenda esse videtur, ut Spartanorum octo tantum, sociorum autem, qui percensentur Hellen. l. d. §. 16., permagnum periisse numerum statuamus. De qua re quod in encomio tacet Xenophon, non ita mirum videtur, quum in Hellenicis IV, 3, 1. iam haec scripsisset: καὶ αὐτῶν μὲν (Λακεδαιμονίων) τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δὲ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. Nuntius huius victoriae ad Agesilaum prope Amphipolin morantem venisse Dercyllidas narratur ibidem.

ἀλλ' εἶπεν ἄρα] Non quidem concludit ἄρα, sed necessitudinem et alacritatem quandam indicat, qua haec sententia antecedentem excipiat. Cyrop. VIII, 4, 7: ὥςτε, ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν —, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας. VII, 3, 6: ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρόν. Hier. I, 13: Εἴποις οὖν ἂν ἴσως σύ· Ἀλλ' ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι. Alibi aliter verti debet vocula ἄρα, saepius uno vocabulo, nec Latino, nec Germanico, apte reddi non potest. Nostro loco et similibus sufficiat fere nostrum: *darnach*, quod cum alacritate quadam pronuntiandum est.

ὁπότε] quandoquidem. Symp. II, 12: καὶ ἡ ἀνδρεία διδακτόν, ὁπότε αὕτη — οὕτω τολμηρῶς εἰς τὰ ξίφη ἵεται. IV, 50. Plat. Protag. p. 339. D. Demosth. Olynth. I. init.: ὅτε τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, προςήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν. Kühner. §. 813, 1. a. in usum schol. §. 338, 1. Rost. in us. schol. p. 482.

§. 6. ὅτι ἐνδιδοῖτο] se dedere velle. V. ad II, 18. ὡς ἐνδιδομένης τῆς πόλεως. — Nep. Ages. VI: Idem cum adversarios intra moenia compulisset et, ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur, negavit id suae virtuti convenire. Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas expugnaret Graeciae. Nam, si, inquit, eos exstinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmet ipsi nos expugnaverimus illis quiescentibus. Quo facto sine negotio, quum voluerint, nos opprimeut.

ἤλπιζον ἑλεῖν] V. ad I, 10. ὤμοσεν — διαπράξασθαι.

σωφρονίζειν] Cf. Oecon.

ἡμῶν αὐτῶν ἀφανιοῦμεν, ὁρᾶν χρὴ, μὴ οὐδ' ἕξομεν μεθ' 7 ὅτου τῶν βαρβάρων κρατήσομεν. εἰ δ' αὖ καλὸν καὶ μισοπέρσην εἶναι, ὅτι καὶ ὁ πάλαι ἐξεστράτευσεν ὡς δουλωσόμενος τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τούτοις, μεθ' ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν, δωρεῖται δ' ἐκείνοις, οὓς ἂν νομίζῃ λαβόντας πλεῖστα κακὰ τοὺς Ἕλληνας ποιήσειν, εἰρήνην δὲ συμπράττει, ἐξ ἧς ἂν ἡγῆται μάλιστ' ἂν ἡμᾶς ἀλλήλοις πολεμήσειν, ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα· ἐπεμελήθη δέ τις ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος ἢ ὅπως φῦλόν τι ἀποστήσεται τοῦ Πέρσου

ἕξομεν pro vulg. *ἔχωμεν* ex A. B. H. Reuchl. (quae habet *οὐχ ἕξομεν*) reposuit Dind.

§. 7. Steph. malebat *εἴη δ' ἂν καλόν.* — *τὴν Ἑλλάδα* om. Ald. Iunt. Steph. Wels., restituit Hutch. — G. A. B. C. Ald. *συμμαχεῖν ἐν*; Vict. *συμμαχεῖ τούτοις.* — A. B. G. edd. vett. *συμπράττειν* corrigunt Vict. Reuchl. — Reuchl. *ὁρῶσι μὲν ἅπαντες.* — *φῦλόν τι* ex A. B. H. dedit Dind.; antea *τι φῦλον.*

I, 23: *πολέμιοι — ὅταν καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες καταδουλώσωνταί τινας, πολλοὺς δὴ βελτίους ἠνάγκασαν εἶναι σωφρονίσαντες.*

ὁρᾶν χρὴ, μὴ οὐδ' ἕξομεν] Cyrop. III, 1, 27: *ὅρα, μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσεις, καὶ ἅμα οὐ φίλον νομίσουσί σε.* IV, 1, 18: *ὅρα, μὴ πολλῶν ἑκάστῳ ἡμῶν χειρῶν δεήσει καὶ ὀφθαλμῶν.* Hipparch. III, 8: *ὁρᾶν χρὴ, ὅπως μὴ οἱ πολέμιοι αὐτοὺς τοῦτο δρᾶν ἀναγκάσουσιν.* Sophocl. El. 1003. Buttm. p. 424. not. 6. Rost. §. 135, 7. b. α. in usum schol. p. 440. Kühner. §. 718. *ὁρᾶν χρή,* quum saepius absint ab hoc dicendi genere, a grammatico addita esse iniuria suspicabatur Weiskius.

§. 7. *ὁ πάλαι — ὁ νῦν*] Ex *μισοπέρσην* intellige *Πέρσης.* Altero loco dicitur Artaxerxes II. V. I, 6. et ad I, 36.

εἰρήνην] De hac pace v. ad II, 21.

ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα] Scriptor, qui antea scribere volebat: *εἰ δ' αὖ καλὸν καὶ μισοπέρσην εἶναι, ὅτι — πολεμήσειν, ἐπεμελήθη τις ἄλλος πώποτε* —; iam, quo gravior existat haec quaestio, novam exorditur enuntiationem, priore finita verbis *ὁρῶσι — ταῦτα,* tanquam antecessisset *ὅτι δ' αὖ καλὸν κτλ.* De collocatione pronominis *ταῦτα* v. ad Oeconom. II, 16.

ἐπεμελήθη — ὅπως — ἀποστήσεται — ἀπόληται — δυνήσεται] *ὅπως* et *ὡς* cum coniunctivo et futuro tempore coniunguntur, quanquam antecedit aoristus, ut, etiam mortuo Agesilao, consilia eius adhuc tanquam durare videantur. Matth. §. 518, 1. Rost. §. 122. not. 6. in us. schol. p. 522. additam. I. Viger. p. 850 sq. Kühner. §. 776, 1. in usum schol. §. 330. not. 1. Apud Xenophontem et Thucydidem hic usus frequentissimus est. Dicitur autem *ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ ἀπόληται,* non *ἀπολεῖται,* quia de hac re minus certam habebat spem Agesilaus; nam facilius erat gentes ad deficiendum commovere et Persis negotia facessere, quominus Graeciam adorirentur, quam eas gentes, quae desciverant a Persa-

ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ ἀπόληται ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ δυνήσεται τοῖς Ἕλλησι πράγματα παρέχειν; ὃς καί, πολεμούσης τῆς πατρίδος, πρὸς Ἕλληνας ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅτι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

Dind. pro vulg. *μὴ δύνηται* ex A. B. Reuchl. Hal. Cast. Bas. II. *μὴ δυνήσεται*, quod receperunt etiam Saupp. Heil. — Ald. *ἐμέλησεν*.

rum rege, usque tueri et conservare. Coniunctivum et futurum tempus coniuncta vides similiter Comment. II, 2, 10: *ἐπιμελομένην (τὴν μητέρα), ὅπως ὑγιαίνῃς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσῃ, χαλεπὴν εἶναι φῄς;*

βασιλεὺς] Hoc vocabulum de rege Persarum dictum, ut nomen proprium, articulo solet carere. Anab. I, 5, 1. 8. 2, 4. 27. 3, 1. 21. Symp. III, 13. IV, 11. al.

κακὰ ἔχων] cui ipsi negotia facesserentur.

ὅμως] V. ad I, 11.

CAPUT VIII.

ARGUMENTUM.

Laudantur Agesilai modestia, comitas, officium, facilitas, hilaritas, quibus virtutibus consuetudo eius erat iucundissima et exoptatissima, praesertim quum accederet, quod aliis non molestus erat se ipsum laudando, nec tamen offendebatur, si alii se ipsos laudarent. Neque vero spiritum regium, quum ex re esset, ostendere recusavit, maxime contra Persarum regem et satrapas. Horum enim amicitiam et opes, quibus neminem posse resistere putabant, quam maxime sprévit, quum ipse cum familia esset frugalissimus. Itaque invictum se praestitit a divitiis, voluptatibus et metu.

1 Ἀλλὰ μὴν ἄξιόν γε αὐτοῦ καὶ τὸ εὔχαρι μὴ σιωπᾶ-
σθαι· ᾧ γε ὑπαρχούσης μὲν τιμῆς, παρούσης δὲ δυνά-
μεως, πρὸς δὲ τούτοις βασιλείας, καὶ ταύτης οὐκ ἐπιβου-
λευομένης, ἀλλ' ἀγαπωμένης, τὸ μὲν μεγάλαυχον οὐκ ἂν
εἶδέ τις, τὸ δὲ φιλόστοργον καὶ θεραπευτικὸν τῶν φίλων
2 καὶ μὴ ζητῶν κατενόησεν ἄν. καὶ μὴν μετεῖχε μὲν ἥδι-
στα παιδικῶν λόγων, συνεσπούδαζε δὲ πᾶν ὅτι δέοι φί-
λοις. διὰ δὲ τὸ εὔελπις καὶ εὔθυμος καὶ ἀεὶ ἱλαρὸς εἶ-
ναι πολλοὺς ἐποίει μὴ τοῦ διαπράξασθαί τι μόνον ἕνεκα
πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἥδιον διημερεύειν. ἥκιστα δ'
ὢν οἷος μεγαληγορεῖν ὅμως τῶν ἐπαινούντων αὐτοὺς οὐ
βαρέως ἤκουεν, ἡγούμενος βλάπτειν οὐδὲν αὐτούς, ὑπι-

Cap. VIII. §. 1. B. ὅς γε; Ald. ὥς γε. — Ald. Iunt. ὑπαρχούσης δὲ δυνάμεως.

§. 2. αὐτοὺς οὐ βαρέως — οὐδὲν in B. G. edd. vett. exciderunt, sed in G. margini adscripta sunt, ibique a pr. m. ἤκουσεν.

Cap. VIII. §. 1. οὐκ ἂν εἶδέ τις] nemo vidisset. V. ad I, 26.

θεραπευτικὸν τῶν φίλων] Adiectiva in ικός exeuntia, quae derivantur a verbis transitivis, iunguntur cum genitivo, tanquam essent substantiva. Comment. III, 1, 6. παρασκευαστικὸς τῶν εἰς τὸν πόλεμον — ποριστικὸς τῶν ἐπιτηδείων. 4, 9. φυλακτικὸς τῶν ὄντων. IV, 1, 4. ἐξεργαστικώτατοι ὧν ἂν ἐγχειρῶσι. 5, 7. κωλυτικὸς τοῦ ἐπιμελεῖσθαι.

§. 2. παιδικῶν λόγων] Notus est iuvenum amor Spartanorum ille honestissimus. οἱ ἐρασθέντες enim διετέλουν κοινῇ σπουδάζοντες, ὅπως ἄριστον ἀπεργάσαιντο τὸν ἐρώμενον, Plutarch. Lyc. XX. Sic Agesilaus amatus esse a Lysandro narratur Plutarch. Ages. II: Ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις ἀγέλαις τῶν συντρεφομένων παίδων Λύσανδρον ἔσχεν ἐραστήν, ἐκπλαγέντα μάλιστα τῷ κοσμίῳ τῆς φύσεως αὐτοῦ. De ipsius Agesilai amore ab eodem traduntur haec: εἰδὼς οὖν ἔνοχον ὄντα τοῖς ἐρωτικοῖς τὸν Ἀγησίπολιν, ὥσπερ ἦν αὐτός, ἀεί τινος ὑπῆρχε λόγου περὶ τῶν ἐν ὥρᾳ· καὶ προῆγε τὸν νεανίσκον εἰς ταὐτό, καὶ συνήρα καὶ συνέπραττε, τῶν Λακωνικῶν ἐρώτων οὐδὲν αἰσχρόν, αἰδῶ δὲ πολλὴν καὶ φιλοτιμίαν καὶ ζῆλον ἀρετῆς ἐχόντων, ὡς ἐν τοῖς περὶ Λυκούργου γέγραπται, ibid. XX. Sermones igitur, quales ab amantibus habebantur, interdum sine dubio festivi etiam et ioculares, sunt παιδικοὶ λόγοι. Nolim vero assentire iis, qui h. l. omnino ioculares sermones dici putant, qui inter Agesilaum et quemlibet familiarem habiti sint; nam hoc vetat usus Xenophonteus. Cyrop. I, 4, 27. λόγος παιδικός dicitur venustissimus ille sermo, quem discedens Cyrus habuit cum Medo quodam amato. Hellen. V, 3, 20. ὁ δὲ Ἀγησίπολις τῷ Ἀγησιλάῳ ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ ἡβητικῶν καὶ ἱππικῶν καὶ παιδικῶν λόγων μετέχειν, quid sint παιδικοὶ λόγοι, apparet ex Plutarchi loco supra al-

σχνεῖσθαι δὲ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ 3
τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ γε ὡς εὐκαίρως ἐχρῆτο, οὐ παρα-
λειπτέον. ἐκεῖνος γάρ, ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ
βασιλέως, ἣν ὁ μετὰ Καλλέα τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης
ἤνεγκε, περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας αὐτοῦ, ταύτην μὲν οὐκ
ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ
μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν, ἢν δὲ φί-
λος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται,
ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ ἔσοιτο· ἢν μέντοι,
ἔφη, ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς ἐπι-
στολὰς δέχωμαι, φίλον ἕξειν με οἰέσθω. ἐγὼ οὖν καὶ 4
τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου, τὸ πρὸς τὸ ἀρέσκειν τοῖς Ἑλ-

§. 3. Postulante Stephano, Hutch. et seqq. edd. scripserunt *Καλλία*, quod est in B. et suprascriptum in A.; Dind. revocavit *Καλλέα*. — G. edd. vett. *φιλίας αὐτῷ*. — G. *ἁλίσκεται*. — Steph. I. et Leoncl. *ἕξειν μὲν οἰέσθω*.

§. 4. Schneid. malebat *Ἐγὼ μὲν οὖν*.

lato. cf. Oecon. II, 7., ubi commemorantur *παιδικὰ πράγματα*, res amatoriae. Quae cum ita sint, non dubito, qnin verba *μετεῖχε* — *ἥδιστα παιδικῶν λόγων* significent hoc: sermonibus, quos familiares eius habebant cum iuvenibus amatis, interesse solebat ipse cum amato: quae sententia Hellenicorum et Plutarchi (Ages. XX.) locis maxime confirmatur.

συνεσπούδαζε] una cum amicis seria loquebatur. Sic in Symposio I, 15. Philippus scurra: *οὔτε γὰρ ἔγωγε σπουδάσαι ἂν δυναίμην μᾶλλον ἤπερ ἀθάνατος γενέσθαι κτλ.* Cf. ibid. II, 17: *καὶ ὁ Σωκράτης μάλα ἐσπουδακότι τῷ προσώπῳ, Γελᾶτε, ἔφη, ἐπ' ἐμοί;* IV, 51: *οὗτος ὁ λόγος οὕτως ἐσπουδαιολογήθη.*

ὅτι δέοι φίλοις] sc. *συσπουδάζειν.*

τὸ εὔελπις — εὔθυμος — ἱλαρὸς εἶναι] V. ad II, 16.

μὴ μόνον — ἀλλὰ καὶ] non solum, ut impetrarent aliquid, id quod fortasse quis opinetur (hanc vim habet particula *μή*), sed etiam —.

οἷος μεγαληγορεῖν] is qui se iactaret. V. Matth. §. 479. not. 2. a. Rost. §. 122, 9. not. 1. in usum schol. p. 518. Kühner. §. 639. III. in usum schol. §. 341. not. 2.

§. 3. *καὶ — γε*] atque — etiam. V. ad Oecon. I, 4. Infra IX, 6: *ἐκεῖνό γε μὴν πῶς οὐ καλὸν καὶ μεγαλόγνωμον;*

Καλλέα] Nominatur *Καλλίας* Hellen. IV, 1, 15. et in Apophthegm. Lacon. p. 777. Altero loco eadem narratio est iisdem paene verbis, addito tamen *τῆς εἰρήνης γενομένης*. Cf. Aelian. V. H. X, 20.

φιλίας αὐτοῦ] regis.

καὶ αὐτὸς] *auch persönlich.*

§. 4. *τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου*] Genitivus est quasi partitivus. Plat. Rep. p. 383. A: *πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα.* Xen. Hellen. VII, 5, 8:

λησιν ὑπεριδεῖν τὴν βασιλέως ξενίαν. ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνο, ὅτι οὐχ ὁπότερος πλείω τε χρήματα ἔχοι καὶ πλειόνων ἄρχοι, τούτῳ ἡγήσατο μεῖζον φροντιστέον εἶναι, ἀλλ' ὁπότερος αὐτός τε ἀμείνων εἴη καὶ ἀμεινόνων ἡγοῖτο. ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ, ὅτι, νομίζων ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι ἀφίστασθαι τοῦ βασιλέως ὡς πλείστους σατράπας, οὐκ ἐκρατήθη οὔθ' ὑπὸ δώρων οὔθ' ὑπὸ τῆς βασιλέως ῥώμης ἐθελῆσαι ξενωθῆναι αὐτῷ, ἀλλ' ἐφυλάξατο μὴ ἄπιστος γενέσθαι τοῖς ἀφίστασθαι βουλομένοις.

ἔχοι A. B. Reuchl. Cast. Bas. II., unde Weisk. dedit ἔχοι — ἄρχοι; antea ἔχει — ἄρχει. — A. B. G. Ald. Iunt. Bas. I. τοῦτο ἡγήσατο. — G. ἀμείνων ἡγοῖτο.

§. 5. A. B. G. Ald. Iunt. Steph. I. ἀγαθὸν τοὺς τῇ Ἑλλάδι; τοὺς, quod delet Vict., primus omisit Reuchl. — Vulg. ἐθελήσας cum Hutchinsono seqq. edd. mutaverunt in ἐθελήσαντος, Dind. II.

ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο. Vide quae statim sequuntur *ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ, ὅτι —.* Eadem est verborum *θαυμάζειν, ἄγασθαι, ἐρᾶν* et similium constructio. Cyrop. III, 1, 15. Symp. VIII, 12. Rep. Lac. IX, 1. supra II, 7. infra §. 6. Hier. I, 33. Matth. §. 317. Rost. §. 109. not. 1. in us. schol. p. 423. addit. l. Kühner. §. 531. in us. schol. §. 274, 5. f. Cf. etiam ad Oecon. XVI, 3: *καὶ ἀλλοτρίας γῆς τοῦτο ἔστι γνῶναι.*

τοῦτο — τὸ — ὑπεριδεῖν] V. ad Oecon. XII, 10. XIV, 10. supra V, 3. VII, 1. infra IX, 6. Dici poterat etiam *ὅτι — ὑπερεῖδε*, ut est in §. sq.

πρὸς τὸ ἀρέσκειν] Comment. III, 5, 4: *τεταπείνωται — ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βοιωτούς, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.* Hanc comparationis significationem, quam praepositio *πρός* non minus habet quam *παρά* (Oecon. XX, 16. supra V, 3.), commemorant Matth. §. 455. not. 3. a. Rost. §. 104. c. p. 510. (ed. VI.). Kühner. §. 616. III. p. 308. in us. schol. §. 298. III.

§. 5. *ἐπαινῶ — αὐτοῦ*] V. ad §. 4.

οὐκ ἐκρατήθη — ἐθελῆσαι] non victus est, i. e. non adductus est, ut — cuperet. Infinitivus effectum significat. Matth. §. 531. Rost. §. 125, 5. Kühner. §. 639. De verborum *ἐθέλειν* et *βούλεσθαι* significatione vid. ad Oeconom. XIV, 10. Ceterum hanc sententiam conferas cum VII, 7.

§. 6. *ἐκεῖνο —; ὁ μὲν γὰρ*] V. ad Oecon. XIII, 10. Ceterum advertendum est gravium sententiarum, quas inde a §. 4. antecedunt formulae: *ἐγὼ οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ, ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνο, ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο, ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο*, gravissimam postremum habere locum, et quidem introduci per interrogationem: *ἐκεῖνο — τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη;* Haec quoque pertinent ad oratoriam dictionem, qua encomium a ceteris Xenophontis libris magnopere differt.

νομίζων —, διὰ τοῦτο] Cf. ad I, 1.

πᾶν μὲν τὸ ἐν ἀνθρώποις χρυσίον] *alles Gold auf der Welt.* Hier. XI, 7: *εὖ*

ἐκεῖνό γε μὴν αὐτοῦ τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη; ὁ μὲν γὰρ 6
Πέρσης, νομίζων, ἢν χρήματα πλεῖστα ἔχῃ, πάνθ' ὑφ'
ἑαυτῷ ποιήσεσθαι, διὰ τοῦτο πᾶν μὲν τὸ ἐν ἀνθρώποις
χρυσίον, πᾶν δὲ τὸ ἀργύριον, πάντα δὲ τὰ πολυτελέστατα
ἐπειρᾶτο πρὸς ἑαυτὸν ἀθροίζειν. ὁ δὲ οὕτως ἀντεσκευ-
άσατο τὸν οἶκον, ὥςτε τούτων μηδενὸς προςδεῖσθαι. εἰ 7
δέ τις ταῦτα ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν, οἵα οἰκία ἤρκει αὐτῷ,
θεασάσθω δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ· εἰκάσειε γὰρ ἄν τις ἔτι
ταύτας ἐκείνας εἶναι, ἅςπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους,

Heil. Saupp. in ἐθελῆσαι; Schmidt. Quaest. Xen. p. 18. mavult ἀθελήσας; Heil. οὐκ ἐθελήσας.

§. 6. G. Reuchl. τοῦτον μηδενός.

§. 7. θεασάσθω Reuchl. Dind. Heil. Saupp.; vulg. θεάσθω. — Dind. mavult τὰς θύρας αὐτῆς.

ἴσθι νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. Ibid. §. 15: εὖ ἴσθι, πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακαριώτατον κτῆμα κεκτήσῃ. Symp. IV, 12. Cyrop. II, 2, 17. Comment. II, 3, 14. πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα. II, 6, 39.

ἀντεσκευάσατο] Hoc verbum, quod alibi non legitur, significat Agesilaum suam domum instruxisse supellectili, quae erat contraria apparatui Persico. Nam σκευάζειν est: instruere, ornare. Sic Anab. VI, 1, 12: ὀρχηστρίδα — σκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. ἀντισκευάζεσθαι autem compositum est ad similitudinem verborum ἀντιτάττεσθαι, ἀντιφυλάττεσθαι et similium. Opponitur enim Persarum regi Agesilaus etiam in vivendi ratione tanquam adversarius. Quare in illo verbo offendere non debebat Schneiderus, qui scribendum suspicatus est κατεσκευάσατο. — Nep. Ages. VII: Atque in hoc illud imprimis fuit admirabile: quum maxima munera ei a regibus et dynastis civitatibusque conferrentur, nihil unquam domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu Laconum mutavit.

§. 7. ταῦτα ἀπιστεῖ] De accusativo v. ad V, 6.

τὰς θύρας] Plutarch. Ages. XIX: οὐ δεῖπνον ἤλλαξεν, οὐ λουτρόν, οὐ θεραπείαν γυναικός, οὐχ ὅπλων κόσμον, οὐκ οἰκίας κατασκευήν, ἀλλὰ καὶ τὰς θύρας ἀφῆκεν οὕτως οὔσας σφόδρα παλαιάς, ὡς δοκεῖν εἶναι ταύτας ἐκείνας, ἃς ἐπέθηκεν Ἀριστόδημος. Weiskius comparat ἑτέραν ῥήτραν κατὰ τῆς πολυτελείας (Plutarch. Lycurg. XIII.), ὅπως οἰκία πᾶσα τὴν μὲν ὀροφὴν ἀπὸ πελέκεως εἰργασμένην ἔχῃ, τὰς δὲ θύρας ἀπὸ πρίονος μόνον καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ἐργαλείων. Cf. etiam Nep. Ages. VII: „domo eadem fuit contentus, qua Eurysthenes, progenitor maiorum suorum, fuerat usus: quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae. Sic enim erat instructa, ut nulla in re differret a cuiusvis inopis atque privati."

Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους] Hylli, Herculis filii, abnepos, Eurysthenis et Proclis pater, a quibus originem ducebant

ὅτε κατῆλθε, λαβὼν ἐπεστήσατο· πειράσθω δὲ θεάσασθαι τὴν ἔνδον κατασκευήν, ἐννοησάτω δέ, ὡς ἐθοίναζεν ἐν ταῖς θυσίαις, ἀκουσάτω δέ, ὡς ἐπὶ πολιτικοῦ κανά-
8 θρου κατῄει εἰς Ἀμύκλας ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ. τοιγαροῦν οὕτως ἐφαρμόσας τὰς δαπάνας ταῖς προσόδοις οὐδὲν ἠναγκάζετο χρημάτων ἕνεκα ἄδικον πράττειν. καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι τείχη ἀνάλωτα κτᾶσθαι ὑπὸ πολεμίων· πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω τὸ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι καὶ ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ ἡδονῶν καὶ ὑπὸ φόβου.

Verba *ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ* ex Plutarch. Ages. XIX. post *κανάθρου* interserenda monuit Casaubon. ad Athen. vol. III. p. 260., post *Ἀμύκλας* collocata primus recepit Zeun.

§. 8. *κτᾶσθαι* pro *ἡττᾶσθαι* ex H. restituit Hutch., est etiam in A. B. C. marg. G. Phil. Victor. Var. Lect. XXX, 19.; Vict. in marg. Ald. ad *ἡττᾶσθαι* addidit *μή*. — G. *τὴν αὐτοῦ*.

reges Spartani. V. Herodot. VI, 52: *Λακεδαιμόνιοι — λέγουσιν αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην, τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας.*

λαβὼν] nullo addito ornamento.

πειράσθω δὲ θεάσασθαι] nihil paene differt a *θεασάσθω*. Sic enim *πλεοναστικῶς* Graeci uti solent verbo *πειρᾶσθαι*. Uno exemplo pro sexcentis allato: Cyrop. I, 6, 16: *οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκεῖ σκέψασθαι, ἀλλὰ μνησθῆναι, σὺ πῶς πειρᾷ σαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὑγιαίνῃς*, huius usus mentionem fecisse satis habeo.

ἐθοίναζε] *ἅπαξ λεγόμενον.* Supra V, 1: *διμοιρίαν γε μὴν λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις, οὐχ ὅπως ἀμφοτέραις ἐχρῆτο, ἀλλὰ κτλ.* Cyrop. IV, 2, 39: *αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη πλείω εὐφράνειεν, — ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι.*

ἐπὶ πολιτικοῦ κανάθρου] *auf einem bürgerlichen Korbwagen.* Plut. Ages. XIX: *καὶ τὸ κάναθρον, φησὶν ὁ Ξενοφῶν, οὐδέν τι σεμνότερον εἶναι τῆς ἐκείνου θυγατρὸς ἢ τῶν ἄλλων. κάναθρα δὲ καλοῦσιν εἴδωλα γρυπῶν ξύλινα καὶ τραγελάφων, ἐν οἷς κομίζουσι τὰς παῖδας ἐν ταῖς πομπαῖς.* Hesych.: *Κάνναι· ψίαθοι* (*Binsenmatten*) *καὶ τὰ Αἰγύπτια πλέγματα, ἀφ' ὧν καὶ τὰ κάναθρα.* Idem: *Κάναθρα, ἀστράβη ἢ ἅμαξα πλέγματα ἔχουσα, ὑφ' ὧν πομπεύουσιν αἱ παρθένοι, ὅταν εἰς τὸ τῆς Ἑλένης ἀπίωσιν.*

εἰς Ἀμύκλας] ad celebranda Hyacinthia. V. ad II, 17.

ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ] Plutarch. Ages. XIX: *εὕρομεν ἐν ταῖς Λακωνικαῖς ἀναγραφαῖς ὀνομαζομένην γυναῖκα μὲν Ἀγησιλάου Κλεόραν, θυγατέρας δ' Ἀπωλίαν καὶ Προλύταν.*

§. 8. *καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ*] Eleganter haec sic vertas: *und wahrlich, wenn es für etwas Schönes gilt —, so —.*

CAPUT IX.

ARGUMENTUM.

In antecedenti capite quum ad comprobandum Agesilai animum ab omni pecuniae studio et a turpi largitione invictum commemorata esset eius in victu simplicitas, hoc capite porro ostenditur, Spartani regis vivendi ratio quam longe differat a regis Persici moribus. Ex qua comparatione ut apparet Agesilaum paucissimis rebus fuisse contentum atque ab ostentatione cuiusvis generis alienissimum, sic contempsisse eundem vanum illud Graecorum studium, qui in victoriis e certaminibus publicis reportandis summam ponerent gloriam, extremo capite demonstratur.

Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γε, ὡς καὶ τὸν τρόπον ὑπεστήσατο 1
τῇ τοῦ Πέρσου ἀλαζονείᾳ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ μὲν τῷ
σπανίως ὁρᾶσθαι ἐσεμνύνετο, Ἀγησίλαος δὲ τῷ ἀεὶ ἐμ-
φανὴς εἶναι ἠγάλλετο, νομίζων αἰσχρουργίᾳ μὲν τὸ ἀφα-
νίζεσθαι πρέπειν, τῷ δὲ εἰς κάλλος βίῳ τὸ φῶς μᾶλλον
κόσμον παρέχειν. ἔπειτα δὲ ὁ μὲν τῷ δυςπρόσοδος εἶναι
ἐσεμνύνετο, ὁ δὲ τῷ πᾶσιν εὐπρόσοδος εἶναι ἔχαιρε· καὶ 2
ὁ μὲν ἡβρύνετο τῷ βραδέως διαπράττειν, ὁ δὲ τότε μά-

Cap. IX. §. 1. Reuchl. ἀντεστήσατο; Schneid. malebat καὶ τὸν τρόπον ὡς ὑπεστήσατο. — μὲν ante γὰρ ex Iunt. Reuchl. interseruit Zeun.; habent etiam B. Bas. II. — Cast. Bas. II. ἀεὶ τῷ ἐμφανής.

Cap. IX. §. 1. ὡς καὶ τὸν τρόπον ὑπεστήσατο τῇ τοῦ Πέρσου ἀλαζονείᾳ] quomodo mores suos Persae fastui opposuerit (cf. ad VIII, 6. ἀντεσκευάσατο), id est contrario modo instituerit.

τῷ — ἐμφανὴς εἶναι] V. ad II, 7.

τῷ δὲ εἰς κάλλος βίῳ] vitae ad honestatem moderatae. Cyrop. VIII, 1, 33: ἰδὼν δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Soph. Oed. R. 78: ἀλλ' εἰς καλὸν σύ τ' εἶπας. Matth. §. 578. d. Kühner. §. 603, 3. b. in us. schol. §. 290, 2. 3). b). In publicum prodeundi morem Cyrus ipse instituisse dicitur Cyropaed. VII, 5, 37 sq.

§. 2. ἐσεμνύνετο] maiestatem affectabat.

ἡβρύνετο] sibi placebat.

λιστα ἔχαιρεν, ὁπότε τάχιστα τυχόντας ὧν δέοιντο ἀπο-
3 πέμποι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν εὐπάθειαν ὅσῳ ῥᾴονα καὶ εὐπορωτέραν Ἀγησίλαος ἐπετήδευσεν, ἄξιον κατανοῆσαι. τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται, τί ἂν ἡδέως φάγοι· ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι πᾶς τόπος
4 ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο, τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ

§. 2. ὁπότε A. B. G. Reuchl. Schaef. Dind. I. edd. seqq.; vulg. ὁπόταν. — B. ἀποπέμπειν; A. ἀποπέμποι, sed de correctione.

§. 3. A. καταδράθοι, οὐδ' ἂν εἴπῃ τις. — Athenaei (IV. p. 144.), qui exscripsit hunc locum, codex ms. habet πᾶν μὲν διὰ τὸ παρὸν, quod Schweighaeusero ortum videtur ex πᾶν μὲν νὴ Δία τὸ παρόν.

§. 4. G. Ald. μέλλει. — G. Reuchl. ἀλύπος. — A. B. G. αὐτῷ ταῖς ἀπὸ περάτων τῆς γῆς; Reuchl. αὐτῷ τοῖς —, in qua scriptura Schneid. latere suspicatur αὐτῷ γῆς ἀπὸ περάτων τὰ

§. 3. μαστεύοντες] refer ad τῷ — Πέρσῃ. Herodotus I, 235. narrat de cunctis Persis: καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι.

§. 4. τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα] Esse poterat τῷ δὲ βαρβάρῳ ἑώρα — συνελκυστέον (om. αὐτῷ). Sed cf. Oecon. IV, 21., ubi ἐθαύμαζεν αὐτὸν ὁ Λύσανδρος, ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, est pro ἐθαύμαζεν ὁ Λύσ., ὡς καλὰ μὲν αὐτῷ (non αὐτοῦ, quod olim statui) τὰ δένδρα εἴη. V. de hac attractione ad Oecon. XVII, 7.

§. 5. εὔφραινε δὲ αὐτὸν] Pluralem numerum h. l. non bene tueri Baumgartenium cognoscas ex iis, quae adnotavimus ad I, 21. — αὐτὸν retinui cum plurimis libris manuscriptis, quanquam saepissime omittuntur pronominis αὐτός casus obliqui, ubi facile intelliguntur. V. Oeconom. III, 10. IV, 1. V, 3.

τῇ τῶν θεῶν κατασκευῇ] Quid sit ἡ τῶν θεῶν κατασκευή, cognoscitur e Plut. Ages. XIV: ὥςπερ μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὑπὸ θεοῦ κεκραμέναις ὥραις πεφυκώς. Apophthegm. Lacon. p. 102: πρὸς δὲ θάλπος οὕτω καὶ ψῦχος εἶχεν, ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις.

ᾔδει — δυνάμενος] Matth. §. 548. Rost. §. 129, 3. a. in us. schol. p. 508. 509. Kühner. §. 655, 2. in us. schol. §. 310, 4. 311, 2. Hart. §. 1042.

φεύγοντα] Cyropaed. VIII, 6, 22: τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν (ὁ Κῦρος) ἐν

περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. *εὔφραινε δὲ αὐτὸν καὶ* 5
τάδε, ὅτι αὐτὸς μὲν ᾔδει τῇ τῶν θεῶν κατασκευῇ δυνάμενος ἀλύπως χρῆσθαι, τὸν δὲ ἑώρα φεύγοντα μὲν θάλπη, φεύγοντα δὲ ψύχη, δι' ἀσθένειαν ψυχῆς, οὐκ ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ θηρίων τῶν ἀσθενεστάτων βίον μιμούμενον. *ἐκεῖνό γε μὴν πῶς οὐ καλὸν καὶ μεγαλόγνω-* 6
μον, τὸ αὐτὸν μὲν ἀνδρὸς ἔργοις καὶ κτήμασι κοσμεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, κύνας τε πολλοὺς θηρευτὰς καὶ ἵππους πολεμιστηρίους τρέφοντα, Κυνίσκαν δὲ, ἀδελφὴν οὖσαν, πεῖσαι ἁρματοτροφεῖν καὶ ἐπιδεῖξαι, νικώσης αὐτῆς, ὅτι τὸ θρέμμα τοῦτο οὐκ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ πλούτου ἐπίδειγμά ἐστι. *τόδε γε μὴν πῶς οὐ σαφῶς πρὸς τὸ* 7
γενναῖον ἔγνω, ὅτι ἅρματι μὲν νικήσας τοὺς ἰδιώτας

τέρψοντα; Dind. censet excidisse ministrorum regis nomen quodpiam; Heil. coni. *αὐτῷ καὶ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα*, sed rectius opinatur articulum simili vitio irrepsisse, ac supra VIII, 5. *τούς*.

§. 5. *εὔφραινε* A. B. H.; ante Zeunium legebatur *εὔφραινον*. — *αὐτὸν* addunt A. B. H. Reuchl. Zeun. Dind. I. Saupp.; C. habet *εὔφραινον δὲ καὶ τάδε*. — G. inter *θηρίων* et *τῶν* trium quatuorve verborum lacunam habet.

§. 6. G. a pr. m. *τὸ αὐτό*. — Weiskio post *ἀδελφὴν* excidisse videtur *ἀσθενῆ*, vel tale quid.

Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα· τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· οὕτω δὲ ποιοῦντ' αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί.

§. 6. *ἐκεῖνο — τὸ*] V. ad VIII, 4.

Κυνίσκαν] Plutarch. Ages. XX: *ὁρῶν ἐνίους τῶν πολιτῶν ἀπὸ ἱπποτροφίας δοκοῦντας εἶναι τινὰς καὶ μεγάλα φρονοῦντας, ἔπεισε τὴν ἀδελφὴν Κυνίσκαν ἅρμα καθεῖσαν Ὀλυμπίασιν ἀγωνίσασθαι, βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς Ἕλλησιν, ὡς οὐδεμιᾶς ἐστιν ἀρετῆς, ἀλλὰ πλούτου καὶ δαπάνης ἡ νίκη.* De Agesilai sorore Pausan. III, 8. narrat: *ἐγένετο δὲ Ἀρχιδάμῳ καὶ θυγάτηρ, ὄνομα μὲν Κυνίσκα, φιλοτιμότατα δὲ ἐς τὸν ἀγῶνα ἔσχε τὸν Ὀλυμπιακόν, καὶ πρώτη τε ἱπποτρόφησε γυναικῶν, καὶ νίκην ἀνείλετο Ὀλυμπιακὴν πρώτη.*

νικώσης αὐτῆς] Sed non ipsa Cynisca certavit, id quod intelligitur vel ex Plutarchi verbis *ἅρμα καθεῖσαν*. Etenim quorum currus Olympiam missi victoriam adipiscebantur, ii, etiam absentes, victores praedicabantur. V. Beckerum in Charicle II. p. 318 sq.

§. 7. *πρὸς τὸ γενναῖον*] secundum honestatem, i. e. honeste. Sic *πρὸς φιλίαν* amice, *πρὸς ἔχθραν* inimice, et similia. Cf. §. 1. *εἰς κάλλος*, et annot. ad IV, 5. *σὺν αὐτῷ τῷ γενναίῳ — σὺν τῷ ἀδίκῳ.*

οὐδὲν ὀνομαστότερος ἂν γένοιτο, εἰ δὲ φίλην μὲν πάντων μάλιστα τὴν πόλιν ἔχοι, πλείστους δὲ φίλους καὶ ἀρίστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κεκτῆτο, νικῴη δὲ τὴν μὲν πατρίδα καὶ τοὺς ἑταίρους εὐεργετῶν, τοὺς δὲ ἀντιπάλους τιμωρούμενος, ὅτι οὕτως ἂν εἴη νικηφόρος τῶν καλλίστων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀγωνισμάτων, καὶ ὀνομαστότατος καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας γένοιτ' ἄν;

§. 7. οὐδὲν A. B. Reuchl. Cast. Bas. II. Hal. marg. Steph. II. Bach. seqq. edd.; reliqui οὐδέ. — A. B. G. Ald. Iunt. ἂν εἴη γένοιτο, sed in G. εἴη ab alt. m. est punctis notatum; Cast. coni. εἶναι ἡγοῖτο. — Vulg. κέκτηται Steph. mutavit in κεκτῆτο, quod servavi cum Sauppio; Schneid. Baumg. Dind. Heil. κεκτῷτο. — A pr. m. G. ἑτέρους εὐεργετῶν.

οὐδὲν ὀνομαστότερος] V. ad Oeconom. I, 11. οὐδὲν — χρήσιμοι.

μὲν νικήσας] i. e. εἰ μὲν νικήσειε.

νικῴη δὲ τὴν μὲν πατρίδα καὶ τοὺς ἑταίρους εὐεργετῶν] quamvis utrique eum vel maximis et plurimis ornaverint beneficiis: unde senties non aliena esse verba εἰ δὲ φίλην — κεκτῆτο, quae abesse maluerunt Weiskius et Schneiderus.

κεκτῆτο] Cyrop. I, 6, 3. μεμνῷτο. Anab. I, 7, 5. μέμνοιο, quod Schneiderus recte mutavit in μεμνῷο. Neque tamen sollicitandum videtur κεκτῆτο, quae forma aliis scriptoribus usitatior est (Platon. Rep. VII. p. 518. A. De leg. VI. p. 776. B. Aristoph. Plut. v. 992. Lysistr. v. 253. Soph. Philoct. v. 119.), quam altera. Ceterum Xenophontem in formis et nominum et verborum mirifice variare notissimum est. De accentu (nam alii scribunt κέκτητο) v. Buttmann. gr. max. II. p. 427 sq. (gr. minor. §. 98. not. 9.). Goettling. de accentu l. Gr. p. 65. Rost. §. 77. not. 3. Kühner. §. 177. not. 3. προπερισπωμένως scribebantur κεκτῆτο, κεκλῆτο, μεμνῆτο, quod hae formae contractae esse viderentur, quanquam revera non sunt.

CAPUT X.

ARGUMENTUM.

Laudem tributam Agesilaus meritus est non fortunae beneficio, sed sua ipsius virtute. Fuit enim vir optimus, quem imitari debent, qui viri boni fieri volunt. Quare non lamentandus, sed merito beatus est praedicandus, qui in summa senectute obiit invictus ab hostibus, invictus a vitiis.

Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον. ταῦτα 1
γὰρ οὐχ ὥςπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος

Cap. X. §. 1. τὰ cum Reuchlino Hal. Cast. Bas. II. addidit Zeun. — Pro ὥςπερ Weisk. et Schneid. maluerunt οἷάπερ.

Cap. X. §. 1. τὰ τοιαῦτα] Dindorfius articulum abesse posse dicit. Quod si liceret, unius Reuchlini auctoritati non cessissem. Sed Xenophon non dicere vult: Talia laudo in Agesilao, sed: Haec, quae talia sunt, laudo in Agesilao. Ubi autem de certis quibusdam rebus, aut ante commemoratis, aut aliunde notis, agitur, τοιοῦτος articulo carere non potest, nisi ubi illarum rerum pars tantum significanda sit. E. c. longe alia ratio est loci, qui est in Symposio VIII, 5: ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς, i. e. *du hast immer etwas der Art vor.* Vide quae de hoc discrimine docet Kühner. ad Comment. I, 5, 2.

ἐπαινῶ Ἀγησίλαον] Aliter erat VIII, 4, 5. Vid. Plat. Symp. p. 222. A: ταῦτ' ἐστίν, ἃ ἐγὼ Σωκράτη ἐπαινῶ. Cf. Oecon. V, 3: ὅσα κοσμοῦσι βωμούς, et quae de liberiore pronominum accusativi usu notavi ad Oecon. XVI, 6.

ταῦτα γὰρ οὐχ ὥςπερ] ταῦτα non habet, quo referas; nam deest alterum comparationis membrum, cuius sententiam intelligas e verbis: εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι —· καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν. Non casu aut forte fortuna illa fecisse dicitur Agesilaus, ut si quis fortuito in thesaurum inciderit, aut hoste morbis iam debilitato superior fiat, sed omnia virtute consecutus vir optimus esse existimandus. Inde quum appareat verba ὁ δὲ καρτερίᾳ κτλ. apodosin aliquam efficere, tota oratio ad strenuam dicendi normam ita conformanda videtur: ταῦτα γὰρ οὐκ ἀπὸ τύχης ἔπραττε, ὥςπερ εἰ — οὐδὲν ἄν· ἀλλὰ καρτερίᾳ μὲν πρωτεύων κτλ. Idem comparationis genus agnoscas de Vectig. IV, 6: καὶ γὰρ οὐδ' ὥςπερ, ὅταν πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γενομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων, καταλύονται οἱ χαλκοτύποι, καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡςαύτως —· ἀργυρῖτις δὲ (haec sunt instar apodosis) ὅσῳ ἂν πλείων φαίνηται καὶ ἀργύριον πλεῖον γίγνηται, τοσούτῳ πλείονες ἐπὶ

μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν, καὶ εἰ νόσου
δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν
ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν
πρωτεύων, ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῇ δέ, ὅπου ἀνδρείας
ἀγών, γνώμῃ δέ, ὅπου βουλῆς ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δο-
2 κεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν νομίζεσθαι. εἰ δὲ
καλὸν εὕρημα ἀνθρώποις στάθμη καὶ κανὼν πρὸς τὸ
ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι, καλὸν ἄν μοι δοκεῖ ἡ Ἀγησιλάου ἀ-
ρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βου-
λομένοις. τίς γὰρ ἂν ἢ θεοσεβῆ μιμούμενος ἀνόσιος γέ-
νοιτο, ἢ δίκαιον ἄδικος, ἢ σώφρονα ὑβριστής, ἢ ἐγκρατῆ
ἀκρατής; καὶ γὰρ δὴ οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ ἄλλων βασιλεύ-
ειν, ὡς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ἄρχειν ἐμεγαλύνετο, οὐδ᾽ ἐπὶ τῷ
πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν

G. μὲν (om. ἂν) εἴη. — A. B. Reuchl. δ᾽ οὐδέν (om. ἄν)· καὶ εἰ. — Schneid. mavult utroque loco δ᾽ οὐκ pro δὲ οὐδὲν ἄν. — G. A. B. Ald. ἀνδρίας, quod cum Welsio receperunt Zeun. Schneid. Weisk. Saupp. — Reuchl. γνώμης δέ, ὅπου ἀποστολῆς ἔργον.

§. 2. εἶναι post δοκεῖ, monente Stephano, delerunt posterio–

τὸ ἔργον τοῦτο ἔρχονται. Cyrop. IV, 3, 12: ἀλλ᾽ οὐδὲ μήν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον σχολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Cf. Symp. II, 17.

οὐδὲν ἄν] In repetito ἂν non est quod offendas. V. Oecon. II, 15: τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμφοις; Οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ Σώκρατες. Hipparch. VI, 1: Ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν ἄν τις δύναιτο πλάσαι οἷον βούλεται —· οὐδέ γ᾽ ἂν ἐξ ἀνδρῶν, εἰ μὴ κτλ.

καὶ — δὲ] significant novae rei accessionem. V. ad Oecon. I, 3.

ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν κτλ.] Simile orationis artificium erat VI, 5: ἐξαπατῶν μέν, ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δέ, ὅπου τάχους δέοι, λήθων δέ, ὅπου τοῦτο συμφέροι κτλ. V. ad VI. extr. VII, 3, 7.

ἀνδρείας] Hoc cur praetulerim scripturae codicibus confirmatae, cognoscas ex iis, quae notavi ad VI, 1.

οὗτος] cum vi quadam post participium infertur. Vide ad I, 34.

ἀγαθὸς παντελῶς] bonus omnino. I, 1. erat τελέως ἀνὴρ ἀγαθός.

§. 2. εἰ δὲ καλὸν εὕρημα] V. ad VII, 4.

στάθμη καὶ κανὼν πρὸς τὸ ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι] Valcken. l. d. affert Aesch. c. Ctesiph. p. 82, 25: ἐν τῇ τεκτονικῇ, ὅταν εἰδέναι βουλώμεθα τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μή, τὸν κανόνα προσφέρομεν, ᾧ διαγιγνώσκεται. Athen. XII. p. 564. B: ὥστε τέκτονος παρὰ Στάθμην ἰσοῦντος (vulg. ἰόντος) ὀρθοῦται κανών. Inde aliquid probabilitatis accedit Valckenarii coniecturae; nam κανών est regula, sive perpendiculum, ad quod aliquid dirigitur, tanquam ad normam; στάθμη esse videtur a–

ἡγεῖσθαι τοῖς πολίταις. ἀλλὰ γὰρ μή, ὅτι τετελευτηκὼς 3
ἐπαινεῖται, τούτου ἕνεκα θρῆνόν τις τοῦτον τὸν λόγον νομισάτω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐγκώμιον. πρῶτον μὲν γάρ, ἅπερ ζῶν ἤκουε, ταῦτα καὶ νῦν λέγεται περὶ αὐτοῦ. ἔπειτα δὲ τί καὶ πλέον θρήνου ἄπεστιν ἢ βίος τε εὐκλεὴς καὶ θάνατος ὡραῖος; ἐγκωμίων δὲ τί ἀξιώτερον ἢ νῖκαί
τε αἱ κάλλισται καὶ ἔργα τὰ πλείστου ἄξια; δικαίως δ' ἂν 4
ἐκεῖνός γε μακαρίζοιτο, ὃς εὐθὺς μὲν ἐκ παιδὸς ἐρασθεὶς τοῦ εὐκλεὴς γενέσθαι ἔτυχε τούτου μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτόν· φιλοτιμότατος δὲ πεφυκὼς ἀήττητος διετέλεσεν, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐγένετο. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ τὸ μήκιστον ἀνθρωπίνου αἰῶνος ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ περὶ τούτους, ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἐπολέμει.

res, exceptis Bachio et Zeunio. — Valcken. ad Eur. Hippol. v. 468. p. 219. a. coni. πρὸς τὰ ὀρθὰ ἐργάζεσθαι. — Ald. θεοσθερῆ μιμούμενος. — B. ἐπὶ τῶν ἄλλων.

§. 3. G. om. γὰρ ante ἅπερ. — Reuchl. καὶ ταῦτα νῦν.

§. 4. B. καὶ περὶ τούτου ὧν; Reuchl. καὶ παρὰ τούτοις ὧν.

mussis, sive funis, quem architecti, quum opus probant, rubrica illinunt. V. Stallb. ad Plat. Phileb. p. 56. B. Nihilominus servanda est vulgata scriptura, quum πρὸς τὸ ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι et per se bonum sensum praebeat, et sequentibus verbis τοῖς ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βουλομένοις melius respondeat quam πρὸς τὸ ὀρθὰ ἐργάζεσθαι.

ἀσκεῖν βουλομένοις] βούλεσθαι est optare, studere. Cf. de ἐθέλειν ad VIII, 5.

ἐμεγαλύνετο] Plutarch. Apophthegm. Lacon. p. 104: ἐμεγαλύνετο δὲ ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἧττον πονεῖν καὶ ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἑαυτοῦ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ βασιλεύειν.

§. 3. τούτου ἕνεκα] refer ad solum participium τετελευτηκώς, et cf. ad I, 1. ὅτι — διὰ τοῦτο.

θρῆνον] Eustath. ad Hom. Od. XI. p. 1673, 46: θρῆνος μὲν ᾄδεται παρ' αὐτῇ τῇ συμφορᾷ, πρὸ ταφῆς καὶ μετὰ ταφὴν καὶ κατὰ τὸν ἐνιαύσιον χρόνον τῆς κηδείας.

ἐγκώμιον] Suidas: ἔπαινός ἐστι λόγος ἐπαινετικὸς, μίαν πρᾶξιν ἐπαινῶν· ἐγκώμιον δὲ λόγος ἐγκωμιαστικὸς, πολλὰς ἐν ἑαυτῷ πράξεις περιλαμβάνων.

ἅπερ ζῶν ἤκουε] laudes nimirum, non lamentationem.

θάνατος ὡραῖος] mors matura, i. e. quam annis plenus obiit.

§. 4. τοῦ εὐκλεὴς γενέσθαι] V. ad II, 16.

ἐπὶ τὸ μήκιστον] Vide XI, 15. Cf. Remp. Lac. X, 1. ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου. Soph. Oed. R. v. 1515: πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσῃ.

ἀναμάρτητος] V. excursum.

CAPUT XI.

ARGUMENTUM.

Hoc capite continentur sententiae quaedam ab auctore, antequam componeret hunc librum, in futurum usum perscriptae, quas, qui Xenophonte mortuo encomium edidit, ceteris capitibus sine ordine ac delectu collectas adiunxit. Singularum paragraphorum argumenta percensui in praefationis capite primo.

1 *Βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τὴν ἀρε-*
τὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεστέρως ἔχῃ. Ἀγη-
σίλαος μὲν ἱερὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο, ἡγού-
μενος τοὺς θεοὺς οὐχ ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι ἢ ἐν
τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι. ἱκέτας δὲ θεῶν οὐδὲ
ἐχθροὺς ἐβιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν ἐξ ἱε-
ρῶν κλέπτοντας ἱεροσύλους καλεῖν, τοὺς δὲ βωμῶν ἱκέ-
2 *τας ἀποσπῶντας εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι. ἐκεῖνός γε μὴν ὑμνῶν*

Cap. XI. §. 1. Vulg. *ἔχοι* correxit Schneid., *ἔχῃ* habent A. B. a sec. m. G. Reuchl. — Reuchl. Dind. Saupp. *Ἀγησίλαος ἱερὰ μέν.*

Cap. XI. §. 1. *Βούλομαι — ἔχῃ*] Haec non a Xenophonte, sed ab eo profecta esse videntur, qui collegit sequentes sententias, quibus superiorum capitum summam breviter repeti male putabat. De qua re vide quae exposuimus in praefationis cap. I.

Ἀγησίλαος μὲν ἱερὰ] *μὲν* sic collocatum non sollicitandum est. De concinnitate in collocatione particularum *μὲν — δέ* saepe neglecta v. Kühner. ad Comment. I, 6, 11. Nep. Ages. IV: Neque hoc solum in Graecia fecit, ut templa deorum sancta haberet, sed etiam apud barbaros summa religione omnia simulacra arasque conservavit. Itaque praedicabat mirari se, non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus deorum nocuissent, aut non gravioribus poenis affici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent. Conf. supra II, 13.

οὐδὲ ἐχθροὺς] scil. *ὄντας*. V. ad Oecon. III, 11.

ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν — ἱεροσύλους καλεῖν, τοὺς δὲ — εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι] Insanum est, ut patet, alterum tantum. De quo particularum *μὲν — δέ* usu v. ad Oecon. XX, 10.

§. 2. *ὑμνῶν*] Atque ille certe haec semper praedicabat etc. Philelph. Comment. IV, 2, 23: *τὰ δὲ Παλα-*

οὔποτ᾽ ἔληγεν, ὡς τοὺς θεοὺς οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις
ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι. ἀλλὰ μὴν καί, ὁπότε
εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χά-
ριν ᾔδει. καὶ θαῤῥῶν πλείονα ἔθυεν ἢ ὀκνῶν ηὔχετο.
εἴθιστο δὲ φοβούμενος μὲν ἱλαρὸς φαίνεσθαι, εὐτυχῶν
δὲ πρᾷος εἶναι. τῶν γε μὴν φίλων οὐ τοὺς δυνατωτά- 3
τους, ἀλλὰ τοὺς προθυμοτάτους μάλιστα ἠσπάζετο.
ἐμίσει δὲ οὐκ, εἴ τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ᾽ εἴ
τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο. ἔχαιρε δὲ τοὺς
μὲν αἰσχροκερδεῖς πένητας ὁρῶν, τοὺς δὲ δικαίους πλου-
σίους ποιῶν, βουλόμενος τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας
κερδαλεωτέραν καθιστάναι. ἤσκει δὲ ἐξομιλεῖν μὲν παν- 4
τοδαποῖς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς. ὁπότε δὲ ψεγόν-
των ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο κατα-
μανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ ὧν λέ-
γοιεν. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ φίλων ἐξαπατωμένους οὐκ ἔ-
ψεγε, τοὺς δὲ ὑπὸ πολεμίων πάμπαν κατεμέμφετο, καὶ
τὸ μὲν ἀπιστοῦντας ἐξαπατᾶν σοφὸν ἔκρινε, τὸ δὲ πι-
στεύοντας ἀνόσιον. ἐπαινούμενος δὲ ἔχαιρεν ὑπὸ τῶν 5
καὶ ψέγειν ἐθελόντων τὰ μὴ ἀρεστά, καὶ τῶν παῤῥησια-

§. 2. **ἔθυεν** pro vulg. ἔθυσεν Weisk. reposuit ex H.
§. 4. *μὲν* post *ἐξομιλεῖν* in A. suprascriptum, in B. et Reuchl. deest. — G. *τῶν λεγόντων τοὺς τρόπους*; *τούς*, quod deerat, ex Reuchl. Cast. Hal. Bas. II. addidit Zeun.

μήδους οὐκ ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν, ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται. Cf. Plat. Protag. p. 317. A.

ὁπότε εὐτυχοίη] V. ad I, 19.

οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει] i. e. *οὐκ ὑπὲρ ἄνθρωπον, οὐκ ὑπὲρ τὰ ἀνθρώπινα ἐφρόνει.* Cum accusativo Aristoph. Nub. 226: *ἔπειτ᾽ ἀπὸ ταῤῥοῦ τοὺς θεοὺς ὑπερφρονεῖς.*

θαῤῥῶν] re nimirum feliciter peracta.

ἠμύνετο — ἀχάριστος φαίνοιτο] Illud saepe accidit, hoc vix fieri potuisse significatur.

§. 3. *ἔχαιρε δέ*] De sententia cf. Anab. I, 9, 16.

§. 4. *χρῆσθαι*] familiariter uti. §. 13. *οἱ χρώμενοι.*

τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους] Articulus abesse non potest. Kühner. §. 495.

ἢ περὶ ὧν λέγοιεν] i. e. *ἢ τούτων (τρόπους), περὶ ὧν λέγοιεν.* V. Rost. §. 99, 10. in us. schol. p. 464. Kühner. §. 787, 2. in us. schol. §. 332, 6.

§. 5. *τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων*] *die auch zu tadeln gesonnen, fähig sind.* Vid. ad Oecon. XIV, 10. supra VIII, 5.

ζομένων οὐδένα ἤχθραινε, τοὺς δὲ κρυφινόους ὥςπερ ἐνέδρας ἐφυλάττετο. τούς γε μὴν διαβόλους μᾶλλον ἢ τοὺς κλέπτας ἐμίσει, μείζω ζημίαν ἡγούμενος φίλων ἢ
6 χρημάτων στερίσκεσθαι. καὶ τὰς μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας πράως ἔφερε, τὰς δὲ τῶν ἀρχόντων μεγάλας ἦγε, κρίνων τοὺς μὲν ὀλίγα, τοὺς δὲ πολλὰ κακῶς διατιθέναι. τῇ δὲ βασιλείᾳ προςήκειν ἐνόμιζεν οὐ ῥᾳδιουργίαν, ἀλλὰ
7 καλοκἀγαθίαν. καὶ τοῦ μὲν σώματος εἰκόνα στήσασθαι ἀπέσχετο, πολλῶν αὐτῷ τοῦτο δωρεῖσθαι θελόντων, τῆς δὲ ψυχῆς οὐδέποτε ἐπαύετο μνημεῖα διαπονούμενος, ἡγούμενος τὸ μὲν ἀνδριαντοποιῶν, τὸ δὲ αὑτοῦ ἔργον
8 εἶναι, καὶ τὸ μὲν πλουσίων, τὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν. χρήμασί γε μὴν οὐ μόνον δικαίως, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίως ἐχρῆτο, τῷ μὲν δικαίῳ ἀρκεῖν ἡγούμενος τὸ ἐᾶν τὰ ἀλλότρια, τῷ δὲ ἐλευθερίῳ καὶ τῶν ἑαυτοῦ προςωφελητέον εἶναι. αἰεὶ

§. 6. Steph. I. Leoncl. Wels. Bach. Weisk. ἐνόμισεν.
§. 7. A. B. G. Reuchl. Ald. Iunt. στήσεσθαι. — G. Reuchl. αὐτοῦ ἔργον.
§. 8. Weisk. Schneid. Dind. ἀεί. — Reuchl. om. οὔπω — τετελευτηκότας.
§. 9. Steph. et Leoncl. ἧς οὐκ ἐξεπονεῖτο ἰδίᾳ; Ald. habet

κρυφινόους] Contractionem interdum negligit Xenophon. Cyropaed. VIII, 2, 1. κακονόοις. Hellen. II, 1, 2. δύςνοοι. Rep. Lac. 5, 8. εὔχροοι. Cf. etiam ὁμονόως supra I, 37. et Cyrop. VI, 4, 15. Plura vide apud Lobeck. ad Phryn. p. 142.

διαβόλους] calumniatores. Quod nomen reperitur etiam in Aristoph. Equit. v. 45: ἐπρίατο δοῦλον βυρσοδέψην Παφλαγόνα πανουργότατον καὶ διαβολώτατον τινά. Vid. Lobeck. ad Phryn. p. 515.

§. 7. εἰκόνα] Plutarch. Ages. II: τῆς δὲ μορφῆς εἰκόνα μὲν οὐκ ἔχομεν· αὐτὸς γὰρ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκων ἀπεῖπε μήτε πλαστὰν μήτε μιμηλάν τινα ποιήσασθαι τοῦ σώματος εἰκόνα. Iisdem paene verbis in Apophthegm. Lacon. p. 115. subiiciuntur haec: εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖον ἔσται.

πολλῶν — θελόντων] Plutarch. Apophthegm. Lacon. p. 103: τῶν δ' ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνικῶν ἐθνῶν ψηφισαμένων ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν εἰκόνας ἀνιστᾶν αὐτοῦ, προςέγραψεν· Ἐμοῦ μηδεμία εἰκὼν ἔστω μηδὲ γραπτὴ μηδὲ πλαστὴ μηδὲ κατασκευαστή. — De forma θέλειν v. Kühner. ad Comment. I, 2, 8. Adde Oecon. IV, 13. V, 12. 15. 16.

§. 8. τῶν ἑαυτοῦ προςωφελητέον εἶναι] De genitivo partitivo v. ad I, 22. Hier. IV, 9. Symp. IV, 49. VIII, 26. προςωφελεῖν τινά τι alibi non reperitur. Oecon. XI, 9, 13. est ἐπωφελεῖν φίλους. Herodot.

δὲ δεισιδαίμων ἦν, νομίζων τοὺς μὲν καλῶς ζῶντας οὔ-
πω εὐδαίμονας, τοὺς δὲ εὐκλεῶς τετελευτηκότας ἤδη
μακαρίους. μείζω δὲ συμφορὰν ἔκρινε τὸ γιγνώσκοντα 9
ἢ ἀγνοοῦντα ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν. δόξης δὲ οὐδεμιᾶς
ἤρα, ἧς οὐκ ἐξεπόνει τὰ ἴδια. μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει
ἀνθρώπων οὐ καρτερίαν τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' εὐπάθειαν νο-
μίζειν. ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον ἢ χρήματα
κτώμενος. ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλέον μετ' εὐβου-
λίας ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο. καὶ σοφίαν ἔργῳ
μᾶλλον ἢ λόγῳ ἤσκει. πρᾳότατός γε μὴν φίλοις ὢν ἐ- 10
χθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων
ἑταίροις ἥδιστα ὑπεῖκε, καλῶν ἔργων μᾶλλον ἢ τῶν κα-
λῶν σωμάτων ἐπιθυμῶν. ἔν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σω-
φρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς εὔθαρσὴς ἐδύνατο
εἶναι. καὶ τὸ εὔχαρι οὐ σκώμμασιν, ἀλλὰ τρόπῳ ἐπετή- 11

ἰδία; Stob. Florileg. p. 201. ἧς οὐκ ἐξεπονεῖτο, ubi ms. Paris. supplet ἴδια; Weisk. malebat ἐκπονήσειε vel ἐκπονοίη. — G. Ald. Steph. Wels. Bach. Zeun. Schneid. ἀνδρίαν. — Reuchl. Dind. Heil. λόγοις.

§. 10. Voigtlaender. in programm. Schneeb. 1820. malebat ἑταίραις ἥκιστα ὑπεῖκε.

autem (IX, 103.) habet προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι.

αἰεὶ] V. ad VII, 3.

δεισιδαίμων] Phavorin.: δεισιδαίμων, ὁ εὐσεβής. Cyrop. III, 3, 58: ἐν τῷ τοιούτῳ γὰρ (i. e. hymnos in deos canentes) δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. Sed qui reverentia deorum imbutus est, inceptorum suorum eventum, qui pendeat ex voluntate deorum, quodammodo timet, quam significationem h. l. habet δεισιδαίμων. De celebrata illa Solonis sententia (Herod. I, 34.), quam in mente habuit auctor, v. interpr. ad Soph. Oed. R. fin.

§. 9. ἧς — τὰ ἴδια] cuius quae propria essent, non labore ac studio acquireret.

ἢ μετὰ κινδύνων] Conf. cum hac sententia, quae narrata sunt II, 11.

ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ] revera potius, quam verbo. Cyrop. II, 2, 30: πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δεκαδέας ἅπαντας τοιούτους, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς, οἵους δεῖ εἶναι. IV, 1, 2: τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. VI, 3, 27: θαῤῥύνειν τοὺς ἑπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. Comment. II, 3, 6. 8. 17. Quare Dindorfius ex sola Reuchlini editione scribere non debebat λόγοις.

§. 10. πρᾳότατός γε μὴν φίλοις κτλ.] Cum hac sententia cf. VI, 8. et cum fine paragraphi supra §. 2: ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει.

§. 11. καὶ τὸ εὔχαρι κτλ.]

δευε· καὶ τῷ μεγαλόφρονι οὐ σὺν ὕβρει, ἀλλὰ σὺν γνώμῃ ἐχρῆτο. τῶν γοῦν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν. καὶ γὰρ ἐκαλλωπίζετο τῇ μὲν ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι, τῷ δ' ἀμφὶ τὸ στράτευμα κόσμῳ, τῷ δ' αὐτὸς ὡς ἐλαχίστων δεῖσθαι, τῷ δὲ τοὺς φί-
12 λους ὡς πλεῖστα ὠφελεῖν. πρὸς δὲ τούτοις βαρύτατος μὲν ἀνταγωνιστὴς ἦν, κουφότατος δὲ κρατήσας· ἐχθροῖς μὲν δυςεξαπάτητος, φίλοις δὲ εὐπαραπειστότατος. αἰεὶ δὲ τιθεὶς τὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς αἰεὶ ἀμαυροῦν τὰ τῶν
13 πολεμίων ἔργον εἶχεν. ἐκεῖνον οἱ μὲν συγγενεῖς φιλοκηδεμόνα ἐκάλουν, οἱ δὲ χρώμενοι ἀπροφάσιστον, οἱ δ' ὑπουργήσαντές τι μνήμονα, οἱ δ' ἀδικούμενοι ἐπίκουρον, οἵ γε μὴν συγκινδυνεύοντες μετὰ θεοὺς σωτῆρα.
14 δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι, ὅτι

§. 11. τὸ μεγαλόφρον correxit Steph.; articulum om. Reuchl. — Weisk. Schneid. Baumg. Dind. Heil. αὐτὸς μὲν ὡς, deinde ex Schaeferi coniectura Dind. et Heil. dederunt (om. τῷ) τοὺς δὲ φίλους.

§. 12. Primum μὲν om. B. Reuchl. — εὐπαραπειστότατος pro εὐπαραπιστότατος dederunt Reuchl. Steph. Leoncl. Schaef. Dind. seqq. edd.

§. 14. μεγάλων καὶ καλῶν ἐφιέμενος, ἕως καὶ τὸ σῶμα dedi ex coniectura; libri mss. et edd. μεγάλην καὶ καλὴν; praeterea G. inter ἐφιέμενος et τὸ σῶμα lacunam habet octo fere litterarum; B. dat ἐφιέμενος καὶ (uno fere vocabulo omisso) τὸ σῶμα; A. μεγάλην καὶ καλὴν (syllabae ην ab alt. m. suprascriptum est ων) ἐφιέμενος τὸ σῶμα; in Ald. trium vel quatuor vocabulorum spatium est vacuum; Leoncl. coni. ἐφιέμενος ἀρετὴν, ἕως τὸ σῶμα;

Philelphus: et comitatem non dicteriis, sed moribus assequi studebat.

τῷ δ' αὐτός] μὲν non necessarium recte delevit Sauppius.

§. 12. εὐπαραπειστότατος] Hoc unice verum esse demonstrat Sauppius ad Hipparch. I, 23. Altera forma εὐπαραπιστότατος nec facile dicas qua ratione componi possit, neque aptum h. l. praebet sensum: cui facillime fides habebatur.

αἰεί] V. ad VII, 3.

ἔργον εἶχεν] studere, studiose curare. Cyrop. VIII, 4, 6. Comment. II, 10, 6. Hier. IX, 10. eodem sensu dicitur ἔργον ποιεῖσθαι.

§. 13. οἱ χρώμενοι] V. ad §. 4.

§. 14. οὐκ ἀπεῖπε μεγάλων καὶ καλῶν ἐφιέμενος, ἕως τὸ σῶμα] In vulgata lectione accusativum δόξαν cum ἐφιέμενος iungere non licet, neque vero cum Heilandio, δόξαν ad ἀπεῖπε relato, ad ἐφιέμενος supplere velim αὐτῆς, quod vetat verborum collocatio. Quum

ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώ-
μη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. ἐκεῖνος γοῦν
οὐκ ἀπεῖπε μεγάλων καὶ καλῶν ἐφιέμενος, ἕως τὸ σῶμα
φέρειν ἠδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην. τοιγαρ- 15
οῦν ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη;
τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων οὕτω φοβερὸς ἦν, ὡς
Ἀγησίλαος τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων; τίνος δ' ἐκ-
ποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥσθησαν οἱ πολέμιοι ἢ Ἀγη-
σιλάου, καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμά-
χοις θάρσος παρέσχεν ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς
τῷ στόματι τοῦ βίου ὤν; τίνα δὲ νέον οἱ φίλοι πλέον
ἐπόθησαν ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα; οὕτω δὲ 16
τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο, ὡς
καὶ τετελευτηκὼς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν

Hutch. ἐφιέμενος δόξαν, ἕως τὸ σῶμα, quod recepit Zeun.; Vict. in marg. Ald. et in Var. Lect. XXX, 19. ἐφιέμενος δόξαν, εἰ καὶ μὴ τὸ σῶμα, quem secuti sunt recc. edd. omnes, sed Schaef. scripsit μεγάλων καὶ καλῶν ἐφιέμενος; Sturz. Lex. Xen. v. ἀπειπεῖν: ἐφιέμενος δόξης.

§. 15. Plutarch. An seni sit ger. resp. II. et Stob. Flor. p. 594. ποίας γὰρ νεότητος οὐ κρεῖττον: unde Weisk. et Schneid. Dind. Saupp. νεότητος οὐ κρεῖττον. — Ante Dindorfium ἐκ ποδῶν. — Plutarch. l. d. παρέσχεν ἢ Ἀγησίλαος et πρὸς τὸ τέρμα τοῦ βίου ὤν: unde Hutch. πρὸς τῷ τέρματι; Reisk. maluit πρὸς τῷ σκάμματι. — τίνα δὲ νέον οἱ φίλοι, postulante Stephano, ex Plutarch. l. d. pro τί δὲ νέοι (Reuchl. νέον) φίλοι restituit Hutch.; idem coni. Markland. ad Eurip. Suppl. v. 905.

§. 16. Reuchl. μεγάλως.

igitur non dubitandum videretur, verba δόξαν, εἰ καὶ μὴ profecta esse ex Vict. ingenio, simplicius ac melius duxi, levissima mutatione μεγάλων καὶ καλῶν (quo ducit boni libri scriptura) scripto, ἕως, quod post ἐφιέμενος facillime excidere poterat, interserere. Atque locus sic restitutus optime respondet Philelphi interpretationi: Ille namque non est defatigatus, quamdiu ipsius animi vires corpus perferre potuit, magnam virtutem praeclaramque acquirere. Ex quibus verbis Leonclavius et Schneiderus non necessario collegerunt Philelphum in libro suo scriptum legisse: οὐκ ἀπεῖπε μεγάλην καὶ καλὴν κτώμενος ἀρετήν.

§. 15. τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος] V. ad X, 4.

πρὸς τῷ στόματι τοῦ βίου ὤν] Ut saepius vita humana cum fluminum cursu comparatur, sic h. l. mors vitae ostium dicitur.

§. 16. μεγαλείως ὠφελῶν] De pecuniis una cum cadavere Agesilai Spartam reportatis v. ad II, 31.

εἰς τὴν ἀΐδιον οἴκησιν κατηγάγετο, μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος, τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

Ald. om. τυχών.

εἰς τὴν ἀΐδιον οἴκησιν] Cf. Diodor. I, 51: (Αἰγύπτιοι) τοὺς — τῶν τετελευτηκότων τάφους ἀϊδίους οἴκους προσαγορεύουσιν, ὡς ἐν ᾅδου διατελούντων τὸν ἄπειρον αἰῶνα.

ἐν τῇ πατρίδι τυχών] Nep. Ages. VIII: Hic quum ex Aegypto reverteretur — venissetque in portum, qui Menelai vocatur, iacens inter Cyrenas et Aegyptum, in morbum implicitus decessit. Ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre possent, quod mel non habebant, cera circumfuderunt atque ita domum retulerunt.

Excursus ad X, 4.

Agesilai morum descriptio in capite decimo finitur in hanc sententiam: Gloriam suam Agesilaus ne minimam quidem partem casu vel fortuna sibi comparavit, sed totam virtute omniumque et animi et corporis virium summa contentione. Quare ille omnibus exemplum esse potest, qui fieri velint viri optimi. Hanc ob causam nequaquam lugendum est de viri obitu, qui ad summam provectus senectutem, insignem gloriam, quam a puero persecutus erat, consecutus, invictus ab hostibus, nulli peccato neque in eos, quibus imperabat, neque in hostes obnoxius defunctus sit. Finis sane egregius omnisque vitii, sive verba respicis, sive sententias, quoad ego video, expers, sed tamen propter unum verbum multum reprehensus varieque vexatus. Primus in vocabulo ἀναμάρτητος offendit Valckenarius, qui in Diatribe Euripidea p. 266. haec scripsit: qui sub nomine Xenophontis Agesilaum laudavit, talem illum finxit: ἀναμάρτητος, inquit, ἐτελεύτησε, quem Xenophon in Hellenicis ut virum egregium miratur, hominis tamen atque imperatoris peccata commemorare non praetermisit. Xenophontem defendere Viri Docti alii alia ratione conati sunt. Reizius de pros. Gr. acc. inclinatione p. 59. monet non simpliciter dici ἀναμάρτητον τελευτῆσαι, sed καὶ περὶ τούτους, ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἐπολέμει, iisque non negari, peccasse Agesilaum multa, sed praedicari tantum, nihil peccasse neque in suos cives aut milites, neque in hostes. Qua quidem defensione non multum profici facile concedam. Nam Lysander, quem invidiosa aemulatione persecutus esse narratur Agesilaus, fuit ex eius civibus. Sphodriam, Thespiarum harmo-

sten, qui a Thebanis corruptus in Atticam Spartanis tunc amicam invaserat, quum capitis absolveret, civitatis, i. e. civium suorum leges violasse videtur. Thebarum denique per Phoebidam occupatarum quod ipse rex omnino non particeps esse non potuisset, in eos quoque, contra quos pugnabat, iniustum se illum praestitisse, sunt qui contendant. — Weiskius porro et Baumgartenius opinati sunt a Xenophonte dici ultimae expeditionis successum a sene susceptae ac prudenter administratae. Quam sententiam cum Heilandio improbo, non tamen video, quod perfidia, quam in Tachum, Aegypti regem, ostenderit Agesilaus, ab ipso auctore in capitis secundi fine, quamvis obscure, significetur, sed quod ex verbis illis colligi nullo modo potest, spectare Xenophontem extremam tantum illam expeditionem Aegyptiacam. Schneiderus denique putabat recte dici eum posse ἀναμάρτητον, qui non saepe peccasset, et beatum tota vita functum, qui non multum mali vidisset. Placet quidem haec explicandi ratio Heilandio, statuere tamen mavult, displicuisse hunc encomii finem ipsi Xenophonti, qui iis, quae nunc leguntur in capite decimo, substituere voluisse videretur capitis undecimi paragraphos 14. 15. 16. De qua opinione quid iudicemus quum in Praefat. cap. I. et Quaestt. Part. II. p. 8. demonstratum sit, iam exponamus, qua nos ratione illa verba: ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ περὶ τούτους, ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἐπολέμει, vel explicanda, vel, si opus sit, excusanda censeamus. ἀναμάρτητον hoc loco non eum dici, qui rerum a se gestarum nunquam infelicem nactus sit successum, quo quidem sensu Comment. II, 8, 5. dicitur ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας, et IV, 2, 26. ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι ἀναμάρτητοι γίγνονται, καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν (cf. huius libri cap. VI. §. 7.), vel ipsa verba docent, quae adiecta sunt: καὶ περὶ τούτους κτλ. Neque vero simpliciter est: sine vitio, *ohne Fehl*, qualem fieri mortalem hominem omnino nunquam posse Graeci aeque arbitrabantur, ac nos Christiani, significat potius eum, qui nihil non recte, qui nihil iniuste fecerit. Hoc sensu accipienda sunt verba, quae leguntur in Hellenicis VI, 3, 10: ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα, quibus Callistratus Aphidnaeus Thebanorum et sociorum legatis Spartanos de iniuriis quibusdam illis illatis, maxime de Thebarum occupatione, purgare studet. Nostro igitur loco ἀναμάρτητος καὶ περὶ τούτους, ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἐπολέμει, est: qui nihil iniuste fecit neque in eos, quibus imperabat, neque in illos, quibuscum bellum habebat. Haec num concinere videantur cum iis, quae de eodem Agesilao leguntur in Hellenicis, quaestio est. Valckenarius, qui hoc negat, uno exemplo utitur, quo

sententiam suam comprobari existimat. Hellen. V, 4, 20—33. narratur Sphodriam, quem supra memoravimus, ab ephoris capitis accusatum, iuvante Agesilao, fugisse iudicium, idque fecisse regem, suadente Archidamo filio, Sphodriae filii amatore. At vero diserte etiam prodit Xenophon diu restitisse illum filii precibus, donec viri probissimi et honestissimi magnis in patriam meritis commotus sit, ut impunitum eum dimitteret. Quid igitur tantopere crimini demus Agesilao, quod filii rogatu commisit, ut optimi civis virtutibus delictum illud condonaret? Praeter hunc locum quum nominatim afferat nullum Valckenarius, plures alios, quos potissimum in mente habere poterat, iam perlustremus. Exprobrare solent Agesilao, quod Lysandrum in Asia invidiosa persecutus sit aemulatione. Narrat autem Xenophon in Hellenicis III, 4, 7—10. Graecos Asiaticos ita coluisse et observasse Lysandrum, ut ipse regis, rex privati hominis haberet speciem. Agesilao, qui, regnum modo assecutus, adhuc nihil profecerat, quo regiam auctoritatem sibi stabiliret, quid faciendum fuisse putemus, ut aemulatorem gloriae cupidissimum atque propterea quod ipsius auxilio ille rex factus erat, etiam gravissimum a se removeret? — Misit eum in Hellespontum, quod quam honorifice fecerit, testatur idem Xenophon. Porro vituperant Agesilaum, quod, si non auctor fuerit Cadmeae per Phoebidam occupatae, probaverit certe hoc iniustissime factum. Probavit sane quidem Agesilaus, sed probavit cum cuncta Lacedaemoniorum civitate. Initio quidem, id quod traditur in Hellenicis V, 2, 32., succensebant ephori Phoebidae, non quod iniuste, sed quod reipublicae iniussu egisset. Tunc Agesilaus in medium protulit hanc sententiam: *ὅτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι, εἰ δ' ἀγαθά, ἀρχαῖον νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν· αὐτὸ οὖν τοῦτο προςήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστι τὰ πεπραγμένα.* Postquam igitur Leontiades demonstravit Thebarum occupationem Spartanis esse utilissimam propterea quod Thebani illis semper fuissent infesti, Phoebidae factum iam vehementer placuit, ut praeclarum, Lacedaemoniis omnibus. Quae quum ita sint, noli Agesilao vitio vertere id quod imputandum est indoli atque institutis totius civitatis Spartanae. Similiter denique iudicandum censeo de perfidia, qua deseruisse narratur (Xen. Ages. II, 28 sqq. Cf. Plut. Ages. XXXVII. Diodor. XV, 90.) Tachum, Aegypti regem, a quo auxilio vocatus erat contra Artaxerxem. Accurrebat Tacho eo potissimum consilio, ut pecuniis ex Aegypto reportandis patriam, quae iis maxime egeret, quam optime iuvaret (Xen. Ages. II, 25. et 31. Plutarch. Ages. XXXX. init.). Quum igitur, Tacho a copiis suis deserto, Nectanebum, illius cognatum et aemu-

latorem, ab Aegyptiis regem videret pronuntiatum, ab ephoris autem, per nuntios rogans, quid sibi agendum censerent in his dubiis rebus, iuberetur ὁρᾶν, ὅπως πράξῃ τὸ τῇ Σπάρτῃ συμφέρον, non dubitavit, Tacho iam pulso, Nectanebum regem constituere, a quo ingenti auri et argenti pondere donatus in patriam iter ingressus est. Perfidiae igitur non sic debes incusare Agesilaum, ut dicas eum prodidisse Tachum, a quo in auxilium vocatus esset. Immo patriae legibus obtemperare et sibi videbatur et Xenophonti, quum faceret id quod illi esset utile ac conveniens. Alia in Hellenicis de Agesilao narrata si quis reprehendere velit, minoris momenti, et Xenophonti certe, qui Spartanorum et cogitandi et agendi rationis amantissimus et Agesilao amicissimus erat, ita probata erant ac purgata, ut ἀναμάρτητον eum καὶ περὶ τούτους, ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἐπολέμει, mortuum praedicare posse eodem iure sibi videretur, quo cap. I. §. 1. dixerat ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

B.

SCRIPTORUM ORAT. PEDESTRIS

VOL. X. SECT. III.

CONTINENS

XENOPHONTIS HIERONEM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCXLVII.

SUMPTIBUS HENNINGS.

(LONDINI D. NUTT. 158. FLEET STREET.)

XENOPHONTIS
OPERA OMNIA

RECENSITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA.

VOL. IV. SECT. III.

CONTINENS

XENOPHONTIS HIERONEM.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCXLVII.
SUMPTIBUS HENNINGS.
(LONDINI D. NUTT 158. FLEET STREET.)

XENOPHONTIS

HIERO.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

LUDOVICUS BREITENBACH,

PHIL. DOCT., GYMNASII VITEBERGENSIS SUBRECTOR.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCXLVII.

SUMPTIBUS HENNINGS.

(LONDINI D. NUTT 158. FLEET STREET.)

PRAEFATIO.

Instituitur in hoc libello disputatio inter Hieronem, Syracusarum tyrannum, et Simonidem, celeberrimum poetam. Antequam vero de argumento, consilio et genere disputationis explicemus, de vita utriusque viri et ingenio praemittenda quaedam esse videntur.

Duo exstiterunt Hieronis nomine Syracusarum tyranni, unus, qui inde ab olymp. LXXV, 4. usque ad olymp. LXXVIII, 3. (a. Chr. 477 — 466), alter, qui ab olymp. CXXVII, 4. usque ad olymp. CXLI, 2. (a. Chr. 270 — 215) regnavit. Hic, cuius nomine hic Xenophontis liber inscribitur, antiquior ille fuit Hiero, Dinomenis filius, Gelonis frater. — Gelo olymp. LXXIV, 1. (a. Chr. 484) Syracusarum tyrannide potitus Gelam urbem, quam antea occupaverat, Hieroni regendam tradidit. Iam moriturus olymp. LXXV, 4. (a. Chr. 477) Syracusarum imperium, quod domi bellique felicissime tenuerat, Hieroni et Polyzelo fratribus administrandum commisit, usque dum filiolus suus suae potestatis et regni potens fieret. Sed Hiero iuniorem fratrem mox expulit et Thrasydaeo, Himerae tyranno, ad quem confugerat Polyzelus, bellum intulit. Si-

monide autem auctore Polyzelus paullo post fratris gratiam reconciliavit, et Hiero posthac non solum Syracusis, Gelae, Camarinae, Megaris Hyblaeis, quae iam Geloni paruerant, sed etiam Naxo, Catanae et Leontinis, quas urbes tyrannidi suae adiecerat, usque ad olymp. LXXVIII, 3. (a. Chr. 466) non sine magna gloria imperavit. De moribus et ingenio Hieronis mirum est quam magna sit veterum scriptorum dissensio. Diodorus Siculus XI, 67. haec scripsit: *Ἱέρων ὁ πρεσβύτατος τῶν ἀδελφῶν οὐχ ὁμοίως* (ac Gelo frater) *ἦρχε τῶν ὑποτεταγμένων. Ἦν γὰρ φιλάργυρος καὶ βίαιος καὶ καθόλου τῆς ἁπλότητος καὶ καλοκἀγαθίας τἀδελφοῦ ἀλλοτριώτατος.* Quo cum iudicio severissimo quanquam non plane consentiunt alia testimonia, Pindarus tamen in quatuor illis carminibus, quibus Hieronis victorias ex certaminibus Olympiis et Pythiis reportatas celebravit, a variis vitiis illum deterrere studet. Olymp. I. v. 82 sqq. a Tantali superbia ut se avertat, adhortatur, Pyth. I. v. 173 sqq. II. v. 101 sqq. III. v. 96. avocat eum ab avaritia, violentia et insidiis, ibidemque ad liberalitatem et benignitatem excitat. Etiam Aristoteles Polit. V, 9. §. 3. commemorat Hieronis diffidentiam et malas artes, quibus usus sit in cives suos. Ipse denique Xenophon IV, 6. Hieronem confitentem facit haec: *οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκάζονται πλεῖστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερὰ καὶ ἀνθρώπους διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προςδεῖσθαι χρημάτων*, unde colligere licet, ne rapinis quidem ac sacrilegiis abstinuisse tyrannum. Haec crimina ut pessimum ostendunt Hieronem et regem et hominem, ita non desunt testimonia, quae quavis laude cumulent et celebrent eundem Hieronem. Pindarus Pyth. III. v. 124 sqq. laudat eius clementiam et hospitalitatem, Pyth. I. v. 118 sqq. eius liberalitatem, Olymp. VI. v. 58 sq. eius iustitiam; Olymp. I. v. 167. honesti studiosum eum dicit, et in eodem carmine v. 20 sq. omnibus adeo virtutibus ornatum praedicat. Adde denique Plutarchi (de sera numinis vindicta p. 21. Wyttenb.) de Gelone et Hierone iudicium: *ἀλλὰ Γέλωνά γε ἴσμεν καὶ Ἱέρωνα τοὺς Σικελιώτας καὶ Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτους ὅτι πονηρίᾳ κτησάμενοι τυ-*

ραννίδας ἐχρήσαντο πρὸς ἀρετὴν αὐταῖς, καὶ παρανόμως ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἐλθόντες ἐγένοντο μέτριοι καὶ δημωφελεῖς ἄρχοντες.

Vides, quam sibi contraria sint veterum scriptorum de Hierone testimonia: nec tamen vel tantam eorum diversitatem explicare et, quid de Hieronis ingenio statuendum sit, intelligere difficile esse videtur. Cappeyne van de Coppello in dissertatione, cuius infra mentionem faciemus, in duobus Aeliani locis viam invenisse sibi visus est, qua scriptorum ista dissensio dirimatur reique veritas exploretur. Aelianus enim V. H. IV, 15., ubi plura proponit principum exempla, qui e morbis meliores evaserint moribus, praeter alia haec narrat: Ἱέρωνά φασι τὸν Σικελίας τύραννον τὰ πρῶτα ἰδιώτην εἶναι καὶ ἀνθρώπων ἀμουσότατον, καὶ τὴν ἀγροικίαν ἀλλὰ μηδὲ κατ' ὀλίγον τοῦ ἀδελφοῦ διαφέρειν τοῦ Γέλωνος. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ συνηνέχθη νοσῆσαι, μουσικώτατος ἀνθρώπων ἐγένετο, τὴν σχολὴν τὴν ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας εἰς ἀκούσματα πεπαιδευμένα καταθέμενος. Ex his verbis apparere Coppello existimat, Hieronem antea multis vitiis deditum et incultum post morbum fuisse bonum, honestum et bene eruditum. Accedere ait, quod idem Aelianus IX, 1. de Hierone tradat: Ἱέρωνά φασι τὸν Συρακούσιον φιλέλληνα γενέσθαι καὶ τιμῆσαι παιδείαν ἀνδρειότατα· καὶ ὡς ἦν προχειρότατος εἰς τὰς εὐεργεσίας λέγουσι· προθυμότερον γάρ φασιν αὐτὸν χαρίζεσθαι ἢ τοὺς αἰτοῦντας λαμβάνειν, quae verba de tempore post morbum intelligenda arbitratur. Quae quidem Coppellonis sententia, quam ante eum etiam alii (imprimis Schneidevinus in Simonidis Reliquiis p. XX.) proposuerant, quanquam per se satis est probabilis, tamen Pindari carminibus non plane confirmatur. Illum morbum, qui obitum paene minatus est Hieroni, in olymp. LXXVI, 3. (a. Chr. 474), i. e. in quartum eius regni annum incidisse inter interpretes Pindari constat. Igitur, ut staret Coppellonis ratio, necessarium esset, ut ea carmina, in quibus vitia tyranni commemorantur, ante morbi tempus composita essent, in quibus virtutes, post morbum. Sed ita res non habet. Olymp. I., ubi Hieronem a Tantali superbia

dehortatur, circiter olymp. LXXVII. (a. Chr. 472 — 469) scriptum esse videtur, Pyth. I. et III., in quibus odis clementia, hospitalitas et liberalitas laudatur, olymp. LXXVI, 3. (i. e. ipsi fere morbi tempori) adscribuntur. Accedit quod uno eodemque carmine vehementissima vituperatio una cum summa laude continetur. Dico Olymp. I., ubi conferas v. 20. cum v. 82 sqq. Quae quum ita sint, statuere non licet, morbum illum effecisse, non certe solum effecisse, ut homo avarus, superbus, violentus fieret deinde liberalis, clemens et honestus. Si componimus omnia quae veteres narrant de Hierone, veri esse simillimum videtur, eius ingenium a sensu pulchri atque honesti non fuisse alienum: alioquin nobilissimus et candidissimus poeta illum tam magnifice celebrare non dignatus esset. Sed facile ac saepe concitabatur ad superbiam et iram, indeque plura alia nascebantur vitia, quae familiaribus eius civibusque haud raro fiebant perniciosissima. Quum vero statim ab initio regni honestissimorum et eruditissimorum virorum, Pindari, Bacchylidis Cei, Epicharmi, Xenophanis Colophonii, Aeschyli, Simonidis Cei, consuetudine usus esset, fieri non potuit, quin uberrimos fructus inde Hieronis animus et ingenium perciperet. Profecit sine dubio in bonis moribus non minus quam in bonis litteris, si quidem certum est sine virtutibus eum de amplificandis non solum, sed etiam de ornandis Syracusanorum rebus optime merere non potuisse. Huius autem rei praeter Plutarchum l. d. testis est etiam Herodotus III, 125: *ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι*, in qua sententia ad Gelonem et Hieronem sine dubio respicit. Saepius tamen rediisse Hieroni priorem libidinem et ferocitatem intelligimus ex Pindaro. Itaque fieri potuit, ut alii, velut Diodorus, vitiorum tantum Hieronis mentionem faciant, alii virtutes eius summa laude efferant. — Quae omnia si computamus, quin ad fidem historicam Hieronis ingenium Xenophon expresserit, non est quod dubitemus. Apparet enim Hiero apud Xenophontem is qui

acerbo dolore affectus sit propter mala, quae cum tyrannide coniuncta sint, quique enixe cupiat, ut integrum civium sibi amorem conciliet. Vide modo cap. VIII. §. 1. et cap. XI. §. 8. Talis ergo vir prae aliis dignus visus est Xenophonti, qui de tyranni conditione dissereret.

Alter, qui colloquens inducitur cum Hierone, est Simonides Ceus, Leoprepis filius, olymp. LVI, 1. (a. Chr. 556) natus*). Poesi lyrica, quam iam adolescens in sacris Baccho celebrandis hereditario quodam iure exercuit, quum mox per totam Graeciam inclaruisset, contigit ei, ut ab Hipparcho tyranno Athenas invitaretur. Hipparcho interempto et Hippia deinde Athenis pulso, Aleuadarum et Scopadarum, Thessaliae tyrannorum, familiaritate usus est usque ad illud tempus, quo primum Persae Graeciam armis opprimere tentabant. Apud Thessalos artem memoriae invenisse fertur singulari quodam casu admonitus, de qua re Quinctilianus Instit. Orat. XI, 2, 11. haec refert: „Artem memoriae primus ostendisse dicitur Simonides, cuius vulgata fabula est: quum pugili coronato carmen, quale componi victoribus solet, mercede pacta scripsisset, abnegatam ei pecuniae partem, quod more poetis frequentissimo digressus in laudes Castoris et Pollucis exierat. Quapropter partem ab iis petere, quorum facta celebrasset, iubebatur. Et persolverunt, ut traditum est. Nam quum esset grande convivium in honorem eiusdem victoriae atque adhibitus ei coenae Simonides, nuntio est excitus, quod eum duo iuvenes equis advecti desiderare maiorem in modum dicebantur. Et illos quidem non invenit, fuisse tamen gratos erga se deos exitu comperit. Nam vix eo limen egresso triclinium illud supra convivas corruit atque ita confudit, ut non ora modo oppressorum, sed membra etiam omnia requirentes ad sepulturam propinqui nulla nota possent discernere. Tum Simonides dicitur memor ordine quo quisque discubuerat corpora suis reddidisse." Ex Thessalia Athenas reversus, quum

---

*) Haec de Simonide excerpsi ex Schneidevini Prolegomenis ad Simonidis Cei Carminum Reliquias, p. III sqq.

olymp. LXXII, 4. (a. Chr. 489) Athenienses praemio proposito poetas ad elegiam in eos, qui in agro Marathonio occubuissent, faciendam publica auctoritate provocassent, Aeschylum suavitate sua vicit Simonides. Decem annis post quum Xerxes Graeciam infestasset, praeter alia Leonidae Spartiatarumque in Thermopylis facinora insigniter concelebravit, ad epigrammata ipsorum tumulis inscribenda ab Amphictyonibus conductus. Deinde navales pugnas Artemisiam et Salaminiam summosque Graecorum duces, quorum celeberrimo, Themistocle, familiarissime usus est, in coelum extulit. Post pugnam Plataeensem biennium fere apud Pausaniam versatus, deinde olymp. LXXV, 3. vel 4. (a. Chr. 478 vel 477) octogesimo vitae anno invitatus ab Hierone tyranno Syracusas se contulit ibique ad olympiadis LXXVIII. annum primum (a. Chr. 468), qui vitae ultimus fuit, vixit. A Cicerone Cat. Mai. VII, 23. inter eos poetas refertur, quos non coegerit in suis studiis obmutescere senectus. Nobili sepulcro honestatus suavissimus poeta, cui hoc inscriptum fuisse epigramma tradidit Tzetzes Chill. I, 24:

Ἓξ ἐπὶ πεντήκοντα, Σιμωνίδη, ἤραο νίκας
καὶ τρίποδας· θνήσκειν δ' ἐν Σικελῷ πεδίῳ.
Κείῳ δὲ μνήμην λείπεις, Ἕλλησι δ' ἔπαινον
εὐξυνέτου ψυχῆς σῆς ἐπιγεινομένοις.

Iam quod attinet ad mores Simonidis et animi indolem, quamvis in eo conspirent omnes, qui de eo memorarunt, ut eum non mediocri lucri cupiditate arsisse coarguant, velut primus pretio carmina pepigisse narratur, conspicuus tamen erat modestia, abstinentia, religione et maxime sapientia, quae spectabat non solum ad respublicas regendas administrandasque, sed etiam ad emendandos mores vitamque beate agendam. Hac sapientia, quam ipse Hiero apud Xenophontem I, 1. praedicat, tantam apud tyrannum assecutus est auctoritatem, ut non solum Polyzelum, ut supra memoratum est, in fratris gratiam reduceret, sed etiam pacem conciliaret inter Theronem Agrigentinum et Hieronem eiusque amicos, ut Hiero adeo sororem Theronis duceret. Etenim, ut exhi-

larabat poeta Hieronem carminibus et facete dictis delectabat, ita erudiebat sermonibus suis. Quales sermones antiquitas iactavit non paucos; nam, ut est apud Platonem Epist. II: περὶ Ἱέρωνος ὅταν διαλέγωνται οἱ ἄνθρωποι καὶ Παυσανίου τοῦ Λακεδαιμονίου, χαίρουσι τὴν Σιμωνίδου ξυνουσίαν παραφέροντες ἅ τε ἔπραξε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. Cicero de N. D. I, 22: „roges me, inquit, quid aut quale sit deus: auctore utar Simonide, de quo quum quaesivisset hoc idem tyrannus Hiero, deliberandi sibi unum diem postulavit. Quum idem ex eo postridie quaereret, biduum petivit. Quum saepius duplicaret numerum dierum, admiransque Hiero requireret, cur ita faceret, quia, quanto, inquit, diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior." Talia sermonum inter Hieronem et Simonidem consertorum argumenta quoniam ore hominum circumferebantur, non dubium esse videtur, quin Xenophon in scribendo hoc dialogo eorum, quae ab utroque disputata tradebantur, rationem habuerit. Et profecto, quid veri esse potest similius, quam tyrannum potentissimum eundemque eruditum et cives suos felices reddendi studiosum cum familiari homine eoque sapientissimo saepius disseruisse de tyranni conditione et de iis omnibus, quae pertinent ad hanc conditionem. Colloquuntur enim in hoc libello de vitiis et virtutibus tyrannidis, et ita quidem, ut Hiero de invidia et cuiuslibet generis malis, quae coniuncta sint cum tyrannide, vehementer conqueratur, Simonides autem demonstret, quomodo tyrannus regnum et malis istis liberare et in civium non minus quam in suam ipsius salutem administrare possit. Quid ergo, num Simonides, vel potius Xenophon commendat tyrannidem eamque liberae civitatis formae, qua Athenienses utebantur, anteponit? Hoc quidem visum est cum aliis Carolo Frotschero (prolegom. p. 6.), sed, ni omnia me fallunt, perperam. Utut alibi Xenophon de imperio, quod penes unum sit, iudicavit, id quod hoc loco exponere longum est, hoc certe libello tyrannidem non modo commendari, sed ne probari quidem iam inde apparet, quod longe maxima pars dia-

logi in eo versatur, ut infelicissima atque miserrima tyranni non solum, sed civium etiam illi subiectorum conditio demonstretur. Sed quum, ut Hiero (cap. VII.) diserte ostendit, non sine maximo salutis periculo, vel omnino non possit fieri, ut imperium, quamvis sit malum vix tolerabile, deponatur, operae pretium videbatur Xenophonti docere, qua ratione tyrannis, ubi semel occupata esset, et tyranno et civibus saluti esse posset. Hoc consilio scriptum esse Hieronem, non est quod pluribus comprobemus. Lege librum, et singula quaeque eo spectare statim intelliges.

Iam vero quaesitu dignum esse videtur, quid commoverit Xenophontem, ut litteris aliquid mandaret de tyrannide, quae Xenophontis tempore ex civitatibus germanae certe Graeciae omnibus dudum erat exturbata. Quanquam certi aliquid de hac re statuere non licet, non tamen contemnenda videtur Dalbrueckii sententia, qui (in libro, qui inscribitur: *Xenophon. Zur Rettung seiner durch B. G. Niebuhr gefährdeten Ehre*, p. 93.) opinatur res, quae tum in Thessalia agebantur, Xenophonti causam praebuisse ad conscribendum hunc dialogum. Illo enim tempore, quo Scillunte vivebat, ubi plurimos Xenophontem librorum suorum scripsisse traditum est, Pharsali Polydamas, Pheris Iason rerum potiti erant. Hoc nuntio, maxime Iasonis occupatione tota Graecia vehementer conturbabatur. Nam ille tyrannus, egregiis et ducis et regis virtutibus praeditus, magna moliri et Graecis quoque, si Thessaliam excederet, periculosus fore videbatur. His rebus fortasse adductus est Xenophon, ut rationem tyrannidis multum et diligenter consideraret, et, oblato ipsi isto sermone Hieronem inter et Simonidem habito, demonstraret, quid faciendum esset tyranno, ut civitatem occupatam redderet quam felicissimam. Neque etiam praetermittendum est in hac causa eodem tempore, quo Xenophon scripsisse videatur hunc tyranni Syracusani cum Simonide sermonem, Syracusis regnasse (olymp. CI — olymp. CX, 2.) Dionysium huius nominis natu maiorem, quem Plato ad persequendam et efficien-

dam illam, quam mente sibi informaverat optimae civitatis effigiem, commovere frustra conatus est (olymp. XCVII.).

Quod ad formam dialogi attinet, in ceteris Xenophontis libris, qui ex sermonibus constant, primas disputationis partes Socrati tributas videmus, qui arte illa *μαιευτικῇ* usus alterum interrogando inopinantem paene ad rectam cognitionem perducit. Cur in dialogo de tyrannide habendo Socratis personae locus non fuerit, non est difficile ad perspiciendum. Mala tyrannidis explicari a nemine poterant melius, quam ab eo qui ipse hac infelicissima conditione functus esset. Hanc ob causam quum Hieronem statuisset de re proposita disserentem facere, tyrannum suo tempore potentissimum et eruditissimum atque etiamnunc hominum memoria celebratissimum, Socrati quascunque huius disputationis partes mandare in mentem venire Xenophonti non poterat. Nam praeceptoris sui veneratissimi tradere nolebat verba, nisi quae loquentem illum ipse audivisset. Immo fingere Socratis cum Hierone aut alio tyranno sermonem, si voluisset, nec temporis nec loci ratio permittebat. Ut autem non personam Socratis, sic nec formam Socraticam dialogo adhibuit auctor. Instituit potius singulare quoddam sermonis genus, quod consilio libri quam maxime responderet. Quum enim, ut vidimus, duo essent quae explicanda sibi sumpserat Xenophon, non uni (ut est in Socraticis sermonibus) primas in disputando partes dedit, sed duobus et alternis quidem. Primum Hiero suam sententiam evincit, tyranni vitam esse miserandam et privati conditione longe inferiorem, quibus concessis deinde Simonides tyrannide uti licere in salutem tyranni et civium demonstrat, ita tamen, ut alter alterum saepius interpellet aut interrogando aut contradicendo, eoque ipso efficiat, ut dialogus procedat semper et ad finem denique perducatur. Coppello in Hierone morem Aristotelicum invenisse sibi videtur, cuius proprium hoc sit, ut ipsum statim argumentum aggrediantur disputantes (coll. Basil. Magn. ep. CLXVII. Tom. III. p. 187. C.), ut continua ora-

tione unius, qui principatum quendam teneat, res absolvatur (secundum Cicer. Tuscul. I, 10,21.), et ut in utramque partem de singulis rebus dicendi exercitatio instituatur (secundum Cicer. de Fin. V, 4, 10.). At primum, quod ipse vidit V. D., in hoc libro non a pluribus, sed a duobus tantum sermo instituitur, deinde non unus, sed duo, quanquam vicissim, principatu dicendi funguntur, non denique philosophica quadam ratione disputatio conseritur et conficitur, sed potius familiaris cuiusdam sermonis colorem habet. Quare dialogi Aristotelici appellatio huic libello parum apta esse videtur, praesertim quum Aristotelis docendi aut disserendi rationem Xenophon novisse non potuerit.

Pauca iam restant addenda de libris Hieronis et scriptis et editis. Parisienses codices, qui Hieronem contineant, Gailius enumerat sex:

A, le ms. du Vatican coté 1950, idem quo continetur Agesilaus, signatus illic B.

B, le ms. 1643, qui complectitur etiam Oeconomicum, sign. A.

C, le ms. 1642, de quo vide quae narravi in Praefat. ad Agesilaum.

D, le ms. 2077.

E, le ms. 2955, in quo inest etiam Oeconomicus, signatus illic B.

Y, le ms. d'un savant, de quo vide Praefat. ad Agesilaum.

Plenam lectionum varietatem Gailius ex codicibus A. et B. dedit, eamque diligenter ego perscrutatus sum, exscribens quaecunque alicui usui esse possent. Ubi tacentem videbam Gallum, in hoc quoque libro lectionem Zeunii, ad cuius editionem suos codices comparavit, invenisse pro certo sumpsi. Ubicunque autem incertus eram, quomodo accipiendum esset Gailii silentium, hoc indicavi verbis „ut videtur." Ex libris C. et D. ne unam quidem lectionem attulit Gailius; codicis E. semel tantum mentionem fecit ad I, 31., ubi corruptam praebet scripturam. Ceteras lectiones, quas ex codice E., et omnes,

quas ex C. et D. in medium profero, rogante mecum liberalissime communicavit Gustavus Sauppius. Y. denique bis commemoratur, ad I, 11. et I, 17. Priore loco, Ce ms., inquit Gailius, offre des variantes, qui diffèrent des nôtres, et par consequent representent un ms. qui nous manque. Sed quas affert his locis lectiones non tales sunt, ut damnum huius libri magnopere conqueramur.

De libro Lipsiensi (sign. L.) vide quae dixi in Praefat. ad Oeconomicum p. VI. Eadem, quam illic laudavi, eximia Gustavi Sauppii liberalitate factum est, ut in hoc quoque libro lectiones optimi codicis accuratissime exhiberem. Accedunt variae lectiones Stobaei, Victorii et Villoisonii, de quarum fide et pretio quid iudicem, e praefationibus ad Oeconomicum et Agesilaum repetere nunc nolo.

Ex editionibus comparavi Aldinam (a. 1525), unam Basileensem (a. 1555), cui subiuncta est Erasmi interpretatio Latina, Stephanianam primam (a. 1561), Leunclavianam curatam a Sylburgo (a. 1594) et inde a Welsio quae secutae sunt omnes. Ex recentioribus maximo mihi fructui erant Frotscheri et Sauppii editiones. Ex commentationibus utilissimae sunt Bremii adnotationes ad Hieronem (in Symbol. Philoll. Helvett. Vol. I. p. 167 sqq.), Th. E. Richter: de locis quibusdam Hieronis Xenophontei (Programm. Liegnitz 1837), et N. I. B. Kappeyne van de Coppello: observationes in Xenophontis dialogum Hieronem (dissertatio inauguralis, Lugdun. Batav. 1841).

De ratione, qua arte critica functus sim, non est quod multa verba faciam, quum eam viam, quam in Oeconomico et Agesilao inii, in hoc libro non deseruerim. Codicum scripturas retinui aut revocavi ubicunque aliquo modo defendi possent. Stobaeo et Reuchlino, ubi recederent a libris scriptis, non obsecutus sum, nisi necessitate quadam coactus, sive grammatica ratio, sive sensus codicum lectiones respuebat. Aliquoties tamen, quominus in verborum contextum aut antiquam lectionem reponerem (velut XI, 7. εὖ ἔσῃ νικῶν), aut novam reciperem

(velut II, 1. καὶ δσμῶν), Frotscheri, Dindorfii et Sauppii auctoritas me prohibuit. De interpretationis genere Hieroni adhibito, quoniam non discedit ab eo, quod usitatum est in hac scriptorum Graecorum bibliotheca, addendum nihil habeo. Monitos modo velim lectores, paragraphorum numeros, qui uncis inclusi Kühneri nomen subsequuntur, spectare ad grammaticam illius viri in scholarum usum editam.

Vitebergae d. XXVIII. m. Mai. MDCCCXLIV.

XENOPHONTIS

H I E R O.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΙΕΡΩΝ Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Simonides Hieronem aggressus quaerit ex eo, quid sit discriminis inter vitam tyranni et privati hominis in percipiendis voluptatibus et in ferendis molestiis. Postquam deinde, postulante Hierone, Simonides fontes, unde voluptates suas privati hauriant, indicavit — corporis et animi sensus —, ille negat tyrannis alia parari oblectamenta. Quum autem contendisset Simonides tyrannorum voluptates esse certe magis varias atque plures, quam privatorum, malorum autem multo magis illos esse expertes, hanc opinionem Hiero confutare coepit. Ac primum quidem in iis, quae cernantur oculis, deteriore conditione tyrannos esse docet; hos enim minus interesse posse spectaculis rebusque oculos pascentibus: nec magis aurium suavi sensu delectari; nam laudem, qua vel maxime mulceantur aures hominum, tyrannis tribui suspectam: cibos etiam potusque quamvis exquisitos parum suavitatis praebere, quum copia eorum creberque usus afferat fastidium: ex pretiosis illis et variis odoribus, quibus unguantur tyranni, alios cum his versantes plus voluptatis capere. Transitur hinc ad rem amatoriam, in qua et ipsa tyrannos longe inferiores privatis esse demonstratur. Nam uxorem ducere ex genere haud impari non facile illi licere; puerorum autem amorem, quo frui velit, plerumque non verum esse, sed simulatum ac saepe insidiosum.

Ξενοφῶντος] Ald. Iunt. Bas. II. addunt *ῥήτορος*. — Verba *ἢ Τυραννικός*, quae om. Frotscherus, tuentur Diogenes et omnes libri scrr. et edd. Cf. similes inscriptiones *Οἰκονομικός*, *Ἱππαρχικός*, *Κυνηγετικός*, scil. *λόγος*.

1 Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, Ἆρ' ἂν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστίν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλτιον ἂν εἰδείην σοῦ οὕ-
2 τως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφρο-

Cap. I. §. 1. Weisk. ἄρ' ἂν μοι ἐθέλησας. — L. a pr. m. ποῖα pro ὁποῖα. — δὴ ante ἐγὼ om. Stob. Flor. Serm. 48. p. 346. ed. Bas.

§. 2. B. ποι διαφέρει. — L. ἰδιωτικὸς sine articulo. — A. om. τε post τυραννικός. — Stob. ἀνθρώπων.

Cap. I. §. 1. Ἆρ' ἂν μοι ἐθελήσαις] Lene quoddam imperandi genus. Item Symp. VII, 1: Ἆρα — νῦν ἂν μάλιστα καὶ ἅμα ᾄσαιμεν; Paullum differt optativus cum ἂν sine interrogatione positus Anab. III, 2, 37: λέγοις ἂν ἃ δεῖ λέγειν. Plat. Parmen. p. 126. A: λέγοις ἄν, ἔφη, τὴν δέησιν, ubi v. Heindorf. Rost. §. 119, 4. b. Eiusd. gr. in us. schol. §. 168, 4. bb. Strenuum autem praeceptum, praeterquam imperativo, futuro significatur. Rost. §. 125, 6. not. 2. Eiusd. gr. in us. schol. §. 151, 8.

ὁποῖα δὴ] quae *quidem* mihi quam tibi notiora esse possint.

οὕτως ὄντος σοφοῦ] Adverbia οὕτως, μᾶλλον, πάνυ et similia saepe, ut vis eorum augeatur, ab adiectivo vel verbo suo dirimuntur. Symp. IV, 40: οὐδὲν οὕτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον. Oecon. XVIII, 2. et II, 8., ubi v. adnot.

§. 2. εἰς εὐφροσύνας] quod attinet ad voluptates. Oecon. XVIII, 1.

ἀνθρώποις] Referendum ad διαφέρει, vel potius ad totam enuntiationem. Buttmannus §. 133. not. 3. Herod. I, 31: ἐπὶ τῆς ἁμάξης δέ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ minus recte interpretatur: *ihnen — anstatt — ihre Mutter safs auf dem Wagen.* Nam σφι pertinet ad verbum, i. e. ad totam sententiam, αὐτῶν si scriptum esset, non nisi ad ἡ μήτηρ referretur; utrumque inter se aliquid differt. Rost. §. 105. 2. 2). p. 512. ed. VI. Eiusd. gr. in us. schol. §. 161, 5. Kühner. §. 581.

§. 3. Τί οὖν — οὐχὶ καὶ σὺ — ὑπέμνησάς με] quin igitur tu quoque mihi in mentem revocas? i. e. age igitur iam revoca mihi in mentem. In talibus interrogationibus, quae imperativi vim habent, pro praesenti tempore poni solet aoristus, quo significetur postulatum illud iam peractum velle interrogantem. Cyrop. II, 1, 4: Τί οὖν — οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόσα τις ἡ προσιοῦσα; Alia exempla, quae frequentissima sunt imprimis apud Xenophontem et Platonem, cumulaverunt Bornem. Cyrop. l. l. Saupp. Comment. III, 11, 15. Heindorf. Plat. Charm. p. 154. E. Stallbaum. Phileb. p. 54. C: Τί οὖν

σύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, 3
οὐχὶ καὶ σύ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπέμνησάς με
τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτως γὰρ ἂν σοι οἶμαι μάλιστα
ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω 4
δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε, Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις τε καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι' ὧν

§. 3. L. ἔτι suprascr. β, ἰδιώτης suprascr. α. — Stob. ὑπομνήσειας, probatum Stephano, receptum a Welsio, Bachio, Zeunio. — οὕτως pro οὕτω cum L. A. B. Frotsch. et Saupp. scripserunt.

§. 4. L. τὰ δ' ἀφροδίσια.

οὐκ αὐτὸς ἀπεκρίνω σαυτῷ, ὦ Σώκρατες; Eandem paene, sed minus vividam exhortationem exprimit praesens: Xen. Comment. III, 1, 10: *Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν —;* Hellen. IV, 1, 11: *Τί οὖν οὐ πυνθάνῃ —;* Saepius vero in his interrogationibus per negationem prolatis utuntur futuro. Symp. III, 12: *οὔκουν καὶ σὺ λέξεις;* Plat. Symp. p. 172. A: *οὐ περιμενεῖς;* ita tamen, ut, ubi quid vetatur, addant *μή*: *οὐ μὴ λαλήσεις; du willst doch nicht schwatzen!* Cf. Rost. gr. in us. schol. §. 168, 4. b. Eadem ratione Latini quin et quin igitur iungunt cum praesente. Sallust. Catil. 20: Quin igitur expergiscimini? Terent. Phorm. II, 3, 82: Quin, quod est ferendum, fers?

τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ] Intellige *εὐφροσύνας τε καὶ λύπας*.

οὕτως] Haec forma, quae habenda est pro primaria, retinebatur, etiam consona sequente, ubi maior vis in vocabulo reposita esset. V. adn. Oecon. I, 9. Est enim adverbii *οὕτως* vis h. l. conditionalis, et haec quidem: si hoc feceris. Comment. I, 2, 59: *Σωκράτης δ' οὐ ταῦτ' ἔλεγε, καὶ γὰρ ἑαυτὸν οὕτω* (i. e. *εἰ ταῦτ' ἔλεγε*) *γ' ἂν ᾤετο δεῖν παίεσθαι.* Plenam huius generis constructionem habes e. c. Cyrop. VIII, 1, 3: *Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται —, οὕτως εὖ ἴστε, ὅτι —*, ubi v. Bornem. Vide etiam quae dixi ad Oecon. XXI, 7. — *ἄν*, quod pertinet ad *δύνασθαι*, non sine consilio subiungitur voculis *οὕτως γάρ*. Sic enim facilius cognoscas conditionalem esse nexum inter *οὕτως* et infinitivos *δύνασθαι δηλοῦν*. Idem dicendum est de laudato Commentariorum loco.

§. 4. *τὰ δὲ ἀφροδίσια*] Accusativum ad sequens *κρίνοντες* referre, quod fecit Zeunius, vetat sententiarum ratio. Res venereae enim non inter ea recensentur, quae toto corpore percipiantur. Ut saepe fit, ex notione speciali, quae antecessit (h. l. *ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους*), intelligenda est notio generalis (h. l. *αἰσθάνεσθαι*). Ab hac pendet accusativus. Cf. adn. Oecon. I, 23. Matth. §. 634, 3. Ut vero derelinqueret auctor priorem structuram, ipsa res, quam narrat, causa fuit.

δι' ὧν] *διὰ τούτων, ἅ.*

5 δὴ πάντες ἐπιστάμεθα· τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη καὶ σκλη-
ρὰ καὶ μαλακὰ καὶ κοῦφα καὶ βαρέα ὅλῳ τῷ σώματί μοι
δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ'
αὐτοῖς· ἀγαθοῖς δὲ καὶ κακοῖς ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς τῆς
ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὁτὲ δ' αὖ λυπεῖσθαι, ἔστι
δ' ὅτε καὶ κοινῇ διά τε τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦ σώματος.
6 τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι,
ὅπως δὲ, καὶ ᾧτινι, καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλόν πως, ἔφη,
δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. καὶ οὐδὲν ἴσως τοῦτο θαυμαστόν, εἰ

§. 5. Stob. *καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα*, postea *ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς*, denique *δοκοῦμεν ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι* (idem vertit Aretinus). — *κοινῇ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος*, qui locus exemplo esse potest, quo arbitrio Stobaeus verba memoriter allata vel mutaverit vel transposuerit. Tamen cum Schaefero Frotscher. Dind. et Hanov. receperunt *δοκοῦμεν ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι*; deinde cum Reuchlino Frotsch. Dind. *κοινῇ διά τε τῆς*; Hanov. *κοινῇ καὶ διὰ τῆς*; Richter. p. 6. *καὶ κοινῇ διὰ τῆς*, quod maluit etiam Haas. Rep. Lac. p. 252.; B. D. praebent *καὶ κοινῇ· καὶ διά τε τῆς*, unde dedi *καὶ κοινῇ διά τε τῆς* pro vulg. *κοινῇ καὶ διά τε τῆς*; C. om. *τῆς*.
§. 6. A. L. *τῷ δ' ὕπνῳ*. — Stob. om. *μοι*. — A. et edd.

§. 5. *ὅλῳ τῷ σώματι*] Tactus toto corpore aequabiliter fusus est, ut omnes ictus omnesque nimios et frigoris et caloris appulsus sentire possemus. Cicer. de N. D. II, 56.

δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς] solo animo. Oecon. VII, 3. XVII, 15. infra VIII, 6.

ὁτὲ δ' αὖ λυπεῖσθαι] Frotschero „absurdissimum videtur, nos nonnunquam (*ἔστι μὲν ὅτε*) delectari bonis et malis, interdum (*ὁτὲ δ' αὖ*) dolore affici bonis et malis". Et sane, si ut Frotscherus haec verba accipimus, absurdam quandam prodire sententiam, negari nequit. Sed non necessarium est utrumque verbum *ἥδεσθαι* et *λυπεῖσθαι* ad utramque notionem bonorum malorumque referre. Fac scriptum esse: *δοκοῦμεν ὁτὲ μὲν ἥδεσθαι, ὁτὲ δ' αὖ λυπεῖσθαι*; quis non *ὁτὲ μέν* accepisset pro *ὁπόταν ἀγαθῶν αἰσθώμεθα*, *ὁτὲ δ' αὖ* pro *ὁπόταν κακὰ πάθωμεν*? Iam vero quod omissum est *ὁτὲ μέν* ad verbum *ἥδεσθαι*, quanquam offensionis aliquid habet, tamen ita excusandum videtur, ut *ἀγαθῶν* notionem scriptoris animo magis obversatam esse dicamus quam *κακῶν*. Ceterum huic loco non absimilia sunt quae legimus in libro de Venat. IX, 8: *καὶ ἀποχωροῦσιν, ὅταν διώκωνται, ἐν μέσαις, ὁτὲ δὲ πρόσθεν, ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν ὀλιγάκις*, quae ab *ὁτὲ μὲν ἐν μέσαις, ὁτὲ δὲ πρόσθεν*, quod Stephanus scribi maluit, vix differunt. Cf. etiam ibid. §. 20. V, 8. 20.

κοινῇ καί] *καί* est explicativum.

§. 6. *ὅπως*] De modo, quo somnus oriatur, veterum sententiae erant inter se discrepantes. Alcmaeon quidem putabat fieri somnum sanguinis recessu in venas; Empedocles caloris refrigeratione modica; Aristoteles vaporibus ex thorace caput peten-

τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων 7
ἀπεκρίνατο, Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σύ γε οὐδ' ὅπως ἂν αἴσθοιτό τινος ἄλλου ὁ τύραννος, ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν, ὥςτε μέχρι γε τούτου οὐκ οἶδ', εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν, Ἀλλ' ἐν τοῖςδε, 8
ἔφη, διαφέρει· πολλαπλάσια μὲν δι' ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἱέ-

vett., exceptis Cast. et Bas. II., *μοι ὅτι αἰσθάνεσθαι.* — L. *μᾶλλον πῶς.* — Stob. *οὐδὲν δὴ ἴσως.* — In A. *ἐν τῷ* post *εἰ* litura sublata sunt: maluit fortasse librarius *εἰ τὸ ἐγρηγορέναι.*

§. 7. L. B. *ἀπεκρίνετο.* — *ἂν* post *ὅπως* ex Stob. adscivit iam Steph. II. — Stob. Schneid. Saupp. *μέχρι γε τούτων.* — Stob. Ald. *οἶδα ὅτι*; marg. Steph. Vill. *οἶδ' εἴ τι*; L. *εἴ* e corr. — Stob. om. *βίος.*

§. 8. Stob. *ἐν μὲν τοῖςδε*; marg. B. *ἐν οἷς γε.* — Cod. Stob. delet *ἔφη.* V. adn. §. 7. — Stob. Zeun. Schneid. Frotsch. Hanov. *διαφέροι ἄν, εἰ πολλ.*; edd. veterum lectionem confirmant L. B. C. D. E. — Brunck. Aristoph. Plut. v. 1037. corrigit *εὐφραίνοιτο* — *ἔχοι.*

tibus et calore cordis se remittente. ZEUNIUS.

καὶ ᾧτινι, καὶ ὁπότε] corpore, an animo, an utroque, et quando, i. e. obdormiscentes an dormientes.

μᾶλλόν πως] scil. *ἢ ὅτι ἡδόμεθα τῷ ὕπνῳ.* Zeunius intelligit *ἢ ἄλλο ὁτιοῦν*, Frotscherus *ἢ γιγνώσκειν*, quasi nulla ratio intercederet his verbis cum antecedentibus *τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι.* Bernhardy Synt. p. 433. *μᾶλλον* interpretatur: *mehr als billig*, coll. Aristoph. Vesp. 1306.

καὶ οὐδὲν] neque vero.

θαυμαστόν, εἰ] i. q. *ὅτι.* Rost. §. 121. not. 5. Kühner. §. 771, 7. Sunt tamen, quibus praeferendum videatur, *τοῦτο* relato ad antecedentia, *εἰ* accipere pro *εἴ γε*, siquidem.

τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι] quae vigilantibus nobis accidunt. Rost. §. 98, 5. b. β.

§. 7. *Ἐγὼ μὲν*] subaudi: de aliis vero nihil statuerim. Sic Symp. II, 20: *Ὦ Σώκρατες, ἐμὲ μὲν παρακάλει*, ubi intelligas *ἄλλον δὲ μή.* Cf. adn. Oecon. IV, 17. Infra VII, 4.

ἀπεκρίνατο — ἔφη] De abundanter illatis *ἔφη, εἶπε, φάναι, λέγει* v. adn. Oecon. VIII, 2. et quae statim sequuntur in §. 8. Infra VII, 1.

σύ γε] tu certe, tu quidem. Nam alii fortasse alias privatorum hominum afferent voluptates.

οὐκ οἶδ', εἰ] Contrariam habes sententiam, si verteris: haud scio an.

§. 8. *διαφέρει· πολλαπλάσια*] Modestiorem sane Simonidis orationem reddit Stobaei lectio. Noli tamen, uno Stobaeo auctore, mutare quae per se nihil habent, quod reprehendatur. — Schneiderus male desiderat *γάρ*; solent enim eae sententiae, quae explicationis causa subiiciuntur, *ἀσυνδέτως* in-

ρων εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα, ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι μείω πολὺ εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ἰδιωτῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω
9 λυποῦνται. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης· εἰ γὰρ

A. B. cod. Stob. εὖ ἴσθ' ὅτι. — L. A. B. Reuchl. ὅτι μείω πολὺ, quod pro vulg. ὅτι πολὺ μείω cum Frotschero dederunt Dind. Saupp. — Stob. ed. Tur. ὑπηρετῶν pro ἰδιωτῶν.

ferri. Herbst. Symp. VIII, 5: ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς· τοτὲ μὲν τὸ δαιμόνιον προφασιζόμενος οὐ διαλέγῃ μοι, τοτὲ δ' ἄλλου του ἐφιέμενος. Krüger. Anab. I, 9, 29. Saupp. Venat. V, 31. Kühner. §. 754. not. 1. §. 760. c. (§. 325.).

ὅτι μείω πολὺ] V. adnot. I, 1. Etiam apud Latinos multo, paullo et similia adverbia sedem suam vario modo mutare monet Frotscherus. „Sic," ait, „Cicero de Orat. II, 42, 178: Plura enim multo homines iudicant odio quam veritate. Id. ibid. 46, 192: Sed alia sunt maiora multo. Quemadmodum autem Cicero Cat. Mai. II, 6. ante multo, sic Caesar de B. G. I, 20. Sallust. Catil. 18. post paullo transposuerunt."

τῶν μετρίως διαγόντων] Brodaeus explicat per μετρίως διαιτωμένων, quod est §. 19. Sed h. l. de mediocri vitae conditione sermo est, infra non nisi de victus mediocritate.

§. 9. εἰ — ἔχει] Ponit veram esse Hieronis sententiam, quod, ut vidit Frotscherus, propterea facit, quod illam Hiero nondum explicavit. Neque a grammatica ratione habet praesentis indicativus, quod in suspicionem vocetur. De eodem, ubi optativus cum ἂν sequatur, recte posito nemo iam dubitat. V. adn. Oecon. VII, 39. Saupp. R. Equ. VI, 11. Stallbaum. Plat. Gorg. p. 452. B. Rost. §. 121. 10. A. Eiusd. gr. in us. schol. §. 181, 8. a. Matth. §. 524. not. 2. 1. Kühner. §. 816, 3. (§. 339, 3. a.). Sequente igitur imperfecto aut aoristo cum ἂν, cur minus recte se habeat εἰ cum indicativo praesentis, si quidem utrumque orationis genus id commune habet, quod apodosis aliquid significat, quod non in re, sed in cogitatione tantum positum sit? Apte huc refert Frotscherus Plat. Phaedon. p. 70. C: καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὖσαι, ubi ipsa sententia vix mutaretur, si pro εἶεν scriptum esset ἦσαν. Adde Plat. Gorg. l. l.: Θαυμάζοιμι γ' ἂν —, εἴ σοι ἔχει Γοργίας μεῖζον ἀγαθὸν ἐπιδεῖξαι τῆς αὑτοῦ τέχνης ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς. Hic, ut patet, quo modestior paullo fieret Gorgiae oratio, θαυμάζοιμι γ' ἂν dictum est pro ἐθαύμαζόν γ' ἄν. Atque inveniuntur quidam loci, quibus praesentis indicativum, qui cum εἰ coniunctus est, sequitur praeteriti temporis indicativus cum particula ἄν. Kühner. §. 817. c. praeter alia exempla affert Demosth. I. c. Aphob. p. 833, 63: εἰ γὰρ ἐκεῖνα ἀνήλωται ὀρθῶς, οὐδὲν ἂν τῶν νῦν παραδοθέντων ἐξήρκεσεν εἰς ἕκτον ἔτος.

καὶ ταῦτα] et quidem.

τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι] Infra III, 8: ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι. Oecon. VI, 13: θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτοῖς εἶναι. De genitivis ἱκανω-

οὕτω ταῦτ' ἔχει, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων

§. 9. A. οὕτως. — Weisk. Schneid. Dind. cum Stobaeo εἶχε pro ἔχει. — A. B. Reuchl. πάντας.
§. 10. Vill. Δία, ἔφη.

τάτων ἀνδρῶν v. Matth. §. 536. Buttm. §. 142, 2. Rost. §. 127. Eiusd. gr. in us. schol. §. 184, 9. Kühner. §. 555. (§. 307, 2.). — ἱκανώτατοι oppositi sunt τοῖς μετρίως διάγουσι, sunt ergo: homines divites ac potentes. Cf. R. Equ. II, 1: τάττονται μὲν γὰρ δὴ ἐν ταῖς πόλεσιν ἱππεύειν οἱ τοῖς χρήμασί τε ἱκανώτατοι καὶ τῆς πόλεως οὐκ ἐλάχιστον μετέχοντες.

πῶς δὲ πάντες] Antecessit πῶς ἂν πολλοὶ μέν. — Exspectaveris igitur: πάντες δὲ πῶς ἂν ἐζήλουν, sive πάντες δὲ πῶς ἐζήλουν ἄν. Sed vide Anab. I, 3, 8: ὁ δ' ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαῤῥεῖν pro πέμπων δὲ κτλ. III, 4, 2: ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμισε ποιῆσαι, in quibus verbis equidem neque inconcinnitatem neque anacoluthiam quandam (v. Krüger. in Ind. ad Anab. v. μέν) cognosco. V. etiam Comment. I, 6, 11. ibique Kühnerum, et eundem in gramm. §. 733, 1. Variationem amat Graecorum ingenium etiam in collocandis his particulis. Bene tamen distinguendus est hic locus a III, 8., ubi a legitima δὲ particulae collocatione discedendi necessitas quaedam accedit. Utrumque genus confudit Sauppius. — Si vero quis cum libris scriptis praeferat πάντας (quanquam hoc sententiam praebet minus aptam), ei μὲν post πολλοὶ ea ratione explicandum est, quam indicavimus adn. §. 7. Ἐγὼ μέν.

§. 10. ἀμφοτέρων τῶν ἔργων] Cum Bremio Frotscherus et Sauppius statuunt primarium genitivum esse τῶν ἔργων, a quo pendeat alter ἀμφοτέρων. Nam „si voluisset," aiunt, „scriptor ἀμφότερα τὰ ἔργα unam esse notionem, simpliciter scripturus fuisset ἀμφότερα." Sed cur hoc necessarium fuerit, equidem non assequor. Si summa lex Graecae non minus quam alius cuiusque linguae est perspicuitas, persuasum habeo Xenophontem, si exprimere voluisset id quod Bremius expressum putat, scripturum fuisse τῶν ἔργων ἀμφοτέρων aut τῶν ἔργων ἑκατέρου aut simile quid. Perspicuitatis legi non repugnant certe omnes loci, quos ad probandam sententiam suam afferunt Viri illi doctissimi: Anab. V, 5, 18: βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Hellen. II, 2, 9: ὅσοι τῶν αὐτῶν ἐστέροντο. Anab. VII, 2, 17: παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον, λοχαγόν, καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἑκάστου ἄνδρα, ᾧ ἕκαστος ἐπίστευε. Anab. II, 5, 38: Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δοῦλον. Adde Hellen. VI, 1, 15. τῶν ἐκείνων ὀχυρῶν. VII, 1, 13. τῶν ἐκείνων δούλων. Cyrop. VI, 1, 15. τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν. VII, 4, 13: τῶν ἑαυτῶν κλέψονται. Thucyd. I, 53. ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων. Vide etiam quae duplicis eiusmodi genitivi exempla Heindorfius affert ad Plat. Cratyl. p. 400. D. τῶν θεῶν τῶν ὀνομάτων. Lobeck. Soph. Ai. 726. Duri saepe aliquid habere

τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ὄψεως· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν.
11 πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται καὶ εἰς πόλεις, ἃς ἂν βούλωνται θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, ἔνθα τὰ ἀξιοθεατότατα δοκεῖ εἶναι ἀνθρώποις συνα-
12 γείρεσθαι. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχου-

Stob. ὡς ἀληθῆ. — L. δοκῶ καὶ σέ.
§. 11. θεάμασι et paullo post (cum Schneidero) θεαμάτων ἕνεκα eiicienda censet Coppello p. 27. — Stob. εὑρίσκω λογιζόμενος. — Aretin. et Erasm. vertunt Ἀλλὰ μὲν γάρ, quod habet marg. B. — L. B. ἃς βούλονται; A. ὡς ἂν βούλωνται. — L. A. et ed. Iunt. Bas. II. ἀξιοθεώτατα; ἀξιοθεατώτατα B. Weisk. Schneid.; Y. Vill. ἀξιοθεάτατα; Steph. Leoncl. Bach. Wels. ἀξιοθέατα; cod. Stob. Zeun. ἀξιώτατα; ἀξιοθεατότατα dant Frotsch. Dind. Saupp. — Leoncl. coni. ἔνθα, ἃ ἀξιοθ. — συναγείρεται, quam coniecturam receperunt Bach. et Wels.; Weisk. maluit: ἔνθα

tales genitivos confitendum est, duritiae autem orationis admisisse Graecos etiam obscuritatem nego. *ἀμφοτέρων τῶν ἔργων* ex eadem lege dictum est, qua Oecon. VIII, 14. dicitur *ἑκάστην τὴν χώραν* pro *ἑκάστου τὴν χώραν*. V. Bernhardy gr. Gr. p. 319. Verte igitur: utriusque conditionis, quod hanc vim habet: utriusque (et tyranni et privati hominis) conditionis. Sic autem Frotscherus recte interpretatus est vocabulum *ἔργον*. Hoc enim non solum hoc vel illud negotium, sed conditionem et munus, cui se quis dedidit (*Lebensberuf*), significat. Iam Homerus Od. V, 67. habet *θαλάσσια ἔργα*. Apud Xenophontem vide haec: *πολεμικὰ ἔργα* Oecon. IV, 5., *στρατηγικὰ ἔργα* Cyrop. I, 6, 13., *τῆς οἰκονομίας ἔργον* Oecon. I, 2., *ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν* (munus medici publici accipere) Comment. IV, 2, 5., *ἔργα τοῦ μαστροποῦ* Symp. IV, 56. et *ἔργον τοῦ μαστροποῦ* (lenonis munus) ibidem 57.

περὶ αὐτοῦ] *περὶ τοῦ τυραννεῖν.*

§. 11. *ἄλλα μέν γε*] *γε* ad *ἄλλα* confirmationis causa referatur, particulae *μέν* autem respondet sequens *δέ*. Symp. I, 9: *Οἱ μέν γε σιωπηρότεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσχηματίζοντό πως.* VI, 7: *ἄνωθεν μέν γε ὕοντες ὠφελοῦσιν, ἄνωθεν δὲ φῶς παρέχουσιν.* Quare ne desideres *μὲν γάρ*. Infra VIII, 9. Vide etiam, quae docet Hermannus ad Viger. p. 827.

εἰς πόλεις, ἅς] pro *εἰς ἅς*. V. adn. Oecon. X, 10: *εἰ κατὰ χώραν ἔχει, ἣν δεῖ ἕκαστα.* Cf. Rost. gr. in us. schol. §. 163, 8.

θεαμάτων ἕνεκα] Haec verba, ut plane abundantia, ego quoque abesse malim. A librario profecta esse opinor, qui, quum in secundo membro dici videret, propter *τὰ ἀξιοθεατότατα* frequentari certamina publica, etiam primo loco, quo

σιν. οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλὲς ὅπου μὴ κρείσσονες
τῶν παρόντων μέλλουσιν ἔσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτην-
ται ἐχυρά, ὥςτε ἄλλοις παρακαταθεμένους ἀποδημεῖν.
φοβερὸν γὰρ, μὴ ἅμα στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς καὶ ἀδύ-
νατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας. εἴποις 13
οὖν ἂν ἴσως σύ, ἀλλ' ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ
οἴκοι μένουσι. ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα τε τῶν
πολλῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται
τοῖς τυράννοις, ὥςτε οἱ ἐπιδεικνύμενοι καὶ ὁτιοῦν ἀξι-
οῦσι πολλαπλάσια λαβόντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπιέναι πα-

τὰ ἀξιοθεατώτατα τὰ ἐν ἀνθρώποις δοκεῖ συναγείρεσθαι, quae maxime placuerunt Schneidero; Saupp. in Iahni Annal. Lips. 1836. p. 388. scribendum iubet δοκεῖ ἐν ἀνθρώποις συναγείρεσθαι, in editione huius libri cum Reuchlino om. εἶναι, quod verbum Dind. uncis inclusit.

§. 12. κρείσσονες pro vulg. κρείττονες dedi cum L. (qui habet κρεῖσσον) A. B. Reuchl. Frotsch. — τε post ἅμα vulgatum omisi cum L. A. B. cod. Stob. Iunt. Bas. II. — Cod. Stob. pro ἔχουσι dat κέκτηνται.

§. 13. Vill. μὰ Δί', ὦ. — L. ὥςτε καὶ ἐπιδεικνύμενοι.

consilio urbes adirentur, concinnitatis causa adiiciendum putabat. Ita temere inseruit θεαμάτων ἕνεκα, neglectis verbis ἐπὶ τούτων ἕκαστα, quae referenda sunt ad praecedens ἀξιοθέατα.

συναγείρεσθαι] Frotscherus explicat ὥςτε συναγείρεσθαι αὐτούς. Recte quidem; modo addidisset notionem ἀξιώτατα, quae inest in vocabulo ἀξιοθεατότατα, ita praevaluisse in mente auctoris, ut subiungeret infinitivum συναγείρεσθαι. Vertas igitur: ubi esse videntur hominibus res visu maxime dignae (et dignae quidem), quae illos in unum locum congregent.

§. 12. ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν] Vide adn. Oecon. VI, 7. τοὺς ἀμφὶ γῆν ἔχοντας. Alibi est εἶναι ἀμφί τι. Cyrop. VII, 1, 1.

κρείσσονες] V. adn. Oecon. VII, 25. τὸ φυλάσσειν. Infra §. 19. θᾶσσον.

ἅμα στερηθῶσι] Quanquam particularum ἅμα τε — καί et τὲ ἅμα καί ille usus, quem docet Bornem. Cyrop. VII, 1, 26., mihi non ignotus est, nolui tamen praeter necessitatem repugnare libris manuscriptis. Schneiderus eandem Platonis de vita tyranni sententiam affert: Reipubl. IX. p. 579. B: λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ τὴν ψυχὴν μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν οὐδαμόσε οὔτε θεωρῆσαι, ὅσων δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἐπιθυμηταί εἰσι, καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὰ πολλὰ ὡς γυνὴ ζῇ, φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ.

§. 13. ἀλλ' ἄρα] V. adn. Ages. VII, 5.

καὶ ὁτιοῦν] quanquam vilissimam rem.

ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ] Ages. I, 34. ἐν δυοῖν ἐτοῖν.

λαβόντες — ἀπιέναι] Ita Graeci circumscribere solent notiones abducere, auferre

ρὰ τοῦ τυράννου ἢ ὅσα ἐν παντὶ τῷ βίῳ παρὰ πάντων
14 τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κτῶνται. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν, Ἀλλ', εἰ τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, διά γέ τοι τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε. ἐπεὶ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε· πάντες γὰρ οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα, καὶ ὅσα ἂν λέγητε, καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι. τοῦ δ' αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοί ἐστε· οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν.
15 Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπε, Καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶν-

§. 14. Stob. εἰ ἐν τοῖς θεάμασι (edd. vett. θεάτροις) μειονεκτεῖτε, ἐν ταῖς ἀκοαῖς πλειονεκτεῖτε· ἐπειδή. — ὅσα ἂν — ὅσα ἂν, quod est etiam in B. (ut videtur) pro vulg. ὅσα ἐὰν — ὅσα ἐὰν, cum Zeunio ex Stobaeo Frotsch. dedit et seqq. edd. V. Herm. ad Viger. p. 835.

§. 15. A. εἶπεν. — Stob. ἴδῃ pro εἰδῇ; Bas. II. εἰδῆτε. — Unus Stobaei codex a Stephano et alter a Brunckio inspectus πάντες πάντα κακὰ, Stobaei ed. Tur. πάντα in verborum contextu, πάντες in margine habet. Quapropter, suadente Stephano, Zeun. Weisk. Schaef. Frotsch. Saupp. πάντες πάντα κακὰ scripserunt;

et similes. Cyrop. V, 2, 8: Ἐν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ' οὗ οὐδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι — ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. V, 4, 32: εἰ πλείω μοι δοὺς ἀπίῃς ἢ λαμβάνων. Anab. VII, 7, 53: ταῦτα λαβὼν — ἄπιθι. Saepissime etiam ita illa verba cum participio iunguntur, ut peculiari verbo eorum vim vix reddas. E. g. Oecon. XX, 24: ὥςτε νυνὶ ἀκούσας σὺ τοῦτο ἐμοὶ ὁμοίως ἐπιστάμενος ἄπει (i. e. huius rei notitiam habebis), καὶ ἄλλον διδάξεις, ἐὰν βούλῃ. Anab. VI, 6, 26: ἄπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα, relinquite hunc virum. Cyrop. IV, 5, 12. οἴχεσθαι ἡγουμένους. Videntur tamen omnia haec verba alacritatem quandam agendi significare, ita ut e. g. ᾤχετο παραφέρων Cyrop. II, 2, 4. vertere possis: statim, sine mora ferebat. Nostro loco accedit insuper ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ.

ἢ ὅσα] Post πολλαπλάσιος, διπλάσιος et similia plerumque omittitur pronomen relativum, sed non ubique. Cyrop. V, 2, 30: δύναμιν — πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις. VIII, 3, 38: καὶ διπλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. III, 2, 42: τὰ δὲ χρήματα ὧν (i. e. ἢ ἃ) εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Quos locos perperam neglexit Bornemannus ad Cyrop. IV, 2, 37. Vide Bernhardy p. 139.

§. 14. γέ τοι] certe quidem. Oppositionem quandam indicat τοι. Hermann. ad Viger. p. 828.

§. 15. πάντες κακὰ] Optime dictum πάντες πάντα, ut infra II, 8. est πάντες πανταχῇ, VII, 2. πάντες πάντα. Neque ullius momenti Schneideri est sententia, qui πάντα reiicit, quod amice Hiero cum Simonide colloquatur: quae ratio si tanti esset, πάντες potius omittendum erat. Sed nolui obsequi uni Stobaeo, nisi ubi vel boni codicis auctoritas, vel sententia, vel grammatica vel alia ratio illius lectionem obtruderet.

§. 16. ἀλλ'] respondet antecedenti τοῦτο μέν. Oecon. XIII, 5.

τες οὗτοι πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ; ἢ τοὺς
ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὕποπτοι ὦσιν
ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιεῖσθαι; Καὶ ὁ 16
Σιμωνίδης εἶπε, Τοῦτο μὲν δὴ ναὶ μὰ τὸν Δία ἔγωγέ
σοι, Ἱέρων, πάνυ συγχωρῶ, τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευ-
θερωτάτων ἡδίστους εἶναι, ἀλλ', ὁρᾷς, ἐκεῖνό γε οὐκ
ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων οὐδένα, ὡς οὐχὶ δι' ὧν τρε-
φόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐ-
φραίνεσθε. Καὶ οἶδά γ', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τούτῳ 17
κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν

Schneid. seclusit *πάντα*; Dind. dedit (om. *πάντες*) *πάντα κακά*. — Stob., probante Stephano, dat *ποιούμενοι*.

§. 16. A. *εἶπεν*. — Stob. *ἐλευθεριωτάτων*. — Stob. ed. Tur. om. *γε* post *ἐκεῖνο*. — Steph. coni. *ἀλλ' ὅρα, μή*, Leoncl. *ὁρᾷς, ὡς ἐκεῖνό γε*; Ernest. *ὁρᾷς* deletum malebat; Zeun. et Schneid. *ὁρᾷς* ortum putabant ex *ἄρα σύ*. — *οὐχὶ* pro *οὐ* ex Stob. dedit Zeun., est etiam (ut videtur) in A. — Cod. Stob. *εὐφραίνοισθε*.

§. 17. Stob. ed. *ὅτι τοῦτο*. — Vill. Stob. *ἡμᾶς καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν*; B. *ἡμᾶς ἐσθίειν καὶ πιεῖν*; vulgatam lectionem dat etiam Athenaeus IV. p. 144.

ὁρᾷς] *ὁρᾷς* et *ὁρᾶτε* (ut *οἶμαι*) aut initio enuntiationis aut in media oratione positum indicat non dubitare loquentem, quin alter sententiam, quae proponatur, quam maxime probet. Frotscherus affert Aristoph. Thesm. 490: *ταῦτ' οὐδεπώποτ' εἶφ', ὁρᾶτ', Εὐριπίδης*. v. 496: *ταῦθ', ὁρᾷς, οὐδεπώποτ' εἶπεν*. Plat. Protag. p. 336. B: *Ἀλλ', ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας*, ubi v. Stallbaumium. Eurip. Or. 581 sqq.: *ὁρᾷς, Ὀδυσσέως ἄλοχον οὐ κατέκτανε Τηλέμαχος· οὐ γὰρ ἐπεγάμει πόσει πόσιν*. Latini vide (et nos *siehst du*) eodem modo usurpant.

οὐκ ἔτι] non item (atque id, quod modo concessi tibi). V. adn. Oecon. XXI, 11. Ages. II, 26.

πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς] Anacoluthon quoddam. Est enim pro *ἐν τούτοις πολὺ πλείω ὑμεῖς*. Cf. Oecon. XXI, 10: *ὅστις δύναται καὶ μέγιστα βλάψαι τὸν κακὸν τῶν ἐργατῶν καὶ μέγιστα τιμῆσαι τὸν πρόθυμον —, ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐκ ἂν ἀγαίμην*. Cyrop. VIII, 8, 16: *Καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν ὅσα τε πρόσθεν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται κτλ.* Aliter se habet illud *αὐτός*, quod antecedit pronomen relativum, e. g. Comm. III, 10: *Εἴρηκας, ἔφη, αὐτὸ, δι' ὅπερ ἔγωγε τὰ ἐμὰ ἔργα πλείστου ἄξια νομίζω εἶναι*, dicis idem, propter quod —. Ibi male Kühnerus (gr. Gr. §. 630. not. 5.) *αὐτὸ* pro *τοῦτο* sive *ἐκεῖνο* accipit. Si desideras in talibus locis pronomen demonstrativum, dicendum est *αὐτό* poni pro *αὐτὸ τοῦτο*, non pro *τοῦτο*.

§. 17. *τούτῳ κρίνουσιν*] Infra IV, 8: *οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά*. Rost. §. 106, 1. b. not. 3. — *τούτῳ* explicatur verbis sequentibus *ὅτι δοκοῦσι κτλ.* Sic paullo ante *ἐκεῖνο — ὡς οὐχί*. Infra §. 19. *ἐκεῖνο — ὅτι*. V. adn. Oecon. XIII, 1.

καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν] De verborum ordine in hac simi-

τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρατιθέμενον δεῖπνον ἢ τὸ ἑαυτοῖς. τὸ γὰρ τὰ
18 *εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτὰς πλὴν οἱ τύραννοι. ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ἐπίδοσιν. ὥςτε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς*
19 *ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. ἔπειτα δ', ἔφη, ἐκεῖνο εὖ οἶδ' ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι, ὅσῳ ἂν πλείω τις παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ θᾶσσον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. ὥςτε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς*

Vill. **τὸ παρ' ἡμῖν συμπαρατιθέμενον**; idem **συμπαρατιθέμενον** habet Y. — Weisk. Schneid. cum Athenaeo **ὑπερβάλλειν** receperunt.

§. 18. Stob. **τὰς ἑορτὰς ἡδέως προςδέχονται.** — Cum Athenaeo Frotsch. **πλὴν οὐχ οἱ τύραννοι.** — L. A. B. edd. vett. Steph. **παρεσκευασμένα**; veram scripturam cum Stobaeo et Athenaeo primus, monente Stephano, dedit Leoncl. — Marg. B. ante **οὐδεμίαν** addit **καί.** — Stob. om. **τῶν ἰδιωτῶν.**

§. 19. Athenaeus **ἔπειτα, ἔφη.** V. adn. Oecon. V, 5. — Zeun. cum Stobaeo **ἐκεῖνον.** — Athen. **ὅσῳ ἂν τις πλέω**, sed edd. Ven. et Bas. **ὅσῳ ἂν τισι πλέω τί**, epitome ms. **ὅσῳ ἂν πλείω τις**, cod. A. **ὅσῳ ἂν τις πλέων τις**, Schweigh. ed. **ὅσῳ ἂν πλέω τις.** — Zeun. Weisk. Schneid. ex Stob. et Athen. **καὶ** post **τοσούτῳ** inserunt; Athen. ms. et ed. Ven. **καὶ θᾶσσον μᾶλλον.** — Weisk. Schneid. cum Stephano **θᾶττον** pro **θᾶσσον.** V. adn. §. 12.

libusque formulis saepe mutato vide quae collegit Bornem. Symp. IV, 37. p. 135.

τοῦτο] cum vi quadam illatum. Cf. §. 21. 25. 32. et adn. Ages. I, 1. 34. II, 2. IV, 4: *οἱ προῖκα εὖ πεπονθότες, οὗτοι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι τῷ εὐεργέτῃ.*

§. 18. *ἔκπλεῳ — παρεσκευασμέναι*] Oecon. IV, 15. *τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προθύμους παρασκευάζειν.* De qua adiectivi prolepsi vide adn. Oecon. IV, 7: *καὶ τούτους δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι.*

§. 19. *ἐκεῖνο εὖ οἶδ' ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ*] Licet quidem cum Frotschero et Hanovio *ἐκεῖνο* referre ad *οἶδα*, ut est Oecon. XX, 14: *γῆν δὲ πάντες οἴδασιν ὅτι εὖ πάσχουσα εὖ ποιεῖ*; v. adn. ad eiusd. libr. XVII, 7. Sed notum est *εὖ οἶδ' ὅτι* et *εὖ ἴσθι*, *εὖ οἶσθα*, sive addito sive omisso *ὅτι*, extra structuram poni solere. V. adn. Oecon. XII, 3. et X, 13. Quare referre malim *ἐκεῖνο* ad *ἔμπειρος*. De accusativi pronominum et adiectivorum quorundam liberiore usu v. adn. Oecon. XVI, 6. Cf. etiam Cyrop. III, 3, 9: *ἐπιστήμονες δὲ ἦσαν τὰ προςήκοντα.* Rost. §. 104. not. Matth. §. 414.

§. 21. *Οὔκουν*] At nonne. Ubi maiorem vim habet negatio,

ἡδονῆς μειονεκτεῖ ὁ παρατιθέμενος πολλὰ τῶν μετρίως διαιτωμένων. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον 20
ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προςίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμένων. Οὔκουν, ἔφη ὁ 21
Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδόμενον μάλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἦ οὖν ὁρᾷς τι τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν παρασκευὴν ἰόντας ἢ τοὺς ἰδιώτας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ ἀγλευκέστερον, ὡς πολλοῖς ἂν δόξειε. Τί γάρ, 22

κρείσσονες. — Pro ἡδονῆς, quod habent A. B. (ut videtur) et Athen., ante Steph. II. legebatur ἐδωδῆς. — Vulg. μειονεκτεῖς (ortum ex — εῖ ὁ) παρατιθέμενος primus correxit Castal.; sed articulum addidit demum Steph. II.; Stob. ὁ πολλὰ παρατιθέμενος; B. in marg. ad πολλὰ addit πολλαπλάσια.

§. 20. Iunt. Bas. II. om. ἄν. — Athen. εὐτελέστατα; Stob. ed. Tur. om. τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατ.

§. 21. οὔκουν scripsi pro vulg. οὐκοῦν. — B. ἐρωτικώτατον. — Marg. cod. Stobaei proponit coniecturam τί οὖν; ὁρᾷς τι, maxime probatam Brunckio; L. Ἦ οὖν. — Stob. ed. om. ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν post ἰδιώτας, deinde habet οὐ μὲν δή. — L. Δία, ἔφη. — Pro ἀγλυκέστερον Zeun. ex Suida dedit ἀγλευκέστερον, assentientibus A. B. (Gail. A. B., inquit, appuient la coniecture) et gramm. ap. Bekker. Anecdd. Gr. I, 329. — A. ὡς ἂν δόξειν; L. alteram vocabuli πολλοῖς syllabam habet e corr.

scribendum est οὔκουν, non οὐκοῦν. οὖν autem, quod in hac particula sententiam ubique necessitate quadam adstringit ad antecedentia, h. l. oppositionis significationem involvit. Soph. Ai. 79: οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Vide quae uberius de particulis οὐκοῦν et οὔκουν disserui in Annall. antiquitt. Darmstad. 1841. p. 111 sq.

ἑκάστῳ] Vim habet hanc: τινὶ ἑκάστοτε, et ita quidem, ut ἑκάστοτε referas simul ad τοῦτον — ἐρωτικώτατα ἔχειν. Similem adverbii ἀεί usum notavi ad Oecon. VIII, 7. De superlativis μάλιστα — ἐρωτικώτατα v. adn. §. 16., de τοῦτο ἐμφατικῶς illato adn. §. 17.

ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου;] Codicis B. scriptura bona est, sed non necessaria. Oecon. XII, 15: ἐρωτικῶς ἔχουσι τοῦ κερδαίνειν. Cyrop. III, 3, 12: ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι.

τι — ἥδιον] IV, 7. θᾶττόν τι. V. adn. Oecon. III, 8. οὐδέν τι. VI, 1. μᾶλλόν τι.

οὐ μὰ τὸν Δία — οὐ μὲν οὖν] Oecon. XII, 15: οὐ μὰ Δί' — οὐδαμῶς γε. V. Bornem. Cyrop. V, 5, 18: Οὐ μὰ τὸν Δί', — οὐ μὲν δή. Symp. IV, 3.

ἀγλευκέστερον] Hoc vocabulum, quod a Suida putatur Siculum, exstat etiam Oecon. VIII, 3., ubi v. adn.

ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας, ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα καὶ δριμέα καὶ στρυφνὰ καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν
23 εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις. Ἄλλο τι οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῇ ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προςδέ-

§. 22. Ed. Ven. et cod. A. Athenaei κατανενοήκατε et ἀνθρώπῳ; B. Frotsch. τοῖς ἀνθρώποις.

§. 23. Athen. om. οὖν. — Coppello p. 31. pro ἐδέσματα mavult ἡδύσματα; Stob. ed. habet ζητήματα. — Ed. Ven. et cod. A. Athenaei εἶναι ἢ μὴ διὰ κακῆς καὶ ἀσθ., sed ed. Bas. et Casaub. εἶναι ἢ μὴ μαλακῆς καὶ ἀσθ.; Schweigh. εἶναι ἢ νὴ Δία κακῆς καὶ ἀσθ.; Stob. ed. μάλα κακῆς pro μαλακῆς, et mox ἀσθενοῦς; voculam ἤ, quae ante μαλακῆς inde a Stephano legebatur, et reperitur in C. et (s. l.) E., Hanov. et Saupp. deleverunt cum L. A. B. Ald. Bas. II. — L. A. B. Stob. ed. edd. vett. praeter Reuchl. τρυφῆς, quod vocabulum cod. Stob. plane omittit; Frotsch.

§. 22. *μηχανήματα*] Eleganter excogitatus apparatus ciborum. STURZ. Sunt eadem quae mox dicuntur σοφίσματα.

Πάνυ μὲν οὖν] scil. κατανενόηκα, a quo intellecto verbo pendet δοκοῦντα — ταῦτα.

ἀνθρώποις] De omisso articulo v. Rost. §. 98, 6. Kühner. §. 484. adn. (§. 244. adn. 3.). Frotscherus addidit articulum. Sed cur hic locus secus habeat, ac VII, 9., non liquet.

§. 23. *Ἄλλο τι οὖν*] Saepe hae voculae nihil fere significant nisi quod οὔκουν. Plat. Hipparch. p. 226. E: ἄλλο τι οὖν οἵγε φιλοκερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος; Charm. p. 167. B: ἄλλο τι οὖν πάντα ταῦτα ἂν εἴη — μία τις ἐπιστήμη; In his igitur locis facile abesse potest particula ἤ. Hoc autem loco desideratur haec sententia, ciborum illum apparatum non nisi a mollibus et effeminatis animis concupisci. Hanc ob causam ἢ retinui, praesertim quum apud Xenophontem particulam in hoc dicendi genere nunquam omissam videam. Anab. II, 5, 10., ubi v. Krüger. IV, 7, 5: ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει; Buttm. §. 150. Matth. §. 487, 9. Kühner. §. 836. c. (§. 346, 2. d.). Rost. gr. in us. schol. §. 165, 4. d).

ἐδέσματα] Noli probare ἡδύσματα, quae sunt condimenta, quum ipsos cibos dici a Simonide ex antecedentibus appareat.

ψυχῆς] animus qui appetens est cibi et potus, vel ipse appetitus edendi et bibendi. Cf. §. 20. Quare in hoc vocabulo offendere non debebat Frotscherus.

ἐπιθυμήματα] desiderata, *Bedürfnisse*. Sic infra IV, 7. urbes, agri, portus, arces, quae cupiuntur a tyrannis, opponuntur τοῖς ἰδιωτικοῖς ἐπιθυμήμασι. — ἐπικουρήματα, quod mavult Coppello, sunt remedia. Sed qua ratione cibi illi artificiose parati dici possint μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῇ ψυχῆς remedia, non facile intelligitur.

ὅτι οὐδὲν] ὅτι propter verba interposita repetitur, ut saepius. Anab. VII, 5, 19. Sic ὡς

ονται τούτων τῶν σοφισμάτων. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σι- 24
μωνίδης, τῶν γε πολυτελῶν ὀσμῶν τούτων, αἷς χρίεσθε,
τοὺς πλησιάζοντας οἶμαι μᾶλλον ἀπολαύειν ἢ αὐτοὺς
ὑμᾶς, ὥςπερ γε καὶ τῶν ἀχαρίστων ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ
βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες.
Οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲν ἔχων 25
παντοδαπὰ ἀεὶ οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει· ὁ
δὲ σπανίσας τινός, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς πιμπλάμε-

coni. ἀσθενούσης τρυφῆς (om. ψυχῆς). — Coppello pro ἐπιθυμήματα coni. ἐπικουρήματα. — Ed. Ven. cod. A. et epitome ms. Athenaei ἔσθοντες, et Schweigh. ἐπεὶ οἵ γε ἡδέως ἔσθοντες.

§. 24. τῶν γε pro τῶν τε ex Cast. Bas. II. Steph. II. Stob. primus dedit Zeun. — Codd. et edd. vett. Thiem. ἀχαρίτων; ἀχαρίστων, quam formam primus dedit Steph., est in Vill.

§. 25. Weisk. malebat μετὰ πόθου οὐδὲν αὐτῶν. — Stob. ed. χαρμονῆς pro χαρᾶς. — πιμπλάμενος, quod habent (ut videtur) etiam A. B., cum Zeunio Dind. Hanov. Saupp. in locum vulg. ἐμπιμπλάμενος revocaverunt ex L. Stob. scr. Iunt. Bas. II. marg. Steph.

— ὅτι Cyrop. V, 3, 30. — οὐδέν, nequaquam.

σοφισμάτων] Cibi argute nec sine magna arte excogitati. Eurip. Suppl. 1113., quem locum comparat Sturz., quae h. l. σοφίσματα, dicuntur μαγεύματα, cibi magica quasi arte parati.

§. 24. Ἀλλὰ μέντοι — γε] At vero certe. Symp. I, 12.

οὐκ αὐτὸς — ἀλλὰ μᾶλλον] non solus — sed magis etiam. Erasmus et Leonclavius vertunt: non sentit is qui — sed potius.

βεβρωκὼς] Inde vides hic non, ut antea, de unguentis, sed de cibo aut potu male olenti sermonem esse.

§. 25. Οὕτω μέντοι, ἔφη] Coppello p. 34. miratur, quod de cibis sermo, qui §. 23. iam finitus sit, denuo excipiatur. Itaque, generalem desiderans sententiam, coniicit: Οὕτω μέντοι ἔχει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ σπανίσας τινός, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς πιμπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προφανῇ τι, quae verba ita interpretatur: „Ita quidem res sese habet, eo redit disputatio nostra: ille, qui varias semper res habet, nullam earum capit cum voluptate et cupidine, qui vero careat aliqua re, is est qui cum laetitia et hilaritate satietur, quum sibi aliquid apponatur." Argute quidem haec disputata sunt, sed, quod equidem videam, praeter necessitatem. Sermo de voluptate, quae ex cibis capiatur, §. 23. nondum finitus est. Sed, ut de ciborum et odorum fructu una absolvatur quaestio, Simonides inducitur Hieronem interrumpens: „At vero ex odoribus certe, quibus semper uncti estis, (ut fieri solet in re consueta) multo minus voluptatis percipitis, quam familiares vestri. Tum Hiero: Ita vero etiam, inquit, in cibis fit: cui perpetuo suppetit omne genus epularum, nihil sumit cum appetentia. Verum cui quid raro contigit, is demum cum voluptate satiatur, si quid illi obiiciatur. Ita plana sunt et

31 ἀφροδισίων. Ὁ μὲν οὖν Ἱέρων οὕτως εἶπεν. Ὁ δὲ Σιμωνίδης ἐπιγελάσας, Πῶς λέγεις, ἔφη, ὦ Ἱέρων; τυράννῳ οὐ φὴς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μὴν σύ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου τοῦ καλλίστου ἐπικαλουμένου;
32 Ὅτι μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοίμου παρ' αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν τούτου μάλιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι.
33 ἐγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου ὧνπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι παρὰ τῶν καλῶν, τούτων δὲ ὧν ἐρῶ τυχεῖν, μετὰ μὲν φιλίας καὶ παρὰ βουλομένου πάνυ ἰσχυρῶς ἐπιθυμῶ τυγχάνειν, βίᾳ δὲ λαμβάνειν

§. 31. Ald. παιδικῶς. — Vill. πῶς μὲν σὺ — καλλίστου λεγομένου; L. et E. τοῦ καλλίστου ἐπὶ καλοῦ λεγομένου.
§. 32. Brod. perperam βίᾳ κατεργάσασθαι.
§. 33. Saupp. cum Reuchlino dat καὶ πάνυ ἰσχυρῶς.
§. 34. B. Vill. ἔγωγε ἥδιστον. — B. Bas. II. ἥδιστα, οἶμαι.

mam restitutus. Stephani οὐκ ἂν post Schneiderum omnes quidem receperunt editores, interpretatio autem verborum quam exhibent nequaquam sufficit. Hanovius cum Bremio (qui tamen οὐκ ἂν retinet) ex infinitivo πιεῖν ad εἴ τις intelligit πίοι et ἀπολαύοι iungit cum ὥςπερ. Sed non reputabant hoc genus ellipsium tale esse, ut verbum, quod omittatur in protasi, eodem modo sit, quo alterum in apodosi. Huius generis exemplum est, quod arcessivit Bremius: Hellen. II, 3, 19: ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοίη ἑαυτῷ εἶναι, τὸ πρῶτον μὲν, βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν, κοινωνοὺς ποιήσασθαι, τριςχιλίους, ubi κοινωνοὺς ποιήσασθαι etiam ad βουλομένους supplenda sunt. Melius Frotscherus et Sauppius ἀπολαύοι ad εἴ τις referunt, comparationem non prorsus absolutam esse statuentes, quum de utraque re comparata dicendum sit: carent dulcissimis voluptatibus. At haec explicatio quominus ab omnibus partibus probanda sit, obstat verbi ἀπολαύειν significatio. Frotsch. ἀπολαύειν esse dicit frui *velle*, frui *conari*. Exemplum autem, quo utitur, Comment. II, 1, 14: καὶ ὅπλα κτῶνται οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας, i. e. arma comparant, quibus hostes (quotiescunque impetum faciunt) repellunt, prorsus ab h. l. alienum est. Sunt quidem nonnulla verba, quae per naturam suam volendi quandam sive conandi significationem admittunt, velut διδόναι nonnunquam (e. g. Cyrop. I, 3, 14.) est dare velle, σώζειν (saepissime) servare velle, ἀπαγγέλλειν nuntiare velle (Hellen. II, 1, 29.). Sed haec et similia in propinquam quidem, sed tamen in aliam significationem prorsus transeunt, ut διδόναι sit offerre, σώζειν servandum aliquid curare, ἀπαγγέλλειν nuntium ferre. Quodsi igitur his verbis adnumerandum esset ἀπολαύειν, necesse esset, ut reperiretur significans: desiderare, concupiscere, vel simile quid. Qualem locum quum nemodum, quoad scio, invenerit, Frotscheri explicationem ferri posse nego.

παρ' αὐτοῦ ἧσσον ἄν μοι δοκῶ ἐπιθυμεῖν ἢ ἐμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. παρὰ μὲν γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμ- 34
βάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω εἶναι, παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων ἥδισται, οἶμαι, αἱ χάριτές εἰσιν. εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ ἀντιφιλοῦντος ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντι- 35
βλέψεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἥδισται δὲ καὶ ἐπαφροδιτόταται αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες· τὸ δὲ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν λεηλασίᾳ, 36
ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ ἐοικέναι μᾶλλον ἢ ἀφροδισίοις. καίτοι τῷ μὲν λῃστῇ παρέχει τινὰς ὅμως ἡδονὰς τό τε κέρδος καὶ τὸ ἀνιᾶν τὸν ἐχθρόν· τὸ δὲ, οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ

§. 35. A. αἱ ὑποκρίσεις. — ἐποφροδιτόταται, quod est in L., restituit Frotsch.; ante eum legebatur ἐποφροδιτώταται. — L. καὶ αἱ ἔριδες.

§. 36. B. λεηλασίαις; Iunt. Bas. II. τῇ λεηλασίᾳ. — L. B. ἐὰν ἐρᾷ.

Nec vero magis placet Sauppii sententia, qui hunc locum interpretatur: „quemadmodum igitur si quis sitis expers parum voluptatis percipiat" sqq., contendens „ἀπολαύειν nonnunquam de voluptatibus non optatis aut non veris dici." Apud Xenophontem certe locos, qui ἀπολαύειν habent, accurate inspexi omnes: ubique hoc verbum nihil est nisi verum vel fructum vel voluptatem percipere. Quae cum ita sint, nihil restat, nisi ut aut cum Geelio scribas: ὥσπερ οὖν οὐδεὶς — ἀπολαύει, aut, quod facilius in vulgatam scripturam corrumpi poterat: ὥσπερ οὐδέν τις — ἂν ἀπολαύοι.

§. 31. τοῦ καλλίστου ἐπικαλουμένου] Matth. §. 557, 1. Kühner. §. 476. adn.

§. 32. ἑτοίμου] De genitivo v. adn. §. 9. Verba sic iungas: οὐ τοῦ δοκοῦντος εἶναι ἑτοίμου τυχεῖν παρ' αὐτοῦ τούτου. — De illato τούτου v. adn. §. 17.

ἀλλὰ τοῦ] sed id (concupisco), quod efficere tyranno non licet. De infinitivo κατεργάσασθαι v. Buttm. §. 140, 2. Rost. §. 125, 7. Kühner. §. 647. (§. 306, d.)

§. 33. ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου ὧνπερ] amo in Dailocho ea, quae —. Cf. quae dixi de verbi ἄγασθαι structura adn. Oecon. IV, 21. Ages. VII, 2. — Quod ad sententiarum connexum attinet, memineris Simonidem contendisse delectationum venerearum tyrannos prae ceteris hominibus participes esse. Iam igitur exponit Hiero, si ipse quam ex puerorum amore percipiat voluptatem, hanc se debere animi humani naturae (haec enim a formosis petit amorem) et maxime suae ipsius indoli (quae voluntarium desiderat amorem, non coactum), minime vero tyrannicae potestati.

§. 34. λαμβάνειν] Intelligendum τὶ, quod sexcenties omittitur.

παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων] i. e. αἱ χάριτες ἥδισταί εἰσι παρὰ παιδικῶν βουλομένων. Zeunius perperam intelligit λαμβάνειν ὧν ἐρῶ τυχεῖν.

§. 35. εὐθὺς] i. e. ut exemplum statim afferam. Item II, 8.

ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυςχερὲς τὸ πάθημα καὶ
37 οἰκτρόν; καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθὺς τεκμήριόν ἐστιν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται, διὰ τὸ εἰδέναι, ὅτι οὐδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετεῖ, τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ' ἔστι πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖ-
38 ται. ἐπιστάμεθα γὰρ αὖ τοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας ὡς ἧ μάλιστ' ἂν δύνωνται ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλούντων ὑπουργίαις. καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς προςποιησαμένων.

§. 37. L. ὑπουργῇ e corr. — ὑπηρετεῖ, quod primus Weisk. reposuit pro vulg. ὑπηρετῇ, est in A. B. L.

§. 38. Castal. Steph. Leoncl. maluerunt ἐξεικάζωσιν, quod est in Bas. II. — Vulg. αὐτοὺς corr. Steph. et αὖ τοὺς est etiam (ut videtur) in A. B.; Saupp. cum Schaefero dat αὐτοὺς τοὺς διά.

IX, 4. Alibi αὐτίκα. V. adn. Oecon. XIX, 18.

§. 36. τοῦτο ἤδη] V. adn. Ages. V, 4: ἆρ' οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ λίαν γεννικόν;

§. 38. ἐπιστάμεθα γὰρ αὖ] αὖ est vero etiam, *auf der andern Seite*. Nam paullo ante erat διὰ τὸ εἰδέναι, ὅτι —. Schaeferi coniectura minus probabilis est propterea, quod non intelligitur, cur timentes maxime (*vorzugsweise*; nam hanc vim habet αὐτοὺς τοὺς) officium et amorem simulare dicantur, quum e. g. nemo magis amoris speciem prae se ferre soleat, quam lucri cupidus. De attractione, quae est in structura ἐπιστάμεθα — τοὺς — ὑπηρετοῦντας ὡς — v. adn. Oecon. XVII, 7. Cf. infra VIII, 2.

ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλούντων ὑπουργίαις] pro τοῖς μετὰ φιλίας ὑπουργοῦσι. V. adn. Oecon. VII, 32: καὶ ποῖα δ', ἔφη ἐκείνη, ἔργα ἔχουσα ἡ τῶν μελισσῶν ἡγεμὼν ἐξομοιοῦται τοῖς ἔργοις, οἷς ἐμὲ δεῖ πράττειν; Cf. infra VIII, 5. ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι. Adde Schaefer. ad Apollon. Rhod. T. II. p. 164: „Scriptores Graeci Latinique in comparationibus sollemni compendio dicendi rem ponunt pro rei attributo, seu comparatur ipsa, sive aliud quid cum ea comparatur.'' E Cicerone affert Frotscherus de Orat. I, 4, 15: Ingenia nostrorum hominum multum caeteris hominibus omnium gentium praestiterunt. Ib. c. 44. §. 197: si cum illorum Lycurgo et Dracone et Solone nostras leges conferre volueritis; et mox: hominum nostrorum prudentiam caeteris hominibus et maxime Graecis antepono.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Voluptates, quae sensibus percipiantur, exiguas esse dicit Simonides, et praedicat potentiam et splendorem, quibus tyrannorum vita reddatur multo beatior quam privatorum. Tum se mirari ait Hiero, quod Simonides illa externa bona admiretur non aliter ac vulgus ignorans illud, incommoda tyrannorum et mala latere in animis, item ac vera bona: tyrannidem splendidam esse miseriam, quae plurima mala experiatur maximisque bonis careat. Pace enim tyrannos omnium minime frui, bello autem nunquam liberari. Nam domi non minus quam foris obsessos esse ab insidiatoribus et hostibus. Cives quidem e bellis saepe fructum habere et gloriam, sed tyrannis, quo plures occiderint adversarios, eo magis timendum esse ac dolendum.

Πρὸς ταῦτα δὲ εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν 1
πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι, ἃ σὺ λέγεις. Πολλοὺς γάρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τῶν δοκούντων ἀνδρῶν εἶναι ἑκόντας μειονεκτοῦντας καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ὄψων καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους. ἀλλ᾽ ἐν ἐκείνοις γε πολὺ 2

Cap. II. §. 1. *Πρὸς ταῦτα δὲ εἶπεν* ex L. B. dedit primus Frotsch.; antea aberat *δὲ*. — Heindorf. Plat. Protag. §. 100. pro *ὄψων* scribi iubet *ὀσμῶν*, Richter. p. 10. *ὄψεων*, ille respiciens cap. I. §. 24., hic cap. I. §. 10.

Cap. II. §. 1. *ἀνδρῶν*] De genitivo v. adn. I, 9. Quod sententiam attinet, cf. VIII, 3: *ἄνδρες δὲ καὶ οὐκέτι ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι.* Cyrop. V, 5, 33: *σὺ μὲν ἀνὴρ φαίνῃ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἄξιος ἀρχῆς.* Hellen. VII, 1, 24: *ὑπερεφίλουν τὸν Λυκομήδην καὶ μόνον ἄνδρα ἡγοῦντο.* Maxime h. l. Socratem spectari neminem fugit. V. Comment. I, 2, 1. 3, 5. 6, 1.

καὶ — γε] adeo. V. adn. Oecon. I, 4.

καὶ ὄψων] Valde mirum est, quod editorum nemo adhuc in vocabulo *ὄψων* offendit. Ferri enim non potest duas ob causas: primum quod collocatum est post *καὶ ποτῶν*, non post *καὶ σίτων*; deinde quod inepte repetit notionem, quae iam inest in vocabulo *σίτων*. In primo capite percensentur praeter *σίτους*, *ποτοὺς* et *ἀφροδίσια* *τὰ διὰ τῆς ὄψεως θεάματα*, *ἀκροάματα* et *ὀσμαί*. Ergo non dubium est, quin pro *ὄψων* scribendum sit *ὀσμῶν*. Nam vocabuli *ὄψις* pluralis numerus, quem mavult Richterus, significans id quod *θεάματα*, non reperitur.

§. 2. *ἐν ἐκείνοις*] Hoc pronomen haud raro spectat sequentia. V. adn. Oecon. I, 16.

διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ τὰ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας μὲν ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα δὲ κάλλει ὅπλα, ὑπερέχοντα δὲ κόσμον γυναιξί, μεγαλοπρεπεστάτας δ' οἰκίας, καὶ ταύτας κατεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις, ἔτι δὲ πλήθει καὶ ἐπιστήμαις θεράποντας ἀρίστους κέκτησθε, ἱκανώτατοι δ' ἐστὲ κακῶσαι μὲν
3 ἐχθρούς, ὀνῆσαι δὲ φίλους. Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος οὐδέν τι θαυμάζω· μάλα γὰρ ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρῶν καὶ
4 εὐδαίμονάς τινας εἶναι καὶ ἀθλίους· ἡ δὲ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεᾶσθαι φανερὰ πᾶσι παρέχεται, τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων κέκτηται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθα-

§. 2. Zeun. ex Stobaeo ταῦτα κατεργάζεσθε. — Stob. ed. μεγαλοπρεπεστέρας. — Stob. πλήθει τε καὶ et om. κέκτησθε; Stob. ed. ἐπιστήμῃ.

§. 3. Ald. om. τι post οὐδέν. — Vill. μάλιστα γάρ.

§. 4. B. om. μέν. — Stob. θεάσασθαι φανερῶς; Steph. καὶ φανερά; Ernest. deleri vult φανερά. — B. κέκτηνται. — A. Reuchl. om. καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν, quae verba Frotsch. et Dind. uncis incluserunt; Stob. ed. ἐν αἷσπερ καὶ τὸ εὔδαιμον καὶ τὸ κακόδαιμον. Vill. et marg. Steph. καὶ τὸ κακοδαιμονᾶν; idem C.,

καὶ ταύτας] easque. V. adn. Oecon. II, 5.

πλήθει καὶ ἐπιστήμαις — ἀρίστους] In his verbis Ernestus tantopere offendit, ut pro πλήθει legendum censeret εἴδει vel φύσει. Minus apte quidem ἀρίστους cum πλήθει iungitur. Sed apparet variationis gratia ἀρίστους poni pro διαφέροντας vel ὑπερέχοντας.

§. 3. οὐδέν τι] V. adn. I, 21.

ὁρῶν] videndo. Symp. IV, 13: τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦντα (laborando) δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸν ἀνδρεῖον κινδυνεύοντα (audendo), τὸν δέ γε σοφὸν λέγοντα (dicendo). Vulgus de hominum vel felicitate vel infelicitate opinionem concipit ex rebus sub oculos cadentibus. Iunge δοξάζειν — καὶ εὐδαίμονάς τινας εἶναι καὶ ἀθλίους.

§. 4. θεᾶσθαι] ad spectandum. V. Matth. §. 535. Rost. §. 125. not. 9. Kühner. §. 640. adn. 3. (§. 306. adn. 3.). Cf. adn. Oecon. IV, 3.

ἔνθαπερ] Sententia: ubi felicitas non minus quam infelicitas hominum residet, nulla ex parte ab h. l. aliena est. Adverte antea speciales poni notiones, nunc generales.

§. 5. περὶ τούτου λεληθέναι] Inusitate dictum pro τοῦτο λεληθέναι. Accusativorum concursum vitaturus auctor verbo λανθάνειν usus est ut alio verbo sciendi aut igno-

περ καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀν-
θρώποις ἀπόκειται. τὸ μὲν οὖν τὸ πλῆθος περὶ τούτου 5
λεληθέναι, ὥςπερ εἶπον, οὐ θαυμάζω· τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς
ταῦτ᾽ ἀγνοεῖν, οἳ διὰ τῆς γνώμης δοκεῖτε θεᾶσθαι κάλ-
λιον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων,
τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι. ἐγὼ δὲ πεπειραμένος 6
σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι
τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγί-
στων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται. αὐτίκα γὰρ εἰ μὲν εἰ- 7
ρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης
ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα
κακόν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν.
εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοι- 8
νὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύε-
σθαι, μηδὲν φοβουμένους, μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ, οἱ

sed supra ᾳ scripto εῖ; Coppello totam sententiam ἔνθαπερ — ἀπόκειται habet pro glossemate.

§. 5. Ald. om. τὸ post οὖν. — A. Reuchl. θεᾶσθαι δοκεῖτε, qui verborum ordo praestare videtur Bornem. Symp. p. 152. — B. δοκεῖ εἶναι θαυμαστόν.

§. 7. Stob. ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις — πλεῖστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.

§. 8. Marg. B. post μὴ addit μὲν.

randi. Frotscherus comparat adiectivum ἐπιστήμων, quod plerumque cum accusativo aut genitivo coniungitur, aliquoties tamen cum praepositione περί. Plat. Protag. p. 312. E. Min. p. 316. B. Magis huc pertinet aliud verbum, quod ut λανθάνει est impersonale: μέλει, quod, quum coniungi soleat cum nominativo aut genitivo, nonnunquam cum περί ponitur. Infra IX, 10. Cyrop. V, 3, 12: οἷς ἔμελε περὶ τοῦ φρουρίου. VII, 1, 20: περὶ μὲν τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει. V. Bernhardy p. 262. et Matth. §. 348. adn. 2.

τοῦτο] V. adn. I, 17.

§. 7. αὐτίκα] V. adn. I, 35.

εἰ μὲν — εἰ δὲ] quodsi. Nam quin pax magnum bonum, bellum autem magnum malum sit, nemo dubitat. V. adn. Ages. VII, 4, 7.; infra III, 1. IX, 9.

μέρος — μετέχουσιν] In hac dictione omitti solet μέρος. Sed v. Matth. §. 325. adn. 1. Rost. §. 108. not. 6. Eiusd. gr. in us. schol. §. 162, 5. addit. 2. p. 413. Kühner. §. 519. adn. 1. (§. 273. adn. 6.).

§. 8. εὐθὺς] V. adn. I, 35.

πολεμὸν πολεμῇ] Buttm. §. 131, 3. Rost. §. 104, 3. b. Kühner. §. 547, 1. a. (§. 278, 1. et 2.).

φοβουμένους] non dativus, quanquam antecedit ἔξεστι. Igitur arctius hoc participium iungas cum infinitivo. V. adn. Oecon. I, 4: Ἔστιν — τὴν τέχνην ταύτην ἐπισταμένῳ — τὸν ἀλ-

δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι.
9 ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολε-
10 μίοις ἴσασιν ὄντες. ἐὰν δὲ δὴ καὶ ἄλλοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν κρείττονες, ἐὰν ἔξω τοῦ τείχους ὄντες οἱ ἥσσονες ἐν κινδύνῳ δοκῶσιν εἶναι, ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω τοῦ ἐρύματος ἔλθωσιν, ἐν ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι καθεστάναι, ὁ δὲ τύραννος οὐδ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας

Vill. *διαπορεύονται.*

§. 9. B. *ἀφίκονται.*

§. 10. Ald. om. *δή.* — A. B. *κρείσσονες.* — Vulg. *ἐὰν ἔξω τοῦ τείχους ὄντες οἱ ἥσσονες ἐν κινδύνῳ δοκοῦσιν εἶναι*; Steph. ante *ὄντες* addere voluit *τυγχάνωσι*; Leuncl. Wels. Bach. Weisk. Schneid. *τύχωσι* inseruerunt; Frotsch., monente Bachio, omisit *ἐὰν*; veram lectionem, quam recepit etiam Saupp., debemus Dindorfio.

§. 11. Stob. *ἔπειτα δὲ.* — L. *γίνεται πολέμου.* — B. *γί-*

λον οἶκον οἰκονομοῦντα, ὥσπερ καὶ οἰκοδομοῦντα, μισθοφορεῖν; Infra X, 4. Paullo aliter habet Ages. VI, 2., ubi *αὐτοῖς* omissum est.

αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι] Propter verba *ἀνάγκην εἶναι* exspectaveris accusativos. Saepe vero verba *δεῖν*, *χρῆναι* et similia in constructione delitescunt. Quare, quoniam idem subiectum habent *διάγειν* et *οἴονται*, per notam illam attractionem nominativi ponuntur. Lobeckius (ad Phryn. p. 755.), qui docet hunc usum, praeter alia exempla affert Demosth. de fals. leg. p. 414, 15: *ἡγούμην πρῶτος αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι.* c. Leochar. p. 1089: *ἡ ἀναίδεια αὐτοῦ τοιαύτη ἐστὶν, ὥστ' ἡγεῖσθαι δεῖν τὴν πατρῴαν οὐσίαν ἐπανελθὼν ἔχειν.* Adde Platon. Protag. p. 316. C: *ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων*, ubi v. Heindorfium et quae Stallbaumius disseruit ad Criton. p. 50. E. Ameisius (in Annall. Novv. Lips. tom. XLIII. fasc. 3. p. 254.) nominativum *ὡπλισμένοι* explicat per prolepsin quandam. *Der Form nach*, inquit, *wird dem Subjekte gleich dasjenige beigelegt, was eben erst von ihm prädicirt werden soll.* Simile prolepsis exemplum mihi quidem ignotum est, neque huc pertinent, quae libri grammatici de hoc dicendi genere docent. V. Matth. §. 446, 10. adn. 2. Kühner. §. 477, 2.

§. 9. *ἀλλ' οὖν — γε*] at certe — quidem. V. adn. Ages. II, 21. — Paullo post apodosin incipit *ἀλλὰ — γέ.*

ἴσασιν ὄντες] Ages. IX, 5. Buttm. §. 144, 4. a. Rost. §. 129, 3. a. Eiusd. gr. in us. schol. §. 184, 10. Matth. §. 548, 2.

παρέλθῃ, ἐν ἀκινδύνῳ ἐστίν, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον οἴεται εἶναι. ἔπειτα τοῖς μὲν ἰδιώταις 11
καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀνάπαυσις, τοῖς δὲ τυράννοις οὔτε εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίγνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαρσήσειε. καὶ πόλεμοι μὲν δή εἰ- 12
σιν, οὕς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι καὶ οὓς οἱ τύραννοι πρὸς τοὺς βεβιασμένους· τούτων δὴ τῶν πολέμων ὅσα μὲν ἔχει χαλεπὰ ὁ ἐν ταῖς πόλεσι, ταῦτα καὶ ὁ τύραννος ἔχει· καὶ γὰρ ἐν ὅπλοις δεῖ εἶναι ἀμφοτέρους καὶ φυ- 13
λάττεσθαι καὶ κινδυνεύειν, καὶ ἄν τι πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ἐπὶ τούτοις ἑκάτεροι. μέχρι μὲν δὴ 14

νεται οὔτε. — L. B. Vill. cod. Stob. θαρσήσειε, quod recepi cum Frotschero pro θαῤῥήσειε.

§. 12. Libri scrr. et edd. vett. (om. ὁ) σὺν ταῖς πόλεσι; Steph. coni. ὅσα μὲν ἔχουσι χαλεπὰ οἱ συνόντες, aut ὁ συνών, quod ipsum dedit Wels.; cum Leunclavio Bach. Zeun. Schneid. Weisk. ὁ σὺν ταῖς πόλεσι; cum Reuchlino et marg. Steph. II. Frotsch. Dind. Hanov. (in adnot.) Saupp. ὁ ἐν ταῖς πόλεσι; Coppello corrigit ὁ ταῖς πόλεσι (scil. πόλεμος).

Kühner. §. 655, 2. (§. 310, 3. et 4.).

§. 10. στρατεύωσι] Antea στρατεύωνται. Nihil fere differunt. V. adn. Oecon. I, 6. et IV, 7.

ἐὰν] In duabus enuntiationibus, quae diversas exprimunt conditiones, in iterato ἐάν non offendendum est. Vide quae attuli ad Oecon. II, 15., quanquam huius loci, id quod olim me fugit, alia est ratio. Illic enim primum εἰ peculiare non habet verbum; denuo autem infertur ob interposita participia. Ad nostrum locum conferas etiam Anab. III, 2, 31: ἢν δέ τις ἀπειθῇ, ἢν ψηφίσησθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται.

ἀλλ' ἐπειδάν γε] V. adn. §. 9.

καὶ μάλιστα] vel maxime. V. adn. Oecon. I, 19.

§. 11. ἔπειτα] V. adn. Oecon. V, 5.

θαρσήσειε] V. Poppo. Praefat. Cyrop. p. XXXIV.

§. 12. τούτων δὴ πολέμων] uterque ex suo belli genere, civis ex bellis, quae cum aliis civitatibus, tyrannus ex iis, quae contra cives sibi subiectos gerit.

ὁ ἐν ταῖς πόλεσι] civis. Singularem numerum articuli sic poni paullulum mireris, ut fecit Coppello. Sed quum §. 14. dicturus esset auctor οἱ ἐν ταῖς πόλεσι — οἱ τύραννοι, h. l. nomini ὁ τύραννος opponere non dubitavit ὁ ἐν ταῖς πόλεσι, ut saepius dicendi quaedam licentia explicatur et mitigatur usitatae orationis, quae cum illa ratione quadam cohaereat, analogia. Cf. adn. VI, 2.

§. 13. κακόν τι — τούτοις] Propter vim collectivam, quae est in indefinito τὶ, transi-

τούτου ἴσοι οἱ πόλεμοι· ἃ δὲ ἔχουσιν ἡδέα οἱ ἐν ταῖς πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις, ταῦτα οὐκέτι ἔχουσιν οἱ τύραν-
15 νοι. αἱ μὲν γὰρ πόλεις δήπου ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἐναντίων, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους, ὅσην δ' ἐν τῷ διώκειν, ὅσην δ' ἐν τῷ ἀποκτείνειν τοὺς πολεμίους, ὡς δὲ γαυροῦνται ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσιν, ὡς δ' εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες ηὐξη-
16 κέναι. ἕκαστος δέ τις προςποιεῖται καὶ τῆς βουλῆς μετεσχηκέναι καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι, χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν, ὅπου οὐχὶ καὶ ἐπιψεύδονται, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν· οὕτω κα-

§. 14. Libri scrr. Ald. Steph. I. Leuncl. Wels. Bach. ἴσοι οἱ πολέμιοι. — Ante Frotscherum legebatur οἱ συνόντες πόλεσι; L. et Leuncl. οἱ συνόντες ταῖς πόλεσι; οἱ ἐν ταῖς πόλεσι dat Reuchl.; Weisk. voluit οἱ ὄντες πόλεσι (scil. πόλεμοι); Coppello vult οἱ ταῖς πόλεσι (scil. πόλεμοι).

§. 15. In B. desunt ὅσην δ' ἐν τῷ — τοὺς πολεμίους.

§. 16. L. ὅτου οὐδὲ ἐπιψεύδονται. — B. πλέονες. — L. a pr. m. φάσκοντας. — Secundum Erasmi versionem: „quod civitas vicerit,'' marg. Leuncl. Wels. Bach. τὸ πόλιν νικᾶν; Weisk. malebat παρὰ πολὺ νικᾶν.

tur ad pluralem numerum. Cyrop. I, 2, 2: ἤν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπανέθεσαν. Oecon. XXI, 9. ὃς ἂν — οὗτοι. Cf. infra III, 4. et Oecon. IV, 7. ἀριθμὸν — τούτους.

§. 14. οἱ ἐν ταῖς πόλεσι] Non de civitatum sociis, sed de ipsis civibus loqui Hieronem ex antecedentibus apparet; quare οἱ συνόντες nihili est. Sunt autem οἱ ἐν ταῖς πόλεσι cives, non, ut vult Sauppius, πόλεμοι. Non enim de bellis, quae in ipsis civitatibus, sed de iis, quae inter diversas civitates geruntur, sermo est.

πρὸς τὰς πόλεις] Quomodo haec iungi potuerint cum ἃ δὲ ἔχουσιν ἡδέα, melius intellexeris, si postrema verba idem significare consideres, quod ἃ δὲ καλῶς πεπράχασι sive ἃ δὲ καλῶς πράξαντες ἔχουσι. Sic Hellen. I, 7, 31: τὰ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους μὴ καλῶς πραχθέντα. Frotscherus πρὸς τὰς πόλεις interpretatur: *auf Unkosten der (feindlichen) Städte.*

οὐκ ἔτι] non item (ac molestias). V. adn. I, 16.

§. 15. νομίζοντες] In mente habet auctor οἱ ἐν ταῖς πόλεσι, quum antea esset αἱ μὲν γὰρ πόλεις. Comment. II, 2, 3: αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. Saepe enim per synesin e verbo vel nomine repetendum est substantivum aliquod conveniens. V. adn. Oecon. IV, 3. οἱ τοιοῦτοι, ubi antecessit αἱ βαναυσικαί, et XXI, 12., ubi ex praecedente τὸ θεῖον intelligendum est οἱ θεοί.

§. 16. τὸ πολὺ νικᾶν] i. q. πολλὴν sive μεγάλην νίκην νι-

λόν τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι τὸ πολὺ νικᾶν. ὁ δὲ τύραννος 17 ὅταν ὑποπτεύσῃ καὶ αἰσθανόμενος τῷ ὄντι ἀντιπραττομένους τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν, ὅτι οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε, ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ δύναται εἶναι, οὐδὲ μεγαλύνεται ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν δύνηται τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπολογεῖται ἅμα πράττων, ὡς οὐκ ἀδικῶν πεποίηκεν. οὕτως οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιούμενα εἶναι. καὶ ὅταν 18 ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβήθη, οὐδέν τι μᾶλλον τούτου θαῤῥεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος, ὃν ἐγὼ δηλῶ.

§. 17. Schaefer. ad Apoll. Rhod. T. II. p. 60. mutandum censet: *ὑποπτεύσας ἢ καὶ αἰσθανόμενος*. — A. edd. vett. Steph. *ἄξει*; B. *αὔξῃ*; L. *αὔξει*, quod, propositum etiam a Cantero (Nov. Lect. I, 13.) et Leunclavio, primus recepit Wels.; Aretinus vertit *ἕξει*, quod probavit Brodaeus. — Stephano et Schneidero displicuit additum *ὅλην*; Richter. p. 13. verba *οὐκ αὔξει ὅλην* expungenda censet.

§. 18. Schneid. desiderat *τούτου ἕνεκα*; idem Weisk. aut *τούτῳ*; Frotsch. cum Iacobs. additam. ad Athen. p. 224. scripsit *τοῦτο*; Reuchlin. om. *τούτου*, quod placet Bornemanno ad Symp. p. 161. — Edd. vett. *ἢ πρόσθεν*.

κᾶν. Hipparch. VIII, 11: *τὸ γὰρ πολὺ νικᾶν οὐδενὶ πώποτε μεταμέλειαν παρέσχεν*. Cyrop. VIII, 3, 25: *Σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε καὶ ἐνίκα πολύ*. Thucyd. I, 49: *ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων*. Ex eadem ratione Herodot. VI, 138. *πολλὸν ἐπεκράτεον*, quoniam dicere licet *ἐπικρατεῖν μάχην*. Rost. §. 104, 3. b. Eiusd. gr. in us. schol. §. 160, 4, d. Kühner. gr. in us. schol. §. 278, 2. Matth. §. 409, 3.

§. 17. *αὔξει*] Respiciuntur quae paullo ante dicta sunt *ὡς δ' εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες ηὐξηκέναι*. Cf. infra XI, 13.

ὅλην] non frustra addi iam vidit Leunclavius. Existunt enim in civitate a tyranno oppressa duae plerumque factiones, altera *μισοτύραννος*, altera tyranno amica, quarum altera de victoria tyranni gaudet, altera dolet. Itaque non tota civitas amplificatur victoria tyranni.

ἅμα πράττων] Matth. §. 557, 3. Rost. §. 130. not. 3. Eiusd. gr. in us. schol. §. 182, 4. addit. 4. Kühner. §. 669. A. 5. (§. 312. adn. 6.)

§. 18. *οὐδέν τι*] V. adn. I, 21.

τούτου θαῤῥεῖ] Genitivus causam indicat. Rost. §. 109, 4. a. Kühner. §. 532. I.

ἔχων διατελεῖ] Buttm. §. 144. not. 8. Rost. §. 129, 5. Eiusd. gr. in us. schol. §. 182, 4. addit. 1. Kühner. §. 664. (§. 274.)

ὃν] pertinet ad *πόλεμον*.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Verae amicitiae commodis, quae omnium consensu maxima censeantur, expositis, ostendit Hiero hoc quoque tam praeclaro bono carere tyrannos, quum etiam ab iis, quos vis naturae legumque auctoritas ad amorem amicitiamque impellere debeat, gravissimi in illos odii et inimicitiae maxima dentur documenta.

---

1 Φιλίας δ' αὖ καταθέασαι ἧς κοινωνοῦσιν οἱ τύραν-
νοι. πρῶτον μὲν εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ φιλία,
2 τοῦτο ἐπισκεψώμεθα. ὃς γὰρ ἂν φιλῆται δήπου ὑπό
τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες παρόντα ὁρῶ-
σιν, ἡδέως δ' εὖ ποιοῦσι, ποθοῦσι δέ, ἄν που ἀπίῃ,
ἥδιστα δὲ πάλιν προσιόντα δέχονται, συνήδονται δ' ἐπὶ
3 τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς, συνεπικουροῦσι δέ, ἐάν τι σφαλ-
λόμενον ὁρῶσιν. οὐ μὲν δὴ λέληθεν οὐδὲ τὰς πόλεις,
ὅτι ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις
ἐστί· μόνους γοῦν τοὺς μοιχοὺς νομίζουσι πολλαὶ τῶν
πόλεων νηποινὶ ἀποκτείνειν, δῆλον ὅτι διὰ ταῦτα, ὅτι

Cap. III. §. 1. L. Ald. Iunt. Steph. Leuncl. Wels. Bach. ἃς pro ἧς; Steph. maluit οἵας; Ernest. ὡς, quod receperunt Dind. et Saupp.; alius vir doctus ᾗ.

§. 2. B. μὲν οὖν τοῦτον, deinde post ποιοῦσι inserit καὶ, quod recepit Frotsch. — A. B. L. Ald. τοῖς ἑαυτοῦ ἀγαθοῖς.

§. 3. A. B. L. om. καὶ post ἀγαθόν. — Vulg. νηποινὰ; A. Vill. νηποινεὶ; idem marg. Steph., sed addit νηποινῆ; νηποινὶ B. L. Frotsch. Dind. Saupp.

§. 4. Castal. Bas. II. τινα ἡ γυνή. — αὐταῖς, quod est in

Cap. III. §. 1. Φιλίας — ἧς] Transposita sunt verba, ut φιλίας, in quo vocabulo maxima vis est, primum locum teneat. Exspectabas: ἧς δ' αὖ φιλίας κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι καταθέασαι. Latini quoque dicere possunt: Amoris porro considera cuius (i. q. qualis) participes sint tyranni.

εἰ] V. adn. II, 7.

§. 2. γὰρ] V. adn. §. 7.

που ἀπίῃ] i. q. ποι ἀπίῃ καί που ᾖ. Adverbia enim ποῦ, πού, οὗ, ὅπου nonnunquam cum verbis, quae motum significant, per brevitatem quandam dicendi iunguntur. Infra XI. 10. εἴ που (πορεύεσθαι) βούλοιο. Anab. VI, 1, 23: ἕωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅπου δέ; οὐκ εἰδέναι, quod praegnanter dictum est pro: ὅποι οἴχοιντο καὶ ὅπου εἶεν, οὐκ εἰδέναι. Plura v. apud Krügerum ad h. l. Bornemann. Cyrop. I, 2, 16. Lobeck. Phryn. p. 43 sq. Kühner. §. 622. not. 2. Cf. etiam adn. ad Ages. I, 32.

τι σφαλλόμενον] Intellige αὐτόν, ad συνεπικουροῦσι autem αὐτῷ. V. adn. Oecon. IV, 1. V, 3.

§. 3. νομίζουσι] lege sanciunt. V. adn. Oecon. XX, 29.

λυμαντῆρας αὐτοὺς νομίζουσι τῆς τῶν γυναικῶν φιλίας
πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶναι. ἐπεὶ ὅταν γε ἀφροδισιασθῇ 4
κατὰ συμφοράν τινα γυνή, οὐδὲν ἧττον τούτου ἕνεκεν
τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ἄνδρες, ἐάνπερ ἡ φιλία δοκῇ αὐταῖς
ἀκήρατος διαμένειν. τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε 5
τὸ φιλεῖσθαι εἶναι, ὥςτε νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα
τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ
παρὰ ἀνθρώπων. καὶ τούτου τοίνυν τοῦ κτήματος τοι- 6
ούτου ὄντος μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι πάντων μάλιστα.
εἰ δὲ βούλει, ὦ Σιμωνίδη, εἰδέναι, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε
ἐπίσκεψαι. βεβαιόταται μὲν γάρ δήπου δοκοῦσι φιλίαι 7
εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας καὶ παισὶ πρὸς γονεῖς καὶ
ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφοὺς καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας καὶ
ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, 8
εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλου-
μένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν

D., pro vulg. *αὐτοῖς* dedi cum L. B. Frotsch. Saupp.
§. 5. Ante Schneiderum *ἀγαθὰ*; articulum addit Stob. — B. *τῶν φιλουμένων*. — L. a pr. m. *γίνεσθαι*.
§. 7. A. om. *δήπου*. — Zeun. Weisk. Schneid. ex Stobaeo *γονέας*.
§. 8. Stob. *ἐθέλοις* et *τοὺς μὲν ἰδιώτας ὑπὸ τούτων πάντων μάλιστα*.

Ages. IV, 4. Alterum vero *νομίζουσι* est simpliciter putant. Utramque significationem una habes etiam Rep. Lac. II, 4: *καὶ ἀντί γε τοῦ ἱματίοις διαθρύπτεσθαι ἐνόμισεν (ὁ Λυκοῦργος) ἑνὶ ἱματίῳ δι' ἔτους προςεθίζεσθαι, νομίζων οὕτως καὶ πρὸς ψύχη καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν παρασκευάσασθαι.*
§. 4. *αὐτὰς*] antea *γυνή*. V. adn. II, 13.
αὐταῖς] Veri est similius hanc lectionem in *αὐτοῖς* mutatam esse a librariis quam contrarium. De dativo v. adn. I, 2. *ἀνθρώποις*.
§. 7. *γὰρ*] refer ad praecedens *ὧδε*. V. adn. Oecon. IV, 5. Particula *μέν* spectat ad totam sententiam: consanguineorum et propinquorum amorem verum esse et certum. Opposita autem sententia, quam in mente habebat auctor, haec fere est: de aliorum hominum amore nunc taceam; id quod apparet ex §. 9. Cf. adn. I, 7. et Oecon. IV, 17.
γονεῖς] IV, 7. quidem exstat *φονέας*, Oecon. XVII, 12. *σκαλέας* et alibi alia huius formae non contractae exempla, sed v. adn. Ages. II, 13. et Poppo. Cyrop. I, 4, 1.
§. 8. *τοὺς δὲ τυράννους*] Sic dicendum erat, quanquam antecedit *εὑρήσεις μέν*, quoniam verbum auctor nolebat repetere. Item Ages. II, 24: *ἀφεστηκότων μὲν τῶν δούλων, πολλῶν δὲ περιοικίδων πόλεων.* Alia ratio est, ubi utrumque membrum suum sibi habet verbum, velut I, 9., ubi v. adn. — Tironibus, qui fortasse *τῶν δὲ τυράννων* maluerint, sciendum est in Graeca ora-

ἀπεκτονηκότας, πολλοὺς δ' ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γεγενημένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι.
9 οἵτινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μάλιστα φιλεῖν καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπ' ἄλλου γέ τινος οἴεσθαι χρὴ αὐτοὺς φιλεῖσθαι;

Stob. Budaeus, Wels. Bach. *ἀπεκτονότας*. — A. L. *πολλῶν δ' ὑπό*. — *αὐτοὺς*, quod Weisk. ex Vill. addidit, est etiam in L. A. B. — L. *ὑπὸ ἑτέρων γε*; Reuchl. *ὑπὸ τῶν μάλιστά γε δοκούντων ἑταίρων φίλων εἶναι.*

§. 9. *φιλεῖν*, quod vertunt Aretinus et Erasmus, Zeun. revocavit ex Stobaeo pro vulg. *φιλεῖσθαι*; A. B. habent *φιλεῖσθαι νόμῳ*.

tione totum cum parte eodem poni solere casu. Cf. Rost. gr. in us. schol. §. 154, 4. addit. b.

ἀπεκτονηκότας] Haec forma serioris graecitatis esse videtur; derivatur autem a verbo *ἀποκτονεῖν*, quod formavit Xenophon ad analogiam verborum *φορεῖν* (a *φέρειν*), *πορθεῖν* (a *πέρθειν*), *τρομεῖν* (a *τρέμειν*). Buttm. §. 112, 9. (gr. max. §. 114. p. 174). Matth. §. 194. not. 4. Kühner. §. 191, 2.

καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε] *atque etiam a sodalibus.* V. adn. Oecon. I, 4.

φίλων] De genitivo v. ad I, 9.

§. 9. *τῶν φύσει πεφυκότων*] *πεφυκέναι* est natura comparatum esse; tamen saepius additur *φύσει* aut *φύσιν*. Cyrop. V, 1, 24: *βασιλεὺς γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι.* Oecon. VII, 28: *τὴν φύσιν μὴ πρὸς πάντα ταὐτὰ ἀμφοτέρων (τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς) εὖ πεφυκέναι.*

φιλεῖν] *φιλεῖσθαι*, quod tueri videtur Frotscherus, ortum est ex *φιλεῖν καί*, ut colligere licet ex scriptura codicum A. B. De infinitivo, qui pendet a participio *πεφυκότων*, v. Buttm. §. 140, 2. Rost. §. 125, 7. Kühner. §. 641. (§. 306, 1. d.) *φιλεῖν* intellige etiam ad *συνηναγκασμένων*.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Demonstratur fidem tyrannos ne cognatis quidem nec familiaribus habere posse, ut ipsis metuendum sit, ne per cibos potusque venenatos clam tollantur; et ut caveant civitates, ne quid cives detrimenti capiant, ita easdem vel praemia decernere tyrannicidae. Quodsi vero Simonides tyrannum ideo felicem praedicet, quod plus opum habeat, hanc rem prorsus inversam esse

Hiero docet. Tyrannum enim non sine magnis molestiis et periculis acquirere quae concupiscat, et, quum is pauper iudicandus sit, qui vix habeat quo opus sit, tyrannorum plures paupertate laborare quam privatorum. Maximos enim sumptus illis afferre corporis custodes, ad quos quum eorum opes vix sufficiant, fieri solere, ut civibus per vim pecunias extorqueant et fana spolient.

Ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει, πῶς 1
οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ; ποία μὲν γὰρ ξυνουσία ἡδεῖα ἄνευ πίστεως τῆς πρὸς ἀλλήλους, ποία δ' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τερπνὴ ἄνευ πίστεως ὁμιλία, ποῖος δὲ
θεράπων ἡδὺς ἀπιστούμενος; καὶ τούτου τοίνυν τοῦ 2
πιστῶς πρός τινας ἔχειν ἐλάχιστον μέτεστι τυράννῳ· ὁπότε γε οὐδὲ σιτίοις καὶ ποτοῖς πιστεύων διάγει, ἀλλὰ καὶ τούτων, πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς διακόνους

Cap. IV. §. 1. Ante Schneiderum vulgabatur ποία δ' ἂν ἀνδρὶ; abest ἂν in L. B. Vill. Stob. ms. — Vill. περὶ πίστεως.

§. 2. Stob. edd. μέρος τυράννῳ μέτεστι. — οὐδὲ σιτίοις καὶ ποτοῖς πιστεύων dedi cum Dindorfio (qui tamen habet σίτοις) et Sauppio; vulg. et in A. B. L. οὔτε σιτίοις κρατίστοις πιστεύων; Wels. οὔτε σιτίοις κρατίστοις οὔτε ποτοῖς πιστεύων; Zeun. οὔτε σίτοις οὔτε ποτοῖς κρατίστοις πιστεύων; Weisk. οὔτε σίτοις οὔτε ποτοῖς τοῖς ἀρίστοις πιστεύων; Schneid. οὔτε σίτοις οὔτε ποτοῖς τοῖς κρατίστοις πιστεύων; sed in Athenaeo p. 171. legitur οὔτε σίτοις καὶ ποτοῖς πιστεύων; Stob. ed. οὐδὲ σιτίοις οὐδὲ ποτοῖς διάγει πιστεύων; cod. Stob. οὔτε σιτίοις οὔτε ποτοῖς ἀκρατίστοις πιστεύων διάγει; σιτίοις habet etiam Reuchl. — Stob. om. πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς et πρῶτον; Athenaeus dat ἀντὶ τοῦ ἀπάρχεσθαι θεοῖς, τοῖς διακόνοις.

Cap. IV. §. 1. ἀπιστούμενος] Rost. §. 112, 5. Eiusd. gr. in us. schol. §. 150, 7. a). Kühner. §. 413, 4. (§. 251, 4.).

§. 2. ὁπότε γε] quandoquidem. Ages. VII, 5. Symp. II, 12.

σιτίοις] Haec forma, quam tuentur codices et editiones, legitur etiam infra VII, 3. καὶ ποτοῖς necessarium est propter verbum πίωσιν statim sequens. κρατίστοις ad marginem librarius respiciens I, 18. adscripsisse videtur; inde irrepsit in verborum contextum. Nam id ipsum, utrum boni (salubres) sint cibi et potus, an pessimi (mortiferi), significatur nescire tyrannum. Iis autem, qui κρατίστοις accipiunt pro pretiosissimis sive speciosissimis, respondendum est, ubi expositurus sit Hiero periculi, quod ex cibo et potu sibi minetur, magnitudinem, exspectari potius hanc sententiam: fidem habere tyrannum ne simplicissimo quidem cibo et potui, i. e. qui simplicissimam et vilissimam praebeant speciem. Unde intelligitur prorsus inepte addi κρατίστοις.

πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς] In epulis non minus quam in sacrificiis merum diis libaba-

πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύσασθαι διὰ τὸ ἀπιστεῖν, μὴ
3 *καὶ ἐν τούτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν. ἀλλὰ μὴν*
καὶ αἱ πατρίδες τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις πλείστου
ἄξιαι. πολῖται γὰρ δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους ἄνευ
μισθοῦ ἐπὶ τοὺς δούλους, δορυφοροῦσι δ' ἐπὶ τοὺς
κακούργους ὑπὲρ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θα-
4 *νάτῳ ἀποθνήσκειν. οὕτω δὲ πόῤῥω προεληλύθασι φυ-*
λακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμον τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ
τὸν συνόντα καθαρεύειν· ὥστε διὰ τὰς πατρίδας ἀσφα-
5 *λῶς ἕκαστος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. τοῖς δὲ τυράννοις*
καὶ τοῦτο ἔμπαλιν ἀνέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν
αὐτοῖς [αἱ πόλεις] μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα τὸν
τύραννον, καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, ὥσπερ

Ante Weiskium edebatur *ἀπογεύεσθαι*; *ἀπογεύσασθαι* est in L. B. D. Stob. ms. Vill. — L. *ἀπιστεῖν· κἂν ἐν τούτοις*.

§. 3. Stob. ms. om. *γὰρ*; Frotsch. *οἱ πολῖται γὰρ*.

§. 4. Stob. ed. *νόμοι*, — *τῶν συνόντων*, et *ὅθεν διὰ τὰς*.

§. 5. Vill. marg. Steph. Wels. *ἀντέστραπται*. — Vulgatum verborum ordinem *τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς* correxit Weisk.; Brod. pro *αὐτοῖς* maluit *αὖθις*; Frotsch., probante G. Hermanno, *αἱ πόλεις* interposita censet ab interprete; Richter. p. 15. *αὐτοῖς* potius omitti vult. — Stob. ed. *κατακτείνοντα*. — *τὸν* ante *τύραννον* ex Stob. Vill. Iunt. restituit Zeun., est etiam in A. B. L. Bas. II. — A. om. *γε* ante *τοῦ εἴργειν*. — A. Ald. *ἑστᾶσι*. —

tur: quod quum initium esset convivii, illis verbis Hiero nihil dicit aliud, nisi: antequam incipiant convivium, a tyrannis iuberi solere ministros merum gustare. Nihil igitur erat, quod Frotscherus Athenaei lectionem recipere mallet.

δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους] Matth. §. 412, 2. Rost. §. 104, 2. a. Eiusd. gr. in us. schol. §. 160, 3. Kühner. §. 550. (§. 279, 1.).

§. 4. *οὕτω δὲ πόῤῥω — φυλακῆς*] eo providentiae progressi sunt. Rost. §. 108, 2. h). Eiusd. gr. in us. schol. §. 162. II. 4). Buttm. §. 132, 4. 2). b.

τῷ μιαιφόνῳ] non inter *τὸν* et *συνόντα* positum est, quo maiorem vim habeant postrema verba: qua re significatur per se non parvum discrimen esse inter ipsum interfectorem et facinoris conscium. — Qui caedem commiserat nec ad sacra nec ad consuetudinem admittebatur, nisi lustratus esset.

§. 5. *τοῦτο — ἀνέστραπται*] inversa est ratio. Item Cyrop. VIII, 8, 13: *καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται*.

[*αἱ πόλεις*]] Transpositio huius vocabuli Frotscheri sententiam confirmat. Interpres non perspexisse videtur ex superioribus facile intelligi *αἱ πατρίδες* sive *αἱ πόλεις*.

τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας, ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις τῶν τὸ τοιοῦτο ποιησάντων.

Εἰ δὲ σὺ οἴει, ὡς πλείω ἔχων τῶν ἰδιωτῶν κτήματα ὁ 6
τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥςπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὐτῷ τοῦ πλούτου εἶναι.
οὐδέ γε θᾶττόν τι γίγνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ἰδιώτῃ ὧν 7
ἐπιθυμεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου

Stob. ms. τοῦτο ποιησάντων. — τὸ ante τοιοῦτο ex Reuchl. primus restituit Frotsch.; Stob. ms. τοῦτο habet pro τοιοῦτο.

§. 6. Edd. vett. ἐπ' αὐτῶν. — A. B. τοῦτ' (hoc etiam L. pro τοῦτο) αὐτοὺς εὐφρανεῖ. — B. om. τῶν post ὅταν. — Ald. Iunt. Bas. II. ἑταίρων τυράννων. — L. B. edd. vett. ἡγῆται αὐτῷ.

§. 7. τι addunt B. Stob. Wels. Zeun. Frotsch. Dind. Hanov. Saupp. — Stob. ed. πόλεως et ἃ πολύ ἐστιν. — A. ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκέτας. — L. vocabulorum ἀγροῦ et πόλεων alteram syllabam habet e corr.

καὶ — γε] adeo.

ἐκ τῶν ἱερῶν] De hac re imprimis conferendus est Demosth. adv. Leptin. §. 137.

εἰκόνας] In animo habuisse videtur Harmodium et Aristogitonem, Hipparchi interfectores.

§. 6. πλείω ἔχων — διὰ τοῦτο] Cf. Ages. I, 1: εἰ, ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων: quod dicendi genus pertinet ad illud, de quo dixi ad I, 17. V. Rost. gr. in us. schol. §. 182. annot. 10.

οἱ ἀθληταὶ οὐχ — τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει] Oratio procedere debebat sic: οἱ ἀθληταὶ οὐχ — τούτῳ εὐφραίνονται. V. Oecon. I, 14: οἱ δὲ φίλοι, ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥςτε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; ibique adn. Infra VI, 15. Matth. §. 311. 631, 1. Rost. §. 137, 4. a. α.

τῶν ἰδιωτῶν] eorum, qui palaestrae non dederunt operam. ἰδιώτης non solum est privatus, sed saepissime artis vel rei alicuius imperitus. Oecon. III, 9. ἰδιώτης — τούτου τοῦ ἔργου (rei equestris). Anab. VI, 1, 31. ἰδιώτης est extispicinae imperitus. Cyrop. I, 5, 11. ἰδιῶται — κατὰ τοὺς πόνους —. ἰδιῶται κατὰ τὸν ὕπνον.

κρείττονες — ἥττους] De propinquitate diversarum formarum v. adn. ad VI, 2.

§. 7. τι — ὧν] i. e. τι — τού-

ἐπιθυμεῖ, ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεων ἢ χώρας πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν, ἅ ἐστι πολὺ χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργάσασθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων. 8 ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει [οὐχ] οὕτως ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, ὡς πολλοὺς τῶν τυράννων. οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν

Stob. ed. κατεργάζεσθαι.
§. 8. Stob. ms. ἀλλὰ μέντοι καὶ πλουσίους ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, ὡς πένητας πολλοὺς τῶν τυράννων; Stob. edd. ἀλλὰ μὴν καὶ πένητας ὄψει ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν τυράννων; B. ὀλίγους τῶν ἰδιωτικῶν et om. τὰ ante ἱκανὰ; τῶν ἰδιωτικῶν habent etiam edd. vett. exceptis Hal. et Cast. — Bremius οὐχ ante οὕτως delendum censuit, quod fecit Hanov.; Coppello scribit πένητας ὄψει οὐ τοσούτους τῶν ἰδιωτων ὧν. Sauppius cum Frotschero τι refert ad θᾶττον. Sed non raro pronomen τὶς a nomine suo divellitur; e. c. Comment. II, 1, 11: ἀλλ' εἶναί τίς μοι δοκεῖ μέση τούτων ὁδός.

κατεργάσασθαι] De hoc infinitivo v. adn. I, 31.

§. 8. ἀλλὰ μέντοι καὶ] atque hanc ob causam etiam.

[οὐχ] οὕτως ὀλίγους] Frotscherus et Sauppius οὐχ οὕτως — ὡς explicant per: non tam — quam; et prior horum Virorum doctissimorum vertit: *Arme wirst du nicht sowohl wenige unter Privatleuten finden, als viele unter den Fürsten.* Quae interpretatio nec quomodo e verbis Graecis elici, nec qua ratione sententiarum connexui apta sit, assequor. Quod ad grammaticam rationem attinet, uterque interpres verba οὐχ οὕτως — ὡς acceperunt, quasi scriptum esset οὐχ οὕτως — ἀλλά, nam hoc est: non tam — quam potius (v. e. c. Anab. VII, 8, 16. Plat. Crit. p. 48. A.), quod dicendi genus ita explicandum est, ut ad οὐχ οὕτως intelligas sententiam, velut ὡς οἴει sive ὡς σοὶ δοκεῖ. Sed οὐχ οὕτως — ὡς nihil aliud significat, nisi: *nicht in dem Grade, als —.* Sensum autem illum, quem exhibet Frotscherus, nequaquam probabilem esse ex sequentibus paragraphis, maxime ex decima, apparet. Quae cum ita sint, illa vero sententia (*Arme wirst du nicht so wenige unter Privatleuten finden, als viele unter den Tyrannen*), quae sola inest in his verbis, prorsus contraria sit ei, quae requiritur, nihil restat, nisi ut cum Bremio οὐχ, quod ante οὕτως facillime irrepere potuit, deleamus. Itaque sententiam habemus hanc: *Daher aber wirst du auch in dem Maſse wenige Arme unter den Privatleuten finden, als viele unter den Tyrannen.*

ἀριθμῷ] De dativo v. Rost. §. 106. not. 2. Eiusd. gr. in us. schol. §. 161, 9. addit. d.).

οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις] Coppello ad haec verba notavit haec: „Locum hunc corruptum esse non videntur perspexisse interpretes: ar-

ἐλλείποντα ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια 9
ἧσσον ἱκανά ἐστιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ
ἰδιώτῃ. τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συν-
τέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, ὅπῃ βούλονται, τοῖς δὲ τυ-
ράννοις οὐκ ἐνδέχεται. αἱ γὰρ μέγισται αὐτοῖς δαπάναι
καὶ ἀναγκαιόταται εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς εἰσι· τὸ
δὲ τούτων συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. ἔπειτα δὲ 10
ὅσοι μὲν δύνανται ἔχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου ὅσων δέονται,

τῶν, ὁπόσους τῶν τυράννων; idem deinde **οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται, οὔτε τὰ ὀλίγα.**

§. 9. Stob. ms. et Zeun. **τῷ γοῦν.** — L. **παραπλήσια.** — Zeun. Weisk. Schneid. Dind. Saupp. **ἧττον.** — L. vocabuli *ἰδιώτῃ* postremam syllabam e corr. habet. — Stob. ed. **καὶ γὰρ τοῖς μὲν.** — Stob. **τούτων τι συντέμνειν.**

§. 10. A. **ὅσον δέονται**; Stob. Zeun. **ὧν δέονται.**

gumentatio vero non recte procedit. Sermo hoc loco est de illis, quae **πολλὰ** sunt, et de illis, quae *ὀλίγα*; haec aestimanda sunt non numero, sed ex usu, ex illo, quo unusquisque utitur, quod unicuique satis est. Illud igitur, quod unicuique sufficit, **τὸ ἱκανόν**, norma est aestimationis: quae *τὰ ἱκανὰ* excedunt, **πολλὰ** sunt, quae infra *τὰ ἱκανὰ* sunt, **ὀλίγα**: opponuntur ergo **τὰ πολλὰ** et *τὰ ὀλίγα*: quare legendum esse censeo: *οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε* **τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα,** *ἀλλὰ* **πρὸς τὰς χρήσεις**: tum demum ea, quae sequuntur, recte cohaerent cum antecedentibus, quod et propter nexum orationis et propter particulum *ὥςτε* necessarium est." Erat quum sententiam Viri docti maxime probarem; neque negandum est magnam habere veritatis speciem. Tamen sine necessitate mutare quidquam nolui. Fugit Coppellonem in verbis *ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις* delitescere argumentationis membrum, quod si addis cogitando, sententiae bene inter se cohaerent. Demonstrandum sane est, quid sit **πολλὰ** et quid *ὀλίγα*. Hoc vero ut plane perspiciatur, primum explicatur, quid intersit inter **τὰ πολλὰ** et *τὰ ἱκανά*, id quod fit verbis *τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς* **χρήσεις.** Ex postremis verbis statim colligis multa habere qui plus habeat quam quo indigeat, satis habere qui habeat id ipsum, quo indigeat. Ex hac vero sententia, quae facillime suppletur, iam concludit Hiero: ergo qui plus habet, quam satis sit, multa habet; qui minus habet, quam satis sit, pauca habet. Praepositio **πρός** in **πρὸς τὰς χρήσεις** eandem fere vim habet, quam antea dativus in *ἀριθμῷ*. V. Rost. §. 104. p. 509. (ed. VI.). — De sententia cf. Anab. VII, 7, 36: *οὐ γὰρ ἀριθμός ἐστιν ὁ ὁρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον.*

§. 9. *τὰ πολλαπλάσια*] Vide, quomodo differat hoc vocabulum ab eo quod modo dixit auctor: *τὰ πολλά.*

τὸ δὲ τούτων συντέμνειν] Genitivus est partitivus. V. adn. Ages. I, 22. XI, 8.

τί ἂν τούτους οἰκτείροι τις ὡς πένητας; ὅσοι δ' ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις καὶ πένητας δι-
11 καίως καλοῖ; οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκάζονται πλεῖστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερὰ καὶ ἀνθρώπους διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προςδεῖσθαι χρημάτων. ὥςπερ γὰρ πολέμου ὄντος ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν ἢ ἀπολωλέναι.

τί ἂν τούτους οἰκτείροι ex Stobaeo primus dedit Zeun. pro τί τούτους οἰκτείρει; marg. Steph. οἰκτείραι τις ὡς πένητας et οἰκτείρεις ὡς καὶ πένητας; οἰκτείροι habet L. — Vill. οὐ τοὺς ἀθλίους. — καλοῖ pro vulg. νομίζοι, quod habent etiam C. E., recepi ex L. B. D. Vill. cum Frotsch. Dind. Saupp.

§. 10. μηχανώμενοι ζῆν] In participio est primaria notio. Cf. I, 13. λαβόντες — ἀπιέναι. II, 11. πιστεύσας θαρσήσειε. Rost. §. 129, 5. Kühner. §. 664.

καλοῖ] Optativi forma apud Xenophontem haud infrequens. Infra IX, 8. Poppo praef. ad Cyrop. p. XXXVIII.

§. 11. ἢ ἀπολωλέναι] alioqui perire necesse est. V. adn. Oecon. II, 5: (προςήκει σοι) πολίτας δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρημον συμμάχων εἶναι. Symp. IV, 19.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Magnum malum esse dicit Hiero, quod omnium maxime viri boni tyrannis timendi sint et tollendi, ita ut relinquantur ipsis tantum pravi et serviles homines; atque, etsi suae utilitatis causa patriam amare debeant, cives tamen imbelles reddere et pro iis externis mercenariisque militibus uti cogi; quin ne agrorum quidem fertilitate, qua alacriores et fortiores fiant hominum animi, tyrannos laetari posse.

1 Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν

Cap. V. §. 1. Vill. δ' αὖ σοι ἐρῶ.

Cap. V. §. 1. κοσμίους] Esse videntur, qui rerum ordinem ac statum fortiter tueantur. Itaque iidem mox dicuntur ἀνδρεῖοι, quibus in §. 2. opponuntur ἀνδραποδώδεις. Eadem ra-

ἰδιωτῶν τοὺς κοσμίους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους, τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. ὅταν 2
δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται, ὥςπερ οἱ τύραννοι, τὰς πόλεις, μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. ἔτι δὲ φιλόπολιν 3
μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σῴζεσθαι δύναιτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ

Stob. pro κοσμίους dat ἀλκίμους. — Ante Weiskium legebatur κοσμίους γε. — Weisk. Schneid. τολμήσουσι.

§. 2. Ante Frotscherum scribebatur ὑπεξαίρωνται. — B. ἀλλ' ἢ ἄδικοι. — Bas. II. εἶναι καὶ τὸ ἄλλους μὲν.

§. 3. Alterum ἂν ex Iunt. Bas. II. et Reuchl. cum Zeunio edd. omnes, excepto Weiskio, ante εὐδαιμονεῖν inseruerunt.

tione ἀνδραποδώδεις oppositi sunt καλοῖς κἀγαθοῖς Comment. I, 1, 16.

προστατεῖσθαι] V. adn. IV, 1. ἀπιστούμενος.

§. 2. χρῆσθαι] De infinitivo v. adn. III, 9. πεφυκότων φιλεῖν; de omisso αὐτοῖς adn. Oecon. V, 3.

οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς] Ut ἄδικοι spectat ad antecedens δικαίους, ita ἀκρατεῖς ad σοφούς. V. Comment. III, 9, 4: σοφίαν δὲ καὶ σωφροσύνην οὐ διώριζεν, et σωφροσύνη sexcenties opponitur ἀκράτεια.

οἱ μὲν ἄδικοι] sc. καταλείποιται.

πιστευόμενοι] V. adn. IV, 1. ἀπιστούμενος.

φοβοῦνται — τὰς πόλεις, μήποτε] Etiam hoc pertinet ad illud attractionis genus, quod explicavi adn. Oecon. XVII, 7. Supra I, 38.

§. 3. οὔτ' εὐδαιμονεῖν] Repeti posse ἂν nemo infitiabitur. Sed quaestio est, num necessaria sit particula, quum Iuntinae auctoritas et Reuchlinae, in qua emendantis manus frequentissima sunt vestigia, non tanti aestimanda videatur. Necessitatem istam equidem non agnosco, praesertim quum optativus δύναιτο, ad quem pertineat particula, non repetatur. V. infra IX, 8. VII, 12. XI, 12. Saupp. Comment. II, 1, 18. Kühner. Comment. I, 3, 15. Herm. Viger. p. 944. Matth. §. 515. not. extr. Kühner. §. 458. A. 1. Her-

τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐγκαλεῖν. οὔτε γὰρ ἀλκίμους οὔτ' εὐόπλους χαίρουσι τοὺς πολίτας παρασκευάζοντες, ἀλλὰ τοὺς ξένους δεινοτέρους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες ἥδονται μᾶλλον, καὶ τούτοις χρῶνται
4 δορυφόροις. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἂν εὐετηριῶν γενομένων ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν γίγνηται, οὐδὲ τότε συγχαίρει ὁ τύραννος. ἐνδεεστέροις γὰρ οὖσι ταπεινοτέροις αὐτοῖς οἴονται χρῆσθαι.

δεινοτέρους pro *δυνατωτέρους* ex L. A. B. Vill. (hic *δυνοτέρους*) et Reuchl. restituit Frotsch.
§. 4. A. B. L. edd. vett. *συγχωρεῖ ὁ τύραννος*.

mannus l. d. contendit omitti *ἂν* tantum, quum, quod priore membro dubitantius dicatur, altero minus dubitanter proferendum sit. Quae quidem sententia sic certe universe prolata a veritate longe discedit. Particula *ἂν*, quae vim habet enuntiationis conditionalis, sententiam magis incertam reddit. Ubi igitur *ἂν* abest, minus dubitanter aliquid dici, quam ubi additur, consentaneum est. Sed quid hoc ad nostrum locum et ad similes! Particula in altero membro omissa quidem est, sed tamen cogitando addenda, vel potius *ἂν*, quod in priore membro est, referatur simul oportet ad alterum. Ergo verba *οὔτ' εὐδαιμονεῖν* non minus dubitanter proferuntur, quam quae antecedunt *οὔτ' ἂν σώζεσθαι*. Idem dicendum est e. c. de loco Commentariorum laudato: *οὐ δοκεῖ σοι τῶν τοιούτων διαφέρειν τὰ ἑκούσια τῶν ἀκουσίων, ᾗ ὁ μὲν ἑκὼν πεινῶν φάγοι ἂν, ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὁ ἑκὼν διψῶν πίοι, καὶ τἄλλα ὡσαύτως*, idemque de ceteris locis, quibus alterum *ἂν* revera est intelligendum. V. infra VII, 12. IX, 7. 8. XI, 11. Unde apparet, quod Hermannus docet, spectare posse tantum ad eiusmodi locos, quibus alterum *ἂν* nequaquam intelligendum sit, siquidem, quod per se patet, intellectum *ἂν* eandem vim habet quam additum. Quare miror Frotscherum — et haud scio an alios quoque editores — ista Hermanni opinione nisum, invitis libris, alterum *ἂν* addidisse. Hermannum quidem postmodam aliter cogitasse de omisso *ἂν* intelligitur ex eius libro de part. *ἂν*, p. 192.

ἐγκαλεῖν] Nam peregrinos adsciscens civibus suis tanquam ad eandem operam inutilibus ignominiam contrahit.

ἀλκίμους — παρασκευάζοντες] De hac prolepsi v. adn. I, 18.

§. 4. *ἐνδεεστέροις — ταπεινοτέροις*] quo egentioribus, eo imbecillioribus. V. adn. I, 16., ubi comparativo adiungitur superlativus. Alibi, velut infra VIII, 4. et Ages. V, 4: *ὥσπερ ἂν τοῦ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐρασθείη*, duplex superlativus eandem vim habet.

οἴονται] pertinet ad *ὁ τύραννος*. V. adn. III, 4.

CAPUT VI.

ARGUMENTUM.

Iucunditatem vitae, quam privatus egerit, Hiero comparat cum miseria, in qua versetur ex quo tyrannidem adeptus sit. Grata dicit aequalium consuetudine et cum ea coniuncta festivitate et hilaritate se nunc prorsus carere, item ac tranquilla solitudine sollicito animo illa haud raro tantopere desiderata. Metuendos enim esse tyranno omnes, a quibus circumdetur, et suspicione ei opus esse atque vigilantia non aliter ac duci in medio bello. Ita securitate tyrannum nunquam frui, quum ne custodibus quidem confidere possit, qui caede illius magnam facile sibi et praeclaram comparent mercedem. Neque id verum esse demonstrat, quod dixerat Simonides, tyrannos omnium maxime iuvare posse amicos et profligare adversarios. Amicos enim, si quid acceperint boni a tyranno, quam celerrime eum solere derelinquere, timentes, ne accepto mox rursus priventur; inimicos autem necare omnes vel in vincula coniicere nec posse tyrannum nec velle, quod relinquendi sint, quibus imperet, et quod multos inter adversarios habeat, quibus uti vel necessarium sit.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, κἀκείνας τὰς 1
εὐφροσύνας δηλῶσαι, ὅσαις ἐγὼ χρώμενος, ὅτ' ἦν ἰδιώτης, νῦν, ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στε-

Cap. VI. §. 1. *ὅσαις ἐγὼ χρώμενος — νῦν — αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν*]. Vis participii *χρώμενος*, pro quo quis aoristi participium exspectaverit, tum demum recte intelligitur, si consideramus sine participio hanc sententiam sic fuisse instituendam: *ὅσαις ἐγὼ ἐχρώμην, ὅτ' ἦν ἰδιώτης, καὶ νῦν — αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν*, i. e. *καὶ ὧν νῦν — αἰσθάνομαι στερόμενος*. De more Graecae linguae illo, quo in altero enuntiationis relativae membro infertur pronomen *αὐτός*, v. adn. Oecon. IV, 1. In hac autem re Frotschero assentiri nolim, quod verbum *αἰσθάνομαι* simul ad participium *χρώμενος* referre videatur, id quod hanc ob causam minus probabile est, quod *νῦν* scriptum videmus, non *νῦν δέ*. Equidem illa verba sic accipio: quibus ego usus, dum eram privatus, nunc, postquam tyrannidem adeptus sum, iis privatum me video. De participio *στερόμενος* v. adn. II, 9.

2 ρόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, συνῆν δὲ ἐμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων, εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ᾠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοινῆς ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόν-
3 των. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοὶ διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους, ἀπεστέρημαι δ' αὐτὸς τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν· μέθην δὲ καὶ ὕπνον
4 ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττομαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον,

Cap. VI. §. 2. L. B. D. ᾠδαῖς καὶ θαλίαις. — Weisk. maluit κοινῆς εὐθυμίας; Schneid. κοινῆς μέθης.

§. 3. Vocabuli ἑταίρους secundam syllabam L. habet e corr. — Castal. Brod. Zeun. αὐτοῦ τοῦ ἡδέως; idem habet A.; B. D. L. αὐτοὺς τοῦ ἡδέως; Steph. coni. αὖ τοῦ ἡδέως; vulgata lectio αὐτὸς τοῦ est etiam in C. et Vill.

§. 4. Stob. ed. αὐτοὺς τοὺς φύλακας. — A. B. ὅπλους. — ἔχειν ἐθέλειν pro ἐθέλειν ἔχειν dedi cum A. B. L. Stob. — Stob. ed. πῶς οὐ χαλεπὸν.

§. 2. ξυνῆν — συνῆν] Prior forma est antiquior, de qua idem valet, quod de σσ litteris ad Oecon. VI, 25. diximus. Diversarum autem formarum propinquitas nihil habet offensionis, siquidem variationem Graeci amant non minus in litterarum sono, quam in verborum structura ac delectu. V. §. 11. et IV, 6. VIII, 5. IX, 7. Poppo praef. Anab. p. XLI. et Cyrop. p. XXXIII. — συνῆν δὲ ἐμαυτῷ vertere quidem licet cum Porto: vivebam etiam mihi ipsi; sed inusitata est haec dictio, neque ita loqui sibi permisisset Xenophon, nisi haec opposita voluisset antecedentibus ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις. Cf. quae adnotavi II, 12. ad verba ὁ ἐν ταῖς πόλεσι. Contraria sententia Cyrop. VII, 5, 44. sic exprimitur: λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν (φίλοις) μέρος ἐμοῦ μετεσόμενον, μικρὸν δέ τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν μοι μετέσται.

ὁπότε — ἐπιθυμήσαιμι] Matth. §. 521. Rost. 121, 5. Kühner. §. 465, 1. (§. 333, 4.).

εἴ τι χαλεπὸν] pro ἅτινα χαλεπά. Cyrop. I, 4, 26: ἔα ἔχειν, εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα. I, 5, 10: εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες — περιεῖδον αὐτοὺς γῆρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις κ. τ. λ. Infra XI, 10. Eadem urbanitate Latinos dicere si quis pro quicunque notum est.

μέχρι κοινῆς ἐπιθυμίας] Nonnunquam ἐπιθυμία et ἐπιθυμεῖν dicitur κατ' ἐξοχὴν de libidine venerea. Comment. III, 9, 7: τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἔρωτα καλοῦσιν. Plat. Phaed. p. 116. E: καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πι-

φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖ-
σθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάσσοντας, καὶ μήτ' ἀνό-
πλους ἔχειν ἐθέλειν περὶ αὐτὸν μήθ' ὡπλισμένους ἡδέως
θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ 5
ξένοις μᾶλλον μὲν ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις δὲ
μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους
δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν
ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φό-
βων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὅ γέ τοι φόβος 6
οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ
καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυμεὼν γίγνε-
ται. εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, 7

§. 5. B. ὅτι δὲ, et om. *μὲν*, quam particulam cum L. Weisk. et seqq. edd. ante *μᾶλλον* posuerunt. — Ante Bachium legebatur *βαρβάροις τε*; L. *βαρβάρους τε*. — Stob. *ἐλευθέρους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν*. — B. Vill. Stob. cod. A. *φόβων τε*; L. *φόβων τε*, sed ita, ut incertum sit, utrum *φόβων* an *φόβον* prior scriptura fuerit; Frotsch. *φόβων γε* scribendum suspicatur. — Stob. ed. *παραπεπληγμένης*.

§. 6. L. *ὅ γέ τι* et *οὐ μόνον αὐτὸς* e corr. — Stob. *συμπαρομαρτῶν λυμαντὴρ ἐστιν*. — B. *γίνεται*.

όντας εὖ μάλα καὶ ξυγγενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. Tantum igitur abest, ut mutationis quidquam opus sit, ut sententiarum gradatio tota pereat, si *εὐθυμίας*, vel *μέθης*, vel simile vocabulum vulgatae lectioni substituas.

§. 3. *αὐτὸς τοῦ*] Duo sunt, quae conqueritur Hiero, unum, quod sodales sua consuetudine iam non delectentur, alterum, quod ipsi iucunda consuetudo cum illis nunc nulla esse possit. Hoc dicendum fuisse h. l. Hieroni intelligitur ex iis, quae antea de superioris vitae conditione dixit: *ξυνῆν — ἡλικιώταις ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί*.

εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν] Facile intelligitur *οὖσαν* sive *γινομένην*. V. adn. Oecon. III, 11. XI, 6. Sed ne hoc quidem opus est. Nam cum quibusdam substantivis quoque dativum coniungere licet. Cyrop. I, 4, 17. *ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ*. Rost. §. 105, 6. Eiusd. gr. in us. schol. §. 161, 4. addit. 3. Matth. §. 390.

§. 4. *φοβεῖσθαι μὲν — φοβεῖσθαι δὲ*] „Ubi duobus aut pluribus praedicatis vel enuntiatis una aliqua ratio communis est, singulis enuntiatis praeponitur eadem illa notio, cui primo loco additur plerumque *μὲν* particula, et deinde, quotiescunque repetitur, *δέ*. Ceterum nemo, ut videtur, magis hoc genere (quae dicitur *ἀναφορά*) delectatus est quam Xenophon, et nonnunquam ille quidem paene nimium; vid. Hier. III, 8. VI, 2. 3. 4." Haec adnotavit Haasius ad Remp. Lac. IX, 4. V. infra VII, 1.

§. 5. *μᾶλλον μὲν*] De collocatione particulae *μέν* v. adn. I, 9.

§. 6. *φόβος*] Cf. Cyrop. III, 1,23. *πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς*.

καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλησίον ἀντετάξω, ἀνα-
μνήσθητι, ποῖον μέν τινα σῖτον ᾑροῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ
8 *χρόνῳ, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ. οἷα μέντοι σοὶ τότ'*
ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ τῶν τυράννων καὶ ἔτι
δεινότερα· οὐ γὰρ ἐξ ἐναντίας μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντο-
9 *θεν πολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν οἱ τύραννοι. Ταῦτα δ'*
ἀκούσας ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ὑπέρευ μοι δο-
κεῖς ἔνια λέγειν. ὁ γὰρ πόλεμος φοβερὸν μέν, ἀλλ'
ὅμως, ὦ Ἱέρων, ἡμεῖς γε ὅταν ὦμεν ἐν στρατείᾳ, φύλα-
κας προκαθιστάμενοι θαῤῥαλέως δείπνου τε καὶ ὕπνου
10 *λαγχάνομεν. Καὶ ὁ Ἱέρων ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμω-*
νίδη· αὐτῶν μὲν γὰρ προφυλάττουσιν οἱ νόμοι, ὥστε
περὶ ἑαυτῶν φοβοῦνται καὶ ὑπὲρ ὑμῶν· οἱ δὲ τύραννοι
11 *μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν ὥσπερ θεριστάς. καὶ δεῖ μὲν*
δήπου τοὺς φύλακας μηδὲν οὕτω ποιεῖν δύνασθαι, ὡς
πιστοὺς εἶναι· πιστὸν δὲ ἕνα πολὺ χαλεπώτερον εὑρεῖν

§. 7. L. *πολεμίας*.
§. 8. A. edd. vett. *τοιαῦτα εἰσὶ*; L. *τοιαῦτά ἐστι* et *ἐξεναντίας*.
§. 9. Iunt. marg. Steph. *ἔννοιαν* pro *ἔνια*. — *ἡμεῖς γε* pro vulg. *ἡμεῖς τε* cum Iunt. et Steph. restituit Zeun. — A. Ald. Iunt. Bas. II. Reuchl. marg. Steph. dederunt *λαγχάνομεν* pro *τυγχάνομεν*, quod legebatur ante Frotscherum.
§. 11. B. om. *πολὺ*.

§. 7. *ποῖον — τινα*] Matth. §. 487, 4. Kühner. §. 633, 4. (§. 303, 4.). Oecon. VII, 39. *ὕπνον ἐκοιμῶ*] V. adn. II, 8. *πόλεμον πολεμῇ*.

§. 9. *πόλεμος φοβερὸν*] Oecon. VIII, 4. *στρατιὰ — ταραχωδέστατον*. XX, 10. Item Latini: varium et mutabile semper Femina, Virg. Aen. IV, 569. Cicer. Off. I, 4, 11: Commune autem animantium omnium est coniunctionis appetitus.

δείπνου τε καὶ ὕπνου λαγχάνομεν] *λαγχάνειν* saepius quidem sequitur accusativus. Sed v. Matth. §. 328. Rost. §. 108. I, 2. c. Kühner. §. 521. (§. 273, 3. b.). Eandem structuram habes Cyrop. III, 1, 24: *οὗτοι μὲν οὔτε σῖτον οὔθ' ὕπνον δύνανται λαγχάνειν διὰ τὸν φόβον*. Anab. III, 1, 11: *μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ*.

§. 10. *αὐτῶν μὲν γὰρ προφυλάττουσιν οἱ νόμοι*] nam pro iis (*an ihrer Statt*) excubias agunt leges. Gravi enim poena afficiuntur milites, qui in excubiis negligentes vel ignavos se praestiterint. V. infra X, 6. Et cum genitivo pari ratione coniungitur *προκινδυνεύειν* X, 8: *προνοοῦσι καὶ προκινδυνεύουσι τῶν πολιτῶν*. Matth. §. 379. Rost. gr. in us. schol. §. 162. III. 3). bb. Kühner. gr. in us. schol. §. 274, 1.

ἢ πάνυ πολλοὺς ἐργάτας ὁποίου βούλει ἔργου, ἄλλως τε καὶ ὁπόταν χρημάτων μὲν ἕνεκα παρῶσιν οἱ φυλάσσοντες, ἐξῇ δ' αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολὺ πλείω λαβεῖν ἀποκτείνασι τὸν τύραννον, ἢ ὅσα πολὺν χρόνον φυλάττοντες παρὰ τοῦ τυράννου λαμβάνουσιν. ὃ δ' ἐζήλωσας 12
ἡμᾶς, ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δ' ἐχθροὺς πάντων μάλιστα χειρούμεθα, οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει. φίλους μὲν γὰρ πῶς ἂν νομίσαις ποτὲ 13
εὖ ποιεῖν, ὅταν εὖ εἰδῇς, ὅτι ὁ τὰ πλεῖστα λαμβάνων παρὰ σοῦ ἥδιστ' ἂν ὡς τάχιστα ἐξ ὀφθαλμῶν σου γένοιτο; ὅ τι γὰρ ἄν τις λάβῃ παρὰ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν αὑτοῦ νομίζει, πρὶν ἂν ἔξω τῆς τούτου ἐπικρατείας γένηται. ἐχθροὺς δ' αὖ πῶς ἂν φαίης μάλιστα τοῖς τυ- 14
ράννοις ἐξεῖναι χειροῦσθαι, ὅταν εὖ εἰδῶσιν, ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶν εἰσι πάντες οἱ τυραννούμενοι, τούτους δὲ μήτε κατακτείνειν ἅπαντας μήτε δεσμεύειν οἷόν τε ᾖ· τίνων

§. 12. Ante Stephanum ὁ δὲ ζηλώσας; vera lectio est in codicibus.

§. 13. τοῦ ante τυράννου omisi cum L. A. D. Reuchl.

§. 14. Edd. vett. οἷόν τε· ἢ τίνων γὰρ; A. B. (ut videtur), Zeun. Weisk. ἢ τίνων γὰρ; L. Reuchl. Steph. Wels. Schneid. seqq. edd. οἷόν τε ᾖ· τίνων γάρ. — τε ante δέῃ primus cum L. B. delevit Schneid.

μισθοῦ] V. adn. Ages. IV. 4. μισθοῦ εὐεργέτει.

ὥςπερ θερισταί] nam messores ipsi mercenarii sunt, et plus danti facile se addicunt.

§. 11. οὕτω — ὡς] tantopere — quantopere.

§. 12. ὃ δ' ἐζήλωσας] quod vero ad illud attinet, quod invidisti nobis. De hoc dicendi genere v. adn. Oecon. XV, 6: ὃ δὲ εἶπας, ὡς δεῖ μαθεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργίας ἐπιμελήσεσθαι καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν, καὶ ὡς δεῖ, καὶ ὁπότε ἕκαστα, ταῦτα κ. τ. λ. Utroque loco quanquam antecedit ὅ, sequitur pluralis ταῦτα, de qua re v. adn. Oecon. IX, 16. Ceterum referendum est ταῦτα non tam ad praecedens relativum, quam ad totas sententias, quae introducuntur verbis ὃ δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς et ὃ δὲ εἶπας. Est enim illud ὅ vel ἅ coniunctionis instar, ut nonnunquam demonstrativum non sequatur. Anab. V, 5, 20: Ὃ δὲ λέγεις, βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι. Ibid. §. 22: Ἃ δὲ ἠπείλησας, ὡς, ἢν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ, ἢν μὲν ἀνάγκη ᾖ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις. Matth. §. 478.

§. 13. αὑτοῦ νομίζει] De genitivo v. Ages. I, 33: τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται.

γὰρ ἔτι ἄρξει; ἀλλ' εἰδότα, ὅτι ἐχθροί εἰσι, τούτους ἅμα μὲν φυλάττεσθαι δέῃ, καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγ-
15 κάζεσθαι; εὖ δ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι καὶ οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι χαλεπῶς μὲν αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσι, χαλεπῶς δ' ἀποκτείνουσιν· ὥςπερ γε καὶ ἵππος, εἰ ἀγαθὸς μὲν εἴη, φοβερὸς δὲ, μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτεῖναι διὰ τὴν ἀρετήν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι χρῷτο, εὐλαβούμενος, μή τι ἀνήκε-
16 στον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐργάσηται. καὶ τἆλλά γε κτήματα, ὅσα χαλεπὰ μέν, χρήσιμα δ' ἐστίν, ὁμοίως ἅπαντα λυπεῖ μὲν τοὺς κεκτημένους, λυπεῖ δὲ ἀπαλλασσομένους.

§. 15. *ὥςπερ γε καὶ* pro vulg. *ὥςπερ γὰρ καὶ* ex coniectura Schaeferi dederunt Frotsch. et seqq. edd.; confirmatur haec lectio ed. Reuchl. — L. *φοβερὸς δὲ μὴ· ἀνήκ.*, deinde *ποιήσει* et *ἀποκτεῖναι*. — A. *ἐργάζηται*.

§. 14. *ἄρξει*] ὁ *τύραννος*. Transitur enim non rarius a plurali numero ad singularem, quam a singulari ad pluralem. Supra II, 13. Oecon. IX, 16. XXI, 8.

ἀλλ' εἰδότα] Cogitando interseras repetitum *ὅταν*, unde pendeat *δέῃ*.

ἅμα μὲν — καὶ — δ'] Frequentissima particularum illa coniunctio *ἅμα μὲν — ἅμα δέ*. Quum vero saepe etiam *καί* antecedenti *ἅμα* respondeat, e. c. Cyrop. V, 4, 18: *καὶ ἅμα ὁ παρὰ τοῦ Κυαξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι — ἔλεγε*, nihil obstabat, quin diceretur *ἅμα μὲν — καὶ — δέ*. Particulae autem *καὶ — δέ*, quibus vocabulum interpositum est, significant: insuper etiam. V. adn. Oecon. I, 3. Igitur illae particulae h. l. eandem fere vim habent, quae est Cyrop. I, 4, 3. particulis *ἅμα μὲν — ἔτι δὲ καί*, quem locum cum nostro etiam Sauppius comparat.

ἀναγκάζεσθαι] Exspectaveris *ἀναγκάζηται*, quae mutatio levis foret, si opus esset mutatione. Manifestum est verborum *καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγκάζεσθαι* structuram institutam esse accommodate antecedentibus verbis.

§. 15. *αὐτούς*] V. adn. I, 16.

ἵππος] Hic quoque, ut supra IV, 6., nominativus eius vocabuli, in quo maxima vis est, tanquam absolute praeponitur. Videntur autem verba *εἰ ἀγαθὸς μὲν εἴη*, quibuscum arctissime coniunctum est, vocabulum *ἵππος* in suam structuram quasi traxisse. Idem fortasse statuere licet de superiori loco modo dicto. Cf. Cyrop. IV, 2, 3. VI, 1, 31. VII, 5, 37.

φοβερὸς — μὴ — ποιήσῃ] Accedit hoc ad illum morem dicendi, quo adiectiva quaedam, quae neutro genere poni poterant, cum ipso subiecto iunguntur. Anab. V, 7, 2: *φοβεροὶ ἦσαν, μὴ ποιήσειαν, οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν*. Hellen. II, 1, 2: *τὸ ἀπολλύναι ἀνθρώπους ξυμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας διαβολὴν σχοῖεν*, ubi *τὸ ἀπολλύναι* est pro substantivo. Oecon. VII, 8: *εὔδηλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων*. V. Bernhardy p. 467. Kühner. §. 771, 2. (§. 329. adn. 4.). Rost. gr. in us. schol. §. 184, 3.

§. 16. *καὶ τἆλλά γε*] Richter. p. 15., qui antea retinuit *ὥςπερ γάρ καί*, ab his verbis

CAPUT VII.

ARGUMENTUM.

Simonidi opinanti studio honoris, quo plurimi homines vehementissime agitentur, adduci tyrannos ad petendam summam potestatem ostendit Hiero verum honorem nullo modo haberi tyrannis. Honorem enim non proficisci nisi a liberis hominibus et sponte gratificantibus. Ipsis autem praestari officia ab invitis tantum et metuentibus. Tum, quum miretur Simonides, cur tyrannis, si tale tantumque sit malum, nunquam deponatur, Hiero respondet istud malum, quamvis intolerabile, tamen non sine iactura salutis posse abiici.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτοῦ ἤκουσεν ὁ Σιμωνίδης, εἶπεν, 1
Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Ἱέρων, μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα
δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι. καὶ ὑμεῖς, ὡς ἔοικε, τοσαῦτα 2
πράγματα ἐχούσης, ὁπόσα λέγεις, τῆς τυραννίδος, ὅμως προπετῶς φέρεσθε εἰς αὐτήν, ὅπως τιμᾶσθε, καὶ ὑπηρετῶσι μὲν ὑμῖν πάντες πάντα τὰ προςταττόμενα ἀπροφα-

Cap. VII. §. 2. ὑπηρετῶσι — περιβλέπωσι — παραχωρῶσι — apodosin incipere statuit, in qua structura ante καὶ τἆλλά γε adverbium οὕτως abesse non poterat. Eandem sententiam sequi videtur Coppello, qui καὶ respondere arbitratur illi καί, quod antea erat post ὥςπερ γε. Illud καί potius comparationi inservit, ut supra I, 24. Hoc autem loco καὶ — γε significant adeo. Idem ὁμοίως male vertit simul. Quomodo enim idem homo eandem rem simul possidere et amittere possit! κεκτημένους autem et ἀπαλλασσομένους eosdem dici homines inde intelligitur, quod alterum participium caret articulo. ὁμοίως ἅπαντα, quae vocabula eadem ratione arcte iunguntur, qua ἅμα πᾶς et similia, significant itidem omnia; item VII, 3.

Cap. VII. §. 1. εἶπεν — ἔφη] V. adn. I, 7.

§. 2. τοσαῦτα πράγματα ἐχούσης] quamvis tanta tyrannidi coniuncta sint mala. V. adn. Oecon. XV, 3. Matth. §. 566. Rost. gr. in us. schol. §. 182, 6. Kühner. §. 667. c. (§. 312, 4. d.) Eodem sensu πράγματα ἔχειν dicitur in Cyrop. VIII, 2, 21: ἀλλὰ τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν.

ὑπηρετῶσι] Bernhardy p. 388. defendere videtur indicativos. Sed necessarii sunt coniunctivi, nisi velis molestam

σίστως, περιβλέπωσι δὲ πάντες, ὑπανιστῶνται δ' ἀπὸ τῶν θάκων, ὁδῶν τε παραχωρῶσι, γεραίρωσι δὲ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις πάντες οἱ παρόντες ἀεὶ ὑμᾶς· τοιαῦτα γὰρ δὴ ποιοῦσι τοῖς τυράννοις οἱ ἀρχόμενοι καὶ ἄλλον
3 ὅντινα ἂν ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνωσι. καὶ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱέρων, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι: ἐπεὶ σιτίοις γε καὶ ποτοῖς καὶ ὕπνοις καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῶα· ἡ δὲ φιλοτιμία οὔτ' ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἐμφύεται οὔτ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις· οἷς δ' ἂν ἐμφυῇ τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως, οὗτοί εἰσιν ἤδη οἱ πλεῖστον μὲν τῶν βοσκημάτων διαφέροντες, ἄνδρες δὲ καὶ οὐκέτι ἄνθρω-

γεραίρωσι pro indicativis reposuerunt Steph. II. Zeun. et cum A. B. (ut videtur) et Vill. seqq. edd. idemque vertit Aretin. — Schneid. Dind. Hanov. τοὺς τυράννους; Port. maluit potius ἄλλον in ἄλλῳ, Leuncl. in ἄλλοις αὐτοὺς mutatum; Hanov. dedit ἄλλοι, ὅντινα. — A. L. τυγχάνωσι, unde Frotsch. coni. ὅντινα ἂν ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνωσι, quod cum Sauppio recepi pro vulg. ὅντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνουσι.

§. 3. Ante Schneiderum erat σιτίοις τε; Zeun. postulabat σίτοις.

ταυτολογίαν inesse in verbis sequentibus τοιαῦτα γὰρ κτλ.

οἱ παρόντες ἀεί] Ita ἀεί participio subiungi solet, ubi pertinet non minus ad verbum finitum, quam ad participium. V. adn. Oecon. VIII, 7: εἰς γὰρ τὸ κενούμενον ἀεὶ οἱ ὄπισθεν ἐπέρχονται. ἀεί est *jedesmal*. V. etiam adn. XIX, 19.

τοῖς τυράννοις — τυγχάνωσι] De dativo v. Matth. §. 415. not. 1. Rost. §. 104. not. 9. Kühner. §. 559. A. Bernhardy p. 123. — Pro ἄλλον exspectaveris ἄλλῳ, sed attrahitur hoc vocabulum a sequenti ὅντινα: dici enim poterat ὅντινα ἄλλον. Buttm. §. 143, 2. Rost. §. 99, 8. Eiusd. gr. in us. schol. §. 177, 5. bb. Kühner. §. 789. (§. 332. not. 11.).

§. 3. **τούτῳ — τῷ — ὀρέγεσθαι**] Oecon. XIV, 10: τούτῳ γάρ μοι δοκεῖ — διαφέρειν ἀνὴρ φιλότιμος ἀνδρὸς φιλοκερδοῦς, τῷ ἐθέλειν ἐπαίνου καὶ τιμῆς ἕνεκα — πονεῖν, ubi v. adn. Ages. VII, 1. VIII, 4. IX, 6. Matth. §. 541. Kühner. gr. in us. schol. §. 304, 2. Rost. gr. in us. schol. §. 155, 4. b.

ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων] Schneiderus miratur, cur τοῖς ἄλλοις ζώοις h. l. non potius ὁ ἄνθρωπος opponatur. Quid respondendum sit, facile intelligitur ex sententia, quae mox sequitur: ἡ δὲ φιλοτιμία κτλ., et ex extrema paragrapho.

σιτίοις] De hac forma v. adn. IV, 2.

ἄνδρες δὲ καὶ οὐκέτι ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι] V. adn. II, 1. Etiam Anab. I, 7, 4. ἀνθρώποις cum virtutis significatione opponuntur ἄνδρες. Aptissime Frotscherus comparat Cicer. Ep. ad Fam. V, 17, 5: ne hoc quidem prae-

ποι μόνον νομιζόμενοι. ὥςτε ἐμοὶ μὲν εἰκότως δοκεῖτε 4
ταῦτα πάντα ὑπομένειν, ἃ φέρετε ἐν τῇ τυραννίδι,
ἐπείπερ τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.
καὶ γὰρ οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἡδονὴ τοῦ θείου ἐγγυτέρω
δοκεῖ εἶναι ἢ ἡ περὶ τὰς τιμὰς εὐφροσύνη. Πρὸς ταῦτα 5
δὴ εἶπεν ὁ Ἱέρων, Ἀλλ', ὦ Σιμωνίδη, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν
τυράννων ὅμοιαι ἐμοὶ δοκοῦσιν εἶναι, οἷάπερ ἐγώ σοι τὰ
ἀφροδίσια ὄντα αὐτῶν ἀπέδειξα. οὔτε γὰρ αἱ μὴ ἐξ 6
ἀντιφιλούντων ὑπουργίαι χάριτες ἡμῖν ἐδόκουν εἶναι
οὔτε τὰ ἀφροδίσια τὰ βίαια ἡδέα ἐφαίνετο. ὡςαύτως
τοίνυν οὐδὲ αἱ ὑπουργίαι αἱ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τιμαί
εἰσι. πῶς γὰρ ἂν φαίημεν ἢ τοὺς βίᾳ ἐξανισταμένους 7

§. 4. τῇ ante τυραννίδι ex A. B. L. Reuchl. addiderunt Frotsch. Dind. Saupp. — Post φέρετε L. B. Reuchl. inserunt ταῦτα, A. πάντα.

§. 5. L. habet δὴ e corr.

§. 6. L. οὕτω γὰρ, sed in marg. οὔτε γὰρ. — Schneid. om. τὰ ἀφροδίσια. — L. B. D. Vill. Schneid. Dind. Saupp. Hanov. παρὰ τῶν φοβουμένων; restitui cum Frotschero ὑπὸ τῶν φοβ.; articulum τῶν addidit Schaef.

§. 7. A. B. πῶς γὰρ φαίημεν, om. ἂν (quod addunt C. D. E.), deinde κρείσσοσι, quod recepit Frotsch.

permittendum esse duxi, te ut hortarer rogaremque, ut et hominem te et virum esse meminisses.

§. 4. ἐμοὶ μὲν] V. adn. I, 7.

§. 5. ἀπέδειξα] De significatione huius verbi v. adn. Oecon. III, 1. XIX, 15.

§. 6. αἱ ὑπουργίαι αἱ ὑπὸ τῶν φοβουμένων] De hoc usu praepositionis ὑπό non est quod faciamus verba. V. Matth. §. 592. Kühner. §. 617. 2). (§. 299. I, 2)). Bernhardy p. 225. Rost. gr. in us. schol. §. 150, 4. Neque recentiores editores praetulissent παρά, nisi aliquot codices hoc praeberent. Quum vero in uno scripto libro eoque optimo et in editis omnibus legatur ὑπό, non dubito, quin usitatior praepositio in locum minus usitatae a librariis substituta sit. Cur autem antea dictum sit ἐξ ἀντιφιλούντων, hoc loco ὑπὸ τῶν φοβουμένων, indicavi adn. I, 28. Ceterum non difficile est ad perspiciendum, cur dicere maluerit auctor αἱ ὑπουργίαι αἱ ὑπὸ τῶν φοβουμένων quam αἱ ὑπὸ τῶν φοβουμένων ὑπουργίαι, quod magis placet Frotschero. Item antea erat τὰ ἀφροδίσια τὰ βίαια. Rost. §. 98. 2. a). Kühner. §. 493. (§. 245. not. 1.).

§. 7. πῶς γὰρ ἂν φαίημεν] Optativum carere posse particula ἂν in interrogationibus, ubi gravis significetur dubitatio, docet Bernhardy Synt. p. 411. Haud igitur scio, an obsequendum sit h. l. duobus libris Parisiensibus. Cf. Aristoph. Eccl. 698: πῶς γὰρ κλέψαι; quod exhibent codices. Plat. Gorg. p. 492. B: τί τῇ ἀληθείᾳ αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις; ubi v. Stallb. Rost. §. 120, 5. Herm. de

θάκων διὰ τὸ τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας ἐξανίστασθαι, ἢ τοὺς ὁδῶν παραχωροῦντας τοῖς κρείττοσι διὰ τὸ τιμᾶν
8 τοὺς ἀδικοῦντας παραχωρεῖν; καὶ δῶρά γε διδόασιν οἱ πολλοὶ τούτοις, οὓς μισοῦσι, καὶ ταῦτα ὅταν μάλιστα φοβῶνται, μή τι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν. ἀλλὰ ταῦτα μέν, οἶμαι, δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νομίζοιτο· αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις γίγνε-
9 σθαι. ὅταν γὰρ ἄνθρωποι ἄνδρα ἡγησάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι, καὶ ἀπολαύειν αὐτοῦ ἀγαθὰ νομίσαντες, ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα τε ἔχωσιν ἐπαινοῦντες, θεῶνταί τ' αὐτὸν ὡς οἰκεῖον ἕκαστος ἀγαθόν, ἑκόντες τε παραχωρῶσι τούτῳ ὁδῶν, καὶ θάκων ὑπανιστῶνται φιλοῦν-

§. 9. Articulum ante ἄνθρωποι omisi cum A. B. L. Bas. II. Frotsch. Dind. Saupp. — Steph. malebat ἀπολαύσειν. — Edd. vett. et A. ἔχουσι. — Ald. Bas. II. στεφανοῦσι. — B. om. verba ἐθέλωσιν κτλ. usque ad οἳ ἄν. — Bach. Schneid. Weisk. om.

part. ἄν p. 157. Vide etiam adnotata ad Oecon. XIX, 16.

§. 8. καὶ — γε] adeo. V. adn. Oecon. I, 4.

καὶ ταῦτα] eaque. V. adn. Oecon. II, 5.

ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις] ex iis, quae his sunt contraria, i. e. non ex odio metuque servili, sed ex amore et verecundia.

§. 9. ἄνθρωποι] De omisso articulo v. adn. I, 22.

ἡγησάμενοι — νομίσαντες] Verborum existimandi, volendi eorumque, quae affectum significant, participia aoristi saepe ponuntur, ubi nos utimur praesenti tempore. Est autem ἡγησάμενος qui ductus est in sententiam, i. e. qui habet sententiam. Item explicanda sunt νομίσας, ἐθελήσας, ἐπιθυμήσας, ἡσθείς, δείσας et similia. De postremo participio vide commemorabilem locum Soph. Oed. T. 11: τίνι τρόπῳ καθέστατε, δείσαντες ἢ στέρξαντες; Cave igitur sequens ἔπειτα intelligas de tempore. Significat potius quod ex antecedentibus consequens est. Anab. I, 2, 25: οἱ δὲ (ἔφασαν) ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδούς, εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι. IV, 7, 13: αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παιδία, εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατεῤῥίπτουν. Oecon. XVII, 10. Ab his discernendi sunt loci, quibus ἔπειτα est tamen. V. adn. Oecon. I, 18. Utrumque vero genus id habet commune, quod per illam particulam necessaria quadam ratione verbum finitum, quod dicitur, adstringitur ad praecedens participium. Buttm. §. 144. not. 6. Matth. §. 566, 3. Rost. §. 130. not. 3. Eiusd. gr. in us. schol. §. 182, 4. addit. 4. Kühner. §. 667. c). (§. 312. not. 8.).

ἀπολαύειν] De praesentis infinitivo v. adn. Oecon. VI, 11. Ages. II, 8.

δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν] donis libenter ornent. V. adn. Oecon. XIV, 10. Ages. XI, 5. Cf. supra adn. I, 29.

οἱ αὐτοὶ οὗτοι] iidem hi. In quibus verbis nihil est quod reprehendatur. Bremii

τές τε καὶ μὴ φοβούμενοι, καὶ στεφανῶσι κοινῆς ἀρετῆς
καὶ εὐεργεσίας ἕνεκα, καὶ δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν, οἱ αὐτοὶ
οὗτοι ἔμοιγε δοκοῦσι τιμᾶν τε τοῦτον ἀληθῶς, οἳ ἂν
τοιαῦτα ὑπουργήσωσι, καὶ ὁ τούτων ἀξιούμενος τιμᾶ-
σθαι τῷ ὄντι. καὶ ἔγωγε τὸν μὲν οὕτω τιμώμενον μα- 10
καρίζω· αἰσθάνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐπιβουλευόμενον,
ἀλλὰ φροντιζόμενον, μή τι πάθῃ, καὶ ἀφόβως καὶ ἀνε-
πιφθόνως καὶ ἀκινδύνως καὶ εὐδαιμόνως τὸν βίον διά-
γοντα· ὁ δὲ τύραννος ὡς ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων κατα-
κεκριμένος δι' ἀδικίαν ἀποθνήσκειν, οὕτως, ὦ Σιμωνίδη,
εὖ ἴσθι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν διάγει. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα 11
πάντα διήκουσεν ὁ Σιμωνίδης, Καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ἱέρων,

οὗτοι; Bremius malebat sine articulo αὐτοὶ οὗτοι.
§. 10. Coppello legendum putat ἐπιβουλευόμενον καὶ φροντιζόμενον μή τι πάθῃ, ἀλλ' ἀφόβως. — A. ἀποθνήσκει. — L. a pr. m. ἡμέρα et in διάγει postremas duas litteras e corr.

αὐτοὶ οὗτοι esset: ipsi hi, et praeter hos nemo. Quod mihi quidem minus probatur, quia Xenophon illud ἀληθῶς τιμᾶν, adiectis verbis οἳ ἂν τοιαῦτα ὑπουργήσωσι, ad plures etiam, si quos praetermisisset, referre voluisse videtur. Cf. VIII, 5. — Ad τιμᾶσθαι intellige δοκεῖ μοι.

§. 10. ἀλλὰ φροντιζόμενον] Coppello, ἀλλὰ in καὶ mutato, φροντιζόμενον pro medio habet. Negat enim hoc vocabulum passive dici posse hoc sensu: de quo alii solliciti sunt. Alios locos, ubi φροντίζεσθαι passive accipiendum sit, non habeo, et concedendum est perraro hoc inveniri. Tamen nemo facile assentietur Coppelloni, siquidem non liquet, cur verbi φροντίζειν alia ratio sit, ac verborum πιστεύειν, ἀπιστεῖν, προστατεῖν similibusque, de quibus vide adn. ad IV, 1. Cum accusativo φροντίζειν iunctum vides Arist. Eqq. v. 730. (ed. Bothe): σὲ γὰρ — ἐπὶ ταῖς πέτραις οὐ φροντίζει σκληρῶς σε καθήμενον οὕτως. Ceterum etiam si alibi nusquam reperiretur passiva illius verbi forma, hanc licentiam h. l. satis excusatam putaremus opposito eiusdem generis verbo ἐπιβουλευόμενον. V. quae adnotavi de quadam vi analogiae adn. II, 12. et VI, 2. Neque ineptam tautologiam, quam Coppello videt, in sequentibus verbis καὶ ἀφόβως — διάγοντα ego agnosco. Dicitur quidem his verbis quod facile consequatur ex antecedentibus, nec tamen plane idem. Si vero qua inest tautologia, Coppellonis correctione nequaquam tollitur.

οὕτως] Hoc adverbium praecedentem sententiam eadem vi repetit, qua pronomen οὗτος infertur post nomina, maxime post participia, velut supra I, 17. Ages. I, 34. II, 2. IV, 4. X, 1. Cf. Ages. I, 1.

εὖ ἴσθι] De hac formula sine ὅτι interposita v. adn. Oecon. X, 13., ubi item adverbio οὕτως subiungitur: οὕτως, εὖ ἴσθι, ἡ γυνή μου κατεσκευασμένη βιοτεύει. Infra XI, 15. Sic est Hellen. V, 1, 14. III, 5, 11. al. εὖ ἴστε.

εἰ οὕτως πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ, οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν εἶναι τυραννίδος
12 ἀφεῖτο, ὅςπερ ἅπαξ κτήσαιτο; Ὅτι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ταύτῃ ἀθλιώτατόν ἐστιν ἡ τυραννίς· οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι δυνατὸν αὐτῆς ἐστι. πῶς γὰρ ἄν τίς ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἐκτίνων ὅσους ἀφείλετο,

§. 11. οὕτως pro οὕτω dant L. A. B. Bas. II. Frotsch. Saupp. — B. om. μὲν δὴ; L. om. οὐδείς. — Post κακοῦ ante Schneiderum erat interrogationis signum. — A. L. (sed hic ὥςπερ) et edd. vett. ὅςπερ ἂν ἅπαξ κτήσαιτο; C. D. marg. Steph. et Leuncl. ὅςπερ (D. ὥςπερ) ἂν ἅπαξ κτήσηται; B. ὅςπερ ἅπαξ κτήσηται, unde Frotsch. et seqq. edd. restituerunt ὅςπερ ἅπαξ κτήσαιτο.

§. 12. L. A. B. C. E. D. edd. vett. ἐν ταύτῃ; Reuchl. Frotsch.

§. 11. οὕτως] V. adn. I, 3.

μὲν δή] ubique fere habet aliquid conclusionis, vel ex argumentatione, ut Oecon. VIII, 23. et supra II, 18., vel ex experientia quadam, ut h. l., supra II, 12. III, 3. Cum hoc tamen genere, in quo hae particulae unam quasi efficiunt notionem, non confundendi sunt ii loci, quibus δή quidem concludit, μέν autem, cui deinde plerumque oppositionis aliqua particula respondet, referendum est ad unum quoddam vocabulum. Ita se habet μὲν δή supra I, 4. 16. Anab. II, 1, 20. 21. 3, 29. 5, 8. III, 1, 1. VII, 1, 4. 6, 33. Utrumque genus saepe ab interpretibus non secernitur, ut in locis allatis a Frotschero et Krügero in indicibus huius libri et Anabaseos.

ἑκὼν εἶναι] V. adn. Oecon. XVII, 2.

ὅςπερ ἅπαξ κτήσαιτο] ἂν recte eiectum est. Sermo enim est de re quae revera evenit, et saepius quidem, quod quidem optativo post ὅς ἄν posito significari nequit. Nec tamen male diceretur: ὅςπερ ἂν ἅπαξ κτήσηται, quanquam ita huius membri structura a ratione prioris paullulum deflecteret: nemo dum sua sponte tyrannide abdicavit, si quis eam semel adeptus fuerit. Simplicius vero mihi quoque videbatur esse, deleto ἄν, quod ante ἅπαξ facillime irrepere potuit, cum optimis codicibus retinere optativum, de cuius vi vide adn. VI, 2.

§. 12. ταύτῃ] hoc nomine. V. adn. Oecon. XVIII, 10. Quod pronomen quia explicatur sequenti sententia, deinceps infertur γάρ (nämlich). Oecon. IV, 5. VI, 6. XIII, 10.

ἀθλιώτατόν — ἡ τυραννίς] V. adn. VI, 9.

ἐξαρκέσειε — ἐκτίνων] Cf. Oecon. XII, 4: καὶ γὰρ ὅςτις μέλλει ἀρκέσειν, ὅταν ἐγὼ ἀπῶ, ἀντ' ἐμοῦ ἐπιμελούμενος, τί αὐτὸν καὶ δεῖ ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ ἅπερ ἐγώ; i. e. quod ἀρκούντως — ἐπιμελήσεσθαι.

ἢ δεσμοὺς ἀντιπάσχοι ὅσους] Aretinus: aut tot vincula pati, quot ipsi iniecerunt. Haec sententia sana est. ἀντιπαράσχοι vero nihili esset, quum nihil facilius esset tyranno quam ἀντιπαρέχειν τοὺς δεσμούς, i. e. restituere, reddere vincula, quanquam ne huic quidem sensui prorsus aptum

ἢ δεσμοὺς ἀντιπάσχοι ὅσους δὴ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκτανε πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανουμένας; ἀλλ' εἴπερ τῳ ἄλλῳ, ὦ Σιμωνίδη, λυσιτελεῖ 13
ἀπάγξασθαι, ἴσθι, ἔφη, ὅτι τυράννῳ ἔγωγε εὑρίσκω μάλιστα τοῦτο λυσιτελοῦν ποιῆσαι. μόνῳ γὰρ αὐτῷ οὔτε ἔχειν οὔτε καταθέσθαι τὰ κακὰ λυσιτελεῖ.

Dind. Saupp. *καὶ ταύτῃ*; Bornem. Symp. p. 134. proponit *κἂν ταύτῃ*; Hanov. retinuit vulg. *ταύτῃ* sine *καί*. — C. *ἀθλιώτατος*. — In L. *γὰρ* post *πῶς* est suprascr. — Vulg. *ἀντιπαράσχοι* correxerunt Dorv. ad Char. p. 217., Zeun. seqq. edd., excepto Weiskio; Schneid. malebat *ἀντιπάσχων*, aut *ἢ δεσμοὺς πῶς ἂν ἀντιπάσχοι*. — Hanov. recepit quod coniecit Schneid. *ἀποθανούμενος*.
§. 13. A. *λυσιτελῇ ἀπάγξασθαι*.

est hoc verbum. Exspectatur enim verbum quod habeat notionem: suo damno compensare. Haec autem mutuae rationis significatio est in *ἀντιπάσχειν τοὺς δεσμούς*. — Si verborum structuram respicis, oratio continuari debebat *ἢ δεσμοὺς ἀντιπάσχων*, aut, si sequentia spectas, *ἢ πῶς ἂν δεσμοὺς ἀντιπάσχοι*. Et hanc alteram rationem sequitur auctor, omisso *πῶς*, et, quod cum eo arctissime coniunctum erat, *ἄν*. De hac particula altero loco intelligenda v. adn. V, 3. Praeterea hic adscribere iuvat, quae de h. l. disseruit Hermannus in libro de part. *ἂν* p. 192: „Prius *πῶς ἂν* ad duo refertur verba, ideoque recte et ordine factum, ut, sequente deinde divisione, neutri de duobus quae proxima sunt verbis, *ἐξαρκέσειεν* et *ἀντιπάσχοι*, additum sit, etsi potuit addi utrique. Sed quod deinde sequitur *πῶς*, inversa orationis forma novam incipit sententiam, neque est pars praegressae; itaque etiam suum sibi *ἂν* adiici postulat."

ὅσους ἐδέσμευσεν] Hoc pertinet ad illud dicendi genus: *μάχην μάχεσθαι*, *νόσον νοσεῖν*. V. supra II, 8.

κατέκτανε] De hac forma Xenophonti minus usitata v. adn. Ages. II, 22.

ἱκανὰς] refer ad *ὅσους*; est enim id fere, quod *τοσαύτας*.

ἀποθανουμένας] Sententia poetico quodam colore imbuta: quomodo possit pro occisis hominibus satis multas (suas ipsius) animas praebere morituras? *ἀποθανούμενος* minus elegans existimo, nedum elegantius.

CAPUT VIII.

ARGUMENTUM.

Quum questus esset Hiero tyrannidem impedire, quominus tyrannus a civibus ametur, probare studet Simonides illum facilius quam privatum aliorum benevolentiam atque amorem sibi conciliare posse. Nam et gratiora a tyranno proficisci omnia benevolentiae signa propter honorem, qui cum eius donis coniunctus sit, et longe plura ac maiora beneficia praestari posse quam a privato, quia ditior sit ac potentior. Hiero contra monet plura negotia necessario obeunda esse tyranno, quae odium pariant. Necesse enim esse, ut pecunias exigant, poenas de hominibus improbis capiant et mercenarios milites alant.

---

1 *Καὶ ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν, ὦ Ἱέρων, ἀθύμως ἔχειν σε πρὸς τὴν τυραννίδα οὐ θαυμάζω, ἐπείπερ ἐπιθυμῶν φιλεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων ἐμποδών σοι τούτου νομίζεις αὐτὴν εἶναι. ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ διδάξαι σε, ὡς τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει τοῦ φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πλεονεκτεῖ γε τῆς ἰδιω-*
2 *τείας. ἐπισκοποῦντες δὲ αὐτό, εἰ οὕτως ἔχει, μήπω ἐκεῖνο σκοπῶμεν, εἰ διὰ τὸ μεῖζον δύνασθαι ὁ ἄρχων καὶ χαρίζεσθαι πλείω δύναιτ' ἄν, ἀλλ' ἂν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὅ τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει, πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν. ἄρξομαι δέ σοι ἀπὸ τῶν*
3 *μικροτάτων παραδειγμάτων. ἰδὼν γὰρ πρῶτον προςειπάτω τινὰ φιλικῶς ὅ τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης. ἐν τούτῳ*

Cap. VIII. §. 1. Vill. *τοῦτο νομίζεις.* — Edd. vett. *μοι ἔχειν.* — *πλεονεκτεῖ γε* Reuchl. Steph. Zeun. seqq. edd. pro vulg. *πλεονεκτεῖν γε*; nec male opinatur Steph. fuisse *πλεονεκτεῖτε.*
§. 2. B. om. *δὲ.* — Reuchl. *μήπως.* — Ald. Iunt. Weisk. Schneid. *κτᾶσθαι.*

Cap. VIII. §. 1. *καὶ πλεονεκτεῖ γε*] De *καὶ* — *γε* v. adn. Oecon. I, 4.
§. 2. *αὐτὸ, εἰ οὕτως ἔχει*] i. e. *εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει.* V. adn. Oecon. XVII, 7.
κτᾶται] Indicativum non miraberis. Priora *εἰ* — *δύναιτ' ἂν* dubitantius proponebantur.
σοι] Dativus ethicus, quem vocant. V. adn. Ages. I, 28.
§. 3. *προςειπάτω*] fac alloqui.

τὴν ποτέρου πρόςρησιν μᾶλλον εὐφραίνειν τὸν ἀκούσαντα νομίζεις; ἴθι δὴ ἐπαινεσάντων ἀμφοτέρων τὸν αὐτόν, τὸν ποτέρου δοκεῖς ἔπαινον ἐξικνεῖσθαι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; θύσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος· τὴν παρὰ ποτέρου τιμὴν μείζονος ἂν χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν; κάμνοντα θεραπευσάτωσαν ὁμοίως· οὔκουν τοῦτο 4
σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων θεραπεῖαι καὶ χαρὰν ἐμποιοῦσι μεγίστην; δότωσαν δὴ τὰ ἴσα· οὐ καὶ ἐν τούτῳ σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται; ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἐκ θεῶν τιμή τις καὶ 5
χάρις συμπαρέπεσθαι ἀνδρὶ ἄρχοντι. μὴ γὰρ ὅτι καλ-

§. 3. Vir quidam doctus, cuius Frotscherus mentionem facit, malebat ἀμφότεροι. — L. om. ἔπαινον. — παρὰ ποτέρου scripsi cum Dindorfio et Sauppio pro vulg. παρ' ὁποτέρου. — Edd. vett. ἐντυγχάνειν.

§. 4. L. παρὰ ἰδιώτου. — Posterius ν vocabuli δύνανται in L. suprascr. est.

τὴν ποτέρου πρόςρησιν] Rost. §. 123b, 10. a. Anab. III, 1, 14: τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προςδοκῶ ταῦτα πράξειν;

ἴθι δή] porro igitur. Transitum facit cum conclusione quadam.

τιμησάτω] sc. τὸν αὐτόν. Post sacrificium convivium erat, ad quod quisque amicos suos honoris causa invitabat. Comment. II, 3, 11: Λέγε δή μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι, καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; et II, 9, 4.

ἂν] pertinet ad τυγχάνειν. Antea erant εὐφραίνειν et ἐξικνεῖσθαι sine ἄν. Quid intersit, facile cognoscas, si, omissis verbis νομίζεις et δοκεῖς, infinitivos mutaveris in modos finitos.

§. 4. θεραπευσάτωσαν] Haec forma, quanquam altera θεραπευσάντων Attica dicitur, apud Xenophontem aliosque illius aetatis scriptores, etiam apud Thucydidem invenitur. De Xenophonte v. Anab. I, 4, 8., ubi Bornemannus ex optimis codicibus dedit ἴτωσαν. Venat. IV, 3 sqq. ἰχνευέτωσαν — προΐτωσαν — ποιείτωσαν — διωκέτωσαν — μεταθείτωσαν — ἐπανίτωσαν — ἔστωσαν. Vectig. V, 5. ἐννοησάτωσαν. Cf. Anab. l. d. ἐπιστάσθωσαν, et quae ibi affert Poppo. Matth. §. 198, 1.

ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον] Respexisse videtur Xenophon ad Hesiodeum illud: νήπιοι· οὐ δὲ ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός (Opp. et DD. v. 30.). Eodem alludit Oecon. XX, 17: ῥᾳδίως τὸ ἥμισυ διαφέρει τοῦ ἔργου παντός.

§. 5. μὴ — ὅτι — ἀλλὰ] i. e. μὴ λέγε μόνον, ὅτι. Buttm. §. 150. p. 436. Matth. §. 624, 4. Rost. §. 134, 5. e. γ. Kühner. §. 730, 2. (§. 321, 3.).

λίονα ποιεῖ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον καλλίω
θεώμεθά τε ὅταν ἄρχῃ ἢ ὅταν ἰδιωτεύῃ, διαλεγόμενοί
τε ἀγαλλόμεθα τοῖς προτετιμημένοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐκ
6 τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι. καὶ μὴν παιδικά γε, ἐν οἷς δὴ καὶ
σὺ μάλιστα κατεμέμψω τὴν τυραννίδα, ἥκιστα μὲν γῆ-
ρας ἄρχοντος δυςχεραίνει, ἥκιστα δ' αἶσχος, πρὸς ὃν ἂν
τυγχάνῃ ὁμιλῶν, τούτου ὑπολογίζεται. αὐτὸ γὰρ τὸ
τετιμῆσθαι μάλιστα συνεπικοσμεῖ, ὥςτε τὰ μὲν δυςχερῆ
7 ἀφανίζειν, τὰ δὲ καλὰ λαμπρότερα ἀναφαίνειν. ὁπότε
γε μὴν ἐκ τῶν ἴσων ὑπουργημάτων μειζόνων χαρίτων
ὑμεῖς τυγχάνετε, πῶς οὐκ, ἐπειδάν γε ὑμεῖς πολλαπλά-
σια μὲν διαπράττοντες ὠφελεῖν δύνησθε, πολλαπλάσια
δὲ δωρεῖσθαι ἔχητε, ὑμᾶς καὶ πολὺ μᾶλλον φιλεῖσθαι

§. 5. καλλίω addunt Reuchl. Frotsch. sqq. edd.; C. Castal. Bas. II. Zeun. Weisk. Schneid. ἥδιον ante ὅταν; eodem loco μᾶλλον, quod placuit Brodaeo et Leunclavio, interseruerunt Steph. et Wels.; Richter. p. 16. corrigit τὸν αὐτὸν τοιοῦτον θεώμεθά γε.

§. 6. B. δυςχεραίνειν. — Ante Schneiderum legebatur ἥκιστα δ' ἂν αἶσχος; verum dant L. (αἶχος) et Vill. — Vill. Steph. II. πρὸς ὃ ἄν. — τυγχάνῃ pro τυγχάνοι dederunt L. A. B. Steph. II. Frotsch. sqq. edd., sed A. B. om. ἄν. — τούτου debetur Weiskio, ante quem scribebatur τοῦτο.

§. 7. A. Frotsch. διαπράσσοντες. — Edd. vett. et Weisk. δυνήσεσθε.

§. 8. Primus Weisk. comma, quod fuerat post ἡμᾶς, ante

ποιεῖ] Subiectum τὸ ἄρχειν intellige ex antecedente ἄρχοντι. V. adn. Oecon. V, 3. XX, 3. XXI, 12. Sensus hic est: Non solum revera pulchriorem reddit virum imperium, sed etiam pulchrior (quam revera est) oculis nostris videtur esse vir imperans. In verbo θεώμεθα nimirum maxima inest vis, quod si praetermiseris, idem bis dici facile suspiceris.

καλλίονα — καλλίω] De diversarum formarum propinquitate v. adn. VI, 2.

ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν] V. adn. I, 38.

§. 6. ἐν οἷς δὴ] quo quidem nomine. V. I, 29. et adnot. ad VII, 12.

αἶσχος] turpitudo vel corporis, vel animi.

ὁμιλῶν] Pertinet ad παιδικά. Est igitur constructio ad sensum, quae vocatur, de qua diximus ad II, 15. Eiusdem plane generis est quod Frotscherus ad h. l. adscripsit e Plat. Phaedr. p. 293. A: οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάσεται.

αὐτὸ] solum. V. adnot. ad I, 5.

§. 7. ὁπότε γε μὴν] quandoquidem vero. V. adn. ad Ages. VII, 5.

§. 9. πρακτέον μέν γε] *man mufs ja Geld erpressen.* γε referendum est ad πρακτέον; particulae μέν respondet sequens δέ. V. adnot. ad I, 11. De structura adiectivi verbalis v. Buttm. §. 134, 10. Rost. §. 110b, 2.

τῶν ἰδιωτῶν προσήκει; Καὶ ὁ Ἱέρων εὐθὺς ὑπολαβών, 8
Ὅτι νὴ Δία, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἐξ ὧν ἀπεχθάνονται
οἱ ἄνθρωποι, ἡμᾶς πολὺ πλείω τῶν ἰδιωτῶν ἀνάγκη ἐστὶ
πραγματεύεσθαι. πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλοι- 9
μεν ἕξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέοντα, ἀναγκαστέον δὲ φυλάσ-
σειν, ὅσα δεῖται φυλακῆς, κολαστέον δὲ τοὺς ἀδίκους,
κωλυτέον δὲ τοὺς ὑβρίζειν βουλομένους· καὶ ὅταν γε
τάχους καιρὸς παραστῇ ἢ πεζῇ ἢ κατὰ θάλασσαν ἐξορ-
μᾶσθαι, οὐκ ἐπιτρεπτέον τοῖς ῥᾳδιουργοῦσιν. ἔτι δὲ 10
μισθοφόρων μὲν ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ· τούτου δὲ βαρύτε-
ρον φόρημα οὐδέν ἐστι τοῖς πολίταις. οὐ γὰρ τυράν-
νοις εἰς τιμάς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι τούτους
τρέφεσθαι.

hoc verbum collocavit; ante *ἄνθρωποι* om. articulum A. Vid. adn. VII, 9.

§. 9. Weisk. scribendum censet *μὲν γάρ*, deinde *μέλλομεν*, quod receperunt Dind. Saupp. — A. *θάλατταν*.

§. 10. Vill. marg. Steph. *φρόνημα* dant pro *φόρημα*. — Vulg. *τυράννοις ἰσοτίμους*; Brod. *μόνον* ante *τυράννοις* inseruit; Leuncl. Wels. Bach. *τιμῆς* scripserunt pro *ἰσοτίμους*; E. habet *ἰσοτιμίας*, quod coniecit Dorvill.; Zeun. *σωτηρίας* ex Aretini versione; Frotsch. Dind. Saupp. Hanov. cum A. et Reuchl. *τυράννους ἰσοτίμους*; Hermann. coni. *τυραννὶς ἰσότιμος*, quum L. habeat *τυράννοις ἰσότιμος*; *τυράννοις εἰς τιμὰς* dedimus ex coniectura.

Matth. §. 447, 3. a. Kühner. §. 587. (§. 284, 12.).

εἰ μέλλοιμεν ἕξειν] Modestius de hac re loquitur: si oporteat, ut habeamus etc.

§. 10. *τυράννοις εἰς τιμάς*] Vulgatam lectionem vitiosam esse manifestum est. Nam quod custodes tyrannis non *ἰσότιμοι* sint, id ad invidiam, quam illa custodia tyrannis apud cives moveat, conferre nihil potest. Neque vero medicina, quam adhuc viri critici huic loco adhibuerunt, verba corrupta revera sanavit. Ipsam Frotscheri emendationem, quae optimi codicis et Reuchlinae editionis nititur auctoritate, ut plane probarem, impetrare ab animo meo non potui. Frotscherus *ἰσοτίμους* interpretatur: communes, et Sauppius addit: h. e. pares sibi dignitate atque ita se gerentes, ut si eiusdem secum conditionis sint. Si vero consideres, qualem adhuc effinxerit Hiero tyranni vitam ac conditionem, vix credas h. l. illum dicturum fuisse, tyrannos cum civibus non eadem uti conditione, id quod plane per se intelligitur. Neque hoc, ut alibi, eo excusatur, quod statim sequatur opposita sententia, *ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα*. Nam *ἰσοτιμία* ne commode quidem opponitur *πλεονεξία*. Praeterea, si vera esset Frotscheri scriptura, Xenophontem pro sequente *τούτους* scripsisse *ἐκείνους* puto. Sententia quae requireretur, iam Leunclavius vidit, quum pro *ἰσοτίμους* scriberet *τιμῆς*. Dicere

CAPUT IX.

ARGUMENTUM.

Simonides suadet Hieroni, ut ea negotia, quae aliquid odii haberent, per alios gerenda curet, quae autem grata sint, ipse administret. Ut hac de re eos laudat, qui certaminibus publicis praesint, ita maxime eosdem imitandos tyranno commendat, qui praemiis hominum studia excitent. Praemia igitur proponi iubet, ut studiosissime cives rem militarem obeant, ut fortes sint ac iusti, ut pecunias ad usum publicum conferant, ut agriculturam et mercaturam colant aliasque res civitati utiles alacriter et libenter administrent. Ita enim et suae simul et civium verae saluti maxime consuli. Nec vero timendum esse, ne aerarium exhauriatur, quum nihil vilius sit quam praemia, de quibus Graeci certare soleant.

1 *Πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, Ἀλλ' ὅπως μὲν οὐ πάντων τούτων ἐπιμελητέον, ὦ Ἱέρων, οὐ λέγω. ἐπιμέλειαι μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς*
2 *ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. τὸ μὲν γὰρ*

Cap. IX. §. 1. L. B. *ὁ Σιμωνίδης εἶπεν*; Bas. II. om. *εἶπεν*. — Stob. Schneid. Frotsch. Hanov. post *ἐπιμέλειαι* addunt *γε*.

voluit Xenophon fere hoc: non solum honoris, sed etiam rapinae causa tyranni alunt mercenarios. Vitium igitur sedet in vocabulo *ἰσοτίμους*. Hoc adiectivum apud Xenophontem non reperitur, et omnino, significans eum, quem Latini communem dicunt (velut Cicer. Cat. mai. XVII, 59.), serioris tantum graecitatis est. Itaque *ἰσοτίμους* corruptum puto ex *εἰς τιμάς*. Verte igitur: Neque enim tyrannos tam propter honorem, quam rapinae causa hos alere credunt. De *οὐκ — ἀλλά* v. Thucyd. I, 83: *καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον, ἀλλὰ δαπάνης*, ibique adnot. Popponis in ed. Goth. Matth. §. 455. b. Rost. §. 134, 6. e. Kühner. §. 742. adn. 5. — *αἱ τιμαί*, de quibus h. l. sermo est, commemoratae sunt supra VII, 4, 5. 8.

Cap. IX. §. 1. *ὅπως*] *ὅπως*, quod pro *ὅτι* esse videatur, saepius invenitur apud poetas. Matth. §. 623, 3. Xenophon eo usus est etiam Cyrop. III, 3, 20. Hellen. VII, 3, 11: *τοῦτον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν, ὅπως οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀποθνήσκειν*. Cognoscas his quoque locis significationem: quomodo.

διὰ χαρίτων εἶναι] gratae esse. *διά* cum genitivo saepe habet vim adverbii. Infra §. 7. Rost. §. 110, 2. Kühner. §. 605. I, 3. b. (§. 291. I, 1.). Matth. §. 580. g. De adverbio autem cum *εἶναι* vel *γίγνεσθαι* coniuncto v. adnn. ad Oecon. VI, 13. et IV, 21., ubi est *ἐθαύμαζεν — ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, δι' ἴσου δὲ τὰ πεφυτευμένα*, i. e. *ὡς δὲ δι' ἴσου τὰ πεφυτευμένα εἴη*.

§. 2. *τὸ μὲν — αὕτη μὲν*

διδάσκειν, ἃ ἐστι βέλτιστα, καὶ τὸν κάλλιστα ταῦτα ἐξερ-
γαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲν ἡ ἐπιμέλεια διὰ
χαρίτων γίγνεται, τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν
τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, ταῦτα δὲ
ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι. ἐγὼ οὖν φημι 3
ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν τὸν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προς-
τακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι δι'
αὑτοῦ ποιητέον. ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει, μαρτυρεῖ τὰ
γιγνόμενα. καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς ἡμῖν βουλώμεθα ἀγω- 4
νίζεσθαι, ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ
αὐτοὺς προςτέτακται χορηγοῖς, καὶ ἄλλοις διδάσκειν καὶ
ἀνάγκην προςτιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. οὐκοῦν
εὐθὺς ἐν τούτοις τὸ μὲν ἐπίχαρι διὰ τοῦ ἄρχοντος ἐγέ-
νετο, τὰ δ' ἀντίτυπα δι' ἄλλων. τί οὖν κωλύει καὶ 5

§. 2. Stob. Zeun. *διδάσκειν τε ἅ.* — *ἐξεργαζόμενον* pro *ἐργαζόμενον* dedit Zeun. ex Stob.; idem est in marg. Steph. et (ut videtur) in A. B.; eodem ducit quod habet Vill. *ἐξαρχόμενον.* — *ἡ* post *μὲν*, quod habet etiam L. et Vill., addidit Zeun. ex Stobaeo. — Cod. Stob. *τῶν ἐνδεῶς τι ποιούντων.* — Wels. *ταῦτα δή.*

§. 3. Articulum ante *ἀνάγκης* a Stephano desideratum primus addidit Schneid. — Ald. *κολάζει.* — Edd. vett. *δι' αὐτοῦ.*

§. 4. Stob. *βουλώμεθα ἡμῖν.* — Stob. Zeun. *τὰ μὲν ἐπιχάριτα.*

— *τὸ δὲ — ταῦτα δὲ*] Particulae *μέν* et *δέ* apud demonstrativa h. l. eadem ratione iterantur, qua alibi, antecedentibus relativis pronominibus; e. c. Oecon. IV, 8. *οὓς μὲν — τούτοις μὲν — οἷς δὲ — τούτους δέ.* Plura exempla vide apud Matth. §. 622, 5. Rost. §. 134. adn. 3. extr. Eiusd. gr. in us. schol. §. 172, 2. adn. 1. Kühner. §. 733, 5. (§. 322. adn. 1.). De illatis *αὕτη — ἡ ἐπιμέλεια* et deinde *ταῦτα* cf. adn. I, 17.

§. 4. *ἡμῖν*] V. adnn. ad Ages. I, 28., supra VIII, 2.

ἄρχων] qui dicitur *ἐπώνυμος*. Eius enim erat certaminibus musicis praeesse et praemia proponere. — *χορηγία* erat una e publicis illis muneribus, quae dicuntur *λειτουργίαι ἐγκύκλιοι.* *χορηγὸς* omnem apparatum scenicum curabat, qui fabulae docendae necessarius erat. V. adn. ad Oecon. II, 6. — *ἄλλοι*, qui mox commemorantur, sunt *χοροδιδάσκαλοι*, qui choros docebant.

οὐκοῦν εὐθὺς] igitur statim. De significatione adverbii *εὐθύς* v. adn. ad I, 35.

ἐπίχαρι] De hoc adiectivo v. adn. ad Oecon. VII, 37.

ἐγένετο] ut saepe vidimus: saepissime enim Graeci tempus praeteritum usurpant de re non mutata, quam vidisse quondam meminerunt. Vide Krüger. Anab. I, 4, 9: *Κῦρος ἐξελαύνει — ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν ὄντα — πλήρη — ἰχθύων — οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων.*

τἆλλα τὰ πολιτικὰ οὕτως περαίνεσθαι; διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κατὰ φυλάς, αἱ δὲ κατὰ μόρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους, καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ
6 μέρει ἐφεστήκασιν. οὐκοῦν εἴ τις καὶ τούτοις, ὥςπερ τοῖς χοροῖς, ἆθλα προτιθείη καὶ εὐοπλίας καὶ εὐταξίας καὶ ἱππικῆς καὶ ἀλκῆς τῆς ἐν πολέμῳ καὶ δικαιοσύνης τῆς ἐν τοῖς συμβολαίοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονει-
7 κίαν εὐτόνως ἀσκεῖσθαι. καὶ ναὶ μὰ Δία ὁρμῷντό γ' ἂν θᾶττον, ὅποι δέοι, τιμῆς ὀρεγόμενοι, καὶ χρήματα θᾶσσον εἰςφέροιεν, ὁπότε τούτου καιρὸς εἴη, καί, τὸ πάν-

§. 5. A. B. L. edd. vett. *κωλυτικά*. — *οὕτως* pro *οὕτω* dant A. B. L. Frotsch. Saupp. — *μόρας* pro vulg. *μοίρας*, suadente Schneidero, scripserunt cum A. et Reuchl. Frotsch. seqq. edd.

§. 6. Vill. *ἐπὶ χοροῖς*. — Articulum ante *συμβολαίοις* addidi cum L. B. Frotsch. Saupp.; Stob. *εὐταξίας καὶ εὐοπλίας ἱππικῆς καὶ ἀλκῆς ἐν πολέμῳ καὶ δικαιοσύνης ἐν τοῖς συμβόλοις* (marg. *συμβολαίοις*) — *φιλονεικίας*. — A. et Saupp. *ἐντόνως*.

§. 7. Stob. *νὴ Δία*. — C. et vulg. *ὁρμῷντο ἂν*; A. B. E. D. Bas. II. *ὁρμῷντό γε* (om. *ἂν*); *ὁρμῷντό γ' ἂν* L. Stob. Iunt. Schneid. sqq. edd. — Stob. Vill. *ὅπου δέοι*; v. adn. ad III, 2.

§. 5. *τἆλλα τὰ πολιτικά*] *τἆλλα* est instar substantivi. Oecon. XIX, 16. *περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων*. Matth. §. 279. adn. 3.

οὕτως] V. adn. ad I, 3. Quod ad sententiam attinet, vides Simonidem, iis, quibus invidiam sibi tyrannus colligat, plane missis, iam ad ea transire, quibus gratiam et lucrum sibi conciliet.

κατὰ φυλάς] In decem phylas descripta erat Attica, in sex moras Lacedaemon, in lochos, ut apparet ex Hellen. VI, 4, 13. VII, 2, 4., Thebanorum et Argivorum civitates.

§. 6. *εὐτόνως*] De discrimine adverbiorum *εὐτόνως* et *ἐντόνως* idem statuendum est, quod dixi de *εὔδοξος* et *ἔνδοξος* ad Oecon. VI, 10. Num, quanta sit virium contentio, h. l. quaeratur, an qualis sit, discerni vix potuerit.

ἀσκεῖσθαι] Si abesset *εἰκός*, scribendum fuisset *ἀσκοῖτο ἄν*. Nam eadem fere vis, quam habet optativus cum *ἄν*, inest in vocabulo *εἰκός*, unde pendeat infinitivus. V. Ages. I, 27: *ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιεν —, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;* Nec tamen necessario abesse *ἄν* intelligitur e Comment. III, 4, 5: *καὶ δαπανᾶν δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἂν ἐθέλειν εἰς τὴν ξὺν ὅλῃ τῇ πόλει τῶν πολεμικῶν νίκην ἢ εἰς τὴν ξὺν τῇ φυλῇ τῶν χορικῶν.*

§. 7. *θᾶσσον εἰςφέροιεν*] *ἂν* particula ex antecedentibus facile repetitur. V. adn. ad V, 3. VII, 12. De propinquitate diversarum formarum *θᾶττον* et *θᾶσσον* v. adn. ad VI, 2.

τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, — πράσσεσθαι] De hac parenthesi, quae iudicium continet de sententia subsequente, v. adn. ad Oecon. XI, 3: *καί, τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶναι ἔγκλημα, πένης καλοῦμαι.* Adde Matth. §. 432, 5. Kühner. §. 500. adn. 2. — *γὲ*

των γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράσσεσθαι, ἡ γεωργία αὐτὴ ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη κατ' ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐῤῥωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο. καὶ γὰρ αἱ πρόσοδοι αὔξοιντ' ἄν, καὶ ἡ σωφρο- 8
σύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ. καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. εἰ δὲ 9
καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι εἰ δὲ

— Stob. θᾶσσον ἂν εἰςφέροιντο, unde Schneid. Frotsch. Dind. Hanov. adsciverunt ἄν, quod omisi cum Sauppio; vulg. Dind. Hanov. bis θᾶσσον; priore loco θᾶττον dederunt A. B. L. Saupp. — Schneid. Frotsch. Dind. Hanov. scripserunt πάντων μέν; retinui cum Sauppio vulg. πάντων γε. — Ald. Bas. II. ἡ γεωργία αὕτη; Steph. malebat ἡ γεωργία καὶ αὐτή. — L. ἥτις ἆθλα. — Stob. τοῖς μάλιστα τήν. — Vill. προτρεπομένοις πολλά.

§. 8. Stob. αὔξαιντ' ἄν. — B. om. σὺν τῇ. — Edd. vett., excepta Reuchlini, συμπαρομαρτεῖ.

§. 9. B. ἐγείροι.

particula non mutanda est; extollit enim vim vocabuli πάντων, v. adn. ad Oecon. IV, 8.; neque sequens δέ postulat μέν. Sauppius commode arcessivit Hipparch. IX, 5: παρὰ πλουσίων γε, ἀδυνάτων δὲ τοῖς σώμασιν, ubi tamen idem vir cl. olim scribere maluit πλουσίων μέν. — διὰ φιλονεικίας est i. q. φιλονείκως. V. §. 1.

εἰς τοῦτο] Haec verba pertinent ad τρεπομένοις, et τοῖς iungendum est cum τῶν πολιτῶν. — Plutarch. in Apophth. p. 89. de Gelone, Hieronis fratre, haec narrat: ἐξῆγε δὲ πολλάκις τοὺς Συρακοσίους ὡς ἐπὶ στρατείαν καὶ τὴν φυτείαν, ὅπως ἥ τε χώρα βελτίων γένηται γεωργουμένη καὶ μὴ χείρους αὐτοὶ σχολάζοντες, quem locum huc refert Schneiderus.

§. 8. συμπαρομαρτοῖ] Idem verbum est Symp. IV, 17. et Cyrop. VII, 5, 84. Supra VIII, 5. erat συμπαρέπεσθαι. Cf. quae dixi de verbo συμπαρατρέφειν ad Oecon. V, 5. Matth. §. 403. De particula ἄν intelligenda v. adn. ad V, 3. De optativi forma v. adn. ad IV, 10.

§. 9. εἰ] De re nequaquam incerta sermo est. V. adn. ad II, 7. — Sequens τι est aliquantum.

τιμώμενος ἂν — ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι] Particula ἄν collocari solet post id verbum, quo vis sententiae maxime nititur (Rost. §. 120. adn. 5.); ubi igitur altera accedit notio, quae singulare quoddam pondus habet, saepe alterum ἄν additur. Oecon. II, 13: ἐγὼ δή, εἰ ἐπιχειρήσαιμι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ μανθάνειν οἰκονομεῖν, ἴσως ἂν καταλυμηναίμην ἄν σου τὸν οἶκον. XVII, 13: τῷ οὖν κατιλυθέντι τί ἂν ποιοῦντες δοκοῦσιν ἄν σοι ἐπικουρῆσαι; Rost. §. 120. adn. 4. Aliter se res habet, ubi, interpositis multis verbis, particula iteratur, velut Oecon. II, 15. Rost. gr. in us. schol. §. 181, 10. adn. 5.

τοῦτο] pertinet ad ἐμπορία,

φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδ' αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀρ-
10 γοῖτο. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντα ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ὁ ἀγαθόν τι εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ σκοπεῖν τι ἀγαθόν. καὶ ὅταν γε πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαί τε μᾶλλον καὶ
11 ἐπιτελεῖσθαι. εἰ δὲ φοβῇ, ὦ Ἱέρων, μὴ ἐν πολλοῖς ἄθλων προτεθειμένων πολλαὶ δαπάναι γίγνωνται, ἐννόησον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα ἢ ὅσα ἄνθρωποι ἄθλων ὠνοῦνται. ὁρᾷς ἐν ἱππικοῖς καὶ γυμνικοῖς καὶ χορηγικοῖς ἀγῶσιν ὡς μικρὰ ἆθλα μεγάλας δαπάνας καὶ πολλοὺς πόνους καὶ πολλὰς ἐπιμελείας ἐξάγεται ἀνθρώπων;

§. 10. κατὰ πάντα dederunt Vict. Frotsch. Dind. Saupp. pro vulg. κατὰ πάντων. — Vill. ἄτιμος pro ἀτίμητος. — Vulg. τοῦ σκοπεῖν; Stob. Wels. Bach. τὸ σκοπεῖσθαι; τὸ σκοπεῖν C. Reuchl. Bud. Schneid. sqq. edd. — Edd. vett. μέλλῃ. — Stob. om. γε post ὅταν, et τε ante μᾶλλον. — L. A. B. edd. vett. ἐπιμελεῖσθαι pro ἐπιτελεῖσθαι; hoc vertit Aretin. et ex Stobaeo adscivit Steph. II.

§. 11. Schneid. om. καὶ γυμνικοῖς. — A. B. γίνωνται.

vel intelligas potius τὸ ἐμπορεύεσθαι. V. adn. ad Oecon. II, 23., ubi ταῦτα spectat ad antecedens ἐπιθυμίας. Rost. §. 100. adn. 7.

πρόσοδόν τινα ἄλυπον] vectigal quod non coniunctum sit cum civium molestia.

τιμήσεται] passive dictum. Matth. §. 184. adn. 1. Rost. §. 114. adn. 1. Eiusd. gr. in us. schol. §. 150. adn. 10.

ἀργοῖτο] negligatur. Cyrop. II, 3, 3: οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων.

§. 10. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν] Hanc formulam explicant Matth. §. 545. Rost. §. 122, 9. 3). Eiusd. gr. in us. schol. §. 185, 5. addit. 2. Kühner. §. 581. a. (§. 284, 10). a).) V. Oecon. XII, 19.

ἔργον ποιεῖσθαι] ἔργον ποιεῖσθαι et ἔργον ἔχειν est enixe agere. Quare infinitivus sequitur plerumque sine articulo, ut Comment. II, 10, 6: ἔργον εἶχε σκοπεῖν. Cyrop. VIII, 4, 6. Ages. XI, 12. Cf. Plat. Phaedr. p. 232. A. ibique Stallbaumium. Articulum τὸ infinitivo addere licet, quia ἔργον ποιεῖσθαι unam eámque transitivam efficit notionem. Genitivus vero articuli, quem praebet vulgata scriptura, qua defendatur, nulla est ratio.

περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ] V. adn. ad II, 5.

§. 11. λυσιτελέστερα] quae facilius compararentur, i. e. viliora.

ὡς μικρὰ ἆθλα] Dicit coronas illas pineas aut oleaginas, quae Graecis non tam praemia, quam indicia virtutis erant.

CAPUT X.

ARGUMENTUM.

Interroganti Hieroni, num fieri etiam possit, ut mercenariorum militum invidia vitetur, respondet Simonides opus quidem ei esse custodia contra hominum superbiam ac violentiam, sed maxime eosdem custodes civibus quoque prodesse posse. Esse enim in unaquaque civitate servos aliosque maleficos homines, contra quos privati non minus defendi velint quam tyrannus: praeterea praesidio egere agricolas in agris et pecora. Deinde vero maximo usui esse hastatos milites in bello: idoneos enim esse ad arcendas hostium incursiones, ad suscipiendas adversus hostes expeditiones, ad amicorum res tutandas et hostium opes frangendas. Quum igitur intellexerint cives ad suam quoque salutem ali mercenarios milites, fore, ut libentissime solvant stipendia.

Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Σιμωνίδη, 1
καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν· περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις
τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς; ἢ λέγεις, ὡς
φιλίαν κτησάμενος ἄρχων οὐδὲν ἔτι δεήσεται δορυφό-
ρων; Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσεται 2

Cap. X. §. 1. Bud. corrigit *μισεῖσθαι δεῖ αὐτούς*.

Cap. X. §. 1. *ὡς μὴ μισεῖσθαι*] Alio loco Coppelloni, qui, mutato *μισεῖσθαι* in *μισεῖται*, *ὡς* pro *ὅτι* accipit, assensus sum ita, ut retinerem infinitivum, cum quo coniungitur tale *ὡς* etiam Hellen. VI, 5, 42., item *ὅπως* Oecon. VII, 29. Sed iam dubito, num Hiero ex Simonide quaerere possit: habesne quid dicere, nos non esse invisos propter mercenarios? quum iam nunc Hieronem fugere non potuerit, eam rationem, qua adhuc illis custodibus usus sit, prorsus improbari a Simonide. Apparet poetam, qui modo viam monstravit, qua unum malum a tyrannide removeretur, nunc provocari ab Hierone, ut doceat, quomodo alterum malum, quod imperio inhaereat, in commodum convertatur. Verte igitur: Num proferre quid poteris (quod efficiat), ut invisi non simus ob mercenarios milites? Ad infinitivum intellige *ἡμᾶς*, sive *τινά*. De *ὡς*, quod consilium aut effectum indicat, cum infinitivo coniuncto v. adnn. ad Oecon. XII, 19. et ad Ages. II, 7: *ὥπλισέ τε οὕτως, ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικᾶ φαίνεσθαι.*

μὲν οὖν. οἶδα γάρ, ὅτι, ὥςπερ ἐν ἵπποις, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρώποις τισὶν ἐγγίγνεται, ὅσῳ ἂν ἔκπλεα τὰ δέοντα
3 ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστοτέροις εἶναι. τοὺς μὲν οὖν τοιούτους μᾶλλον ἂν σωφρονίζοι ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος. τοῖς δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἀπ' οὐδενὸς ἄν μοι δοκεῖς τοσαῦτα ὠφελήματα παρασχεῖν, ὅσα ἀπὸ τῶν
4 μισθοφόρων. τρέφεις μὲν γὰρ δήπου καὶ σὺ αὐτοὺς σαυτῷ φύλακας· ἤδη δὲ πολλοὶ καὶ δεσπόται βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. εἰ οὖν ἓν πρῶτον τοῦτ' εἴη τῶν προςτεταγμένων τοῖς μισθοφόροις, ὡς πάντων ὄντας δορυφόρους τῶν πολιτῶν βοηθεῖν πᾶσιν, ἄν τι τοιοῦτον αἰσθάνωνται· γίγνονται δέ που, ὡς πάντες ἐπιστάμεθα,

§. 2. A. B. Frotsch. Saupp. οὕτως καί. — ἔκπλεα pro ἔκπλεω ex A. B. L. Reuchl. dederunt Frotsch. et seqq. edd.

§. 3. Weisk. malebat οὐδενὸς αὖ μοι.

§. 4. Vill. βοηθεῖν ἅπασιν. — B. γίνοντε δέ που. — Weisk. et Schneid. post verbum αἰσθάνωνται lacunae signum apposuerunt. — Vill. καὶ τί ἂν εἰδεῖεν.

§. 2. *μὲν οὖν*] In responsionibus est immo vero, quin immo. V. adn. Oecon. VII, 37.

ἐγγίγνεται] Haec brevius dici poterant sic: *ὅτι, ὥςπερ ἵπποι, οὕτω καὶ ἄνθρωποί τινες, ὅσῳ —, τοσούτῳ ὑβριστότεροί εἰσιν.* Pertinet hoc genus dicendi ad usum illum, quo verbum simplex *γίγνεσθαι πλεοναστικῶς* usurpatur, e. c. Cyrop. II, 4, 18: *γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἰέναι καλά.*

ἔκπλεα] De forma *ἔκπλεα* v. Buttm. §. 61. adn. Kühner. §. 314. adn. 4. (§. 78. adn. 5.). Cyrop. VI, 2, 7. 8. *περίπλεα.* VI, 2, 33.

ὅσῳ — τοσούτῳ] Haec correlativa significant effectum plane respondere causae efficienti, plerumque ita, ut utrique membro addatur comparativus. Haud raro tamen ea enuntiatio, quae causam continet, ita comparata est, ut respuat comparativum. Plat. Euthyphr. p. 11. D: *κινδυνεύω ἄρα, ὦ ἑταῖρε, ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς δεινότερος γεγονέναι τὴν τέχνην τοσούτῳ, ὅσῳ ὁ μὲν τὰ αὑτοῦ μόνα ἐποίει οὐ μένοντα, ἐγὼ δὲ πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ, ὡς ἔοικε, καὶ τὰ ἀλλότρια.* Soph. Trach. v. 312 sq.: *ἐπεί νιν τῶνδε πλεῖστον ᾤκτισα βλέπουσ', ὅσῳ περ καὶ φρονεῖν οἶδεν μόνη.* Oed. Col. v. 742 sqq. Xen. Comment. I, 3, 13: *Οὐκ οἶσθ', ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον — ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόσωθεν τοιοῦτον.* Ab his locis discernendum esse hunc, de quo nunc agimus, locum sine iusta causa dicit Kühnerus ad Comment. l. d. Nihil enim obstat, quin vertamus: *dafs sie um so übermüthiger sind, als sie das, was sie brauchen, vollauf haben.* Enuntiatio relativa nihil significat, ut manifestum est, nisi causam, qua quis fiat superbior: igitur *μᾶλλον* ad *ἔκπλεα* repetere non opus est. Neque Latini ab hoc dicendi genere abhorrent. Tacit. Annal. I, 68: Quanto inopina, tanto maiora

κακοῦργοι ἐν πόλεσιν· εἰ οὖν καὶ τούτους φυλάττειν
εἶεν τεταγμένοι, καὶ τοῦτ' ἂν εἰδεῖεν ὑπ' αὐτῶν ὠφελού-
μενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐργάταις 5
καὶ κτήνεσιν οὗτοι ἂν εἰκότως καὶ θάρσος καὶ ἀσφά-
λειαν δύναιντο μάλιστα παρέχειν, ὁμοίως μὲν τοῖς σοῖς
ἰδίοις, ὁμοίως δὲ τοῖς ἀνὰ τὴν χώραν. ἱκανοί γε μὴν
εἰσι καὶ σχολὴν παρέχειν τοῖς πολίταις τῶν ἰδίων ἐπιμε-
λεῖσθαι, τὰ ἐπίκαιρα φυλάσσοντες. πρὸς δὲ τούτοις καὶ 6
πολεμίων ἐφόδους κρυφαίας καὶ ἐξαπιναίας τίνες ἑτοι-
μότεροι ἢ προαισθέσθαι ἢ κωλῦσαι τῶν ἀεὶ ἐν ὅπλοις τε
ὄντων καὶ συντεταγμένων; ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ στρα-
τείᾳ τί ἐστιν ὠφελιμώτερον πολίταις μισθοφόρων; τού-

§. 5. L. A. B. edd. vett. τῶν ἰδιωτῶν; Brod. καὶ τῶν σῶν ἰδίων; τῶν ἰδίων cum Reuchlino dederunt Steph. et seqq. edd. — Brod. ἐπικαίρια.

§. 6. Ante Leunclavium scribebatur ἐν τῇ στρατιᾷ; L. B. ἐν στρατιᾷ, quod unice probavit Schneid.

offenduntur. III, 46: Quanto pecunia dites, tanto magis imbelles. Caes. B. C. I, 52: quo minor erat frumenti copia, pecus imperabat. Matth. §. 455. adn. 7. Ruddim. Inst. L. L. II. p. 309.

ὑβριστοτέροις] Dativus, quod antecedit ἀνθρώποις τισίν. Buttm. §. 142, 2. 2). Matth. §. 536. Rost. §. 127. Eiusd. gr. in us. schol. §. 184, 9. a). Kühner. §. 645, 3. (§. 307, 2.).

§. 3. ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος] Cyrop. III, 3, 53. τῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβῳ. Ibid. I, 1, 5. Anab. I, 2, 37. Cf. Anab. I, 2, 18. τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον.

§. 4. δεσπόται] non tyranni, sed quilibet cives, qui servos habent.

εἰ οὖν ἓν] i. e. εἰ οὖν πρῶτον τοῦτ' εἴη ἓν τῶν προςτ.

ὄντας δορυφόρους] De accusativo v. adn. ad II, 8.

τοιοῦτον] i. e. insidias strui dominis a servis. — Iam post verbum αἰσθάνωνται apodosis sequi debebat. Sed in mentem venit Simonidi non servos tantum, sed alios etiam maleficos homines esse in civitatibus, a quibus pericula impendeant civibus. Interposita igitur sententia γίγνονται δέ που — κακοῦργοι ἐν πόλεσιν, iam alteram addit protasin εἰ οὖν — τεταγμένοι, et tum demum apodosin adiungit duplici protasi accommodatam. Etiam supra III, 12. inter civium hostes primo loco οἱ δοῦλοι, altero οἱ κακοῦργοι enumerantur. Unde suspicor scribendum esse h. l. καὶ κακοῦργοι ἐν πόλεσιν.

εἰδεῖεν — ὠφελούμενοι] V. adn. ad II, 9.

§. 5. ἀνὰ τὴν χώραν] hic illic in terra versantibus, i. e. qui sunt aliis terrae incolis.

τὰ ἐπίκαιρα] loca opportuna. Eadem significatione est τὰ ἐπίκαιρα Oecon. XX, 9.

§. 6. ἑτοιμότεροι] magis parati, quia semper sunt armati et collecti.

τους γὰρ προπονεῖν καὶ προκινδυνεύειν καὶ προφυλάτ-
7 τειν εἰκὸς ἑτοιμοτάτους εἶναι. τὰς δ' ἀγχιτέρμονας πόλεις οὐκ ἀνάγκη διὰ τοὺς ἀεὶ ἐν ὅπλοις ὄντας καὶ εἰρήνης μάλιστα ἐπιθυμεῖν; οἱ γὰρ συντεταγμένοι καὶ σώζειν τὰ τῶν φίλων μάλιστα καὶ σφάλλειν τὰ τῶν πολεμίων
8 δύναιντ' ἄν. ὅταν γε μὴν γνῶσιν οἱ πολῖται, ὅτι οὗτοι κακὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, τοὺς δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσι, βοηθοῦσι δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, προνοοῦσι δὲ καὶ προκινδυνεύουσι τῶν πολιτῶν, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ δαπανᾶν εἰς τούτους ἥδιστα; τρέφουσι γοῦν καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ μείοσι τούτων φύλακας.

§. 7. A. om. *τὰς δ'*; L. B. edd. vett. Steph. I. Bach. om. *δ'*; Brod. scripsit *τὰς δ' — πῶς οὐκ ἀνάγκη.* — Bas. II. *διὰ τὸ ἀεὶ.* — Marg. Steph. *ἐνόπλους.* — Edd. vett. excepta Bas. II. om. *τὰ* ante *τῶν.*

§. 8. B. *ἐπὶ μείοσιν.*

§. 8. *εἰς τούτους*] I. e. ad stipendia iis solvenda.
ἐπὶ μείοσι τούτων] Cum minore commodo quam id est, quod praebent milites mercenarii.

CAPUT XI.

ARGUMENTUM.

Demonstrat Simonides multo magis in suum commodum agere tyrannum, si suas res ad publicum usum potius convertat, quam si solum in suum. Neque ipsum vincere in certaminibus publicis ei tantum honoris ferre, quantum redundet ad ipsum, quum effecerit, ut plurimi eius cives victores inde redeant. Tyrannum omnium maxime decere, aliarum civitatum rectores civium prosperitate superare. Quod si assecutus fuerit, fore, ut ab omnibus et civibus et exteris ametur, et amplam gloriam sibi comparet, suique desiderio omnes afficiat, et ut ipsi obtemperare ipsumque omni ratione defendere atque adiuvare nemo non paratus sit. Denique adhortatur Hieronem, ut ratione proposita civium saluti summa cura et studio serviat, itaque maximam ipsum felicitatem consecuturum esse asseverat.

Χρὴ δέ, ὦ Ἱέρων, οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων 1
ὀκνεῖν δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. καὶ γάρ ἔμοιγε
δοκεῖ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀναλούμενα μᾶλλον εἰς τὸ δέον
τελεῖσθαι ἢ τὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀνδρὶ τυράννῳ. καθ᾽ ἓν δ᾽ 2
ἕκαστον σκοπῶμεν. οἰκίαν πρῶτον ὑπερβαλλούσῃ δα-
πάνῃ κεκαλλωπισμένην μᾶλλον ἡγῇ κόσμον ἄν σοι πα-
ρέχειν ἢ πᾶσαν τὴν πόλιν τείχεσί τε καὶ ναοῖς καὶ παρα-
στάσι καὶ ἀγοραῖς καὶ λιμέσι κατεσκευασμένην; ὅπλοις 3
δὲ πότερον τοῖς ἐκπαγλοτάτοις αὐτὸς κατακεκοσμημένος
δεινότερος ἂν φαίνοιο τοῖς πολεμίοις ἢ τῆς πόλεως ὅλης
εὐόπλου σοι οὔσης; προσόδους δὲ ποτέρως ἂν δοκεῖς 4
πλείονας γίγνεσθαι, εἰ τὰ σὰ ἰδίᾳ μόνον ἐνεργὰ ἔχοις, ἢ
εἰ τὰ πάντων τῶν πολιτῶν μεμηχανημένος εἴης ἐνεργὰ
εἶναι; τὸ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον 5
νομιζόμενον εἶναι ἐπιτήδευμα ἁρματοτροφίαν, ποτέρως

Cap. XI. §. 2. Cum L. A. B. Reuchl. Bas. II. dedi πρῶτον pro πότερον. — Schneid. cum Ernesto maluit παστάσι pro παραστάσι; Pollux VII, 27. verbis παστάδας (nam hoc, non παραστάδας dant libri veteres) δὲ ὁ Ξενοφῶν, ἃς οἱ νῦν ἐξέδρας, Comm. III, 8, 9. innuere videtur, non hunc locum. — B. λιμέσιν.
§. 4. δοκεῖς restituit Schneid. ex L. pro δοκῇς; illud est etiam in B. — Quod Steph. malebat ἴδια est in L. — Edd. vett. ἔχεις. — B. μόνον ἔργα, et om. articulum ante πολιτῶν. — B. εἴης ἔργα.

Cap. XI. §. 1. καὶ γάρ ἔμοιγε] etenim mihi quidem.
ἀνδρὶ τυράννῳ] iunge cum verbis: εἰς τὸ δέον τελεῖσθαι.
§. 2. καθ᾽ ἓν δ᾽ ἕκαστον] omnia singulatim. V. adn. Ages. VII, 1: Ὥς γε μὴν φιλόπολις ἦν, καθ᾽ ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.
οἰκίαν πρῶτον] πότερον, ubi sequitur ἤ, saepe omittitur. Cyrop. III, 1, 12. Heindorf. Plat. Gorg. p. 489. D. Kühner. §. 836. adn. 1. (§. 344, 5. f.).
παραστάσι] παραστάδες proprie sunt postes. Herod. I, 179. Pollux I, 20: τὰ ἑκατέρωθεν ξύλα κατὰ πλευρὰν τῶν θυρῶν, ἃ καὶ παραστάδας φασίν. Eust. ad Iliad. p. 402, 23: μέρος θυρῶν ἐν Ὀδυσσείᾳ οἱ σταθμοί, οὓς παραστάδας ὁ τραγικός φησιν. Sed Eur. Phoen. v. 418., quem locum respicit Eustathius, schol. παραστάδας interpretatur τὰ προπύλαια. Cratin. apud Pollucem X, 25. iungit παραστάδας et πρόθυρα ποικίλα. Apollon. Lex. p. 57. αἴθουσα per παραστάδα explicatur. Pro προδόμῳ dictum est in Eurip. Phoen. 418: Ἀδράστου δ᾽ ἦλθον εἰς παραστάδας. Unde non dubium est, quin mutatione non opus sit. παραστάδες sunt columnae inter se iunctae, quae efficiunt propylaea vel porticus templis aliisve aedificiis adiunctas. De utraque voce: παστάδες et παραστάδες, Frotscherus legendam iure commendat Heynii disputationem ad Homer. Tom. V. p. 634 sqq. Cf. Valcken. ad Eurip. Phoen. 418.

ἂν δοκεῖς μᾶλλον κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ἅρματα τρέφοις τε καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύρεις, ἢ εἰ ἐκ τῆς σῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν ἱπποτρόφοι εἶεν, πλεῖστοι δ' ἀγωνίζοιντο; νικᾶν δὲ πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ, ἢ πόλεως, ἧς προστατεύεις,
6 εὐδαιμονίᾳ; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ προςήκειν φημὶ ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. νικῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν θαυμάζοιο, ἀλλὰ φθονοῖο, ὡς ἀπὸ πολλῶν οἴκων τὰς δαπάνας ποιούμενος, νικώμενος δ' ἂν πάντων μά-
7 λιστα καταγελῷο. ἀλλ' ἐγώ σοί φημι, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὧν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν, ἧς προστατεύεις, παρέχῃς, εὖ ἴσθι νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν
8 ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἂν εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις· ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν
9 ἂν τὴν σὴν ἀρετήν. περίβλεπτος δὲ ὢν οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν

§. 5. μᾶλλον pro μάλιστα ex A. B. L. Vict. Vill. Reuchl. marg. Steph. dederunt Frotsch. Dind. Saupp. — δοκεῖς ex L. restituit Schneid. pro δοκῇς; illud habet etiam A. — A. om. εἰ post ἤ. — σῆς cum L. Vict. Vill. Reuchl. inseruerunt Frotsch. et seqq. edd. — Marg. Steph. ποτέρα.

§. 7. παρέχῃς L. A. B. Reuchl. Schneid. seqq. edd. pro vulg. παρέχοις. — εὖ ἴσθι νικῶν ex coniectura Canteri (Nov. Lect. I, 13.) pro vulg. εὖ ἔσῃ νικῶν reposuerunt Bach. Schneid. et seqq. edd. — Schneid. malebat τῶν ἐν ἀνθρώποις.

§. 5. εἰ αὐτὸς] De victoriis Hieronis a Pindaro celebratis disputavimus in Praef. p. IV.

§. 6. ἐγὼ μὲν] V. adn. I, 7.

ἂν θαυμάζοιο] Particulam referas simul ad φθονοῖο. V. adn. V, 3.

§. 7. ὧν] refer ad πόλεων. Inter quas civitates quum non ea numerata sit, cui Hiero praeest, superlativus εὐδαιμονεστάτην pro comparativo dici videtur. Vide de hoc usu Herm. ad Viger. p. 718 sq. Matth. §. 464. Kühner. §. 589. A. 3. Cf. Caesar. Bell. Gall. I, 3: non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Helvetii possent, *bei weitem mehr, als ganz Gallien.*

εὖ ἴσθι νικῶν] V. adn. II, 9. Ceterum mihi non persuasum habeo omnium librorum lectionem εὖ ἔσῃ νικῶν esse damnandam. ἔσῃ νικῶν de diuturniore statu intelligendum est, et εὖ pertinet ad νικῶν. De participio cum verbo εἶναι iuncto v. Matth. §. 559. Rost. §. 116, 12. Kühner. §. 416, 4. De aliis temporibus nulla est dubitatio. V. Oecon. VII, 21. Futurum habes Anab. VII, 6, 36: ἴστε, ὅτι ἄνδρα κατακτανόντες ἔσεσθε, i. e. *ihr werdet Mörder sein*; nostro loco: *du wirst Sieger sein.*

μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἄν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης· καὶ ἐξείη μὲν ἄν σοι ἕνεκεν ἀσφαλείας, 10
εἴ που βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. ἀεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύναι, εἴ τίς τι σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρὼν σύμμαχος ἂν εἴη σοι, 11
ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥςτε οὐ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι, φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις, μή τι πάθῃς· ἑκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἂν καὶ 12
ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῷο ἄν, εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον, ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὁρῴης ἄν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ, ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας

§. 8. Vill. πάντες οἱ ἄνθρωποι.

§. 9. οὐχ ὑπὸ pro οὐχὶ ὑπὸ dedit cum L. A. B. Saupp.; sed B. ἀπὸ.

§. 10. Suadente Weiskio, Schneid. scripsit ποι pro που, eique obsecuti sunt Dind. et Hanov. — L. θεωρήσων τὶ supra scriptum habet. Bornem. Symp. p. 152. cum Reuchlino praefert ἄν σοι εἴη.

§. 12. L. μόνον συμμάχους. — Prius ἰδίων, quod vulgo erat post τῶν σῶν, seclusit Schneid., omiserunt Frotsch. et sqq. edd.

ἐν ἀνθρώποις] i. e. quod nos dicimus: *in der Welt.* Ages. VIII, 6. Comment. II, 3, 14. 6, 39. III, 6, 2. Cyrop. II, 2, 17. Infra §. 15. Articulo τῶν non opus esse res ipsa docet. V. Plat. Lys. p. 211. E: Καὶ βουλοίμην ἄν μοι φίλον ἀγαθὸν γενέσθαι μᾶλλον ἢ τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρτυγα ἢ ἀλεκτρυόνα, quem locum arcessivit Frotscherus.

§. 10. ἕνεκεν ἀσφαλείας] per securitatem, i. e. quod attinet ad securitatam. Sic nostrates: *meinetwegen.* Cyrop. III, 2, 30: ἐξέσται ἡμῖν ἐκείνου ἕνεκα.

εἴ που] V. adn. III, 2. που referre licet etiam ad θεωρήσοντι. De participii dativo cf. adn. II, 8.

τῶν βουλομένων] Omissum est μέν, id quod fieri solet ubi sequitur non simplex δέ, sed δὲ καί. Comment. I, 1, 1. II, 6, 22. 23. II, 8, 5. Anab. III, 1, 23. Hellen. V, 1, 28. Ages. I, 25.

εἴ τίς τι] si quis quid, i. e. quodcunque quis. V. adn. VI, 2.

ὑπηρετεῖν] scil. σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθόν τι.

§. 11. ἐρῷο] Repetas ἄν; item mox ad παρέχοις. V. adn. V, 3.

§. 12. καὶ προθύμους] eosque paratissimos.

εὐμενεῖ] quippe qui sit

13 δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους. θησαυ-
ροὺς γε μὴν ἔχοις ἂν πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις
πλούτους. ἀλλὰ θαῤῥῶν, ὦ Ἱέρων, πλούτιζε μὲν τοὺς
φίλους· σαυτὸν γὰρ πλουτιεῖς· αὖξε δὲ τὴν πόλιν· σαυτῷ
γὰρ δύναμιν περιάψεις· κτῶ δὲ αὐτῇ συμμάχους· . . .
14 νόμιζε δὲ τὴν μὲν πατρίδα οἶκον, τοὺς δὲ πολίτας ἑταί-
ρους, τοὺς δὲ φίλους τέκνα σεαυτοῦ, τοὺς δὲ παῖδας
ὅτιπερ τὴν σὴν ψυχήν, καὶ τούτους πάντας πειρῶ νικᾶν
15 εὖ ποιῶν. ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρατῇς εὖ ποιῶν, οὐ μή
σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. κἂν ταῦτα πάντα ποι-
ῇς, εὖ ἴσθι πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακα-
ριώτατον κτῆμα κεκτήσῃ· εὐδαιμονῶν γὰρ οὐ φθονηθήσῃ.

§. 13. Ald. ἔχεις πάντας; ἂν addiderunt Schaef. Brem. Reisig. de ἂν part. p. 126. Dind. Hanov. Saupp. — Ald. πλουτεῖς; B. om. γάρ. — Ante Schaeferum legebatur αὔξει; αὖξε est in Reuchl.; marg. Leuncl. αὔξεις.

§. 14. Wels. voluit ὥσπερ τὴν σήν.

§. 15. Edd. vett. κρατεῖς. — L. δύνανται. — L. B. C. D. E. vulg. κεκτῆσθαι; Steph. II. Canter. N. Lect. I, 13. marg. C. Vill. Zeun. Schneid. κεκτημένος; κεκτήσῃ ex Reuchl. et marg. Steph. revocatum a Schaefero Mell. critt p. 4. dedit Frotsch.; eodem ducit κέκτησο, quod est in A. et Vict. — Vill. Iunt. et Bas. II. φθονήσῃ.

benevolus. Nam intelligendum est ὄντι. V. adn. Oecon. III, 11.

§. 13. ἔχοις ἂν] Frotscherus particulam omittit, comparans VII, 12. et antecedentem paragraphum. Atque Hermannus in libro de part. ἂν p. 193., „non videtur tamen," inquit, „necessarium esse, quia hoc in mente habebat scriptor: κινδύνου δ' ἂν ὄντος μάλιστα μὲν αὐτοὺς προθύμους ὁρῴης, θησαυρούς γε μὴν ἔχοις τοὺς αὐτῶν πλούτους." V. etiam Matth. §. 515. adn. Sed verba θησαυρούς γε μὴν κτλ. non arcte coniuncta esse cum antecedentibus quum ex sententia apparet, tum e particulis γε μήν, quae indicant transitum ad rem novam. Illam autem particulam omittere non licere, nisi „ubi oratio ex duobus membris constet, quorum alterum cum altero vel alia ratione coniunctum sit, vel eius repetitionem quandam contineat," docet idem Hermann. ad Viger. p. 944. De sententia cf. Cyrop. VIII, 2, 15. 23.

κτῶ δὲ αὐτῇ συμμάχους] Ex antecedentibus suspicandum est post haec verba excidisse quaedam huius fere sententiae: σαυτῷ γὰρ ἕξεις συμμαχοῦντας.

§. 14. ὅ τι περ] idem est quod ταὐτό, ὅ. Oecon. I, 7: ἐδόκει οἶκος ἀνδρὸς εἶναι ὅπερ κτῆσις. XVII, 8: τί τοῦτο λέγεις; ἆρά γε τὴν μὲν λεπτοτέραν (γῆν) ὅπερ ἀσθενεστέραν, τὴν δὲ παχυτέραν ὅπερ ἰσχυροτέραν;

§. 15. οὐ μή] non verendum est, ne —. Matth. §. 517. Rost. §. 135, 7. a). Eiusd. gr. in us. schol. §. 152, 4. adn. 2. Kühner. §. 779, 2. (§. 318, 6.).

τῶν ἐν ἀνθρώποις] V. adn. §. 7.

εὖ ἴσθι — κεκτήσῃ] εὖ ἴσθι sine ὅτι haud raro mediae orationi interponitur. V. adn. Oecon. X, 13. Item usurpatur εὖ ἴστε Hellen. V, 1, 14. III, 5, 11.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

GOTHAE LITTERIS OFFICINAE DVCALIS ENGELHARDO-REYHERIANAE.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

P. 9. adn. v. 37. et 38. dele: Utrumque genus confudit Sauppius.

p. 15. adn. v. paenult. scr. V, 4. pro §. 16.

Ibid. scr. de *τοῦτον* pro de *τοῦτο*.

p. 25. adn. v. 17. adde: Comparare iuverit Nep. Dion. X, 2. de morte – palam factum est, et similia Latinorum dicta.

p. 28. text. v. 2. scr. *οὐκ ἔτι* pro *οὐκέτι*.

Ibid. adn. v. 17. adde: Videtur autem, ut nunc opinor, haec verba Sauppius ita accepisse, ut significent: civitatum adversus civitates bella. Alioquin de verbis *πρὸς τὰς πόλεις* aliquid sine dubio adnotasset. At illa sententia num verbis *οἱ ἐν ταῖς πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις* exprimi possit, magnopere dubito. Dicendum erat simpliciter *οἱ τῶν πόλεων πρὸς τὰς πόλεις*, aut uti certe non debebat auctor praepositione *ἐν*.

p. 40. adn. v. 25. scr. V. supra I, 16. pro V. adn. I, 16.

p. 55. adn. v. 11. scr. suos quisque amicos.

p. 61. adn. v. 14. adde: V. quae III, 1. adnotavi de traiecto *φιλίας*.

In Praefat. ad Agesilaum p. VI. adn. 4. nescio quo modo factum est, ut scriberem: Agesilaus mortem obiit a. 461. aut 460. a. Chr. n., quod vitium tirones corrigant ex iis, quae adnotavi ad II, 28. p. 54.

Notiz
über die in unserm Verlage erschienenen
Text-Abdrücke.

Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII., in usum scholarum ex rec. *Fr. Poppo.* lib. I—IV. 10 Sgr. lib. V—VIII. 10 Sgr.

Wie der Augenschein lehrt, vereinigt dieser Textabdruck (von der zur *Bibliotheca Graeca* gehörigen, in 8 Sectionen erschienenen Notenausgabe) die beliebtesten Vorzüge eines Schulbuchs — den der Korrektheit, den eines saubern, deutlichen, gefälligen Druckes auf weissem Papiere und vor allem den der *grössten Wohlfeilheit.*

Dennoch werden wir:

a) den Herren Lehrern, welche diese Textausgabe bei ihren Schülern einführen, die Ausgabe mit Noten in 8 Sectionen für den Subscriptionspreis von 4 Thlr. 20 Sgr. (statt 7 Thlr.);

b) der Schule 25 Exemplare der Textausgabe für 15 Thlr. ablassen, ohne dass es directer Bestellung bei uns selbst bedarf, weil wir jede gute Buchhandlung in den Stand setzen, obige Vortheile zu gewähren.

Dieselbe vortheilhafte äussere Ausstattung und Korrektheit hat auch die Textausgabe von:

Xenophontis
Memorabilia (Commentarii) ex rec. Kühner.

ord. weiss Papier 5 Sgr.,
besseres Papier 7½ „

von der wir 25 Exemplare der ordinairen Ausgabe für 3½ Thlr. an Schulen überlassen.

Noch sind in unserm Verlage folgende Textabdrücke früher erschienen:

Homeri Ilias, ed. **Spitzner.** 8maj. 20 Sgr. von der wir auf 5 Exemplare ein 6tes frei geben und dem Lehrer die grössere in 4 Bänden bestehende Ausgabe à 5 Thlr. 24 Sgr. für 4 Thlr. überlassen.

Euripidis Medea, Hecuba, Andromache, Heraclidae, Helena, Alcestis, ex rec. *Pflugk.* Ladenpreis 1 Thlr., 6 Exemplare nur 3 Thlr.

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

B.

SCRIPTORUM ORAT. PEDESTRIS

VOL. X. SECT. III.

CONTINENS

XENOPHONTIS HELLENICA.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE,

SUMPTIBUS FERD. HENNINGS.

MDCCCLIII.

XENOPHONTIS
OPERA OMNIA

RECENSITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA.

VOL. IV. SECT. III.

CONTINENS

XENOPHONTIS HELLENICA.

ED.

LUDOVICUS BREITENBACH.

GOTHAE,
SUMPTIBUS FERD. HENNINGS.
MDCCCLIII.

XENOPHONTIS

DE POSTREMIS

BELLI PELOPONNESIACI ANNIS

LIBRI DUO

SIVE

HELLENICORUM

QUAE VULGO FERUNTUR LIBRI I. ET II.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

LUDOVICUS BREITENBACH,
PHIL. DOCT., GYMNASII VITEBERGENSIS PROFESSOR.

GOTHAE,
SUMPTIBUS FERD. HENNINGS.
MDCCCLIII.

XENOPHONTIS

DE POSTREMIS

BELLI PELOPONNESIACI ANNIS

LIBRI DUO

SIVE

HELLENICORUM

QUAE VULGO FERUNTUR LIBRI I. ET II.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

LUDOVICUS BREITENBACH,

PHIL. DOCT., GYMNASII VITEBERGENSIS CONRECTOR.

GOTHAE,

SUMPTIBUS FERD. HENNINGS.

MDCCCLIII.

PRAEFATIO.

Ut saepius solet fieri, ut sententia aliqua cum audacia quadam in medium prolata, quamvis ipsa a vero recedat longissime, ad indagandam tamen veritatem, praesertim quum a viro profecta sit et eruditione et auctoritate praeclaro, plurimum conferat, sic severissimo de Xenophonte et maxime de eius Hellenicis iudicio, quod ante hos sex et viginti annos evulgavit Niebuhrius[1]), factum est, ut haud parvus virorum veritatis studio non minus quam ingenii acumine atque accurata Xenophontis notitia instructorum numerus examinando Hellenicorum pretio et explorando praecipue consilio et animo, quo conscriptus esset ille liber, suam navarent operam. Quum enim Niebuhrius Xenophontem non solum pessimum civem, sed etiam malignae fidei — maxime in historia Graeca — rerum scriptorem se praebuisse contendere potius quam demonstrare esset conatus, primus F. Delbrückius[2]) haec crimina refellere simulque universorum Xenophontis librorum praestantiam vindicare studuit. Deinde vero exstiterunt qui in eo maxime elaborarent, ut acerbissimum illud Niebuhrii de Hellenicis dictum vel impugnarent, ut fecerunt C. W. Krügerus[3]), C. Peterus[4]), I. Spillerus[5]), vel certe corrigerent et ad modum quendam revocarent,

---

[1]) In Museo Rhen. a. 1827. Vol. I. fasc. III. p. 196 seqq., iterum in Niebuhrii opusc. hist. et phil. T. I. p. 464 seqq.

[2]) In libro, qui inscribitur: *Xenophon. Zur Rettung seiner durch B. G. Niebuhr gefährdeten Ehre.* 1829.

[3]) In: *Histor.-philol. Studien.* 1837. p. 244 seqq.

[4]) In Comment. crit. de Xen. Hell. 1837.

[5]) In Quaest. de Xen. Hist. Gr. spec. 1843.

ex quibus nomino G. R. Sieversium[1]) et C. H. Volckmarum[2]). Qui viri docti ut in eo ad unum omnes consentiunt, iniquius et perperam a Niebuhrio iudicatum esse de animo, quo composita sint Hellenica, sic una in re et ea quidem quae ad recte aestimandum hunc librum haud minimi est momenti, inter sese vel maxime dissentiunt. Quum enim viro illi clarissimo placuisset Xenophontis historiam Graecam ex duabus constare partibus et consilio et tempore plane inter se diversis et invito auctore uno volumine conprehensis, ab aliis haec sententia admodum probata est, ab aliis prorsus reiecta, ab aliis ita laudata, ut mediam quandam inter utrosque tenerent viam. Qua quidem virorum doctorum contentione hoc unum omnibus, quorum est de tali re iudicare, probatum fuerit, argumenta, quibus usus est Niebuhrius ad stabiliendam suam sententiam, tantum non omnia vel falsa esse, vel levioris certe momenti. Leviora profecto sunt Marcellini et Dionysii Halicarnassensis testimonia, quibus eorum quae contendit ille de historia Graeca, altera tantum pars confirmatur, nec vero ea, in qua maior vis inest. Leguntur enim apud Marcellinum in vita Thucydidis §. 45. (in Thucyd. ed. Popp.) haec: *Ἀπέθανε δὲ (ὁ Θουκυδίδης) μετὰ τὸν πόλεμον Πελοποννησιακὸν ἐν τῇ Θρᾴκῃ συγγράφων τὰ πράγματα τοῦ εἰκοστοῦ καὶ πρώτου ἐνιαυτοῦ. Εἴκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ κατέσχεν ὁ πόλεμος· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἓξ ἐτῶν πράγματα ἀναπληροῖ ὅ τε Θεόπομπος καὶ ὁ Ξενοφῶν, οἷς συνάπτει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν*[3]). His quidem verbis quin duae Hellenicorum partes discernantur, nequaquam dubium est. Quod si noluisset indicare Marcellinus, dicere debebat non *οἷς συνάπτει τὴν Ἑλλ. ἱστ.*, sed *ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ* vel aliud quid simile. Alter

---

[1]) In Comment. hist. de Xen. Hell. 1833. Adde huius libri censuram a M. H. E. M. factam in Annal. litter. Halens. 1834. no. 148

[2]) In Comment. hist.-crit. de Xen. Hell. 1837.

[3]) G. H. Grunertus (in Museo Rhen. I, 3. p. 169 seq.) malebat *ὅς συνάπτει*, qua coniectura nihil mutatur. Tamen probatur Sieversio (l. l. p. 3), quanquam verba *οἷς συνάπτει τὴν Ἑλλ. ἱστ.* prorsus delere mavult, cui audaciae neminem, quoad sciam, habuit adstipulantem.

locus Dionysii Halicarnassensis in epist. ad Pomp. c. 4. hic est: *Πρῶτον μὲν γὰρ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἱστοριῶν ἐξελέξατο καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἀνδρὶ φιλοσόφῳ προςηκούσας, τήν τε Κύρου παιδείαν, εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος, καὶ τὴν Ἀνάβασιν τοῦ νεωτέρου Κύρου, ᾧ καὶ αὐτὸς συνανέβη, μέγιστον ἐγκώμιον ἔχουσαν τῶν συστρατευσαμένων Ἑλλήνων, καὶ τρίτην ἔτι τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἣν κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκυδίδης, ἐν ᾗ καταλύονταί τε οἱ τριάκοντα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ἃ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον, αὖθις ἀνίστανται*[1]). Hic quoque duae commemorantur partes, *ἡ Ἑλληνική* et *ἡ ἱστορία* (nam hoc vocabulum ad voculam *ἣν* cogitando est addendum) *ἣν κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκυδίδης*, quae Xenophontis Hellenica efficiant. Unde quanquam pro certo habendum est iam Marcellinum et Dionysium non fugisse duobus prioribus Hellenicorum libris opus Thucydideum continuari, posterioribus autem quinque libris historiae Graecae contineri partem, quae per se posset constare, id tamen, quod Niebuhrius probari maxime voluit, his ipsis locis non probatur. Etenim nec Marcellinus nec Dionysius de duabus istis partibus loquuntur tanquam seiunctis vel seiungendis, utramque potius coniunctam totum quiddam efficere diserte dicunt, alter vocabulo *συνάπτει*, alter verbis *ἐν ᾗ καταλύονται κτλ.*, ubi *ᾗ* ad *τρίτην* pertinet, quod vocabulum utramque partem comprehendit. Dionysius enim, qui in antecedenti capite Thucydidem reprehenderat, quod tam tristes res scripsisset neque bellum Peloponnesiacum usque ad id tempus narrasset, quo exsules Phyle Athenas redissent, hoc loco id maxime spectabat, ut laudaret Xenophontem eo nomine, quod scribendi materiam optime elegisset. Quare addit: *ἐν ᾗ καταλύονται κτλ.*, ut facilius intelligatur, ad quam potissimum Hellenicorum partem illa laus pertineat[2]). Itaque, quum Dionysius de tertio modo, non de tertio

---

[1]) Krügerus quidem *καὶ* ante *ἣν* delendum censet, quod fieri nequit, quia dicere non licet: *Ξενοφῶν ἔγραψε τὴν Ἑλληνικήν, ἣν κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκυδίδης*. V. Peterl l. l. p. 71. Spiller. l. l. p. 29.

[2]) V. Peter. l. l. p. 71. Spiller. l. l. p. 29.

et quarto Xenophontis opere historico loquatur, apparet hunc locum non magis quam Marcellini argumento esse nostrum librum duobus constare operibus invito auctore in unum conglutinatis. Neque tamen inde, quod Dionysii et Marcellini temporibus duo priores cum quinque posterioribus historiae Graecae libris uno volumine erant comprehensi, concludendum est hanc coniunctionem ab ipso Xenophonte esse profectam. Imo vero post Xenophontis mortem aliter fieri vix potuit, quam ut utrumque opus, etiam contra auctoris voluntatem, arcte iungendum existimarent, quia alterum Graeciae historiam eo ipso loco excipit, quo alterum desinit, atque insuper illius exordium ita est comparatum, ut non novum opus inchoare, sed inchoatum continuare videatur. Ita factum est, ut non antiqui solum, sed recentioris etiam temporis viri docti de ratione, quae quinque posterioribus cum duobus prioribus Hellenicorum libris intercedat, non prius recte iudicaverint, quam Niebuhrii tandem acumine vera illa ratio est revelata. Ut vero haud raro fit in talibus rebus, non tam diligenti studio et accurata nostri libri pervestigatione, quam divinatione quadam illustris ille vir ad veritatem videtur esse adductus. Quum enim duo essent probanda, priore loco duos priores libros nihil esse nisi operis Thucydidei quasi supplementum, altero loco quinque posteriores libros et instituto et consilio ab antecedentibus libris tantopere esse diversos, ut eiusdem operis partes esse non possint, illam quaestionem Niebuhrius omnino praetermisit, hanc tractavit quidem, sed ita, ut differentiae indicia proferat, quae nulla sunt, ea autem quae gravissimi sunt momenti, ne attingat quidem. Quibus vero in rebus Niebuhrium fefellerit opinio, uberius exponere, id quod longum est et ab harum plagularum angustiis utique alienum, eo magis possum supersedere, quia hoc accuratissime factum est a Krügero, Petero, Spillero, qui viri doctissimi de aeque ac recte aestimando nostro libro prae ceteris optime sunt meriti. Itaque quaestionem de ratione, quae posteriori Hellenicorum parti cum priore intercedat, ipsam statim aggrediar, aliorum opinionibus, quae a meis discedunt, non respectis, nisi ubi res videatur postulare.

Duos priores Hellenicorum libros non nisi ad continuandam Thucydidis historiam scriptos esse demonstratur.

Ut demonstretur priorem historiae Graecae partem non alio consilio, quam ut opus Thucydidis ad finem perduceretur, scriptam esse, primum probandum est Xenophontem inde exordium capere, ubi Thucydides defecit, altero loco singula narrationis fila in fine operis Thucydidei abrupta a Xenophonte esse excepta et ita quidem, ut exordium huius ex illius fine totum pendeat et illud non recte intelligatur nisi ab eo qui hunc legerit.

Quod ad priorem quaestionem attinet, Thucydidem excipi a Xenophonte praeter Dionysii et Marcellini locos modo commemoratos testantur Diodorus Siculus XIII, 42: *Ξενοφῶν καὶ Θεόπομπος ἀφ᾽ ὧν ἀπέλιπε Θουκυδίδης τὴν ἀρχὴν πεποίηνται*, et incertus quidam vitae Thucydideae scriptor (in Popp. ed. Thucyd. §. 5.), qui, postquam Thucydidem in pugna ad Cynossema facta desiisse narravit, sic pergit: *τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἑτέροις γράφειν κατέλιπε, Ξενοφῶντι καὶ Θεοπόμπῳ.* Iam igitur videamus, unde exordiatur Xenophon et quibus rebus finiatur Thucydidis opus. In Hellenicorum exordio breviter refertur de proelio parvi, ut videtur, momenti Athenienses inter et Lacedaemonios commisso et §. 2. pugna Rhoetea narratur, quae Diodoro (XIII, 45—46.) teste ol. 92, 2. sive 411. a. Chr. accidit et ineunte quidem hieme, i. e. sub finem mensis Septembris, ut intelligitur e Xenophonte §. 2. Quae pugna quum paulo post commissa esse dicatur quam cuius §. 1. mentio fit, proelium hoc exeunti aetati, i. e. medio fere mensi Augusto anni 411. assignandum erit. Cum hac ratione operis Thucydidei finis optime concinit. Ibi enim legimus Athenienses post pugnam navalem (VIII, 104—106.) apud Cynossema commissam adversus Cyzicum (c. 107.), quae urbs desciverat ab illis, navigasse, Peloponnesios Elaeuntem se recepisse, Epicle et Hippocrate in Euboeam missis naves inde petitum. Sub idem tempus, pergit Thucydides c. 108., Alcibiades Cauno et Phaselide, ubi apud Tissaphernem commoratus erat, Samum proficiscitur, unde, classe sua aucta, ab Halicarnassensibus pecunias exigit, Coum mu-

nit ibique archonte instituto Samum redit. Eodem tempore Tissaphernes in Hellespontum properat et (c. 109.) Ephesum advenit. Utrumque fit (c. 108.) *πρὸς τὸ μετόπωρον*, i. e. extrema aestate sive ineunte mense Augusto a. 411. Ex qua temporum ratione apparet Xenophontem inde exordiri, ubi defecit historia Thucydidis [1]). Inde tamen haud ita multum profici monet Sieversius (p. 6.), qui nihil causae fuisse dicit id tempus, quod a summo ac principe historico iam tractatum erat, denuo describendi. Eandem ob causam Theopompo [2]) et Cratippo [3]) suas historias, usque ad pugnam Cnidiam productas, quas nemo pro supplementis operis Thucydidei haberi velit, ab eodem tempore exordiri visum esse. De Cratippo quidem et Theopompo quid iudicandum sit, parum liquet, quoniam illius omnino nulla [4]), huius perpauca tantum ad nostram aetatem pervenerunt fragmenta [5]). Hoc tamen sine dubio mirum et vix credibile vi-

---

[1]) Iam Petitus in Observv. I, 12., Usserius in Annall. p. 116. ed. Genev. et Palmerius in Exercitt. in auctores Gr. p. 60. statuerunt ab initio Hellenicorum, quod cur tam abruptum esset, non intelligebant, temporum iniuria aliquid intercidisse. Recenti vero tempore Sieversius l. l. p. 8. probare conatur Xenophontem inter et Thucydidem quadraginta fere dierum esse lacunam. Commemoratu enim dignum fuisse classem Peloponnesiam, duodecim navibus exceptis, Ephoro apud Diodorum XIII, 41. teste, naufragio periisse et verisimile esse Hegesandridam et Hippocratem in Euboea remansisse, quam insulam non prius reliquissent, quam ea cum continente terra ponte iuncta fuisset. Recte autem Spillerus l. l. p. 7 seq. monuit pontem illum ex ipsius Diodori chronologia non a. 411., sed demum a. 410. mari Euboeico iniectum esse, et Ephori de naufragio apud Athos promontorium facto testimonium fidei esse admodum dubiae docet Krüger. ad Dionys. Historiogr. p. 324.

[2]) Praeter locum incerti auctoris vitae Thucyd. supra citatum (§. 5. in Popp. ed. Thucyd.) vide etiam Dionys. Halic. ep. ad Pomp. c. 6: *ἡ μὲν τὰ λοιπὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου περιέχουσα*, quae verba ad Theopompi opus spectant.

[3]) Dionys. Halic. de Thucyd. iudicium c. 16: *ὡς καὶ Κράτιππος ὁ συνακμάσας αὐτῷ* (scil. *τῷ Θουκυδίδῃ*) *καὶ τὰ παραλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ συναγαγὼν γέγραφεν.*

[4]) De Cratippo v. Krüger. ad Dionys. Hal. p. 102. et 261.

[5]) Theopompi fragmenta collegerunt R. H. E. Wichersius et C. Theissius.

detur, opus aliquod historicum initium capere in medio aliquo bello, praesertim ubi propter continuam rerum seriem nec subsistere neque exordiri liceat, nisi aut in ipso exordio, cur inde incipiatur, expositum est, id quod fortasse Theopompus et Cratippus fecerunt, aut auctoris consilium est alieni operis non ad finem perducti supplementum scribere, id quod valet de Xenophontis Hellenicis. Hoc ita esse iam apparet ex initio libri, quod sic est comparatum, ut, si per se consideratur, intelligi nequeat. Quis enim aliquem librum sic exordiatur: *Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ναῦς ἔχων ὀλίγας. καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὖθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι κτλ.* [1]), nisi continuaturus aliud opus, quocum suum arctissime coniunctum velit? Alioquin quo referamus *μετὰ ταῦτα*, quid sibi velit vocabulum *αὖθις*, quo loco pugnatum sit, ne coniectando quidem assequi licet. Etiam in sequentibus paragraphis nescimus, quomodo Mindarus (§. 4.) Ilium venerit, unde Alcibiades (§. 5.) cum duodeviginti navibus Hellespontum contendat, unde eodem (§. 9.) properet Tissaphernes. Haec omnia [2]) plana fiunt ac perspicua, si initium historiae Graecae arcte ita nectis cum fine operis Thucydidei, ut illam nihil nisi huius supplementum habeas. Quod si noluit Xenophon, aliter ei exordiendum erat, sin autem Thucydidem continuare voluit, pauca modo et quae levioris sint momenti in exordio desideraveris. Huius generis est, quod neque apud Thucydidem neque apud Xenophontem legimus, quomodo fieri potuerit, ut cum Thymochare Hellespontum intranti Hegesandridas confligeret, quum post pugnam inter Sestum et Abydum commissam Lacedaemonii Mindaro duce victi Elaeuntem (Thuc. VIII, 107.) se receperant, quod oppidum non intra Hellespontum, sed in occidentali Merso-

---

[1]) Peterus (l. l. p. 15 seqq.) quidem censet quae §. 1—7. narrantur a librario nescio quo ficta esse ad exemplum Thucydidis VIII, 95. et 104—107. Argumenta autem, quibus utitur, tam infirma sunt et ab Hertleinio (*Zeitschr. f. d. Alterthumsw.* 1847. no 125.) et maxime a Spillero (l. l. p. 6 seqq.) tam accurate refutata, ut satis habeam ad eos relegare huius rei studiosos et ad ea quae disserui in Philologo 1847. p. 442 seqq.

[2]) De singulis vide quae sunt notata ad singulos locos.

nesi littore situm erat: quae difficultas facile ita tollitur, ut statuamus a Lacedaemoniorum nauarcho ad ostium Hellesponti, a quo Elaeus haud procul aberat, naves aliquot ad custodiendum collocatas fuisse, duce, ut videtur, Hegesandrida [1]), qui, quum Thymocharem cum paucis navibus videret appropinquantem, aut cum iis quas secum habebat navibus aut aliis in subsidium Elaeunte statim arcessitis Atheniensibus occurrit. Dorieus porro non narratum videmus unde Rhodum [2]) venerit, a qua insula in Hellespontum pervenisse (§. 2.) dicitur, quum Thucydides (VIII, 84.) eum Mileti apud Peloponnesios versantem reliquisset. Hanc rem explanat Diodorus. Eo enim teste (XIII, 38.) Dorieus a Mindaro cum tredecim navibus Mileto Rhodum missus erat, ut seditionem ibi motam opprimeret, quod ubi perfecisset, in Hellespontum (c. 45.) abiisse, ut cum Mindaro se coniungeret. Unde apparet Doriei adversus Rhodum expeditionem a Thucydide fuisse commemorandam, antequam Mindarum cum classe Mileto in Hellespontum navigasse narraret, quod fecit VIII, 99. [3]). Neque admodum offendimus eo, quod Xenophon (§. 2.) silentio praeterit classem Atheniensem Cyzico, quo (Thuc. 107.) profecta erat, iam redisse et Mindarum (§. 4.) Elaeunte relicto Ilium naves suas deduxisse. Talia, quae ex rerum ordine facile cognoscuntur, quod omissa sunt in Hellenicis, studio cuidam brevitatis tribuendum videtur, quo per tria maxime priora libri primi capita ductum fuisse Xenophontem ex ac-

---

[1]) Quo se converterit Hegesandridas, eodem Thymochare apud Eretriam victo, non dicit Thucydides (c. 95.), opinari tamen licet, Euboea Atheniensibus erepta, cum copiis suis eo illum contendisse, ubi mox de rerum summa decertatum iri verisimile erat, i. e. in Asiam ad Mindarum, quocum Mileto (Thuc. 99—101.) in Hellespontum venisse videtur.

[2]) Sievers. l. l. p. 63. verba ἐκ Ῥόδου praeter necessitatem pro additamento librarii habet, qui locum natalem Doriei significare voluerit. Idem probare videtur Volckmar. l. l. p. 29.

[3]) Haec quidem recte Spillerus l. l. p. 11 seqq., quanquam negari nequit Xenophontis fuisse, ubi Doriei primum mentionem faceret, quae a Thucydide praetermissa videret, addere, praesertim quum pro certo habendum sit hunc, ubi ad hanc Rhoeteam pugnam accessisset, more suo, quae antea gessisset Dorieus, fuisse narraturum.

curata huius libri cum Diodoro et Plutarcho comparatione intelligitur [1]).

Itaque apparet non solum inde opus suum exordiri Xenophontem, ubi Thucydidis opus finitur, sed etiam illius exordium ex huius fine tam arcte esse nexum, ut dubitare non possimus, quin Thucydideum opus Xenophon ad finem perducere voluerit [2]).

Quod ut faceret quaerentibus quid moverit Xenophontem, cuius sanam ac modestam mentem tanta huius rei difficultas fugere non poterat, opportune nobis se offert locus quidam Diogenis Laertii. Is enim in Xenophontis vita II, 57. haec tradit: *λέγεται δ', ὅτι καὶ τὰ Θουκυδίδου βιβλία λανθάνοντα, ὑφελέσθαι δυνάμενος, εἰς δόξαν ἤγαγεν.* Thucydidem, qui exeunte ol. 95. sive 396. a. Chr. scribere desiit [3]), suum opus non ipsum in lucem edidisse apparet ex abrupto libri fine. Quod factum esse a Xenophonte ex Diogenis verbis intelligitur. Hic enim cum Agesilao a. 394. ex Asia rediens, quum eodem itinere proficisceretur [4]), quo Xerxes Graeciam petierat [5]), Hellesponto traiecto, Thraciae littora sequens, Scaptesulam videtur pervenisse, ubi Thucydi-

---

[1]) Petero l. l. p. 20 seqq. illa brevitas adeo offensioni est, ut quinque priora capita a librario quodam truncata et corrupta existimet, ad quam sententiam ista certe Diodori et Plutarchi cum Xenophonte comparatio eum adducere non debebat. Vide quae adnotavi ad I, 1, 15. 27. 31. 3, 14. 19.

[2]) Idem ex antiquis hominibus ii videntur existimasse, qui historiae Thucydideae novem numerarent libros, id quod commemorat Diodorus XIII, 37. et 42. Habebant enim duos priores Xenophontis libros pro nono libro Thucydidis. Alii, Marcellino (§. 43.) teste, Thucydidis librum octavum Xenophonti tribuerunt, quod idem est testimonio, quam arcto vinculo veteres Hellenicorum priorem partem cum Thucydidis historia coniunctam voluerint. Quod autem Niebuhrius ad confirmandam suam sententiam affert in Aldina a. 1502. Hellenica Xenophontis inscribi: Paralipomena Thucydidis, errore deceptus est, quem primus detexit Dindorfius in Iahni Annal. Lips. a. 1832. T. I. F. II. p. 254 seqq. V. etiam Spiller. l. l. p. 29 seq.

[3]) V. Ullrich. *Beiträge zur Erklärung des Thucyd.* p. 137 seq.

[4]) Hellen. IV, 2, 8: *ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἥνπερ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστρατεύετο.*

[5]) V. Herodot. VII, 108 seq.

dem mortuum esse constat [1]. Inde Xenophon Thucydidis historiam aut inventam aut sibi traditam secum abstulit atque evulgavit [2]. Quam quum imperfectam videret, facillime ei in animum venire potuit egregium opus ad finem perducere, praesertim quum in scriniis Thucydidis collectam reliquorum, quae hic scripturus erat, materiam illum invenisse veri sit simillimum [3]. Quod vero Xenophon non solum ad eum finem, quem Thucydides [4] praestituerat, i. e. usque ad Piraeum et longos muros occupatos, sed usque ad expulsos triginta tyrannos et redditam Atheniensium reipublicae libertatem opus suum produxit, id nequaquam mirum est, quia triginta tyrannorum imperium et libertatis popularis restitutio aptissimum belli Peloponnesiaci efficiunt epilogum atque expulsis demum tyrannis et *ἀμνηστία* illa populum inter et optimates per Thrasybulum pacta pax durans et quietus reipublicae Atheniensis status est restitutus [5].

---

1) V. Plutarch. Cim. 4: *καὶ τελευτῆσαι μὲν ἐν τῇ Σκάπτῃ ὕλῃ (τοῦτο δ' ἔστι τῆς Θρᾴκης χωρίον) λέγεται φονευθεὶς ἐκεῖ.* Idem cum Zopyro et Cratippo, Thucydidis coaevo, testatur Marcellinus in vita Thucyd. §. 33. 45. 55.

2) V. Haackii dissert. chron. de postr. belli Pelop. annis p. 3. Krügeri *Untersuchungen über das Leben des Thuc.* p. 80 seq. Volckmar. l. l. p. 9 seqq.

3) Ullrich. (*Beitr. zur Erklär. des Thucyd.* p. 132 seq.) diligentissime demonstravit Thucydidem res gestas ab initio usque ad finem belli scribendo secutum esse. Itaque aliter fieri vix potuit, quam ut cum elaboratis octo libris Xen. commentarios una nancisceretur, quibus ad elaboranda cetera usurus fuerat Thucydides. Ex natura talium *ὑπομνημάτων*, quae non aequali ubique modo institui solent, sed modo in brevius contrahuntur, modo plenius fluunt, explicanda videtur quae in tribus fere prioribus Hellenicorum capitibus animadvertitur narrationis quaedam brevitas, de qua supra dictum est.

4) Thucyd. V, 26. Qui locus Sieversio (p. 3.) tanti est ponderis, ut iam inde concludendum existimet Thucydidis historiam continuandi consilium alienum fuisse a Xenophonte.

5) V. Krügeri *histor.-phil. Stud.* I. p. 262 seqq. Iam Dionys. Halic. ep. ad Pomp. c. 3. Thucydidem, quanquam iniuria reprehendit, quod de Atheniensibus tam tristia narraverit, Xenophontem magna effert laude c. 4., quod laetissimum operi suo dederit finem.

Quinque posteriores libros a duobus prioribus separandos esse demonstratur.

Inde, quod primo et secundo libro Xenophon Thucydidis historiam continuavit et ad finem perduxit, nondum consequitur quinque posteriores libros ab antecedentibus esse seiungendos. Etenim dicere aliquis possit, ut priori parte Hellenicorum Thucydides, sic posteriori parte continuari priorem, ita ut utraque pars totum quiddam efficiat [1]). Hoc vero non ita esse intelligitur ex accurata utriusque partis comparatione. Primum enim in duobus prioribus libris res eadem ratione ordinantur atque a Thucydide. Namque per singulos annos quae gesta sunt narrantur ita, ut anni spatium in duas aequales partes dividatur, in aestatem et hiemem. Incipit autem unusquisque annus ab Aprili, quo mense exortum est bellum Peloponnesiacum et unde Thucydides belli annos numerat. Prorsus aliter rem instituit Xenophon in quinque posterioribus libris. Quum enim in ea parte, quae septem tantum annorum res gestas continet, uno excepto [2]), uniuscuiusque anni initium indicetur, in altera parte, ubi unius et quadraginta annorum historia narratur, novi anni indicium non nisi ter [3]) invenitur. Novies [4]) quidem ex facta veris vel aestatis mentione novi anni initium coniicere licet, sed tamen facile est intellectu non tam novi anni initium quam anni tempus, quo quid factum esset, his locis indicare voluisse auctorem. Hiems quoque quinquies [5]) tantum et non nisi ubi ad rem aliquid videatur interesse, hieme aliquid an aestate sit gestum, commemoratur. In priori contra parte hiemis

---

[1]) Hoc contendit K r ü g e r u s (*hist.-phil. Stud.*) I. p. 262 eqq., maxime eo nisus, quod libri tertii exordio arctior utriusque partis cohaerentia indicetur.

[2]) I, 4, 8., ubi v. adn. Anni initium indicatur formulis: *τῷ δ' ἄλλῳ ἔτει, τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους, τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει*, semel I, 4, 2.) *ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος*.

[3]) III, 2, 25: *περιιόντι τῷ ἐνιαυτῷ*, VII, 1. 1. et 2, 10: *τῷ στέρῳ ἔτει*.

[4]) III, 2, 6. 30. 4, 16. IV, 1, 41. 7, 1. 8, 7. V, 3, 1. 4. 47. 8, 59.

[5]) III, 2, 30. IV, 8, 7. V, 4, 14. VI, 5, 20. 50.

initium quatuor locis [1]) diserte indicatur. Quod ubi non factum est, alia non desunt huius temporis indicia. Sic anni 407. hiems omittitur, quia ex verbis: *μετὰ τὸν κατάπλουν* (qui Plynteriis [2]) i. e. mense Maio accidit) *τρίτῳ τῷ μηνί*, aestatis finis facile cognoscitur. Anni 405. hiemis initium ubi ponendum sit, aequales — his enim scripsit Xenophon — inde facile collegerunt, quod II, 1, 21—29. infelicissima apud Aegos Potamos pugna narratur, quam mense Decembri commissam esse Atheniensium nemo ignorabat. Accedit, quod II, 2, 17. Theramenes quarto mense a Lysandro redire dicitur, unde Athenas anni 404. mense Aprili Lysandro deditas esse patet. Anni 404. deinde hiems ubi incipiat, non indicatur, quia II, 4, 21. triginta tyrannos per octo menses regnasse dicitur, unde consequitur II, 4, 23., ubi potestate illi expelluntur, anni 404. finem vel anni 403. initium esse ponendum. Anni denique 408. nulla fit mentio hiemis propterea, quod totus annus, uti ex I, 4, 6 seq. apparet, agendo de pace transactus est. Praeterea alia occurrunt temporis indicia, quae complures comprehendunt dies [3]). Quod autem Xenophon per quinque posteriores libros neque singulorum annorum initia neque anni tempora accuratius notat, huius rei causa posita est in consilio, quo hanc nostri libri partem composuit. Postquam enim belli Peloponnesiaci historiam ad Thucydidis exemplum perfecit, rerum sequentium scribere non annales, i. e. ea percensere, quae per singulos annos essent gesta, sed sequentis temporis imaginem exhibere voluit, certis quibusdam finibus circumscriptam, unde aequales sui praecepta quaedam haurire possent ad mores et officia atque ad certum quendam vitae usum pertinentia [4]). Xenophon philosophia Socratica imbutus eaque omnem doctrinam ad vitae aliquem usum referre edoctus per longissimum vitae spatium et per maxime varias fortunae vicissitudines saepius quam plurimi mortales nactus est occasionem immortalis sui magistri praecepta, qualia in Commentariis Socratis memoriae mandavit, singulorum ho-

---

[1]) I, 1, 2. 2, 14. 4, 1. II, 1, 1.

[2]) V. I, 4, 12.

[3]) I, 1, 10. 20. 2, 7. 5, 1.

[4]) V. Creuzeri de Xen. hist. diss. p. 42 seqq. p. 48 seqq.

minum et civitatium et factis et sortibus videndi probata. Qui enim viderat Periclem et cum eo Athenas in summo potentiae ac splendoris fastigio stantes, idem sub Critia eiusque sociis suam patriam vidit turpissime depressam et eadem ne pateretur timentem, quae civitatibus subiectis antea fecerat [1]). Alcibiadem bis summa gloria florentem, bis exsulem et ad imam ignominiam praecipitatum vidit. Vidit Lacedaemonios, quibus, Atheniensibus devictis, universa Graecia paruerat, Leuctrensi et Mantineensi cladibus potentia sua deiectos atque in summum rerum discrimen adductos. Qui talia expertus esset Xenophon, eius doctrinae memor, quam a Socrate ipse acceperat, qua omnem felicitatem non nisi virtute comparari didicerat, animum induxit, ut suae aetatis historiam ita scriberet, ut quae feliciter vel infeliciter gesta essent, ad hominum et civitatium virtutes vel vitia referret. Summa autem Socratica virtus est *σωφροσύνη* [2]), quae bona atque honesta sequitur, turpia et impia fugit et in omnibus rebus certum quendam tenet modum. Haec ut singulos homines ad felicitatem evehit [3]), sic quae ei est contraria *ἀκρασία* ad licentiam perducit atque ad perniciem [4]). Maximum *τῇ σωφροσύνῃ* parat periculum fortuna secunda, quae saepissime efficit *ὕβριν*; adversa vero fortuna haud raro fons est *σωφροσύνης* [5]). Atque quod de singulis hominibus, idem valet de civitatibus. Athenienses superbiam, quam in Melios, Histiaeos, Scionaeos, Toronaeos et Aeginetes exercuerant, gravissimo infortunio luisse Xenophon, quanquam quasi in transitu ac

---

[1]) V. Hellen. II, 2, 3. 10.

[2]) V. Comment. Socr. IV, 3, 1. III, 9, 4.

[3]) E. c. Cyrum, quem *σωφροσύνῃ* omnibus dilectum et exemplar optimi regis reddit. Cyrop. III, 1, 9. VI, 1, 47. De Agesilao v. Ages. V, 7. Cf. Oecon. VII, 14. XXI, 12. Cyneg. I, 11.

[4]) E. c. Alcibiadem et Critiam, qui, quia temperantia carebant, et se ipsos et suam civitatem infelicissimam reddiderunt. V. Comment. Socr. I, 2, 12 seqq., maxime §. 15. Cf. Hellen. III, 4, 18. VII, 3, 6.

[5]) V. Cyrop. VIII, 4, 14: *Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ.*

tecte, dicit II, 2, 3. et 9. Eodem vitio Spartanos summo potentiae fastigio deiectos esse, haec est principalis sententia, quae per quinque posteriores Hellenicorum libros quasi regnat: id quod cognoscitur maxime ex singulari quodam loco, qui in medio fere collocatus est libro [1]). Lacedaemoniis ibi ait Xenophon adhuc omnia prospere successisse, ut iam Thebani ac Boeoti reliqui ipsorum essent in potestate, Corinthios socios haberent fidelissimos, Argivi demissis essent animis, Athenienses ab aliis deserti essent, socii denique, quotquot in Lacedaemonios animis non satis amicis fuerant, multati essent, omnino imperium ipsorum praeclare comparatum satisque munitum esse videretur; tum propter superbiam atque impietatem, qua arcem Thebanam occupassent et in sua potestate retinuissent, quum paullo ante se libertatem civitatibus concessuros iurassent, tam graviter punitos esse Lacedaemonios, ut ii qui ante id temporis a nemine mortalium victi essent, a solis iis, adversus quos iniurii fuerant, gravissimis cladibus afficerentur. Hanc sententiam esse summam ac primariam, qua totius libri — dico alterius Hellenicorum partis — quasi argumentum comprehendatur, ex aliis quoque locis intelligitur. Initio statim libri tertii (§. 5.) de magna Lacedaemoniorum potentia, cui omnes Graeciae civitates pareant, sermo est ita, ut facile cognoscas auctori illos male fecisse visos esse, quod tantam potestatem augere voluissent. Apertius iam reprehenduntur Lacedaemonii III, 5, 5. verbis: *ἄσμενοι ἔλαβον πρόφασιν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους.* Alio deinde loco (IV, 5, 6 seq.) Agesilaus fortuna secunda elatus Thebanorum legatos pacem orantes magna cum superbia (*μάλα μεγαλοφρόνως*) repudiat: quo facto statim de una mora Lacedaemoniorum ad Lechaeum ab hostibus caesa nuntius adest. Postquam vero Antalcidae pax quae vocatur facta est [2]), Lacedaemoniorum adversus Thebanos, Mantineenses, Phliasios, Olynthios facinora, quanquam more suo quae sentit auctor non diserte prodit, ita narrantur, ut

[1]) V, 3, 27. 4, 1. V. Delbrück. p. 125 seqq., qui primus cognovit, cuius momenti hic locus sit ad rationem et consilium posterioris Hellenicorum partis recte perspiciendum. Adde Peter. p. 80 seqq.

[2]) V, 1, 31.

quantopere ab eo improbentur, non dubium sit [1]). Manifesta autem Xenophontis de Lacedaemoniorum superbia fit sententia maxime ubi referuntur quae pugnam Leuctrensem antecesserunt [2]). Postquam Prothous Spartanus suasit, ut Cleombrotus, qui Phocensium agros occupatos tenebat, revocaretur, haec sequuntur: *Ἡ δὲ ἐκκλησία ἀκούσασα ταῦτα ἐκεῖνον μὲν φλυαρεῖν ἡγήσατο· ἤδη γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἦγεν*, quae postrema verba significant per deum quendam eorum mentes fuisse obcaecatas, ut non facerent quod facere aequum erat, insolentiae suae iam poenas daturi. Etiam in Mantineensi pugna Lacedaemonii punientis dei iram sentiunt [3]). Haec si recte sunt disputata, simul apparuerit, cur opus suum Xenophon exorsus sit expeditione ab Agesilao in Asiam suscepta, finierit pugna apud Mantineam commissa [4]). Illud enim adversus Persarum regem bellum Lacedaemonios ad summum potestatis ac gloriae fastigium evexit, bellum Thebanum, quo hostem, quem antea maxime contempserant, ante Spartae portas victorem videbant, eorum spiritus prorsus fregit iisque Graeciae principatum, quem tot per annos obtinuerant, ademit [5]).

Sed non in Spartanis solum Xenophon ostendit, quomodo superbia et impietas a diis castigetur, sed in aliis

---

[1]) V. V, 1, 36., ubi verba: *προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης*, inserta sunt gravi cum opprobrio. Adde V, 2, 1, 34. 3, 7.

[2]) VI, 4, 3. Hunc locum et eos, qui antea allati sunt, qui accuratius legerit, assequi non poterit, quomodo Niebuhrius in eam sententiam adductus sit, ut per totam alteram Hellenicorum partem turpi Lacedaemoniorum studio duci Xenophontem existimaret.

[3]) VII, 5, 26: *ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησε, ὥστε κτλ.*

[4]) In errore versari qui Xenophontem in pugna Mantineensi scribendi finem fecisse propterea putent, quod postea quod memoriae traderet, non habuisset, iam inde patet, quod non ante annum 355., quo bellum sacrum ortum est, Xenophontem mortuum esse satis constat. V. Krüger. de vita Xen. p. 29 seq.

[5]) Ita certe iudicat Diodorus XV, 33: (*οἱ Λακεδαιμόνιοι*) *μετὰ ταῦτα περὶ Μαντίνειαν πολεμήσαντες τοῖς ὅπλοις ἐσφάλησαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀνελπίστως ἀπέβαλον· ἀγαθὴ γὰρ ἡ τύχη τοὺς μέγα φρονοῦντας παραδόξως σφῆλαι καὶ διδάξαι μηδὲν ἄγαν κατελπίζειν*, quem locum Peterus affert l. l. p. 83.

etiam Graeciae populis. Thebani III, 4, 4. Agesilaum, quominus sacra faciat, prohibent, qua re irati postea Spartani III, 5, 5. Cadmeam a Phoebida occupatam non reddunt. Quum post pugnam Leuctrensem Thebani id agant, ut Lacedaemonios porro bello persequantur, Iason, quem belli socium conciliare conantur, eos VI, 4, 23. hortatur, ne victoriae modo reportatae fructum discrimini committant; deo enim saepe laetitiae esse eos qui parvi sint magnos, qui magni sint parvos reddere. Thebani cum Argivis, Atheniensibus et Corinthiis adversarios ad deorum statuas occidunt IV, 4, 2 — 3., cuius sceleris poena sequitur §. 12. Magnam ἀσέβειαν committunt Thebani V, 4, 12., ubi pactis induciis sacramentoque confirmatis Cadmea exeuntes Spartanos maligna fide comprehensos necant. Itaque pugnae Mantineensis exitus talis erat, ut manifestum esset deum de Thebanorum victoriae splendore aliquantum detraxisse [1]). Nam utrique tropaea statuebant. Mortuos autem utrique tanquam victores per inducias reddebant, utrique tanquam victi per inducias recipiebant. — Uti vero superbia et impietas deorum iram movet et ab iis punitur, sic hominibus, qui pie agunt et temperanter, prosperos dant rerum eventus. Dercyllidas III, 1, 17—19., quum pluries sacrificanti ei non perlitatum esset, quanquam aegerrime ferens, deorum numini obsequens Cedrenem aggredi abstinet: paullo post illa urbs sponte sua se ei dedit. Phliasii VII, 2, 19. hostes multo potentiores vincunt, quia magna cum religione erga amicos fidem servaverant. Omnium autem saepissime Agesilai erga deos pietas commemoratur. Sic III, 4, 11. ei magno est commodo, quod in eo foedere manet, quod a Tissapherne rumpi non ignorabat. Erga senes, mulieres et infantes in oppido Eutaea ab hostibus relictos humaniter se gerit VI, 5, 12., et si quo egerent ipsius milites, id ab illis emptum pretio accipiebat. Praeter alia maxime commemoratu dignum est, quod IV, 3, 20. octoginta hostes, qui post pugnam Coronensem in templum quoddam confugerant, non solum servat, sed etiam, quanquam ipse multis vulneribus affectus erat, tamen numinis haudqua-

[1]) Hoc fere dicit Xen. VII, 5, 26 seqq.

quam oblitus [1]), ut abeundi quo vellent potestas iis fieret edixit neque laedi eos passus est. Praeterea magni locorum numeri, quibus sacrificiorum mentio fit, maior pars ad Agesilaum pertinet [2]). Inde factum, ut in describendis Agesilai rebus ac virtutibus, ut patet, libentissime commoretur, Thebanis autem, qui multa et varia in deos et homines committunt scelera, id quod negari nequit, parum favet [3]).

Ita videmus Xenophonti quinque posteriores Hellenicorum libros scribenti id maxime propositum fuisse, ut certam quandam historiae Graecae partem, cuius ipse partim testis, partim certe aequalis fuisset, ita tractaret, ut quae pie ac temperanter agerentur, bonum habere eventum, superbia vero et impietate vel amplissimas opes minui ac debilitari appareret.

At vero non ad hominum mores solum observandos et ad ea quae honesta aut inhonesta, quae pia aut impia essent, Xenophon — quae erat eius indoles — attentus erat in scribendis historiis, sed etiam maxime ad virtutes et vitia imperatoris et ad omnia quae, quia ad belli usum pertinent, cognoscere interest futuri ducis [4]). Talibus praeceptis nullus alius Xenophontis liber historicus tam refertus est, quam altera pars Hellenicorum [5]). Nos quidem satis habemus Petero duce [6]) ostendere, quae a Xenophonte in Hipparchico proponuntur praecepta, eorum exempla quasi exhiberi in nostro libro. Primum erga deos pietas et sacra rite esse instituenda in unaquaque fere pagina Hipparchici praecipitur, e. c. I, 1. II, 1. III, 1. 2. VII, 1. IX, 3. 8. 9. Postremo loco haec legimus: *εἰ δέ τις τοῦτο θαυμάζει, ὅτι πολλάκις γέγραπται τὸ σὺν θεῷ πράττειν, εὖ ἴστω, ὅτι, ἢν πολλάκις κινδυνεύῃ, ἧττον τοῦτο θαυμάσεται.* Hipp. I, 26. iubet praemia proponi, ut studiorum contentio fiat, et certaminis arbitros eos fieri,

---

[1]) *ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου.*

[2]) Hi loci, quos Peterus p. 87 seq. collegit, sunt: III, 4, 4. 23. IV, 6, 10. V, 3, 14. 4, 37. 41. 47. 5, 12. 17. VI, 5, 12. 17. 18.

[3]) V. Peter. p. 87.

[4]) V. Creuzer. *Histor. Kunst der Griechen* p. 303. et 305.

[5]) Diligentissime quaecunque eo pertinent, congessit Peter. p. 88 seqq.

[6]) Peter. p. 98 seqq.

quorum auctoritatem maxime suspiciant equites, quod facit Agesilaus Hellen. IV, 2, 5—8. — Hipp. IV, 9. praecipitur, ut milites convocentur potius ἀπὸ παραγγέλσεως ἢ ἀπὸ κήρυκος ἢ ἀπὸ προγραφῆς; idem facit Epaminondas Hell. VII, 5, 9. — Hipp. V, 9. docetur nihil in bello adeo fructuosum esse atque fallaciam, quocum praecepto cf. Hellen. V, 1, 8 seq. 18 seqq. al. — Hipp. V, 12. commendatur, ut, dum naves instruantur, aliquid terra geratur et vicissim, dum terra insidiae simulentur, mari res conficiatur: id quod fit ab Iphicrate Hellen. IV, 8, 35. et a Chabria V, 1, 10—12. — Hipp. VI, 2 seq. dicitur militum benevolentiam ducem eo maxime sibi conciliare, si comiter eos complectatur ac prospicere se declaret, ut et victum habeant et tuto se recipiant, et omnino si eius cura de illorum rebus necessariis manifesta sit. Talem ducem se praebet Teleutias Hell. V, 1, 13—18. — Hipp. VI, 4. postulatur, ut qui cum imperio sit, quaecunque suos facere iusserit, ea rectius ipse facere videatur. Talis vir describitur Iason Hell. VI, 1, 4. — Hipp. VII, 12. nonnunquam commodum esse docetur hostes aggredi vel castra metantes, vel prandentes, vel coenantes vel e cubili surgentes. Hoc faciunt Struthas Hellen. IV, 8, 18 seq. et Epaminondas VII, 5, 15. Haec et alia quae praeceptis non solum in Hipparchico, sed etiam in Commentariis Socratis et in Cyropaedia occurrentibus respondent, tam copiose narrantur et ita sunt comparata, ut docendi consilium perspicue cognoscatur. Quid, quod auctor ipse se duci eo consilio nonnunquam vel aperte profitetur vel certe indicat, aliquoties aliorum sententias refutans? Tales loci sunt: V, 1, 4., ubi dicit id homini consideratu maxime dignum se arbitrari, qua re Teleutias effecerit, ut tales in ipsum essent militum animi; tale enim viri opus multo magis esse commemorandum quam multas opes et multa pericula. V, 1, 19. Teleutiae ratiocinatio defenditur contra eos, qui eum temeritatis arguere velint. — V, 2, 7. rerum apud Mantineam gestarum exitu edoceri dicit homines, ne per muros amnem in urbem ducant. — VI, 2, 32. Iphicrates admodum laudatur, quod rationem repererit, qua ipsius copiae inter navigandum ad proelium navale exercitentur et propter has exercitationes tardius iter non facerent. —

VI, 3, 21. Archidami commemorat celeritatem adiiciens: *δῆλον ποιῶν, ὅτι πολλαχοῦ τὸ τάχος μᾶλλον τῆς βίας διαπράττεται τὰ δέοντα.* — VI, 5, 52. reprehendit Iphicratem, quod equites non paucos, sed universos speculatum miserit, paucos enim aeque aliquid ac multos posse videre, pedem vero referre multo facilius posse paucos quam multos. — V, 3, 7. ex eo, quod Teleutiae acciderit, dicit nos erudiri (*παιδεύεσθαι*), ne in servos quidem animadvertendum esse commoto ad iram animo, hostes autem non consulto, sed iracunde adoriri vel maximum esse delictum. Quum ubique id agat Xenophon, ut discatur aliquid e narratione, vel exiguas res non spernit, si modo ad imperatoris usum referri possint. Sic IV, 5, 4. narrat, quomodo Agesilaus cohorti cuidam in montis vertice pernoctanti in ollis ignem perferendum curaverit, quae res ne ignoremus cur narretur, praemittuntur haec: *ἔνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῷ μέν, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε.*

Ita apparet quinque posteriores Hellenicorum libros quadraginta fere annorum historiam ita tractatam continere, ut conferretur ad mores et ad vitae usum [1]). Prorsus diversa est ratio duorum priorum librorum, in quibus simpliciter quae per septem postremos belli Peloponnesiaci annos gesta sunt narrantur [2]). Cui discrimini respondet etiam ea ratio, qua in utraque Hellenicorum parte res sunt ordinatae ac compositae. Ut enim in priori parte suas unicuique anno res Thucydidem sequens assignat, sic in posteriori complurium annorum res quae communi quodam vinculo cohaerent inter se, complectitur et his demum absolutis pedem refert ad supplenda ea quae illa narratione non contineantur. Sic [3]) III, 1, 1.

---

1) *Vom moralisch-praktischen Gesichtspuncte.*

2) Peterus p. 66. plura quidem ex primo et secundo libro percenset, quae ad docendum esse scripta videantur, e. c. qua fraude Eteonicus post pugnam ad Arginusas commissam I, 6, 36 seqq. Cononem fefellerit; quo modo Thrasybulus triginta tyrannorum equites necopinantes adortus sit II, 4, 4 seq. al. Sed talia reperiuntur ubicunque res bellicae describuntur, uti ex nullo scriptore plus discere licet quam ex Thucydide, quo nemo a consilio singula quaeque docendi fuit magis alienus.

3) Peter. p. 75 seqq.

— III, 2, 20. narrantur quae gesta sunt a Lacedaemoniis in Asia minori, primum Thibrone, deinde Dercyllida duce, qui per annos 400—397. civitates Ionicas contra Persas iis propter auxilium Cyro latum iratos tuentur. Iam interponitur III, 2, 21—31. bellum ab Agide rege in Elide per annos 399—397. gestum. Postquam in cap. 3. Agidis mors et Agesilai cum Leotychide de regno contentio, deinde Cinadonis coniuratio locum nacta est, sequitur in cap. 4. Agesilai in Asiam expeditio et quae in Asia geruntur anno 396. et aestate anni 395. Ad Agesilaum demum IV, 1, 1. redit auctor, postquam III, 5. Tithraustis fraudes et infelix Lysandri adversus Boeotos expeditiö narratae sunt. IV, 1—2, 8. quid Agesilaus hieme anni 395—394. gesserit et quomodo a Lacedaemoniis revocatus in Graeciam reditum paraverit, legitur. Interim, initio anni 394., Lacedaemonios in agrum Sicyoniorum processisse et quae praeterea in Graecia usque ad Agesilai reditum acciderint, IV, 2, 9—23. exponitur. IV, 3. de pugna Cnidensi et Coroneensi refertur, quae incidunt in annum 394. IV, 4—7. continent quid per reliquos belli Corinthiaci annos terra, IV, 8. et V, 1. quid mari gestum sit usque ad pacem Antalcidicam, qua bellum finitur anno 387. Eadem ratione utitur Xenophon in sequentibus libris, quod maxime conspicuum fit VI, 4., ubi, postquam de Iasonis rebus gestis expositum est, de Thessalorum rebus uno tenore quindecim annos (371—357.) percurrit, quo facto VI, 5. quae in Peloponneso gesta sint, narrantur. — Hic igitur Xenophontem non singuli, ut in primo et secundo libro, anni, sed ipsae res ducunt atque rerum cohaerentia. Quae quum ita sint, luce clarius esse videtur alteram Hellenicorum partem diverso rerum ordine, diversa ratione, diverso consilio scriptam esse ac priorem partem. Iam igitur num eas licet dicere partes eiusdem esse operis? Nullo modo, nisi velis contendere plura membra inter se prorsus inaequalia unum posse corpus efficere. Neque, opinor, tam longum per tempus illud credidissent, nisi codices et editiones ad unam omnes utramque partem in unum opus coniunctam exhiberent. Hoc autem, quum titulis, quos antiqui scriptores, ut notissimum est, nihil curabant, utrumque opus, item ac Thucydidis historia, careret, nequaquam mirum et sine

dubio inde factum est, quod liber tertius ibi fere narrationem excipit, ubi secundus liber desiit, et maxime inde, quod prima libri tertii verba arctius quoddam cum antecedenti libro indicare videntur vinculum. Sed bene scimus Xenophontem amare suos libros non solum nulla praemissa praefatione exordiri, id quod in omnibus suis — Cyropaedia et de Lacedaemoniorum republica libello exceptis — fecit scriptis, sed etiam singulorum librorum initia ita effingere, ut necti videantur ex iis libris, in quibus simile argumentum tractavit. Etenim ut prima verba libelli de republica Atheniensium ad librum de republica Lacedaemoniorum, sic Symposii, Oeconomici, Apologiae exordia aperte ad Commentarios Socratis respiciunt, neque adhuc quisquam horum librorum unumquemque per se constare posse negavit. Neque aliter quae verba tertium Hellenicorum librum incipiunt: *Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησε*, accipienda sunt. Indicant respectis iis, quae antea de postremis belli Peloponnesiaci annis scripserat, novum opus inchoasse Xenophontem. Ut igitur olim, quum vera ratio, quae utrique operi intercederet, non cognosceretur, tanquam unius operis duae partes in unum volumen titulo Hellenica praetexto conglutinabantur, sic nunc, postquam illa ratio rectius perspecta est, quin in duo rursus volumina sint dividenda, nemini erit dubium.

Duas Hellenicorum partes diversis temporibus esse scriptas ostenditur.

Prior Hellenicorum pars, quum opus Thucydideum continuet, prius inchoata esse non potest, quam Xenophon Thucydidis librum in manibus haberet, i. e., ut supra vidimus, non ante annum 394.[1]), quo cum Agesilao

---

[1]) Iam ex hac temporis ratione refellitur opinio Niebuhrii, qui (p. 467.) primum et secundum Hellenicorum librum a Xenophonte nondum exsule scriptum esse putat, quum illum iam ol. 95, 1. sive 400. a. Chr., quia cum Cyro adversus Artaxerxem regem Atheniensibus tunc amicum profectus fuisset, multatum esse exsilio nunc inter omnes constet. V. Krüger. l. l.

Xenophon ex Asia per Thraciam in Graeciam rediit. Patria pulsus se convertit Scilluntem, Elidis oppidum haud procul ab Olympia situm, ubi Lacedaemonii praedium ei dono dederant. In hoc refugio librorum suorum plurimos, nominatim, cuius rei testes sunt Dinarchus apud Diog. Laert. §. 8. (Xen. Cyr. ed. Born.), Plutarchus de exsilio p. 388. ed. Reisk. et Dio Cass. 38, 28. p. 427. ed. Sturz. (apud Spillerum p. 3. et 49.) libros historicos composuit. Thucydidis historiam in lucem edendam primum eum curasse pro certo habendum videtur, nec minus hoc opus, quum materiam sequentium

---

p. 245 seqq. Ut autem de tempore, sic etiam de animo, quo conscripta sit utraque pars, in magno vir ille cl. versatus est errore. In duobus enim prioribus libris quippe ante exsilium, uti opinabatur, scriptis aequum et a studio partium alienum, in quinque posterioribus, quos in exsilio composuerit, suae patriae inimicissimum, Lacedaemoniis aequo magis faventem se praebere Xenophontem dicit: quae criminatio cuivis, qui nostrum librum non praeiudicata opinione perlegerit, adeo falsa apparebit et a Delbrückio, Sieversio, Petero, Krügero, Spillero tam accurate est convicta, ut taedium lectoribus meis, opinor, moverem, si ea argumenta recoquere vellem, quibus illi viri doctissimi iustitiam atque ingenuitatem, qua et Atheniensium et Lacedaemoniorum res gestae a Xenophonte narratae sunt, vindicaverunt. Hoc unum concedendum est, Thebanis et Arcadibus parum fuisse benevolum Xenophontem propter pietatem, ut supra commemoratum est, ab his populis saepius quam ab aliis violatam. V. Peter. p. 87. et 108. Tamen Epaminondas Thebanus, cui quod parum faveret saepissime in vituperium incidit Xenophon, summa laude non caret VII, 5, 18 seqq. Prae omnibus vero ceteris Agesilaum plurimis ac maximis efferri laudibus, consilio, quo posterior Hellenicorum pars conscripta est, recte perspecto, nemini erit offensioni. Ille enim, ut maxime ex eius encomio cognoscimus, is erat, quem potissimum sibi eligeret ad imaginem imperatoris omnibus numeris absoluti fingendam. Itaque nulla est causa in dubitationem vocandi Xenophontis veritatis studium, quod diserte ei testantur iam Lucian. de conscrib. histor. §. 39: *ἀλλ' οὐ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεύς, οὐδὲ Θουκυδίδης· ἀλλά, κἂν ἰδίᾳ μισῇ τινας, πολὺ ἀναγκαιότερον ἡγήσεται τὸ κοινὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ πλείονος ποιήσεται τῆς ἔχθρας, κἂν φιλῇ, ὅμως οὐκ ἀφέξεται ἁμαρτάνοντος*, et Diodor. Sic. I, 37: *Ξενοφῶν καὶ Θουκυδίδης ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἱστοριῶν*. V. Delbrück. p. 124 seqq. Peter. p. 102 seqq. Spiller. p. 32 seqq.

rerum describendarum paratam accepisset, si non eodem tempore, tamen paullo post continuatum publicasse veri est simile. Tempus autem, quo conscripti sint liber I. et II., quanquam certissime definire non licet, haud longe tamen a vero recesserit, id quod Krügerus [1]) opinatur, perfecta demum priori Hellenicorum parte, quum usque ad illud pervenisset tempus, in quod Cyri minoris in fratrem expeditio incideret, Xenophontem ad Anabasin, Cyropaediam et Commentarios Socratis componendos se convertisse. Ita duo priores Hellenicorum libri paullo postquam Scillunte consedit, i. e. annis 394—390. a. Chr. orti esse videntur. Cum hac ratione concinunt etiam postrema libri secundi verba. Id enim recte vidit Niebuhrius [2]), verba: *ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ γε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος*, non eodem tempore scripta esse posse, quo liber sextus, qui, ut ex VI, 4, 37. intelligitur, non ante a. 357. compositus est. Etenim oblivionis illud iusiurandum, cuius mentio fit in fine libri II., quum non nisi certis quibusdam personis respectis [3]) daretur, iam post hominis aetatem quomodo potuerit violari dici vix potest, atque quinque et quadraginta annis post, si qui adhuc vivebant qui iuraverant, cui in mentem venire poterat, in ius aliquem vocare propter ea quae triginta tyrannorum tempore fecisset? Accedit quod istis verbis Xenophon, ut patet, Athenienses propter servatam concordiam laudare volebat, quae quidem laus, quo plures post illam discordiam decurrunt anni, eo magis minuatur necesse est, quoniam annorum decursu ira atque ulciscendi cupiditas solet defervescere. Unde apparet inter pacem per Thrasybulum compositam et id tempus, quo libri secundi finis scriptus est, quadraginta vel plures annos nullo modo posse interpositos fuisse. Possunt autem decem vel quindecim ex illo tempore anni fuisse praeter-

---

1) *Histor.-phil. Stud.* I. p. 262 seqq.

2) *Kleine histor. u. phil. Schr.* p. 465 seq.

3) Qui enim iurabat illud *οὐ μνησικακήσω*, affirmabat propter delicta quae in dissidii tempus incidissent, sive facinora sive verba, se non instituturum esse accusationem, neque in tali causa se iudicem aut testem, neque in causis propter alias res instituendis civilis illius discordiae memorem esse futurum. V. Hermann. *Griech. Staatsalterth.* §. 169.

lapsi, quod temporis spatium pertinet fere ad primos annos, quos Xenophon Scillunte degit. Eo igitur usque Athenienses iusiurandum illud servarant, quanquam simultas et occultum odium etiam tum fortasse ex animis non prorsus evanuerat[1]).

Transeamus ad alteram Hellenicorum partem. Hanc non ante Anabasin scriptam esse apparet ex III, 1, 2. Hoc enim loco Xenophontem suum nomen non aliam ob causam reticuisse, quam quo ei libro, in quo suas ipsius res gestas narrasset, maior haberetur fides, iam a Plutarcho[2]) traditum est atque hodie inter viros doctos satis constat[3]). Iam ergo, quum Anabasis ante ol. 102, 1. sive 372. a. Chr. composita esse non possit[4]), Hellenicorum libri tertii initium post illum annum scriptum esse necesse est. Ad finem autem perductum nostrum librum non esse ante annum 357., consequitur ex VI, 4, 37.[5]), ubi eo tempore, quo hic liber litteris mandabatur, Tisiphonus regnare dicitur, qui Pherarum tyrannus non ante annum dictum, quo eodem Alexander, eius frater, interfectus est, regnum occupavit[6]). Licet quidem per verba ὅδε ὁ λόγος illum locum ita intelligere, ut sextus tantum Hellenicorum liber tunc temporis componeretur; sed ne tres antecedentes libros multo prius esse scriptos credamus vetat ea ratio, qua totam posteriorem Hellenicorum partem compositam esse supra vidimus. Quum enim auctor complures semper annos, quorum res gestae quodammodo coniunctae inter sese essent, comprehenderet, ita ut saepius pedem referret ad ea quae prius essent facta,

---

1) V. adn. ad ὁμοῦ γε II, 4, 43.

2) In eo libello, qui inscribitur: *Πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι*, ubi cap. 1. haec leguntur: *Ξενοφῶν μὲν γὰρ αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένη περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος.*

3) V. Krüger. de auth. et integr. Anab. Xen. p. 18 seqq. Spiller. l. l. p. 35. Kühner. ed. Anab. mai. p. XIX seq.

4) V. Krüger. l. l. p. 4.

5) Verba Xenophontis sunt: *τῶν δὲ ταῦτα πραξάντων ἄχρις οὗ ὅδε ὁ λόγος ἐγράφετο, Τισίφονος, πρεσβύτατος ὢν τῶν ἀδελφῶν, τὴν ἀρχὴν εἶχε.*

6) V. Spiller. l. l. p. 40 seqq.

vel anticiparet quae ex temporum ratione posteriori loco erant collocanda, longioris annorum seriei res gestas certe adumbratas illum habuisse, quum ad eas disponendas atque secundum consilium suum componendas se accingeret, consentaneum est. Hanc vero scribendi materiam quando sibi congesserit si quaeritur, quin per singulos annos, sicut fecit Thucydides [1]), res, ut acciderant, litteris consignaverit, non dubitandum videtur. Ita etiam intelligitur, quae ratio Hellenicis intercedat cum illo libello, qui inscribitur Agesilaus. Qui quanquam statim post Agesilai mortem, i. e. post a. 361. vel 360., scriptus est [2]), inde tamen non consequitur, quae in utroque libro iisdem fere verbis sint expressae, sententias ex Agesilao in Hellenica esse transscriptas. Statuendum potius videtur Xenophontem, quum scriberet Agesilaum, ex Hellenicis tum non elaboratis quidem, sed in commentariorum modum perscriptis nonnulla quae ad Agesilai vitam pertinerent, mutatis iis quae pro diversa utriusque libri indole ac consilio erant mutanda, in encomium transtulisse [3]). Collegit igitur Xenophon materiam ad scribendos quinque libros posteriores ab initio rerum gestarum, elaborare vero coepit postremis demum vitae suae annis, certissime non ante pugnam Leuctrensem. Etenim si de consilio, quo haec Hellenicorum pars composita sit, supra recte a nobis iudicatum est, priusquam Xenophon res certa quadam ratione ordinaret, priorem certe quam Spartani a Thebanis acceperunt cladem accidisse necesse est.

Altera igitur Hellenicorum pars non, ut prior, Scillunte scripta est, unde Xenophontem post pugnam Leuctrensem (a. 371.) pulsum esse scimus [4]), sed Corinthi, ubi postremos vitae annos degit et, non satis certum est quo anno, sed certe non ante a. 355., mortem obiit [5]).

---

[1]) V. Ulrich. *Beitr. zur Erkl. d. Thuc.* p. 132 seq.
[2]) V. Praefat. ad Ages. p. VI.
[3]) V. Praef. ad Ages. p. IV. et X seq.
[4]) V. Krüger. de Xen. vit. quaestt. critt. p. 26.
[5]) V. Krüger. l. l. p. 30.

De notationibus annorum quae exstant in duobus prioribus libris.

Ut supra vidimus, in primo et secundo libro res gestae ex singulorum annorum ordine percensentur. Initia autem annorum non solum formulis illis: τῷ δ' ἄλλῳ ἔτει, τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους, sed aliis etiam quibusdam temporum notis signata videmus, quae neque apud Herodotum neque apud Thucydidem reperiuntur. I, 2, 1. enim numeratur olympias, II, 3, 1. eadem nominato stadii victore denotatur. Olympiade non commemorata stadii victoris mentio fit etiam I, 2, 1., ibidem bigae victoris. Archon et ephorus eponymi simul commemorantur I, 2, 1. 3, 1. 6, 1. II, 1, 10. 3, 1. Haec additamenta, quum primum a Marshamo[1]) in suspicionem essent vocata, deinde a Dodwello[2]) et ab omnibus fere, qui recentiori tempore hanc quaestionem tractaverunt[3]), a Xenophonte abiudicata sunt et merito. Quod enim primum attinet ad olympiadis mentionem, ea semel quidem fit etiam apud Thucydidem[4]), sed non nisi data occasione, quia narrantur quae Olympiae gesta sunt, sicut eandem ob causam certamina Olympia V, 49. commemorantur. Aliter haec res se habet apud Xenophontem, ubi olympiadis commemoratio inservit annis universe designandis, quare uno loco (I, 2, 1.) etiam numeratur olympias, quod Thucydides nusquam fecit. Accedit quod apud hunc olympias notatur per pancratii victoris nomen, cuius certamen multo videbatur esse insignius, apud Xenophontem per nomen stadii victoris, qui seriori demum tempore olympiadis eponymus factus est. — Archontem Atheniensem Herodotus semel[5]) tantum commemorat, ubi is annus definiendus erat, quo Athenae a Persis devastatae sunt. Thucydides saepius quidem Archontum non

---

[1]) In Can. chron. p. 487.

[2]) De vett. Graecorum et Romanorum cyclis, diss. VIII. p. 340.

[3]) Post Peterum (p. 55 seqq.), quem sequi videtur Spiller. l. l. p. 31., Voemelius in Progr. Francof. a. 1851. illas temporum notas Xenophonti vindicare frustra conatus est.

[4]) Thucyd. III, 8.

[5]) VIII, 51.

solum, sed etiam ephororum et Iunonis Argivae sacerdotum mentionem facit, sed non nisi ut singularum quarundam rerum memoratu imprimis dignarum tempora accuratius constituerentur, non vero ut singulorum annorum initia tanquam secundum aeram quam vocant notarentur, id quod factum est in suspectis istis Hellenicorum locis. Talem olympiadum cum archontum Atticorum, ephororum et regum Lacedaemoniorum, sacerdotum Iunonis Argivarum, stadionicarum in eponymorum locum assumptorum annis computationem et chronologiam in hac computatione positam ante Timaeum ab historicorum consuetudine alienam fuisse certissimus testis est Polybius[1]). Iam ex his causis suspectae esse debent illae subtiliores annorum determinationes, etiam si ubique recte se haberent. Ita vero non est. Namque I, 2, 1., ubi olymp. 93. numeratur, ponenda erat ol. 92., et ibidem non anni 410, qui ibi incipit, sed a. 408 nominantur magistratus, atque I, 3, 1., ubi est annus 409, anni 407 magistratuum exstant nomina. Itaque illae determinationes chronologicae, praesertim quum per libros I et II non in omnium annorum initiis reperiantur — desunt enim I, 4, 1. 8. II, 4, 24. — et in quinque posterioribus libris, ubi nullo temporis momento, unde annos computemus, adiuvamur, olympiadum, archontum, ephororum, stadionicarum omnino nulla fiat mentio, non esse dubium videtur, quin interpolatae sint seriori tempore, quo integri magistratuum et victorum Olympicorum exstabant fasti, quales Demetrius Phalereus edendos curasse traditur.

Duobus locis magistratuum notis adiectus est belli annorum numerus, qui tertio loco (II, 1, 7.) exstat neque olympiade nec magistratibus commemoratis solus. Quae additamenta quanquam defendi videntur usu Thucydidis, qui ubique quotus belli annus finiatur, accurate observat, Xenophonti tamen aliena opera inserta censenda sunt, quum I, 6, 1. et II, 1, 7. falsus indicetur annus, dum ibidem magistratuum nomina recte se habent, tertio autem loco (I, 3, 1.), ubi annus recte numeratur, falsa sint magistratuum nomina: unde iure colligitur ab alio annorum belli numeros, ab alio magistratus esse interpolatos[2]).

---

[1]) XII, 12.

[2]) Peterus p. 55 seqq., qui omnes illas temporum deter-

Alio loco (I, 6. 1., ubi v. adn.), ubi novus incipit annus, duo commemorantur facta, quae a Xenophonte profecta esse nequeunt, quia una commemoratio manca est, altera omnino falsa.

Ita ad initia annorum significanda nihil relinquitur nisi formulae: *τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει*, *τῷ δ' ἄλλῳ ἔτει* cet., nisi quod I, 3, 1. verba: *ὁ ἐν Φωκαίᾳ νεὼς τῆς Ἀθηνᾶς ἐνεπρήσθη, πρηστῆρος ἐμπεσόντος*, inveniuntur, quae in eandem fortasse trahuntur suspicionem, quod hoc factum iam unum relictum et id quidem, quo novus annus indicetur, vix dignum videatur [1]).

At non solum in initiis, sed etiam in finibus annorum occurrunt quae Xenophontis esse non possunt. Quo primum pertinent tres loci (I, 1, 37. 5, 21. II, 2, 24.), quibus res Siculae referuntur, quae, quum cum bello Peloponnesiaco nullum habeant vinculum, non nisi ad annum exeuntem accuratius definiendum adduntur. Alibi autem Siculorum mentio non iniecta est nisi ubi iis ratio aliqua intercedat cum Graecis inter se bellantibus, uti I, 1, 27., ubi de Hermocrate et de aliis Syracusanorum ducibus dicendum erat, quia eorum copiae aliquam Peloponnesiorum partem efficiebant, et VI, 2, 4. 33. VII, 1, 20., ubi auxilia erant commemoranda, quae Dionysius Lacedaemoniis mittebat. Ne Thucydides quidem hac in re exemplo fuit, quippe qui de Sicilia referat ea modo, quae belli cursus et ratio postularet [2]). Si iam has ob causas suspecti sunt illi duo loci, multum haec adaugetur suspi-

---

minationes genuinas esse censet, temporum rationem perturbatam opinatur a librario, qui nescio quo errore ductus Xenophontem exordiri non ab anno 411, sed ab anno 409 credens temporum notas partim deleverit, partim translocaverit. Qua in re nec quo iste librarius deceptus sit nec cur in mutando tam perverse egerit, ut belli annorum numeri et magistratuum nomina prorsus repugnent inter se, id nequaquam patet.

[1]) Hanc ob causam haec quoque verba interpolata censet Brücknerus, vir doctissimus, qui totam hanc „de notationibus annorum in historia graeca Xenophontis suspectis" quaestionem in progr. Suidnicensi a. 1838 tam accurate tamque subtiliter pertractavit, ut ego eum sequi in hac re non dubitaverim.

[2]) Thucyd. III, 116., ubi sextus belli annus finitur, Aetnae eruptionis mentio fit propterea, quod paullo ante de rebus Siculis et de Pythodoro Atheniensi in hanc insulam misso sermo fuit.

cio eo, quod cum chronologia, qualis ex Diodoro cognoscitur, non concinunt et inter se ipsi plane repugnant. De rebus autem Siculis Diodorum Siculum maiore fide esse dignum, praesertim quum ex Ephoro et Timaeo Siculo hauriret [1]), nemo facile infitiabitur. Ceterum videas ad utrumque locum adnotationes.

Duobus aliis locis res Persarum commemorantur. I, 2, 19 enim Medi in Darii potestatem redacti esse narrantur, quae res a bello Peloponnesiaco toto coelo est remota. Magis etiam idem valet de altero loco (II, 1, 8), ubi non solum rei narratae levitas, sed ipsa verba etiam librarii manum aperte produnt [2]).

Haec omnia si recte disputata sunt, eiectis [3]) iis quae aliena manu in verborum contextum invecta sunt, nulla alia relinquuntur temporum signa, quam quae adhibuit Thucydides. Is enim acquiescit fere in discernenda singulorum annorum aestate et hieme [4]), quam rationem praestantiorem esse quam quae nitatur in enumerandis magistratibus, qui diversis anni temporibus suscipiantur, ipse V, 20 diserte dicit. Eandem viam ingressus est Xenophon, quanquam, ut recte monuit Brücknerus [5]), non tam accurate in ea re versatus est, quam Thucydides, qui non solum uniuscuiusque anni et initium et finem, sed etiam aestatis exitum ubique indicat. Nec tamen in ea re adsentientem me habet Brücknerus, quod etiam formulas: *τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει*, *τῷ δ' ἄλλῳ ἔτει* cet., deleri vult. Quod si facimus, I, 6, 1 et II, 3, 1 ineuntis anni nota omnino deest, quum alibi, ubi anni initium non indicatur, ut I, 4, 2, veris certe fiat mentio, aut, ut I, 4, 8, antecedentis anni decursus ex rerum cohaerentia cognoscitur. Praeterea, eiectis illis formulis, ne sententiae hiarent abruptae, verborum suasit Brücknerus mutationes, quas non, nisi necessitate quadam cogente, instituere liceat [6]).

---

[1]) V. Diodor. XIII, 54. 60.

[2]) V. ad utrumque locum adnotationes.

[3]) Quae equidem uncinis includere satis habui.

[4]) V. Thucyd. II, 1: *γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.*

[5]) In Progr. l. p. 6 seq. adn. 21.

[6]) Brücknerus scribendum censet I, 2, 1: *ἐκεῖθεν δὲ εἰς*

Postremo loco vix est quod moneamus cuiusque anni initium apud Xenophontem esse ver [1]). Id docent I, 3, 1 et I, 4, 2, imprimis I, 3, 1 verba: ἐπεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγε. Neque impedimento est I, 2, 1, ubi verba ἀρχομένου τοῦ θέρους aut de initio spatii semestris [2]), aut ita intelligenda sunt, ut, Thrasyllus antequam Samum proficisceretur, ver, quo Thoricum ab Atheniensibus munitum est, iam praeterlapsum dicatur.

Quibus denique causis motus sim, ut cum Haackio belli annum 21 usque ad finem primi capitis libri primi pertinere, annum autem 24 I, 4, 8 incipere cum Herbstio statuam, apparebit ex adnotatis ad I, 1, 11 et I, 4, 8.

De Hellenicorum libris manuscriptis et editis.

Codices Xenophontis Hellenica continentes, quorum scripturae varietates adhuc sunt publici iuris factae, sunt hi:

A. Parisinus, nota 1793 insignitus, chartaceus, elegantissime scriptus, ad saeculum XVI referendus est [3]).

B. Parisinus n. 1738, membranaceus, saeculo XIV exaratus est. Deficit VII, 1, 38 in verbis: ἐπῄνει τὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δ'. Sevinus eum bombycinum appellat.

Βυζάντιον ἐσώθησαν. Καὶ Ἀθηναῖοι μὲν Θορικὸν ἐτείχισαν —. Postrema libri I cap. 5 paragrapho deleta cap. 6 incipere vult sic: Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ —. II, 1, 7 deletis omnibus iis, quae verbum ναυαρχεῖν subsequuntur, §. 10 exorditur sic: Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος —. Libri II cap. 2 postrema et cap. 3 prima sectionibus eiectis, §. 2 incipit: Ἔδοξε δὲ τῷ δήμῳ —.

1) Secundum Thucyd. II, 2 bellum Pelop. ortum est Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, i. e., si cum Poppone pro δύο scribas τρεῖς, Aprili mense anni 431. Inde ut Thucydides belli annos numerat, sic singulos annos exorditur Xenophon.

2) Ut constanter apud Thucyd. II, 47. 71. III, 1. 26. IV, 1. 52. 117: ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους, al.

3) Refero quae de hoc et de ceteris codicibus diligentissime narrat Spillerus in Commentatione de Xen. historia graeca, quae inest in Novis Annalibus Lipss. a. 1840. Vol. Supplem. VI. fasc. I. p. 528 seqq.

C. Parisinus n. 2080, chartaceus. Catalogus bibliothecae regiae Parisinae saeculo XVI, Sevinus XIV eum assignat.

D. Parisinus n. 1642, chartaceus, saec. XV, ut videtur, exaratus, de quo vide Praef. ad Ages. p. XII, illic nota *C.* insignito.

E. Parisinus n. 1739, chartaceus, saeculo XVI scriptus videtur.

F. Parisinus n. 317, bombycinus, saeculo XIV exaratus est.

Y. Hoc signo notatur exemplum editionis Henrici Stephani a. 1561, in quo vir quidam doctus adscripsit lectiones nonnullas.

Hos codices comparavit I. B. Gailius eorumque scripturae diversitatem evulgavit in editionis Xenophontis operum vol. VII, p. 337—500.

Accedit Vict., qua nota indicantur varietates codicis nescio cuiatis a P. Victorio ad margines Aldinae Monacensis adscriptae, quas publicavit Lud. Dindorfius in Praef. ad ed. Lips. a. 1824. Commemorandi denique sunt duo codices Venet. quorum ex altero bibliothecae Marcianae catalogus (Veneti, 1740, p. 173) duodecim lectiones exhibet, ex altero Car. Cobetus in Oratione de arte interpretandi grammatices et critices fundamentis innixa cet. p. 68. et 69. ad Hellen. I, 1, 35. et III, 2, 27. duas affert lectiones, de quibus v. adnotata ad utrumque locum.

De his codicibus quum alio loco [1]) quid sit iudicandum accuratius exposuerim, hic rem paucis absolvere verbis liceat. Omnium antiquissimus et longe praestantissimus est cod. B. [2]), qui non solum saepe aliorum menda solus sanat, sed saepius etiam praebet aperte genuina, ubi in reliquis libris mutata legimus quae a librariis non erant intellecta.

---

[1]) *Zeitschr. f. d. Alterthumswissenschaft* a. 1851. no. 61 seqq. Adde quae disserui in censura editionis Dindorfianae a. 1850 in Novv. Annall. Lipss. a. 1852. p. 227 seqq., imprimis p. 241 seqq.

[2]) Codd. B. et D. recenti tempore diligenter comparavit Haeusserus a III, 1, 5. usque ad III, 2, 18., de qua re v. Hertlin. observv. critt. in Xen. hist. gr. part. II. Werthem. 1841. p. 3.

Ad huius bonitatem proxime accedit cod. D. [1]), quare maximi momenti est ubi cod. B. desiit. Ex his duobus totus pendet cod. C., quum in bonis lectionibus usque fere consentiat cum illis, quas autem habet peculiares, malae aut dubiae sint notae. Cod. E. compluribus videtur scriptus esse manibus, qui, quanquam multis omnis generis scatet vitiis, maioris tamen quam cod. C. nobis est pretii eo, quod haud raro tradit solus aperte genuina. Prorsus alius indolis sunt codd. A. et F. In his plurima occurrunt glossemata et correctiones, quare etiam ubi praebent quod placeat, caute iis utendum est [2]). Victorii denique lectiones conspirant fere cum optimis libris Parisiensibus, nec tamen ita, ut omnes ex his manaverint.

Editiones, quarum mentio fit in hoc libro, sunt hae:

Ald. i. e. Aldina a. 1502 et a. 1525. Utramque comparavit Morus.

Iunt. i. e. Iuntina a. 1516 et a. 1527, quas comparavi Zeunius.

Hal. i. e. Halensis ed. 1540.

Bryl. i. e. Brylingeriana sive Basileensis a. 1555.

Cast. i. e. Castalionea, quae quo anno emissa sit, in titulo non est indicatum.

Steph. I. i. e. H. Stephani ed. a. 1561.

Steph. II i. e. H. Stephani ed. a. 1581. Margo notatur per m. St.

Leoncl. i. e. Leonclavii ed. a. 1594. Margo notatur per m. L.

Wells. i. e. Wellsii ed. a Thiemio curata a. 1764.

Mor. i. e. Mori ed. a. 1778.

Schneid. I. i. e. Schneideri ed. a. 1791.

Weisk. i. e. Weiskii ed. a. 1799.

Schneid. II. i. e. Schneideri ed. a. 1821.

Schaef. i. e. Schaeferi ed. a. 1819.

---

[1]) Hunc plenius describit Schneiderus in Praef. ad Plat. Civit. vol. I. p. XXXII.

[2]) Quanquam de cod. F. minus liquet propterea, quod per tres priores libros non plus sexies eius mentionem facit Gailius nec pro certo habemus hunc librum, ubi non commemoretur, consentire cum Schneideri ed. I, ad quam Gailius comparationem instituit.

Dind. I. i. e. Dindorfii ed. Lipsiensis a. 1824.

Dind. II. i. e. Dindorfii ed. Berolinensis a. 1847.

Paris. i. e. ed. Parisiis apud Firm. Didot a. 1847. emissa.

Dind. III. i. e. Dindorfii ed. Lipsiensis a. 1850.

Ex his editionibus ipse comparavi Aldinam a. 1525, Brylingerianam a. 1555, Stephanianam a. 1561, Leonclavianam a. 1594 et sequentes omnes. — Eae, quae ante Stephanum in lucem prodierunt, maxime consentiunt cum codd. A. et F. Stephanus autem et Leonclavius, praecipue in marginibus, multa praebent, quae nostro tempore ex optimis libris Parisiensibus in verborum contextum recepta sunt, maxime a Dindorfio, qui prae ceteris editoribus de Hellenicis egregie meritus est. Meum erat eadem via, quam hic vir doctissimus ingressus erat, pergere, sed ita, ut in aestimandis codicibus B. et D. ab eius vestigiis aliquantum discederem. Hi enim codices, quanquam omnibus ceteris multo praestant, ab interpolationibus tamen, interpretamentis et correctionibus non prorsus sunt liberi. Talia sunt I, 1, 30. *ἀνεκοινοῦτο* pro *ἀνεξυνοῦτο*, I, 7, 31. *τριηραρχῶν* pro *ταξιάρχων*, III, 1, 10. *ταύτης τῆς χώρας* pro *αὐτῷ τῆς χώρας* I, 6, 24. *δέκα* pro *τοὺς δέκα*, I, 6, 29. *ἐπὶ μιᾷ* pro *ἐπὶ μιᾶς*, II, 4, 31. *προσέβαλλον* pro *προσέβαλλε*, III, 2, 12. *ἔπεμψαν* (*ἀγγέλους*), III, 4, 14. (*Περσῶν*) *εἷς αὐτῶν*, III, 4, 17. *τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἦν* (*τὴν Ἔφεσον*). Si in his locis corrigentis vel addentis librarii manus non agnosci non potest, uni codici B. non obsequendum existimabam ubicunque aliquam correctionis vel alius mendi moveret suspicionem. Hanc legem Dindorfius non ubique secutus. E. c. I, 1, 4. scripsit cum uno B. *ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι*, ubi ceteri libri praebent *ἀναλάβῃ*, I, 1, 22. *καὶ εἴ τι ἄλλο δύναιντο* pro *ἠδύναντο*, quia in B. est *δύναντο*, II, 4, 20. post *κακὸν* inseruit *μέν*, quod ob sequens *δέ* sine dubio illatum est, III, 3, 7. recepit ex solo B. *ἐρωτώμενος, ἐν τίνι χρόνῳ ταῦτα μέλλοι πράττεσθαί* pro *μέλλει*. Ut vero his et multis aliis locis huic codici nimium tribuit, sic haud raro quae optimus liber offert vel melioris vel non peioris fidei, quam quae vulgo leguntur, sine iusta causa sprevit. Saepius enim *καί* omisit ubi B. retinet: I, 1, 22. II, 1, 17. II, 4, 33. III, 1, 24. III, 2, 18. Prae-

fert I, 5, 10. *συνετέτακτο*, III, 5, 9. *ἀπωλώλειτε*, quum B. habeat *συντέτακτο* et *ἀπολώλειτε*. II, 2, 19. post *ἐκέλευον* non delevit *αὐτοὺς*, quod deest in B. D. C. Eadem inconstantia usus est Dindorfius in scribendis quibusdam vocabulis. Gailio teste[1]) codices B. D. C. constanter exhibent *εἰς*, *σύν*, *θάλασσα*, cod. A. *ἐς*, *ξύν*, *θάλαττα*. Nihilominus Dindorfius scribit I, 1, 7. *ξυμφράξαντες*, I, 1, 9. *ξυλλαβών*, I, 1, 25. *ξυγκαλέσας*, I, 1, 27. *ξυμφορὰν* cum codice A., dum I, 1, 24. 2, 14. 17. 3, 8. secundum B. D. C. *συμμάχοις*, *συντάττοντος*, *συνέβησαν*, *συνεχώρησαν* dat. Praeterea ubique scribit *θάλατταν*, *τέτταρες*, *πράττειν*, *κηρύττειν* et *μέχρι* ante vocalem etiam invitis libris, velut I, 1, 3. 27. Idem modo *ἐκεῖνος*, modo *κεῖνος* antecedente vocali exaravit sine certa quadam lege. Namque I, 6, 14., ubi optimi codices *τὸ κείνου* habent, apud Dindorfium *τὸ ἐκείνου*, IV, 1, 8. *μὴ κεῖνον* contra codices, IV, 1, 4. *ἢ ἐκεῖνος* cum codicibus scriptum legimus. Equidem in his quoque rebus praestantiores libros manuscriptos secutus sum. Quum enim veterem inter et recentiorem atticismum Xenophon medium quoddam teneat, atque inde tanta in scribendis *συν* et *ξυν*, *σσ* et *ττ*, *ρσ* et *ρρ*, *γίγνεσθαι* et *γίνεσθαι* et similibus librorum inconstantia explicanda videatur[2]), nostrum est eam certe constantiam affectare, ut antiquissimorum et optimorum codicum vestigia certa quadam ratione persequamur.

Quod denique ad interpretationem attinet, vel rerum vel verborum secundum Morum, Schneiderum et Weiskium plurimum debeo Petero, Brücknero et Hertlinio, quorum primus in commentatione supra saepius laudata haud parvum locorum numerum acute vel explicavit vel sanavit, alter non solum in programmate de notationibus annorum scripto, sed etiam in animadversionibus de Xenophontis Hellenicorum lib. I et II (*Zeitschr. f. d. Alterthumsw.* a. 1839. no. 50—51.) ad verba Xenophontis

---

[1]) Vide eius adnn. ad I, 1, 2. 6. 7. Idem confirmat Haeusserus apud Hertlin in observv. critt. in Xen. hist. gr. part. II. 1841. p. 6.

[2]) V. Poppo Praef. ad Xen. Cyrop. XXXIII seqq. Eiusd. Praef. ad Anab. p. XLI seqq.

rectius intelligenda permultum contulit, tertius subtilissima elocutionis Xenophonteae instructus notitia in tribus programmatis observationes criticas in Xenophontis historiam graecam continentibus (Werthem. 1836, 1841, 1845.) in defendendis aut emendandis Xenophontis verbis egregie et magna cum laude versatus est. Quae hi viri doctissimi et alii in Xenophontis Hellenica contulerunt studia, iis me ita usum esse spero, ut inde non minus quam ex mea ipsius qualicunque opera haud exiguus in hunc librum redundet fructus.

Vitebergae prid. Id. April. a. MDCCCLIII.

XENOPHONTIS

HELLENICA.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Post infelicem in Hellesponto pugnam Athenienses iisdem in locis, quum Alcibiades venisset subsidio, prospera fortuna utuntur. Tissaphernes in Hellespontum profectus Alcibiadem comprehensum in custodiam coniicit: unde ille noctu elapsus petit Clazomenas. Thrasyllus Athenas navigat ad novas copias et naves petendas. Quum Lacedaemonii Athenienses denuo petere vellent, his auxilio venit Alcibiades, quo duce pugna ad Cyzicum feliciter pugnata est, in qua cecidit Mindarus. Inde quum Athenienses e Cyzico, Perintho, Selybria pecunias coegissent, munita Chrysopoli, portorium instituerunt. Afflictis Lacedaemoniorum rebus succurrit Pharnabazus. Interim praetoribus Syracusanorum domi abrogatum imperium: in Thaso eiecti qui rebus Lacedaemoniorum studerent. Athenis autem Agis admovet exercitum, quem minus armis quam minis Athenienses repellunt. Eodem anno Carthaginienses magno exercitu aggressi duas urbes Graecas ceperunt.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλ-
Ol. 92, 2. B.P. a. 21. θεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ναῦς ἔχων ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὖθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἡγουμένου Ἡγη-
2 σανδρίδου. Μετ' ὀλίγον δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου εἰς Ἑλλήσποντον εἰσέπλει, ἀρχομένου χειμῶνος, τέτταρσι καὶ δέκα ναυσὶν ἅμα ἡμέρᾳ. Κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμανε τοῖς στρατηγοῖς. Οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ' αὐτὸν εἴκοσι

Cap. I. §. 1. Marg. Leoncl. Θυμόχαρις.
§. 2. εἰς ex B. C. D. E. Vict. scripsit per totum librum Dind. II. III. pro ἐς, quam formam non nisi in cod. A. reperiri tradit Gailius. — Dind. III. ἐσήμηνε. — A. et libri ante Dind. II. edd. ἑαυτοῦ, Vict. αὐτοῦ. — Port. pro ἤνοιγε maluit ἤπειγε, Leoncl. ἤνοιξε coll. 5, 13.
§. 3. Dind. II. III. μέχρι. V. Saupp. ad Comment. IV, 7, 2.

Cap. I. §. 1. Μετὰ δὲ ταῦτα] His Xenophon verbis excipit ea quae Thucydides VIII, 107. narrat. Inde nimia quaedam brevitas, qua novum hoc proelium commemoratur. Namque et locum certaminis et hostium vires, quibuscum Thymochares conflixerit, ex hac Thucydidis cum Xenophonte cohaerentia facile colligis. Quum enim post pugnam apud Cynossema commissam Athenienses adversus Cyzicum profecti essent, Peloponnesii autem Elaeuntem se recepissent, paucis diebus post Athenis advenit Thymochares et in Hellespontum, ut videtur, intrans ab accelerantibus opprimitur Lacedaemoniis, qui de duodenonaginta navibus in superiori pugna viginti tantum et unam amiserant. Thucyd. VIII, 106. Factum est hoc proelium non multo ante τὸ μετόπωρον (Thuc. VIII, 108.), i. e. medio fere Aug. mense anni 411 a. Chr. V. Praef. p. V. seqq.

ναῦς ἔχων ὀλίγας] Thucydide (VIII, 95.) auctore Thymochari, quum apud Eretriam ab eodem Hegesandrida gravi proelio victus esset, quattuordecim erant naves reliquae, ad quas fortasse accesserunt novae viginti, quas post illam cladem Athenienses exstruxerant. Thucyd. VIII, 97. Hegesandridas a Mindaro erat accitus. Thucyd. VIII, 107. V. Praef. p. VII.

§. 2. Μετ' ὀλίγον δὲ τούτων] Genitivus pendet a notione comparativa, quae inest in formula μετ' ὀλίγον. Ioseph. Antiq. I, 22. μετ' οὐ πολὺ τῆς ἀφίξεως. Cf. Hdt. VI, 46: δευτέρῳ ἔτεϊ τουτέων, i. e. secundo post anno. V. Schaefer. ad Bos. ellips. gr. 553 seq. Bernhardy. Synt. p. 138. Kühner. gr. max. §. 514. Quod attinet ad rem, Athenienses ante Doriei adventum a Cyzico in Hellespontum redisse, id quod praetermisit Xen., refert Diod. XIII, 40. extr. V. Praef. p. VIII.

Δωριεύς] Ex Rhodo patria Atheniensium opera pulsus Thurios confugerat, unde post cladem Siculam cum navibus Thuriis (Thucyd. VIII, 35. 84. Diod. XIII, 45., cf. infra 5, 19.) reversus, antequam in Hellespontum profectus est, a Mindaro Rhodum missus erat, ut seditionem ibi motam opprimeret. Diod. XIII, 38. V. Praef. p. VIII.

ἀρχομένου χειμῶνος] i. e. exeunte Septembri.

ἐσήμανε] Incerta quidem est lectio Anab. II, 1, 23. et

ναυσίν, ἃς ὁ Δωριεὺς φυγὼν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβί-
βαζε τὰς αὑτοῦ τριήρεις, ὡς ἤνοιγε, περὶ τὸ Ῥοί-
τειον. Ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων, ἐμάχοντο 3
ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς, μέχρις οἱ Ἀθηναῖοι
ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον
οὐδὲν πράξαντες. Μίνδαρος δὲ κατιδὼν τὴν μάχην, 4
ἐν Ἰλίῳ θύων τῇ Ἀθηνᾷ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν
καὶ καθελκύσας τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως
ἀναλάβῃ τὰς μετὰ Δωριέως. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀντανα- 5
γόμενοι ἐναυμάχησαν περὶ Ἄβυδον κατὰ τὴν ᾐόνα

§. 4. Brücknero (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 50.) placet ἐν Ἰλίῳ θύων τῇ Ἀθηνᾷ, κατιδὼν τὴν μάχην. — B. Dind. II. III. ἀναλάβοι.

§. 5. Dind. II. ἀντανάγαγόμενοι, quod postulat Hertlin. (Programm. Werthem. 1836. p. 3 seq.). — Ante Dind. II. scribebatur ἠϊόνα et deinceps δεούσαιν.

Cyrop. IV, 2, 13., ubi v. Bornemannum; sed h. l. et infra II, 1, 5. 28., invitis omnibus libris et edd. et scrr, nihil est moliendum. V. Poppo. ad Cyrop. IV, 5, 36., Lobeck. ad Phryn. p. 25., Buttm. gr. max. I. p. 438., Kühner. ad Anab. II, 1, 23.

ἤνοιγε] quid sit, ex locis similibus 5, 13. et 6, 21. bene explicat Schneiderus. Dorieus Hellesponti angustias iam intraverat, quum ei occurrunt Athenienses. Reversus igitur cum classe in altum pelagus viam sibi aperit et Rhoeteum promontorium circumflectens ad littus appellit. Unde intelligitur iungenda esse πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὑτοῦ τριήρεις cum verbis περὶ τὸ Ῥοίτειον. Cf. Diod. XIII, 45: κατέφυγεν εἰς Δάρδανον, quod promontorium Rhoeteo admodum est vicinum.

§. 3. ἀπέπλευσαν — οὐδὲν πράξαντες] Diodoro auctore Mindarus accurrit, priusquam Athenienses abeunt, et proelium ad littus statim commissum finitur demum Alcibiadis interventu.

§. 4. Μίνδαρος] Ab Elaeunte, quo post cladem apud Cynossema acceptam, teste Thucyd. VIII, 108., se contulerat, Abydum discessisse videtur. Inde enim eum cum Dorieo subsidio venisse narrat Diod. l. d. V. Praef. p. VIII.

κατιδὼν τὴν μάχην] De pugna nuntium venisse Mindaro narrat Diodorus.

ὅπως ἀναλάβῃ] H. e. ut susciperet et secum duceret. Eodem sensu ἀναλαμβάνειν dicitur II, 2, 8. Thucyd. V, 7, 64. Krügerus ad Dion. Hal. p. 284. in fine huius paragraphi lacunam esse suspicatur; addendum enim fuisse censet, Mindarum, assumpto Dorieo, versus Abydum navigasse hostemque ad pugnam provocasse. Dindorfius ex uno cod. B. recepit optativum, quanquam in hac re sibi ipse non constat, qui I, 6, 15., ubi idem B. φύγοι praebet, scripserit ἐδίωκε, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγῃ, de quo usu vix est quod relegem lectores ad ea quae adnotata sunt ad Ages. VII, 7. Infra VII, 5, 24.

§. 5. ἀνταναγόμενοι] Cf. infra I, 6, 20. Anab. VI, 2, 1: ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπνεον καλῷ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. Thucyd. I, 29: ἀνταναγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν. II, 33.

μέχρι δείλης (ἐξ ἑωθινοῦ). Καὶ τὰ μὲν νικώντων, τὰ δὲ νικωμένων, Ἀλκιβιάδης ἐπειςπλεῖ δυοῖν δεούσαις
6 εἴκοσι ναυσίν. Ἐντεῦθεν δὲ φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο πρὸς τὴν Ἄβυδον· καὶ ὁ Φαρνάβαζος παρεβοήθει, καὶ ἐπειςβαίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλασσαν, μέχρι δυνατὸν ἦν, ἐμάχετο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς
7 αὑτοῦ ἱππεῦσι καὶ πεζοῖς παρεκελεύετο. Συμφράξαντες δὲ τὰς ναῦς οἱ Πελοποννήσιοι καὶ παραταξάμενοι πρὸς τῇ γῇ ἐμάχοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπέπλευσαν τριάκοντα ναῦς τῶν πολεμίων λαβόντες κενὰς καὶ ἃς αὐ-
8 τοὶ ἀπώλεσαν κομισάμενοι εἰς Σηστόν. Ἐντεῦθεν πλὴν

ἐξ ἑωθινοῦ uncinis seclusi.

§. 6. Venet. *ἐπεβοήθει*. — *θάλασσαν* scripsi cum B. C. D. E. pro *θάλατταν*; v. Popp. Praef. Anab. p. XLIII.

§. 7. *Συμφράξαντες* B. C. D. E., antea *ξυμφρ.* scriptum erat; v. Kühner. ad Comment. I, 2, 18., qui tamen falsa narrat de formis *εἰς* et *ἐς*; v. supra ad §. 2. Gailio et Haeussero (Progr. Werth. 1841. p. 6.) testibus in codd. B. et D. fere ubique *σύν* scriptum est; tamen vulgatam scripturam nusquam mutavi, nisi VIII, 23. Cf. infra I, 6, 21. Unde apparet non opus esse Hertlinii correctione. Praesens enim tempus, ut constanter fit in quibusdam verbis, his locis statum quendam significat, in quo quis permanet post actionem. Rost. gr. schol. §. 151, 3. addit. 2. Kühner. gr. schol. §. 255. adnn. 2. 3.

μέχρι δείλης (ἐξ ἑωθινοῦ)] Ordo quidem verborum nihil habet offensionis. Hertlinius affert Appian. VIII, 72. *ἐς νύκτα ἀπ' ἠοῦς*. Plutarch. Themist. 9. *εἰς θάλατταν ἐκ θαλάττης*. Idem de Anim. Procr. 10. *ἄχρι τέλους ἀπ' ἀρχῆς*. Adde Anab. V, 4, 31. *εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως*, et imprimis VII, 4, 18. *εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότου*. Sed mirum est, quod hoc proelium a matutino tempore incepisse dicitur, quum plures certe horae interiectae sint necesse sit, ex quo Hellespontum Dorieus ingressus est, id quod factum (§. 2.) *ἅμα ἡμέρᾳ*. Etiam Plutarchus Alcib. 27. *ἄχρι δείλης*, omissa matutini temporis notatione, pugnatum esse tradidit. Quare verba *ἐξ ἑωθινοῦ* interpolatoris esse recte iudicavit Brücknerus, cui assentitur Hertlinius (Programm. Werthem. 1841. p. 7 seq.), opinans ex ipso illo *ἅμα ἡμέρᾳ* originem duxisse ista verba.

ἐπειςπλεῖ] ex Samo insula, ubi erat Alcibiades. Thucyd. VIII, 108. Diodor.: *ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρ' ἀμφοτέροις φιλοτιμίας· μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάμου παραδόξως ἐπεφάνη μετὰ νεῶν εἴκοσι*. V. Praef. p. VII. De numero navium Plutarchus Alcib. 27. consentit cum Xenophonte.

δεούσαις] Constanti usu sic cum numeralibus verbum *δεῖν* coniungi demonstrant Schaefer. Appar. crit. ad Demosth. I. p. 266. 560. III. p. 171., Bremi ad Demosth. Or. adv. Aphob. p. 34. ed. Goth., Goeller. ad Thucyd. IV, 102.

§. 6. *παρεκελεύετο*] *μάχεσθαι* scil.

§. 9. *Τισσαφέρνης ἦλθεν*] Epheso. Thucyd. VIII. extr. V. Praef. p. VII.

τεσσαράκοντα νεῶν ἄλλαι ἄλλῃ ᾤχοντο ἐπ' ἀργυρολογίαν ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου· καὶ ὁ Θράσυλλος, εἷς ὢν τῶν στρατηγῶν, εἰς Ἀθήνας ἔπλευσε ταῦτα ἐξαγγελῶν καὶ στρατιὰν καὶ ναῦς αἰτήσων. Μετὰ δὲ ταῦτα 9
Τισσαφέρνης ἦλθεν εἰς Ἑλλήσποντον· ἀφικόμενον δὲ παρ' αὐτὸν μιᾷ τριήρει Ἀλκιβιάδην ξένιά τε καὶ δῶρα ἄγοντα συλλαβὼν εἷρξεν ἐν Σάρδεσι, φάσκων κελεύειν βασιλέα πολεμεῖν Ἀθηναίοις. Ἡμέραις δὲ τριάκοντα 10
ὕστερον Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέου τοῦ ἁλόντος ἐν Καρίᾳ ἵππων εὐπορήσαντες νυκτὸς ἀπέδρασαν εἰς Κλαζομενάς. Οἱ δ' ἐν Σηστῷ Ἀθηναῖοι, 11

ubi Gailius exaratum esse *σύν* diserte indicat. V. nos ad Hier. VI, 2.

§. 8. Scripsi cum B. C. D. E. *τεσσαράκοντα* pro *τετταράκοντα*. — Ante Dind. II. scribebatur *Θρασύλος* cum codicibus; *Θράσυλλος* exhibent Thucydides et Plutarchus. — *εἷς* om. B. — *ὢν* om. D.

§. 9. *συλλαβὼν* pro *ξυλλ.* scripsi cum B. C. D. E. — Edd. vett., excepta Ald., *εἶρξεν*, quod correxit Steph. II.

ξένιά τε καὶ δῶρα] Utrumque vocabulum iunctum habet Lucian. Alex. 56. ed. Iac.: *ξένια καὶ δῶρα πολλὰ πέμψας*, et ibid. 31. *ξενίοις καὶ ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς*. Plutarch. Alcib. 27. *ξένια καὶ δῶρα παρασκευασάμενος*. Sunt autem *ξένια* quae ad cibum et potum, *δῶρα* quae ad ornandam vitam pertinent, arma, pocula, tripodes, similia. Cf. infra VII, 2, 3: *βοῦν ξένια ἔπεμψαν*. Anab. IV, 8, 23. VI, 1, 15. 2, 4.

φάσκων] Plutarch. l. d.: *πάλαι κακῶς ἀκούων ὁ Τισσαφέρνης ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ φοβούμενος αἰτίαν λαβεῖν ἐκ βασιλέως, ἔδοξεν ἐν καιρῷ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀφῖχθαι, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν εἷρξεν ἐν Σάρδεσιν, ὡς λύσιν ἐκείνης τῆς διαβολῆς τὴν ἀδικίαν ταύτην ἐσομένην*.

§. 10. *Ἀλκιβιάδης — ἀπέδρασαν*] Etiam latine dicere licet: Alcibiades cum Mantitheo — aufugerunt. V. Kühner. gr. lat. §. 3. adn. 3. Thucyd. III, 112: *Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατηγῶν — σπένδονται*. Kühner. gr. gr. max. §. 420. adn. Mantitheum eundem esse, qui secundo huius belli anno captus fuisse narratur Thucyd. II, 69., vix est credibile.

§. 11. *Οἱ δ' ἐν Σηστῷ Ἀθηναῖοι*] Hinc cum Dodwello Schneiderus et Weiskius auspicantur novum annum, quem Xenophon, ut Thucydides, in annis belli Peloponnesiaci numerandis solet a vere exordiri. V. Praef. p. XXX. Quod ut facerent, maxime moti sunt testimonio Diodori, qui XIII, 49. pugnam Cyzicenam factam esse narrat *ἤδη τοῦ χειμῶνος λήγοντος*. Recte autem vidit Haackius (dissertat. chronol. 1822. p. 4 seqq.) a Diodoro significari (anni 410 a. Ch.) Februarium, quo mense mare clausum esse desinit. V. Lambin. ad Horat. I, 4, 2. Quae deinceps in hoc capite narrantur, ea eundem belli annum XXI facile capere idem Haackius comprobavit p. 9 seqq. Assentiuntur Sievers. Comm. hist. de Xen. Hell. p. 8. et 104., Herbst. *die Rückkehr des Alcibiades* p. 59 seqq., Boeckh.

αἰσθόμενοι Μίνδαρον πλεῖν ἐπ' αὐτοὺς μέλλοντα ναυσὶν ἑξήκοντα, νυκτὸς ἀπέδρασαν εἰς Καρδίαν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ἧκεν ἐκ τῶν Κλαζομενῶν σὺν πέντε τριήρεσι καὶ ἐπακτρίδι. Πυθόμενος δέ, ὅτι αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐξ Ἀβύδου ἀνηγμέναι εἶεν εἰς Κύζικον, αὐτὸς μὲν πεζῇ ἦλθεν εἰς Ση-
12 στόν, τὰς δὲ ναῦς περιπλεῖν ἐκεῖσε ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δ' ἦλθον, ἀνάγεσθαι ἤδη αὐτοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἐπεισπλεῖ Θηραμένης εἴκοσι ναυσὶν ἀπὸ Μακεδονίας, ἅμα δὲ καὶ Θρασύβουλος εἴκοσιν ἑτέραις
13 ἐκ Θάσου, ἀμφότεροι ἠργυρολογηκότες. Ἀλκιβιάδης δὲ εἰπὼν καὶ τούτοις διώκειν αὐτὸν ἐξελομένοις τὰ μεγάλα ἱστία αὐτὸς ἔπλευσεν εἰς Πάριον· ἀθρόαι δὲ γενόμεναι αἱ νῆες ἅπασαι ἐν Παρίῳ ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀνηγάγοντο, καὶ τῇ ἄλλῃ ἡμέρᾳ περὶ ἀρίστου ὥραν ἧκον εἰς Προικόννησον.
14 Ἐκεῖ δ' ἐπύθοντο, ὅτι Μίνδαρος ἐν Κυζίκῳ εἴη καὶ

§ 11. Ante Schneid. II. legebatur ἐκ τῆς Κλαζομενῶν; ἐκ τῶν Κλ. est in B. margg. Steph. et Leoncl. — B. ἐπακτρίσι.

§. 14. Venet. Κορίνθῳ pro Κυζίκῳ. — τῇ δὲ ὑστ. A. B. C. D. E. Dind. II. III. pro τῇ δ' ὑστ.

§. 15. ἐξαγγεῖλαι B. D. Vict. Dind. II. III. pro ἐξαγγεί-

Staatshaush. der Ath. I. p. 441. ed. II.

ἑξήκοντα] Diodor. ὀγδοήκοντα.

ἐκ τῶν Κλαζομενῶν] Haud scio an genuinum sit ἐκ τῆς Κλαζομενίων. Cf. II, 2, 9: τῆς αὐτῶν ἐστέροντο.

ἐπακτρίδι] Codicis B. lectionem esse vitium intelligitur ex sequentibus paragraphis, coll. §. 8. Unde apparet cum sex tantum navibus advenisse Alcibiadem.

ἐκεῖσε] Sestum scil.

§. 12. Θηραμένης — Θρασύβουλος] Theramenes cum triginta navibus ab Atheniensibus missus, ut Euboeenses a mole exstruenda arceret, postquam deinceps Archelaum Pydnam obsidentem adiuverat, ad Thrasybulum abiit in Thraciam, unde uterque iam in Hellespontum advocatus properat. Diodor. XIII, 47. 49.

§. 13. ἐξελομένοις τὰ μεγάλα ἱστία] Quo consilio hoc praecipiat, videbis ex VI, 2, 27.

§. 14. χρήματα ἡμῖν] Iisdem fere verbis utitur Plut. Alcib. 28., sed addit μὴ πάντῃ κρατοῦσιν, quae verba h. l. excidisse putant sine iusta causa.

§. 15. ἐπειδὴ ὡρμίσαντο] Quum ingressi essent portum, non Parii, ut Schneiderus dicit, sed Proiconnesi, id quod recte monet Brücknerus.

τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ μικρά] Schneiderus, cui assentitur Peterus (Comment. crit. de Xen. Hell. p. 21.), καὶ delendum censet. Non enim, aiunt, periculum erat, ne maior aliqua navis clam elapsa nuntia-

Φαρνάβαζος μετὰ τοῦ πεζοῦ. Ταύτην μὲν οὖν τὴν
ἡμέραν αὐτοῦ ἔμειναν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Ἀλκιβιάδης
ἐκκλησίαν ποιήσας παρεκελεύετο αὐτοῖς, ὅτι ἀνάγκη
εἴη καὶ ναυμαχεῖν καὶ πεζομαχεῖν καὶ τειχομαχεῖν·
οὐ γὰρ ἔστιν, ἔφη, χρήματα ἡμῖν, τοῖς δὲ πολεμίοις
ἄφθονα παρὰ βασιλέως. Τῇ δὲ προτεραίᾳ, ἐπειδὴ 15
ὡρμίσαντο, τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ μικρὰ συνήθροισε
παρ' ἑαυτόν, ὅπως μηδεὶς ἐξαγγείλαι τοῖς πολεμίοις
τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ἐπεκήρυξέ τε, ὃς ἂν ἁλίσκηται
εἰς τὸ πέραν διαπλέων, θάνατον τὴν ζημίαν. Μετὰ 16
δὲ τὴν ἐκκλησίαν παρασκευασάμενος ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀνηγάγετο ἐπὶ τὴν Κύζικον ὕοντος πολλῷ. Ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς τῆς Κυζίκου ἦν, αἰθρίας γενομένης καὶ τοῦ ἡλίου ἐκλάμψαντος, καθορᾷ τὰς τοῦ Μινδάρου ναῦς γυμναζομένας πόῤῥω ἀπὸ τοῦ λιμένος καὶ ἀπειλημμένας ὑπ' αὐτοῦ, ἑξήκοντα οὔσας. Οἱ δὲ Πελο- 17
ποννήσιοι ἰδόντες τὰς τῶν Ἀθηναίων τριήρεις οὔσας

λη. — διαπλέων Schneid. II. Dind. cum B. C. D. Vict. Steph. Wells. pro ἐπιδιαπλέων; Morus ἔτι διαπλέων.

§. 16. πολλῷ dant Iunt. Leoncl. Steph. Mor. Schneid. II. Dind. III. cum A. B. C. D. E. pro πολλοῦ, quod tradit Eustath. ad Odyss. XIV, 457. p. 557. ed. Bas. — Pro ὑπ' αὐτοῦ Schneider. II. Dind. cum E. scribunt ἀπ' αὐτοῦ.

ret hosti consilium ducis; at vero parva navigia seu ὑπηρετικὰ facile audere tale quid potuisse; ergo ea sola coercenda et iuxta ducem ducenda et custodienda fuisse, dum reliqua in portu starent: quae sententia confirmari videtur verbis Plutarchi: ἐκέλευσεν ἐντὸς περιβάλλειν τὰ λεπτὰ πλοῖα καὶ παραφυλάσσειν, ὅπως μηδεμία τοῖς πολεμίοις ἐπιπλέοντος αὐτοῦ γένοιτο μηδαμόθεν προαίσθησις. Mihi vero sensus, qui postulatur, verbis vulgatis non minus bene exprimi videtur. Nam si cunctas naves in portu coerceri iussit, quod cur neget fieri potuisse Schneiderus, non patet, id quod prohibere voluit, prohibuit Alcibiades. καὶ τὰ μικρὰ vero adduntur, quia minora navigia, ut veri simile est, saepius minus strenua lege utebantur.

ὅπως — ἐξαγγείλαι] Optativum quominus pro librarii emendatione (cf. §. 4.) habeamus, prohibet Victorii cum duobus optimis libris consensus.

§. 16. ὕοντος πολλῷ] Hertlinius (Progr. Werth. 1845. p. 3.) πολλοῦ multo exquisitius esse dicit, quoniam Graeci pro adverbiis saepissime ponant adiectiva, e. c. Cyrop. V, 2, 30: ὁ λόγος οὗτος πολὺς ἤδη ἔσπαρται. Thucyd. IV, 22: Κλέων ἐνταῦθα δὲ πολὺς ἐνέκειτο. Quum vero non dubium videatur, quin facilius ὕοντος πολλῷ in ὕοντος πολλοῦ quam hoc in illud potuerit mutari, Graecis autem, id quod Hertlinius multis exemplis demonstrat, πολλῷ ὕει non minus usitatum fuerit, quam πολὺ ὕει, codicum scriptura merito recepta est.

ἀπειλημμένας ὑπ' αὐ-

πλείους τε πολλῷ ἢ πρότερον καὶ πρὸς τῷ λιμένι
ἔφυγον πρὸς τὴν γῆν· καὶ συνορμίσαντες τὰς ναῦς
18 ἐμάχοντο ἐπιπλέουσι τοῖς ἐναντίοις. Ἀλκιβιάδης δὲ ταῖς
εἴκοσι τῶν νεῶν περιπλεύσας ἀπέβη εἰς τὴν γῆν. Ἰδὼν
δὲ ὁ Μίνδαρος καὶ αὐτὸς ἀποβὰς ἐν τῇ γῇ μαχόμε-
νος ἀπέθανεν· οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ὄντες ἔφυγον. Τὰς
δὲ ναῦς οἱ Ἀθηναῖοι ᾤχοντο ἄγοντες ἁπάσας εἰς Προι-
κόννησον πλὴν τῶν Συρακοσίων· ἐκείνας δὲ αὐτοὶ
19 κατέκαυσαν οἱ Συρακόσιοι. Ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ
ἔπλεον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Κύζικον. Οἱ δὲ Κυζικηνοί,
τῶν Πελοποννησίων καὶ Φαρναβάζου ἐκλιπόντων αὐ-
20 τήν, ἐδέχοντο τοὺς Ἀθηναίους. Ἀλκιβιάδης δὲ μείνας

πρὸς τὴν γῆν dedit Dind. ex E.; antea erat ἐς τὴν γῆν.
§. 18. ἁπάσας, quod antea positum erat ante πλήν, primus Dind. collocavit post ἄγοντες, ut est in B. C. D. E. — Ante Dind. scribebatur Συρακουσ.
§. 20. Koeppenius malebat τοὺς ἐν τῇ πόλει.
§. 21. Σηλυβρ. pro Σηλυμβρ. dederunt Weisk. et Dind. cum A. C. D. E. F. Venet. Vict. edd. vett. marg. Leoncl. Vid.

τοῦ] H. e. interclusas a se, quod quid offensionis habeat, cum Brücknero equidem non video. ἀπ' αὐτοῦ qui legunt, intelligunt: a portu, quod, si cum optimis libris facis, per se intelligitur.

§. 17. ἢ πρότερον] I. e. quam in superiori pugna. Alcibiadis enim, Theramenis et Thrasybuli adventu Atheniensium classis quadraginta sex navibus aucta erat. V. §. 11. et 12. Plenius haec narrant Plutarchus et Diodorus. His auctoribus a Peloponnesiis prius navium Atheniensium pars tantum conspiciebatur, quae Alcibiade duce ad provocandos hostes ceteris praecurrerat, deinde, quum reliquam Atheniensium classem appropinquantem et se fraude deceptos viderent, pugnam iam accepturi Lacedaemonii, subito reversi, ad terram confugerunt. Diodorus XIII, 49. extr. addit etiam Alcibiadem prope Cyzicum copias Charete duce exposuisse easque, fuga Lacedaemoniorum ad littus facta, Athenienses adiuvisse. Quae si cum hac narratione comparaveris, multo quidem breviora Xenophontea, sed hanc ob causam manca aut depravata non iudicabis. V. Praef. p. IX. Ceterum verba illa ἢ πρότερον recte a nobis explicata esse vel ex §. 15. colligere licet, ubi erat: ὅπως μηδεὶς ἐξαγγείλαι τοῖς πολεμίοις τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, vel ex Diodoro, qui XIII, 49. tradit νυκτὸς τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν πόλιν παραπλεῦσαι πρὸς τὸ μὴ κατανοηθῆναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων. V. Herbst. *Rückkehr des Alcibiades*. 1843. p. 40.

ἔφυγον πρὸς τὴν γῆν] πρὸς necessarium esse probant quae statim sequuntur. Diodorus: Ὁ Μίνδαρος ἠναγκάσθη καταφυγεῖν τῆς χώρας πρὸς τοὺς καλουμένους Κλήρους, ὅπου καὶ Φαρνάβαζος εἶχε τὴν δύναμιν.

§. 18. ταῖς εἴκοσι τῶν νεῶν] Plutarch.: Ὁ δ' Ἀλκιβιάδης εἴκοσι ταῖς ἀρίσταις διεκπλεύσας καὶ προςβαλὼν τῇ γῇ καὶ ἀποβὰς ἐνέκειτο τοῖς φεύγουσιν ἐκ τῶν νεῶν καὶ πολλοὺς ἔφθειρεν. Inde Zeunius apud Xenophontem excidisse ταῖς ἀρίσταις opinatur. Qua

αὐτοῦ εἴκοσιν ἡμέρας καὶ χρήματα πολλὰ λαβὼν παρὰ
τῶν Κυζικηνῶν οὐδὲν ἄλλο κακὸν ἐργασάμενος ἐν τῇ
πόλει ἀπέπλευσεν εἰς Προικόννησον. Ἐκεῖθεν δ' ἔπλευ- 21
σεν εἰς Πέρινθον καὶ Σηλυβρίαν. Καὶ Περίνθιοι μὲν
εἰςεδέξαντο εἰς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον· Σηλυβρια-
νοὶ δὲ ἐδέξαντο μὲν οὔ, χρήματα δὲ ἔδοσαν. Ἐντεῦ- 22
θεν δ' ἀφικόμενοι τῆς Καλχηδονίας εἰς Χρυσόπολιν
ἐτείχισαν αὐτὴν καὶ δεκατευτήριον κατεσκεύασαν ἐν
αὐτῇ καὶ τὴν δεκάτην ἐξέλεγον τῶν ἐκ τοῦ Πόντου
πλοίων, καὶ φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες ναῦς τριάκοντα
καὶ στρατηγὼ δύο, Θηραμένην καὶ Εὔμαχον, τοῦ τε
χωρίου ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ἐκπλεόντων πλοίων, καὶ

Wessel. ad Diodor. XIII, 66. et Kühner ad Anab. VII, 2, 28. §. 22. Ante Dind. II. scribebatur *Χαλκηδ.*; *Καλχ.* est in B. — **ἐξέλεγον** B. C. D. E. Venet. Vict. marg. Steph. Dind.; ceteri ἐξέλεγοντο. — **καὶ** ante φυλακὴν Weisk. omittit, Schneid. et Dind. secludunt. — **Εὔμαχον** B. C. D. E. Vict. marg. Steph. Dind. I.; *Εὔβουλον* ceterae edd. cum A.

coniectura non opus est, siquidem Thucydides certe, quum totum quiddam dictum est, parti articulum aliquoties addit. V. I, 116: *Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ᾔσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο κ.τ.λ.* VIII, 39. 102. Krüger. ad Dionys. p. 303. Herbst. l. l. p. 41. Poppo ad Thucyd. I, 116. Nostro loco totius classis commemoratio latet in verbis *ἐπιπλέουσι τοῖς ἐναντίοις*.

πλὴν τῶν Συρακοσίων] Syracusani, Atheniensibus in Sicilia devictis, duce Hermocrate classem auxilio miserant Lacedaemoniis. Thucyd. VIII, 26.

§. 22. **ἐξέλεγον**] Media forma, quam postulat Schneiderus, quia *ἐκλέγειν τὴν δεκάτην* sit decimas exigere alii, non sibi, non opus esse multis exemplis comprobavit Hertlinius (Progr. Werth. 1836. p. 5 seq.). Sufficit inspicere Thucyd. VIII, 44: *οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλεξαν εἰς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα, οἱ Πελοποννήσιοι, παρὰ τῶν Ῥοδίων.* Demosth. Phil. I. p. 49. adv. Ctesiph. p. 504. Adn. ad Oecon. I, 6. Kühner. gr. max. §. 398, 3. Rem, quae hic narratur, dilucide explanat Boeckh. *Staatshaush. der Ath.* I. p. 441. ed. II.

καὶ φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες] Sensus est: Chrysopoli *δεκατευτήριον* instituerunt atque, postquam etiam praesidium cum duobus ducibus ibi reliquerant, exigere coeperunt decumas. Ita quam vim habeat *καί*, cognoscitur. Non enim sufficiebat constituere qui portoria reciperent et administrarent, sed accedere debebant etiam copiae, quae solvere decumas recusantes cogerent. Neque a Xenophonte, uti Brücknerus (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 50.) putat, dissentit Diodorus, qui XIII, 64. tradit: *Χρυσόπολιν ᾤκισαν φρούριον καὶ τὴν ἱκανὴν αὐτῷ κατέλιπον δύναμιν· τοῖς δ' ἐπὶ τούτων κατασταθεῖσι προςέταξαν δεκάτην πράττεσθαι τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου πλέοντας*, in quibus ordo quidem sententiarum contrarius, sensus plane idem est atque apud Xenophontem.

Θηραμένην καὶ Εὔμα-

εἴ τι ἄλλο ἠδύναντο βλάπτειν τοὺς πολεμίους. Οἱ δ'
23 ἄλλοι στρατηγοὶ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ᾤχοντο. Παρὰ
δὲ Ἱπποκράτους, τοῦ Μινδάρου ἐπιστολέως, εἰς Λακεδαίμονα γράμματα πεμφθέντα ἑάλωσαν εἰς Ἀθήνας, λέγοντα τάδε· Ἔῤῥει τὰ κᾶλα. Μίνδαρος ἀπεσσούα.
24 Πεινῶντι τὤνδρες. Ἀπορίομες, τί χρὴ δρᾶν. Φαρνάβαζος δὲ παντὶ τῷ τῶν Πελοποννησίων στρατεύματι καὶ τοῖς συμμάχοις παρακελευσάμενος μὴ ἀθυμεῖν ἕνεκα ξύλων, ὡς ὄντων πολλῶν ἐν τῇ βασιλέως, ἕως ἂν τὰ σώματα σῶα ᾖ, ἱμάτιόν τ' ἔδωκεν ἑκάστῳ καὶ ἐφόδιον δυοῖν μηνοῖν, καὶ ὁπλίσας τοὺς ναύτας φύλακας

B. δύναντο, unde Dind. II. III. δύναιντο.
§. 23. κᾶλα scripsi ex emendatione Bergkii (*Zeitschr. f. A.-W.* 1852. no. 2. p. 9.) pro vulg. καλά. — Vulg. δ' ἀπέσσυται primus correxit Morus ex Plutarcho et Eustathio, assentiente cod. B., in quo est ἀπεσσύα; δ' abest etiam apud Plutarch. Alc. 28. et Eustath. ad Iliad. I. p. 63.; Ahrens. de dial. dor. p. 483. vult ἀπέσστα· πεινᾶντι, quem confutat Bergk. — Ἀπορίομες coniecit Valcken., recepit Dind. ex B. et Vict. pro vulg. ἀπορέομες. — Pro δρᾶν Dind. cum Hermanno scripsit δρῆν.

χον] Schneiderus, quum vulgo Εὔβουλον legatur, scriptum fuisse existimat Θρασύβουλον, qui commemoratur una cum Theramene §. 12. Nec tamen credibile est Θρασύβουλον corruptum esse in Εὔβουλον, nec Schneideri opinio congruit cum Diodoro, qui l. d. narrat: μετὰ δὲ ταῦτα διελομένων αὐτῶν τὰς δυνάμεις, Θηραμένης μὲν μετὰ πεντήκοντα νεῶν κατελείφθη πολιορκήσων Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον, Θρασύβουλος δὲ περὶ Θράκην πεμφθεὶς τὰς ἐν τούτοις τόποις πόλεις προσηγάγετο. Dindorfius autem optimorum librorum lectioni Εὔμαχον alteram Εὔβουλον, cuius alibi non magis fit mentio quam illius, non assequor, cur praetulerit.

καὶ εἴ τι ἄλλο ἠδύναντο] Codicis B. scriptura merum esse vitium videtur. Quin, si clare scriptum exhiberet δύναιντο, librariis imputandum esset, qui in orationem obliquam optativum intrudere amabant.

§. 23. Ἱπποκράτους] Hic secundum Thucyd. VIII, 107. in Euboeam missus erat ad arcessendas naves, quae, si fides habenda est Diodoro XIII, 41., quum ab Epicle adducerentur, apud Athon promontorium perierunt.

πεμφθέντα] De participii transpositione v. adn. ad Oecon. IX, 4.

ἑάλωσαν εἰς Ἀθήνας] Plut. Alc. 28: Ἑάλω δὲ καὶ γράμματα Λακωνικῶς φράζοντα τοῖς ἐφόροις τὴν γεγενημένην ἀτυχίαν. De hac brachylogia v. Stallb. ad Plat. Rep. V. p. 468. τὸν δὲ ζῶντα εἰς τοὺς πολεμίους ἁλόντα. Cf. infra II, 2, 17: ᾑρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα. Kühner. gr. max. §. 622. b. De plurali numero verbi substantivo neutrius generis coniuncto v. adn. ad Ages. I, 21. Kühner. ad Comment. IV, 3, 12.

τὰ κᾶλα] Proprie sunt ligna, deinde naves. Sic Aristoph. Lysistr. 1251: ὄκα τοι μὲν ἐπ' Ἀρταμιτίῳ πρόκροον θείκελοι ποττὰ κᾶλα τὼς Μήδως τ' ἐνίκων, ubi schol. cod. Rav. interpretandi causa addit

κατέστησε τῆς ἑαυτοῦ παραθαλασσίας γῆς. Καὶ συγκαλέ- 25
σας τούς τε ἀπὸ τῶν πόλεων στρατηγοὺς καὶ τριηράρχους ἐκέλευε ναυπηγεῖσθαι τριήρεις ἐν Ἀντάνδρῳ ὅσας ἕκαστοι ἀπώλεσαν, χρήματά τε διδοὺς καὶ ὕλην ἐκ τῆς Ἴδης κομί-
ζεσθαι φράζων. Ναυπηγουμένων δέ, οἱ Συρακόσιοι ἅμα 26
τοῖς Ἀντανδρίοις τοῦ τείχους τι ἐπετέλεσαν, καὶ ἐν τῇ φρουρᾷ ἤρεσαν πάντων μάλιστα. Διὰ ταῦτα δὲ εὐεργεσία τε καὶ πολιτεία Συρακοσίοις ἐν Ἀντάνδρῳ ἐστί. Φαρνάβαζος μὲν οὖν ταῦτα διατάξας εὐθὺς εἰς Καλχηδόνα ἐβοήθει.

Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλθη τοῖς τῶν Συ- 27
ρακοσίων στρατηγοῖς, ὅτι οἴκοθεν φεύγοιεν ὑπὸ τοῦ

§. 24. Ante Schneid. II. edebatur *Συρακουσίοις* pro *συμμάχοις*, quod est in B. C. D. E. Venet. — B. C. om. *σῶα*. — Ante Weisk. scribebatur *φυλακάς*. — Dind. *παραθαλαττίας*.

§. 25. *συγκαλ.* scripsi cum B. C. D. E. pro *ξυγκ.* — *ἐκέλευε* A. B. C. D. E. marg. Steph. Schneid. II. Dind.; reliqui *ἐκέλευσε*.

§. 27. *οἴκοθεν φεύγοιεν* dedi ex B. pro *φεύγοιεν οἴκοθεν*.

πρὸς τὰ πλοῖα, codices autem vel *κάλα* vel *καλά* exhibent. Vulgata scriptura *τὰ καλά*, quo nomine utebantur Spartani de omni disciplina publica (v. Haasium ad Rep. Lac. III, 3. Heiland. Quaestt. de dial. Xen. capp. sell. p. 2. Müller. *Dor.* II. p. 300.), ab h. l. aliena est. Ut de Mindari obitu, de alimentorum inopia, sic imprimis de amissis navibus nuntiare debebat Hippocrates. Male autem Spartanum legatum, quamvis gravi proelio victum, decebat scribere, rempublicam esse perditam vel de omnibus esse desperandum.

ἀπεσσούα] Eustathius explicat *ἀφώρμησε, ἀπῆλθε, τέθνηκε*. Est enim forma dorica pro *ἀπεσύη*. V. Valcken. ad Theocr. p. 263. et, qui eum corrigit, Hermannum de emend. rat. gr. p. 294.

Ἀπορίομες] V. Ahrens. de dial. dor. §. 26. p. 207 seq. Valckenarius hanc epistolam duobus versibus iambicis claudicantibus constare dicit. Hermannus autem ad restituendos iustos duorum trimetrorum numeros scribi vult: *Μίνδαρος δ' ἀπεσσούα — ἀποριῶμες ὅττι δρῆν*, cui mutationi obstat testimonium Plutarchi, qui, nisi quod *ἀπορέομες* praebet, eadem epistolae verba conservavit, quae in cod. B. legimus. Post cladem Cyzicenam, testibus Diodoro XIII, 52., Iustino V, 4., Schol. ad Eurip. Orest. 371. 772., Lacedaemonii Athenas legatos de pace miserunt, quae impedita est opera Cleophontis praepotentis tunc demagogi. Sievers. Commentt. histt. de Xen. Hell. p. 11. Herbst. l. l. p. 42.

§. 24. *συμμάχοις*] Praeferendum alteri lectioni, quia praeter Syracusanos alii quoque Lacedaemoniis erant socii.

§. 25. *ἀπὸ τῶν πόλεων*] in quas apud Cyzicum devicti dilapsi erant.

§. 26. *Ναυπηγουμένων*] *τῶν Πελοποννησίων*. V. ad *δεομένων* §. 29.

εὐεργεσία] Nomen euergetarum, h. e. eorum, qui de republica bene promeriti es-

δήμου. Ξυγκαλέσαντες οὖν τοὺς ἑαυτῶν στρατιώτας, Ἑρμοκράτους προηγοροῦντος, ἀπωλοφύροντο τὴν ἑαυτῶν συμφοράν, ὡς ἀδίκως φεύγοιεν ἅπαντες παρὰ τὸν νόμον· παρῄνεσάν τε προθύμους εἶναι καὶ τὰ λοιπά, ὥςπερ τὰ πρότερα, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς πρὸς τὰ ἀεὶ παραγγελλόμενα, μεμνημένους ὅσας τε ναυμαχίας αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς νενικήκατε καὶ ναῦς εἰλήφατε, ὅσα τε μετὰ τῶν ἄλλων ἀήττητοι γεγόνατε, ἡμῶν ἡγουμένων, τάξιν ἔχοντες τὴν κρατίστην διά τε τὴν

προηγοροῦντος, quod Hertlin. (Progr. Werth. 1836. p. 7.) coniecit, non dubitavi recipere, quum B. C. D. E. Venet. Vict. margg. Steph. et Leoncl. προηγοῦντος praebeant; reliqui προηγουμένου. — συμφοράν scripsi cum B. C. D. E. pro ξυμφ. — Verba μεμνημένους — ὑπάρχουσαν, quae vulgo post χρῆναι διδόναι (§. 28.) posita erant, Moro postulante, Schneid. transposent, honorificentissimum erat. SCHNEID. V. interpretes ad Demosth. adv. Lept. p. 475, 10.

§. 27. Ἑρμοκράτους] Compara Thucyd. VIII, 85.

προηγοροῦντος] Ceterorum nomine verba faciente. Ita vertit Leonclavius. Recte. At hic sensus vulgatae lectioni vix inest. Usitatum potius in hoc genere dicendi vocabulum προηγορεῖν. V. infra II, 2, 22. Anab. V, 4, 7: ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις — καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἑκατώνυμος. Uti vero sensus postulat προηγοροῦντος, sic eodem ducit optimorum librorum lectio προηγοῦντος, quae e προηγουμένου oriri vix potuit.

ἀδίκως — παρὰ τὸν νόμον] Schneiderus frustra desideravit καὶ ante παρὰ τὸν νόμον, quae verba Zeunio prorsus abundare videbantur. V. quae afferunt Koeppenius et Hertlinius (Progr. Werth. 1845. p. 4 seqq.): infra I, 7, 25: τούτους ἀπολλύντες ἀκρίτους παρὰ τὸν νόμον. Demosth. 23, 2: κατὰ τοὺς νόμους δικαίως κρῖναι τὴν γραφήν. 44, 7. κατὰ τοὺς νόμους δικαίως. Isae. 10, 5: παρὰ πάντας τοὺς νόμους ἀδικεῖ.

μεμνημένους — ὑπάρχουσαν] Dindorfius, quanquam in ed. Berol. haec verba neque, ubi olim erant, neque quo Schneiderus ea collocavit loco ferri posse, sed post παραγγελλόμενα inserenda censuit, tamen in altera quoque ed. Lips. vulgatum verborum ordinem servavit. Sunt autem illa verba sic plane inepte posita, nisi λόγον — διδόναι (§. 28.) ita velis accipere, uti usurpantur V, 2, 20., ubi significant dicendi potestatem dare. Tum verbis μεμνημένους — ὑπάρχουσαν causa adderetur, qua Hermocrates se defendendi potestatem sibi vindicaret. Qua in re id maxime mirum esset, quod veniam eam, quae nequissimo cuique ab adversariis facile conceditur, multis peterent verbis iidem duces a militibus suis, quorum studium modo adeo experti sunt, ut eos in officio erga magistratus, qui ipsos patria expulissent, continere aegre potuerint. Contra eo loco, quo nunc vides, verbis illis insertis, omnia bene inter se cohaerent. Hermocrates, postquam suam et collegarum deploravit fortunam, cohortatur milites, ut fortes sint sub alio-

ἡμετέραν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑμετέραν προθυμίαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπάρχουσαν· ἑλέσθαι δὲ ἐκέλευον ἄρχοντας, μέχρις ἂν ἀφίκωνται οἱ ᾑρημένοι ἀντ' ἐκείνων. Οἱ δ' ἀναβοήσαντες ἐκέλευον κείνους ἄρχειν, 28
καὶ μάλιστα οἱ τριήραρχοι καὶ οἱ ἐπιβάται καὶ οἱ κυβερνῆται. Οἱ δ' οὐκ ἔφασαν δεῖν στασιάζειν πρὸς τὴν ἑαυτῶν πόλιν· εἰ δέ τις ἐπικαλοίη τι αὐτοῖς, λόγον ἔφασαν χρῆναι διδόναι. Οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαι- 29
τιωμένου, δεομένων, ἔμειναν, ἕως ἀφίκοντο οἱ ἀντ'

suit post verba ἀντ' ἐκείνων. — B. D. Vict. habent αὐτοί τε καθ'. — B. ἡμῖν ἡγουμένων. — Schneid. II. et Dind. scripserunt ὑμετέραν ἀρετὴν — ἡμετέραν προθυμίαν. — D. E. θάλασσαν. — Dind. μέχρι. — B. edd. vett. εἰρημένοι.

§. 28. Cast. Leoncl. Wells. Schneid. Weisk. Dind. ἐκείνους. V. Bornem. ad Symp. IV, 12. Lobeck. ad Phryn. p. 7.

rum quoque imperio; nam gloriam et armis et erga duces obedientia partam porro etiam iis esse tuendam. Quum autem milites alios eligere duces recusent, iterum dux admonet, ut in officio erga rempublicam maneant; se autem futuros iis esse exemplo, qui, si forte ex ipsis militibus exsistat aliquis accusator, imperii sui rationem debeant reddere. Iam vero quum nemo surgeret accusaturus, militibus denuo precantibus, imperium retinebant Hermocrates cum collegis, donec novi duces Syracusis advenerunt.

ὅσας — νενικήκατε] Eodem modo oratio obliqua in rectam transit infra IV, 1, 13. VI, 5, 35. Anab. I, 3, 14. 16. VI, 6, 25: οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος, βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης λαχεῖν. V. Kühner. ad I, 3, 14. et eiusd. gr. schol. §. 345. adn. 6. Rost. gr. max. §. 123b, 5. et 6. Buttm. §. 139. adn. 3.

ἡμετέραν — ὑμετέραν] Modestiam et prudentiam loquentis postulare ὑμετέραν ἀρετὴν — ἡμετέραν προθυμίαν censuerat Weiskius, cui sequentes editores nimis alacriter obsecuti sunt. Ubique enim militibus, non duci tribui προθυμίαν bene monuit Sauppius (*NN. Jahrbb. f. Ph. u. P.* 1833. p. 389.). Alius quidem generis est §. 30., ubi inter privatas et quasi domesticas ducis virtutes, quales sunt ἐπιμέλεια et κοινότης, numeratur προθυμία. H. l. de iis virtutibus agitur, quibus paritur belli gloria. Ex his autem sunt primariae ducis ἀρετή et militum προθυμία, quae quidem προθυμία animum non minus ad pugnandum quam ad obediendum significat paratum. Opponitur enim Cyrop. I, 6, 13. προθυμία ἀθυμίᾳ, unde apparet et ἀρετή et προθυμία denotare fortitudinem, illam eius, cuius est ducere, hanc eorum, quorum est obedire.

μέχρις] Dindorfius ubique, etiam invitis libris, μέχρι scribit. Iniuria hoc facere edocemur iis, quae disserunt Lobeck. ad Phryn. p. 14., Sauppius ad Comm. IV, 7, 2. Obsecutus sum in hac quoque re melioribus codicibus. V. Praef. p. XXXIV.

§. 29. δεομένων] Morus δέ, Weiskius πάλιν sive σφόδρα addere volebant, Schneiderus maluit γενομένων seu γεγενημένων. Omissum subiectum non desideramus; v. adn. ad Oe-

ἐκείνων στρατηγοί, Δήμαρχός τε Ἐπιδόκου καὶ Μύσκων
Μενεκράτους καὶ Πόταμις Γνωσία. Τῶν δὲ τριηράρχων
ὀμόσαντες οἱ πλεῖστοι κατάξειν αὐτούς, ἐπὰν εἰς Συ-
ρακούσας ἀφίκωνται, ἀπεπέμψαντο ὅποι ἠβούλοντο
30 πάντας ἐπαινοῦντες· ἰδίᾳ δὲ οἱ πρὸς Ἑρμοκράτην
προσομιλοῦντες μάλιστα ἐπόθησαν τήν τε ἐπιμέλειαν
καὶ προθυμίαν καὶ κοινότητα. Ὧν γὰρ ἐγίνωσκε τοὺς
ἐπιεικεστάτους τῶν τριηράρχων καὶ κυβερνητῶν καὶ
ἐπιβατῶν, ἑκάστης ἡμέρας τὸ πρωῒ καὶ πρὸς ἑσπέραν
συναλίζων πρὸς τὴν σκηνὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀνεξυνοῦτο
ὅ τι ἤμελλεν ἢ λέγειν ἢ πράττειν, κἀκείνους ἐδίδασκε
κελεύων λέγειν τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ παραχρῆμα, τὰ δὲ
31 βουλευσαμένους. Ἐκ τούτων Ἑρμοκράτης τὰ πολλὰ
ἐν τῷ συνεδρίῳ εὐδόξει λέγειν τε δοκῶν καὶ βουλεύ-
ειν τὰ κράτιστα. Κατηγορήσας δὲ Τισσαφέρνους ἐν
Λακεδαίμονι Ἑρμοκράτης, μαρτυροῦντος καὶ Ἀστυό-

§. 29. τε Ἐπιδόκου dedit Dind. e Thuc. VIII, 85. et Vict. pro τε Πιδόκου. — B. Γνωσίους, C. Γνωσίας. — Venet. καὶ τριηρ. pro Τῶν δὲ τρ. — B. ὅπη.

§. 30. οἱ e marg. Steph. cum Zeunio addidit Weisk. — Schneid. II. Dind. ἐγίγνωσκε. V. ad I, 6, 4. — Vict. καὶ τῶν τριηρ. — τὸ ante πρωῒ seclusit Dind. III. — συναλίζων, auctore Moro, recepit Schneid. pro συναυλίζων. — Vict. om. τὴν post σκηνήν. — ἀνεξυνοῦτο pro ἀνεκοινοῦτο debetur Suidae, qui hoc vocabulum ex h. l. bis laudat; primus recepit

con. XX, 20. Supra §. 26. Cf. infra II, 2, 16. 4, 29. IV, 1, 13. VI, 2, 34. Adde Kühner. ad Anab. I, 2, 17. Quia vero non idem est subiectum ac praecedentis participii, particulae δέ ne locus quidem erat. Verte: Quum nemo eum accusaret, quia precabantur (omnes), manebant.

§. 30. οἱ πρὸς Ἑρμοκράτην προσομιλοῦντες] Schneider. postulat προσομιλήσαντες, quod huic loco parum convenit propterea, quod non exprimit quotidianam cum Hermocrate consuetudinem. Pertinet autem hoc quoque praesentis participium ad eum usum, de quo dixi supra ad §. 5. et infra ad I, 7, 28. προδιδόντι.

Ὧν γάρ] H. e. τοὺς γὰρ ἐπιεικεστάτους τῶν — ἐπιβατῶν, ὧν ἐγίνωσκε.

ἀνεξυνοῦτο] Vox dorica. V. Valcken. ad Theocr. II. p. 47. ξυνός pro κοινός apud Pindarum saepius legi animadvertit Heiland. Quaestt. de dial. Xen. p. 8.

§. 31. Κατηγορήσας] Hoc et sequentia verba Brücknerus l. d. suppositicia et adscripta esse censet ab eo, qui Hermocratem e Thucydide (VIII, 85.) nosset Tissaphernis apud Lacedaemonios accusatorem exstitisse et causam inde invenire sibi visus esset, qua Pharnabazus, quippe infestus illi, tam benigne eum excepisset. Omnino quidem alienam esse ab h. l. commemorationem illius accusationis, qua potissimum Hermocrates Pharnabazi gratiam sibi

χον, καὶ δόξας τὰ ὄντα λέγειν, ἀφικόμενος παρὰ Φαρνάβαζον, πρὶν αἰτῆσαι χρήματα λαβών, παρεσκευάζετο πρὸς τὴν εἰς Συρακούσας κάθοδον ξένους τε καὶ τριήρεις. Ἐν τούτῳ δὲ ἧκον οἱ διάδοχοι τῶν Συρακοσίων εἰς Μίλητον καὶ παρέλαβον τὰς ναῦς καὶ τὸ στράτευμα.

32 Ἐν Θάσῳ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον στάσεως γενομένης, ἐκπίπτουσιν οἱ λακωνισταὶ καὶ ὁ Λάκων ἁρμοστὴς Ἐτεόνικος. Καταιτιαθεὶς δὲ ταῦτα πρᾶξαι σὺν Τισσαφέρνει Πασιππίδας ὁ Λάκων ἔφυγεν ἐκ Σπάρτης· ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας, καὶ παρέλαβεν ἐν Χίῳ. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους, 33 Θρασύλλου ἐν Ἀθήναις ὄντος, Ἆγις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν ποιούμενος πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη ἦλθε τῶν Ἀθηναίων· Θράσυλλος δὲ ἐξαγαγὼν Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἅπαντας παρέ-

Morus. — Ald. Iunt. Wells. Mor. Schneid. I. Weisk. Dind. I. om. prius ἢ, quod est in B. C. D. E. Vict. — ἤμελλεν dedi cum B. pro ἔμελλεν.

§. 31. εὐδόξει dedit Steph. pro εὖ δόξει, Cast. ηὐδόξει. — A. C. E. Y. Venet. edd. vett. ante Steph. βουλεύων.

§. 32. Θάσῳ primus rescripsit Morus cum Vict. pro Θάσσῳ. — A. edd. vett. Κρατισιππίδας.

§. 33. Ante Dind. II. scribebatur Θρασύλου et Ἄγις. Portus scribit ὁ Ἄγις.

conciliavit, non probavit V. D., quanquam Petero (l. l. p. 23 seq.) concedendum est, quae integro fere anno post facta est, Hermocratis adversus Syracusas expeditionem sine ulla temporis notatione subiungi, esse durissimum. Narrant enim Thucyd. l. l. et Diodor. XIII, 63. Hermocratem, quo tempore Astyochus imperio, quod ante Mindarum gessit, se abdicabat, Spartam venisse ad accusandum Tissaphernem. Pecunias autem a Pharnabazo nunc demum accipit, ubi bellum contra patriam parat, quod factum est ol. 92, 4. sive 409 a. Chr. V. etiam quae de h. l. disserit Kruegerus ad Dion. Hal. p. 322 seq.

Ἐν τούτῳ — εἰς Μίλητον] Etiam teste Thucydide l. l. Ephesi copias susceperunt novi duces. Quo autem modo classis Syracusana Antandro, ubi erat §. 26., Ephesum venerit, narrare omisit Xenophon. Gravius etiam esse videtur, quod verba Ἐν τούτῳ — ἧκον οἱ διάδοχοι discrepare aiunt cum §. 29., ubi adventus successorum Hermocratis et ceterorum ducum iam commemoratus est. Quod quidem recte monuissent Peterus et Brücknerus, si scriptum esset Ἐν τούτῳ — ἦλθον. Est autem scriptum ἧκον, i. e. interea aderant, advenerant, quod ab iis, quae §. 29. leguntur, non dissentire manifestum est. V. Praef. p. IX.

§. 33. Δεκελείας] Demum hunc atticum suasu Alcibiadis anno belli undevicesimo muniverant Lacedaemonii. Thucyd. VI, 91. 93. VII, 19.

ταξε παρὰ τὸ Λύκειον γυμνάσιον ὡς μαχούμενος, ἂν
34 προσίωσιν. Ἰδὼν δὲ ταῦτα Ἆγις ἀπήγαγε ταχέως, καί τινες αὐτῶν ὀλίγοι τῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν ἀπέθανον. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι τῷ Θρασύλλῳ διὰ ταῦτα ἔτι προθυμότεροι ἦσαν ἐφ' ἃ ἧκε, καὶ ἐψηφίσαντο ὁπλίτας τε αὐτὸν καταλέξασθαι χιλίους, ἱππέας δὲ ἑκατόν, τριή-
35 ρεις δὲ πεντήκοντα. Ἆγις δὲ ἐκ τῆς Δεκελείας ἰδὼν πλοῖα πολλὰ σίτου εἰς Πειραιᾶ καταθέοντα οὐδὲν ὄφελος ἔφη εἶναι τοὺς μετ' αὐτοῦ πολὺν ἤδη χρόνον Ἀθηναίους εἴργειν τῆς γῆς, εἰ μή τις σχήσοι καὶ ὅθεν ὁ κατὰ θάλατταν σῖτος φοιτᾷ· κράτιστόν τε εἶναι καὶ Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, πρόξενον ὄντα Βυζαντίων, πέμψαι εἰς
36 Καλχηδόνα τε καὶ Βυζάντιον. Δόξαντος δὲ τούτου, πληρωθεισῶν νεῶν ἔκ τε Μεγάρων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πεντεκαίδεκα, στρατιωτίδων μᾶλλον ἢ ταχειῶν, ᾤχετο. Καὶ αὐτοῦ τῶν νεῶν τρεῖς ἀπόλλυνται ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἐννέα νεῶν, αἳ ἀεὶ ἐνταῦθα τὰ πλοῖα διεφύλαττον, αἱ δ' ἄλλαι ἔφυγον εἰς
37 Σηστόν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βυζάντιον ἐσώθησαν. (Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ᾧ Καρχηδόνιοι, Ἀννίβα ἡγουμένου,

A. Ald. περὶ τὸ Λύκειον. — Portus delet γυμνάσιον. — Edd. vett. μαχόμενος.

§. 34. ἐψηφίσαντο B. C. D. E. margg. Steph. et Leoncl.; ante Schneid. II. legebatur ἐπεψηφίσαντο.

§. 35. καὶ ὅθεν, quod coni. Weisk. et recep. Schneid. II. Dind., est in B. C. E. pro vulg. ὅθεν καὶ. — Schneid. II. Dind. I, suadente Wolfio, σχήσει. — Dind. II. delet καὶ ante Κλέαρχον; Cobet. Orat. de arte interpretandi grammatices et critices fundamentis innixa p. 69. pro κράτιστόν τε εἶναι ex Veneto quodam codice rescripsit: Ἐν δὲ Λακεδαίμονι καλὸν ἔδοξε τοῖς τέλεσι Κράτιστόν τε τὸν Ἀριστομένους καὶ Κλέαρχον, quae recepit Dind. III. Utitur autem Cobetus hoc loco tanquam exemplo, quam callide librarii interdum locos lacunis depravatos refinxerint. Namque ex iis, quae in codice Veneto invenit, colligit, postquam verba Ἐν δὲ Λακεδαίμονι καλὸν ἔδοξε τοῖς τέλεσι excidissent, insertum esse εἶναι, omissum τὸν Ἀριστομένους. Quae quanquam subtilissime sunt disputata, non tamen explicant, quo modo in iis, quae statim sequuntur, de solo Clearcho, omisso eius nomine,

§. 34. ἐφ' ἃ ἧκε] V. §. 8.

§. 36. εἰς Σηστόν] Huius oppidi, quod tum Athenienses tenebant, praesidium fortasse non satis magnum aut non paratum erat ad propellendas hinc Clearchi naves, praesertim quum non diutius quam ad respirandum erat necessarium, Sesti eas commoratas esse consentaneum videatur.

§. 37. Ἀννίβα] Filius Gesconis et nepos Hamilcaris, qui in bello contra Gelonem ad Himeram ceciderat. Diodor. XIII, 43. — Ceterum quae h. l. de

στρατεύσαντες ἐπὶ Σικελίαν δέκα μυριάσι στρατιᾶς αἱροῦσιν ἐν τρισὶ μησὶ δύο πόλεις Ἑλληνίδας Σελινοῦντα καὶ Ἱμέραν.)

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Thrasyllus cum classe Samum petit. Inde in Asia nonnulla feliciter gerit, sed Ephesum aggressus, a Tissapherne et Syracusanis defensam, afficitur magna clade. Rursus ad Lesbum navibus quattuor Syracusanorum captis navigavit Sestum, ub erant reliquae Atheniensium copiae. Hinc universus exercitus Lampsacum se contulit ad hiberna, in quibus, Alcibiade duce adversus Abydum expeditione suscepta, Pharnabazum vincunt et aliis locis Persarum terras vastant.

Τῷ δὲ ἄλλῳ ἔτει (ᾧ ἦν Ὀλυμπιὰς τρίτη καὶ ἐνενηκοστή, ᾗ προστεθεῖσα ξυνωρὶς ἐνίκα Εὐαγόρου Ἠλείου, τὸ δὲ στάδιον Εὐβώτας Κυρηναῖος, ἐπὶ ἐφόρου μὲν ὄντος ἐν Σπάρτῃ Εὐαρχίππου, ἄρχοντος δ' ἐν Ἀθήναις 1 B.P. a. 22.

sermo esse possit, quasi de altero praefecto antea omnino nulla facta esset mentio. Si igitur recte inserta sunt, quae cod. Ven. addit, adiiciendum est insuper Clearchi nomen post *δόξαντος δὲ τούτου* vel post *ᾤχετο*. (§. 36.) Vereor autem, ne calliditas eius potius sit, qui codicem Venetum scripsit, quam eorum, qui vulgatam lectionem tradiderunt. Fieri enim facile potuit, ut qui particulam *καί* male intellexisset, *κράτιστον* acciperet pro nomine proprio: unde conveniens videbatur fictum patris nomen addere, atque necessarium, eiecto *εἶναι*, ut *πέμψαι* haberet, unde suspensum esset, interpolare formulam illam: *ἐν δὲ Λακ. — τοῖς τέλεσι.*

§. 36. Ante Dind. II. scribebatur *ἐννέα νηῶν.*

Cap. II. §. 1. Morus et Schneid. verba *ᾧ ἦν — Κυρηναῖος* uncinis secludunt. — Vulg. *ἐννενηκοστῇ*; Schneid. I. *ἐννεηκοστῇ*; A. B. Mor. Schaef. Dind. *ἐνενηκοστῇ*. — Diodor. XIII, 68. B. C. D. E. Venet. marg. Steph. *Εὐβάτας*; Vict. *Εὐάτας*; Dind. II. III. cum Pausan. VIII, 6. marg. Steph. *Εὐβώτας*; antea scribebatur *Εὐβότας*. — Schwidop (Progr. Regiom. 1839. p. 2.) mavult *ἐπὶ ἐφορεύοντος μὲν*, coll. I, 3, 1. 6, 1. II, 1, 10.

rebus Siculis traduntur, teste Diodoro XIII, 62., facta sunt ol. 92, 4, non ol. 92, 2, cuius anni finis hic designandus erat. Quare totam hanc paragraphum spuriam esse merito suspicantur Sieversius (Comm. histor. de Xen. Hell. p. 91.) et Brücknerus (Programm. Suidnic. 1838. p. 8.). V. Praef. p. XVIII.

Cap. II. §. 1. *Τῷ δὲ ἄλλῳ ἔτει*] i. e. anno belli vicesimo altero. Quae sequuntur verba interpolatoris manum manifeste produnt. Nam ne recte quidem novum annum indicari apparet

Εὐκτήμονος.) Ἀθηναῖοι μὲν Θορικὸν ἐτείχισαν, Θράσυλλος δὲ τά τε ψηφισθέντα πλοῖα λαβὼν καὶ πεντακισχιλίους τῶν ναυτῶν πελταστὰς ποιησάμενος (ὡς ἅμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις) ἐξέπλευσεν ἀρχομένου τοῦ
2 θέρους εἰς Σάμον. Ἐκεῖ δὲ μείνας τρεῖς ἡμέρας ἔπλευσεν εἰς Πύγελα· καὶ ἐνταῦθα τήν τε χώραν ἐδῄου καὶ προςέβαλλε τῷ τείχει. Ἐκ δὲ τῆς Μιλήτου βοηθήσαντές τινες τοῖς Πυγελεῦσι διεσπαρμένους ὄντας τῶν Ἀθη-
3 ναίων τοὺς ψιλοὺς ἐδίωκον. Οἱ δὲ πελτασταὶ καὶ τῶν ὁπλιτῶν δύο λόχοι βοηθήσαντες πρὸς τοὺς αὑτῶν ψιλοὺς ἀπέκτειναν ἅπαντας τοὺς ἐκ Μιλήτου ἐκτὸς ὀλίγων, καὶ ἀσπίδας ἔλαβον ὡς διακοσίας, καὶ τρόπαιον
4 ἔστησαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἔπλευσαν εἰς Νότιον καὶ ἐντεῦθεν παρασκευασάμενοι ἐπορεύοντο εἰς Κολοφῶνα.
Ol. 92, 3. Κολοφώνιοι δὲ προςεχώρησαν· καὶ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐνέβαλον εἰς τὴν Λυδίαν, ἀκμάζοντος τοῦ σίτου, καὶ κώμας τε πολλὰς ἐνέπρησαν καὶ χρήματα ἔλαβον καὶ ἀν-
5 δράποδα καὶ ἄλλην λείαν πολλήν. Στάγης δὲ ὁ Πέρσης περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὤν, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου διεσκεδασμένοι ἦσαν κατὰ τὰς ἰδίας λείας, βοηθησάντων τῶν ἱππέων, ἕνα μὲν ζωὸν ἔλαβεν, ἑπτὰ δὲ
6 ἀπέκτεινε. Θράσυλλος δὲ μετὰ ταῦτα ἀπήγαγεν ἐπὶ θάλατταν τὴν στρατιὰν ὡς εἰς Ἔφεσον πλευσούμενος. Τισ-

C. E. πενταχ. πελτ. τῶν ναυτ. ποι. — Wells. ἐσομένους, iubente Steph.; uncinas addidi cum Schneid.
§. 2. Ante Schneid. II. legebatur προσέβαλε, B. D. πρόςβαλλε. — Ald. Iunt. A. C. E. F. πρὸς τῷ τείχει; Morus et Schneid. I. πρὸς secludunt.
§. 4. Dind. II. III. τῇ δ' ὑστ. V. Saupp. ad Comment. III, 12, 6. — E. ἐνέβαλλον, Venet. ἀνέβαλον.

ex iis, quae ad finem antecedentis capitis sunt dicta. Novus belli annus incipit cum vere olympiadis 92, 2. Quae de ξυνωρίδι hic legimus deprompta sunt fortasse ex Pausania, qui V, 8, 3. haec narrat: δρόμος δὲ δύο ἵππων τελείων συνωρὶς κληθεῖσα τρίτῃ μὲν ὀλυμπιάδι ἐτέθη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα· Εὐαγόρας δὲ ἐνίκησεν Ἠλεῖος. Vide etiam quae de temporum notis disserui in Praef. p. XXVII.
Θράσυλλος] V. I, 1, 8. Qui cum Dodwello hinc tertium et vicesimum belli annum auspicantur, Thrasyllum ad arcessendas naves duos fere annos Athenis versatum esse statuunt, quod quomodo fieri potuerit, non intelligitur. V. Herbst. l. l. p. 59.
[ὡς ἅμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις]] Peterus vertit: cum his, qui simul pro peltastis futuri erant, comparans V, 2, 4: τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἡμίσεσι τῶν στρατιω-

σαφέρνης δὲ αἰσθόμενος τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα στρατιάν τε συνέλεγε πολλὴν καὶ ἱππεῖς ἀπέστελλε, παραγγέλλων πᾶσιν εἰς Ἔφεσον βοηθεῖν τῇ Ἀρτέμιδι. Θράσυλλος δὲ 7
ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν εἰςβολὴν εἰς Ἔφεσον ἔπλευσε καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας πρὸς τὸν Κορησσὸν ἀποβιβάσας, τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ πελταστὰς καὶ ἐπιβάτας καὶ τοὺς ἄλλους πάντας πρὸς τὸ ἕλος ἐπὶ τὰ ἕτερα τῆς πόλεως ἅμα τῇ ἡμέρᾳ προςῆγε δύο στρατόπεδα. Οἱ δ' ἐκ 8
τῆς πόλεως ἐβοήθησαν σφίσιν, οἵ τε σύμμαχοι, οὓς Τισσαφέρνης ἤγαγε, καὶ Συρακόσιοι οἵ τ' ἀπὸ τῶν προτέρων εἴκοσι νεῶν καὶ ἀπὸ ἑτέρων πέντε, αἳ ἔτυχον τότε παραγενόμεναι, νεωστὶ ἥκουσαι μετὰ Εὐκλέους τε τοῦ Ἵππωνος καὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ἀριστογένους στρατηγῶν, καὶ Σελινούσιαι δύο. Οὗτοι δὲ πάντες πρῶτον μὲν πρὸς 9
τοὺς ὁπλίτας τοὺς ἐν Κορησσῷ ἐβοήθησαν· τούτους δὲ τρεψάμενοι καὶ ἀποκτείναντες ἐξ αὐτῶν ὡςεὶ ἑκατὸν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καταδιώξαντες πρὸς τοὺς παρὰ τὸ ἕλος ἐτράποντο. Ἔφυγον δὲ κἀκεῖ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀπώλοντο αὐτῶν ὡς τριακόσιοι. Οἱ δὲ Ἐφέσιοι τρόπαιον 10
ἐνταῦθα ἔστησαν καὶ ἕτερον πρὸς τῷ Κορησσῷ. Τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ Σελινουσίοις, κρατίστοις γενομένοις, ἀριστεῖα ἔδωκαν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ πολλοῖς, καὶ οἰκεῖν ἀτέλειαν ἔδοσαν τῷ βουλομένῳ ἀεί· Σελινουσίοις δέ,

§. 5. *ἐκ τοῦ στρατοπέδου* delet Vict. — Venet. *πεζὸν* pro *ζῶον*.
§. 7. *πρὸς τὸν Κορ.* B. C. D. F. Vict. marg. Steph.; ante Dind. II. legebatur *ἐς τὸν Κορ.*; Steph. Byz. et Strabo XIV, p. 948. scribunt *Κόρισσος*, Aristid. rhet. P. I. p. 309. *Κόρεσσος*.
§. 8. *οἱ* ante *Συρακ.* cum B. D. Vict. primus om. Dind.
§. 9. *θάλασσαν* codd. et edd.; Dind. II. III. *θάλατταν*.

τῶν προκαθημένοις σὺν τοῖς ὅπλοις τῶν ταφρευόντων, τοῖς δὲ ἡμίσεσιν ἐργαζομένοις. V. etiam Matth. gr. gr. §. 405, 2. Kühner. gr. max. §. 568. adn. 5. Nihilominus haec verba, quae inutilem tautologiam continent, pro interpretamento antecedentium verborum existimanda nobis videntur. A librario ad marginem fortasse scriptum erat *ὡς ἅμα καὶ πελταστὰς ἐσομένους*, quae quum deinde in verborum seriem recepta essent, ne prorsus idem atque antea dici videretur, dativus est repositus. De re v. Boeckh. *Staatshaush. d. Ath.* I. p. 391. ed. II.

§. 4. *παρασκευασάμενοι*] Absolute hoc verbum usurpatur etiam infra I, 3, 20. Anab. VII, 3, 36.

ἀκμάζοντος τοῦ σίτου] i. e. mense Iulio anni 410 a. Chr.

§. 8. *ἀπὸ τῶν προτέρων εἴκοσι νεῶν*] De his v. Thucyd. VII, 26., unde videmus duas Selinusias naves simul cum

11 ἐπεὶ ἡ πόλις ἀπωλώλει, καὶ πολιτείαν ἔδοσαν. Οἱ δ'
Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπολαβόντες ἀπέ-
πλευσαν εἰς Νότιον κἀκεῖ θάψαντες αὐτοὺς ἔπλεον ἐπὶ
12 Λέσβου καὶ Ἑλλησπόντου. Ὁρμοῦντες δὲ ἐν Μηθύμνῃ
τῆς Λέσβου εἶδον παραπλεούσας ἐξ Ἐφέσου τὰς Συρα-
κοσίας ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀναχθέντες
τέτταρας μὲν ἔλαβον αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας κατε-
13 δίωξαν εἰς Ἔφεσον. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους αἰχμαλώτους
Θράσυλλος εἰς Ἀθήνας ἀπέπεμψε πάντας, Ἀλκιβιάδην
δὲ Ἀθηναῖον, Ἀλκιβιάδου ὄντα ἀνεψιὸν καὶ ξυμφυγάδα,
ἀπέλυσεν. Ἐντεῦθεν δὲ ἔπλευσεν εἰς τὴν Σηστὸν πρὸς
τὸ ἄλλο στράτευμα· ἐκεῖθεν δὲ ἅπασα ἡ στρατιὰ διέβη
14 εἰς Λάμψακον. Καὶ χειμὼν ἐπῄει, ἐν ᾧ οἱ αἰχμάλωτοι
Συρακόσιοι, εἱργμένοι τοῦ Πειραιῶς ἐν λιθοτομίαις,
διορύξαντες τὴν πέτραν, ἀποδράντες νυκτὸς ᾤχοντο εἰς
15 Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρα. Ἐν δὲ τῇ Λαμψάκῳ συν-
τάττοντος Ἀλκιβιάδου τὸ στράτευμα πᾶν, οἱ πρότεροι
στρατιῶται οὐκ ἠβούλοντο τοῖς μετὰ Θρασύλλου συν-
τάττεσθαι, ὡς αὐτοὶ μὲν ὄντες ἀήττητοι, κεῖνοι δὲ ἡττη-

§. 10. ἀπωλώλει B. D. Vict. Dind. II. III, ceteri ἀπολώλει.
§. 12. B. ὁρῶντες pro ὁρμοῦντες.
§. 13. Pro vulg. κατέλευσεν Brod. maluit κατέλυσεν, Wolf. ἀπέλυσεν, quod receperunt Schneid. et Dind.; Federi κατηλέησε placet Petero (l. d. p. 24.) et Sauppio (*NN. Jahrbb. f. Ph. u. P.* 1833. p. 389.).

Syracusanis advenisse. Igitur καὶ Σελινούσιαι δύο dictum est pro καὶ οἱ ἀπὸ Σελινουσίων δυοῖν.

§. 13. ἀπέλυσεν] Hoc sensus postulat. Cf. infra IV, 8, 21: καὶ Τιγράνην — λαμβάνει — καὶ χρημάτων πολλῶν ἀπέλυσε. Solum quidem κατελεεῖν non habet vim nostri verbi **begnadigen**. Opinor autem scriptum esse a Xenophonte κατελεήσας ἀπέλυσεν, quae duo vocabula facile poterant in unum conflari. Cf. infra 5, 19: ἐλεήσαντες ἀφεῖσαν.

§. 15. οὐκ ἠβούλοντο — συντάττεσθαι] Cf. Plut. Alc. 29.

ἅπαντες] et Alcibiadis et Thrasylli copiae.

§. 18. τὸ Κορυφάσιον] Paus. Messen. c. 36: τὴν ἄκραν τὸ Κορυφάσιον, ἐπ' αὐτῇ δὲ ἡ Πύλος κεῖται. Helotes Maleam promontorium habitantes, facta seditione, abierunt et ad Coryphasium se converterunt. Paullo autem ante Pylum, quam Athenienses cum Messeniis per sedecim annos obtinuerant, Lacedaemonii recuperaverant initio anni 409 a. Chr. sive ol. 92, 3. Diodor. XIII, 64. Haack. dissert. chron. p. 5.

ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχινίᾳ — τοὺς ἐποίκους] Haec iungenda esse docet sensus; quare non opus est, ut verba transponamus sic: τοὺς ἐν Ἡρ. τῇ Τρ. ἐποίκους Ἀχαιοί. Cur autem Achaei Heracleenses in bello cum Oetaeis proderent, duae erant causae. Quum belli

μένοι ἥκοιεν. Ἐνταῦθα δὴ ἐχείμαζον ἅπαντες Λάμψακον 16
τειχίζοντες, καὶ ἐστράτευσαν πρὸς Ἄβυδον· Φαρνάβαζος
δ' ἐβοήθησεν ἵπποις πολλοῖς καὶ μάχῃ ἡττηθεὶς ἔφυγεν.
Ἀλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν ἔχων τούς τε ἱππέας καὶ τῶν
ὁπλιτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρχε Μένανδρος, μέχρι
σκότος ἀφείλετο. Ἐκ δὲ τῆς μάχης ταύτης συνέβησαν 17
οἱ στρατιῶται αὐτοὶ αὐτοῖς καὶ ἠσπάζοντο τοὺς μετὰ
Θρασύλλου. Ἐξῆλθον δέ τινας καὶ ἄλλας ἐξόδους τοῦ
χειμῶνος εἰς τὴν ἤπειρον καὶ ἐπόρθουν τὴν βασιλέως
χώραν. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Λακεδαιμόνιοι τοὺς εἰς 18
τὸ Κορυφάσιον τῶν Εἱλώτων ἀφεστῶτας ἐκ Μαλέας
ὑποσπόνδους ἀφῆκαν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ
ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχινίᾳ Ἀχαιοὶ τοὺς ἐποίκους, ἀντιτε-
ταγμένων πάντων πρὸς Οἰταίους, πολεμίους ὄντας,
προέδοσαν, ὥστε ἀπολέσθαι αὐτῶν πρὸς ἑπτακοσίους
σὺν τῷ ἐκ Λακεδαίμονος ἁρμοστῇ Λαβώτῃ. Καὶ ὁ 19
ἐνιαυτὸς ἔληγεν οὗτος, ἐν ᾧ καὶ Μῆδοι ἀπὸ Δαρείου
τοῦ Περσῶν βασιλέως ἀποστάντες πάλιν προσεχώρησαν
αὐτῷ.

§. 14. Ante Morum *εἰργμένοι*.
§. 15. *κεῖνοι* scripsi cum B. V. I, 1, 28.
§. 16. *Ἐνταῦθα δὲ* B.
§. 17. Pro *δέ τινας* A. *δέ τινες*, quod voluit Brod.
§. 18. Ald. Cast. *ἐς Κορύφάσιον* pro *εἰς τὸ Κορ.* — Articulum *τοὺς* ante *Οἰταίους*, quem ex codd. solus A. habet, omisi.

Peloponnesiaci anno sexto Lacedaemonii sex millia colonorum in Thessaliam mitterent, qui conderent Heracleam, admittebantur ad coloniam ex omnibus Graeciae civitatibus qui vellent, exceptis Achaeis et Ionibus, Thucyd. III, 92. At postea Agis, quum ad castigandos Oetaeos, qui finitimos Lacedaemoniorum colonos bello vexare non cessabant, in Phthiotidem venisset, Achaeos, obsides et pecunias iis imperans, ad ineundam cum Trachiniis societatem coegit, Thucyd. VIII, 3.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Athenienses Chalcedonem, quae ad Lacedaemonios defecerat, oppugnant. Eam infeliciter defendere conatur Hippocrates, Lacedaemoniorum harmosta. Quare, quum hic in pugna occidisset, Athenienses cum Chalcedoniis et Pharnabazo qui his auxilio venerat, pacem ineunt. Mox eodem modo Byzantium oppugnant a Lacedaemoniis occupatum: quod, quum capi non potuisset, a Byzantiis ipsis et Lacedaemoniis quibusdam, absente Clearcho harmosta, in manus Atheniensium, quos clam noctu intromiserant, traditur.

1 *Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ὁ ἐν Φωκαίᾳ νεὼς τῆς Ἀθη-*
B.P.a.23. *νᾶς ἐνεπρήσθη, πρηστῆρος ἐμπεσόντος. Ἐπεὶ δ' ὁ χει-*
μὼν ἔληγε (Παντακλέους μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ'
Ἀντιγένους), ἔαρος ἀρχομένου, (δυοῖν καὶ εἴκοσιν ἐτῶν
τῷ πολέμῳ παρεληλυθότων) οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν εἰς
2 *Προικόννησον παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. Ἐκεῖθεν δ' ἐπὶ*
Καλχηδόνα καὶ Βυζάντιον ὁρμήσαντες ἐστρατοπεδεύ-
σαντο πρὸς Καλχηδόνι. Οἱ δὲ Καλχηδόνιοι προσιόντας
αἰσθόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τὴν λείαν ἅπασαν κατέθεντο
3 *εἰς τοὺς Βιθυνοὺς Θρᾷκας, ἀστυγείτονας ὄντας. Ἀλκι-*

Cap. III. §. 1. Ante Dind. III. legebatur ἐτοῖν pro ἐτῶν. — D. παρεληλυθ. τῷ πολ.
§. 2. Καλχηδόνα v. I, 1, 22.
§. 4. ὅσον οἷόν τ' ἦν dedit Dind. ex B. marg. Steph. et Leoncl. pro vulg. ὅσον τ' ἦν; Morus maluit ὅσον γ' ἦν.
§. 6. μέχρι B. Dind. pro μέχρις.

Cap. III. §. 1. Ἐπεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγε] Post diem vicesimum quintum mensis Martii anni 409. a. Chr. Quae sequuntur verba seclusi; nam interpolatoris esse produnt eo, quod magistratus hic nominati ad quintum, non ad tertium et vicesimum belli annum pertinent. Belli annorum commemoratio, quanquam h. l. recte fit, eiusdem tamen esse videtur, qui I, 6. 1. et II, 1, 7. falsos interpolavit numeros. Brücknerus (Progr. Suidn. 1838. p. 9.) antecedentem quoque sectionem pro insiticia habet, ut quae sunt I, 2, 18. continuo sequantur verba: ἐπεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγεν, ἔαρος ἀρχομένου, οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν κτλ. V. quae in Praefatione de annorum notationibus disserui.

§. 2. λείαν] i. e. opes hostilibus praedationibus obnoxias. Cf. §. 3. et Plutarch. Alc. 29: οἱ δὲ δείσαντες τὴν τελείαν ἀπέδοσαν.

§. 4. ὅσον οἷόν τ' ἦν] Mo-

βιάδης δὲ λαβὼν τῶν τε ὁπλιτῶν ὀλίγους καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τὰς ναῦς παραπλεῖν κελεύσας, ἐλθὼν εἰς τοὺς Βιθυνοὺς ἀπῄτει τὰ τῶν Καλχηδονίων χρήματα· εἰ δὲ μή, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς. Οἱ δὲ ἀπέδοσαν. Ἀλκιβιά- 4
δης δὲ ἐπεὶ ἧκεν εἰς τὸ στρατόπεδον τήν τε λείαν ἔχων καὶ πίστεις πεποιημένος, ἀπετείχιζε τὴν Καλχηδόνα παντὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καὶ τοῦ ποταμοῦ ὅσον οἷόν τ᾽ ἦν ξυλίνῳ τείχει. Ἐνταῦθα Ἱππο- 5
κράτης μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἁρμοστὴς ἐκ τῆς πόλεως ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας ὡς μαχούμενος· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάξαντο αὐτῷ, Φαρνάβαζος δὲ ἔξω τῶν περιτειχισμάτων προσεβοήθει στρατιᾷ τε καὶ ἵπποις πολλοῖς.
Ἱπποκράτης μὲν οὖν καὶ Θράσυλλος ἐμάχοντο ἑκάτερος 6
τοῖς ὁπλίταις χρόνον πολύν, μέχρι Ἀλκιβιάδης ἔχων ὁπλίτας τέ τινας καὶ τοὺς ἱππέας ἐβοήθησε. Καὶ Ἱπποκράτης μὲν ἀπέθανεν, οἱ δὲ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν. Ἅμα δὲ καὶ Φαρνάβαζος οὐ δυνάμενος συμ- 7
μίξαι πρὸς τὸν Ἱπποκράτην διὰ τὴν στενοπορίαν, τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ἀποτειχισμάτων ἐγγὺς ὄντων, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Ἡράκλειον τὸ τῶν Καλχηδονίων, οὗ ἦν αὐτῷ τὸ στρατόπεδον. Ἐκ τούτου δὲ Ἀλκιβιάδης μὲν 8
ᾤχετο εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ εἰς Χεῤῥόνησον χρήματα πράξων· οἱ δὲ λοιποὶ στρατηγοὶ συνεχώρησαν πρὸς Φαρνάβαζον ὑπὲρ Καλχηδόνος εἴκοσι τάλαντα δοῦναι Ἀθη-

§. 7. **στενοπορίαν** B. margg. Steph. Leoncl. Dind. II. III. pro *στενοχωρίαν*.

§. 8. E. *Ἀλκ. δὲ ἐκ τούτου ᾤχ. μέν.* — **συνεχώρησαν** ex B. C. D. E. Venet. margg. Steph. Leoncl. dedit Dind. pro *συνεφώνησαν*.

rus in vulgata lectione *ἦν* accipit pro *ἐξῆν* collato IV, 2, 21., qui locus prorsus diversi est generis. Ceterum fluvio hic commemorato nomen est urbis Chalcedonis.

§. 7. *στενοπορίαν*] Schneiderus iungenda esse opinatur *στενοπορίαν τοῦ ποταμοῦ*, ut est Anab. IV, 3, 7 *τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν*, qui locus ab hoc eo discrepat, quod illic flumen transeundum, hic inter munitiones et flumen iter in urbem patefaciendum est.

§. 8. *συνεχώρησαν*] Phavorin.: *συγχωρῶ· ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ συνέρχομαι καὶ συμφωνῶ.* Anab. V, 2, 9: *Ἐδόκει — ᾤοντο — οἱ λοχαγοὶ — καὶ ὁ Ξενοφῶν ξυνεχώρησε.*

ὑπὲρ Καλχηδόνος] Quae mox referuntur Brücknero (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 50.)

ναίοις Φαρνάβαζον καὶ ὡς βασιλέα πρέσβεις Ἀθηναίων
9 ἀναγαγεῖν, καὶ ὅρκους ἔδοσαν καὶ ἔλαβον παρὰ Φαρνα-
βάζου ὑποτελεῖν τὸν φόρον Καλχηδονίους Ἀθηναίοις,
ὅσονπερ εἰώθεσαν, καὶ τὰ ὀφειλόμενα χρήματα ἀποδοῦ-
ναι, Ἀθηναίους δὲ μὴ πολεμεῖν Καλχηδονίοις, ἕως ἂν
10 οἱ παρὰ βασιλέως πρέσβεις ἔλθωσιν. Ἀλκιβιάδης δὲ τοῖςδε
τοῖς ὅρκοις οὐκ ἐτύγχανε παρών, ἀλλὰ περὶ Σηλυβρίαν
ἦν· κείνην δ᾽ ἑλὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκεν, ἔχων Χερ-
ρονησίτας τε πανδημεὶ καὶ ἀπὸ Θρᾴκης στρατιώτας καὶ
11 ἱππεῖς πλείους τριακοσίων. Φαρνάβαζος δὲ ἀξιῶν δεῖν
κἀκεῖνον ὀμνύναι περιέμενεν ἐν Καλχηδόνι, μέχρι ἔλ-
θοι ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δ᾽ ἦλθεν, οὐκ ἔφη
12 ὀμεῖσθαι, εἰ μὴ κἀκεῖνος αὐτῷ ὀμεῖται. Μετὰ ταῦτα
ὤμοσεν ὁ μὲν ἐν Χρυσοπόλει οἷς Φαρνάβαζος ἔπεμψε
Μιτροβάτει καὶ Ἀρνάπει, ὁ δ᾽ ἐν Καλχηδόνι τοῖς παρ᾽
Ἀλκιβιάδου Εὐρυπτολέμῳ καὶ Διοτίμῳ τόν τε κοινὸν
13 ὅρκον καὶ ἰδίᾳ ἀλλήλοις πίστεις ἐποιήσαντο. Φαρνά-
βαζος μὲν οὖν εὐθὺς ἀπῄει καὶ τοὺς παρὰ βασιλέα
πορευομένους πρέσβεις ἀπαντᾶν ἐκέλευσεν εἰς Κύζι-
κον. Ἐπέμφθησαν δὲ Ἀθηναίων μὲν Δωρόθεος, Φι-
λοδίκης, Θεογένης, Εὐρυπτόλεμος, Μαντίθεος, σὺν

§. 9. A. C. E. Venet. edd. vett. Schneid. I. Schaef. ἔλαβον καὶ ἔδοσαν. — Venet. edd. vett. πρὸς Φαρνάβαζον. — Schneid. II. cum Koeppenio scribit οἱ παρὰ βασιλέα coll. §. 13.

§. 10. Vulg. τοῖς τε ὅρκοις cum Wolfio correxit Schneid.; Dind. τοῖς ὅρκοις. — B. Σηλυμβρίαν. — κείνην scripsi cum A. B. C. D. E. edd. vett. excepta Cast. pro ἐκείνην.

§. 11. μέχρι pro μέχρις dedit Dind. cum B. C. E. — ἔλθοι Schneid. II. Dind. cum B. C. E. pro ἔλθῃ. — ἐπειδὴ pro ἐπεὶ dedi ex B.

non ad Chalcedonios pertinere videntur, quae vero de Chalcedoniis decernantur, introduci verbis: καὶ ὅρκους ἔδοσαν καὶ ἔλαβον, quare verba ὑπὲρ Καλχηδόνος interpolata esse censet. Sed, ut ipse vidit V. D., Pharnabazus, foedere pacto, in urbe moratus est, donec legati ad regem missi redirent, quod ei pro illis viginti talentis, ut videtur, concessum est. Ceterum contra Schneiderum recte monuit: ad tempus quidem statui tributum rursus Atheniensibus solvendum esse, at regem tamen simul percontandum fuisse, num in posterum etiam Atheniensibus illud concessurus esset. Itaque neque ὑπὲρ Καλχηδόνος nec πολεμεῖν Καλχηδονίοις quidquam habent offensionis. Irrito demum legationis successu moti Athenienses urbem occupasse videntur, ex qua pelluntur II, 2, 1.

§. 11. ἔλθοι] Codicum C. E. cum B. consensus me movit, ut eam sententiam, quam ad Oecon. XII, 1. protuli, mutarem,

δὲ τούτοις Ἀργεῖοι Κλεόστρατος, Πυῤῥόλοχος· ἐπο-
ρεύοντο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Πασιππίδας
καὶ ἕτεροι, μετὰ δὲ τούτων καὶ Ἑρμοκράτης ἤδη φεύ-
γων ἐκ Συρακουσῶν καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πρόξενος.
Καὶ Φαρνάβαζος μὲν τούτους ἦγεν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι 14
τὸ Βυζάντιον ἐπολιόρκουν περιτειχίσαντες καὶ πρὸς
τὸ τεῖχος ἀκροβολισμοὺς καὶ προςβολὰς ἐποιοῦντο. Ἐν 15
δὲ τῷ Βυζαντίῳ ἦν Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος ἁρμο-
στὴς καὶ σὺν αὐτῷ τῶν περιοίκων τινὲς καὶ τῶν νεο-
δαμωδῶν οὐ πολλοὶ καὶ Μεγαρεῖς καὶ ἄρχων αὐτῶν
Ἕλιξος Μεγαρεὺς καὶ Βοιωτοὶ καὶ τούτων ἄρχων Κοι-
ρατάδας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς οὐδὲν ἠδύναντο διαπρά- 16
ξασθαι κατ' ἰσχύν, ἔπεισάν τινας τῶν Βυζαντίων προ-
δοῦναι τὴν πόλιν. Κλέαρχος δὲ ὁ ἁρμοστὴς οἰόμενος 17
οὐδένα ἂν τοῦτο ποιῆσαι, καταστήσας δὲ ἅπαντα ὡς
ἠδύνατο κάλλιστα καὶ ἐπιτρέψας τὰ ἐν τῇ πόλει Κοι-
ρατάδᾳ καὶ Ἑλίξῳ διέβη παρὰ τὸν Φαρνάβαζον εἰς
τὸ πέραν, μισθόν τε τοῖς στρατιώταις παρ' αὐτοῦ λη-
ψόμενος καὶ ναῦς ξυλλέξων, αἳ ἦσαν ἐν τῷ Ἑλληςπόντῳ
ἄλλαι καταλελειμμέναι φρουρίδες ὑπὸ Πασιππίδου καὶ
ἐν Ἀντάνδρῳ καὶ ἃς Ἡγησανδρίδας εἶχεν ἐπὶ Θρά-

§. 12. *Μιτροβάτει* Dind. II. III. cum B. D. pro *Μητροβά-τει*. — *καὶ* post *ἰδίᾳ* delevit Dind. II. III. cum B. D. Vict.

§. 13. B. *παρὰ βασιλέως*. — B. *μετὰ τούτων*, omissa particula *δέ*.

§. 15. B. *παροίκων*. — A. Ald. Iunt. *νεοδασμωδῶν*; Cast. *νεοδασμοδῶν*.

§. 17. Pro *ἄλλαι* scribere voluit V. D. in Bibl. crit. Amstelod. P. V. p. 92. *πάλαι*, Schaef. Schneid. II. Dind. II. III. scripserunt *ἄλλαι ἄλλῃ*. — B. *Ἀγησανδρίδας*.

quanquam a grammatica ratione bene se habet coniunctivus.

§. 13. *ἐπορεύοντο*] Ex cap. 4, §. 3. videmus iam antea legatos a Lacedaemoniis ad Persarum regem missos esse, ne, quum Athenienses legati apud regem essent, deessent qui apud eundem rem Lacedaemoniorum tuerentur. Mirum vero est, quod Pasippidas, qui I, 1, 32. exsilio multatus est, h. l. legationis dux, mirum etiam, quod eum comitari Hermocrates dicitur, quem, quum reditum in patriam moliretur, periisse narrat Diodorus XIII, 75.

ἤδη φεύγων ἐκ Συρακουσῶν] Hoc duobus annis ante factum et iam I, 1, 27. narratum est. Fortasse haec verba profecta sunt a librario.

§. 17. *ἄλλαι*] Osiand. recte: *Schiffe, welche sonst im Hellespont sich befanden.* Dici enim poterat etiam sic: *καὶ ναῦς ξυλλέξων καὶ τὰς ἄλλας, αἳ ἦσαν — καταλελειμμέναι, φρουρίδας — καὶ ἃς — εἶχε.* V. Mehlhorn. Comment. de adiectivorum pro

κης, ἐπιβάτης ὢν Μινδάρου, καὶ ὅπως ἄλλαι ναυπη-
γηθείησαν, ἀθρόαι δὲ γενόμεναι πᾶσαι κακῶς τοὺς
συμμάχους τῶν Ἀθηναίων ποιοῦσαι ἀποσπάσειαν τὸ
18 στρατόπεδον ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου. Ἐπεὶ δ' ἐξέπλευσεν
Ol. 92, 4. ὁ Κλέαρχος, οἱ προδιδόντες τὴν πόλιν τῶν Βυζαν-
τίων Κύδων καὶ Ἀρίστων καὶ Ἀναξικράτης καὶ Λυ-
19 κοῦργος καὶ Ἀναξίλαος, ὃς ὑπαγόμενος θανάτου ὕστε-
ρον ἐν Λακεδαίμονι διὰ τὴν προδοσίαν ἀπέφυγεν, ὅτι
οὐ προδοίη τὴν πόλιν, ἀλλὰ σῶσαι, παῖδας ὁρῶν καὶ
γυναῖκας λιμῷ ἀπολλυμένας, Βυζάντιος ὢν καὶ οὐ
Λακεδαιμόνιος· τὸν γὰρ ἐνόντα σῖτον Κλέαρχον τοῖς
Λακεδαιμονίων στρατιώταις διδόναι· διὰ ταῦτ' οὖν
τοὺς πολεμίους ἔφη εἰσέσθαι, οὐκ ἀργυρίου ἕνεκα,
20 οὐδὲ διὰ τὸ μισεῖν Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς
παρεσκεύαστο, νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ
τὸ Θρᾴκιον καλουμένας εἰσήγαγον τὸ στράτευμα καὶ
21 τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὁ δὲ Ἕλιξος καὶ ὁ Κοιρατάδας
οὐδὲν τούτων εἰδότες ἐβοήθουν μετὰ πάντων εἰς τὴν
ἀγοράν· ἐπεὶ δὲ πάντῃ οἱ πολέμιοι κατεῖχον, οὐδὲν
22 ἔχοντες, ὅ τι ποιήσαιεν, παρέδοσαν σφᾶς αὐτούς. Καὶ
οὗτοι μὲν ἀπεπέμφθησαν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Κοιρα-
τάδας ἐν τῷ ὄχλῳ ἀποβαινόντων ἐν Πειραιεῖ ἔλαθεν
ἀποδρὰς καὶ ἀπεσώθη εἰς Δεκέλειαν.

Marg. Leoncl. ὅπως καί. — τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθ. pro τοὺς τῶν Ἀθ. συμμ. dedit Dind. II. III. ex B. C. D. E. Vict.; συμμάχους pro ξυμμ. scripsi cum B. C. D. E.

§. 19. Cast. σώσοι, ceterae edd. vett. σῶσαι.

adverbio positorum ratione et usu, p. 11. Kühner. gr. max. §. 685. adn. 2.

ἐπιβάτης ὢν Μινδάρου] Cum Schneidero Poppo ad Thucyd. VIII, 61. ἐπιβάτην dici simpliciter quicunque (eadem) nave vehitur existimat. Quae significatio in hunc locum, ubi Hegesandridas stationi cuidam in Thracia praepositus esse dicitur, non quadrare videtur, nisi statuas Hegesandridam, relicta Thracia, Byzantium venisse et simul cum Clearcho navem conscendisse. Krügerus (Dion. Hal. p. 300.) et Sievers. p. 37. ἐπιβάτην inferioris ordinis ducem, qui vices exciperet ναυάρχου, fuisse putant.

καὶ ὅπως] Portus intersere voluit ἐπιμελησόμενος aut simile verbum, quo non opus est. Iunge: διέβη — μισθόντε — ληψόμενος καὶ ναῦς ξυλλέξων καὶ (διέβη scil.) ὅπως — ναυπηγηθείησαν.

§. 18. οἱ προδιδόντες] Anacoluthon. Nam quae statim subiungi debebant εἰσήγαγον — Ἀλκιβιάδην propter interpositas enuntiationes sequuntur demum §. 20. Cf. II, 3, 15. III, 2,

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Redeuntes e Perside Lacedaemoniorum legati quum omnia, quae voluissent, a rege se obtinuisse dicerent, Athenienses quoque se istuc deduci cupiebant; sed diu a Pharnabazo et Cyro lusi tertio demum anno ad suum exercitum reducti sunt. Alcibiades quum animos civium a se non alienos videret seque audisset imperatorem esse creatum, Athenas demigravit ibique summum copiarum Atheniensium imperium demandatum accepit. Hinc profectus est Andrum et Samum.

Φαρνάβαζος δὲ καὶ οἱ πρέσβεις τῆς Φρυγίας ἐν 1
Γορδιδίῳ ὄντες τὸν χειμῶνα τὰ περὶ τὸ Βυζάντιον
πεπραγμένα ἤκουσαν. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος πο- 2
ρευομένοις αὐτοῖς παρὰ βασιλέα ἀπήντησαν καταβαί- B.P.a.24.
νοντες οἵ τε Λακεδαιμονίων πρέσβεις, Βοιώτιος ὄνομα
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἄλλοι ἄγγελοι, καὶ ἔλεγον,
ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέονται πεπραγότες εἶεν
παρὰ βασιλέως, καὶ Κῦρος ἄρξων πάντων τῶν ἐπὶ 3
θαλάττῃ καὶ ξυμπολεμήσων Λακεδαιμονίοις ἐπιστολήν
τε ἔφερε τοῖς κάτω πᾶσι τὸ βασίλειον σφράγισμα
ἔχουσαν, ἐν ᾗ ἐνῆν καὶ τάδε· Καταπέμπω Κῦρον κά-

Cap. IV. §. 1. Dind. III. *Γορδιαίῳ* cum Steph. Byz.
§. 2. Vict. *οἱ καταβαίνοντες.*
§. 3. *σφράγισμα ἔχουσαν* B. D. Vict. Dind. II. III. pro *ἔχουσαν σφράγ.*

21. V, 1, 28. 3, 16. VI, 3, 2. 4, 2. VII, 5, 18.

§. 19. *διδόναι*] De praesentis infinitivo v. ad Oecon. IV, 20. Ages. II, 25. Infra II, 2, 17.

§. 20. *ἐπεὶ δέ*] quum igitur. Particula *δέ*, quam Stephanus delendam censuit, orationem post longiorem parenthesin iam continuari indicat. V. Saupp. ad Comment. IV, 8, 11.

§. 21. *οὐδὲν τούτων εἰδότες*] Audiebant quidem, ut videtur, hostium urbem intrantium tumultum, nesciebant autem Atheniensium exercitu per proditionem totam fere urbem iam esse occupatam; itaque in forum properabant, ut ingredientem hostem, si possent, repellerent. Haec multo uberius et partim aliter narrant Diodor. XIII, 66 seq. et Plutarch. Alcib. 31. V. Praef. p. IX.

Cap. IV. §. 2. *Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος*] anni 408. a. Chr.

§. 3. *καὶ Κῦρος*] scil. *ἀπήντησε.*

τὸ βασίλειον σφράγισμα ἔχουσαν] Cf. VII, 1, 39: *ὁ Πέρσης ὁ φέρων τὰ γράμματα δείξας τὴν βασιλέως σφραγῖδα.*

4 ϱανον τῶν εἰς Καστωλὸν ἀθροιζομένων· τὸ δὲ κάρα-
νον ἐστι κύριον. Ταῦτ' οὖν ἀκούοντες οἱ τῶν Ἀθη-
ναίων πρέσβεις καὶ ἐπειδὴ Κῦρον εἶδον, ἐβούλοντο
μὲν μάλιστα παρὰ βασιλέα ἀναβῆναι, εἰ δὲ μή, οἴκαδε
5 ἀπελθεῖν. Κῦρος δὲ Φαρναβάζῳ εἶπεν ἢ παραδοῦναι
Ol. 93, 1. τοὺς πρέσβεις ἑαυτῷ ἢ μὴ οἴκαδέ πω ἀποπέμψαι βου-
λόμενος τοὺς Ἀθηναίους μὴ εἰδέναι τὰ πραττόμενα.
6 Φαρνάβαζος δὲ τέως μὲν κατεῖχε τοὺς πρέσβεις φάσκων
ποτὲ μὲν ἀνάξειν αὐτοὺς παρὰ βασιλέα, ποτὲ δὲ οἴκαδε
7 ἀποπέμψειν, ὡς μηδὲν μέμψηται· ἐπειδὴ δὲ ἐνιαυτοὶ
τρεῖς ἦσαν, ἐδεήθη τοῦ Κύρου ἀφεῖναι αὐτοὺς φάσκων
ὀμωμοκέναι ἀπάξειν ἐπὶ θάλατταν, ἐπειδὴ οὐ παρὰ
βασιλέα. Πέμψαντες δὲ Ἀριοβαρζάνει παρακομίσαι αὐ-
τοὺς ἐκέλευον· ὁ δὲ ἀπήγαγεν εἰς Κίον τῆς Μυσίας,
ὅθεν πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον ἀπέπλευσαν.
8 Ἀλκιβιάδης δὲ βουλόμενος μετὰ τῶν στρατιωτῶν
B.P. a. 25. ἀποπλεῖν οἴκαδε ἀνήχθη εὐθὺς ἐπὶ Σάμου· ἐκεῖθεν
δὲ λαβὼν τῶν νεῶν εἴκοσιν ἔπλευσε τῆς Καρίας εἰς
9 τὸν Κεραμικὸν κόλπον. Ἐκεῖθεν δὲ συλλέξας ἑκατὸν
τάλαντα ἧκεν εἰς τὴν Σάμον. Θρασύβουλος δὲ σὺν
τριάκοντα ναυσὶν ἐπὶ Θρᾴκης ᾤχετο, ἐκεῖθεν δὲ τά τε

§. 4. Verba *τὸ δὲ κάρ. ἐστι κύριον* spuria censebat Koeppen. — Schneid. II. Dind. I. *μάλιστα μέν*.

§. 6. A. B. *πέμψηται*, C. *μέμψηται*, suprascripto *μέμψοιντο*, quod placuit Weiskio, receptum a Schneid. II. Dind.; Port. malebat *μέμψωνται*; restitui vulg. lectionem.

κάρανον] Cf. Anab. I, 1, 2: *καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται.* — Heilandio (Quaestt. de Xen. dial. p. 5.) *κάρανος* esse videtur vox dorica, qua usus sit Darius, quod cum Doriensibus loqueretur, quae opinio erat etiam Larcheri et Koeppenii contra Segaarium, qui in epist. ad Valcken. p. 41. locum e lex. ms. protulit: *κατὰ Πέρσας κάρανος, τοῦτ' ἔστι δεσπότης· τῇ δὲ Σύρῳ διαλέκτῳ ἀνδρεῖος πολεμιστής, δυνατώτατος.*

§. 6. *ὡς μηδὲν μέμψηται*] scil. Cyrus. Haec lectio, ut a codicibus tuta est, ita propter sensum postulatur. Nam Pharnabazus eo, quod modo ad regem se legatos Athenienses ducturum, modo in patriam dimissurum esse dicebat, neque hoc neque illud faciens, illorum vituperationem evitare nequaquam potuit, potuit vero hac re Cyro satisfacere. De coniunctivo v. ad I, 1, 4.

§. 7. *ἐπειδὴ δὲ ἐνιαυτοὶ τρεῖς ἦσαν*] i. e. non post tres plenos annos, sed tertio anno, postquam iter ingressi sunt legati, qui annus est 407. a. Chr. Ex §. 19., ubi Euryptolemus commemoratur, unus ex illis legatis (I, 3, 13.), coniicere licet hos iam ante Alcibiadem Athe-

ἄλλα χωρία τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους μεθεστηκότα κα-
τεστρέψατο καὶ Θάσον ἔχουσαν κακῶς ὑπό τε τῶν πο-
λέμων καὶ στάσεων καὶ λιμοῦ. Θράσυλλος δὲ σὺν τῇ 10
ἄλλῃ στρατιᾷ εἰς Ἀθήνας κατέπλευσε· πρὶν δὲ ἥκειν
αὐτόν, οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοὺς εἵλοντο Ἀλκιβιάδην
μὲν φεύγοντα καὶ Θρασύβουλον ἀπόντα, Κόνωνα δὲ
τρίτον ἐκ τῶν οἴκοθεν. Ἀλκιβιάδης δ' ἐκ τῆς Σάμου 11
ἔχων τὰ χρήματα κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴ-
κοσιν, ἐκεῖθεν δ' ἀνήχθη εὐθὺ Γυθείου ἐπὶ κατασκοπῇ
τῶν τριήρων, ἃς ἐπυνθάνετο Λακεδαιμονίους αὐτόθι
παρασκευάζειν τριάκοντα, καὶ τοῦ οἴκαδε κατάπλου
ὅπως ἡ πόλις πρὸς αὐτὸν ἔχει. Ἐπεὶ δ' ἑώρα ἑαυ- 12
τῷ εὔνουν οὖσαν καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ᾑρημένους καὶ
ἰδίᾳ μεταπεμπομένους τοὺς ἐπιτηδείους, κατέπλευσεν
εἰς τὸν Πειραιᾶ ἡμέρᾳ, ᾗ Πλυντήρια ἦγεν ἡ πόλις,
τοῦ ἕδους κατακεκαλυμμένου τῆς Ἀθηνᾶς, ὅ τινες
οἰωνίζοντο ἀνεπιτήδειον εἶναι καὶ αὐτῷ καὶ τῇ πόλει·
Ἀθηναίων γὰρ οὐδεὶς ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐδενὸς
σπουδαίου ἔργου τολμῆσαι ἂν ἅψασθαι. Καταπλέον- 13
τος δ' αὐτοῦ, ὅ τε ἐκ τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ ἐκ τοῦ
ἄστεος ὄχλος ἠθροίσθη πρὸς τὰς ναῦς θαυμάζοντες

§. 11. C. E. Venet. Vict. marg. Steph. ἐπὶ κατασκοπήν. — τριήρων B. D. E. Schneid. II. Dind. pro τριηρέων. — B. ὅπερ pro ὅπως. — ἔχει B. C. E. Schneid. II. Dind. pro ἔχοι.
§. 12. B. δ' ἑώραν.

nas rediisse, quod, teste Plutarcho Alc. 34., factum est Thargelionis die XXV, i. e. Iunii mensis die septimo decimo. Accurate haec exponit Herbst. (die Rückkehr des Alcibiades p. 60 seq.) V. Clinton. Fast. Hell. 407. Haackius et Sieversius Alcibiadis reditum anno 408. assignant.

πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον] Brevius dictum pro: πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἐν τῷ στρατοπέδῳ, quare supersedere possumus Brückneri (Zeitschr. f. A.-W. 1839. no. 50.) coniectura: πρὸς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον.

§. 8. *Ἀλκιβιάδης*] Novi anni exordium hic non, uti solet, Xenophon indicat, quoniam temporis ratio e verbis ἐπειδὴ δὲ ἐνιαυτοὶ τρεῖς ἦσαν facile intelligitur.

§. 11. *καὶ τοῦ — κατάπλου ὅπως — ἔχει*] et quem sensum civitas haberet de eius in patriam restitutione. WEISKIUS.

§. 12. *ᾑρημένους*] Ex antecedenti πόλις intellige τοὺς πολίτας.

ἀνεπιτήδειον] Plutarch. Alc. 34: οὐ φιλοφρόνως οὖν, οὐδ' εὐμενῶς ἐδόκει προσδεχομένη τὸν Ἀλκιβιάδην ἡ θεὸς παρακαλύπτεσθαι καὶ ἀπελαύνειν ἑαυτῆς.

καὶ ἰδεῖν βουλόμενοι τὸν Ἀλκιβιάδην, λέγοντες οἱ μέν, ὡς κράτιστος εἴη τῶν πολιτῶν καὶ μόνος ἀπελογήθη, ὡς οὐ δικαίως φύγοι, ἐπιβουλευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἔλαττον ἐκείνου δυναμένων μοχθηρότερόν τε λεγόντων καὶ πρὸς τὸ αὐτῶν ἴδιον κέρδος πολιτευόντων, ἐκείνου ἀεὶ τὸ κοινὸν αὔξοντος καὶ ἀπὸ τῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ
14 τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ, ἐθέλοντος δὲ τότε κρίνεσθαι παραχρῆμα, τῆς αἰτίας ἄρτι γεγενημένης ὡς ἠσεβηκότος εἰς τὰ μυστήρια, ὑπερβαλλόμενοι οἱ ἐχθροὶ τὰ δοκοῦντα δίκαια εἶναι ἀπόντα αὐτὸν ἐστέρησαν τῆς πα-
15 τρίδος· ἐν ᾧ χρόνῳ ὑπὸ ἀμηχανίας δουλεύων ἠναγκάσθη

§. 13. In codd. et ante Morum in edd. ὅτι οἱ μὲν ὡς, ante Dind. οἱ μὲν ὅτι ὡς legebatur. — Vocabulo μόνος asterisco addito Dind. III. lacunam indicat. — Ante Steph. edebatur ἀπηγγέλθη; ἀπελογήθη est in B. C. D. Vict. — Marg. Steph. μοχθηρότερα. — δὲ post ἐκείνου, quod primus delevit Morus, om. B. D. Iunt. Bryl. — Ante Weiskium et Dind. legebatur τό τε κοινόν, quod retinuit Schneid., seclusit Schaef. — Iunt. Bryl. καὶ τοῦ τῆς π.

§. 14. Schneid. II. Dind. ὑπερβαλόμενοι.

§. 16. Leoncl. Zeun. τὸν οἷόςπερ αὐτὸς ὄντα; Weisk. τοὺς

§. 13. οἱ μέν] His respondent οἱ δέ §. 17. De appositione partitiva v. ad II, 1, 4.

ἀπελογήθη] Causam quidem in concione dicit demum §. 20., sed rebus gestis suis iam tum, ea erat plebis sententia, comprobaverat se immerito fuisse expulsum.

ἐπιβουλευθεὶς δέ] scil. φύγοι.

μοχθηρότερόν τε λεγόντων] qui operosius dicerent, i. e., ut recte vertit Leonclavius, qui inferiores dicendo fuerint. Schneider. frustra suspicatur scriptum fuisse μοχθηροτέρων δὲ καὶ — κέρδος λεγόντων καὶ πολιτευόντων.

ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ] Haec verba varie ab interpretibus vexata nulla indigent correctione. δυνατόν significare vires non solum ex usitatissimis dictionibus, εἰς τὸ δυνατόν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐκ τοῦ δυνατοῦ, sed maxime ex iis locis cognoscitur, ubi dativus vel genitivus additus est. Cf. I, 6, 7. κατὰ — τὸ αὐτῷ δυνατόν, §. 14. εἰς τὸ ἐκείνου δυνατόν, i. e. pro illius viribus. Quidni igitur dicere liceat ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ, i. e. ex reipublicae viribus sive opibus? Weiskius correxit ἀπὸ τῶν τῆς πόλεως ἐκ τοῦ δυνατοῦ, Schneiderus καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως δυνατοῦ (intellecto ὄντος), Brücknerus καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς δυνατόν.

§. 14. τῆς αἰτίας] Formulam accusationis vide apud Plutarch. Alc. 22.

ὑπερβαλλόμενοι] Praesens tempus, suadente Sauppio, revocavi. Verte: differendo. Distulerunt causam, quamvis postularet Alcibiades, ut statim ageretur. Kühner. gr. schol. §. 312. 4. e.

§. 16. εἶναι] Addito hoc vocabulo mutandi rationes irritae factae sunt omnes.

ὑπάρχειν μὲν γὰρ ἐκ τοῦ δήμου αὐτῷ] Cum Reizio Schneiderus ὑπάρχειν accipit eo sensu, ut sit: populum ita de eo existimasse, quod illa verba significare nullo modo possunt. Neque vero Morus recte vertit: a populo ei contigisse. Nam

μὲν θεραπεύειν τοὺς ἐχθίστους, κινδυνεύων ἀεὶ παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπολέσθαι· τοὺς δὲ οἰκειοτάτους πολίτας τε καὶ ξυγγενεῖς καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν ὁρῶν ἐξαμαρτάνουσαν οὐκ εἶχεν ὅπως ὠφελοίη φυγῇ ἀπειργόμενος· οὐκ ἔφασαν δὲ τῶν οἵωνπερ αὐτὸς ὄντων εἶ- 16
ναι καινῶν δεῖσθαι πραγμάτων, οὐδὲ μεταστάσεως· ὑπάρχειν μὲν γὰρ ἐκ τοῦ δήμου αὐτῷ μὲν τῶν τε ἡλικιωτῶν πλέον ἔχειν τῶν τε πρεσβυτέρων μὴ ἐλαττοῦσθαι, τοῖς δ' αὐτοῦ ἐχθροῖς τοιούτοις δοκεῖν εἶναι οἵοιςπερ πρότερον, ὕστερον δὲ δυνασθεῖσιν ἀπολλύναι τοὺς βελτίστους, αὐτοὺς δὲ μόνους λειφθέντας δι' αὐτὸ

οἱόνπερ αὐτὸν ὄντας; Schneid. revocavit vulg. τῶν οἵωνπερ αὐτὸς ὄντων, sed praeferebat τὸν οἱόνπερ αὐτὸν ὄντα coll. II, 3, 25.; εἶναι addidit ex B. Dind. II. III. — μὲν post ὑπάρχειν delevit Dind. II. III. cum Vict. — αὐτῷ pro ἑαυτῷ restituit Schneid. — C. E. om. τε ante ἡλικιωτῶν. — τῶν τε πρεσβ. pro καὶ τῶν πρεσβ. dedit Dind. II. III. ex B. C. D. E. Y. — Vulg. τοιοῦτος — οἷος correxit Morus. — Weisk. e Wolfii coniectura πρότερον, δυνασθεῖσιν — βελτίστους, ὕστερον δὲ αὐτοὺς μόνους; Schneid. cum Reizio πρότερον, ὕστερον δὲ delenda censet.

qua tandem ratione fiat, ut quis populi beneficio (sic Leoncl.) aequalibus sit superior, grandioribus natu non inferior? Itaque apparet ἐκ τοῦ δήμου non cum ὑπάρχειν iungendum esse, sed cum verbis τῶν — ἡλικιωτῶν — τῶν πρεσβυτέρων. Sententia enim haec est: contigisse ei (i. e. talibus eum uti ingenii facultatibus), ut ex populo (sive populi) et aequalibus superior et maioribus natu non inferior esset. De hoc usu praepositionis ἐκ vix est quod relegemus ad Kühner. gr. schol. §. 288, 2, 3. b. Verborum αὐτῷ μὲν collocatio nihil habet offensionis, immo αὐτῷ, in quo vocabulo maxima vis est, sic apte positum videtur; μὲν autem post ὑπάρχειν revocavi. Fortasse Xenophon sententiam ita exorsus est in mente habens alterum enuntiationis membrum sic conformatum: ἀλλ' οὐχ ὑπάρχειν τοῖς αὐτοῦ ἐχθροῖς. Quum vero αὐτῷ μὲν mox intulisset, mutata structurae ratione, alterum enuntiatum incepit per τοῖς δ' — ἐχθροῖς. V. ad Oecon. IV, 17. Ages. V, 6., maxime ad Hier. III, 7. Kühner. ad Comment. I, 1, 1. Saupp. ad Comment. I, 2, 2. Si autem alterutrum μὲν h. l. ferri non posset, posterius potius eiiciendum censerem, quod interpolari poterat propter desideratam concinnitatem, quam in μὲν — δὲ particularum collocatione saepissime negligi notum est. V. ad Hier. I, 9. et III, 8.

τοῖς δ' αὐτοῦ ἐχθροῖς] Referendum ad ὑπάρχειν, ex quo repetendum est tale quid: οὐκ ἄλλο τι λοιπὸν εἶναι ἤ.

οἵοιςπερ πρότερον] Plebis sententia haec est: Alcibiades virtutibus suis potentiam sibi conciliat; eius adversariis nihil reliquum est, nisi tales videri, quales antea, i.e. specie quadam virtutis fallere cives, quum omnium virtutum re vera expertes sint.

δυνασθεῖσιν] i.e. quoniam possent, sive quoniam potentiam in civitate adepti essent. De forma ἐδυνάσθην v. Bornemannum ad Cyrop. I, 1, 5. ed. Goth.

αὐτοὺς — λειφθέντας]

τοῦτο ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὅτι ἑτέροις βελ-
17 τίοσιν οὐκ εἶχον χρῆσθαι· οἱ δέ, ὅτι τῶν παροιχομένων αὐτοῖς κακῶν μόνος αἴτιος εἴη, τῶν τε φοβερῶν ὄντων τῇ πόλει γενέσθαι μόνος κινδυνεῦσαι ἡγεμὼν
18 καταστῆναι. Ἀλκιβιάδης δὲ πρὸς τὴν γῆν ὁρμισθεὶς ἀπέβαινε μὲν οὐκ εὐθέως, φοβούμενος τοὺς ἐχθρούς· ἐπαναστὰς δὲ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐσκόπει τοὺς
19 αὑτοῦ ἐπιτηδείους, εἰ παρείησαν. Κατιδὼν δὲ Εὐρυπτόλεμον τὸν Πεισιάνακτος, αὑτοῦ δὲ ἀνεψιόν, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους καὶ τοὺς φίλους μετ' αὐτῶν, τότε ἀποβὰς ἀναβαίνει εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν παρε-
20 σκευασμένων, εἴ τις ἅπτοιτο, μὴ ἐπιτρέπειν. Ἐν δὲ τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπολογησάμενος, ὡς οὐκ ἠσεβήκει, εἰπὼν δὲ, ὡς ἠδίκηται, λεχθέντων δὲ καὶ ἄλλων τοιούτων, καὶ οὐδενὸς ἀντειπόντος διὰ τὸ μὴ ἀνασχέσθαι ἂν τὴν ἐκκλησίαν, ἀναῤῥηθεὶς ἁπάντων ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ, ὡς οἷός τε ὢν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν, πρότερον μὲν τὰ μυστήρια τῶν Ἀθηναίων κατὰ θάλατταν ἀγόντων διὰ τὸν πόλεμον, κατὰ γῆν ἐποίησεν ἐξαγαγὼν τοὺς στρατιώτας ἅπαν-
21 τας· μετὰ δὲ ταῦτα κατελέξατο στρατιάν, ὁπλίτας μὲν πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ
Ol. 93,2. ἑκατόν, ναῦς δ' ἑκατόν. Καὶ μετὰ τὸν κατάπλουν τρίτῳ μηνὶ ἀνήχθη ἐπ' Ἄνδρον ἀφεστηκυῖαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ μετ' αὐτοῦ Ἀριστοκράτης καὶ Ἀδείμαντος ὁ Λευ-

§. 17. Edd. vett. κινδυνεῦσαι.
§. 19. B. C. D. Y. αὐτοῦ δέ; αὐτοῦ Vict.; ante Dind. II. scribebatur ἑαυτοῦ.
§. 21. Cum Clintonio (Fast. Hell. 407.) Sievers. (Comm. hist. p. 82.) scribendum censet τετάρτῳ μηνί. — Ante Schneid. scri-

Antea erant dativi. De utroque casu coniuncto v. Kühner. gr. max. §. 648. b. sub finem.

§. 17. τῶν τε φοβερῶν ὄντων τῇ πόλει γενέσθαι] earum rerum, quae ne civitati acciderent timebatur. Cf. Hier. VI, 15: φοβερὸς δὲ, μή ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, ubi v. adn. V. Kühner. gr. schol. §. 329. adn. 4. Buttm. gr. §. 152, 7. d. Rost. gr. schol. § 184, 3.

ἡγεμών] i. e. auctor. Cf. Cyrop. I, 2, 7. 5, 12: πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε. Cf. Comment. III, 2, 3.

§. 20. σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν] quasi adhuc in discrimine, non iam amissa fuisset potentia. Licet etiam duas sententias in unam confufas agnoscere: σῶσαι τὴν πόλιν et ἀποκαταστῆσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν.

πρότερον μέν] Ex quo De-

κολοφίδου συνεπέμφθησαν ᾑρημένοι κατὰ γῆν στρατηγοί. Ἀλκιβιάδης δὲ ἀπεβίβασε τὸ στράτευμα τῆς Ἀν- 22
δρίας χώρας εἰς Γαύρειον· ἐκβοηθήσαντας δὲ τοὺς Ἀνδρίους ἐτρέψαντο καὶ κατέκλεισαν εἰς τὴν πόλιν καί τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλοὺς καὶ τοὺς Λάκωνας, οἳ αὐτόθι ἦσαν. Ἀλκιβιάδης δὲ τρόπαιόν τε ἔστησε 23
καὶ μείνας αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἔπλευσεν εἰς Σάμον κἀκεῖθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Lacedaemonii interim Persarum opibus adiuti ad bellum Lysandro duce se instruebant, classe ad Ephesum subducta. Iam quum Alcibiades Notium profectus a navibus discessisset, Antiochi temeritate Athenienses infelici pugna quindecim naves amiserunt. Id quum Alcibiadis culpae domi tribuerent, in eius locum suffectus est Conon.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρότερον τούτων οὐ πολ- 1
λῷ χρόνῳ, Κρατησιππίδᾳ τῆς ναυαρχίας παρεληλυθυίας, Λύσανδρον ἐξέπεμψαν ναύαρχον. Ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς Ῥόδον καὶ ναῦς ἐκεῖθεν λαβὼν εἰς Κῶ

bebatur *Λευκοροφείδου*; *Λευκολοφίδου* est in B. F. — E. om. *οἱ ᾑρημένοι*; *οἱ* omisi cum B. C. Vict.

§. 22. *καὶ* ante *τοὺς Λακ.* om. A. edd. vett.

Cap. V. §. 1. A. B. *ναυμαχίας* pro *ναυαρχίας*. — Marg. Leoncl. *Κῶν*.

celia a Lacedaemoniis occupata tenebatur.

§. 21. *τρίτῳ μηνί*] Mense Septembri. Sed mysteria quae Alcibiades terra deducenda suscepit Eleusina die vicesimo Boedromionis mensis, i. e. Octobris die decimo, agebantur. Commoratus igitur esse Athenis ille prope quattuor menses videtur. Cf. adn. ad §. 7. V. Clinton. l. d.

ᾑρημένοι] Quotannis deni praetores ab Atheniensibus creabantur, qui classibus et exercitibus praeessent. Tum autem, auctore Diodoro XIII, 72., reliqui copiarum pedestrium duces Athenis remanebant cum Agide bellum gesturi, duo, Aristocrates et Adimantus, cum Alcibiade emissi sunt. Hanc ob causam, suadente Hertlinio, articulum *οἱ* ante *ᾑρημένοι* delevi.

Cap. V. §. 1. *πρότερον τούτων*] Aequinoctio auctu-

καὶ Μίλητον ἔπλευσεν, ἐκεῖθεν δ' εἰς Ἔφεσον, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε ναῦς ἔχων ἑβδομήκοντα, μέχρι οὗ Κῦρος
2 εἰς Σάρδεις ἀφίκετο. Ἐπεὶ δὲ ἧκεν, ἀνέβη πρὸς αὐτὸν σὺν τοῖς ἐκ Λακεδαίμονος πρέσβεσιν. Ἐνταῦθα δὴ κατά τε τοῦ Τισσαφέρνους ἔλεγον ἃ πεποιηκὼς εἴη, αὐτοῦ τε Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς
3 τὸν πόλεμον γενέσθαι. Κῦρος δὲ τόν τε πατέρα ἔφη ταῦτα ἐπεσταλκέναι καὶ αὐτὸς οὐκ ἄλλ' ἐγνωκέναι, ἀλλὰ πάντα ποιήσειν· ἔχων δὲ ἥκειν τάλαντα πεντακόσια· ἐὰν δὲ ταῦτα ἐκλίπῃ, τοῖς ἰδίοις χρήσεσθαι ἔφη, ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἔδωκεν· ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα, καὶ τὸν θρόνον κατακόψειν, ἐφ' οὗ ἐκάθητο, ὄντα ἀργυ-
4 ροῦν καὶ χρυσοῦν. Οἱ δὲ ταῦτ' ἐπῄνουν καὶ ἐκέλευον αὐτὸν τάξαι τῷ ναύτῃ δραχμὴν Ἀττικὴν διδάσκοντες, ὅτι, ἂν οὗτος ὁ μισθὸς γένηται, οἱ τῶν Ἀθηναίων ναῦται ἀπολείψουσι τὰς ναῦς, καὶ μείω χρήματα ἀνα-
5 λώσει. Ὁ δὲ καλῶς μὲν ἔφη αὐτοὺς λέγειν, οὐ δυνατὸν δ' εἶναι παρ' ἃ βασιλεὺς ἐπέστειλεν αὐτῷ ἄλλα ποιεῖν. Εἶναι δὲ καὶ τὰς συνθήκας οὕτως ἐχούσας,

μέχρι B. Dind. II. III., antea μέχρις.
§. 2. Dind. II. III. ἐπεὶ δ' ἧκεν. — B. Y. marg. Steph. σὺν τοῖς Λακεδαιμονίοις.
§. 3. ἐφ' οὗ Dind. II. III. cum B. C. E. Y. Vict. pro ἐφ' ᾧ.
§. 4. Cast. ἐκέλευσαν pro ἐκέλευον. — ὅτι om. Ald. Iunt. Bryl.
§. 5. Codd. cum edd. ante Steph. ἀπέστειλεν. — Vict. ἂν βούλοιντο.
§. 7. προοφειλόμενον pro προςοφ. ex marg. Leoncl. reposuit Schneid. — καὶ ἔτι μηνὸς προέδωκε om. Vict.; Lennep. ad Phalar. p. 356. corrigit προςέδωκε.

mnali, quo tempore Spartanorum magistratus munus auspicabantur. V. Manso *Sparta*, II. p. 379. Müller. *Dor.* II. p. 125. Sed ναύαρχοι, etsi auctumno cum ceteris magistratibus designabantur, classem tamen suscipere solebant vere. Sic Mindarus (Thucyd. VIII, 85.) Astyocho mense Aprili successit. Hoc autem loco, ut ex verbis πρότερον τούτων οὐ πολλῷ χρόνῳ intelligitur, narrantur quae ante Alcibiadis reditum et deinceps per annum 407. facta sunt. V. Herbst. l. d. p. 60.

§. 2. ἐκ Λακεδαίμονος] Λακεδαιμονίοις eius esse videtur, qui prohibere voluit, ne quis hos legatos, qui a rege redeunt I, 4, 2., nunc primum Lacedaemone missos putaret.

§. 4. καὶ μείω χρήματα ἀναλώσει] celerius nempe finito bello.

§. 6. ὅτι] introducit orationem rectam. V. ad Oecon. XII, 20. Rost. gr. schol. §. 184. adn. 5. Kühner. gr. schol. §. 329. adn. 3. Buttm. §. 139. G. adn. 4.

§. 9. μηδὲ οἵτινες] Eo vulgata et optimorum librorum

τριάκοντα μνᾶς ἑκάστῃ νηὶ τοῦ μηνὸς διδόναι, ὁπόσας ἂν βούλωνται τρέφειν Λακεδαιμόνιοι.
6 Ὁ δὲ Λύσανδρος τότε μὲν ἐσιώπησε· μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ αὐτῷ προπιὼν ὁ Κῦρος ἤρετο, τί ἂν μάλιστα χαρίζοιτο ποιῶν, εἶπεν, ὅτι εἰ πρὸς τὸν μισθὸν ἑκάστῳ ναύτῃ ὀβολὸν προσθείης.
7 Ἐκ δὲ τούτου τέτταρες ὀβολοὶ ἦν ὁ μισθός, πρότερον δὲ τριώβολον. Καὶ τόν τε προοφειλόμενον ἀπέδωκε καὶ ἔτι μηνὸς προέδωκεν, ὥςτε τὸ στράτευμα πολὺ προθυμότερον εἶναι.
8 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούοντες ταῦτα ἀθύμως μὲν εἶχον, ἔπεμπον δὲ πρὸς τὸν Κῦρον πρέσβεις διὰ Τισσαφέρνους.
9 Ὁ δὲ οὐ προςεδέχετο, δεομένου Τισσαφέρνους καὶ λέγοντος, ἅπερ αὐτὸς ἐποίει πεισθεὶς ὑπ' Ἀλκιβιάδου, σκοπεῖν, ὅπως τῶν Ἑλλήνων μηδὲ οἵτινες ἰσχυροὶ ὦσιν, ἀλλὰ πάντες ἀσθενεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στασιάζοντες.
10 Καὶ ὁ μὲν Λύσανδρος, ἐπεὶ αὐτῷ τὸ ναυτικὸν συντέτακτο, ἀνελκύσας τὰς ἐν τῇ Ἐφέσῳ οὔσας ναῦς ἐνενήκοντα ἡσυχίαν ἦγεν, ἐπισκευάζων καὶ ἀναψύχων αὐτάς.
11 Ἀλκιβιάδης δὲ ἀκούσας Θρασύβουλον ἔξω Ἑλ-

§. 9. ὅπερ pro ἅπερ mavult Schneid. — Ante Schneid. II. vulg. erat μηδὲν οἵτινες, quod habent A. C. E. F.; B. οἵτινες (om. μηδὲν); D. μηδὲ εἴ τινες; Bryl. Cast. μηδέ τινες; margg. Leoncl. Steph. II. μηδένες, quod recepit Schneid. II.; Dind. I. cum Wolfio μηδένες τινές; μηδὲ οἵτινες, quod est in marg. Steph. I. et in tribus codd., quos Dind. II. suos vocat, dederunt Dind. II. III.

§. 10. συντέτακτο B. D. E.; antea edebatur συνετέτακτο. — οὔσας ναῦς B. C. D. E. Vict. Dind. II. III. pro ναῦς οὔσας. — ἐνενήκοντα B. D. Dind. pro ἐννεν.

§. 11. Dind. III. ἐξ Ἑλληςπόντου, quod idem necessarium videbatur Schneidero.

scripturae ducunt. Dindorfius comparat Plat. Leg. XI. p. 919. D: μήτε κάπηλος ἑκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἥντινα κεκτημένος. Praeter hunc alios locos affert Matth. gr. §. 483. b.

§. 10. συντέτακτο] Plusquamperfectum apud Xenophontem haud raro augmento carere docent Bornemannus ad Anab. IV, 5, 15., Poppo ad Cyrop. III, 2, 24., Sauppius ad Comment. I, 2, 64. Infra II, 2, 11. ἐπιλελοίπει, excepto B, omnes praebent codices. I, 6, 38. ipse Dindorfius servavit ἀποδεδράκεσαν, IV, 1, 3. ἀναβεβήκει.

§. 11. ἔξω] Infra I, 6, 20: ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος. IV, 8, 28: ἀπέπλει ἔξω τοῦ Ἑλληςπόντου. Anab. V, 1, 15: ἀποδρὰς ᾤχετο ἔξω τοῦ πόντου. 7, 15: οἴχεσθαι ἔξω τοῦ πόντου, et alia, quae vulgatam scripturam tuentur, in Sturz. lex. Xen. Pertinent haec ad eum usum, quo ποῦ et ποῖ, οὗ et οἷ inter se commutantur, de quo v. ad II, 3, 54.

λησπόντου ἥκοντα τειχίζειν Φώκαιαν διέπλευσε πρὸς αὐτόν, καταλιπὼν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον τὸν αὐτοῦ κυβερνήτην, ἐπιστείλας μὴ ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὰς Λυ-
12 σάνδρου ναῦς. Ὁ δὲ Ἀντίοχος τῇ τε αὑτοῦ νηΐ καὶ ἄλλῃ ἐκ Νοτίου εἰς τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων εἰσπλεύσας παρ' αὐτὰς τὰς πρώρας τῶν Λυσάνδρου νεῶν
13 παρέπλει. Ὁ δὲ Λύσανδρος τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγας τῶν νεῶν καθελκύσας ἐδίωκεν αὐτόν, ἐπεὶ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ Ἀντιόχῳ ἐβοήθουν πλείοσι ναυσί, τότε δὴ καὶ πάσας ξυντάξας ἐπέπλει. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ Νοτίου καθελκύσαντες τὰς λοιπὰς τριή-
14 ρεις ἀνήχθησαν, ὡς ἕκαστος ἤνοιξεν. Ἐκ τούτου δ' ἐναυμάχησαν οἱ μὲν ἐν τάξει, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διεσπαρμέναις ταῖς ναυσί, μέχρι οὗ ἔφυγον ἀπολέσαντες πεντεκαίδεκα τριήρεις. Τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον, οἱ δ' ἐζωγρήθησαν. Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς ἀναλαβὼν καὶ τρόπαιον στήσας ἐπὶ τοῦ Νοτίου διέπλευσεν εἰς Ἔφεσον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι εἰς Σάμον.
15 Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης ἐλθὼν εἰς Σάμον ἀνήχθη

Krüger. Dion. Halic. p. 342. *περιτειχίζειν* legendum censet, quod probat Sievers. Comm. hist. p. 84.

§. 13. Iunt. *ἁπάσας*.

§. 14. *μέχρι* B. Dind. II. III. pro *μέχρις*.

§. 15. *εἴ τι* pro *εἴ τις* maluit Köppen. — *ἐπειδὴ* B. D. Dind. III. pro *ἐπεί*. — Weiskius scribendum censuit *Τηΐους*, Sievers.

τειχίζειν] Phocaeam ad Lacedaemonios descivisse significare videtur Thucyd. VIII, 31., eamque posthac in Spartanorum ditione fuisse inde patet, quod post pugnam ad Arginusas factam pars eorum eo confugisse refertur infra I, 6, 34. Praeterea Thrasybul. exercitu suo abusum esse, ut non magni momenti urbem communiret, non admodum probabile videtur; nec perspicitur, cur Alcibiades operis spectator esse voluerit, classis imperio Antiochi temeritati relicto. Contra, si Phocaea oppugnata fuerit, commode auxilia adduxerit. Haec Krügerus l. d., cui assentior. *τειχίζειν* nusquam est circumvallare, oppugnare.

§. 13. *καὶ πάσας*] Morus propter *καί*, ut videtur, emendat *αὐτὸς πάσας*, quod valde placet Schneidero, quanquam notissimum est *καὶ* particulam saepe vim adverbiorum et adiectivorum quorundam, velut *μάλα, πάνυ, πᾶς, πολύς*, intendere atque augere. V. ad Oecon. II, 3. Herbst. ad Comment. I, 3, 13. Symp. II, 25.

ἤνοιξεν] De hoc verbo v. adn. ad I, 1, 2.

§. 15. *εἴ τις*] *wenn man*. V. infra II, 2, 16. Kühner. gr. max. §. 633, 2.

Ἠϊόνα] Diodorus XIII, 76. Eïona, Thraciae oppidum, non memorat a Lacedaemoniis captum, memorat vero praeter Delphi-

ταῖς ναυσὶν ἁπάσαις ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων καὶ πρὸ τοῦ στόματος παρέταξεν, εἴ τις βούλοιτο ναυμαχεῖν. Ἐπειδὴ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὀλίγῳ ὕστερον αἱροῦσι Δελφίνιον καὶ Ἠϊόνα.
16 Οἱ δὲ ἐν οἴκῳ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἡ ναυμαχία, χαλεπῶς εἶχον τῷ Ἀλκιβιάδῃ οἰόμενοι δι' ἀμέλειάν τε καὶ ἀκράτειαν ἀπολωλεκέναι τὰς ναῦς καὶ στρατηγοὺς εἵλοντο ἄλλους δέκα, Κόνωνα, Διομέδοντα, Λέοντα, Περικλέα, Ἐρασινίδην, Ἀριστοκράτην, Ἀρχέστρατον, Πρωτόμαχον, Θράσυλλον, Ἀριστογένην.
17 Ἀλκιβιάδης μὲν οὖν πονήρως καὶ ἐν τῇ στρατιᾷ φερόμενος, λαβὼν τριήρη μίαν ἀπέπλευσεν εἰς Χεῤῥόνησον εἰς τὰ ἑαυτοῦ τείχη.
18 Μετὰ δὲ ταῦτα Κόνων ἐκ τῆς Ἄνδρου ξὺν αἷς εἶχε ναυσὶν εἴκοσι, ψηφισαμένων Ἀθηναίων, εἰς Σάμον ἔπλευσεν ἐπὶ τὸ ναυτικόν. Ἀντὶ δὲ Κόνωνος εἰς Ἄνδρον ἔπεμψαν Φανοσθένην τέτταρας ναῦς ἔχοντα.
19 Οὗτος περιτυχὼν δυοῖν τριήροιν Θουρίαιν ἔλαβεν αὐτοῖς ἀνδράσι· καὶ τοὺς μὲν

Comm. hist. p. 82 seq. Τεΐον, Krüger. Dion. Halic. p. 333. Τέων pro Ἠϊόνα.
§. 16. B C. (om. ἡ) ναυμαχία.
§. 18. A. edd. ante Cast. Ἀντάνδρον. — A. C. D. E. Φανοσθένη.
§. 19. περιτυχών B. Y. Vict. Steph. Leoncl. Wells. seqq. edd. pro περιελθών.

nium Teiorum urbem et Methymnam.

§. 16. ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἡ ναυμαχία] Plutarcho Alc. 36. auctore, statim post proelium Thrasybulus quidam, Thrasonis filius, Alcibiadi adversarius, homo (praeterquam quod infra etiam V., 1, 26. commemoratur) alioquin ignotus, Athenas properat, omnia in maius extollit, atque efficit, ut ei imperium abrogetur. Sievers. Comm. hist. p. 26. Hinrichs. de Theramenis, Critiae et Thrasybuli rebus et ingenio comment. p. 12 seq. et p. 55 seq.

ἀκράτειαν] Plutarch. Alc. 36: παραδιδοὺς τὴν στρατηγίαν ἀνθρώποις ἐκ πότων καὶ ναυτικῆς σπερμολογίας δυναμένοις παρ' αὐτῷ μέγιστον, ὅπως αὐτὸς ἐπ' ἀδείας χρηματίζηται περιπλέων καὶ ἀκολασταίνῃ μεθυσκόμενος καὶ συνὼν ἑταίραις Ἀβυδηναῖς καὶ Ἰωνίσιν.

Λέοντα] Interpretes consentiunt hic et infra 6, 16. scribendum esse Λυσίαν, quod nomen reperitur 6, 30. 7, 1., Diodor. XIII, 101. et 74., nisi quod postremo loco librorum errore Λυσανίαν scriptum est. V. Sievers. Comm. hist. p. 86.

§. 17. εἰς τὰ ἑαυτοῦ τείχη] Quod castellum prope abfuit a Bysanthe, oppido Thraciae ad Propontidem sito, auctore Plutarcho l. c. Pactyen cum Diodoro XIII, 74. nominat Nepos Alc. 7.

§. 18. ἐπὶ τὸ ναυτικόν]

αἰχμαλώτους ἅπαντας ἔδησαν Ἀθηναῖοι, τὸν δὲ ἄρχον-
τα αὐτῶν Δωριέα, ὄντα μὲν Ῥόδιον, πάλαι δὲ φυ-
γάδα ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Ῥόδου ὑπὸ Ἀθηναίων κατεψη-
φισμένων αὐτοῦ θάνατον καὶ τῶν ἐκείνου συγγενῶν,
πολιτεύοντα παρ' αὐτοῖς, ἐλεήσαντες ἀφεῖσαν οὐδὲ χρή-
20 *ματα πραξάμενοι. Κόνων δ' ἐπεὶ εἰς τὴν Σάμον ἀφί-*
κετο καὶ τὸ ναυτικὸν κατέλαβεν ἀθύμως ἔχον, ξυμ-
πληρώσας τριήρεις ἑβδομήκοντα ἀντὶ τῶν προτέρων,
οὐσῶν πλέον ἢ ἑκατόν, καὶ ταύτας ἀναγόμενος μετὰ
τῶν ἄλλων στρατηγῶν, ἄλλοτε ἄλλῃ ἀποβαίνων τῆς
21 *τῶν πολεμίων χώρας ἐλῄζετο. (Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔλη-*
γεν, ἐν ᾧ Καρχηδόνιοι εἰς Σικελίαν στρατεύσαντες εἴ-
κοσι καὶ ἑκατὸν τριήρεσι καὶ πεζῆς στρατιᾶς δώδεκα
μυριάσιν εἷλον Ἀκράγαντα λιμῷ, μάχῃ μὲν ἡττηθέν-
τες, προςκαθεζόμενοι δὲ ἑπτὰ μῆνας.)

ἀφεῖσαν A. C. D. E. Ald Steph. II. Dind. II. III.; B Iunt. Steph. I. Leoncl. *ἀφῆσαν*; Wells. Mor. Schneid. Weisk. Schaef. Dind. I. *ἀφῆκαν*.

ad imperium classis suscipiendum, ut videmus ex Diodoro XIII, 74.

§. 19. *Δωριέα*] De hoc v. ad I, 1, 2.

ἐξ Ἀθηνῶν] Hoc quid sibi velit, miratur Brücknerus (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 50.), et mirum sane est Dorieum Rhodium dici exsulare Athenis, quum non credibile sit hunc celeberrimum Atheniensium adversarium ab his unquam civitate fuisse donatum, nisi forte liceat haec verba ita accipere, ut Dorieum et Atheniensis et Rhodiae civitatis hostem ab Atheniensibus esse iudicatum significent.

πολιτεύοντα παρ' αὐτοῖς] Civitate donatus erat a Thurinis. *αὐτοῖς* igitur referendum est ad *αἰχμαλώτους*.

§. 20. *ἀθύμως ἔχον*] V. §. 8.

§. 21. *Καὶ ὁ ἐνιαυτός*] Haec paragraphus errorem continet. Auctore enim Diodoro XIII, 91. Agrigentum captum est ab Hamilcare *μικρὸν πρὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς* olymp. 93, 3. sive belli Peloponnesiaci anno sexto et vicesimo. Hoc autem loco significandus erat finis anni quinti et vicesimi; quam ob causam hanc sectionem seclusi. Cf. II, 2, 24. V. Sievers. Comm. hist. p. 91. Praef. p. XXVIII seq.

CAPUT VI.

ARGUMENTUM.

Lysandro successor missus Callicratidas. Simultas inter utrumque. A Cyro quum huic non statim pecunia numeraretur, e Mileto et Chio accepit unde stipendia suis daret. Hinc statim Methymnam expugnavit et inde Cononem ad Mytilenen obsedit. Quod quum perlatum esset Athenas, magnam classem Athenienses ei miserunt subsidio. Cum hac reliquisque Atheniensium copiis Callicratidas congressus ad Arginusas ipse in mari periit, naves autem eius aut demersae aut captae. Eteonicus tamen callide cum reliquis elapsus est.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει (ᾧ ἥ τε σελήνη ἐξέλιπεν ἑσπέ- 1
ρας καὶ ὁ παλαιὸς τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς ἐν Ἀθήναις B.P.a.26.
ἐνεπρήσθη, Πιτύα μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δὲ Καλλίου Ἀθήνησιν), οἱ Λακεδαιμόνιοι, τῷ Λυσάνδρῳ παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου (καὶ τῷ πολέμῳ τεττάρων καὶ εἴκοσιν ἐτῶν), ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλ-

Cap. VI. §. 1. Pro *Πίτιος* cum Steph. Schneid. ex II, 3, 10. rescripsit *Πιτύον*, Dind. II. III. *Πιτύα*.

Cap. VI. §. 1. *Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει*] Is est annus 406. a. Chr. sive ol. 93, 2—3., quo lunae eclipsis erat die 15. sive 16. mensis Aprilis. Atque alibi quoque a Thucydide (IV, 52.) et a Xenophonte (IV, 3, 10. et II, 3, 4, ubi v. adn.) solis vel lunae eclipsis commemoratur, sed h. l. eam ad nullum anni tempus referri Brücknero (Progr. Suidnic. 1838. p. 11.) iure movet suspicionem. In sequentibus autem verbis manifeste erravit interpolator. Namque Erechtheum, quod, ut distinguatur a Parthenone, quod erat recentioris temporis, **παλαιὸς νεὼς** dicitur, a Persis paullo ante pugnam Salaminiam conflagratum (Herod. VIII, 53 seq.) neque, ut colligitur ex inscriptione quadam (Boeckh. C. I. no. 160. p. 264.), ol. 93, 2. plane restitutum erat. O. Müllerus (Minerv. Pol. p. 19 seq.) callide opinatur grammaticum, quum legisset archonte Callia sive Callida Minervae templum combustum esse, hoc factum, quod ol. 75, 1. accidit, male retulisse ad Calliam, qui archon erat ol. 93, 3. Aliter quidem de hac re sentit Boeckhius l. d., sed idem verba *καὶ — ἐνεπρήσθη* interpolatori tribuit. Magistratus quidem hic recte notantur, perperam vero additur belli praeterlapsos esse 24 annos pro 25. Unde id certe coniicere licet, magistratuum notationes non ab eodem profectas esse, a quo belli annorum notae sunt interpolatae.

ἔπεμψαν — Καλλικρατίδαν] Hoc factum est vere, non auctumno, ut contendit

2 λικρατίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς,
ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παρα-
δοίη καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκώς. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν
ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀριστερᾷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὗ
ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες, ἐν Μιλήτῳ τὰς ναῦς
3 παραδοῦναι, καὶ ὁμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν. Οὐ φα-
μένου δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυπραγμονεῖν, ἄλλου ἄρχον-
τος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας πρὸς αἷς παρὰ Λυσάν-
δρου ἔλαβε ναυσὶ προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ Ῥό-
δου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων πεντήκοντα ναῦς.
Ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὔσας τετταράκοντα καὶ
ἑκατόν, παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολε-
4 μίοις. Καταμαθὼν δὲ ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων κα-
ταστασιαζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων,
ἀλλὰ καὶ διαθροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαι-
μόνιοι μέγιστα παραπίπτοιεν· ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς
ναυάρχους, πολλάκις ἀνεπιτηδείων γινομένων καὶ ἄρτι
ξυνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ
γινωσκόντων, ἀπείρους δὴ θαλάττης πέμποντες καὶ
ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ κινδυνεύοιέν τι παθεῖν διὰ τοῦτο,
ἐκ τούτου δὲ ὁ Καλλικρατίδας ξυγκαλέσας τοὺς Λα-
κεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.
5 Ἐμοὶ ἀρκεῖ οἴκοι μένειν, καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε
ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶ-

§. 2. *τὰς ναῦς παραδοῦναι* dedi ex B. pro *παραδ. τ. ν.*

§. 4. Pro *ἀνεπιτηδείων γινομένων* Iacobs. ad Athen. p. 21., Schneid. II. et Dind. scribunt *ἀντ᾽ ἐπιτηδείων γενομένων*, iidem deinceps om. *οὐ* ante *γινωσκόντων* et dant *ἀπείρους δὴ* pro vulg. *ἀπ. δέ*, sed Dind. III. *ἀπείρους τε*; est quidem *γενομένων* in D, sed *γινομένων* in C. E, unde hoc rescripsi (v. Poppo Anab. p. XLIII. Saupp. ad Comment. I, 2, 53. Kühner. Exc. I. ad Comment. p. 481 seqq. et ad Anab. II, 2, 1. in var. script.), praesertim quum B. *γινωσκόντων* habeat, quod item reposui; Steph. coni. *καὶ ὅτι κινδ.*, quod recepit Wells.; Weisk. *καὶ κινδ.* et antea *ἀπείρους θαλάττης*; B. *κινδυνεύσειεν.*

Haackius p. 16. V. supra adn. ad 5, 1.

§. 4. *ὑπὸ τῶν — καταστασιαζόμενος*] Lysandri amicos sibi adversari. STURZ. Germanice vertas: *dafs die Anhänger des Lysandros Parteiungen gegen ihn bildeten.*

ἀνεπιτηδείων γινομένων] Peterus (Comm. crit. p. 28 seq.) hunc locum optime sic interpretatus est: „Lacedaemonios maximopere decipi classis praefectos saepe commutando sic, ut creentur (*γινομένων*) qui minus idonei sint et rem militarem modo recens perdiscant et hominibus quomodo utendum sit nesciant, ita igitur (*ἀπείρους δή*) quod mittant rei maritimae

ναι, οὐ κωλύω τὰ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, ἴστε γὰρ αὐτὰ ὥςπερ καὶ ἐγώ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε.

Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς 6
οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἥκει, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ᾔτει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο 7
ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἢν σωθῇ οἴκαδε, κατά γε τὸ αὐτῷ δυνατὸν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κἀκεῖθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ 8
χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν.

Ἐμοὶ μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. Δεῖ δὲ ὑμᾶς ἐξηγεῖ- 9
σθαι τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λα-

§. 5. Dind. cum Vict. Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ. — Ante Dind. II. legebatur ὡς ἐπί, sed ὡς abest in codd. — ξυμβουλεύετε dederunt ex emendatione Stephani Wells. Weisk. Schneid. II. Dind. pro συμβουλεύω, quod est in codd.; pro ξυμβ. scripsi συμβ. cum codd. — Vulg. ἐροῦντας, pro quo Bryl. Cast. dant ὁρῶντας, correxerunt Weisk. et Schneid. ex coniectura Stephani cum B. D.

§. 7. B. ἐπὶ ταῖς θήραις pro ἐπὶ τὰς θύρας. — C. E. Y. κατά τε τὸ αὐτῷ; etiam in edd. ante Morum est τε, quod Leoncl. Wells. plane om.

§. 9. Dind. II. III. δεῖ δ' ὑμᾶς. — Marg. Steph. οἱ Λακεδαιμόνιοι; B. om. ἐκ.

imperitos et eis qui illic sint ignotos, eos periculum adducere, ne idcirco aliquid detrimenti capiant." De part. δή v. Hartung. Part. I. p. 261.

§. 5. τὰ κατ' ἐμέ] Hertlinius (Progr. Werth. 1841. p. 9.) ex constanti usu postulat τὸ κατ' ἐμέ, quod mihi quoque reponendum videtur. V. Kühner. gr. max. §. 557. adn. 4. Matth. §. 283. Poppo ad Thucyd. II, 11.

ἐπὶ τὰς ναῦς] ὡς, si unus tantum ex melioribus codicibus haberet, recepissem. V. Kühner. gr. max. §. 604. adn. Buttmann. gr. §. 149, 1.

πρὸς ἅ] i. e. habita ratione eorum, in quibus

κεδαίμονος ἥκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας,
ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς
10 ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κῦρος δέ, ἐλθόντος ἐμοῦ
ἐπ' αὐτόν, ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δὲ ἐπὶ
τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἠδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖ-
11 σαι. Ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν ἀντὶ τῶν ξυμβάντων ἡμῖν
ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ἂν ἐκεῖνα προςδεχώμεθα, χά-
ριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς δείξωμεν
τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν
δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.
12 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μά-
λιστα οἱ αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι, δεδιότες εἰςηγοῦν-
το πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ. Λα-
βὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πενταδραχμίαν ἑκά-
στῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἔπλευσε τῆς Λέσβου
13 ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὖσαν. Οὐ βουλομένων δὲ
τῶν Μηθυμναίων προςχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφρούρων ὄντων
Ἀθηναίων, καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικιζόντων,
14 προςβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν
χρήματα πάντα διήρπαζον οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀν-
δράποδα πάντα ξυνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν

§. 11. Dind. II. III. δ' ὑμῖν. — ξυμβάντων ὑμῖν A. C. D. E. Ald. Iunt. Steph. I. Leoncl. — D om. ἀγαθῶν. — Cast. δείξομεν.
§. 12. B. ἀντιοῦσθαι et om. ἐκεῖνος.
§. 14. πάντα om. D. — B. διήρπασαν. — A. E. αὐτοῦ (om. γε) ἄρχοντος; αὐτοῦ etiam C.; edd. vett. ante Steph. αὐτοῦ. — τὸ κείνου, quod est in codd. et edd. ante Schneid., quocum Dind.

equidem magno studio versor et civitas nostra incusatur.

§. 13. τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων] Item Thucyd. VI, 39. Similia III, 28. οἱ ἐν τοῖς πράγμασι. Idem sunt qui infra IV, 4. 5. dicuntur οἱ ἐν δυνάμει ὄντες, i. e. qui rempublicam moderantur. V. Krüger. ad Dion. Hal. 269 seq.

§. 15. τοὺς δέ] Haec ab interpretibus multum vexata quomodo sint intelligenda, bene exponit Peterus (p. 31.), ἐξανδραποδίζειν est: cives urbis captae in servitutem redigere agro simul bonisque publicatis. Id quod olim Athenienses in Aeginetas, Melios, Scionaeos aliosque (v. II, 3, 10. Thucyd. V, 116. I, 14. V, 32, 3.) fecerant et fecit (cf. supra 5, 20.) nunc quoque Conon, reprehendit Callicratidas seque non facturum affirmat §. 14. Athenienses scilicet, quos cepit Methymna expugnata, quia, si hoc non fecisset, mox denuo contra ipsum arma laturi fuissent, una cum iis, qui iam in urbe nondum capta servi fuerant (τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα), venum dedit, cives autem Methymnaeos liberos dimisit. De verbo ἀνδραποδίζειν compara II, 1, 15. 2, 14.

ἀγοράν, καί, κελευόντων τῶν ξυμμάχων ἀποδόσθαι καὶ
τοὺς Μηθυμναίους, οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐ-
δένα Ἑλλήνων εἰς τὸ κείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆ-
ναι. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς 15
δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ
δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει
αὐτὸν μοιχῶντα τὴν θάλατταν. Κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀνα-
γόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς
Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγῃ. Κόνων δ' ἔφευγε 16
ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ πολλῶν πληρω-
μάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ
καταφεύγει εἰς Μιτυλήνην τῆς Λέσβου καὶ ξὺν αὐτῷ
τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρα-
τίδας δὲ ξυνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα διώκων ναυσὶν
ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη, ὑπὸ 17
τῶν πολεμίων κατακωλυθεὶς ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι
πρὸς τῷ λιμένι καὶ ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δ'
ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν,
τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλ- 18
λικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐν-
ταῦθα, τὸν ἔκπλουν ἔχων. Καὶ κατὰ γῆν μεταπεμψά-

scripsit *τὸ ἐκείνου*, reposui, v. ad I, 1, 28.; cum Leoncl. et Zeunio Weisk. dedit *τοὐκείνου*.

§. 15. Suadente Leonclavio Schneid. Dind. I. scripserunt *τούς τε*. — B. *φύγοι*.

§. 17. *πολεμίων* dederunt Port. marg. Leoncl. Wells. Schneid. Weisk. Dind. pro *πολιτῶν*. — Pro *κατακωλυθεὶς* Port. marg. Steph. *κατακλεισθείς*, quod probat Schneid.

16. 20. Ita apparet id quod hac paragrapho narratur de Callicratida non contrarium esse eius verbis antecedenti sectione commemoratis.

μοιχῶντα τὴν θάλατταν] Plutarch. Vol. X. p. 525. ed. R. explicat: *αἰσχρῶς καὶ κρύφα πειρᾶν καὶ παραβιάζεσθαι τὴν θάλατταν*. Wesseling. ad Diodor. XIII, 77. affert Synesii locum ep. 5: *πυνθάνομαι Κοντιακὸν ὄνομα — μοιχᾶσθαι πάλιν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ψευδοδιδασκάλους τινὰς ἐφιστάναι.*

§. 16. *Λέων καὶ Ἐρασινίδης*] De Leonte v. supra adn. ad 5, 16. Sed Erasinidis quoque nomen movet dubitationem. Hic una cum Conone in portu Mitylenensi inclusus esse non potuit, quippe qui paullo post interfuerit proelio ad Arginusas §. 29., nisi statuere velimus eum in ea nave effugisse, quae §. 22. hostibus elapsa Athenas pervenisse narratur. Quam ob rem Morus et Schneiderus recte opinari videntur pro illis nominibus vel certe pro nomine Leontis reponendum esse *Ἀρχέστρατος*, quem cum Conone inclusum fuisse et Mitylenae obiisse ex loco Lysiae p. 701. ed. R. constat. V. Sievers. p. 85.

ξυνεισέπλευσεν] E Diodoro XIII, 79. et Strabone XIII,

μενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου
τὸ στράτευμα διεβίβασε· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ
19 ἦλθεν. Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σίτων οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆ-
σαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα,
καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλή-
ρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἁπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους
ἐρέτας ἐκλέξας, καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν με-
20 ταβιβάσας, καὶ τὰ παραῤῥύματα παραβαλών. Τὴν μὲν
οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἑσπέραν, ἐπεὶ
σκότος εἴη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς
πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ εἰςθέ-
μενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν, καὶ
οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο,
ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλληςπόν-
21 του ὥρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος. Τῶν δὲ ἐφορμούν-
των ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον, τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτον-
τες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες
ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι· εἰςβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν
εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύ-
νοντι κατέλαβον καὶ κρατήσαντες μάχῃ ἀναδησάμενοι

§. 18. *ἐκ τῆς Χίου* ex edd. vett. et codd. Pariss. dedit Dind. II. III. pro *ἐκ Χίου*.

§. 19. B. D. *σῖτον*. — *παραβαλών* pro *παραλαβών*, monentibus Leoncl. et Stephano, scripsit primus Schneid. II.

§. 20. *ἀνεῖχον* pro *ἂν εἶχον* exhibent B. C. D. Vict. Steph. II. marg. Leoncl. Wells. Schneid. II. Dind. — *Πέμπτῃ* B. D. Vict. Dind. II. III. pro *Τῇ πέμπτῃ*. — E. *ἐθέμενοισι*. — A. *καὶ ἐφορμ.*;

p. 917. Schneiderus demonstrat Mitylenen habuisse duos portus, quorum alter interior et sub ipsam urbem sita erat, alter exterior et ab urbe remotior, ambo euripo inter se coniuncti, ita ut neque ex aperto mari et ex portu illo exteriore in portum ad urbem situm neque ex hoc in illum navi pervenire quisquam potuerit nisi per euripum. Callicratidas igitur Cononem persequens eum ingressus in exteriorem portum proelio vincit et arcet, quo minus per euripum in altum mare naviget.

§. 21. *Τῶν δὲ ἐφορμούντων ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον*] Male Peterus *ὡς* ad *ἕκαστοι*, non ad verbum *ἤνοιγον* pertinere ait. Cf. I, 1, 3. 5, 13. Nec tamen hoc loco, ut nunc est, *ἤνοιγον* significare potest in altum mare viam sibi aperire, id quod apparet ex sequentibus verbis, maxime ex *ἐβοήθουν*, i. e. accurrerunt, et ex *εἰςβάντες*, sed nihil nisi viam sibi aperire (in terra), i. e. se expedire. Nautae enim, qui coenabant, subito excitati, ut quisque surrexit et se expe-

ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν. Ἡ δ' ἐπὶ 22 τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὡρμίσατο εἰς τὸν εὔριπον τῶν Μιτυληναίων. Ὁ 23 δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορ- 24 κίαν ἐπεὶ ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα εἰςβιβάζοντες τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας, καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριάκοντα ἡμέραις ἀπῆραν. Εἰςέβησαν 25 δὲ καὶ τῶν ἱππέων πολλοί. Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον κἀκεῖθεν Σαμίας ναῦς ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα παρὰ τῶν ἄλλων ξυμμάχων εἰςβαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαντας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὖσαι. Ἐγένοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ὁ δὲ Καλ- 26 λικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὖσαν αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐτεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ ἀντίον τῆς Μι-

Wells. ἐφορῶντες. — A. E. edd. vett. ἐξέπλευσεν. — B. D. marg. Steph. Schneid. II. Dind. Ἑλλησπόντου; E. Ἑλλησποντο.

§. 21. Wells. ἐφορώντων. — Ante Dind. II. edebatur ἐφορμήσασαν; Schneid. malebat ὁρμήσασαν.

§. 22. ὡρμίσατο B. D. Schneid. II. Dind. antea ὡρμήσατο.

§. 24. B. marg. Steph. εἰςβιάζοντες. — Vict. ἐν τῇ ἡλικίᾳ. — τὰς ante δέκα addunt A. edd. vett. Weisk. Schneid. II. et Dind. V. adn. ad Oecon. XX, 16.

divit, cursu naves petunt. At vero sic quoque verba negligentius sunt collocata. Exspectamus enim enuntiationem sic compositam: ὡς ἕκαστοι ἐγειρόμενοι ἤνοιγον, ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες — ἀριστοποιούμενοι, καὶ τὰς ἀγκύρας ἀπέκοπτον. Hanc ob causam et quia verbum ἀνοίγειν in terra viam sibi aperire significans alibi non reperitur, a librario corruptum esse puto hunc locum. Scriptor fortasse dicturus erat: Τῶν δὲ ἐφορμούντων ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον (in altum mare) ἐδίωκον κτλ. Iam vero, ut intelligeretur, cur nautae non uno impetu mare petiissent, sed singulatim, interseruit haec fere: ἐγειρόμενοι γὰρ καὶ τὰς ἀγκύρας ἀποκόπτοντες ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι. Deinde fieri facile potuit, ut immemor initii enuntiationis per anacoluthiam pergeret: εἰςβάντες δὲ ἐδίωκον κτλ. Grammaticus autem hanc anacoluthiam emendaturus omnia pervertit.

§. 26. ταῖς δ' εἴκοσι] De art. ταῖς v. ad I, 18.

27 τυλήνης. Τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
δειπνοποιούμενοι ἐν ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δ' εἰσὶν
28 ἀντίον τῆς Λέσβου. Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρὰ
καί τινων αὐτῷ ἐξαγγειλάντων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν,
ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὡς ἐξαπιναίως προςπέσοι·
ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυσαν
τὴν ἀναγωγήν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει
29 ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς
Ol. 93, 3. τὸ πέλαγος τῷ εὐωνύμῳ παρατεταγμένοι ὧδε. Ἀριστο-
κράτης μὲν τὸ εὐώνυμον ἔχων ἡγεῖτο πεντεκαίδεκα ναυσί,
μετὰ δὲ ταῦτα Διομέδων ἑτέραις πεντεκαίδεκα· ἐπετέ-
τακτο δὲ Ἀριστοκράτει μὲν Περικλῆς, Διομέδοντι δὲ
Ἐρασινίδης· παρὰ δὲ Διομέδοντα οἱ Σάμιοι δέκα ναυ-
σὶν ἐπὶ μιᾶς τεταγμένοι· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Σάμιος
ὀνόματι Ἱππεύς· ἐχόμεναι δ' αἱ τῶν ταξιάρχων δέκα,
καὶ αὐταὶ ἐπὶ μιᾶς· ἐπὶ δὲ ταύταις αἱ τῶν ναυάρχων
30 τρεῖς, καὶ εἴ τινες ἄλλαι ἦσαν ξυμμαχίδες. Τὸ δὲ δε-
ξιὸν κέρας Πρωτόμαχος εἶχε πεντεκαίδεκα ναυσί· παρὰ
δ' αὐτὸν Θράσυλλος ἑτέραις πεντεκαίδεκα· ἐπετέτακτο
δὲ Πρωτομάχῳ μὲν Λυσίας, ἔχων τὰς ἴσας ναῦς, Θρα-
31 σύλλῳ δὲ Ἀριστογένης. Οὕτω δ' ἐτάχθησαν, ἵνα μὴ

§. 27. Vulgo addunt post *αὗται δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου* verba *ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ, ἀντίον τῆς Μιτυλήνης*; Dind. II. delevit, Dind. III. revocavit quidem verba *ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ*, sed uncinis inclusa; Krüger. (Dion. Hal. p. 307.) eiicit priore loco *ἀντίον τῆς Μιτυλήνης*, posteriore scribit *αὗται δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Μιτυλήνης*. — Totam paragraphum om. E.
§. 28. *οἱ* ante *Ἀθην.* Schneid. addidit e B. C.

§. 27. *αὗται δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου*] Quae vulgo subsequuntur verba, damnata a Palmerio, Moro, Zeunio, delevi; orta enim sunt sine dubio ex vitio librarii, qui ad postrema antecedentis sectionis verba aberravit. Plane inepte addi *ἀντίον τῆς Μιτυλήνης* in promptu est, sed ea quoque quae antecedunt, *ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ*, ferri non possunt, si quidem *ἐπί* neque est id quod *ἀντικρύς*, neque eam vim habet, ut illa verba significent: oppositae ei Lesbi insulae parti, in qua est Malea promontorium. Si hoc dicere voluit Xenophon, scribendum erat *ἀντίον τῆς Λέσβου τῆς Μαλέας* sive, quoniam altera Lesbi commemoratio prorsus inutilis est, *ἀντίον τῆς Μαλέας ἄκρας*.

§. 28. *ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας*] De tempore, quo proelium ad Arginusas commissum est, accurate disseruit Dindorfius in ed. Berol. p. 286. Adde Boeckh. *Staatshaush. d. Ath.* I, p. 374. ed. II., qui decem et centum illas naves (§. 24.) certe ante ol. 93, 3. armatas esse contendit. Ad praecedens *ἀνέσχεν* intellige *ὁ χειμών*. Schneiderus apposite comparat Theogni-

διέκπλουν διδοῖεν· χεῖρον γὰρ ἔπλεον. Αἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀντιτεταγμέναι ἦσαν ἅπασαι ἐπὶ μιᾶς ὡς πρὸς διέκπλουν καὶ περίπλουν παρεσκευασμέναι διὰ τὸ βέλτιον πλεῖν. Εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας.
32 Ἕρμων δὲ Μεγαρεύς, ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν, εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι· αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλέονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐδὲν μὴ κάκιον οἰκεῖται, αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.
33 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν ἀθρόαι, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμέναι. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε, ἐμβαλούσης τῆς νεώς, ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη, Πρωτόμαχός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν.
34 Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἐννέα, πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν

§. 29. ἐπὶ μιᾶς post καὶ αὐταὶ ex codd. solus A habet. — αἱ ante τῶν, monente Steph., inseruit Dind. II. III.

§. 32. Steph. Ἕρμων δὲ καὶ Μεγ. — A. E. edd. vett. ante Steph. ἔχων. — μὴ Schneid. II. in μὲν mutavit, Dind. II. inclusit. — Dind. III. revocavit vulg. οἰκιεῖται, pro quo οἰκεῖται dederunt Schneid. II. Dind. I. II. ex A. et margg. Steph. et Leoncl. — ἔφη εἶναι scripsi cum B. pro εἶναι ἔφη.

dis illud οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων.

§. 32. αἱ γὰρ — ἦσαν] Liberius in orationem rectam transitur. Usitatior esset aut infinitivus aut, quoniam per γὰρ transitus fit, optativus. Ex εἴησαν, de qua forma v. Poppo ad Anab. I, 1, 5. facile poterat oriri ἦσαν. V. Kühner. gr. schol. §. 345, 3. adn. 1. Buttmann. gr. §. 139, 68. adn. 4. Infra VI, 5, 36.

οἰκεῖται] Sensus futurum tempus postulare videtur. Sed οἰκιεῖται nusquam significat: incoletur sive se habebit. Opinor scriptum fuisse οἰκήσει, unde ortum οἰκεῖται, deinceps οἰκιεῖται. De intransitiva verbi οἰκεῖν significatione cf. Plat. Legg. III, 16. p. 702. A: πῶς ποτ' ἂν πόλις ἄριστα οἰκοίη; Xen. Comment. I, 2, 64., ubi Sauppius cum Bornemanno recte e cod. F. recepit ᾗ πόλεις τε καὶ οἶκοι εὖ οἰκοῦσι. Cyrop. VIII, 1, 2: ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν; Cf. infra IV, 8, 5. VII, 5, 5.

§. 33. ἐμβαλούσης τῆς νεώς] Quum ἔμβολον in hostilem navem iniecturus vehementer cum sua navi in illam irrumperet.

§. 34. αὐτοῖς ἀνδράσιν]

35 δ' ἄλλων ξυμμάχων πλείους ἢ ἑξήκοντα. Ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένην τε καὶ Θρασύβουλον, τριηράρχους ὄντας, καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δ' ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μιτυλήνῃ ἐφορμούσας. Ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμὼν αὐτοὺς διεκώλυσε μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ
36 στήσαντες αὐτοῦ ηὐλίζοντο. Τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν. Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ
37 ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δ', ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὔριον, καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχί-
38 στην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας. Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἵ τε πολέμιοι ἀποδεδράκεσαν, καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν Μιτυλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

§. 35. καὶ post δὲ Schneid. II. et Dind. uncinis secludunt. — ἑπτὰ Schneid. ex D. reposuit pro ἕξ. — Vict. διεκώλυσεν αὐτούς.
§. 38. Y. ἀπεδεδράκεσαν. — A. C. E. edd. vett. εὐδιαίρετος.

Sine articulo etiam infra VI, 2, 35. Thucyd. IV, 14, 1: ἔλαβον ναῦν μίαν αὐτοῖς ἀνδράσι. Kühner. gr. schol. §. 283, 2. a. Buttmann. §. 133. adn. 14. Rost. gr. schol. §. 161, 9. addit. c.

§. 35. ἑπτά] Hunc numerum confirmat consensus cap. 7, 17 et 32.

§. 37. τοῖς ἐμπόροις] qui secuti exercitum commeatum suppeditabant.

τὴν ταχίστην] ἀποπλεῖν scil.

CAPUT VII.

ARGUMENTUM.

Praetores Atheniensium, quia suos, qui perierant in pugna, mari non sustulerant, capitis omnes sunt damnati, frustraque os defendit Euryptolemus. Interim Eteonicus in Chio penuria aborabat, ita ut eius milites conspiratione facta Chium diripere ellent. Sed eos prudenter cohibuit et accepta a Chiis pecunia is solvit stipendium. Sed tamen Chii reliquique Lacedaemoniorum ocii alium imperatorem, et Lysandrum quidem, petierunt. Lace-aemonii autem iis miserunt Aracum, Lysandro adiuncto legato.

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυ- 1
σαν πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο Ἀδείμαν-
ον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρα-
ηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον
ἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἓξ καταπλευσάντων, Περικλέους 2
αὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ
Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος ὁ τοῦ δήμου
ότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις, καὶ τῆς διωβελίας ἐπι-
ιελόμενος, Ἐρασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγόρει ἐν

Cap. VII. §. 2. ὁ τοῦ δήμου ex B. margg. Steph. et Le-oncl. inseruit Schneid. II.; Brückner. (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 50.) mavult ὁ τοῦ δημοσίου. — διωβελίας dedit Dind. II., quum pro vulg. Δεκελείας B. C. Vict. διωκελίας, margg. Steph. et Leoncl. διωκελείας praebeant; Herbst. (*die Rückkehr des Alcibiades* p. 42.) coni. δεκατείας. — ἐπιμελόμενος B. D. Dind. II. III.; ceteri ἐπιμελούμενος. — ἐπιβολὴν B. D. Brod. Mor. seqq. edd.; antea ἐπιβουλήν.

Cap. VII. §. 1. οὐκ ἀπῆλθον] ad causam dicendam.

§. 2. ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκώς] Cf. Comment. I, 9, 4., ubi Archedemus ut magnus orator et gravissimus sycophantarum adversarius laudatur. Fuisse autem ol. 93, 3. demagogum valde potentem discimus ex Aristoph. Ran. 419: ὃς νυνὶ δημαγωγεῖ. V. Schneider. ad Comm. l. d. et Boeckh. *Staatshaush. d. Ath.* I. p. 311. ed. II.

τῆς διωβελίας] Zeunii et Schneideri sententia Archedemus Deceliae, unius e decem tribubus populi Atheniensis, fuit demarchus, qui e lege quadam, memorata apud Demosth. adv. Macart. p. 1069., pro civibus e demo Decelia occisis dixerit et duces navium, quod mortuos non sustulissent, accusaverit. Sed τῆς Δεκελείας ἐπιμελόμενος dici pro τῆς Δεκελείας δήμαρχος vix credibile est; accedit, quod tum temporis Deceliam Spartani tenebant. Egregia vero et loci sententiae

δικαστηρίῳ, φάσκων ἐξ Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρή-
ματα ὄντα τοῦ δήμου· κατηγόρει δὲ καὶ περὶ τῆς στρα-
τηγίας. Καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινί-
3 δην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρα-
τηγοὶ περί τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ
χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλ-
λους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βου-
4 λὴ ἔδησε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησία ἐγένετο, ἐν ᾗ τῶν
στρατηγῶν κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλι-
στα, δικαίους εἶναι λέγων λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ
ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου
καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυε μαρτύριον, ἣν ἔπεμ-
ψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον,
5 ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα. Μετὰ δὲ ταῦτα
οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο, οὐ γὰρ προὐ-

§. 4. λέγων λόγον in solo cod. A. legitur. — ἐπεδείκνυε B. Schneid. II. Dind. pro ἐπεδείκνυ. — ἣν pro καί, suadente Stephano, dederunt Wells. Dind. II. III.; idem vertit Leoncl.

maxime conveniens est Dindorfii emendatio. Dabantur enim cuique civi diebus quibus spectacula edebantur bini oboli. Harum pecuniarum cura imprimis erat demagogi. Quam ob causam Archedemus Erasinidem accusat, quod pecunias ex Hellesponto redeuntes avertisset, quae ad commodum populi converti poterant. Fortasse Archedemus simul erat unus ἐκ τῶν ἑλληνοταμιῶν, quorum erat administratio τοῦ θεωρικοῦ. V. Boeckh. l. d. Pecuniis publicis illum praefuisse colligendum videtur Brücknero e Lys. in Alcib. I. §. 25: οὗτος γὰρ παῖς μὲν ὢν παρ' Ἀρχηδήμῳ τῷ γλάμωνι, οὐκ ὀλίγα τῶν ὑμετέρων ὑφῃρημένῳ.

ἐπιβολὴν ἐπιβαλών] mulctam irrogans, quod facere licebat cuivis magistratui, etiamsi actio non esset instituta. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 137, 10. Meier. et Schoemann. *Att. Proc.* p. 34.

§. 3. ἔδησε] in vincula coniici iussit. V. Kühnerum ad Comment. IV, 4, 5.

§. 4. δικαίους εἶναι] dignos esse, qui; cf. Buttm. gr. §. 151, 7. c.

ἣν ἔπεμψαν] Hertlinius (Progr. Werth. 1836. p. 9.) defendens vulgatum καί delegat ad Duker. ad Thucyd. VIII, 73., Wessel. ad Diodor. IV, 75. et XIII, 25. et ad Poppo. ad Thucyd. Vol. I. P. I. p. 291. Quae vero inde affert exempla, velut Anab. I, 2, 6. 8, 26., Thucyd. VI, 4., nostro loco sunt prorsus dissimilia. Postremo loco Πάμιλλον πέμψαντες Σελινοῦντα κτίζουσι· καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητροπόλεως οὔσης αὐτοῖς ἐπελθὼν ξυγκατῴκισε verte: atque e Megaris Graeciae profectus Selinuntem cum suis et iis, quos (Megaris Hyblaeis) secum duxerat, ibidem domicilium sibi fecit. Omnibus quos collectos video locis καί, quanquam per qui reddi potest, nihil tamen est nisi atque, ita

τέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον, καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέοιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προςτάξαιεν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καὶ 6
εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἷς προςετάχθη. Καὶ οὐχ, ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλῦσαν τὴν ἀναίρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν ξυμπλεόντων πολλούς. Τοιαῦτα λέγοντες ἔπει- 7
θον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν· τότε γὰρ ὀψὲ ἦν, καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώρων· τὴν δὲ βουλὴν προβουλεύσασαν εἰςενεγκεῖν,

§. 5. D. Μετὰ ταῦτα δέ. — B. D. Steph. βραχέως, C. βράχεος. — Schwidop. postulat ἀπελογήσαντο.
§. 6. αἰτιάσασθαι B. C. D. Vict.

usurpatum, ut novam actionem cum quadam consequentiae notione introducat, vel significat etiam, ut Anab. I, 8, 26: καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Quod quidem genus spectat ad notum illum usum, quo ex enuntiatione relativa transire amant Graeci in liberam orationem. V. adn. ad Oecon. IV, 1. A quo genere dicendi hic locus omnino abhorret. Nam καί, sive per atque sive per etiam vertis, sententiarum nexui non convenit. Aliter quoque se habet V, 3, 13: καὶ τότε τῶν κατεληλυθότων ἦσαν.

§. 5. οἱ στρατηγοὶ — ἕκαστος ἀπελογήσατο] Sic saepe praedicati forma non subiecto, sed appositioni distributivae accommodatur. Kühner ad Anab. I, 8, 9. Eiusd. gr. max. §. 509.

προυτέθη — λόγος] Dictio propria de libera se defendendi potestate, quam dare magistratus erat, qui iudicio praesidebat. Schoem. de comit. Att. p. 59 seqq.

πλέοιεν] Exspectas fortasse πλεύσειεν. Sed v. infra V, 2, 2. συστρατεύοιεν et II, 2, 17. κατέχει. Sequitur autem aoristus προςτάξαιεν, quia hoc prius factum est, quam adversus hostes navigarent.

§. 6. κατηγοροῦσιν] Hoc non simul ad Thrasybulum pertinere, sed ad solum Theramenem eiusque socios, patet ex §. 4., §. 8. et maxime ex §. 31. V. Hinrichs. de Theram., Crit. et Thrasyb. rebus et ingenio p. 18. et 57.

ἀλλὰ τὸ μέγεθος] Ex ψευσόμεθα intellige verbum contrariae significationis. Buttmann. §. 151. VIII. Rost. gr. schol. §. 190, 5.

§. 7. ἔπειθον] persuadere studebant. Item ἔπειθεν Anab. VI, 1, 19. VII, 2, 2. Vid. Kühner. ad I, 3, 1. Buttm. §. 137. adn. 10. Rost. gr. schol. §. 150. adn. 9.

τὴν δὲ βουλὴν προβουλεύσασαν] Ex legibus Atheniensium a senatu antea deliberanda erant de quibus populus

8 ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνοιντο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγέ-
νετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἵ τε πατέρες καὶ οἱ ξυγγενεῖς
ξύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένην
παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ
ἐν χρῷ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥκοιεν, ὡς δὴ ξυγγενεῖς ὄντες τῶν
ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κα-
9 τηγορεῖν τῶν στρατηγῶν. Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν,
εἰς ἣν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην, Καλλι-
ξένου εἰπόντος, τήνδε· Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων
κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ
προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους
ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἑκάστην
δύο ὑδρίας· ἐφ' ἑκάστῃ δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύτ-
τειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμε-
νοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, εἰς τὴν προτέ-
10 ραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ
δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἕνδεκα πα-

§. 8. Vict. ἐγίγνετο Ἀπατ. — Brunck. et Zeun. malebant φράτορες pro πατέρες.

§. 9. A. edd. vett. Ἐπεὶ δὲ pro Ἐπειδή. — E. om. τε post τῶν. — κατὰ ante τῶν στρ. Steph. deleri voluit. — B. ἐν τῇ προτερείᾳ; marg. Steph. ἐν τῇ προτεραίᾳ. — Edd. vett. ἀκηκόατε. — B. ἅπαντας, quod recepi pro πάντας.

§. 12. προσεκαλέσαντο, Mori emendationem, Weisk. Schneid. II. Diud. pro προεκαλ. reposuerunt. — Weisk., suadente Koeppenio, inseruit καὶ Ἀξίοχος ante καὶ ἄλλοι, coll. dialogo, qui inscri-

deinceps decerneret. V. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 125.

§. 8. Ἀπατούρια] Herod. I, 147. Agebantur Pyanepsione mense sive primis auctumni diebus. His infantes recens nati in phratriae catalogum referebantur. Duodecim autem phratriae inter se habebant conventus, in quibus gentis et communium sacrorum originem celebrabant. Hermann. l. d. §. 100, 10.

πατέρες] φράτορες erant curiales, i. e. eiusdem φρατρίας, ut Suidas, ἐπειδή, inquit, φράτορες ὀψίας συνελθόντες εὐωχοῦντο. Sed quoniam adiiciuntur οἱ ξυγγενεῖς, quo nomine eodem Suida et Hesychio testibus dicuntur curiales, πατέρες servandum videtur.

§. 9. κατὰ τῶν στρατηγῶν] Praepositionem Schneiderus recte ita defendit, ut ad ambiguitatem genitivi vitandam insertum esse dicat.

§. 10. τοῖς ἕνδεκα] Undecim viri erant magistratus, quibus rei, postquam capitis damnati erant, tradebantur custodiendi et supplicio afficiendi. Meier. et Schoem. *Att. Proc.* p. 68seqq.

ἐπιδέκατον] Dictio forensis pro δέκατον. Demosth. c. Macart. §. 71. τὸ ἐπιδέκατον τοῦτον τῆς θεοῦ εἶναι. De re ipsa v. Boeckh. *Staatshaush. der Ath.* I. p. 445. et 519. ed. II.

ῥαδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκα-
τον τῆς θεοῦ εἶναι. Παρῆλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλη- 11
σίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλ-
λειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖ-
λαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς
ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλ- 12
λίξενον προςεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες ξυγγεγρα-
φέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τι-
νές· τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῄνουν, τὸ δὲ πλῆ-
θος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μή τις ἐάσει τὸν δῆμον πράτ-
τειν ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκί- 13
σκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ᾗπερ καὶ
τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν ἐκκλησίαν, ἐπε-
θορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι
τὰς κλήσεις. Τῶν δὲ πρυτάνεών τινων οὐ φασκόντων 14
προθήσειν τὴν διαψήφισιν παρὰ τοὺς νόμους, αὖθις
Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ
ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φο- 15

bitur Ἀξίοχος, 378. — τινές· τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι τ. ἐπ. B. D. Vict. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. II. Dind.; antea legebatur καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦ δήμου τ. ἐπ. — Weisk. ἐάσαι δῆμον.

§. 13. Dind. III. ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, quod postulavit Dobraeus.

§. 14. τινῶν addunt Athen. p. 217. B. C. D. E. Y. Vict. Wolf. Schneid. II. Dind. — B. D. edd. vett. προςθήσειν. — τοὺς νόμους Athen. A. B. C. D. E. Schneid. II. Dind. pro τὸν νόμον. — τὰ αὐτά om. Athen.

τῆς θεοῦ] Ἀθηνᾶς.

§. 12. προςεκαλέσαντο] Harpocrat.: πρόςκλησις ἡ εἰς δικαστήριον κλῆσις, καὶ προςκαλεῖσθαι τὸ παραγγέλλειν εἰς δίκην. Hermann. l. d. §. 140, 2. Meier. et Schoem. l. d. p. 576.

παράνομα — ξυγγεγραφέναι] Callixeni rogationem legibus non convenire.

§. 13. ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν ἐκκλησίαν] Cf. Cyrop. I, 2, 2: Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν, ὅπως τις ἐθέλει, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας. Si hoc est: parentum arbitrio relinquere liberorum educandorum rationem, quidni dicere liceat: ἀφεῖναι τὴν ἐκκλησίαν eo sensu, ut sit: permittere concioni, ut agat in reos, quomodo animus iubeat? Hoc enim sententiae supplementum in tanto actionis tumultu atque in tali animorum commotione omitti facillime poterat, praesertim quum ex postremis antecedentis paragraphi verbis: δεινὸν εἶναι, εἰ μή τις — ὃ ἂν βούληται, vim et sensum illorum verborum nemo non intelligeret.

§. 14. Τῶν δὲ πρυτάνεων] V. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 127.

καλεῖν] scil. εἰς δίκην.

βηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκρά-
τους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ
16 κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβὰς
Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν τάδε.
Τὰ μὲν κατηγορήσων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀνέ-
βην ἐνθάδε, Περικλέους ἀναγκαίου μοι ὄντος καὶ ἐπι-
τηδείου καὶ Διομέδοντος φίλου, τὰ δ' ὑπεραπολογη-
σόμενος, τὰ δὲ ξυμβουλεύσων, ἅ μοι δοκεῖ ἄριστα εἶ-
17 ναι ἁπάσῃ τῇ πόλει. Κατηγορῶ μὲν οὖν αὐτῶν, ὅτι
ἔπεισαν τοὺς ξυνάρχοντας βουλομένους πέμπειν γράμ-
ματα τῇ τε βουλῇ καὶ ὑμῖν, ὅτι ἐπέταξαν τῷ Θηραμέ-
νει καὶ Θρασυβούλῳ τετταράκοντα καὶ ἑπτὰ τριήρεσιν
18 ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγούς, οἱ δὲ οὐκ ἀνείλοντο. Εἶτα
νῦν τὴν αἰτίαν κοινὴν ἔχουσιν, ἐκείνων ἰδίᾳ ἁμαρτόν-
των, καὶ ἀντὶ τῆς τότε φιλανθρωπίας νῦν ὑπ' ἐκείνων
τε καί τινων ἄλλων ἐπιβουλευόμενοι κινδυνεύουσιν
19 ἀπολέσθαι· οὔκ, ἂν ὑμεῖς γέ μοι πείθησθε τὰ δίκαια
καὶ ὅσια ποιοῦντες καὶ ὅθεν μάλιστα τἀληθῆ πεύσε-

§. 15. Athen. ἅπαντες. — προςθήσειν ut §. 14. — Athen. ἀλλα ἤ; ἀλλ' ἢ pro vulg. ἄλλ' ἢ restituit cum Wolfio Weisk. — Schneid. ex Athen. dat κατὰ τοὺς νόμους. — πάντα ex Athen. et B. interseruerunt Schneid. II. Dind. II. III.

§. 17. Pro ἔπεισαν Goldhagen. maluit ἔπαυσαν, Brückner. μετέπεισαν.

§. 18. B. C. ἐπ' ἐκείνων, idem D. a pr. m.

§. 19. Cast. Bryl. οὐκοῦν pro οὔκ. — Ante Schneid. edebatur πείθοισθε, quod iam correxit Steph.; πείθησθε dant B. C. D. Vict. — Ante Weisk. legebatur μάλιστ' ἀληθῆ. — Vulg. εἰς τὰ μέγιστα θεοὺς Bryl. et Cast. mutaverunt in εἰς τὰ μέγιστα εἰς

§. 15. πλὴν Σωκράτους] Cf. Comment. I, 1, 18. IV, 4, 2. Plat. Apol. p. 32. B: ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβουλεύσασθε ἀθρόους κρίνειν παρανόμως, τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν.

§. 17. ἔπεισαν] scil. μὴ πέμπειν, quod, quoniam facile subauditur, propter enuntiationis longitudinem addere praetermisit scriptor. Vide infra IV, 4, 5., ubi post πείθειν simili ratione intelligendum est μὴ ἀποχωρεῖν sive μὴ ποιεῖν. Quod Goldhagenius proposuit ἔπαυσαν ne ferri quidem potest, quia non ἔπαυσαν — βουλομένους πέμπειν, sed ἔπαυσαν — πέμποντας dicendum erat.

πέμπειν γράμματα — ὅτι] ὅτι ponitur, ac si γράφειν antecederet.

§. 18. Εἶτα] Ita evenit, ut —.

§. 19. οὔκ] Repete: κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι sive ἀπολοῦνται.

καὶ ὅθεν] Commate ante καὶ deleto, cum Petero haec verba sic intelligo: καὶ ποιοῦντες ὅθεν sive ταῦτα ἐξ ὧν — πεύσεσθε sive καὶ ταῦτα ποιοῦντες, ἅπερ ποιήσαντες πεύσεσθε. Qua ratione mutatione

σθε, καὶ οὐ μετανοήσαντες ὕστερον εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας τὰ μέγιστα εἰς θεούς τε καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Ξυμβουλεύω δ' ὑμῖν, ἐν οἷς οὔθ' ὑπ' ἐμοῦ οὔθ' ὑπ' ἄλλου οὐδενὸς ἔστιν ἐξαπατηθῆναι ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰδότες κολάσεσθε, ᾗ ἂν βούλησθε δίκῃ, καὶ ἅμα πάντας καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον, εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δόντες αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογήσασθαι, μὴ ἄλλοις μᾶλλον πιστεύοντες ἢ ὑμῖν
αὐτοῖς. Ἴστε δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες, ὅτι τὸ 20
Καννωνοῦ ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον, ὃ κελεύει, ἐάν τις τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῇ, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ἐὰν καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανεῖν εἰς τὸ βάραθρον ἐμβληθέντα, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημευθῆναι καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον εἶναι.
Κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα κελεύω κρίνεσθαι τοὺς στρα- 21
τηγούς, καὶ νὴ Δία, ἂν ὑμῖν γε δοκῇ, πρῶτον Περικλέα τὸν ἐμοὶ προσήκοντα· αἰσχρὸν [γάρ] μοί ἐστιν
ἐκεῖνον περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ τὴν πόλιν. Τοῦτο 22

θεούς, quod praeferebat Koeppen., Mor. Zeun. Weisk. Schneid. II. Dind. in τὰ μέγιστα εἰς θεούς. — ἄλλου οὐδενὸς B. D. E. Dind. pro οὐδενὸς ἄλλου. — C. om. εἰδότες; A. B. D. E. dant εἰδότας, quod correxerunt Bryl. Cast. margg. Steph. et Leoncl. Wells. et seqq. edd. — Vict. κολάσασθαι. — Leoncl. Wells. βούλεσθαι. — Mor. Schneid. Weisk. Dind. μηδ' ἄλλοις.

§. 20. C. πάντως. — Dind. I. II. Καννώνου; Dind. III. Καννωνοῦ; antea Κανώνου; C. Y. Καννώνους. — ἀποθανεῖν — ἐμβληθέντα dedit Dind. III. pro ἀποθανόντα — ἐμβληθῆναι.

§. 21. γάρ, quod habent Bryl. Cast., coniecerunt Brod. Steph., receperunt Schneid. Weisk. Dind. — B. τὴν ὅλην πόλιν.

Schneideri, qui verba καὶ ὅθεν — ὑμᾶς αὐτοὺς transponenda censet post ἐξαπατηθῆναι ὑμᾶς, facile supersedemus.

σφᾶς αὐτούς] i. e. ὑμᾶς αὐτούς.

μὴ ἄλλοις] Librorum scripturam revocavi. Continent enim haec et sequentia verba causam, cur diem reis ad causam dicendam dari velit Euryptolemus. Hoc postulat non solum, quia aequum est, sed maxime, ne eo, quod legitimum causae dicendae tempus non dent, aliorum potius quam suo iudicio obnoxii sint.

§. 20. Καννωνοῦ] Hesychius: Καννωνοῦ ψήφισμα· εἰςήνεγκε γὰρ οὗτος ψήφισμα, ὥςτε διειλημμένους τοὺς κρινομένους ἑκατέρωθεν ἀπολογεῖσθαι. Statutum igitur erat Cannoni lege, et ut, ἐάν τις τὸν δῆμον ἀδικῇ, vinctus in iudicium duceretur ibique causam diceret, et ut, si plures eiusdem criminis publici rei agerentur, non omnes simul iudicarentur, sed singuli suam quisque causam dicerent atque audirentur. Cf. Aristoph. Eccles. 1089.

εἰς τὸ βάραθρον] βάρ. s. ὄρυγμα erat vorago sita in demo Κειριάδαι, de qua Schol. Aristoph. Plut. 431. haec tradit:

δ' εἰ βούλεσθε, κατὰ τόνδε τὸν νόμον κρίνατε, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ,
23 τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι. Τούτων ὁποτέρῳ βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον, διῃρημένων τῆς ἡμέρας τριῶν μερῶν, ἑνὸς μέν, ἐν ᾧ ξυλλέγεσθαι ὑμᾶς δεῖ καὶ διαψηφίζεσθαι, ἐάν τε ἀδικεῖν δοκῶσιν ἐάν τε μή, ἑτέρου δ', ἐν ᾧ κατηγορῆσαι, ἑτέρου δ', ἐν ᾧ ἀπολογή-
24 σασθαι. Τούτων δὲ γιγνομένων, οἱ μὲν ἀδικοῦντες τεύξονται τῆς μεγίστης τιμωρίας, οἱ δ' ἀναίτιοι ἐλευθερωθήσονται ὑφ' ὑμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ οὐκ ἀδικοῦν-

§. 22. Schneid. II. Dind. III., quod volebant Goldhagen. Mor. Zeun., εἰ μὴ βούλεσθε scribunt, sed Schneid. μὴ uncinis inclusit. — Vulg. τοῦτον τὸν νόμον; B. C. D. τόνδε νόμον, unde Dind. II. III. τόνδε τὸν νόμον. — B. Vict. προδῷ. — Vulg. et A. C. καταχριθέντα, E. κριθέντες, B. κριθήσεται, D. Vict. Steph. Wells. Dind. II. III. κριθέντα.

§. 23. Classen. postulat τῶν νόμων. — Buttmann. Demosth. Mid. ind. p. 177. scribendum censet καθ' ἕνα ἕκαστος, cui assentitur Schwidop. — A. B. C. D. edd. ante Leoncl. διῃρημένης. — B. C. E. edd. ante Leoncl. ἡμερῶν pro μερῶν. — A. Ald. δεῖ τι διαψηφίζεσθαι; Brod. τί διαψηφίζεσθε; Bryl. Cast. τί χρὴ διαψηφίζεσθαι; primus Steph. edidit δεῖ καὶ διαψηφίζεσθαι, quod est in B. D. C. Vict.

χάσμα τι φρεατῶδες καὶ σκοτεινὸν —, ἐν δὲ τῷ χάσματι τούτῳ ὑπῆρχον ὄγκινοι οἱ μὲν ἄνω, οἱ δὲ κάτω. Wachsmuth. *Hellen. Alterthumsk.* II. p. 204. Classenius, qui tuetur vulgatam lectionem, nescio quo nisus testimonio, non solum vivos, sed etiam mortuos esse dicit in voraginem deiectos.

§. 22. *Τοῦτο δ' εἰ βούλεσθε*] Plerumque οὗτος ad antecedentia, ὅδε ad sequentia spectat. Occurrunt tamen loci, ubi utrumque pronomen contraria ratione usurpatur. V. Matth. gr. §. 470, 1. et imprimis Kühnerum ad Comment. I, 2, 3. et ad Anab. II, 5, 10. Nihil igitur impedit, quin τοῦτο non minus quam τόνδε referamus ad sequentia, praesertim quum liceat opinari Xenophontem scripsisse τοῦτον τὸν νόμον, unde ortum τοῦτον νόμον, quod librarius mutavit in τόνδε νόμον. — Alterum locum, ubi εἰ δὲ βούλει est: si malueris, citat Wolfius: Plat. Men. p. 71. C: Ἀνάμνησον οὖν με, πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ βούλει, αὐτὸς εἰπέ.

κριθέντα] Morus opinatur κατακριθέντα esse genuinum, cui interpretationis causa appositum sit a librario ἂν καταγνωσθῇ, id quod veritatis speciem prae se fert, si modo meliores codd. praeberent κατακριθέντα.

§. 23. *ὁποτέρῳ — τῷ νόμῳ*] Classenii coniectura non opus est. V. Plat. Phaed. p. 79: ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι — τὸ σῶμα; Gorg. p. 520: ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν; Kühner. gr. max. §. 841.

τες ἀπολοῦνται. Ὑμεῖς δὲ κατὰ τὸν νόμον εὐσεβοῦν- 25
τες καὶ εὐορκοῦντες κρινεῖτε καὶ οὐ ξυμπολεμήσετε
Λακεδαιμονίοις τοὺς ἐκείνους ἑβδομήκοντα ναῦς ἀφε-
λομένους καὶ νενικηκότας, τούτους ἀπολλύντες ἀκρί-
τους παρὰ τὸν νόμον. Τί δὲ καὶ δεδιότες σφόδρα οὕ- 26
τως ἐπείγεσθε; ἢ μὴ οὐχ ὑμεῖς ὃν ἂν βούλησθε ἀπο-
κτείνητε καὶ ἐλευθερώσητε, ἂν κατὰ τὸν νόμον κρίνη-
τε, ἀλλ' οὐκ, ἂν παρὰ τὸν νόμον, ὥςπερ Καλλίξενος
τὴν βουλὴν ἔπεισεν, εἰς τὸν δῆμον εἰςενεγκεῖν μιᾷ ψή-
φῳ; Ἀλλ' ἴσως ἄν τινα καὶ οὐκ αἴτιον ὄντα ἀποκτεί- 27
ναιτε, μεταμελῆσαι δὲ ὕστερον ἀναμνήσθητε ὡς ἀλγει-
νὸν καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἐστί, πρὸς δ' ἔτι καὶ περὶ θα-
νάτου ἀνθρώπου ἡμαρτηκότες. Δεινὰ δ' ἂν ποιήσαιτε, 28

§. 24. Cast. Bryl. ediderunt καὶ οἱ ἀδικοῦντες; Leoncl. Wells. οὐκ ἀδίκως; Koeppen. οὐκ οὐδὲν ἀδικοῦντες; Schneid. ex Steph. emendatione dedit οὐχ ὡς ἀδικοῦντες.

§. 26. Classen. mavult ἦ μὴ et ἀλλ' οὔκ. — A. E. Ald. Iunt. ἐλευθερωθήσεται; Cast. Bryl. ἐλευθερωθήσηται; ἐλευθερώσητε dat etiam Vict.

§. 27. Vulg. ἀποκτείνητε; B. ἀποκτείνετε; E. ἀποκτήνειτε; ἀποκτείναιτε Vict. Dind. — Suadente Petero, pro vulg. μεταμελήσει scripsi μεταμελῆσαι, deleto puncto, quod erat post ὕστερον; Vict. μεταμελήσῃ. — ἀνθρώπου pro ἀνθρώπους dedit Dind.

§. 28. Ante Schneid. II. legebatur ποιήσητε.

διῃρημένων] Cyropaed. I, 2, 5: δώδεκα Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται. Buttmann. gr. §. 131. adn. 9. Rost. gr. schol. §. 160, 5. addit. Kühner. gr. schol. §. 280, 3.

§. 24. οὐκ ἀδικοῦντες ἀπολοῦνται] Haec lectio firmata est iis, quae Goellerus ad Thucyd. I, 12. et Poppo in comment. ad Thucyd. Vol. I. p. 127. disserunt. Inspice modo hos tres locos: Hellen. III, 5, 18: οὐκέτι ἡσυχίαν ἔχων ἀνέμενον, Thucyd. I, 12: ὥςτε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι, ibid. VI, 33: οὐ καταφοβηθεὶς ἐπισχήσω. Omnibus his locis dicitur aliquid non esse factum: οὐκέτι — ἀνέμενον, μὴ — αὐξηθῆναι, οὐ — ἐπισχήσω. Omnibus his locis per participium causa additur, cur illud non sit factum: οὐκέτι ἡσυχίαν ἔχων, μὴ ἡσυχάσασα, οὐ καταφοβηθείς. Omnibus his locis non duae, sed una tantum negatio posita est, quae pertinet ad totam sententiam. Non aliter se habet hic locus. Etenim οὐκ ἀδικοῦντες causam continet, qua οὐκ ἀπολοῦνται. Quam ob causam h. l. eodem iure atque illis tribus et multis aliis locis una negatio sufficit.

§. 26. ὥςπερ] i. e. ea scilicet ratione, qnam inire senatui Callixenus proposuit.

εἰς τὸν δῆμον εἰςενεγκεῖν μιᾷ ψήφῳ] scil. κρίνειν, i. e. ut ad populum de iudicandis omnibus eodem suffragio referretur. Cf. §. 7.

§. 27. μεταμελῆσαι δὲ ὕστερον ἀναμνήσθητε]

εἰ Ἀριστάρχῳ μέν, πρότερον τὸν δῆμον καταλύοντι, εἶτα
δὲ Οἰνόην προδιδόντι Θηβαίοις πολεμίοις οὖσιν, ἔδοτε
ἡμέραν ἀπολογήσασθαι ᾗ ἐβούλετο καὶ τἆλλα κατὰ τὸν
νόμον προὔθετε, τοὺς δὲ στρατηγοὺς τοὺς πάντα ὑμῖν
κατὰ γνώμην πράξαντας, νικήσαντας δὲ τοὺς πολεμί-
29 ους, τῶν αὐτῶν τούτων ἀποστερήσετε. Μὴ ὑμεῖς γε,
ὦ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἑαυτῶν ὄντας τοὺς νόμους, δι' οὓς
μάλιστα μέγιστοί ἐστε, φυλάττοντες ἄνευ τούτων μηδὲν
πράττειν πειρᾶσθε. Ἐπανέλθετε δὲ καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ πρά-
γματα, καθ' ἃ καὶ αἱ ἁμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι τοῖς
στρατηγοῖς. Ἐπεὶ γὰρ κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ εἰς τὴν
γῆν κατέπλευσαν, Διομέδων μὲν ἐκέλευεν ἀναχθέντας ἐπὶ
κέρως ἅπαντας ἀναιρεῖσθαι τὰ ναυάγια καὶ τοὺς ναυα-
γούς, Ἐρασινίδης δὲ ἐπὶ τοὺς πρὸς Μιτυλήνην πολεμί-
ους τὴν ταχίστην πλεῖν ἅπαντας· Θράσυλλος δ' ἀμφότε-
ρα ἂν ἔφη γενέσθαι, ἂν τὰς μὲν αὐτοῦ καταλίπωσι, ταῖς
30 δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέωσι· καὶ δοξάντων τούτων,

Classen. postulat *προδόντι* pro *προδιδόντι*. — Vulg. *προὔθετο*; *προὔθετε*, quod praebet unus ex Dind. codicibus et restituit cum Weiskio Schneid. II., iam Steph. voluit cum Fr. Porto; Morus maluit *προυτίθετο*.

§. 29. B. Vict. *ὑπ' αὐτά*. — E. *γενέσθαι* pro *γεγενῆσθαι*. — E. *Διομέδης*. — *πρὸς Μιτ.* B. D. Vict. Dind. II. III. pro *εἰς Μιτ.*; C. E. om. *εἰς*. — *ἀμφότερα ἂν ἔφη*, quod voluit Steph., scripsi cum Weiskio, Schneid. II. Dind. I. pro *ἀμφότερα ἔφη*.

Hac egregia emendatione oratio optime procedit. Est enim *μεταμελῆσαι* subiectum sequentium verborum *ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς — ἐστί*. Bene etiam *ἤδη — πρὸς δ' ἔτι* Peterus interpretatur: iam per se — tum maxime. Hartung. Partic. I. p. 141. Sed non recte idem V. D. *περὶ θανάτου ἀνθρώπους* revocat, quod ita defendit, ut simili ratione explicandum dicat atque Euripideum illud *παρθένος εὐδοκίμων γάμων*, i. e. virgo ad nuptias honestas destinata (Iph. Taur. 1113.). Nam, ut *θανάτου ἀνθρώπους* prosario scriptori eo sensu dicere liceat, ut sit *Männer des Todes*, tamen hic sensus in nostrum locum non prorsus quadrat, ubi dicendum est: si aberraveritis a recto iudicio in ea causa, quae de capite hominis agatur.

§. 28. *Ἀριστάρχῳ*] V. Thucyd. VIII, 90: *ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ*. Erat enim ex iis, qui anno 411. a. Chr. quadringentorum virorum imperium constituerant.

Οἰνόην προδιδόντι] Oenoen, demum Atticae munitum, Aristarchus prodidit. Thucyd. VIII, 98. *προδιδόντι* non idem est ac *προδόντι*; verte: *dem Verräther von Oenoe*. Item infra VII, 3, 3. Neque aliter se habet quod antecedit *τὸν δῆμον καταλύοντι*, supra I, 1, 30. *προσομιλοῦντες* et infra V, 2, 10. *τοὺς — πριαμένους*, *die Käufer*. V. gramm. I, 1, 5. citatas.

καταλιπεῖν τρεῖς ναῦς ἕκαστον ἐκ τῆς αὑτοῦ ξυμμορίας, τῶν στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων, καὶ τὰς τῶν ταξιάρχων δέκα καὶ τὰς τῶν Σαμίων δέκα καὶ τὰς τῶν ναυάρχων τρεῖς· αὗται ἅπασαι γίγνονται ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα, τέτταρες περὶ ἑκάστην ναῦν τῶν ἀπολωλυιῶν, δώδεκα οὐσῶν. Τῶν 31
δὲ καταλειφθέντων ταξιάρχων ἦσαν καὶ Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης, ὃς ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ κατηγόρει τῶν στρατηγῶν. Ταῖς δὲ ἄλλαις ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὰς πολεμίας. Τί τούτων οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν; Οὐκοῦν δίκαιον τὰ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους μὴ καλῶς πραχθέντα τοὺς πρὸς τούτους ταχθέντας ὑπέχειν λόγον, τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν, μὴ ποιήσαντας ἃ οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευσαν, διότι οὐκ ἀνείλοντο, κρίνεσθαι.
Τοσοῦτον δ' ἔχω εἰπεῖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων, ὅτι ὁ χειμὼν 32
διεκώλυσε μηδὲν πρᾶξαι ὧν οἱ στρατηγοὶ παρεκελεύσαντο. Τούτων δὲ μάρτυρες οἱ σωθέντες ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὧν εἷς τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐπὶ καταδύ-

§. 30. Classen. καὶ inserit ante καταλιπεῖν. — Ante Schneid. II. scribebatur τῆς αὐτοῦ. Verba καὶ τὰς τῶν Σαμίων δέκα, quae desunt in edd. vett. et in B. D. F., primus recepit Steph.

§. 31. B. C. D. E. margg. Steph. et Leoncl. τριηραρχῶν pro ταξιάρχων. — καὶ post ἦσαν ex B. C. D. E. addidit Schneid. II. — C. D. E. Vict. πρὸς τούτοις.

§. 32. B. C. D. margg. Steph. et Leoncl. παρεσκευάσαντο pro παρεκελεύσαντο.

προὔθετε] Xenophontem προὐτίθετο scripsisse ego quoque suspicor; propter antecedens ἔδοτε librarius προὔθετε habuisse videtur pro necessario. De verbo προτιθέναι v. adn. ad §. 5.

§. 29. Μὴ ὑμεῖς γε] scil. ποιεῖτε οὕτως.

ἀλλ' ἑαυτῶν ὄντας] Peterus scribendum putat ὄντες, ut sententia existat opposita verbis πονηροῖς ἀνθρώποις πειθομένους §. 33. Frustra. Sensus est: servate eas leges, quas vobis ipsi dedistis. Nam ἑαυτῶν est pro ὑμῶν αὐτῶν.

καθ' ἃ καί] Non multum differt a καθ' ἅπερ, *bei welchen eben*.

ἀμφότερα ἂν ἔφη γενέσθαι] i. e. fore, ut utrumque eveniret, si partem reliquissent etc. In qua sententia abesse posse particulam ἄν persuadere mihi non possum.

§. 30. καταλιπεῖν] Infinitivus pendet a verbo ἔφη, quod antecessit. Alii intelligunt ἔδοξε, quod mihi durius videtur.

§. 31. ταξιάρχων] Ex iis, qui relinquebantur et qui plurimam partem erant taxiarchi, erant quoque Thrasybulus et Theramenes trierarchi. Manifestum est lectionem τριηραρχῶν ortam esse ex I, 6, 35.

τὰ — πραχθέντα] i. e. quod attinet ad — gesta. Videtur autem Xenophon in animo habuisse verbum aliquod transitivum, pro quo deinceps infertur ὑπέχειν λόγον.

σης νεὼς διασωθείς, ὃν κελεύουσι τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, καὶ αὐτὸν τότε δεόμενον ἀναιρέσεως, ἧπερ τοὺς
33 οὐ πράξαντας τὰ προσταχθέντα. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀντὶ μὲν τῆς νίκης καὶ τῆς εὐτυχίας ὅμοια ποιήσητε τοῖς ἡττημένοις τε καὶ ἀτυχοῦσιν, ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων ἀγνωμονεῖν δόξητε, προδοσίαν καταγνόντες ἀντὶ τῆς ἀδυναμίας οὐχ ἱκανοὺς γενομένους διὰ τὸν χειμῶνα πρᾶξαι τὰ προσταχθέντα· ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον στεφάνοις γεραίρειν τοὺς νικῶντας ἢ θανάτῳ ζημιοῦν πονηροῖς ἀνθρώποις πειθομένους.

34 Ταῦτ' εἰπὼν Εὐρυπτόλεμος ἔγραψε γνώμην κατὰ τὸ Καννωνοῦ ψήφισμα κρίνεσθαι τοὺς ἄνδρας δίχα ἕκαστον· ἡ δὲ τῆς βουλῆς ἦν μιᾷ ψήφῳ ἅπαντας κρίνειν. Τούτων δὲ διαχειροτονουμένων, τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν τὴν Εὐρυπτολέμου· ὑπομοσαμένου δὲ Μενεκλέους καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης, ἔκριναν τὴν τῆς βουλῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρα-
35 τηγῶν, ὀκτὼ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν

Ex B. C. D. marg. Steph. recepi διασωθείς pro σωθείς. — Schwidop. coll. §. 13. vult ἧπερ καὶ τούς. — οὐ post τοὺς om. A. edd. vett. excepta Cast., in qua est μή.

§. 33. Weisk. ἀντὶ μὲν τῶν τῆς νίκης. — Verba οὐχ ἱκανοὺς — προσταχθέντα Brückner. interpolata esse censet. Steph. τούς, Peter. ὡς inseri vult ante οὐχ.

§. 34. Ante Dind. legebatur Κανώνου.

§. 35. A. C. edd. vett. excepta Cast. μετέμελε. — A. E. edd. vett. προςβολάς.

§. 32. διασωθείς] Cur non recipiendum sit, non video. Facilius erat δια omittere tanquam superfluum, quam, si aberat, interserere.

§. 33. οὐχ ἱκανοὺς γενομένους] Haec verba, si genuina sunt, de qua re ego quoque dubito, quia qui capitis accusati sunt praetores non dici possunt omnes οὐχ — πρᾶξαι τὰ προσταχθέντα (v. §. 31.), si igitur profecta sunt a Xenophonte, liberiore vinculo suspensa sunt a καταγνόντες, cui verbo cogitando facile additur αὐτούς. De verbo καταγιγνώσκειν cum duplici accusativo iuncto cf. Lob. ad Sophocl. Ai. p. 351. ed. II.

§. 34. τὴν Εὐρυπτολέμου] γνώμην scil.

ὑπομοσαμένου] i. e. interposito iureiurando, quominus decretum fieret, intercedente. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 132, 3. Meier. et Schoem. *Att. Proc.* p. 696.

§. 35. οἱ παρόντες ἕξ] V. §. 2.
προβολάς] προβολή est accusatio, quae penes populum instituebatur eo consilio, ut reus

εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. Προὐβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὕστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ᾗ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθών, ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

Ante Weisk. edebatur ἐὰν pro ἕως ἄν; hoc voluerunt iam Steph. et Leoncl. — B. C. D. E. Vict. Καλλίξεινος.

damnaretur, antequam causa esset cognita. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 130, 14. Meier. et Schoem. p. 272.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Lysander a Cyro pecunia instructus exercitui stipendium solvit et, expugnatis Cedreis, Cariae civitate Atheniensium socia, navigat Rhodum. Athenienses autem Chium et Ephesum transmittunt et se parant ad pugnam navalem. Tum Lysander Hellespontum petit et Lampsacum expugnatam militibus diripiendam dedit. Athenienses item illos persecuti ad Hellespontum contendunt et ad Aegospotamos, spreto Alcibiadis, qui prope habitabat, consilio, cum Lysandro infelicissima pugna confligunt, imparati ab illo oppressi. Conon cum novem navibus Cyprum ad Euagoram fugit; reliqua omnia capta. Athenienses omnes sunt necati.

---

1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, ξυνίσταντο ἀλλήλοις καὶ ξυνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν
2 ὁπόσοι εἴησαν. Πυθόμενος δὲ τὸ ξύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἀπόρως μὲν εἶχε, τί χρῷτο τῷ πράγματι διὰ

Cap. I. §. 1. Iunt. Ald. Cast. *μετὰ Ἐτεονίκου*. — B. *πόσοι* pro *ὁπόσοι*.

Cap. I. §. 1. *Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ*] V. I, 6, 36 seqq.

τῆς ὥρας] i. e. *τῶν ὡραίων καρπῶν*.

ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν ὁπόσοι εἴησαν] V. Hier. VIII, 2: *ἐπισκοποῦντες δὲ αὐτό, εἰ οὕτως ἔχει*. V. adn. ad Oecon. XVII, 7. Buttm. gr. §. 151, 6.

§. 2. *ἀπόρως μὲν εἶχε*] His respondent §. 3. *ἀναλαβὼν δὲ — ἐπορεύετο*.

τί χρῷτο τῷ πράγματι]

τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὅπλα ὁρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι, τό τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους ξυμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύςνοοι πρὸς τὰ πράγματα ὦσιν· ἀναλαβὼν δὲ μεθ' 3
ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν καὶ ἐντυχὼν τινι ὀφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε. Θορύβου δὲ γενομένου, καὶ ἐρωτώντων τινῶν, 4
διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. Κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐῤῥίπτουν πάντες ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ ὁ ἀκούων δεδιὼς, μὴ ὀφθείη ἔχων. Μετὰ 5

§. 2. καλαμηφόρων B. D. marg. Steph. Vict. Schneid. II. Dind.; antea καλαμοφ. — Dind. III. δύςνοι. — πρὸς τὰ B. D. C. Vict. Dind. II. I I.; vulg. ἐς τά; E. εἰς τά.
§. 3. μεθ' ἑαυτοῦ delet Vict. — ὀφθαλμ. ἀνθρώπῳ B. D. Y. Dind. II. III.; antea ἀνθρ. ὀφθ.
§. 4. Weisk. Schneid. ὁ ἀεὶ ἀκούων.

Quomodo se gereret hac in re. Cf. Ages. VI, 4: τῇ μὲν πατρίδι οὕτως ἐχρῆτο, i. e. erga patriam ita se gerebat. De accusativo τί v. adn. ad Oecon. IX, 16: ᾧ ἂν βούληται ἕκαστα χρῆσθαι.

σφαλερὸν — μὴ — ὁρμήσωσι] periculosum videbatur (i. e. metum movebat), ne ad arma currerent, ii scilicet, qui coniurationis participes essent. V. Rost. gr. schol. §. 166, 3. Cf. adn. ad Oecon. II, 7: οἰκτείρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς. De coniunctivo posito, quum praecedat ἐδόκει, v. adn. ad Ages. VII, 7: ἐπεμελήθη — ὅπως — ἀπόληται. Rost. gr. schol. §. 186. addit. 1. Kühner. gr. schol. §. 330. adn. 1. Loquitur haec Xen. quasi ex mente Eteonici, ut patet etiam ex verbis sequentibus ἂν κρατήσωσι, quae rectae potius conveniunt orationi.

τό τ' αὖ ἀπολλύναι] ἐκ τοῦ ἀφανοῦς scil., quod cogitando facile addas ex antecedentibus verbis ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς. Quum enim duo essent, quae facere poterat Eteonicus, aut aperta vi aggredi coniuratos aut per insidias opprimere, neutrum fecit, sed mediam quandam se expediendi ex hac difficultate excogitavit rationem.

μὴ — διαβολὴν σχοῖεν] ne male apud ceteros Graecos audirent.

δύςνοοι] V. adn. ad κρυψινόους Ages. XI, 5. Adde Heiland. Quaestt. de Xen. dial. p. 19. Invitis codicibus in hac re moliendum nihil arbitror.

§. 4. ἀπέθανε] interfectus esset. V. ad II, 3, 24.

ἀεὶ ὁ ἀκούων] De collocatione adverbii ἀεί v. adn. ad Oecon. VIII, 7: εἰς γὰρ τὸ κενούμενον ἀεὶ οἱ ὄπισθεν ἐπέρχονται. Saupp. ad Comment. I,

δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος ξυγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσε συνεισενεγκεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι· οἱ δὲ εἰςήνεγκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσήμανεν εἰςβαίνειν· προςιὼν δὲ ἐν μέρει παρ' ἑκάστην ναῦν παρεθάῤῥυνέ τε καὶ παρήνει πολλὰ ὡς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μι-
6 σθὸν ἑκάστῳ μηνὸς διέδωκε. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι συλλεγέντες εἰς Ἔφεσον ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ
7 τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, ξὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταὐτὰ λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ

§. 5. B. D. συνενεγκεῖν, unde συνειςεν. scripsi pro ξυνειςεν. — Cast. Schneid. τὸν μισθόν. — Dind. III. ἐσήμηνεν, v. adn. ad I, 1, 2. — εἰςβαίνειν B. D. E. Vict. marg. Steph. Schneid. II. Dind. pro vulg. ἐμβαίνειν. — διέδωκε B. D. Vict. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. II. Dind., ceteri δέδωκε.
§. 6. A. C. E. Ald. Iunt. Bryl. συλλέγοντες. — πέμπειν εἰς Λακ. πρέσβεις B. D. Dind. pro πρέσβεις εἰς Λακ. πέμπειν.
§. 7. δὲ καὶ B. C. D. E. Vict. marg. Steph. Wells. seqq. edd. pro δέκα καί, quod est in A. — τῷ πολέμῳ, quod exhibent Y. marg. Steph., inseruerunt cum Weiskio seqq. edd.

6, 7. De appositione partitiva v. adn. ad II, 2, 3.

§. 5. συνειςενεγκεῖν] i. e. conferre, quod alibi est sive συμφέρειν sive εἰςφέρειν.

§. 6. ἐπὶ τὰς ναῦς] Cf. Comment. I, 1, 9: οἷον εἴ τις ἐπερωτῴη, πότερον ἐπιστάμενον ἡνιοχεῖν ἐπὶ ζεῦγος λαβεῖν κρεῖττον ἢ μὴ ἐπιστάμενον· ἢ πότερον ἐπιστάμενον κυβερνᾶν ἐπὶ τὴν ναῦν κρεῖττον λαβεῖν ἢ μὴ ἐπιστάμενον.

§. 7. (ἔτων ἤδη — παρεληλυθότων)] Hinc incipit belli Peloponnesiaci annus vicesimus septimus sive 405. a. Chr. Interpolator igitur male πέντε scripsit pro ἕξ.

§. 8. τοῦ Ξέρξου τοῦ Δαρείου] In voce Ξέρξου est error, nam Darii Nothi pater erat Artaxerxes, cuius legitimi filii erant Xerxes II. et Sogdianus, spurius Darius. Etiam id mirum est, quod iuxta productiorem formam Δαρειαῖος bis positam semel legitur brevior forma Δαρεῖος. Illa enim apud Ctesiam quidem invenitur, apud Xenophontem praeter hunc locum nusquam.

ἡ δὲ κόρη — ποιῆσαι] Haec quoque verba manum grammatici produnt, praesertim quum Cyrop. VIII, 3, 10. et 13., ubi de eadem re sermo est, quod h. l. κόρη, dicatur κάνδυς. Ceterum particulam ἤ post comparativum, sequente genitivo, pleonastice interponi olim putabant; nunc grammatici de hac re rectius iudicant. V. Her-

νόμος αὐτοῖς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι
ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ (ἐτῶν ἤδη τῷ πολέμῳ
πέντε καὶ εἴκοσι παρεληλυθότων).
(Τούτῳ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ καὶ Κῦρος ἀπέκτεινεν Αὐ- 8
τοβοισάκην καὶ Μιτραῖον, υἱεῖς ὄντας τῆς Δαρειαίου
ἀδελφῆς τῆς τοῦ Ξέρξου τοῦ Δαρείου πατρός, ὅτι
αὐτῷ ἀπαντῶντες οὐ διέωσαν διὰ τῆς κόρης τὰς χεῖ-
ρας, ὃ ποιοῦσι βασιλεῖ μόνον· ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μα-
κρότερον ἢ χειρίς, ἐν ᾗ τὴν χεῖρα ἔχων οὐδὲν ἂν δύ-
ναιτο ποιῆσαι. Ἱεραμένης μὲν οὖν καὶ ἡ γυνὴ ἔλεγον 9
πρὸς Δαρειαῖον δεινὸν εἶναι, εἰ περιόψεται τὴν λίαν
ὕβριν τούτου· ὁ δὲ αὐτὸν μεταπέμπεται ὡς ἀῤῥω-
στῶν πέμψας ἀγγέλους.)
Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει (ἐπὶ Ἀρχύτα μὲν ἐφορεύον- 10
τος, ἄρχοντος δ' ἐν Ἀθήναις Ἀλεξίου) Λύσανδρος B.P. a.27.
ἀφικόμενος εἰς Ἔφεσον μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ

§. 8. Pirkheimer. Goldhagen. et Zeun. voluerunt τῆς Δαρειαίας; Weisk. scripsit τῆς Δαρειαίου, τῆς ἀδελφῆς. — Mor. et Zeun. Ἀρταξέρξου. — Ante Morum ed. διέσωσαν, quod est in C. E.; Wells. cum Porto διέζωσαν. — μόνον pro μόνῳ ex B. D. dedit Dind. II. III. — ἢ χειρίς scripsit Dind. II. III. e coniectura Steph. pro vulg. ἢ χειρός; Brod. maluit τῆς χειρός, Port. χειρίδος; Leoncl. delet ἤ. — Weisk. postulat ἐν ᾗ τις τήν. — B. D. δύνατο.
§. 9. Vict. ὁ Ἐραμένης. — Weisk. et Zeun. scribunt Δαρεῖον, B. Δαριαῖον.
§. 10. B. D. marg. Steph. Dind. II. III. Ἀρχύτα pro vulg. Ἀρχύτου.

mann. ad Soph. Antig. 1266. Matth. gr. §. 450. adn. 2. Kühner. gr. max. §. 748. adn. 2. — Pronomine τὶς participium ἔχων non indigere docet Kühner. gr. max. §. 414, 5. Apposite Dindorfius comparat Symp. I, 8: εὐθὺς οὖν ἐννοήσας τὰ γιγνόμενα ἡγήσατ' ἂν φύσει βασιλικόν τι τὸ κάλλος εἶναι, ubi v. Sauppium, nos ad Oecon. I, 4. et Kühner. ad Anab. I, 1, 7.

§. 9. Ἱεραμένης] Hic, qui alibi non commemoratur a Xenophonte, Autoboesacis et Mitraei pater esse videtur; sed hoc dicendum erat.

ὁ δὲ αὐτὸν — ἀγγέλους] Secundum Diod. XIII, 104. Cyri iter ad aegrotantem patrem incidit in ol. 93, 4., et si respicis, quae §. 10—12. narrantur, quae prius quam Cyrus ad patrem arcessitus est, facta esse censendum est, consentaneum videtur §. 9. falsa exhibere; nam quae τῷ ἐπιόντι ἔτει facta sunt fieri non potuerunt etiam antecedenti anno. Ita apparet verba ὁ δὲ αὐτὸν — ἀγγέλους non ab eo profecta esse, qui §. 13. scripsit.

§. 10. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει] Haec quoque verba Brücknerus (Progr. Suidnic. 1838. p. 11 sqq.) habet pro suppositiciis. Sed tum pessime cohaerent τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ — Λύσανδρος ἀφικόμενος κτλ. V. Praef. p. XXIX. sq. De ephori et archontis nominibus, quae statim sequuntur, v. quae disputata sunt in Praef. p. XXVI. sqq.

Χίου ξὺν ταῖς ναυσὶ καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυνήθροισεν,
εἴ πού τις ἦν, καὶ ταύτας τε ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας
11 ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κῦρον
χρήματα ᾔτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βα-
σιλέως ἀνηλωμένα εἴη καὶ ἔτι πλείω πολλῷ δεικνύων,
12 ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ' ἔδωκε. Λα-
βὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τἀργύριον ἐπὶ τὰς τριήρεις τριη-
ράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον
μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθη-
ναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.
13 Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον,
ἐπεὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἧκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι
ἀῤῥωστῶν κεῖνον καλοίη, ὢν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μη-
δείας ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφεστῶ-
14 τας. Ἥκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἴα ναυμαχεῖν πρὸς
Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι
γὰρ χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ ἑαυτῷ, ὥστε τού-
του ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. Παρέδειξε δ' αὐτῷ πάν-
τας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἳ αὐτῷ ἴδιοι
ἦσαν, καὶ τὰ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας,
ὡς εἶχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πό-
λιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν
πατέρα.
15 Λύσανδρος δ', ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς

§. 11. A. E. edd. vett. δέδωκε.
§. 13. κεῖνον pro ἐκεῖνον scripsi cum B. D. C. — D. Weisk. Schneid. II. Dind. Μηδίας. — A. C. E. Ald. Iunt. Bryl. καθεστῶτας.
§. 14. B. αὐτῷ pro ἑαυτῷ. — A. C. E. edd. vett. τὴν Λακεδαιμονίων.
§. 15. B. Vict. παρὰ τὸν pro πρὸς τόν. — B. E. Κεράμιον. — B. δὲ οἱ μιξοβ.
§. 16. Οἱ δ' Ἀθην. B. C. Dind. II. III. pro Οἱ δὲ Ἀθην. —

§. 13. Μηδείας] Iis, quae Dindorfius ad Anab. II, 4, 27. de hac forma disseruit, mihi non persuasum erat etiam invitis libris vel, ut h. l., cum uno cod. D. vulgatam scripturam esse corrigendam. V. Poppo. ad Anab. I, 7, 15. et ibidem Kühnerum.

§. 15. αἱρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν] Cf. infra §. 19: αἱροῦσι κατὰ κράτος καὶ διήρπασαν. Anab. V, 8, 6: Ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει τε αὐτὸν καὶ ἤρετο. IV, 6, 22: ἀπήρχοντο καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος. Plat. Phaed. p. 84. D: ἐγέλασέ τε — καί φησι.

§. 16. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι] Mirum est parare se Atheneinses ad pugnam navalem, quum Chium et Ephesum peterent, Lysander autem Rhodum concessisset, sed mirabilius etiam

τὰ αὑτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀῤῥωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχῳ ὄνομα Κεδρείαις τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἱρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν. Ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν εἰς Ῥόδον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώ- 16
μενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν καὶ ἐπὶ τὴν Χίον Ol. 93,4.
καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον. Λύσανδρος 17
δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολε- 18
μία αὐτοῖς ἦν· Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον ξύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῇ· ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἱροῦσι 19
κατὰ κράτος καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὡρμί- 20
σαντο τῆς Χεῤῥονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὀγδοή-

Vulg. καὶ τὴν ἐπὶ Χίον; B. D. Vict. καὶ ἐπὶ Χίον; καὶ ἐπὶ τὴν Χίον dedit Wells. e marg. Steph. — προσείλοντο Dind. III. cum B. marg. Steph., ceteri εἵλοντο.

§. 17. καὶ ante οἱ Ἀθην. inclusit cum Moro et Schneid. I. Dind. I., delevit Dind. II. III.

§. 19. Y. Προσβάλλοντες.

§. 20. Οἱ δ' Ἀθην. B. D. C. Dind. II. III. pro Οἱ δὲ Ἀθ. — ὁρμήσαντο. — Ἐλαιοῦντι Dind. II. III. dedit ex uno suorum codd. pro Ἐλεοῦντι.

...m demum imperatores dici ...ibus illis, Cononi, Adimanto ... Philocli, additos esse et ita ...lditos dici, quasi ab exercitu, ...on a populo Atheniensium cre... ...i fuerint. Quas difficultates ...rücknerus (Zeitschr. f. ...-W. 1839. no. 51.) acutissime ...llit verbis sic ordinatis: Οἱ δ' ...θηναῖοι στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ...πάρχουσι προσείλοντο Μέναν...ρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον καὶ ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν. Λύσανδρος δὲ κτλ.

§. 17. τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν] ut navibus onerariis Lacedaemoniorum liberum e Ponto exitum praestaret.

Ἀνήγοντο δέ] qui antea oram Ioniae petierant.

§. 20. κατὰ πόδας] scil.

κοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν.
21 Ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεῖχε δ' ὁ Ἑλλήςποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα.
22 Ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο. Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰςβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως, μηδὲ ἀνάξοιτο.
23 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δ' οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.
24 Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἕπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὗται ἧκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ

§. 21. Schneid. vult διέχει. — ταύτῃ, quod est in B. C. D. Vict., dederunt Wells. seqq. edd. pro ταύτης. — Dind. II. III. ἐνταῦθα δέ.

§. 22. παραβαλών, quod primus exhibet marg. Bas. a. 1572, deinde marg. Leoncl., restituit Schneid. II. pro παραβάλλων.

§. 25. ἐκ τῶν τειχῶν B. C. D. E. Vict. Dind. II. III. pro ἀπὸ τῶν τ. — πρὸς πόλει ἔχοντας, quod est in B. D. margg. Steph. et Leoncl., recepit Schneid. II. pro πρὸς πόλιν ἔχ. — A.

αὐτῶν. Thucyd. V, 65: ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν.

§. 21. διεῖχε — ταύτῃ] Plutarch. Lys. 11: τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ἠπείρων διάστημα ταύτῃ πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστί. De imperfecto cf. quae Kühner. congessit ad Anab. I, 4, 9: οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, imprimis IV, 8, 1: ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. V. eiusdem gr. schol. §. 256, 4. a. Rost. §. 151, 5. adn. 1.

Ἐνταῦθα δή] hic iam.

§. 22. παραβλήματα] Eadem videntur esse quae I, 6, 19. dicuntur παραῤῥύματα.

§. 24. ἐξεβίβασεν] milites scil.

§. 25. μεθορμίσαι] Plutarch. Alc. 37: ταῦτα λέγοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παραινοῦντος εἰς Σηστὸν μεθορμίσαι τὸν στόλον, οὐ προςεῖχον οἱ στρατηγοί.

§. 26. αὐτοὺς γάρ] Nominativum poni etiam ubi αὐτός alteri nomini vel pronomini opponitur, demonstravit Schwidopius in observv. in Xen. Hellen. p. 5., e. g. Anab. IV, 2, 1: καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι —, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν, ubi v. Kühnerum. Sed inde accusativos, ubi reperiuntur in tali verborum nexu, corrigendos

Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο. Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν 25
τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὁρμοῦντας
καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ
μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς
δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα,
οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι
εἰς Σηστὸν παρῄνει πρός τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν·
οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. Οἱ δὲ 26
στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέ-
ναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὺς γὰρ νῦν στρατηγεῖν,
οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο. Λύσανδρος δ', ἐπεὶ 27
ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς
παρ' αὐτοῦ ἑπομένοις, ἐπὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβη-
κότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χεῤῥόνησον, ὅπερ
ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν τά τε σι-
τία πόῤῥωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ
Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοὔμπα-
λιν παρ' αὐτὸν ἆραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν.
Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐ- 28

C. Ald. Iunt. Cast. ἔφη αὐτοῖς. — B. et ab alt. m. D. μεθορμῆσαι.

§. 26. αὐτοί, quod voluit Goeller. ad Dionys. Halic. p. 43., dedit Dind. II. III. ex Vict. et duobus, ut ait, codicibus pro αὐτούς.

§. 27. ἦν ἡμέρα B. D. C. Dind. II. III. pro ἡμέρα ἦν. — Vict. πεμπομένοις pro ἑπομένοις. — Dind. III. ex duobus suorum codd. ἐπὴν dedit pro ἐπάν. — Iunt. Bryl. Cast. τι τοῦ pro δὴ τοῦ.

esse nequaquam consequitur. Dicendi varietatem, qua omnino insignis est lingua graeca, in hoc quoque genere ei vindicat Lobeck. ad Phryn. p. 750 seq. Sensum quidem, quo ducti Graeci modo nominativo, modo accusativo in talibus enuntiatis utuntur, non ubique possumus indagare, sed quomodo verba Thucydidis IV, 28: οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν, ab hoc loco discrepent, in promptu est. Illic enim αὐτός iuxta ἔφη positum verbi subiecto quasi attrahitur, hic autem αὐτοὺς — στρατηγεῖν suspensum est a verbo dicendi, cuius notio ex antecedenti verbo intelligenda est. Accusativum habes Thucyd. VIII, 63: ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν — ἐᾶν —, αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν — ὁρᾶν. Plat. Lys. p. 209. D: ὅταν σε ἡγήσηται βέλτιον περὶ οἰκονομίας ἑαυτοῦ φρονεῖν ἢ αὐτὸν ἐπιστατήσειν. Demosth. contra Leoch. p. 1080: αἴτιός ἐστι τοῦ καὶ αὐτὸν κρίνεσθαι καὶ ἐμὲ λέγειν. V. etiam Kühner. gr. max. §. 646, 1. Matth. §. 536. Saupp. ad Comment. 1, 4, 8. Ceterum, si non excepto Vict. codices nobis noti omnes in accusativo consentirent — nam quos Dindorfius suos praedicat, qui sint

θὺς ἐσήμανε τὴν ταχίστην πλεῖν· ξυμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν ἐσήμανεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ ξυνέλεξαν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τει-
29 χύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπαγγέλ-
30 λουσα τὰ γεγονότα. Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τἆλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. Ἧι δ' ἡμέρᾳ ταῦτα κατειρ-

§. 28. B. om. *ἰδών*.— Dind. II. III. bis *ἐσήμηνε* V. ad I, 1, 2. — *ὄντων* post *τῶν ἀνθρώπων* om. Dind. II. III. cum B. D.; Meibom. mavult *πάντων*. — *ἀθρόαι* inseruit Dind. II. III. cum B. — *ξυνέλεξαν* Weisk. Schneid. II. Dind. mutaverunt in *ξυνέλεξεν*. — Vulg. *τὰ χείδρια* correxit Leoncl. in *τειχύδρια*, quod dant B. D. Vict.

et quales ignoramus — *αὐτοὶ* me recepturum fuisse confiteor, quia, ut recte monent Sauppius et Schwidopius, huius quidem pronominis nominativus in hoc dicendi genere apud Xenophontem praevalet.

§. 28. *Διεσκεδασμένων*] Antea additum *ὄντων* defendit Sauppius (*NN. Jahrbb.* 1833. p. 390.) cum hoc loco comparans I, 2, 2. *διεσπαρμένους ὄντας*. Et sane quidem ferri potest, quia huius loci sententiam ita accipere licet, ut non tam ipsa actio, quam status, in quo tum erant Athenienses, significetur. V. Kühner. gr. max. §. 416, 4. Nihilominus Dindorfii ratio probanda videtur, quia *ὄντων*, quod necessarium non est, sed a librario inseri facile potuit, in optimis libris abest. Accedit, quod Plutarch. Lys. 11. in iisdem verbis *ὄντων* omissum videmus: *ἦν δὲ οὐδὲν ἔργον αὐτοῦ τῆς σπουδῆς ἐσκεδασμένων τῶν ἀνθρώπων*.

ξυνέλεξαν] scil. Lysandri milites. Brücknerus, ut infra II, 4, 9. *ξυνειλημμένων*, sic h. l. *ξυνέλαβον* postulat. V. adn. ad II, 4, 9.

§. 29. *ἀπαγγέλλουσα*] Sola codicis E auctoritate non moveor, ut scribam *ἀπαγγελοῦσα*. Infra II, 4, 37. eadem ratione habes *ἔπεμπον—λέγοντας*, Anab. V, 4, 2. *πέμπουσι — ἐρωτῶντας*, IV, 5, 8. *διέπεμπε διδόντας*, ubi v. Kühnerum. „Saepe enim verbis motum significanti-

γάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον λῃστὴν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος 31
ἀθροίσας τοὺς ξυμμάχους ἐκέλευσε βουλεύεσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. Ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίγνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἅ τε ἤδη παρανενομήκεσαν καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσειαν· Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλά, 32
καὶ ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλὴν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος· ᾐτιάθη μέντοι ὑπό τινων προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὃς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν ἀρξάμενος εἰς Ἕλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

§. 29. C. om. τὰς ante Ἀθήνας. — Dind. recepit ἀπαγγελοῦσα, quod volebat Steph. et praebet E.
§. 31. Iunt. Cast. om. ἀθροίσας.
§. 32. Ante Schneid. II. scribebatur κατακρημνίσειε; κατεκρήμνισε est in B. C. D. et a pr. m. in E.

bus adiungitur participium praesentis, quo actio notatur, quae nondum quidem fit, sed tamen aut reapse incipitur aut mente instituitur." Buttmann. gr. §. 144, 3. adn. 4. Codicis E. scriptura sine dubio orta est ex eo, quod mox sequitur ἀπαγγελοῦντα, quanquam hic locus ab illo differt eo, quod ne antecedit quidem ἔπεμψε, sed ἀπέπλευσε, ita ut ἀπαγγέλλουσα simpliciter significet: quae nuntiabat.

§. 31. τὴν δεξιὰν χεῖρα] Plutarch. Lys. 9: ἔπεισε ψηφίσασθαι τὸν δῆμον ἀποκόπτειν τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα τῶν ἁλισκομένων, ὅπως δόρυ μὲν φέρειν μὴ δύνωνται, κώπην δ' ἐλαύνωσι. Inde, coll. etiam Cic. de Off. III, 11., Schneiderus scribendum opinatur τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Paralus navis quum nuntium de calamitate pertulisset Athenas, cives omnia parant, ut certam obsidionem tolerarent. Mox a Pausania Lacedaemoniorum rege et Lysandro terra marique diu obsessis, quum multi fame morerentur, pax convenit his legibus, ut naves nonnisi duodecim haberent, exsules revocarent, diruerent muros longos et Lacedaemoniis omne imperium traderent.

---

1 *Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει
ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπε-
δέχοντο τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους
ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον
τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθή-*
2 *νας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τούς τε
φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινά που ἄλλον ἴδοι
Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας διδοὺς ἐκεῖσε
μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὔ, εἰδώς, ὅτι,
ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πει-
ραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. Κατα-
λιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἁρ-
μοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς
ναῦς ἐπεσκεύαζεν.*
3 *Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης
νυκτός, ἐλέγετο ἡ ξυμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραι-*

Cap. II. §. 1. In B. post *Βυζάντιον* lacuna est duodeviginti verborum. — *Καλχηδόνα* Dind. II. III., antea *Χαλκ.*

§. 2. Hertlin. (Progr. Werth. 1845. p. 15 seq.), postulat *ἄλλοσε* pro *ἄλλοθι.* — Steph. et Leoncl. deleri volebant *ὅτι*, quod om. C. — *Καλχηδ.* ut §. 1.

§. 3. Art. *ἡ* ante *οἰμωγὴ* delevi cum B. C. D. E. Vict. —

Cap. II. §. 1. *Οἱ δὲ προδόντες*] De re v. I, 3, 16.

§. 2. *ἄλλοθι*] referendum ad *διδοὺς* — *ἀσφάλειαν*, non ad *πλέουσιν.*

εἰδώς, ὅτι — ἔσεσθαι] Sic infra III, 4, 27: *τοιῷδε λογισμῷ, ὡς, εἰ — ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι.* Anab. VII, 5, 8: *ἀεὶ ἐμέμνητο, ὡς, ἐπειδὰν — ἀπέλθῃ, παραδώσειν αὐτῷ Βισάνθην*, atque nulla inter coniunctionem et infinitivum interposita enuntiatione Cyrop. III, 1, 22: *λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελ-*

ὥς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥςτ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καὶ Ἱστιαιέας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκ- 4
κλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τἆλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ δια- 5
κοσίαις ἀφικόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μιτυλήνην· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἐτεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθηναίων 6
μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς

Ante Weisk. edebatur ὥςτε κείνης; ὥςτ' ἐκείνης dat Vict. — μᾶλλον ἔτι B. D. E. Vict. Dind. II. III. pro ἔτι μᾶλλον. — αὐτοὶ Weisk. Schneid. II. Dind. I. ponunt post οἷα. — A. B. C. D. E. et edd. ante Schneid. Ἱστιέας.

§. 5. Λέσβον pro τὴν Λέσβον B. C. D. E. Vict. Dind.

τίονας σωφρονίζειν. Infra VI, 5, 42: ἐλπίζειν δὲ χρή, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι. V. Kühner. gr. max. §. 771, 5. b. Matth. gr. §. 539, 1. Rost. gr. schol. §. 184. adn. 12.

§. 3. ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων] Quasi antecessisset ᾤμωζον. De appositione partitiva quam vocant v. Kühner. gr. schol. §. 266, 3. Rost. gr. schol. §. 154, 4. b. V. adn. ad Oecon. VII, 28: τὸ ζεῦγος ὠφελιμώτερον ἑαυτῷ γεγένηται, ἃ τὸ ἕτερον ἐλλείπεται τὸ ἕτερον δυνάμενον. Supra II, 1, 4.

οὐδεὶς — πενθοῦντες] De numerorum synesi v. Rost. gr. schol. §. 148. adn. 2. Kühner. gr. schol. §. 241, 1. Buttmann. §. 129. adn. 12.

αὐτοὶ ἑαυτούς] Hic αὐτοὶ aptissime collocatum est. Duplici enim ratione Athenienses opponuntur aliis. Primum dicitur non solum alios, sed ipsos Athenienses vidisse, quid passuri essent, deinde iam ipsis Atheniensibus eandem sortem parari, quam parassent Meliis, Histiaeis etc. De Meliis v. Thucyd. V, 116., de Histiaeis I, 14., de Scionaeis V, 32., de Toronaeis V, 3., de Aeginetis I, 108. et maxime II, 27. V, 57.

§. 5. κατεσκευάσατο] Formam civitatis constituit decemviralem. V. Plutarch. Lys. 13. Isocr. Paneg. 32. SCHNEID.

7 τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύ-
σανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς Ἆγιν τε εἰς Δε-
κέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα, ὅτι προςπλεῖ σὺν δια-
κοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐξῄεσαν πανδημεὶ καὶ
οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαν-
τος τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου.
8 Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς
τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῷ κα-
9 λουμένῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴ-
γιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο
πλείστους ἀθροίσας αὐτῶν, ὡς δ' αὔτως καὶ Μηλί-
οις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ
δὲ τοῦτο δῃώσας Σαλαμῖνα ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πει-
ραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα
εἶργε τοῦ εἴςπλου.

10 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ

§. 7. καὶ ante εἰς Δεκ. deleverunt Schneid. II. Dind. cum B. D. C. Vict.

§. 8. Ἐπεὶ δ' A. B. C. D. E. Dind. II. III. pro Ἐπεὶ δέ. — Dind. III. Ἀκαδημείᾳ; Krüger. (Dion. Hal. p. 306.) legendum putat ἐν τῷ Ἀκ. καλουμένῳ γυμν.

§. 9. εἰς Αἴγιναν pro πρὸς Αἴγ. B. D. Y. Vict. Dind. —

§. 6. γνωρίμων] Plutarch. Nic. 2. τοὺς πλουσίους καὶ γνωρίμους opponit τῷ δήμῳ. Aristot. Polit. IV, 3. et 8. eosdem vocat καλοὺς κἀγαθούς.

§. 7. ἔπεμψε — ὅτι] i. e. ἔπεμψε λέγοντα vel ἔπεμψεν ἀγγέλλοντα — ὅτι. De sequenti indicativo v. ad §. 17.

πλὴν Ἀργείων] De his v. II, 4, 1.

§. 8. ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ] Schneiderus quum mallet legere ἐν τῇ καλουμένῃ Ἀκαδημίᾳ τῷ γυμνασίῳ, seclusit verba τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ, quae Wolfius ex glossa fluxisse putabat. Sed Hertlinius (Progr. Werth. 1845. p. 16.) vulgatam lectionem defendit interpretans: „in gymnasio, cui Academiae est nomen". De articuli usu post appellandi verba praedicato additi citat Matth. gr. §. 268. Herodot. V, 77: οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων, Thucyd. II, 25: τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν, Arrian. Anab. II, 20, 4: εἰς τὸν Ἀντιλίβανον καλούμενον τὸ ὄρος, Diodor. XIV, 27: μέχρι τοῦ τῶν Καρδούχων καλουμένου ἔθνους, Polyb. I, 85, 7: περὶ τὸν τόπον τὸν Πρίονα καλούμενον. Quodsi vero quis exspectet ἐν τῷ τῇ Ἀκ. καλ. γυμν., comparari iubet Hier. 4, 5: τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα, et delegat ad Kühner. ad Comment. I, 6, 13. Sed omnes hi loci nostro loco non prorsus sunt similes. Desideramus exemplum, ubi verbi appellandi participio, cui articulus additur, antecedat praedicatum. Nam ut nunc verba posita sunt, nemo non dativum τῇ Ἀκαδημίᾳ iungit cum praepositione ἐν. Itaque dubitatio quaedam relinquitur, an τῷ delendum sit, vel, id quod mihi magis placet,

κατὰ θάλατταν ἠπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν, εἰ μὴ παθεῖν ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους 11
ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν καί, ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπιλελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρὰ Ἆγιν, βουλόμενοι ξύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς 12
Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα. Οἱ δ' ἐπεὶ 13
ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ (πλησίον) τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐπύ-

ἐδύνατο pro ἠδ. B. D. E. Vict. Dind. — B. αὐτῶν ἀθροίσας. — αὕτως pro αὔτως restituit Dind. — τῆς αὐτῶν pro τῶν αὐτῶν, quod tuetur Schwidop., dant B. D. C. Vict. Dind. — Cast. ἐστερέοντο et ὡρμήσατο.

§. 10. E. Dind. III. τοῦ μὴ pro εἰ μή.

§. 11. B. Dind. III. ἐπελελοίπει, v. ad I, 5, 10.

verba τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ pro glossemate sint habenda. — Quod attinet ad scripturam Ἀκαδημία, haec confirmatur h. l. et VI, 5, 49. omnibus codicibus; item duobus ceteris locis Xenophonteis, ubi hoc vocabulum reperitur: Hipparch. III, 1. et 14., nisi quod postremo loco solus margo cod. Vratisl. exhibet Ἀκαδημεία.

§. 9. τῆς αὐτῶν] Dindorfius affert Thucyd. VIII, 6: Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας, φυγάδες τῆς ἑαυτῶν ἀμφότεροι.

ἐστέροντο] privati erant.

§. 10. εἰ μὴ παθεῖν] Verba οὐ τιμωρούμενοι, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν, magis Xenophontis quam Atheniensium ex mente dicta esse animadvertit Krügerus (*Histor. phil. Stud.* p. 253 seqq.) col. Thucyd. V, 85 seqq. Igitur, si non irrisionem, ut censet Spillerus (Quaest. de Xen. hist. gr. spec. p. 33.), tamen ironiam quandam auctoris produnt haec et quae dicta sunt §. 3. Hac de causa non dubitavi meliorum codicum revocare lectionem, praesertim quum urbis deditione σωτηρίαν quandam revera nacti sunt; etenim, si se non dedidissent, qui in urbe erant fame et morbis periissent omnes. Cf. verba Theramenis II, 3, 41.

οὐ τιμωρούμενοι] ut nunc Lacedaemonii, qui his verbis quodammodo excusantur.

ἠδίκουν] i. e. fecerant. Krüger. ad Dion. Hal. p. 304. Cf. supra I, 7, 20.

§. 11. ἀτίμους] V. Hermann. *Gr. Staatsalterth.* §. 124.

§. 13. (πλησίον) τῆς Λακωνικῆς] Polybius XVI, 21. exercitum pernoctasse ait ad Sellasiam, ut mane posset Laconicam incursare. Contra Pausanias II, 38. III, 1. in ipsa La-

ἤθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἃ ἔλεγον ὄντα οἷάπερ καὶ
πρὸς Ἆγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἴ
14 τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμένους. Οἱ
δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἧκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα
εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ᾤοντο γὰρ ἀν-
δραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέ-
15 σβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τει-
χῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο ξυμβουλεύειν·
Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις
κράτιστον εἶναι ἐφ᾽ οἷς προὐκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖ-
σθαι, ἐδέθη· προὐκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν
ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου· ἐγένετο δὲ ψή-
16 φισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων ξυμβουλεύειν. Τοιού-
των δὲ ὄντων, Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, εἰ
βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει
Λακεδαιμονίους, πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πό-

§. 13. οἱ ἔφοροι αὐτῶν B. D. Vict. Dind. pro αὐτῶν οἱ ἔφ. — αὐτόθεν om. Iunt. Cast.

§. 15. ἐβούλετο B. C. D. E. Vict. Cast. Dind. pro ἠβ. — A. B. C. E. προεκαλοῦντο, mox idem A. C. E; προὐκαλοῦντο dederunt Schneid. H. Dind. — E. om. δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν. — ἑκατέρου B. D. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. II. Dind. pro ἑκάτερον.

conica ponere videtur Sellasiam. SCHN.

αὐτόθεν] *auf der Stelle.*

§. 15. *ἑκατέρου*] Lys. cont. Agor. §. 8: *εἰ κατασκαφείη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου*, scil. *τοῦ βορείου καὶ τοῦ νοτίου τείχους.*

§. 16. *Τοιούτων δὲ ὄντων*] Haec explicanda sunt ex illo usu, quo participii absolute positi subiectum saepe omittitur, de quo v. ad I, 2, 29. Non aliter se habent Anab. III, 1, 40. *οὕτω γ᾽ ἐχόντων*, ibid. 2, 10. *οὕτω δ᾽ ἐχόντων*; nam haec ipsa verba idem fere valent quod *τοιούτων — ὄντων*, si quidem, ut per se patet, *τοιούτων* est praedicatum. Quare frustra quod est Anab. II, 5, 12. *τούτων δὲ ὄντων* hic reponendum censet Schmidtius in progr. Stettin. 1831. p. 10.

παρὰ Λύσανδρον] qui tum erat in Asia. V. Plutarch. Lys. 14.

καὶ πλείω] Dindorfium, qui *πλεῖον* necessarium esse commonstrare studuit, accurate refellit G. Sauppius in Annal. Lips. 1833. VII. p. 390 seq. cl. Plat. Menex. p. 379. ed. Bekk.: *ἡμέρας πλείω ἢ τρεῖς.* V. eundem Sauppium ad Comment. III, 11, 3.

ἐπιτηρῶν, ὁπότε] i. e. *τὸν καιρὸν φυλάττων, ἐν ᾧ —.* Pertinet ad illum usum, quo dicitur *μέμνημαι ὅτε*, de quo v. ad Oecon. XI, 10. Kühner. gr. max. §. 771, 6. Buttm. §. 139. g. adn. 2. Rost. gr. schol. §. 179, 7.

ἅπαντα ὅ τι] V. gramm. §. 3. ad *οὐδεὶς — πενθοῦντες* citatas. Aristoph. Nub. 348: *γίγνονται πάντ᾽ ὅ τι βούλονται.*

λιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν, ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὅ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἧκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν 17
ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῷτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ᾑρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις 18
ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει κείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν 19
ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ, ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ

§. 16. εἶπεν ἐν ἐκκλ. dedi ex B. pro ἐν ἐκκλ. εἶπεν. — Vulg. ἀνέχουσι corr. Schneid.— Dind. III. καὶ πλεῖον. — E. λέγει.

§. 17. τῷ ante τετάρτῳ om. B. D. Vict. Dind. — E. Schneid. II. Dind. κατέχοι.— Schwidop. postulat εἶτα δέ. — E. Schneid. II. Dind. κελεύοι.

§. 18. Weisk. Dind. II. III. ἐκείνους.

§. 19. δὲ post ἐρωτώμενοι addunt B. D. Vict. Schneid. II. Dind.

De re hic narrata cf. Lys. in Agor. p. 119.

§. 17. τετάρτῳ μηνί] exeunte mense Martio anni 404. V. Plutarch. Lys. 15. Sievers. Comm. hist. p. 107.

κατέχει — κελεύει] Non dubitabam revocare indicativos, praesertim quum cod. B. altero tantum loco praebeat optativum. Praesens historicum in secundariis quoque enuntiationibus usurpatur. Supra I, 7, 5. II, 2, 7. Anab. I, 8, 1: ἐβόα —, ὅτι βασιλεὺς προςέρχεται. Supra §. 7. Propius etiam ad nostrum accedit locum Arrian. de Ven. VII, 2: ἤδη δὲ ἔγνων κύνα, ἥτις — διεδήλου, ὅτι ἀνιᾶται, οἴκοι μένουσα. „Amant enim Graeci pro sua ingenii mobilitate res praeteritas in ipsam praesentiam adducere, quo propius possint earum quasi ad vivum expressam imaginem intueri." HAAS. ad de Rep. Lac. II, 8. Heind. ad Plat. Protag. p. 320. D. Kühner. gr. schol. §. 255, 1. Rost. gr. schol. §. 151, 3, 1. Buttm. §. 137. adn. 7. Eadem natura est infinitivi praesentis, de quo v. ad Oecon. IV, 20. Ages. II, 25., supra I, 3, 19.

εἶτα] In εἶτα simul particulae δέ vim latere notum est. V. ad Oecon. V, 5.

οὐ γὰρ εἶναι] φάναι scil., quod verbum intelligas ex antecedenti κελεύει.

ᾑρέθη — εἰς Λακεδαίμονα] V. adn. ad I, 1, 23.

δέκατος αὐτός] i. e. cum aliis novem. Thucyd. I, 116. δεκάτον αὐτοῦ. III, 3. τρίτος αὐτός. Plutarch. Demosth. 16. πρεσβεύων δέκατος, non addito αὐτός.

ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἧκον, ἐκκλησίαν ἐποίη-
σαν, ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα,
πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι
20 Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφα-
σαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν, μέγα ἀγαθὸν εἰρ-
γασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ
Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ
τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν
δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας, τὸν
αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις
ἕπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν
21 ἡγῶνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις
ἐπανεφέροντο ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ'
αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολύς, φοβούμενοι, μὴ ἄπρα-
κτοι ἥκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆ-

Post ἐκέλευον inserunt αὐτούς E. marg. Leoncl. Schneid. II. Dind. I. II.; Dind. III. uncinis seclusit.

§. 20. A. Ald. Iunt. Bryl. Cast. γενομένην (pro γενομένοις), quod recepit, suadente Zeunio, Weiskius, secluso εἰργασμένην. —

§. 19. ἐκέλευον] αὐτούς, quo non opus est, delevi, quia abest in optimis codd.

ἐξαιρεῖν] sc. τὴν πόλιν. Hic et antecedens infinitivus suspensus est a notione iubendi, quae latet in ἀντέλεγον. De re cf. Plutarch. Lys. 15.

§. 20. Λακεδαιμόνιοι] Auctore Aristide or. Leuctr. p. 120. Lacedaemoniorum tum aliquis dixisse ferebatur satius esse servare Athenas incolumes, ne Ἑλλὰς fieret ἑτερόφθαλμος.

μέγα ἀγαθὸν — τῇ Ἑλλάδι] Classenius haec verba habet pro insiticiis. Magis placeret Zeunii opinio, nisi obstarent codices.

ἐποιοῦντο εἰρήνην] Actum publicum, quo pacis conditiones continebantur, exstat apud Plutarch. Lys. 14. V. Sievers. Comm. hist. p. 93.

καθελόντας — νομίζοντας] Participia aoristi posita sunt de iis rebus, quae peragendae sunt, antequam pax fiat, praesentis participium de iis, quae ad futur. tempus pertinent.

πλὴν δώδεκα] Diodorus XIII, 107. solas decem et quidem longas naves concessas esse narrat. In conditionibus, ut Andocides de pace p. 95. tradit, fuit etiam: τῶν πόλεων πασῶν ἐκχωρῆσαι.

καθέντας] Καθιέναι de exsulibus dicitur, ut κατέρχεσθαι et κατιέναι. Sunt quidem aliquot loci, quibus verbi ἄγειν aor. I. inveniatur, ut Thucyd. II, 97. προσῆξαν., Antiph. de c. Her. p. 134, 46. ἄξαι, sed hanc ob causam Classenius h. l. κατάξαντας, revocare non debebat. Manifeste rarioris verbi καθέντας illud, quod non nisi in peioribus libris exstat, interpretamentum est.

§. 22. δέχεσθαι τὴν εἰρήνην] Hoc factum est die XVI Munychionis mensis ol. 93, 4., i. e. exeunte Martio a. 404. a. Chr. V. Sievers. p. 45.

§. 23. ὑπ' αὐλητρίδων] ad tibicines. Usitatius esset ὑπ' αὐλῶν. Non dissimile est apud Herodot. IX, 98: ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε. Cf. Xen. de Rep.

θος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγ- 22
γελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο
τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης λέγων,
ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περι-
αιρεῖν. Ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειό-
νων ξυνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ 23
δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ,
καὶ οἱ φυγάδες κατῄεσαν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον
ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην
τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.
(Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ᾧ μεσοῦντι Διονύ- 24
σιος ὁ Ἑρμοκράτους Συρακόσιος ἐτυράννησε, μάχῃ
μὲν πρότερον ἡττηθέντων ὑπὸ Συρακοσίων Καρχηδο-
νίων, σπάνει δὲ σίτου ἑλόντων Ἀκράγαντα, ἐκλιπόν-
των τῶν Σικελιωτῶν τὴν πόλιν.)

καθέντας pro vulg. κατάξαντας dant B. D. (C. καταθέντας) Vict. margg. Steph. et Leoncl. Dind. II. III.

§. 21. μέλλειν C. D. E. (B. μέλειν), Steph. Leoncl. Weisk. Schneid. Dind.; antea edebatur μένειν, quod est in A.

§. 22. πολὺ pro πολλῷ dant B. C. D. E. Vict. Dind.

Lac. V, 7: ὑπὸ φανοῦ — πορεύεσθαι. Kühner. gr. max. §. 617. I, 2. c. Rost. gr. max. §. 110. sub finem. De re cf. Plutarch. Lys. 15: πολλὰς μὲν ἐξ ἄστεος μετεπέμψατο αὐλητρίδας, πάσας δὲ τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συναγαγὼν τὰ τείχη κατέσκαπτε καὶ τὰς τριήρεις κατέφλεγε πρὸς τὸν αὐλόν, ἐστεφανωμένων καὶ παιζόντων ἅμα τῶν συμμάχων, ὡς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄρχουσαν τῆς ἐλευθερίας. Etiam Thebarum muros sub cantu tibiarum Alexander iussit deleri, Tzetz. Chil. VII, 408. X, 413. Ceterum testibus Lysia (c. Eratosth. p. 109.), Plutarcho (Lys. 15.) et Diodoro (XIV, 3.) muri ab exercitu Peloponnesiorum demum uno vel duobus mensibus post deditam urbem eversi sunt. Eodem tempore triginta virorum tyrannis constituta est, i. e. mense Aprili vel Maio a. 404. V. ad II, 3, 2. Sievers. l. l. p. 46. 93 seq. et 95 seq.

§. 24. ἐν ᾧ μεσοῦντι — ἐτυράννησε] Hoc eo sensu dictum esse videtur, ut sit: tyrannidem occupavit, quam vim vocabulum τυραννεῖν nullo modo habet. Praeterea falsa sunt quae hic legimus. Nam teste Diodoro XIII, 109. Dionysius imperium invasit ea hieme, quae captum Agrigentum secuta est, nequaquam igitur medio anno eo, cuius exordium a veris initio statuendum est. V. Praefat. p. XXVIII seq. et XXX.

ἑλόντων Ἀκράγαντα] Hic quoque falsus est qui haec interpolavit. Agrigentum enim non B. P. anno 27., cuius finis hic indicatur, captum est, sed ol. 93, 3. (i. e. inter Iulium a. 406. et eundem mensem a. 405. a. Chr.), ut testatur Diodorus XIII, 31. Accedit, quod aperte repugnant inter se chronologiae rationes, si cum h. l. comparamus I, 5, 21. Hanc ob causam, suadente Brücknero (Progr. Suidn. 1838. p. 13.) hanc sectionem seclusi. V. etiam Sievers. p. 91.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Imperio Athenarum triginta viris tradito, Lysander Samum expugnat et magna e toto bello pecunia ditatus Spartam redit. Triginta viri quum leges conscribere deberent, magistratibus novis constitutis et praesidio harmostaque a Lacedaemoniis expetito, pro lubitu optimum quemque ad mortem ducebant. Critias princeps triginta virorum, qui e collegis Theramenem maxime haberet adversarium, lenius quippe sentientem, ne huic populus se applicaret, re cum reliquis composita, tria millia civium legit, qui summam rempublicam defenderent; reliquos arma tradere iubent. Hinc Theramenem in senatu Critias proditionis accusat. Egregie se defendit ille adeo, ut senatus eum absolvere velle videretur; sed calumnia usus Critias et armatis hominibus hominem ad supplicium abstrahi iubet.

1 Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει (ᾧ ἦν Ὀλυμπιάς, ᾗ τὸ στά-
B. P. a. 28. διον ἐνίκα Κροκίνας Θετταλός, Ἐνδίου ἐν Σπάρτῃ ἐφορεύοντος, Πυθοδώρου δ' ἐν Ἀθήναις ἄρχοντος, ὃν Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐν ὀλιγαρχίᾳ ᾑρέθη, οὐκ ὀνομάζουσιν,
2 ἀλλ' ἀναρχίαν τὸν ἐνιαυτὸν καλοῦσιν. Ἐγένετο δὲ αὕτη

Cap. III. §. 1. ᾧ pro ἐν ᾧ B. Dind. II. III.; Weisk. delet etiam ᾧ. — B. C. D. Vict. Κρωκίνας. — Ἐνδίου dedit Dind. III. pro Εὐδίου, quod Schneid. e margg. Steph. et Leoncl. mutavit in Εὐδίκου. — A. C. Y. Ald. Iunt. ἐν Ἀθήνῃσι.

Cap. III. §. 1. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει] Ab initio belli Peloponnesiaci anno octavo et vicesimo. ᾧ ἦν Ὀλυμπιάς] Haec et sequentia verba produnt grammaticum, qui res ad constitutos archontum fastos referret. Accedit oratio ἀνακόλουθος et perperam quidem procedens. Brücknerus etiam verba Τῷ δ' ἐπιόντι spuria esse censet. Ἐνδίου] Huc ducit vulgata scriptura. Namque Ἔνδιος ephorus commemoratur Thucyd. V, 44. VIII, 6. 12. Unde consequitur, ut §. 10. quoque hoc nomen scribatur. — Ceterum auctore Lysia c. Agorat. p. 495. triginta viri omnes fuerunt inter quadringentos illos, qui a. 411. a. Chr. per quattuor menses reipublicae praeerant. V. Hinrichs l. l. p. 21. et 55. ἀναρχίαν] Haec durabat per sedecim vel septemdecim menses, per quos (v. ad II, 2, 23. et II, 4, 43.) magistratibus utebantur Athenienses non libera populi voluntate creatis. V. §. 11. Sievers. l. l. p. 47. Similiter Elei olympiades aliis ludorum praesidiis actas non numerabant, sed ἀνολυμπιάδας appellabant, ut narrat Pausan. VI, 22, 2.

ἡ ὀλιγαρχία ὧδε.) Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους ξυγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσι. Καὶ ᾑρέθησαν οὗτοι· Πολυχάρης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ἱππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἱέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, Ἀρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, Ἀναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, Ἐρατοσθένης, Χαρικλῆς, Ὀνομακλῆς, Θέογνις, Αἰσχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Ἐρασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Εὐμάθης, Ἀριστοτέλης, Ἱππόμαχος, Μνησιθείδης. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπέπλει Λύσανδρος 3
πρὸς Σάμον, Ἆγις δ' ἐκ τῆς Δεκελείας ἀπαγαγὼν τὸ Ol. 94, 1.
πεζὸν στράτευμα διέλυσε κατὰ πόλεις ἑκάστους.

4 Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν περὶ ἡλίου ἔκλειψιν Λυκόφρων ὁ Φεραῖος, βουλόμενος ἄρξαι ὅλης τῆς Θετταλίας, τοὺς ἐναντιουμένους αὐτῷ τῶν Θετταλῶν, Λαρισαίους τε καὶ ἄλλους, μάχῃ ἐνίκησε καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

5 Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ Διονύσιος ὁ Συρακόσιος τύραννος μάχῃ ἡττηθεὶς ὑπὸ Καρχηδονίων Γέλαν καὶ Καμάριναν ἀπώλεσε. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Λε-

§. 2. Vict. Dind. II. III. οἵδε pro οὗτοι. — Πολυχάρης B. D. Dind. II. III. pro Πολυάρχης.

§. 3. Τούτων δὲ B. D. Vict. Dind. II. III.; antea Τούτων δή.

§. 4. μάχῃ ἐνίκησε B. D. Dind. II. III.; antea ἐνίκ. μάχῃ.

§. 5. A. D. E. edd. ante Cast. Γέλλαν.

Sieversius autem (p. 96.) hanc anarchiam ita intelligit, ut, archontum magistratu anni 403. Iunio mense finito, novos archontes per turbulentam illam reipublicae tempestatem non fuisse creatos opinetur. Ceterum ἀναρχία vocabulum vix ante Diodorum invenitur, quem cf. XIII, 3. Voemelius, qui anarchiam inde a 7. die m. Iulii a. 404. incipere statuit, in eo lapsus est, quod novum annum a Iulio, non a mense Aprili ordiri putat. V. Praef. p. XXVI sq. et p. XXX.

§. 2. Ἔδοξε τῷ δήμῳ] Hac sollenni decreti formula abusus esse videtur Lysander, quum ab eo populus vi esset adactus. Quum enim muros destruere tardarent (v. ad II, 2, 23.), ille sub ruptae pacis praetextu per Theramenem legem curavit ferendam de re publica triginta viris tradenda; quam rogationem nisi acciperent Athenienses, ultima esse passuros minabatur. Sic populus decrevit quod iubebatur: quo facto demum muri sunt destructi. V. Sievers. l. l. p. 46. Qua ratione illi triginta creati sint, legimus apud Lys. contra Eratosth. p. 110.

Σοφοκλῆς] Non Sophocles poeta, qui iam ol. 93, 3. mortuus erat.

§. 4. περὶ ἡλίου ἔκλειψιν] quam, monente Dodwello, Septembris diei tertio assignant tabulae astronomicae.

§. 5. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ] Pugnam, quae hic me-

οντῖνοι Συρακοσίοις ξυνοικοῦντες ἀπέστησαν εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν ἀπὸ Διονυσίου καὶ Συρακοσίων. Παραχρῆμα δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἱππεῖς ὑπὸ Διονυσίου εἰς Κατάνην ἀπεστάλησαν.

6 *Οἱ δὲ Σάμιοι πολιορκούμενοι ὑπὸ Λυσάνδρου πάντῃ, ἐπεί, οὐ βουλομένων αὐτῶν τὸ πρῶτον ὁμολογεῖν, προςβάλλειν ἤδη ἔμελλεν ὁ Λύσανδρος, ὡμολόγησαν ἓν ἱμάτιον ἔχων ἕκαστος ἀπιέναι τῶν ἐλευθέ-*
7 *ρων, τὰ δ' ἄλλα παραδοῦναι· καὶ οὕτως ἐξῆλθον. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἀρχαίοις πολίταις παραδοὺς τὴν πόλιν καὶ τὰ ἐνόντα πάντα καὶ δέκα ἄρχοντας καταστήσας φρουρεῖν ἀφῆκε τὸ τῶν ξυμμάχων ναυτικὸν κατὰ*
8 *πόλεις, ταῖς δὲ Λακωνικαῖς ναυσὶν ἀπέπλευσεν εἰς Λακεδαίμονα ἀπάγων τά τε τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀκρω-*

§. 6. A. *οὐ βουλευομένων*, D. *βουλομένων*, unde Dind. *οὐ βουλομένων* dedit pro *βουλευομένων*.
§. 7. Cast. om. *τοῖς*. — *φρουρεῖν* B. C. D. E. Vict. margg. Steph. et Leoncl. Dind.; ceteri *φρουρούς*.
§. 8. C. *ἀπέπλει* pro *ἀπέπλευσεν*. — B. *ἀπαγαγών*. — *τοῦ* ante *Πειραιῶς* omisi cum B; v. 4, 26. — B. *καὶ ἔτι ἄλλο προεκτήσατο*; Vict. *ἐκτήσατο*.

moratur, narrat Diodorus XIII, 109 seq., sed pro rerum ab eo expositarum ordine, quum Dionysius victus a Carthaginiensibus dicatur ol. 93, 4., hic non esse potest nisi annus 405. a. Chr. Minoris momenti esse videtur, quod parum accurate Geloi et Camarinaei, qui in civitatem recepti erant Syracusarum, dicuntur Leontini, quum tum demum ita recte vocari possent, postquam Syracusis Leontinos secesserant, Diodor. XIII, 113. Indidem discimus equites Syracusanos Aetnam sive Catanam non missos esse a Dionysio, sed ibi refugium quaesivisse. Has ob causas hanc quoque paragraphum non a Xenophonte profectam esse suspicatur Brücknerus p. 14.

§. 7. *τοῖς ἀρχαίοις πολίταις*] Civibus antiquis, qui ab Atheniensibus fuerant eiecti, quadringentis, Thucyd. VIII, 21.

φρουρεῖν] Hoc mihi, ut Brücknero (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 51.), additum esse videtur ab eo, qui *δέκα ἄρχοντας* interpretari vellet, quod ipse non intelligebat.

§. 8. *ἐλάμβανε*] Schneiderus exspectabat aoristum. Imperfectum significat passim in itinere, quod nondum confectum erat, accepisse coronas.

οὓς — παρέδειξεν] V. II, 1, 14.

§. 9. *εἰς ὃ ὁ ἑξάμηνος καὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα*] Bellum si computatur ab illo Thebanorum in Plataeenses impetu, quem Thucyd. II, 2. duobus mensibus ante Pythodori archontis magistratum posuit, usque ad captas Athenas, septem fere et viginti anni conficiuntur, Thucyd. V, 26. Sin adnumerantur sex menses, quos Lysander et constituendo triginta virorum imperio et expeditioni in Samios susceptae insumpsit, scribendum erat *ἑπτά*,

τήρια καὶ τὰς ἐκ Πειραιῶς τριήρεις πλὴν δώδεκα καὶ
στεφάνους, οὓς παρὰ τῶν πόλεων ἐλάμβανε δῶρα
ἰδίᾳ, καὶ ἀργυρίου τετρακόσια καὶ ἑβδομήκοντα τά-
λαντα, ἃ περιεγένοντο τῶν φόρων, οὓς αὐτῷ Κῦρος
παρέδειξεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ εἴ τι ἄλλο προςεκτή-
σατο ἐν τῷ πολέμῳ. Ταῦτα δὲ πάντα Λακεδαιμονίοις 9
ἀπέδωκε, τελευτῶντος τοῦ θέρους (εἰς ὃ ὁ ἑξάμηνος
καὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα, ἐν οἷς
ἔφοροι οἱ ἀριθμούμενοι οἵδε ἐγένοντο, Αἰνησίας πρῶ-
τος, ἐφ' οὗ ἤρξατο ὁ πόλεμος, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ
ἔτει τῶν μετ' Εὐβοίας ἅλωσιν τριακονταετίδων σπον-
δῶν, μετὰ δὲ τοῦτον οἵδε, Βρασίδας, Ἰσάνωρ, Σω- 10
στρατίδας, Ἔξαρχος, Ἀγησίστρατος, Ἀγγενίδας, Ὀνο-
μακλῆς, Ζεύξιππος, Πιτύας, Πλειστόλας, Κλεινόμα-

§. 9. *Ταῦτα δὲ* B. C. D. E. Vict. Dind.; ceteri *Ταῦτα δή*. — Vict. *εἰς ὃ ἑξάμ.* — Peter. legi vult *κἂν ὀκτώ*; Weissenborn. (Hellen. p. 199. n. 12.) *ἑπτὰ* vult reponi. — *οἱ* ante *ἀριθμούμενοι* addidit Schneid. II. ex B.

§. 10. Monente Heilandio Quaestt. de dial. Xen. p. 11. ex n. 1. Papias in lex. attulit *Εὔαρχος*.

non *ὀκτώ*. Facili igitur opera correcto hoc numero locus sanari posset, nisi satius esse videretur totam hanc inde a verbis *εἰς ὃ* et sequentem sectionem eidem tribuere grammatico, qui antea passim ephororum nomina Xenophonti obtrusit. V. quae de hac re dixi in Praef. p. XXVII. Quo autem modo fieri potuerit, ut in sequenti paragrapho non septem et viginti, sed undetriginta ephori enumerarentur, perspicue demonstrat Morus (Praef. p. XXIII.) Si nimirum anni numerantur olympici, per quos pugnabatur, inde ab ol. 87, 1. usque ad ol. 93, 4., conficiuntur octo et viginti anni, quibus accedunt illi sex menses. Qua in computatione interpolator eo lapsus est, quod primum annum, cuius duo tantum menses in bellum incidunt, pro pleno numeraret. Undetricesimum autem addidit ephorum, quia Lysander redisse videtur, postquam ille magistratum iam intravit. Ut enim e Thucyd. V, 36. intelligitur, ineunte auctumno (ab aequinoctio auctumnali) annus civilis Lacedaemoniorum et ephororum magistratus initium cepit. V. Ideler. chronol. I, 362. Müller. Dor. II. p. 125.

καὶ ὀκτώ] Peterus *καὶ* in *κἂν* mutato haec verba sic interpretatur: „hac exeunte aestate sex menses erant (s. deerant) et duodetriginta anni explerentur", sive: *„noch 6 Monate und die 28 Jahre wären vollgewesen"*: qui sensus quomodo ex verbis graecis eliciatur, equidem non video. Certe non solum „paullo durius", ut ipse confitetur V. D., sed prorsus barbare ita locutus esset Xenophon. Neque plus proficitur interpretatione Voemelii, qui (Progr. Francof. 1851. p. 4.) nostrum locum ita vertit: rediit domum Lysander praeterita aestate, qua finita belli tempus se-

χος, Ἴλαρχος, Λέων, Χαιρίλας, Πατησιάδας, Κλεοσθένης, Λυκάριος, Ἐπήρατος, Ὀνομάντιος, Ἀλεξιππίδας, Μισγολαΐδας, Ἰσίας, Ἄρακος, Εὐάρχιππος, Παντακλῆς, Πιτύας, Ἀρχύτας, Ἔνδιος, ἐφ' οὗ Λύσανδρος πράξας τὰ εἰρημένα οἴκαδε κατέπλευσεν).

11 Οἱ δὲ τριάκοντα ᾑρέθησαν μέν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθῃρέθη· αἱρεθέντες δὲ ἐφ' ᾧτε ξυγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς
12 κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. Ἔπειτα πρῶτον μὲν οὓς πάντες ᾔδεσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὄντας συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἥ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἵ τε ἄλλοι, ὅσοι ξυνῄδεσαν
13 ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι, ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι, ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ Ἀριστοτέλην ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι ξυμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἕως δὴ τοὺς πονηροὺς ἐκποδὼν ποιησάμενοι κατα-

B. C. D. Vict. margg. Steph. et Leoncl. Dind. *Χαιρίλας* pro *Χαιρίδας*, E. *Χεαιρίλας*; Heiland. l. d. scribi vult *Χαρίλας*. — Vulg. *Εὔδικος*; D. *Πρόδικος*; *Ἔνδιος* Dind. III., v. §. 1. — Cast. *ἐφ' ᾧ* pro *ἐφ' οὗ*.

§. 12. A. C. E. Ald. Iunt. om. *ὅσοι*; Cast. edidit *οἵ*. — A. C. *τοσοῦτοι* pro *τοιοῦτοι*.

§. 14. *ξυμπέμποντος* B. margg. Steph. et Leoncl. Wells.

mestre finitum est simulque 28 anni militares. Non enim *θέρη* scriptum est, sed *ἔτη*. Igitur sex menses accedere debent, sive recte 27, sive perperam 28 belli anni fuerint numerati. Accedit, quod superflue prorsus et inepte addita essent verba *εἰς ὃ ὁ ἑξάμηνος*, si nihil dicerent, nisi exeunte aestate tempus semestre finitum esse.

§. 10. *οἴκαδε κατέπλευσεν*] Plutarcho Lys.16. et Diodoro XIII, 106. testibus Gylippum cum spoliis domum misit, ipse in Thraciam abiit, unde rediit in patriam.

§. 11. *καθ' οὕςτινας*] V. Kühner. gr. max. §. 781, 4., eundem ad Comment. II, 1,30.

§.12. *συκοφαντίας*] Plutarch. de sollertia p. 137. ed. Hutt.: *ὥςπερ ἐν Ἀθήναις πρῶτός τις ὑπὸ τῶν τριάκοντα συκοφάντης ἀποθανὼν Ἐπιτήδειος ἐλέχθη καὶ δεύτερος ὁμοίως καὶ τρίτος· ἐκ τούτου δὲ κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες ἥπτοντο τῶν ἐπιεικῶν, καὶ τέλος οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπέσχοντο πολιτῶν.* Cf. Sallust. Cat. 50.

ὅσοι ξυνῄδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι] V. in-

στήσαιντο τὴν πολιτείαν· θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο.
14 Ὁ δὲ πεισθεὶς τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἁρμοστὴν ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι. Οἱ δ' ἐπεὶ τὴν φρουρὰν ἔλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθεράπευον πάσῃ θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοίη ἃ πράττοιεν, τῶν δὲ φρουρῶν τούτου ξυμπέμποντος αὐτοῖς, οὓς ἐβούλοντο ξυνελάμβανον, οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καὶ ὀλίγου ἀξίους, ἀλλ' ἤδη οὓς ἐνόμιζον ἥκιστα μὲν παρωθουμένους ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν δέ τι ἐπιχειροῦντας πλείστους ἂν τοὺς συνεθέλοντας λαμβάνειν.
15 Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ἦν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετὴς ἦν ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ἅτε καὶ φυγὼν ὑπὸ τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε λέγων, ὅτι οὐκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν, εἴ τις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου, τοὺς δὲ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς μηδὲν κακὸν εἰργάζετο, ἐπεὶ καὶ ἐγώ, ἔφη, καὶ σὺ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν ἕνεκα τῇ πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπράξαμεν·
16 ὁ δέ, ἔτι γὰρ οἰκείως ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει, ἀντέλεγεν, ὅτι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακω-

Schneid. Weisk. Dind. pro ξυμπεσόντος. — Schaef. ἂν ἀνέχεσθαι. — συνεθέλοντας B. D., ξυνθέλοντας Y., Schneid. II. Dind. ξυνεθέλοντας, ceteri ξυνελθόντας.

§. 15. Cast. ἔπειτα pro ἐπεί. — A. Ald. Iunt. Bryl. Cast. ἐπὶ τῷ πολλούς. — ἀποκτείνειν B. C. D. Schneid. II. Dind.; vulg. ἀποκτεῖναι. — φυγὼν ὑπὸ monente Koeppenio dedit Schneid. pro φυγ. ἀπό.

fra II, 4, 17. Cyrop. III, 1, 19: *σύνοιδεν ἑαυτῷ ἐλευθερίας — ἐπιθυμήσας*. I, 6, 4: *συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτε ἀμελήσας αὐτῶν*. Buttmann. gr. §. 144. adn. 9. Kühner. gr. schol. §. 310. adn. 2. Rost. gr. schol. §. 184. adn. 10.

§. 13. τοὺς πονηρούς] „*die Schlechtgesinnten*", i. e. qui oligarchiae minus faverent.

§. 14. τῶν δὲ φρουρῶν] De hoc genitivo v. adn. ad Ages. I, 22., infra V, 2, 21. Adde Cyrop. II, 4, 18: *πέμπων ἐπὶ τὸν Κυαξάρην ᾔτει τῶν νεωτέρων* scil. *ἱππέων*. Rost. gr. schol. p. 413.

τούτου ξυμπέμποντος] Haec quum ad Callibium pertineant, non ad Lysandrum, scribendum videtur *πέμποντος*.

ἀνέχεσθαι] Particula ἄν non opus est, quia sequitur in altero enuntiationis membro, quod rarius quidem, sed tamen nonnunquam accidit, ut infra §. 27. V. Saupp. ad Comment. II, 1, 18.

§. 15. ἐπεὶ δέ] Apodosis deest. Excipitur oratio demum §. 18. verbis Ἐκ τούτου. V. ad I, 3, 18. De oratione obliqua in hac et seq. §. in rectam transeunte cf. I, 1, 27.

λύειν· εἰ δέ, ὅτι τριάκοντά ἐσμεν καὶ οὐχ εἷς, ἧττόν τι οἴει (ὥςπερ τυραννίδος) ταύτης τῆς ἀρχῆς χρῆναι
17 ἐπιμελεῖσθαι, εὐήθης εἶ. Ἐπεὶ δέ, ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δῆλοι ἦσαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία, πάλιν ἔλεγεν ὁ Θηραμένης, ὅτι, εἰ μή τις κοινωνοὺς ἱκανοὺς λήψοιτο τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρ-
18 χίαν διαμένειν. Ἐκ τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα, ἤδη φοβούμενοι καὶ οὐχ ἥκιστα τὸν Θηραμένην, μὴ συῤῥυείησαν πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται, καταλέγουσι τριςχιλίους τοὺς μεθέξοντας δὴ
19 τῶν πραγμάτων. Ὁ δ' αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοίη ἑαυτῷ γε εἶναι τὸ πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς ποιήσασθαι τριςχιλίους, ὥςπερ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἔχοντά τινα ἀνάγκην καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ οὔτ' ἔξω τούτων σπουδαίους οὔτ' ἐντὸς τούτων πονηροὺς οἷόν τε εἴη γενέσθαι· ἔπειτα δ', ἔφη, ὁρῶ

§. 16. C. E. Ald. Iunt. τυραννίδα.
§. 18. οἱ ἐκ, quae verba vulgo leguntur post ἄλλοι et sunt non nisi in A, delevit Schneid. II.; Dind. II. III. delevit cum Vict. etiam τῶν, quod retinuerant Schneid. Dind. I. — Vulg. συῤῥύησαν Portus mutavit in συῤῥυῶσι, Schneid. Dind. I. II. in συῤῥείησαν, quod est in B. (C. συρείησαν, E. συρύησαν), Dind. III. cum Matth. Iacobs. et Schmidtio in συῤῥυείησαν.
§. 19. ἑαυτῷ γε B. D. Y. Vict. Schneid. II. Dind.; ceteri om. γε. — Post τριςχιλίους cum Leonclavio Wells. inserit κατα-

§. 16. ὥςπερ τυραννίδος] Morus interpretatur: „ut si civibus invitis et vi raptum esset." Immo contrariam desideramus sententiam: quasi non esset tyrannis. Quare aut, ut censet Iacobsius, haec verba ex interpretamento orta et delenda sunt, aut scribi necesse est ὡς μὴ τυραννίδος.
§. 18. οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα] Dicuntur quidem II, 4, 21. 23. 38. τριάκοντα, etiam postquam nonnulli triginta virorum ceciderunt; sed commendatur τῶν τριάκοντα loco II, 4, 8., ubi item est Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα, praesertim quum ex Gailii editione non intelligatur, num codd. B. C. D. E. τῶν praebeant, an omittant.
§. 19. κοινωνοὺς ποιήσασθαι] Haec iungenda sunt cum τριςχιλίους, ita ut ad τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν illa verba cogitando debeant repeti. Dindorfius apposite comparat Anab. III, 4, 13: Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὕς τε αὐτὸς ἱππέας (scil. ἔχων) ἦλθεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντου δύναμιν. Adde Thucyd. I, 134: καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν (scil. ἐμβάλλειν), οὗπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν εἰώθεσαν, quem locum affert Classenius.
ὥςπερ — ἔχοντα] V. Buttmann. §. 145. adn. 7. Rost. gr. schol. §. 182, 2. adn. 4. Kühner. gr. schol. §. 312, 6. c.

ἔγωγε δύο ἡμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε
τὴν ἀρχὴν καὶ ἥττονα τῶν ἀρχομένων κατασκευαζο-
μένους. Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν. Οἱ δ' ἐξέτασιν ποιήσαν- 20
τες τῶν μὲν τρισχιλίων ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῶν δ' ἔξω τοῦ
καταλόγου ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες ἐπὶ τὰ
ὅπλα, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν, πέμψαντες τοὺς
φρουροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς
τὰ ὅπλα πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων παρείλοντο, καὶ
ἀνακομίσαντες ταῦτα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ξυνέθηκαν ἐν
τῷ ναῷ. Τούτων δὲ γενομένων, ὡς ἐξὸν ἤδη ποιεῖν 21
αὐτοῖς ὅ τι βούλοιντο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἕνεκα
ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων. Ἔδοξε δ' αὐτοῖς,
ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ
τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν καὶ αὐτοὺς μὲν
ἀποκτεῖναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι.
Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν ὅντινα βούλοιτο. 22
Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν
εἶναι φάσκοντας βελτίστους εἶναι ἀδικώτερα τῶν συ-

λέξασθαι. — A. Ald. Iunt. ἀνάγκη, quod cum Brod. correxit Steph. — A. Ald. Iunt. Bryl. Steph. ὁρῶ δ' ἔγωγε. — ἡμᾶς dedit Schneid. II. cum B. E. pro ὑμᾶς. — Ald. Iunt. Cast. om. τὰ ante ἐναντ.

§. 20. τῶν δ' ἔξω dedit Schneid. II. e B. C. pro τῶν δὲ ἔξω. — A. E. ἀπεληλύθησαν, quod Schneid. mutavit in ἀπεληλύθεσαν; antea ἀπεληλύθεισαν.

§. 21. B. om. μὲν post πολλοὺς et τοῖς ante φρουροῖς.

καὶ — οἷόν τ' εἴη] tanquam praecessisset ὡς εἰ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἔχοι.

§. 20. ἔξω τοῦ καταλόγου] Sunt iidem, quos Isocrates c. Euthynum p. 400, 2. et c. Callimachum p. 374, 16. ad τὸν μετὰ Πεισάνδρου κατάλογον pertinere ait. Fortasse, ut opinatur Sievers. p. 98., Pisandro mandatum erat a triginta viris, ut τοὺς ἔξω τοῦ καταλόγου in alias tabulas referret. Eundem catalogum Lysias p. 172, 16. dicit τὸν κατάλογον Ἀθηναίων, qui cum contemtu quodam patriae τοῖς τρισχιλίοις oppositi esse videntur Sieversio.

κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα] Cf. infra §. 54: ἐκέλευσε τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ Θηραμένην. Anab. 1, 5, 13: παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα. Rem Weiskius bene sic explicat: Volebant triginta illi omnes Athenienses arma sua proferre. Quod quum hi facerent, φρουροὶ illi singulis et dispersis per urbem, prout quemque armatum prodire viderant, facile arma adimebant. ἐκεῖνοι sunt igitur οἱ ἔξω τοῦ καταλόγου.

§. 21. τῶν μετοίκων] De genitivo partitivo v. adn. ad §. 14.

ἕνα ἕκαστον] τῶν τριάκοντα.

ἀποσημήνασθαι] pro-

κοφαντῶν ποιεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρ' ὧν χρήματα
λαμβάνοιεν ζῆν εἴων, ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν μηδὲν
ἀδικοῦντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; πῶς οὐ ταῦτα
23 τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; Οἱ δ' ἐμποδὼν νομίζοντες
αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅ τι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν
αὐτῷ, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς
ἄλλον διέβαλλον ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. Καὶ
παραγγείλαντες νεανίσκοις, οἳ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασύ-
τατοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι
24 ξυνέλεξαν τὴν βουλήν. Ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν,
ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν·
Ὦ ἄνδρες βουλευταί, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει
πλέονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω, ὅτι, ὅπου
πολιτεῖαι μεθίστανται, πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται· πλεί-
στους δ' ἀνάγκη ἐνθάδε πολεμίους εἶναι τοῖς εἰς ὀλι-
γαρχίαν μεθιστᾶσι διά τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν
Ἑλληνίδων τὴν πόλιν εἶναι καὶ διὰ τὸ πλεῖστον χρό-
25 νον ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τεθράφθαι. Ἡμεῖς δὲ
γνόντες μὲν τοῖς οἵοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολι-
τείαν εἶναι δημοκρατίαν, γνόντες δὲ, ὅτι Λακεδαιμονίοις
τοῖς περισώσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος οὔποτ' ἂν φίλος
γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι ἀεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ
ταῦτα σὺν τῇ Λακεδαιμονίων γνώμῃ τήνδε τὴν πολι-

§. 22. B. om. τῷ ante παντὶ et cum E. dat ἀδικοῦντες.

§. 23. παραγγείλαντες B. D. C. Vict. Cast. seqq. edd.; ceteri παρήγγειλαν. — τοῖς ante νεανίσκοις om. B. D. C. Bryl. seqq. edd. excepta Dind. III.; eodem ducit quod est in Ald. Iunt. παρήγγειλαν τοῖς νεανίσκοις.

§. 24. Cum B. omisi ὧδε, quod legebatur post ἔλεξεν. Cf. §. 35. — ἐνθάδε, quod est in B. Y., defuit ante Schneid. II.

§. 25. μὲν post γνόντες om. Ald. Iunt. Bryl. Cast. — Vulg. τοῖς οἵοις τε ἡμῖν καὶ cum Reiz. et Weiskio correxit Schneid.

scriptione publicare. Cf. 4, 13. Hanc rem accuratius narrat Lysias contra Eratosth. p. 6 seq.

§. 23. νεανίσκοις] Articulum delevi, quia de his adolescentibus nondum sermo fuit, neque unde noti sint, liquet.

§. 24. πλέονας τοῦ καιροῦ] iusto plures. Cf. infra V, 3, 5: τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω τοῦ τείχους. Symp. II, 19: μείζω τοῦ καιροῦ τὴν γαστέρα ἔχων.

ἀποθνήσκειν] interfici, ut II, 1, 3. V, 2, 6. VI, 4, 33.

μεθιστᾶσι] Intellige τὴν πολιτείαν.

§. 25. τοῖς οἵοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν] iis qui tales sunt, quales et nos et vos sumus, i. e. et nobis et vobis, qui in tali sumus statu. V. Rost. gr. schol. p. 470.

§. 26. ἐναντίον] De omis-

τεῖαν καθίσταμεν. Καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον 26
τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα, ἐκποδὼν ποιούμεθα·
πολὺ δὲ μάλιστα ἡμῖν δοκεῖ δίκαιον εἶναι, εἴ τις ἡμῶν
αὐτῶν λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτὸν
διδόναι. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ 27
οἷς δύναται ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δὲ
ταῦτα ἀληθῆ, ἢν κατανοῆτε, εὑρήσετε οὔτε ψέγοντα
οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουὶ τὰ παρόντα οὔτε
ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ ἐκποδὼν βουλώμεθα ποιήσασθαι τῶν δημαγωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα
ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός γ' ἂν
δικαίως ἐνομίζετο· νῦν δὲ αὐτὸς μὲν ἄρξας τῆς πρὸς 28
Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ ἐξορμήσας ὑμᾶς τοῖς πρώτοις ὑπαγομένοις εἰς ὑμᾶς δίκην ἐπιτιθέναι, νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῇ, ἡμεῖς δὲ δίκην
δῶμεν τῶν πεπραγμένων. Ὥςτε οὐ μόνον ὡς ἐχθρῷ 29
αὐτῷ προςήκει, ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν διδόναι τὴν δίκην. Καίτοι τοσούτῳ μὲν δεινότερον προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ, τοσούτῳ δ' ἔχθιον,

II., Schneid. I. cum Zeunio *οἵοις πέρ.*

§. 26. *ἐναντία*, quod habent A. E. Ald. Iunt. Mor. Weisk., mutarunt Bryl. Cast. in *ἐναντιᾶν*, Schneid. II. cum B. C. D. Vict. in *ἐναντίον*, quod iam receperat Wells. e margg. Steph. et Leoncl.; Brückner. postulat *ἐναντίον ὄντα.* — Vict. *δοκεῖ ἡμῖν.*

§. 27. *ταῦτα* ante *ἐγίγν.* om. A. C. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. — D. E. *ἐγίνωσκε.*

§. 28. B. C. D. *ἐξορμ. ὑμᾶς*, unde et hic et paullo post pro *ἡμᾶς* scripsi *ὑμᾶς*.

so *ὄντα* v. adn. ad Oecon. III, 11., Hier. VI, 3: *διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν.*

§. 27. *Ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ — εὑρήσετε*] Bene Dindorfius: „Post hoc sequi debebat *μαρτύριον* vel tale quid, quod latet in oratione ad iudices conversa: *ἢν κατανοῆτε, εὑρήσετε.* Infra §. 34: *ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδε ἐννοήσατε.*" Adde VI, 1, 11: *εἰ δὲ εἰκότα λογίζομαι, σκόπει, ἔφη, καὶ ταῦτα.* Eodem loco, quo illis duobus locis *τάδε* et *ταῦτα*, hic sunt verba *οὔτε ψέγοντα κτλ.*

§. 28. *ὑμᾶς — εἰς ὑμᾶς*] Ita recte scribi commonstrat Brücknerus (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 51.) Patet enim e II, 3, 12. triginta tyrannos reorum nomina detulisse senatui, hunc autem eos damnasse.

ὅσῳ πολεμίοις μὲν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις καὶ πιστοὶ γίνονται, ὃν δὲ προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῳ οὔτε ἐσπείσατο πώποτε οὐδεὶς οὔτ' ἐπίστευσε τοῦ λοιποῦ. Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι οὐ καινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστίν, ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ πεπραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὸν πατέρα Ἅγνωνα, προπετέστατος ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μεταστῆσαι εἰς τοὺς τετρακοσίους, καὶ ἐπρώτευεν ἐν ἐκείνοις. Ἐπεὶ

§. 29. Vulg. *πολέμιοι* Mor. in *πολεμίοις* mutavit; Schmidt. p. 11. *πολέμιοι* revocandum censet. — *γίνονται* scripsi cum B. C. D. E. pro *γίγν.* — *ὃν δὲ* pro *ὃν δ' ἂν* dedi ex B. D. — Vulg. *οὔτ' ἂν σπείσαιτο*; C. *οὔτε πείσαιτο*; marg. Leoncl. *οὔτε πιστεῦσαι*; *οὔτε ἐπίστευσε* B. D. Vict. Dind.

§. 30. A. C. D. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. *Οὗτος μὲν ἐξ ἀρχῆς τιμώμενος.* — Ante Dind. scribebatur *Ἅγνωνα.* — A. C. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. *ἐν* om. ante *ἐκείνοις.*

§. 29. *ὃν δὲ — λαμβάνωσι*] Non dubitabam optimorum librorum fidem hic quoque sequi. Nam quod dicunt, pronomen relativum sine *ἂν* coniungi apud poetas quidem, nonnunquam etiam apud Thucydidem et Platonem cum coniunctivo, non item apud „eos prosae orationis scriptores, qui familiarem sermonem exprimant'', hoc sana ratione carere equidem arbitror. V. Poppo. ad Cyrop. II, 2, 25., Sauppium et Kühnerum ad Comment. I, 6, 13., Rost. gr. max. §. 123. adn. 1., Kühner. gr. max. §. 796., Buttmann. §. 139. B. adn. 1. Id quod poetis tragicis, qui eadem dialecto attica utuntur, et Thucydidi conceditur, liceat oportet etiam Xenophonti, qui cur altius et supra familiaris sermonis tenuitatem surgere — si hoc in hac quaestione alicuius est momenti — non debeat, nullo modo patet. Hanc ob causam, ubi meliores codices omittunt, addi non debet particula *ἄν*. Quare iam me poenitet Hier. VII, 2. non cum codd. Lips. et Par. A. edidisse *ὅντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνωσι*. Etiam Vectig. I, 1. unum codicem B. non tanti faciam, ut scribendum *ὁποῖοί τινες ἂν οἱ προστάται ὦσι* existimem. V. Haasium ad Remp. Lac. IX, 5. De Thucydide v. Poppo. P. I. Vol. I. p. 141., eund. ad Cyrop. III, 3, 50., de Platone Schneid. ad Civit. VI, 508. D., Buttmann. ad Alcib. I, 60. V. etiam Matth. gr. §. 527. adn. 2.

§. 30. *κατὰ τὸν πατέρα*] ad exemplum patris. De Theramene, Nicia et Thucydide dicit Plutarch. Nic. 2: *καὶ πατρικὴν ἔχοντες εὔνοιαν καὶ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον.* Cf. Thucyd. VIII, 89 seq. Fuit autem Theramenes ab Hagnone non genitus, sed in filii locum receptus. V. schol. ad Aristoph. Ran. 540., Hinrichs. l. l. p. 33.

§. 31. *καὶ γὰρ — ἀμφότερον*] Schol. Aristoph. Ran. 47: *ὁ κόθορνος εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας ἁρμόζει, ἔνθεν καὶ Θηραμένης ἐλέγετο, ὅτι τοῖς καιροῖς καθομιλεῖν δύναται· οἱ δὲ, ὅτι ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν ἁρμόττει. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν Ἑλληνικοῖς ἀμφοτέροις τοῖς ποσὶν ἁρμόζειν αὐτόν φησιν.* Respicere videtur scholiasta non h. l. sed §. 47. Quare cum Ruhnkenio (Dissert. de Antiph. p. 816.)

δ' ᾔσθετο ἀντίπαλόν τι τῇ ὀλιγαρχίᾳ ξυνιστάμενον, πρῶτος αὖ ἡγεμὼν τῷ δήμῳ ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο· ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος ἐπικαλεῖται· καὶ γὰρ ὁ κό- 31
θορνος ἁρμόττειν μὲν τοῖς ποσὶν ἀμφοτέροις δοκεῖ, ἀποβλέπει δ' ἐπ' ἀμφότερον. Δεῖ δέ, ὦ Θηράμενες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεινὸν εἶναι εἰς πράγματα τοὺς ξυνόντας, ἢν δέ τι ἀντικόπτῃ, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι, ἀλλ' ὥςπερ ἐν νηῒ διαπονεῖσθαι, ἕως ἂν εἰς οὖρον καταστῶσιν· εἰ δὲ μή, πῶς ἀφίκοιντό

§. 31. γὰρ post δήπου, quod Mor. Schneid. Dind. secludunt, delevi; B. δήπου habet supra lineam. — Verba καὶ γὰρ — ἀμφότερον Schneid. seclusit; vulg. ἐπ' ἀμφοτέρων monentibus Port. Steph. Leoncl. in ἐπ' ἀμφότερον mutarunt Wells. Schneid. Dind. I. II.; Dind. III. cum B. C. D. Vict. scribit ἀπ' ἀμφοτέρων. — εἰς πράγματα τοὺς ξυνόντας B. C. Dind. pro τοὺς ξυν. εἰς πρ., sed B. C. dant ἐς pro εἰς. — Post πῶς Dind. III. e nescio quo cod. inserit ἄν.

et Moro, si non cuncta illa, tamen certe verba ἀποβλέπει δ' ἐπ' ἀμφότερον pro glossa habenda censeo, quae si a Xenophonte profecta essent, cum iis quae antecedunt melius sine dubio essent iuncta, fortasse sic: ὥςπερ καὶ ἐκεῖνος ἀποβλέπει ἐπ' ἀμφότερον vel potius ἐπ' ἀμφοτέρους. Cf. §. 47. Dum vero in verborum contextu locum teneant haec verba, scribendum est ἐπ' ἀμφότερον, non ἀπ' ἀμφοτέρων, quod eum sensum, quem ei tribuunt, non habet. Sauppius enim (*NN. Jahrbb.* 1833. p. 392.) et Schmidtius (Progr. Stettin. 1831. p. 11.) cum Pirkheimero vertunt: cothurnus enim ambobus congruere videtur pedibus, etsi ab utrisque dissentiat, et ille Plutarch. praecept. reip. ger. 32. in verbis: ἀλλ' ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν καὶ μηδετέροις προςτίθεσθαι, eundem fere sensum inesse dicit. Sed ἀποβλέπειν nusquam est dissentire. Referendum potius ἀποβλέπει ad Theramenem et ἐπ' ἀμφότερον significat: in utrasque partes.

Δεῖ — οὐ — δεινὸν εἶναι] Haec iungenda sunt.

ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν] Capitis nimirum accusabatur Theramenes a Critia.

ἕως ἂν εἰς οὖρον καταστῶσιν] donec eo navem promoveant, ubi secundus aspiret ventus. Nihil apud veteres frequentius quam rei publicae cum navi comparatio. V. interprr. ad Horat. Od. I, 14.

πῶς ἀφίκοιντο] In interrogationibus optativus potentialis nonnunquam obvenit sine ἄν. Oecon. XIX, 16: καὶ περὶ αὐλητῶν μὴ δυναίμην ἀναπεῖσαι —; ubi v. adn. Adde Matth. gr. §. 515. adn. Kühner. gr. max. §. 466. e. Rost. gr. max. §. 120, 5. Sententia in mera cogitatione posita est; deinde demum in mentem venit scriptori addere sententiam conditionalem, quoniam antecedentes particulae εἰ δὲ μή non perspicue dicerent, quid vellet. V. adn. ad Hier. VII, 7., ubi nunc scriberem πῶς γὰρ φαίημεν. De εἰ δὲ μὴ — εἰ v. adn. ad Oecon. XV, 2: εἰ δὲ μή, οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μή τις ἐπίσταιτο κτλ.

ποτε ἔνθα δεῖ, εἰ, ἐπειδάν τι ἀντικόψῃ, εὐθὺς εἰς
32 τἀναντία πλέοιεν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πᾶσαι μεταβολαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι, σὺ δὲ διὰ τὸ εὐμετάβολος εἶναι πλείστοις μὲν μεταίτιος εἶ ἐξ ὀλιγαρχίας ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Οὗτος δέ τοί ἐστιν ὃς ταχθεὶς ἀνελέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς καταδύντας Ἀθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος, ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν
33 αὐτούς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. Ὅςτις γε μὴν φανερός ἐστι τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν ἀεὶ ἐπιμελόμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλάξασθαι εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολάς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθῇ ποιῆσαι; Ἡμεῖς οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα καὶ ὡς προδιδόντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε.
34 Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ ἐκείνῃ ἐπιχειρήσειέ τις τῶν ἐφόρων ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιωθῆναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε, ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γινω-

§. 33. ἐπιμελόμενος, quod praebet D. (B. ἐπιμελώμενος), recepit Dind. II. III. pro ἐπιμελούμενος.

§. 34. E. ἡ δ' ἐκείνῃ, Schneid. II. cum Steph. et marg. Leoncl. εἰ δὲ (ἐν) ἐκείνῃ. — Dind. II. fortasse legendum putabat προςταττομένοις. — αὐτῶν addiderunt B. D. Vict. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. II. Dind. — γινωσκόντων scripsi cum B. C. D. pro γιγν.

§. 35. δήπου addunt B. D. Vict. Steph. Leoncl. Schneid. II. Dind. — προςταχθέν μοι Vict. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. II. Dind. pro προςταχθέντα με. — ἐκεῖνοι δ' scripsi cum B. C.

§. 32. πᾶσαι — θανατηφόροι] omnes rerum publicarum mutationes caedes secum ferunt.

ὑπὸ τῶν βελτιόνων] ab optimatibus.

§. 34. τῶν ἔξω] exsulum.

§. 35. κατηγοροῦντα] eo quod eos accusaverim. V. adn. ad Hier. II, 3.

οὐκ ἦρχον] Cf. I, 7, 4.

προςταχθέν μοι] quum mandatum esset mihi. De accusativo absoluto quem vocant v. adn. ad Oecon. XX, 10., Ages. I, 36. II, 12., Rost.

σκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας.

Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο· Θηραμένης δὲ 35
ἀναστὰς ἔλεξεν· Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἦρχον δήπου κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προςταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν, οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυςτυχοῦντας ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ. Ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῇ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δ' ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο. Φάσκοντες γὰρ οἷόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας, προέμενοι ἀπολέσθαι αὐτούς, ἀποπλέοντες
ᾤχοντο. Οὐ μέντοι θαυμάζω γε τὸν Κριτίαν παρανε- 36
νομηκέναι· ὅτε γὰρ ταῦτα ἦν, οὐ παρὼν ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε καὶ τοὺς πενέστας ὥπλιζεν ἐπὶ τοὺς δε-
σπότας. Ὧν μὲν οὖν οὗτος ἐκεῖ ἔπραττε μηδὲν ἐνθάδε 37
γένοιτο· τάδε γε μέντοι ὁμολογῶ ἐγὼ τούτῳ, εἴ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν ἰσχυροὺς ποιεῖ, δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας τυγχάνειν· ὅςτις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστίν, οἴομαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ ἃ νῦν πράττει ἕκαστος
ἡμῶν εἰ κατανοήσετε. Οὐκοῦν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς 38

D. E. pro ἐκεῖνοι δέ. — ἀπολέσθαι αὐτούς dedi e B. pro αὐτοὺς ἀπολ.

§. 36. E. παρενομηκέναι; Wolf. coniecit παρανενοηκέναι, Wyttenbach. παρακηκοέναι. — Vulg. κατασκευασείων; A., a sec. m. E. Ald. Iunt. κατασκευαζείων; E. a pr. m. C. Bryl. Cast. κατασκευάζων; Vict. κατασκεύαζε; Steph. κατεσκεύαζε, quod recepit Dind.

§. 37. ποιεῖ B. Vict. Schneid. II. Dind. pro ποιεῖν. — οἴομαι pro οἶμαι B. C. D. E. Dind.

gr. schol. p. 495., Kühner. gr. schol. §. 312.

οὐκ ἀνελέσθαι] menon sustulisse. Cf. §. 32.

Φάσκοντες γάρ] Nam quum servari eos potuisse dicerent (cf. I, 7, 5.), nihilominus ipsi cum classe discesserant atque illos exstingui passi fuerant.

§. 36. παρανενομηκέναι] i. e. iniuste me accusavisse. Addit antem Theramenes ὅτε γὰρ κτλ. ironice, ac si Critias scire non potuisset id quod bene sciebat.

τοὺς πενέστας] Erant pe-

τε καταστῆναι εἰς τὴν βουλὴν καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆ-
ναι καὶ τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι
πάντες ταὐτὰ ἐγιγνώσκομεν· ἐπεὶ δέ γε οὗτοι ἤρξαντο
ἄνδρας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ξυλλαμβάνειν, ἐκ τού-
39 του κἀγὼ ἠρξάμην τἀναντία τούτοις γιγνώσκειν. Ἤιδειν
γάρ, ὅτι ἀποθνήσκοντος μὲν Λέοντος τοῦ Σαλαμινίου,
ἀνδρὸς καὶ ὄντος καὶ δοκοῦντος ἱκανοῦ εἶναι, ἀδι-
κοῦντος δ' οὐδὲ ἕν, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσοιντο, φο-
βούμενοι δὲ ἐναντίοι τῇδε τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο· ἐγί-
γνωσκον δὲ, ὅτι ξυλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νι-
κίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδὲν πώποτε δημοτικὸν οὔτε
αὐτοῦ οὔτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι
40 δυςμενεῖς ὑμῖν γενήσοιντο. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶν-
τος ὑφ' ὑμῶν ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ δύο
τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἠπιστάμην, ὅτι καὶ
οἱ πρόθυμοι τῇ πόλει γεγενημένοι πάντες ὑπόπτως
ὑμῖν ἕξοιεν. Ἀντεῖπον δὲ καί, ὅτε τῶν μετοίκων ἕνα
ἕκαστον λαβεῖν ἔφασαν χρῆναι· εὔδηλον γὰρ ἦν, ὅτι

§. 38. καταστῆναι A. C. D. (E. κατεθῆναι) Vict. Steph. Leoncl. Wells. Weisk. Schneid. II. Dind. pro καταστῆσαι. — D. Vict. Cast. Dind. ὁμολογουμένους. — ταὐτὰ cum Steph. dedit Morus pro ταῦτα. — γὲ post δὲ addunt B. C. Dind. — C. οὗτος ἤρξατο.

§. 39. Vict. om. μέν. — Marg. Leoncl. φοβηθήσοιτο. — A. a pr. m. C. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. margg. Steph. et Leoncl. ἐναντία. — Iunt. Cast. τῇδε πολιτείᾳ.

§. 40. B. C. D. ὑφ' ἡμῶν. — εὐ πλεούσας pro ἐςπλ. A. B. Vict. margg. Leoncl. et Steph. Wells. seqq. edd.; D. ἐκπλ., C. πλεούσας. — B. C. D. E. ἡμῖν ἕξοιεν.

nestae eadem conditione apud Thessalos, qua in Laconica Helotes. — Haec Theramenes dicit ad irridendum Critiam, qui in Thessalia fecit contraria iis quae nunc facit. De Critiae in Thessaliam fuga cf. etiam Comment. I, 2, 24.

§. 38. καταστῆναι εἰς τὴν βουλήν] Weiskius comparat Cyrop. I, 5, 7. κατέστην εἰς τόδε τὸ τέλος.

ὁμολογουμένως] Demosth. c. Aphob. de fals. test. §. 14. τὸν ὁμολογουμένως δοῦλον. §. 39. τοὺς ὁμολογουμένως δούλους. Plutarch. Timol. 1. τῶν ὁμολογουμένως τυράννων. His et multis aliis exemplis Hertlinius (Progr. Werth. 1836. p. 13.) comprobavit non solum adverbia veluti ἀληθῶς et ὀρθῶς, sed etiam γνησίως, ψιλῶς et ὁμολογουμένως adiectivorum instar usurpari. V. etiam Baiterum ad Isocr. Panegyr. 33.

§. 40. τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον] ut supra §. 21.

§. 41. δυναίμεθα] Ex optimi libri et alterius scriptura opinari licet scriptum fuisse a Xenophonte ὅπως — ἐδυνάμεθα, i. e. ut possemus. Etenim ὀλίγοι γενόμενοι vertendum: si pauci facti essemus. Cf. §. 42: ἕως — ἐμέλλο-

τούτων ἀπολομένων καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμιοι τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο. Ἀντεῖπον δὲ καί, ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ 41
πλήθους παρῃροῦντο, οὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν πόλιν ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρων τούτου ἕνεκα βουλομένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως ὀλίγοι γενόμενοι μηδὲν δυναίμεθα αὐτοὺς ὠφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γε δέοιντο, καὶ μηδένα λιπεῖν ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. Οὐδέ γε τὸ 42
φρουροὺς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, ἐξὸν αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προςλαμβάνειν, ἕως ῥᾳδίως οἱ ἄρχοντες ἐμέλλομεν τῶν ἀρχομένων κρατήσειν. Ἐπεί γε μὴν πολλοὺς ἑώρων ἐν τῇ πόλει τῇ ἀρχῇ τῇδε δυςμενεῖς, πολλοὺς δὲ φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αὖ ἐδόκει μοι οὔτε Θρασύβουλον οὔτε Ἄνυτον οὔτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν· ᾔδειν γάρ, ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν ἔσοιτο, εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ προςγενήσοιντο, τοῖς δ' ἡγεῖσθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο. Ὁ ταῦτα οὖν νομοθετῶν ἐν τῷ φανερῷ 43

§. 41. B. βουλουμένους et δυνάμεθ', E. δυνάμεθα; δυναίμεθ' D. Schneid. II. Dind. II. III. pro δυναίμεθα. — Brückner. (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 51.) postulat εἰ τούτου γ' ἐδέοντο.

§. 42. Ald. Iunt. Bryl. Cast. μισθοῦσαι. — γιγνομένους B. D. Schneid. II. Dind. pro γενομένους. — οὐκ αὖ pro οὐκ ἂν dederunt B. C. D. Weisk. Schneid. II. Dind.

§. 43. ταῦτα pro ταῦτ' B. C. D. E. Schneid. Dind. — C. ἐν τ. φ. νουθετῶν; etiam marg. Leoncl. νουθετῶν, quod verbum Wells. Schneid. II. Dind. receperunt pro νομοθετῶν.

μεν. V. Rost. gr. max. §. 123, 13. Kühner. §. 778. Krüger. gr. 54, 8. adn. 8.

εἰ τούτου γε δέοιντο] Brückneri emendatione non opus est, quia haec verba intelligere licet de eo animo, quem etiam praesenti tempore erga Athenienses habeant Lacedaemonii.

§. 42. ἕως — κρατήσειν] donec facile subditis superiores evaderemus. Cf. adn. ad §. 41.

Θρασύβουλον — Ἄνυτον] Utrumque, recuperata libertate, plurimum auctoritate valuisse refert Isocr. c. Callim. p. 236.

§. 43. νομοθετῶν] Huius verbi significatio loci sententiae multo magis convenit quam verbi νουθετῶν. Antea enim sermo erat de rebus a Critia institutis vel eius consilio sub quadam legum forma exactis, velut de civibus proscribendis, eiiciendis, armis spoliandis et de arcessendo et conducendo praesidio. Has res commode dicitur Critias νομοθετῶν, i. e. per leges instituens. Itaque non erat, quod unius codicis C. scriptura vulgatae lectioni, quam optimi libri tuentur, praeferretur.

πότερα εὐμενὴς ἂν δικαίως ἢ προδότης νομίζοιτο; Οὐχ οἱ ἐχθροὺς, ὦ Κριτία, κωλύοντες πολλοὺς ποιεῖσθαι, οὐδ' οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, οὗτοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες καὶ προδιδόντες οὐ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς δι' αἰσχροκέρ-
44 δειαν. Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστὸν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπισκέψασθε. Πότερον οἴεσθε Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας ἃ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ἐνθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζειν ξυμμάχων πάντα μεστὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προςφιλῶς ἡμῖν εἶχε, χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι εἶ-
45 ναι καὶ τὸ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας. Ἃ δ' αὖ εἶπεν, ὡς ἐγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αυτὸς δήπου ὁ δῆμος ἐψηφίσατο διδασκόμενος,

οὐδ' pro οὐδὲ B. C. D. E. Schneid. II. Dind. — Fortasse legendum οὐχ οὗτοι τοὺς π.

§. 44. A. C. E. Ald. Iunt. εἶναι pro οἶμαι; Bryl. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζων, idem Cast., nisi quod νομίζω scripsit. — C. χαλεπῶς. — A. C. E. Ald. Iunt. Bryl. ἡγεῖσθε. — καὶ ἐπιβαίνειν A. Ald. Iunt. Cast. — Dind. II. mavult που τῆς χ.

§. 45. Praepos. ἐπὶ ante τῶν τετρακ. addunt B. Y. Schneid. II. Dind.

οὗτοι] De hoc pronomine demonstrativo cum vi quadam illato v. adn. ad Ages. I, 35: τοὺς δ' ἀξιοῦντας καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι, τούτους (i. e. hos qui tales sunt) ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύνασθαι κτλ. Ibid. II, 6. IV, 4. Hier. I, 17. alibi.

§. 44. ἃ ἐγὼ λέγω], quae ego dico et volo, scilicet ut moderate nostra utamur in cives potentia.

§. 45. Ἃ δ'] Quodsi. V. ad Oecon. XV, 6.

§. 46. ἀνίεσαν] De tyrannis quadringentis Thrasybuli legatis et exercitui non cedentibus interpretatur Morus e Thucyd. VIII, 81—90., rectius Weiskius respecto Thucyd. VIII, 70. ἀνιέναι πόλεμον: remittere actiones hostiles.

ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα] agger seu moles mari opposita, quam memorat Demosth. c. Polycl. p. 1208 et 1229., ubi scholiasta ait fuisse οἰκοδόμημα ἐν τῷ λιμένι προβεβλημένον προςορμίσεως ἕνεκα καὶ ἀγορᾶς ναυτῶν.

εἰς ὃ ἐβούλοντο — δεξάμενοι] V. de hac re Thucyd. VIII, 90., Hinrichs. de Theram.,

ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάσῃ πολιτείᾳ μᾶλλον ἂν ἢ δημοκρατίᾳ πιστεύσειαν. Ἐπεὶ δέ γε ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν ἀνίεσαν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην καὶ Μελάνθιον καὶ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντες φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, εἰς ὃ ἐβούλοντο τοὺς πολεμίους δεξάμενοι ὑφ' αὑτοῖς καὶ τοῖς ἑταίροις τὴν πόλιν ποιήσασθαι, εἰ ταῦτ' αἰσθόμενος ἐγὼ διεκώλυσα, τοῦτ' ἐστὶ προδότην εἶναι τῶν φίλων; 46

47 Ἀποκαλεῖ δὲ κόθορνόν με, ὡς ἀμφοτέροις πειρώμενον ἁρμόττειν. Ὅστις δὲ μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; Σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομίζου, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι.

48 Ἐγὼ δ', ὦ Κριτία, ἐκείνοις μὲν ἀεί ποτε πολεμῶ τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλὴν ἂν δημοκρατίαν εἶναι, πρὶν ἂν καὶ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δι' ἀπορίαν δραχμῆς ἂν ἀποδόμενοι τὴν πόλιν δραχμῆς μετέχοιεν, καὶ τοῖςδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμί, οἳ οὐκ οἴονται καλὴν ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν, πρὶν ἂν εἰς τὸ ὑπ' ὀλίγων τυραννεῖσθαι

§. 46. Cast. ἤνυσαν pro ἀνίεσαν. — ἑταίροις Y. Schneid. II. Dind. pro ἑτέροις. — αἰσθόμενος B. D. Schneid. Dind. pro αἰσθανόμενος.

§. 47. Vict. ἐν τῇ δημοκρ. particula μὲν omissa.

§. 48. C. οὐκ οἰομ. πρόσθεν pro οὐ πρόσθεν οἰομένοις. — Bryl. Cast. καλλίστην pro καλήν. — ἂν post πρὶν Dind. bis om. — Pro altero δραχμῆς Wyttenbach. scribi voluit ἀρχῆς, quod placuit Schneidero et Weiskio. — A. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. αν ἀεὶ pro αὖ ἀεί. — Cast. iterum καλλίστην pro καλήν.

Crit. et Thrasyb. rebus et ingenio p. 55.

— §. 47. τί — καλέσαι χρή;] V. Kühner. gr. schol. §. 280, 4. Rost. gr. schol. p. 398 seq. Buttmann. gr. §. 131. adn. 11.

§. 48. πρὶν ἄν] Etiam II, 4, 18. Dindorfius ἄν post πρίν et V, 4, 47. post ἕως delet, quanquam constat inter viros grammaticos ἄν post coniunctiones et pronomina relativa in oratione obliqua poni solere, si sententia in rectam orationem mutata illam particulam asciscat. H. l. in oratione recta dicendum erat: οὐ πρόσθεν καλὴ δημοκρατία ἔσται sive εἴη ἄν, πρὶν ἄν — μετέχωσι. V. Kühner. gr. max. §. 810. a. Rost. §. 121, 5. c. Poppo ad Anab. I, 3, 17. III, 2, 12. Alterum ἄν (post δραχμῆς positum) non ad verbum finitum spectare, sed ad ἀποδόμενοι per se intelligitur. Verte: qui drachma rempublicam venderent (si possent).

δραχμῆς μετέχοιεν] i. e. senatores fierent. Etenim drachma erat salarium diurnum senatorum Atheniensium.

τὴν πόλιν καταστήσειαν. Τὸ μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὠφελεῖν, διὰ τούτων τὴν πολιτείαν πρόσθεν ἄριστον ἡγούμην εἶναι
49 καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. Εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν, ὦ Κριτία, ὅπου ἐγὼ ξὺν τοῖς δημοτικοῖς ἢ τυραννικοῖς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς ἀποστερεῖν πολιτείας ἐπεχείρησα, λέγε· ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πράττων ἢ πρότερον πώποτε πεποιηκώς, ὁμολογῶ τὰ πάντων ἐσχατώτατα παθὼν ἂν δικαίως ἀποθνήσκειν.
50 Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας, ὅτι, εἰ ἐπιτρέψει τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς
51 τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. Πάλιν δ' εἰςελθὼν εἶπεν, Ἐγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι

διὰ τούτων B. D. Vict. Dind. II. III. pro διὰ τοῦτο; Schmidt. vult τὴν διὰ τοῦτο πολιτείαν, Schneid. τὴν διὰ τούτων πολιτείαν. — ἡγούμην B. D. margg. Steph. et Leoncl. Mor. seqq. edd. pro ἡγουμένην.

§. 49. ταῦτα post πώποτε om. B. D. C. Steph. Leoncl. Dind. II. III.; E. om. πώποτε.

§. 50. B. Schneid. II. Dind. ἐπιτρέψοι. — Vict. ψηφίζεσθαι. —

Τὸ μέντοι — ἡγούμην εἶναι] Omissis ceteris coniecturis, quibus vexarunt interpretes hunc locum, commemoratu dignam habemus emendationem Schneideri, ad quam commendandam Sauppius attulit Demosth. Lept. 480, 27. αἱ δι' ὀλίγων πολιτεῖαι. Sed invitis libris corrigere vulgatam nolim, dum defendi possit. Habemus enim hic anacoluthon, quale ab hoc tenui quod vocant dicendi genere non abhorreat. Dicturus Xenophon erat fere hoc: Τὸ μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις (ὠφελεῖν) καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὠφελεῖν τὴν πολιτείαν ἀρίστην παρέχειν ἡγούμην. Mutato autem enuntiationis tenore post ὠφελεῖν pergit διὰ τούτων (i. e. per eos qui civitatem armis et equis iuvare possunt) τὴν πολιτείαν — εἶναι, ut nunc τὸ — ὠφελεῖν quodammodo absolute positum videatur. Cf. V, 4, 1: τοὺς εἰςαγαγόντας — τὴν τούτων ἀρχήν. V, 4, 40: ἀναστρέφοντες — ἀπέθανον αὐτῶν δώδεκα. VI, 3, 19: ἀπογραψάμενοι — οἱ Θηβαῖοι — οἱ πρέσβεις αὐτῶν.

§. 49. πώποτε] Subsequens ταῦτα, quod facile irrepere poterat, omisi, quamvis Hertlinius (Progr. Werth. 1845. p. 19.) pluribus quam opus erat exemplis saepe idem vocabulum exiguo recurrere spatio commonstret.

§. 50. ἐπιτρέψει] Cf. supra II, 2, 13., infra V, 2, 13. Anab. V, 6, 34: ἠπείλουν αὐτῷ, ὅτι, εἰ λήψονται ἀποδιδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν, et alia mixtae structurae exempla, quae

οἷον δεῖ, ὃς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπῃ. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἵδε οἱ ἐφεστηκότες οὔ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἅπασιν
ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν. Ἀκούσας 52
ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἱκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὅνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ
ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. Καὶ τοῦτο μέν, ἔφη, 53
μὰ τοὺς θεούς, οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε

Marg. Leoncl. ἀποφεύξοιτο, cf. VI, 5, 40. — δρυφάκτοις B. Steph., monente Leonclavio, et seqq. edd. pro δρυφράκτοις; item §. 55.

§. 51. B. ὑμῖν ἐπιτρέψειν. — ἅπασιν ἡμῖν B. D. Weisk. Schneid. II. Dind. pro ἅπασιν ὑμῖν.

§. 52. B. Y. marg. Leoncl. τοὺς — ἐννομωτάτους.

Kühnerus collegit ad Anab. I, 3, 14: εἰ μὴ βούλεται ἀπάγειν. Codicis B. scriptura est e correctione orta. Cf. infra V, 1, 34.

§. 51. ὃς ἂν — μὴ ἐπιτρέπῃ] Cf. Anab. II, 6, 6: ταῦτ' οὖν φιλοπολέμου δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν —, αἱρεῖται πολεμεῖν. Thucyd. IV, 18: σωφρόνων δ' ἀνδρῶν, οἵτινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, ubi plura huius generis congessit Poppo. V. etiam Kühnerum ad Anab. II, 5, 21: παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Omnibus his locis duae confunduntur structurae, h. l. νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἷον δεῖ — ὁρῶντα — μὴ ἐπιτρέπειν, et νομίζω προστάτην εἶναι οἷον δεῖ, ὃς ἂν ὁρῶν — ἐπιτρέπῃ.

οἵδε οἱ ἐφεστηκότες] οἱ τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντες.

καινοῖς νόμοις] quos Nicomachus suggerere solebat ex tempore et loco. V. Lys. c. Nicom. p. 849.

τῶν δ' ἔξω] Genitivus pendat a κυρίους, cui per epexegesin subiungitur θανατοῦν.

§. 52. Ἑστίαν] Diodorus: βουλαίαν Ἑστίαν, ad quam supplices saepe confugiebant. V. Andoc. de myster. p. 22. §. 44., de reditu p. 82: ἐπὶ τὴν ἑστίαν ἐκαθέζοντο ἱκετεύοντες μὴ στρεβλωθῆναι.

οὗτοι] οἱ τριάκοντα.

καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι] ut — et de

ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδεῖξαι, ὅτι οὗτοι
οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ
περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες
καλοὶ κἀγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐ-
τοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες, ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα
54 εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἑκάστου. Ἐκ δὲ τούτου
ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ
τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπη-
ρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου
τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας, Παραδίδο-
μεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ
τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕν-
55 δεκα οὗ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράσσετε. Ὡς δὲ ταῦτα
εἶπεν, εἷλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἷλκον
δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης, ὥσπερ εἰκός, καὶ
θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνό-

§. 53. B. εὐσεβέστατοι et ἐξαλειπτότερον.

§. 54. Marg. Leoncl. et Steph. ἐκάλεσε pro ἐκέλευσε. — E. ἡγουμένων. — B. om. τοῦ. — τε καί B. Dind. III. pro αὐτῶν καί. — οἷ δεῖ et πράττετε Dind.

§. 55. E. Ald. Iunt. ὁμοίως Σατ.; Bryl. Cast. ὁμοίων. — δρυφάκτοις, v. §. 50.

vobis et de me cognoscatur.

§. 54. ἐκέλευσε — τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην] V. §. 20. et de undecim viris I, 7, 10.

ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες] Nominativi non habent verbum. Quod dicendi genus Xenoph. magis usitatum quam aliis bonis scriptoribus hoc quidem loco paullo durius esse videtur quam infra VI, 5, 31. et iis locis, quos attuli ad Oecon. XII, 8. XVII, 2. Nominativi explicandi sunt ex anacoluthia, ut infra III, 5, 23. IV, 1, 24. Cyrop. V, 4, 34: τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα, ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαί ἐστιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν. III, 2, 28: δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι. VIII, 8, 6: ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰςφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες κτλ. V. Haasium ad de rep. Lac. VIII, 4.

οὗ δεῖ] Hoc recte dici intelligitur ex multis exemplis, quae collegit Lobeckius ad Phryn. p. 43 seq. Cyrop. V, 4, 15: οὗ (δὴ) κατέφυγε, i. e. quo confugerat et tum erat. H. l. intellige οἷ ἄγεσθαι et οὗ εἶναι δεῖ. V. adn. ad Ages. VI, 6: ὅπου ἴοι, ubi Dindorfius item scripsit ὅποι. Adde Haasium ad de rep. Lac. VI, 3. p. 138.

τὰ ἐκ τούτων πράσσετε] „besorgt ihr das Weitere." Cf. Plutarch. Poplic. 6: ἀποστρέψας πρὸς τοὺς ὑπηρέτας τὸ πρόσωπον, ὑμέτερον, εἶπε, τὸ λοιπὸν ἤδη ἔργον, quem locum affert Classenius.

§. 55. ἀγνοοῦντες] per synesin pertinet ad βουλή. Sic supra II, 2, 21: ὄχλος — πολύς, φοβούμενοι. V. adn. ad Oecon. IV, 7. ἀριθμὸν — τούτους.

μενα. Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. Οἱ δ' 56
ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἓν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο. Ἂν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι; καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιῶδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

§. 56. ἄρ' B. Schneid. II. Dind. pro ἄρα. — οἰμώξοιτο C. D. et a pr. m. E. Vict. marg. Steph. Wells. Schneid. II. Dind. pro οἰμώξειεν. — Classen. cum Schneid. et Weiskio postulat τοιαῦτα ἀποφθ. — C. ἐκεῖνο δὲ τοῦ ἀνδρὸς κρίνω ἀγαστόν; Cast. ἀγαθόν.

§. 56. οἰμώξοιτο] Sic minationi exprimendae inservit hoc verbum saepius. Classenius comparat Plutarch. Phoc. 21: ἀποκρινομένου δὲ τοῦ Φωκίωνος οἰμώξεσθαι τὸν Ἅρπαλον, εἰ μὴ παύσεται διαφθείρων τὴν πόλιν. Lucian. Timon. 45: ἀλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος, οἰμώξεται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

ἀποκοτταβίσαντα] Cicero in Quaest. Tuscul. I, 40. interpretatur: „reliquum sic e poculo eiecit, ut id resonaret; quo sonitu reddito, arridens, propino, inquit, hoc pulchro Critiae." In conviviis enim Graecorum amantes ex cottabo augurium capiebant atque, ut addit Cicero, solebant nominare, cui poculum tradituri essent.

ταῦτα] Hoc est subiectum, ἀποφθ. οὐκ ἀξιόλογα praedicatum.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Tum Thrasybulus Thebis, quo multi Atheniensium exsules se contulerant, cum paucis profectus Phylen castellum occupat, et crescente suorum numero mox tyrannorum copias ad oppugnationem Phyles profectas vincit. Hi ut haberent perfugium, Eleusina occupant, incolis nefaria fraude circumventis. Iam Thrasybulus noctu Piraeum occupat et mox in Munychia fundit adversarios, qua in pugna cecidit Critias. Tandem populus abrogato triginta virorum imperio decemviros creat. Quum in Piraeo exsules se magis magisque confirmarent, rursus Lysander accitu maxime triginta virorum cum fratre nauarcho venit, ut exsules terra marique obsessos ad deditionem compellerent. Quae res quum ex sententia succedere videretur, Pausanias invidens Lysandro nomine quidem subsidio ei venit, sed re ipsa Thrasybulo. Itaque post levia cum ipso proelia clam ad utriusque factionis Athenienses misit eosque permovit, ut Lacedaemoniorum arbitrio se suaque ad restituendam concordiam permitterent. Lacedaemonii ergo miserunt quindecim legatos, qui cum Pausania res Atheniensium his conditionibus composuerunt, ut hi inter se pacem haberent et ad sua quisque negotia praeter magistratus redirent; si qui eorum, qui fuissent in urbe, tutum sibi in ea locum non putarent, iis potestas esset Eleusina migrandi. Paullo post quum hi ex Eleusine bellum moverent, eorum ducibus circumventis Athenienses lege *ἀμνηστίας* discordias omnes sustulerunt.

---

1 *Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰςιέναι εἰς τὸ ἄστυ,*

Cap. IV. §. 1. *ἵν' αὐτοὶ* pro *ἵνα αὐτοὶ* B. D. C. Schneid. II. Dind.

§. 2. A. C. E. Ald. Iunt. Cast. *σύν τε τριςχ.* articulo omisso.

§. 3. Iunt. *ἐκπολιορκησείαντες*; Cast. *ἐκπολιορκήσαντες*. — Vulg. *αὐτοῖς* ante *τὰς ἐφ.* om. B. D. Vict. Schneid. II. Dind. —

Cap. IV. §. 1. *καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας*] Xen. omittit atrox Lacedaemoniorum edictum, qui, a tyrannis, iam exsulum multitudinem metuentibus, impulsi, vetuerunt, ne quae civitas Atheniensium exsules reciperet. Huic edicto non obtemperabant Argivi, Megarenses atque Thebani. Plutarch. Lys. 27. Pelop. 6. Diodor. XIV, 6. Sievers. p. 53. 99. Hinrichs. p. 39.

§. 2. *ὡς σὺν ἑβδομήκοντα*] i. e. cum septuaginta circiter. De *ὡς* transposito cf. adn. ad Oecon. XVIII, 8: *ὡς εἰς στενώτατον*, quanquam ibi aliam habet significationem.

καὶ μάλ'] De usu emphatico

ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵν' αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. Φευγόντων δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν 2
ὡς σὺν ἑβδομήκοντα Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. Οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ μάλ' εὐημερίας οὔσης. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδέν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. Βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως 3
ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν παμπληθὴς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ. Οἱ δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. Γιγνώσκοντες δὲ, ὅτι καὶ ἐκ τῶν 4
ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιὰς ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. Οὗτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίῳ λασίῳ ἐφύλαττον. Ὁ δὲ Θρασύβου- 5
λος, ἤδη συνειλεγμένων εἰς τὴν Φυλὴν περὶ ἑπτακοσίους, λαβὼν αὐτοὺς καταβαίνει τῆς νυκτός· θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρῶν ἡσυχίαν εἶχεν. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἐγί- 6
γνετο, καὶ ἤδη ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος ἀπὸ τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον

Ante Dind. II. scribebatur οἵδε νιφ. — ὑπὸ τῶν reposuit Dind. pro ἀπὸ τῶν.

§. 5. Pro Φυλὴν ante Brod. et Leonclavium edebatur βουλήν, quod est etiam in B. C. D. E.

§. 6. Cum Leonclavio Schneid. postulat ὅπου ἔκειτο.

particulae καί, quam hic deleri voluit Morus, v. ad I, 5, 13.

§. 4. τὰς ἐσχατιάς] Boeotiae fines.

§. 6. ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο] In verbo ἀνίσταντο latet simul notio eundi. Item infra VII, 1, 16. Audacius etiam dictum est quod legimus I, 1, 23: ἑάλωσαν εἰς Ἀθήνας, ubi v. adn. Adde Rost. gr. max. §. 139, 9. c., qui citat Plat. Phaed. p. 116. A: ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, ad quem locum v. Stallbaumium.

ἀπὸ τῶν ὅπλων] ex castris. Item Anab. II, 4, 15: πρὸ τῶν ὅπλων, III, 1, 3. 33.

ἐποίουν, ἐν τούτῳ ἀναλαβόντες οἱ περὶ Θρασύβουλον τὰ ὅπλα δρόμῳ προςέπιπτον· καὶ ἔστι μὲν οὓς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δὲ τρεψάμενοι ἐδίωξαν ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια, καὶ ἀπέκτειναν τῶν μὲν ὁπλιτῶν πλέον ἢ εἴκοσι καὶ ἑκατόν, τῶν δὲ ἱππέων Νικόστρατόν τε τὸν καλὸν ἐπικαλούμενον καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἔτι καταλα-
7 βόντες ἐν ταῖς εὐναῖς. Ἐπαναχωρήσαντες δὲ καὶ τρόπαιον στησάμενοι, συσκευασάμενοι ὅπλα τε ὅσα ἔλαβον καὶ σκεύη ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Οἱ δὲ ἐξ ἄστεος ἱππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προςμείναντες δέ ἕως τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο οἱ
8 προςήκοντες, ἀνεχώρησαν εἰς ἄστυ. Ἐκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλῆ σφίσι τὰ πράγματα ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὥςτε εἶναι σφίσι καταφυγήν, εἰ δεήσειε. Καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν ἦλθον εἰς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα· ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν καὶ πόσης

κατέβαλον B. D. (E. *κατέβαλων*) Schneid. II. Dind.; antea *κατέλαβον*. — *δὲ* ante *δύο* seclusit Classenius. — *ἔτι καταλαβ.* pro vulg. *ἐπικαταλαβ.* dant Schneid. Weisk. Dind. cum B. C. D. E. Vict. margg. Leoncl. et Steph.

§. 7. D. *τρόπαιον στήσαντες.* — B. Dind. II. III. *καὶ* inserunt post *στησάμενοι.* — *εἰς ἄστυ* B. D. C. et E. a pr. m. Vict. Dind. II. III. pro *εἰς τὸ ἄστυ.*

§. 8. B. D. Vict. Schneid. II. Dind. *δεήσειε*, ceteri *δεήσοι.* — E. om. *τὲ* post *ἐξέτασιν.* — Classen. scripsit *ἐν τοῖς Ἐλευ-*

καὶ ἄλλους δὲ δύο] De particularum *καὶ* — *δέ* iunctura apud Xenophontem longe frequentissima v. ad Oecon. I, 3. et Kühnerum ad Comment. I, 1, 3. Antecedit non solum saepissime *καί*, velut Comment. I, 1, 15., Cyrop. I, 1, 2. 4. al., sed interdum etiam *τέ*, velut Comment. I, 1, 3: *οὗτοί τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν* —, *κἀκεῖνος δὲ οὕτως ἐνόμιζεν.* Cyrop. V, 3, 43: *οἵ τε ἄρχοντες καὶ πάντες δὲ οἱ σωφρονοῦντες.* V. Bornem. ad Comment. I, 1, 3., qui tamen Ages. I, 25. *τὲ* — *καὶ* — *δέ* ambiguae esse auctoritatis male dicit.

§. 7. *στησάμενοι*] *καὶ* particula post hoc verbum facile poterat inseri, non facile excidere. De participiis *ἀσυνδέτως* positis v. Sauppium et Kühnerum ad Comment. I, 1, 18. et maxime ad Anab. I, 1, 7: *ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον.* V. etiam adn. ad Oecon. XIX, 15.

§. 8. *ἐν τοῖς ἱππεῦσι*] De Eleusiniis, et non solum de equitibus, sed de omnibus, qui arma ferre possent, sermonem esse ex iis quae statim sequuntur cognoscitur. V. Hinrichs. l. l. p. 40. Quapropter Classenius non male suspicatur librarium

φυλακῆς προςδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας, τὸν δ' ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. Ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ' ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται ξυνέδουν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἦσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευον ἀναγαγόντα
παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἕνδεκα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἰς 9
τὸ Ὠιδεῖον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. Ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν· Ἡμεῖς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἧττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἢ ἡμῖν αὐτοῖς. Δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὥςπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. Τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστίν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαῤῥῆτε καὶ φοβῆσθε. Δείξας δέ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευσε
φανερὰν φέρειν τὴν ψῆφον. Οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ 10
ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Ὠιδείου ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἦν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

σινίοις pro ἐν τοῖς ἱππεῦσι; Palmerius voluit ξὺν τοῖς ἱππεῦσι, quod probat Sturz. in lex. — A. C. E. πόσης φυλακῆς πόσοι προςδ.; D. Ald. Iunt. πόσοι εἶεν καὶ πόσοι φυλ., sed D. supra πόσοι scriptum habet ης. — ἐκέλευον B. C. D. Vict. marg. Leoncl. Dind. II. III.; ceteri ἐκέλευσαν. — D. ἀνάγοντα; Morus coni. ἀπαγαγόντα.

§. 9. Τῇ δ' ὑστ. A. B. C. D. E. Dind.; antea Τῇ δὲ ὑστ. — Pro ξυνειλεγμένων coni. Mor. et recepit Dind. II. III. ξυνειλημμένων.

§. 10. B. marg. Leoncl. οἷς pro ὅσοις.

ad antecedentia aberrantem ἐν τοῖς ἱππεῦσι scripsisse pro ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις. Minus recte Dindorfius ἐν hic idem esse quod σύν dicit. Quos autem comparat, loci Anab. V, 3, 3: ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίγνεται καὶ ἀριθμός, et Cyrop. II, 4, 1: ἐξέτασιν δέ ποτε πάντων τοῦ Κύρου ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις, ubi ἐν τοῖς ὅπλοις simpliciter est in armis, non comprobant quod vult. V. Krüger. ad Anab. l. d. ed. mai. Hoc loco ἐν est inter, verti autem potest, ut recte monuit Schneiderus, ac si scriptum esset τῶν ἱππέων vel potius τῶν Ἐλευσινίων. Mihi vero verba ἐν τοῖς ἱππεῦσι, quibus facile carere possumus, inserta esse videntur ab eo, qui, quorum fieret recensus, non dici miraretur.

ἀναγαγόντα] a mari in urbem.

§. 9. τὸ Ὠιδεῖον] erat Athenis aedificium publicum, a Pericle exstructum, audiendis concentibus musicis et recitationibus poetarum destinatum. Plutarch. Pericl. c. 13. Hinrichs. l. l. p. 40.

τοὺς ἄλλους ἱππέας] i. e. equites, qui alii erant. V. adn. ad Ages. I, 13: οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι.

Ἐκ δὲ τούτου λαβὼν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς εἰς τὸν Πειραιᾶ. Οἱ δὲ τριάκοντα ἐπεὶ ᾔσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν ξύν τε τοῖς Λακωνικοῖς καὶ ξὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ὁπλίταις· ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἁμαξιτὸν ἀναφέ-
11 ρουσαν. Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς· ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὢν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι οὔπω πολλοῖς οὖσι, ξυνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνυχίαν. Οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεος εἰς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες πρῶτον μὲν ξυνετάξαντο, ὥςτε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδόν, ᾗ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνυχίας Ἀρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον· καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα
12 ἀσπίδων. Οὕτω δὲ ξυντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν ὁδόν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἢ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. Ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ' αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταί, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. Οὗτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν· καὶ

εὐθὺς ἐβοήθουν dedi ex B. pro vulg. ἐβοήθουν εὐθύς; post εὐθὺς B. D. Vict. Schneid. II. Dind. om. αὐτοῖς, quod E. non nisi in marg. addit; Leoncl. Steph. Koeppen. malebant αὐτοί, Wyttenb. αὐτόσε; C. om. εὐθύς.

§. 11. Οἱ δ' ἐκ A. B. C. D. Dind. pro Οἱ δὲ ἐκ.

§. 12. C. ἀντανεπλήρωσαν, secunda syllaba (αν) supra lineam scripta. — Vulg. ἐπ' αὐτούς, monente Leoncl., correxit Schneid. — A. Ald. Iunt. Bryl. Cast. αὐτόθι, E. αὐτόθη pro αὐτόθεν. — B. προςίεσαν pro προςήεσαν.

ξυνειλεγμένων] Mori emendationem, quae mihi quoque placet, invitis libris recipere nolui, praesertim quum II, 1,28. de hominibus vi comprehensis et in unum locum collectis idem verbum usurpatum videamus.

§. 10. ἀναφέρουσαν] De participii transpositione v. ad I, 1, 23.

§. 11. ἔτι μὲν — ἐπεὶ δέ] Locum hunc et Anab. VI, 2, 15: Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἐπλεῦσαι, θυομένῳ δὲ αὐτῷ ἐσήμηνεν ὁ θεὸς συστρατεύεσθαι, et Plat. Protag. p. 310. C: καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἰέναι, ἔπειτά μοι λίαν πόῤῥω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι, inter se contulit Heindorfius. DIND.

καὶ ἐγένοντο — ἀσπίδων] Altitudo aciei non minus quinquaginta scutatos continebat.

§. 13. ἡμέραν πέμπτην] Cf. Cyrop. VI, 3, 11: καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Rost. gr. max. §. 104, 9. Matth. gr. §. 425, 3. d.

οὗτοι δή] Iniuria Dindorfius infra VII, 2, 5. correxit ἐν δὲ τούτῳ. Hic autem, ubi οὗτοι

γὰρ αὐτόθεν προςεγένοντο. Ἐν ᾧ δὲ προςῄεσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ᾽ ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς ἔλεξεν· Ἄνδρες πολῖται, τοὺς 13
μὲν διδάξαι, τοὺς δὲ ἀναμνῆσαι ὑμῶν βούλομαι, ὅτι εἰσὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν ἔχοντες, οὓς ὑμεῖς ἡμέραν πέμπτην τρεψάμενοι ἐδιώξατε, οἱ δ᾽ ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὗτοι δὴ οἱ τριάκοντα, οἳ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεστέρουν οὐδὲν ἀδικοῦντας καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπεσημαίνοντο. Ἀλλὰ νῦν τοι παραγεγένηνται οὗ οὗτοι μὲν οὔποτε ᾤοντο, ἡμεῖς δὲ ἀεὶ εὐχόμεθα. Ἔχοντες γὰρ 14
ὅπλα μὲν ἐναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν· οἱ δὲ θεοί, ὅτι ποτὲ καὶ δειπνοῦντες ξυνελαμβανόμεθα καὶ καθεύδοντες καὶ ἀγοράζοντες, οἱ δὲ καὶ οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐπιδημοῦντες ἐφυγαδευόμεθα, νῦν φανερῶς ἡμῖν ξυμμαχοῦσι. Καὶ γὰρ ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν ξυμφέρῃ, καὶ ὅταν ἐγχειρῶμεν, πολλῶν ὄντων ἐναντίων, ὀλίγοις οὖσι τρόπαια ἵστασθαι διδόασι·

§. 13. ἡμέραν πέμπτην B. D. E. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. II. Dind.; ceteri ἡμέρᾳ πέμπτῃ. — οὗτοι δὴ D. (fortasse etiam C.) Dind. II. III.; antea οὗτοι δέ. — B. οἳ ὑμᾶς; E. om. οἵ. — A. D. E. edd. ante Cast. πόλεων; πόλεως etiam Vict. — Cum Porto Koeppen. voluit τὰ φίλτατα, Wyttenb. τὰ ἡμέτερα ἀπεσημαίνοντο καὶ τοὺς φιλτάτους ἀπέκτεινον.

§. 14. Dind. III. ὅπλα ἐναντίοι μέν. — Bryl. Cast. Leoncl. inserunt εἰδότες post οἱ δὲ θεοί. — Schwidop. cum Moro οἳ τότε καὶ scribi vult. — A. C. D. E. Ald. Iunt. Steph. Leoncl. οὐχ οὕτως. — ἐγχειρῶμεν B. D. et a pr. m. E. margg. Steph. et Leoncl. Dind. II. III. pro ἐπιχ.

proxime sequitur verba οἱ δὲ — ἔσχατοι, non locus est particulae δέ, quae non infertur post pronomina demonstrativa, nisi ubi aut in apodosi oppositionem quandam indicet, v. Sauppium et Kühnerum ad Comment. III, 7, 8., aut, antecedente pronomine vel adverbio relativo, vim pronominis demonstrativi augeat, de quo usu v. ad Oecon. XV, 8, aut, interiectis pluribus verbis, orationem denuo excipiat. Sic illatum vides δέ supra I, 6, 4. post ἐκ τούτου, infra VII, 2, 5., Lycurg. adv. Leocr. §. 127: καὶ τῆς πίστεως — ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν, et ceteris locis, quibus h. l. vulgatam scripturam defendere studet Hertlinius (Progr. Werth. 1836. p. 14 seq.).

ἀπεσημαίνοντο] tanquam non solum bona, sed cives ipsi etiam publicati essent: quod rarius dicendi genus, ut monet Iacobsius, indignationem loquentis apte exprimit.

§. 14. ὅπλα μέν] Se et suos felices praedicat Thrasybulus, primum quod armati, non inermes hostibus oppositi sint, deinde quod deos secum habeant. Hanc

15 καὶ νῦν δὲ κεκομίκασιν ἡμᾶς εἰς χωρίον, ἐν ᾧ οὗτοι μὲν οὔτε βάλλειν οὔτε ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων διὰ τὸ πρὸς ὄρθιον ἰέναι δύναιντ' ἄν, ἡμεῖς δὲ εἰς τὸ κάταντες καὶ δόρατα ἀφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους ἐξιξόμεθά τε αὐτῶν καὶ πολλοὺς κατα-
16 τρώσομεν. Καὶ ᾤετο μὲν ἄν τις δεήσειν τοῖς γε πρωτοστάταις ἐκ τοῦ ἴσου μάχεσθαι· νῦν δέ, ἂν ὑμεῖς, ὥσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, ἁμαρτήσεται μὲν οὐδεὶς ὧν γε μεστὴ ἡ ὁδός, φυλαττόμενοι δὲ δραπετεύσουσιν ἀεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν· ὥστε ἐξέσται ὥσπερ τυφλοὺς καὶ τύπτειν ὅπου ἂν βουλώμεθα καὶ
17 ἐναλλομένους ἀνατρέπειν. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, οὕτω χρὴ ποιεῖν, ὅπως ἕκαστός τις ἑαυτῷ ξυνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ὤν. Αὕτη γὰρ ἡμῖν, ἂν θεὸς θέλῃ, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμὰς καὶ παῖδας, οἷς εἰσί, καὶ γυναῖκας. Ὦ μακάριοι δῆτα, οἳ ἂν ἡμῶν νικήσαντες ἐπίδωσι τὴν πασῶν ἡδίστην ἡμέραν. Εὐδαίμων δὲ καὶ ἄν τις ἀποθάνῃ· μνημείου γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ὢν καλοῦ τεύξεται. Ἐξάρξω μὲν οὖν ἐγώ, ἡνίκ' ἂν καιρὸς ᾖ, παιᾶνα· ὅταν δὲ τὸν Ἐνυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν ἀνθ' ὧν ὑβρίσθημεν τιμωρώμεθα τοὺς ἄνδρας.

§. 15. νῦν δὲ om. B. — B. D. E. ἐφιέντες pro ἀφ. — B. ἐξιόμεθα; Bryl. Cast. ἀψόμεθα.

§. 16. πρωτοστάταις B. C. D. Y. Mor. Schneid. Dind.; ceteri προστάταις. — Vict. πίπτειν pro τύπτειν. — βουλώμεθα B. D. C. Leoncl. Steph. Wells. Weisk. Schneid. II. Dind.; E. βουλόμεθα, ceteri βουλοίμεθα.

§. 17. Ἐξάρξω μὲν B. C. D. E. Vict. margg. Leoncl. et Steph. Schneid. Weisk. Dind.; ceteri Ἐξάρξομαι.

§. 18. παρήγελλεν scripsi cum B. pro παρήγγειλεν. — Dind. III. om. ἂν post πρίν, v. ad 3, 48. — ὑμῖν in B. C. D. ob causam μὲν particulam in suo loco reposui.

§. 16. Καὶ ᾤετο μὲν ἄν τις — μάχεσθαι] „Et existimasset aliquis necessario nobis pugnandum in hostem ex aequo loco fuisse, praesertim iis qui prima in acie consisterent." LEONCL.

§. 17. ἕκαστός τις ἑαυτῷ — αἰτιώτατος ὤν] De participii nominativo v. adn. ad II, 3, 12.

οὕτω πλούσιος ὢν καλοῦ τεύξεται] Cf. Herod. VII, 46: ἐν γὰρ ουτω βραχέϊ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε. Krüger. ad Dion. Hal. p. 253.

§. 19. τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων] Plutarch. Lys. 15: τριάκοντα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πειραιεῖ καταστήσας ἄρχοντας.

τοὺς δὲ χιτῶνας] Nepos Thrasyb. 2: neminem iacentem veste spoliavit, nil attigit, nisi

Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν ἂν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη· ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἑπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μέν, ὥςπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος, τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προςιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο. Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κήρυξ, μάλ' εὔφωνος ὤν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ

18 … 19 … 20

superscriptum pro ἡμῖν dederunt Schneid. II. Dind. — ἑπομένοις B. D. Vict. et a pr. m. C. E. Schneid. II. Dind.; ceteri ἑπομένη.

§. 19. ἀνέλαβον B. D. C. Vict. margg. Leoncl. et Steph. Wells. Schneid. Weisk. Dind. pro ἀνέλαβε. — Marg. Leoncl. προςιόντες τε ἀλλ.

§. 20. εὔφωνος B. D. C. Vict. marg. Leoncl. Dind.; ceteri ἔμφωνος. — μὲν post κακὸν addunt B. Vict. Steph. Leoncl. Schneid. II. Dind. — οὐδὲν πώποτε B. D. Schneid. II. Dind. pro οὐδὲ πώπ. — Cum Moro Schneid. mavult συμμετεσχήκαμεν.

arma, quorum indigebat, et quae ad victum pertinebant.

§. 20. τῶν μυστῶν κήρυξ] Utebantur mystae Eleusinii ad praeconia faciunda Eumolpidarum gente, ad quam pertinuit Cleocritus, quem hominem Aristoph. Ran. 1085. et Eupolis in dramate Κόλακες irriserunt.

εὔφωνος] Cf. quae dixi Hier. IX, 6. de εὐτόνως et ἐντόνως, Oecon. VI, 10. de εὔδοξος et ἔνδοξος; εὔφωνος est suavi voce praeditus, sed habet etiam significationem vocabulo ἔμφωνος propriam: sonanti voce praeditus.

κατασιωπησάμενος] scil. omnes qui aderant. Activum habes V, 4, 7.

κακὸν μέν] Codici B. nisi assentirent Victorius et margines Stephani et Leonclavii, omisissem μὲν particulam, quae irrepere facile potuit. V. Kühnerum ad Comment. I, 3, 15.

μετεσχήκαμεν — ὑμῖν] V. Plutarch. Rom. 21: ἑορτῶν

ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ ξυστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθε-
21 ρίας. Πρὸς θεῶν πατρῴων καὶ μητρῴων καὶ ξυγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἑταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἁμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἳ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτὼ μησὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα
22 ἔτη πολεμοῦντες. Ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὗτοι τὸν πάντων αἴσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὓς πολλὰ κατεδακρύσαμεν.

Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' ἑαυτῶν ἀπή-

καὶ ante *κατὰ γῆν* addunt B. Dind. II. III.

§. 22. *τὸν πάντων* B. D. E. Schneid. II. Dind.; ceteri *τῶν πάντων*. — E. om. cum A. D. *καὶ* ante *ἔχθιστον* et hoc vocabulum non nisi in marg. habet. — Ald. Iunt. Bryl. Cast. om. *καὶ* ante *θεῖος*. — Cast. *ὑφ' ὑμῶν*. — *πολλὰ* om. Leoncl. Wells. —

δὲ καὶ θυσιῶν ἀλλήλοις μετεῖχον. Arrian. Anab. III, 27, 5: *ὑποπτεύσας (Δημήτριον) μετασχεῖν Φιλώτα τῆς ἐπιβουλῆς*, ubi v. Ellendtium. Kühner. gr. max. §. 573. a.

§. 21. *Πρὸς θεῶν πατρῴων καὶ μητρῴων*] Deos domesticos dicit, quorum unicuique sacra a patre matreque tradita essent, ut in libro de Venat. I, 15: *Αἰνείας σώσας τοὺς πατρῴους καὶ μητρῴους θεούς*. DIND.

τοῖς — τριάκοντα] Cf. II, 3, 18.

ἐν ὀκτὼ μησίν] Constitutum est triginta virorum imperium Aprili vel Maio mense (v. ad II, 3, 2.). Ergo pugna Piraeensis commissa est aut exeunte anno 404. aut mense Ianuario anni 403. Sievers. p. 95 seq.

δέκα ἔτη πολεμοῦντες] Decem postremos belli annos dicit, quos comprehendunt belli Decelei nomine. Isocr. adv. Callim. p. 380, 47: *ὅς, δέκα μὲν ἔτη συνεχῶς ὑμῖν Λακεδαιμονίων πολεμησάντων, οὐδεμίαν παρέσχεν αὑτὸν ἡμέραν τάξαι τοῖς στρατηγοῖς*. Id. Panathen. p. 244, 57. De scelesta triginta tyrannorum crudelitate cf. Isocr. Panegyr. c. 32: *αὐτοὶ πλείους ἐν τρισὶ μησὶν ἀκρίτους ἀποκτείναντες, ὧν ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἁπάσης ἔκρινε*. Id.

γαγον εἰς τὸ ἄστυ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. Ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον, ὡς οὐ χρὴ καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι, οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἑλέσθαι. Καὶ εἵλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς. 23

Καὶ οἱ μὲν τριάκοντα Ἐλευσίναδε ἀπῆλθον· οἱ 24
δὲ δέκα τῶν ἐν ἄστει καὶ μάλα τεταραγμένων καὶ ἀπιστούντων ἀλλήλοις ξὺν τοῖς ἱππάρχοις ἐπεμέλοντο. Ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ Ὠιδείῳ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ἀσπίδας ἔχοντες, καὶ δι' ἀπιστίαν ἐφώδευον τὸ μὲν ἀφ' ἑσπέρας ξὺν ταῖς ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον ξὺν τοῖς ἵπποις, ἀεὶ φοβούμενοι, μὴ ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ

Vict. μεθ' αὐτῶν.
§. 23. A. C. D. Ald. Iunt. Bryl. Cast. ἔφασαν χρῆν.
§. 24. ἐφώδευον τὸ pro ἐφωδεύοντο dedit Dind. II. III., Wyttenbach. Weisk. Schneid. II. Dind. I. ἐφωδεύοντο τό. — B. κατὰ τείχη.

Panathen. c. 24., Areopagit. c. 27: οἱ μὲν γὰρ ψηφίσματι παραλαβόντες τὴν πόλιν πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ φεύγειν πλείονας ἢ πεντακισχιλίους ἠνάγκασαν. V. Hinrichs. de Theram., Crit. et Thrasyb. rebus et ingenio p. 59.

§. 22. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες] qui non in pugna ceciderant.

καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν] καί quid sibi velit, facile intelligitur: clade accepta, a suis, ut consentaneum est, conviciis petiti, quum haec insuper audissent, reliqui duodetriginta tyranni in urbem se receperunt.

§. 23. διεφέροντο] Lys. adv. Eratosth. p. 776: ἐπειδὴ δὲ πυνθάνοισθε τοὺς μὲν τρισχιλίους στασιάζοντας ἐκ τοῦ ἄστεος, τοὺς ἄλλους δὲ πολίτας ἐκκεκηρυγμένους, τοὺς δὲ τριάκοντα μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας, πλείους δ' ὄντας τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν δεδιότας ἢ τοὺς ὑμῖν πολεμοῦντας, τότ' ἤδη καὶ κατιέναι προσεδοκᾶτε.

τοῖς ἐν Πειραιεῖ] Sic vocantur, occupato Piraeo, Thrasybulei.

§. 24. ἐφώδευον] Eodem sensu activam huius verbi formam habes V, 3, 22.

25 *Πειραιέως*. Οἱ δέ, πολλοί τε ἤδη ὄντες καὶ παντοδα-
ποί, ὅπλα ἐποιοῦντο, οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα,
καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. Πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι,
πιστὰ δόντες, οἵτινες ξυμπολεμήσειαν, καὶ εἰ ξένοι εἶεν,
ἰσοτέλειαν ἔσεσθαι, ἐξῄεσαν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται, πολ-
λοὶ δὲ γυμνῆτες· ἐγένοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἱππεῖς ὡςεὶ
ἑβδομήκοντα· προνομὰς δὲ ποιούμενοι καὶ λαμβάνον-
τες ξύλα καὶ ὀπώραν ἐκάθευδον πάλιν ἐν Πειραιεῖ.
26 Τῶν δ' ἐκ τοῦ ἄστεος ἄλλος μὲν οὐδεὶς ξὺν ὅπλοις
ἐξῄει, οἱ δὲ ἱππεῖς ἔστιν ὅτε καὶ λῃστὰς ἐχειροῦντο
τῶν ἐκ Πειραιῶς, καὶ τὴν φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούρ-
γουν. Περιέτυχον δὲ καὶ τῶν Αἰξωνέων τισὶν εἰς τοὺς
αὐτῶν ἀγροὺς ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πορευομένοις· καὶ τού-
τους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε πολλὰ λιτα-
27 νεύοντας καὶ πολλῶν χαλεπῶς φερόντων ἱππέων. Ἀν-
ταπέκτειναν δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἱππέων ἐπ' ἀ-
γροῦ λαβόντες Καλλίστρατον φυλῆς Λεοντίδος. Καὶ
γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ὥςτε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ
ἄστεος προςέβαλον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ

Πειραιέως scripsi cum A. B. D. E. pro *Πειραιῶς*.

§. 25. *πολλοί τε* B. Y. Vict. marg. Leoncl. Schneid. II. Dind. — *ἤδη* addunt e B. et marg. Leoncl. Schneid. II. Dind. — B. *σύϊνα*.

§. 26. B. *ἐκ Πειραιῶς*, quod recepi pro *ἐκ τοῦ Π.* — Vulg. *τῶν ἔξω νέων τισὶν* correxerunt cum Palmerio Valcken. Wyttenb. Zeun. Weisk. Dind.; Brückner. (*Zeitschr. f. A.-W.* 1839. no. 51.) mavult *τῶν ἔξω νέοις τισίν*. — B. C. *ἐπέσφαξε*.

§. 27. Wyttenb. corrigit *Εἰ δὲ* in *Ἔτι δέ*, Brückner. *ὃς ἐπεὶ* in

Πειραιέως] I, 2, 14. II, 2, 3. 3, 8. 4, 26. III, 5, 16. V, 1, 22. omnes codices exhibent *Πειραιῶς*, hoc autem loco, §. 36. et §. 39. *Πειραιέως*; item VI, 2, 3. *Ἁλιέων*, VI, 3, 5. *Πλαταιέων* et *Θεσπιέων*. V. Poppo. ad Thucyd. P. I. vol. I. p. 222. P. II. vol. I. p. 135. Schneider. ad Plat. Civit. T. I. p. 412. Kühner gr. max. §. 283, 2. adn. 3. Krüger. gr. §. 18, 5. adn. 3.

§. 25. *Οἱ δέ*] οἱ ἐκ Πειραιέως.

ὅπλα] scuta.

ἰσοτέλειαν] Inquilini sive *μέτοικοι*, qui nullum *μετοίκιον* solvunt, sed aequo sunt cum civibus iure in tributis pendendis, *ἰσοτελεῖς* dicuntur. — Ante *ἰσοτέλειαν* intellige *τούτοις*.

§. 26. *ἐκ Πειραιῶς*] Solet quidem ante *Πειραιῶς* articulum ponere Xenophon, sed v. §. 33., supra 3, 8., Plat. Civit. Tom. I. p. 412. ed. Schneid.

τῶν Αἰξωνέων] Vulgata lectio ferri non potest, quia singularem quasi classem *τῶν ἔξω νέων* distinguere non licet. Quod Brücknerus coniecit non est contemnendum, sed a vulgata scriptura longius recedit quam Palmerii emendatio. Indigna-

μηχανοποιοῦ τοῦ ἐν τῷ ἄστει, ὃς, ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα ἁμαξιαίους λίθους ἄγειν καὶ καταβάλλειν ὅπου ἕκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἷς ἕκαστος τῶν λίθων πράγματα παρεῖχε. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις εἰς Λακε- 28
δαίμονα τῶν μὲν τριάκοντα ἐξ Ἐλευσῖνος, τῶν δ' ἐν τῷ καταλόγῳ ἐξ ἄστεος, καὶ βοηθεῖν κελευόντων, ὡς ἀφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος λογισάμενος, ὅτι οἷόν τε εἴη ταχὺ ἐκπολιορκῆσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν ἑκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν κατὰ γῆν ἁρμοστήν, Λίβυν δὲ τὸν ἀδελφὸν ναυαρχοῦντα ἐκπεμφθῆναι. Καὶ ἐξελθὼν αὐτὸς μὲν Ἐλευ- 29
σίναδε ξυνελέγετο ὁπλίτας πολλοὺς Πελοποννησίων· ὁ δὲ ναύαρχος κατὰ θάλατταν ἐφύλαττεν, ὅπως μηδὲν εἰςπλέοι αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων· ὥςτε ταχὺ πάλιν ἐν ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει πάλιν

οὗτος ἐπεί. — A. E. ζεύγεα, quod edebatur ante Wellsium, revocavit Morus; ζεύγη B. D. C. Vict. marg. Leoncl. Wells. Schneid. seqq. edd. — A. E., ut videtur, προςέβαλλον praebent, nam Gailius refert: B. C. D. προςέβαλον.

§. 28. ἐν τῷ καταλ. B. Schneid. Dind. pro ἐν καταλ. — A. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. δανισθῆναι.

§. 29. ξυνελέγετο A. B. (E. a sec. m. συνελέγετο) edd. exceptis Steph. Leoncl. Wells. pro ξυνέλεγεν; marg. Leoncl. ξυνελέγετο Πελοποννησίους πολλούς; Πελοποννησίους etiam Vict. —

tio equitum, quam ille V. D. eo commotam esse putat, quod iuvenes misericordiam hostium implorantes trucidati essent, excitari potuit etiam propter rusticos inermes, qui ad negotia peragenda in agros ibant, crudeliter caesos. Quod autem Aexonensium pagi nomen nemini nisi Atheniensibus notum et hanc ob causam tam nude hic non dicendum fuisse iudicat, hoc plane nullius est momenti.

§. 27. Εἰ δὲ καὶ — ὅς] Duae confunduntur structurae. Aut enim non per εἰ ordiendum, aut per οὗτος, non per ὅς, pergendum erat. Eodem modo Isocr. Archid. p. 128. §. 62: εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἡμῖν ἐπαμύνειν. Cf. Anab. VI, 4, 18: ὡς γὰρ ἐγὼ — ἤκουσά τινος, ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστὴς μέλλει ἥξειν πλοῖα ἔχων καὶ τριήρεις, ad quem locum v. Krügerum.

§. 28. ἑκατὸν — τάλαντα] Haec deinde post reditum exsulum populus solvit. V. Demosth. c. Lept. p. 460.

αὐτοῖς] iis qui erant in urbe et Eleusine.

αὖ μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ. Οὕτω δὲ προχωρούντων, Παυσανίας ὁ βασιλεὺς φθονήσας Λυσάνδρῳ, εἰ κατειργασμένος ταῦτα ἅμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἅμα δὲ ἰδίας ποιήσοιτο τὰς Ἀθήνας, πείσας
30 τῶν ἐφόρων τρεῖς ἐξάγει φρουράν. Ξυνείποντο δὲ καὶ οἱ ξύμμαχοι πάντες πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων· οὗτοι δὲ ἔλεγον μέν, ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν ἂν στρατευόμενοι ἐπ' Ἀθηναίους μηδὲν παράσπονδον ποιοῦντας· ἔπραττον δὲ ταῦτα, ὅτι ἐγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους τὴν τῶν Ἀθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστὴν ποιήσασθαι. Ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Ἁλιπέδῳ καλουμένῳ πρὸς τῷ Πειραιεῖ δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ ξὺν τοῖς
31 μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον. Πέμπων δὲ πρέσβεις ὁ

ποιήσοιτο B. Schneid. II. et Dind. pro ποιήσαιτο.
§. 30. οὗτοι δὲ A. B. C. D. Dind.; ceteri οὗτοι δ'.
§. 31. ἐπεὶ δὲ pro ἐπεὶ δ' scripsi cum B. — B. C. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. προςέβαλλον, D. προςέβαλον. — οὐδὲν ἀπὸ τῆς A. C. D. E. Vict. Steph. Leoncl. Dind.; ceteri οὐδὲν τῆς. — μόρας B. D. Vict. margg. Steph. et Leoncl. Mor. seqq. edd.; ceteri μοίρας. — εὐαποτειχιστότατος B. Vict. Dind.; ceteri

§. 29. *Οὕτω δὲ προχωρούντων*] Weiskius deesse aliquid, veluti τῶν πραγμάτων, putabat. Vide autem quae de hoc verbo et de latinis procedere et succedere affert Poppo ad Thucyd. I, 109: ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προὐχώρει. Cf. etiam adn. ad II, 2, 16: τοιούτων δὲ ὄντων.

φθονήσας Λυσάνδρῳ] Iustin. V, 10. Pausaniam misericordia exsulis populi permotum patriam miseris civibus restituisse narrat. Diodorus XIV, 33. cum Xenophonte consentit, sed addit Pausaniam illud fecisse, quod Spartanos ob crudelitatem male apud ceteros Graecos audire intellexisset. Cf. Pausan. III, 5. et Hinrichs. l. l. p. 66.

τρεῖς] Ephori erant quinque.

φρουράν] i. e. exercitum: locutio laconica, saepius φαίνειν φρουράν, ut infra est V, 2, 3.

§. 30. *ἐν τῷ Ἁλιπέδῳ*] Haec est regio humilis inter Piraeum sita et Hymettum.

§. 31. *ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν*] Cf. §. 38.

ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν] h. e. tantum initii faciundi causa; nam a clamore initium capiebant proelia et impetus in oppugnandam urbem. Atqui exspectas aut ὅσον ἀπὸ βοῆς, i. e. tantum clamore, v. Schneider. ad de rep. Ath. I, 11., Kühner. gr. schol. §. 288, 11. f.; aut ὅσον βοῆς ἕνεκεν, i. e. tantum ita, ut clamor fieret, v. Kühner. ibid. adn. c. Sed utramque dictionem videmus compositam etiam Thucyd. VIII, 92: καὶ ὁ μὲν Θηραμένης ἐλθὼν ἐς τὸν Πειραιᾶ — ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα ὠργίζετο τοῖς ὁπλίταις· ὁ δὲ Ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον. Kühner. gr. max.

Παυσανίας πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, προςέβαλλεν ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν, ὅπως μὴ δῆλος εἴη εὐμενὴς αὐτοῖς ὤν. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπὸ τῆς προςβολῆς πράξας ἀπῆλθε, τῇ ὑστεραίᾳ λαβὼν τῶν μὲν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἱππέων τρεῖς φυλάς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν κωφὸν λιμένα, σκοπῶν, πῇ εὐαποτειχιστότατος εἴη ὁ Πειραιεύς. Ἐπεὶ δέ, ἀπιόντος αὐ- 32
τοῦ, προςέθεόν τινες καὶ πράγματα αὐτῷ παρεῖχον, ἀχθεσθεὶς παρήγγειλε τοὺς μὲν ἱππέας ἐλᾶν εἰς αὐτοὺς ἐνέντας καὶ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ξυνέπεσθαι· ξὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει. Καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγὺς τριάκοντα τῶν ψιλῶν, τοὺς δ' ἄλλους κατεδίωξαν πρὸς τὸ Πειραιοῖ θέατρον. Ἐκεῖ δὲ ἔτυχον 33

εὐαποτείχιστος.

§. 32. ἐλᾶν B. C. D. Vict. margg. Leoncl. et Steph. Dind. II. III.; ceteri ἐλαύνειν. — ἐνέντας B. C. D. et a pr. m. E. Vict. marg. Leoncl. Dind.; ceteri ἀνέντας. — E. a pr. m. σύν. — καὶ τὰ δέκα dedit Dind. II. III. pro καὶ τοὺς τὰ δέκα. — τὸ Πειραιοῖ B. Dind. II. III.; τὸ Πειραιεῖ C. D. Vict. margg. Leoncl. et Steph.; ceteri τὸ ἐν Πειραιεῖ.

§. 618, 4. affert Plat. Legg. III. p. 701. D: τίνος δὴ χάριν ἕνεκα, Lys. c. Evandr.: περὶ τῶν ἐν ὀλιγαρχίᾳ ἀρξάντων ἕνεκεν, atque nostrates quoque non raro duabus praepositionibus uti, v. c. *von Rechts wegen, um des Geschreies willen*, apposite commemorat Haackius ad Thucyd. l. d.

οὐδὲν ἀπὸ τῆς προςβολῆς πράξας] Vulgata lectio ferri nequit, quia oppugnandi initium revera fecisse Pausaniam ex iis quae antecedunt intelligitur. Accedit, quod vix graecum est: οὐδὲν ἀπὸ τῆς προςβολῆς πράξας. Quod Morus malebat τῇ προςβολῇ, si codicibus firmaretur, mihi placeret.

τὸν κωφὸν λιμένα] eodem sensu, ut monet Leonclavius, quo Homer. Il. XIV, 16. κῦμα κωφόν. Secundum Curtium de port. Athen. p. 54 seq. intelligendus est intimus Piraei recessus.

§. 32. προςέθεόν τινες] τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς.

ἐλᾶν] Alterum huius formae apud Atticos rarissimae exemplum est ἀπέλα Cyrop. VIII, 3, 32.

ἐνέντας] Item Cyrop. VII, 1, 29: ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων. Sed diversum est quod legitur Hipparch. III, 2: εἰς τάχος ἀνιέναι τοὺς ἵππους μέχρι τοῦ Ἐλευσινίου.

τὰ δέκα ἀφ' ἥβης] Dindorfius aliis exemplis comprobavit constanti usu dici τὰ δέκα ἀφ' ἥβης, τὰ πεντήκοντα ἀφ' ἥβης et similia, non οἱ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης. V. III, 4, 23. IV, 5, 15. 6, 10. V, 4, 20. VI, 4, 17. Est autem elocutio laconica.

τὸ Πειραιοῖ θέατρον] Intactum Πειραιοῖ, ut monet Dindorfius, servarunt libri Aeliani Var. Hist. 11, 13. Sermo est de theatro, quod erat ad Munychiae collem, ubi exsules castra habebant.

ἐξοπλιζόμενοι οἵ τε πελτασταὶ πάντες καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν ἐκ Πειραιῶς. Καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἠκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, ἐσφενδόνων· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ αὐτῶν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι ἀνεχώρουν ἐπὶ πόδα· οἱ δ' ἐν τούτῳ πολὺ μᾶλλον ἐπέκειντο. Ἐνταῦθα καὶ ἀποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχω, καὶ Λακράτης ὁ ὀλυμπιονίκης καὶ ἄλλοι οἱ τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων
34 πρὸ τῶν πυλῶν ἐν Κεραμεικῷ. Ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλῖται ἐβοήθουν καὶ ταχὺ παρετάξαντο πρὸ τῶν ἄλλων ἐπ' ὀκτώ. Ὁ δὲ Παυσανίας μάλα πιεσθεὶς καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἢ πέντε πρὸς λόφον τινὰ παρήγγελλε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ἐπιχωρεῖν πρὸς ἑαυτόν. Ἐκεῖ δὲ ξυνταξάμενος βαθεῖαν παντελῶς τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ δ' εἰς χεῖρας μὲν ἐδέξαντο, ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἐξεώσθησαν εἰς τὸν ἐν ταῖς Ἁλαῖς πηλόν, οἱ δὲ ἐνέκλιναν· καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.
35 Ὁ δὲ Παυσανίας τρόπαιον στησάμενος ἀνεχώρησε· καὶ οὐδ' ὣς ὠργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων ἐδίδασκε τοὺς ἐν Πειραιεῖ, οἷα χρὴ λέγοντας πρέσβεις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς παρόντας ἐφόρους. Οἱ

§. 33. E. *Πειραιέως*. — A. B. C. *ἔβαλον*. — *ἀνεχώρουν* B. C. D. Vict. et a pr. m. E. marg. Steph. Schneid. II. Dind.; ceteri *ἀνεχώρησαν*. — *Ἐνταῦθα καὶ* dedi cum Hertlinio ex B. C.; Vict. *ἐνταῦθα δὲ καί*; D. *ἐνταῦθα δ'*; ceteri *ἐνταῦθα δέ*.

§. 34. *παρήγγελλε* scripsi cum D. (B. *παρήγελε*) pro *παρήγγειλε*; E. *παρήγγειλεν*. — E. a pr. m. *συνταξ*. — B. C. Dind. II. III. *παντελῶς βαθεῖαν*. — A. B. C. D. E. edd. ante Steph. *ἐξεώθησαν*.

§. 33. *Ἐνταῦθα καί*] *καί* spectat ad *ἐτιτρώσκοντο*. Vulnerati non solum multi sunt Lacedaemoniorum, sed quidam etiam occisi. — Haec pugna Piraeensis incidere videtur in finem mensis Ianuarii anni 403. a. Chr. V. Sievers. l. l. p. 107.

§. 34. *βαθεῖαν παντελῶς*] Haec insolentior adverbii collocatio apud Xenophontem et alibi invenitur nonnunquam. Hertlinius affert ipsum *βαθεῖαν παντελῶς* IV, 2, 18., *ὀλίγην παντελῶς* V, 3, 2., *ἀγαθὸς παντελῶς* Ages. X, 1., *λευκὰ παντελῶς* Venat. IV, 7., *βραχὺ παντελῶς* Plut. Quaest. conviv. VI, 8, 4., *καταγελαστὰ παντελῶς* Aeschin. 2, 111. Item *παντάπασιν* infra VI, 5, 3., saepius *πάνυ*. V. Schaef. ad Plutarch. T. IV. p. 370. et Stallbaum. ad Plat. Phileb. 26. A.

ἐν ταῖς Ἁλαῖς πηλόν] Intelligenda est palus salsa, quae

δ' ἐπείθοντο. Διΐστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει καὶ
ἐκέλευε πρὸς σφᾶς προσιέναι ὡς πλείστους ξυλλεγο-
μένους, λέγοντας, ὅτι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πει-
ραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὰ διαλυθέντες κοινῇ ἀμφότεροι Λα-
κεδαιμονίοις φίλοι εἶναι. Ἡδέως δὲ ταῦτα καὶ Ναυ- 36
κλείδας ἔφορος ὢν ξυνήκουεν· ὥςπερ γὰρ νομίζεται
ξὺν βασιλεῖ δύο τῶν ἐφόρων ξυστρατεύεσθαι, καὶ τότε
παρῆν οὗτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι τῆς μετὰ Παυ-
σανίου γνώμης ὄντες μᾶλλον ἢ τῆς μετὰ Λυσάνδρου.
Διὰ ταῦτα οὖν καὶ εἰς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως
ἔπεμπον τούς τ' ἐκ τοῦ Πειραιέως ἔχοντας τὰς πρὸς
Λακεδαιμονίους σπονδὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ
ἄστει ἰδιώτας, Κηφισοφῶντά τε καὶ Μέλητον. Ἐπεὶ 37
μέντοι οὗτοι ᾤχοντο εἰς Λακεδαίμονα, ἔπεμπον δὴ καὶ
οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεος λέγοντας, ὅτι αὐ-
τοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ ἔχουσι, καὶ σφᾶς
αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται· ἀξιοῦν
δ' ἔφασαν καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, εἰ φίλοι φασὶν εἶναι
Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν τε Πειραιᾶ καὶ τὴν
Μουνυχίαν. Ἀκούσαντες δὲ πάντων αὐτῶν οἱ ἔφοροι 38
καὶ οἱ ἔκκλητοι ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ἄνδρας εἰς
τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπέταξαν ξὺν Πausανίᾳ διαλλάξαι
ὅπῃ δύναιντο κάλλιστα. Οἱ δὲ διήλλαξαν ἐφ' ᾧτε εἰ- Ol. 94, 2.

§. 35. Διΐστη B. Vict. Schneid. II. Dind.; ceteri Διΐστησι.

§. 36. δὲ post Ἡδέως dederunt B. D. Vict. Schneid. II. Dind. — Πειραιέως scripsi cum B. pro Πειραιῶς; ex eodem cod. Schneid. II. et Dind. addunt articulum τοῦ. — καί, quod vulgo erat ante Κηφισ., monente Wyttenbachio, om. Weisk. et Dind., seclusit Schneid. II.

§. 38. C. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. om. τὲ post ἐφ' ᾧ.

sita erat ad littus maximi sinus Piraei. V. Ulrichs. *Zeitschr. f. A.-W.* 1844. p. 20.

§. 35. Διΐστη — τοὺς ἐν τῷ ἄστει] Urbanos a se invicem dirimit.

§. 36. νομίζεται] positum est in more atque instituto Lacedaemoniorum.

ἔπεμπον] οἱ ἔφοροι.

τὰς — σπονδάς] foederis ineundi sive pacis formulam.

§. 37. οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ] οἱ δέκα. V. §. 24.

λέγοντας] De participio praesentis temporis v. adn. ad II, 1, 29. Item paullo ante §. 35.

χρῆσθαι ὅ τι βούλονται] V. adn. ad II, 1, 2.

§. 38. οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι] Infra III, 2, 23: τοῖς ἐφόροις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ.

ρήνην μὲν ἔχειν ὡς πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστον πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἕνδεκα καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα. Εἰ δέ τινες φοβοῖντο τῶν ἐξ ἄστεος, ἔδοξεν αὐτοῖς Ἐλευσῖνα
39 κατοικεῖν. Τούτων δὲ περανθέντων, Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα, οἱ δὲ ἐκ τοῦ Πειραιέως ἀνελθόντες ξὺν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἔθυσαν τῇ Ἀθηνᾷ. Ἐπεὶ δὲ κατέβησαν οἱ στρατηγοί, *ἔνθα δὴ ὁ Θρα-
40 σύβουλος ἔλεξεν· Ὑμῖν, ἔφη, ὦ ἐκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες, ξυμβουλεύω ἐγὼ γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς. Μάλιστα δ' ἂν γνοίητε, εἰ ἀναλογίσαισθε, ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστίν, ὥςτε ἡμῶν ἄρχειν ἐπιχειρεῖν. Πότερον δικαιότεροί ἐστε; ἀλλ' ὁ μὲν δῆμος πενέστερος ὑμῶν ὢν οὐδὲν πώποτε ἕνεκα χρημάτων ὑμᾶς ἠδίκησεν· ὑμεῖς δὲ πλουσιώτεροι πάντων ὄντες πολλὰ καὶ αἰσχρὰ ἕνεκα κερδέων πεποιήκατε. Ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδὲν

ἕκαστον B. C. D. Vict. marg. Leoncl. Dind. II. III. pro ἑκάστους. — E. Vict. ἐν Πειραιεῖ. — A. Ald. Iunt. Bryl. Cast. Schneid. Weisk. Dind. I. τὴν Ἐλευσῖνα.

§. 39. περανθέντων pro περαιωθέντων, monente Wyttenbachio, receperunt Schneid. Weisk. Dind. I. III. — Dind. II. III. οἱ δ' ἐκ. — Πειραιέως scripsi cum A. B. C. D. E.

§. 40. B. ἀναλογίσησθε; E. ἀναλογίσασθε; A. Ald. Iunt. Bryl. Cast. ἀναλογίσεσθε. — δικαιότεροί ἐστε, suadente Stephano, Wells. Schneid. seqq. edd. edunt pro δικαιότερον ἔσται. — Dind. II. III. ἠδίκηκεν. — A. E. Ald. Iunt. Bryl. Cast. ἀνδρίᾳ.

ὡς πρὸς ἀλλήλους] inter se scilicet. Particula ὡς antecedens εἰρήνην ἔχειν certis quibusdam finibus circumscribitur. V. Buttm. gr. §. 149, 1. Kühner. gr. schol. §. 342. adn. 4.

πλὴν τῶν τριάκοντα] Nepos Thrasyb. 3: ne qui praeter triginta tyrannos et decem, qui postea praetores creati superioris more crudelitatis erant usi, adficerentur exsilio, neve bona publicarentur, rei publicae procuratio populo redderetur.

§. 39. Τούτων δὲ περανθέντων] V. infra III, 2, 19. Vectig. 9, 17: περαινομένων γε μὴν ὧν λέγω —. Plat. Theaet. p. 183. C: τούτων γὰρ περανθέντων, καὶ ἐμὲ δεῖ ἀπηλλάχθαι σοι ἀποκρινόμενον κατὰ τὰς συνθήκας.

*ἔνθα δή] Ante haec verba excidisse quaedam videntur, quibus concionis convocatae mentio facta erat. Comitia habebant Athenienses, auctoribus Polluce s. v. Πνύξ et Thucyd. VIII, 97., in Pnyce, qui locus iuxta acropolin in Lycabetto monte fuit.

§. 41. παρελύθητε] περιελελύθατε vim passivam habere: circumventi estis, id quod Weiskius censuit, non magis probo, quam sententiam Mori, qui interpretatur: res vestrae in contrarium mutatae sunt. Dindorfii emendatio magis, quanquam non ab omni parte, placet. Perfectum desideramus; nam praecedens

*ὑμῖν προςήκει, σκέψασθε, εἰ ἄρα ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ ὑμῖν
μέγα φρονητέον. Καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου 41
γένοιτο ἢ ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; Ἀλλὰ
γνώμῃ φαίητ᾽ ἂν προέχειν, οἳ ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ
ὅπλα καὶ χρήματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους
ὑπὸ τῶν οὐδὲν τούτων ἐχόντων παρελύθητε; ἀλλ᾽ ἐπὶ
Λακεδαιμονίοις δὴ οἴεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; πῶς,
οἵγε, ὥςπερ τοὺς δάκνοντας κύνας κλοιῷ δήσαντες
παραδιδόασιν, οὕτω κἀκεῖνοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ
ἠδικημένῳ τούτῳ δήμῳ οἴχονται ἀπιόντες; Οὐ μέντοι 42
γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἀξιῶ ἐγὼ ὧν ὀμωμόκατε παραβῆ-
ναι οὐδέν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς
ἐπιδεῖξαι, ὅτι καὶ εὔορκοι καὶ ὅσιοί ἐστε. Εἰπὼν δὲ
ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράτ-
τεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέ-
στησε τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστη-* 43

§. 41. Vitio, quod est in lectione codd. et edd. *περιεληλύθατε*, Portus mederi voluit inserens *ἐς τοῦτο*, probantibus Leoncl. et Stephano; Wells. *ἐς τοῦτο* recepit; Wyttenb. proposuit aut *περιείληφθε* aut *παραλέλυσθε*, Schneid. *περιηρέθητε*; *παρελύθητε* dedit Dind. II. III. — Vulg. *οἵγε τοὺς δάκνοντας ὥςπερ κλοιῷ δήσαντες*; *κύνας*, quod est in B. margg. Steph. et Leoncl., addidit Schneid. I.; *ὥςπερ* post *οἵγε* posuit cum Weiskio Schneid. II., sed post *ὥςπερ* inserto *οἱ*, quod Schneid. seclusit; nostram lectionem cum Wyttenb. et Matthiaeo dedit Dind.

ἐπολεμήσαμεν, quo aoristum stabilitum esse dicit Dindorfius, non prorsus eadem est conditione; neque loci sententiae verbum ***παραλύεσθαι*** bene convenire uno Polybii loco XXXVI, 5, 3: ***οἱ δὲ πάντες ἅμα ἀνακραγόντες ἐξαυτῆς οἱονεὶ παρελύθησαν***, ubi postremum verbum Casaubonus restituit pro ***παρεληλύθεισαν***, satis evincitur. Neque tamen in eo assentior Classenio, quod necessarium esse ait verbum, cui insit notio decipiendi; etenim a Pausania quidem triginta viri cum sociis fraude sunt circumventi, non vero ***ὑπὸ τῶν οὐδὲν τούτων ἐχόντων***. Ab his illi fortitudine potius ac prudentia devicti sunt.

ὥςπερ — δήσαντες] Respicitur lex Solonis, de qua Plutarch. Solon. 24: ***ἔγραψε δὲ καὶ βλάβης τετραπόδων νόμον, ἐν ᾧ καὶ κύνα δάκνοντα παραδοῦναι κλοιῷ τετραπήχει δεδεμένον.*** Qui post ***ὥςπερ*** articulum ***οἱ*** inseri volebant, hos intelligendum esse ***οἱ ἄνθρωποι*** ad verbum ***παραδιδόασι*** praeteriit.

§. 42. *Οὐ μέντοι γε ὑμᾶς*] His verbis Thrasybulus se convertit ad amicos.

§. 43. *Καὶ τότε*] Populus in urbem rediit *τῇ δωδεκάτῃ Βοηδρομιῶνος*, teste Plutarcho (Glor. Ath. 7.), i. e. medio Septembri a. 403. a. Chr. V. Sievers. l. l. p. 95.

ἀρχὰς καταστησάμενοι] Archon eponymus creatus est

σάμενοι ἐπολιτεύοντο· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἀκούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν εἰς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰςπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους ἔπεισαν συναλλαγῆναι· καὶ ὀμόσαντες ὅρκους ἦ μὴν μὴ μνησικακήσειν ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

§. 43. τοὺς Ἐλευσῖνι B. D. Dind. II. III. pro τοὺς ἐν Ἐλ. — συναλλ. scripsi cum B. C. D. et a pr. m. E. pro ξυναλλ. — ὁμοῦ τε pro ὁμοῦ γε Vict. Dind. II. III.; in B. C. utrum γὲ an τὲ scriptum fuerit, non discernendum esse narrat Gailius.

Εὐκλείδης, quo archonte leges Solonianae vel instaurabantur vel emendabantur. V. Andoc. de myster. c. 88: τούτων ἕνεκα τοῖς νόμοις ἐψηφίσασθε χρῆσθαι ἀπ' Εὐκλείδου ἄρχοντος. Item 89. 93. 94. alibi. V. etiam adn. ad II, 3, 1.

εἰς λόγους ἐλθόντας] Cf. Iustin. V, 11: „Sed ad colloquium, veluti dominationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi ut pacis victimae trucidantur."

μὴ μνησικακήσειν] His verbis denotatur lex illa, quae posteriore demum tempore ἀμνηστία appellata est. In proverbium hanc dictionem abiisse non male collegit Hinrichs. l. l. p. 66. ex Aristoph. Plut. 1146: μὴ μνησικακήσῃς, εἰ σὺ Φυλὴν κατέλαβες, „quibus verbis Mercurius Carionem cum Thrasybulo comparat eumque ait Phylen occupasse, h. e. potentem, divitem factum esse, sed eum etiam monet, ne memor sit iniuriarum, quas ei nuper pauperi intulerit", ad quem locum schol. adnotat: ὅτι μετὰ τὸ κατελθεῖν τοὺς μετὰ Θρασυβούλου Φυλήν, καταλαβόντας καὶ νικήσαντας ἐν Πειραιεῖ τοὺς τριάκοντα ψηφίσασθαι ἔδοξε μὴ μνησικακῆσαι ἀλλήλοις καθάπαξ τοὺς πολίτας. De ἀμνηστίας lege v. Nep. Thras. 3., Valer. Max. IV, 1. Iuris iurandi formulam servavit Andoc. de myst. cap. 90: καὶ οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἕνδεκα, οὐδὲ τούτων ὃς ἂν ἐθέλοι εὐθύνας διδόναι τῆς ἀρχῆς, ἧς ἦρξεν. V. etiam cap. 91.

ἔτι καὶ νῦν] De tempore, quod his verbis denotari videatur, v. Praef. p. XXIII.

ὁμοῦ τε] Qui ὁμοῦ γε scribunt interpretantur hunc locum sic: saltem concordiam et iusiurandum servant, etsi aliquid μνησικακίας in animis eorum resideat.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

. VII. v. ult. scr. Chersonesi pro Mersonesi.

. XVIII. v. paenult. scr. exercitarentur pro exercitentur.

. XXI. v. 15. post vocabulum tractavit exciderunt haec: Qua quidem in re non multum videatur referre, quid de eorum statuatur sententia, qui Apologiam et de Lacedaemoniorum non minus quam de Atheniensium republica libellum, et hunc quidem gravissimis, ut mihi videtur, argumentis a Xenophonte abiudicant, quia illos libros, si Xenophontis non sunt, eos certe habere auctores, qui, ut in elocutione ac sententiis, sic in exordiis quoque instituendis Xenophontem sint imitati, consentaneum est.

. XXVIII. v. 24. post vocabulum mittebat inseras haec: Accedit II, 3, 5., qui locus et ipse est suspectus propter res partim non suo tempore, partim ne vere quidem ibi narratas.

. XXX. adn. 1. scripsi: Secundum Thuc. II, 2. bellum Pelop. ortum est *Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις*, i. e., si cum Poppone pro *δύο* scribas *τρεῖς*, Aprili mense a. 431. — Aliam viam, ut nunc video ex Annal. Antiq. a Iulio Caesare editis a. 1853. p. 168., ingressus est Emil. Muellerus in dissert. inaugur. De tempore, quo bellum Pelop. initium ceperit, qui, cum Boeckhio Metonis canonem illo tempore nondum institutum et annum Pythodori intercalarem fuisse statuens, pro *δύο* cum Krügero *τέσσαρας* scribendum putat: qua ratione impetum in Plataeas, quod erat belli exordium, eidem Aprili mensi, et quidem diebus 5—7 assignat. — Ceterum per se patet novum non eodem semper die annum exordiri Xenophontem, sed, ut ferebant res gestae, modo prius, modo posterius. V. e. c. adn. ad I, 3, 1.

. XXXI. v. 27. Hic eos codices, quos Dindorfius in ed. Berolinensi suos appellat, silentio haud temere praetermisi. Quum enim qui illi et quales sint, ne coniectando quidem assequi liceat — nam quod Peterus et Spillerus intelligendos esse libros Parisienses Dindorfii iussu iterum comparatos opinantur, id falsum esse demonstravi in Annal. Antiq. a. 1851. p. 501. —, in factitanda critica Dindorfii „librorum" rationem nullam esse habendam censui.

. XXXII. v. 19. scr. comparavit pro comparavi.

. XXXIV. Post v. 26. adde haec: Lectionum varietatem exhibui quam potui plenissimam et ita quidem, ut eos libros vel scriptos vel editos, quos non commemoratos vides, eam lectionem habere debeas credere, quam in verborum recepi contextum. Qua quidem in re hoc unum vereor, ne Gailium, qui libros Parisienses ad priorem Schneideri editionem comparavit, ubi unius vel alterius vel omnium codicum mentionem non faciat, eos a Schneideri editione non dissentire significare voluisse

ubique recte statuerim. Etenim parum accurate comparandi munere in hoc quoque libro perfunctum esse Francogallum vel ex iis intelligere licet, quae de codicibus B. et D. narrat Haeusserus apud Hertlinium in progr. Werthem. 1841. p. 3 seqq V. nos in Annal. Antiq. a. 1851. p. 482 et 501.

p. 11. I, 1, 18. *ταῖς εἴκοσι τῶν νεῶν*] Ad vim articuli *ταῖς* explicandam ante omnia adhibere debebam I, 6, 20. *ταῖς δ' εἴκοσι καὶ ἑκατόν.*

p. 20. I, 2, 1. (*ὡς ἅμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις*)] Ei loco, quem ad defendenda haec verba, quae ego pro insiticiis habeo, Peterus ex Hellenicis affert, addere licet imprimis Thuc. VII, 27: *ὕστερον δὲ φρουραῖς ὑπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπῳκεῖτο.* Sunt dativi instrumentales, quales in locutionibus militaribus usurpantur, quorum natura accedente participio non mutatur.

p. 24. I, 3, 1. *Ἐπεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγε*] post diem vicesimum quintum mensis Martii. Ubi exciderunt verba: ex ratione Dodwelli.

p. 46. I, 6, 16. adn. v. 4. scr. situs erat pro sita erat.

p. 53. I, 7, 5. adn. v. 2. scr. *πλεύσαιεν* pro *πλεύσειεν.*

p. 58. I, 7, 23. Buttmanni coniecturam *καθ' ἕνα ἕκαστος*, quam probat Schwidopius, refutare, quum librorum lectio se ipsa defendat, vix operae pretium videbatur. Exempla si desideras, quibus *καθ' ἕνα ἕκαστον* vel *καθ' ἓν ἕκαστον* ita saepius poni confirmatur, ut *ἕκαστον* cum *ἕν* vel *ἕνα* arctissime sit iungendum, adi Hertlinium in progr. Werthem. a. 1845. p. 13 seq.

p. 82. II, 3, 1. adn. v. 4. scr. *ᾧ ἦν* pro *ῳ ἦν* et v. 11. scr. *Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει* pro *Τῷ δ' ἐπιόντι.*

p. 98. II, 3, 43. Var. lect. v. 1. dele verba: Fortasse legendum *οὐχ οὗτοι τοὺς π.*

Gothae, litteris officinae Engelhardo-Reyherianae.

XENOPHONTIS

OPERA OMNIA

RECENSITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA.

VOL. IV. SECT. IV.

CONTINENS

XENOPHONTIS HELLENICORUM

PARTEM ALTERAM.

ED.

Dr. LUDOVICUS BREITENBACH,

PROFESSOR VITEBERGENSIS.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXIII.

XENOPHONTIS

HELLENICA

SIVE

HELLENICORUM

QUAE VULGO FERUNTUR LIBRI III—VII.

RECOGNOVIT

ET

INTERPRETATUS EST

DR. LUDOVICUS BREITENBACH,
PROFESSOR VITEBERGENSIS.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXIII.

LIPSIAE, TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Brevi temporis spatio post priorem huius operis partem ante hos novem fere annos emissam L. Dindorfii prodiit Oxonii „editio secunda auctior et emendatior“. Quae quum eorum non tantum codicum, quos olim Gailius comparaverat, accuratiores exhibeat collationes ac pleniores, verum nova etiam librorum manuscriptorum quae ad emendanda Xenophontis verba conferre aliquid viderentur adiecerit subsidia, quae in priori fasciculo de codicibus p. XXX sqq. praefatus sum, ea nunc erunt, quatenus huius editionis fert conditio, retractanda.

Ac primum quidem libri Parisini B. accuratiorem quam Gailium se habuisse collationem praedicat L. Dindorfius. Non pauca aliter descripta exhibet, plura etiam addit ab editore Francogallo omnino praetermissa. Quorum de fide quum dubitatio aliqua relinqui interdum videretur, prospera nuper factum est fortuna, ut a G. Sauppio[1]), qui ante hos undeviginti annos conferendorum aliquot codicum Xenophonteorum causa ipse fuit Parisiis, diligentissima codicis B. usque ad lib. II, 2, 10 et codicis D. usque ad finem libri tertii publicaretur collatio.

Atque sunt quidem nonnulli loci, de quibus Sauppius alia refert ac Dindorfius, velut I, 1, 27 *ἡμετέραν* — *ὑμετέραν*, I, 6, 14 *διήρπαζον*, I, 6, 21 *ἀφορμήσασαν*, I, 7, 12 *προςεκαλέσαντο*, I, 7, 23 *διηρημένων*, I, 7, 24 *ὑφ' ὑμῶν*, quae Dindorfius, nesciens esse in B., in verborum contextum recepit. Praeterea B. praebet I, 3, 19 *ἀπολλυμένους* cum H. et I, 6, 22 *εἰς τὸν Εὔριπον τὸν τῶν Μιτ.*, quibus quin vulgata lectio postponenda sit, non dubium videtur. Commemoratu digna porro sunt I, 1, 12, ubi B. habet *τέτταρας μὲν*, non *τέττ. μόνον*, I, 6, 37 *τοῦτ' ἐποίουν*, non *ταῦτ' ἐποίουν*, I, 7, 2 *Ἐρασινίδην* sine articulo, I, 7, 30 *καὶ τὰς Σαμίων*, I, 7, 31 *ταξιαρχῶν*, non *τριηραρχῶν*, II, 1, 15 *συνενενεγκεῖν*, II, 1, 7 *ἐπὶ τῆς Χίου πελ.*, II, 1, 19 *προςβάλλοντες*. Haec, quae ipse descripsit Sauppius, tam sibi certa esse dicit, ut fidem videatur sibi postulare posse. Et

1) Quaest. Xenophontearum Part. IV. Liegnitz. 1861.

aequum profecto est maiorem tribuere fidem huic, qui ipse inspexit codicem, quam illi, qui per alium nescimus quem conferendum illum curavit. Sic enim intelligo Dindorfium dicentem: „Accuratiorem collationem ego habui." Ceterum diligenter collatum habuisse Dindorfium librum manuscriptum B. Sauppius ipse confirmat. Ita nunc satis bono sunt loco res eius codicis, qui ceteris omnibus longe praestat. Etenim, quum Sauppii collatio horum librorum ab initio tantum ad II, 2, 10 usque pertineat, iis quae per reliquam Hellenicorum partem de B. solus tradit Dindorfius, confidere debemus.

Etiam D. codicis multo diligentiorem quam Gailium collationem se exhibuisse dicit Dindorfius. Eundem quum totum contulisset Sauppius, e tribus tantum primis libris non minus quam 245 notas descripsit a Dindorfianis differentes. Ex quo tamen numero tantum octoginta fere tales sunt, quae in varietatem lectionis recipiendae videantur. Praeter ceteras commemoratu dignae sunt hic quoque quibus ipsius Dindorfii confirmantur lectiones: I, 1, 27 *ἡμετέραν* — *ὑμετέραν*, I, 1, 35 *καὶ ὅθεν*, I, 3, 9 *παρεληλυθότων τῷ πολέμῳ* supra scriptis *β* et *α*, I, 3, 17 *ἐδύνατο*, I, 4, 11 *ἐπὶ κατασκοπὴν* et e corr. *ἔχει*, I, 4, 21 om. *οἱ* ante *ἠρημένοι*, I, 5, 16 *Ἀριστοκράτην*, I, 7, 4 *ἐπεδείκνυε*, I, 7, 24 *ὑφ' ὑμῶν* pr. m., II, 2, 2 *εἰδὼς ὅτι*, II, 3, 18 *συρείησαν*, h. e. *συρρυείησαν*, II, 4, 13 *ἀφιέντες*, III, 5, 7 *ἐν Τεγέᾳ*. — Deinde Sauppius alia de D. narrat ac Dindorfius his locis: I, 1, 27 *καὶ* (om. *διὰ*) *τὴν ὑμ.*, I, 2, 12 *τέτταρας μόνον ἔλαβον*, I, 3, 9 *ἔλαβον καὶ ἔδοσαν πρὸς Φαρνάβαζον*, I, 6, 5 *ἐροῦντας*, I, 6, 19 *σίτων*, I, 7, 5 *βραχέα*, II, 3, 20 *ἀπεληλύθεισαν*, II, 4, 33 *ἐνταῦθα δὲ ἀποθν.*, III, 1, 7 *ἐνέβαλλον*, III, 3, 7 *πάλιν οὖν*, III, 5, 7 *λέγοντας τοιάδε*.

Maioris vero momenti sunt quaedam libri D. propria, quae ante Sauppium neque a Gailio neque a Dindorfio commemorata esse iure mireris, quippe quae ad recte aestimandum hunc codicem non nihil conferant. Praeter alias enim satis laudabiles scripturas, ut I, 4, 14 *ἀπεστέρησαν*, I, 6, 29 *καὶ αὗται*, II, 3, 19 *ἄτοπον ὅτι*, II, 3, 47 om. *ποτε*, II, 4, 6 *καὶ ἔστιν οὓς μὲν αὐτῶν*, II, 4, 18 *πέσῃ*, III, 2, 5 *ἑαυτοῖς μνήματα*, III, 2, 28 *ἐξέφερον*, III, 5, 1 om. *μὲν* post *Θήβαις*, non pauca refert Sauppius ex D., quae pro librariorum commentis nemo non habebit. Talia sunt I, 1, 18 *ἰδὼν δὲ καὶ ὁ Μινδ.*, I, 3, 12 om. *οὖν* et *ἀπῄει*, I, 4, 15 *καθ' ἑκάστην ἡμέραν*, I, 6, 35 *τῇ πόλει τῇ Μιτυλήνῃ*, II, 1, 25 om. *ἔφη* ante *ὅταν*, II, 1, 27 *ἐπειδὰν κατίδωσι*, II, 1, 32 *παρανομεῖν*, *νικήσας ἔφη ποίει*, *ὃ παθεῖν ἔμελλες ἡττηθεὶς εὐθὺς τοῦτον ἀπέσφαξε μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν*, quod additamentum petitum est e Plut. Lysand.

cap. XIII, II, 3, 52 om. ἔφη, II, 4, 12 ψιλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ, II, 4, 20 om. καὶ συστρατιῶται, III, 1, 19 Δερκυλίδας καὶ αὐτὸς ὥςπερ, III, 3, 5 om καὶ γέροντας, 7 εἰπεῖν ὡς ὅσοι γε δήπου, 8 om. καλουμένη, 9 συμπέμψαι· καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ οἳ ἂν, III, 4, 1 καταγομένας pro καταπλεύσας, 3 ἐβουλήθη διαπλεῦσαι ἐν Αὐλίδι, 17 ζωγραφοῦντες pro ζωγράφοι, 20 παρήγγειλεν pro προεῖπεν, 21 λέγειν αὐτὸν ὡς βουλόμενον, ibid. ὥςπερ πρότερον εὐθὺς, III, 5, 7 ἐθύετο pro ἐγένετο, 14 πρότερον pro πρόσθεν. Quas quidem lectiones licet omnes fere eas appareat esse, quibus pretio codicis D., qui adhuc inter praestantissimos nec multo quam B. deterior habebatur, aliquantum detrahatur, magna tamen gratia habenda est G. Sauppio, cui primo accuratissimam huius libri notitiam debemus. Nunc demum — nam sine mora IV—VII quoque librorum collationem publici iuris ab illo factum iri sperare licet — integrum ac plenum de codice D. iudicium poterit fieri.

Iam vero transeamus ad nova quae evulgavit et in ed. Oxon. adhibuit Dindorfius subsidia.

F.[2] „Ex libris Perizonii n. 6", a Valckenario cum Stephani ed. II. a. 1581 in Bibliotheca Leidensi servata collatus, recens est codex, sed accurate scriptus. Ex optimis, ubi per tres primos libros inter se discrepant codices, lectionibus 286 praebet tantum 109 easque exceptis duabus (I, 7, 28. III, 1, 21) communes habet cum B. et aliis.

G. Venetus Marcianus 364, membranaceus saeculi XV, apud Zanettum Graecae D. Marci Bibliothecae p. 169, qui etiam specimen varietatis scripturae ad libri primi initium exhibuit p. 173—4. Paucae tantum eius commemorantur a Dindorfio lectiones, quae conspirant plerumque cum melioribus.

(H. Hac littera in hac Hellenicorum parte cum Dindorfio indicavi P. Victorii lectiones in priori parte per Vict. notatas.)

I. Codex ignotus, cuius collatio in Ed. Ald. Bibl. Leidensis adnotata inde in Ed. Steph. II. a. 1581 a Valckenario transcripta est. Collatio, ut videtur, non plena, ceterum plurimam partem bonas praebet scripturas, ex 286 illis fere 90, quae tamen omnes ex B et aliis iam erant notae. Maxima ex parte, in malis non minus quam in bonis, consentit cum B. et marg. Leonclavii.

K. Significat varias lectiones in marginem Ed. Basil. Bibl. Leidensis, ex libro incognito transcriptas. Medium fere tenet locum inter libros melioris et deterioris notae.

---

2) Bene discernendus a cod. F. Parisino, de quo dixi in Praef. pr. fasc. p. XXXI sqq., cuius in hoc altera Historiae Graecae parte nulla facta est mentio.

L. Coislinianus $\frac{317}{121}$, olim 88, aliquoties memoratus a Gailio.

M. et N. Florentinorum Bibliothecae Mediceae plut. 69. no. 12 et 15, specimen ad lib. III, cap. 3.

O. Liber incognitus, quem raro commemorat Valckenarius ad Steph. ed. 1581 Leidensem.

V. Venetus Marcianus 368, seculi XIV, de quo dixi in Praef. pr. fasc. p. XXXI. In meliorum numero habendus est, quia ex optimis illis 286 dat 160, in deteriorum, quia commentitiis cuiusvis generis scripturis scatet. Peculiares lectiones, quae a Xenophonte orta esse videantur, habet nullas fere. Qua autem licentia quaque calliditate codicis scriptor egerit in corrigendis vel supplendis verbis, frequentissima et in singulis fere paginis exstant exempla. Vide modo V, 1, 13, ubi in B. pro verbis *ἐκπέμπουσιν ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς* lacuna est quindecim litterarum, in D. *ἐκπέμπουσι* cum lacuna octo litterarum, in V. reliquis mutatis *ἁρμόδιον ἐκπέμπουσιν — ὡς ἡγησόμενον τοῦ ἐν Αἰγίνῃ ναυτικοῦ.* — I, 1, 35 *κράτιστον* accipit pro nomine proprio et, quia *Κλέαρχον* subsequitur patris nomen, illi quoque fictum subiungit nomen patris *τὸν Ἀριστομένους.* Contra VII, 2, 16, quia *Πρόξενον* pro nomine appellativo habuit, *ζῶντα* mutat in *ὄντα.* Adde III, 2, 27. V, 1, 7. 10, al. Inde necessario colligitur, nusquam ei fidem esse tribuendam nisi ubi adsentientem habeat unum vel alterum ex melioribus libris.

Denuo igitur retractata de indole ac mutua ratione librorum, quibus tradita Xenophontis Hellenica ad nos pervenerunt, quaestione, quam olim tractavimus in Diar. Antiquit. 1851. no. 61 sqq. et in Praef. pr. fasc. p. XXX sqq., nunc ita statuendum videtur[3]). Simpliciter bonum atque integrum habemus nullum. Nullus enim est vacuus interpretationibus, glossematis, lacunis, aliis vitiis. Sed ex omnibus minime iis inquinatus est cod. B., qui idem vetustate ceteros omnes excepto V. superat et omnium maxime iis liber vitiis est, quae oriri solent librariorum licentia et corrigendi libidine. Praeterea longe plurimas praebet optimas lectiones, per primos tres libros ex illis 286 non minus quam 273, ex quibus solus servavit 41, quae sunt: I, 1, 11 *ἐκ τῶν Κλαζομενῶν.* 22 *δύναντο*, h. e. *δύναιντο.* 22 *ἀπέσσυα*, 27 *οἴκοθεν*, *ὅτι.* I, 3, 4 *ὅσον οἷον.* 7 *στενοπορίαν.* I, 4, 16 *ὄντων εἶναι.* I, 5, 1 *μέχρι οὗ.* 4 *διδάσκοντες ὅτι.* I, 6, 5 *ἐροῦντα.* 7 *αὔτοῦ*, h. e. *αὐτοῦ.* 11 *ἡμῖν.* 21 *ἀφορμήσασαν.* ibid. *εἰς τὸν Εὔριπον τὸν τῶν Μιτυληναίων.* I, 7, 2 *ὁ τοῦ δήμου.* 5 *βραχέως.* 12 *προςεκαλέσαντο.* 15 *πάντα ποιήσειν.* 19 *μάλιστ'*

3) Accuratius de hac re disserui in Annal. phil. et paed. Lips. 1862. fasc. 9. p. 602—612.

τὰ ἀληθῆ, h. e. μάλιστα τὰ ἀλ. 23 διῃρημένων. II, 1, 28 ἀνήχθησαν ἀθρόαι. II, 3, 21 ἔχοιεν τοῖς φρ. 42 ἐμέλλομεν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀρχομένων. 54 θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου. II, 4, 7 στησάμενοι καὶ συσκευασάμενοι. 25 πολλοί τε ἤδη. 29 ποιήσοιτο. 41 δάκνοντας κύνας. III, 1, 9 ἁρμοστὴς γὰρ. 14 μάλα φυλαττομένης. 21 Σκηψίων. III, 2, 7 Χερρονησιτῶν. III, 3, 2 συνεμαρτύρησε δὲ. 5 συμμάχους — ἅπαντας. 11 ἄλλους τοὺς. III, 4, 9 Ἀλλ' ἴσως. 23 ὅτι μὲν τοῖς. ibid. τὰ δέκα. 27 ἄρχοι. III, 5, 8 τὸ ἀπὸ Λακεδαίμονος. 21 μεῖζον δὴ. Ex libris IV—VII graviora tantum quaedam eximam, quae soli B. debemus: IV, 1, 4 πολλῆς καὶ. 30 δὲ αὐτῷ τῶν. 34 γίγνονται ἄνθρωποι. IV, 3, 16 καὶ πῶς, h. e. καί πως. IV, 4, 6 αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι. IV, 5, 10 Θηβαίων. IV, 6, 9 ἐπιθεμένους. IV, 7, 2 ὅσιον (om. εἶναι). IV, 8, 24 τῇ Εὐαγόρου. V, 1, 6 δώδεκα ναυσὶν. 19 ἐμβιβασαμένους αὐτοὺς. 25 Περκώτῃ. V, 2, 13 ἐκ πάσης. ibid. συστρατευσόμενοι. 33 φιλικῶς. 37 ὄντος αὐτῷ. 39 ταῦτα πάντα. 41 ὅλον δ' ἄν. V, 4, 15 μείνας δὲ ἐκεῖ. 26 σωτῆρα αὐτῷ. 32 ταῦτ', ἔφη. 44 ὅπῃ. VI, 1, 1 βοηθήσοιεν. 13 ἐκτέον μου. VI, 2, 7 τῷ μὲν πεζῷ. VI, 3, 4 ἐκείνη γὰρ, ὅταν μὲν. 9 ἐάσοιεν. 12 ἐκεῖνος βούλεται. VI, 4, 32 ἀφίκοιντο. 36 πράξοιεν. VI, 5, 20 Εὐταίας. 24 ταῦτα δὴ. VII, 1, 15 κοινῇ. — Cod. D. autem ex illis 286 tres tantum (I, 6, 35. II, 4, 13. III, 1, 18) habet peculiares, quatuor alias (I, 7, 22. 23. II, 3, 38. III, 2, 13) sine B. quidem, sed cum aliis. Cod. F per omnes septem libros quater tantum (I, 7, 28. III, 1, 21. VI, 3, 9. 4, 6) veram solus servavit scripturam, cod. I. solus nusquam. Ex illis 286 optimis lectionibus quas quisque praebet codex si numeras, ordo eorum hic erit: B. 273, D. 207, V. 160, F. 109, I. 90, C. 78, H (Vict.) 70, E. 51, K. 22, A. 19, Y. 13. Inde apparet omnium longe praestantissimum esse codicem B. ita, ut proxime ad bonitatem eius accedat D.

Quae quum ita sint, obsequendum ubique putavi codici B., nisi ubi aperte falsa daret vel manca vel gravioribus de causis suspecta. Qua in re saepissime discedendum erat a Dindorfio, qui quanquam hunc librum manuscriptum ceteris, ut par est, longe anteponit, sexcentis tamen locis sine causa sprevit quae ex eo erant recipienda. Ubi deficit B., in eius locum succedat oportet D. Qui tamen quia non paucis, ut supra vidimus interpolationibus iisque pluribus quam H. et I. depravatus est, per septimum maxime librum, qui totus fere deest in B., reliquis melioris notae codicibus, I. H. F. C., plus quam in antecedentibus libris tribuatur auctoritatis necesse est. Ad summam verba Xenophontis ita conformare studui, ut fundamentum factitandae criticae codicem B. ponerem ita, ut eum, ubi opus esset, ex reliquis libris manuscriptis,

aut ubi hi nihil ferrent opis, mea qualicunque opera ususque Xenophontei notitia vel ex aliorum coniecturis corrigerem vel supplerem. Idem feci in libris I et II, quos, ne eius, qui ex novis subsidiis redundat fructus essent expertes, in Corrigendis et Addendis denuo percensui.

Quod ad interpretationem attinet, id imprimis spectandum existimavi, ut innumeris locis a superioribus interpretibus parum intellectis lucem afferrem. Etenim saepe a Weiskio, saepius etiam a Schneidero, quorum errores Dindorfium in ed. Oxon. iusto frequentius recoxisse vel maxime mireris, vel res vel verba obscurata potius vidi quam illustrata. Maior vero etiam numerus eorum est locorum, quorum difficultates ab iis, qui ante me hos libros ediderunt, ne tactae quidem erant. Ad verba vel emendanda vel explicanda in hac altera quoque Hellenicorum parte non parvum adminiculum dedit Hertlinius vel in programmatis in Praef. pr. fasc. p. XXXV laudatis, quibus nuper accessit progr. Werthem. 1861. p. 13—15, vel in censura Ed. Dindorfianae[4]. Ad res historicas recte intelligendas plurimum profecit G. Grotius Anglus in Historia Graeciae in Germanicum sermonem translata a N. R. W. Meissnero, vol. V. Nonnulla etiam debeo Historiae rei militaris Graecorum a Koechlyo et Ruestovio editae, in qua pugnae ad Corinthum et Coroneam a. 394, ad Lechaeum a. 392, ad Leuctra a. 371, ad Mantineam a. 362 commissae dilucide expositae sunt et partim tabellis illustratae. Plurimam vero operam explicandis navavi rebus grammaticis. Qua in re si fortasse quibus nimius fuisse videar, eos velim hoc unum cogitare, ut vere dicatur Horatianum illud: „verba provisam rem non invita sequi", sic verius etiam posse dici, provisa demum, h. e. diligenter ac penitus cognita, verba rem sequi non invitam, recte scilicet intellectam. Etenim iuvenibus imprimis harum rerum studiosis hoc commentario meo servire volui. Qui quidem, ad accuratam rerum intelligentiam perveniri non posse, nisi rationibus ubique grammaticis penitus perspectis, iterum iterumque monendi sunt praesertim hac nostra aetate, qua haud raro magistrorum ductu non minus quam sua voluntate iuventus scriptores veteres ita legit, ut sententias atque res obiter tantum primoribusque quasi labris gustare quam singulis orationis legibus subtiliter perpensis animo comprehendere ac mente pernoscere malint. Ingenium scilicet scriptorum universaeque antiquitatis indolem sectari ita sibi videntur. At Epicharmi illud: *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί* de hac quoque re verissimum est. Ingenium veterum scriptorum non capitur nisi assiduo labore continuoque habita singulorum verborum,

4) Annal. Lips. 1857, p. 708—713.

constructionum, sententiarum cohaerentiae ratione. In hac arena contentis viribus luctandum est adolescentulo, donec rebus grammaticis satis exercitatus ac roboratus in extremo stadio excurrere liberius poterit. Tum profecto, licet uno obtutu, recte tamen intellecta verba res ipsa facillime sequetur. Sic demum scriptorum indole universaeque antiquitatis notitia — quoad haec cadit in sapienter circumscriptos scholae fines — imbui animus iuvenilis potest. Quod ut magis magisque fiat, hanc meam Hellenicorum editionem aliquid posse conferre velim.

Vitebergae Cal. April. a. MDCCCLXII.

CORRIGENDA ET ADDENDA

AD LIBROS I. ET II.

N. B. Lectiones librorum B. et D. discrepantes a Dindorfianis depromptae sunt e G. Sauppii Quaestionibus Xenophonteis, Liegnitz 1861.

Liber primus.

Caput I. §. 1. Scribas ἔχων ναῦς cum B. D. F. I. V. Dind.

Ibid, Scr. Ἀγησανδρίδου, quam formam praebet B. et Thuc. VIII, 91.

§. 3. Scr. μέχρι οἱ Ἀθ. cum B. Dind.

§. 5. [ἐξ ἑωθινοῦ], quod Dindorfio latius dici videtur, tueri conatus est Heiland. Quaest. Xen. 1856. p. 3, comparans Hom. Il. XXI, 111: ἔσσεται ἢ ἠὼς ἢ δείλη ἢ μέσον ἦμαρ et VIII, 66: ὄφρα μὲν ἠὼς ἦν καὶ ἀέξατο ἦμαρ — ἦμος δ' ἠέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει, ubi ἠὼς crescensque dies ad meridiem usque pertinere dicatur. Nec tamen credibile est, omnia, quae §. 2—4 narrantur, gesta esse ante meridiem, nedum matutinis horis. Mecum facit Hertlinius.

§. 8. Scr. Θρασύλος, quod libri praebent (praeter D. in quo est Θράσυλος) et Thucidides, Quanquam Comment. I, 1, 18 legitur Θράσυλλος.

§. 17. ἔφυγον πρὸς τὴν γῆν] h. e. confugerunt versus, ad terram. Ita recte. Nam in terram descendisse Mindarum cum suis §. 18 demum dicitur verbis Μίνδαρος καὶ αὐτὸς ἀποβὰς κ. τ. λ. Saepius πρός et εἰς permutantur velut I, 2, 7. 18; 7, 29. II, 2, 9. IV, 1, 2, ad quem locum v. Addenda, V, 2, 29.

§. 18. ταῖς εἴκοσι] De articulo cf. etiam VII, 5, 10.

Ibid. Εὔμαχον] Eubuli mentionem fieri a schol. ad Aristoph. Equ. 149 monet Hertlinius, cui tamen ipsi Εὔμαχον probari videtur.

§. 23. Scr. ἀπέσσυα cum B. Dind. V. Bekker. Anecd. p. 422, 21. Ahrens. in Philol. vol. VI, p. 643. Idem probat Hertlinius.

§. 27. Scr. στρατηγοῖς οἴκοθεν, ὅτι φεύγοιεν cum B. Dind.

Ibid. Scr. *Συγκαλέσαντες* cum B. D. Dind.

Ibid. Verba *μεμνημένους — ὑπάρχουσαν* eo quo vulgo leguntur loco collocata cum Dresselio Heilandius sic interpretatur: „Negabant duces oportere seditionem contra patriam fieri. Si vero, inquiunt, aliquis nos criminationibus petet, tunc vos decet causam agere memores, quot victorias navales per vos ipsi reportaveritis navesque ceperitis, quoties aliorum in pugna socii invicti evaseritis nostro ductu, primum semper in acie locum obtinentes cum ob virtutem nostram tum ob vestram alacritatem et terra et mari probatam nec ullo quidquam culpante." Male, ait Heilandius verba *εἰ δέ τις* intelligi a Dindorfio et a me de militibus. At profecto ad alium neminem possunt referri, quia mox sequitur *οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου*, unde apparet dici de ea criminatione, quae statim possit fieri, dum duces sunt in concione militum. Neque quidquam habet absurdi, Hermocratem, si non suspicari, simulare tamen se suspicari, unum vel alterum ex suis militibus fuisse indicem et ob hoc ipsum indicium sibi et collegis suis imperium nunc a magistratibus abrogari. Bene enim tenendum est eo spectare Hermocratis verba, ut reprimat militum indignationem eosque cohortetur ad modestiam. Idcirco aequo paene modestius dicit, sibi ipsis, si criminatione aliquis ipsos petat, rationem esse reddendam militibus non solum, sed etiam, quod cogitando facile additur, si in patriam redire concessum fuerit, magistratibus: ergo milites multo magis decere magistratuum parere iussui.

Ibid. Scr. *αὐτοί τε καθ' αὐτοὺς* cum B. D. H. V. Dind. Sed delendum est prius *τὲ*, quod intrusum videtur propter desideratam membrorum aequabilitatem. Utrumque *τὲ* servari non potest, nisi verba sic collocas: *ὅσας τε ναυμαχίας νενικήκατε καὶ ναῦς εἰλήφατε αὐτοί τε καθ' αὐτούς, ὅσα τε κ. τ. λ.*

Ibid. Scr. *διά τε τὴν ἡμετέραν ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν ὑμετέραν προθυμίαν* cum B. D. V. Dind. Sed alterum *διὰ* om. D.

§. 28. Scr. *ἐκείνους ἄρχειν* cum F. V. Dind.

§. 29. Scr. *Πόταμις Γνώσιος* cum Pirkhemeri versione et Dind.

§. 30. Scr. *ἐγίγνωσκε* cum Dind.

Ibid. Scr. *ἐπιεικεστάτους καὶ τριηράρχων* cum B. D. F. G. I. Dind.

§. 34. *ὁπλίτας τε — ἱππέας δέ*] V. ad VI, 5, 30.

§. 35. *καὶ ὅθεν* etiam D. habet.

Deleas *καὶ* ante *Κλέαρχον*, quod uncis inclusit Dind.

§. 36. *Δόξαντος δὲ τούτου*] Cf. I, 7, 30. V, 2, 24. Cyrop. IV, 5, 53.

Ibid. Grotius IV, p. 407 scribi vult *εἰς Ἄβυδον* pro *εἰς Σηστόν*. Recte, ut videtur. Nam Sestum tenebant tum Athenienses, Lacedaemonii Abydum. V. I, 1, 7. I, 2, 13.

Ibid. Scr. *συμμάχων* cum B. D. Dind.

§. 37. Steph. Byz. v. *Χείμερα*: *στρατεύοντες δ' ἐπὶ — στρατιαῖς, αἴρουσιν — Σελινοῦντά τε καὶ Χείμεραν*. Quae non magis quam cod. V. scriptura me movent, ut cum Dindorfio scribam **Σελινοῦντά τε καὶ Ἱμέραν.**

Caput II. §. 1. Scribas **Θρασύλος**.

Ibid. [ὡς ἅμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις] Horum verborum patrocinium suscepit Hertlinius, dicens maxime *ἅμα* esse urgendum et addi ista verba, ne nautae esse desinere viderentur qui peltastae essent facti. Quod si exprimere voluisset Xenophon, dicendum fuisse *ὡς ἅμα καὶ ναύταις ἐσομένοις* existimo.

§. 2. *προέβαλλε τῷ τείχει* confirmant B. D. F. I. V.

Ibid. Cobetus delet *ὄντας* post *διεσπαρμένους*. Male. Cf. I, 2, 5. V. ad Oecon. XII, 2. Saupp. ad Comment. II, 1, 24.

§. 4. Scr.: *ἀκμάζοντος τοῦ σίτου*] h. e. mense Iunio vel ineunte Iulio a. 410 a. Ch. Cf. Thuc. II, 19: *τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος*. Ioseph. B. I. I, 17, 1: *Ἤιει τὸν σῖτον ἁρπάσων ἐν ἀκμῇ τοῦ θέρους*.

§. 6. Scr. **Θρασύλος**.

Ibid. Dindorf. invitis libris *πλευσόμενος*. V. Kuehner. ad Anab. V, 1, 10.

§. 7. Scr. **Θρασύλος**.

§. 10. *ἔδωκαν — ἔδοσαν* iuxta se posita ne reprehendas, cf. Cyrop. I, 5, 5: *ἔδοσαν — ἔδωκαν*, ubi v. adn. Addas Hellen. III, 3, 3: *χωλεύσαι — βασιλεύσειε*. Cf. adn. ad Comment. I, 1, 12.

§. 12. D., non B. praebet *τέτταρας μόνον ἔλαβον*.

§. 13. Scr. **Θρασύλος**.

Ibid. Scr. *συμφυγάδα* cum B. D. Dind.

Ibid. *ἀπέλυσε*] Etiamnunc persto in ea sententia, ut respuendam existimem Federi coniecturam *κατηλέησε*, quae nequaquam firmatur iis locis, quos attulerat olim Dindorf. in additam. ed. Berol.: Hellen. I, 5, 19: *ἐλεήσαντες — ἀφεῖσαν*. Lys. adv. Andoc. init.: *ἀδύνατον δὲ καὶ ὑμῖν ἐστι περὶ τοιούτου πράγματος φέρουσι τὴν ψῆφον ἢ κατελεῆσαι ἢ καταχαρίσασθαι Ἀνδοκίδῃ*. Posteriori loco dicit orator: de tali crimine suffragia ferentes fieri non potest ut commiseremini Andocidem vel ei gratificemini. Prior locus a nostro eo differt, quod additur *ἀφεῖσαν*. Non prius igitur probandum erit *κατελέησε* quam aliis exemplis hoc verbum significare posse commiseratione supplicium alicui remittere comprobatum fuerit. Accessit nuper nova Aem. Muelleri sententia, qui (De Xen. H. G. parte pr. Dissert. chron. p. 56) unice veram esse dicit vulgatam scripturam *κατέλευσε*. Phegusium enim Alcibiadem intelligendum esse, „qui ex imperatoris Alcibiadis gente esse non potuerit.“ Ergo, ut tueatur verbum *κατέλευσε*, corrigit Xenophontem in re ipsa, multo scilicet graviori. Ceterum demonstrare studet, Thrasylo nullam intercessisse cum Alcibiade amicitiam. Frustra, si quidem ad defendendam nostram causam sufficit quod Thrasylus tunc temporis suas copias cum Alcibiade erat coniuncturus.

§. 15 et seqq. scribas *Θρασύλου* et *Θρασύλος*.

§. 17. Scr. *Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθ.* cum libris et Dind.

§. 18. *πρὸς ἑπτακοσίους*] Scr. *εἰς ἑπτακοσίους* iubente Hertlinio progr. Werthem. 1861. p. 13. V. supra Addenda ad I, 1, 17.

Caput III. §. 9. D. praebet *ἔλαβον καὶ ἔδοσαν* cum reliquis libris et edd. praeter B. V. Schn. II. Dind. Quam scripturam magis exquisitam dicit Bornem. ad Symp. II, 37. p. 135 et commendat Saupp ius Quaest. Xen. IV. p. 3. Neque ego vulgarem verborum ordinem, qui est III, 2, 18. Anab. I, 6, 7. II, 3, 28. III, 2, 5. IV, 8, 7. V, 4, 11. Cyrop. III, 2, 23. VII, 1, 48 pertinacius ubique tenendum esse arbitror praesertim quum Anab. I, 6, 6 legatur *δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα*. Sed movet me, quod non solum *ἔδοσαν καὶ ἔλαβον*, sed etiam *παρὰ Φαρναβάζου* habet cod. B. Accedit quod verba *ὑποτελεῖν τὸν φόρον Χαλκηδονίους Ἀθηναίοις* ad formulam istam, nisi scriptum est *καὶ ἔλαβον παρὰ Φαρναβάζου*, referri vix possunt, quamvis verba *ὅρκους* vel *πιστὰ λαμβάνειν καὶ διδόναι* in unam paene curandi vel paciscendi notionem coalescere non ignorem. Ceterum notandum est in D. F. G. I. V. esse *πρὸς Φαρνάβαζον*.

Ibid. *οἱ παρὰ βασιλέως πρέσβεις*] Redeuntes, ut Aristoph. Ach. 61: *οἱ πρέσβεις οἱ παρὰ βασιλέως*. 134: *προρίτω Θέωρος ὁ παρὰ Σιτάλκους*. Dindorf.

§. 10. Scr. *ἐκείνην* cum Dind.

§. 13. *Φιλοδίκης*] Hoc nomen Dindorfio de forma suspectum defenditur formis *ἀλλοδίκης*, *ἀρχεδίκης*, *ἑλλανοδίκης*, *ὀρθοδίκης*, *ὑβριστοδίκης*.

§. 17. Scr. *ἐδύνατο* cum B. D. Dind.

Ibid. Scr. *συλλέξων* cum B. D. Dind.

§. 19. Scr. *ἀπολλυμένους* cum B. H.

Ibid. *διδόναι*] Cobetus: *διαδιδόναι*. Sed v. III, 5, 1: *διδόναι (πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου) τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσι*. Oecon. VII, 6: *ἔργα ταλάσια θεραπαίναις δίδοται*. His locis dandi notio non minus apta est quam distribuendi. Quanquam haud raro, ut II, 1, 5. Anab. I, 9, 22. IV, 5, 8. Cyrop. VIII, 4, 30, permutantur inter se *διδόναι* et *διαδιδόναι*.

§. 20. Scr. *τὰς πύλας ἐπὶ τὸ Θρᾴκιον καλούμενον*, quod commendant Dindorf. et Hertlinius cl. Anab. VII, 1, 24: *Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι τὸ Θρᾴκιον καλούμενον*, ad quem locum animadvertit Dindorf. *καλούμενον* h. l. scriptum iam esse apud Gyllium Topogr. Cpolit. II, 2. p. 3244 D.

Ibid. Cobet.: *εἰςηγάγοντο τὸ στράτευμα* pro *εἰςήγαγον τὸ στρ.* Sed cf. IV, 4, 8: *τὼ δ' εἰςηγαγέτην (εἰς τὰς πύλας τῶν τειχέων)*. V, 4, 1: *εἰςαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν*. Medium est intromittere, activum introducere, quae significatio non aliena est ab his tribus locis.

Caput IV. §. 1. Scribas *Γορδιείῳ* cum Dind.

§. 3. Scr. *συμπολεμήσων* cum B. D. F. Dind.

Ibid. σφράγισμα ἔχουσαν dant praeter B. D. H. etiam F. I. V.

§. 6. μέμψηται est in B. D., sed in D. suprascriptum οιντο.

§. 8. B. D. F. V. Κεραμεικὸν.

§. 9. ἐκεῖ, quod pro ἐκεῖθεν H. van Herwerden coniecit, Dind. recepit, licet habeat quo commendetur, necessarium non est, si Θάσον magis quam τὰ χωρία in animo habuit Xenophon et sub Θράκης terram solam continentem intellexit, quum scriberet ἐκεῖθεν.

§. 10. Scr. Θρασύλος.

§. 11. Scr. ἐπὶ κατασκοπὴν cum B. C. D. G. H. mg. Steph. Dind.

Ibid. τριήρων dant etiam C. G. H. V.

§. 13. Formam, quam B. exhibet, ἄστεως in aliis quoque scriptoribus optimi libri restituunt (v. Mehlhorn gr. p. 177 adn. 2) commendatam etiam inscriptionibus saeculi IV. Haec censor in Repertorio Gersdorfii 1854, p. 266.

Ibid. ἀπελογήθη ὡς] Haec damnantur a Brueckner o (Diar. stud. ant. 1839. p. 398) et P. van den Es, secluduntur a Dindorfio. Tuentur contra Hertlinius et Heilandius, ille meam interpretationem probans, hic vertens eum solum defensum esse, quod mihi nunc magis placet, quamvis non magis quam Hertlinius negaverim ἀπελογήθη activa notione accipi posse. De indicativo optativum excipiente v. adn. ad III, 5, 23. In μόνος vero, quod Brueckner us una delet, nihil omnino est offensionis, si quidem cum Alcibiade alii patria erant pulsi. Praeterea quae causa vel ratio ista verba interpolandi fuerit nequaquam liquet.

Ibid. Scr. cum B. D. I. V. mg. Steph. Dind. μοχθηρότερα.

§. 14. D. ἀπεστέρησαν,

§. 15. D. καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Ibid. Scribas συγγενεῖς cum B. Dind.

§. 16. οὐκ ἔφασαν δὲ τῶν οἵωνπερ αὐτὸς ὄντων εἶναι καινῶν δεῖσθαι πραγμάτων] h. e. talium virorum, qualis ipse esset, non esse novis rebus indigere.

Ibid. Deleas μὲν post ὑπάρχειν cum B. D. F. H. I. V. Dind. Quanquam posterius facilius quam prius μὲν potuisse interseri etiamnunc iudico. — Ceterum ὑπάρχειν — ἐκ τοῦ δήμου nunc interpretari malim contigisse ei populi gratia. Ita corrigenda sunt quae adnotavi ad h. l.

Ibid. D. τοιοῦτοι δοκεῖ εἶναι, οἷοιπερ.

Ibid. B. τοῖς δ' αὖ τοῦ ἐχθροῖς, quo correctio τοῖς δ' αὖ ἐχθροῖς indicari videtur Sauppio.

§. 20. ἀπολογησάμενος, ὡς οὐκ ἠσεβήκει, εἰπὼν δὲ, ὡς ἠδίκηται] Scribendum videtur aut ἠσεβήκοι aut ἠσέβηκεν ut monet Hertlin. progr. Werthem. 1861. p. 14, corrigens simul Isaeum VII, 27; ubi in verbis ὅτι πεποιημένος εἴη με υἱὸν —, καὶ παρδεδώκει τὴν οὐσίαν scribi vult παραδεδώκοι.

§. 21. οἱ ante ἠρημένοι om. etiam D. F. V.

§. 22. *Γαύρειον* scripsi cum Dind. pro *Γαύριον*.

Caput V. §. 9. Scribas *αὐτοὶ ἐν αὐτοῖς* cum B. D. Dind.

§. 10. Teste Sauppio B. habet *συνετέτακτο*, Gail. et Dind. consentiunt in *συντέτακτο*.

§. 13. Scr. cum B. D. Dind. *συντάξας*.

§. 16. *Λέοντα*] Thirwallus opinatur, fuisse Leontem inter electos duces, sed una earum navium, quas Conon Mitylenis misisset, vectum in manus Callicratidae cecidisse, quo facto in eius locum Lysiam esse suffectum. Quae opinio Dindorfio placet et Hertlinio.

§. 20. Scr. *συμπληρώσας* cum B. D. F. Dind. et *ἐλῄζετο* cum libris et edd. praeter Dind.

Caput VI. §. 2. Scribas *παραδιδοίη* cum B. D. H. V. Dind. pro *παραδοίη*.

Ibid. Scr. *παραδοῦναι τὰς ναῦς*. Nam teste Sauppio habet quidem B. *τὰς ναῦς παραδοῦναι*, sed eadem manu supra positis *β* et *α*.

§. 3. Scr. *συμμάχων* cum B. D. Dind.

§. 4. Deleas *δὴ* post *ἀπείρους*, quod nulla librorum auctoritate nititur. Ceterum merito Sauppius animadvertit, interpretum conatibus demum hunc locum difficiliorem esse factum. Omnia sana sunt, modo *τε* inseras ante *τι*. Legas igitur: *πολλάκις ἀνεπιτηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων, ἀπείρους θαλάττης πέμποντες καὶ ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιέν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο κ. τ. λ.* Sententia haec est: Lacedaemonios maximopere peccare in mutandis classis praefectis, quum saepius crearentur qui minus essent idonei et rem militarem modo recens didicissent et hominibus quomodo utendum esset nescirent, milites rei maritimae imperitos et iis, qui illic essent, ignotos, itaque periculum esse, ne detrimenti idcirco aliquid caperent.

Ibid. Scr. *συγκαλέσας* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Dindorfius edidit *ἔλεγεν ἐν αὐτοῖς*, quod parum caute probat Hertlinius. V. Cyrop. IV, 2, 37: *εἶπεν ωδε αὐτοῖς*.

§. 5. Scr. *τὸ κατ' ἐμὲ* cum Hertlinio in Progr. Werthem. 1841. p. 9.

Ibid. D. *ἐροῦντας*.

§. 7. Scr. *τὸ αὑτοῦ δυνατὸν* cum B. (*αὐτοῦ*) et Dind. Cf. ad I, 4, 13.

§. 9. Scr. *συμμάχοις* cum B. V. Dind. et cum iisdem et D. §. 11. *συμβάντων* et *σὺν τοῖς*.

§. 14. *διήρπαζον* etiam B. habet. Cf. ad III, 4, 24. IV, 3, 7.

Ibid. Scr. *συνήθροισεν* et *συμμάχων* cum B. D. V. Dind.

Ibid. *οὐκ ἔφη — οὐδένα — ἀνδραποδισθῆναι*] Assentior Sauppio, qui contra Cobetum et Hertlinium *οὐδέν' ἂν* scribi iubentes defendit vulgatam. Cf. ad III, 5, 10. V, 4, 43.

Adde Plut. Alcib. XXXI, init.: οὐκ ἔφη πρότερον ἢ ἐκεῖνον αὐτοῖς ὀμόσαι.

Ibid. D. V. τὸ 'κεῖνον.

§. 15. τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα] Hertlin. comparat Thuc. VIII, 28, 4: τὰ ἀνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα.

Ibid. μοιχῶντα τὴν θάλατταν] Hertlin. confert Aristid. vol. I, p. 156. Dind τοὺς δ' ἄλλους (qui non essent Athenienses) νόθους εἰς τὴν θάλασσαν ἐμβῆναι ὥςπερ ὑποβολιμαίους.

Ibid. Scr. ὅπως μὴ — φύγοι cum B. Dind.

§. 16. Scr. σὺν αὐτῷ et συνειςέπλευσεν cum B. D. V. Dind.

Ibid. Λέων καὶ Ἐρασινίδης] Nomina recte se habere probare studet Heiland. Quaest. Xen. 1856. p. 9.

§. 19. Scr. σίτου cum Dind. In B. est σῖτον, in D. σίτων.

§. 21. ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον] Non displicet quod Hoffmannus in diar. Berol. Muetzelli 1855. p. 627 proponit: ὡς ἕκαστοι ἤνυον, h. e. ut quisque (in tanta trepidatione) rem conficiebat. At ne ita quidem tollitur perturbatio loci. Nec probaverim quod verbo ἐγειρόμενοι substituit ἀγειρόμενοι.

Ibid. ἀφορμήσασαν, quod Dindorf. e coniectura dedit, scriptum est in B.

Ibid. B. habet δύνοντι, non δύναντι.

§. 22. Scr. εἰς τὸν εὔριπον τὸν τῶν Μιτυληναίων, quod praebet B. — In D. ubique scriptum est Μιτυλήνη, nunquam Μυτιλήνη.

§. 24. εἰςβιβάζοντες etiam B. habet.

ἐν ἡλικίᾳ] Item Comment. IV, 2, 3: ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος, Plat. Charm. p. 154 A: οὔπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν. Alibi ἐν τῇ ἡλικίᾳ, ut Thuc. VIII, 75, 3: οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ. Plat. Gorg. p. 484 C: ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ.

Ibid. ὄντας delet Cobetus, cui adstipulari videtur G. Sauppius.

Ibid. τὰς δέκα] „Quo loco in B. τὰς esse debebat, chartae aliquid agglutinatum est." Sauppius. Ita corrigendus Gailius, qui τὰς solum A. dare narrat.

§. 25. Scr. συμμάχων cum B. D. V. Dind.

§. 26. κατέλιπε πεντήκοντα —, ταῖς δ' εἴκοσι καὶ ἑκατόν] Cf. §. 16: ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα,

§. 28. ἀνέσχεν] Huc pertinet Bekker. Anecd. p. 400, 13: ἀνέσχεν: ὡς λέγομεν, ὁπότε ὁ ὑετὸς παύεται. Quod animadvertunt Heiland. et Hertlinius.

§. 29. δ' post ἐχόμεναι, quod deest in libris, debetur Stephano.

Ibid. καὶ αὐταί] D. καὶ αὗται, quod probari videtur Sauppio. V. ad III, 1, 10.

Ibid. Scr. συμμαχίδες cum B. D. V. Dind.

§. 30. Scr. Θρασύλος et Θρασύλῳ.

§. 32. Dindorf. in praef. Cyrop. ed. Lips. p. XVII. emendat ὅτι καλῶς ἔχοι pro ὅτι εἴη καλῶς ἔχον. Sed v. ad IV, 8, 4.

Ibid. Dindorfio abiiciendum videtur μὴ post οὐδὲν. Sed ne sic quidem video, quomodo servari possit οἰκεῖται, pro quo οἰκήσει aut οἰκήσεται scribendum erit.

Ibid. Scr. εἶναι ἔφη cum B. Dind. pro ἔφη εἶναι. Sed praef. Cyrop. ed. Lips. p. XVII. Dindorf. deleri mavult ἔφη.

§. 34. D. V. πέντε καὶ εἴκοσι νῆες.

Ibid. Scr. συμμάχων cum B. D. V. Dind.

§. 35. D. habet Ἐτεονίκου τῇ πόλει ἐφορμούσας τῇ Μιτυλήνῃ, sed α supra τῇ Μιτ., β supra ἐφορμ. scriptis.

Ibid. Scr. διεκώλυσεν αὐτοὺς cum B. D. F. H. I. V.

§ 37. D. V. τοῦτ' ἐποίουν.

Ibid. D. αὐτὸς δὲ.

§. 38. Scr. ἀπεδεδράκεσαν cum B. Y. Dind.

Caput VII. §. 1. Cobet. ἐπανῆλθον pro ἀπῆλθον. Sed v. ad IV, 4, 5. et Addenda h. l.

§. 2. Scribas Θρασύλου.

Ibid. Deleas τὸν ante Ἐρασινίδην cum B.

§. 4. Deleas λέγων cum B. C. D. E. F. I. V. Dind.

Ibid. ἐπεδείκνυε dant B. D. V.

§. 5. Scr. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ cum B. D. H. Dind.

Ibid. Scr. βραχέως cum B. Dind., βραχέος C. βραχέα D.

§. 6. Scr. συμπλεόντων cum B. D. V. Dind.

§. 8. Scr. ἐγίγνετο cum B. D. F. H. I. Dind.

Ibid. Scr. συγγενεῖς σύνεισι cum V. Dind. et deinceps συγγενεῖς cum B. D. V. Dind.

Ibid. Ex B. recipiendum Θηραμένη, de qua forma v. ad IV, 4, 9; 8, 13.

Ibid. D. ἐν αὐτῇ τῇ ἑορτῇ.

§. 9. κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν] Hertlin. confert Hyperid. or. pr. Euxen. p. 11, 14. Schn.: κατ' Εὐξενίππου δὲ κολακείαν κατηγορεῖς, et fragm. p. 21, 8: συγκατηγορεῖν κατὰ τῶν κρινομένων.

Ibid. Scr. προτεραίᾳ ἐκκλησίᾳ cum B.

§. 12. προςεκαλέσαντο praebet solus B.

Ibid. Scr. συγγεγραφέναι cum B. D. V. Dind.

§. 14. Scr. παρὰ τὸν νόμον cum libris et edd. praeter Schneid.

§. 15. πρυτάνεις etiam B. dat, sed om. δὲ.

§. 16. Scr. συμβουλεύσων cum B. V. Dind. In D. desunt τὰ δὲ συμβουλεύσων.

§. 17. Scr. συνάρχοντας cum B. D. V. Dind.

§. 19. B. μάλιστ' τἀληθῆ.

Ibid. Scr. συμβουλεύω cum B. D. V. Dind.

Ibid. Cobet.: ἀλλὰ μίαν γ' ἡμέραν. Sed cf. Cyrop. V, 5, 33:

εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεπονθέναι. Ages. V, 4: *εἰ μὴ τον ἄλλον, ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα ἄξιον μνησθῆναι.*

§. 20. *Καννωνοῦ*] De lege Cannoni meliora narrat Heiland. Quaest. Xen. 1856. p. 11.

§. 21. Dele *ὅλην*, quod in nullo est libro.

§. 23. *τούτων ὁποτέρῳ — τῷ νόμῳ*] Hertlin. confert Aeschin. III, 168: *θεωρήσατ᾽ αὐτὸν, μὴ ὁποτέρου τοῦ λόγου, ἀλλ᾽ ὁποτέρου τοῦ βίου ἐστίν.*

Ibid. *διῃρημένων* habet B.

Ibid. Scr. *συλλέγεσθαι* cum B. D. V. Dind.

§. 24. B. D. *ὑφ᾽ ὑμῶν*, sed in D. suprascripto *ἡ*.

οὐκ ἀδικοῦντες ἀπολοῦνται] De his verbis contra Hertlinium, qui corrigit *καὶ οὐκ ἀδικοῦντες οὐκ ἀπολοῦνται*, accuratius disputavi in Diar. Berol. Muetzelli 1857. p. 136, ubi addidi Herod. V, 39: *οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε.* VII, 150: *οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταιτέειν*, quod Schweighaeuserus interpretatur: nihil nec polliceri nec postulare.

§. 25. Scr. *συμπολεμήσετε* cum B. D. V. Dind.[1]

§. 27. D. *μεταμελήσῃ* et cum H. V. *ἡμαρτηκότας*, quae, praecedente *ἀποκτείνητε* vera haberi posse dicit Sauppius, simul tamen confitens, obstare *Ἀλλ᾽ ἴσως*, quod cum *ἀναμνήσθητε* iungi non potest.

§. 28. Bergk. Reliqu. Com. Att. p. 344 postulat *πρῶτον* pro *πρότερον*. Non recte. Nam nihil refert dicere primum ab Aristarcho statum popularem esse eversum. Sententia est potius haec: antehac unum, deinde alterum patratum esse facinus. V. adn. ad V, 4, 1.

§. 29. F. *ἑαυτῶν ὄντες*, quod postulabat Peter, sed frustra.

§. 30. *καταλιπεῖν τρεῖς ναῦς ἕκαστον*] Hertlinium in progr. Werthem. 1861. p. 14, qui legi iubet *κατέλιπον — ἕκαστος*, fugit ex antecedentibus repetendum esse *ἔφη* involvens iubendi notionem. Cf. ad V, 4, 7: *εἶπον — κεκλεῖσθαι.* Kuehner. ad Anab. I, 3, 14: *εἷς δὲ δὴ εἶπε — στρατηγοὺς μὲν ἑλέσθαι κ. τ. λ.*

Ibid. Scr. *συμμορίας* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Deleas *τῶν* ante *Σαμίων* cum B. D. H. V.

§. 31. *ταξιάρχων* habet B. Sed nunc hoc non magis ferendum censeo quam *τριηράρχων*. Utrumque interpolatum est, hoc ex I, 6, 35, illud ex antecedentibus repetitum. Recte dicitur unice: *Τῶν δὲ καταλειφθέντων ἦσαν καὶ Θρ. καὶ Θηρ.* Hoc saltem pro certo habendum, quum illud pluribus taxiarchis, duobus tantum trierarchis (Thrasybulo et Therameni) mandatum esset, dici non posse: ex relictis trierarchis fuisse Thrasybulum quoque et Theramenem.

τί τούτων οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν] Delenda videntur *καὶ καλῶς*. V. Dindorf. ad Comment. IV, 1, 5, ubi ex dittographia orta esse *ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς* ex Stobaei scriptura *ἱκανῶς ἢ καλῶς* manifestum fit. Etiam Oecon. IV, 10 pro *μὴ ἱκανῶς* marg. Stephani praebet *μὴ καλῶς*.

§. 32. Scr. *παρεσκευάσαντο* cum B. C. D. H. I. V. pro *παρεκελεύσαντο.*

§. 33. Deletis quae adnotavi ad h. l. scribas haec:

Μὴ τοίνυν — ὅμοια ποιήσητε τοῖς — ἀτυχοῦσι] Nolite igitur eadem facere, quae victi et adversa fortuna usi facere solent. De quo comparationis genere v. adn. ad Oecon. VII, 32.

ἀγνωμονεῖν δόξητε] nolite opinari, maligne egisse duces — eos, qui per tempestatem imperata facere non potuerunt. Sic olim explanavi hunc locum in Annal. Lips. 1852, p. 229. Idem nunc probatur Dindorfio. De significatione verbi *ἀγνωμονεῖν* cf. Demosth. de Cor. 94: *περὶ ὧν ἀγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς.* 248: *ἡνίκ᾽ οὐδ᾽ ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ.* Hertlinius *ἀγνωμονεῖν* ad concionem refert quod per verba *ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων* fieri nequit. Ceterum comma ponas post *ἀδυναμίας,*

Liber secundus.

Caput I. §. 1. Scribas *συνίσταντο* et *συνετίθεντο* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *πόσοι* cum B. pro *ὁπόσοι.*

§. 2. Scr. *σύνθημα* et *συμμάχους* cum B. D. V. Dind.

Ibid. *εἰς τοὺς ἄλλους*] Cobet. *πρὸς τοὺς ἄλλους.* Sed. v. adn. ad III, 5, 2 et Addenda ad h. l.

§. 5. Scr. *συγκαλέσας* cum B. V. Dind.

Ibid. Scr. *συνενεγκεῖν* cum D. V. Dind. pro *συνειςενεγκεῖν.* In B. est *συνενενεγκεῖν.*

§. 6. Scr. *σύμμαχοι* et *συμμάχοις* cum B. D. V. Dind.

§. 7. Scr. *σὺν αὐτοῖς* cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. *ναναρχεῖν τὸν αὐτόν.*

§. 10. *Ἀρχύτα* habent D. F. I. V. mg. Steph. Dind. *Ἀρχίτα* B. V. ad III, 2, 8. IV, 5, 19.

Ibid. Scr. *σὺν* et *συνήθροισε* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *τ᾽ ἐπεσκεύαζε* cum B. — F. om. *τε.*

§. 13. Scr. *ἐκεῖνον καλοίη* cum A. E. F. Dind.

§. 14. Scr. cum B. *αὐτῷ* pro *ἑαυτῷ.*

§. 15. D. *πάντων Κῦρος.*

Ibid. Scr. *συμμάχῳ* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *Ἐκεῖθεν δὲ* cum B.

§. 16. *καὶ ἐπὶ τὴν Χίον* B. D. I. Dind., ceteri *καὶ τὴν ἐπὶ Χίον.*

§. 17. Scr. *Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθ.* h. e. ut Lacedaemonii Rhodum, sic Athenienses quoque Chium (utrique quem tenebant portum) reliquerunt.

§. 18. Scr. σύμμαχον cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. παρῆσαν, quod necessarium est propter additum πεζῇ, pro quo D. V. πεζοί.

§. 19. B. D. V. Προςβάλλοντες.

§. 21. διεῖχε] Saepius sane quidem in libris permutantur ἔχει et εἶχε. Sed ab iis, quos Dindorf. et Hertlinius contra vulgatam lectionem afferunt locis (Thuc. I, 63. II, 86) noster eo differt, quod Hellesponti latitudo diversis locis diversa est. Ergo dicere non debebat Hertlinius, praesens tempus necessarium esse, quoniam de re omnibus lectoribus bene nota sermo esset. Nam id ipsum significatur imperfecto διεῖχε, appulsas tum habuisse Athenienses naves ubi abessent Sesto (v. §. 25) quindecim stadia, id quod nescientes lectores bene scire referebat. Ita h. l. imperfectum non minus aptum est quam IV, 1, 16. V. Kuehner. ad Anab. I, 4, 9. Bernhardy Synt. p. 375.

§. 23. Οἱ δὲ Ἀθ. etiam B. habet.

Ibid. Scr. δὲ οὐκ cum B. D.

§. 25. D. om. ἔφη ante ὅταν.

§. 26. Scr. αὐτοὶ γὰρ cum B. D. H. I. V. Dind. pro αὐτοὺς γάρ.

§. 28. Scr. συμπαρῄει et συνέλεξεν cum B. D. V. Dind.

Ibid. ὄντων post ἀνθρώπων omittunt etiam F. I. V.

Ibid. D. εἰς τὰ τειχύδρια.

§. 29. E. V. Dind. ἐπαγγελοῦσα.

§. 30. τἀλλα D. Sed scribas τἄλλα.

§. 31. Scr. συμμάχους cum B. D. V. Dind.

§. 33. ἀρξάμενος] De medio cf. ad III, 5, 2.

Ibid. D. praebet παρανομεῖν, νικήσας ἔφη ποίει, ὃ παθεῖν ἔμελλες ἡττηθεῖς, εὐθὺς τούτων ἀπέσφαξε μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Quibus confirmatam Sauppius existimat Weiskii de lacunae sententiam, qui quae dicta a Philocle narrat Plut. Lysand. XIII, excidisse h. l. putabat. Magni autem in hac re momenti est, quod Plutarchus Theophrasto, non Xenophonte auctore se haec narrare dicit, quum alias tam saepe quid Xenophonti debeat, indicet. Mihi quidem non dubium est, quin additamentum istud ex Plutarcho ad marginem codicis alicuius scriptum et inde, quamvis inconcinnam redderet orationem, in verborum contextum sit receptum. Xenophontis verba, ut nunc sunt, integrum habent sensum, neque, opinor, ipse Weiskius quidquam desiderasset, si Plutarchi de hac re non haberemus narrationem. Tale vero tot verborum emblema quomodo non Gailium solum, sed eum etiam potuerit fugere, cuius opera diligentiorem quam Gailii se exhibuisse collationem praedicat Dindorfius, hoc sane quam mirum est.

Caput II. §. 2. D. ἴδοι ἄλλον.

Ibid. διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὔ] Cobetus Nov. Lect. p. 703 μὲν coniicit pro μόνον, quod cum illo saepissime permutetur. Senties autem, sublato μόνον

debilitari vim sententiae. Propter ipsam hanc vim ne locus quidem erat particulae μέν. Satis enim erat dicere ἐκεῖσε μόνον, cui ad supplendam quidem sententiam deinceps ἄλλοθι δ' οὔ additur sed ita, ut deesse etiam possit, cuius generis exempla plura contuli ad III, 3, 1. Ceterum Dindorfius recepit ἄλλοσε δ' οὔ.

§. 3. Scribas συμφορά cum B. D. V. Dind.

Ibid. ὥςτ' ἐκείνης B. D. H. V.

Ibid. Ἱστιαιέας] De forma v. ad III, 5, 6.

§. 10. Scr. παρ' Ἆγιν — σύμμαχοι — συνθήκας cum B. D. V. Dind.

§. 15. Scr. bis συμβουλεύειν cum B. D. V. Dind.

§. 16. Scr. καὶ πλεῖον cum Dind.

§. 17. Scr. κατέχοι cum B. E. F. V. Dind., κελεύοι, cum B. V. Dind.

§. 19. Scr. καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς cum B. E. V. Dind. Non habet αὐτούς D., si recte intelligo Sauppii silentium.

§. 21. Scr. ἐπανέφερον cum B. D. Dind.

§. 22. D. πείθεσθαι τοῖς Λακ.

Ibid. Scr. συνεπαινεσάντων cum B. D. V. Dind.

§. 24. ἐτυράννησε] tyrannus factus est, imperium iniit. Quod, quum exspectarem potius τῆς τυραννίδος ἐπεκράτησε vel simile aliquid, nimis tenue olim mihi visum nunc non sollicito.

Caput III. §. 2. Scribas συγγράψουσι cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. οἵδε cum B. D. H. I. V. Dind. pro οὗτοι.

§. 7. Scr. συμμάχων cum B. D. V. Dind.

§. 8. Scr. ἐκτήσατο cum B. D. V. Dind. pro προςεκτήσατο.

§. 9. Scr. εἰς ὃ ἑξάμηνος cum B. D. H. V. Dind.

§. 11. Scr. συγγράψαι et συγγράφειν cum B. D. V. Dind.

§. 12. Scr. καλοῖς κἀγαθοῖς cum B. Dind.

Ibid. Scr. συνῄδεσαν cum B. D. V. Dind.

§. 13. Scr. συμπρᾶξαι cum B. D. V. Dind.

§. 14. Scr. συνέπραξεν — συμπέμποντος — συνελάμβανον cum B. D. V. Dind.

Ibid. Dele adnotata ad τούτου συμπέμποντος.

§. 15. Scr. καλοὺς κἀγαθοὺς cum B. Dind.

§. 16. [ὥςπερ τυραννίδος]. Dele uncinas et accipias ὥςπερ pro οὕτως ὥςπερ.

§. 17. Scr. συνιστάμενοι cum B. D. V. Dind.

§. 19. D. ἄτοπον ὅτι, quod recepissem, si accederet B.

§. 20. ἔξω τοῦ καταλόγου] In iis, quae ad haec verba adnotavi, scribas τὸν μετὰ Λυσάνδρου κατάλογον.

Ibid. D. ἀπεληλύθεισαν.

Ibid. Scr. συνέθηκαν cum B. D. V. Dind.

§. 21. Dele καὶ ante τοῖς φρούροις cum B.

Ibid. τῶν μετοίκων] genitivus pendet ab ἕνα.

§. 23. Scr. *συνέλεξαν* cum B. D. Dind.

§. 24. D. *πλείονας* et *τὴν πόλιν τῶν Ἑλληνίδων.*

§. 26. Scr. *δοκεῖ ἡμῖν* cum B. D. F. H. I. V. Dind.

§. 27. D. *Νῦν οὖν αἰσθάνομαι*, quod nolim vulgatae cum Sauppio anteferre, si quidem Critiae causa sine dubio minus iuvatur, si solum quam si cum ceteris triginta se animadvertere dicit quae agat Theramenes ad perdendos triginta (*ἡμᾶς*) et senatores (*ὑμᾶς*).

§. 28. Scr. *ἐξορμήσας ημᾶς* cum libris et Dind. et *εἰς ὑμᾶς* cum B. C. D. F.

Ibid. D. *καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς.*

§. 29. D. V. *ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν.*

Ibid. Scr. *γίγνονται* cum Dind.

Ibid. Scr. *ὃν δ' ἂν λαμβάνωσι.* Nam non deest *ἂν* in B. et D.

§. 31. Scr. *συνόντας* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *πῶς ἂν ἀφίκοιντο* cum B. K. Dind.

§. 34. Scr. *ἐκεῖ* e coni. Dindorfii pro *ἐκείνῃ.*

Ibid. Scr. *γιγνωσκόντων* cum Dind.

§. 35. Scr. *προέμενοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι* cum libris et edd.

§. 36. Scr. *τὸ Κριτίαν* pro *τὸν Κρ.* cum libris et edd.

παρανενομηκέναι] Huius verbi notio abhorret ab huius loci sententia. Etenim non hoc dicere vult Theramenes: contra legem vel iniuste me accusavit Critias, quae sententia acerbae, qua illudit adversarium, ironiae minime convenirent, sed potius haec: erravit, rem non recte novit Critias. Unde non spernenda Cobeti videtur coniectura: *παρανενομικέναι*, quod verbum, licet alibi non repertum, firmatur tamen analogia verbi *παραγιγνώσκειν*, quod item *ἅπαξ εἰρημένον* exstat in Comment. I, 1, 17.

§. 38. A. I. V. Dind. *εἰς τὴν βουλείαν.* Sed acquiescendum videtur in *βουλὴν*, quod praebet D. et, ut videtur, B.

Ibid. *ὁμολογουμένως* etiam D. habet.

Ibid. Scr. *καλούς τε κἀγαθοὺς* et *συλλαμβάνειν* cum B. D. V. Dind.

§. 39. Scr. *συλλαμβανομένου* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *ἡμῖν γενήσοιντο* cum B. D. F. Dind.

§. 40. Scr. *ὑφ' ἡμῶν* cum B. C. F. Dind. et *ἡμῖν ἕξοιεν* cum B. C. E. F. V. Dind. Utroque loco D. habet *ὑμ.*

§. 41. Dele adnotata ad *δυναίμεθα.*

Ibid. Cobetus *εἰ τούτου γ' ἐδέοντο*, quod recipiendum videtur, nisi forte defenditur optativus simili ratione ac *εἰ μέλλοι* IV, 8, 5. *πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλοιμεν* Hier. VIII, 9. Nam non ita multum differt h. l. *ἐξῆν — λιπεῖν* ab *οὐδὲν ἄλλο πρακτέον ἦν ἢ λιπεῖν.*

§. 42. Scr. *συνήρεσκε* et *σύμμαχοι* cum B. D. V. Dind.

Ibid. Scr. *ἐμέλλομεν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀρχομένων* cum B.

§. 43. Scr. *νουθετῶν* cum B. C. D. F. I. V. mg. Leoncl. Wells. Schn. Dind. pro *νομοθετῶν* et dele adnotata ad h. l. *Ὁ — νουθετῶν* est Theramenes.

Ibid. Scr. *συμμάχους* cum Dind.

§. 44. Scr. *συμμάχων* cum B. D. V. Dind.

§. 47. D. om. *ποτε.*

§. 48. *διὰ τούτων*] Dindorf. animadvertit verbum desiderari, ut *διατάττειν*, quod aut excidisse aut in *διὰ τούτων* corruptum esse iudicat Hertlinius. Equidem dubito.

Ibid. D. habet *ἡγουμένην.*

§. 49. Scr. *σὺν τοῖς* cum B. D. V. Dind.

§. 51. Scr. *συνδοκοῦν* cum B. D. V. Dind.

§. 52. D. om. *ἔφη.*

Ibid. D. *καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν*, quod praefert Sauppius.

§. 54. In adn. ad *ἐκεῖνοι δὲ εἰςελθόντες* dele: „III, 2, 28: *δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι*".

Ibid. Scr. *πράσσετε* cum libris et edd. praeter Dind. V. ad V, 4, 22.

Caput IV. §. 2. Scribas *προςέβαλλον* cum B. et cf. adn. ad IV, 5, 15.

§. 6. D. *καὶ ἔστιν οὓς μὲν αὐτῶν.*

§. 8. Scr. *συνέδουν* et *συνειλημμένοι* cum B. D. Dind.

§. 9. Scr. *συνειλεγμένων* cum D.

Ibid. Scr. *ἐκέλευε* cum B. D. V. Dind. pro *ἐκέλευσε.* V. ad III, 1, 22. V, 4, 6.

§. 10. Scr. *συνειλεγμένους* et bis *σὺν* cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. *καὶ τοῖς ἱππεῦσι*, omisso *σὺν*, haud scio an recte. Cf. ad IV, 8, 35.

Ibid. Cobetus postulat *ἁμαξιτὸν φέρουσαν.*

§. 11. D. om. *οὔπω πολλοῖς οὖσι.*

Ibid. Scr. *συνεσπειράθησαν — συνετάξαντο — συντεταγμένοι* cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. *περὶ τὴν Μουνυχίαν*, minus aptum quam *ἐπὶ τὴν Μ.* Nam non plus mille homines conferti non possunt circum, sed versus Munychiam se recipere.

§. 12. Scr. *ἀντενέπλησαν* cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. *ψιλοὶ καὶ ἀκοντισταί.*

Ibid. Scr. *τοὺς μεθ' αὑτοῦ* cum B.

§. 13. *οὗτοι δὴ* confirmat D. probatum Sauppio quoque vertenti: illi vero, vel illi ipsi. Cobetus more suo delet *οὗτοι δὴ οἱ τριάκοντα.*

§. 14. Scr. *συνελαμβανόμεθα — συμμαχοῦσι — συμφέρῃ* cum B. D. V. Dind.

§. 15. D. confirmat *ἀφιέντες.*

§. 16. *δεήσειν τοῖς πρωτοστάταις*] De dativo v. adn. ad Oecon. VIII, 9.

§. 17. Scr. *συνείσεται* cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. ἦν θεός.

§. 18. Scr. παρήγγελλεν cum B. D. pro παρήγγειλεν.

Ibid. D. πέσῃ τις. Unde Sauppius, cl. III, 1, 5, emendat πρὶν ἂν — ἢ πέσῃ τις ἢ τρωθῇ.

§. 20. Scr. συγχορευταὶ — συμφοιτηταὶ — συστρατιῶται cum B. D. V. Dind., sed D. om. καὶ συστρατιῶται.

§. 21. Scr. συγγενείας cum B. D. V. Dind.

§. 22. Scr. μεθ' αὑτῶν cum B. D. H. Dind.

§. 23. Scr. συνεκάθηντο et συνεδρίῳ cum B. D. V. Dind.

Ibid. D. εὐτόνως pro ἐντόνως. Illud alienum ab h. l. V. ad Hier. IX, 6.

Ibid. Scr. χρείη cum B. D. Dind. pro χρῄ.

§. 24. Scr. σὺν ter cum B. D. V. Dind.

Ibid. Πειραιέως A. B. D. Idem meliores libri §. 33. 36. 39.

§. 25. Scr. συμπολεμήσειαν cum B. D. V. Dind.

§. 26. Scr. σὺν ὅπλοις cum Dind.

§. 27. Scr. προςέβαλλον cum B. C. D. V. Dind.

§. 28. Scr. συνέπραξεν cum B. D. Dind.

§. 29. Scr. συνέλεγον cum B. C. D. F. H. I. V. Dind. pro ξυνελέγετο.

Ibid. Scr. Πελοποννησίους cum B. D. F. H. K. V. Dind. pro Πελοποννησίων.

§. 30. Scr. συνείποντο — σύμμαχοι — σὺν τοῖς cum B. D. Dind.

§. 31. οὐδὲν ἀπὸ τῆς προςβολῆς πράξας] Hertlinius interpretatur: *ohne durch seinen Angriff etwas ausgerichtet zu haben*, comparans Anab. II, 5, 7. Thuc. VI, 19. Recte.

§. 32. Scr. συνέπεσθαι et σὺν δὲ τοῖς cum B. D. V. Dind.

§. 33. Scr. Πειραιέως cum B. D.

Ibid. D. Ἐνταῦθα δὲ ἀποθν.

§. 34. Scr. παρήγγειλε, quod D. quoque habet teste Sauppio, qui dubitat an in nullo libro ms. sit παρήγγελλε. Nec tamen negat, B. habere παρήγελε, quod a παρήγγελλε non longius abest quam a παρήγγειλε.

Ibid. Scr. παντελῶς βαθεῖαν cum B. D. E. F. Dind.

§. 35. Scr. συλλεγομένους cum B. D. V. Dind.

§. 36. Scr. συνήκουε — σὺν βασ. — συστρατεύεσθαι cum B. D. V. Dind.

§. 38. Scr. σὺν Πανσ. cum B. D. V. Dind.

Ibid. Dind. cum V. om. ὡς ante πρὸς ἀλλήλους probante Hertlinio.

Ibid. Scr. ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον. Recte enim mone Hertlinius, aut hoc, aut ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἑκάστους scribendum esse. ἕκαστον est in B. C. D. H. V.

§. 41. Scr. συμμάχους cum B. D. V. Dind.

CORRIGENDA ET ADDENDA AD LIBROS III—VII.

P. 22. adn. ad III, 2, 11: ἐνῆν] scribas: III, 1, 15 pro III, 1, 12.
Ibid. κατασκευάσας — ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια] V. ad III, 1, 13.

P. 23 III, 2, 12. v. 4 et 5 in verbis Xenophontis scribas οὕτως ἂν ἔφασαν τάχιστα pro οὕτως ἄν, ἔφασαν, τάχιστα.

P. 33. adn. ad III, 3, 1: τὴν δεκάτην] scribas IV, 3, 21 pro III, 4, 21.

P. 39. adn. ad III, 3, 6: συνειδέναι καὶ εἴλωσι] adde: Desideramus ταὐτὸ βουλομένοις vel tale quid, quod si additum esset, eadem esset dicendi ratio ac Symp. IV, 64: καὶ τί μοι σύνοισθα ἐργασμένῳ; Plat. Symp. p. 193 E: εἰ μὴ συνῄδειν Σωκράτει τε καὶ Ἀγάθωνι δεινοῖς οὖσι περὶ τὰ ἐρωτικά, ubi v. Stallbaum. Sed alterum exemplum, ubi desit participium, non habeo.

P. 43. adn. ad δεδεμένος ἐν κλοιῷ] scr. Hermannum pro Hamannum.

P. 46. III, 4, 3: διδόασι τε οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσαπερ ᾔτησε καὶ ἑξαμήνον σῖτον] Hertlinii emendatio διδόασι δή οἱ Λ. non est necessaria. Haud raro enim particulae τὲ — καί non suo loco collocatae sunt quia structura verborum deinceps paullulum mutatur. Xenophon incipit per διδόασί τε — ὅσαπερ ᾔτησε quasi perrecturus καὶ προςτιθέασιν ἑξαμήνον σῖτον. Cf. adn. ad III, 5, 5. V, 4, 2. — ὅσαπερ, quod Hertlinius in ὅσους περ mutandum censet, pertinet non solum ad homines, verum etiam ad ea, quibus ad instruendum exercitum opus erat.

P. 47. III, 4, 5. v. 10 in verbis Xenophontis dele ὅτι ante αὐτονόμους.

P. 52. adn. ad III, 4, 12: ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον] sub finem scribas: Sed VII, 1, 20 αὐτῶν transponendum videtur pro: Sed III, 4, 12 αὐτοῦ et VII, 1, 20 αὐτῶν transponenda videntur.

P. 54. adn. ad III, 4, 14: ἐτρέφθησαν] addas: eadem forma est III, 5, 20.

P. 58. adn. ad III, 4, 23: ὅτι μὲν τοῖς] scribas III, 5, 10 pro III, 5, 16.

Ibid. σφαγιασάμενος] scribas: χίμαιραν scil. V. IV, 2, 20. ibique adn.

Ibid. extr. ἑπομένου] Scribendum videtur ἑψομένου. Item Ages. I, 31.

P. 59. adn. ad III, 4, 24: ἔπεσον — ἔφευγον] scr. quodammodo pro quoddammodo.

Ibid. adn. ad III, 4, 24: ἐλήφθη — ἐλήφθησαν] addas Anab. I, 2, 18: καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐκ τῆς ἁρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς — ἔφυγον, ubi ἔφευγον propterea minus placet quod diversis temporibus non locus esse solet ubi repetito eodem verbo significatur a duobus idem esse factum.

P. 63. adn. ad III, 5, 2: εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον] Apud Thucydidem nusquam reperitur διαβάλλειν πρός τινα, sed bis εἴς τινας: III, 109, 20: μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρῄζων Ἕλληνας. IV, 22, 31: μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσι, quibus exemplis, quae debeo Herbstio de Cobeti in Thuc. emend. p. 457, quam de praepositione εἰς in adn. ad h. l. proposui confirmatur sententia.

P. 71. adn. ad III, 5, 16: *τὸ ἀπὸ Λακεδαίμονος*] adde: IV, 3, 15: οἱ ἀπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ. V, 1, 26: τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν — ναῦς.

P. 74. adn. ad III, 5, 23: *ἐλογίζοντο δέ*] sub finem dele verba: „Contraria ratio erat III, 2, 12, ubi ab ἐπεί transitur ad participium."

P. 76. IV, 1, 2: *πρὸς τὴν Παφλαγονίαν*] Hertlinius in progr. Werthem. a. 1861. p. 14 emendat εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ut est §. 3. Recte. De εἰς et πρός saepissime permutatis v. Add. ad I, 1, 17.

P. 86. adn. ad IV, 1, 36: *δέοις*] adde: Sequente infinitivo semper dicere solent Graeci πολλοῦ δέω, ὀλίγου δέω, nunquam πολλοῦ δέομαι et sim.

P. 92. adn. ad IV, 2, 11: *ὅσῳ*] Cf. ad III, 3, 5, ubi erat ὅσοι, omisso τοσούτοις.

P. 94. adn. ad IV, 2, 15: *τὴν χάραδραν*] V. Jungclaussen. in progr. Meldorf. a. 1862. p. 16 et, quem citat, Curtium in Pelopon. II, 505. 587. not. 67. Aeschin. de fals. leg. §. 168: τὴν Νεμεάδα καλουμένην χάραδραν.

P. 98. adn. ad IV, 2, 23: *τὰ τείχη*] scribas „tabulam Graeciae" pro „chartam Graeciae".

P. 105. IV, 3, 15: *τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων*] De articulo ante Ἑλληνίδων non iterato v. adn. ad Ages. I, 10: τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας.

P. 111. adn. ad IV, 4, 4: *μᾶλλον*] Cf. μᾶλλον ἀντιρρόπως — πράττοντες V, 1, 36.

Ibid. adn. ad IV, 4, 5: *ἀπῆλθον οἴκαδε*] Cf. imprimis IV, 5, 11: οἱ Ἀμυκλαῖοι ἀεί ποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια, ubi ad ἀπέρχονται subaudiendum: ubicunque terrarum versantur.

P. 113. adn. ad IV, 8, 8: *καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἀμέλειαν*] scribas: partim fortuna, partim industria. Fieri enim poterat, ut, quum alter fortuna portae custos esset, alter operam daret, ut socius illi fieret, vel ut alio modo eorum industria iuvaretur opportuno casu. Ita etc.

P. 116. adn. ad IV, 4, 12: *πῶς ἡγήσαιτο*] addas: Comment. I, 4, 13: ποία δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης **ἱκανωτέρα** προφυλάττεσθαι ἢ λίμον ἢ δίψος — ἢ ὅσα ἂν ἀκούσῃ ἢ ἴδῃ ἢ μάθῃ, **ἱκανωτέρα** ἐστὶ μεμνῆσθαι.

P. 117. adn. ad IV, 4, 12: *εἰθισμένοι ὁρᾶν*] Nunc Xenophontem scripsisse arbitror: ὥστε οἱ ἄνθρωποι ὥς που σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. Ad marginem scripsit librarius: εἰθισμένοι ὁρᾶν. Quae postea, quum in verborum contextum migrassent, ὥς που in (prius) σώρους mutatum est.

P. 132. adn. ad IV, 5, 19: *Πραξίτου*] extr. dele numerum 32 ante 64 et „nusquam Σφοδρίου", et antea scribas Πελοπίδου VII, 1, 38. Σφοδρίου V, 4, 32.

P. 137. adn. ad IV, 6, 13: *ὅσῳ — τοσούτῳ*] addas: Etiam Comment. III, 13, 6 meliores libri praebent τοσοῦτον ἧττον, quod peius esse non potest quam μηδὲν ἧττον, πολὺ ἧττον et sim.

P. 139. IV, 7, 2 in verbis Xenophontis v. 9 dele *δὰς* post *σπονδάς*.

P. 146. adn. ad IV, 8, 6: *ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν — πόλεμον ἐξοίσει*] De modis v. ad V, 2, 13.

P. 321. adn. ad VII, 1, 38: *οἷ*] adde Anab. I, 1, 8: ἠξίου ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ δοθῆναι οἷ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, ubi v. Dindorf.

P. 330 dele adn. ad VII, 2, 9: *ἐγεγένητο* et scribas: De plusquamperfecto v. ad VII, 3, 7.

XENOPHONTIS

HELLENICA.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Cyro auxilia Lacedaemoniorum petenti adversus Artaxerxem fratrem Samius nauarchus tutum ad Ciliciam praestat iter. Graecis Asiaticis contra Tissaphernem auxilio mittunt Lacedaemonii Thibronem, cui Athenienses adiungunt equites, quos in bello perire cupiebant. Sic mediocriter instructus Ionicas civitates utcunque tuetur. Iam Graecis Cyri nuper sociis cum Thibrone coniunctis hic audacior factus etiam in campo cum Tissapherne congrediebatur. Ceterum plures civitates sponte se ei adiungebant; imbecilliores quasdam vi expugnabat. In oppugnanda Larisa quae dicitur Aegyptia quum frustra haereret, iussus est ab ephoris cum exercitu transire in Cariam. Thibroni succedit Dercylidas, imperator callidissimus, qui cum Tissapherne se coniungit, et sic unum tantum habet hostem Pharnabazum. Mania Zenis hyparchi uxor mortuo marito impetrarat a Pharnabazo, ut satrapiam mariti servaret, et egregie omnes res suas gesserat. Sed eam interfecit Midias filiae maritus eiusque ditionem invasit. Ad quem ulciscendum quum se pararet Pharnabazus, venit Dercylidas et complures urbes in ditionem accepit. Cebrenem vero quum oppugnare vellet, cives invito urbis praefecto ei se tradunt. Hinc adversus Midiam profectus Scepsin et Gergitha urbes eius insigniores astu occupavit, et magnis quas Mania collegerat pecuniis ditatus Midiae paterna bona concessit, milites eius sibi addixit mercenarios.

1 Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν.
Ἐκ δὲ τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαί-
μονα ἠξίου, οἷόσπερ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ
πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, τοιούτους καὶ Λακεδαιμο-
νίους αὑτῷ γίγνεσθαι. Οἱ δ' ἔφοροι δίκαια νομί-
σαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναυάρχῳ ἐπέστει-
λαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. Κἀκεῖνος μέντοι
προθύμως ὅπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος ἔπραξεν· ἔχων γὰρ
τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς
Κιλικίαν καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέν-
νεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ
2 πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στρά-
Ch. a. 401. τευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν
ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε,
καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θά-
λατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Cap. I. §. 1. ὅπερ B. C. D. F. Y. Dind., ceteri οὗπερ.

Cap. I. §. 1. *Ἡ μὲν — ἐτελεύτησε*] De ratione, qua hoc exordium respiciat ad secundi libri finem, exposui in Praefat. fasc. prioris p. XXI.

πέμψας ἀγγέλους] Hanc legationem, cuius Xenophon in Anabasi non meminit, commemorant Diod. XIV, 19. Plut. Artax. VI.

οἷόσπερ — ἦν] De beneficiis a Cyro in Lacedaemonios collatis v. Hellen. I, 5, 3 sqq.

Σαμίῳ — ναυάρχῳ] Cf. Anab. I, 4, 2: *καὶ Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος.* Sed idem de Samio narrat Diod. XIV, 19. Aut igitur statuendum videtur Samio, cuius annus illo ipso tempore impletus fuerit, Pythagoram classi praefectum successisse, aut initio Samium cum tota Lacedaemoniorum classe ad Ciliciam contendisse ac postmodum, quum Cyrum in eam intrasse audivisset, ipsum cum parte navium revertisse, cum parte Pythagoram reliquisse. V. Krueger. de auth. et integr. Anab. p. 12 sq.

ὅπερ ἐδεήθη] Paullo ante erat *εἴ τι δέοιντο*, quanquam ibi *τι* referre licet ad praecedens verbum *ὑπηρετεῖν*. Sed v. VI, 2, 37: *εἴ τίς τι δέοιτο*. Cyrop. IV, 1, 7: *εἴ τι δέοιτο*. Anab. I, 3, 4. Thucyd. I, 32: *ξύμφορα δέονται*. Plat. Apol. p. 17. C. *τοῦτο ὑμῶν δέομαι*.

§. 2. *ἡ μάχη*] apud Cunaxam a. 401 a. Ch. V. Anab. I, 8.

Θεμιστογένει] De consilio, quo Xenophon se Anabasis auctorem esse dissimulat, v. Praef. fasc. prioris p. XXIV. Ceterum de Themistogene, Anabasis auctore, omnis tacet antiquitas, nisi quod Suidas: *Θεμιστογένης Συρακούσιος*, inquit, *ἱστορικὸς γέγραφε Κύρου ἀνάβασιν, ἥτις ἐν τοῖς Ξενοφῶντος Ἑλληνικοῖς φέρεται*, ex quibus extrema verba Schneiderus recte interpretatur: quae nominatur aut laudatur in Historiis Graecis. Non intellexit nimirum Suidas quo consilio Themistogenis, non

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ 3
δόξας γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ,
σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε
καὶ ὧν Κῦρος, εὐθὺς ἠξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἁπά-
σας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. Αἱ δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθε-
ραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισ-
σαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ᾑρημέ-
ναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν,
εἰς Λακεδαίμονα δὲ ἔπεμπον πρέσβεις καὶ ἠξίουν,
ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμελη-
θῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἥ
τε χώρα μὴ δῃοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.
Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἁρ- 4
μοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμωδῶν εἰς A.Ch. a
χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακις-
χιλίους. Ἠιτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων
τριακοσίους ἱππέας εἰπών, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει.
Οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἱππευσάντων
νομίζοντες κέρδος τῷ δήμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπ-
όλοιντο. Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε 5
A.Ch. a

§. 3. V. δόξας βασιλεῖ. — χώρα (quod om. C.) B. D. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. Dind., A. E. edd. vett. Ἀσία, F. γῆ.

§. 4. Θίβρωνα B. D. F. et pr. E. Dind. pro Θίμβ. — V. τετρακοσίους pro τριακοσίους. — Ald. Iunt. τοὺς — ἱππευσάντων, Bryl. Cast. τοὺς — ἱππεύσαντας. — ἀποδημοῖεν B. D. V. Leoncl. Steph. Dind. pro ἐναποδημοῖεν. — V. ἐναπόλλυντο.

suum opus esse Anabasin dixerit Xenophon.

§. 3. ὅτι Κῦρον — ᾑρημέναι ἦσαν] quod Cyri partes secutae essent, ut VII, 3, 8: ὃς φιλαίτατος μὲν ὢν Λακεδαιμονίοις ὑμᾶς ἀντ' ἐκείνων εἵλετο. De re cf. Anab. I, 1, 6.

§. 4. τῶν μὲν νεοδαμωδῶν εἰς χιλίους] Diod. XIV, 36: πολιτῶν χιλίοις. Erant liberti et ad ius civitatis admissi, sed a manumissis helotibus paullulum diversi, de qua re v. adn. ad Ages. I, 7.

τῶν—ἱππευσάντων] De hoc genitivo partitivo v. adn. ad Ages. I, 22: καὶ τῶν κατὰ κράτος αναλώτων τειχέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο. Infra V, 1 21. VI, 3, 5. Buttm. gr. §. 132. 5. C. Rost. gr. §. 162. additam. 1. De re ipsa cf. Lys. pro Mantith. p. 573: ἐπειδὴ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις (mercedes equestres) ἀναπράττητε παρ' αὐτῶν. Commemorati sunt illi equites II, 4, 2. 8.

§. 5. συνήγαγε μὲν] Particula μέν, quam delere vult Dindorf., explicanda videtur eo, quod scriptori in mente erat sententia, quam ex seq. §. facile intelligimus: ἀντετάττετο δὲ οὐ τῷ πολεμίῳ. Cf. ad I, 4, 16. III, 4, 9. VI, 3, 15. Oecon. IV, 17. Ages. V, 6. Hier. III, 7.

μὲν στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπείθοντο ὅ τι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττοι. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὁρῶν Θίβρων τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαινεν, ἠγάπα δὲ εἰ, ὅπου τυγχάνοι ὤν, δύναιτο
6 *ταύτην τὴν χώραν ἀδῄωτον διαφυλάττειν. Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμιξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισσαφέρνει, καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἑκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἁλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἦρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δ' αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δ' αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβρειον καὶ Παλαιγάμβρειον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογ-*
7 *γύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγεν. Ἦν δὲ ἃς ἀσθενεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμβανε· Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην,*

§. 5. Ante Morum, exceptis Bryl. et Wells., edebatur *ἐπύθοντο*. — Palmer. pro *ὁρῶν* coni. *ὀῤῥωδῶν*.

§. 6. *Ἁλίσαρναν* D. Schneid. sqq. edd. pro *Ἁλισαρνίαν*. — *Γάμβρειον* et *Παλαιγάμβρειον* Dind. pro *Γαμβριον* et *Παλαιγάμβριον*. — *Γρύνειον* B. D. F. Dind. pro *Γρύνιον*.

§. 7. *Λάρισαν* C. E. et §. 8. B. C. Dind. pro *Λάρισσαν*. — C. *τεμνόμενος*. — *ἐνέβαλον* A. B. C. Dind. pro *ἐνέβαλλον*.

πᾶσαι γάρ] In eandem sententiam alloquitur milites Xenoph. Anab. VI, 6, 12.

τὸ ἱππικόν] suum equitatum, valde imbecillum, ut recte monet Dindorf. contra Schneiderum, cui addendum videbatur *τὸ πολέμιον*.

§. 6. *σωθέντες — συνέμιξαν αὐτῷ*] Cf. Anab. VII, 8, 24. Secundum Diod. XIV, 36 iam antea Thibro Magnesiam expugnaverat, et si Isocrati in Panegyr. 144 fides est habenda, totam Lydiam vastaverat.

Δημαράτου] De huius Lacedaemone pulsi regis in Asiam migratione v. Herod. VI, 36—70.

ἐκ βασιλέως] Hunc praepositionis *ἐκ* usum apud Atticos rariorem, apud Herodotum frequentissimum notat Kuehner. ad Anab. I, 1, 6: *ἐκ βασιλέως δεδομέναι*

§. 7. *ἦν δὲ ἅς*] V. Buttm. gr. §. 150. 21. Rost. §. 177. adn. 5.

τὴν Αἰγυπτίαν] Cur Aegyptia appelletur Larisa, docet Xenoph. in Cyrop. VII, 1, 4. Primo agitur de iis urbibus, quae sponte sua Thibroni se dederunt, deinde de iis, quas sine magna opera accepit in ditionem, postremo de iis, quas magna vi capere conatus est Thibro.

ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. Ἐπεὶ δὲ ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἑλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὤρυττεν ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. Ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ. Καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ κατέκαυσαν. Δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ Καρίαν 8
πορευομένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος. Ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν

§. 8. Dind. πορευσομένου. — Ante Dindorfium scribebatur Δερκυλλίδας. — V. εἶναι καὶ μάλα. — μηχανητικός B. D. I. marg. Leoncl. Dind. pro μηχανικός. — ἐφείη B. C. D. E. F. V. Dind., A. edd. ἐφήει, ceteri ἐφίει.

φρεατίαν — ὤρυττε] puteo facto canalem fodit ad urbem pertinentem, qui aquam ex urbe in puteum deduceret. Apte Hertlinius comparat Heliod. IX, 4: φρεατίαν βαθύναντες ὑπόνομον ἐκοίλαινον.

χελώνην ξυλίνην] quae contegeret puteum, qui ad urbem proxime erat situs. Quem quum lapidum et humi congestu obruere vellent oppidani, ut aqua repressa per fossam in urbem rediret, id prohibiturus erat Thibro testudine lignea puteo imposita.

πέμπουσιν — στρατεύεσθαι] Eadem ratione infinitivus ponitur post ἔρχεται III, 4, 27, ubi v. adn.

§. 8. *ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευομένου*] Larisa relicta iam in itinere erat Thibro, eam regionem petens, in quam ire iussus erat. De ὡς cum ἐπὶ iuncto v. Buttm. gr. §. 149. 1. 1. Rost. gr. mai. §. 104. adn. 19.

ἀφίκετο] a. 399 a. Ch. auctumno.

μηχανητικός] μηχανικός est sollers, ingeniosus, quod alienum est ab h. l. Cf. Comment. III, 1, 6. Ibi callida, dolosa mens, qua opus sit duci, exprimitur per ἀγχίνους, ἐπίβουλος, ἐπιθετικός. Talis autem dux Hipparch. V, 2 dicitur μηχανητικός. Atque Dercylidam talem fuisse et hanc ipsam ob causam in Asiam missum esse Ephorus narrat apud Athen. XI, p. 500: Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ Θίβρωνος Δερκυλίδαν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀκούοντες, ὅτι πάντα πράττειν εἰώθασιν οἱ περὶ τὴν Ἀσίαν βάρβαροι μετὰ ἀπάτης καὶ δόλου. Διόπερ Δερκυλίδαν ἔπεμψαν, ἥκιστα νομίζοντες ἐξαπατηθήσεσθαι· ἦν γὰρ οὐδὲν ἐν τῷ τρόπῳ Λακωνικόν, οὐδ' ἁπλοῦν ἔχων, ἀλλὰ πολὺ τὸ πανοῦργον καὶ θηριῶδες· διὸ καὶ Σκύθον (vel potius Σίσυφον, quod reponi vult cum Porsono Cobet. in Or. de arte interp. p. 58. sq.) αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι προςηγόρευον.

Σίσυφος] Etym. Magn. p. 501: Σίσυφος εἴρηται οἱονεὶ σιόσυφος ὁ ἔχων ἐκ σιῶν, τοῦτ' ἔστι τῶν θεῶν, τὴν σοφίαν. Heiland. Quaest. de dial. Xen. p. 5.

οἴκαδε καὶ ζημιωθεὶς ἔφυγε· κατηγόρουν γὰρ αὐτοῦ
οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἁρπάζειν τῷ στρατεύματι τοὺς
9 φίλους. Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στρά-
τευμα, γνοὺς ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσα-
φέρνην καὶ τὸν Φαρνάβαζον, κοινολογησάμενος τῷ
Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρναβάζου χώραν
τὸ στράτευμα, ἑλόμενος θατέρῳ μᾶλλον ἢ ἅμα ἀμ-
φοτέροις πολεμεῖν. Ἦν δὲ καὶ πρόσθεν Δερκυλίδας
πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἁρμοστὴς γὰρ γενόμενος ἐν
Ἀβύδῳ ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς
ὑπὸ Φαρναβάζου, ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ
κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων· ἀταξίας
10 γὰρ ζημίωμά ἐστι. Καὶ διὰ ταῦτα δὴ πολὺ ἥδιον
ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ᾔει. Καὶ εὐθὺς μὲν τοσούτῳ
διέφερεν εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὥςτε παρήγαγε
τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρ-
ναβάζου Αἰολίδος οὐδὲν βλάψας τοὺς συμμάχους.

Ἡ δὲ Αἰολὶς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δὲ αὐτῷ τῆς χώρας, ἕως μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου ἄλλῳ δοῦναι τὴν σατραπείαν, Μανία ἡ τοῦ Ζήνιος γυνή, Δαρδανὶς καὶ αὐτή,

§. 9. γὰρ ante γενόμενος ex codd. unus B. servavit; Bryl. Cast. ὅ τι ἁρμοστὴς γενόμενος. — Ante Λακεδαιμονίων om. τῶν B. C. D. F. I. V. Dind. — D. V. om. δὴ post ταῦτα.

§. 10. οὐδὲν βλάψας B. C. D. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro μηδὲν βλ. — δ' αὐτῷ ταύτης τῆς B. D. I. Y. Leoncl Steph. Wells. Dind., ceteri δ' αὐτῷ τῆς, nisi quod Schneid. edidit δὲ (om. αὐτῷ) ταύτης τῆς. — ἐπειδὴ B. D. F. Dind. pro ἐπεί. — καὶ αὐτὴ B. V. Schwidop. Dind. pro καὶ αὕτη. — Schneid. τὸν στόλον — δῶρα B. C. D. E. F. I. K. V. marg. Leoncl. Dind. pro χρήματα.

ἁρπάζειν] rara notione: diripere, spoliare. Cf. Anab. I, 2, 27: τὴν χώραν — ἀφαρπάζεσθαι. Dindorf. comparat Anab. VII, 3, 31: ἄνδρας —, οὓς οὐ ληΐζεσθαι δεήσει.

§. 9. ἑλόμενος — μᾶλλον] quum mallet.

§. 10. διέφερεν] Respicias quod in Thibrone vituperatur §. 8. extr.

καὶ αὐτή] Optimo codici obsecutus sum, quanquam καὶ αὕτη huic loco non minus convenit quam καὶ οὗτος VI, 4, 34. VII, 1, 8. Utrum praeferendum sit, ex ipsa sententia rarius cognosci potest. Nec multum iuvat quod de differentia utriusque formulae brevius docet Krueger. gr. §. 51. 7. adn. 12.

δῶρα] Interpretamentum esse videtur ex §. 12 huc illatum scripturae χρήματα, quam tamen invitis libris praestantioribus revocare non ausus sum.

ἀναζεύξασα στόλον καὶ δῶρα λαβοῦσα, ὥςτε καὶ αὐτῷ Φαρναβάζῳ δοῦναι καὶ παλλακίσιν αὐτοῦ χαρίσασθαι καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρὰ Φαρναβάζῳ, ἐπορεύετο. Ἐλθοῦσα δ᾽ εἰς λόγους εἶπεν, Ὦ Φαρνάβαζε, 11
ὁ ἀνήρ σοι ὁ ἐμὸς καὶ τἆλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου, ὥςτε σὺ ἐπαινῶν αὐτὸν ἐτίμας. Ἢν οὖν ἐγώ σοι μηδὲν χεῖρον ἐκείνου ὑπηρετῶ, τί σε δεῖ ἄλλον σατράπην καθιστάναι; ἢν δέ τί σοι μὴ ἀρέσκω, ἐπὶ σοὶ δήπου ἔσται ἀφελομένῳ ἐμὲ ἄλλῳ δοῦναι τὴν ἀρχήν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φαρνάβαζος 12
ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. Ἡ δ᾽ ἐπεὶ κυρία τῆς χώρας ἐγένετο, τούς τε φόρους οὐδὲν ἧττον τἀνδρὸς ἀπεδίδου καὶ πρὸς τούτοις, ὁπότε ἀφικνοῖτο πρὸς Φαρνάβαζον, ἀεὶ ἦγε δῶρα αὐτῷ, καὶ ὁπότε ἐκεῖνος εἰς τὴν χώραν καταβαίνοι, πολὺ πάντων τῶν ὑπάρχων κάλλιστα καὶ ἥδιστα ἐδέχετο αὐτόν, καὶ ἅς 13
τε παρέλαβε πόλεις διεφύλαττεν αὐτῷ καὶ τῶν οὐχ ὑπηκόων προςέλαβεν ἐπιθαλαττιδίας Λάρισάν τε καὶ Ἁμαξιτὸν καὶ Κολωνάς, ξενικῷ μὲν Ἑλληνικῷ προςβαλοῦσα τοῖς τείχεσιν, αὐτὴ δ᾽ ἐφ᾽ ἁρμαμάξης θεωμένη· ὃν δ᾽ ἐπαινέσειε, τούτῳ δῶρα ἀμέμπτως ἐδί-

§. 11. B. C. ἐς λόγον, Cast. ἐς τοὺς λόγους. — A. C. E. F. edd. vett. om. οὖν post ἦν.
§. 12. Cast. ἀφικνεῖτο.
§. 13. Λάρισαν B. D. Dind. pro Λάρισσαν. — V. φερομένη pro θεωμένη, sed supra scripto m. pr. γρ. θεωμένη. — λαμπρότατα B. F. I. marg. Leoncl. Dind. pro λαμπρότατον. — σύμβουλον B. D. Dind. pro ξύμβ.

ὥςτε — δοῦναι] ut dare posset. V. ad III, 4, 17.

§. 11. εἰς λόγους] Singulari numero nusquam locus est in hac formula nisi ubi certum quoddàm colloquium significatur velut Cyrop. II, 2, 7: ἀφίκετο δ᾽ οὖν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον.

ἐπαινῶν] otiose ac languide additum. Exspectamus potius ἐξαιρέτως vel simile quid.

§. 13. Λάρισαν] Diodor. XIV, 38, ubi Dercylidam ait has easdem Troadis urbes in potestatem suam redegisse, habet: ἐπὶ τὰς ἐν Τρῳάδι πόλεις· Ἁμαξιτὸν οὖν καὶ Κολωνὰς καὶ Ἀρίσβαν εἷλεν ἐξ ἐφόδου. Plinius in agro Troiano Dardanium et Arisben oppida habet V. 5. 33. Stephanus Byz. a Mitylenaeis conditam ait; Arisben autem, Lesbi oppidum, terrae motu subversum, nominat Plinius V. 5. 39. Etsi igitur ex Diodori loco mallet quis legere h. l. Ἀρίσβαν, habet tamen vulgata situm etiam satis commodum Larisae, quae a vicina Hamaxito dicebatur Λάρισα ἡ καθ᾽ Ἁμαξιτὸν, teste Strabone XIII. p. 620. Schneiderus.

ἀμέμπτως] largiter. Sic Cyrop. IV, 2, 37: ἀμέμπτως δέ-

δον, ὥςτε λαμπρότατα τὸ ξενικὸν κατεσκευάσατο. Συνεστρατεύετο δὲ τῷ Φαρναβάζῳ καὶ ὁπότε εἰς Μυσοὺς ἢ Πισίδας ἐμβάλοι, ὅτι τὴν βασιλέως χώραν κακουργοῦσιν. Ὥςτε καὶ ἀντετίμα αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς ὁ Φαρνάβαζος καὶ σύμβουλον ἔστιν ὅτε παρεκά-
14 λει. Ἤδη δ' οὔσης αὐτῆς ἐτῶν πλέον ἢ τετταράκοντα, Μειδίας, θυγατρὸς ἀνὴρ αὐτῆς ὤν, ἀναπτερωθεὶς ὑπό τινων, ὡς αἰσχρὸν εἴη γυναῖκα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἰδιώτην εἶναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὥςπερ ἐν τυραννίδι προςῆκεν, ἐκείνῳ δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης, ὥςπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰςελθὼν ἀποπνῖξαι αὐτὴν λέγεται. Ἀπέκτεινε δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς τό τε εἶδος ὄντα πάγκα-
15 λον καὶ ἐτῶν ὄντα ὡς ἑπτακαίδεκα. Ταῦτα δὲ ποιήσας Σκῆψιν καὶ Γέργιθα ἐχυρὰς πόλεις κατέσχεν, ἔνθα καὶ τὰ χρήματα μάλιστα ἦν τῇ Μανίᾳ. Αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, ἀλλὰ Φαρναβάζῳ ἔσωζον αὐτὰς οἱ ἐνόντες φρουροί. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Μειδίας πέμψας δῶρα τῷ Φαρναβάζῳ ἠξίου ἔχειν τὴν χώραν ὥςπερ ἡ Μανία. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἐλθὼν σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ λάβῃ τὰ δῶρα· οὐ γὰρ ἂν ἔφη ζῆν βούλεσθαι μὴ τιμωρή-
16 σας Μανίᾳ. Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἀφικνεῖται, καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ

§. 14. D. *ἀνὴρ ὢν αὐτῆς.* — *μάλα* ex B. addunt Schneid. Dind. — Leoncl. malebat *προσῆκον*, Wolf. Schneid. dant *προσήκει* pro *προσῆκεν.* — *συμμάχους* B. D. Dind. pro *ξυμμ.*

§. 15. V. *ἐκεῖνα*, D. *ἐκεῖνος* pro *ἐκείνῳ.* — B. *λάβοι* pro *λάβῃ.*

§. 16. Edd. vett. om. *μὲν* ante *ἐν μιᾷ.* — *Λάρισαν* B. D. Dind. pro *Λάρισσαν.* — *εἰς τὰ* Dind. pro *πρὸς τά.* — Edd. vett. *εἵποντο* pro *περιείποντο.*

χεσθαι τοὺς ἄνδρας, laute excipere viros.

λαμπρότατα] Vulgatum *λαμπρότατον* haud scio an revocandum sit comparatis Oecon. IV, 7: *καὶ τούτους δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι*, ubi v. adn. Ages. VIII, 8: *πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω τὸ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι.* Hellen. III, 2, 11: *κατασκευάσας — ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια.*

§. 14. *ὥςπερ — προςῆκεν*] h. e. *ὥςπερ προςῆκεν αὐτῇ τυραννίδα ἐχούσῃ.* Ita imperfectum nihil habet offensionis.

εἰςελθών] Polyaenus VIII, 54, ubi eandem rem narrat: *ἐπειςελθὼν αὐτὴν διεχρήσατο.*

§. 16. *ὁ δὲ Δερκυλίδας*] Quae §§. 10—15 narrantur facta erant ante adventum Dercylidae, ad quem iam redit Xenophon.

ἐλευθεροῦσθαι] ut in libertatem se vindicarent.

Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἑκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἠξίου ἐλευθεροῦσθαί τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο· ὁ δ' ἐν Κε- 17
βρῆνι, μάλα ἰσχυρῷ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζῳ τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν. Ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προςβάλλειν. Ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ· καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρνάβαζον βοηθῆσαι, ἐγκρατὴς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος. Ἀθηνάδας δέ τις Σικυώνιος 18
λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δ' ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προςδραμὼν σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχοῦν. Οἱ δὲ ἔνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. Ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέ-

§. 17. E. edd. vett. om. δὲ post ὡς.

§. 18. E. edd. vett. om. τοὺς ante ἄλλους. — K. αὐτόν τε ἀπέκτειναν καὶ δύο συνέτρωσαν. — καὶ ante τὴν addunt B. D. E. F. I. Leoncl. Steph. Schneid. sqq. edd. — Ante καὶ εἶπον om. οἱ B. C. D. V. Schneid. Dind. — ἀρέσκοι D. Mor. sqq. edd. pro ἀρέσκει.

δέχεσθαι] ἑαυτόν scil.

§. 17. ἐγίγνετο τὰ ἱερά] Sic dici solet sine καλά, quod additum est Cyrop. II, 4, 18. Anab. VI, 4, 9. Cf. etiam Anab. VI, 5, 8: καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια.

οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο] idem valet quod οὐδὲ ταῦτα τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν. Quare non est cur cum Moro scribamus ταύτῃ pro ταῦτα.

§. 18. οἱ δὲ ἔνδοθεν] h. e. οἱ δὲ ἔνδον (ἐκ τῆς πόλεως) ἐπεξελθόντες. Sic §. 22 propter sequens verbum ὁρῶντες dicitur οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πύργων pro οἱ δ' ἐν τοῖς πύργοις, de quo attractionis genere v. Rost. gr. mai. §. 110b, 2b, cc. p. 564 sq. gr. schol. §. 163, 61 c, cc. Buttm. §. 151. I. 8.

ἀθυμοτέραν καὶ τὴν προςβολήν] Poetarum more oppugnatio ἀθυμοτέρα dicitur, quum proprie oppugnantes dicendi essent ἀθυμότεροι. — καὶ est praeterea, h. e. praeter indignationem.

ραν καὶ τὴν προςβολὴν ἔσεσθαι. ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἶπον, ὅτι ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ

19 *εἶναι. Ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἧκε λέγων, ὅτι ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. Ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθὺς ὥςπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκὼς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα ἡγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ᾽ ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. Καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθὺς ᾔει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ*

20 *τὴν Γέργιθα. Ὁ δὲ Μειδίας προςδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν δ᾽ ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, εἰ ὁμήρους λάβοι. Ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πόλεως ἑκάστης τῶν συμμάχων ἕνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων ὁπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιτο. Ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε καὶ συμμίξας τῷ Δερκυλίδᾳ ἠρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. Ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο, ἐφ᾽ ᾧτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἐᾶν. Καὶ ἅμα*

21 *ταῦτα λέγων ᾔει πρὸς τὴν Σκῆψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο κωλύειν βίᾳ τῶν πολιτῶν, εἴασεν αὐτὸν εἰςιέναι. Ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ παρακελευσάμενος, ὥςπερ Ἕλληνας καὶ*

§. 19. K. *ὁ δὲ* pro *ὁ οὖν*. — D. *καὶ αὐτὸς* pro *εὐθὺς*. — F. *καὶ* inserit ante *κεκαλλιερηκώς*. — K. *ἀναπετάσαντες τὰς πύλας*.

§. 20. K. *ἐκ πόλεως* pro *ἀπὸ πόλεως*.

§. 21. *Σκηψίων* est in B., ante Leonclavium legebatur *Σκήψεων*. — *τοῦ* ante *Μειδίου* addunt B. Schneid. Dind. — *δὲ* post *παραδοὺς* addunt F. Dind. — *ἡγεῖτο* B. C. D. F. K. V. Y. Dind. pro *ᾔει*, E. *ἥειτο*.

§. 19. *λέγων*] *τις*. V. ad II, 1, 8. VI, 5, 25.

§. 20. *ἐξῆλθε*] Scepsi scil., quo Midias, interfecta socru, se contulerat. Eodem mox pergit Dercylidas.

συμμίξας] collocutus, ut Cyrop. VIII, 1, 46, saepius apud Herodotum. Polyaenus hanc rem sic narrat: *Δερκυλίδας ὤμοσε Μειδίᾳ τῷ τυράννῳ τῆς Σκήψεως, ἐφ᾽ ᾧ προελθόντα ταχὺ καὶ ὁμιλήσαντα πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἀφεῖναι· καὶ δὴ ὁ μὲν τύραννος προῆλθε. Δερκυλίδας δὲ προσέταξεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας· εἰ δὲ μή, φονεύσειν αὐτὸν ἠπείλησεν. ἐπεὶ δὲ φοβηθεὶς ἀνέῳξεν, ἀφίημί σε, ἔφη, νῦν εἰς τὴν πόλιν, τοῦτο γὰρ ὤμοσα, κἀγὼ δὲ μετὰ τῆς ἐμῆς δυνάμεως εἰςέρχομαι.*

ἐλευθέρους χρή, οὕτω πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἡγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. Συμπροὔπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἡδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις. Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἠξίου τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ὁ 22
Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσοι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ᾔει πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὄντων ὁρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου, Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοῖξαι τὰς πύλας, ἵνα ἡγῇ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω κἀνταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾷ, ὁ Μειδίας ὤκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῇ, ἐκέλευεν ἀνοῖξαι. Ὁ δ' ἐπεὶ εἰςῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδίαν ἐπο- 23
ρεύετο πρὸς τὴν ἀκρόπολιν· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευσε θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε τῇ Ἀθηνᾷ. Ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνεῖπε καὶ τοὺς Μειδίου δορυφόρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος ὡς μισθοφορήσοντας· Μειδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι. Ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅ τι ποιοίη, 24
εἶπεν, Ἐγὼ μέντοι νῦν ἄπειμι, ἔφη, ξένιά σοι παρα-

§. 22. ἀτυχήσοι B. D. F. V. Dind., ἀτυχήσειν A. Ald. Iunt., ceteri ἀτυχήσει. — εἰρηνικῶς εἰς δύο B. D. V. Dind., ceteri ἐς δύο εἰρηνικῶς. — συν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν B. D. F. Dind. pro εἰς τὸ ἱερὸν σὺν σοί. — ἐκέλευεν B. D. Dind. pro ἐκέλευσεν.

§. 23. K. ὁ δ' ἐπειδὴ. — αὖ τὸν B. D. K. V. marg. Leoncl. Dind. pro αὐτὸν, Iacobs. coni. ἀεὶ τὸν. — K. εἰς τὴν ἀκρ., B. om. τὴν. — B. marg. Leoncl. ἐκέλευε pro ἐκέλευσε. — B. D. V. δὲ τέθυτο. — V. ἔτι δεινὸν οὐδέν.

§. 24. D. ἐγὼ μὲν τοίνυν. — καὶ post ἀλλήλους addunt B. D. F.

§. 22. εἰς δύο] binis binos sequentibus, ut saepissime ἄγειν, ἡγεῖσθαι εἰς δύο, εἰς τρεῖς etc.

οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων] Cyrop. V, 4, 18: οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν — ἐπαρήξουσι. V. ad §. 18. III, 5, 23.

ἐκέλευεν] Malim aoristum qui sententiae aptissimus est post imperfectum ὤκνει. V. ad IV, 5, 3. Sed cf. etiam V, 4, 6, 37.

§. 23. ἐκέλευσε — ἔθυε] De transitu ab aoristo ad imperfectum v. ad III, 4, 24.

ὡς μισθοφορήσοντας] Dercylidae scil. quae statim sequuntur verba ironice dicta sunt: Midiae nihil metuendum est, nimirum quia iam nihil est nisi

σκευάσων. Ὁ δέ, Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ
τεθνηκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ.
Μένε οὖν παρ' ἡμῖν· ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δεῖπνον παρα-
σκευάζηται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ
25 διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν. Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο,
ἠρώτα ὁ Δερκυλίδας, Εἰπέ μοι, ὦ Μειδία, ὁ πατήρ
σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; Μάλιστα, ἔφη. Καὶ
πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσαι δὲ νο-
μαί; ἀπογράφοντος δ' αὐτοῦ, οἱ παρόντες τῶν Σκη-
26 ψίων εἶπον, Ψεύδεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. Ὑμεῖς
δέ γ', ἔφη, μὴ λίαν μικρολογεῖσθε. Ἐπειδὴ δὲ ἀπε-
γέγραπτο τὰ πατρῷα, Εἰπέ μοι, ἔφη, Μανία δὲ τί-
νος ἦν; Οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. Οὐκ-
οῦν καὶ τὰ ἐκείνης, ἔφη, Φαρναβάζου; Μάλιστα, ἔφα-
σαν. Ἡμέτερ' ἂν εἴη, ἔφη, ἐπεὶ κρατοῦμεν· πολέ-
μιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος. Ἀλλ' ἡγείσθω τις, ἔφη,
27 ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζου. Ἡγου-
μένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἣν πα-
ρειλήφει ὁ Μειδίας, ἠκολούθει κἀκεῖνος. Ἐπεὶ δ'
εἰςῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας
δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς,
ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἁλώσοιντο τῶν Μανίας, παρα-

I. V. Leoncl. Steph. Dind. — B. D. E. F. διασκεψώμεθα, B. D. ποιήσωμεν, sed in D. utrobique suprascripto ο, E. ποιήσωμεν suprascripto σομ.

§. 25. Post ὦ Μειδία om. ἔφη B. D. F. V. et pr. m. E. — πόσοι δὲ χῶροι B. D. V. marg. Leoncl. Dind. pro πόσαι — χῶραι. — A. C. E. Σκηψέων. — B. ψεύσεται.

§. 26. ἡμέτερ' ἂν B. V. Schneid. Dind. pro ἡμέτερα ἄν.

§. 27. A. Schneid. ὁ Δερκυλίδας, ἐκάλει. — δὲ post φράσας addunt B. D. I. V. Schneid. Dind. — B. κατέκλεισεν αὐτούς.

homo privatus, quare ne custodibus quidem egebit.

§. 24. ξενίζεσθαι] Hoc verbo ludit Dercylidas, qui ad coenam, quae sacrificium sequi solebat, invitans Midiam simul eius dona hospitalia spernit.

§. 26. μὴ λίαν μικρολογεῖσθε] *nehmt es in Kleinigkeiten nicht gar zu genau.*

τίνος ἦν;] ut serva scil. Nam servorum loco Persarum reges habebant vel satrapes et urbium praefectos. V. infra IV, 1, 36. VI, 1, 12.

Ἡμέτερ' ἂν εἴη] In responsionibus, ubi cum alacritate quadam alter alterius excipit orationem, haud raro omittitur οὖν vel similis particula. Infra III, 3, 2. Comment. IV, 2, 34. V. ad Oecon. XVI, 12. Hier. I, 26. Bornemann. ad Cyrop. IV, 4, 5.

§. 27. κλέπτοντες] non indicantes quod aut antea ablatum aut nunc demum occultum relinquerent.

χρῆμα ἀποσφαγήσοιντο. Οἱ δ' ἐδείκνυσαν. Ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλεισέν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξιὼν δὲ οὓς εὗρεν ἐπὶ 28
ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς, Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν· ἢν δέ τι προςεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προςέσται. Ταῦτα δ' εἶπε γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσοιντο. Ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου, Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; ἀπεκρίνατο, Ἔνθαπερ καὶ δικαιότατον, ὦ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ.

§. 28. ἡμῖν B. D. marg. Leoncl. Weisk. sqq. edd. pro ὑμῖν. — εἴργασται B. D. marg. Leoncl. et pr. E. I. V. Dind. pro ἐξείργασται. — Ante εὐτακτότεροι om. ἔτι B. C. D. E. et pr. F. V. Dind. — B. V. ἔσονται. — A. C. E. F. edd. vett. om. δὲ post ἐμὲ. — ὦ Μειδία addunt B. Schneid. Dind.

§. 28. ὀκτακισχιλίοις] Isocr. Paneg. 144: Δερκυλίδας χιλίους ἔχων ὁπλίτας τῆς Αἰολίδος ἐπῆρξε. Laudator numerum militum aequo magis imminuit. Septem milia hominum Dercylidae exercitum habuisse narrat Diodor. XIV, 39.

προςέσται] h. e. etiam haec in mercedem exercitus consumentur.

Ἐμὲ δέ] De particula adversativa saepius in vividioribus interrogationibus ita usurpata, ut referatur ad sententiam mente supplendam, v. Kuehner. ad Comment. I, 3, 13.

ὦ Μειδία] eleganter additur. Nam cum humana quadam cavillatione compellat hominem.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Hinc Pharnabazus cum eo facit inducias; ipse per hiemem Bithynorum Thracum regionem vastat. Vere redeunte ad Dercylidam venerunt domo legati, qui imperium ei prorogarent militumque laudarent virtutem et integritatem. Dercylidas quum ex iisdem audisset legatos e Chersoneso petiisse a Lacedaemoniis, ut muro Thraces a Chersoneso arcerent, rursus cum Pharnabazo pactus inducias istuc est profectus et muri opere strenue perfecto rediit in Asiam et Atarnea a Chiorum exsulibus occupatam vi expugnavit eamque ita armavit, ut in eam, quoties istuc veniret, commode posset divertere. Inde abiit Ephesum. Legati a Graecis Asiaticis Lacedaemonios docent Tissaphernem ita posse cogi, ut sibi libertatem redderet, si Caria, ubi eius esset domicilium, infestaretur. Iubent ergo ephori Dercylidam istuc transire. Venerat tum in eandem Cariam cum Tissapherne Pharnabazus: quos quum Dercylidas accepisset Maeandrum rursus transiisse, transiit et ipse. Instruxerant Persae exercitum, ut Lacedaemonios, quos securos et dispalatos insequi putabant, imparatos opprimerent. Sed Dercylidas quum propius accessisset, re cognita, confestim suos ad pugnam instruxit. Sed Tissaphernes metu Graecorum misit qui illum ad colloquium invitarent. Deinde pax servata his conditionibus, ut rex civitatibus Graecis libertatem daret, Lacedaemonii harmostas ex iisdem revocarent et e regis ditione abirent. Domi interim propter antiquas iniurias Lacedaemonii bellum intulerunt Eleis. Sed Agis rex iam in hosticum ingressus terrae motu, quasi dei monitu, absterritus exercitum dimisit. Rursus insequenti anno idem Eleos petiit, eorumque regionem misere vastavit. Redeunte aestate Elei pacem petentes obtinuerunt iniquis conditionibus.

---

1 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ ἐν τῇ φιλίᾳ χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μηδ᾽ αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. Πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται

Cap. II. §. 1. *συμμ.* B. D. Dind. pro *ξυμμ.* — *βούλεται* ante *εἰρήνην* ponunt D. E. F. V. Dind., post *ἔχειν* ceteri.

Cap. II. §. 1. *μηδ᾽*] h. e. *ὅπως δὲ μή*, neve; de coniunctivo, quanquam imperfectum antecessit, posito v. ad I, 1, 4.

εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. Ὁ μέντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει Φρυγίᾳ σπονδὰς εἵλετο.

Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς 2
τὴν Βιθυνίδα Θρᾴκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου· πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ Δερκυλίδας ἀσφαλῶς φέρων καὶ ἄγων τὴν Βιθυνίδα καὶ ἄφθονα ἔχων τὰ ἐπιτήδεια διετέλει· ἐπειδὴ δὲ ἦλθον αὐτῷ παρὰ τοῦ Σεύθου πέραθεν σύμμαχοι τῶν Ὀδρυσῶν ἱππεῖς τε ὡς διακόσιοι καὶ πελτασταὶ ὡς τριακόσιοι, οὗτοι στρατοπεδευσάμενοι καὶ περισταυρωσάμενοι ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὡς εἴκοσι στάδια, αἰτοῦντες φύλακας τοῦ στρατοπέδου τὸν Δερκυλίδαν τῶν ὁπλιτῶν, ἐξήεσαν ἐπὶ λείαν καὶ πολλὰ ἐλάμβανον ἀνδράποδά τε
καὶ χρήματα. Ἤδη δ' ὄντος μεστοῦ τοῦ στρατοπέ- 3
δου αὐτοῖς πολλῶν αἰχμαλώτων, καταμαθόντες οἱ Βιθυνοὶ ὅσοι τ' ἐξήεσαν καὶ ὅσους κατέλιπον Ἕλληνας φύλακας, συλλεγέντες παμπληθεῖς πελτασταὶ καὶ ἱππεῖς ἅμ' ἡμέρᾳ προςπίπτουσι τοῖς ὁπλίταις ὡς διακοσίοις οὖσιν. Ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, οἱ μὲν ἔβαλ-

§. 2. οὐδέ Naber. Dind. pro οὐδέν. — τὰ ante ἐπιτήδεια om. E. F. edd. vett. — ἐπειδὴ δὲ B. D. C. Dind. pro ἐπεὶ δὲ, sed C. om. δὲ. — Post ἦλθον om. τότε B. D. F. V. Dind. — συμ. B. D. Dind. pro ξυμ. — Edd. vett. φύλακα.

§. 3. ὄντος μεστοῦ τοῦ στρ. αὐτοῖς B. D. E. V. Dind. pro ὄντος τοῦ στρ. αὐτοῖς μεστοῦ. — Ἑλλ. φύλακας B. C. D. F. V. Dind. pro φύλ. Ἑλλ. — συλλ. B. D. Dind. pro ξυλλ. — Ante ἀνδρομήκει om. ἐν B. D. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — Libri τὸ αὐτῶν.

ἐπιτετειχίσθαι] munitam (quasi) imminere. Cf. VII. 2, 1. 20. Quod illis locis de loco munito sive castello, h. l. de universa Aeolide multis praesidiis munita dicitur.

σπονδάς] per hiemem, quod intelligitur ex §. 9. Diodor. XIV, 28: ὀκτωμηνιαίους ἀνοχάς.

§. 2. οὐδὲ — πάνυ τι] Aut οὐδέν τι aut οὐδὲ πάνυ τι dicendum est, non οὐδὲν πάνυ τι. V. ad Oecon. III, 8. „τὶ intendit vim verborum οὐ πάνυ, ut sit nullo modo." Kuehner. ad Anab. VI, 1, 26. Cf. infra VII, 1, 32: οὐ πολύ τι, VII, 4, 35: εἰ μή τι καλοῖεν.

τὰ μὲν ἄλλα] ceteroqui, h. e. in aliis expeditionibus, quibus opponitur ea clades, quam (§. 3) ducenti milites accipiunt.

ἀσφαλῶς] sine periculo et sine damno.

πέραθεν] ab ulteriore Hellesponti littore, ubi Odrysae, quorum rex erat Seuthes, sedes habebant.

φύλακας — τῶν ὁπλιτῶν] custodes ex numero graviter armatorum.

§. 3. οἱ μὲν — οἱ δέ] utrique Bithyni, sed sequens Οἱ δέ ad ὁπλίταις refertur.

λον, οἱ δ' ἠκόντιζον εἰς αὐτούς. Οἱ δ' ἐπεὶ ἐτιτρώ-
σκοντο μὲν καὶ ἀπέθνησκον, ἐποίουν δ' οὐδὲν καθειρ-
γμένοι ἐν τῷ σταυρώματι ὡς ἀνδρομήκει ὄντι, δια-
σπάσαντες τὸ αὑτῶν ὀχύρωμα ἐφέροντο εἰς αὐτούς.
4 Οἱ δὲ ᾗ μὲν ἐκθέοιεν ὑπεχώρουν, καὶ ῥᾳδίως ἀπέ-
φευγον πελτασταὶ ὁπλίτας, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἠκόν-
τιζον, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐφ' ἑκάστῃ ἐκδρομῇ κατέ-
βαλλον· τέλος δὲ ὥςπερ ἐν αὐλίῳ σηκασθέντες κατη-
κοντίσθησαν. Ἐσώθησαν μέντοι αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς
πεντεκαίδεκα εἰς τὸ Ἑλληνικόν, καὶ οὗτοι, ἐπεὶ εὐ-
θέως ᾔσθοντο τὸ πρᾶγμα, ἀπεχώρησαν ἐν τῇ μάχῃ
5 διαπεσόντες ἀμελησάντων τῶν Βιθυνῶν. Ταχὺ δὲ
ταῦτα διαπραξάμενοι οἱ Βιθυνοὶ καὶ τοὺς σκηνοφύ-
λακας τῶν Ὀδρυσῶν Θρᾳκῶν ἀποκτείναντες, ἀπολα-
βόντες πάντα τὰ αἰχμάλωτα ἀπῆλθον· ὥςτε οἱ Ἕλλη-
νες, ἐπεὶ ᾔσθοντο, βοηθοῦντες οὐδὲν ἄλλο εὗρον ἢ
νεκροὺς γυμνοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἐπεὶ μέντοι
ἐπανῆλθον οἱ Ὀδρύσαι, θάψαντες τοὺς ἑαυτῶν καὶ

§. 4. ὑπεχώρουν B. D. E. F. V. Leoncl. Dind. pro ὑπεξεχώρουν, quod Steph. dederat pro vulg. ὑπεκχώρουν. — ἀπεχώρησαν E. Schneid. Dind. pro ἀποχωρήσαντες, cui Morus καὶ addiderat.

ἐποίουν δ' οὐδέν] nihil efficerent (contra Bithynos) vallis, quibus intersaepti erant, impediti.

ὡς ἀνδρομήκει] Hertlinius affert Polyb. VIII, 7, 6: ὡς ἀνδρομήκους ὕψους. Xen. de Re equ. IV, 4: λίθων — ὅσον μναιαίων. Cf. meam adn. ad Cyrop. VI, 1, 30: δρέπανα σιδηρᾶ ὡς διπήχη. Additur enim ὡς (circiter) non solum numeralibus, sed etiam iis adiectivis, in quibus inest notio vel numeri vel magnitudinis vel ponderis.

§. 4. οἱ δέ] Bithyni; erumpentes autem sunt Graeci. Subiecti subito mutati, ubi novum subiectum non per pronomen indicatur, multa congesta sunt a Kuehnero ad Anab. I, 4, 5, ex quibus huic loco simillimum est IV, 8, 19: οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο (sc. οἱ πελτασταὶ) θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν. Cf. infra III, 5, 20. VII, 1, 21.

ἐκθέοιεν] optativus de re saepius facta. V. ad III, 5, 24.

πελτασταί] h. e. quia erant πελτασταί.

ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν] Haec opposita sunt verbis ᾗ μὲν ἐκθέοιεν. Cedebant quidem ii ex Bithynis, qui erumpentibus Graecis adversi stabant, sed reliqui in erumpentes iacula coniiciebant, dum ex fuga illi se colligunt denuo impetum facturi.

ὥςπερ ἐν αὐλίῳ σηκασθέντες] Respexisse videri Xenophontem Hom. Il. VIII, 131: καί νύ κε σήκασθεν κατὰ Ἴλιον ἠΰτε ἄρνες animadvertit Heiland. Quaest. de dial. Xen. p. 16. Cf. ad III, 3, 6.

τὸ Ἑλληνικόν] στρατόπεδον.

καὶ οὗτοι] et hi quidem, h. e. hi enim. Cf. IV, 3, 1. ad καὶ αὐτῶν.

§. 5. ὥςτε] referendum ad antecedens ταχύ.

ἐπανῆλθον] ab excursione,

πολὺν οἶνον ἐκπιόντες ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἱπποδρομίαν ποιήσαντες, ὁμοῦ δὴ τὸ λοιπὸν τοῖς Ἕλλησι στρατοπεδευσάμενοι ἦγον καὶ ἔκαιον τὴν Βιθυνίδα.

6 Ἅμα δὲ τῷ ἦρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βιθυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. Ἐνταῦθα A.Ch. a δ' ὄντος αὐτοῦ, ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἄρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. Οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τά τε ἄλλα ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδᾳ ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν· ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους καὶ συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὡς ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἠδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἢν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν· ἢν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. 7 Ἐπεὶ μέντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προεστηκὼς ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ ἄνδρες Λακεδαιμό-

§. 5. Dind. ἔκαον pro ἔκαιον.

§. 6. ἀποπορευόμενος B. D. E. pr. F. I. V. Dind. pro πορευόμενος. — Ναυβάτης Dind. pro Ναυάτης; D. Ναυβάτας. — συγ. B. D. Dind. pro ξυγ. — D. εἰ δὲ pro ἢν δὲ.

quam fecerant ad diripiendos Bithynorum agros.

πολὺν οἶνον] Vinolentiae, qua infamati erant, etiam in iustis persolvendis indulsisse Thraces significare volebat Xenophon.

ἱπποδρομίαν] certamen equestre in honorem caesorum.

§. 6. τῷ ἦρι] anni 398 a. Ch.

σφίσιν αὐτοῖς] Legatis impositum erat, ut ipsi, non per duces, ephororum mandata ad milites deferrent. Oratio obliqua suspensa est ab ἐροῦντες.

καὶ συγκαλέσαντας] καὶ est etiam, h. e. praeter ea, quae duci nuntiassent.

ὧν] h. e. τούτων, ἅ. Genitivus causam indicat, unde oritur affectus. §. 132. 10. e. Rost. §. 162. III, 3. cc. Kuehn.. §. 274. 1 f. Reprehenduntur autem, quod Thibrone duce socios spoliaverant. V. supra III, 1, 8.

εἰπεῖν] pendet a verbo ἐπιστεῖλαι. Verborum μέμφοιντο, ἐπαινοῖεν, ἐπιτρέψουσι, ἐπαινέσονται subiectum est οἱ ἔφοροι.

§. 7. ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς] Cf. III, 1, 6: οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου. Xenophontem ipsum h. l. intelligunt interpretes. V. Kruegerum de Xen. vita p. 21. Alioquin cur hominis nomen non ponatur, non intelligitur. Atque „rerum a Dercylida gestarum socium produnt ii loci, qui quum ex parte minus gravia pertractent, tanta tamen evidentia res ob oculos ponunt, ut nonnisi ab oculato teste scribi potuisse videantur.“ Dissimulavit autem nomen suum Xenophon eandem ob causam ac supra III, 1, 2.

νιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν·
ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. Τὸ
οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ,
8 αὐτοὶ ἤδη ἱκανοί ἐστε γιγνώσκειν. Συσκηνούντων δὲ
τῶν τε οἴκοθεν πρέσβεων καὶ τοῦ Δερκυλίδα, ἐπε-
μνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλελοίποιεν
πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαίμονι. Τού-
τους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν
Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι
ὑπὸ τῶν Θρακῶν· εἰ δ' ἀποτειχισθείη ἐκ θαλάττης
εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν
εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὁπόσοι βούλοιντο Λακε-
δαιμονίων· ὥςτ', ἔφασαν, οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ
πεμφθείη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυ-
9 νάμει ταῦτα πράξων. Ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν
ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἣν ἔχοι γνώμην ταῦτ' ἀκούσας,
ἀλλ' ἀπέπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλ-
ληνίδων πόλεων, ἡδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς

§. 7. V. ἡμεῖς μέντοι. — Ald. om. ἐσμέν.

§. 8. *Χερρονησιτῶν* B. margg. Leoncl. et Steph. Schneid. Dind. pro *Χερρονησιωτῶν*. — C. edd. vett. *Περσῶν* pro *Θρακῶν*, quod primus restituit Brodaeus. — Dind. *κἀγαθὴν*. — B. C. D. E. pr. F. I. marg. Leoncl. *ὁπόσοις*.

§. 9. *ἔχοι* B. F. marg. Leoncl. Dind., *ἔχῃ* E. K., ceteri *εἶχε*. — *ἀπέπεμψε* D. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro *ἔπεμψε*. — *ἐπ' Ἐφέσου* monente Grotio scripsi pro *ἀπ' Ἐφέσου*. — Ante *πόλεις* om. *Ἑλ-*

τὸ παρελθὸν] h. e. *τὸν παρελθόντα χρόνον*. Item Cyrop. VIII, 5, 23: *τὰ παρελθόντα*.

§. 8. *Δερκυλίδα*] Et hac et altera genitivi forma utitur Xenophon. Cf. §. 21 cum III, 1, 18. 22. Infra *Πραξίτα* et *Πραξίτου*, *Σφοδρία* et *Σφοδρίου*. II, 1, 10: *Ἀρχύτα*. III, 2, 21: *Λίχα*. VII, 5, 13: *Ἐπαμεινώνδα*.

οὐκ ἂν θαυμάζειν] His verbis simul indicant legati, se sperare hoc facere placiturum esse Lacedaemoniis.

§. 9. *ἐπ' Ἐφέσου*] Vulgata scriptura ferri nullo modo potest. Etenim non Ephesi sed Lampsaci (§. 6) legati Dercylidam convenerunt, et, quod maximi in hac re est momenti, urbes Graecae, quae in libertatem vindicatae a Dercylida pacataeque sunt, non ex regione sed in regionem Ephesi Lampsaco profecturis visendae erant. Nam ab Epheso, ubi a Thibrone acceperat (III, 1, 8), exercitum in Aeolin et Phrygiam duxerat Dercylidas. Eandem regionem a Lampsaco usque ad Ephesum nunc peragrare iubet legatos, ut quam prospero eventu imperium gesserit ipsi videant et inde domum redeant. Ephesum enim primum advenisse e Graecia legatos pro certo habendum. Eodem appellit postea Agesilaus III, 4, 4. (cf. Diodor. XIV, 79) et Thibron IV, 8, 17. Etiam IV, 3, 3 libri omnes perperam praebent *ἀφ' Ἑλλησπόντου*, quod correxit Dindorfius.

πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο. Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιτο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος, ἢ πόλεμον. Ἑλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδάς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις [φιλίας] ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ φιλίας τῆς Θρᾴκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χεῤῥόνησον. Ἣν καταμαθὼν 10 πόλεις μὲν ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν, ἐπεὶ μετρῶν εὗρε τοῦ ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον· καὶ ἆθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὡς ἑκα-

ληνίδας B. D. E. F. V. Dind. — φιλίας inclusi suadente Bernhardyo Synt. p. 263.

§. 10. V. ἣν καὶ μαθὼν. — V. οὖσαν καὶ ἀρίστην. — ἐμέλλησεν

οὕτω] infertur in apodosi, participio praecedente non minus quam coniunctione. V. §. 12. IV, 4, 2. VI, 4, 24. ad Oecon. IX, 6.

καὶ τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις] Has non minus reliquit pacatas quam modo commemoratas Ἑλληνίδας πόλεις. Insolens est dictum τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις de urbibus ut de hominibus. Dindorfius comparat Diodor. XIII, 52: τὰς περὶ Λακεδαιμονίους πόλεις. Sed φιλίας ut glossema verborum ἐν εἰρήνῃ delendum videtur. Morus ἐν εἰρήνῃ potius damnavit.

διαβαίνει — εἰς τὴν Εὐρώπην] Breviter dictum pro διαβὰς τὸν Ἑλλ. εἰς τὴν Εὐρώπην βαίνει, ut infra §. 11: διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν. Cf. ad V, 4, 41: ὑπερβαλὼν (scil. τὸν Κιθαιρῶνα) πάλιν εἰς τὰ Μέγαρα. — Ceterum e verbis διὰ — τῆς Θρᾴκης πορευθεὶς apparet, non Lampsaco, ubi erat §. 6, sed e Bithynia fortasse, in Europam traiecisse Dercylidam.

§. 10. ἢ δώδεκα] Haec quae exstinguenda censet Dindorfius, propter ipsa paullo post sequentia verba ἕνδεκα μὲν πόλεις servanda puto. Nam si priori loco simpliciter ἕνδεκα dictum esset, posteriori numerum repetere superfluum erat.

ἑπτὰ καὶ τριάκοντα] Herod. VI, 36: Ὁ δὲ (Miltiades, Cypseli filius) πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιέν σφεας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην· εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. Eodem loco murum ductum esse a Pericle narrat Plutarch. Pericl. XIX. Huius autem muri longitudo teste Plinio H. N. IV, 11 quinque milium passuum, h. e. paullo plus triginta septem stadiorum erat.

στοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος, ἀρξάμενος ἀπὸ ἠρινοῦ χρόνου, πρὸ ὀπώρας. Καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἕνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κἀγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτή-
11 νεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἐχούσας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας χωρίον ἰσχυρόν, καὶ ἐκ τούτου ὁρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. Πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῖτος ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· καὶ ἐν ὀκτὼ μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, καὶ κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγή, ὁπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἔφεσον, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν.

12 Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον
Ch. a. 397. Τισσαφέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις

D. Schneid. Dind.; B. ἐμέλησεν, ceteri ἠμέλησεν. — ἄξιοι εἶεν B. D. Schneid. Dind. pro εἶεν ἄξιοι. — V. ἀπὸ τοῦ ἠρινοῦ. — κἀγαθὴν B. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro καὶ ἀγαθὴν. — Post ἀγαθὴν om. γῆν B. C. D. E. F. V. Dind. — D. E. V. edd. vett. Schneid. παγκάλους.

§. 11. V. διαπραξάμενος pro πράξας. — Ald. Iunt. Cast. ἐπιστρατοπεδευσάμενος. — D. ἀφικνεῖτο. — Sunt qui malint Ἀταρνέως pro Σάρδεων.

ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους] Muro complexus est.

κἀγαθήν] γῆν. Buttm. gr. §. 123. adn. 5. Kuehn. §. 263. α. β.

παγκάλας] Haec forma, quae occurrit etiam IV, 1, 15, frequentior est poetis, legitur vero etiam apud Platonem. V. Stallbaum. ad Plat. Phaedr. p. 276 E. Buttm. gr. max. II, 408.

§. 11. διέβαινε — εἰς τήν] V. ad §. 9.

Χίων δὲ φυγάδας] Diodor. XIII, 65: Postquam Cratesippidas Chios exsules (a. 509 a. Ch.) reduxerat, hi contra exsilii sui auctores eiiciunt fere sexcentos, οὗτοι δὲ τῆς ἀντιπέραν ἠπείρου χωρίον Ἀταρνέα καλούμενον κατελάβοντο, σφόδρα τῇ φύσει καθεστηκὸς ὀχυρόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ τούτου τὰς ἀφορμὰς ἔχοντες ἐπολέμουν τοῖς τὴν Χίον ἔχουσι. Schneiderus.

ἐνῆν] ἐν Ἀταρνεῖ. Cf. I, 3, 19: τὸν ἐνόντα σῖτον. III, 1, 12.

αὐτοῖς] Atarnensibus. V. ad I, 4, 12. 5, 19.

παραστησάμενος] Proprie ad se traducere, h. l. ad deditionem compellere, subigere. Cf. VI, 2, 5. VII, 2, 20.

Δράκοντα] Isocr. Paneg. 40: Δράκων δὲ Ἀταρνέα καταλαβὼν καὶ τρισχιλίους πελταστὰς συλλέξας τὸ Μύσιον πεδίον ἀνάστρατον ἐποίησε.

§. 12. ἐπεὶ δέ] Apodosis:

εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἄν, ἔφασαν, τάχιστα νομίζειν αὐτὸν συγχωρήσειν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρ- 13
νάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρόμενος, ὅτι ἕτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλέως· ἄλλως τε γὰρ ὑπεφθόνει τῆς στρατη-

§. 12. *Ἰωνίδων* B. D. E. F. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro *Ἑλληνίδων*. — Weisk. Schneid. *εἰ γοῦν κακῶς*. — *πάσχοι* B. C. D. Weisk. edd. sqq. pro *πάσχει*. — *ἀφεῖναι* B. D. K. V. Dind. pro *ἀφιέναι*; F. I. *ἀφῆναι*. — Post *Δερκυλίδαν* B. addit *ἀγγέλους*. — D. V. *Φάρνακα*.

§. 13. K. *ἅμα μὲν καὶ ὅτι*. — V. *ἀποδέδεικτο*. — *συμμ.* B. D. Dind. pro *ξυμμ.* — *τῆς στρατηγίας* Leoncl. Dind., ceteri codd. et

ἀκούσαντες ταῦτα —. E verbis *εἰ βούλοιτο* facile cogitatione addimus *οὐ μέντοι βούλοιτο*. Inde recte pergitur *εἰ οὖν* —.

οὕτως] V. ad §. 9. *ἔφασαν* referas ad *ἐπεὶ δέ* et iungas *ἔφασαν νομίζειν οὕτως ἂν αὐτὸν τάχιστα συγχωρήσειν*.

ἂν — συγχωρήσειν] Dindorfius, qui in omnibus Xenophontis scriptis, etiam invitis optimis codicibus, particulam *ἂν* futuri indicativo aut infinitivo additam delet, hoc loco cum Dobraeo *ἂν — συγχωρῆσαι* scribendum censet. Sedv. Kuehner. ad Anab. II, 5, 13. Poppo. ad Cyrop. I, 5, 2. II, 1, 3 et ad Thucyd. II, 80. Contra libros h. l. multo minus aliquid moliendum est quam Anab. II, 3, 18. 5, 13. Cyrop. VI, 1, 45. VII, 5, 21. Infra VI, 1, 7 ubi recte Dindorfius *καταστρέψεσθαι* revocavit, verba *ῥᾳδίως αν* per sensum non nisi cum *καταστρέψεσθαι* coniungere licet. V. etiam Kuehner. gr. max. §. 454. a. Rost. gr. mai. §. 120. 6. e. *α*. — Ceterum *συγχωρήσειν ἀφεῖναι* vertas: hoc esse concessurum, ut libertatem daret, quod si intellexisset Cobetus non delendum censuisset *συγχωρήσειν* propterea quod „ipse (Tissaphernes) poterat Graecis dare libertatem, non aliis ut hoc facerent concedere."

Φάρακα] De Pharacis rebus gestis plura narrant Diodor. XIV, 79. Iustin. VI, 3.

§. 13. *στρατηγὸς τῶν πάντων*] V. III, 1, 3.

διαμαρτυρόμενος] sancte affirmans, h. e. obtestationibus persuasurus, quae volendi notio quoniam inest in ipso verbo, non opus erat futuro, quod desiderabat Weiskius. Cf. III, 5, 4: *ἀμυνόμενοι ἦλθον*. VII, 1, 13. 4, 5.

ἄλλως τε γὰρ — καὶ] Haec

γίας τῷ Τισσαφέρνει καὶ τῆς Αἰολίδος χαλεπῶς ἔφερε ἀπεστερημένος. Ὁ δ' ἀκούων, Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ
14 τούτων βουλευσόμεθα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν. Ὡς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαίανδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι ὡς ὀκνοίη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός. Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποὺς ἐπὶ τῶν
15 μνημάτων· καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορῶσι παρατεταγμένους ᾗ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικὸν ὅσον ἐτύγχανε παρὸν στράτευμα καὶ

edd. τῇ στρατιᾷ, cui ηγί superscriptum est eadem m. in D., τηγί in V.

§. 14. D. φυλακὰς ἱκανὰς. — V. Φάρνακι. — Post ὡς om. ὅτι Cast. Dind. — V. καταθέωσι φέροντες καὶ ἄγοντες. — Ante οὗτοι exstinxi καὶ iam a Moro inclusum. — E. Ald. Iunt. Cast. οὐδέν τοι συντ. — ὡς προελ. τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν B. C. D. F. I. K. V. Leoncl. Wells. Schneid. Dind., idem Weisk. nisi quod Ἐφεσίων servavit; ceteri ὡς προελ. τῶν Ἐφεσίων εἰς τὴν πολεμίαν. — F. ὁρῶσιν ἐξαίφνης. — σκοποὺς Palmer. Mor. sqq. edd. pro σκοποῦ, E. K. σκοπῶν.

§. 15. D. μνήματα pro μνημεῖα, si recte intelligo Sauppium in Quaest. Xen. IV, p. 9.

causam indicant, cur obtestationes necessarias duxerit Pharnabazus. Simultas enim, quae iam antea fuerat Pharnabazo cum Tissapherne (III, 1, 9), aucta erat eo quod hic pacem habebat cum Dercylida, qui illum Aeolidis possessione et fructu spoliatum vexabat.

περὶ τούτων] de Aeolide recuperanda.

§. 14. ὡς ὀκνοίη] Vulgo post ὡς additum ὅτι ea ratione defendi non posse, de qua infra ad VI, 4, 37 dicam, per se patet.

ἐρήμην] a praesidiis nudam Ioniam; nam exercitum suum in Cariam duxerat Dercylidas.

διέβαινε] τὸν Μαίανδρον.

πορευόμενοι δὲ οὗτοι] Dercylidas et Pharax, qui copias suas expositas cum Dercylidae exercitu coniunxisse videtur. Neque tamen quid obstat, quin οὗτοι referatur ad Lacedaemonios. Sed particula καὶ post οὗτοι ferri nullo modo potest, qua omissa hoc loco a viris doctis varie sollicitato omnia sunt plana: quoniam hostes praecesserunt neque erat quem a tergo metueret, nullo ordine ducebat Dercylidas.

ἐπὶ τῶν μνημάτων] in sepulcris magno tumulo aggestis. V. VI, 2, 20. VII, 1, 19.

τὸ Ἑλληνικὸν ὅσον εἶχεν ἑκάτερος αὐτῶν καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ. Ὡς δὲ 16
ταῦτα ᾔσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχαις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἑκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἱππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἵους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. Ὅσον μὲν δὴ 17
ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχούμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μέν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαιάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες. Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μά- 18
χεσθαι κελεύειν· ὁ μέντοι Τισσαφέρνης, τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιτο αὐτῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἴδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὁρᾶτε· ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλε-

§. 16. *ταξιάρχαις* B. C. D. F. pro *ταξιάρχοις*. — Post *ἑκατέρωθεν* om. *μέν* B. D. V. Dind.

§. 18. B. *πρὸς τὸν Δερκυλίδαν*. — *καὶ* ante *ἱππέων* addunt B. C.

§. 16. *ταξιάρχαις*] Hic unus, quod sciam, locus est, quo praestantiores libri formam a *ταξιάρχης* derivatam praebent, si discesseris a genitivo pluralis, in quo discrimen in solis accentibus positum est. Sed Cyrop. II, 4, 4 *δωδεκάρχας*, VI, 3, 20 *μυριάρχαι*, VII, 5, 17 *χιλιάρχαις* in melioribus codicibus exstant. V. Poppo ad Cyrop. II, 1, 22. Utraque forma utitur Herodotus: *ταξιαρχέων* VII, 99. IX, 53, *ταξίαρχοι* VIII, 67, *ταξιάρχους* IX, 42.

εἰς ὀκτώ] V. ad *εἰς δύο* III, 1, 22.

τὰ κράσπεδα] scil. *τοῦ στρατεύματος*, i. e. *τὰ κέρατα*. Ut multa alia, hanc huius vocabuli significationem a poetis Xenophon mutuatus est. V. Eurip. Suppl. v. 663: *ὄχλον πρὸς κρασπέδοισι στρατοπέδου τεταγμένον*. Infra IV, 6, 8 *τὰ κράσπεδα τῶν ὀρῶν* sunt latera montium.

§. 17. *Ἀχιλλείου*] De hac urbe iuxta Prienen sita v. ad IV, 8, 17.

§. 18. *αὐτοῖς*] refer ad Tissaphernem eiusque exercitum.

ται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. Ἂν μέντοι ταῦτα δέῃ ποιεῖν, πιστὰ καὶ ὁμήρους δοτέον καὶ
19 *ληπτέον. Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λεύκοφρυν, ἔνθα ἦν Ἀρτέμιδός τε ἱερὸν μάλα ἅγιον καὶ λίμνη πλέον ἢ σταδίου ὑπόψαμμος ἀέναος ποτίμου καὶ θερμοῦ ὕδατος. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιή-*
20 *σαιντο. Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐῴη βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἁρ-*

D. E. F. V. Dind. — *πιστὰ καὶ ὁμήρους* B. D. I. K. V. Steph. Leoncl. Wells. Dind., *πιστὰ* om. C., *καὶ* delet E. m. sec., ceteri *πιστὰ ὁμήρους*.

§. 19. *Καρίας* B. C. D. E. F. I. K. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind.; ceteri *φρυγίας*. — *Ἀρτέμιδος τε* B. D. I. V. Dind., C. *Ἀρτέμιδος τὸ*, ceteri om. *τε* vel *τὸ*. — *ἀέναος* Dind. pro *ἀέννασς*. — *συγκείμενον* B. D. Dind. pro *ξυγκ.*

§. 20. *εἶπαν* B. pro *εἶπον*. — B. D. F. Dind. ante *χώρας* om. *βασιλέως*, quod E. habet supra scriptum.

πιστὰ καὶ ὁμήρους] Nunc demum, addito *καί*, oratio sana est. *πιστά* autem sunt quae fidem confirmant. Bene igitur Hertlinius haec verba interpretatur: *καὶ ἄλλα πιστὰ καὶ ὁμήρους*, comparans Thucyd. III, 90: *ὁμήρους δὲ δόντες καὶ τἆλλα πιστὰ παρασχόμενοι*, obsidibus datis ceterisque fidei pignoribus praebitis. Cf. etiam Xen. Cyrop. IV, 2, 13: *τοὺς ὁμήρους ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ.*

§. 19. *δόξαντα*] Numerus pluralis necessarius erat propter sequens *περανθέντα*. Alioquin usitatum est *δόξαν ταῦτα*. Anab. IV, 1, 13. Plat. Protag. p. 314 C: *δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα.* Buttm. §. 145. adn. 10. 2. Kuehn. §. 312. adn. 11. Rost. §. 182. adn. 5. Krueg. gr. §. 56. adn. 6. Sed pluralis invenitur etiam altero non addito participio Andocid. de myster. 81: *δόξαντα δὲ ὑμῖν ταῦτα εἵλεσθε ἄνδρας εἴκοσι.*

Τράλλεις] in confinio Cariae et Lydiae.

Λεύκοφρυν] in campo Maeandrio. V. IV, 8, 17.

ἔνθα ἦν] De imperf. v. Add. ad II, 1, 21.

πλέον] Infra III, 4. 13. VII, 1, 20: *τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν.* Cyrop. II, 2, 6: *ἱππέας μεῖον ἢ τὸ τρίτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων ἱππικοῦ.* Buttm. §. 129. adn. 8. Rost. gr. mai. §. 97. 9. a. cc. Kuehn. §. 323. adn. 4. V. ad Oecon. XXI, 3. Ages. II, 1.

ἐπὶ τίσιν ἂν — ποιήσαιντο] quibus conditionibus pacem inire possent.

§. 20. *εἶπεν*] Ex antecedentibus post *εἶπεν* repetas *ὅτι τὴν εἰρήνην ἂν ποιήσαιντο.* Unde cognoscas, quid sibi velit *ὅτι* post *εἶπαν*.

εἶπαν] De hac forma v. ad III, 5, 24.

μοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δ' εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἕως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν εἰς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

Τούτων δὲ πραττομένων ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπὸ Δερκυ- 21
λίδα, Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πάλαι A.Ch.
ὀργιζόμενοι τοῖς Ἠλείοις καὶ ὅτι ἐποιήσαντο συμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ Ἀργείους καὶ Μαντινέας, καὶ ὅτι δίκην φάσκοντες καταδεδικάσθαι αὐτῶν ἐκώλυον καὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος, καὶ οὐ μόνον ταῦτ' ἤρκει, ἀλλὰ καὶ Λίχα παραδόντος Θηβαίοις τὸ ἅρμα, ἐπεὶ ἐκηρύττοντο νικῶντες, ὅτε εἰςῆλθε Λίχας στεφανώσων τὸν ἡνίοχον, μαστιγοῦντες αὐτόν, ἄνδρα γέροντα, ἐξήλασαν. Τούτων δ' ὕστερον καὶ Ἄγι- 22

§. 21. συμμαχίαν B. D. Dind. pro ξυμμ. — Λίχα B. C. D. F. V. Dind. pro Λείχα. — B. D. ὅτι pro ὅτε.

Δερκυλίδα] a Dercylida. Buttm. gr. §. 134. 4. Rost. §. 150. adn. 3. Kuehn. §. 251. adn. 5.

§. 21. Λακεδαιμόνιοι] Non ad finem perducitur enunciatio, sed pluribus interiectis sententiis, novo illato subiecto denuo excipitur §. 23. V. adnn. ad I, 3, 18 et ad Cyrop. IV, 2, 3: ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πάσχουσιν —, ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς. Quae anacoluthiae forma praecipue usurpatur ubi ἔδοξε sequitur cum dativo αὐτῷ aut αὐτοῖς, adeo paucis tantum verbis interpositis velut Cyrop. VI, 1, 31. VII, 5, 37: ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι καὶ αὐτός, ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο — ποιῆσαι.

κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον] a. 397 vel 396 a. Ch.

συμμαχίαν] Huius foederis formulam tradit Thucyd. V, 47.

δίκην] Religionem ludorum Olympicorum armis violarant Lacedaemonii; igitur Elei, praesides ludorum, multam duorum milium minarum iis dictarant eosque sacrificiis et iure certaminum prohibuerant, dum solvissent multam. V. Thucyd. V, 49. 50. Schneiderus.

οὐ μόνον — ἤρκει, ἀλλὰ καί] In hac formula μόνον negationis particulae adiungi solet, non ei rei, quae non sufficit. V. adn. ad Cyrop. VIII, 8, 16: ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστόρνυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ —. Ibid. §. 17. Comment. I, 4, 13. Sed Comment. II, 2, 6: οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ — διδάσκουσιν. V. Saupp. ad Comment. I, 1, 15.

Λίχα] Lichas Lacedaemonius, cuius in hospites liberalitas Comment. I, 2, 61 laudatur, currum ad ludos miserat simulans esse Thebanorum. Pausan. VI, 2. Quem quum vicisse vidisset ipse Lichas, quem Spartanum omnes noverant, ingressus est carceres aurigam coronaturus, ut ostenderet suum esse currum. Thucyd. V, 50: προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον, βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἅρμα.

§. 22. Ἄγιδος] Eundem nominat Pausan. III, 8, 2, sed Diodor. XIV, 17: μάλιστα ὅτι Παυ-

δος πεμφθέντος θῦσαι τῷ Διὶ κατὰ μαντείαν τινὰ ἐκώλυον οἱ Ἠλεῖοι μὴ προςεύχεσθαι νίκην πολέμου, λέγοντες, ὡς καὶ τὸ ἀρχαῖον εἴη οὕτω νόμιμον, μὴ χρηστηριάζεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐφ᾽ Ἑλλήνων πολέμῳ·
23 ὥςτε ἄθυτος ἀπῆλθεν. Ἐκ τούτων οὖν πάντων ὀργιζομένοις ἔδοξε τοῖς ἐφόροις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ σωφρονίσαι αὐτούς. Πέμψαντες οὖν πρέσβεις εἰς Ἦλιν εἶπον, ὅτι τοῖς τέλεσι τῶν Λακεδαιμονίων δίκαιον δοκοίη εἶναι ἀφιέναι αὐτοὺς τὰς περιοικίδας πόλεις αὐτονόμους. Ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἠλείων, ὅτι οὐ ποιήσοιεν ταῦτα, ἐπιληΐδας γὰρ ἔχοιεν τὰς πόλεις, φρουρὰν ἔφηναν οἱ ἔφοροι. Ἄγων δὲ τὸ στράτευμα Ἆγις ἐνέβαλε διὰ τῆς Ἀχαΐας εἰς τὴν Ἠλείαν κατὰ Λάρισον.
24 Ἄρτι δὲ τοῦ στρατεύματος ὄντος ἐν τῇ πολεμίᾳ καὶ κοπτομένης τῆς χώρας, σεισμὸς ἐπιγίγνεται· ὁ δ᾽ Ἆγις θεῖον ἡγησάμενος ἐξελθὼν πάλιν ἐκ τῆς χώρας δια-

§. 22. K. *τοῦτο* pro *οὕτω*.

§. 23. E. *ἀποκρινομένων*. — *ποιήσοιεν* Schaef. Dind. pro *ποιήσειαν*; E. *ποιήσοιαν*. — Ante Weiskium legebatur *κατὰ Λάρισσαν*, quod iam Portus correxit.

§. 24. *ὄντος ἐν τῇ πολ.* B. D. V. Dind. pro *ἐν τ. π. ὄντος*. — *εἰς*

σανίαν — διεκώλυσαν τῳ θεῷ θῦσαι.

Ἑλλήνων] contra Graecos. Infra IV, 8, 24: *ἐπὶ τῷ ἐκείνου πολέμῳ*. Anab. II, 5, 7: *τὸν θεῶν πόλεμον*. Quales genitivi obiectivi magis poetarum sunt. Buttm. gr. §. 132. 1. Kuehn. §. 275. adn. 6. b. Rost. gr. mai. §. 108. adn. 1.

§. 23. *ἀφιέναι — αὐτονόμους*] Diodor. XIV, 17 addit: *ἔπειτα τὰς δαπάνας τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτοῖς μέρος ἀπῄτουν.*

οὐ ποιήσοιεν] Aut sic, aut *οὐκ ἂν ποιήσειαν* dicendum est, ut III, 4, 26 legitur *ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα*. Aliter habet *ὁπόσους πείσειεν* IV, 1, 21, quem locum ad tuendam vulgatam scripturam adhibet Schneiderus. De re cf. Pausan. III, 8, 2, qui refert respondisse Eleos se facturos quod postularent Lacedaemonii, *ἐπειδὰν τὰς περιοικίδας τὰς παρὰ τῇ πόλει (Σπάρτῃ) ἴδωσιν ἐλευθέρας.*

ἐπιληΐδας] verbum alibi non repertum.

ἔχοιεν] Sic dicitur antecedente *ποιήσοιεν* per modorum quandam attractionem pro *ἔχειν*. Item VI, 5, 36. VII, 1, 23. Atque praegresso etiam infinitivo haud raro in obliqua oratione optativus ponitur sine *ὅτι* vel *ὡς*, sed apud Xenophontem certe non nisi ubi additum est *γάρ*. V. Anab. IV, 6, 13. VII, 3, 13. Buttm. §. 139. adn. 4. Rost. gr. mai. §. 119. 3. c. aa. *γ*. p. 603. Kuehn. §. 345. adn. 1.

φρουρὰν ἔφηναν] formula laconica: exercitum educere, quem significatum apud Atticos certe verbum *φαίνειν* non habet.

Λάρισον] fluvius, qui disterminabat Achaiam et Eleam regionem.

*φῆκε τὸ στράτευμα. Ἐκ δὲ τούτου οἱ Ἠλεῖοι πολὺ
θρασύτεροι ἦσαν, καὶ διεπρεσβεύοντο εἰς τὰς πόλεις,
ὅσας ᾔδεσαν δυςμενεῖς τοῖς Λακεδαιμονίοις οὔσας.
Περιιόντι δὲ τῷ ἐνιαυτῷ φαίνουσι πάλιν οἱ ἔφοροι* 25
*φρουρὰν ἐπὶ τὴν Ἦλιν, καὶ συνεστρατεύοντο τῷ Ἄγιδι
πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων οἵ τε ἄλλοι σύμμαχοι
πάντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Ἐμβαλόντος δὲ τοῦ Ἄγιδος
δι' Αὐλῶνος, εὐθὺς μὲν Λεπρεᾶται ἀποστάντες τῶν
Ἠλείων προςεχώρησαν αὐτῷ, εὐθὺς δὲ Μακίστιοι,
ἐχόμενοι δ' Ἐπιταλιεῖς. Διαβαίνοντι δὲ τὸν ποταμὸν
προςεχώρουν Λετρῖνοι καὶ Ἀμφίδολοι καὶ Μαργανεῖς.
Ἐκ δὲ τούτου ἐλθὼν εἰς Ὀλυμπίαν ἔθυε τῷ Διὶ τῷ* 26
Ὀλυμπίῳ· κωλύειν δὲ οὐδεὶς ἔτι ἐπειρᾶτο. Θύσας δὲ A.Ch.
*πρὸς τὸ ἄστυ ἐπορεύετο, κόπτων καὶ κάων τὴν χώραν,
καὶ ὑπέρπολλα μὲν κτήνη, ὑπέρπολλα δὲ ἀνδράποδα
ἡλίσκετο ἐκ τῆς χώρας· ὥςτε ἀκούοντες καὶ ἄλλοι πολ-
λοὶ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν ἑκόντες ᾔεσαν συστρα-
τευσόμενοι καὶ μετεῖχον τῆς ἁρπαγῆς. Καὶ ἐγένετο
αὕτη ἡ στρατεία ὥςπερ ἐπισιτισμὸς τῇ Πελοποννήσῳ.*

τὰς B. D. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro *πρὸς τάς.* — *ὅσας ᾔδεσαν δυσμενεῖς* B. D. E. F. V. Dind., ceteri *ᾔδεσαν* ponunt post *Λακεδ.* — *τοῖς Λακεδ. οὔσας* B. D. Dind. pro *οὔσας τοῖς Λακ.*

§. 25. B. E. edd. vett. *περιόντι.* — *συνεστρ.* et *συμμ.* B. D. Dind. pro *ξυν.* et *ξυμμ.* — *πάντες* inserui cum B. E. — *δ' Ἐπιταλιεῖς* Port. Leoncl. sqq. edd. pro *δὲ Πεταλιεῖς.*

§. 26. C. *ἔτι οὐδείς.* — V. *περὶ τὸ ἄστυ.* — B. om. *ἑκόντες.* — *συστρ.* B. D. F. Dind. pro *ξυστρ.* — *στρατεία* Leoncl. sqq. edd. pro *στρατιά.*

§. 25. *περιιόντι — τῷ ἐνιαυτῷ*] De hoc dativo tempus denotante v. Buttm. §. 145. 5. Kuehn. §. 284. 3. Rost. gr. mai. §. 131. 3. Etiam Thucyd. I, 30 variat lectio inter *περιόντι τῷ θέρει* et *περιιόντι τ. θ.* ubi v. Goellerum qui posterius recepit. Annus, quo ad finem vergente haec altera fit expeditio, est 402 a. Ch. Sequentis anni aestas et hiems significantur §. 30. Ita facile intelligitur, quo modo Pausan. III, 8, 2 alteram expeditionem anno 401 assignare potuerit dicens: *τῷ δ' ἐφεξῆς ἔτει τήν τε χώραν ἐδῄωσεν ὁ Ἆγις.* Prioris expeditionis Diodor. XIV, 17 mentionem non facit utpote frustra susceptae ut monuit cum Dodwello Schneiderus.

πάντες] Diodor. XIV, 17: *συνηκολούθουν δ' αὐτῷ πολλοὶ στρατιῶται καὶ παρὰ τῶν συμμάχων σχεδὸν ἁπάντων πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων.*

Αὐλῶνος] urbis in confiniis Messeniae et Elidis sitae.

Λεπρεᾶται] Eleorum et Arcadum de Lepreo lites narrat Thucyd. V, 29. sqq.

ἐχόμενοι] Macistiis finitimi.

ποταμόν] Alpheum, qui seiungit Triphyliam ab Elide, in qua sitae sunt urbes hic commemoratae. V. §. 30.

27 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν, τὰ μὲν προάστεια καὶ τὰ γυμνάσια καλὰ ὄντα ἐλυμαίνετο, τὴν δὲ πόλιν, ἀτείχιστος γὰρ ἦν, ἐνόμισαν αὐτὸν μὴ βούλεσθαι μᾶλλον ἢ μὴ δύνασθαι ἑλεῖν. Δῃουμένης δὲ τῆς χώρας, καὶ οὔσης τῆς στρατιᾶς περὶ Κυλλήνην, βουλόμενοι οἱ περὶ Ξενίαν τὸν λεγόμενον μεδίμνῳ ἀπομετρήσασθαι τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον (τὴν πόλιν) δι' αὐτῶν προςχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐκπεσόντες ἐξ οἰκίας ξίφη ἔχοντες σφαγὰς ποιοῦσι, καὶ ἄλλους τέ τινας ἀποκτείνουσι καὶ ὅμοιόν τινα Θρασυδαίῳ ἀποκτείναντες τῷ τοῦ δήμου προστάτῃ ᾤοντο Θρασυδαῖον ἀπεκτονέναι, ὥςτε ὁ μὲν δῆμος παντελῶς κατηθύμησε καὶ
28 ἡσυχίαν εἶχεν, οἱ δὲ σφαγεῖς πάντ' ᾤοντο πεπραγμένα

§. 27. B. *προάστια καὶ γυμνάσια.* — *τὸν λεγόμενον* Kuhn. ad Pausan. III, 8, 4. Weisk. sqq. edd. pro *τὸ λεγ.* — *τὸ* ante *παρὰ* addunt Leoncl. sqq. edd. — V. praebet *ἀπομετρήσασθαι τἀργύριον πολλῶν πᾶσα ἐνεπλήσθη ἡ στρατιά. συσπειραθέντες δέ τινες τῶν Ἠλείων καὶ περί τινα συνελθόντες οἰκίαν, ἐκπεσόντες τε ἐξ αὐτῆς, σφαγὰς ποιοῦσι,* quae verba ita ad arbitrium, ut videtur, conformans quid sibi voluerit librarius, non liquet. — *τὴν πόλιν*, suadente Leonclavio, inserui cum Schneidero. — Schaef. Dind. *δι' αὑτῶν.*

§. 27. *μὴ βούλεσθαι*] propter loci religionem, opinatur Weiskius; nam sacra erat regio Iovi Olympiaco, quam ipsam ob causam Elis urbs non erat munita. Sed Diodor. XIV, 17 narrat auxilio adfuisse Eleis mille delectos Aetolos, quibuscum oppugnantes loca circum gymnasium Lacedaemonios illi repulerint. Itaque quum suburbanae regioni et agris, qui non minus quam urbs sacri erant, non pepercerit, non religioni sed necessitati cessisse Agis videtur.

Ξενίαν] Pausan. III, 8, 4: *Ξενίας δὲ ἀνὴρ Ἠλεῖος Ἄγιδί τε ἰδίᾳ ξένος καὶ Λακεδαιμονίων τοῦ κοινοῦ πρόξενος, ἐπανέστη τῷ δήμῳ σὺν τοῖς τὰ χρήματα ἔχουσι.*

τὸν λεγόμενον] Suidas v. *μέδιμνον: καὶ παροιμία· μεδίμνῳ ἀπομετρῶ τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον*, ubi, ut Hertlinius opinatur, hunc Xenophontis locum in animo habet; aliunde certe hoc proverbium non notum est.

(*τὴν πόλιν*) Haec aut similia — Leonclavio placet etiam *τοὺς Ἠλείους* — excidisse manifestum est. Nam Schaeferi emendatio nulla est. Quid enim est: per se ipsos Lacedaemoniorum partes sequi volebant, et quid prodesse potuit divitibus deficere ad Lacedaemonios, nisi idem faceret universa civitas?

ἐξ οἰκίας] Xeniae, ut videtur.

Θρασυδαίῳ] Pausan. III, 8, 4: *πρὶν δὲ Ἆγιν καὶ τὸν στρατὸν ἀφῖχθαί σφισιν ἀμύνοντας, Θρασυδαῖος προεστηκὼς τότε τοῦ Ἠλείων δήμου, μάχῃ Ξενίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως.*

τῷ δήμου προστάτῃ] Principi factionis popularis. V. ad I, 7, 2.

κατηθύμησε] Verbum alibi non repertum conferendum Dindorfio videtur cum *καταμελεῖν.*

εἶναι, καὶ οἱ ὁμογνώμονες αὐτοῖς ἐξεφέροντο τὰ ὅπλα εἰς τὴν ἀγοράν. Ὁ δὲ Θρασυδαῖος ἔτι καθεύδων ἐτύγχανεν οὗπερ ἐμεθύσθη. Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ δῆμος, ὅτι οὐ τέθνηκεν ὁ Θρασυδαῖος, περιεπλήσθη ἡ οἰκία ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσπερ ὑπὸ ἑσμοῦ μελιττῶν ὁ ἡγεμών. Ἐπειδὴ 29
δὲ ἡγεῖτο ὁ Θρασυδαῖος ἀναλαβὼν τὸν δῆμον, γενομένης μάχης ἐκράτησεν ὁ δῆμος, ἐξέπεσον δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους οἱ ἐγχειρήσαντες ταῖς σφαγαῖς. Ἐπεὶ δ' αὖ ὁ Ἆγις ἀπιὼν διέβη πάλιν τὸν Ἀλφειόν, φρουροὺς καταλιπὼν ἐν Ἐπιταλίῳ πλησίον τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ Λύσιππον ἁρμοστὴν καὶ τοὺς ἐξ Ἤλιδος φυγάδας, τὸ μὲν στράτευμα διῆκεν, αὐτὸς δὲ οἴκαδε ἀπῆλθε. Καὶ τὸ μὲν λοιπὸν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμῶνα ὑπὸ 30
τοῦ Λυσίππου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐφέρετο καὶ ἤγετο ἡ τῶν Ἠλείων χώρα. Τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους πέμ- A.Ch. a.
ψας Θρασυδαῖος εἰς Λακεδαίμονα συνεχώρησε Φέας

§. 28. F. om εἶναι. — D. ἐξέφερον. — B. μελιττῶν ἡγεμών.

§. 29. D. ἐπεὶ οὖν pro ἐπεὶ δ' αὖ. — E. F. Ald. Cast. om. πάλιν. — D. διαφῆκε pro διῆκε.

§. 30. συνεχώρησε B. D. M. N. Dind. pro ξυνεχ. — Φέας Dind. pro σφέας, quod iubente Leonclavio Schneid. in σφᾶς mutavit. —

Est animum prorsus demittere.

§. 28. ἐξεφέροντο] Activum, quod cod. D. praebet, magis placet. Quanquam cur a G. Sauppio (Quaest. Xen. IV, p. 9) usu de re bellica frequentiore dicatur non intelligo. Arma vel quidvis aliud in forum efferre est ἐκφέρειν εἰς τὴν ἀγοράν.

περιεπλήσθη — ἔνθεν καὶ ἔνθεν] Duplex simul, ut haud raro fit, auctoris animo observatur cogitatio: et implentur omnes aedium partes et circumdantur undique hominibus. Posteriori, quae verbis ἔνθεν καὶ ἔνθεν indicata magis est quam verbo περιεπλήσθη expressa, apta est sequens comparatio.

§. 29. πάλιν] respecta §. 25 extr.

διῆκε] Quod est in D. διαφῆκε legitur de eadem re III, 2, 24. IV, 4, 13. Saepius διῆκε: II, 4, 39. IV, 4, 19. V, 2, 43. 4, 41. 59. Quos locos confert G. Sauppius l. c. p. 9.

ἀπῆλθε] Diodor. XIV, 17: ἤδη δὲ τοῦ χειμῶνος συνεγγίζοντος κατὰ μὲν τὴν Ἦλιν ἐτείχισε φρούρια καὶ τὴν ἱκανὴν ἐν αὐτοῖς κατέλιπε δύναμιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ὑπολοίπου στρατιᾶς ἐν Δύμῃ παρεχείμασε.

§. 30. τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους] a. 399 a. Ch.

Φέας — Κυλλήνης] "Stephan. Byz. Φέα, πόλις Ἠλείας. Recte autem animadvertit Müllerus in Mus. Rhen. vol. II. part. 2. p. 170, recepta emendatione mea Φέας etiam Κυλλήνην, quod est in libris, scribendum esse Κυλλήνης, quum minus credibile sit, hoc Eleorum navale potestate eorum esse exemptum quam ipsum quoque moenibus fuisse spoliandum, ademptis tantum iis urbibus, quas iniuria ad se rapuerant, ut Lacedaemonii poposcerant ante bellum §. 23." Dindorfius.

τε τὸ τεῖχος περιελεῖν καὶ Κυλλήνης καὶ τὰς Τριφυλίδας πόλεις ἀφεῖναι Φρίξαν καὶ Ἐπιτάλιον καὶ Λετρίνους καὶ Ἀμφιδόλους καὶ Μαργανεῖς· πρὸς δὲ ταύταις καὶ Ἀκρωρείους καὶ Λασιῶνα τὸν ὑπ' Ἀρκάδων ἀντιλεγόμενον. Ἤπειον μέντοι τὴν μεταξὺ πόλιν Ἡραίας καὶ Μακίστου ἠξίουν οἱ Ἠλεῖοι ἔχειν· πρίασθαι γὰρ ἔφασαν τὴν χώραν ἅπασαν παρὰ τῶν τότε ἐχόντων τὴν πόλιν τριάκοντα ταλάντων, καὶ τὸ ἀργύ-
31 ριον δεδωκέναι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι γνόντες μηδὲν δικαιότερον εἶναι βίᾳ πριαμένους ἢ βίᾳ ἀφελομένους παρὰ τῶν ἡττόνων λαμβάνειν, ἀφιέναι καὶ ταύτην ἠνάγκασαν· τοῦ μέντοι προεστάναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἱεροῦ, καίπερ οὐκ ἀρχαίου Ἠλείοις ὄντος, οὐκ ἀπήλασαν αὐτούς, νομίζοντες τοὺς ἀντιποιουμένους χωρίτας εἶναι καὶ οὐχ ἱκανοὺς προεστάναι. Τούτων δὲ συγχωρηθέντων, εἰρήνη τε γίγνεται καὶ συμμαχία Ἠλείων πρὸς Λακεδαιμονίους. Καὶ οὕτω μὲν δὴ ὁ Λακεδαιμονίων καὶ Ἠλείων πόλεμος ἔληξε.

Κυλλήνης Mueller. Dind. pro *Κυλλήνην*. — Dind. *Μαργανέας*. — *ἀντιλεγόμενον* B. C. D. E. F. I. M. Mor. sqq. edd. pro *λεγόμενον*.

§. 31. *συγχ*. B. D. Dind. pro *ξυγχ*. — *συμμ*. B. D. F. M. N. Dind. pro *ξυμμ*.

ἀφεῖναι] scil. *αὐτονόμους*, ut erat §. 23. Diodor. XIV, 34 addit, triremes suas Eleos tradidisse Lacedaemoniis.

Φρίξαν καὶ Ἐπιτάλιον] Triphyliae urbes. Letrini autem et quae deinceps enumerantur civitate in Elide sitae erant, praeter Casionem, de qua urbe in confiniis Arcadiae et Thriphyliae sita saepe bello certabant Elei et Arcades. Cf. VII, 4, 12. 59.

Ηπειον] Triphyliae oppidum, item Macistus, sed Heraea Arcadiae.

τὴν μεταξὺ πόλιν] Eadem praepositionis *μεταξὺ* traiectio est Herod. VII, 85: *σκευὴν μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς*.

§. 31. **οὐκ ἀρχαίου**] Quantum e Pausan. V, 9, 4 intelligi potest, ius moderandi ludos Olympicos quinquagesima demum olympiade Eleis delatum est. Morus.

τοὺς ἀντιποιουμένους χωρίτας εἶναι] Qui hoc ius sibi vindicabant, Piratae et Arcades, rei rusticae et pecuariae erant studiosi, sed „Elis iam ol. 77, 2. in unam grandem civitatem, qualem postea demum Arcades condita Megalopoli instituerunt, coaluerat. Diodor. IX, 54." Dindorfius. Cf. VII, 4, 28.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Mors Agidis et contentio Agesilai cum Leotychide, cui ille ut iustior regni successor praelatus est. Agesilaus quum fere annum obtinuisset imperium, periculosa exstitit adversus Spartanos conspiratio Cinadonis, qui se non inter principes Spartanorum haberi aegre ferebat. Sed ephori in auctores callide comprehensos animadverterunt atque ita depulerunt periculum.

Μετὰ δὲ τοῦτο Ἆγις ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς καὶ τὴν δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν ἔκαμεν ἐν Ἡραίᾳ, γέρων ἤδη ὤν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. Ἐπεὶ δὲ ὡσιώθησαν αἱ ἡμέραι καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υἱὸς φάσκων Ἄγιδος εἶναι, Ἀγη- 1

Cap. III. §. 1. D. θύσας pro ἀποθύσας. — ὡσιώθησαν Dind. pro ὡς εἰώθεσαν, Schneid. ὅσαι εἰώθεσαν. — Post ἡμέραι om. παρῆλθον B. D. F. I. M. V. Dind. — ἀντέλεγον A. B. C. D. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἀντέλεγε; F. M. ἀντέλεγεν. — V. περὶ βασιλείας

Cap. III. §. 1. τὴν δεκάτην] Cf. III, 4, 21: δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας ἀπέθυσαν τῷ θεῷ, praedae scil. hoc ipso bello contra Eleos gesto factae.

ἢ κατὰ ἄνθρωπον] De rep. Lac. XV, 9: αἱ δὲ τελευτήσαντι τιμαὶ βασιλεῖ δίδονται, τῇδε βούλονται δηλοῦν οἱ Λυκούργου νόμοι, ὅτι οὐχ ὡς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ἥρωας τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς προτετιμήκασιν. Sepulturam regum Lacedaemoniorum accurate describit Herod. VI, 58.

ἐπεὶ δὲ ὡσιώθησαν αἱ ἡμέραι] Suidas: ὁσιωθῆναι ἡμέρας λέγουσιν ἐπὶ θανάτῳ τινός, οἷον μὴ ἱερὰς ἀλλὰ ὁσίας νομισθῆναι. Est igitur sensus: ἐπεὶ δὲ τὰ ὅσια τῷ θανόντι διὰ τῶν νομίμων ἡμερῶν ἀπενεμήθη. Herodotus quidem VI, 58. extr. habet: ἐπεὰν δὲ θάψωσι τὸν βασιλέα, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταταί σφι, οὐδ' ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Sed de certo dierum numero τὰς ἡμέρας dici etiam sine nomine numerali exemplis confirmat Dindorfius his: Hippocr. p. 554, 5: σιτία μὴ προσφέρειν πρὶν ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσι. 11: μέχρι ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν.

Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφός] Schneidero concinnitas orationis postulare videbatur Λεωτυχίδης μέν. Fortasse quis dixerit, efferri oppositionem omissa particula μέν, de quo usu v. ad VI, 5, 35. Sed ubi subiectum subiecto opponitur hoc non statuendum videtur. Magis etiam diversa sunt quae cum h. l. contulit Hertlinius in Observ. 1841. p. 16 sq. Nam h. l. non licet putare, quum

2 σίλαος δὲ ἀδελφός. Εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου, Ἀλλ᾽ ὁ νόμος, ὦ Ἀγησίλαε, οὐκ ἀδελφόν, ἀλλ᾽ υἱὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ υἱὸς ὢν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφός κα ὢς βασιλεύοι· Ἐμὲ ἂν δέοι (,ἔφη,)

ὁ μὲν Λεωτυχίδας. — Vulgatum ἦν ante ἀδελφός, quod ex libris nullus habet nisi N., om. Iunt. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — F. M. et pr. B. δὲ ὁ ἀδελφός.

§. 2. A. F. M. N. Ald. Bryl. Cast. om. ὢν. — N. τυγχάνει. — Edd. vett. ὁ ἀδελφός· καὶ ὠ βασιλεύοι· ἐμὲ ἂν δέοι. ἔφη ὁ Ἀγ.; Cast. sqq. edd. om. καὶ ὠ et βασιλεύει dant, quod est in N.: pro καὶ ex emend. Iacobsii (Additam. ad Athen. p. 170) κα dedit Dind., idem ὢς, quum libri praeter B. D. N. V. (qui ὠ vel ῳ) praebeant ὡς. — Cast. Weisk. ἐμὲ οὖν δέοι; Bergk. Annal. Marb. 1852. no. 2. p. 9. ἐμὲ ὢν δέει. —

prius diceret, posterius Xenophontem nondum in mente habuisse et hoc addi ad supplendam priorem sententiam ita, ut etiam deesse possit, qualis generis exempla omissae particulae μέν sunt IV, 4, 3. 5, 4. Comment. I, 3, 15, ubi v. Kühnerum. Anab. IV, 8, 9. Cyrop. IV, 6, 3. Thucyd. IV, 29: τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους δέ. De Leotychide loquens Xenophon simul Agesilaum in animo habebat. Quare omissurum eum particulam μέν non fuisse existimo, si pergere voluisset Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφός. Initio dicturus fuisse videtur ἀντέλεγον — Λεωτυχίδης — καὶ Ἀγησίλαος. Sed interpositis iam verbis υἱὸς φάσκων Ἄγιδος εἶναι quum pergi non posset καὶ Ἀγησίλαος ἀδελφός (quae verba accipi possent pro καὶ Ἀγησίλαος Ἄγιδος ἀδελφὸς ὢν), deflectit oratio, et ita quidem, ut ad verba Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφός intelligi ἔφασκε quam repeti φάσκων malim. Saepius enim a participio transitur ad verbum finitum, de quo usu imprimis Herodoto frequente v. Matth. gr. §. 631. 4.

§. 2. ὁ ἀδελφός κα ὢς βασιλεύοι] Haec verba ex formula legis (τοῦ νόμου) esse sumta videntur. Quare κα dorice pro ἂν dicitur. Item fortasse ὢς pro οὕτως positum accipias. Sed interdum etiam Attici hac vocula pro οὕτως praeter formulas καὶ ὣς et οὐδ᾽ ὣς utuntur. V. Thucyd. III, 37, 5: ὣς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας — τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν. V. Dind. ad Steph. Thes. gr. p. 2082. A. B. Ceterum de οὕτως (h. l. ὢς) protasis sententiam cum vi quadam repetente v. ad III, 2, 9. 12. VII, 1, 2. Hic autem non sine consilio anteponuntur verba ὁ ἀδελφός κα. Cf. Comment. III, 5, 8: ἀποδεικνύντες (i. e. εἰ ἀποδεικνύοιμεν) αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὄντα καὶ προσήκοντα, μάλιστ᾽ ἂν οὕτως αὐτοὺς ἐξορμῷμεν ἀντέχεσθαι τούτων. Optativum cum κα pro imperativo frequentem esse in inscriptione Elea ap. Boeckh. Corp. Inscr. Vol. I. p. 26. n. 11. ait Dindorfius.

Ἐμὲ ἂν δέοι] Frustra hunc locum propter desideratam particulam οὖν sive ὢν tentatum esse intelliges ex adn. ad III, 1, 26. Quam vim ἂν cum optativo iunctum habeat docent Buttm. gr. §. 139. 15. extr. Kuehn. §. 260. 2. 4. 6. Rost. §. 152. 5. c. Vertas: ergo me, ni fallor, regem esse oportet. In qua loquendi modestia ironia quaedam conspicua est.

ἔφη] Hoc verbum abesse non debet. Deest in optimis libris quia delendum videbatur librariis una cum verbis ὁ Ἀγησίλαος, quae in praestantioribus codicibus non reperta expungebant. Cf. III, 4, 9: Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, ubi item ex antecedenti vocativo ὦ Ἀγησίλαε verbi subiectum intelligitur.

βασιλεύειν. Πῶς, ἐμοῦ γε ὄντος; Ὅτι ὃν τὺ καλεῖς πατέρα, οὐκ ἔφη σε εἶναι ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ἡ πολὺ κάλλιον ἐκείνου εἰδυῖα μήτηρ καὶ νῦν ἔτι φησίν. Ἀλλ' ὁ Ποτειδὰν ὥς μάλα σευ ψευδομένω κατεμάνυσεν ἐκ τοῦ θαλάμου ἐξελάσας σεισμῷ εἰς τὸ φανερὸν τὸν

βασιλεύειν servarunt B. D. F. K. M. N. Dind. qui cum iisdem codd. om. *ἔφη ὁ Ἀγησίλαος* (ante *βασιλεύειν*), quae verba E. addit in marg.; reposui *ἔφη*. — *ὃν τὺ* pro *ὄντινα* dedit Dind., B. *οὗτοι*, D. I. M. N. V. *ὃν τοι*, F. *ὃν τε*. — Ante Weiskium vulg. *ὁπότε δ' ἂν* correxit iam Leoncl. coniiciens *ὁ Ποσειδῶν*; Valcken. diatr. in Eurip. p. 292. A. Schneid. Dind. *ὁ Ποτειδὰν*, pro quo secundum Ahrens de dial. dor. p. 243. Hertlin. mavult *ὁ Ποτιδὰν*; A. H. *ὁ Ποσειδῶν*, V. *ὁ Ποσειδεών*. — *σευ ψευδομένω* Valcken. Schneid. Dind. pro *σοι ψευδομένῳ*. — Dind. *τῶ θαλάμω*, quod est in E, pro *τοῦ θαλάμου*. — C. N. Ald.

ὥς — ψευδομένω] De *ὥς* iuncto cum genitivis absolutis v. ad *τῷ λόγῳ*, *ὥς Λακεδαιμονίων νικηθέντων* IV, 3, 14. Vertas: te admodum deceptum esse ostendit. Papius in lex. v. *καταμηνύω* cum h. l. confert Demosth. contr. Timocr. 60. Lys. contr. Agor. 49: *οὐ κατεμήνυσε τῶν ἀνδρῶν τούτων*. Quod si probas et genitivos a *κατεμάνυσε* pendere putas, *ὥς μάλα σευ ψευδ.* dicta sunt pro *σευ ὡς μάλα ψευδ.* ut Ages. I, 33: *τοὺς μὲν ἐλευθερίας δεομένους ὥς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν παρεῖναι* legitur pro *πρὸς αὐτὸν ὡς σύμμαχον*.

ἐκ τοῦ θαλάμου] Unius cod. E. auctoritate non moveor, ut scribam *ἐκ τῶ θαλάμω*, donec in praecedente versu scribitur *ἐκείνου*, non *ἐκείνω*, praesertim quum Dorienses genitivo in *ου* non minus quam in *ω* exeunte utantur. V. Ahrens de dial. dor. p. 227. Praeterea non liquet cur h. l. legamus *μήτηρ*, *ἔφη*, *μῆνι*, non *μάτηρ*, *ἔφα*, *μᾶνι*, quas formas dialectus dorica postulat, et quomodo *ἂν* paucis verbis post *κα* et *σε* parvo spatio post *τὺ* ferri possint. V. Ahrens. p. 130. 143. 253. 381. Legimus quidem formas doricas I, 1, 23 ubi brevis epistolae Hippocratis ipsa verba tradit Xenophon. Idem statuendum videtur de paucis verbis, quibus Pasimachus IV, 4, 10 Argivos alloquitur. Sed illis locis omnia sunt dorica. Contra III, 4, 9 ubi altercantes inter se Agesilaus et Lysander inducuntur, omnia sunt Attica, sine dubio quia ad verbum expressum sermonem tradere Xenophon non potuit aut noluit. Idem putandum videtur de hac Agesilai et Leotychidis altercatione. Hoc saltem pro certo habendum est, aut attica aut dorica, non ambigua dialecto loquentes illos fecisse Xenophontem. Quare equidem persuasum habeo, ab ipso auctore in hac sectione nihil dorice scriptum fuisse nisi quae ex ipso legis carmine recitantur verba *ὁ ἀδελφός κα ὢς βασιλεύοι* et Neptuni nomen *ὁ Ποτειδάν*, qua forma Agesilaum eadem ratione utentem qua IV, 4, 10. Ages. V, 5. Anab. VI, 6, 34. alios Lacones per formulam *ναὶ τὼ σιώ*, i. e. *ναὶ τὼ θεώ*, iurantes facit. Librarii deinceps, ut quisque dialecti doricae gnarus erat, quum *κα* pro *ἂν* et *Ποτειδάν* pro *Ποσειδῶν* scripta vidissent, alias formas Laconicas invexerunt. Scriptor codicis E. qui e novissimis est, postremo *τοῦ θαλάμου* mutavit in *τῶ θαλάμω*. Alii quae invenerant dorica, et ab ipso auctore et ab aliis orta, denuo in attica mutabant, ut *Ποτειδὰν* in *Ποσειδῶν*, *κα* in *καί* et *μάτηρ*, *ἔφα*, *μᾶνι* in *μήτηρ*, *ἔφη*, *μῆνα*. Sic demum intelligitur, quomodo fieri potuerit, ut in eadem sententia diversarum dialectorum formae iuxta ponerentur.

τὸν σὸν πατέρα] Eodem

σὸν πατέρα. Συνεμαρτύρησε δὲ ταῦτ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι· ἀφ' οὗ γάρ τοι ἔφυγε καὶ οὐκ ἐφάνη ἐν τῷ θαλάμῳ, δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου. Οἱ μὲν τοιαῦτ' ἔλεγον.
3 *Διοπείθης δέ, μάλα χρησμολόγος ἀνήρ, Λεωτυχίδῃ συναγορεύων εἶπεν, ὡς καὶ Ἀπόλλωνος χρησμὸς εἴη φυλάξασθαι τὴν χωλὴν βασιλείαν. Λύσανδρος δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ Ἀγησιλάου ἀντεῖπεν, ὡς οὐκ οἴοιτο τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι, μὴ προσπταίσας τις χωλεύσαι, ἀλλὰ μᾶλλον, μὴ οὐκ ὢν τοῦ γένους βασιλεύσειε. Παντάπασι γὰρ ἂν χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ὁπότε*

Bryl. Cast. Mor. *συνεμαρτύρει*, e coni. Mori Weisk. *συμμαρτυρεῖ*; *συνεμαρτύρησε* cum reliquis libris Leoncl. Steph. Wells. Schneid. Dind. — *ἔφυγε* A. C., monente Leoncl. Mor. sqq. edd., B. D. M. N. V. *ἔφυσε*, ceteri *ἔφυ σε*. — *οὐκ* ante *ἐφάνη*, monente Leoncl., addunt Mor. sqq. edd.

§. 3. *συναγορ.* B. D. F. M. N. Dind. pro *ξυναγ.* — *χωλεύσαι* B. C. D. E. pr. Iunt. Dind. pro vulg. *χωλεύσῃ*, F. V. M. N. *χωλεῦσαι*, A. E. corr. *χωλεύσει*. — *βασιλεύσειε* B. C. D. F. I. K. M. N. V. Dind. — *οἱ*

sensu dicta, quo antea *ὅν τὺ καλεῖς πατέρα*.

συνεμαρτύρησε] Plutarch. Ages. III, 6: *ὁ δ' Ἀγησίλαος ἔφη καὶ τὸν Ποσειδῶνα καταμαρτυρεῖν τοῦ Λεωτυχίδου τὴν νοθείαν, ἐκβαλόντα σεισμῷ τοῦ θαλάμου τὸν Ἆγιν· ἀπ' ἐκείνου δὲ πλέον ἢ δέκα μηνῶν διελθόντων γενέσθαι τὸν Λεωτυχίδην.* Id. Alcib. XX: *ἐπίστευσε δὲ (Ἆγις) τῷ χρόνῳ μάλιστα, ὅτι σεισμοῦ γενομένου φοβηθεὶς ἐξέδραμε τοῦ θαλάμου παρὰ τῆς γυναικός, εἶτα δέκα μηνῶν οὐκέτι συνῆλθεν αὐτῇ, μεθ' οὓς γενόμενον τὸν Λεωτυχίδην ἀπέφησεν ἐξ αὐτοῦ μὴ γεγονέναι.* Sed mutata sententia Agidem Heraeae moriturum testibus advocatis filium suum esse Leotychidem agnovisse narrat Pausan. III, 8, 4.

§. 3. *Διοπείθης*] Plutarch. Ages. III, 4: *Διοπείθης ἀνὴρ χρησμολόγος ἐν Σπάρτῃ μαντείων τε παλαιῶν ὑπόπλεως καὶ δοκῶν περὶ τὰ θεῖα σοφὸς εἶναι καὶ περιττός.* Verba oraculi haec sunt:

Φράζεο δή, Σπάρτη, καίπερ μεγάλαυχος ἐοῦσα,
μὴ σέθεν ἀρτίποδος βλάστῃ χωλὴ βασιλεία.
δηρὸν γὰρ νοῦσοί σε κατασχήσουσιν ἄελπτοι
φθισιβρότου τ' ἐπὶ κῦμα κυλινδόμενον πολέμοιο.

Cf. etiam Plutarch. Lysand. XXII. Pausan. III, 8, 5.

προσπταίσας] Item Plutarch. Lysand. l. c. sed Ages. l. c. *προσπταίσας — τὸν πόδα.*

χωλεύσαι — βασιλεύσειε] Formarum variationem placuisse Xenophonti, animadverti ad Comment. I, 1, 12, ubi v. exempla. Cf. etiam infra IV, 6, 5. V, 3, 3. imprimis de Rep. Athen. II, 15: *εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες τοῖς πολεμίοις στασιάσειαν.*

οὐκ ὤν] Ex antecedentibus repetere licet *τις*. Sed v. etiam ad *ἔχων* II, 1, 8. Oecon. I, 4.

χωλήν] Plutarch. Lysand. l. c. *χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, εἰ νόθοι καὶ κακῶς γεγονότες βασιλεύσουσιν Ἡρακλείδαις.* Iustin. VI, 2: „Ad postremum statuerunt, melius esse incessu re-

μὴ οἱ ἀφ' Ἡρακλέους τῆς πόλεως ἡγοῖντο. Τοιαῦτα 4
δ' ἀκούσασα ἡ πόλις ἀμφοτέρων Ἀγησίλαον εἵλοντο βασιλέα.

Οὔπω δ' ἐνιαυτὸν ὄντος ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἀγησιλάου, θύοντος αὐτοῦ τῶν τεταγμένων τινὰ θυσιῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, εἶπεν ὁ μάντις, ὅτι ἐπιβουλήν τινα τῶν δεινοτάτων φαίνοιεν οἱ θεοί. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἔθυεν, ἔτι δεινότερα ἔφη τὰ ἱερὰ φαίνεσθαι. Τὸ τρίτον δὲ θύοντος, εἶπεν, Ὦ Ἀγησίλαε, ὥςπερ εἰ ἐν αὐτοῖς εἴημεν τοῖς πολεμίοις, οὕτω μοι σημαίνεται. Ἐκ δὲ τούτου θύοντες καὶ τοῖς ἀποτροπαίοις καὶ τοῖς σωτῆρσι, καὶ μόλις καλλιερήσαντες, ἐπαύσαντο. Ληγούσης δὲ τῆς θυσίας ἐντὸς πένθ' ἡμερῶν καταγορεύει τις πρὸς τοὺς ἐφόρους ἐπιβουλὴν καὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πράγματος Κινάδωνα. Οὗτος δ' ἦν καὶ τὸ εἶδος νεα- 5

post μὴ addunt B. D. V. Valcken. Mor. (in adn.) Schneid. Dind.; Iunt. ἡγοῖτο, unde Cast. ὁ πότε μὴ ἀφ' Ἡρακλέους τι (h. e. τις) τῆς πόλεως ἡγοῖτο.

§. 4. K. ἀμφοτέρωθεν pro ἀμφοτέρων. — ἔθυε Mor. Dind. pro ἔθυσε. — τὸ τρίτον δὲ B. F. I. Leoncl. Steph. Dind. pro τὸ τρίτον ἤδη; pro his V. τούτου δὲ, D. ἓξ ἢ ἕπτα. Cf. §. 9. — μοι post οὕτω om. E. et edd. excepta Iunt. ante Dindorfium. — N. φαίνεται pro σημαίνεται.

§. 5. Port. Leoncl. Wells. καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καὶ, Weisk. Schneid. νεανίσκος καὶ τὸ εἶδος καὶ, Naber. Schoemann. et Cobet.

gem quam imperium regno claudicare." Nam altero pede claudus erat Agesilaus. De regibus Spartanis „ex duabus familiis Procli et Eurysthenis, qui principes ex progenie Herculis Spartae reges fuerunt" ortis v. Corn. Nep. Ages. I, 2. Herod. VI, 52.

§. 4. ὑπὲρ τῆς πόλεως] Nam penes regem apud Lacedaemonios erat publica sacrarum rerum cura. Xen. de Rep. Lac. XV, 2. Weiskius.

ἔθυεν] Necessarium est imperfectum non solum propter antecedens et sequens θύοντος, sed magis etiam propter φαίνεσθαι. Spectari enim non possunt nisi dum fiunt sacra.

τοῖς ἀποτροπαίοις καὶ σωτῆρσι] Pausan. II, 11, 2: τοῦ τάφου πλησίον εἰσὶν ἀποτρόπαιοι θεοί· παρὰ τούτοις δρῶσιν ὅσα Ἕλληνες ἐς ἀποτροπὴν κακῶν νομίζουσιν. Imprimis Apollo et Iupiter vocantur ἀπότροποι sive ἀλεξίκακοι et σωτῆρες. V. Aristoph. Plut. 359. Soph. Trach. 303. Aeschyl. Agam. 498. Pausan. I, 3, 3. Lucian. Alex. IV: ἀλεξίκακε Ἡράκλεις καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιε καὶ Διόσκουροι σωτῆρες. V. Herbst. ad Xen. Symp. IV, 33: τοῖς ἀποτροπαίοις θύεις;

καὶ μόλις] vix tandem.

ληγούσης — ἐντὸς πενθ' ἡμερῶν] Desinentibus sacrificiis quum nondum quinque dies prorsus praeteriissent. Ponitur enim ληγούσης, non ληξάσης, ut significetur, detectam coniurationem cum desinentibus sacrificiis, quibus portenta fuisset, paene congruisse.

§. 5. τὸ εἶδος νεανίσκος] Propter sequens adiectivum εὔ-

νίσκος καὶ τὴν ψυχὴν εὔρωστος, οὐ μέντοι τῶν ὁμοίων. Ἐρομένων δὲ τῶν ἐφόρων, πῶς φαίη τὴν πρᾶξιν ἔσεσθαι, εἶπεν ὁ εἰςαγγείλας, ὅτι ὁ Κινάδων ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τῆς ἀγορᾶς ἀριθμῆσαι κελεύοι, ὁπόσοι εἶεν Σπαρτιᾶται ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ ἐγώ, ἔφη, ἀριθμήσας βασιλέα τε καὶ ἐφόρους καὶ γέροντας καὶ ἄλλους ὡς τετταράκοντα, ἠρόμην, Τί δή με τούτους, ὦ Κινάδων, ἐκέλευσας ἀριθμῆσαι; Ὁ δὲ εἶπε, Τούτους, ἔφη, νόμιζέ σοι πολεμίους εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους πάντας συμμάχους πλέον ἢ τετρακιςχιλίους ὄντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἐπιδεικνύναι δ' αὐτὸν ἔφη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔνθα μὲν ἕνα, ἔνθα δὲ δύο πολεμίους ἀπαντῶντας, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας συμμάχους· καὶ ὅσοι δὲ ἐν τοῖς χωρίοις Σπαρτιατῶν τύχοιεν ὄντες, ἕνα μὲν πο-

καὶ τὸ εἶδος νεανικὸς καί. — E. Ald. κελεύει. — D. om. καὶ γέροντας. — V. om. ἔφη post τούτους. — συμμάχους πλέον et seqq. usque ad ἄλλους ἅπαντας servant B. Leoncl. marg. Steph. Wells. Schneid. Dind., ceteri om. — συμμ. hic et postea B. D. F. M. N. Dind. pro ξυμμ. — Verba πλέον ἢ usque ad ἅπαντας συμμάχους desunt in edd. vett. Steph. qui habet in marg. et Mor. — δύο ante πολεμίους addunt Leoncl. sqq. edd.

ρωστος non scribendum est νεανισκὸς. Hoc esset: forma sive specie erat iuvenili, qua esse poterat etiam si egressus esset iuvenilem aetatem, illud nihil est nisi iuvenis erat; nam τὸ εἶδος, quod abesse poterat, additur, ut plenius sibi respondeant τὸ εἶδος νεανίσκος et τὴν ψυχὴν εὔρωστος.

τῶν ὁμοίων] Xen. de Rep. Lac. X, 7: τοῖς μὲν τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τὴν πόλιν οἰκείαν ἐποίησε (Λυκοῦργος) καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν· εἰ δέ τις ἀποδειλιάσειε τοῦ τὰ νόμιμα διαπονεῖσθαι, τοῦτον ἐκεῖ ἀπέδειξε μηδὲ νομίζεσθαι ἔτι τῶν ὁμοίων εἶναι. Erant igitur qui non inter ὁμοίους numerabantur, ut Cinadon, non omnium reipublicae partium et honorum participes. Aristot. Polit. VI, init.: Ἐν δὲ ταῖς ἀριστοκρατίαις γίγνονται αἱ στάσεις αἱ μὲν διὰ τὸ ὀλίγους τῶν τιμῶν μετέχειν —· μάλιστα δὲ τοῦτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον — ὅταν ἀνδρώδης τις ὢν μὴ μετέχῃ τῶν τιμῶν, οἷον Κινάδων ὁ τὴν ἐπ' Ἀγησιλάου συστήσας ἐπίθεσιν ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Et eo animo seditionem tentasse Cinadonem ex eo manifestum est, quod interrogatus in iudicio respondet §. 11: μηδενὸς ἥττων εἶναι (sc. βουλόμενος ταῦτα ἔπραττον). V. Wachsmuth. Hellen. Alterthumskunde I, p. 461.

ὡς τετταράκοντα] Ad ἄλλους, non ad omnes antea dictos pertinet numerus, id quod contra Valckenarium, Weiskium, Schneiderum recte monet Dindorfius.

εἶπε —, ἔφη] V. ad Oecon. VIII, 2: καὶ ἐγὼ — εἶπον, Μηδέν τι, ἔφην, ἀθυμήσῃς. Infra III, 4, 9.

ἐν τοῖς χωρίοις] in agris, praediis.

ἕνα — πολλούς] Ad haec ex ὅσοι intelligas τοσούτους, cui, si positum esset, ἕνα μὲν — δ' — πολλούς per appositionem di-

λέμιον τὸν δεσπότην, συμμάχους δ' ἐν ἑκάστῳ πολλούς. Ἐρωτώντων δὲ τῶν ἐφόρων, πόσους φαίη καὶ 6
τοὺς συνειδότας τὴν πρᾶξιν εἶναι, λέγειν καὶ περὶ τούτου ἔφη αὐτὸν, ὡς σφίσι μὲν τοῖς προστατεύουσιν οὐ πάνυ πολλοί, ἀξιόπιστοι δὲ συνειδεῖεν· αὐτοὶ μέντοι πᾶσιν ἔφασαν συνειδέναι καὶ εἵλωσι καὶ νεοδαμώδεσι καὶ τοῖς ὑπομείοσι καὶ τοῖς περιοίκοις· ὅπου γὰρ ἐν τούτοις τις λόγος γένοιτο περὶ Σπαρτιατῶν, οὐδένα δύνασθαι κρύπτειν τὸ μὴ οὐχ ἡδέως ἂν καὶ ὠμῶν ἐσθίειν αὐτῶν. Πάλιν οὖν ἐρωτώντων, Ὅπλα 7
δὲ πόθεν ἔφασαν λήψεσθαι; τὸν δ' εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν

§. 6. E. edd. vett. om. περὶ ante Σπαρτ. — A. B. D. F. V. edd. vett. οὐδὲν ἂν, C. οὐδένα ἂν pro οὐδένα.

§. 7. τὸν δ' Dind. pro τόνδ'. — D. ὡς ὅσοι γε pro ὅτι οἱ μὲν. —

stributivam quam vocant subiuncta forent.

ἐν ἑκάστῳ] τῷ χωρίῳ.

§. 6. αὐτοί] οἱ προστατεύοντες. Transeunt autem iam verba indicis in orationem rectam (v. ad I, 1, 27. V, 1, 31. VI, 5, 35. VII, 1, 24. 4, 40) et ita quidem, quasi non Cinadonem solum sed plures coniuratos, quorum sententiam ille simul indicabat, audiverit loquentes. Quod quum antecedentibus parum convenire videretur, pro ἔφασαν Hertlinius coniecit φάναι (scil. αὐτόν). Tum vero αὐτοὶ quoque mutandum esset in αὐτούς, qua de re v. Popponem ad eundem Thucydidis locum (VIII, 48, 6.) quo nominativum tueri conatur Hertlinius. V. etiam Lobeck. ad Phryn. p. 755. not. ††.

συνειδέναι] Quid nunc agerent coniurationis principes, cum paucis aliis communicatum esse dicit Cinadon, se autem bene scire, idem se velle quod omnes helotes etc. Schneideri contra et Dindorfii interpretatio: „bene notos habere ipsos eorumque consilia helotes et reliquos" neque verbis αὐτοὶ πᾶσιν — συνειδέναι respondet neque accommodata est sequentibus ὅπου γὰρ κ. τ. λ.

νεοδαμώδεσι] De his v. ad III, 1, 4.

τοῖς ὑπομείοσι] qui deteriore erant conditione quam οἱ ὅμοιοι, sed quali non liquet. Verborum ordo dignitatem hominum sequi videtur, ut ex his quatuor generibus imum helotes, honestissimum οἱ περίοικοι teneant locum. V. Wachsmuth. *Hellen. Alterthumskunde* I, 461—63.

τὸ μὴ οὐχ] In verbo κρύπτειν inest notio dissimulandi ac negandi, cui quum antecedat negatio (οὐδένα), sequenti infinitivo additur μὴ οὐχί. V. Buttm. §. 148. adn. 10. Kuehn. §. 318. 10. Rost. gr. mai. §. 135. 7. b. β.

καὶ ὠμῶν ἐσθίειν] Anab. IV, 8, 14: τούτους ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ὠμοὺς δεῖ καταφαγεῖν. Quae locutio adverbii instar habenda iam Homero nota erat: Il. IV, 35: ὠμὸν βεβρώθοις Πρίαμοιό τε παῖδας, unde fortasse hausta est a Xenophonte. Cf. ad III, 2, 4.

§. 7. ἔφασαν] Si §. 6. ἔφασαν recte interpretatus sum, hic hoc verbum minus etiam habet offensionis. Frustra Hertlinius coniecit ἔφασκε.

τὸν δ' εἰπεῖν] scil. ἔφη. Continuatur autem oratio quasi praecesserit πάλιν οὖν ἤρώτων.

δήπου συντεταγμένοι ἡμῶν αὐτοί ὅπλα κεκτήμεθα,
τῷ δ' ὄχλῳ, ἀγαγόντα εἰς τὸν σίδηρον ἐπιδεῖξαι αὐτὸν
ἔφη πολλὰς μὲν μαχαίρας (οὔσας), πολλὰ δὲ ξίφη,
πολλοὺς δὲ ὀβελίσκους, πολλοὺς δὲ πελέκεις καὶ ἀξί-
νας καὶ πολλὰ δρέπανα. Λέγειν δ' αὐτὸν ἔφη, ὅτι
καὶ ταῦτα ὅπλα πάντ' εἴη, ὁπόσοις ἄνθρωποι καὶ γῆν
καὶ ξύλα καὶ λίθους ἐργάζονται, καὶ τῶν ἄλλων δὲ
τεχνῶν τὰς πλείστας τὰ ὄργανα ὅπλα ἔχειν ἀρκοῦντα,
ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀόπλους. Πάλιν αὖ ἐρωτώμενος,
ἐν τίνι χρόνῳ μέλλοι ταῦτα πράττεσθαι, εἶπεν, ὅτι
8 ἐπιδημεῖν οἱ παρηγγελμένον εἴη. Ἀκούσαντες ταῦτα
οἱ ἔφοροι ἐσκεμμένα τε λέγειν ἡγήσαντο αὐτὸν καὶ ἐξ-
επλάγησαν, καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν καλουμένην ἐκκλη-

Post αὐτοὶ delevi ἔφασαν γε, quae Mor. seqq. edd. inclusa habent. — οὔσας post μαχαίρας inserui, quod excidisse iam Weisk. suspicatus est. — πολλὰ δὲ B. D. F. M. V. cum edd., I. E. καὶ πολλὰ δὲ, ceteri codd. καὶ πολλὰ. — πάλιν αὖ B. I. F. M. N. Dind. pro πάλιν οὖν. — μέλλοι ταῦτα B., ταῦτα μέλλοι Dind., μέλλει ταῦτα D. F. I. M. N. V., ceteri ταῦτα μέλλει.

§. 8. N. ακουσ. δὲ ταῦτα. — D. om. καλουμένην. — συλλ. B. D.

De quo particulae δέ usu v. Kuehner. ad Anab. V, 5, 22. VII, 7, 7: ἐπεὶ δὲ — ἔχετε τήνδε χώραν, νῦν δὲ ἐξελαύνετε ἡμᾶς, et meam adn. ad Cyrop. V, 5, 21: εἰ μηδὲ τοῦτο — βούλει ἀποκρίνεσθαι, σὺ δὲ τοὐντεῦθεν λέγε—. Infra IV, 1, 33. VI, 3, 6. Buttm. §. 149. 9.

ὅτι] introducit orationem rectam. V. ad I, 5, 6.

οἱ — συντεταγμένοι] milites conscripti. V. V, 2, 20. VI, 4, 11. Hier. X, 6. 7.

ὅπλα κεκτήμεθα] Quae ante haec verba adhuc in verborum contextu legebantur cum Dindorfio ex praecedentibus repetita censeo.

τῷ δ' ὄχλῳ] Dativus, qui nullo pacto potest referri ad ἐπιδεῖξαι, ad quod verbum intelligas ἑαυτῷ (h. e. τῷ εἰςαγγείλαντι) ferri nequit, nisi addis aut οὔσας post μαχαίρας aut ὄντα post δρέπανα; sed extremo enuntiationis loco languere videtur participium.

εἰς τὸν σίδηρον] forum ferramentorum. Sic ἰχθύες, λάχανα et similia dicunt Attici scriptores. Schneiderus. Multa huius generis congessit Bernhardy Synt. p. 57. Sic τρέχ' εἰς τὸν οἶνον Aristoph. apud Poll. X, 57. Cf. infra V, 1, 21.

τὰ ὄργανα — ἀρκοῦντα] Sua quamque artem habere instrumenta quae sufficerent.

ἐπιδημεῖν] in urbe manere nec peregre abire. Qua responsi brevitate indicari videtur non tam tempus facinoris non esse definitum quam celare multitudinem velle hoc tempus coniurationis principes.

§. 8. ἐσκεμμένα — λέγειν] bene explorata narrare.

μικρὰν — ἐκκλησίαν] Morus in indice editionis suae exponit ἐκκλησίαν fuisse contionem quae meris Spartanis constiterit nullis sociis (περιοίκοις) praesentibus, qui ubi adsint, addi ubique apud Xenophontem καὶ σύμμαχοι. Inde colligit maiorem ἐκκλησίαν esse quae comprehenderit Spartanos et socios, parvam quae

σίαν συλλέξαντες, ἀλλὰ συλλεγόμενοι τῶν γερόντων ἄλλοι ἄλλοθι ἐβουλεύσαντο πέμψαι τὸν Κινάδωνα εἰς Αὐλῶνα σὺν ἄλλοις τῶν νεωτέρων καὶ κελεῦσαι ἥκειν ἄγοντα τῶν Αὐλωνιτῶν τέ τινας καὶ τῶν εἱλώτων τοὺς ἐν τῇ σκυτάλῃ γεγραμμένους. Ἀγαγεῖν δὲ ἐκέλευον καὶ τὴν γυναῖκα, ἣ καλλίστη μὲν αὐτόθι ἐλέγετο εἶναι, λυμαίνεσθαι δ' ἐῴκει τοὺς ἀφικνουμένους Λακεδαιμονίων καὶ πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους. Ὑπηρετή- 9
κει δὲ καὶ ἄλλ' ἤδη ὁ Κινάδων τοῖς ἐφόροις τοιαῦτα. Καὶ τότε δὴ ἔδοσαν τὴν σκυτάλην αὐτῷ, ἐν ᾗ γεγραμμένοι ἦσαν οὓς ἔδει συλληφθῆναι. Ἐρομένου δέ, τίνας ἄγοι μεθ' ἑαυτοῦ τῶν νέων, Ἴθι, ἔφασαν, καὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν ἱππαγρετῶν κέλευέ σοι συμπέμψαι ἓξ ἢ ἑπτά, οἳ ἂν τύχωσι παρόντες. Ἐμεμελήκει δὲ αὐτοῖς, ὅπως ὁ ἱππαγρέτης εἰδείη, οὓς δέοι πέμπειν,

M. N. Dind. pro ξυλλ. — ἄλλοι Halberstam. Thes. litt. Lugd. Bat. 1849. p. 3, 6. Dind. pro ἄλλος. — ἄλλοθι B. C. D. F. I. K. M. N. V. Dind. pro ἄλλοθεν. — αὐτόθι ἐλέγετο B. D. F. I. M. N. V. Dind. pro ἐλεγ. αὐτ. — B. Ἀθηναίους pro ἀφικνουμένους. — N. τῶν Λακεδαιμονίων.

§. 9. N. τότε δὲ. — B. ἐκείνῳ pro αὐτῷ. — συλλ. B. D. M. N. Dind. pro ξυλλ. — ἔφασαν dedi pro εἶπον, B. C. D. E. F. I. M. N. V. dant ἔφη. — συμπ. B. D. N. Dind. pro ξυμπ. — D. καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ pro ἓξ ἢ ἑπτὰ. — δέοι πέμπειν A. B. D. E. F. M. V. Schneid.

solos (sed omnes) Spartanos. Cui recte Weiskius opponit, de occulta coniuratione deliberari non potuisse in contione cui omnes Spartani, ergo ipsi etiam coniurati interfuerint. *Μικρὰ* igitur *ἐκκλησία* h. l. est conventus eorum tantum Spartanorum qui §. 5. dicuntur *ὅμοιοι*, quae est sententia Wachsmuthi H. A. I, §. 55. p. 464.

τῶν γερόντων] De genitivo partitivo v. adn. ad II, 3, 14.

ἄλλοι ἄλλοθι] nimirum ne multitudinis suspicionem moverent. Commune autem per internuntios confectum esse consilium per se intelligitur.

Αὐλῶνα] De quo oppido v. ad III, 2, 25.

ἐῴκει] Cobetus mavult *ἐδόκει*. Frustra.

ἀφικνουμένους] scil. *εἰς Αὐλῶνα*.

§. 9. *οὓς ἔδει συλληφθῆναι*] Ita quidem rem fingebant ephori.

ἐρομένου] De intellecto *αὐτοῦ* v. adn. ad I, 1, 29.

ἄγοι] ducere se oporteret. De hac vi optativi in interrogatione obliqua v. Kuehner. ad Anab. I, 10, 5: *ἐβουλεύετο — εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν*. Dindorf. confert I, 7, 7. III, 5, 22. V. Krueger. gr. §. 54. II, 7. adn. 1.

ἔφασαν] Sic scribendum videtur Hertlinio; nam eo ducit plurimorum et praestantiorum librorum scriptura.

τῶν ἱππαγρετῶν] Tres fuisse *ἱππαγρέτας*, praefectos trecentorum equitum ex ephebis electorum narrat Xen. de Rep. Lac. IV, 3, ubi v. adn. Sauppii.

καὶ οἱ πεμπόμενοι εἰδεῖεν, ὅτι Κινάδωνα δέοι συλλα-
βεῖν. Εἶπον δὲ καὶ τοῦτο τῷ Κινάδωνι, ὅτι πέμψοιεν
τρεῖς ἁμάξας, ἵνα μὴ πεζοὺς ἄγωσι τοὺς ληφθέντας,
ἀφανίζοντες ὡς ἐδύναντο μάλιστα, ὅτι ἐφ' ἕνα ἐκεῖ-
10 νον ἔπεμπον. Ἐν δὲ τῇ πόλει οὐ συνελάμβανον αὐ-
τόν, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὐκ ᾔδεσαν ὁπόσον τὸ μέγεθος
εἴη, καὶ ἀκοῦσαι πρῶτον ἐβούλοντο τοῦ Κινάδωνος,
οἵτινες εἶεν οἱ συμπράττοντες, πρὶν αἰσθέσθαι αὐτούς,
ὅτι μεμήνυνται, ἵνα μὴ ἀποδρῶσιν. Ἔμελλον δὲ οἱ
συλλαβόντες αὐτὸν μὲν κατέχειν, τοὺς δὲ συνειδότας
πυθόμενοι αὐτοῦ γράψαντες ἀποπέμπειν τὴν ταχίστην
τοῖς ἐφόροις. Οὕτω δ' ἔσχον οἱ ἔφοροι πρὸς τὸ πρᾶ-
γμα, ὥστε καὶ μόραν ἱππέων ἔπεμψαν τοῖς ἐπ' Αὐλῶ-
11 νος. Ἐπεὶ δ' εἰλημμένου τοῦ ἀνδρὸς ἧκεν ἱππεὺς
φέρων τὰ ὀνόματα ὧν ὁ Κινάδων ἀπέγραψε, παρα-
χρῆμα τόν τε μάντιν Τισαμενὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
ἐπικαιριωτάτους συνελάμβανον. Ὡς δ' ἀνήχθη ὁ Κι-

Dind. pro *ἂν δέοι πέμπειν*. C. N. *πέμπειν δέοι*. — A. Ald. *Κινάδωνα δέει*.

§. 10. *συν*. B. D. M. N. Dind. pro *ξυν*. — Edd. vett. om. *τὸ* ante *πρᾶγμα*. — B. om. *πρῶτον*. — K. *ἦσαν* pro *εἶεν*. — *συμ*. B. D. M. N. Dind. pro *ξυμ*. — E. F. N. edd. vett. *αὐτὰ* pro *αὐτούς*. — A. edd. vett. *ἀποπέμψειν*. — *μόραν* Leoncl. edd. sqq. pro *μοῖραν*.

§. 11. D. om. *ὁ* ante *Κινάδων*. — *ἄλλους τοὺς* inserunt B. marg.

ἵνα μὴ — ἄγωσι] De coniunctivo v. ad I, 1, 4.

ἔπεμπον] scil. *τοὺς ἓξ ἢ ἑπτὰ ἱππέας*.

§. 10. *τὸ πρᾶγμα*] coniurationem.

τὸ μέγεθος] accusativus graecus quem vocant.

ἀποπέμπειν] scil. *τὰ γεγραμμένα ὀνόματα τῶν συνειδότων*.

οὕτω] h. e. tam caute.

μόραν] Sic etiam IV, 5, 11. 12. dicitur equitum manus. Hanc autem miserunt, si res forte maioribus indigeret copiis.

ἐπ' Αὐλῶνος] non *εἰς Αὐλῶνα*, ut erat §. 8. Per dolum enim iussus erat Aulonem proficisci Cinadon, quem ut in ipso itinere, antequam perveniret Aulonem, comprehenderent mandatum erat equitibus.

§. 11. *ἀπέγραψε*] Ex Grotii (V, p. 202) sententia vox forensis, significans scribenti tradere, *zu Protokoll geben*, ut est Andoc. de myst. 13: *πρῶτος μὲν οὗτος ταῦτα ἐμήνυσε καὶ ἀπέγραψε τούτους*. Demosth. adv. Macart. 54: *ἀπογραφέτω δὲ τὸν μὴ ποιοῦντα ταῦτα ὁ βουλόμενος πρὸς τὸν ἄρχοντα*. Idem adv. Nicostr. 53, 2. Quibus addas quae affert Papius in lex. Demosth. adv. Aphob. 14, 59. Et sane iussi erant (§. 10.) equites nomina quae proditurus esset Cinadon, ipsi consignare, neque rei naturae esse conveniens videtur, vinctum hominem ad scribendum esse coactum.

τοὺς ἐπικαιριωτάτους] h. e. in quibus plurimum erat situm ad perficiendum id quod volebant coniurati. Item VI, 4, 15. Cyrop.

νάδων καὶ ἠλέγχετο καὶ ὡμολόγει πάντα καὶ τοὺς συνειδότας ἔλεγε, τέλος αὐτὸν ἤροντο, τί καὶ βουλόμενος ταῦτα πράττοι. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, μηδενὸς ἥττων εἶναι ἐν Λακεδαίμονι. Ἐκ τούτου μέντοι ἤδη δεδεμένος καὶ τὼ χεῖρε καὶ τὸν τράχηλον ἐν κλοιῷ μαστιγούμενος καὶ κεντούμενος αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν πόλιν περιήγοντο. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ τῆς δίκης ἔτυχον.

Leoncl. Dind. — Schneid. εἶναι (τῶν) ἐν Λακεδ. — δὴ τῆς A. B. C. D. M. V. marg. Leoncl. Weisk. sqq. edd. pro διττῆς.

VII, 5, 71. Kuehner. ad Anab. III, 1, 36.

τί καὶ — πράττοι] Item nostrates dicunt: *was er (denn) auch damit beabsichtigte.* II, 3. 47: τί ποτε καὶ καλέσαι χρή. V. adn. ad Oecon. XII, 4: τί αὐτὸν καὶ δεῖ ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ ἅπερ ἐγώ; Anab. V, 8, 2. VII, 7, 10: ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις ταῦτα;

μηδενὸς ἥττων εἶναι] V. ad τῶν ὁμοίων §. 5.

ἐν Λακεδαίμονι] Inutile est iubente Weiskio scribere τῶν ἐν Λακ.

δεδεμένος ἐν κλοιῷ] Ad refutandum H. Sauppium, qui in Epist. ad G. Hamannum p. 85 semper dici κλοιῷ δεῖν, nunquam ἐν κλοιῷ δεῖν contenderat, Hertlinius in progr. Werthem. 1845. p. 12. cum h. l. confert Arrian. Anab. III, 30, 3: ἐν κλοιῷ δήσαντα. Polyaen. VI, 49: ἐν κλοιῷ δεδεμένους.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Quum nuntiatum esset Lacedaemonem magnam in Phoenice ornari classem, ad expeditionem in Asiam se paravit Agesilaus adiuncto Lysandro. Quum autem Agamemnonis exemplo Aulide sacra facere constituisset, a Boeotarchis contumeliose impeditus Ephesum navigavit. Agesilaus quum aperuisset Tissapherni, se ad liberandas Graecas in Asia civitates venisse, inducias hic iureiurando interposito pactus dum legati ad regem missi rediissent, bellum comparavit: sed religiose fidem servavit Agesilaus. Interim Graeci Asiatici Lysandrum ita observabant, ut ipse regis, Agesilaus privati nominis speciem haberet. Sensit Lysander ea re offendi Agesilaum petiitque ab eo, ut sibi alibi aliquid muneris gerendum assignaret. Missus ergo in Hellespontum etsi Agesilao non inutilem se praebebat, tamen non magnam apud eum inibat gratiam. Tissaphernes novis a rege missis copiis superbus bellum indicit Agesilao, nisi ex Asia excedat, Sed Agesilaus nihil territus in Phrygiam irrupit et magna praeda potitus est. Quum per aliquod tempus tuto illam regionem depopulatus esset, casu concurrunt equites Agesilai cum Pharnabazi equitibus, quos ille paene victores in fugam coniecit pedestri exercitu. Insequenti die quum sacra fecisset infausto omine, versus mare se convertit et equitatu maxime se instruere coepit. Ineunte vere Agesilaus Ephesi summo studio bellum paravit. Deinde postquam calliditatem Tissaphernis eluserat, armis etiam eum superavit. Ipse Tissaphernes quum in pugna non affuisset, Artaxerxes proditionis insimulatum misso Tithrauste eum interfici iussit.

---

1 *Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὢν μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἰδὼν τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομέ-*

Cap. IV. §. 1. *Συρακόσιος* Dind. pro *Συρακουσ.* — D. *καταγομένας* pro *καταπλεούσας.* — Ante *τριακοσίας* om. *καὶ* B. D. V. Dind.

Cap. IV. §. 1. *Ἡρώδας*] Formam doricam *Ἡρώνδας*, quae legitur Plutarch. Apophthegm. p. 221 olim hic fuisse cum Schneidero suspicatur Dindorfius. Syracusanos *ἤρων* pro *ἥρως* dixisse tradit Priscian. I. p. 265, ed. Krehl. V. Heiland de dial. Xen. p. 11.

τριήρεις Φοινίσσας] Cf. IV, 3, 11. Pausan. I, 3, 1: *Βασιλεὺς Κυπρίων Εὐαγόρας, ὃς καὶ τὰς τριήρεις τὰς Φοινίσσας ἔπραξε παρὰ βασιλέως Ἀρταξέρξου δοθῆναι Κόνωνι.* Suasu etiam Pharnabazi hoc factum esse narrat Diodor. XIV, 39 init.

νας, προςακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι. Ἀνε- 2
πτερωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσανδρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἢν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμωδῶν, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθεί-

— αὐτὰς δέοι B. D. Dind. pro δέοι αὐτὰς. — B. D. ὅπῃ δὲ pro ὅποι δὲ.

§. 2. συμμ. B. D. F. M. N. Dind. pro ξυμμ. — συναγόντων B. D. E. F. M. N. V. Dind. pro ξυναγ. — Edd. vett. post τριάκοντα om. μὲν, quod E. K. ante δῶσι ponunt. — συντ. et συνεξ. B. D. M. N. Dind. pro ξυντ. et ξυνεξ.

ἀναγόμενον — εἰς] De transpositione participii v. ad I, 1, 23: εἰς Λακεδαίμονα γράμματα πεμφθέντα.

ὡς — παρασκευαζομένων] h. e. εἰπών, ὅτι — παρασκευάζοιντο. V. adn. ad Ages. I, 31: παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου. Buttm. gr. §. 145. adn. 7. Rost. §. 182. adn. 4. Kuehn. §. 312. 6. b.

ὅποι] quo, i. e. in quos expeditio fieret, ut est Anab. III, 1, 10: ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Cf. infra III, 5, 10: ὅποι ἀποσταῖεν, ad quos deficerent.

§. 2. τριάκοντα] Ex §. 20 apparet fuisse duces rei militaris imprimis peritos. Plutarch. Ages. VI, 2. eosdem appellat ἡγεμόνας et quia consilia militaria cum rege essent agitanda, συμβούλους. Cf. Plutarch. Lysand. XXIII. Diodor. XIV, 79: τριάκοντα δὲ τῶν πολιτῶν εἰς τὸ συνέδριον τοὺς ἀρίστους κατατάξας. Etiam Agesipolim τριάκοντα Σπαρτιατῶν comitantur in Asiam proficiscentem infra V, 3, 8. Primum Agidi regi ex lege δέκα ξυμβούλους additos esse auctor est Thucyd. V, 63, 4, ubi v. Popponem. Cf. etiam meam adn. ad Ages. I, 7.

τῶν νεοδαμωδῶν] De his v. ad III, 1, 4.

τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων] h. e. τοὺς συντεταγμένους συμμάχους. V. ad III, 3, 7. Illis temporibus ad bella in remotioribus gerenda non cives Spartanos missos esse, sed νεοδαμώδας et περιοίκους (h. e. συμμάχους) coll. III, 1, 4. V, 2, 24. Thucyd. VII, 58. monet Heiland. ad Xen. Ages. I, 7.

καὶ αὐτὸς — ἐβούλετο] Haec brevius dicta hunc habent sensum: non tantum Graecorum Asiaticorum et imperii Spartani, sed suas etiam spectans rationes Agesilai ipse comes esse volebat.

τὰς δεκαρχίας] quas, subla-

σας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἳ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.
3 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσαπερ ᾔτησε καὶ ἑξαμήνου σῖτον. Ἐπεὶ δὲ θυσάμενος ὅσα ἔδει καὶ τἆλλα καὶ τὰ διαβατήρια ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἑκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο.

§. 3. *στρατείαν* monente Leoncl. edd. sqq. pro *στρατιὰν* quod est in codd. — Hertlin. scribendum censet *διδόασι δὴ οἱ Λ.* et *ὅσουςπερ ᾔτησε.* — E. *ἑξάμηνον.* — *ὅσα ἔδει καὶ τἆλλα* A. B. C. D. F. I. M. N. V. Dind. pro *καὶ τἆλλα ὅσα δεῖ*, sed D. *τἆλλα*, quod praefert G. Saupp. — *ὅποι* Dind., *ὅπου*, suadente Moro, Schneid. dedit pro vulg. *ὅσους* quod habent etiam codd. — D. *διαπλεῦσαι* pro *ἐλθὼν θῦσαι.*

tis imperiis popularibus, constituerat in Asiae civitatibus. V. II, 2, 5. 3, 7. III, 5, 13.

διὰ τοὺς ἐφόρους] propter ephoros, ephororum opera. Teste Plutarch. Ages. VI, 1. ab ipsis civibus *οἱ ἄρχοντες καὶ κύριοι τῶν πόλεων κακῶς χρώμενοι καὶ βιαίως τοῖς πράγμασι* pulsi vel occisi erant. Cf. etiam quem affert Schneiderus Schol. Aristid. tom. II, p. 175: *νικήσας δὲ (ὁ Λύσανδρος) τοὺς Ἀθηναίους, ὡς λέγει Ξενοφῶν, δεκαδαρχίας κατέστησεν ἐν ταῖς πόλεσι, θέλων ὀλιγαρχίαν ποιῆσαι, καὶ ἐντεῦθεν στάσεις καὶ θόρυβοι ἐγένοντο ἐν ταῖς πόλεσιν.* Et ipsos reges Spartanos qui invidebant Lysandri potentiae, civium contra tyrannos certamina adiuvisse narrat Plut. Lysand. XXI, 1.

τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν] ut patrio more sive patriis legibus res publicae gererentur, imperaverunt. Eadem dicendi brevitate nostrates utuntur: *die einheimischen, ursprünglichen Verfassungen proklamiren.*

§. 3. *διαβατήρια*] sacra, quae patriae finibus egrediens rex Iovi et Minervae faciebat. V. Xen. de Rep. Lac. XIII, 2.

προεῖπεν — πέμπεσθαι] Pausan. III, 9, 1: *Ἀγησίλαος δὲ — περιέπεμπεν ἔς τε Πελοπόννησον πλὴν Ἄργους καὶ ἐς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐκτὸς Ἰσθμοῦ συμμαχεῖν σφίσιν ἐπαγγέλλων.* Sed abnuebant belli societatem Corinthii, Athenienses, Thebani. Cf. III, 5, 5.

ὅποι] non *ὅπου*, quamvis hoc propius absit a librorum scriptura. Nam *παρεῖναι* est venire, imprimis usurpatum ubi copiae ad locum constitutum conveniunt. V. III, 5, 6. Anab. VII, 1, 35. 2, 5. Thucyd. III, 8. Cf. supra adn. ad II, 4, 6. Kuehner. ad Anab. I, 2, 2. Poppo. ad Thucyd. II, 34, 4.

θῦσαι — ἐθύετο] Ammonius: *θύουσι μὲν οἱ σφάττοντες τὰ ἱερεῖα, θύονται δὲ οἱ διὰ τῶν σπλάγχων μαντευόμενοι.* Sed non constanter hoc discrimen observari quum sexcenti loci, quos v. apud Sturzium, tum hic probat locus comparatus cum III, 5, 5. VII, 1, 34. De formis verborum mediis et activis nusquam saepius quam apud Xenophontem promiscue usurpatis v. etiam ad I, 1, 22. III, 5, 2. Oecon. I, 6. IV, 7. XXI, 4. Per somnium sacra facere Minervae iussum esse Agesilaum narrat Plutarch. Ages. VI, 3 et §. 4 sic pergit: *καὶ καταστέψας ἔλαφον ἐκέλευσεν*

Ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιώταρχοι, ὅτι θύοι, 4
πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καὶ οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις διέῤῥιψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δ' ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. Ἀφικόμενος δ' ἐπὶ Γεραστὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον εἰς Ἔφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης 5
πέμψας ἤρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἥκοι. Ὁ δ' εἶπεν, A.Ch. a
ὅτι αὐτονόμους καὶ τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑλλάδι. Πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης, Εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἶμαι ἄν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο. Ἀλλὰ βουλοίμην ἄν, ἔφη, εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι. Ἀλλ' ἔξεστιν, ἔφη, σοι τούτων πίστιν (δόντα καὶ παρ' ἐμοῦ

§. 4. E. ἐνιαύταρχοι pro βοιώταρχοι. — εἶπαν B., εἶπον D. E. V. Dind. pro ἐκέλευον. — ἐπιμαρτυράμενος B. I. marg. Leoncl. Dind. pro ἐπιμαρτυρόμενος. — Γεραστὸν edd. ante Leoncl. cum libris praeter C. D. praebent pro Γεραιστὸν. — ἐδύνατο B. D. F. Cast. Dind. pro ἠδύνατο.

§. 5. Post εἶπεν om. ὅτι B. C. D. F. I. V. Dind., in τοῦ mutavit Leoncl., Mor. voluit ὅτι τοῦ. — δόντα καὶ παρ' ἐμοῦ πίστιν ex coni. inseruit Dind.

ἀπάρξασθαι τὸν ἑαυτοῦ μάντιν, οὐχ ὅσπερ εἰώθει τοῦτο ποιεῖν ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν τεταγμένος· ἀκούσαντες οὖν οἱ Βοιωτάρχαι πρὸς ὀργὴν κινηθέντες ἔπεμψαν ὑπηρέτας, ἀπαγορεύοντες τῷ Ἀγησιλάῳ μὴ θύειν παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ πάτρια Βοιωτῶν. Cf. Plutarch. Pelop. XXI.

§. 4. εἶπαν] De hac forma v. ad III, 5, 24.

Γεραστόν] Carystum, Euboeae meridionalis promontorium et oppidum. Eandem nominis scripturam v. V, 4, 61. Etymol. Magn. s. v. Steph. Thes. gr. II, p. 579. C. D.

§. 5. Ἐπεὶ — ἀφίκετο] vere anni 396. a. Ch. V. §. 16 et 20.

ὁ δ' εἶπεν] Intelligas ἥκω δεόμενος.

ὥσπερ καί] V. adn. ad Oecon. I, 3: ἢ καὶ τὸν ἄλλον δὲ οἶκον — ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ. Comment. I, 6, 3: ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι —, οὕτω καὶ σὺ —. Item ἢ καὶ VI, 5, 39.

Εἰ — θέλεις] si vis, si paratus es, *wenn du geneigt bist*, quae pertinent ad sola verba σπείσεσθαι ἕως — πέμψω, sed quae claudunt enuntiationem εἰ βούλοιτο, ut apparet ex statim sequentibus, ad totam sententiam pertinent et significant: si tibi probatur quod propono. De discrimine verborum θέλειν et βούλεσθαι v. ad Oecon. XIV, 10.

[δόντα — πίστιν] Haec ingeniose inseruit Dindorfius „ad supplendum sententiae hiatum, per quem omnia, quae Tissapherni conveniunt, in Agesilaum, et vicissim quae Agesilao, in Tissaphernem conferebantur."

πίστιν) λαβεῖν, ἦ μήν, ἀδόλως σοῦ πράττοντος ταῦτα, ἡμᾶς μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσειν ἐν ταῖς σπον-
6 δαῖς. Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσε τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτὸν Ἡριππίδᾳ καὶ Δερκυλίδᾳ καὶ Μεγίλλῳ, ἦ μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγησιλάου Τισσαφέρνει, ἦ μήν, ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ, ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. Ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐπέμενε ταῖς σπονδαῖς.

7 Ὡς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγησίλαος διέτριβεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν, καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥςπερ ἐπ᾽ Ἀθηναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥςπερ ἐπὶ Λυσάνδρου, ἅτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον, προςέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ᾽ Ἀγησιλάου ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπληθὴς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥςτε ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς.

§. 6. D. τοῖς πεμφθεῖσιν εἰς αὐτὸν. — Μεγίλλῳ Dind. pro vulg. Μεγιαλίῳ, B. D. E. K. V. Schneid. Μεγιάλῳ. — B. D. I. προστάττοντος pro πράττοντος. — E. F. edd. vett. om. παρὰ ante βασιλέως. — Ages. I, 11. Schneid. ἐνέμεινε pro ἐπέμενε.

§. 7. B. E. Ald. Iunt. Ὡς δὴ. — ἔχων B. D. E. F. I. K. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἄγων.

ἦ μήν] De hac formula iurandi v. ad Ages. V, 5.

§. 6. πράξειν — τὴν εἰρήνην] faciendam se curaturum esse pacem. Cf. IV, 4, 7.

ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς] Ages. I, 10: Ἀγησίλαος δὲ ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως ὁρισάμενος τῆς πράξεως τρεῖς μῆνας.

πρὸς ᾧ εἶχε] h. e. πρὸς τούτῳ (τῷ στρατεύματι) ὃ εἶχε.

ἐπέμενε] Cf. Oecon. XIV, 7: ἐπιμένουσι τῷ μὴ ἀδικεῖν. Praeterea affert Hertlinius Plat. de Rep. VI, p. 490: ἐπιμένειν ἐπὶ τοῖς δοξαζομένοις. Sed multo frequentius ita ἐμμένειν dicitur.

§. 7. ἅτε] Post alterum ἅτε Sturz. in lex. Xen. excidisse suspicatur δέ. Sed tum dicendum erat ἅτε δὲ γιγνωσκόντων πάντων. Construas potius προςέκειντο, ἅτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λυσ., αὐτῷ, sed ita ut verbi προςέκειντο subiectum non πάντες esse putes sed πολῖται, h. e. multi e civibus. De tota re et eius parte in eodem casu positis v. ad IV, 4, 1.

Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα ἐδήλω- 8
σεν ὕστερον· οἵ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθό-
νου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ᾽ ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς
παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότε-
ρον διάγων. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ
Ἀγησιλάῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας οἷς γνοίη αὐτὸν συμ-
πράττοντά τι ἡττωμένους ἀπέπεμπεν. Ὡς δ᾽ ἀεὶ τὰ
ἐναντία ὧν ἐβούλετο ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ
τὸ γιγνόμενον· καὶ οὔτε ἕπεσθαι ἑαυτῷ ἔτι εἴα ὄχλον
τοῖς τε συμπρᾶξαί τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι
ἔλαττον ἕξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη. Βαρέως δὲ φέρων 9
τῇ ἀτιμίᾳ, προσελθὼν εἶπεν, Ὦ Ἀγησίλαε, μειοῦν μὲν

§. 8. ἔμηνε B. C. D. F. V. Schneid. Dind. pro vulg. ἔμεινε; Bryl. Cast. ἐλύπει, Leoncl. ἐμηνία, alii ἐκίνει aut ὑπηνία aut ἠνία (Cobetus) aut ἔδακνε coniecerunt. — D. ὀγκηρότερα pro ὀγκηρότερον.

§. 8. ἔμηνε] Aoristus ἔμηνα ubi praeter h. l. reperitur (Aristoph. Thesm. 561. Eurip. Ion. 522. Anthol. Pal. VII, p. 221, 6) significat furorem excitare, non iram movere. Sed passivi de iratis sive irritatis dicti plura collegit exempla Dindorf. ad h. l. et ad Steph. thes. V. p. 506. D. sq. Quare acquiescendum videtur in ἔμηνε, quamvis poetae facilius quam historico concedatur. Sed v. ad III, 2, 4. 16. 3, 6.

ἐδήλωσε] intransitive: apparuit, cognitum est. Comment. I, 2, 32: ἐδήλωσε δέ. Cyrop. VII, 1, 30. Intransitive accipiendum puto etiam Anab. II, 2, 18: ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε.

οἵ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα] i. e. triginta praeter Lysandrum. Sic II, 3, 18: Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τριάκοντα de triginta tyrannis, in quorum numero ipse erat Critias, ad quem locum, ubi τῶν delendum est, v. adn. meam. Infra IV, 1, 23. Lysandrum autem inter triginta viros Agesilao additos numeratum esse apparet ex §. 20 et diserte dicit Plutarch. Ages. VI, 2: τοὺς τριάκοντα Σπαρτιάτας, ὧν ὁ Λύσανδρος ἦν· εὐθὺς πρῶτος, et Lysand. XXIII.

ὑπὸ τοῦ φθόνου] moti ea invidia, quae in tali conditione facile oritur. Eadem est vis articuli Cyrop. I, 4, 15: οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

τῆς βασιλείας] Non prorsus idem est quod τοῦ βασιλέως. Nam substantivum abstractum indicat, superbius se gessisse Lysandrum quam vel regiam dignitatem deceret. Cf. Oecon. X, 2: ὅπως ἐρυθροτέρα φαίνοιτο τῆς ἀληθείας. Comment. II, 1, 22: ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι.

ἡττωμένους] posthabitas aliis.

§. 9. βαρέως — φέρων] Rarius haec locutio cum dativo iungitur: infra V, 1, 29. Anab. I, 3, 3: χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι. Cum ἐπὶ et dativo est infra VII, 4, 21. Diodor. III, 59: βαρέως ἐπὶ τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ πραχθεῖσιν ἐνέγκαντα. Etiam genitivus admittitur Thucyd. II, 62: οὐδ᾽ εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν. Buttm. §. 133. 4. c. adn. Rost. §. 161. adn. 4. §. 162. III, 3. additam. 2. Kuehn. §. 285. 1.

μειοῦν μὲν] In animo habet scriptor oppositum: αὔξειν δὲ οὔ. Cf. ad III, 1, 5.

ἆρα σύγε τοὺς φίλους ἠπίστω. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς δέ γε αὔξοντας εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν. Καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν, Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἢ ἐγὼ ἔπραττον. Τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι, ὅπως ἂν μήτ' αἰσχύνωμαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μήτ' ἐμποδών σοι ὦ, ἀπόπεμψόν ποί με. Ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι ἐν καιρῷ

§. 9. Ante ἆρα seclusit ἀεὶ Schneid., delevit Dind. cum B. C. D. V. — εἶπεν ante Ἀλλ' B. D. E. F. I. Dind. pro ἔφη. — Ἀλλ' ante ἴσως addunt B. Gail. Dind. — B. om. ἔφη post ἴσως, Dind. seclusit. — σὺ post εἰκότα ponunt A. B. C. D. F. I. V. Dind., om. E., post ἴσως ceteri ponunt. — Edd. vett. τάδε νῦν pro τάδε οὖν. — ἂν post ὅπως addunt B. C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind.

ἆρα — ἠπίστω] Ἆρα saepius de re dicitur, quae nunc demum et praeter exspectationem cognoscitur. Cyrop. I, 3, 10: τοῦτ' ἆρ' ἦν ἡ ἰσογορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε. I, 4, 27: ταῦτ' ἆρα, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, ἐνεώρας μοι. Anab. VII, 6, 4. Cf. adn. ad Oecon. VI, 16. Buttm. gr. §. 137. adn. 9. Eandem sententiam Plutarch. Ages. VIII, 2 sic refert: ᾔδεις ἆρα σαφῶς, Ἀγησίλαε, φίλους ἐλάττειν.

Ναὶ μὰ Δί', ἔφη] De subiecto ex antecedente vocativo subaudiendo v. ad III, 3, 2.

αὔξοντας] Ex antecedente ἐμοῦ intelligendum με. V. ad Oecon. II, 15. IV, 1: ταύτας μοι — ἐπιδείκνυε — καὶ — συνωφέλει εἰς ταῦτα διδάσκων.

εἶπεν — ἔφη] V. ad III, 3, 5

Ἀλλ' ἴσως — ἔπραττον] Haec ironice dicta sunt. Agesilaus dicens probrosum se existimare eos non honore prosequi, a quibus auctus sit, tecte vituperat Lysandrum, qui magno a rege honore affectus qui debeatur regi honorem deripiat. Cui non sine acerbitate respondet Lysander: at fortassis magis decora sunt quae tu facis (in me) quam quae ego agebam. Lysandri enim potissimum opera et auctoritate Agesilaus rex factus erat. Ingrati igitur animi probrum Lysander reddit Agesilao, a quo nunc omni honore privetur. Apud Plutarchum autem Lysand. XXIII legitur: Ἀλλ' ἴσως μὲν, ὦ Ἀγησίλαε, σοὶ λέλεκται μᾶλλον ἢ ἐμοὶ πέπρακται et Ages. VIII, 2: Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ταῦτά σοι λέλεκται βέλτιον ἢ ἐμοὶ πέπρακται. Unde Schneiderus pro ποιεῖς nostro loco λέγεις scribendum censet hoc sensu: „quae tu dicis contra me, habent quidem veri aliquam similitudinem ex tua interpretatione, facta tamen mea a veritate suspicionis tuae longissime remota videbis, si ea cum animo meo propius inspexeris.“ Quae interpretatio quomodo verbis Xenophontis conveniat, equidem non intelligo. Plutarchus, opinor, ratus aptius sibi opponi λέγειν et πράττειν, inspiciens Xenophontis locum, narrationem suo arbitrio conformavit. — De καὶ μᾶλλον v. ad I, 5, 13.

ἐκ τοῦ λοιποῦ] de reliquo, h. e. hoc certe ex reliquis. Dindorf. comparat Demosth. adv. Olympiad. 4: ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐπιτυγχάνητε τούτου, ἐκ τῶν ὑπολοίπων τούτῳ τὴν ψῆφον ὑμᾶς προςθέσθαι.

ὅπως ἂν μήτ' αἰσχύνωμαι] *Damit ich mich nicht zu schämen brauche.*

ἐν καιρῷ] ut VII, 4, 8. Plutarch. Ages. VIII, 2: ἔσομαί σοι χρήσιμος.

σοι εἶναι. Εἰπόντος δὲ ταῦτα, ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ 10
οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἑλληςπόντου. Ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου, διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τούς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππεῖς ὡς διακοσίους. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἧκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἥσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ 11
καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν

§. 10. Ἑλληςπόντου B. D. F. K. V. Dind. pro Ἑλλήςποντον. — V, αἰσθανόμενος pro αἰσθόμενος. — A. edd. ante Leoncl. τὰ περὶ αὐτῶν χρήματα, Weisk., suadente Moro, ἔχοντα περὶ αὐτὸν τούς τε παῖδας καὶ τὰ χρήματα, V. Schneid. τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα. — Dind. ἱππέας pro ἱππεῖς. — εὐθὺς B. D. F. I. V. Dind. pro εὐθέως. — ἀνεπυνθάνετο B. D. F. V. Weisk. (e coni. Mori) sqq. edd. pro ἀντεπ.

§. 11. B. ἄλλοι καὶ σύμμαχοι. — A. edd. vett. οἱ πάντες pro οἱ

§. 10: εἰπόντος] De omisso αὐτοῦ v. ad I, 1, 29.

ἐφ' Ἑλληςπόντου] Cf. ad III, 2, 9. IV, 3, 3.

ἐλαττούμενόν τι] Plutarch. Lysand. XXIV: Σπιθριδάτην δὲ τὸν Πέρσην προςκεκρουκότα Φαρναβάζῳ, i. e. offensum Pharnabazo. Xen. Ages. III, 3: Σπιθριδάτης μέν γε ὁ Πέρσης εἰδώς, ὅτι Φαρνάβαζος γῆμαι μὲν τὴν βασιλέως ἔπραττε θυγατέρα, τὴν δ' αὐτοῦ ἄνευ γάμου λαβεῖν ἐβούλετο, ὕβριν νομίσας τοῦτο, Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε.

πείθει] scil. αὐτόν. V. ad §. 9.

ἱππεῖς] De hoc accusativi forma v. ad Ages. II, 13. Kuehner. ad Comment. II, 3, 14.

τὸν υἱὸν] Megabatem. V. IV, 1, 28.

πρὸς Ἀγησίλαον] Ephesum. V. §. 4 et 5.

ἀνεπυνθάνετο] Nescio quid desideraverit Schneiderus in hoc verbo vel in universa sententia, cui certe non repugnat Plutarch. Lysand. XXIV: ἤγαγε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον· ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐχρήσατο αὐτῷ (Lysandro) πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ τοῦ χρόνου διελθόντος (h. e. anno legitimo praeterlapso, v. §. 20) ἀπέπλευσεν (Lysander) εἰς τὴν Σπάρτην ἀτίμως. Lysander domum rediisse narratur infra §. 20.

§. 11. οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι] ceteri qui erant in exercitu praeter ipsum Agesilaum. De quo usu vocis ἄλλος v. ad II, 4, 9. Ages. I, 13.

παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. Ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἔφεσον τοὺς συστρατευσομένους.

12 Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὁρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. Ὁ δ' Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ

παρόντες. — εἶναι δύν. B. D. I. Dind. pro δύν. εἶναι. — V. λαμπρῷ pro φαιδρῷ. — Xen. Ages. I, 13. Schneid. τῷ Τισσαφέρνει. — ἔχοι, quod iam Leoncl. et Steph. voluerunt, habent B. D. Schneid. sqq. edd., ἔχει F. V. Bryl., ceteri ἔχειν. — V. συσκευάσασθαι. — D. ἐκστρατείαν pro στρατείαν.

§. 12. Post τὸ δὲ ἱππικὸν delevit ἅπαν Dind. cum B. D. F. I. V. Ages. I, 15. — περιῆγε post πεδίον posui cum B. D. E. F. V., ante εἰς τὸ ponit C., ceteri post Μαιάνδρου ponunt. — D. E. F. edd. vett. ἱκανὸν pro ἱκανός. — B. καταπατῆσθαι (an καταπατήσασθαι?) pro

ὡς εἰς στρατείαν] dicens, se ad bellum profecturum esse. V. ad III, 1, 8. Ages. I, 14. I, 6: ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Kuehner. ad Anab. VII, 1, 37.

στρατευομένῳ] τινί. V. ad II, 1, 8. III, 3, 3.

§. 12. τῷ ὄντι — ὁρμήσειν] h. e. non iactari modo ab Agesilao expeditionem. De participio aoristi νομίσας, quod mox sequitur νομίζων, v. ad δείσας Ages. II, 30. Infra IV, 1, 27: πιστεύσαντες.

ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον] Corn. Nep. Ages. III, 1: quod ipsius erant plurima domicilia in Caria. Dindorfius comparat III, 2, 1: νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει Φρυγίᾳ. Kuehner. ad Anab. VI, 2, 14 semper scribendum censet αὑτοῦ, αὑτῆς, αὑτῶν, ubi in codicibus formae αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῶν inter articulum et substantivum positae leguntur, cui legi non paucis locis sensus repugnat. V. ad Cyrop. I, 1, 5. Rectius Krueger. gr. §. 47. 9. adn. 12 hanc illorum genitivorum collocationem admittendam esse dicit ubi sint ipsius, ipsorum, ut est h. l. Sed III, 4, 12 αὐτοῦ et VII, 1, 20 αὐτῶν transponenda videntur.

νομίζων — εἶναι] De praesentis infinitivo v. ad Oecon. VI,

ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυ-
γίας ἐπορεύετο, καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ (ἀπαντώσας
δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε καὶ τὰς) πόλεις κατεστρέ-
φετο καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτοις παμπληθῆ χρήματα
ἐλάμβανε. Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διε- 13
πορεύετο· οὐ πόρρω δ' ὄντος Δασκυλείου, προϊόντες
αὐτῷ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν,
τί τἄμπροσθεν εἴη. Κατὰ τύχην δέ τινα καὶ οἱ τοῦ
Φαρναβάζου ἱππεῖς οἱ περὶ Ῥαθίνην καὶ Βαγαῖον τὸν
νόθον ἀδελφόν, ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἕλλησι τὸν
ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ
οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόφον. Ἰδόντες δὲ ἀλ-
λήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶ-
τον ἔστησαν ἀμφότεροι, οἱ μὲν Ἕλληνες ἱππεῖς ὥςπερ
φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι
τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ
βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. Ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὥρμη-
σαν οἱ βάρβαροι. Ὡς δ' εἰς χεῖρας ἦλθον, ὅσοι μὲν τῶν 14
Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα,

καταπατῆσαι. — Leoncl. *εἰς τἀναντία.* — F. om. *τῇ* ante *πορείᾳ*, V. om. *τ'* ante *ἐν.* — (*ἀπαντώσας* — *καὶ τὰς*) ex Ages. I, 16. suadentibus Valcken. et Schneidero, recepit Dind. — *ἀπροσδοκήτοις* B. D. E. F. marg. Leoncl. Dind. pro *ἀπροσδοκήτως.* — V. Ages. I, 16. Weisk. *ἔλαβε* pro *ἐλάμβανε.*

§. 13. *Δασκυλείου* Dind., ceteri *Δασκυλίου* vel *Δασκυλλίου.* — *προϊόντες* marg. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro *προϊόντος.* — *αὐτῷ* Koeppen. Dind. pro *αὐτοῦ.* — *Βαγαῖον* marg. Leoncl. et Steph. Schneid. edd. sqq. pro *Βαγκαῖον*, quod ex codd. tantum A. E. habent. — *εἰς δώδεκα* pro *ἐκ δώδ.* Mor. edd. sqq.

11. Ages. I, 15. Hier. VII, 9. Buttm. §. 140. adn. 1. Rost. §. 151. adn. 6.

τἀναντία ἀποστρέψας] Idem fere est quod *ἀντιστρέψας* Ages. I, 16. Pro adverbio habendum est *τἀναντία*, ut Anab. IV, 3, 32: *τἀναντία στρέψαντες ἔφευγον*, ubi Kuehnerus comparat *τοὔμπαλιν ὑποστρέψαντας* Anab. VI, 6, 38.

[*ἀπαντώσας — τὰς*]] Haec verba quamvis in Agesilao non cum Heilandio supervacanea iudicem, tamen num merito in Hellenica transscripta sint, dubito.

ἀπροσδοκήτοις] *τοῖς ἐν πόλεσι.* Cf. locum simillimum Thucyd. VII, 29: *ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προςέκειτο οὔσῃ οὐ μεγάλῃ, καὶ αἱρεῖ ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκήτοις.*

§. 13. *Δασκυλείου*] in Phrygia. V. IV, 1, 15.

αὐτῷ] Hoc recte esse positum videbis ex V, 4, 59. VII, **2**, 22: *προῄεσαν αὐτῷ.*

πλέον ἢ εἰς δώδεκα] V. ad III, 2, 19. Oecon. XXI, 3: *πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ*, i. e. *ἐν πλείονι ἢ ἐν διπλασίῳ.* — Eodem sensu erat *εἰς* III, 1, 22. Ceterum ex scriptura *ἐκ δώδεκα* apparet, vetustissimos libros omnes habuisse *ἐς*, non *εἰς*. V. ad V, 3, 10.

οἱ δὲ Πέρσαι κρανέϊνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἱππεῖς, δύο δ' ἵππους ἀπέκτειναν. Ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς. Βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὁπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι, καὶ εἷς αὐτῶν ἀποθνήσκει. Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἱππομαχίας, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. Τούτου μέντοι φανέντος, στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἱππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. Καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅςτις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥςπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη.

§. 14. *ἱππεῖς* B. C. D. E. V., *ἱππῆς* edebatur ante Schneid., quocum sqq. edd. *ἱππέας*. — *σὺν* B. D. Dind. pro *ξὺν*. — Ante *εἷς* om. *Περσῶν*, Moro monente, Dind.

§. 15. *θάλατταν* B. F. I. Dind. pro *τὴν θάλασσαν*; *τὴν* om. etiam D. F. Ages. I, 18. — *παρέχοιτο ἵππον* pro *παρέχοι τὸ ἱππικὸν*, monentibus Leoncl. et Bachio, Mor. sqq. edd. receperunt. — A. edd. vett. om. *ταῦτα*. — *συντ.* pro *ξυντ.* B. D. Dind.

§. 14. *ἱππεῖς*] V. ad §. 10.

ἐτρέφθησαν] fugati sunt, ut Anab. V, 4, 23, qua significatione longe usitatior est forma *τραπῆναι*. V. Kuehner. ad Anab. l. c.

καὶ εἷς αὐτῶν] Praestat cum Dindorfio *Περσῶν* delere quam cum Weiskio *ὑπ' αὐτῶν* scribere.

§. 15. *ἐπὶ θάλατταν*] Cf. Ages. I, 18. 25: *ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον.* Plutarch. Ages. IX, 3: *τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐλαττωθεὶς καὶ τῶν ἱερῶν ἀλόβων φανέντων ἀναχωρήσας εἰς Ἔφεσον ἱππικὸν συνῆγε.*

εἰ μὴ — κτήσαιτο] nisi — parasset. Cobetus postlat *κτήσοιτο* immemor locorum II, 1, 31. 3, 56. 4, 25. In recta oratione dicendum erat *ἐὰν μὴ κτήσωμαι.* Haec et alia Hertlinius in censura ed. Dind. p. 709. Alia ratio est VI, 1, 1. VII, 4, 34. 5, 24, ubi futuri optativi sunt necessarii.

ἱπποτροφεῖν κατέλεξε] elegit, ut equum suo sumtu alerent ad militiam, quod etiam apud Athenienses civium erat opulentissimorum. V. Hipparch. I, 11.

παρέχοιτο] Plutarch. Ages. IX, 3: *προειπὼν τοῖς εὐπόροις, εἰ μὴ βούλονται στρατεύεσθαι, παρασχεῖν ἕκαστον ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα.* De *παρέχειν* et *παρέχεσθαι* v. ad Oecon. IV, 7.

συντόμως] brevi temporis spatio, cito. In Agesilao est *προθύμως ταῦτα πράττειν.*

τὸν — ἀποθανούμενον] De articulo v. ad Oecon. VIII, 121. Infra VII, 5, 24. Buttm. gr. §. 124. adn. 6. Rost. gr. mai. §. 98. B. b.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν 16
ἅπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον· Ἀσκῆσαι δ᾽ αὐτὸ A.Ch.a
βουλόμενος ἆθλα προὔθηκε ταῖς τε ὁπλιτικαῖς τάξεσιν, ἥτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι, καὶ ταῖς ἱππικαῖς, ἥτις κράτιστα ἱππεύοι· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προςήκοντα ἔργα φανεῖεν. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δ᾽ ἱππόδρομον τῶν ἱππαζομένων, τοὺς δ᾽ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν 17
πόλιν, ἐν ᾗ ἦν, θέας ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥςτε τὴν πόλιν ὄντως οἴεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. Ἐπεῤῥώσθη δ᾽ ἄν τις καὶ ἐκεῖνο 18
ἰδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέ-

§. 16. C. ἐπεὶ pro ἐπειδὴ. — συν. B. D. F. Dind. pro ξυν. — B. bis, altero loco V. εἴτις pro ἥτις. — ἐκ τούτου δὲ B. C. D. I. Dind. pro ἐκ δὲ τούτου. — D. om. τῶν post ἀνδρῶν.

§. 17. Ἔφεσον post ἐν ᾗ ἦν cum Valcken. seclusit Schneid., cum Weiskio delevit Dind. — E. V. edd. vett. ὅπλων καὶ ὠνίων. — V. σκηνοποιοὶ, D. ζωγραφοῦντες pro ζωγράφοι.

§. 18. D. ἐπερρώσθη κἀκεῖνο ἰδών. — πρῶτον B. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro πρῶτα.

§. 16. ἔαρ ὑπέφαινε] Cf. IV, 1, 41. V, 4, 58. et V, 1, 21: ἡμέρα — ὑπέφαινε. Anab. III, 2, 1 et IV, 3, 9 ἕως ὑπέφαινε. Sed infra V, 3, 1: ἅμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ.

ἄριστα σωμάτων ἔχοι] Adverbia ut ὡς et ὅπως cum ἔχειν iuncta adsciscunt genitivum. I, 4, 11. II, 1, 14. Alia v. ad IV, 5, 15. Sed Oecon. XXI, 7: οἳ ἂν ἄριστα τὸ σῶμα ἔχωσι ut infra V, 3, 17.

μελετῶντας] Ages. I, 25: τοὺς τοξότας ἐπὶ στόχον ἱέντας.

§. 17. χαλκεῖς — ζωγράφοι] Ages. I, 26: σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς.

ὥςτε — οἴεσθαι] ut crederes posses. Oecon. II, 13: οὔτε γὰρ αὐτὸς — χρήματα ἐπεκτήμην, ὥςτε μανθάνειν, ut discerem, *dass ich es hätte lernen können.* Anab. I, 10, 12: ὥςτε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν, ut quod factum erat cognoscere non possent. V. ad Ages. I, 34. Kuehn. §. 341. 3. b. Eodem fere sensu Ages. I, 26: ὥςτε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. Cf. Polyb. XII, 20, 7: οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἶπε κατὰ τὸν Ξενοφῶντα τότε θεασάμενος ἐκείνην τὴν πόλιν ἐργαστήριον εἶναι πολέμου. Etiam Athen. X, p. 421. respexit hunc locum.

ὄντως] Pertinet ad ἐργαστήριον εἶναι.

§. 18. ἀνατιθέντας — τῇ

μιδι. Ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;
19 Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.
20 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἀφ' οὗ ἐξέπλευσεν ὁ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὥςτε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἡριππίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἱππεῖς, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμώδεις ὁπλίτας, Ἡριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως

§. 20. D. δὴ pro ἤδη et om. ὁ ante Ἀγησ. — αὐτοῖς B. D. E. I. V. Dind. pro αὐτῶν. — ἱππεῖς B. C. D. E. F. V., ἱππέας Schneid. sqq. edd., reliqui ἱππῆς. — D. παρήγγειλεν pro προεῖπεν. — ὡς B. D. E. F. V. Dind. pro ὅτι ὡς, Schneid. seclusit ὅτι.

Ἀρτέμιδι] consecratas Dianae, quae Ephesi maxime colebatur ibique insigne habebat templum.

σέβοιντο — μελετῷεν] Optativi accipiendi sunt ex sententia eorum, quorum animi bona spe pleni erant.

§. 19. *ὑπὸ τῶν λῃστῶν*] h. e. ab hominibus, qui praedatum exissent. V. §. 22: *τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἁρπαγήν.*

λευκούς] Schneiderus comparat Frontin. I, 11, 17: nudatos militibus suis, ut alba corpora et umbratica contemnerent, ostendit.

διοίσειν — ἢ] Verbum *διαφέρειν*, ubi idem est quod *ἄλλο τι εἶναι*, sequitur *ἤ*. Cf. III, 5, 13. Comment. II, 1, 17. al.

§. 20. *οἱ — περὶ Λύσανδρον τριάκοντα*] V. ad §. 8. et 10. Buttm. §. 150. 25. Kuehn. §. 263. d. Rost. §. 156. 3. b.

διάδοχοι — αὐτοῖς] h. e. *διαδεχόμενοι αὐτούς*, ut est Cyrop. VIII, 6, 18: *τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι.* V. Kuehner. ad Anab. VII, 2, 5: *Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ.*

ἱππεῖς] V. ad III, 4, 10.

νεοδαμώδεις] V. ad III, 1, 4.

Κυρείους] V. ad III, 2, 7.

ἀπὸ τῶν πόλεων] Asiae, ut videtur.

ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας] Plutarch. Ages. X, 1: *εἰς Λυδίαν.* Pausan. III, 9: *ἦν γὰρ δὴ τῆς Ἀσίας τῆς κάτω μέγιστον μέρος τηνικαῦτα ἡ Λυδία, καὶ αἱ Σάρδεις πλούτῳ τε καὶ παρασκευῇ προεῖχον.*

αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ὡς ἀγωνιούμενοι. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα 21
μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. Ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥςπερ προεῖπεν εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε. Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἧκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων 22
εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρα-

§. 21. D. ὡς pro πάλιν. — E. edd. vett. ἐκβαλεῖν pro ἐμβαλεῖν. — V. κατέπεμπε pro κατέστησε. — D. πρότερον pro προεῖπεν. — Schneid. ἱππῆς pro ἱππεῖς.

§. 22. ὁ ἡγεμὼν ex Ages. cum Leoncl. receperunt Weisk. sqq. edd. — ὁ ante Ἀγησ. inserunt Leoncl. Weisk. sqq. edd.

αὐτόθεν] inde statim. V. VI, 2, 12. VII, 5, 3. adn. ad Ages. I, 28. Kuehner. ad Comment. II, 8, 1. Cyrop. VI, 2, 31: ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου ἤδη εἰκὸς ἡμᾶς σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα.

τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο] Cyrop. II, 1, 11: ταῖς ψυχαῖς παρασκευασμένους ὡς χεῖρας συμμίξοντας τοῖς πολεμίοις. Anab. VI, 1, 17: ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι, quos locos Heiland. confert ad Ages. I, 28.

§. 21. εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον] in regionem Sardianam. Plutarch. X, 1: τὸ περὶ Σάρδεις πεδίον. Schneiderus comparat Demosth. adv. Lept. 59: τὸν περὶ Θράκην τόπον.

δι' ἐρημίας πολεμίων] per loca, in quibus nulli erant hostes. Cf. V, 4, 41.

§. 22. ὁ ἡγεμών] Persarum dux, non Tissaphernes, qui Sardibus manserat. V. §. 25. αὐτοὶ in sequentibus sunt idem dux eiusque equites. Ceterum sane quam mirum videtur, quod Diodor. XIV, 80, ubi eandem pugnam inter Sardes et Thybarna factam describit, nihil commemorat de flumine et castris Persarum ad eius ripam collocatis, nihil de multis hominibus in flumine demersis, nihil de direptis castris, Xenophon contra tacet de insidiis, quibus Persas victos esse narrat Diodorus. Mireris etiam quod ille quinquaginta milia peditum pugnae interfuisse refert, quum teste Xenophonte omnes Persarum pedites in Cariam essent missi. Sed undeunde orta est haec dissensio, Xenophontis ut testis oculati auctoritas in hac re maior esse debet. V. Grotii Hist. Gr. V, p. 214. Atque quo iure Schneiderus hanc pugnam a Xenophonte ieiune et obscure narratam esse iudicet, equidem non video.

τὸν Πάκτωλον] Secundum Pausan. III, 9, 3. ἐν Ἕρμου πεδίῳ, secundum Diodorum l. c. ἀνὰ μέσον τῶν τε Σάρδεων καὶ Θυβαρνῶν, et fluebat quidem Pactolus inter utramque urbem, sed ita ut Sardes paene tangeret, a Thybarnis longius esset remotus. Inspicias chartam geogr. ab H. Kieperto a. 1851. descriptam.

τοπεδεύεσθαι. αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἁρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπλη-
23 θέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. Ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι μὲν τοῖς πολεμίοις οὔπω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. Σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρα-
24 τεύματος ἑπομένου. Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέ-

§. 23. ἔνθα δὴ ὁ B. D. F. V. Schneid. sqq. edd., E. ἔνθα καὶ, ceteri ἔνθα δή. — ὅτι μὲν τοῖς B. pro ὅτι τοῖς μὲν, F. om. μὲν. — ἀπείη A. B. C. D. F. V. Mor. sqq. edd. pro ἀπῄει. — καιρὸν B. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro καλὸν. — συν. B. D. Dind. pro ξυν. — ὁπλιτῶν, monentibus Leoncl. Steph. Moro, Schneid. Dind. ex Ages. I, 31. substituerunt vulgato ἱππέων. — τὰ δέκα B. Schneid. Dind. pro τοὺς δέκα.

§. 23. ὅτι μὲν τοῖς] Particulae μὲν — δέ non semper iis verbis subiunguntur, quae sibi opposita sunt. V. ad Ages. XI, 1. Hier. I, 9. Comment. I, 6, 11. Infra III, 5, 16: ὅτι μὲν — τοῦτο δέ. IV, 5, 12. V, 2, 30: ὅτι μὲν —· ἐγὼ δὲ —.

σφαγιασάμενος] χίμαιραν scil. V. III, 4, 25, ubique adn.

παρατεταγμένους] Aut ἀντιτεταγμένους, quod est Ages. I, 31, aut παρατεταγμένους legendum putat Dindorfius. Sed παρατάττεσθαι non solum instrui sed etiam contra hostes instrui significare apparet ex IV, 3, 5: παρετάξαντο ἀλλήλοις (idem est Ages. II, 3) et Ages. II, 24: ὅπου δὲ οἱ πολῖται πλέον ἕξειν ἔμελλον, εὐρώστως παρατεταγμένος, h. e. intrepide suorum civium instructam aciem hostibus opposuit. Cf. infra III, 5, 22. Praeterea quum paullo ante dictum sit ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο, non dubium est, quin sufficiat h. l. dicere: duxit phalangem adversus equites instructos, i. e. ad pugnam paratos.

τὰ δέκα ἀφ' ἥβης] V. ad II, 4, 32 et quae uberius dixi ad Ages. I, 31.

ὡς — ἑπομένου] V. ad §. 1. Quod ad rem attinet, cf. Plutarch. Ages. X, 2: καὶ τοῖς μὲν ἱππεῦσιν ἀναμίξας τὸ πελταστικὸν ἐλαύνειν ἐκέλευσεν ὡς τάχιστα καὶ προσβάλλειν τοῖς ἐναντίοις, αὐτὸς δὲ εὐθὺς τοὺς ὁπλίτας ἐπῆγε. Inde colligere licet, pugnam sic esse factam: primum praecurrunt equites cum levis armaturae militibus, deinde comminus cum hostibus fiunt οἱ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης, postremo Agesilaus cum reliquo exercitu subsequitur.

§. 24. πάντα τὰ δεινά] to-

κλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥςπερ εἰκός, εἰς ἁρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ εὗρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρ- 25
δεσιν ἔτυχεν ὤν, ὥςτε ᾐτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βα-

§. 24. A. edd. vett. *ἐνέπεσον* pro *ἔπεσον.* — *ἔφευγον* B. D. E. F. V. Dind. pro *ἔφυγον.* — A. E. edd. vett. *ἄλλ' ἄττα*, D. *ἄλλα τοι* pro *ἄλλα τε*, Weisk. *ἄλλα τε πολλὰ ἄττα.*

tus exercitus, vel accuratius: terror qui adventu totius exercitus iniiciebatur hostibus.

ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον] In pedestri oratione nihil reperi prorsus simile. Ex Homeri usu dicendi minus illud *ἐνὶ νήεσσι πέσωμεν* (Il. XIII, 742) quam *πέσεν ἐν κονίῃσιν* nostro loco cognatum videtur. Nam non ad fugiendum in flumen se deiecisse Persarum equites dici intelligitur ex verbis oppositis *οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον*: tumultu potius certaminis vel fugae in flumen detrusi esse et aqua demersi videntur. Habemus igitur non structuram praegnantem ut IV, 5, 5: *οἱ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες*, ubi v. adn., sed res effecta exprimitur, omissa re efficiente: flumine demersos esse dicit, detrusos esse in flumen, quippe quod per se facile intelligatur, omittit Xenophon.

ἔπεσον — ἔφευγον] Aoristi et imperfecti differentia animadvertenda est: alii in flumine statim perierunt, alii fuga servabantur, quae quidem per latam planitiem fuga ob oculos quoddammodo ponitur per imperfectum. Cf. III, 1, 23. IV, 3, 7: *οἱ δ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ — ἡλίσκοντο.* IV, 4, 11. 6, 11. VII, 4, 26.

κύκλῳ — περιεστρατοπεδεύσατο] Cf. Cyrop. III, 1, 6: *ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα περιεστρατοπεδεύσατο ὁμοῦ ἔχων τὴν δύναμιν.*

πολλὰ χρήματα ἐλήφθη] Diodor. XIV, 80: *τὴν δὲ παρεμβολὴν διήρπασαν γέμουσαν πολλῶν ἀγαθῶν.*

εὗρε] vendita confecerunt, *einbrachten.* V. adn. ad Oecon. II, 3: *πόσον ἂν — οἴει — εὑρεῖν τὰ σὰ κτήματα πωλούμενα*, et ad Comment. II, 5, 5.

καὶ — δέ] Hae particulae respondent antecedenti *τε.* V. adn. ad II, 4, 6. H. l. quum — tum, ut V, 2, 37. Cf. VII, 4, 30.

ἐλήφθησαν] Cum vi quadam repetitur verbum, ut sensus sit: pariter capti sunt. Cf. ad V, 3, 3. VI, 3, 10. VII, 2, 22.

§. 25. *Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὤν*] Cum his male concinit Diodor. l. c.: *ἀπὸ τῆς μάχης Τισσαφέρνης εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησε* et Plut. Ages. X, 1: *ἠναγκάζετο κατὰ σπουδὴν ἐκεῖθεν αὖ βοηθεῖν ὁ Τισσαφέρνης καὶ τῇ ἵππῳ διεξελαύνων διέφθειρε πολλοὺς τῶν ἀτάκτως τὸ πεδίον πορθούντων.* V. adn. ad Xen. Ages. I, 30.

σιλεὺς Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι
τὰ αὐτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ
τὴν κεφαλήν. Τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει
πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας, Ὦ Ἀγησίλαε,
ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει
τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε,
τὰς δ᾽ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὔσας τὸν ἀρ-
26 χαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν. Ἀποκριναμένου δὲ
τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν
οἴκοι τελῶν, Σὺ δ᾽ ἀλλά, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς
πόλεως, μεταχώρησον, ἔφη, εἰς τὴν Φαρναβάζου,
ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τετιμώρημαι. Ἕως ἂν
τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου τῇ
στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐκείνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης
δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαβὼν ᾔει ἐπὶ τὴν
27 Φαρναβάζου Φρυγίαν. Ὄντι δ᾽ αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ
ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ

§. 25. *πέμπει πρὸς τ. Ἀ. πρέσβεις* B. D. Dind. pro *πρέσβεις πρὸς τ. Ἀ. πέμπει.* — D. *ἡμῖν καὶ ὑμῖν* pro *ὑμῖν καὶ ἡμῖν.*

§. 26. *ἀποκριναμένου* B. C. D. F. V. Schneid. Dind. pro *ἀποκρινομένου.* — A. edd. vett. *ἐπειδὴ μὲν* pro *ἐπειδὴ καὶ.*

§. 27. *Κύμης* B. D. I. Port. Steph. sqq. edd. praeter Morum pro *κώμης*; marg. Steph. et Leoncl. *Καυῆς*, ut videtur, ex IV, 1, 10. —

κακῶς φέρεσθαι] male procedere, ut Oecon. V, 17.

ἀποτέμνει] praecidi iubet. Rost. §. 150. adn. 9. Kuehn. §. 249. adn. 3.

καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν] Ita sunt collocata, ut referrentur non minus ad sequentia quam ad praecedentia verba.

αὐτονόμους] Quid sit *αὐτονομία* videbis ex VI, 3, 7. sqq. V. ad Ages. I, 10.

§. 26. *Σὺ δ᾽*] De particula *δὲ* in responsionibus usurpata v. ad Oecon. I, 7.

τετιμώρημαι] Plutarch. Ages. X, 4: *τῷ Τιθραύστῃ χαρίζεσθαι βουλόμενος, ὅτι τὸν κοινὸν ἐχθρὸν Ἑλλήνων ἐτετιμώρητο, Τισσαφέρνην, ἀπήγαγεν εἰς Φρυγίαν τὸ στράτευμα.*

δίδωσι τριάκοντα τάλαντα] Isocr. Paneg. 41: *τὴν μέν γε μετ᾽ Ἀγησιλάου στρατιὰν ὀκτὼ μῆνας ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις διέθρεψαν.* Sed Plutarch. Ages. l. c.: *λαβὼν ἐφόδιον παρ᾽ αὐτοῦ τριάκοντα τάλαντα.*

§. 27. *Κύμης*] quod oppidum commemoratur Diodor. XIV, 79: *διεξιὼν δὲ τὸ Καΰστριον πεδίον διέφθειρε τὴν χώραν τὴν ὑπὸ τοὺς Πέρσας οὖσαν, μέχρις ὅτου κατήντησεν εἰς Κύμην.* Unde colligendum videtur, praeter Cymen Aeolicam, quam praeteriisse Agesilaum ex regione Sardiana in Phrygiam proficiscentem vix credibile est, eiusdem nominis oppidum fuisse inter Caystrum et Hermum. Num eadem sit *Κύμη ἡ Φρικωνῖτις*, quam Stephan. Byz. distinguit a nobilissima Aeolidis urbe, non liquet.

ἔρχεται] scil. *ἡ ἀγγελία*, ut est *ἀγγελίας ἐλθούσης* Ages. VII, 5. Merum *ἔρχεσθαι* sequente infinitivo legitur etiam Ages. I, 36:

τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γιγνώσκοι, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὅντινα αὐτὸς βούλοιτο. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὡς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἓν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ ἔνθα δέοι. Ἀκούσας 28
δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος, πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι ὁπόσας ἑκάστη βούλοιτο τῶν πόλεων. Καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἵ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς 29
ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἐῤῥωμένον τὴν ψυχήν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. Καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥςπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

Wells, suadente Leoncl., post ἔρχεται addit ὁ ἐπιστέλλων. — E. edd. vett. ἀμφότερα pro ἀμφοτέρων. — ἄρχοι, quod iam Morus voluit, dant B. D. Schneid. Dind. pro ἄρχει.

§. 28. D. ταῖς ἐπὶ ταῖς νήσοις. — F. ἀπηγγείλαντο. — V. ὡς εἴκοσι pro εἰς εἴκοσι.

ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι. Cf. πέμπουσι — στρατεύεσθαι III, 1, 7.

ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ] Plutarch. Ages. X, 4: καὶ καθ' ὁδὸν ὧν σκυτάλην δέχεται παρὰ τῶν οἴκοι τελῶν κελεύουσαν αὐτὸν ἄρχειν ἅμα καὶ τοῦ ναυτικοῦ· τοῦτο μόνον πάντων ὑπῆρξεν Ἀγησιλάῳ. Cf. Pausan. III, 9, 3.

ὡς — εἶναι] „De ὡς consecutionem, quae simul consilii notionem involvit, significante" v. Kuehner. ad Anab. I, 5, 10. 8, 10. Infra V, 2, 38. VI, 1, 13. Buttm. §. 139. 53. Kuehn. §. 341, 3, c.

καθ' ἕν] Aut de loco ut V, 1, 7. κατ' ἐκεῖνα, aut ut V, 2, 26 accipiendum.

§. 28. ἐξ ὧν αἵ τε — καὶ οἱ] H. e. ἐξ ἐκείνων τε, ἃς αἱ — καὶ ἐκ τούτων, ἃς οἱ —.

ἐπηγγείλαντο] scil. ποιεῖσθαι.

§. 29. ἀπειρότερον] Plut. Ages. X, 6: τότε δὲ τοῦ ναυτικοῦ καταστήσας ἄρχοντα Πείσανδρον ἁμαρτεῖν ἔδοξεν, ὅτι πρεσβυτέρων καὶ φρονιμωτέρων παρόντων οὐ σκεψάμενος τὸ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ τὴν οἰκειότητα τιμῶν καὶ τῇ γυναικὶ χαριζόμενος, ἧς ἀδελφὸς ἦν ὁ Πείσανδρος, ἐκείνῳ παρέδωκε τὴν ναυαρχίαν.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

A Tithrauste quum Agesilaus ex Asia discedere iuberetur, et hic potius regem ipsum adoriri meditaretur, quinquaginta talentis ille distributis Graecos in Europa excitavit, ut bellum Lacedaemoniis inferrent. Callide rem instituerunt qui pecunias illas acceperunt, ita ut ipsi Lacedaemonii bellum movere et Thebanos petere coacti essent. Sed infeliciter illa expeditio cessit. Interfecto enim ad Haliartum Lysandro rex ipse Pausanias sponte cum exercitu abiit: qui absens crimine proditionis damnatus Tegeae morbo mortuus est.

---

1 Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἱρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῷτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶσθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ᾧτε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ καὶ Γαλαξιδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἄργει δὲ Κύλωνί

Cap. V. §. 1. B. C. D. F. I. Dind. ante Ἑλλάδα om. τήν. — D. om. μὲν post Θήβαις. — V. Γαλαξίᾳ δῶρα pro Γαλαξιδώρῳ. — Κύλωνι B. F. V. Schneid. Dind. pro Κύκλωνι.

Cap. V. §. 1. *αἱρήσειν*] devicturum esse, quae significatio huius verbi poetarum magis est propria. Sed item Hipparch. V, 14: ἢ βίᾳ ἢ τέχνῃ αἱρεῖν τοὺς ἐναντίους.

τί χρῷτο] V. ad II, 1, 2: τί χρῷτο τῷ πράγματι.

Τιμοκράτην] Plutarch. Artaxerx. XX: ἔπεμψε Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα χρυσὸν πολὺν κομίζοντα, et Ages. XV, 5: τοῦ δὲ Περσικοῦ νομίσματος χάραγμα τοξότην ἔχοντος, ἀναζευγνύων ἔφη μυρίοις τοξόταις ὑπὸ βασιλέως ἐξελαύνεσθαι τῆς Ἀσίας. Pausan. III, 9, 4.

πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα] maximis fidei pignoribus acceptis.

τοῖς προεστηκόσιν] Plutarch. l. c. διαφθείρειν τοὺς πλεῖστον ἐν ταῖς πόλεσι δυναμένους.

Ἀνδροκλείδᾳ] Eundem nominant Plut. Lysand. XXVII et Pausan. III, 9, qui differunt in duobus sequentibus nominibus.

τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον, νομίζοντές τε αὐτῶν ἄρχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας. 2

Γιγνώσκοντες δὲ οἱ ἐν ταῖς Θήβαις προεστῶτες, ὅτι, εἰ μή τις ἄρξει πολέμου, οὐκ ἐθελήσουσιν οἱ Λα- 3

§. 2. D. I. V. om. τούτου. — Edd. vett. Leoncl. αὐτῶν ἄρχεσθαι. — διέβαλλον B. D. V. Schneid. Dind. pro διέβαλον.

§. 3. ἄρξει B. et (suprascripto οι) F. Schneid. Dind. pro ἄρξοι.

§. 2. καὶ οὐ μεταλαβόντες] h. e. καίπερ οὐ μετ. V. ad Oecon. XIV, 7. „Pausanias contra l. c. narrat Cephalum et Epicratem Athenienses corruptos esse.“ Morus. Etiam Plutarch. Ages. XV, 5: τοσούτων γὰρ (μυρίων τοξοτῶν) εἰς Ἀθήνας καὶ Θήβας κομισθέντων καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγώγοις ἐξεπολεμώθησαν οἱ δῆμοι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας.

νομίζοντές τε αὐτῶν ἄρχεσθαι] Haec aut manca aut corrupta sunt. Leonclavius volebat ἐνόμιζόν τε αὐτῶν τὸ ἄρχεσθαι, i. e. putabantque suas partes esse bellum auspicari. Immo nolebant auspicari, quod intelligitur ex verbis εἰ μή τις ἄρξει in §. sequ. et §. 16. Scribendum potius erit νομίζοντες δὲ vel ἐνόμιζον δὲ οὐχ αὐτῶν τὸ ἄρχεσθαι vel ἄλλων τὸ ἄρχεσθαι hoc sensu: Athenienses quoque, quanquam nullas acceperant pecunias, ad bellum propensi erant, sed non suum esse, sed aliorum putabant initium belli facere. Talem sententiam desideramus. Nam quum propensa Atheniensium voluntas commemorata esset, causa erat addenda, cur qui principatum Graeciae affectarent non nisi a Thebanis excitati belli contra Spartanos societatem inirent. Inde apparet etiam, minus aptum esse quod proposuit Schneiderus: νομίζοντες αὐτῶν τὸ ἄρχειν vel νομίζοντες ἀνάξιον τὸ αὐτῶν ἄρχεσθαι, quae verba quomodo significent „quod existimabant indignum se esse sub aliorum esse imperio“ equidem non video. — Ceterum ne ἄρχειν pro ἄρχεσθαι postules, v. §. 4. II, 1, 32. 3, 38. IV, 1, 32. Poppo ad Thucyd. I, 144: πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. De formis activis et mediis verborum apud Xenophontem saepius promiscue usurpatis v. ad III, 4, 3.

εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον] in sua quisque civitate criminabantur. Verbis enim εἰς τὰς οἰκείας πόλεις opposita sunt συνίστασαν — πρὸς ἀλλήλας. Apud Xenophontem certe saepius cum πρός quam cum εἰς iungitur διαβάλλειν, neque huic praepositioni esse locus videtur nisi ubi de pluribus sermo est, in quos medios quodammodo infertur criminatio. Cf. II, 1, 2.

§. 3. ἄρξει] Optativum tueri videntur IV, 8, 6. 20. V, 4, 36. Neque ad confirmandum indicativum locus V, 1, 32 prorsus est idoneus, quia ὅτι εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται pendent ab imperativo. Tamenquum per grammaticam rationem uterque modus probari possit, optimo libro obsequendum putabam. V. ad II, 3, 50.

κεδαιμόνιοι λύειν τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς συμμάχους, πείθουσι Λοκροὺς τοὺς Ὀπουντίους ἐκ τῆς ἀμφισβητησίμου χώρας Φωκεῦσί τε καὶ ἑαυτοῖς χρήματα τελέσαι, νομίζοντες τοὺς Φωκέας τούτου γενομένου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Λοκρίδα. Καὶ οὐκ ἐψεύσθησαν, ἀλλ' εὐθὺς οἱ Φωκεῖς ἐμβαλόντες εἰς τὴν Λοκρίδα πολλαπλά-
4 σια χρήματα ἔλαβον. Οἱ οὖν περὶ τὸν Ἀνδροκλείδαν ταχὺ ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους βοηθεῖν τοῖς Λοκροῖς, ὡς οὐκ εἰς τὴν ἀμφισβητήσιμον, ἀλλ' εἰς τὴν ὁμολογουμένην φίλην τε καὶ σύμμαχον εἶναι Λοκρίδα ἐμβεβληκότων αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι ἀντεμβαλόντες εἰς τὴν Φωκίδα ἐδῄουν τὴν χώραν, εὐθὺς οἱ Φωκεῖς πέμπουσι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα καὶ ἠξίουν βοηθεῖν αὐτοῖς, διδάσκοντες, ὡς οὐκ ἤρξαντο πολέμου,
5 ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἦλθον ἐπὶ τοὺς Λοκρούς. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι ἄσμενοι ἔλαβον πρόφασιν στρατεύειν

§. 4. F. edd. vett. om. *φίλην*. — V. *ἐμβαλόντες* pro *ἀντεμβαλόντες*.

λύειν τὰς σπονδὰς πρὸς] Lex grammatica, si sensus esset foedera cum sociis initia solvere, flagitaret *τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς*. Sed locutio *λύειν τὰς σπονδάς* h. l. unam efficit notionem et idem fere valet quod *ἄρχειν πολέμου*. Sententia enim est: nisi alius quis bellum inciperet, Lacedaemonios nunquam initium belli contra socios facturos esse. Item Thucyd. V, 61: *ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς ὤκνουν λύσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους*, ubi ut h. l. Dindorfius articulum ante *πρὸς* excidisse putat.

ἀμφισβητησίμου] traiectum in quo maxima vis est. V. ad §. 15. V, 1, 35. Hier. III, 1. IV, 4.

ἑαυτοῖς] pertinet ad Locros Opuntios, qui controversiam cum Phocensibus habebant de regione circa Amphissam, ut videtur, sita, de qua plura v. apud Schneiderum.

τελέσαι] Dindorf. citat Favorin. p. 1740, 44: *τελεῖν καὶ τὸ εἰςπράττειν καὶ ἀπαιτεῖν*, sed ne inde quidem certum est *τελεῖν* esse idem quod *εἰσπράττειν* exigere, et si esset, non aptum foret hoc verbum ubi de invasione hostili sermo est. Quare cum Schneidero, qui comparat Pausan. III, 9: *τοῖς γὰρ δὴ Λοκροῖς ἡ πρὸς τοὺς Φωκέας ἐτύγχανεν οὖσα ἀμφισβητήσιμος γῆ· ἐκ ταύτης τόν τε σῖτον ἀκμάζοντα ἔταμον καὶ ἤλασαν λείαν ἄγοντες*, scribendum erit *ἐλάσαι*. Dindorfio non minus placet *λεηλατῆσαι* cl. IV, 8, 30.

πολλαπλάσια] h. e. multo plura quam Locri rapuerant.

§. 4. *φίλην*] Cobetus *φιλίαν*. Sed animadvertas, non minus recte h. l. *ἀμφισβητήσιμος* et *φίλος* sibi opponi quam alibi *πολέμιος* et *φίλιος*.

ἐμβεβληκότων αὐτῶν] *τῶν Φωκέων*. De genitivo participii cum *ὡς* iuncto v. ad III, 4, 1.

ἤρξαντο πολέμου] V. ad §. 2.

ἀμυνόμενοι] non *ἀμυνούμενοι*. V. ad III, 2, 13.

ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, πάλαι ὀργιζόμενοι αὐτοῖς τῆς τε ἀντιλήψεως τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος δεκάτης ἐν Δεκελείᾳ καὶ τοῦ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ μὴ ἐθελῆσαι ἀκολουθῆσαι. Ἠτιῶντο δ' αὐτοὺς καὶ Κορινθίους πεῖσαι μὴ συστρατεύειν. Ἀνεμιμνήσκοντο δὲ καί, ὡς θύειν τ' ἐν Αὐλίδι τὸν Ἀγησίλαον οὐκ εἴων καὶ τὰ τεθυμένα ἱερὰ ὡς ἔῤῥιψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ καὶ ὅτι οὐδ' εἰς τὴν Ἀσίαν Ἀγησιλάῳ συνεστράτευον. Ἐλογίζοντο δὲ καὶ καλὸν καιρὸν εἶναι τοῦ ἐξάγειν στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς καὶ παῦσαι τῆς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως· τά τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καλῶς σφίσιν ἔχειν, κρατοῦντος Ἀγησιλάου, καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐδένα ἄλλον πόλεμον ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι. Οὕτω δὲ γιγνωσκούσης τῆς πόλεως τῶν Λακε- 6
δαιμονίων, φρουρὰν μὲν οἱ ἔφοροι ἔφαινον, Λύσανδρον δ' ἐξέπεμψαν εἰς Φωκέας καὶ ἐκέλευσαν αὐτούς

§. 5. V. ποιῆσαι pro πεῖσαι. — E. K. V. θύοντ' pro θύειν τ'. — Ἀγησ. συνεστρ. B. D. F. V. Dind. pro ξυνεστρ. Ἀγησ.

§. 5. τῆς τε ἀντιλήψεως — ἐν Δεκελείᾳ] quod sibi vindicassent decimas — apud Deceleam, i. e. in bello Decelico e praeda Apollini conservandas. Non modo petiisse, sed etiam obtinuisse Thebanos partem decimam praedae colligit ex h. l. Weiskius. Quam rem in ambiguo relinquit Plutarch. Lysand. XXVII: οἱ Θηβαῖοι μόνοι τῆς δεκάτης ἀντεποιήσαντο τοῦ πολέμου, τῶν ἄλλων συμμάχων ἡσυχαζόντων, καὶ περὶ χρημάτων ἠγανάκτησαν, ἃ Λύσανδρος εἰς Σπάρτην ἀπέστειλε. Negatam esse praedae portionem petentibus Thebanis Corinthiisque diserte narrat Iustin. V, 11. Fuit apud Deceleam bellum a. 413—412, quum Spartani capta et munita illa urbe crebras in regionem Athenis vicinam eruptiones et praedationes facerent. Thucyd. VI, 91. VII, 27. sq.

ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ] De re v. II, 4, 30.

ὡς θύειν τ' — οὐκ εἴων] His verbis structura deinceps leviter mutata, id quod in particularum copulativarum et disiunctivarum haud raro fit, respondent verba καὶ — ὡς ἔῤῥιψαν, quasi θύειν, non θύειν τ' antea dictum esset. V. Heindorf. ad Plat. Theaet. p. 143. C.: περὶ αὐτοῦ τε — ἢ αὖ περὶ τοῦ ἀποκρινομένου, ubi περὶ repetitur, quamvis αὐτοῦ τε, non merum αὐτοῦ antecesserit. Cf. infra V, 4, 2: τὴν περὶ Ἀρχίαν τε — καὶ τὴν περὶ Φίλιππον τυραννίδα. VI, 2, 36: ὡς ἢ — ἢ ὡς —. Quare noli h. l. τ' delere cum Moro aut θύοντα scribere suadente Schneidero, quem fugit ἐᾶν, ubi est permittere (apud Xenophontem certe) nunquam cum participio iungi. De re ipsa v. III, 4, 4.

ὅτι οὐδ' — συνεστράτευον] V. ad III, 4, 3.

καλὸν καιρὸν] Schaefero spurium videtur καλὸν cl. III, 4, 23, ubi pro καιρὸν aliquot libri praebent καλόν. Sed Dindorfius comparat Diodor. XIX, 16: νομίζοντες εὔθετον ἔχειν καιρὸν ἐπειδάν τινας τῶν τηρούντων αὐτοὺς λῦσαι.

§. 6. φρουρὰν — ἔφαινον] V. ad III, 2, 23.

τε τοὺς Φωκέας ἄγοντα παρεῖναι καὶ Οἰταίους καὶ Ἡρακλεώτας καὶ Μηλιέας καὶ Αἰνιᾶνας εἰς Ἁλίαρτον. Ἐκεῖσε δὲ καὶ Παυσανίας, ὅςπερ ἤμελλεν ἡγεῖσθαι, συνετίθετο παρέσεσθαι εἰς ῥητὴν ἡμέραν, ἔχων Λακεδαιμονίους τε καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους. Καὶ ὁ μὲν Λύσανδρος τά τε ἄλλα τὰ κελευόμενα ἔπραττε
7 καὶ προςέτι Ὀρχομενίους ἀπέστησε Θηβαίων. Ὁ δὲ Παυσανίας, ἐπεὶ τὰ διαβατήρια ἐγένετο αὐτῷ, καθεζόμενος ἐν τῇ Τεγέᾳ τούς τε ξεναγοὺς διέπεμπε καὶ τοὺς ἐκ τῶν περιοικίδων στρατιώτας περιμέενεν. Ἐπεί γε μὴν δῆλον τοῖς Θηβαίοις ἐγένετο, ὅτι ἐμβαλοῖεν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, πρέσβεις ἔπεμψαν Ἀθήναζε λέγοντας τάδε.

8 Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ μὲν μέμφεσθε ἡμῖν ὡς ψηφισαμένων χαλεπὰ περὶ ὑμῶν ἐν τῇ καταλύσει τοῦ

§. 6. ἤμελλεν B., ceteri ἔμελλεν. — Edd. vett. ἐνηγεῖσθαι. — συνετ. B. D. Dind. pro ξυνετ. — Πελοποννησίους B. D. F. I. V. Dind. pro ξυμμάχους τῶν Πελοποννησίων.

§. 7. D. V. ἐθύετο pro ἐγένετο αὐτῷ. — F. V. Dind. ἐν Τεγέᾳ. — Post περιοικίδων B. D. F. I. V. Dind. om. πόλεων. — ἐμβαλοῖεν Dind., B. D. Schneid. ἐμβάλοιεν, ceteri ἐμβάλλοιεν. — D. I. V. τοιάδε pro τάδε.

§. 8. ψηφισαμένων B. marg. Leoncl. Dind. pro ψηφισαμένοις. — Edd. vett. ἐν συμμάχοις.

παρεῖναι — εἰς] V. ad III, 4, 3.

Μηλιέας] De forma non contracta v. Buttm. gr. max. §. 53. adn. 1. Rost. gr. mai. §. 41. adn. 2. Kuehner. gr. max. §. 283. adn. 3. Infra IV, 2, 20: Θεσπιέας, IV, 8, 5: Στειριέα, V, 4, 10: Πλαταιέας, VI, 5, 22: Ἡραιέας, VII, 5, 4: Εὐβοέας. Cf. etiam ad II, 4, 24.

ἡγεῖσθαι] belli ducem esse. Cf. VI, 1, 6.

Ὀρχομενίους ἀπέστησε Θηβαίων] Cf. de re IV, 2, 17.

§. 7. τὰ διαβατήρια] V. ad III, 4, 3.

ἐγένετο αὐτῷ] V. ad III, 1, 17.

καθεζόμενος ἐν τῇ Τεγέᾳ] Cf. §. 18. Pausan. III, 5, 5: Παυσανίας δὲ ὑστέρησε μὲν τοῦ ἀγῶνος παρὰ Τεγεατῶν καὶ ἐξ Ἀρκαδίας τῆς ἄλλης ἀθροίζων δύναμιν.

ξεναγοὺς] qui conductitios colligerent et adducerent.

ἐμβαλοῖεν] Sic recte Dindorfius. Nam nondum in agrum Thebanum invaserant Lacedaemonii, et, si invasissent, tamen non dicendum erat ἐπεὶ — δῆλον — ἐγένετο, ὅτι ἐμβάλοιεν, sed ἐπεὶ — ἐνέβαλον.

ἔπεμψαν — λέγοντας] De participio praesentis v. ad II, 1, 29. III, 4, 25. G. Sauppius Quaest. Xen. IV, p. 10. addit II, 4, 35. IV, 7, 3: ἔπεμψαν κήρυκας ὑποφέροντας σπονδάς. Cyrop. V, 4, 24: κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ταὐτὰ λέγοντα.

§. 8. ὡς ψηφισαμένων] Dicentes aut putantes, nos decrevisse. V. ad III, 4, 1. 23, de omisso ἡμῶν ad III, 4, 9. 10, de casu mutato ad Oecon. II, 15. VIII, 1. et infra ad VI, 5, 10.

χαλεπὰ] De quibus v. II, 2, 19.

τοῦ πολέμου] belli Peloponnesiaci.

πολέμου, οὐκ ὀρθῶς μέμφεσθε· οὐ γὰρ ἡ πόλις ἐκεῖνα ἐψηφίσατο, ἀλλ' εἷς ἀνὴρ εἶπεν, ὃς ἔτυχε τότε ἐν τοῖς συμμάχοις καθήμενος. Ὅτε δὲ παρεκάλουν ἡμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τότε ἅπασα ἡ πόλις ἀπεψηφίσατο μὴ συστρατεύειν αὐτοῖς. Δι' ὑμᾶς οὖν οὐχ ἥκιστα ὀργιζομένων ἡμῖν τῶν Λακεδαιμονίων, δίκαιον εἶναι νομίζομεν βοηθεῖν ὑμᾶς τῇ πόλει ἡμῶν.
Πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοῦμεν, ὅσοι τῶν ἐν ἄστει ἐγέ- 9
νεσθε, προθύμως ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι. Ἐκεῖνοι γὰρ καταστήσαντες ὑμᾶς εἰς ὀλιγαρχίαν καὶ εἰς ἔχθραν τῷ δήμῳ, ἀφικόμενοι πολλῇ δυνάμει ὡς ὑμῖν σύμμαχοι παρέδοσαν ὑμᾶς τῷ πλήθει· ὥςτε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι ἀπολώλατε, ὁ δὲ δῆμος οὑτοσὶ ὑμᾶς ἔσωσε.
Καὶ μὴν ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βού- 10
λοισθ' ἂν τὴν ἀρχήν, ἣν πρότερον ἐκέκτησθε, ἀναλαβεῖν, πάντες ἐπιστάμεθα· τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι, ἢ εἰ αὐτοὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένοις

§. 9. V. δέ τοι pro δ' ἔτι. — Dind. ἀπωλώλειτε pro ἀπολώλατε.

εἷς ἀνήρ] Plutarch. Lysand. XV: ἔνιοι δὲ καὶ προτεθῆναί φασιν ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ γνώμην ἐν τοῖς συμμάχοις, ὅτε καὶ τὸν Θηβαῖον Ἐρίανδρον εἰςηγήσασθαι τὸ μὲν ἄστυ κατασκάψαι, τὴν δὲ χώραν ἀνεῖναι μηλόβοτον.

ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ] quum Lacedaemonii triginta tyrannos contra Thrasybulum defendere vellent. V. §. 5.

μὴ συστρατεύειν] De μὴ v. Buttm. §. 148. adn. 9. Rost. §. 184. 9. additam. 3. Kuehn. §. 318. 8.

§.9. ὅσοι — ἐγένεσθε] quot vestrum tum, quum Thrasybulus tyrannos e Piraeo oppugnabat, in urbe erant et a tyrannorum partibus stabant.

τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι] quantum in illis erat. Cyrop. V, 4, 11: τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι. De infinitivo absoluto v. Buttm. §. 150. 38. Rost. §. 185. 5. additam. 2. Kuehn. §. 308. adn. 3. Anab. I, 6, 9: τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι.

ἀπολώλατε] „Perfectum positum est de re, quae certa quadam conditione certo futura erat.“ Kuehner. ad Anab. VI, 6, 23: τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν. Dindorfius posuit plusquamperfectum, ni fallor, propterea quod sequitur aoristus ἔσωσε, non perfectum σέσωκε. Sententiam sic accipio: quantum in Spartanis erat, etiam nunc vestra respublica perdita esset, sed haec plebs tunc vos conservavit, ut nunc liberam habeatis rempublicam.

οὑτοσί] In concione loquitur Thebanorum legatus.

§. 10. καὶ μήν] His particulis ad novam rem transitur.

ὅτι μὲν — τοῦτο δέ] Opposita sibi sunt βούλοισθ' ἂν et πῶς — γενέσθαι. Sed v. ad III, 4, 23.

εἰκὸς γενέσθαι] De aoristi infinitivo sine ἂν posito v. ad Oecon. VII, 8. Ages. I, 10. VII, 6. Buttm. §. 140. 1. 6. Rost. §. 151. 8. adn. 6. Kuehn. §. 257. adn. 2. Herbst. de Cobeti in Thucyd. emendat. p. 16. apud Thucydidem

βοηθοῖτε; Ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ
πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαῤῥεῖτε, ἐνθυμούμενοι, ὅτι
καὶ ὑμεῖς, ὅτε πλείστων ἤρχετε, τότε πλείστους ἐχθροὺς
ἐκέκτησθε. Ἀλλ' ἕως μὲν οὐκ εἶχον ὅποι ἀποσταῖεν,
ἔκρυπτον τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· Ἐπεὶ δέ γε Λακε-
δαιμόνιοι προέστησαν, τότε ἔφηναν οἷα περὶ ὑμῶν ἐγί-
11 γνωσκον. Καὶ νῦν γε, ἂν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς
τε καὶ ὑμεῖς συνασπιδοῦντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμο-
νίοις, εὖ ἴστε, ἀναφανήσονται πολλοὶ οἱ μισοῦντες
αὐτούς. Ὡς δ' ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσησθε,
αὐτίκα γνώσεσθε. Τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς
εὐμενής; οὐκ Ἀργεῖοι μὲν ἀεί ποτε δυσμενεῖς αὐτοῖς
12 ὑπάρχουσιν; Ἠλεῖοί γε μὴν νῦν ἐστερημένοι καὶ χώρας
πολλῆς καὶ πόλεων ἐχθροὶ αὐτοῖς προσγεγένηνται. Κο-
ρινθίους δὲ καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς τί φῶμεν, οἳ
ἐν μὲν τῷ πρὸς ὑμᾶς πολέμῳ μάλα λιπαρούμενοι ὑπ'
ἐκείνων πάντων καὶ πόνων καὶ κινδύνων καὶ τῶν δα-

§. 10. V. βοηθεῖτε, Cast. βοηθῆτε. — V. om. γε post ἐπεὶ δὲ. — D. ὅπη pro ὅποι.

§. 11. D. καὶ νῦν δὲ, V. om. γε. — συνασπιδοῦντες B. D. Dind., A. E. edd. vett. ξυνασπιδιοῦντες, I. ξυνασπιδιῶτες, ceteri ξυνασπιδοῦντες praeter Wellsium, qui recepit ξυνασπιοῦντες, quod maluerunt etiam Leoncl. Steph. Mor.

§. 12. καὶ χώρας πολλῆς B. D. F. H. V. Schneid. Dind. pro χώρας; I. καὶ χώρας, om. πολλῆς. — H. om. Mor. seclusit τῶν ante δα-

ubique aoristi infinitivum post εἰκός poni sine ἄν animadvertit, ubi indefinito aliquo tempore aliquid fore significetur. Qua cum observatione congruunt praeter hunc locum §. 14. et Cyrop. I, 6, 10: ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον προσγενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος; cf. etiam infra ad V, 1, 32.

ὅποι] V. ad III, 4, 1.

§. 11. συνασπιδοῦντες] Idem verbum est VII, 4, 23.

ἀεί ποτε] Intendit vim adverbii ἀεί, non restringit, ut existimat Sturzius in Lex. Xen. Cf. II, 3, 45. IV, 5, 11. Symp. VIII, 41. Thucyd. I, 13. Restringitur vero ἀεί per πως IV, 5, 6.

§. 12. ἐστερημένοι — πολλῆς] V. III, 2, 30. sq. Si liceret per meliores libros, retinuissem vulgatam lectionem, quae, ut nimis rem auget, ita animo oratoris vehementissimo odio, quod per totam orationem manifestum est, commoto optime convenit.

Κορινθίους — τί φῶμεν] scil. sentire. Cf. Anab. V, 7, 26: καὶ τούτους τί δοκεῖτε, et hos quid putatis (fecisse)? In talibus interrogationibus quod verbum, unde pendeat accusativus τί, intelligendum sit, ex antecedentibus facile cognoscitur. Alia conditio est eorum locorum, quibus nihil nisi εἶναι omissum est, velut Comment. IV, 2, 21: τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος;

μάλα λιπαρούμενοι] vehementer rogati. Schneiderus frustra malebat ταλαιπωρούμενοι.

καὶ τῶν δαπανημάτων] Noli omittendum putare articulum. Nam πάντων non pertinet

πανημάτων μετεῖχον, ἐπεὶ δ' ἔπραξαν ἃ ἐβούλοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ποίας ἢ ἀρχῆς ἢ τιμῆς ἢ ποίων χρημάτων μεταδεδώκασιν αὐτοῖς; ἀλλὰ τοὺς μὲν εἵλωτας ἁρμοστὰς ἀξιοῦσι καθιστάναι, τῶν δὲ συμμάχων ἐλευθέρων ὄντων, ἐπεὶ εὐτύχησαν, δεσπόται ἀναπεφήνασιν.
13 Ἀλλὰ μὴν καὶ οὓς ὑμῶν ἀπέστησαν φανεροί εἰσιν ἐξηπατηκότες· ἀντὶ γὰρ ἐλευθερίας διπλῆν αὐτοῖς δουλείαν παρεσχήκασιν· ὑπό τε γὰρ τῶν ἁρμοστῶν τυραννοῦνται καὶ ὑπὸ δέκα ἀνδρῶν, οὓς Λύσανδρος κατέστησεν ἐν ἑκάστῃ πόλει. Ὅ γε μὴν τῆς Ἀσίας βασιλεὺς καὶ τὰ μέγιστ' αὐτοῖς συμβαλόμενος εἰς τὸ ὑμῶν κρατῆσαι νῦν τί διάφορον πάσχει, ἢ εἰ μεθ' ὑμῶν κατεπολέμησεν αὐτούς;
14 Πῶς οὖν οὐκ εἰκός, ἐὰν ὑμεῖς αὖ προστῆτε τῶν οὕτω φανερῶς ἀδικουμένων, νῦν ὑμᾶς πολὺ ἤδη μεγίστους τῶν πώποτε γενέσθαι; Ὅτε μὲν γὰρ ἤρχετε, τῶν κατὰ θάλατταν μόνον δήπου ἡγεῖσθε· νῦν δὲ πάν-

πανημάτων. — ἀξιοῦσι καθ. B. D. H. V. Dind. pro καθ. ἀξιοῦσι. — Dind. recepit καθεστάναι pro καθιστάναι, in D. correcto, sed ita, ut plus videatur ι valere quam ε.

§. 13. μέγιστ' B. Dind. pro μέγιστα. — συμβαλόμενος Mor. sqq. edd. pro συμβαλλόμενος. — εἰς τὸ B. D. F. H. I. et pr. m. E. V. marg. Leoncl. Dind. pro πρὸς τὸ.

§. 14. οὕτως B. et pr. m. E. pro οὕτω. — V. ἠδικημένων. — V. τῶν πώποτε μεγίστων. — F. H. V. μόνων pro μόνον. — D. πρότερον pro

ad δαπανημάτων. Exspectare poteras potius καὶ μεγάλων τῶν δαπανημάτων, sed eandem paene vim habet articulus.

εἵλωτας] servos scil. manumissos.

ἀξιοῦσι] non indignum putant, non pudet eos, ut VI, 1, 4. Ages. I, 34. al. Quare non cum Dindorfio scribendum iudico καθεστάναι, i. e. volunt, ut constituantur, qui sensus minus commodus est loci sententiae. Hertlinius comparat Plat. Lach. p. 197 D. ὃν ἡ πόλις ἀξιοῖ αὑτῆς προϊστάναι, ubi Papius s. v. ἀξιοῦν cum aliquot codicibus legit προεστάναι.

§. 13. ὑπὸ δέκα ἀνδρῶν] V. ad III, 4, 2.

ὅ γε μὴν βασιλεὺς] atque ipse rex —.

τί διάφορον] i. e. τί ἄλλο. Plena sententia est: τί διάφορον πάσχει ἢ ὃ ἂν ἔπασχεν, εἰ —. Cf. ad III, 4, 19.

§. 14. οὕτως] De οὕτως ante consonantem posito v. ad Oecon. I, 9. Ages. II, 16. Kuehner. ad Comment. I, 3, 1. Cf. οὕτως ἁπλῶς IV, 4, 8, unde vides, non male sonare οὕτως φανερῶς.

ἤδη μεγίστους] iam maximos, potentissimos. V. ad Ages. V, 4. Hier. I, 36. Infra V, 4, 15. Cf. etiam Kuehner. ad Comment. II, 1, 14. Gradationem significare particulam ἤδη imprimis apparet ex loco, quem Dindorfius affert: Herod. VIII, 106: ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, h. e. tu demum nequissimus homo es. Cf. etiam infra V, 1, 4. Hier. VII, 3.

τῶν πώποτε] i. e. πάντων οἳ πώποτε μεγάλοι ἐγένοντο.

των καὶ ἡμῶν καὶ Πελοποννησίων καὶ ὧν πρόσθεν ἤρχετε καὶ αὐτοῦ βασιλέως τοῦ μεγίστην δύναμιν ἔχοντος ἡγεμόνες ἂν γένοισθε. Καίτοι ἡμεν πολλοῦ ἄξιοι καὶ ἐκείνοις σύμμαχοι, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε· νῦν δέ γε εἰκὸς τῷ παντὶ ὑμῖν ἐῤῥωμενεστέρως ἡμᾶς συμμαχεῖν ἢ τότε Λακεδαιμονίοις· οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ νησιωτῶν ἢ Συρακοσίων οὐδ' ὑπὲρ ἀλλοτρίων, ὥσπερ τότε, ἀλλ'
15 ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀδικουμένων βοηθήσομεν. Καὶ τοῦτο μέντοι χρὴ εὖ εἰδέναι, ὅτι ἡ Λακεδαιμονίων πλεονεξία πολὺ εὐκαταλυτωτέρα ἐστὶ τῆς ὑμετέρας γενομένης ἀρχῆς. Ὑμεῖς μὲν γὰρ ἔχοντες ναυτικὸν οὐκ ἐχόντων ἤρχετε, οὗτοι δὲ ὀλίγοι ὄντες πολλαπλασίων ὄντων καὶ οὐδὲν χεῖρον ὡπλισμένων πλεονεκτοῦσι. Ταῦτ' οὖν λέγομεν ἡμεῖς· εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι νομίζομεν ἐπὶ πολὺ μείζω ἀγαθὰ παρακαλεῖν ὑμᾶς τῇ ὑμετέρᾳ πόλει ἢ τῇ ἡμετέρᾳ.

16 Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. Τῶν δ' Ἀθηναίων πάμπολλοι μὲν συνηγόρευον, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν αὐτοῖς. Θρασύβουλος δὲ ἀποκρινάμενος τὸ ψήφισμα καὶ τοῦτο ἐνεδείκνυτο, ὅτι ἀτειχίστου τοῦ

πρόσθεν. — E. F. τὴν μεγίστην pro τοῦ μεγίστην. — γένοισθε B. C. D. F. H. V. Schneid. Dind. pro γένησθε. — H. om. γε post νῦν δὲ. — ὑμῖν ἐῤῥωμ. ἡμᾶς συμμαχεῖν ἢ dedi cum B. C. F., sed C. F. om. συμμαχεῖν; D. H. I. V. ἐρρωμ. ὑμῖν συμμαχεῖν ἡμᾶς ἢ, Schneid. cum marg. Leoncl. ὑμῖν ἐρρωμ. ἡμᾶς συμμαχήσειν ἢ, Dind. ὑμῖν ἐρρωμ. συμμαχεῖν ἡμᾶς ἢ, ceteri ὑμῖν ἐρρωμ. ἡμᾶς ἕψεσθαι.

§. 15. D. E. V. Ald. Iunt. om. μὲν post ὑμεῖς. — οὐκ ἐχόντων Orell. ad Isocr. Antidos. p. 341. Schneid. Dind. pro οὐχ ἑκόντων. — B. D. E. νομίζοιμεν.

§. 16. συνηγόρευον B. D. Dind., ξυνηγορεύοντο E. edd. vett., ceteri ξυνηγόρευον. — ἐνεδείκνυτο B. D. V. Dind. pro ἀνεδ. — συνε-

εἰκὸς — συμμαχεῖν] De praesentis infinitivo post εἰκός posita v. ad III, 4, 12. Oecon. VI, 11 et gramm. supra ad §. 10. citatas. Praeterito nimirum praesens tempus opponitur. V. infra IV, 3. 2. V, 1, 32.

τῷ παντὶ] omnino, *in jeder Beziehung*, ut II, 3, 22. VI, 1, 7. VII, 5, 12. Cyrop. VIII, 8, 7: γνῶμαι — τῷ παντὶ χείρους.

§. 15. πλεονεξίᾳ] breviter, ut unum uni opponatur subiectum, dictum est pro ἀρχὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ παρεσκευασμένη. Cf. Cyrop. VIII, 5, 24: ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ.

τῇ — πόλει] Dativus pendet ab ἀγαθά. De traiectione v. ad §. 3.

§. 16. ἀποκρινάμενος τὸ ψήφισμα] quum recitando populi scitum respondisset. Demosth. de Halon. 20: οἱ μὲν πρέσβεις —, ὧν κατεψεύδετο τὸ ψήφισμα, ὅτ' ἀπεκρίνεσθε αὐτοῖς ἀναγιγνώσκοντες κ. τ. λ. Dindorf. affert Diodor. XI, 12: μόνος δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ἐναντίαν ἀπεκρίνατο γνώμην.

ἐνεδείκνυτο] Ostentandi et

Πειραιῶς ὄντος ὅμως παρακινδυνεύσοιεν χάριτα αὐτοῖς ἀποδοῦναι μείζονα ἢ ἔλαβον. Ὑμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, οὐ συνεστρατεύσατε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ γε μεθ' ὑμῶν μαχούμεθα ἐκείνοις, ἂν ἴωσιν ἐφ' ὑμᾶς. Οἱ μὲν δὴ Θη- 17
βαῖοι ἀπελθόντες παρεσκευάζοντο ὡς ἀμυνούμενοι, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς βοηθήσοντες. Καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι ἔμελλον, ἀλλὰ Παυσανίας μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπορεύετο εἰς τὴν Βοιωτίαν τό τε οἴκοθεν ἔχων στράτευμα καὶ τὸ ἐκ Πελοποννήσου, πλὴν Κορίνθιοι οὐκ ἠκολούθουν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Λύσανδρος, ἄγων τὸ ἀπὸ Φωκέων καὶ Ὀρχομενοῦ καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων στράτευμα, ἔφθη τὸν Παυσανίαν ἐν τῷ Ἁλιάρτῳ γενόμενος. Ἥκων δὲ οὐκέτι ἡσυχίαν ἔχων ἀνέμενε τὸ ἀπὸ 18
Λακεδαίμονος στράτευμα, ἀλλὰ σὺν οἷς εἶχεν ᾔει πρὸς τὸ τεῖχος τῶν Ἁλιαρτίων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔπειθεν αὐτοὺς ἀφίστασθαι καὶ αὐτονόμους γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ τῶν Θηβαίων τινὲς ὄντες ἐν τῷ τείχει διεκώλυον, προσέβαλε πρὸς τὸ τεῖχος. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ 19
Θηβαῖοι, δρόμῳ ἐβοήθουν οἵ τε ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς. Ὁπότερα μὲν οὖν, εἴτε λαθόντες τὸν Λύσανδρον ἐπέ-

στρατεύσατε B. D. I. K. V. Dind.; ξυνεστρατοπεδεύσατε A. edd. vett., ξυνεστρατοπεδεύσατο C., ceteri ξυνεστρατεύσατε.

§. 17. D. παρεσκ. ἀπελθόντες. — Iunt. Cast. om. ἐκ ante Πελοπ.

§. 18. Cast. οὐχ pro οὐκέτι. — Λακεδαίμονος B. D. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. Dind. pro Λακεδαιμονίων. — Post ἀφίστασθαι seclusit Θηβαίων Schneid., delevit cum B. C. D. F. I. V. Dind.

gloriandi notionem inesse in hoc verbo, cl. Cyrop. VIII, 3, 21, monet Schneiderus. Adde Anab. VI, 1, 19: εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστός τις ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.

§. 17. κατ' ἐκεῖνα] De loco. V. ad III, 4, 27. V, 1, 7.

οὐκέτι — ἀνέμενε] V. ad I, 7, 24.

§. 18. τὸ ἀπὸ Λακεδαίμονος] Cf. VI, 2, 38: τὸ ἀπὸ Κερκύρας ναυτικόν. Cyrop. II, 1, 5: τοὺς ἀπὸ Φρυγίας. Vertas: exercitum, qui Lacedaemone missus exspectabatur. Paullo aliter habet τὸ ἐκ Λακεδαίμονος στρατ. infra §. 21.

ἔπειθε] persuadere studebat, ut I, 7, 7. V, 3, 14: ἐδίδοσαν, dare volebant, offerebant.

ἀφίστασθαι] ἀπὸ τῶν Θηβαίων.

§. 19. ἐβοήθουν] οἱ Θηβαῖοι. Per appositionem distributivam subiunguntur verba οἵ τε ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς. V. ad II, 2, 3.

ὁπότερα] Ut saepissime per τοῦτο, τόδε, ἐκεῖνο (v. ad IV, 1, 2), sic h. l. per ὁπότερα introducuntur sequentia. Est autem ὁπότερα loco adverbii, ut ὁπότερον, quanquam rarius illud usurpatum, velut Comment. III, 14, 4. Dindorf. affert Isocr. Panath. 70: μόνος γὰρ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ἠξιώθη γενέσθαι στρατηγός· ὁπότερον δέ, εἴθε ὑπὸ πάντων αἱρεθείς, εἴθε αὐτὸς κτησάμενος,

πεσον αὐτῷ εἴτε καὶ αἰσθόμενος προσιόντας ὡς κρατήσων ὑπέμενεν, ἄδηλον· τοῦτο δ' οὖν σαφές, ὅτι παρὰ τὸ τεῖχος ἡ μάχη ἐγένετο· καὶ τρόπαιον ἕστηκε πρὸς τὰς πύλας τῶν Ἁλιαρτίων. Ἐπεὶ δ' ἀποθανόντος Λυσάνδρου ἔφευγον οἱ ἄλλοι πρὸς τὸ ὄρος, ἐδίωκον
20 ἐῤῥωμένως οἱ Θηβαῖοι. Ὡς δὲ ἄνω ἤδη ἦσαν διώκοντες καὶ δυςχωρία τε καὶ στενοπορία ὑπελάμβανεν αὐτούς, ὑποστρέψαντες οἱ ὁπλῖται ἠκόντιζόν τε καὶ ἔβαλλον. Ὡς δὲ ἔπεσον αὐτῶν δύο ἢ τρεῖς οἱ πρῶτοι, καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς ἐπεκυλίνδουν πέτρους εἰς τὸ κάταντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ ἐνέκειντο, ἐτρέφθησαν οἱ Θηβαῖοι

§. 19. *ἐπέπεσον* pro *ἔπεσον* e coni. Steph. dederunt Schneid. sqq. edd., F. *ἐνέπεσον.* — B. *οἱ μάχῃ* pro *ἡ μάχη.*

§. 20. *δυςχωρία τε καὶ στενοπορία* B. D. F. V. et (om. *τε*) E. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. Dind., ceteri et marg. E. *στενοχωρία τε καὶ δυςπορία.*

οὐκ ἔχω λέγειν· ὁποτέρως δ' οὖν συμβέβηκεν οὐδεμίαν ὑπερβολὴν λέλοιπε. ,,Totum hoc iudicium", inquit Weiskius, ,,usque ad v. *Ἁλιαρτίων* magis narrationi subiectum fuisse videtur." Ipsam narrationem opinatur excidisse hanc fere: ,,quum Lysandri milites nihil nisi urbem oppugnandam cogitarint et in eam irrumpere pararint, repente a tergo a Thebanis esse oppressos." Similiter iudicat cum Schneidero Dindorf. Nihil tamen desiderandum est. Nam quod excidisse putant, num a tergo subito petitus oppressus sit Lysander, quod in oppugnationem urbis intentus non animadverterit appropinquantes Thebanos, an eos nimis viribus suis confidens ante urbem oppertus sit, id ambiguum (*ἄδηλον*) relinquit Xenophon. Nihil, opinor, desiderassent viri docti, si scriptum esset: *καὶ οὕτως ἐπέπεσον αὐτῷ· ὁπότερα δέ, εἴτε — εἴτε.* At hoc ipsum in mente habuisse Xenophontem facile intelligimus ex antecedentibus *δρόμῳ ἐβοήθουν.* Pausania (III, 5, 3) teste Thebani et quidam Athenienses clam Haliartum venerant, unde erumpentes pugnam ante urbem commiserunt. Idem accuratius narrat Plutarch. Lysand. XXVIII. Sed Diodor. XIV, 81. totam rem brevius his verbis referens: *Βοιωτοὶ δὲ πείσαντες Ἀθηναίους συνεπιλαβέσθαι τοῦ πολέμου, τότε μὲν καθ' αὐτοὺς ὥρμησαν, καὶ κατέλαβον Ἁλίαρτον ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ Φωκέων πολιορκουμένην· γενομένης δὲ [μάχης, ὅτε Λύσανδρος ἔπεσε κ. τ. λ.*, consentit cum Xenophonte, cui, quatenus discedit a Plutarcho et Pausania maiorem merito tribuit fidem Grotius V, 236. adn. 25.

ὡς κρατήσων] sperans se superiorem fore. V. ad III, 4, 1.

τοῦτο δ' οὖν σαφές] Quod utcunque se habet, hoc certum est. De vi particulae *οὖν* v. quae disserui in Annal. Antiquit. 1841. no. 13. p. 106. et brevius ad Comment. III, 3, 2. Cf. etiam Isocratis locum paullo ante citatum.

τὸ ὄρος] Heliconem.

§. 20. *δυςχωρία τε καὶ στενοπορία*] Diodor. l. c. *τόπους τραχεῖς* dicit, Plutarch. l. c. *τὰ τραχέα καὶ καρτερά.*

οἱ ὁπλῖται] Lacedaemonii.

ἐπεκυλίνδουν — ἐνέκειντο] Lacedaemonii. De subiecto,

ἀπὸ τοῦ κατάντους καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν πλείους ἢ διακόσιοι. Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οἱ Θηβαῖοι ἠθύ- 21
μουν, νομίζοντες οὐκ ἐλάττω κακὰ πεπονθέναι ἢ πεποιηκέναι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπεὶ ᾔσθοντο ἀπεληλυθότας ἐν νυκτὶ τούς τε Φωκέας καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας οἴκαδε ἑκάστους, ἐκ τούτου μεῖζον δὴ ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ. Ἐπεὶ δ' αὖ ὁ Παυσανίας ἀνεφαίνετο ἔχων τὸ ἐκ Λακεδαίμονος στράτευμα, πάλιν αὖ ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ ἡγοῦντο εἶναι, καὶ πολλὴν ἔφασαν σιωπήν τε καὶ ταπεινότητα ἐν τῷ στρατεύματι εἶναι αὐτῶν.
Ὡς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἐλθόντες συμπαρε- 22
τάξαντο ὅ τε Παυσανίας οὐ προςῆγεν οὐδὲ ἐμάχετο, ἐκ τούτου τὸ μὲν Θηβαίων πολὺ μεῖζον φρόνημα ἐγίγνετο· ὁ δὲ Παυσανίας συγκαλέσας πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας ἐβουλεύετο, πότερον μάχην συνάπτοι ἢ ὑπόσπονδον τόν τε Λύσανδρον ἀναιροῖτο καὶ τοὺς μετ'
αὐτοῦ πεσόντας. Λογιζόμενος δ' ὁ Παυσανίας καὶ οἱ 23
ἄλλοι οἱ ἐν τέλει Λακεδαιμονίων, ὡς Λύσανδρος τετελευτηκὼς εἴη καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ἡττημένον ἀποκεχωρήκει, καὶ Κορίνθιοι μὲν παντάπασιν οὐκ ἠκο-

§. 21. *μεῖζον δὴ* B. Dind., ceteri *δὴ μεῖζον* vel *δὲ μ.* — *ἐφρόνουν* B. C. D. E. F. I. K. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἐφρόνησαν.* — A. D. *εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι αὐτῶν.*

§. 22. *συμπαρ.* et *συνάπτοι* B. D. Dind. pro *ξυμπ.* et *ξυν.* — *ἐγίγνετο* B. C. D. V. Schneid. Dind. pro *ἐγένετο.* — *πεντηκοντῆρας* Dind. pro *πεντηκοστῆρας.* — K. *ὑποσπόνδους.*

§. 23. *οἱ* post *ἄλλοι*, monente Steph., inserunt Schneid. sqq. edd. — Ante *Λακεδαιμονίων* om. *τῶν* B. Dind. — *ἀποκεχωρήκει* B., ceteri

etiam, ubi subito mutatur, omisso v. ad III, 2, 4.

ἐτρέφθησαν] V. ad III, 4, 14.
αὐτῶν] Thebanorum.

§. 21. *ἔφασαν*] Wyttenbach. sine causa mirabatur, cur Xenophon alienam hic auctoritatem praefaretur, quum reliqua ex sua narraret. Idem fit per *ἔφασαν* VI, 2, 6. 4, 12. VII, 1, 30. 32. 4, 40. Cyrop. I, 3, 4. 4, 25, per *ἔλεγον* infra VI, 4, 8.

§. 22. *συμπαρετάξαντο*] iuxta Thebanos, vel una cum Thebanis aciem instruebant contra Lacedaemonios. Cf. III, 4, 23. ad *παρατεταγμένους*. Secundum Pausaniam (III, 5, 5) Thrasybulus, Atheniensium dux, exspectabat, dum Lacedaemonii pugnam cum Thebanis committerent, quod si fecissent, a tergo se eos aggredi posse ratus. Quod si verum est, inter Thebanos et Athenienses medius fere stabat Pausaniae exercitus.

πεντηκοντῆρας] formatum a *πεντήκοντα*, non a *πεντηκοστός*. Quare scriptura *πεντηκοστήρ* ubique e vitio librariorum orta videtur.

συνάπτοι — ἀναιροῖτο] De optativis v. ad III, 3, 9.

§. 23. *ἀποκεχωρήκει*] De forma v. ad I, 5, 10. De modis in ora-

λοιδοροῖεν αὐτοῖς, οἱ δὲ παρόντες οὐ προθύμως στρατεύοιντο· ἐλογίζοντο δὲ καὶ τὸ ἱππικὸν ὡς τὸ μὲν ἀντίπαλον πολύ, τὸ δὲ αὑτῶν ὀλίγον εἴη, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπὸ τῷ τείχει ἔκειντο, ὥστε οὐδὲ κρείττοσιν οὖσι διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ῥᾴδιον εἴη ἀνελέσθαι· διὰ οὖν πάντα ταῦτα ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς νε-
24 κροὺς ὑποσπόνδους ἀναιρεῖσθαι. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι εἶπαν, ὅτι οὐκ ἂν ἀποδοῖεν τοὺς νεκρούς, εἰ μὴ ἐφ' ᾧτε ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. Οἱ δὲ ἄσμενοί τε ταῦτα ἤκουσαν καὶ ἀνελόμενοι τοὺς νεκροὺς ἀπῆεσαν ἐκ τῆς Βοιωτίας. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀθύμως ἀπῆεσαν, οἱ δὲ Θηβαῖοι μάλα ὑβριστικῶς,

ἀποκεχωρήκοι. — τὸ δὲ αὑτῶν Dind. pro τὸ δ' αὐτῶν. — τὸ δὲ μέγιστον B. D. I. V. Schneid. Dind. pro καί.

§. 24. εἶπαν B. C. D. E. pro εἶπον. — μάλα B. C. D. F. V. Dind.

tione obliqua variatis v. Kuehn. ad Anab. I, 10, 5: ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν τὸ καθ' αὑτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες et ad II, 1, 3: ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη. Nostro loco eleganter discernuntur res manifestae, quae per indicativos, a rebus minus apertis et fama magis vel mente quam oculis percipiendis, quae per optativos exprimuntur. Hic enim modus rem exhibet qualis et quatenus enuntiationis subiecto (Pausaniae), ille, ut scriptori nota erat. Cf. infra §. 25. Ceterum animadvertendum est, per chiasmum ordinatos esse indicativos et optativos.

ἐλογίζοντο δέ] quasi non λογιζόμενος δέ, sed ἐπεὶ δὲ ἐλογίζετο initio sententiae dictum esset. V. VII, 4, 4. Cyrop. VIII, 2, 24: *κατανοήσας* τοὺς πολλοὺς — ὅτι — παρασκευάζονται, ὅπως ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια —· ὅπως δὲ — τὰ σύμφορα παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελομένους *ἑώρα*· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ. Prorsus eandem structuram habes Cyrop. III, 3, 9: *κατανοῶν* δὲ ὁ Κῦρος, ὡς — ἦσαν —, καὶ — *ἑώρα* πάντας εὖ παρεσκευασμένους· ἐκ τούτων οὖν ἐπεθύμει —, ubi v. adn. meam. His tribus locis postquam a participio ad verbum finitum transitum est, oratio interrupta per particulam οὖν denuo excipitur et absolvitur. Conferre iuvabit etiam III, 2, 21—23: Λακεδαιμόνιοι — ὀργιζόμενοι —· ἐκ τούτων οὖν πάντων ὀργιζομένοις ἔδοξε —. Contraria ratio erat III, 2, 12, ubi ab ἐπεί transitur ad participium.

τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων] V. ad III, 1, 18. 22. Deest verbum quod efficiat attractionem. Cogitando facile additur βάλλοντας vel simile verbum.

§. 24. *εἶπαν*] De hac forma apud Atticos rariori v. Saupp. et Kuehner. ad Comment. II, 2, 8. In Hellenicis eam praebent praestantiores codices etiam III, 2, 20. 4, 4. IV, 1, 31. VI, 4, 16. VII, 4, 4. Eius patrocinium suscepit etiam Hertlinius in Annal. Lips. LXXV, p. 709. simul monens de simili forma ἤνεγκα apud Xenophontem satis frequente, de qua v. Kuehner. ad Comment. I, 2, 53.

ἀπιέναι] De omisso subiecto (αὐτούς) v. ad III, 2, 4.

ἀθύμως ἀπῆεσαν] Non sine consilio idem verbum repetitur. Sententia haec est: Li-

εἰ καὶ μικρόν τις τῶν χωρίων του ἐπιβαίη, παίοντες ἐδίωκον εἰς τὰς ὁδούς. Αὕτη μὲν δὴ οὕτως ἡ στρατιὰ τῶν Λακεδαιμονίων διελύθη. Ὁ μέντοι Παυσανίας ἐπεὶ ἀφίκετο οἴκαδε, ἐκρίνετο περὶ θανάτου. Κατηγορουμένου δ' αὐτοῦ καὶ ὅτι ὑστερήσειεν εἰς Ἁλίαρτον τοῦ Λυσάνδρου συνθέμενος εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρέσεσθαι, καὶ ὅτι ὑποσπόνδους, ἀλλ' οὐ μάχῃ ἐπειρᾶτο τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, καὶ ὅτι τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων λαβὼν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀνῆκε, καὶ πρὸς τούτοις οὐ παρόντος ἐν τῇ δίκῃ, θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη· καὶ ἔφυγεν εἰς Τεγέαν, καὶ ἐτελεύτησε μέντοι ἐκεῖ νόσῳ. Κατὰ μὲν οὖν τὴν Ἑλλάδα ταῦτ' ἐπράχθη.

pro μάλ'. — του pro που post χωρίων B. C. D. et pr. F. I. V. — A. E. edd. vett. δὴ ὄντως pro δὴ οὕτως. — Ald. οὕτω διελύθη.

§. 25. A. C. D. E. Ald. om. οὖν, μὲν οὖν om. Iunt. Bryl. Cast.

benter quidem accepta hac conditione sublatisque cadaveribus e Boeotia discesserunt, sed tristis erat discessus, quia male rem gesserant.

καὶ μικρόν] vel parumper. De part. καί v. ad I, 5, 13. III, 4, 9.

τῶν χωρίων του] Non de villis, sed de agris sermo est, qui cingebant ab utraque parte viam, quare haud scio an praeferendum sit τῶν χωρίων που.

ἐπιβαίη] optativus de re saepius facta.

ἡ στρατιὰ — διελύθη] dimissus est exercitus, ut V, 1, 35. VI, 3, 18. al. Frustra cum Stephano et Leonclavio Morus et Weiskius maluerunt ἡ στρατεία.

§. 25. ἐπειρᾶτο] Antea erat optativus. V. ad §. 23. ἐπειρᾶτο pertinet ad οὐ μάχῃ potius quam ad ὑποσπόνδους, ad quod verbum subaudiendum est ἀνῃρεῖτο vel ἀνείλετο.

ὅτι — ἀνῆκε] Eiusdem rei causa statim reducem ex Attica accusatum sed absolutum esse Pausaniam tradit Pausan. III, 5, 3.

καὶ — μέντοι] et quidem. Cyrop. VI, 3, 12. Aristoph. Ran. 166: καὶ ταχέως μέντοι πάνυ.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Spithridatis suasu Agesilaus in Paphlagoniam profectus cum Otye rege init societatem: cui matrimonio iungit Spithridatis filiam. Hiberna constituit Dascylii. Hic quum Herippidas praedatum egressus Spithridati res captas abstulisset, hic noctu cum suis clam ad Ariaeum abiit. Mox Apollophanes Cyzicenus, hospes et Pharnabazi et Agesilai, perfecit, ut hi venirent in colloquium, in quo Pharnabazus hanc tulit conditionem, ut si a rege Persarum alius cuiuspiam imperio subiiciatur, cum Agesilao societatem faciat, sin ipsi summum imperium committatur, bellum strenue cum Agesilao gerat. Delectatus eius oratione Agesilaus spopondit, se statim ex eius ditione abiturum, et concessit in campum Thebes. Sed quum magna moliretur adversus regem, revocatur domum ad defendendam patriam.

---

1 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει, πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δ' ἑκούσας προς-
2 ελάμβανε. Λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα καὶ εἰς λόγους ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι,

Cap. I. §. 2. σὺν αὐτῷ apud Steph. et Leoncl. inclusum addunt B. C. D. E. F. H. I. Schneid. Dind. — σύμμ. B. D. F. Dind. pro ξύμμ.

Cap. I. §. 1. Redit scriptor ad ea, quae gerebat in Asia Agesilaus III, 4, 29.

ἅμα μετοπώρῳ] anni 395. a. Ch.

§. 2. τοῦ Σπιθριδάτου] V. ad III, 4, 10.

προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως.

3 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὄτυς καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀναβεβήκει. Πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησιλάῳ Ὄτυς χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς. 4 Χάριν δὲ τούτων εἰδὼς Ἀγησίλαος τῷ Σπιθριδάτῃ, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σπιθριδάτα, οὐκ ἂν δοίης Ὄτυϊ τὴν θυγατέρα; Πολύ γε, ἔφη, μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος ἂν λάβοι φυγάδος ἀνδρὸς βασιλεύων πολλῆς καὶ χώρας καὶ δυνάμεως. Τότε μὲν οὖν ταῦτα μόνον ἐῤῥήθη περὶ τοῦ γάμου. 5 Ἐπεὶ δ' Ὄτυς ἔμελλεν ἀπιέναι, ἦλθε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον ἀσπασόμενος. Ἤρξατο δὲ λόγου ὁ Ἀγησίλαος παρόντων τῶν τριάκοντα, μεταστησάμενος τὸν Σπιθριδάτην, 6 Λέξον μοι, ἔφη, ὦ Ὄτυ, ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Σπιθριδάτης; Ὁ δ' εἶπεν, ὅτι Περσῶν οὐδενὸς ἐνδεέστερος. Τὸν δ' υἱόν, ἔφη, ἑώρακας αὐτοῦ ὡς καλός ἐστι; Τί δ' οὐ μέλλω; καὶ γὰρ ἑσπέρας συνεδείπνουν αὐτῷ. Τούτου μέν φασι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καλλίονα εἶναι. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Ὄτυς, καλὴ γάρ ἐστι. 7 Καὶ ἐγὼ μέν, ἔφη, ἐπεὶ φίλος ἡμῖν γεγένησαι, συμβουλεύοιμ' ἄν σοι τὴν παῖδα ἄγε-

— τι ἔθνος B. C. D. F. H. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro τὸ ἔθνος.

§. 3. D. ἀναβεβήκοι, E. Dind. ἀνεβεβήκει.

§. 4. F. ὁ Ἀγησ. — καὶ ante χώρας addunt B. Schneid. Dind.

§. 5. ἤρξατο δὲ λόγου B., ceteri λόγου δὲ ἤρξατο.

§. 6. Dind. ἑόρακας. — συνεδ. B. D. Dind. pro ξυνεδ. — αὐτοῦ pro αὐτῷ V. Dind.

§. 7. συμβουλεύοιμ' B. D. I. V. marg. Leoncl. Dind., ceteri συμβουλεύσαιμ' vel συμβουλεύσοιμ'. — Pro vulg. παῖδα γενέσθαι, quia

τούτου] De τοῦτο, τόδε, ἐκεῖνο sequentem infinitivum quodammodo introducentibus v. ad Oecon. XII, 10. Ages. VII, 1.

§. 3. Ὄτυς] De hoc Paphlagoniae rege v. ad Ages. III, 4, ubi Κότυς nominatur.

καὶ γάρ] etenim, quanquam enim. V. ad III, 5, 2: καὶ οὐ μεταλαβόντες.

ἀναβεβήκει] De forma v. ad I, 5, 10.

§. 4. ἀνδρός] scil. θυγατέρα.

§. 5. ἀσπασόμενος] Saepe de valedicentibus dicitur.

Ἤρξατο — λόγου] V. ad III, 5, 2. 4. IV, 1, 32.

μεταστησάμενος] postquam recedere iussit.

§. 6. ἐνδεέστερος] deterior, scil. γένος vel γένει, ut est VII, 1, 23.

τὸν δ' υἱόν] Μεγαβάτην. V. §. 28.

ἑώρακας αὐτοῦ] De verborum collocatione cf. VI, 4, 18: τὸν υἱὸν ἐκέλευεν αὐτοῦ ἡγεῖσθαι.

§. 7. ἐγὼ μέν] ego quidem.

σθαι γυναῖκα, καλλίστην μὲν οὖσαν, οὗ τί ἀνδρὶ ἥδιον;
πατρὸς δ' εὐγενεστάτου, δύναμιν δ' ἔχοντος τοσαύτην,
ὃς ὑπὸ Φαρναβάζου ἀδικηθεὶς οὕτω τιμωρεῖται αὐτόν,
ὥςτε φυγάδα πάσης τῆς χώρας, ὡς ὁρᾷς, πεποίηκεν.
8 Εὖ ἴσθι μέντοι, ἔφη, ὅτι ὥςπερ ἐκεῖνον ἐχθρὸν ὄντα
δύναται τιμωρεῖσθαι, οὕτω καὶ φίλον ἄνδρα εὐεργετεῖν
ἂν δύναιτο. Νόμιζε δὲ τούτων πραχθέντων μὴ κεῖ-
νον ἄν σοι μόνον κηδεστὴν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς
ἄλλους Λακεδαιμονίους, ἡμῶν δ' ἡγουμένων τῆς Ἑλ-
9 λάδος καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Καὶ μὴν μεγαλειοτέρως
γε σοῦ, εἰ ταῦτα πράττοις, τίς ἄν ποτε γήμειε; ποίαν
γὰρ νύμφην πώποτε τοσοῦτοι ἱππεῖς καὶ πελτασταὶ καὶ
10 ὁπλῖται προὔπεμψαν, ὅσοι τὴν σὴν γυναῖκα εἰς τὸν σὸν
οἶκον προπέμψειαν ἄν; Καὶ ὁ Ὄτυς ἐπήρετο, Δοκοῦντα
δ', ἔφη, ὦ Ἀγησίλαε, ταῦτα καὶ Σπιθριδάτῃ λέγεις;
Μὰ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, ἐκεῖνος μὲν ἐμέ γε
οὐκ ἐκέλευσε ταῦτα λέγειν· ἐγὼ μέντοι, καίπερ ὑπερ-
11 χαίρων, ὅταν ἐχθρὸν τιμωρῶμαι, πολὺ μᾶλλόν μοι δο-
κῶ ἥδεσθαι, ὅταν τι τοῖς φίλοις ἀγαθὸν ἐξευρίσκω. Τί

B. habet παῖδαν γενέσθαι. Gail. maluit παῖδ' ἂν γενέσθαι, Portus παῖδα ἀγαγέσθαι; παῖδα ἄγεσθαι dedit Dind. e coni. Marklandii ad Eur. Suppl. 1064. — Marg. Leoncl. ὡς pro ὅς.

§. 8. ὅτι ante ὥςπερ ex codd. solus B. servavit. — ἄν, quod in codd. deest, alii ante, alii post ἄνδρα, Dind. post εὐεργετεῖν inseruit. — F. μὴ 'κεῖνον, Dind. μὴ ἐκεῖνον.

§. 9. A. E. F. edd. vett. om. σοῦ.

§. 10. ταῦτα καὶ Σπ. B. D. F. I. Dind. pro καὶ Σπ. ταῦτα. — ὁ Ἀγησίλαος B. D. H. I. Dind. pro vulg. ὦ Κότυ, quod Schneid. mutaverat in ὦ Ὄτυ. — ὑπερχαίρων A. B. C. D. E. F. H. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. Dind. pro ὑπερχαίρω.

V. ad Hier. I, 7. VII, 4: ἐμοὶ μέν. al.

ὅς] Nihil opus est particula ὡς sive ὥςτε. Nam ὅς pertinet ad εὐγενεστάτου non minus quam ad δύναμιν ἔχοντος τοσαύτην.

§. 8. εὖ ἴσθι — ὅτι] Non solum ubi interposita est illa asseverandi formula (de qua v. ad III, 5, 11), sed etiam ubi antecedit orationi, velut V, 1, 14, omittitur ὅτι. Quare dubito an h. l. delenda sit particula.

μὴ κεῖνον] De scriptura v. ad I, 1, 28. 6, 14.

§. 9. καὶ μήν] V. ad III, 5, 10.

§. 10. ἐπήρετο — ἔφη] V. ad εἶπε — ἔφη III, 3, 5. 4, 9.

Δοκοῦντα δ'] De particula δέ in interrogatione posita v. ad III, 1, 28.

§. 11. τί οὖν — οὐ] De hac formula cum indicativo praesentis vel aoristi iuncta ad exprimendam vividam exhortationem v. ad Hier. I, 3 et ad Comment. III, 1, 10: τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ubi v. etiam Kuehner.

οὖν, ἔφη, οὐ πυνθάνῃ, εἰ καὶ ἐκείνῳ βουλομένῳ ταῦτ᾽ ἐστί; Καὶ ὁ Ἀγησίλαος, Ἴτ᾽, ἔφη, ὑμεῖς, ὦ Ἡριππίδα, καὶ διδάσκετε αὐτὸν βουληθῆναι ἅπερ ἡμεῖς. Οἱ μὲν 12
δὴ ἀναστάντες ἐδίδασκον. Ἐπεὶ δὲ διέτριβον, Βούλει, ἔφη, ὦ Ὄτυ, καὶ ἡμεῖς δεῦρο καλέσωμεν αὐτόν; Πολύ γ᾽ ἂν οἶμαι μᾶλλον ὑπὸ σοῦ πεισθῆναι αὐτὸν ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ἐκ τούτου δὴ ἐκάλει ὁ Ἀγησίλαος τὸν Σπιθριδάτην τε καὶ τοὺς ἄλλους. Προσιόν- 13
των δὲ εὐθὺς εἶπεν ὁ Ἡριππίδας, Τὰ μὲν ἄλλα, ὦ Ἀγησίλαε, τὰ ῥηθέντα τί ἄν τις μακρολογοίη; τέλος δὲ λέγει Σπιθριδάτης πᾶν ποιεῖν ἂν ἡδέως ὅ τι σοι δοκοίη. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ, ὁ Ἀγησίλαος σὲ μέν, ὦ 14
Σπιθριδάτα, τύχῃ ἀγαθῇ διδόναι Ὄτυϊ τὴν θυγατέρα, σὲ δὲ λαμβάνειν. Τὴν μέντοι παῖδα πρὸ ἦρος οὐκ ἂν δυναίμεθα πεζῇ ἀγαγεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ὄτυς,

§. 11. Dind. πυνθάνει.

§. 12. V. γὰρ ἂν pro γ᾽ ἄν. — Post μᾶλλον om. ἔφη B. C. D. E. H. V. Dind. — ἐκ τούτου δὴ B. D. V. et, monente Moro, Schneid. Dind. pro ἐκ τ. δέ. — A. C. edd. vett. om. τὸν ante Σπιθρ. — B. D. H. I. om. τοὺς ante ἄλλους.

§. 13. εὐθὺς B. C. D. E. F. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro αὐτῶν.

§. 14. ἔφη, δοκεῖ, ὁ Ἀγησ. e coni., ut videtur, Dind. qui de libris tacet, Gailio teste A. B. C. D. E. habent ὁ Ἀγησ. ἔφη, δοκεῖ, ceteri ἔφη ὁ Ἀγησ., δοκεῖ. — K. παῖδα γυναῖκα pro παῖδα. — A. C. edd vett. om. ἤδη et σύ.

βουλομένῳ ταῦτ᾽ ἐστί] i. e. ταῦτα βούλεται, ut V, 3, 13: ἦν δὲ οὐ τῷ Ἀγησιλάῳ ἀχθομένῳ ταῦτα = οὐχ ὁ Ἀγησ. ἤχθετο ταῦτα. V. Buttm. §. 133. adn. 6. Rost. §. 161. 5. additam. Kuehn. §. 284. 3. 10. c.

ὑμεῖς, ὦ Ἡριππίδα] Nominato Herippida plures alloquitur, quorum princeps ille est. V. III, 4, 20. Rost. gr. mai. §. 100. adn. 8. Kuehn. §. 241. adn. 13.

διδάσκετε — βουληθῆναι] rem ei exponite, ut velit —.

§. 12. βούλει — καλέσωμεν] V. ad Comment. II, 1, 1: βούλει σκοπῶμεν —; Buttm. §. 139. 1. 1. Rost. gr. mai. §. 119. 2. 6. Kuehn. §. 259. 1. 6. Ceterum animadvertas, duas sententias in unam esse contractas: visne, ut arcessamus eum et ut nos quoque (non solum Herippidas) cum eo loquamur? Plurali ἡμεῖς modestiae causa utitur Agesilaus. Nam regis erat cum Spithridate loqui, ut mox fit.

§. 13. προσιόντων] scil. αὐτῶν. V. ad I, 1, 29.

τὰ ῥηθέντα — μακρολογοίη] Usitata dictio est τί δεῖ μακρολογεῖν περὶ τούτου; Exempla v. in Papii lex. v. μακρολογεῖν. Stephan. in thes. ex Athen. VI, affert: ἵνα δὲ μὴ πολλὰ μακρολογῶ.

§. 14. ἔφη, δοκεῖ, ὁ Ἀγ.] De verborum collocatione v. ad Oecon. VII, 16: καὶ τί δέ, ἔφη, ὁρᾷς, ἡ γυνή, et ad Cyrop. V, 2, 29. Kuehner. ad Comment. III, 5, 13: ἐγὼ μέν, ἔφη, οἶμαι, ὁ Σωκρ.

τύχῃ ἀγαθῇ] quod felix

15 κατὰ θάλατταν ἤδη ἂν πέμποιτο, εἰ σὺ βούλοιο. Ἐκ τούτου δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἐπὶ τούτοις ἀπέπεμπον τὸν Ὄτυν.

Καὶ εὐθὺς ὁ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν σπεύδοντα, τριήρη πληρώσας καὶ Καλλίαν Λακεδαιμόνιον κελεύσας ἀπαγαγεῖν τὴν παῖδα, αὐτὸς ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύετο, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζῳ, καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι αἱ μὲν καὶ ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις,
16 πάγκαλαι. Περιέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. Ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ

§. 15. *Δασκυλείου* B. Dind. pro *Δασκυλίου*. — *ἀπεπορεύετο* B. D. I. V. Dind., F. *ἐπεπορεύετο*, H. *ἐπιπορεύετο*, ceteri *ἐπορεύετο*. — A. C. edd. vett. *θῆρας*, K. *θῆρα* pro *θῆραι*. — *αἱ μὲν καὶ* B. C. D. E. F. H. I. V. Dind. pro *αἱ μέν*. — *περιειργμένοις* Schneid. Dind. pro *περιειργασμένοις*. — *ἐν* post *αἱ δὲ καὶ* interseruit Dind.

§. 16. H. *παρεῤῥεῖ* pro *περιέρρει*. — C. *ἐχείμαζε*, V. *καὶ ἐχείμαζε* pro *διεχείμαζε*. — C. D. edd. vett. om. *καὶ* post *αὐτόθεν*, utrumque *καὶ* et ante et post *αὐτόθεν* inclusit Mor.

faustumque sit. Item Cyrop. IV, 5, 51.

ἤδη] iam nunc. Comparant Anab. I, 4, 16. Cyrop. IV, 1, 2. 4, quibus locis haec significatio magis perspicua fit eo, quod praesenti tempori futurum tempus opponitur.

§. 15. *περιειργμένοις*] Saepire nusquam est *περιεργάζεσθαι*, ne Pollucis quidem loco I, 160, ubi est *τεῖχος περιειργάσαντο*, quem cum h. l. comparat Toupius ad Suidam s. v.

αἱ δὲ καὶ ἐν] Praepositionem necessariam esse, intelliges ex iis, quae docet Kuehnerus ad Comment. I, 3, 3: *καὶ πρὸς φίλους δὲ καὶ ξένους καὶ πρὸς τὴν ἄλλην δίαιταν*, cl. I, 4, 17: *καὶ περὶ τῶν ἐνθάδε καὶ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Σικελίᾳ*. Non repetitur praepositio ubi duae notiones in unam quasi coniunctae sunt. V. infra ad IV, 8, 35. Diversa ratio est loci de Venat. IV, 9, quo vulgatam lectionem huius loci tueri Hertlinius conatur. — De particula *καί* in distributionibus cumulata v. VII, 1, 46. Cyrop. I, 1, 1. II, 2, 17. III, 3, 67. VII, 1, 29. Oecon. I, 17 (ubi male non recepi *τοὺς μὲν καί*). XIV, 4. Haec et alia congessit Hertlin. in Observ. crit. in Xen. H. G. part. II. p. 15.

πάγκαλαι] De hac forma v. ad III, 2, 10.

§. 16. *Περιέρρει*] De imperfecto v. Add. ad II, 1, 21. et ad III, 2, 19.

δυναμένοις] Idem fere est quod *ἐπισταμένοις*. Oecon. I, 15: *τῷ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι*, ubi paullo post *τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστασθαι χρῆσθαι*. Ages. XI, 10: *ἐν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσὴς ἐδύνατο εἶναι*. De Vectig. V, 3.

καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς] Commeatum exercitui parabat partim ex eo ipso loco, partim e vicinis vel etiam remo-

λαμβάνων. Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως 17
διὰ τὸ μηδὲν πρότερον ἐσφάλθαι λαμβανόντων τῶν
στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβα-
ζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἅρματα μὲν ἔχων δύο
δρεπανηφόρα, ἱππεῖς δὲ ὡς τετρακοσίους. Οἱ δ' Ἕλ- 18
ληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προςελαύνοντα, συνέδραμον ὡς
εἰς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησά-
μενος τὰ ἅρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἱππεῦσιν ὄπισθεν
γενόμενος, ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ τὰ 19
ἅρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἀθρόον, ταχὺ οἱ ἱπ-
πεῖς κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι
κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς
ὁπλίταις ὤν. Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ 20
αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῇ
κώμῃ μεγάλῃ στρατοπεδευόμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς
ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Ἡριπ-
πίδαν. Καὶ ὁ Ἡριππίδας ἐπιθυμῶν λαμπρόν τι ἐργά- 21
σασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὁπλίτας τε εἰς δισχιλίους
καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσούτους καὶ ἱππέας τούς τε
Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων

§. 17. Dind. ἱππέας pro ἱππεῖς.

§. 18. συνεδρ. B. D. Dind. pro ξυνεδρ. — ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν B., ceteri ἐκελ. ἐλ. εἰς αὐτούς.

§. 19. B. C. E. κατέβαλλον. — F. V. Dind. ὡς pro ὡς εἰς.

§. 20. B. om. καὶ ante εὐθύς.

§. 21. Ante λαμπρὸν inclusit ἀεὶ Schneid., om. B. C. D. F. I. V. Dind. — ἐργάσασθαι B. C. D. V. Dind. pro ἐργάζεσθαι.

tioribus regionibus, in quas instructo agmine praedatum suos mittebat. Hunc enim sensum habet locutio militaris σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια λαμβάνειν. Contrarium esse temere vagando frumentari apparet quum ex iis, quae statim sequuntur, tum ex Anab. V, 1, 7: ἀλλά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθε, ὡς σώζησθε, ubi v. Kuehner. Cf. etiam Cyrop. VI, 1, 24.

§. 18. ὡς εἰς ἑπτακοσίους] Ad septingentos fere, *etwa gegen* 700. Item §. 19. V, 2, 40. et ὡς περί V, 4, 14. Buttm. §. 147. 2. s. v. εἰς.

§. 19. τὸ ἀθρόον] globum Graecorum. V. ad Cyrop. VIII, 1 45 et 46, ubi opponuntur sibi ἀσυντάκτους et ἀθρόους.

κατέβαλον] Fortasse ex B. C. E. recipiendum est imperfectum, quod ferri posse quanquam ταχὺ antecedit et κατέφυγον sequitur, videbis ex adnotatis ad IV, 5, 15 et IV, 5, 3.

§. 21. πελταστὰς ἄλλους τοσούτους] i. e. ἄλλους τοσούτους πελταστὰς ὄντας. V. ad Cyrop. III, 2, 3: τοξόται εἰς τοὺς μυρίους καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι.

22 ὁπόσους πείσειεν. Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο·
καὶ ἅμα δείλῃ καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν.
Ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι πρό-
σθεν τοῦ στρατοπέδου. Σκότους δὲ γενομένου οὐδ'
23 οἱ ἡμίσεις ἑκάστων ἐξῆλθον. Ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέ-
ποιτο, καταγελῷεν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπο-
24 ρεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν
τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς
αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύ-
γουσι, τὸ δὲ στρατόπεδον ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκ-
πώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς
25 δὲ τούτοις σκεύη πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. Διὰ
γὰρ τὸ φοβεῖσθαι, μή, εἴ που κατασταίη, κυκλωθεὶς
πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρας ἐπῄει, ὥσπερ οἱ
νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.
26 Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἵ τε Παφλα-

§. 26. Verba ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἵ τε Πα-

πείσειεν] persuasisset, h. e. persuasurum se esse sperabat.

§. 22. ὑπέσχετο] Agesilaus. De subiecto non indicato v. ad III, 2, 4. 5, 20.

οἱ ἡμίσεις] V. ad Ages. II, 2: τοὺς ἡμίσεις — τῶν ἱππέων, ad Oecon. IV, 8. Infra ad V, 3, 2.

ἑκάστων] τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν καὶ τῶν ἱππέων, quos adesse iusserat.

§. 23. οἱ ἄλλοι τριάκοντα] V. ad III, 3, 8. Herippidas enim ipse est tricesimus. V. §. 11.

σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει] Buttm. §. 143. 14. Rost. §. 177. 3. adn. 2. c). Kuehner. §. 332. 6.

§. 24. ἐπιπεσών] Oratio ἀνακόλουθος, quae vix pertinet ad id genus, quod exemplis illustravi ad II, 3, 54. Hic enim attractio quaedam efficit anacoluthiam. Etenim quum primum dicturus fuisset scriptor ἐπιπεσὼν — πολλοὺς κατέκτεινε, deinceps postquam animo concepit sequentia verba αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι, ut duo membra sibi opposita pariter formarentur, scripsit πολλοὶ ἔπεσον.

τῇ — στρατοπεδείᾳ] i. e. τῇ χώρᾳ τοῦ στρατοπέδου, quod verbum praeter h. l. apud recentiores demum scriptores reperitur.

αὐτοὶ δέ] qui erant in castris ipsis.

οἷα Φαρναβάζου] quae Pharnabazum habuisse credibile est, vel accuratius: Pharnabazo (tam diviti et magnifico homini) convenientia; nam adiectivi paene notionem h. l. asciscit οἷος. Perperam autem Dindorfius scribendum censet καὶ ἄλλα οἷα δή, comparans V, 2, 9, ubi οἷα δή est quemadmodum quidem, καὶ vero pertinet ad verbum finitum. Sed h. l. particulae καὶ — δή, ut solent, intendunt verbum interpositum.

§. 25. διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι] Sententiarum cohaerentia haec est: Non nisi Spithridatis calliditate et Herippidae prudentia ac strenuitate factum est, ut castris Pharnabazi potirentur: etenim metuens, ne, sicubi subsisteret, circumdatus obsideretur — castra, quantum poterat, occultabat.

καὶ μάλα] De particula καί

γόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἡριππίδας ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς ἀφείλετο ἅπαντα τόν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς Παφλαγόνας, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λαφυροπώλαις. Ἐκεῖνοι μέντοι 27 ταῦτα παθόντες οὐκ ἤνεγκαν, ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμενοι ᾤχοντο ἀπιόντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύσαντες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστὰς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ. Ἀγησι- 28 λάῳ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον ἐν τῇ στρατείᾳ.

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρνα- 29 βάζῳ ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὢν καὶ Ἀγησιλάῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐξενώθη. Οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς οἴοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβαζον. Ὡς δ' ἤκουσεν αὐ-

φλαγόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης addunt B. D. E. H. I. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. sqq. edd. — Ante Ἡριππίδας om. δὲ B. C. D. E. F. I. et edd. modo commemoratae. — V. Ald. ταξιάρχας. — D. ἀπαγάγη, C. ἀπάγη, A. ἐπαγάγει, Ald. ἐπαγάγοι. — B. τοὺς αἰχμαλώτους pro τὰ αἰχμάλωτα.

§. 27. πιστεύσαντες B. D. I. V. marg. Leoncl. Dind., ceteri πιστεύσοντες. — F. καὶ Ἀριαῖος.

§. 28. Edd. vett. ἀπὸ τῆς ἀπολείψεως; ante Leonclavium edebatur ἀπολήψεως quod est etiam in codd. praeter B. D. F. H. — Μεγαβάτου B. C. F. I. V. Dind., ceteri vel Μεγαβάζου vel Μεγαβύζου, sed D. Μεγάτου.

§. 29. αὐτῷ ἂν B. C. D. E. F. V. Dind. pro ἂν αὐτῷ, A. om. ἂν, edd. vett. om. αὐτῷ.

v. ad III, 4, 9. Sed esse potest etiam et quidem ut IV, 3, 1.

§. 26. ὑποστήσας] Usitatius esset quod Leonclavius, Morus et Schneiderus maluerunt, ἐπιστήσας. Sed dictum est ut ὑπείσας, in insidiis collocans, Herod. III, 126. VI, 103. et passive ὑποστάς ibid. VIII, 91. De re cf. Plutarch. Ages. XI, 3: ἔνθα δὴ πικρὸς ὢν ὁ Ἡριππίδας ἐξεταστὴς τῶν κλαπέντων, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀναγκάζων ἀποτίθεσθαι καὶ πάντα φωρῶν καὶ διερευνώμενος παρώξυνε τὸν Σπιθριδάτην.

τοῖς λαφυροπώλαις] Omnis praeda apud Lacedaemonios erat publica, quae tradebatur τοῖς λαφυροπώλαις vendenda. V. ad Ages. I, 18.

§. 27. πιστεύσαντες] De aoristi participio v. ad III, 4, 12.

Ἀριαῖος] V. Anab. I, 8, 5. 9, 31. II, 4, 2.

§. 28. Μεγαβάτου] Spithridatis filii. V. ad §. 6. Idem nomen legitur Ages. V, 4. Plutarch. Ages. XI, 1: ὁ δὲ Σπιθριδάτης — κάλλιστον — υἱὸν ἔχων, Μεγαβάτην, οὗ παιδὸς ὄντος ἤρα σφοδρῶς Ἀγησίλαος.

§. 29. ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ] quum vero auscultasset eum Agesilaus et annuisset. Cf. Anab. II, 6, 11. III, 5,

τοῦ. σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν ἄγων τὸν Φαρ-
30 νάβαζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγησίλαος
καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόᾳ τινὶ κατακεί-
μενοι ἀνέμενον. Ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἧκεν ἔχων στολὴν
πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. Ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θε-
ραπόντων ῥαπτά, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλα-
κῶς, ᾐσχύνθη ἐντρυφῆσαι, ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν
φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐτὸς ὥςπερ εἶχε χα-
31 μαί. Καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν προςεῖπαν, ἔπει-
τα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου ἀντι-
32 προύτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος. Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο
λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ ἦν πρεσβύτερος· Ὦ
Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι, ἐγὼ
ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος καὶ σύμ-
μαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρή-
ματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ
τοῦ ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν
κατεδίωκον τοὺς πολεμίους. Καὶ διπλοῦν ὥςπερ Τισ-
σαφέρνους οὐδὲν πώποτέ μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ'
33 εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι. Τοιοῦτος

§. 30. B. D. I. V. om. ἔνθα δὴ Ἀγησίλαος. — αὐτῷ ante τῶν θερ. addunt B. Leoncl. Steph. Wells. Schneid. Dind. — καθίζουσιν B. C. D. F. V. Steph. edd. sqq. pro καθίσουσιν. — κατεκλίθη B. D. F. V. Dind. pro κατεκλίνθη.

§. 31. ἀλλήλους Dind. pro ἀλλήλοις. — προςεῖπαν B. C. D. V. et pr. E., ceteri προςεῖπον.

§. 32. σύμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ. — ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον B. D. H. V. Dind. pro ὑμέτερον ναυτικὸν; I. ναυτικόν τι ὑμέτερον; C. E. F. ναυτικὸν ὑμέτερον. — A. E. edd. vett. om. prius οὔτε.

16. al. De subiecto non indicato v. ad §. 22.

§. 30. ἐν πόᾳ τινί] Plutarch. Ages. XII, 1: ὑπὸ σκιᾷ τινι, πόας οὔσης βαθείας, καταβαλὼν ἑαυτόν. Cf. XXXVI, extr.: κατακλινεὶς ἔν τινι πόᾳ.

ῥαπτά] Plutarch. Ages. XII, 1: ὑποβεβλημένων τ' αὐτῷ κωδίων μαλακῶν καὶ ποικίλων δαπίδων. De re cf. etiam Cyrop. VIII, 8, 15.

ὥςπερ εἶχε] ut erat. Plutarch. Ages. XII, 1: κατεκλίνη καὶ αὐτὸς, ὡς ἔτυχε, ἐπὶ τῆς πόας χαμᾶζε.

§. 31. προςεῖπαν] De forma v. ad III, 5, 24. Ceterum dativum in hac formula admitti non posse, quum verbi προςειπεῖν natura, tum loci: Comment. III, 13, 1. Hier. VIII, 3. Apol. §. 15. monstrant.

§. 32. ἤρξατο] prior locutus est, quippe qui aetate superaret Agesilaum. De media verbi forma v. ad III, 5, 2. 4.

ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος] De hac re v. I, 1, 6.

διπλοῦν] duplex, dolosum. De re cf. I, 1, 31.

δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μή τι ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. Ἃ δέ μοι ὁ πατὴρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς εὐφραινόμην, ταῦτα πάντα ὁρῶ τὰ μὲν κατακεκομμένα τὰ δὲ κατακεκαυμένα. Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι. Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. 34
Οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπῃσχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπησαν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν, Ἀλλ' οἶμαι μέν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίγνονται ἄνθρωποι. Οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Καὶ ἡμεῖς

§. 33. *νῦν οὕτω* B. D. E. F. H. I. V. Dind. pro *οὕτω νῦν.* — *συλλ.* B. V. Dind. pro *ξυλλ.* — B. *μεστὰ* pro *μεστούς.* — H. *καταλέλοιπεν.* — *κατακεκομμένα — κατακεκαυμένα* B. C. D. E. F. H. I. V. Schneid. Dind. pro *κατακεκαυμένα — κατακεκομμένα.* — *ὅσια — δίκαια* B. C. D. E. F. I. Schneid. Dind. pro *δίκαια — ὅσια.* — D. om. *δὲ* post *ὑμεῖς.* — B. et pr. E. *διδάξετε.*

§. 34. *ἄνθρωποι* B. Dind. pro *οἱ ἄνθρ.* — K. *τοῖς πατράσι* pro *ταῖς πατρίσι.* — *ἂν οὕτω* B. D. Dind. pro *ἐὰν οὕτω.*

§. 33. *οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν*] i. q. *οὕτω διατέθειμαι ὑφ' ὑμῶν*, ut est Comment. IV, 2, 20: *τῶν οὕτω διατεθέντων ὑπὸ Σωκράτους.*

ὡς — ἔχω] De *ὡς* consecutivo v. ad III, 4, 27. Rarius quam infinitivus sequitur indicativus, qui invenitur etiam VI, 1, 15. Cyrop. V, 4, 11. Anab. VI, 1, 5, ubi v. Kuehner.

κατακεκομμένα — κατακεκαυμένα] Per chiasmum posterius verbum ad *οἰκήματα*, prius ad *παραδείσους* refertur. V. Kuehner. gr. max. II, §. 865. 3.

τὰ ὅσια — τὰ δίκαια] quid sit sanctum, quid aequum. Ironice dicta sunt: quid sanctum et aequum sit se scire negat, si tantis iniuriis afficiatur ab iis de quibus optime meruisse sibi videatur.

ὑμεῖς δέ] De part. *δέ* in apodosi posita v. ad III, 3, 7, imprimis ad Cyrop. V, 5, 21.

§. 34. *ἐπῃσχύνθησαν*] Plutarch. Ages. XII, 2: *ὁ δ' Ἀγησίλαος ὁρῶν τοὺς σὺν αὐτῷ Σπαρτιάτας ὑπ' αἰσχύνης κύπτοντας εἰς τὴν γῆν καὶ διαποροῦντας.*

χρόνῳ] procedente tempore. Sed huic dativo sine adiectivo *πολλῷ* vel *συχνῷ* locus non esset, nisi accederet *ποτέ.* Cf. III, 2, 25.

ἄνθρωποι] sine articulo, quia de genere sermo est, ut II, 3, 29. VI, 3, 10. V. Kuehner. ad Anab. I. 4, 14.

καὶ τοῖς ἐξενωμένοις] etiam, adeo contra hospites.

οὕτω τύχωσιν] cum fors tulerit. Hoc verbum, ut de loco et modo fortuito saepius, ita ra-

οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἠναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοί γε μέντοι
35 φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησαίμεθα. Καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότου βασιλέως ἡμᾶς δεσπότας, οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ ἑαυτοῦ.
36 Καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων. Οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μέν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥςτε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. Καίτοι εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνος ἂν δέοις μὴ
37 οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἁπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι ἅπερ ποιήσω; Πρέπει

§. 35. σε B. D. V. Schneid. Dind. pro σοι. — συνεβ. B. D. Dind. pro ξυνεβ. — ἑαυτοῦ B. H. I. Dind. pro σαυτοῦ.

§. 36. συμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ. — H. βασιλείαν pro βασιλέως. — E. σου pro σοὺς, Cast. Weisk. σοι. — ἐλεύθερος τ' B. C. D. I. V. Dind. pro τ' ἐλεύθερος, H. om. τ'. — δέοις est emendatio Cobeti, ceteri δέοιο.

§. 37. ἀποκρίνωμαι Schneid. Dind. pro ἀποκρίνομαι. — B. D. πρέπειν. — E. m. sec. Ald. Iunt. Weisk. φιλοτιμίας.

rius etiam de tempore dicitur et ita quidem, ut referatur ad subiectum. Cf. VII, 1, 44. Sauppius ad Comment. III, 12, 1: ὃν (ἀγῶνα) Ἀθηναῖοι θήσουσιν, ὅταν τύχωσιν. Ibidem v. Kuehner.

§. 35. γενομένῳ — προσκυνοῦντα] Non idem est quod γενόμενον — προσκυνοῦντα. Nam Agesilaus dicere vult: nunc tibi licet, si nobiscum te velis coniungere, neminem submisse veneranti — vivere. Item IV, 8, 4: ἔξεστιν ὑμῖν — οὖσι — εὐεργέτας γενέσθαι. Sed γενόμενον — προσκυνοῦντα esset: nunc tibi licet te nobiscum coniungere et — vivere. Eundem autem sensum praeberet dativus bis positus, ut est IV, 3, 19. Prorsus alius rationis sunt Cyrop. V, 4, 20. Comment. I, 1, 9, ubi post ἔξεστι participii dativum mox excipit accusativus infinitivo additus, ad quos locos v. adnotata. — De notione verbi προσκυνεῖν et de hoc Persarum more v. ad Ages. I, 34.

τὰ ἑαυτοῦ] *dein Eigenthum.* De hoc pronomine primae loco et secundae personae usurpato v. ad Oecon. X, 5. Cyrop. I, 6, 35. VI, 3, 27. Comment. I, 4, 9. II, 1, 30. 6, 35.

§. 36. καίτοι] atqui, *und ich meine doch.* Item paullo post.

αὔξειν μή] *nicht etwa.*

δέοις] Cobetus comparat Eurip. Troad. 792: τίνος ἐνδέομεν μὴ οὐ πανσυδίᾳ χωρεῖν ὀλέθρου διὰ παντός. Contra rectum esset δέοιο, si sequeretur πρὸς τὸ εὐδαίμων εἶναι.

μὴ οὐχί] V. ad III, 3, 6. Nam δεῖν habet vim negativam et altera negatio latet in interrogatione.

γοῦν σοι. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπήκοον ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάττῃ, τοιοῦτόν τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο 38 τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ εἶπεν, Εἴθ', ὦ λῷστε, σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. Ἓν δ' οὖν, ἔφη, ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα ἐκ τῆς χώρας τῆς σῆς, τοῦ τε λοιποῦ, κἂν πόλεμος ᾖ, ἕως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα.

Τούτων δὲ λεχθέντων, διέλυσε τὴν σύνοδον. Καὶ 39 ὁ μὲν Φαρνάβαζος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπῄει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ἔτι ὤν, ὑπολειφθεὶς καὶ προςδραμών, Ξένον σε, ἔφη, ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι. Ἐγὼ δέ γε δέχομαι. Μέμνησό νυν, ἔφη. Καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν, εἶχε δὲ καλόν, ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ. Ὁ δὲ δεξάμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα, περιελὼν ἀντέδωκεν αὐτῷ. Τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα. Ὡς δ' ἐν τῇ τοῦ Φαρναβάζου ἀποδημίᾳ 40 ἀποστερῶν ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν φυγάδα ἐποίησε τὸν τῆς Παραπίτας υἱόν, τά τ' ἄλλα ὁ Ἀγησίλαος ἐπεμελεῖτο

§. 38. B. ἐκ τῆς σῆς χώρας.

§. 39. διέλυσε B. C. D. E. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro διέλυσαν. — τὴν σύνοδον B. D. Schneid. Dind. pro τὸν σύλλογον. — C. ὢν ἔτι. — V. δὲ pro δέ γε. — μέμνησό νυν Both. Dind. pro μέμνησο νῦν. — Edd. vett. ἔχων pro ἔχοντος.

§. 40. Dind. ἀδελφὸς; Schneid. Weisk. ὁ ἀδελφὸς pro ἀδελφὸς.

§. 37. *τοιοῦτόν τι — ἐστιν*] Haec parenthesis causam indicat subsequentis sententiae. Sensus est: nam tale quid sive tali natura est gloriae cupiditas, ut scil. imperium a rege mihi oblatum vestrae praeferam amicitiae.

§. 38. *ἄπειμι*] pro futuro accipiendum.

§. 39. *καλὸς ἔτι ὤν*] Weiskius comparat ἔτι ὡραῖος ὤν Anab. II, 6, 28.

Μέμνησό νυν] Memento igitur. Infra V, 1, 32: ἴτε νυν, agedum. V. ad Cyrop. V, 3, 21. Kuehner. ad Anab. VII, 2, 26: ἴθι νυν.

§. 40. *τά τ' ἄλλα — ἐπεμελεῖτο*] De accusativo v. ad Oecon. VII, 34. Comment. II, 9, 4. Infra V, 4, 4. Cf. etiam adn. ad III, 1, 1. IV, 5, 19.

αὐτοῦ, καὶ ἐρασθέντος αὐτοῦ τοῦ Εὐάλκους υἱέος Ἀθηναίου, πάντ' ἐποίησεν, ὅπως ἂν δι' ἐκεῖνον ἐγκριθείη τὸ στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ, μέγιστος ὢν τῶν παίδων.

41 Καὶ τότε δή, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, Ch. s. 391. εὐθὺς ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαινεν. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ πρὸς ᾧ εἶχε συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος ὡς δύναιτο ἀνωτάτω, νομίζων ὁπόσα ὄπισθεν ποιήσαιτο ἔθνη πάντα ἀποστερήσειν βασιλέως.

— Εὐάλκους Dind. pro Εὐαλκοῦς. — υἱέος B. D. V. Schneid. Dind. pro υἱέως.

§. 41. ἐκ τῆς B. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro ἀπὸ τῆς. — σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαινε B. C. D. E. F. I. V. Dind. pro σχεδὸν δέ τι καὶ ἔαρ ὑπέφαινε ἤδη. — Cast. om. τὸ post περὶ. — Ἀστυρηνῆς Dind. pro Ἀστυρήνης, quod est in B. D., ceteri Ἀστυρίνης vel Ἀστυρίης. — Dind. ex coni. Voigtlaenderi ἀποστήσειν recepit pro ἀποστερήσειν.

τοῦ Εὐάλκους υἱέος] Plutarch. Ages. XIII, 2: ἠράσθη γὰρ ἀθλητοῦ παιδὸς ἐξ Ἀθηνῶν· ἐπεὶ δὲ μέγας ὢν καὶ σκληρὸς Ὀλυμπιάσιν ἐκινδύνευσεν ἐκκριθῆναι, καταφεύγει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον ὁ Πέρσης, δεόμενος ὑπὲρ τοῦ παιδός.

ἐκεῖνον] pertinet ad αὐτοῦ, h. e. ad Pharnabazi filium.

ἐγκριθείη τὸ στάδιον] ut illius causa in stadium admitteretur. De accusativo cum verbis agonisticis coniuncto v. Bernhardy. Synt. p. 111. et 213. Buttm. §. 131. adn. 11. a. Rost. §. 160. 4. d. Kuehn. §. 278. 2. Infra IV, 5, 2: ἃ τῶν ἄθλων — ἐνικήθη —, ἃ — ἐκηρύχθησαν. Dindorf. comparat Georg. Sync. p. 239 B: Πυθαγόρας ὁ Σάμιος Ὀλυμπιάσιν ἐκκριθεὶς παίδων πυγμὴν ὡς ἁπαλὸς προσβὰς τοὺς ἄνδρας ἐνίκα.

μέγιστος ὢν] quanquam maximus erat. Verebatur igitur Pharnabazi filius, ne amasius propter corporis magnitudinem á certamine puerorum excluderetur.

§. 41. ἔαρ — ὑπέφαινε] V. ad III, 4, 16.

Θήβης] in Troade sitae.

Ἀστυρηνῆς] ab Ἄστυρα, pago regionis Troianae, ubi erat templum Dianae. Strab. XIII, p. 606. 613.

πορευσόμενος] sine ὡς, quod post verbum παρασκευάζεσθαι participio futuri praeter h. l. Xenophon ubique addit. Ex Thucydide Dindorf. affert II, 91. V, 8. VI, 54. VII, 17, ubi item ὡς omittitur.

ἀποστερήσειν] Hanc lectionem merito tuetur Sauppius ad Comment. I, 7, 5. Kuehner. ad Comment. I, 5, 3. verbum ἀποστερεῖν, ubi abstrahendi vim habeat, construi docet cum genitivo personae et accusativo rei. V. de Venat. XII, 8: εἴ τι βούλονται ἐπιτηδεύειν καλῶν, οὐδενὸς ἀποστερεῖ scil. τὰ κυνηγέσια. Thucyd. I, 40: ὅστις μὴ ἄλλων ἑαυτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται, i. e. aliis se subducens, ab aliis desciscens. Obstare quidem videtur Cyrop. III, 1, 11: ἢν δὲ τῷ πολέμῳ κρατηθεὶς — ἐπιχειρῶν τις φαίνηται τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτοῦ. Sed nihil impedit, quin hic privandi magis, nostro autem loco abstrahendi notio praevaluerit.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Itaque adiunctis ex Asia sociis eodem itinere rediit, quo Xerxes ad bellum inferendum iverat. Interim quum Corinthii cum sociis de belli ratione consultarent, Lacedaemonii iam in agrum processerant Sicyoniorum. In pugna socii Lacedaemoniorum cedunt praeter Pellenaeos, ipsi vincunt et victores sociorum redeuntes caedunt.

Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. Οἱ δὲ Λακεδαι- 1
μόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ᾔσθοντο τά τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι.
Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθὺς δὲ καὶ 2
ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. Ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις
ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι. Ὁ δὲ 3
Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν, ἐνθυμούμενος, καὶ οἵων τιμῶν καὶ οἵων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα

Cap. II. §. 2. *δὲ καὶ* B. Ald. Cast. Schneid. Dind. pro *δὲ*.
§. 3. *καὶ οἵων τιμῶν* B. C. D. F. Dind., Schneid., ut Gail. ex B. C. D. refert, *οἵων καὶ τιμῶν*, ceteri om. *καὶ*. — *ἀπεστερεῖτο* B. D. Schneid., *ἀποστεροῖτο* F. Dind., *ἀπεστεροῖτο* C., ceteri *ἀπεστέρητο*, cui *ει* superscribit V. — *συγκ.* et *συμμ.* B.D. Dind. pro *ξυγκ.* et *ξυμμ.* — *ἐὰν μέντοι* B. C. D. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. Dind., *κἂν μέντοι* E., ceteri *κἄν τοι*. — Edd. vett. *πράξας* pro *πράξων*.

Cap. II. §. 1. *οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι*] His verbis recurritur ad ea quae narrata sunt III, 5.
τά τε χρήματα] V. III, 5, 1.
πρὸς ἑαυτούς] contra Lacedaemonios.
§. 2. *ταῦτα*] quae ad bellum pertinerent.
Ἐπικυδίδαν] Cf. Plutarch. Ages. XV, 2.
§. 3. *τοὺς συμμάχους*] h. e. Graecos Asiaticos, quod apparet ex verbis *οὐ μὴ λάθωμαι ὑμῶν* et ex §. 8. IV, 3, 2. Cf. etiam Ages. I, 38. Alii perperam intelligebant milites Lacedaemonios, quibus, num manerent, an sequerentur Agesilaum ad defendendam patriam non fuisse relinquendum per se patet.
ἐκεῖνα] i. e. *τὰ ἐν τῇ πατρίδι* sive *τἀκεῖ*, quod est §. 4 et VI, 2,

καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ὦ ἄνδρες σύμμαχοι,
ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι
4 πράξων ὧν ὑμεῖς δεῖσθε. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολ-
λοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ'
Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τἀκεῖ γένοιτο,
5 λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἥκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν
δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. Ὁ δ' Ἀγη-
σίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὔξενον ἁρμοστὴν
καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων,
ἵνα δύναιτο διασώζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὁρῶν, ὅτι
οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον
ἢ ἐφ' Ἕλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτί-
στους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἆθλα προὔ-
θηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ
τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅςτις εὐοπλότατον λό-
χον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὁπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ
πελταστῶν. Προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅςτις εὐ-
ιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ
6 τούτοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιή-

§. 4. F. V. om. δὲ. — πολλοὶ C. D. E. V. Schneid. Dind., B. πολὺ, ceteri πολλὰ. — ἐψηφίσαντο B. C. D. E. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind., ἀπεψηφίσ. C., ceteri ἐπεψηφίσ.

§. 5. συνεσκ. Dind., ceteri ξυνεσκ.

14. Cf. IV, 3, 2: ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται et V, 2, 15.

ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι] non verendum esse, ne vestri obliviscar. V. ad Hier. XI, 15. Cyrop. III, 2, 8. Cum sententia totius loci cf. Ages. I, 36. Plutarch. Ages. XV, 4: Ἀγησιλάῳ μέντοι οὐδὲν κρεῖσσον ἢ μεῖζόν ἐστι τῆς ἀναχωρήσεως ἐκείνης διαπεπραγμένον, οὐδὲ γέγονε παράδειγμα πειθαρχίας καὶ δικαιοσύνης ἕτερον κάλλιον.

§. 4. λαβόντες αὐτόν] significantius quam μετ' αὐτοῦ.

§. 5. τῶν στρατιωτῶν] Milites Lacedaemonios, qui, Persarum timiditate cognita, mollitie divitiisque eorum frui quam contra Graecos in patria bellare maluissent, intelligebat Schneiderus. De Asiaticis potius hic quoque sermonem esse cognoscitur ex iis, quae statim narrantur de praemiis, quibus propositis invitos et renitentes urbium Asiaticarum incolas ad expeditionis societatem Agesilaus excitat. Recte enim vidit Grotius H. G. V. p. 248. eosdem socios, qui primum, quum ephororum nuntius advenisset, Lacedaemoni succurrendi studio incensi fuissent, deinde quum in Graecia contra Graecos pugnandum esse secum reputarent, magnam partem voluisse in Asia manere. V. etiam quae dixi ad §. 3.

βελτίστους καὶ πλείστους] Item Cyrop. I, 4, 17: βελτίστους καὶ πλείστους. V, 3, 44. VIII, 1, 12: μέγισται καὶ πλεῖσται. Plura v. apud Kuehner. ad Comment. I, 2, 24.

προεῖπε] Repete ἆθλα.

σειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην,
ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευο-
μένους δεῖ εὐκρινεῖν. Ἦν δὲ τὰ ἆθλα τὰ μὲν πλεῖστα 7
ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ ὁπλιτικὰ καὶ ἱππι-
κά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ· τὰ δὲ πάντα ἆθλα
οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. Το-
σούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων
ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη. Ἐπεὶ δὲ διέβη 8
τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λακεδαιμονίων
μὲν Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὄρσιππος, τῶν δὲ
συμμάχων εἷς ἀπὸ πόλεως. Καὶ Ἀγησίλαος μέν, ἐπεὶ τὴν
κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐ-
τὴν ὁδόν, ἥνπερ βασιλεὺς ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευεν.
Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἡ δὲ 9
πόλις, ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον τοῦ
γένους ὄντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγεῖσθαι τῇ
στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἐξῄεσαν μὲν οἱ Λακεδαιμό- 10

§. 6. στρατευομένους B. D. V. Dind., στρατευσόμενος F., στρατευσαμένους Steph., ceteri στρατευσομένους.
§. 7. E. ἐγίνοντο, Steph. Leoncl. Wells. ἐγένετο pro ἐγένοντο.
§. 8. συμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ.
§. 9. ἔφηναν D. F. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἔφαινον.
§. 10. B. ἐξήνεγκαν pro ἐξῄεσαν. — συν. B. D. Dind. pro ξυν. —

§. 6. εὐκρινεῖν] Morus: „diligenter omnia exsequi." διευκρινεῖν exstat Oecon. VIII, 6. et 9. et saepius apud recentiores; sed εὐκρινεῖν alibi non reperitur.

§. 7. ἔλαττον] extra structuram. V. ad III, 2, 19. 4, 13.

ἐγένοντο] De plurali numero v. ad I, 1, 23. Addas II, 3, 8. VII, 2, 8.

τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων] Verum tantis sumptibus factis id certe effecit Agesilaus, ut socii Asiatici permagnis pecuniis (quae quatuor illa talenta in praemia collata longe superarent) arma compararent exercitui. Hic sensus fugit Schneiderum et Dindorfium, quorum ille ὅμως aut ἔτι post παμπόλλων inserendum, hic χρημάτων πάμπολλα scribendum putabat.

§. 8. εἷς ἀπὸ πόλεως] singuli ex singulis urbibus. Cf. ἕνα ἀπὸ φυλῆς II, 4, 24.

τὴν αὐτὴν ὁδόν] Ages. II, 1: ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧνπερ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ, Xerxes scil. a. 480.

§. 9. φρουρὰν ἔφηναν] V. ad III, 2, 23.

Ἀγησίπολις] Pausaniae, de quo III, 5, 25 narratum est, filius.

τοῦ γένους — τοῦ παιδός] agnatum et tutorem pueri. Quem Attici ἐπίτροπον, eum Spartani πρόδικον appellabant teste Plutarch. Lycurg. III. Cf. Pausan. III, 5, 7: Παυσανίου δὲ φυγόντος οἱ μὲν παῖδες Ἀγησίπολις καὶ Κλεόμβροτος νέοι παντάπασιν ἔτι ἦσαν· Ἀριστόδημος δὲ ἐπετρόπευεν αὐτούς, γένους ἐγγύτατα ὤν.

ἐκέλευον] Refertur ad πόλις per synesin, de qua v. ad IV, 3, 2.

σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. Ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ
15 γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· ὡς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προήεσαν διὰ τοῦ πεδίου τέμνοντες καὶ κάοντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κἀκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

16 Φράσω δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἑκατέρων. Συνελέγησαν γὰρ ὁπλῖται Λακεδαιμονίων μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, Ἠλείων δὲ καὶ Τριφυλίων καὶ Ἀκρωρείων καὶ Λασιω-

§. 14. συμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ. — C. ἐμβαλλόντων. — V. Steph. Ἐπιείκειαν. — V. om. οἱ ante γυμνῆτες.

§. 15. Ante θάλατταν om. τὴν B. D. E. F. V. Dind. — προήεσαν Leoncl. Mor. edd. sqq. pro προςήεσαν. — ἐπελθόντες Dind. pro vulg. ἐλθόντες; B. C. D. E. F. I. K. marg. Leoncl. ἀπελθόντες.

§. 16. B. D. Dinf. Συνελ. pro Ξυνελ. — Τριφυλίων B. marg. Leoncl. Weisk. Dind. pro Τριφυλλ. — A. E. V. edd. vett. Ἀκρωρίων.

ἐμβαλόντων] in agrum Corinthiacum.

Ἐπιεικίαν] montem vel loca montosa, de quorum situ v. ad IV, 4, 13.

τῶν ἀντιπάλων] Corinthiorum cum sociis.

§. 15. θάλατταν] Grotius H. G. V, 244 intelligit sinum Saronicum. Non recte, si quidem, ut ipsa verba κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν ostendunt, monte transcenso statim ad mare perveniunt. Res, ni fallor, sic se habet: adversarii Lacedaemoniorum, in ipsorum terram, si fieri posset, bellum illaturi, Corintho profecti usque ad Nemeam progressi erant, quum Lacedaemonios iam Sicyonem pervenisse nuntium acceperunt. Tum, mutato consilio, suae terrae succursuri versus confinia Sicyonii et Corinthii agri contendunt. Praemissis levis armaturae militibus ad prohibendos vel vexandos hostes, qui per Epiiciam in terram Corinthiam invasuros esse audiverant, reliquus exercitus (οἱ ἕτεροι) procedit ad vallem (χαράδραν, de qua voce v. Weissenborn. ad Livii l. c.), per quam fluebat Nemea fluvius, ibique castra collocat. Quid agerent Corinthii, certiores facti Lacedaemonii, postquam agros inter Sicyonem et Corinthum iacentes sinui Corinthiaco vicinos depopulati sunt, versus eam regionem se convertunt, ubi castra a Corinthiis posita esse allatum erat.

καὶ — μέντοι] fortius quum καὶ — δέ. Cf. Anab. I, 8, 20. Cyrop. I, 4, 9. 20.

ἐπελθόντες] Grotius l. c. praefert meliorum codicum scripturam ἀπελθόντες, quia Corinthii a Nemea restrorsum profecti essent. Sed hoc esset non ἀπελθόντες, sed ἀναστρέψαντες vel στρέψαντες. Sensus est: quum etiam ceteri (h. e. reliquus exercitus) accessissent, scil. eo, quo οἱ γυμνῆτες relictis montibus descenderant. Sic recte habet ἐπελθόντες. Alii οἱ ἕτεροι accipiunt pro οἱ πολέμιοι, ut est VII, 5, 8. Qui quomodo ἐπελθόντες interpretari velint, nescio.

νίων ἐγγὺς τρισχίλιοι καὶ Σικυωνίων πεντακόσιοι καὶ χίλιοι, Ἐπιδαυρίων δὲ καὶ Τροιζηνίων καὶ Ἑρμιονέων καὶ Ἁλιέων ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων. Πρὸς δὲ τούτοις ἱππεῖς μὲν Λακεδαιμονίων περὶ ἑξακοσίους, Κρῆτες δὲ τοξόται ἠκολούθουν ὡς τριακόσιοι, καὶ μὴν σφενδονῆται Μαργανέων καὶ Λετρίνων καὶ Ἀμφιδόλων οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων. Φλιάσιοι μέντοι οὐκ ἠκολούθουν· ἐκεχειρίαν γὰρ ἔφασαν ἔχειν. Αὕτη μὲν δὴ ἡ μετὰ Λακεδαιμονίων δύναμις ἦν. Ἥ γε μὴν τῶν πο- 17
λεμίων ἠθροίσθη Ἀθηναίων μὲν εἰς ἑξακισχιλίους ὁπλίτας, Ἀργείων δ' ἐλέγοντο περὶ ἑπτακισχιλίους, Βοιωτῶν δέ, ἐπεὶ Ὀρχομένιοι οὐ παρῆσαν, περὶ πεντακισχιλίους, Κορινθίων γε μὴν εἰς τρισχιλίους, καὶ μὴν ἐξ Εὐβοίας ἁπάσης οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων. Ὁπλιτικὸν μὲν δὴ τοσοῦτον· ἱππεῖς δὲ Βοιωτῶν μὲν [, ἐπεὶ Ὀρχομένιοι οὐ παρῆσαν,] εἰς ὀκτακοσίους, Ἀθηναίων δ' εἰς ἑξακοσίους, καὶ Χαλκιδέων τῶν ἐξ Εὐβοίας εἰς ἑκατόν, Λοκρῶν δὲ τῶν Ὀπουντίων εἰς πεντήκοντα. Καὶ ψιλῶν

— *Λασιωνίων* Schneid. Dind. pro *Δασιωνέων*. — Ante *Συκιωνίων* om. *οἱ* B. D. F. I. V. Dind. — *Λετρίνων*, suasu Schneideri, Dind. pro *Λεδρίνων*, marg. Leoncl. *Λεπρίνων*. — *ἡ* post *δὴ* addidit Dind.

§. 17. V. *Θηβαίων δὲ εἰς ἑξακοσίους καὶ χιλίους* pro *Ἀθηναίων δ' εἰς ἑξακοσίους*. — V. om. *εἰς* ante *ἑκατόν*. — *ψιλῶν* B. D. et fortasse C. pro *ψιλόν*. — *σὺν* B. D. Dind. pro *ξὺν*.

§. 16. *αὕτη — ἦν*] quatuordecim milia ducenti pedites, sexcenti equites. Contra Diodor. XIV, 83: *ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν δισμυρίους τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους ἀπήντησαν τοῖς πολεμίοις*. Differentia numerorum a Xenophonte et Diodoro traditorum tanta est, ut cum Schneidero et Grotio excidisse quaedam merito supicemur, praesertim quum Tegeatae, Mantineenses et Achaei non adnumeratos videamus, qui commemorantur §. 13. 18.

§. 17. [*ἐπεὶ Ὀρχομένιοι οὐ παρῆσαν*]] Haec verba uncis inclusi: ex antecedentibus inepte repetita ferri non possunt. De re cf. III, 5, 6. extr.

καὶ ψιλῶν δὲ — πλέον ἦν] Ut hoplitarum et equitum numeris Corinthii Lacedaemonios superabant, sic levis etiam armaturae militum cum Corinthiorum copiis maior erat numerus. *τοῖς* pro neutro habendum est, ut *τὰ τῶν Κορινθίων* sunt Corinthiorum copiae, opes. Corinthiorum autem nomen, ut antea Lacedaemoniorum, simul comprehendit socios. Ceterum Diodor. XIV, 82. extr., de Corinthiis narrat: *συνήγαγον ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων στρατιώτας εἰς Κόρινθον πεζοὺς μὲν πλείους μυρίων πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ περὶ πεντακοσίους*. Quas autem Xenophon sociorum copias enumerat, efficiunt viginti quatuor milia peditum et mille quingentos quinquaginta equites, velitibus non numeratis. Qui si tanto numero superiores erant Lacedaemonio-

δὲ σὺν τοῖς τῶν Κορινθίων πλέον ἦν· καὶ γὰρ Λοκροὶ οἱ Ὀζόλαι καὶ Μηλιεῖς καὶ Ἀκαρνᾶνες παρῆσαν αὐτοῖς.
18 Αὕτη μὲν δὴ ἑκατέρων ἡ δύναμις ἐγένετο. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ' Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τά τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης. Καὶ πρῶτον μὲν ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἑκκαίδεκα βαθεῖαν παντελῶς ἐποιήσαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἦγον ἐπὶ τὰ δεξιά, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γιγνώσκοντες, ὅτι κίνδυ-
19 νος εἴη κυκλωθῆναι. Τέως μὲν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ᾔσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευάζεσθαι

§. 18. V. μαχεσομένοις pro μάχης ἐσομένης. — διασπασθείησαν B. C. D. F. I. V. Steph. Schneid. Dind. pro διασπασθῶσι.
§. 19. A. edd. vett. ἅπαντες pro ἅπαντας. — V. συσκευάζεσθαι

rum exercitu, intelligi vix potest, qua ratione, ne sua acies circumiretur ab hostibus, veriti sint. V. §. 13. 18. extr.

§. 18. *κατὰ Λακεδαιμονίους*] e regione Lacedaemoniorum.

αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον] Inde apparet, summum imperium et proelium ineundi potestatem civitates alias aliis diebus habuisse. Quae habebat, ea dextrum cornu tenebat. Boeoti — hoc dicere videtur Xenophon — antequam ipsi in dextro cornu collocati erant, iis, qui imperium habebant, proelium committere dissuaserant (*οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην*), ubi autem ipsi in dextro latere constiterunt, statim signum dederunt pugnae, quia sic collocatis non contra Spartanos pugnandum erat.

ὡς — ἐσομένης] V. ad III, 4, 1. 23.

ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἑκκαίδεκα] scil. *ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα*. Cf. IV, 3, 6. Ergo decretum erat non plus quam in denos ac senos (*nicht mehr als 16 M. tief*) aciem instruere, de qua re deliberatio commemorata est §. 13. Postea, commissa pugna, aciem magis distractam esse indicari videtur per *πρῶτον μέν*. De *μέν* solitario v. ad III, 1, 5. IV, 1, 7.

βαθεῖαν παντελῶς] V. ad II, 4, 34.

κυκλωθῆναι] scil. a sinistra, si ad dextram acies longius procederet.

§. 19. *ἐπαιάνισαν*] οἱ πολέμιοι.

διασκευάζεσθαι] Hoc uno loco apud Xenophontem hoc verbum invenitur eo fere sensu, quo alibi *παρασκευάζεσθαι* vel *συσκευάζεσθαι*. Etiam Thucyd. non nisi IV, 38: *διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν*, ceteris locis *παρασκευάζεσθαι* in eadem formula dicit. V. ibi Poppo.

ὡς εἰς μάχην. Ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν ὡς ἑκάστους οἱ
ξεναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγου-
μένῳ, ἦγον δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ
οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥςτε τῶν Ἀθηναίων
αἱ μὲν ἓξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο,
αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας. Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπε- 20
χόντων, σφαγιασάμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ,
ὥςπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἡγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναν-
τίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. Ἐπεὶ
δὲ συνέμιξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λα-
κεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελλη-
νεῖς δὲ κατὰ Θεσπιέας γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν
χώρᾳ ἔπιπτον ἑκατέρων. Αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι 21

pro διασκευάζεσθαι. — A. edd. vett. πολὺ ὑπερετείναντο. — D. pr. E. F. I. V. φυλακαὶ, marg. D. φάλαγγες pro φυλαί.

§. 20. F. om. τὸ ὑπερέχον.

ὡς εἰς μάχην] V. ad III, 4, 11.

παρηγγύησαν] „Non solebant in Spartanorum exercitu ducis imperia classico aut signis denunciari, quoniam id facile etiam hostes sentiebant, sed voce quasi per manus tradi, ita ut milites suo quisque παραστάτῃ et ἐπιστάτῃ quae facere iuberentur, nuntiarent. Haasius ad Xen. Remp. Lac. p. 208.

τῷ ἡγουμένῳ] est neutrum. V. Anab. II, 4, 26: τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος. II, 2, 4: ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ. Idem est quod Lacones dicunt ἄγημα, de quo v. Haas. ad Remp. Lac. p. 274. Heiland. de dial. Xen. p. 4. Kuehner. ad Anab. II, 2, 4.

ἦγον δὲ καὶ — ἐπὶ τὰ δεξιά] ut fecerant hostes §. 18. Ergo utraque sibi opposita acies in partem diversam cedebat, quo factum est, ut Athenienses, qui sinistrum cornu tenebant, a Lacedaemoniis circumirentur §. 21.

φυλαί] Decem tribus militares ex decem tribubus erant compositae, in quas cives Athenienses descripti erant. V. Thucyd. VI, 98. Plura de hac re docent Morus et Schneiderus.

αἱ δὲ τέτταρες] reliquae autem quattuor. De vi articuli v. I, 6, 26: κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς —, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, i. e. reliquis autem centum viginti, et ad I, 1, 18, ubi dicere debebam: non solum ubi totum quiddam dictum, sed etiam ubi notum est totum, ut h. l., parti articulum addi.

κατὰ Τεγεάτας] qui iuxta Lacedaemonios a parte sinistra stabant.

§. 20. σφαγιασάμενοι — τῇ Ἀγροτέρᾳ] i. e. Ἀρτέμιδι. V. Haas. ad Remp. Lac. III, 8 (XI, 4): ὅταν γὰρ ὁρώντων ἤδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάντας τοὺς παρόντας αὐλητὰς νόμος, καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι. V. ad Ages. I, 31.

Θεσπιέας] De hac forma v. ad III, 5, 6.

ἐν χώρᾳ] eo quo steterant loco, ergo fortissime pugnantes, cadebant. Cf. IV, 5, 10. 8, 39.

ἑκατέρων] Intellige τινές. V. ad III, 2, 14: τῶν — φρουρῶν.

ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἅτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες, συντεταγμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλὰς τῶν Ἀθηναίων πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι παρῆλθον, ὥςτε οὐκ ἀπέθανον
22 αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν· τοῖς δὲ Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι παρεῖναι τοὺς πρώτους. Ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνὰ πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. Ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. Ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως, καὶ ἀπέκτειναν
23 συχνοὺς αὐτῶν. Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τείχη· ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον

§. 21. συντετ. et συμβ. B. D. pro ξυντετ. et ξυμβ.
§. 22. παρεῖναι B. C. D. V. Leoncl. Steph. Dind., παρῆναι A. E., ceteri παριέναι. — A. edd. vett. παραθέοντες. — B. τοὺς γυμνοὺς pro τὰ γυμνά.
§. 23. πρὸς τὰ B. C. D. F. I. Dind. pro ἐς τά. — εἰρξάντων

§. 21. ὅσον — κατέσχον] quatenus eos circumdederant et quodammodo in sua potestate tenebant.

καὶ τὰς μὲν τέτταρας — παρῆλθον] Praeterierunt eum locum, quo reliquae quattuor phylae, antequam Tegeatas persecutae sunt, steterant.

πλὴν εἴ τις] scil. ἀπέθανε. V. Kuehner. ad Anab. V, 3, 3: οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ τῆς χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ. Cyrop. V, 2, 5. Infra V, 3, 3.

§. 22. ἀναχωροῦσι] scil. ἐκ τῆς διώξεως, ut est paullo post. Socii enim Lacedaemoniorum victi erant ab adversariis §. 20. Itaque postquam fugatos hostes persecuti sunt, iam redeunt Argivi. Quos quum iam a fronte invasurus esset primus Spartanorum polemarchus, ex Lacedaemoniis quidam clamans monet, ut primum Argivorum agmen praeterire sinat. Quo facto eos a latere sinistro, armis non munito, adoriuntur.

ἄρα] tum subito.

παρεῖναι] Aoristi magis quam praesentis infinitivus sententiae convenit.

§. 23. τὰ τείχη] Κορίνθου. Sine iusta causa ex his verbis colligit Grotius non ad Nemeam fluvium (de quo v. ad §. 14.), sed ad ipsa Corinthi moenia pugnatum esse. Inspicias chartam Graeciae a Kieperto a. 1851 descriptam. Facile concedas, a Nemea brevi tempore fugientes potuisse ad urbem pervenire.

εἰρξάντων] Demosth. adv. Lept. 53, ex quo loco Schneiderus veram h. l. lectionem restituit, primum a Corinthiis non receptos esse e pugna fugientes Athenienses narrat, deinde vero exsules Corinthios magna Peloponnesiorum multitudine adiutos invita plebe urbis muros patefe-

στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμιξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Nunciatur haec pugna Agesilao, qui continuo civitatibus Asiaticis eandem nuntiari iubet. In Thessalia vexatur a Boeotorum sociis: sed equitibus suis Thessalos ipsos equitatu maxime valentes vincit. Ad Boeotiam accedenti nuntius affertur de infelici pugna navali apud Cnidum facta: quo dissimulato effecit, ut in levi proelio Lacedaemonii superiores discederent. Pugna ad Coroneam in eaque virtus Agesilai. Finito bello decimam partem praedae consecravit Apollini.

Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοή- 1
θει· ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῷέν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλουν δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν.
Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, Ἆρ' ἄν, ὦ Δερκυλίδα, 2
ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς

Schneid. edd. sqq. pro ἀρξάντων. — κατεσκήνησαν B. D. V. Dind. pro κατεσκήνωσαν. — συνεμ. B. D. Dind. pro ξυνεμ.
Cap. III. §. 1. Δερκυλίδας Dind. pro Δερκυλλίδας.

cisse. E nostro autem loco apparet, postea iterum clausos esse muros sive quia salutem in urbe petentium numerus maior erat, quam quem urbs capere posset, sive quia iram Lacedaemoniorum magis magisque appropinquantium timebant oppidani.

Cap. III. §. 1. Ὁ δ' Ἀγησίλαος] Continuatur IV, 2, 8.

Δερκυλίδας] De quo v. III, 4, 6. Inde in Graeciam videtur rediisse.

νικῷεν] vicisse, victores esse. Buttm. §. 137. adn. 8. Rost. §. 151. 3. additam. 2. Kuehn. §. 255. adn. 1. b.

καὶ] et quidem, quae vis particulae efficere videtur, ut mutetur structura: *und zwar wären von ihnen nur acht gefallen* etc. De infinitivo post ὅτι illato cf. §. 13, supra ad III, 2, 4.

ὀκτὼ — παμπληθεῖς] Ages. VII, 5: ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ μύριοι τῶν πολεμίων τεθναῖεν. Plutarch. Ages. XVI, 3: Σπαρτιατῶν μὲν ὀλίγους παντάπασι τεθνηκέναι, παμπόλλους δὲ τῶν πολεμίων. Contra ingenti differentia Diodor. XIV, 83: τῶν μὲν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἔπεσον ἑκατὸν πρὸς τοῖς χιλίοις, Βοιωτῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων περὶ δισχιλίους ὀκτακοσίους.

τῶν συμμάχων] Spartanorum sociorum.

§. 2. αἱ συμπέμπουσαι πόλεις] Asiaticae. V. IV, 2, 5.

στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοιντο; ἀπεκρί-
νατο δὴ ὁ Δερκυλίδας, Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ'
ἀκούσαντας εἶναι. Οὐκοῦν σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλ-
λιστ' ἂν ἀπαγγείλαις; Ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, καὶ γὰρ
ἀεὶ φιλαπόδημος ἦν, εἶπεν, Εἰ σὺ τάττοις. Ἀλλὰ
τάττω, ἔφη, καὶ προςαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ
τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥςπερ καὶ ἔφαμεν.
3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλληςπόντου πρῶτον ἐπο-
ρεύετο· ὁ δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετ-
ταλίαν ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννώνιοι
καὶ Σκοτουσσαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὄντες Βοιω-
τοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγά-
δες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολου-
4 θοῦντες. Ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα,
τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ
ἔχων τῶν ἱππέων· ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετ-
ταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὄπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐ-
ρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ
5 αὐτόν. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ
νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱπ-

§. 2. φιλαπόδημος A. B. C. D. E. Steph. Leoncl. Dind. pro φιλοπόλεμος. — κελεύω B. C. D. E. F. I. V. Steph. Leoncl. Dind. pro λέγω.
§. 3. ἐφ' Ἑλλ. Dind. pro ἀφ' Ἑλλ. — πρῶτον B. D. I. V., ceteri ἤδη. — Λαρισ. et Σκοτουσσ. B. C. Dind. pro Λαρισσ. et Σκοτουσ. — Κραννώνιοι Dind. pro Κρανώνιοι. — συμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ.
§. 4. περὶ αὐτὸν B. D., ceteri περὶ αὑτὸν.

τοὺς στρατιώτας] suos milites.

ἀκούσαντας] Per synesin dictum, quasi πολίτας, non πόλεις praecessisset. Item I, 4, 12. V. etiam ad II, 3, 55.

εἶναι] De praesentis infinitivo v. ad III, 5, 14.

ἐπεὶ παρεγένου] quandoquidem huc venisti.

τάδε] V. ad ἐκεῖνα IV, 2, 3.

ὥςπερ καὶ ἔφαμεν] De καὶ in comparationibus abundanti v. ad III, 4, 5. IV, 4, 6. De re ipsa v. IV, 2, 3.

§. 3. ἐφ' Ἑλληςπόντου] Cf. ad III, 2, 9.

ἐτύγχανον] omisso ὄντες. V. ad Oecon. XX, 28. Ages. VI, 8. Buttm. §. 144. adn. 6. et 7. Rost. §. 182. adn. 8. Kuehn. §. 310. adn. 5.

§. 4. τοὺς ἡμίσεις] V. ad IV, 1, 22. Inde pendet genitivus τῶν ἱππέων.

τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος] De hac attractione v. ad III, 1, 18. 22.

πλὴν τῶν περὶ αὐτόν] praeter eos qui circa eum erant, item IV, 4, 10. 11. VI, 1, 6: τῶν παρ' αὐτῷ. VI, 4, 21. Aliter se habent IV, 3, 6. V, 3, 22. al. De trecentis equitibus, qui semper cum rege antecedebant agmen v. Thucyd. V, 72. Xen. de Rep. Lac. XIII, 6, nos ad Ages. II, 3.

§. 5. παρετάξαντο] V. ad III, 4, 23.

νομίσαντες] V. ad III, 4, 12.

πομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν. Οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν. Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ 6 ἑκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν 7 ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν, οἱ

§. 5. Steph. *μάλ' ἀφρόνως* pro *μάλα σωφρόνως*.
§. 6. B. om. *μάλα*.
§. 7. Dind. ex. Ages. II, 3. *οὐδ' ἀνέστρεψαν* pro *ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν*.

ἐν καλῷ] Thucyd. V, 59: *ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι*, ubi schol.: *ἐπὶ συμφέροντι*. Cf. infra VI, 2, 9.

πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν] Thessali quum equites, qui caput agminis efficiebant, conversionem facientes viderent, in eo esse, ut totus exercitus se converteret, sibique (qui equites erant) cum hoplitis etiam pugnandum fore opinantes, se recipere coeperunt. Haec animadverti ad Ages. II, 3.

σωφρόνως] quid sit, cognoscitur ex iis, quae mox sequuntur. Nimis caute, i. e. lentius Agesilai equites sequebantur Thessalos. Recte igitur ex h. l. Weiskius correxit *μάλ' ἀφρόνως*, quod vulgo legitur Ages. II, 3. *ἀφρόνως* esset aut temere, ut est V, 1, 19: *ἀφρόνως ἔπλει*, aut prae stupore, ut legimus Cyrop. I, 6, 40: *ὥςτε ἀφρόνως ἁλίσκεσθαι (τὸν λαγὼν)*, quarum neutra significatio sententiae huius loci apta est. Cf. etiam Ages. VI, 7: *οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα, ὡς ἂν ἐπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτῷ δύναιτο, ἡσύχως δὲ ὥςπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι.*

§. 6. *ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον*] Etiam hostes peccabant, quod *βάδην ἀπεχώρουν*.

παραγγέλλειν] scil. *διώκειν*. Saepius praecedit verbum, cuius infinitivus deinceps ad verbum imperandi vel adhortandi subaudiendum est, velut Anab. IV, 3, 17: *ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε* scil. *λαμβάνειν τὰ ὅπλα*, ibid. III, 1, 44: *ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν*, ad quem locum v. Kuehner. Cf. supra IV, 2, 18. ad *ἀμελήσαντες τοῦ* —.

δοῦναι — ἀναστροφήν] se convertendi potestatem facere.

§. 7. *οἱ μὲν αὐτῶν ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν*] Schneideri sententiam, cui magis placebant quae sunt in Agesilao: *οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι* omisso verbo *ἔφυγον*, probat Dindorfius propter sequentia verba *Πολύχαρμος μέντοι — ἀνέστρεψε*, quae vix illaturum fuisse dicit Xenophontem, si antea dixisset *οἱ δ' ἀνέστρεψαν*. Sed qui, quaeso, erant, qui una cum Polycharmo ceciderunt, si praeter hunc nemo conversionem fecit contra hostes? Qui porro erant, quorum *φυγὴ — ἐξαισία* post Polycharmi eiusque sociorum caedem facta est, si praeter eos, qui capti sunt conversionem facientes, nemo ad pugnandum se convertit? Eos nimirum Thessalos, qui nulla facta conversione perrexerant in fuga eamque instantibus Agesilai equitibus acceleraverant, iam ante factam Polycharmi caedem in tutum pervenisse, id pro certo habendum est. Ergo nihil mutandum est in vulgata lectione. Sequentia hunc sensum habent:

δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵπ-
8 *πους ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱπ-*
παρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐ-
τὸν ἀποθνήσκει. Ὡς δὲ τοῦτ᾽ ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετ-
ταλῶν ἐξαισία γίγνεται· ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐ-
τῶν, οἱ δὲ καὶ ἡλίσκοντο. Ἔστησαν δ᾽ οὖν οὐ πρόσθεν,
9 *πρὶν ἐν τῷ ὄρει ἐν Ναρθακίῳ ἐγένοντο. Καὶ τότε μὲν*
δὴ ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ᾽ ἐστήσατο μεταξὺ Πραντὸς
καὶ Ναρθακίου καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἡδόμενος τῷ
ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ ἐνενι-
κήκει σὺν ᾧ αὐτὸς συνέλεξεν ἱππικῷ. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ

§. 8. *Πολύχαρμος* B. C. D. I. Ages. Dind., *Πολύμαρχος* C. V., *Πολέμαρχος* F., ceteri *Πολύμαχος*. — *σὺν* B. D. Dind. pro *ξὺν*. — V. *οὖν* pro *δ᾽ οὖν*. — D. Dind. *ἐν τῷ ὄρει τῷ Ναρθ.*, Leoncl. sqq. edd. *ἐν τῷ ὄρει Ναρθ.*

§. 9. Codd. et edd. vett. *Παπραντὸς*. — *σὺν* et *συνέλ.* B. D. Dind. pro *ξὺν* et *ξυνελ.*

Polycharmus vero non captus est, sed erat inter eos, qui se obvertebant hosti. Quo cum iis, quos circum se habebat, caeso, ceteri terga dederunt, ex quibus nonnulli perierunt, nonnulli etiam in manus hostium venerunt.

πλαγίους ἔχοντες] h. e. antequam prorsus circumegissent equos et frontem advertissent aggredientibus. V. ad Ages. II, 3. Id ipsum voluerat Agesilaus, quum suos iuberet *μηκέτι δοῦναι ἀναστροφήν*.

ἡλίσκοντο] Antea erant aoristi. V. ad III, 4, 24.

§. 8. *ἀνέστρεψέ τε καὶ — ἀποθνήσκει*] Cf. Anab. I, 1, 9: *ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς*. Vertas: ubi se convertit, pugnans statim — obit.

ἐν τῷ ὄρει ἐν Ναρθακίῳ] Quae Hertlinius affert in Observ. crit. in H. G. III, p. 23: VI, 5, 30: *εἰς τὸν ἱππόδρομον εἰς Γαιούχου*. Aesch. adv. Ctesiph. 176: *εἰς τὴν ὀρχήστραν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Διονύσου*. Hom. Il. XXIV, 614, quibus locis per appositionem addita (*εἰς Γαιούχου*) etiam deesse possent, ad defendendam vulgatam lectionem non sunt idonea, quia *ἐν τῷ ὄρει*, omisso *ἐν Ναρθακίῳ*, nullo modo sufficeret. Discernendus enim erat mons, in quo substiterunt Thessali, ab aliis multis, qui erant in vicinia, aut dicendum erat sine articulo *ἐν ὄρει*. Sed ex iis, quae statim sequuntur, ubi urbs Narthacium commemoratur, colligendum est, discernere voluisse scriptorem montem ab urbe eiusdem nominis. Ergo scribendum videtur *ἐν Ναρθακίῳ ἐν τῷ ὄρει*. Praepositionis in appositione iteratae exempla congessit praeter Hertlinium etiam Herbst. de Cobeti in Thucyd. emend. p. 31, quum multa alia, tum Lys. in Andoc. 14: *ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ἐν τῷ σεμνοτάτῳ καὶ δικαιοτάτῳ δικαστηρίῳ*. Quod Dindorfius recepit, manifesta est librarii correctio. Pessime vero huic loco Cobetus consulit. Exstinguens enim *ἐν τῷ ὄρει*, utrum urbs an mons intelligendus sit, ambiguum relinquit.

§. 9. *τρόπαιόν τ᾽ ἐστήσατο*] Plutarch. Ages. XVI, 4: *ἔστησε τρόπαιον ὑπὸ τῷ Ναρθακίῳ*. Ceterum Pras et Narthacium sunt oppida inter Phthiotim et Pelasgiotim haud procul a monte Narthacio sita.

σὺν ᾧ — συνέλεξεν ἱππι-

ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πᾶ-
σαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὅρια.
Ὄντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ, ὁ ἥλιος μηνοειδὴς 10
ἔδοξε φανῆναι, καὶ ἠγγέλθη, ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακε-
δαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τε-
θναίη. Ἐλέγετο δὲ καί, ᾧ τρόπῳ ἡ ναυμαχία ἐγένετο.
Εἶναι μὲν γὰρ περὶ Κνίδον τὸν ἐπίπλουν ἀλλήλοις, 11
Φαρνάβαζον δὲ ναύαρχον ὄντα σὺν ταῖς Φοινίσσαις εἶ-
ναι, Κόνωνα δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔχοντα τετάχθαι ἔμπρο-
σθεν αὐτοῦ. Ἀντιπαραταξαμένου δὲ τοῦ Πεισάνδρου 12
καὶ πολὺ ἐλαττόνων αὐτῷ τῶν νεῶν φανεισῶν τῶν αὐ-
τοῦ τοῦ μετὰ Κόνωνος Ἑλληνικοῦ, τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ
εὐωνύμου συμμάχους εὐθὺς αὐτῷ φεύγειν, αὐτὸν δὲ
συμμίξαντα τοῖς πολεμίοις ἐμβολὰς ἐχούσῃ τῇ τριήρει

§. 10. I. οἱ Λακεδ.

§. 12. B. D. τῶν αὐτοῦ. — B. D. V. Κόνωνος τοῦ Ἑλλ., A. C. edd.

ᾧ] De attractione v. ad IV, 1, 23. Cf. Ages. II, 5: σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ. Plutarch. Ages. XVI, 4: συστησάμενος ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ.

μέχρι πρός] ἔστε, μέχρι et ἄχρι cum πρὸς, εἰς, ἐπί iuncta v. in locis a Krueger. et Kuehnero ad Anab. IV, 5, 6 collectis.

§. 10. ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ] in faucibus. Cf. IV, 7, 7. V, 4, 48. Plutarch. Ages. XVII, 3: ὁ δ' Ἀγησίλαος εἴσω πυλῶν παρελθὼν καὶ διοδεύσας τὴν Φωκίδα φίλην οὖσαν, ἐπεὶ τῆς Βοιωτίας πρῶτον ἐπέβη, καὶ περὶ τὴν Χαιρώνειαν κατεστρατοπέδευσεν, ἅμα μὲν τὸν ἥλιον ἐκλείποντα καὶ γενόμενον μηνοειδῆ κατεῖδεν κ. τ. λ.

μηνοειδής] Hesych. μηνοειδές· σεληνοειδές. Sol lunae instar falcatus videtur, si pars solis luna obtegitur. Haec solis eclipsis erat d. XIV. mensis Augusti a. 394.

τῇ ναυμαχίᾳ] Proelium omnibus notum esse indicat articulus. Cf. ad IV, 2, 13. 5, 7.

§. 11. ἀλλήλοις] h. e. αὐτοῖς (Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις) πρὸς ἀλλήλους. Cf. V, 2, 9.

σὺν ταῖς Φοινίσσαις] De quibus v. III, 4, 1.

Κόνωνα] qui e pugna ad Aegos potamos facta cum novem navibus Cyprum fugerat ad Euagoram (II, 1, 29), unde se coniunxerat cum Persarum rege. Corn. Nep. Con. II et IV. Diodor. XIV, 83.

τὸ Ἑλληνικόν] Cum Conone fuisse non alios Athenienses quam φυγάδας καὶ ἐθελοντάς ait Plat. Menex. p. 245 A. Atque hae sunt quas Isocr. Paneg. 39 vocat τὰς ὑπηρεσίας τὰς παρ' ἡμῶν. Schneider.

§. 12. καὶ — φανεισῶν] i. e. καίπερ — φαν. V. ad III, 5, 2.

ἐλαττόνων] Diodor. XIV, 83: Κόνων — καὶ Φαρνάβαζος — τριήρεις ἔχοντες πλείους τῶν ἐνενήκοντα· — Πείσανδρος — ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κνίδου τριήρεσιν ὀγδοήκοντα πέντε.

τοὺς — ἀπὸ τοῦ] V. ad III, 1, 18. 22.

ἐμβολὰς ἐχούσῃ τῇ τριήρει] triremi, quae vulnera acceperat in latere impulsu navis rostratae adversariorum. Eodem sensu ἐμβολὰς δέξασθαι Charit. VII, 6. Cf. Polyaen.

πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους, ὅσοι εἰς τὴν γῆν ἐξεώσθησαν, ἀπολιπόντας τὰς ναῦς σώζεσθαι ὅπῃ δύναιντο εἰς τὴν Κνίδον, αὐτὸν δὲ ἐπὶ τῇ νηῒ
13 μαχόμενον ἀποθανεῖν. Ὁ οὖν Ἀγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν· ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἷον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὁρῷεν, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκώς, νικῴη δὲ τῇ ναυμαχίᾳ.
14 Ἅμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων· ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ, ὡς Λακεδαιμονίων νικώντων τῇ ναυμαχίᾳ.

vett. *Κόνωνος αὐτοῦ* Ἑλλ. — *ὅπῃ* B. C. V. marg. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro *ὅποι*.

§. 13. *ὁ οὖν* B. C. D. V. Dind. pro *ὁ μὲν οὖν*. — *ἤνεγκεν* B. C. D. F. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro *ἔφερεν*. — Steph. edd. sqq. usque ad Weiskium *ὁρῴη* pro *ὁρῷεν*.

III, 10, 11: *διδόναι διττὰς ἐμβολάς* et I, 40, 9: *ἐμβολαῖς ἀναῤῥηγνύειν*. Haec et alia v. apud Sturz. v. *ἐμβολή* et apud Schneiderum.

αὐτὸν — ἀποθανεῖν] scil. *Πείσανδρον*, de quo v. III, 4, 29.

§. 13. *οἷον*] h. e. *τοιοῦτον, ὥστε*. Cf. IV, 1, 24.

οὐκ ἀνάγκην εἶναι — αὐτοῖς] quia sua voluntate cum Agesilao profecti erant urbium Asiaticarum cives. Infinitivus infertur, antecedente *ὅτι*, ut supra §. 1. *αὐτοῖς* per synesin refertur ad *τοῦ στρατ. τὸ πλεῖστον*. V. ad II, 3, 55. IV, 3, 2.

κοινωνεῖν] sc. *αὐτοῦ*. Idem est quod *μετέχειν*. Cf. VI, 5, 11: *Ὀρχομενίων δὲ οὐκ ἐθελόντων κοινωνεῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ*, et §. 22: *οὐκ ἤθελον τοῦ Ἀρκαδικοῦ μετέχειν*.

μεταβαλὼν ἔλεγεν] h. e. *μεταβαλὼν τὰ ἠγγελμένα ἔλεγε*. Pertinet hoc dicendi genus ad frequentem illum usum, quo ad participium supplendum est sequentis verbi obiectum, de quo v. Kuehner. ad Anab. I, 8, 11: *καλέσας (τοὺς Ἕλληνας) παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι*, et ad Comment. I, 4, 17.

νικῴη] V. ad *νικῷεν* §. 1.

§. 14. *ἅμα — λέγων — ἐβουθύτει*] V. ad Hier. II, 17: *ἀπολογεῖται ἅμα πράττων*. Infra II, 1, 20. Animadvertas etiam vim imperfecti: dum haec dicit, parabat, inchoabat sacrificium. V. §. 22.

ὡς εὐαγγέλια] simulans etc.

διέπεμπε τῶν τεθυμένων] De genitivo v. ad II, 3, 14. III, 1, 4. 3, 8. Plutarch. Ages. XVII, 4: *διέπεμπε μερίδας τοῖς φίλοις ἀπὸ τῶν τεθυμένων*.

τῷ λόγῳ, ὡς — νικώντων] eo, quod dixerat, Lac. vicisse. Cf. V, 1, 25: *διασπείρας λόγον, ὡς μεταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων*. Anab. V, 6, 3: *ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἕλλησι πολεμησόντων σφῶν εἴποι*. Cyrop. I, 6, 11: *ὥς γ᾽ ἐμοῦ — μηδέποτε ἀμελή-*

Ἦσαν δὲ οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιω- 15
τοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς,
Λοκροὶ ἀμφότεροι· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων
μὲν μόρα ἡ ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς
ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἔτι δὲ οἱ ἐκ Λακεδαίμονος νεοδαμώδεις
συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις οὗ Ἡριππί-
δας ἐξενάγει ξενικοῦ, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πό-
λεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσας
διιὼν παρέλαβεν· αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὁπλῖται
Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. Πελτασταί γε μὴν πολὺ πλέ-
ονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου· ἱππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμ-
φοτέροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέ- 16
ρων· διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καί πως ἐγένετο οἵα
οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ

§. 15. *πόλεων Ἑλληνίδων* post *Εὐρώπῃ* om. B. D. I. V. Dind., quae verba posteriori loco retinuit, priori inclusit Schneid. — D. V. *ὅσους* pro *ὅσας*. — B. *οἱ ὁπλῖται*. — *πολὺ* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *πολλῷ*.

§. 16. *καί πως* scripsi pro vulg. *καὶ πῇ*; B. marg. Leoncl. *καὶ σοντος* —, *οὕτως ἔχε τὴν γνώμην*. Cf. infra VI, 3, 10. VII, 2, 5. Rost. §. 182. adn. 4. Kuehn. §. 312. adn. 12.

§. 15. *διαβᾶσα*] sinum Corinthiacum, quoniam Isthmum tenebant hostes.

τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ] Cf. IV, 2, 17.

νεοδαμωδεις] V. ad III, 1, 4.

τῶν — πόλεων Ἑλληνίδων] De adiectivi collocatione v. ad Ages. I, 10.

ὅσας] Etiam *ὅσους* ferri potest, si iungitur cum *παρέλαβεν*, ad *διιὼν* autem subauditur *αὐτάς*.

αὐτόθεν] ex ipsa regione, in qua tum erat Agesilaus.

πελτασταὶ — πλέονες] Non solum equites, sed ceteras etiam copias utrisque adversariis *μάλα ἰσομάχους* fuisse narratur Ages. II, 9.

§. 16. *καί πως*] Sic scribendum est. Nam eodem codicis B marginisque Leonclavii scriptura et vulgata lectio ducunt. In libris enim *πῶς* (*πως*) et *πῆ* (*πη*) saepe permutantur. V. lect. var. Cyrop. VI, 2, 24. Ages. IV, 3. „Significat (autem) *πως* sane, profecto, ita quidem, ut is, qui loquitur, videri velit cum dubitatione quadam dicere suam sententiam, sed id hoc consilio faciat, ut certius eliciat et exprimat adsensum alterius, veluti quum latine opinor aut nescio an dicimus." Schweighaeuser. in lex. Herod. II, p. 62. V. Herod. III, 108: *καί κως τοῦ θείου ἡ προνοίη — ὅσα μὲν ψυχήν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκε.* In qua formula *καί* est atque, sed ita, ut non multum differat a *καὶ γάρ*, quam vim etiam alioquin interdum adsciscit, velut Plutarch. Ages. XVIII, 1: *λέγει δὲ τὴν μάχην ὁ Ξεν. ἐκείνην οἵαν οὐκ ἄλλην τῶν πώποτε γενέσθαι· καὶ παρῆν αὐτὸς τῷ Ἀγησιλάῳ συναγωνιζόμενος*, ubi dici poterat *καὶ γὰρ παρῆν*. Vertas igitur: Atque, opinor, fuit qualis non alia ex iis quae nostra memoria sunt commissa.

κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ Ἑλικῶνος. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον
17 εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν· ἡνίκα δ' ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. Ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὑτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον
18 ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα. Κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, συσπειραθέντες ἐχώ-
19 ρουν ἐρρωμένως. Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον

πῶς; Schneid. edd. sqq. καὶ γάρ, quod est Ages. II, 9. — Κηφισοῦ B. C. Dind. pro Κηφισσοῦ. — δεξιὸν τοῦ Dind., τὸ δεξιὸν τοῦ Schneid. ex Ages., ceteri δεξιὸν τό. — δεξιοὶ ἦσαν — τὸ εὐώνυμον εἶχον B. C. D. E. pr. F. I. V. Ages. Dind., ceteri δεξιὸν εἶχον — τὸ εὐώνυμον.
§. 17. ἀπ' ἀμφοτέρων Ages. II, 10. Dind., ceteri ἐπ' ἀμφ.
§. 18. συμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ.

εἶχε δ' Ἀγησίλαος] Ages. II, 9: εἶχε δὲ ὁ Ἀγ. μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ. Plutarch. Ages. XVIII, 1: αὐτὸς τὸ δεξιὸν ἐπῆγε.

§. 17. ὡς δὲ τριῶν] trium fere.

εἰς δόρυ] Cf. de Re equ. VIII, 10: εἰς δόρατος πληγήν et εἰς ἀκόντιον. Infra VII, 1, 31.

ἔτρεψαν] Ages. II, 11: ἐτρέψαντο. Sed Anab. I, 8, 24: εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους. Adde Thucyd. I, 62, 6. IV, 25, 9. Herod. I, 63. IV, 128.

τὸ καθ' αὑτούς] V. ad IV, 2, 18: κατὰ Λακεδαιμονίους.

§. 18. τοῖς σκευοφόροις] Lacedaemoniorum.

ἐξελίξας] Thebani ab impedimentis, i. e. a tergo aciem Spartanorum perrupturi erant. Hanc ob causam, ut hostibus sui exercitus frontem opponat, conversionem aciei Agesilaus facit, de qua re v. ad Cyrop. VIII, 5, 15: ὄπισθεν ἐπιφανέντων πολεμίων ὀρθῶς ἐξελίξαι.

τοὺς συμμάχους] Argivos.

ἐχώρουν ἐρρωμένως] magno cum impetu procedebant.

μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέῤῥαξε τοῖς Θηβαίοις· καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ
δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. Ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν νίκη Ἀγη- 20
σιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προςενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προςελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετα τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τ' ἀπιέναι ᾗ βούλοιντο ἐκέλευσε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴα. Τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν
ἤδη ὀψέ, δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Πρωῒ δὲ 21
Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. Καὶ οὕτω δὴ αἵ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ Ἀγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ

§. 19. Cast. ἀντιμέτωπον. — Iunt. Cast. om. ἀπέκτεινον.
§. 20. B. Schneid. Dind. Ages. II, 13. ἐκέλευε pro ἐκέλευσε.
§. 21. Dind. πρῷ pro πρωΐ. — ἐκέλευε B. C. D. Schneid. Dind., ceteri ἐκέλευσε.

§. 19. παρέντι — ἀκολουθοῦντι] omittere — et subsequi. V. ad IV, 1, 35.
συμβαλόντες] Lacedaemonii et Thebani.
ἐωθοῦντο — ἀπέθνησκον] Oratio ἀσύνδετος congressus certaminisque vehementiam quoddam modo pingit. Eidem consilio inserviunt imperfecta. Cf. ad Cyrop. VII, 1, 38: προσπεσόντες ἐμάχοντο, ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο. V. etiam adn. ad eadem verba Ages. II, 12.
§. 20. ὑπὸ τῷ νεῷ] Plutarch. Ages. XIX, 1: ὅσοι μέντοι τῶν πολεμίων εἰς τὸ ἱερὸν κατέφυγον, πάντας ἐκέλευσεν ἀφεθῆναι· πλησίον γὰρ ὁ νεώς ἐστιν ὁ τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς. Cf. Pausan. III, 9, 7. IX, 34, 1.
ἐκέλευσε — εἴα] De temporibus cf. ad III, 1, 23. 4, 24.
§. 21. παρατάξαι — ἐκέλευε] periculum scil. facturus, num denuo pugnare vellent, id quod coniicere licet ex Plutarch. Ages. XIX, 2: ἅμα δ' ἡμέρᾳ βουλόμενος ἐξελέγξαι τοὺς Θηβαίους ὁ Ἀγ., εἰ διαμαχοῦνται, στεφανοῦσθαι μὲν ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, αὐλεῖν δὲ κ. τ. λ.
εἰς Δελφοὺς] Diodor. XIV, 84: εἰς Δελφοὺς ἐκομίσθη κἀκεῖ

ἀπέθυσεν οὐκ ἔλαττω ἑκατὸν ταλάντων· Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.
22 Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἥρπαζον· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. Ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλλόν τινας, ἐκ τούτου ὄπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον.
23 Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγένετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. Εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν ἅπαντες ἀπολέσθαι.

§. 22. *τελευταίων* Schneid. Dind. pro *τελευταῖον*. — *κατέβαλλον* B. C., ceteri *κατέβαλον*.

§. 23. B. C. E. edd. ante Cast. *τὸν σιμὸν*. — *τε* post *σκότος* addunt B. Schneid. Dind. — *τὰ ἔμπροσθεν* B. D. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *τοὺς ἔμπροσθεν*. — Vulg. *Πελλεῖς*, B. *Πελλῆς*, D. Leoncl. Schneid. *πολλοὶ*, Steph. notat *τελεῖς* et coni. *Πελληνεῖς*, *Πελλῆς* dedit Dind. — B. D. V. Dind. *Σπαρτιατῶν* pro *στρατιωτῶν*. — Weisk. Schneid. ante *ἐκ τοῦ στρατ.* inserunt *οἱ*.

τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. Cf. Plutarch. l. c.

τῶν ἐκ τῆς λείας] scil. *χρημάτων*. Plutarch. l. c. *τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας λαφύρων*.

§. 22. *τελευταίων*] Extremum agmen, ubi, sequentibus hostibus, plurimum erat periculi, efficiunt Spartani ipsi, quibus socii Asiatici aliique praecedunt.

κατέβαλλον] prosternerent, unum et alterum, quod huic loco certe non minus convenit quam *κατέβαλον*, i. e. prostravissent. De imperfecto cf. §. 14.

§. 23. *οἱ δ' ἐπεχείρησαν*] Lacedaemonii.

Πελλῆς] Dindorfius ad Steph. thes. probabilius esse dicit *Πόλλις*. Sed Papius in lex. nom. propr. commemorat nomen *Πέλλης* ex Apoll. Rhod. Argon. I, 177.

στρατιωτῶν] Hoc recte restituit R. Schneider. Quaest. Xen. p. 20. Ita enim numerantur interfecti, ut primum de duce dicatur, deinde de eius comitibus, i. e. Spartiatis, ex quibus est Pelles, denique de gregariis militibus. Ex his vero nullum cecidisse non credibile est.

δειπνοῦντες] i. e. pars eorum, qui non *ἐπεχείρησαν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν*, sed castra collocaverant, in quibus iam coenabant.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Apud Corinthios ultimo Eucleorum die optimates pacis cupidi ab adversariis necopini caeduntur. Ab eo tempore quum tota civitas sub Argivorum deditionem ventura videretur, Pasimelus et Alcimenes in praesidiis ad portus constituti noctu Praxitam Lacedaemonium Sicyone cum suis adductum intra muros recipiunt. Insecuto die facta pugna vincunt Lacedaemonii, qui deinde parte murorum longorum diruta et Sidunte Crommyoneque capta munierunt Epiiciam. Inde conductitio milite utrinque bellatum. Iphicrates irrupit Phliuntem: Phliasii sponte arcessunt Lacedaemonios iisque civitatem suam tuendam tradunt. Athenienses muros Corinthiorum dirutos reficiunt: quas Agesilaus rursus demolitur.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο 1
στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου. A.Ch.
Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὁρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. Ὁρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δῃουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ ἀεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὔσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους. Γνόντες δ' 2
οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορινθίων οἵ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκπο-

Cap. IV. §. 2. *Ἀθην. κ. Βοιωτοὶ* B. D. F. V. Dind., ceteri *Βοιωτ.*

Cap. IV. §. 1. *τὸ ἄλλο στράτευμα*] Ita dicitur respecto Agesilao, qui cum parva manu Delphos profectus erat, unde traiecto sinu Corinthiaco in Peloponnesum redit.

ἀποθνήσκοντας] Excidit aliquid: *πολλοὺς* aut *τοὺς ἀνθρώπους* aut *τοὺς ἄνδρας*.

οἱ πλεῖστοι — αὐτῶν] Subiectum erat *οἱ Κορίνθιοι*; iam pars eorum tanquam novum subiectum infertur. V. IV, 5, 16. Cf. ad Oecon. XII, 8: *οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ἑαυτοῖς εὔνοι πάντες ὄντες — πολλοὶ αὐτῶν εἰσιν οἳ —.* XVII, 2. et ad Cyrop. IV, 5, 37. Supra III, 4, 7. Infra V, 4, 41. VI, 3, 19. 5, 31.

βέλτιστοι] scil. ex mente Xenophontis, qui sentit cum Lacedaemoniis.

§. 2. *οἵ — μετεσχηκότες*] V. ad III, 5, 1.

δὼν ποιήσοιντο τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσαι, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτιννύουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἂν ᾤοντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥςτε ἀποκτεῖναι. Ὡς δ' ἐσημάνθη οἷς εἴρητο οὓς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δέ τινα ἐν θεάτρῳ, ἔστι δ' ὃν καὶ
3 κριτὴν καθήμενον. Ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἵ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥςτ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας

κ. Ἀθην. — ποιήσοιντο B. C. D. E. pr. F. Dind. pro ποιήσαιντο. — Ante σφαγὰς om. καὶ B. C. D. F. V. Dind. — πλείονας B. D. E. F. I. V. Dind. pro πλείους.

§. 3. οὐδὲν νόμιμον B. C. D. Steph. Leoncl. Wells. Dind., ceteri μηδὲν vel μηδὲν νόμιμον. — B. μέλλοντες pro κελεύοντες. — B. C. D. O. V. Dind. om. ὄντων post νομίμων δ'.

οὕτω δή] V. ad III, 2, 9.

τις καταγνωσθῇ] Cobetus corrigit τινος καταγνωσθῇ immemor locorum I, 7, 20: ἐὰν καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, §. 22: ἂν καταγνωσθῇ. Verbi activum cum duplici accusativo habes V, 4, 30. Plura de huius verbi constructione docet Lobeck. ad Soph. Ai. p. 351.

Εὐκλείων] Dianae festum, de quo certius nihil traditum est.

ὥςτε ἀποκτεῖναι] V. ad III, 4, 17.

§. 3. συνεστηκότα ἐν κύκλῳ] scil. cum aliis colloquendi causa. Cf. Anab. V, 7, 2: σύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ κύκλοι συνίσταντο.

κριτήν] ludorum scenicorum. Diodor. XIV, 86: ἀγώνων ὄντων ἐν τῷ θεάτρῳ φόνον ἐποίησαν.

οἵ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι] Haec pertinent ad antecedentia, non ad insequens verbum. Caedem faciebant tantum οἱ πειθόμενοι; nam alioquin non discernendi erant iubentes et obedientes; sceleratissimos autem nec quidquam aequi in animo habentes fuisse eos non minus qui iusserant quam qui perpetrabant caedem verbis intersertis exprimitur: nisi forte dicere putas Xenophontem, qui caedem decreverant, quod aliis mandaverant, id saevitia abreptos simul ipsos fecisse.

νομίμων δ' ἀνθρώπων] qui, etsi non caederentur, propter meram animi aequitatem et iusti sensum conspecta tanta impietate horrore perfundebantur. Ad verba οὐ τυπτομένων ne desideres μὲν, v. ad III, 3, 1.

τὴν ἀσέβειαν, Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτως τῶν μὲν πρε- 4
σβυτέρων πολλοί· μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄν-
τες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλ-
λον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείῳ. Ὡς δὲ
τῆς κραυγῆς ᾔσθοντο, καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πρά-
γματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόν-
τες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προςβαλόντας μὲν Ἀρ-
γείους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων 5
δέ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπό του κίονος
οὔτε σεισμοῦ οὔτε ἀνέμου γενομένου. Καὶ θυομένοις
δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ ἱερά, ὥςτε οἱ μάντεις ἔφασαν ἄμεινον
εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον
ὡς φευξόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ
δὲ καὶ οἱ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ
ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων ἦσαν οἳ
ὀμνύοντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσε-
σθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν. Ὁρῶν- 6
τες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζο-

§. 4. οὕτως B. C. I. V., ceteri οὕτω. — Κρανείῳ F. Dind. pro Κρανίῳ. — Steph. κατὰ τὴν Ἀκροκ. — B. προςβαλλόντας (sic).

§. 5. F. Dind. κιόκρανον pro κιονόκρανον. — ἀπό του Schneid. pro ἀπὸ τοῦ. — B. Steph. Leoncl. om. καὶ ante θυομένοις. — A. E. edd. vett. φευξούμενοι. — ἀδελφαὶ coni. Naber. pro ἀδελφοὶ. — F. οὕτω δὲ. — Campius in Philol. 1852. p. 273. pro ἀπῆλθον coni. ἐπανῆλθον.

§. 6. Ald. Iunt. ὁρῶντες δή. — αἰσθανόμενοι B. C. D. E. F.

§. 4. οὕτως] V. ad III, 5, 14.

μᾶλλον] Magis enim versabantur tunc forte in foro quam alibi: rarius sane dicendi genus, quo cave ne putes adverbium loco esse adiectivi. Nam si dicere voluisset scriptor maiorem seniorum quam iuniorum numerum fuisse in foro, ponere debebat πλέονες, non μᾶλλον.

ἐν τῷ Κρανείῳ] qui lucus cum gymnasio erat ante urbem. Pausan. II, 2, 4.

ἐκ τοῦ πράγματος] ex caede, ut VII, 1, 17.

§. 5. ἀπό του κίονος] Non video, quid obstet huic scripturae, si quidem de nota et certa quadam columna non cogitandum est. Aut hoc aut ἀπὸ κίονος scribendum.

ἰοῦσαι] venientes. V. ad IV, 8, 5. V, 4, 29.

ἀπῆλθον — οἴκαδε] Cf. I, 7, 4. V, 3, 26. Cyrop. I, 3, 6. Anab. I, 7, 4. Plat. Syrup. p. 193. C. Demosth. adv. Leoch. 33. Unde videbis, non opus esse ἐπανῆλθον. Ne id quidem debet offendere, quod non dicitur, unde abierint domum redeuntes, si quidem satis est scire fuisse in exsilio, id quod paullo ante dictum est verbis οἱ φευξόμενοι ἔξω Κορινθίας ἀπεχώρησαν. Reliqui, ut coniicere licet, Sicyonem fugerunt, qui §. 8. commemorantur. Teste Diodoro XIV, 86 erant quingenti, Xenophon §. 9 centum quinquaginta exsulum mentionem facit.

§. 6. ἀφανιζομένην τὴν πόλιν] Diodor. XIV, 92: Ἀρ-

μένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὅρους ἀνασπᾶσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἄργει μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἳ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥςπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιῆσαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι καὶ τῶν μὲν μιαιφόνων καθαράν, εὐνομίᾳ δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιντο καταπρᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν.
7 Οὕτω δὴ ἐπιχειρεῖτον ἄνδρε δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντες διὰ χειμάῤῥου συγγενέσθαι Πραξίτᾳ τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον, ὅτι δύναιντ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἴςοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη. Ὁ δὲ καὶ πρόσθεν γιγνώσκων τὼ ἄνδρε ἀξιοπίστω ὄντε, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥςτε καὶ τὴν ἀπιέναι μέλλουσαν ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἔπραττε τὴν

Schneid. Dind. pro *αἰσθόμενοι*. — Schneid. addit *τοὺς* ante *ὅρους*. — *αὐτοῖς* B. Dind. pro *αὐτῶν*. — A. E. edd. vett. *καί τι πολιτείας*. — *μὲν ἀβίωτον* F. Dind., *μὲν ἀξιοβίωτον* B. C. D. E., *μὴ ἀξιοβίωτον* V., ceteri *μὲν οὐκ ἀξιοβίωτον*. — *τῶν γε καλλ.* Schneid. Dind. pro *τῶν τε καλλ.* — *ἀξιεπαινοτάτης* B. E. Schneid. Dind. pro *ἀξιεπαινετωτάτης*.

§. 7. *διαδύντες* B. I. pro *διαδύντε*. — *παρασχεῖν αὐτῷ* B. C. D. I. V. Dind. pro *αὐτῷ παρασχεῖν*.

γεῖοι — στρατεύσαντες εἰς Κόρινθον τήν τ' ἀκρόπολιν κατελάβοντο καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν Κορινθίων, χώραν Ἀργείαν ἐποίησαν. V. infra IV, 8, 34. V, 1, 36.

μετοίκων] Argivorum.

πειρωμένους δέ] De structura verborum Morus, Weiskius, Schneiderus mira profecto in medium proferunt, quae recocta esse a Dindorfio magis etiam mireris. Non viderunt, a verbo *ἐνόμισαν*, ut *οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι*, sic etiam *ἄξιον εἶναι* pendere. Ergo coniungas: *ἄξιον εἶναι — σωτῆρας γενέσθαι —, εἰ δὲ μὴ δύναιντο, — τυχεῖν*, ita ut infinitivi *γενέσθαι* et *τυχεῖν* suspensi sint ab *ἄξιον — εἶναι*.

ὥςπερ — καί] V. ad IV, 3, 2.

§. 7. *διαδύντες*] quanquam antecedit dualis *ἐπιχειρεῖτον*. V. ad Comment. I, 2, 16. 33: *καλέσαντες ὅτε Κριτίας καὶ ὁ Χαρικλῆς τὸν Σωκράτην τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ καὶ — ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι.*

τείχη] qui duo muri Corinthum cum portu Lechaeo coniungebant. His a parte occidentali porta erat indita, per quam intrat Praxitas §. 8.

ἔπραττε τὴν εἴςοδον] hoc

εἴςοδον. Ἐπεὶ δὲ τὼ ἄνδρε καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγενέσθην φύλακε κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ τρόπαιον ἕστηκεν, οὕτω δὴ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔρχεται τήν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίων ὅσοι φυγάδες ὄντες ἐτύγχανον. Ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴςοδον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰςπέμψαι σκεψόμενον τὰ ἔνδον. Τὼ δὲ εἰςηγαγέτην καὶ οὕτως ἁπλῶς ἀπεδειξάτην, ὥςτε ὁ εἰςελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως οἷάπερ ἐλεγέτην. Ἐκ τούτου δ' εἰςέρχεται. 8

Ὡς δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παρατεττόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον οἵαν ἐδύναντο πρὸ αὑτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Ἦν δὲ καὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακή. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ᾗ εἰςῆλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἧκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὑρόντες τεταγμένους 9

§. 8. καὶ ante κατὰ τυχὴν addunt B. D. I. V. Schneid. Dind. — ἔχων ὁ Πρ. ἔρχεται B. C. D. E. V. Dind. pro ἔρχ. ὁ Πρ. ἔχων. — ὄντες ἐτύγχανον B., ceteri ἐτύγχ. ὄντες. — ἐβουλήθη B. D. E. Dind. pro ἠβ.

§. 9. V. ἐκ τούτων δη. — A. E. edd. vett. ὡς δ' οὐ πολὺ; E. addit δὴ post πολὺ. — V. σταυρώματά τε. — βοηθήσοιεν αὐτοῖς B., Dind. αὐτοῖς βοηθήσοιεν, ceteri αὐτοῖς βοηθήσαιεν. — πασσυδίᾳ B. C. I.

agebat, ut intraret urbem. V. ad Ages. I, 11.

§. 8. καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν] partim fortuna partim industria sua, quum alter fortuna (h. e. ex ordine) portae custos esset, alter operam dedit, ut socius illius fieret. Ita non erat cur Campius corrigeret ἢ κατὰ τύχην ἢ καὶ κατ' ἀμέλειαν. Quamquam saepissime inter ἢ et καί, interdum etiam inter ἢ et ἢ καί variant libri, velut infra IV, 5, 12. Cyrop. II, 2, 2.

τὸ τρόπαιον] quod a Spartanis exstructum erat post pugnam Corinthiam. V. IV, 2, 23.

φυγάδες] V. ad §. 5.

ἁπλῶς ἀπεδειξάτην] scil. τὰ ἔνδον. Quare noli quidquam desiderare cum Schneidero, cui huc retrahenda videntur οἷάπερ ἐλεγέτην. Dindorfium, qui malebat ἐπεδειξάτην, fugit sensum esse: monstrantes probabant intus omnia esse tuta.

§. 9. εἰςέρχεται] Diodor. XIV, 86. narrat, Lacedaemonios cum exsulibus Corinthiis et sociis primum cepisse Lechaeum, postero die pugnasse cum Iphicrate eiusque exercitu ad idem Lechaeum, tum demum advenisse Boeotos, Athenienses, Argivos, Corinthios ad oppugnandum Lechaeum, unde victos et repulsos in urbem Corinthum concessisse. Propius a Xenophonte absunt quae refert Polyaen. I, 9, 54, qui certe pugnae inter muros factae mentionem facit.

σταύρωμα — καὶ τάφρον] per totum inter muros spatium, ne ab una vel altera parte circumiri et invadi possent.

τῷ λιμένι] Lechaeo.

Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἑῴῳ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἑῴου τείχους οἱ περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι· εὐώνυμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν, καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμοστής, ἔχων ἱππέας οὐ πολλούς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους, [καὶ] ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας

Dind. pro πασσυδὶ. — ὡς πεντήκοντα Dind. pro vulg. ὡς ἐς πεντ. quod ex codd. solus habet A. — Post ἐχόμενοι om. δὲ Mor. edd. sqq. — Ἰφικράτη scripsi pro Ἰφικράτην, quod dederunt Schneid. edd. sqq. pro vulg. Φιλοκράτη. — οἱ post Κορίνθιοι inserunt C. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind.

§. 10. B. om. ὡς ante ἑώρα. — B. ἐθελόντων. — σίγμα Schaef. Dind. pro vulg. σίγματα. — ὑμὲ Dind. pro vulg. ὕμμε, F. V. ὗμε.

ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν] idem est quod τὸ δεξιὸν ἔχοντας ἑαυτῶν, de qua re Schneiderus non debebat dubitare. Genitivus autem ἑαυτῶν, quia partitivus est, non attributivus, sic recte collocatus est. Si dicere voluisset Xenophon: Lacedaemonios adversus suum cornu dextrum collocatos inveniunt, scribendum erat non ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, sed κατὰ τὸ ἑαυτῶν δεξιόν. Cf. infra §. 11, supra IV, 2, 18. 19; 3, 17. Praeterea Lacedaemonii si dextro hostium cornu oppositi fuissent, ipsi sui exercitus laevum cornu tenuissent. Nunquam vero dextrum cornu sociis concessum esse a Spartanis recte monet Campius. V. IV, 2, 18. 3, 16. Ergo Lacedaemonii locum tenent muro occidentali proximum, quibus opponuntur Corinthii. Adversariorum dextrum cornu, i. e. locum iuxta murum orientalem, habent Iphicratis milites, contra quos stant exsules Corinthiorum; in media acie collocantur ab altera parte Sicyonii, ab altera Argivi. Versus meridiem urbemque conversi sunt Lacedaemonii cum sociis, versus septentrionem et Lechaeum adversarii.

Ἰφικράτη] De forma v. ad IV, 8, 13.

§. 10. ἐχώρουν] procedebant.

ἐκράτησαν] scil. Ἀργεῖοι, ad quos etiam antea εὑρόντες pertinebat, sed ita, ut subiecto paululum mutato verbum finitum ἀντιτάττονται simul socios Argivorum comprehendat. Transitur igitur a parte ad totum, ut saepius a toto ad partem. V. ad §. 1. Iam vero reditur ad solos Argivos, quos, quum plurimam exercitus partem efficiant, imprimis in animo habet Xenophon.

τὸ σταύρωμα] Initium pugnae erat inter urbem et vallum, quo diruto superati Sicyonii ab Argivis versus Lechaeum propelluntur.

καταδήσας] postquam religari iussit.

[καὶ] ἀφελόμενος] Malim καὶ delere, quia sic per rationem grammaticam αὐτῶν facilius refertur ad Sicyonios, ad quos referatur necesse est. Vertas: quum

αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ᾔει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ὁρῶντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. Ἔνθα δὴ λέγεται εἰπὼν ὁ Πασίμαχος Ναὶ τὼ σιώ, Ἀργεῖοι, ψεύσει ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα, χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν. Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες 11
τοὺς καθ' αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστυ κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ᾔσθοντο κρατοῦντα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἐξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα. Οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὄπισθεν ὄντας τοὺς Λακε-

§. 11. κρατοῦντα ex coni. dedi pro κρατούμενα. — B. στραφέν-

pressos videret Sicyonios, religatis ad arbores equis, clipeos illis ademit et cum eis, qui sponte se adiungerent, obviam ivit Argivis.

μετὰ τῶν ἐθελοντῶν] cum iis ex equitibus suis, qui tanquam pedites Sicyoniorum fugatorum clipeis armati contra Argivos ire vellent.

τὰ σίγμα] Hoc vocabulum, ubi significat litteram, apud recentiores demum scriptores declinatur. Ut Sicyonii litteram Σ, sic Thebani Θ, Lacedaemonii Λ scutis suis inscribebant. V. Schneider. ad VII, 5, 20.

ἐφοβοῦντο] scil. αὐτούς.

Ναὶ τὼ σιώ] h. e. Ναὶ τὼ θεώ. De qua formula laconica v. Anab. VI, 6, 34. VII, 6, 39. Etiam Ages. V, 5. pro εἶπεν οὑτωσί, iubente Dindorfio ad l. Anab. posteriorem, scribendum est εἶπε Ναὶ τὼ σιώ. Intelligendi sunt Dioscuri, Castor et Pollux. V. Heiland. de dial. Xen. p. 5. et 10.

ὑμέ] forma dorica, ὔμμε aeolica.

§. 11. τοὺς καθ' αὐτούς] Iphicratis mercenarios, quos levis armaturae fuisse opinatur Grotius. Praeterea pauci videntur fuisse, si superantur a centum quinquaginta exsulibus Corinthiis, et parum adhuc exercitati, quippe qui nuper demum essent collecti: certe ante hoc tempus non commemorantur.

τοῦ — κύκλου] muri urbem cingentis. Schneiderus comparat Demosth. pro corona §. 300: καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ Πειραιῶς οὐδὲ τοῦ ἄστεος. Cf. infra V, 3, 22.

οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι] Deesse aliquid videtur, nisi Lacedaemonios, qui iam occurrunt Argivis, antea repulisse Corinthios sibi oppositos et rediisse intra vallum facile per se intelligi putaveris. Alia h. l. Campius in Philol. 1852. p. 275. immerito desiderat. Numero Lacedaemonii longe inferiores (v. §. 9 et 10.) erant adversariis. Hanc ob causam non recta via vallum post terga relinquentes petunt Argivos a parte septentrionali redeuntes, sed egressi ita, ut a sinistra vallum habeant, quo tuti sunt contra impetum Argivorum, pergunt versus partem orientalem usque ad eum locum, ubi Argivi super vallum ab ipsis (§. 10) dirutum praetereunt.

κρατοῦντα] Necessario scribendum erat pro κρατούμενα, propterea quod per τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους nullo modo Sicyonii, sed victores Argivi, qui collocati antea fuerant contra Sicyonios, significantur.

δαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. Καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνῃσκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἀθρόοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. Ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. Ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἥλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνῃσκον, οἱ δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ'
12 ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτείνοιεν· ἔδωκε γὰρ τότε γε ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον οἷον οὐδ' εὔξαντό ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἄν τις θεῖον ἡγήσαιτο; Τότε

τας et εἰς τοὺς γυμνούς. — A. B. E. F. edd. vett. ἥλοντο, quod recepi, ceteri ἥλλοντο.

§. 12. Ald. οὐκ εὔξ. pro οὐδ' εὔξ., εὔξαντο B. C. D. (E. ex corr.) F. I. V. Leoncl. Dind. pro εὔξαιντο. — ἐπὶ τὸ B. C. D. F. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἐπὶ τῷ.

πάλιν — ἐξέπιπτον] h. e. redeunt ex ea parte, quae erat inter vallum et Lechaeum, in eam quae inter vallum erat et urbem.

εἰς τὰ γυμνά] Advertebant enim Argivi dextra sua latera adorientibus Lacedaemoniis. V. ad IV, 2, 22.

τοῖς φυγάσι τ. Κ.] qui Iphicratis mercenariis in urbem fugatis iam redeunt.

ἀπέκλιναν πάλιν] rursus declinabant; nam qui a Spartanis pressi quam proxime ad murum orientalem concesserant, nunc, ut occurrentes exsules Corinthios vitent, versus occidentalem murum se convertunt.

κατὰ τὰς κλίμακας] Oppidanis portas aperire non ausi scalas a muro demittunt, per quas fugientes adscendunt murum, sed desilientes in urbem pereunt.

ἥλοντο] Etiam IV, 5, 7. plurimi libri praebent καθαλόμενος, eodem ducit scriptura cod. B: καθαλλόμενος. V. Kuehner. ad Anab. IV, 2, 17. Comment. I, 3, 9. G. Saupp. in Annal. Lips. a. 1833. p. 394. Buttm. gr. max. §. 114. et Rost. gr. mai. v. ἅλλομαι. Ceterum qua vi ponatur aoristus, quem mox sequuntur imperfecta, facile senties, si comparaveris adn. ad III, 4, 24: ἔπεσον — ἔφευγον, IV, 6, 11: ταχὺ ἐνέκλιναν καὶ ἀπέθνῃσκον.

§. 12. πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας] omnes omnem interficiendi dantes facultatem. Secundum Diodor. XIV, 86 circa mille homines occidebantur.

πῶς — ἡγήσαιτο] Eandem sententiae conformationem habes Comment. II, 1, 8: καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ — ὑπέχειν, τοῦτο πῶς οὐ

γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥςτε εἰθισμένοι ὁρᾶν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωςοίκων ἀναβάντες. Μετὰ μὲν 13
τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. Ἐπεὶ δὲ ἠθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥςτε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα καὶ αἱρεῖ προςβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδοῦντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα. Καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοὔμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα φρούριον εἴη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει.

§. 13. συμμ. B. D. Dind. pro ξύμμ. — B. E. pr. στρατοπέδων. — F. V. ἔπειτα δ' ἀναλ. — V. ἔπειτα Κρομμ. — A. B. C. E. edd. vett. Steph. πρὸς τῆς φιλίας.

πολλὴ ἀφροσύνη ἐστί; Cf. etiam ad Cyrop. I, 1, 3.

εἰθισμένοι ὁρᾶν] Haec inepte interposita arbitror ab eo, qui manca putaret ὥςτε ὡς σωροὺς σίτου. Nam haec scripsisse mihi videtur Xenophon, aut ὥςτε οἱ ἄνθρωποι ὡς σωροὺς σίτου, aut etiam ὥςτε οἱ ἄνθρωποι ὥς που σωροὺς σίτου.

οἱ ἐν τῷ λιμένι — φύλακες] De quibus v. §. 9. Cf. etiam Diodor. XIV, 86. Grotium V, p. 267. adn. 16.

§. 13. ὑποσπόνδους ἀπήγοντο] Cobetus emendat ὑποσπόνδους ἀνῃροῦντο, quae usitata de hac re est locutio. At si τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπολαμβάνειν I, 2, 11. et VII, 5, 26, cur non liceat dicere ὑποσπόνδους ἀπάγειν, h. e. collecta corpora (vehiculo) abducere ad sepulturam.

οἱ δὲ σύμμαχοι] qui exspectabantur §. 9.

τῶν τειχῶν —, ὥςτε] tantum murorum, quantum opus erat, ut —. De genitivo v. ad III, 1, 4. 3, 8. IV, 3, 14.

δίοδον στρατοπέδῳ] nimirum Sicyone in Isthmum profecturo.

ἔπειτα] omisso δέ, ut Ages. I, 12. Oecon. V, 5. ubi v. adn.

πρὸ τῆς φιλίας] i. e. ad terram sociorum tuendam, Sicyoniorum scil., quod manifestum est ex iis, quae modo narrata sunt. Perperam Grotius Epidaurios intelligit. In quem errorem incidit eo, quod Epiiciam in confinio Corinthiorum et Epidauriorum sitam esse statuit. Apparet autem ex IV, 2, 14, ubi Spartani κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν ex agro Sicyonio in Corinthium invasisse dicuntur, Sicyonem et Corinthum illo monte disterminatas fuisse.

§. 14. στρατιαὶ — μεγάλαι] Opponuntur exercitus omnibus civibus, qui armis ferendis pares sunt, constantes exercitibus mercenariis, qui illo primum tempore Conone, Iphicrate, Chabria auctoribus conducti sunt. V. quos

14 *Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαι ἑκατέρων διεπέπαυντο, φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον, αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα, ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν ἑκάτεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐῤῥωμένως ἐπολέμουν.*

15 *Ἔνθα δὴ καὶ Ἰφικράτης εἰς Φλιοῦντα ἐμβαλὼν καὶ ἐνεδρεύσάμενος, ὀλίγοις δὲ λεηλατῶν, βοηθησάντων τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀφυλάκτως, ἀπέκτεινε τοσούτους, ὥςτε καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους πρόσθεν οὐ δεχόμενοι εἰς τὸ τεῖχος οἱ Φλιάσιοι, φοβούμενοι, μὴ τοὺς φάσκοντας ἐπὶ λακωνισμῷ φεύγειν κατάγοιεν, τότε οὕτω κατεπλάγησαν τοὺς ἐκ Κορίνθου, ὥςτε μετεπέμψαντό τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἄκραν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσιν, ὅσον χρόνον εἶχον αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδ᾽ ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων, ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἀναθαῤῥῆσαι ἐδόκει ἡ πόλις, ἐξῆλθον καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παρα-*
16 *δόντες οἵανπερ καὶ παρέλαβον. Οἱ δ᾽ αὖ περὶ τὸν Ἰφικράτην πολλαχόσε καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἐμβαλόντες ἐλεηλάτουν τε καὶ προςέβαλλον πρὸς τὰ τείχη· ἔξω γὰρ οἱ τῶν Ἀρκάδων ὁπλῖται παντάπασιν οὐκ ἀντεξῄεσαν· οὕτω τοὺς πελταστὰς ἐπεφόβηντο. Τοὺς μέντοι Λακε-*

§. 15. B. om. *τοὺς* ante *φάσκοντας.*
§. 16. *προςέβαλλον* B. C. D. F. V. Schneid. Dind pro *προςέβα-*

affert Schneiderus: Isocr. ad Philipp. p. 101 D. Demosth. contr. Phil. I, p. 46. Harpocration. v. *ξενικόν.* Bellum, ait Xenophon, milite mercenario continuatur, sed in praesidia cives mittuntur.

§. 15. *εἰς Φλιοῦντα*] in agros Phliasiorum. Has incursiones fecit Iphicrates ex urbe Corintho. Hic enim cum mercenariis suis significatur paullo post verbis *τοὺς ἐκ Κορίνθου.*

ὀλίγοις] cum paucis. V. Buttm. §. 133. adn. 13. Rost. §. 161. 9. b. Kuehner. §. 285. adn. 2.

ὥςτε καί] Iungas *καὶ* cum *οὐ δεχόμενοι* eodem sensu quo est III, 5, 2: *καὶ οὐ μεταλαβόντες.* De re hic narrata cf. Diod. XIV, 92.

πρόσθεν οὐ δεχόμενοι] De praesentis participio de re praeterita, quae ad praesens usque tempus pertinet, usurpato v. ad Cyrop. I, 4, 25: *καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ᾽ αὐτῷ,* et ad Ages. I, 3, 6. Comment. III, 5, 4. Infra V, 4, 29.

οἵανπερ] facilius esset ferendum, si antecederet *τὴν πόλιν τούς τε νόμους,* id quod recte animadvertit R. Schneider. Quaest. Xen. p. 28, qui scribendum censet *οἵαπερ.* De part. *καί* v. ad *ὥςπερ καὶ* IV, 3, 2.

§. 16. *τῆς Ἀρκαδίας*] Genitivus pendet a *πολλαχόσε.*

τὰ τείχη] oppida muris munita.

πελταστὰς] Corn. Nep. Iph. I, 3: pedestria arma mutavit

δαιμονίους οὕτως αὖ οἱ πελτασταὶ ἐδεδίεσαν, ὡς ἐντὸς ἀκοντίσματος οὐ προςῄεσαν τοῖς ὁπλίταις· ἤδη γάρ ποτε καὶ ἐκ τοσούτου διώξαντες οἱ νεώτεροι τῶν Λακεδαιμονίων ἑλόντες ἀπέκτειναν τινας αὐτῶν. Καταφρο- 17
νοῦντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πελταστῶν, ἔτι μᾶλλον τῶν ἑαυτῶν συμμάχων κατεφρόνουν· καὶ γὰρ οἱ Μαντινεῖς βοηθήσαντές ποτε ἐπεκδραμόντες πελτασταῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ Λέχαιον τείνοντος τείχους, ἀκοντιζόμενοι ἐνέκλινάν τε καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν φεύγοντες· ὥςτε οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐπισκώπτειν ἐτόλμων, ὡς οἱ σύμμαχοι φοβοῖντο τοὺς πελταστὰς ὥςπερ μορμόνας παιδάρια. Αὐτοὶ δ' ἐκ τοῦ Λεχαίου ὁρμώμενοι σὺν μόρᾳ καὶ τοῖς Κορινθίων φυγάσι κύκλῳ περὶ τὸ ἄστυ τῶν Κορινθίων ἐστρατοπεδεύοντο· οἱ δ' αὖ 18
Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὴν ῥώμην τῶν Λακεδαιμονίων, μὴ ἐπεὶ τὰ μακρὰ τείχη τῶν Κορινθίων διῄρητο, ἔλ-

λον. — ἐδεδίεσαν omnes libri mss. et edd. ante Schneiderum, qui edidit ἐδέδισαν, Dind. ὤκνουν. — B. τούτου pro τοσούτου.

§. 17. μορμόνας Dind., ceteri μορμῶνας. — Ante Κορινθίων om. τῶν B. C. D. V. — ἐστρατοπεδεύοντο, monente Schneid., dedit Dind. pro ἐστρατεύοντο.

§. 18. ἐπεὶ D. V. Schneid. Dind. pro ἐπὶ. — Ante διῄρητο B. C.

— peltam pro parma fecit —, ut ad motus concursusque essent leviores. Cf. ibid. II, 2. Diodor. XV, 44. Peltastae ante Iphicratem minus erant expediti, quare Anab. V, 2, 16. aliisque locis ibi a Kuehnero allatis distinguuntur a ψιλοῖς.

ἐδεδίεσαν] contra Phrynichi eiusque interpretis, Lobeckii (p. 180) praeceptum. Sed consentiunt libri in hac forma etiam Thucyd. IV, 55. V, 14, ubi vulgatam lectionem Poppo mutare non ausus est. V. etiam Kuehner. ad Anab. V, 6, 36. In tanta virorum harum rerum peritissimorum dissensione omnium codicum scripturam servare melius duxi quam „levi veterum grammaticorum niti auctoritate.“ Dindorfii lectio petita est e Prisciano XVIII, 25, vol. II, p. 225. ed. Krehl., qui ad confirmandam structuram verbi ὀκνῶ τούτοις καὶ ὀκνῶ τοῦτο haec posuit: τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις οὕτως αὖ οἱ πελτασταὶ ὤκνουν, quibus verbis hic Xenophontis locus respici videtur. Quanti aestimanda sit veterum grammaticorum auctoritas, ubi exempla afferunt ex scriptoribus, singulare exstat exemplum de eodem verbo ὀκνεῖν apud Suidam s. v. ὤκνουν, ubi verba sumta videntur ex Anab. I, 3, 1: sed sensum reddunt, non quae Xenophon vere scripsit. V. Bernhardy ad illum Suidae locum. De mala Prisciani librorum fide v. etiam ipsum Dindorf. ad Hellen. IV, 8, 22.

ἐκ τοσούτου — ἑλόντες] scil. ἀκοντίοις. Cf. IV, 5, 15: ὡς δὲ ἐδίωκον, ᾕρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς ὁπλῖται. V, 4, 40. Cf. etiam VII, 4, 13: ἐκ πολλοῦ.

§. 17. ὥςπερ μορμόνας παιδάρια] locutio laconica. Mueller. Dor. II, p. 244. Heiland. de dial. Xen. p. 4.

§. 18. ἐπεὶ — διῄρητο] V.

θοιεν ἐπὶ σφᾶς, ἡγήσαντο κράτιστον εἶναι ἀνατειχίσαι τὰ διῃρημένα ὑπὸ Πραξίτα τείχη. Καὶ ἐλθόντες πανδημεὶ μετὰ λιθολόγων καὶ τεκτόνων τὸ μὲν πρὸς Σικυῶνος καὶ πρὸς ἑσπέρας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πάνυ καλὸν ἐξετείχισαν. τὸ δὲ ἑῷον μᾶλλον κατὰ ἡσυχίαν ἐτείχιζον.

19 Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἐνθυμηθέντες τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος δὲ ἡγεῖτο καὶ δῃώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ Τενέαν εἰς Κόρινθον αἱρεῖ τὰ ἀνοικοδομηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τείχη. Παρεγένετο δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφὸς Τελευτίας κατὰ θάλατταν, ἔχων τριήρεις περὶ δώδεκα· ὥςτε μακαρίζεσθαι αὐτῶν τὴν μητέρα, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὧν ἔτεκεν ὁ μὲν κατὰ γῆν τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ὁ δὲ κατὰ θάλατταν τὰς ναῦς καὶ τὰ νεώρια ᾕρηκε. Καὶ τότε μὲν ταῦτα πράξας ὁ Ἀγησίλαος τό τε τῶν συμμάχων στράτευμα διῆκε καὶ τὸ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγεν.

D. I. V. Schneid. Dind. om. ἃ. — *Σικυῶνος* et *ἑσπέρας* B. C. D. E. I. V. marg. Leoncl. Dind., F. *Σικυῶνα* et *ἑσπέρας*, ceteri *Σικυῶνα* et *ἑσπέραν*. — *καθ' ἡσυχ.* V. Dind. pro *κατὰ ἡσυχ.*

§. 19. *Τενέαν* Koeppen. Schneid. Dind. pro *Τεγέαν*. — B. om. *καὶ* post *αὐτῷ*. — *ἀδελφὸς* Dind., B. C. D. E. F. I. *ἀδελφὸς*, ceteri *ὁ ἀδελφὸς*.

§. 13. Nam dirutis his muris, ut in Megarensium, sic in Atheniensium agros Spartanis patebat via. Cf. Ages. II, 17. ibique adnotata.

μᾶλλον κατὰ ἡσυχίαν] nimirum muro occidentali iam confecto tuti contra invasiones hostium.

§. 19. *ὑπερβαλών*] superatis montibus, qui apud Teneam in confinio sunt agrorum Argivorum et Corinthiorum. Cf. ad V, 4, 41. Ages. II, 17: *εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ τὰ στενὰ εἰς Κόρινθον*, ubi v. adn.

ὁ δὲ — ᾕρηκε] Cobetum, qui postulat *ᾑρήκει*, satis est relegare ad Kuehneri adn. ad Anab. II, 1, 3: *οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν —*. Ceterum ex hoc loco Grotius, V, p. 271. colligendum existimat, tunc demum Lechaeum portum in potestatem Lacedaemoniorum venisse, non praecedenti anno, quo id factum esse Diodor. XIV, 86. statuisse videatur.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Postea quum Piraeo portu Corinthii opes suas tuerentur, rursus Lacedaemonii Agesilao duce bellum iis intulerunt. Hic quum reperisset portum illum magno praesidio munitum, callide fecit, ut praesidiarii discederent ipsique occupandi portus facultatem praeberent. Occupavit et castellum, quo facto ii, qui Heraeum confugerant, sponte se suaque ipsi dediderunt. Eius laetitiam turbavit nuntius de mora Lacedaemoniorum deleta. Nam Amyclaeos ad celebranda Hyacinthia ituros peltastae Iphicrate duce paucis exceptis conciderunt. Agesilaus deinde relicta ad tuendum Lechaeum mora domum est profectus.

---

1 *Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βοσκήματα* A.Ch. a *ἔχοιεν καὶ σῴζοιντο ἐν τῷ Πειραίῳ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθεν, στρατεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγουμένου. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Ἰσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μήν, ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται, καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἄργους τῆς Κορίνθου ὄντος. Ὡς δ'*

Cap. V. §. 1. Ante *Λακεδαιμ.* om. *οἱ* B. C. D. F. I. L. et pr. m. E. Dind. — *ἀκούοντες* B. I., ceteri *ἀκούσαντες*. — B. D. I. V. *τὰ τῶν φευγ.*, F. *τοὺς τῶν φευγ.* — *οἱ* ante *ἐν τῇ*, monente Leoncl., addunt Schneid. Dind. — *αὐτόθεν* Dind., ceteri *αὐτόθι*. — B. D. E. F. *τοῦ*

Cap. V. §. 1. *ἀκούοντες*] Cf. IV, 8, 12. V, 1, 32. VI, 5, 33.

οἱ ἐν τῇ πόλει] Articulus *οἱ* deesse non potest; nam non in urbe, sed in Piraeo portu habent et adservant pecudes.

εἰς Ἰσθμόν] Notandum est, Lechaeum teneri a Lacedaemoniis; inde invadunt Isthmum.

καὶ γὰρ ἦν — γίγνεται] Haec adduntur, ut intelligatur, cur non statim Agesilaus Piraeum petierit.

ὁ μήν] Secundo quoque et quarto cuiusque olympiadis anno celebrabantur Isthmia et Thucydide (VIII, 9, 10) certe auctore anni 412. a. Ch. in mensem Aprilem inciderunt. Haec animadvertit Grotius V, p. 274. contra Dodwellum et Schneiderum, a quibus ad primum et tertium quemvis olympiadis annum referuntur. H. l. intelligendus est anni 392 mensis Aprilis vel Maius.

ὡς Ἄργους τῆς Κορίνθου ὄντος] quasi Argos esset Corinthus. Ludis enim praeesse eosque sacrificio auspicari antiquitus erat Corinthiorum, non Argivorum, quos reprehendit Xenophon, quod id ius, quod Corinthiorum erat, sibi arrogassent. Alii vertunt: quasi Corinthus Argos, i. e. Argivorum esset, cl. IV, 4, 6. 8, 15. Non re-

ᾔσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγχρείας
2 ὁδόν. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὁρῶν οὐκ ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτός τε τῷ θεῷ ἔθυε καὶ περιέμενεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια. Καὶ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ἔστι μὲν ἃ τῶν ἄθλων δὶς ἕκαστος ἐνικήθη, ἔστι δὲ ἃ
3 δὶς οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησίλαος ἦγε πρὸς τὸ Πείραιον τὸ στράτευμα. Ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ, ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὥςτε οἱ

Κορ. pro τῆς Κορ. — μάλα addunt B. D. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind.

§. 2. B. pr. κατασκηνώσας.

§. 3. μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ A. B. C. D. F. V. Schneid. Dind.

cte; nam ὄντος positum est, non οὔσης. Nec quidquam probat Dindorfius comparans Thucyd. III, 112: ἀφικνοῦνται ἐπ' Ἰδομένην, ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ Ἰδομένη ὑψηλώ, quae vertas: *es sind aber, nämlich das genannte* (ἡ) *Idomene, zwei Hügel.* Quo sensu dici nequaquam poterat: δύο δὲ ὑψηλὼ λόφω ἡ Ἰδομένη ἐστόν, et sic demum collocata probarent haec verba quod volebat Dindorfius: Praedicati saepe (v. Rost. §. 148. 2. cc. Kuehn. §. 241. b.), nunquam subiecti iuxta positi genus et numerum adsciscit copula. Ergo τῆς Κορίνθου pro praedicato, non pro subiecto habendum est. Cui rationi articulum non obstare per se patet. Etenim sententia Xenophontis est: Ἄργος οὐκ ἦν ἡ Κόρινθος.

μάλα σὺν πολλῷ] Ab adiectivo vel adverbio suo cum vi quadam dirimitur μάλα, ut πάνυ, πολύ, μᾶλλον. V. IV, 8, 31. VI, 3, 37. VII, 5, 15. Infra §. 4: πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ. VI, 4, 14. Cyrop. I, 6, 39: πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις. Thucyd. VI, 86: πολὺ δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν.

τὸ ἄστυ] Corinthum. V. §. 3.

§. 2. περιέμενεν] Plutarch. Ages. XXI, 1: παρέμεινε καὶ παρέσχεν ἀσφάλειαν. Cf. Pausan. III, 10, 1.

καὶ ἐκείνῳ τῷ ἔτει] h. e. atque ita fiebat, ut illo anno, quod nullo alio factum est, —.

ἃ — ἐκηρύχθησαν] De accusativo v. ad IV, 1, 40.

ἕκαστος] De iis certaminibus cogitandum est, quibus plures contendebant, veluti currendo, discum iaculando. Aliter Plutarch. Ages. XXI, 2: καί τινες μὲν ἐνίκησαν πάλιν, εἰσὶ δ' οἳ νενικηκότες πρότερον, ὕστερον ἡττημένοι ἀνεγράφησαν.

§. 3. τὸ ἄστυ] Piraeo opponitur terrae Corinthiae caput, quod, postquam semel ita significatum est, idem mox dicitur πόλις. Cf. §. 9. et 10. V, 1, 22.

ὡς προδιδομένης] ut suspicionem moveret, in eo esse, ut urbs proderetur. V. ad III, 5, 19.

Κορίνθιοι δείσαντες, μὴ προδιδοῖτο ὑπό τινων ἡ πό-
λις, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτην σὺν τοῖς πλείστοις
τῶν πελταστῶν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυ-
κτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέ-
ρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἦγε. Καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερ-
μὰ προήει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. Καὶ
ταύτην μὲν τὴν νύκτα ὁ μὲν πρὸς ταῖς θέρμαις ἐστρα-
τοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευ-
σεν. Ἔνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῷ, καιρίῳ δ' ἐν- 4
θυμήματι εὐδοκίμησε. Τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων
τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰςενεγκόντος, ψύχους δὲ ὄντος
διά τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι
ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἑσπέραν, καὶ ἀναβεβήκε-
σαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, ῥιγούντων δ'
αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων,
πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ

pro *πρὸς τ. α. μετ' ἀρ.* — *προδ. ὑπό τινων ἡ πόλις* B. D. V. Dind. pro *ἡ πόλις προδ. ὑπό τινων.* — *προήει* B. D. I. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro *παρήει.* — B. C. D. F. I. Dind. *ταῖς θερμαῖς*, ceteri *τοῖς θερμοῖς*, scripsi *θέρμαις.* — *ἐνυκτέρευσεν* B. D. F., ceteri *ἐνυκτέρευεν.*

§. 4. Post *μικρῷ* om. *μὲν* B. D. E. F. I. — Dind. *ἀνεβεβήκεσαν.* — B. *ἐπειδὴ δὲ ἀνέβησαν.* — Dind. *καόμενος.*

τὸν Ἰφικράτην] qui erat Piraei, unde arcessebatur ab iis, qui in urbe Corintho remanserant.

κατὰ τὰ θερμά] i. e. ea via, quae ducebat secundum thermas, vel accuratius, secundum ea loca, in quibus erant thermae; thermae ipsae sunt *αἱ θέρμαι.*

ταῖς θέρμαις] De hac voce eiusque accentu v. Lobeck. ad Phryn. p. 331.

ἐνυκτέρευσεν] Nihil est quod praeferas imperfectum. Cf. Anab. IV, 5, 11: *ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός.* Saepissime autem levissima cogitationis mutatione ab imperfecto ad aoristum transitur et vice versa. V. ad IV, 6, 11. V, 1, 21.

§. 4. *μικρῷ*] Ne desideres *μέν*, v. ad III, 3, 1. IV, 4, 3.

πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ] V. ad §. 1.

καὶ ἀναβεβήκεσαν δὲ] Inducunt parenthesin particulae *καὶ — δέ*, ut saepius *καὶ γάρ* vel simplex *γάρ* velut §.8. De forma *ἀναβεβήκεσαν* v. ad I, 5, 10. et Kuehner. ad Anab. V, 2, 15.

οἷα δή] V. ad IV, 1, 24.

σπειρία] vestimenti genus aestivum ac tenuius. „Scripturam suspectam facit non modo forma diminutiva, sed etiam quod grammatici, ubi *σπεῖρον* citant, consentiunt ita dictum esse aut *ῥάκος* cuiuscunque vestis aut *τὸ ῥακῶδες* vel *τὸ πολυτελὲς ἱμάτιον*, quod parum convenit vesti Spartanorum militari. Itaque Xenophontem suspicari licet posuisse *σείρια.*" Dind. ad Steph. Thes. v. *σπειρίον.*

σκότῳ] De hac et altera multo frequentiori forma *σκότει* v. Kuehner. ad Comment. IV, 3, 7.

οὐκ ἔλαττον δέκα] V. ad III, 2, 19. 4, 13. IV, 2, 7. De

ἐν χύτραις. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλῃ, καὶ πολλὰ
καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο, ἅτε πολλῆς ὕλης παρούσης,
πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ
ἀρχῆς. Φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος
ταύτῃ τῇ νυκτὶ καιόμενος· ὑφ᾽ ὅτου δὲ ἐνεπρήσθη
5 οὐδεὶς οἶδεν. Ἐπεὶ δὲ ᾔσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ
ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνασθαι οὐκέτι ἐτράποντο,
εἰς δὲ τὸ Ἥραιον κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες
καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖ-
στα. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ
θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ
τῶν ἄκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἱρεῖ καὶ
τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ
τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβα-
νον. Οἱ δ᾽ ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἐξήεσαν,
ἐπιτρέψοντες Ἀγησιλάῳ γνῶναι ὅ τι βούλοιτο περὶ
σφῶν. Ὁ δ᾽ ἔγνω, ὅσοι μὲν τῶν σφαγέων ἦσαν, παρα-

§. 5. A. C. E. edd. vett. περὶ θάλατταν. — πάντες δὴ B. D. F. Dind. pro πάντες δὲ. — Marg. Leoncl. ἐπιτρέψαντες.

omisso ἢ adde Rost. §. 173. adn. 2. Buttm. §. 132. adn. 21. Kuehn. §. 23. adn. 4.

ἠλείφοντο] „ut artus frigore torpentes agiles fierent vel ut frigore se defenderent.“ Kuehner. ad Anab. IV, 4, 13.

ἐξ ἀρχῆς] ut ἐξ ἀρχῆς πάλιν §. 2.

ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος] qui erat in luco Neptuno sacro.

§. 5. τὸ Ἥραιον] promontorium contra Sicyonem situm et excurrens in sinum Crissaeum, in quo erat templum Iunonis Acraeae.

σὺν τῷ στρατεύματι] Verbo, quod motionem significat, item additur σύν I, 4, 9. 10. IV, 5, 11. 12. 8, 23. V. Kuehner. ad Anab. I, 8, 1.

Οἰνόην] Geraneo morte descendunt versus septentrionem. V. chartam ab O. Muellero descriptam. Oenoe est Piraei castellum.

ἔλαβε — ἐλάμβανον] V. ad III, 4, 24.

ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες] De hoc dicendi genere v. imprimis Bernhardy. Synt. p. 208., qui comparat cum h. l. Thucyd. IV, 14: ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον, VII, 87: ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι. V. Poppo. ad hos locos et Kuehner. ad Anab. IV, 7, 17: καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένον ἦσαν, eiusque gr. §. 300. 3 a. Rost. gr. mai. §. 106. adn. 7. Est constructio praegnans, in qua tamen praevalet quietis notio. Notandum est omnibus his locis inveniri perfecti participium. Diversa vero ratio est loci III, 4, 24: ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, ubi v. adn.

ἐξήεσαν] ex templo eiusque aula muro cincta.

γνῶναι] cognoscere, decernere.

τῶν σφαγέων] V. IV, 4, 3.

δοῦναι αὐτοὺς τοῖς φυγάσι, τὰ δ' ἄλλα πάντα πραθῆναι. Ἐκ τούτου δὲ ἐξῄει μὲν ἐκ τοῦ Ἡραίου πάμπολλα 6 τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθέν τε πολλαὶ παρῆσαν καὶ ἐκ Βοιωτῶν ἧκον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὁρᾶν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες ἀεί πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι. Ἔτι δὲ καθη- 7 μένου Ἀγησιλάου καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ τοῖς πεπραγμένοις, ἱππεύς τις προσήλαυνε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἱδρῶντι τῷ ἵππῳ. Ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅ τι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλόμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὢν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. Ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἕδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους

§. 6. ἐκ τούτου δὲ B. C. D. E. F. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἐκ τούτου δή. — πολλαὶ om. A. C. E. edd. vett. — τὴν λίμνην B. D. I. V. edd. omnes ante Dindorfium, qui suadentibus Leoncl. et Steph. τὸν λιμένα recepit.

§. 7. A. C. E. F. edd. vett. ἱππεύς τε προσήλ. — ἱδρῶντι B., reliqui ἱδροῦντι, F. ἱδροῦντι ἰσχυρῶς. — A. C. E. F. edd. vett. om.

τὰ δ' ἄλλα] et res et homines.

§. 6. ἐδόκει] videbatur; nam se non videre legatos simulabat. Plutarch. Ages. XXII, 1: προσεποιεῖτο μηδ' ὁρᾶν αὐτούς.

προσαγάγοι] scil. legatos ad Agesilaum.

τὴν λίμνην] De hoc lacu nostra aetate Vuliasmeni nominato, ad cuius ripas occidentales templi Iunonis Acraeae reliquiae hodiedum conspiciuntur, v. Grotium V, p. 277. Ut hic, sic IV, 6, 6. alius (Acarnaniae) lacus commemoratur addito articulo tanquam omnibus notus, utroque loco omisso nomine.

ἀπὸ τῶν ὅπλων] e castris. V. ad II, 4, 6. Cyrop. VII, 2, 5.

ἀεί πως] Cf. ad ἀεί ποτε III, 5, 11.

§. 7. καὶ μάλα] De part. καί v. ad III, 4, 9.

ἱδρῶντι] Anab. I, 8, 1. Cyrop. I, 4, 28: ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ. Sed illam formam Atticis quoque vindicant Buttm. gr. max. I. §. 105. adn. 16. Dindorf. Praef. Cyrop. ed. Lips. 1859. p. XIV.

καθαλομενος] De hac forma v. ad IV, 4, 11.

τὸ — πάθος] De articulo v. ad IV, 3, 10. Paullo post §. 8: οἱ νεκροί.

καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ξεναγοὺς καλεῖν τὸν κήρυκα
8 ἐκέλευεν. Ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, οὐ γάρ πω ἠριστοποίηντο, ἐμφαγοῦσιν ὅ τι δύναιντο ἥκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑφηγεῖτο ἀνάριστος. Καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑφηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων. Ἤδη δ' ἐκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ Λεχαίου, προσελάσαντες ἱππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνῃρημένοι εἴησαν. Ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραιον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

9 Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώμενοι, ὅ τι ἥκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἶπον δέ, ὅτι, εἰ μή τι κωλύοι, βούλοιντο εἰς ἄστυ πρὸς τοὺς σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. Ὁ δ' ἐπιγελάσας, Ἀλλ' οἶδα μέν, ἔφη, ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φί-

τοῦ ante Ἀγησ. — B. καθαλλόμενος, D. F. V. Dind. καθαλάμενος. — πεντηκοντῆρας Dind. pro πεντηκοστῆρας.

§. 8. ἠριστοποίηντο B. C. D. F. V. Schneid. Dind., edd. vett. ἀριστοποίοιντο, ceteri ἠριστοπεποίηντο. — F. ἐκέλευσε pro κελεύσας.

§. 9. Ante ἄστυ om. τὸ B. D. F. I. V. Dind. — Post ἀλλὰ om. τί

πεντηκοντῆρας] V. ad III, 5, 22.

§. 8. ἐμφαγοῦσι] apte iungitur cum ὅτι δύναιντο τὴν ταχίστην. Indicat enim festinationem, qua cibum sumi iubet Agesilaus. Cf. Anab. IV, 2, 1: ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. IV, 5, 8: ἐμπιεῖν. Cyrop. VII, 1, 1. Aristoph. Pac. 1143, quos locos affert Schneiderus.

τοῖς περὶ δαμοσίαν] Iidem commemorantur IV, 7, 4. VI, 4, 14. Cf. de Rep. Lac. XV, 4: ὅπως δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔξω σκηνοῖεν, σκήνην αὐτοῖς δημοσίαν ἀπέδειξε κ. τ. λ. Sunt autem οἱ συσκηνοῦντες αὐτῷ secundum XIII, 1: οἱ πολέμαρχοι — καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων. V. etiam Heiland. de dial. Xen. p. 5.

τοῦ μέν] pertinet ad Agesilaum, τῶν δὲ ad τοὺς περὶ δαμοσίαν.

εἰς τὸ πλατύ] in campum ad Lechaeum pertinentem, monte, in cuius radice thermae sunt, post tergum relicto. V. Grotium V, p. 275. adn. 31.

θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα] Hoc fecit, quia iam non erat, cur pergeret in itinere, quoniam pugna erat confecta et interfectorum corpora recepta.

§. 9. ὅ τι] i. e. διὰ τί.

οὐκέτι ἐμέμνηντο] Nam animi creverant illis morae Lacedaemoniorum clade. Plutarch. Ages. XXII, 3: ἀνθυβρίζοντες ἐκεῖνοι τῆς μὲν εἰρήνης οὐκ ἐμέμνηντο.

ἄστυ] πόλις dicitur §. 10, ut §. 3.

λων ὑμῶν θεάσασθαι πόσον τι γεγένηται. Περιμείνατε οὖν, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτὸς ἄξω, καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἐστί. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἦγε 10
πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. Καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κάων ἐπεδείκνυεν, ὡς οὐδεὶς ἀντεξῄει. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίων μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν. Ἅτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὥςπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῄεσαν. Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς 11
μόρας πάθος τοιῷδε τρόπῳ. Οἱ Ἀμυκλαῖοι ἀεί ποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. Καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ πάσης τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ. Ὁ δ'

B. D. F. I. Schneid. edd. sqq. — ὑμῶν Mor. edd. sqq. ex Plutarch. Ages. XXII, 3. pro ἡμεῖς. — V. om. οὖν.

§. 10. B. C. D. V. edd. ante Dind. καὶ κλῶν, sed Brod. et Weisk. κύκλῳ, ceteri κυκλῶν pro καὶ κάων, quod dedit e coni. Koeppen. — ἐπεδείκνυεν B. D. F. Dind., ὑπεδείκνυεν V., ceteri ἀπεδείκνυεν. — Θηβαίων B. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro Θηβαίους. — ἀνῆκε suasu Schneideri recepit Dind. pro ἀνῆγε.

§. 11. τοιῷδε τρόπῳ B. D. E. F. V. Dind. pro τρόπῳ τοιῷδε. — A. C. F. I. edd. vett. στρατοπεδευσάμενοι. — κατέλιπε μὲν B. D. V. Dind., ceteri om. μέν.

§. 10. οὐ κατέβαλε] quia sacrosancta erant tropaea.

ἐπεδείκνυεν] De verborum ἀποδεικνύναι et ἐπιδεικνύναι discrimine v. adn. ad Oecon. III, 1. Cf. Plutarch. Ages. l. d.: οὕτω δὲ τοὺς Κορινθίους ἐξελέγξας ἀμύνεσθαι μὴ τολμῶντας ἀφῆκε τὴν πρεσβείαν.

ἐν χώρᾳ] V. ad IV, 2, 20.

§. 11. ἀεί ποτε] V. ad III, 5, 11.

τὰ Ὑακίνθια] per tres dies Amyclis Hecatombaeo mense in honorem Hyacinthi et Apollinis Carnei celebrabantur. Plura v. in Luebkeri libro, quem inscripsit „Reallexicon."

τὸν παιᾶνα] Apollinis.

στρατοπεδευόμενοι] dum in castris sunt. Anab. IV, 4, 8: στρατοπεδευομένων δὲ αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἕωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις. II, 2, 15. Cyrop. VIII, 5, 2. Ergo nihil opus est aoristo.

κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος] Particula μέν, quae magis pertinet ad Ἀγησ. quam ad κατέλιπε, ita collocata est, ut utrumque

ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμά-
χων φρουροὺς παρέταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ
σὺν τῇ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ παρὰ τὴν
12 πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαιεῖς παρῆγεν. Ἐπεὶ
δὲ ἀπεῖχον ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σι-
κυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὁπλίταις οὖσιν ὡς
ἑξακοσίοις ἀπῄει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δ' ἱππαρ-
μοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προ-
πέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαιεῖς μέχρι ὁπόσου αὐτοὶ κελεύ-
οιεν, μεταδιώκειν. Καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κο-
ρίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὁπλῖται οὐδὲν ἠγνόουν· κατε-
φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἂν ἐπι-
13 χειρῆσαι σφίσιν. Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεος,
Καλλίας τε ὁ Ἱππονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὁπλιτῶν στρα-
τηγῶν, καὶ Ἰφικράτης, τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθο-
ρῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ
πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφαλὲς εἶναι ἐπιθέ-
σθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. Εἰ μὲν γὰρ πορεύοιντο
τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνὰ ἀπόλ-
λυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ῥᾳδίως ἂν ἀποφυγεῖν
πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὁπλίτας. Γνόντες

§. 12. V. ἢ καὶ pro ἢ. — σταδίους B., ceteri στάδια. — ἐπεὶ προπ. B. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro ἐπειδὴ προπ. — μέχρι B. Dind. pro μέχρις.

§. 13. B. om. τοῦ ante ἄστεος.

verbum efferatur. V. ad Comment. I, 6, 11: σὲ μὲν δίκαιον νομίζω, σοφὸν δὲ οὐδ' ὁπωστιοῦν, ibique Kuehner. Cf. supra ad III, 4, 23. Reliquerat autem Amyclaeos Lechaei, i. e. non secum duxerat Piraeum, ne prohiberentur ab instanti in patriam itinere.

παρέταξε] Nunquam παρατάττειν est imperare. Si genuina est lectio, vertas: (lustrandos) constituit, quibus tuendorum moenium curam mandaret. Schneidero magis placet simplex ἔταξε.

§. 12. ὅτι μέν] Opponuntur sibi οὐδὲν ἠγνόουν et κατεφρόνουν. V. ad IV, 3, 23.

κατεφρόνουν] gloriandi notionem simul involvit, ut infinitivus possit sequi, ut V, 4, 45: μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν. Bernhardy Synt. p. 368. affert Herod. I, 66: καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι. Thucyd. III, 83, ubi v. Poppo.

§. 13. εἰς τὰ γυμνά] Corinthum enim praetereuntes Lacedaemonios peltastae Corintho egressi a dextro latere adoriebantur. Cf. ad IV, 4, 11.

ἀποφυγεῖν] scil. Calliam et Iphicratem.

πελτασταῖς] cum peltastis. V. ad Ages. II, 1: ἐπορεύετο — τῷ παμπληθεῖ στόλῳ. Buttm. gr. §. 133. adn. 13. Rost. §. 161. 9. h. Kuehner. §. 285. adn. 2.

δὲ ταῦτα ἐξάγουσι. Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς 14
ὁπλίτας οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἰφικράτης λαβὼν
τοὺς πελταστὰς ἐπέθετο τῇ μόρᾳ. Οἱ δὲ Λακεδαιμό-
νιοι ἐπεὶ ἠκοντίζοντο καὶ ὁ μέν τις ἐτέτρωτο, ὁ δὲ καὶ
ἐπεπτώκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς ὑπασπιστὰς
ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι τῆς
μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε
τὰ δέκα ἀφ᾽ ἥβης ἀποδιῶξαι [τοὺς προειρημένους].
Ὡς δὲ ἐδίωκον, ᾕρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς 15
ὁπλῖται ὄντες πελταστάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς
ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὁπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ
ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαντες ὡς τάχους ἕκα-
στος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἰφικράτην, οἵ τε
ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἠκόντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ πλαγίου
παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. Καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ

§. 14. καὶ οὗτοι Leoncl. Dind., ceteri οὗτοι καί. — B. D. E. F. V. ἐνεκέλευσε pro ἐκέλευσε. — ἀποδιῶξαι B. C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἐπιδιῶξαι.

§. 15. Marg. Leoncl. Wells. πρὶν τοῖς ὁπλίταις ὁμοῦ γίγνεσθαι,

§. 14. τῆς πόλεως] Corinthi. τούτους] vulneratos.

μόνοι — τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν] Si respicimus §. 17. extr. verba ὀλίγοι δέ τινες — ἐσώθησαν, recte iudicare Grotius videtur, qui solos vere servatos dici eos putat, qui honestis cum vulneribus e pugna evaserint, quum incolumem e clade servari summo dedecori haberetur apud Spartanos.

τὰ δέκα ἀφ᾽ ἥβης] V. ad II, 4, 32. Sunt autem qui non minus quam duodeviginti, non plus quam duodetriginta annos nati sunt.

§. 15. ᾕρουν τε] In animo habet scriptor haec fere: ᾕρουν τε οὐδένα — καὶ ἀναχωροῦντες — πάλιν ἠκοντίζοντο. De particula τε, quam interdum, mutata structura, non καί, sed adversativa particula sequitur, v. Haas. ad Remp. Lac. V, 7. G. Saupp. ad Vectig. IV, 36. Herbst. ad Symp. VIII, 2: ἐγώ τε — Χαρμίδην δὲ —. Ceterum ᾕρουν est telis assequebantur.

πρὶν τοὺς ὁπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι] Intelligendi sunt ὁπλῖται, qui Callia duce prope muros collocati sunt §. 14. Ante ὁμοῦ cogitando addas αὐτοῖς. Alii verbi ἐκέλευσε subiectum esse Ἰφικράτης et τοὺς ὁπλίτας Lacedaemonios putant.

ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι] οἱ ὁπλῖται.

ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν] Eadem verba leguntur Thucyd. II, 90, 4. V. ad III, 4, 16. et Ages. I, 25. Herod. VI, 116: ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθεον. Buttm. §. 132. adn. 28. Rost. §. 162. III, 3 aa. Kuehn. §. 274. 3.

οἵ τε — καὶ ἄλλοι] Noli putare esse pro οἱ μὲν — οἱ δὲ. Vertas potius: et qui adversi stabant et alii a latere. Dicitur igitur οἱ — ἐκ τοῦ ἐναντίου — ἠκόντιζον per attractionem, de qua v. ad III, 1, 18, pro οἱ ἐν τῷ ἐναντίῳ sive οἱ ἐναντίοι.

καὶ εὐθὺς — κατηκόντιζον] In tanto meliorum codicum consensu imperfectum non erat repudiandum. Quod tempus pro-

πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἢ δέκα αὐτῶν. Ὡς δὲ
16 τοῦτ' ἐγένετο, πολὺ ἤδη θρασύτερον ἐπέκειντο. Ἐπεὶ
δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος διώ-
κειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. Ἀναχωροῦντες δὲ ἔτι
πλείονες αὐτῶν ἢ τὸ πρῶτον ἔπεσον. Ἤδη δὲ τῶν βελ-
τίστων ἀπολωλότων, οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται
καὶ σὺν τούτοις αὖθις δίωξιν ἐποιήσαντο. Ὡς δ' ἐνέ-
κλιναν οἱ πελτασταί, ἐν τούτῳ κακῶς οἱ ἱππεῖς ἐπέ-
θεντο· οὐ γὰρ ἕως ἀπέκτειναν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν,
ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ
ἐπέστρεφον. Ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια
τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν ἀεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλα-
κώτεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ ἀεὶ
17 πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνίστανται
ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης
ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὡς ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα

quod probat Cobet. — κατηκόντιζον B. C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. pro κατηκόντισαν. — V. δὴ pro ἤδη.

§. 16. πρῶτον B. D. F. Dind. pro πρότερον. — αὖθις B. C. D. E. F. I. V. margg. Leoncl. et Steph. Schneid. Dind. pro αὐτῶν. — Weisk. Schneid. ἐδίωκον pro ἐδίωξαν. — ἀλλὰ σὺν B. D. Dind. pro ἀλλὰ ξὺν. — τε post ἐλάττους om. A. C. E. edd. vett.

§. 17. Alterum στάδια addunt B. C. D. I. V. Dind. — πρὸς τού-

pter additum εὐθὺς non debere damnari ex magno locorum numero apparet: II, 4, 2. 10. III, 1, 19: εὐθὺς ἡγεῖτο. IV, 1, 41: εὐθὺς ἀπεπορεύετο. IV, 5, 10. V, 1, 8. 12: καὶ εὐθὺς ἠκόντιζον καὶ ἔβαλλον. V, 1, 33. 2, 31. VI, 1, 18. Anab. IV, 7, 2: προςέβαλλε εὐθὺς ἥκων. V, 4, 11. De vi imperfecti v. ad IV, 3, 19. III, 4, 24. Hic quoque depingitur actio et ante oculos quasi ponitur potius quam simpliciter refertur.

πολὺ ἤδη θρασύτερον] Tum vero, *da nun vollends* est ἤδη. V. ad III, 5, 14.

§. 16. ἀναχωροῦντες — αὐτῶν] V. ad IV, 4, 1: ὁρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι — οἱ πλεῖστοι — αὐτῶν — ἐπεθύμησαν.

οἱ ἱππεῖς] Intelligitur ἡ τῶν ἱππέων μόρα (§. 12), quae iam rediit ex comitatu Amyclaeorum.

κακῶς] ignavius, ut sequentia docent.

ἐκδρόμοις] scil. τῶν ὁπλιτῶν, qui ex acie procurrerant hostem repulsuri. Hoc recte monet Schneiderus, qui cum Sturzio comparat Thucyd. IV, 124. 127. 126. Medio loco commemorantur ἐκδρομαί, postremo ἔκδρομοι.

ἰσομέτωποι] non ultra lineam hoplitarum procurrentes.

ἐπέστρεφον] ad aciem revertunt.

ὅμοια τούτοις] eadem atque antea. Etenim ποιοῦντες — πάσχοντες sunt et hoplitae et equites, quod intelligitur ex verbis oppositis οἱ δὲ πολέμιοι.

καὶ αὖθις] iterum iterumque. Anab. IV, 7, 2: ἐπεὶ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνε, ἄλλη προςῄει καὶ αὖθις ἄλλη, *und immer wieder eine andere.*

§. 17. στάδια — στάδια] In eiusdem vocis iteratione nihil

στάδια. Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰςβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. Οἱ δ' ἀποροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ ὁρῶντες καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δέ τινες μετὰ τῶν ἱππέων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέ- 18
πρακτο.

Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπῄει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. Διιὼν δὲ ἐπ' οἴκου ὡς μὲν ἐδύνατο ὀψιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πρωϊαίτατα ἐξωρμᾶτο. Παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἐξ Ὀρχομενοῦ ἔτι σκοταῖος ἀναστὰς ὄρθρου παρῆλθεν. Οὕτω χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ

τοις δὲ B., ceteri πρὸς δὲ τούτοις. — ἐμπίπτουσιν B. D. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro πίπτουσιν. — ἐσώθησαν B. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro διεσώθησαν.

§. 18. Dind. πρῳαίτατα. — ἔτι σκοταῖος ἀναστὰς ὄρθρου παρῆλθεν est emendatio Campii, ceteri ὄρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. — σκοταῖος D. V. Steph. Dind. pro σκοτιαῖος.

offendisse Graecos multis exemplis docent Bornem. ad Cyrop. I, 6, 38. Hertlin. in Observ. in Xen. H. G. 1845. p. 19. Cf. supra III, 4, 24. 5, 24. infra VII, 1, 22.

οἱ ἀπὸ τοῦ Λ.] De attractione v. ad III, 1, 18.

τοὺς ὁπλίτας ἐπιόντας] quos Callias haud procul a muris Corinthi collocaverat §. 14. Schneiderus et, qui illius verba repetit, Dindorfius hic omnia pervertunt, quippe qui non viderint, eos, qui dicuntur αἰσθόμενοι — οἱ ἀπὸ Λεχαίου, esse socios Lacedaemoniorum, qui ad custodiendos Lechaei muros relicti erant §. 11. Dilucide totum hunc locum explanat Grotius p. 277 sqq.

περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους] Haec male concinunt cum §. 12, ubi sexcentis fere hominibus constitisse moram dictum est, ex qua pauci quidam h. l. et nonnulli §. 14. servati esse dicuntur. Ergo in numeris inesse vitium videtur. Fortasse scripsit Xenophon πεντακοσίους καὶ εἴκοσι.

§. 18. Διιών] Intelligendum esse διὰ τῶν πόλεων contra Schneiderum recte quidem monet Dindorfius. Sed monendum etiam est, ad ἐπ' οἴκου ex verbo διιὼν repetendum esse simplex ἰών. Quod quia durius videtur, malim cum Cobeto scribere ἀπιών. Ex ΑΠΙΩΝ oriri facile potuit ΔΙΙΩΝ.

ἔτι σκοταῖος ἀναστὰς ὄρθρου παρῆλθεν] necessaria emendatio. Nam ὄρθρου nunquam de media nocte, σκοταῖος nunquam de matutino tempore dicitur. Media autem fere nocte Orchomeno erat surgendum Agesilao, ut ante solis ortum Mantineam praeteriret.

ἄν] pertinet ad ἐφηδομένους

στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχή-
19 ματι θεάσασθαι. Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τἄλλα ἐπε-
τύγχανεν Ἰφικράτης. Καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν
Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτου, ὅτε ἐκεῖ-
νος εἷλε ταῦτα τὰ τείχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου,
ὅτεπερ τὸ Πείραιον ἑάλω, πάνθ' εἷλε ταῦτα τὰ χωρία.
Τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
σύμμαχοι. Οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πε-
ζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυ-
χίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι,
πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

§. 19. ἐκ τούτου δὲ C. Mor. edd. sqq., ceteri ἐκ τούτου τε. — σύμμ. B. D. Dind. pro ξυμμ.

et ad θεάσασθαι. Vertas: adeo graviter laturi videbantur conspectum Mantineensium, qui ex hac ipsorum calamitate voluptatem capturi essent. Cur hanc de Mantineensibus potissimum habuerint opinionem coniicere licet ex IV, 4, 17. Sed omnino socii quo tum in Lacedaemonios fuerint animo, ex h. l. cognoscitur. V. Grotium V, p. 281. sq.

§. 19. τἄλλα ἐπετύγχανε] Eundem accusativum cum ἐπιτυγχάνειν iunctum vides IV, 8, 21. VI, 3, 16. Sed Comment. IV, 2, 28: ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν. Oecon. II, 3: εἰ ἀγαθοῦ ὠνητοῦ ἐπιτύχοιμι. Cf. etiam ad IV, 1, 40: τὰ — ἄλλα — ἐπεμελεῖτο.

Πραξίτου] Dindorf. corrigere vult Πραξίτα cl. IV, 4, 18. Sed v. adn. ad III, 2, 8, ubi commemorare praetermisi praeter Ἐπαμεινώνδα VII, 5, 13 etiam Ἐπαμεινώνδου legi VII, 1, 42. Addas Ἀμύντου V, 2, 12, Ἀνταλκίδου IV, 8, 15, Εὐδαμίδου V, 2, 25, Ἰσμηνίου V, 2, 35, Καλλίου I, 6, 1. Μειδίου III, 1, 23. 28, Παυσανίου II, 2, 7; 4, 36. V, 2, 3. Πελοπίδου VIII, 1, 38. Sed Ἀννίβα I, 1, 37, Γνωσία I, 1, 29, Πιτύα I, 1, 6, Σκόπα VI, 1, 19, Στρούθα IV, 8, 21, Σφοδρία V, 4, 32. 63, nusquam Σφοδρίου.

παριόντες] urbem Corinthum.

ἐντεῦθεν] dictum est, quia in animo habet scriptor παραπλέοντες εἰς τὸ Λέχαιον.

πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον] Cf. V, 1, 29. Comment. II, 1, 9: ἐγὼ οὖν τοὺς μὲν βουλομένους πολλὰ πράγματα ἔχειν αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις παρέχειν, ubi v. Kuehner.

CAPUT VI.

ARGUMENTUM.

Quum Calydonii Achaeorum socii ab Acarnanibus bello peterentur, denuo Lacedaemonii duce Agesilao excitantur ad opem Achaeis ferendam. Cum his ergo coniunctus Agesilaus Acarnaniam vastavit eorumque copias fudit. Nullam tamen cepit urbem. Quare quum minus satisfecisset Achaeis, promisit se insequenti anno bellum redintegraturum, atque ita domum rediit.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀχαιοὶ ἔχοντες Καλυδῶνα, ἣ τὸ 1
παλαιὸν Αἰτωλίας ἦν, καὶ πολίτας πεποιημένοι τοὺς A.Ch.
Καλυδωνίους φρουρεῖν ἠναγκάζοντο ἐν αὐτῇ. Οἱ γὰρ Ἀκαρνᾶνες ἐπεστράτευον, καὶ τῶν Ἀθηναίων δὲ καὶ Βοιωτῶν συμπαρῆσάν τινες αὐτοῖς διὰ τὸ συμμάχους εἶναι. Πιεζόμενοι οὖν ὑπ' αὐτῶν οἱ Ἀχαιοὶ πρέσβεις πέμπουσιν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Οἱ δ' ἐλθόντες ἔλεγον, ὅτι οὐ δίκαια πάσχοιεν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.
Ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὅπως ἂν ὑμεῖς 2
παραγγέλλητε συστρατευόμεθα καὶ ἑπόμεθα ὅποι ἂν ἡγῆσθε· ὑμεῖς δέ, πολιορκουμένων ἡμῶν ὑπὸ Ἀκαρνάνων καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῖς Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν, οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθε. Οὐκ ἂν οὖν δυναίμεθα ἡμεῖς τούτων οὕτω γιγνομένων ἀντέχειν, ἀλλ' ἢ ἐάσαντες τὸν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεμον διαβάντες

Cap. VI. §. 1. *Αἰτωλίας* V. Leoncl. Dind. pro *Αἰτωλία*; Vales. coni. *Αἰτωλίς*. — B. C. D. F. *ἐν αὐτῷ*. — *δὲ καὶ* B. C. D. V. Schneid. Dind. pro *τε καί*. — *συμπ.* B. D. Dind. pro *ξυμπ.*

§. 2. *μὲν* ante *γὰρ* addunt B. C. D. H. V. Schneid. Dind. — *παραγγέλλητε* A. B. C. D. Mor. edd. sqq. pro *παραγγέλητε*. — A. C. E. F. edd. vett. Mor. Weisk. Schneid. *στρατευόμεθα* pro *συνστρ.* — *ὅποι*

Cap. VI. §. 1. *Αἰτωλίας*] Vulgatam lectionem pro substantivo habere non magis licet quam latine dicere: Calydon erat Aetolia, vel Capua erat Campania. Quia vero codicis V. auctoritas, nisi ubi accedit alter ex melioribus libris, fere nulla est, dubito an praeferendum sit *Αἰτωλίς*, quae adiectivi forma exstat apud Herod. VI, 127. et Thucyd. III, 102: *τὴν Αἰτωλίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα καὶ Πλευρῶνα.*

πολίτας] cives Achaeos. Grotius intelligit pagorum incolas in urbes deductos.

πάντες πολεμήσομεν Ἀκαρνᾶσί τε καὶ τοῖς συμμάχοις
αὐτῶν, ἢ εἰρήνην ποιησόμεθα ὁποίαν ἄν τινα δυνώμεθα.
3 Ταῦτα δ᾽ ἔλεγον ὑπαπειλοῦντες τοῖς Λακεδαιμονίοις
ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς συμμαχίας, εἰ μὴ αὐτοῖς ἀντεπι-
κουρήσουσι. Τούτων δὲ λεγομένων, ἔδοξε τοῖς τ᾽ ἐφό-
ροις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον εἶναι στρατεύεσθαι
μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας. Καὶ ἐκπέμπου-
σιν Ἀγησίλαον δύο μόρας ἔχοντα καὶ τῶν συμμάχων
τὸ μέρος. Οἱ μέντοι Ἀχαιοὶ πανδημεὶ συνεστρατεύ-
4 οντο. Ἐπεὶ δὲ διέβη ὁ Ἀγησίλαος, πάντες μὲν οἱ ἐκ τῶν
ἀγρῶν Ἀκαρνᾶνες ἔφυγον εἰς τὰ ἄστη, πάντα δὲ τὰ
βοσκήματα ἀπεχώρησε πόῤῥω, ὅπως μὴ ἁλίσκηται ὑπὸ
τοῦ στρατεύματος. Ὁ δ᾽ Ἀγησίλαος ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν
τοῖς ὁρίοις τῆς πολεμίας, πέμψας εἰς Στράτον πρὸς τὸ
κοινὸν τῶν Ἀκαρνάνων εἶπεν, ὡς, εἰ μὴ παυσάμενοι
τῆς πρὸς Βοιωτοὺς καὶ Ἀθηναίους συμμαχίας ἑαυτοὺς
καὶ τοὺς συμμάχους αἱρήσονται, δηώσει πᾶσαν τὴν
5 γῆν αὐτῶν ἐφεξῆς καὶ παραλείψει οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ
ἐπείθοντο, οὕτως ἐποίει καὶ κόπτων συνεχῶς τὴν
χώραν οὐ προήει πλέον τῆς ἡμέρας ἢ δέκα ἢ δώ-

B. D. F. V. Schneid. Dind. pro ὅπου. — πάντες post διαβάντες addunt B. D. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. — ἂν post ὁποίαν inserunt B. D. H. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. Dind.

§. 3. τ᾽ post τοῖς addunt B. D. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind.

§. 4. πρὸς τὸ κοινὸν B. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind., εἰς τὸ κ. C., ἐς τὸ κ. A., ceteri παρὰ τὸ κ. — δηώσει Dind. pro δηώσοι. — παραλείψει B. C. D. E. F. Dind. pro παραλείψοι.

§. 5. συνεχῶς B. D. Dind. pro ξυνεχῶς. — A. C. edd. vett. om. ἢ δέκα. — B. οἱ οὖν pro οἱ μὲν οὖν.

§. 3. τὸ μέρος] partem debitam, vel quae conveniret Spartanorum ipsorum numero. Infra VI, 1, 1. De articulo cf. ad IV, 2, 12. 3, 10.

§. 4. διέβη] ex Peloponneso in Acarnaniam mari traiecto. V. ad §. 14.

οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν] De attractione v. ad III, 1, 18. Habitasse in ὀχυροῖς καὶ μικροῖς χωρίοις dicuntur Acarnanes Diodor. XIX, 67.

ἐν τοῖς ὁρίοις] in confiniis Aetoliae et Acarnaniae, quae quo loco transierit quum nesciamus, nec de lacu nec de monte, quorum §. 6. et 7. mentio fit, certius quidquam statui potest.

Στράτον] πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας Thucyd. II, 80. extr.

αἱρήσονται] ipsorum (Lacedaemoniorum) partes secuturi essent. V. ad III, 1, 2.

§. 5. πλέον ἢ δέκα ἢ δώδεκα σταδίων] Schneidero et Dindorfio suspectum est prius ἢ. Pendet vero genitivus a notione spatii, quae repetenda est ex πλέον. Nam ut VI, 2, 29. dicitur ἐπὶ πλέον — καθεώρων, in longius spatium, et Cyrop.

δεκα σταδίων. Οἱ μὲν οὖν Ἀκαρνᾶνες ἡγησάμενοι ἀσφαλὲς εἶναι διὰ τὴν βραδυτῆτα τοῦ στρατεύματος, τά τε βοσκήματα κατεβίβαζον ἐκ τῶν ὀρῶν καὶ τῆς χώρας τὰ πλεῖστα εἰργάζοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκουν τῷ Ἀγησιλάῳ 6
πάνυ ἤδη θαῤῥεῖν, ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ ἀφ' ἧς εἰσέβαλε θυσάμενος πρωῒ διεπορεύθη πρὸ δείλης ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπὶ τὴν λίμνην, περὶ ἣν τὰ βοσκήματα τῶν Ἀκαρνάνων σχεδὸν πάντα ἦν, καὶ ἔλαβε παμπληθῆ καὶ βουκόλια καὶ ἱπποφόρβια καὶ ἄλλα παντοδαπὰ βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα πολλά. Λαβὼν δὲ καὶ μείνας αὐτοῦ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν διεπώλει τὰ αἰχμάλωτα. Τῶν μέντοι Ἀκαρνάνων πολλοὶ πελτασταὶ 7
ἦλθον καὶ πρὸς τῷ ὄρει σκηνοῦντος τοῦ Ἀγησιλάου βάλλοντες καὶ σφενδονῶντες ἀπὸ τῆς ἀκρωνυχίας τοῦ ὄρους ἔπασχον μὲν οὐδέν, κατεβίβασαν δὲ εἰς τὸ ὁμαλὲς τὸ στρατόπεδον, καίπερ ἤδη περὶ δεῖπνον παρασκευαζόμενον. Εἰς δὲ τὴν νύκτα οἱ μὲν Ἀκαρνᾶνες ἀπῆλθον, οἱ δὲ στρατιῶται φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκάθευδον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπῆγεν ὁ Ἀγησίλαος τὸ 8
στράτευμα. Καὶ ἦν μὲν ἡ ἔξοδος ἐκ τοῦ περὶ τὴν λίμνην λειμῶνός τε καὶ πεδίου στενὴ διὰ τὰ κύκλῳ πε-

§. 6. ἐπεὶ δὲ B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro ἐπειδὴ δὲ. — Dind. πρῴ.

§. 7. A. E. edd. vett. σφενδονιῶντες. — Verba ἀπὸ τῆς ἀκρωνυχίας τοῦ ὄρους, vulgo post στρατόπεδον posita, suasu Koeppeni Dind. post σφενδ. transtulit. — ὁμαλὲς B. C. D. E. F. I. V. Dind. pro ὁμαλόν. — παρασκευαζόμενον A. E. Leoncl. Mor. edd. sqq. pro vulg. παρασκευαζομένου; B. C. D. F. V. παρασκευαζομένῳ.

IV, 5, 27: ὅσῳ πλέον ἀπέχομεν, sic liceat dicere oportet προῄει πλέον ἢ δέκα — σταδίων, progrediebatur longius spatium quam decem — stadiorum. Vides igitur non dissimilem esse locum III, 2, 19: λίμνη πλέον ἢ σταδίου ὑπόψαμμος, si interpretari vis: lacus longius (spatium) quam stadii spatium arenosus.

ὀρῶν] Formam contractam legimus etiam §. 8. VI, 5, 16. βελῶν IV, 3, 23. Sed κερδέων II, 4, 21. 40. Multa alia e Xenophonte collegit Kuehner. ad Comment. I, 2, 22.

§. 7. πρὸς τῷ ὄρει] ad vel sub montem castra habebat Agesilaus. Inde factum, ut telis velitum hostilium, qui cacumen montis tenebant, expositi in planiciem descendere cogerentur. Mirari possis, quod additur articulus. In mente habet Xenophon: ad eum montem, qui situs est ad lacum modo commemoratum, περὶ ἣν τὰ βοσκήματα — ἦν.

κατεβίβασαν — παρασκευαζόμενον] effecerunt, ut procul a monte collocarent castra, licet iam coenae parandae intenti essent.

φεύγοντα ὄρη· καταλαβόντες δὲ οἱ Ἀκαρνᾶνες ἐκ τῶν
ὑπερδεξίων ἔβαλλόν τε καὶ ἠκόντιζον, καὶ ὑποκαταβαί-
νοντες εἰς τὰ κράσπεδα τῶν ὀρῶν προσέκειντο καὶ πρά-
γματα παρεῖχον, ὥστε οὐκέτι ἐδύνατο τὸ στράτευμα
9 πορεύεσθαι. Ἐπιδιώκοντες δὲ ἀπὸ τῆς φάλαγγος οἵ τε
ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς τοὺς ἐπιθεμένους οὐδὲν ἔβλα-
πτον· ταχὺ γὰρ ἦσαν, ὁπότε ἀποχωροῖεν, πρὸς τοῖς
ἰσχυροῖς οἱ Ἀκαρνᾶνες. Χαλεπὸν δ' ἡγησάμενος ὁ
Ἀγησίλαος διὰ τοῦ στενοπόρου ἐξελθεῖν ταῦτα πάσχον-
τας, ἔγνω διώκειν τοὺς ἐκ τῶν εὐωνύμων προσκειμέ-
νους, μάλα πολλοὺς ὄντας· εὐβατώτερον γὰρ ἦν τοῦτο
10 τὸ ὄρος καὶ ὁπλίταις καὶ ἵπποις. Καὶ ἐν ᾧ μὲν ἐσφα-
γιάζετο, μάλα κατεῖχον βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες οἱ
Ἀκαρνᾶνες, καὶ ἐγγὺς προσιόντες πολλοὺς ἐτίτρωσκον.
Ἐπεὶ δὲ παρήγγειλεν, ἔθει μὲν ἐκ τῶν ὁπλιτῶν τὰ πεν-
τεκαίδεκα ἀφ' ἥβης, ἤλαυνον δὲ οἱ ἱππεῖς, αὐτὸς δὲ
11 σὺν τοῖς ἄλλοις ἠκολούθει. Οἱ μὲν οὖν ὑποκαταβεβη-
κότες τῶν Ἀκαρνάνων καὶ ἀκροβολιζόμενοι ταχὺ ἐνέ-
κλιναν καὶ ἀπέθνησκον φεύγοντες πρὸς τὸ ἄναντες·
ἐπὶ μέντοι τοῦ ἀκροτάτου οἱ ὁπλῖται ἦσαν τῶν Ἀκαρνά-
νων παρατεταγμένοι καὶ τῶν πελταστῶν τὸ πολὺ καὶ
ἐνταῦθα ἐπέμενον, καὶ τά τε ἄλλα βέλη ἠφίεσαν καὶ τοῖς
δόρασιν ἐξακοντίζοντες ἱππέας τε κατέτρωσαν καὶ ἵπ-
πους τινὰς ἀπέκτειναν. Ἐπεὶ μέντοι μικροῦ ἔδεον ἤδη

§. 8. Edd. vett. ἔβαλόν pro ἔβαλλόν.

§. 9. ἐπιθεμένους B., ceteri ἐπιτιθεμένους. — ἦσαν Mor. edd. sqq. pro ᾔεσαν. — D. F. I. V. marg. Leoncl. πάσχοντα pro πάσχοντας.

§. 10. B. om. καὶ ante ἐν. — Ante ἐγγὺς om. οὐκ B. C. D. E. I. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. edd. sqq.

§. 8. καταλαβόντες] scil. τὰ ὄρη.

§. 9. τοὺς ἐπιθεμένους] qui modo aggressi erant.

πρὸς τοῖς ἰσχυροῖς] locis munitis, i. e. iis, quae graviter armati et equites accedere nequirent.

μάλα — ὄντας] quanquam — erant.

§. 10. κατεῖχον] urgebant. V. ad Cyrop. I, 4, 22: ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶς κατέχων ἐποίει. Supra I, 3, 21.

τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης] Cf. ad IV, 5, 14.

§. 11. ἐνέκλιναν καὶ ἀπέθνησκον] de temporibus v. ad IV, 4, 11: ἥλοντο — καὶ διεφθείροντο. De vi imperfecti v. ad III, 4, 24.

μικροῦ ἔδεον ἤδη ἐν χερσὶ — εἶναι] quum iam in eo esset, ut manus conferrent cum Lacedaemoniis.

ἐν χερσὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὁπλιτῶν εἶναι, ἐνέκλινον, καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ περὶ τριακοσίους. Τούτων δὲ γενομένων ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιον 12
ἐστήσατο. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιιὼν κατὰ τὴν χώραν ἔκοπτε καὶ ἔκαιε· πρὸς ἐνίας δὲ τῶν πόλεων καὶ προςέβαλλεν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀναγκαζόμενος, οὐ μὴν εἷλέ γε οὐδεμίαν. Ἡνίκα δὲ ἤδη ἐπεγίγνετο τὸ μετόπωρον, ἀπῄει ἐκ τῆς χώρας. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ πεποιηκέναι 13
τε οὐδὲν ἐνόμιζον αὐτόν, ὅτι πόλιν οὐδεμίαν προςειλήφει οὔτε ἑκοῦσαν οὔτε ἄκουσαν, ἐδέοντό τε, εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλὰ τοσοῦτόν γε χρόνον καταμεῖναι αὐτόν, ἕως ἂν τὸν σπορητὸν διακωλύσῃ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ ἐναντία λέγοιεν τοῦ συμφέροντος. Ἐγὼ μὲν γάρ, ἔφη, στρατεύσομαι πάλιν δεῦρο εἰς τὸ ἐπιὸν θέρος· οὗτοι δὲ ὅσῳ ἂν πλείω σπείρωσι, τοσούτῳ μᾶλλον τῆς εἰρήνης ἐπιθυμήσουσι. Ταῦτα δὲ 14
εἰπὼν ἀπῄει πεζῇ δι' Αἰτωλίας τοιαύτας ὁδούς, ἃς οὔτε πολλοὶ οὔτε ὀλίγοι δύναιντ' ἂν ἀκόντων Αἰτωλῶν πορεύεσθαι· ἐκεῖνον μέντοι εἴασαν διελθεῖν· ἤλπιζον γὰρ Ναύπακτον αὐτοῖς συμπράξειν, ὥστ' ἀπολαβεῖν. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο κατὰ τὸ Ῥίον, ταύτῃ διαβὰς οἴκαδε ἀπῆλθε· καὶ γὰρ τὸν ἐκ Καλυδῶνος ἔκπλουν εἰς Πελο-

§. 11. εἶναι, ἐνέκλινον B., ceteri εἶναι, ἐνέκλιναν.

§. 12. ἔκαιε B. I., ceteri ἔκαε. — προςέβαλλεν B. C. D. V. Schneid. edd. sqq. pro προςέβαλεν.

§. 13. μή τι B. C. D. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro μηδὲν. — συμφ. B. D. Dind. pro συμφ. — στρατεύσομαι coni. Steph. rec. Dind. pro στρατεύομαι. — B. τοσοῦτο.

§. 14. ἐπειδὴ δὲ B. C. D. F. Dind. pro ἐπεὶ δὲ. — καὶ γὰρ marg. Leoncl. Wells. Dind., τὰ γὰρ Mor., ceteri κατὰ γάρ.

ἐνέκλινον καὶ ἀπέθανον] Cf. V, 1, 21: ἡσυχίαν εἶχε καὶ ἀνέπαυσε. De vi imperfecti v. ad κατέβαλλον IV, 3, 22. Vertas: magis magisque inclinabantur et ita ceciderunt illo die circiter trecenti.

§. 12. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου] ac deinceps.

§. 13. ὅσῳ — τοσούτῳ] Haud scio an ferri possit τοσοῦτο, quod B. praebet. Altero certe loco IV, 8, 4. codd. B. D. E. I. V. consentiunt in ὅσῳ — τοσοῦτον. An fortasse utroque loco ὅσον — τοσοῦτο legendum est?

§. 14. Ναύπακτον] Accusativus pendet ab ἀπολαβεῖν. Naupactum illo tempore Achaei tenebant, quam urbem liberavit demum Epaminondas a. 367. a. Ch. Diodor. XV, 75.

καὶ γὰρ τὸν ἐκ Καλυδῶνος] Inde colligendum videtur, nisi prohibuissent Athenienses, ex regione Calydonis recta via

πόννησον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκώλυον τριήρεσιν ὁρμώμενοι ἐξ Οἰνιαδῶν.

CAPUT VII.

ARGUMENTUM.

Initio veris quum bellum sibi a Lacedaemoniis instare viderent Acarnanes, cum his societatem, cum Achaeis pacem fecerunt. Lacedaemonii autem bellum adversus Argivos decernunt: quos Agesipolis repente oppressos vehementer afflixit. Magna vero audacia proxime ad urbem accessit et magnum iis saepe terrorem incussit.

---

1 Παρελθόντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ὥςπερ ὑπέσχετο
Ch. a. 390. τοῖς Ἀχαιοῖς, εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ ἦρος πάλιν φρουρὰν ἔφαινεν ἐπὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας. Οἱ δὲ αἰσθόμενοι καὶ νομίσαντες διὰ τὸ ἐν μεσογείᾳ σφίσι τὰς πόλεις εἶναι ὁμοίως ἂν πολιορκεῖσθαι ὑπὸ τῶν τὸν σῖτον φθειρόντων, ὥςπερ εἰ περιστρατοπεδευόμενοι πολιορκοῖντο, ἔπεμψαν πρέσβεις εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ εἰρήνην μὲν πρὸς τοὺς Ἀχαιούς, συμμαχίαν δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐποιήσαντο. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀκαρνᾶνας οὕτω διεπέπρακτο.

2 Ἐκ δὲ τούτου τοῖς Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν ἐπ' Ἀθηναίους ἢ ἐπὶ Βοιωτοὺς στρατεύειν οὐκ ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι ὄπισθεν καταλιπόντας ὅμορον τῇ Λακεδαίμονι πολεμίαν καὶ οὕτω μεγάλην τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, εἰς

Cap. VII. §. 1. περιστρατοπεδευόμενοι Schneid. pro vulg. περιστρατοπεδευσάμενοι, Dind. περιεστρατοπεδευμένοι.

§. 2. ἐπὶ post ἢ addunt B. D. E. F. V. Schneid. Dind. — καὶ οὕτω B. D. I. V. Schneid. Dind. pro οὕτω καί. — Ante Ὀλυμπ. om. τὴν

Agesilaum traiecturum fuisse in Peloponnesum et §. 4. eadem brevissima via e Peloponneso Calydonem petiisse.

ἐξ Οἰνιαδῶν] urbe Acarnaniae haud procul ab ostio Acheloi sita.

Cap. VII. §. 1. φρουρὰν ἔφαινεν] V. ad III, 2, 23.

ἐν μεσογείᾳ — εἶναι] in media terra, non ad mare, unde commeatus posset venire.

πολιορκεῖσθαι] tanquam obsessos inopia pressum iri. Cf.

δὲ τὸ Ἄργος φρουρὰν φαίνουσιν. Ὁ δὲ Ἀγησίπολις ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι εἴη αὐτῷ ἡγητέον τῆς φρουρᾶς καὶ τὰ διαβατήρια θυομένῳ ἐγένετο, ἐλθὼν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ χρηστηριαζόμενος ἐπηρώτα τὸν θεόν, εἰ ὁσίως ἂν ἔχοι αὐτῷ μὴ δεχομένῳ τὰς σπονδὰς τῶν Ἀργείων, ὅτι οὐχ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁπότε ἐμβάλλειν μέλλοιεν Λακεδαιμόνιοι, τότε ὑπέφερον τοὺς μῆνας. Ὁ δὲ θεὸς ἐπεσήμαινεν αὐτῷ ὅσιον [εἶναι] μὴ δεχομένῳ σπονδὰς δὰς ἀδίκως ὑποφερομένας. Ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς πορευθεὶς εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο αὖ τὸν Ἀπόλλω, εἰ κἀκείνῳ δοκοίη περὶ τῶν σπονδῶν καθάπερ τῷ πατρί. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο καὶ μάλα κατὰ ταὐτά. Καὶ οὕτω δὴ Ἀγη- 3

B. C. D. F. I. V. Steph. Dind. — καὶ interserunt B. D. V. Schneid. Dind. — A. C. om. τὰς ante σπονδὰς. — Grot. coni. ὅτε οὐχ pro ὅτι οὐχ. — εἶναι post ὅσιον om. B.

V, 1, 2. 4, 61. VI, 5, 33. VII, 2, 7. Cyrop. VI, 1, 15.

§. 2. Ἀγησίπολις] V. ad IV, 2, 9.

τὰ διαβατήρια — ἐγένετο] V. ad III, 1, 17.

μὴ δεχομένῳ] si aspernaretur, i. e. si non agnosceret. Item §. 3.

ὑπέφερον τοὺς μῆνας] praetexerent (i. e. praetexere solerent) menses sacros. Eodem sensu Thucyd. V, 54. extr. dicit τὸν μῆνα προὐφασίσαντο. Xenophon de eadem re etiam substantivo ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορά utitur V, 1, 29. 3, 27. De re cf. Pausan. III, 5, 8: ὡς δὲ (Ἀγησίπολις) ἐκ τῆς Τεγεατῶν ἐς τὴν Ἀργολίδα ἤγαγε τὸν στρατόν, πέμπουσι κήρυκα οἱ Ἀργεῖοι σπεισόμενον πρὸς Ἀγησίπολιν σφίσι πατρῴους δή τινας σπονδὰς ἐκ παλαιοῦ καθεστώσας τοῖς Δωριεῦσι πρὸς ἀλλήλους. Adde Thucyd. V, 54, 2: Καρνεῖος δ' ἦν μήν, ἱερομηνία Δωριεῦσι, ubi v. Poppo. Erant igitur ii menses, in quos festi quidam dies incidebant, velut Apollinis Carnei, omnibus Doriensibus sacri et induciis destinati. Sed, ut ex h. l. consequitur, iidem festi dies non ab omnibus Doriensium civitatibus eodem tempore agebantur. Argivos certe, antequam tempus constitutum venisset, ut hostium invasionem averterent, menses sacros praetendisse, suspicari licet ex iis quae mox sequuntur §. 3. V. Morum ad h. l. Weiskius et Schneiderus τοὺς μῆνας pro diebus festis, quibus ludi Isthmici celebrabantur, non recte acceperunt. De qua re v. Grotium V, p. 283. sq.

ἐπεσήμαινεν] Hac voce utitur Xen., quia Olympiae ex hostiis dei voluntas cognoscebatur. Herod. VIII, 134: ἔστι δέ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσιν αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι.

ὅσιον [εἶναι]] Cum B. omittendum existimo εἶναι. Cf. Oecon. X, 1: ἀνδρικήν γε ἐπιδεικνύεις τὴν διάνοιαν τῆς γυναικός.

τῷ πατρί] Pater Apollinis est Iupiter Olympius. Plutarch. Apophthegm. regum de Agesilao idem narrat. Aristot. Rhetor. II, 23, 12: Ἡγήσιππος ἐν Δελφοῖς ἐπηρώτα τὸν θεὸν κεχρημένος πρότερον Ὀλυμπιᾶσιν, εἰ αὐτῷ ταὐτὰ δοκεῖ ἅπερ τῷ πατρί, ὡς αἰσχρὸν ὂν τἀναντία εἰπεῖν. Schneiderus.

καὶ μάλα] De καὶ v. ad II, 4, 2. III, 4, 9.

§. 3. καὶ οὕτω — ἐνέβαλλε]

σίπολις ἀναλαβὼν ἐκ Φλιοῦντος τὸ στράτευμα, ἐκεῖσε γὰρ αὐτῷ συνελέγετο, ἕως πρὸς τὰ ἱερὰ ἀπεδήμει, ἐνέβαλλε διὰ Νεμέας. Οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἔγνωσαν οὐ δυνησόμενοι κωλύειν, ἔπεμψαν ὥςπερ εἰώθεσαν ἐστεφανωμένους δύο κήρυκας ὑποφέροντας σπονδάς. Ὁ δὲ Ἀγησίπολις ἀποκρινάμενος, ὅτι οὐ δοκοῖεν τοῖς θεοῖς δικαίως ὑποφέρειν, οὐκ ἐδέχετο τὰς σπονδάς, ἀλλ᾽ ἐνέβαλε καὶ πολλὴν ἀπορίαν καὶ ἔκπληξιν κατά τε τοὺς
4 ἀγροὺς καὶ ἐν τῇ πόλει ἐποίησε. Δειπνοποιουμένου δ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀργείᾳ τῇ πρώτῃ ἑσπέρᾳ καὶ σπονδῶν τῶν μετὰ τὸ δεῖπνον ἤδη γιγνομένων, ἔσεισεν ὁ θεός. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀρξαμένων τῶν ἀπὸ δαμοσίας πάντες ὕμνησαν τὸν περὶ τὸν Ποσειδῶ παιᾶνα· οἱ δ᾽ ἄλλοι στρατιῶται ᾤοντο ἀπιέναι, ὅτι καὶ Ἆγις σεισμοῦ ποτε γενομένου ἀπήγαγεν ἐξ Ἤλιδος. Ὁ δὲ Ἀγησίπολις εἰπών, ὅτι, εἰ μὲν μέλλοντος αὐτοῦ ἐμβάλλειν σείσειε, κωλύειν ἂν αὐτὸν ἡγεῖτο· ἐπεὶ δὲ ἐμβεβληκότος, ἐπικε-

§. 3. *συνελ.* B. D. Dind. pro *ξυνελ.* - *ἐνέβαλλε* B. C., ceteri *ἐνέβαλε*.
§. 4. B. *δειπνουμένου.* — *ἑσπέρᾳ* B. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἡμέρᾳ.* — *γιγνομένων* B., ceteri *γενομένων.* — *τῶν ἀπὸ δαμοσίας* Dind., *τῶν ἀποδημίας* B. C. F. I., *τῶν περὶ τῆς ἀποδημίας* D. et (om. *περὶ*) V., ceteri *αὐτῶν ἀποδημίας*, unde Koeppen. Weisk. *αὐτῶν τῶν ἀπὸ δημοσίας*, Schneid. *τῶν περὶ τὴν δημοσίαν.* — *εἰπών, ὅτι* om. A. edd. vett., inclusit Mor. — D. *νομίζοι*, Mor. *ἐνόμιζεν* pro *νομίζει.*

Imperfectum hic non peius est quam §. 5: *καὶ οὕτω — ἡγεῖτο —.*

ὑποφέροντας] De praesentis participio v. ad III, 5, 7.

§. 4. *γιγνομένων*] Libatione nimirum coena finitur. Ergo non respuendum erat praesentis participium.

τῶν ἀπὸ δαμοσίας] V. IV, 5, 8. de locutione *οἱ περὶ δαμοσίαν.* Inde colligendum etiam dici licere *οἱ ἀπὸ δαμοσίας*, si quidem *δαμοσία* est praetorium regis Spartani.

τὸν περὶ τὸν Ποσειδῶ παιᾶνα] De Neptuno terrae motus auctore cf. III, 3, 2.

ᾤοντο ἀπιέναι] abeundum esse putabant ut V, 1, 15. Ita etiam *δοκεῖν* et *ἡγεῖσθαι*, saepissime *νομίζειν* usurpatur.

Ἆγις] V. III, 2, 24.

εἰ — σείσειε] Exspectaveris *εἰ — ἔσεισε.* Etenim de re non facta et iam absoluta loqui videtur Agesipolis, nisi forte statuis illius sententiam hanc esse: si quando, antequam invaserit fines sive Argivae sive alius terrae hostilis, terram deus moveat, tum demum impedire eum conatum suum se esse crediturum. Aliter certe se habent Cyrop. II, 1, 9: *ἐγὼ μὲν ἄν, — εἰ ἔχοιμι, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις.* Oecon. II, 15, ubi v. adn. Venat. XII, 22: *εἰ οὖν εἰδεῖεν τοῦτο, ὅτι θεᾶται αὐτούς, ἵεντο ἂν ἐπὶ τοὺς πόνους*, ubi v. Sauppium, vel Comment. I, 3, 4, ubi v. Kuehner. Neque profecto obliqua oratio id efficere potest, ut *σείσειε* dicatur pro *ἔσεισε.*

ἐπεὶ δὲ ἐμβεβληκότος] scil. *αὐτοῦ ἔσεισεν.*

λεύειν νομίζει· καὶ οὕτω τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος τῷ 5
Ποσειδῶνι ἡγεῖτο οὐ πόῤῥω εἰς τὴν χώραν. Ἅτε δὲ νεωστὶ τοῦ Ἀγησιλάου ἐστρατευμένου εἰς τὸ Ἄργος, πυνθανόμενος ὁ Ἀγησίπολις τῶν στρατιωτῶν, μέχρι μὲν ποῖ πρὸς τὸ τεῖχος ἤγαγεν ὁ Ἀγησίλαος, μέχρι δὲ ποῖ τὴν χώραν ἐδῄωσεν, ὥςπερ πένταθλος πάντῃ ἐπὶ τὸ πλέον ὑπερβάλλειν ἐπειρᾶτο. Καὶ ἤδη μέν ποτε 6
βαλλόμενος ἀπὸ τῶν τύρσεων τὰς περὶ τὸ τεῖχος τάφρους πάλιν διέβη· ἦν δὲ ὅτε οἰχομένων τῶν πλείστων Ἀργείων εἰς τὴν Λακωνικὴν οὕτως ἐγγὺς πυλῶν προςῆλθεν, ὥςτε οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες τῶν Ἀργείων ἀπέκλεισαν τοὺς τῶν Βοιωτῶν ἱππέας εἰςελθεῖν βουλομένους, δείσαντες, μὴ συνειςπέσοιεν κατὰ τὰς πύλας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὥςτ᾽ ἠναγκάσθησαν οἱ ἱππεῖς ὥςπερ νυκτερίδες πρὸς τοῖς τείχεσιν ὑπὸ ταῖς ἐπάλξεσι προςαραρέναι. Καὶ εἰ μὴ ἔτυχον τότε οἱ Κρῆτες εἰς Ναυπλίαν καταδεδραμηκότες, πολλοὶ ἂν καὶ ἄνδρες καὶ

§. 6. A. edd. vett. *τύρσεις* pro *τάφρους*. — *ἠναγκάσθησαν* Bryl. Cast. sqq. edd., ceteri *ἠνάγκασαν*. — *προςαραρέναι* V. Steph. Wells. Weisk. edd. sqq., D. *προςαρραρέναι*, F. *προπαρρέναι*, ceteri *προςαρρέναι*.

§. 5. *καὶ οὕτω — ἡγεῖτο*] Ita continuatur oratio, quasi pro *εἰπών, ὅτι* antecesserit *εἶπεν, ὅτι*, quod eo facilius fieri potuit, quod merum certe *οὕτω* saepissime infertur post participium. Cf. V, 1, 28.

οὐ πόῤῥω] „non magno itinere.“ Leonclavius. Quod probarem, si additum esset *πρῶτον μέν*. Ut nunc verba sunt, malim delere particulam *οὐ*.

νεωστί] anno tertio ante has res gestas. V. IV, 4, 19.

πένταθλος] „Tropice dicitur *πένταθλος* qui semper aemulatur eos, qui in suo genere excellunt, quanquam eos nunquam assequitur: ideoque postponendus est, si cum his, qui excellunt, comparetur; sed eximius est, si cum aliis, rudioribus et indoctioribus, conferatur. Ita Agesipolis rem egregie gerit, si cum ceteris comparetur, sed postponendus est Agesilao.“ Morus. V. etiam Sturz. lex. Xen. De aemulatione Agesipolis et Agesilai cf. V, 3, 20.

§. 6. *πάλιν διέβη*] muros scil. aggressurus.

οἰχομένων] Nihil referebat dicere, quo consilio in Laconicam incursionem fecissent, sed suam terram ab Argivis relictam fuisse et defensoribus vacuam. Quare nihil erat quod in *οἰχομένων* reprehenderent Schneiderus et Dindorfius, quibus „verbum *οἴχεσθαι* nimis tenue et obscurum pro invasione bellica“ videbatur.

οἱ Κρῆτες] sagittarii Cretenses, qui in exercitu Lacedaemoniorum erant. V. IV, 2, 16. Ergo aberant ab exercitu Argos obsidente, id quod equitibus Boeotiis et Argivis emolumento erat. Sic recte Morus.

καταδεδραμηκότες] hostiliter incursaverant. Cf. IV, 8, 18. V, 3, 1.

7 ἵπποι κατετοξεύθησαν. Ἐκ δὲ τούτου περὶ τὰς εἱρκτὰς στρατοπεδευομένου αὐτοῦ, πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ στρατόπεδον· καὶ οἱ μέν τινες πληγέντες, οἱ δὲ καὶ ἐμβροντηθέντες ἀπέθανον. Ἐκ δὲ τούτου βουλόμενος τειχίσαι φρούριόν τι ἐπὶ ταῖς παρὰ Κηλοῦσαν ἐμβολαῖς ἐθύετο· καὶ ἐφάνη αὐτῷ τὰ ἱερὰ ἄλοβα. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα καὶ διέλυσε, μάλα πολλὰ βλάψας τοὺς Ἀργείους, ἅτε ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς ἐμβαλών.

§. 7. *στρατοπεδευομένου* Mor. edd. sqq. pro *στρατευομένου*. — Brod. Leoncl. Palmer. *Κοίλωσσαν*, quod recepit Weisk., pro *Κηλοῦσαν*.

§. 7. *τὰς εἱρκτάς*] Loca clausa, septa hoc vocabulo significari scimus e Comment. II, 1, 5. Cyrop. III, 1, 19 et ea aut in ipsa aut haud procul ab urbe fuisse colligendum est e Pausan. III, 5, 8: *καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τὸ τεῖχος κατεστρατοπεδεύετο ἤδη τὸ Ἀργείων, καὶ οὐ παρίει σείων ὁ θεὸς κ. τ. λ.*, sed quae et qualia fuerint nescimus.

ἐμβροντηθέντες] Pausan. l. d. *καί τινες καὶ ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν κεραυνωθέντες, τοὺς δὲ καὶ ἔκφρονας ἐποίησαν αἱ βρονταί.*

Κηλοῦσαν] Mons in Phliasiorum finibus situs, quem Strab. VIII, p. 382 *Κήλωσσα* aut *Κοίλωσσα* appellat, sed Pausan. II, 12, 4 *Κηλοῦσα*, quam scripturam pro vulg. *Κηγλοῦσα* restituit ibi Dindorfius.

CAPUT VIII.

ARGUMENTUM.

Interim Pharnabazus et Conon, per insulas et urbes maritimas harmostis Lacedaemoniorum expulsis, multos sibi socios adiunxerant. Abydum vero et Sestum tenebat Dercylidas. Initio anni Pharnabazus cum Conone magna classe ad Peloponnesum accedit et multa maritima vastat. Inde se recipiens Cythera occupat, et harmosta praesidioque ibi relicto Isthmum Corinthi petit, ubi socios confirmat et pecunia ornat. Hinc quum rediret domum, classem reliquit Cononi: qui, ut promiserat, deinde muros longos Piraeique munitionem magna ex parte restituit. Lacedaemonii hac re audita Antalcidam mittunt, qui Tiribazo exponeret, quid rerum pecunia regia gereretur, pacemque cum rege faceret. Exponit hic mandata et offert, ut omnes insulae et civitates Asiaticae sint liberae. Miserant et Athenienses reliquique legatos, quibus illa conditio videbatur iniquissima. Tiribazus Lacedaemoniis clam pecunia instructis Cononem coniecit in

vincula et profectus ad regem de his rebus retulit. Rex mittit Strutham ad res maritimas gerendas. Hic favebat Atheniensibus: unde Lacedaemonii adversus eum mittunt Thibronem, sed infausto successu. Ad exsules Rhodiorum restituendos popularemque statum tollendum Lacedaemonii mittunt Ecdicum nauarchum, Diphridam autem adversus Strutham. Ecdico Lacedaemonii subsidio cum navibus mittunt Teleutiam, Athenienses adversus illos Thrasybulum. Hic omissa Rhodo Thracum reges dissidentes conciliavit, et deinde Byzantio et Chalcedone recuperatis Lesbum navigat et Mytilenis, quae sola urbs Atheniensibus fida manserat, confirmatis ad Methymnam Lacedaemonios vincit. In Thrasybuli ab Aspendiis occisi locum sufficiunt Athenienses Agyrrhium, et in Hellespontum, ubi Lacedaemonii Anaxibio duce multa moliebantur, mittunt Iphicratem. Qui post levia proelia quum accepisset Anaxibium cum suis Antandrum abiisse, noctu Abydum traiecit et redeuntem ex insidiis oppressit. Anaxibius ipse fortiter pugnans cecidit: eius autem copiae partim fuga elapsae, partim caesae sunt.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. 1
Ἐν ᾧ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγήσομαι καὶ τῶν πράξεων τὰς μὲν ἀξιομνημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου παρήσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ τὰς νήσους καὶ A.Ch. a.394 πρὸς τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τούς τε Λακωνικοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλαυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὡς οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχίσοιεν ἐάσοιέν τε αὐτονόμους.
Οἱ δ' ἀκούοντες ταῦτα ἥδοντό τε καὶ ἐπῄνουν καὶ ξένια 2 προθύμως ἔπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. Καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν, ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιαι ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερὸς ἔσοιτο, ἔλεγεν, ὡς μία

Cap. VIII. §. 1. πάντα ταῦτα B. D. V. Dind. pro ταῦτα πάντα. — ἐντειχίσοιεν B. Schaef., ἐντειχίσειεν E., ἐντειχιοῖεν Dind., ceteri ἐντειχίσαιεν. — ἐάσοιέν B. Schaef. Dind. pro ἐάσαιέν.
§. 2. A. C. E. V. edd. vett. ἔσονται. — δουλοῦσθαι B. D. F. I. V.

Cap. VIII. §. 1. ἐν ᾧ δὲ — διηγήσομαι] Construas: τὰ δὲ αὖ, ἐν ᾧ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, κατὰ θάλατταν — γενόμενα διηγήσομαι.
τῇ ναυμαχίᾳ] V. IV, 3, 10. sqq.
τειχίσοιεν] V. Buttm. gr. max. §. 95. 10. adn. 14. Rost. gr. mai. §. 73. 2 a.

§. 2. οἱ δέ] ad πόλεις refertur per synesin, de qua v. ad IV, 3, 2.

ἑκάστῃ πολλὰ πράγματα ἱκανὴ εἴη παρέχειν καὶ κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συσταῖεν. 3 Ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο ὁ Φαρνάβαζος. Ἀποβὰς δ' εἰς Ἔφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δοὺς τετταράκοντα τριήρεις εἰς Σηστὸν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ παρῄει ἐπὶ τὴν αὑτοῦ ἀρχήν. Καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅςπερ καὶ πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὤν, ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὥςπερ οἱ ἄλλοι ἁρμοσταὶ ἐξέλιπεν, ἀλλὰ κατέσχε τὴν Ἄβυδον καὶ διέσωζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις. Καὶ γὰρ συγκαλέσας τοὺς
4 Ἀβυδηνοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ὦ ἄνδρες, νῦν ἔξεστιν ὑμῖν καὶ πρόσθεν φίλοις οὖσι τῇ πόλει ἡμῶν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων. Καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν ταῖς εὐπραξίαις πιστοὺς φαίνεσθαι οὐδὲν θαυμαστόν· ὅταν δέ τινες ἐν συμφοραῖς γενομένων φίλων βέβαιοι φανῶσι, τοῦτ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονεύεται. Ἔστι δὲ οὐχ οὕτως ἔχον, ὡς, εἰ τῇ ναυμαχίᾳ ἐκρατήθημεν, οὐδὲν ἄρα ἔτι ἐσμέν· ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσθεν δήπου, Ἀθηναίων ἀρχόντων τῆς θαλάττης, ἱκανὴ ἦν ἡ ἡμετέρα πόλις καὶ εὖ φίλους καὶ κακῶς ἐχθροὺς ποιεῖν. Ὅσῳ

Dind., δουλῶσθαι C., ceteri δουλώσασθαι. — Ante πολλὰ om. πόλις A. B. C. D. E. Dind.

§. 3. B. D. τὴν αὐτοῦ. — Ante συγκαλέσας om. πρόσθεν B. C. D. F. I. V. Dind.

§. 4. Schneid. γενομένων (τῶν) φίλων. — A. C. E. ἔσχον pro ἔχον. — Post ἔχον V. addit ὅτι, quod volebat Leoncl., ὡς addunt Weisk. edd. sqq. — A. C. E. F. edd. vett. Weisk. ἄρα τι pro ἄρα ἔτι.

οἱ Ἕλληνες] civitates Asiaticae.

§. 3. **ὁ Δερκυλίδας**] V. IV, 3, 2. 3.

ὅςπερ καὶ πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ] Pharnabazo. Cf. III, 1, 9: *ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκ. πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ.*

Ἀβύδῳ] quae urbs longo ex tempore Atheniensibus erat inimica. Demosth. contr. Aristocr. 39: *ἐκ γὰρ Ἀβύδου τῆς πάντα χρόνον ὑμῖν ἐχθρᾶς.*

§. 4. **ἔξεστιν ὑμῖν — οὖσι — εὐεργέτας φανῆναι**] licet vobis, qui fuistis amici —, bene merere de Lacedaemoniis. Scribi poterat etiam *εὐεργέταις*, non item *φίλους ὄντας*. V. ad IV, 1, 35.

ἔστι δὲ οὐχ οὕτως ἔχον] Dindorf. affert Anab. IV, 1, 3: *καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον.* Herod. II, 125. extr. V. Buttm. §. 144. adn. 16. Kuehn. §. 238. adn. 5.

εἰ — ἐκρατήθημεν] Ponitur *εἰ* pro *ὅτι* simili ratione ac post *θαυμάζειν* poni solet: magnam cladem, quam negare nequit, aegre agnoscit Dercylidas.

οὐδὲν — ἐσμὲν] V. ad Comment. II, 3, 5: *ἀδελφὸς — πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη* et ad I, 1, 5.

ἄρα] inde subito. Cf. ad III, 4, 9. IV, 2, 22.

ὅσῳ — τοσούτῳ] De scriptura *τοσοῦτον* dictum est ad IV, 6, 13.

δὲ μᾶλλον αἱ ἄλλαι πόλεις σὺν τῇ τύχῃ ἀπεστράφησαν ἡμῶν, τοσούτῳ ὄντως ἡ ὑμετέρα πιστότης μείζων φανείη ἄν. Εἰ δέ τις τοῦτο φοβεῖται, μὴ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐνθάδε πολιορκώμεθα, ἐννοείτω, ὅτι Ἑλληνικὸν μὲν οὔπω ναυτικόν ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ, οἱ δὲ βάρβαροι εἰ ἐπιχειρήσουσι τῆς θαλάττης ἄρχειν, οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ἡ Ἑλλάς· ὥςθ' ἑαυτῇ ἐπικουροῦσα καὶ ὑμῖν σύμμαχος γενήσεται. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντες 5
οὐκ ἀκόντως, ἀλλὰ προθύμως ἐπείσθησαν· καὶ τοὺς μὲν ἰόντας ἁρμοστὰς φίλως ἐδέχοντο, τοὺς δὲ ἀπόντας μετεπέμποντο. Ὁ δὲ Δερκυλίδας, ὡς συνελέγησαν πολλοὶ καὶ χρήσιμοι ἄνδρες εἰς τὴν πόλιν, διαβὰς καὶ εἰς Σηστὸν καταντικρὺ ὄντα Ἀβύδου καὶ ἀπέχοντα οὐ πλεῖον ὀκτὼ σταδίων, ὅσοι τε διὰ Λακεδαιμονίους γῆν ἔσχον ἐν Χεῤῥονήσῳ, ἤθροιζε, καὶ ὅσοι αὖ ἐκ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ πόλεων ἁρμοσταὶ ἐξέπιπτον, καὶ τούτους ἐδέχετο λέγων, ὅτι οὐδ' ἐκείνους ἀθυμεῖν δεῖ, ἐννοουμένους, ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἣ ἐξ ἀρχῆς βασιλέως ἐστί, καὶ Τῆμνος, οὐ μεγάλη πόλις, καὶ Αἰγαί εἰσι καὶ ἄλλα γε χωρία, ἃ δύνανται οἰκεῖν οὐχ ὑπήκοοι ὄντες βασιλέως. Καίτοι, ἔφη, ποῖον μὲν ἂν ἰσχυρότερον Σηστοῦ λάβοιτε χωρίον, ποῖον δὲ δυςπολιορκητότερον; ὃ καὶ νεῶν καὶ

— B. D. E. I. V. τοσοῦτον ὄντως. — εἰ δέ τις — φοβεῖται Dind.; codd. edd. vett. Leoncl. εἰ δέ τισι — φανεῖται, ceteri εἰ δέ τινι — φανεῖται. — F. edd. vett. om. καὶ ante κατὰ. — B. ante ἐπικουροῦσα addit καί. §. 5. οἱ μὲν δὴ B. D. F. V. Dind., οἱ δὴ H., οἱ μέστοι ceteri. — Αἰγαί εἰσι Valcken. ad Herod. III, 117. Dind., Αἰγαὶ Schneid., Ἀιγαιεῖς D. Weisk., Αἰγεεῖς B. C. V., Αἰγιεῖς ceteri (om. εἰσί). — ἃ post χωρία addidit Dind. — ὑπήκοοι ὄντες B. C. D. F. V. marg. Leoncl. Dind. pro ὑπήκοα ὄντα. — ἂν post μὲν addunt Schaef. Dind. — V.

ὄντως] iungendum cum μεῖζον: revera sive vere maior. Dindorfio delendum videtur tanquam ortum ex praecedenti varietate scripturae τοσοῦτον.

ταῦτα] hoc et quaecunque huc pertinent. De plurali v. ad Ages. I, 24.

ἑαυτῇ ἐπικουροῦσα] h. e. vobis praesidio erit, quia ea re sibi ipsi opitulabitur.

§. 5. ἰόντας] advenientes, eo venientes, eiectos ex reliquis urbibus graecis. Cf. IV, 4, 5: ἰοῦσαι. V, 4, 29: ἰόντα. Anab. II, 3, 7: εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν. Thucyd. IV, 118, 6: σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσι.

Τῆμνος — Αἰγαί] oppida Aeolica, hoc haud procul a Cyme, illud ab Hermo fluvio sita.

ἃ δύνανται οἰκεῖν] quae suas res possunt administrare. V. Comment. I, 2, 64: ἡ πόλεις τε καὶ οἶκοι εὖ οἰκοῦσι. Cyrop. VIII, 1, 2. Infra §. 26. De verbi plurali numero cum ἃ iuncto v. ad I, 1, 23.

ὑπήκοοι ὄντες] referuntur ad ἃ (χωρία) per synesin, de qua v. ad I, 4, 12. II, 3, 54.

πεζῶν δεῖται, εἰ μέλλοι πολιορκηθήσεσθαι. Τούτους
6 αὖ τοιαῦτα λέγων ἔσχε τοῦ ἐκπεπλῆχθαι. Ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἐπεὶ εὗρε τήν τε Ἄβυδον καὶ τὸν Σηστὸν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προςέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδῄου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ' Ἑλλήςποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἔαρ ὅ τι πλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθείη. Ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν
7 αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ τι δύναιτο. Καὶ τὸν μὲν
Ch. a. 393. χειμῶνα ἐν τοιούτοις ὄντες διῆγον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προςμισθωσάμενος ἔπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς

μέλλει, quod mavult Dind. — ἔσχε τοῦ ἐκπ. B. D F. V. Dind. pro ἔσχε τοῦ μὴ ἐκπ.

§. 6. προηγόρευεν B. C. D. I. V. Dind. pro προηγόρευσεν. — V. ἐξοίσειν. — Pro πρὸς αὐτοὺς A. C. E. edd. vett. praebent μετ' αὐτῶν, unde Mor. Weisk. Schn. κατ' αὐτῶν; F. μετ' αὐτούς. — V. ἀρχὴν pro χώραν.

§. 7. ἐν τοιούτοις B. D. Dind. pro ἐν τούτοις. — Marg. Leoncl.

εἰ μέλλοι] De optativo, quem offendit Dindorfius, cf. Comm. II, 6, 14: *εἰ μέλλοιμεν ἀγαθόν τινα κτήσασθαι φίλον, αὐτοὺς ἡμᾶς ἀγαθοὺς δεῖ γενέσθαι.* Anab. III, 3, 16: *εἰ μέλλοιμεν τούτους εἴργειν, — σφενδονητῶν τε τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων.* Hier. VIII, 9: *πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλοιμεν ἕξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέοντα*, et adn. ad Oecon. XII, 5: *εὔνοιαν — δεήσει αὐτὸν ἔχειν, εἰ μέλλοι ἀρκέσειν.* Omnibus his locis in protasi est *εἰ* cum verbi *μέλλειν* optativo, in apodosi verbum *δεῖν* vel adiectivum verbale, in quo eadem inest necessitatis notio. Vertas: et navibus et pedestribus copiis opus est, ut Sestus obsideri possit, h. e. *wenn man sich eine Blockade von Sestos möglich denken soll.*

ἔσχε τοῦ ἐκπεπλῆχθαι] Obsequendum quidem est libris praestantioribus, neque tamen post verba prohibendi aut solum *μή* aut *τὸ μή*, nunquam *τοῦ μή* poni debere concesserim Dindorfio, qui vel invitis omnibus libris Anab. III, 5, 11. in verbis *πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι* aut *μή* delendum aut *τὸ* scribendum censet. Nam si licet dicere *ὅς σε κωλύσει τὸ δρᾶν* (Soph. Phil. 1225) non minus quam *κωλύειν αὐτοὺς — πλεῖν* (infra §. 6), cur *ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι* minus liceat dicere quam *ἕξει μὴ καταδῦναι*, si quidem dici etiam potest *ἕξει τοῦ καταδῦναι*?

§. 6. *ὡς — ἐξοίσει*] Etiam *ἐξοίσειν* ferri potest. V. ad II, 2, 2.

§. 7. *διὰ νήσων*] medias per Cycladas, cui oppositum est: per mare apertum. In qua formula artisculus solet abese, ut VI, 2, 12.

τὴν Λακεδαίμονα. Καταπλεύσας δὲ πρῶτον μὲν εἰς Φερὰς ἐδῄωσε ταύτην τὴν χώραν· ἔπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει ὅ τι ἐδύνατο. Φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοηθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὡρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθη- 8 ρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἁλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τείχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικήν, αὐτὸς δὲ ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἁρμοστὴν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἰσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν ᾤχετο ἐπ' οἴκου ἀποπλέων. Λέγον- 9 τος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐῴη αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τά τε μακρὰ τείχη τοῖς

ἐντεῦθεν δὴ pro ἐκεῖθεν δέ. — μὲν post πρῶτον addit B., ceteri om. — τὴν σπανοσιτίαν B. C. D. F. V. Dind., τὴν σπανοσιτείαν I. marg. Leoncl., τῆς σπανοσιτίας E., reliqui τὰ τῆς σπανοσιτίας vel σπανοσιτείας. — B. ὡρμήθη pro ὡρμίσθη.

§. 8. Νικόφημον Schneid. Dind. pro Νικόφηβον. — Κυθήροις Dind. pro Κυθηρίοις.

§. 9. ὡς post Κόνων addunt Cast. Schneid. edd. sqq., ὅτι Steph. — θρέψοι — συναναστήσοι B. C. D. E. V. Dind. pro θρέψει — συνα-

πρῶτον μέν] sequente ἔπειτα sine δέ. V. ad Oecon. V, 5. Ages. I, 12. Hier. II, 11. Comment. I, 2, 1.

Φεράς] Messeniae oppidum.

τὰ τῆς βοηθείας] quae pertinent ad hostium opem suis ferentium adventum, vel, ut Leoncl. vertit: hostium ad ferendam suis opem concursiones.

Κυθηρίας] χώρας. Diodor. XIV, 84: κατέπλευσαν ἐπὶ Κύθηρα τὴν νῆσον. Cuius insulae portus Φοινικοῦς alibi non commemoratur. Eiusdem nominis portus in aliis terris varios v. in Papii lex. nom. propr.

§. 8. ἁρμοστήν] Non solum a Lacedaemoniis, sed ab aliis etiam civitatibus graecis constituti urbium praefecti a Xenophonte nominantur ἁρμοσταί: VII, 1, 43. 3, 4. 9. Anab. V, 5, 19.

ᾤχετο] ὁ Φαρνάβαζος, quem hucusque comitatus est Conon, ut, quae inde a verbis ἔπλευσεν ὁ Φαρν. τε καὶ ὁ Κόνων §. 7. et 8. narrantur, simul ad Cononem pertineant.

§. 9. λέγοντος — ἔφη] De hac constructione v. adn. ad Cyrop. I, 4, 20. et VI, 3, 17: εἰπόντος δὲ Κύρου —, ἔφη. Rost. §. 182. adn. 6. Kuehn. §. 313. 2. Buttm. §. 145. adn. 1.

συναναστήσοι] se una cum Atheniensibus restituturum esse.

τά τε μακρὰ τείχη] V. II, 2, 23.

Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὗ εἰδέναι ἔφη ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο. καὶ τοῦτο οὖν, ἔφη, σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσῃ, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τετιμωρημένος· ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς ποιήσεις. Ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προςέθηκεν αὐτῷ εἰς
10 τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὤρθωσε, τά τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδοὺς καὶ ἄλλο εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν δαπανῶν. Ἦν μέντοι τοῦ τείχους ἃ καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσιαι συνετείχισαν. Οἱ μέντοι Κορίνθιοι ἀφ' ὧν ὁ Φαρνάβαζος κατέλιπε χρημάτων ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῷ περὶ
11 Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν Ποδάνεμος ἦρχε. Ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προςβολῇ τινι γενομένῃ ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὢν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἡριππίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλιπε τὸ Ῥίον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. Μετὰ δὲ τοῦτο Τε-

ναστήσει. — F. τοῦτο μὲν pro τοῦτο οὖν. — B. om. μὲν post τοῖς. — Dind. ἔσει pro ἔσῃ. — Edd. vett. ἀτελὲς αὐτὸς.

§. 10. B. I. ἐφ' ὧν pro ἀφ' ὧν. — B. Ἀχαιίαν.

§. 11. ὧν Ποδάνεμος ἦρχεν B. I. marg. Leoncl. Steph. Wells. Dind., ὧν ἦρχε Πόμος C., ὧν Ποδόμιμος ἦρχεν D., ὧν Πολέμαρχος ἦρχεν A., ceteri ὧν ἦρχε Πολέμαρχος, nisi quod V. habet ὧν Πρόξενος ἦρχεν. — B. C. προβολῇ. — γενομένῃ D. F. V. Dind., B. γενομένους, ceteri γενόμενος. — B. C. F. Iunt. Bryl. Cast. Πόλις. — αὖ τοῦ κόλπου πάλιν B. F. V. Dind., idem D. sed om. πάλιν, C. πάλιν αὖ

προςέθηκε] addidit, h. e. etiam cum pecunia eum misit. Cf. Cyrop. VIII, 6, 15: ταῦτα δ' εἰπὼν, ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ δύναμιν ἑκάστῳ προςθεὶς, ἐξέπεμπε. Ibid. II, 4, 14: πέμψαι ἱππέας μοι προςθείς.

§. 10. τά τε αὐτοῦ πληρώματα] Cf. I, 6, 16. V, 1, 11. Diodor. XIV, 15: ὁ δ' οὖν Κόνων μισθωσάμενος πλῆθος τεχνιτῶν καὶ τὸν ἐκ τῶν πληρωμάτων ὄχλον εἰς ὑπηρεσίαν παραδοὺς ταχέως τὸ πλεῖστον κέρας τοῦ τείχους ἀνῳκοδόμησε· καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίους τεχνίτας καὶ λιθοτόμους ἀπέστειλαν καί τινες ἄλλαι τῶν πόλεων παρεβοήθησαν.

Ἀχαΐαν] De hac et altera forma Ἀχαιίαν v. Lobeck. ad Phryn. p. 40.

§. 11. Ποδάνεμος] Cf. V, 3, 13.

ἐπιστολεύς] Cf. I, 1, 23.

λευτίας ἐπὶ τὰς Ἡριππίδου ναῦς ἦλθε, καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλπου πάλιν ἐκράτει.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ 12
τεῖχος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμιζον, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν, ἢ καὶ ἀποστῆσαι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαί γ' ἂν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. Γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθη- 13
ναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. Συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις· καὶ παρεγένοντο ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἄργους. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς 14
τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἥκοι τῇ πόλει

τοῦ κόλπου, E. τοῦ κόλπου αὖ sine πάλιν, I. τοῦ κόλπου πάλιν sine αὖ, ceteri τοῦ κόλπου πάλιν αὖ.

§. 12. ἀκούοντες B. C. D. F. I. marg. Leoncl. Dind. pro ἀκούσαντες. — τε ante νήσους addunt B. C. D. E. F. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — D. εὐτρεπίζειν. — ἀποστῆσαι Dind. pro ἀποστῆναι. — Post ἑαυτοὺς edd. vett. margg. Steph. et Leoncl. Mor. Weisk. πείσειαν, Schneid. ποιῆσαι interponunt. — αὐτῷ B. C. D. E. F. I. V. Steph. Leoncl. Dind. pro αὐτὸν.

§. 13. Dind. Ἑρμογένην — Καλλισθένην.

§. 14. Ante εἰρήνης om. καὶ B. D. F. I. V. Schneid. Dind. — B.

τοῦ κόλπου] τοῦ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπου.

§. 12. Τιρίβαζον] antea Armeniae (Anab. IV, 4, 4.), tum Ioniae, Tithraustis loco, satrapem. V. V, 1, 28.

ἢ καὶ ἀποστῆσαι — ἢ — γ'] aut adeo (quod vix sperabant) traducturos esse ad se, aut certe —. Felicissima Dindorfii emendatio editorum commenta, quibus sanare volebant locum corruptum, irrita fecit omnia, quae videas apud Weiskium et Schneiderum.

εἰρήνην — ποιεῖσθαι] Frustra haerebant in media verbi forma, si quidem τῇ πόλει est i. q. τῇ ἑαυτῶν vel ἑαυτοῦ πόλει.

§. 13. Ἑρμογένη — Καλλισθένη] Forma in ην desinens Xenophonti, in η Platoni a grammaticis tanquam propria tribuitur. Quum vero apud utrumque scriptorem multis locis fluctuetur scriptura, certe ubi omnes libri consentiunt, vulgatam lectionem mutare nolui. V. Kuehner. ad Comment. III, 8, 1. Anab. VII, 2, 17. 4, 18. Supra I, 7, 8. IV, 4, 9. Infra VII, 1, 32. In novissima Xenophont. Commentariorum editione (Oxon.) Dind. ubique vel contra libros scripsit Σωκράτη, Ἐπιγένη, Ἀντισθένη et sim.

πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἵαςπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει. Τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἁπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. Καίτοι, ἔφη, τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς [οἱ Ἕλληνες ἢ] βασιλεὺς πολεμοίη ἢ χρήματα δαπανῴη; Καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων. Τῷ μὲν δὴ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δ' ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν. Οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι [τὰς πόλεις καὶ] τὰς νήσους, μὴ Λῆμνον καὶ Ἴμβρον καὶ

marg. Leoncl. οἱάπερ, V. οἵαπερ pro οἵασπερ. — Edd. vett. om. ἂν ante ἕνεκα. — οὔθ' ἡμῖν B. D. Dind. pro οὔτε ἡμῖν.

§. 15. λόγοι ταῦτ' ἦν Steph. Wolf., λόγος ταῦτ' ἦν Dind., λόγοις ταῦτ' ἦν ceteri; Koeppen. coni. οὐ βουλομένοις ταῦτ' ἦν. — αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους B. D. E. F. I. V., αὐτονόμους εἶναι τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους Dind., αὐτονόμους τ. π. κ. τ. ν. εἶναι ceteri. — ὡς

§. 14. [οἱ Ἕλληνες ἢ]] Haec sunt verba eius, qui putaret mentionem faciendam fuisse Graecorum, qui cum Pharnabazo coniuncti contra Spartanos pugnarent. Aliena autem sunt ab h. l. nam Antalcidas agit non nisi de pace inter regem et Lacedaemonios facienda.

§. 15. τοῖς δ' ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν] Verba λόγοι ταῦτ' ἦν eo Wolfius accepit sensu, quo Demosth. adv. Lept. 101 dicit ταῦτα λόγους καὶ φλυαρίας εἶναι. Adde Demosth. adv. Onetor. A. 34: οὐκ ἔχει ταῦτ' ἀλήθειαν — πιστήν, ἀλλὰ λόγοι ταῦτ' εἰσί. Ibid. 26: λόγος ταῦτα καὶ παραγωγὴ τοῦ πράγματός ἐστιν. Quae exempla et alia a Papio in lex. et in Steph. thes. p. 364—65 collecta si accuratius perpenderis, λόγος vel λόγοι significare verba vana sive ineptias videbis nusquam nisi in locutione λόγον vel λόγους λέγειν, aut ubi haec significatio vel ex additis quibusdam vel plane oppositis verbis intelligitur. Quare valde dubito, num persanatus sit hic locus Wolfii aut Dindorfii correctione. Mihi quidem a Xenophonte nihil dictum videtur, nisi: Tiribazo probata, reliquis non probata fuisse Antalcidae verba. Quin etiam ea non pro ineptiis habuisse adversarios ostendunt quae statim sequuntur. Eam autem, quae requiritur, sententiam praebet Koeppeni coniectura, si modo non iusto longius recederet a scriptura librorum. Hanc ego ortam esse opinor ex τοῖς δὲ τοὐναντίον, reliquis contra, i. e. reliquis displicebant. Postremo verbo (τοὐναντίον) corrupto ad supplendam sententiam addita sunt λόγοι (depravatum deinceps in λόγοις) ταῦτ' ἦν.

αὐτονόμους εἶναι [τὰς πόλεις καὶ] τὰς νήσους] Verba τὰς πόλεις καὶ ex superiori sectione hic repetita esse manifestum est. Athenienses insularum, Thebani et Argivi urbium metuunt omissum. Non debebant omitti haec verba, si diceretur ἐφοβοῦντο γὰρ συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς πό-

Σκύρου στερηθεῖεν, οἵ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείησαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίδας πόλεις αὐτονόμους, οἵ τ' Ἀργεῖοι, οὐ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἄργος ἔχειν, τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἕκαστος.

Ὁ μέντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λα- 16
κεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὑτῷ ἡγεῖτο εἶναι· λάθρᾳ γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἄν, πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων, οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὡς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων εἷρξε. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων ἅ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφὼς εἴη ὡς ἀδικοῦντα, καὶ ἐρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων ἁπάν-
των. Καὶ βασιλεὺς μέν, ὡς Τιρίβαζος ἄνω παρ' αὐτῷ 17
ἦν, Στρούθαν καταπέμπει ἐπιμελησόμενον τῶν κατὰ A.Ch.a
θάλατταν. Ὁ μέντοι Στρούθας ἰσχυρῶς τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν γνώμην προσεῖχε μεμνημένος, ὅσα κακὰ ἐπεπόνθει ἡ βασιλέως χώρα ὑπ' Ἀγησιλάου. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἑώρων τὸν Στρούθαν πρὸς ἑαυτοὺς μὲν πολεμικῶς ἔχοντα, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους φιλικῶς, Θίβρωνα πέμπουσιν ἐπὶ πολέμῳ πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ διαβάς τε καὶ ὁρμώμενος ἐξ Ἐφέσου

Ἄργος V. Schneid. edd. sqq. pro *ὡς τ' Ἄργος*, libri *ὥστ' ὡς τ' Ἄργος* (B. *Ἄργους*). — Schneid. post *αὕτη μὲν* addit *οὖν*.

§. 16. *εἷρξε* D. et edd., A. *ἧρξε*, B. *εἷρξαι*, ceteri *εἷρξε*.

§. 17. *ὅσα* B., ceteri *ὁπόσα*. — *κακὰ ἐπεπόνθει ἡ β. χώρα* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *κακὰ ἡ τοῦ β. χώρα ἐπεπόνθει*. — *πρὸς δὲ τοὺς Ἀθ.* B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro *πρὸς Ἀθ. δὲ*. — *Θίβρωνα* B. D. E. F. V. Dind. pro *Θίμβρ.*

λεις καὶ τὰς νήσους οὔτε Ἀθηναῖοι, μὴ —, οὔτε Θηβαῖοι, μὴ —. Ut nunc collocata sunt, turbant potius verba *τὰς πόλεις καὶ* quam iuvant sententiam.

Κόρινθον — ὡς Ἄργος ἔχειν] Cf. IV, 4, 6. 8, 34.

ἕκαστος] non est subiectum, sed omissi subiecti appositio.

§. 16. *ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων*] Repetas *ὡς* ad participium. Quid autem significent haec verba, coniectari licet e Diodoro XIV. 85: *καὶ πρόφασιν μὲν λαβών, ὅτι ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσι τὰς πόλεις Ἀθηναίοις καταϰτᾶται.*

§. 17. *Θίβρωνα*] de quo v. III, 1, 4—8.

τε καὶ τῶν ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ πόλεων Πριήνης τε καὶ Λευκόφρυος καὶ Ἀχιλλείου ἔφερε καὶ ἦγε τὴν βασιλέως.
18 Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου κατανοήσας ὁ Στρούθας, ὅτι Θίβρων βοηθοίη ἑκάστοτε ἀτάκτως καὶ καταφρονητικῶς, ἔπεμψεν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον καὶ καταδραμόντας ἐκέλευσε περιβαλλομένους ἐλαύνειν ὅ τι δύναιντο. Ὁ δὲ Θίβρων ἐτύγχανεν ἐξ ἀρίστου διασκηνῶν μετὰ Θερσάνδρου τοῦ αὐλητοῦ. Ἦν γὰρ ὁ Θέρσανδρος οὐ μόνον αὐλητὴς ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ ἀλκῆς, ἅτε λακωνίζων,
19 ἀντεποιεῖτο. Ὁ δὲ Στρούθας ἰδὼν ἀτάκτως τε βοηθοῦντας καὶ ὀλίγους τοὺς πρώτους ἐπιφαίνεται πολλούς τε ἔχων καὶ συντεταγμένους ἱππέας, καὶ Θίβρωνα μὲν καὶ Θέρσανδρον πρώτους ἀπέκτειναν· ἐπεὶ δ᾽ οὗτοι ἔπεσον, ἐτρέψαντο καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα καὶ διώκοντες παμπληθεῖς κατέβαλον, ἦσαν δὲ καὶ οἳ ἐσώθησαν αὐτῶν εἰς τὰς φιλίας πόλεις, καὶ πλέονες διὰ τὸ ὀψὲ αἰσθέσθαι τῆς βοηθείας· πολλάκις γάρ, καὶ τότε,

§. 18. Post ἀλκῆς vulg. ἰσχύος, monente Leoncl., inclusit Mor., eiecit Dind., Weisk. coni. ἰσχυρῶς, Sturz. καὶ ἰσχύος.

§. 19. E. ἀτάκτως ἰδών. — καὶ συντεταγμένους ἱππέας B. C. D. E. F. I. V. Steph. Leoncl. Dind., ceteri ἱππέας καὶ συντ., sed A. edd. vett. om. καί. — F. κατέβαλλον. — δὲ καὶ οἳ B., ceteri δὲ οἵ καί. — Vulgo post πόλεις maior est interpunctio et post βοηθείας signum lacunae. — B. οὐ pro οὐδὲ.

Ἀχιλλείου] Non Achilleum iuxta tumulum Achillis a Mitylenaeis conditum, de quo v. Herod. V, 94, sed oppidum iuxta Prienen hic et supra III, 2, 17 dici cum Meinekio in Exercit. I, p. 5. colligit Dindorfius ex verbis Athenaei II, p. 43 D: Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεύς φησιν ἐν Μιλήτῳ κρήνην εἶναι Ἀχίλλειον καλουμένην. Unde coniiciendum ei videtur, „etiam oppidum ab Achille appellatum iisdem in regionibus fuisse diversum a φρουρίῳ Ἀχιλλείῳ πλησίον Σμύρνης apud Steph. Byz., quod Morus intellexerat.“

§. 18. καταδραμόντας] V. ad IV, 7, 6.

περιβαλλομένους] Diodor. XIV, 99: τοῦ Θίμβρωνος μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως ἐξελθόντος καὶ πολλὴν περιβαλομένου λείαν, ἐπελθὼν ὁ Στρούθας κ. τ. λ.

διασκηνῶν] V. adn. ad Cyrop. III, 1, 38: διασκηνούντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον.

Θερσάνδρου] Polyaen. VI, 10: μισθωσάμενος τῶν ἀπ᾽ Ἰωνίας τοὺς ἀρίστους ἀγωνιστάς, αὐλητὰς μὲν Θέρσανδρον καὶ Φιλόξενον κ.τ.λ. quem locum affert Schneiderus. Ergo Ionius erat Thersander.

§. 19. τῆς βοηθείας] Leonclavius addendum censuit ἀπελείποντο, Morus tale quid: „ne adfuerant quidem conflictui.“ Hertlinius difficultatem tollere vult scribendo antea οἱ πλέονες vel καὶ οἱ πλέονες. Melius loco consulit Gobischius in progr Suidn. 1850, qui deleta interpun-

οὐδὲ παραγγείλας τὴν βοήθειαν ἐποιήσατο. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγεγένητο.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον εἰς Λακεδαίμονα οἱ ἐκπεπτωκότες 20
Ῥοδίων ὑπὸ τοῦ δήμου, ἐδίδασκον, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη A.Ch.a.
περιιδεῖν Ἀθηναίους Ῥόδον καταστρεψαμένους καὶ τοσαύτην δύναμιν συνθεμένους. Γνόντες οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς, εἰ μὲν ὁ δῆμος κρατήσοι, Ἀθηναίων ἔσται Ῥόδος ἅπασα, εἰ δὲ οἱ πλουσιώτεροι, ἑαυτῶν, ἐπλήρωσαν αὐτοῖς ναῦς ὀκτώ, ναύαρχον δὲ Ἔκδικον ἐπέστησαν. Συνεξέπεμψαν δ' ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν καὶ Δι- 21
φρίδαν. Ἐκέλευσαν δ' αὐτὸν διαβάντα εἰς τὴν Ἀσίαν τάς τε Θίβρωνα ὑποδεξαμένας πόλεις διασώζειν καὶ στράτευμα τὸ περισωθὲν ἀναλαβόντα καὶ ἄλλο, εἴ ποθεν δύναιτο, συλλέξαντα πολεμεῖν πρὸς Στρούθαν. Ὁ μὲν δὴ Διφρίδας ταῦτ' ἐποίει καὶ τά τ' ἄλλα ἐπετύγχανε καὶ Τιγράνην τὸν τὴν Στρούθα ἔχοντα θυγατέρα πορευόμενον εἰς Σάρδεις λαμβάνει σὺν αὐτῇ τῇ γυναικὶ καὶ χρημάτων πολλῶν ἀπέλυσεν, ὥστ' εὐθὺς ἐν-

§. 20. καταστρεψαμένους B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro καταστρεψομένους. — Rinkes. coni. προσθεμένους pro συνθεμένους. — ὁ δῆμος κρατήσοι B. D. E. F. V. Dind. pro κρατήσοι ὁ δῆμος. — ἑαυτῶν B. C. D. F. I. V. Schneid. Dind. pro αὐτῶν.

§. 21. τούτων τῶν νεῶν B. D. E. I. Dind. pro τῶν νεῶν τούτων. — Post στράτευμα B. D. I. V. Dind. om. δὲ. — Ante Στρούθαν B. D. V. Dind. om. τὸν. — τά τ' ἄλλα B. D. I. V. Dind., τά τε ἄλλα E., ταῦτα F., τἄλλα ceteri. — αὐτῇ τῇ γυν. B. D. E. F. I. V. Dind., αὐτῇ γυν. C., τῇ γυν. ceteri.

ctione maiore vulgo post πόλεις posita vertit: nonnulli autem salutem recuperavere in urbes sociatas se recipientes et plures quidem quod succurrendum esse sero sensissent." Facile enim cogitando addimus: ideoque proelio non interfuissent.

καὶ τότε] Morus vult ὡς καὶ τότε, quod probandum videtur.

§. 20. οἱ ἐκπεπτωκότες] Eiecti erant Lacedaemoniorum studiosi a. 396, quum Rhodii se Cononi adiunxissent, eiecti autem a. 391 ab adversariis ii, qui cum Atheniensibus faciebant, et proelio victi sunt. Quo facto auxilium petentibus Rhodiis Lacedaemonii octo (vel septem secundum Diodorum) naves submiserunt. Diodor. XIV, 79 et 97.

συνθεμένους] Insolens sane est huius verbi significatio: sibi comparare. Non displicet προσθεμένους, i. e. tantasque opes (Rhodiorum) sibi adiungerent. Cf. Cyrop. IV, 5, 46: ἣν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτοὺς κατὰ — στήσωμεν, — ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα.

§. 21. διαβάντα εἰς τὴν Ἀσ.] V. ad III, 2, 11.

τά τ' ἄλλα ἐπετύγχανε] V. ad IV, 5, 19.

χρημάτων πολλῶν] genitivus pretii.

22 τεῦθεν εἶχε μισθοδοτεῖν. Ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ εὔχαρίς
τε οὐχ ἧττον τοῦ Θίβρωνος μᾶλλόν τε συντεταγμένος
καὶ ἐγχειρητικώτερος στρατηγός. Οὐδὲ γὰρ ἐκράτουν
αὐτοῦ αἱ τοῦ σώματος ἡδοναί, ἀλλ' ἀεί, πρὸς ᾧ εἴη
ἔργῳ, τοῦτο ἔπραττεν. Ὁ δ' Ἔκδικος ἐπεὶ εἰς τὴν Κνί-
δον ἔπλευσε καὶ ἐπύθετο τὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ δῆμον πάντα
κατέχοντα καὶ κρατοῦντα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
ταν [διέπλεον] διπλασίαις τριήρεσιν ἢ αὐτὸς εἶχεν, ἡσυ-
23 χίαν ἦγεν ἐν τῇ Κνίδῳ. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ
h. a. 390. ᾔσθοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς
φίλους ὠφελεῖν, ἐκέλευσαν τὸν Τελευτίαν σὺν ταῖς
δώδεκα ναυσὶν αἷς εἶχεν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον
κόλπῳ περιπλεῖν πρὸς τὸν Ἔκδικον κἀκεῖνον μὲν ἀπο-
πέμψαι, αὐτὸν δὲ τῶν τε βουλομένων φίλων εἶναι ἐπι-
μελεῖσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι δύναιτο κακὸν ποιεῖν.
24 Ὁ δὲ Τελευτίας ἐπειδὴ ἀφίκετο εἰς τὴν Σάμον, προς-
λαβὼν ἐκεῖθεν ναῦς ἔπλευσεν εἰς Κνίδον, ὁ δὲ Ἔκδικος
οἴκαδε. Ὁ δὲ Τελευτίας ἔπλει εἰς τὴν Ῥόδον ἤδη ἔχων
ναῦς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι· πλέων δὲ περιτυγχάνει Φιλοκρά-
τει τῷ Ἐφιάλτου πλέοντι μετὰ δέκα τριήρων Ἀθήνηθεν
εἰς Κύπρον ἐπὶ συμμαχίᾳ τῇ Εὐαγόρου καὶ λαμβάνει
πάσας, ὑπεναντιώτατα δὴ ταῦτα ἀμφότεροι ἑαυτοῖς

§. 22. ἀνὴρ Dind., ἀνὴρ B. C. D. E., ὁ ἀνὴρ ceteri. — Priscian. XVIII. 23, 182. vol. II. p. 159. ed. Krehl. μᾶλλον δὲ συντ. — εἴη B. D. E. Schneid. Dind. pro ᾔει. — διέπλεον B. D. I. V. Dind., καὶ δὴ ἔπλεον Mor. edd. sqq., καὶ διέπλεον ceteri. — F. V. ἦγεν pro εἶχεν.

§. 23. ἔχοντα δύν. B. D. V. Dind. pro δύν. ἔχοντα. — ἐπειδὴ B. D. I. Dind. pro ἐπεί. — B. D. marg. Leoncl. εἰς Κνίδον οἴκαδε. αὐτὸς δ' ἔπλει, idem V. sed ἔπλευσεν pro ἔπλει; E. εἰς Κνίδον· ὁ δὲ Ἔκδικος οἴκαδε, αὐτὸς δὲ ὁ Τελευτίας ἔπλει; L. εἰς Κνίδον οἴκαδε, αὐτὸς δὲ ἔπλει.

§. 24. συμ. pro ξυμ. bis B. D. Dind. — τῇ Εὐαγόρου B. Dind., ceteri τοῦ Εὐαγόρου.

§. 22. ἐγχειρητικώτερος] ἅπαξ λεγόμενον. Priscian. l. c. addit ἀρετῆς.

διέπλεον] Dindorfius fortasse πλέον ἢ scribendum esse dicit. Per dittographiam potius ex insequenti verbo ortum ac delendum videtur διέπλεον. Ceterum haec paullo aliter narrat Diod. XIV, 97: οὗτοι δὲ πρῶτον εἰς Σάμον κομισθέντες ἀπέστησαν τὴν πόλιν Ἀθηναίων· ἔπειτα καταπλεύσαντες εἰς Ῥόδον κ. τ. λ.

§. 23. κἀκεῖνον] modo dictum Ecdicum. V. de ἐκεῖνος ad Comment. I, 3, 13. IV, 3, 10.

ἔπλευσεν εἰς Κνίδον] Diodor. l. d. οὗτοι μὲν οὖν εἴς τε Σάμον καὶ Κνίδον καὶ Ῥόδον κατέπλευσαν, καὶ πανταχόθεν ναῦς τε καὶ τοὺς ἀρίστους κατέγραφον καὶ ἐπιβάτας ἐξήρτυον πολυτελῶς τριήρεις εἴκοσιν ἑπτά.

§. 24. Εὐαγόρου] V. II, 1, 29. ἀμφότεροι — πράττοντες]

πράττοντες· οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι φίλῳ χρώμενοι βασιλεῖ συμμαχίαν ἔπεμπον Εὐαγόρᾳ τῷ πολεμοῦντι πρὸς βασιλέα, ὅ τε Τελευτίας Λακεδαιμονίων πολεμούντων βασιλεῖ τοὺς πλέοντας ἐπὶ τῷ ἐκείνου πολέμῳ διέφθειρεν. Ἐπαναπλεύσας δ' εἰς Κνίδον καὶ διαθέμενος ἃ ἔλαβεν εἰς Ῥόδον αὖ ἀφικόμενος ἐβοήθει τοῖς τὰ αὐτῶν φρονοῦσιν.

25 *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν δύναμιν κατασκευάζεσθαι ἐν τῇ θαλάττῃ ἀντεκπέμπουσι Θρασύβουλον τὸν Στειριέα σὺν τετταράκοντα ναυσίν. Ὁ δ' ἐκπλεύσας τῆς μὲν εἰς Ῥόδον βοηθείας ἐπέσχε, νομίζων οὔτ' ἂν αὐτὸς ῥαδίως τιμωρήσασθαι τοὺς φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τεῖχος ἔχοντας καὶ Τελευτίου σὺν ναυσὶ παρόντος συμμάχου αὐτοῖς, οὔτ' ἂν τοὺς σφετέρους φίλους ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι, τάς τε πόλεις ἔχοντας καὶ πολὺ πλείονας ὄντας καὶ μάχῃ κεκρατηκότας·*
26 *εἰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον πλεύσας καὶ οὐδενὸς ἀντιπάλου παρόντος ἐνόμισε καταπρᾶξαι ἄν τι τῇ πόλει ἀγαθόν. Καὶ οὕτω δὴ πρῶτον μὲν*

§. 25. *κατασκευάζεσθαι* B. C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Dind. pro *κεκτῆσθαι*. — *Στειριέα* B. C. D. E. F. V. Mor. edd. sqq. pro *Στυρέα*. — *ἐπέσχε* B. C. D. E. F. I. Dind.. Port. marg. Leoncl. *ἀπέσχετο*, ceteri *ἀπέσχε*. — B. *τιμωρήσεσθαι*. — Post *συμμάχου* B. D. F. V. Dind. om. *ὄντος*. — Ante *κεκρατηκότας* B. D. V. Dind. om. *γε*.

§. 26. *πρῶτον μὲν καταμ.* B. D. V. Dind. pro *καταμ. πρ. μὲν*. —

dictum est, quasi antecessisset: *Φιλοκράτης — ἔπλει — εἰς Κύπρον — καὶ Τελευτίας — περιτυγχάνων αὐτῷ λαμβάνει πάσας*. Cf. Hom. Il. III, 211: *ἄμφω δ' ἑζομένω, γεραρώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς*. Thucyd. VII, 70: *ἦρχον — Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων*. Pertinet autem haec structura ad illud genus, de quo dicendum erit §. 29. ad *ἀπήντων*.

συμμαχίαν] copias auxiliares, ut VI, 1, 13. V. ad V, 2, 9.

ἐκείνου] genitivus obiectivus. V. ad III, 2, 22.

αὑτῶν] Lacedaemoniorum. De plurali cf. V, 1, 28. 2, 39. VI, 5, 18. VII, 1, 17. 41. 5, 5.

§. 25. *νομίσαντες*] Paullo post *νομίζων*. V. ad III, 4, 12.

δύναμιν] quae pugna Cnidia a. 394 prorsus deleta erat.

Στειριέα] De hac forma v. ad III, 5, 6. *Στειρία* fuit *δῆμος* Atticae, unde oriundus erat Thrasybulus.

βοηθείας ἐπέσχε] Sic Cyrop. IV, 2, 12: *ὅπου ἂν — ἐπίσχωσι τῆς πορείας*.

τεῖχος] Schneiderus Rhodiorum acropolin intelligit. Cf. Diodor. XIV, 99. extr.

τοὺς σφετέρους] Atheniensium, ut antea *αὑτῶν*.

καταμαθὼν στασιάζοντας Μήδοκόν τε τὸν Ὀδρυσῶν
βασιλέα καὶ Σεύθην τὸν ἐπὶ θαλάττῃ ἄρχοντα ἀλλή-
λοις μὲν διήλλαξεν αὐτούς, Ἀθηναίοις δὲ φίλους καὶ
συμμάχους ἐποίησε, νομίζων καὶ τὰς ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ
οἰκούσας Ἑλληνίδας πόλεις φίλων ὄντων τούτων μᾶλ-
27 λον προςέχειν ἂν τοῖς Ἀθηναίοις τὸν νοῦν. Ἐχόντων δὲ
τούτων τε καλῶς καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων διὰ τὸ
βασιλέα φίλον τοῖς Ἀθηναίοις εἶναι, πλεύσας εἰς Βυ-
ζάντιον ἀπέδοτο τὴν δεκάτην τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πλε-
όντων. Μετέστησε δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς τὸ δημοκρα-
τεῖσθαι τοὺς Βυζαντίους· ὥςτε οὐκ ἀχθεινῶς ἑώρα ὁ
τῶν Βυζαντίων δῆμος Ἀθηναίους ὅ τι πλείστους πα-
28 ρόντας ἐν τῇ πόλει. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ Καλχηδο-
νίους φίλους προςποιησάμενος ἀπέπλει ἔξω τοῦ Ἑλ-
λης πόντου. Ἐπιτυχὼν δ' ἐν τῇ Λέσβῳ ταῖς πόλεσι
πάσαις πλὴν Μυτιληναίων λακωνιζούσαις, ἐπ' οὐδε-
μίαν αὐτῶν ᾔει, πρὶν ἐν Μυτιλήνῃ συντάξας τούς τε
ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν τετρακοσίους ὁπλίτας καὶ τοὺς
ἐκ τῶν πόλεων φυγάδας, ὅσοι εἰς Μυτιλήνην καταπε-
φεύγεσαν, καὶ αὐτῶν δὲ Μυτιληναίων τοὺς ἐῤῥωμενε-
στάτους προςλαβών, καὶ ἐλπίδας ὑποθεὶς τοῖς μὲν Μυ-
τιληναίοις, ὡς, ἐὰν λάβῃ τὰς πόλεις, προστάται πάσης
Λέσβου ἔσονται, τοῖς δὲ φυγάσιν, ὡς, ἐὰν ὁμοῦ ὄντες

B. C. Ἀμήδοκον. — V. ἐπὶ τῇ pro ὑπὸ τῇ. — Ἑλληνίδας πόλεις B., ceteri πόλεις Ἑλλ.

§. 27. B. C. D. I. V. δεκάδα pro δεκάτην. — B. μετέστησαν δὲ ἐξ.

§. 28. V. συντάξαι pro συντάξας. — τῶν ἑαυτοῦ B. D. V. Dind. pro τῶν αὐτοῦ. — ὁπλίτας addunt B. D. F. I. V. Schneid. Dind. — εἰς Μυτιλ. B. C. D. E. F. Dind. pro εἰς τὴν Μυτιλ. — Dind. κατεπεφεύγεσαν. — Ante Λέσβου B. C. D. E. F. I. V. om. τῆς. — A. V. edd. vett. om. ὡς post φυγάσιν. — Marg. Leoncl. ταῦτα δή.

§. 26. *Μήδοκον*] De hoc eiusque nomine v. Kuehner. ad Anab. VII, 2, 32. de Odrysis supra ad III, 2, 2.

ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ] sub potestate regum Thraciorum. Nam οἰκούσας est: res publicas suas administrantes, ut recte vertit Leonclavius. Cf. supra §. 5.

§. 27. *ἐξ ὀλιγαρχίας*] quam Lysander instituerat. V. II, 2, 1.

§. 28. *ἀπέπλει ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου*] V. ad I, 5, 11.

ἐπ' οὐδεμίαν αὐτῶν ᾔει, πρὶν] In mente habebat Xenophon post διαπεπραγμένοι ἔσονται sententiam absolvere ita fere: πάντα παρεσκευάσατο ὡς ἐπιστρατεύσων ἐπὶ τὰς πόλεις. Sed his vel talibus omissis ante dicta denuo verbis ταῦτα δὲ παραμυθησάμενος καὶ συντάξας complexus statim pergit ad id, quod, praeparatis illis, fecit Thrasybulus, et quae facienda supra verbis ἐπ' οὐδεμίαν — ᾔει iam indicaverat.

ἐπὶ μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων ἴωσιν, ἱκανοὶ ἔσονται ἅπαντες εἰς τὰς πατρίδας ἀνασωθῆναι, τοῖς δ' αὖ ἐπιβάταις, ὡς φίλην Λέσβον προςποιήσαντες τῇ πόλει πολλὴν εὐπορίαν χρημάτων διαπεπραγμένοι ἔσονται, ταῦτα δὲ παραμυθησάμενος καὶ συντάξας ἦγεν αὐτοὺς
ἐπὶ Μήθυμναν. Θηρίμαχος μέντοι, ὃς ἁρμοστὴς ἐτύγ- 29
χανεν ὢν τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἤκουσε τὸν Θρασύβουλον προσιέναι, τούς τ' ἀπὸ τῶν αὑτοῦ νεῶν λαβὼν ἐπιβάτας καὶ αὐτοὺς τοὺς Μηθυμναίους καὶ ὅσοι Μυτιληναίων φυγάδες ἐτύγχανον αὐτόθι, ἀπήντων ἐπὶ τὰ ὅρια. Μάχης δὲ γενομένης, ὁ μὲν Θηρίμαχος αὐτοῦ ἀποθνήσκει, τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πολλοὶ ἀπέθα-
νον. Ἐκ δὲ τούτου τὰς μὲν προςηγάγετο τῶν πόλεων, 30
ἐκ δὲ τῶν οὐ προςχωρουσῶν λεηλατῶν χρήματα τοῖς A.Ch.a.3
στρατιώταις ἔσπευσεν εἰς τὴν Ῥόδον ἀφικέσθαι. Ὅπως δ' ἂν καὶ ἐκεῖ ὡς ἐῤῥωμενέστατον τὸ στράτευμα ποιήσαιτο, ἐξ ἄλλων τε πόλεων ἠργυρολόγει καὶ εἰς Ἄσπενδον ἀφικόμενος ὡρμίσατο εἰς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. Ἤδη δ' ἔχοντος αὐτοῦ χρήματα παρὰ τῶν Ἀσπενδίων, ἀδικησάντων τι ἐκ τῶν ἀγρῶν τῶν στρατιωτῶν, ὀργισθέντες οἱ Ἀσπένδιοι τῆς νυκτὸς ἐπιπεσόντες κατακόπτουσιν ἐν τῇ σκηνῇ αὐτόν.

§. 29. *προςιέναι* B. C. D. E. F. I. Dind. pro *προσιόντα*. — *ἀπήντων* B. D. E. F. I., ceteri *ἀπήντα*.

§. 30. Post *στρατιώτας* om. *παρέχων* B. C. D. F. et pr. m. E. Dind. — *ἔσπευσεν* B. D. E. F. I. V. Dind. pro *ἔσπευδεν*. — Post *ἐκεῖ* om. *ὡς* A. Ald. et edd. omnes ante Dind. — *πόλεων* Dind., ceteri *πολλῶν*.

ἀνασωθῆναι] Cobetus *ἀποσωθῆναι*. Ita legitur sane I, 3, 22. III, 1, 2. VI, 2, 26. VII, 2, 19. Anab. II, 3, 18. Alio sensu est *ἀνασώσασθαι* infra VII, 5, 16. Sed Lys. pro Polystr. 24: *ἀνεσώθην εἰς Κατάνην* eodem sensu dicit.

τῇ πόλει] Athenis.

ταῦτα δέ] De particula *δέ* v. ad II, 4, 13.

§. 29. *ἀπήντων*] Hoc recte commendavit Hertlinius cl. I, 1, 10, ubi v. adn. meam et Lucian. Dial. De. XII, 1: *ἡ Ῥέα παραλαβοῦσα καὶ τοὺς Κορύβαντας ἄνω καὶ κάτω τὴν Ἴδην περιπολοῦσιν*. Refertur enim interdum verbi numerus pluralis ad unum subiectum, quod cum aliis nominibus per praepositionem vel per particulam copulativam vel etiam per participium coniunctum est. Rost. gr. mai. §. 131. adn. 2.

§. 30. *ἀδικησάντων*] Eandem vim habet hoc verbum III, 2, 6. V, 2, 38: per iniuriam abigere. Ita iungi potest cum *ἐκ*, ut V, 1, 1. est *λῄζεσθαι — ἐκ τῆς Ἀττικῆς*.

κατακόπτουσιν — αὐτόν]

31 Καὶ Θρασύβουλος μὲν δὴ μάλα δοκῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι οὕτως ἐτελεύτησεν. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι ἑλόμενοι ἀντ' αὐτοῦ Ἀγύῤῥιον ἐπὶ τὰς ναῦς ἐξέπεμψαν. Αἰσθόμενοι δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι ἡ δεκάτη τε τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πεπραμένη εἴη ἐν Βυζαντίῳ ὑπ' Ἀθηναίων καὶ Καλχηδόνα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἑλληςπόντιαι πόλεις φίλου ὄντος αὐτοῖς Φαρναβάζου εὖ ἔχοιεν,
32 ἔγνωσαν ἐπιμελητέον εἶναι. Τῷ μὲν οὖν Δερκυλίδᾳ οὐδὲν ἐμέμφοντο· Ἀναξίβιος μέντοι, φίλων αὐτῷ γενομένων τῶν ἐφόρων, διεπράξατο, ὥςτε αὐτὸς ἐκπλεῦσαι ἁρμοστὴς εἰς Ἄβυδον. Εἰ δὲ λάβοι ἀφορμὴν καὶ ναῦς, καὶ πολεμήσειν ὑπισχνεῖτο τοῖς Ἀθηναίοις, ὥςτε μὴ ἔχειν ἐκείνοις καλῶς τὰ ἐν Ἑλληςπόντῳ. Οἱ μὲν δὴ δόντες καὶ τρεῖς τριήρεις καὶ ἀφορμὴν εἰς ξένους χι-
33 λίους ἐξέπεμψαν τὸν Ἀναξίβιον. Ὁ δὲ ἐπειδὴ ἀφίκετο, κατὰ γῆν μὲν ἀθροίσας ξενικὸν τῶν τ' Αἰολίδων πόλεων παρεσπᾶτό τινας τοῦ Φαρναβάζου καὶ ἐπιστρατευσάσαις ταῖς πόλεσιν ἐπὶ τὴν Ἄβυδον ἀντεπεστράτευε καὶ ἐπεπορεύετο καὶ ἐδῄου τὴν χώραν αὐτῶν· καὶ ναῦς δὲ πρὸς αἷς εἶχε συμπληρώσας ἐξ Ἀβύδου τρεῖς ἄλλας κατῆγεν εἴ τί που λαμβάνοι Ἀθηναίων πλοῖον ἢ

§. 31. *μὲν δὴ* B. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *μέντοι*. — *Ἀγύῤῥιον* Wessel. ad Diodor. XIV, 99. Mor. Dind. pro *Ἀγύριον*. — *Καλχηδόνα* Dind. pro *Χαλκηδόνα*.

§. 32. *Δερκυλίδᾳ* Dind. pro *Δερκυλλ.*

§. 33. F. *διδόντες* pro *δόντες*. — *ἐπιστρατευσάσαις* Schneid. Dind., *ἐπιστρατοπεδευούσαις* Mor., *ἐπιστρατοπεδεύσας* ceteri. — *ἐπεπορεύετο*, suadentibus Weisk. et Schneid., dedit Dind. pro *ἐπορεύετο*. — Ante *Ἀθηναίων* B. D. E. F. I. V. Schneid. edd. sqq. om. *ἀπ'*.

Corn. Nep. Thras. IV, extr.: Hic sequenti tempore quum praetor classem ad Ciliciam appulisset neque satis diligenter in castris eius agerentur vigiliae, a barbaris ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

§. 31. *Ἀγύῤῥιον*] Cf. Diodor. XIV, 99.

πεπραμένη εἴη] V. §. 27.

καὶ — ἔχουσι] *Ἀθηναίοις*: et iis, qui Chalcedonem tenerent, reliquas quoque Hellesponti urbes in commodo statu esse.

§. 32. *Δερκυλίδᾳ*] V. §. 3. Nihil peccaverat in rebus Lacedaemoniorum in Hellesponto tuendis.

Ἀναξίβιος] classi praefectus fuerat Byzantii Anab. V, 1, 4. VII, 1, 2.

§. 33. *κατῆγεν εἴ τί που — πλοῖον*] Delevi comma ante *εἴ τί*: subduxit si quid, i. e. quodcunque navigium caperet. *κατάγειν* est e mari ad terram

τῶν ἐκείνων συμμάχων. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθη- 34
ναῖοι καὶ δεδιότες, μὴ διαφθαρείη σφίσιν ἃ κατεσκεύ-
ασεν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ Θρασύβουλος, ἀντεκπέμπου-
σιν Ἰφικράτην ναῦς ὀκτὼ ἔχοντα καὶ πελταστὰς εἰς δια-
κοσίους καὶ χιλίους. Οἱ πλεῖστοι δὲ αὐτῶν ἦσαν ὧν ἐν
Κορίνθῳ ἦρξεν. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι τὴν Κόρινθον
Ἄργος ἐπεποίηντο, οὐδὲν ἔφασαν αὐτῶν δεῖσθαι· καὶ
γὰρ ἀπεκτόνει τινὰς τῶν ἀργολιζόντων· καὶ οὕτως ἀπελ-
θὼν Ἀθήναζε οἴκοι ἔτυχεν ὤν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς 35
Χεῤῥόνησον, τὸ μὲν πρῶτον Ἀναξίβιος καὶ Ἰφικράτης A.Ch. a.
λῃστὰς διαπέμποντες ἐπολέμουν ἀλλήλοις· προϊόντος
δὲ τοῦ χρόνου ὁ Ἰφικράτης αἰσθόμενος καὶ Ἀναξίβιον
οἰχόμενον εἰς Ἄντανδρον σύν τε τοῖς μισθοφόροις καὶ
τοῖς περὶ αὐτὸν Λακωνικοῖς καὶ σὺν Ἀβυδηνοῖς διακο-
σίοις ὁπλίταις, καὶ ἀκούσας, ὅτι τὴν Ἄντανδρον φιλίαν
προςειληφὼς εἴη, ὑπονοῶν, ὅτι καταστήσας αὖ τὴν
ἐκεῖ φρουρὰν ἀποπορεύσοιτο πάλιν καὶ ἀπάξοι τοὺς
Ἀβυδηνοὺς οἴκαδε, διαβὰς τῆς νυκτὸς ᾗ ἐρημότατον ἦν
τῆς Ἀβυδηνῆς καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὰ ὄρη ἐνέδραν ἐποι-
ήσατο. Τὰς δὲ τριήρεις, αἳ διήγαγον αὐτόν, ἐκέλευε
παραπλεῖν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρὰ τὴν Χεῤῥόνησον τὴν
ἄνω, ὅπως δοκοίη, ὥςπερ εἰώθει, ἐπ' ἀργυρολογίαν

§. 34. *οἱ πλεῖστοι δὲ* B., ceteri *οἱ δὲ πλ.* — *ἀργολιζόντων* D. Steph. edd. sqq., ceteri *ἀργολογιζόντων.* — *ἀπελθὼν* Steph. edd. sqq. pro *ἀπελθόντων.* — *ἔτυχεν* B. C. D. E. F. I. Dind. pro *ἐτύγχανεν.*

§. 35. Ante *Ἰφικρ.* om. *ὁ* Dind. — Cum B. omisi *σὺν* ante *τοῖς περὶ.* — *τῆς Ἀβυδηνῆς* B. D. F. et C. m. sec. Port. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro *τοῖς Ἀβυδηνοῖς.* — *τῇ ἡμέρᾳ* addunt B. D. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. edd. sqq. — *τὴν ἄνω* Brod. Leoncl. Mor. edd. sqq. pro *τῆς ἄνω*; F. *τοῖς ἄνω.*

subducere, ut V, 1, 28. Anab. V, 1, 11. 12.

ἐκείνων] genitivus pendet a sequenti genitivo.

§. 34. *Ἰφικράτην*] V. IV, 5, 19: *ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τἆλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης* Cf. Diodor. XIV, 92.

τὴν Κόρινθον Ἄργος ἐπεποίηντο] V. ad IV, 4, 6. V, 1, 36.

§. 35. *καὶ τοῖς περὶ αὐτόν*] Obsecutus sum optimo libro B. quanquam alterum *σύν* per se minime vitiosum est. V. II, 4, 10: *σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι.* Cf. ad III, 5, 5.

αὖ — πάλιν] iungenda sunt ut V, 1, 5. VII, 4, 1; saepius iuxta ponuntur et quidem inverso ordine: *πάλιν αὖ.* Cf. V, 4, 46. Kuehner. ad Comment. IV, 3, 8.

ᾗ ἐρημότατον ἦν τῆς Ἀβυδηνῆς] ea parte agri Abydenorum, quae imprimis erat deserta. Non prorsus simile est Herod. IX, 10: *ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων.*

τὴν ἄνω] *ὁδόν.* Cf. §. 36: *τὴν ἐπὶ Προικοννήσου.*

36 ἐπαναπεπλευκέναι. Ταῦτα δὲ ποιήσας οὐκ ἐψεύσθη, ἀλλ' ὁ Ἀναξίβιος ἀπεπορεύετο, ὡς μὲν ἐλέγετο, οὐδὲ τῶν ἱερῶν γεγενημένων αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καταφρονήσας, ὅτι διὰ φιλίας τε ἐπορεύετο καὶ εἰς πόλιν φιλίαν καὶ ὅτι ἤκουε τῶν ἀπαντώντων τὸν Ἰφικράτην ἀναπεπλευκέναι τὴν ἐπὶ Προικοννήσου, ἀμελέστε-
37 ρον ἐπορεύετο. Ὅμως δὲ ὁ Ἰφικράτης, ἕως μὲν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ τὸ στράτευμα τοῦ Ἀναξιβίου ἦν, οὐκ ἐξανίστατο· ἐπειδὴ δὲ οἱ μὲν Ἀβυδηνοὶ ἀφηγούμενοι ἤδη ἐν τῷ παρὰ Κρεμαστὴν ἦσαν πεδίῳ, ἔνθα ἐστὶ τὰ χρύσεια αὐτοῖς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα ἑπόμενον ἐν τῷ κατάντει ἦν, ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἄρτι κατέβαινε σὺν τοῖς Λακωνικοῖς, ἐν τούτῳ ὁ Ἰφικράτης ἐξανίστησι τὴν ἐνέδραν καὶ δρό-
38 μῳ ἐφέρετο πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος γνοὺς μὴ εἶναι ἐλπίδα σωτηρίας, ὁρῶν ἐπὶ πολύ τε καὶ στενὸν ἐκτεταμένον τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα καὶ νομίζων πρὸς τὸ ἄναντες οὐκ ἂν δύνασθαι σαφῶς βοηθῆσαι ἑαυτῷ τοὺς προεληλυθότας, ὁρῶν δὲ καὶ ἐκπεπληγμένους ἅπαντας, ὡς εἶδον τὴν ἐνέδραν, εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας, Ἄνδρες, ἐμοὶ μὲν ἐνθάδε καλὸν ἀποθανεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὶν συμμῖξαι τοῖς πολεμίοις σπεύδετε εἰς τὴν σωτηρίαν.
39 Καὶ ταῦτ' ἔλεγε καὶ παρὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ λαβὼν τὴν ἀσπίδα ἐν χώρᾳ αὐτοῦ μαχόμενος ἀποθνήσκει. Καὶ τὰ

§. 36. αὐτῷ addunt B. D. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. — B. D. I. V. τῆς ἐπὶ, F. τοῖς ἐπὶ pro τὴν ἐπὶ. — Προικοννήσου B. D. C. F. Schneid. Dind. pro Προικόννησον.
§. 37. ἐπειδὴ δὲ B. D. I. V. Dind. pro ἐπεὶ δὲ. — ἑπόμενον addunt B. C. D. E. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind., ἐσόμενον F. I.
§. 38. ἑαυτῷ B. D. E. F. I. V. Dind. pro αὐτῷ. — προεληλυθότας B. D. V. Dind. pro παρελ. — ἐνθάδε καλὸν B. C. D. E. F. V. Dind. pro καλὸν ἐνθ.

§. 36. τῶν ἱερῶν γεγενημένων] V. ad III, 1, 17.
τὴν ἐπὶ Προικοννήσου] Cf. V, 1, 26: ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ Προικοννήσου.
§. 37. ἀφηγούμενοι] primum agmen ducentes, ut V, 1, 8. Cyrop. II, 3, 22: πρῶτον ἀφηγοῦνται.
Κρεμαστήν] locum haud procul, ut videtur, situm ab Astyris, ubi, teste Strab. XIV, p. 680, erant auri metalla.

§. 38. σαφῶς] haud dubie, pertinet ad οὐκ ἂν δύνασθαι.
§. 39. ἐν χώρᾳ αὐτοῦ] IV, 2, 20 erat ἐν χώρᾳ ἔπιπτον, IV, 5, 10 ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ, ubi v. adn. H. l. additur αὐτοῦ, ut Anaxibii casus opponatur exitio ceterorum, qui fugientes cadunt. V. ad Cyrop. VII, 1, 23: αὐτοῦ ἐν χώρᾳ. Aliter se habet infra VII, 4, 36: ἐν τῇ Τεγέᾳ αὐτοῦ ἐπικαταμείναντες.
μαχόμενος ἀποθνήσκει]

παιδικὰ μέντοι αὐτῷ παρέμεινε, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων δὲ τῶν συνεληλυθότων ἐκ τῶν πόλεων ἁρμοστήρων ὡς δώδεκα μαχόμενοι συναπέθανον· οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον. Οἱ δ' ἐδίωκον μέχρι τοῦ ἄστεος. Καὶ τῶν τε ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον καὶ τῶν Ἀβυδηνῶν ὁπλιτῶν περὶ πεντήκοντα. Ταῦτα δὲ πράξας ὁ Ἰφικράτης ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Χεῤῥόνησον.

§. 39. *εἰς Χερρόνησον* B. C. D. F. V. Dind. pro *ἐπὶ τὴν Χερρ.*

Iphicratis strategema descripsit Frontin. II, 5, 42.

ἁρμοστήρων] Frustra Stephanus coniecit *ἁρμοστῶν*, quanquam praeter hunc locum illa forma non reperitur apud Xenophontem. V. Sturz. lex. Xen. v. *ἁρμοστήρ* et v. *γνωστήρ*.

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Aeginetas Lacedaemoniorum permissu ex Attica praedas agentes oppugnant Athenienses. Horum classem Teleutias Lacedaemonius fugat. Honores Teleutiae a militibus habiti. Successit ei Hierax, et huic Antalcidas, qui Nicolochum mittit Abydum. Interim Eunomus praefectus classis Atheniensium quum ab Aegina noctu profectus Atticam accederet, Gorgopas Lacedaemonius cum decem navibus modico intervallo tacite insecutus eum opprimit et captis quatuor triremibus Aeginam redit. Eodem Chabrias deinde noctu vectus insidias ponit. Re animadversa Gorgopas cum Aeginetis aliisque ei occurrit: sed ipse cum multis Aeginetarum cadit: reliqui diffugiunt. Hinc rursus Teleutias missus magno militum gaudio excipitur. Hic cum duodecim navibus ipsum Piraeum noctu invadere ausus aliquot navibus abreptis Aeginam reversus e praeda militibus et nautis stipendia numeravit. Antalcidam Athenienses in errorem inducti frustra persequuntur. Ipse contra Thrasybulum Collytensem cum octo triremibus capit. Postea navalibus copiis ita est auctus, ut totius maris videretur habere imperium. Iam Athenienses pacis quam belli cupidiores facti. Simul et Lacedaemonii et Argivi de pace cogitare coeperunt. Habebat eo tempore Tiribazus conditiones a rege acceptas, quarum caput erat, ut omnes Graecae civitates et insulae exceptis paucis sui essent iuris. Placebat conditio omnibus praeter Thebanos: quos tamen Agesilaus belli terrore coegit, ut Boeotiis civitatibus *αὐτονομίαν* redderent. Pari modo Corinthios et Argivos communi foederi subiecit.

---

1 *Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήςποντον Ἀθηναίοις τε καὶ*
h. a. 388. *Λακεδαιμονίοις τοιαῦτα ἦν. Ὧν δὲ πάλιν ὁ Ἐτεόνικος*

Cap. I. §. 1. Ἐτεόνικος] Num idem sit Eteonicus, qui commemoratus est I, 1, 32. 6, 26, non constat. Iam antea eum, ut de bello contra Athenienses suscipiendo cum Aeginetis ageret, fuisse Aeginae, ex voce *πάλιν* colligendum videtur.

ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ ἐπιμιξίᾳ χρωμένων τὸν πρόσθεν χρόνον τῶν Αἰγινητῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπεὶ φανερῶς κατὰ θάλατταν ὁ πόλεμος ἐπολεμεῖτο, συνδόξαν καὶ τοῖς ἐφόροις ἐφίησι λῄζεσθαι τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι ὑπ' αὐ- 2
τῶν, πέμψαντες εἰς Αἴγιναν καὶ ὁπλίτας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Πάμφιλον ἐπετείχισαν Αἰγινήταις καὶ ἐπολιόρκουν αὐτοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν δέκα τριήρεσιν. Ὁ μέντοι Τελευτίας τυχὼν ἐπὶ τῶν νήσων ποι ἀφιγμένος κατὰ χρημάτων πόρον, ἀλούσας ταῦτα [περὶ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ], ἐβοήθει τοῖς Αἰγινήταις· καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἀπήλασε, τὸ δ' ἐπιτείχισμα διεφύλαττεν ὁ Πάμφιλος.

Ἐκ δὲ τούτου ἀπὸ Λακεδαιμονίων Ἱέραξ ναύαρχος 3
ἀφικνεῖται. Κἀκεῖνος μὲν παραλαμβάνει τὸ ναυτικόν, ὁ δὲ Τελευτίας μακαριώτατα δὴ ἀπέπλευσεν οἴκαδε. Ἡνίκα γὰρ ἐπὶ θάλατταν κατέβαινεν ἐπ' οἴκου ὁρμώμενος, οὐδεὶς ἐκεῖνον τῶν στρατιωτῶν ὃς οὐκ ἐδεξιώσα-

Cap. I. §. 1. ὁ πολ. ἐπολεμεῖτο B. E. F. V. Dind. pro ἐπολ. ὁ πολ.; D. om. ὁ πόλεμος. — συνδ. B. D. Dind. pro ξυνδ. — Dind. λῄζεσθαι.

§. 2. Αἰγινήταις Wesseling. Mor. edd. sqq., ceteri Αἰγινήτας.

§. 3. ἐκ δὲ τούτου B. C. D. E. V. Dind., ἐκ δὲ τούτων F. I., ceteri ἐν δὲ τούτῳ. — ἀπέπλευσεν B. D. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind., ἀπέπλευκεν A., ἀπόπλευκεν E., ceteri ἀποπέπλευκεν. — Dind. πολλὰ κἀγαθά.

καὶ — χρωμένων τὸν πρόσθεν χρόνον] quanquam mutua inter se commercia ante hoc tempus (i. e. usque ad hoc tempus) gesserant, nunc tamen, coorto palam maritimo bello, etc. Sic recte hunc locum interpretatur Grotius, qui dicit, tunc demum, quum adsensum ephororum impetrasset, iterum Aeginam se contulisse, ut potestatem Aeginetis daret praedas ex Attica agendi. De participio praesentis cum πρόσθεν vel πρότερον coniuncto, ubi de re usque ad praesens tempus durante sermo est, usurpato v. quae adnotavi ad Cyrop. I, 4, 25. Comment. III, 5, 4. Cf. supra IV, 4, 5. infra V, 4, 29. VII, 4, 6.

συνδόξαν] De accus. absol. v. ad II, 3, 35. III, 2, 19.

τὸν βουλόμενον] pro lubitu quemque.

§. 2. πολιορκούμενοι] V. ad IV, 7, 1.

[περὶ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ]] Haec verba merito delenda censet Hertlinius. Sunt eius, qui ταῦτα explicare vellet, quod ne accurate quidem fecit, si quidem hoc pronomen non magis ad ἐπιτείχισαν quam ad ἐπολιόρκουν referendum est.

ναυτικόν] τῶν πολεμίων.

§. 3. οὐδεὶς — ὃς οὐκ] V. ad Cyrop. I, 4, 25: οὐδένα ἔφασαν ὅντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. Infra VI, 2, 34. Buttm.

το, καὶ ὁ μὲν ἐστεφάνωσεν, ὁ δὲ ἐταινίωσεν, οἱ δ' ὑστερήσαντες ὅμως καὶ ἀναγομένου ἔρριπτον εἰς τὴν θάλατταν στεφάνους καὶ εὔχοντο αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθά.

4 Γιγνώσκω μὲν οὖν, ὅτι ἐν τούτοις οὔτε δαπάνημα οὔτε κίνδυνον οὔτε μηχάνημα ἀξιόλογον οὐδὲν διηγοῦμαι· ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία τόδε ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἀνδρὶ ἐννοεῖν, τί ποτε ποιῶν ὁ Τελευτίας οὕτω διέθηκε τοὺς ἀρχομένους. Τοῦτο γὰρ ἤδη πολλῶν καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων ἀξιολογώτατον ἀνδρὸς ἔργον ἐστίν.

5 Ὁ δ' αὖ Ἱέραξ τὰς μὲν ἄλλας ναῦς λαβὼν πάλιν ἔπλει εἰς Ῥόδον, ἐν Αἰγίνῃ δὲ τριήρεις δώδεκα κατέλιπε καὶ Γοργώπαν τὸν αὑτοῦ ἐπιστολέα ἁρμοστήν. Καὶ ἐκ τούτου ἐπολιορκοῦντο μᾶλλον οἱ ἐν τῷ ἐπιτειχίσματι τῶν Ἀθηναίων ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει· ὥστε ὑπὸ ψηφίσματος Ἀθηναῖοι πληρώσαντες ναῦς πολλὰς ἀπεκο-

§. 4. A. C. E. F. edd. vett. ἀξιόπιστον pro ἀξιόλογον.

§. 5. Verba τριήρεις usque ad ἐν τῇ Ῥόδῳ §. 6. desunt in B. D. V. — C. αὖ πάλιν.

gr. 148. adn. 8. Rost. §. 100. adn. 4. Kuehn. §. 322. adn. 12.

καὶ ἀναγομένου] De καί v. ad III, 5, 2.

§. 4. τί ποτε] quid tandem. V. ad Comment. I, 1, 1: τίσι ποτὲ λόγοις.

ἤδη] V. ad III, 5, 14.

πολλῶν—ἀξιολογώτατον] Ne malis cum Dindorfio comparativum, v. adn. ad Hier. XI, 7: ἀλλ' ἐγώ σοί φημι — πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὧν (scil. πόλεων) ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν, ἧς προστατεύεις, παρέχῃς κ. τ. λ. Ut enim illic Hieronis urbs felicissima earum urbium, quae eius imperio non subiectae erant, sic h. l. multis et opibus et periculis, quibus gloria comparari possit, Teleutiae apud milites gratia longissime anteferenda dicitur. Comparatur enim interdum per superlativum res cum aliis rebus, quae, licet non sint eiusdem speciei, ad idem tamen genus pertinent. Numeratur militum erga ducem studium inter eas res, ex quibus laus bellica paritur et maior quidem quam ex opibus et periculis. Cf. etiam ad Oecon. XXI, 7: οἳ (ἄρχοντες) ἂν αὐτῶν ἄριστα τὸ σῶμα τῶν στρατιωτῶν ἔχωσι, h. e. qui robustiore sunt corpore quam ipsi milites. Ceterum quantam duxerit virtutem Xenophon, alios suae voluntati subditos reddere, notum est e Commentariis et Cyropaedia. V. Proleg. ad posteriorem librum p. VIII.

§. 5. αὖ — πάλιν] Nunc rursus Hierax reliquas naves, ut antea IV, 8, 24 Teleutias classem Lacedaemoniorum, Rhodum ducit. De αὖ — πάλιν v. ad IV, 8, 35.

ἐπιστολέα] V. ad I, 1, 23.

ὑπὸ ψηφίσματος] Minus aptum esset ἀπὸ ψηφ., quod Hertlin. in progr. Werthem. 1861. p. 14. postulat, comparans ἀπὸ σημείου (VI, 2, 28), ἀπὸ παραγγέλσεως et sim. Est enim σημεῖον externa, ut ita dicam, causa vel ipsius fere pugnae initium, ὑπὸ ψηφίσματος autem significat: ex decreto

μίσαντο ἐξ Αἰγίνης πέμπτῳ μηνὶ τοὺς ἐκ τοῦ φρουρίου. Τούτων δὲ γενομένων, οἱ Ἀθηναῖοι πάλιν αὖ πράγματα εἶχον ὑπό τε τῶν λῃστῶν καὶ τοῦ Γοργώπα· καὶ ἀντιπληροῦσι ναῦς τρισκαίδεκα καὶ αἱροῦνται Εὔνομον ναύαρχον ἐπ᾽ αὐτάς. Ὄντος δὲ τοῦ Ἱέρακος ἐν τῇ 6
Ῥόδῳ, οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀνταλκίδαν ναύαρχον ἐκπέμπουσι νομίζοντες καὶ Τιριβάζῳ τοῦτο ποιοῦντες μάλιστ᾽ ἂν χαρίζεσθαι. Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς Αἴγιναν, συμπαραλαβὼν τὰς τοῦ Γοργώπα ναῦς ἔπλευσεν εἰς Ἔφεσον καὶ τὸν μὲν Γοργώπαν πάλιν ἀποπέμπει εἰς Αἴγιναν σὺν ταῖς δώδεκα ναυσίν, ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις Νικόλοχον ἐπέστησε τὸν ἐπιστολέα. Καὶ ὁ μὲν Νικόλοχος βοηθῶν Ἀβυδηνοῖς ἔπλει ἐκεῖσε· παρατρεπόμενος δὲ εἰς Τένεδον ἐδῄου τὴν χώραν καὶ χρήματα λαβὼν ἀπέπλευσεν εἰς Ἄβυδον. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων 7
στρατηγοὶ ἀθροισθέντες ἀπὸ Σαμοθράκης τε καὶ Θάσου καὶ τῶν κατ᾽ ἐκεῖνα χωρίων ἐβοήθουν τοῖς Τενεδίοις. Ὡς δ᾽ ᾔσθοντο εἰς Ἄβυδον καταπεπλευκότα τὸν Νικόλοχον, ὁρμώμενοι ἐκ Χεῤῥονήσου ἐπολιόρκουν αὐτὸν ἔχοντα ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι δύο καὶ τριάκοντα ταῖς μεθ᾽ ἑαυτῶν. Ὁ μέντοι Γοργώπας ἀποπλέων ἐξ Ἐφέσου περιτυγχάνει Εὐνόμῳ· καὶ τότε μὲν κατέφυγεν εἰς Αἴγιναν μικρὸν πρὸ ἡλίου δυσμῶν· ἐκβιβάσας δ᾽

§. 6. C. ἐν Ῥόδῳ. — A. C. E. F. edd. vett. om. τοῦτο. — Ante τὰς τοῦ Γοργ. om. καὶ B. C. D. F. V. Dind. — μὲν post καὶ τὸν addunt B. C. D. F. V. Schneid. Dind. — δώδεκα pro δέκα B. Weisk. edd. sqq.

§. 7. Verba inter Θάσου et ὁ δὲ Γοργώπας (§. 8) desunt in B. D. V. — τῶν κατ᾽ ἐκεῖνα χωρίων, monente Schneid., reposuit Dind. pro τῶν κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ χωρία.

populi, qui rei necessitatem intellexisset, factum esse, ut magnus navium instrneretur numerus. Cf. etiam ad II, 2, 23.

τοὺς ἐκ τοῦ] De hac attractione v. ad III, 1, 18.

πάλιν αὖ] V. ad V, 4, 46.

πράγματα εἶχον ὑπὸ — λῃστῶν] V. ad V, 4, 31.

§. 6. Τιριβάζῳ] V. ad IV, 8, 12.

σὺν ταῖς δώδεκα] §. 5 commemoratis.

βοηθῶν Ἀβυδηνοῖς] V. IV, 8, 35. sqq.

παρατρεπόμενος] ab ea scil. via, quam ingressus erat, ut Abydum perveniret.

§. 7. κατ᾽ ἐκεῖνα] in illis regionibus. V. ad III, 4, 27. 5, 17. V, 4, 64. VI, 4, 38.

δύο καὶ τριάκοντα] duabus et triginta suis. De dativo δύο v. Buttm. §. 70. 2. Rost. gr. mai. §. 56. extr. adn. *. Kuehn. §. 99. adn.

8 εὐθὺς ἐδείπνιζε τοὺς στρατιώτας. Ὁ δ' Εὔνομος ὀλί-
γον χρόνον ὑπομείνας ἀπέπλει. Νυκτὸς δ' ἐπιγενομέ-
νης, φῶς ἔχων, ὥςπερ νομίζεται, ἀφηγεῖτο, ὅπως μὴ
πλανῶνται αἱ ἑπόμεναι. Ὁ δὲ Γοργώπας ἐμβιβάσας εὐθὺς
ἐπηκολούθει κατὰ τὸν λαμπτῆρα, ὑπολειπόμενος, ὅπως
μὴ φανερὸς εἴη μηδ' αἴσθησιν παρέχοι, λίθων τε ψόφῳ
τῶν κελευστῶν ἀντὶ φωνῆς χρωμένων καὶ παραγωγῇ
9 τῶν κωπῶν. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν αἱ τοῦ Εὐνόμου πρὸς τῇ
γῇ περὶ Ζωστῆρα τῆς Ἀττικῆς, ἐκέλευε τῇ σάλπιγγι
ἐπιπλεῖν. Τῷ δ' Εὐνόμῳ ἐξ ἐνίων μὲν τῶν νεῶν ἄρτι
ἐξέβαινον, οἱ δὲ καὶ ἔτι ὡρμίζοντο, οἱ δὲ καὶ ἔτι κατέ-
πλεον. Ναυμαχίας δὲ πρὸς τὴν σελήνην γενομένης,
τέτταρας τριήρεις λαμβάνει ὁ Γοργώπας καὶ ἀναδησά-
μενος ᾤχετο ἄγων εἰς Αἴγιναν· αἱ δ' ἄλλαι νῆες αἱ τῶν
Ἀθηναίων εἰς τὸν Πειραιᾶ κατέφυγον.
10 Μετὰ δὲ ταῦτα Χαβρίας ἐξέπλει εἰς Κύπρον βοη-
θῶν Εὐαγόρᾳ, πελταστάς τ' ἔχων ὀκτακοσίους καὶ δέκα
τριήρεις. Προςλαβὼν δὲ καὶ Ἀθήνηθεν ἄλλας τε ναῦς
καὶ ὁπλίτας αὐτὸς μὲν τῆς νυκτὸς ἀποβὰς εἰς τὴν Αἴ-
γιναν πορρωτέρω τοῦ Ἡρακλείου ἐν κοίλῳ χωρίῳ ἐνή-
δρευσεν ἔχων τοὺς πελταστάς. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ, ὥς-

§. 9. E. ἐκέλευσε σάλπιγγι.
§. 10. V. βοηθήσων, D. πρὸς συμμαχίαν pro βοηθῶν, quod om. B. — B. D. V. om. Ἀθήνηθεν et αὐτὸς μὲν τῆς (ubi Dind. δὲ pro μὲν scripsit, deinceps om. πορροτέρω τοῦ et χωρίῳ ἐνήδρευσεν ἔχων et αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ. — B. D. V. om. ἧκον οἱ τῶν Ἀθην., nisi quod B.

§. 8. νομίζεται] mos est.
εὐθὺς ἐπηκολούθει] V. ad IV, 5, 15.
ὑπολειπόμενος] aliquo ex intervallo subsequens.
λίθων — ψόφῳ] lapidum strepitu vocis loco utebantur, si remigatio acceleranda erat aut retardanda. Num eidem consilio serviat ἡ παραγωγὴ τῶν κωπῶν, an his verbis significetur potius lenior quidam, ne strepitus fieret, remorum agitatio, non liquet.
§. 9. Ζωστῆρα] promontorium littoris occidentalis Atticae.
κατέπλεον] Nondum igitur portum assecuti erant.
πρὸς τὴν σελήνην] ad lunam, splendente luna.

§. 10. Χαβρίας ἐξέπλει] non Athenis, ut ex statim sequentibus intelligitur, fortasse Corintho, ubi, teste Diodor. XIV, 92., Iphicrati Chabrias successerat. Corn. Nep. Chabr. II, 2: publice ab Atheniensibus Euagorae adiutor datus, neque prius inde discessit, quam totam insulam (Cyprum) bello devinceret.
Εὐαγόρᾳ] V. IV, 8, 24.
αὐτὸς μέν] In mente habebat scriptor: alium autem classi praefectum reliquit Cypri. V. ad III, 1, 5.
πορρωτέρω τοῦ Ἡρακλείου] ultra fanum Herculis progressus. Idem est postea τοῦ Ἡρακλείου ἐπέκεινα.
ἔνθα — καλεῖται] ubi est

περ συνέκειτο, ἧκον οἱ τῶν Ἀθηναίων ὁπλῖται, Δημαι-
νέτου αὐτῶν ἡγουμένου, καὶ ἀνέβαινον τοῦ Ἡρακλείου
ἐπέκεινα ὡς ἑκκαίδεκα σταδίους, ἔνθα ἡ Τριπυργία
καλεῖται. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Γοργώπας ἐβοήθει μετά 11
τε τῶν Αἰγινητῶν καὶ σὺν τοῖς τῶν νεῶν ἐπιβάταις καὶ
Σπαρτιατῶν οἳ ἔτυχον αὐτόθι παρόντες ὀκτώ. Καὶ
ἀπὸ τῶν πληρωμάτων δὲ τῶν ἐκ τῶν νεῶν ἐκήρυξε
βοηθεῖν ὅσοι ἐλεύθεροι εἶεν· ὥςτ' ἐβοήθουν καὶ τού-
των πολλοί, ὅ τι ἐδύνατο ἕκαστος ὅπλον ἔχων. Ἐπεὶ 12
δὲ παρήλλαξαν οἱ πρῶτοι τὴν ἐνέδραν, ἐξανίστανται οἱ
περὶ τὸν Χαβρίαν καὶ εὐθὺς ἠκόντιζον καὶ ἔβαλλον.
Ἐπήεσαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν νεῶν ἀποβεβηκότες ὁπλῖται.
Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι, ἅτε οὐδενὸς ἀθρόου ὄντος, ταχὺ
ἀπέθανον, ὧν ἦν Γοργώπας τε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι·
ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἔπεσον, ἐτράπησαν δὴ καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ
ἀπέθανον Αἰγινητῶν μὲν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν,
ξένοι δὲ καὶ μέτοικοι καὶ ναῦται καταδεδραμηκότες οὐκ
ἐλάττους διακοσίων. Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι 13
ὥςπερ ἐν εἰρήνῃ ἔπλεον τὴν θάλατταν· οὐδὲ γὰρ τῷ
Ἐτεονίκῳ ἤθελον οἱ ναῦται καίπερ ἀναγκάζοντι ἐμβάλ-
λειν, ἐπεὶ μισθὸν οὐκ ἐδίδου.

Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν αὖ ἐπὶ

initio lacunae ἧκ exhibet. — Δημαινέτου B. D. E. Dind. pro Δειμενέτου. — B. D. V. om. αὐτῶν ἡγουμένου.

§. 11. Edd. vett. om. ὁ ante Γοργ. — B. om. καὶ ante σὺν.

§. 12. A. edd. vett. ἔβαλον et ἀπήεσαν.

§. 13. B. D. V. om. οἱ ναῦται, et V. addit ὑπακούειν post ἤθελον. — B. D. om. ἐπεὶ μισθὸν et Λακεδαιμόνιοι. — D. οὖν pro αὖ.

quae dicitur. V. adn. ad Oecon. IV, 6: ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται, ubi praeter alia comparavi Soph. Oed.R. 1451: ἔνθα κλῄζεται οὑμὸς Κιθαιρών. Stallbaum. ad Plat. Phaedon. p. 107, C: τοῦ χρόνου τούτου μόνου, ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν.

§. 11. ἐπιβάταις] militibus classiariis, a quibus distinguuntur τὰ πληρώματα, i. e. nautae. Cf. I, 6, 19. VII, 1, 12.

καὶ Σπαρτιατῶν οἳ — ὀκτώ] i. e. καὶ ὀκτὼ Σπ., οἳ —.

ὅσοι ἐλεύθεροι εἶεν] Erant enim et helotes et mercenarii liberi inter nautas.

§. 12. οἱ περί] V. ad III, 4, 20.

καὶ εὐθὺς — ἔβαλλον] V. ad IV, 5, 15.

ἀθρόου — ὄντος] V. ad IV, 1, 19.

§. 13. ἐμβάλλειν] impellere remos. Hom. Od. X, 129: ἐμβαλέειν κώπης. Schneider. comparat Aristoph. Equ. 603: εἶτα τὰς κώπας λαβόντες — ἐμβαλόντες et Ran. 206: ἐπειδὰν ἐμβάλῃς ἅπαξ.

ἐπὶ ταύτῃ] in tali conditione. Cf. ταύτῃ γε V, 2, 7. Sed orta videntur ex sequentibus, nisi forte mavis deinceps ἐπὶ τὰς ναῦς cum B. D. delere. Ceterum

ταύτῃ ἐκπέμπουσιν ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς ναύαρχον. Ὡς
δὲ εἶδον αὐτὸν ἥκοντα οἱ ναῦται, ὑπερήσθησαν. Ὁ δ᾽
14 αὐτοὺς συγκαλέσας εἶπε τοιάδε. Ὦ ἄνδρες στρατιῶ-
ται, ἐγὼ χρήματα μὲν οὐκ ἔχων ἥκω· ἐὰν μέντοι θεὸς
ἐθέλῃ καὶ ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπι-
τήδεια ὑμῖν ὡς πλεῖστα πορίζειν. Εὖ δ᾽ ἴστε, ἐγὼ
ὅταν ὑμῶν ἄρχω, εὔχομαί τε οὐδὲν ἧττον ζῆν ὑμᾶς ἢ
καὶ ἐμαυτόν, τά τ᾽ ἐπιτήδεια θαυμάσαιτε μὲν ἂν ἴσως,
εἰ φαίην βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν· ἐγὼ δὲ νὴ
τοὺς θεοὺς καὶ δεξαίμην ἂν αὐτὸς μᾶλλον δύο ἡμέρας
ἄσιτος ἢ ὑμᾶς μίαν γενέσθαι· ἥ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ
ἀνέῳκτο μὲν δήπου καὶ πρόσθεν εἰσιέναι τῷ δεομένῳ
15 τι ἐμοῦ, ἀνεῴξεται δὲ καὶ νῦν. Ὥστε ὅταν ὑμεῖς πλήρη
ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον
διαιτώμενον· ἢν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ
θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα
καρτερεῖν. Οὐδὲν γὰρ ἐγὼ τούτων κελεύω ὑμᾶς ποιεῖν,
ἵνα ἀνιᾶσθε, ἀλλ᾽ ἵνα ἐκ τούτων ἀγαθόν τι λαμβάνητε.
16 Καὶ ἡ πόλις δέ τοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ ἡμε-

— B. om. ἐκπέμπουσι. — B. D. om. ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς. — Haec omnia scriptor cod. V. vel mutat vel supplet sic: ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰδότες καὶ πρότερον ὄντα ἄριστον Τελευτίαν καὶ αὖ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει ἁρμόδιον ἐκπέμπουσι ναύαρχον ὡς ἡγησόμενον τοῦ ἐν Αἰγίνῃ ναυτικοῦ· τοῦτον ἰδόντες ἥκοντα πάντες οἱ ναῦται ὑπερήσθησαν· ὁ δ᾽ αὐτοὺς ἀσπασάμενος καὶ συγκαλέσας εἶπε τοιάδε. — B. D. om. δὲ εἶδον αὐτὸν. — ναῦται B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro στρατιῶται. — B. D. om. ὁ δ᾽.

§. 14. D. ὁ θεὸς. — ἐγὼ ὅταν ὑμῶν B. D. F. I. V. Dind. pro ὅταν ὑμῶν ἐγὼ. — τε post εὔχομαι inserunt B. D. E. H. V. Dind. — θαυμάσαιτε D. F. Dind. pro θαυμάσετε. — ἂν post μὲν addunt B. D. H. I. V. Dind. — ἀνεῴξεται C. E. F. H. I. V. Dind., ἀνεῴξετον B., ceteri ἀνέῳκται.

§. 15. ἐγὼ post οὐδὲν γὰρ addunt B. D. H. I. Schneid. Dind.

§. 16. ἔφη addunt B. D. H. V. Schneid. Dind. — δοκεῖ ενδ. εἶναι quae cod. V. addit, non Xenophontis esse quum alia tum vox ἁρμόδιον manifeste prodit. Quod in B. et D. hic plura desunt, inde sine iusta causa concludit Dindorfius, totum locum esse corruptum. Ubi praestantiores libri lacunas habent, nihil est, cur fidem non habeamus minus bonis libris, dummodo praebeant quae probentur.

§. 14. *εὖ δ᾽ ἴστε*] Initio sententiae haec posita est formula etiam VI, 1, 15, saepius interponitur verbis. V. ad III, 5, 11. IV, 1, 8.

ἢ καὶ ἐμαυτόν] De part. καί v. ad IV, 3, 2.

§. 15. *οἴεσθε*] De significatione huius verbi v. ad IV, 7, 4.

§. 16. *καὶ — δέ*] Ad novum ac gravius argumentum procedit oratio. V. ad Oecon. I, 3. Supra II, 4, 6.

τέρα, ἣ δοκεῖ εὐδαίμων εἶναι, εὖ ἴστε ὅτι τἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ ἐκτήσατο οὐ ῥαθυμοῦσα, ἀλλ' ἐθέλουσα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὁπότε δέοι. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἦτε μὲν καὶ πρότερον, ὡς ἐγὼ οἶδα, ἄνδρες ἀγαθοί· νῦν δὲ πειρᾶσθαι χρὴ ἔτι ἀμείνονας γίγνεσθαι, ἵν' ἡδέως μὲν
συμπονῶμεν, ἡδέως δὲ συνευδαιμονῶμεν. Τί γὰρ ἥδιον 17
ἢ μηδένα ἀνθρώπων κολακεύειν μήτε Ἕλληνα μήτε βάρβαρον ἕνεκα μισθοῦ, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἱκανοὺς εἶναι τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι, καὶ ταῦτα ὅθενπερ κάλλιστον; Ἡ γάρ τοι ἐν πολέμῳ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀφθονία εὖ ἴστε ὅτι ἅμα τροφήν τε καὶ εὔκλειαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις παρέχεται.

Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παραγ- 18
γέλλειν ὅ τι ἂν δέῃ, ὡς σφῶν ὑπηρετησόντων. Ὁ δὲ τεθυμένος ἐτύγχανεν· εἶπε δέ, Ἄγετε, ὦ ἄνδρες, δειπνήσατε μέν, ὥςπερ καὶ ἐμέλλετε· προπαράσχεσθε δέ μοι μιᾶς ἡμέρας σῖτον. Ἔπειτα δὲ ἥκετε ἐπὶ τὰς ναῦς

B. C. D. E. V. marg. Leoncl. Dind. pro εὐδ. εἶναι δοκεῖ. — τἀγαθὰ B. D. E. V. Dind. pro τὰ ἀγαθά.

§. 17. Cast. ἄνθρωπον. — ἕνεκα B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro εἵνεκα.

§. 18. δέῃ B. D. E. I. V. Schneid. Dind. pro δέοι. — ὥςπερ καὶ Dind. dedit pro vulg. ἅπερ καὶ ὡς. — προπαράσχεσθε B. D. V. Dind.,

τἀγαθὰ καὶ τὰ καλά] Formulam laconicam esse monet Wolfius. Plat. Alcib. II, p. 148 C: εὔχονται τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι σφίσιν αὐτοῖν.

ἐθέλουσα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν] Verba πόνος καὶ κίνδυνος et πονεῖν καὶ κινδυνεύειν coniuncta imprimis placuisse animadvertunt Weisk. T. I, p. LXV. Herbst. ad Symp. IV, 35 et verba πονεῖν καὶ κινδυνεύειν adhiberi accedente potissimum verbo ἐθέλειν ostendit Saupp. Quaest. Xen. 1841. coll. Cyrop. II, 3, 4. Anab. I, 4, 14. Oecon. XIII, 11. XXI, 4.

§. 17. καὶ ταῦτα] et quidem. V. ad III, 2, 4.

ὅθενπερ κάλλιστον] scil. ἐστὶ πορίζεσθαι.

§. 18. ὡς — ὑπηρετησόντων] V. ad III, 4, 1. 23.

ὥςπερ καί] Vulgatam lectionem defendebat Schneider. ita, ut ἐμέλλετε repeteret ad ἅπερ et ad ὡς. At nihil referebat dicere, quem vel qualem cibum sumpturi fuissent. Neque Stephani et Mori ratio ferenda est, qui καὶ ὥς scribunt eo sensu, ut sit ceteroqui. Nam καὶ ὥς nunquam est ceteroqui, sed semper tamen, nihilominus, quae significatio aliena est ab h. l. Postquam ὥςπερ in ἅπερ depravatum erat, quae voculae saepius permutantur, insertum est quod sensus postulare videretur, ὡς.

προπαράσχεσθε] vobis praeparate. μοι est dativus ethicus.

αὐτίκα μάλα, ὅπως πλεύσωμεν ἔνθα θεὸς ἐθέλει, ἐν
19 καιρῷ ἀφιξόμενοι. Ἐπειδὴ δὲ ἦλθον, ἐμβιβασάμενος
αὐτοὺς εἰς τὰς ναῦς ἔπλει τῆς νυκτὸς εἰς τὸν λιμένα
τῶν Ἀθηναίων, τοτὲ μὲν ἀναπαύων καὶ παραγγέλλων
ἀποκοιμᾶσθαι, τοτὲ δὲ κώπαις προςκομιζόμενος. Εἰ δέ
τις ὑπολαμβάνει, ὡς ἀφρόνως ἔπλει δώδεκα τριήρεις
ἔχων ἐπὶ πολλὰς ναῦς κεκτημένους, ἐννοησάτω τὸν
20 ἀναλογισμὸν αὐτοῦ. Ἐκεῖνος γὰρ ἐνόμισεν ἀμελέστε-
ρον μὲν ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυ-
τικὸν Γοργῶπα ἀπολωλότος· εἰ δὲ καὶ εἶεν τριήρεις
ὁρμοῦσαι, ἀσφαλέστερον ἡγήσατο ἐπ' εἴκοσι ναῦς Ἀθή-
νησιν οὔσας πλεῦσαι ἢ ἄλλοθι δέκα. Τῶν μὲν γὰρ
ἔξω ᾔδει ὅτι κατὰ ναῦν ἔμελλον οἱ ναῦται σκηνήσειν,
τῶν δὲ Ἀθήνησιν ἐγίγνωσκεν ὅτι οἱ μὲν τριήραρχοι οἴ-
κοι καθευδήσοιεν, οἱ δὲ ναῦται ἄλλος ἄλλῃ σκηνήσοιεν.
21 Ἔπλει μὲν δὴ ταῦτα διανοηθείς· ἐπειδὴ δὲ ἀπεῖχε πέντε
ἢ ἓξ στάδια τοῦ λιμένος, ἡσυχίαν εἶχε καὶ ἀνέπαυσεν.
Ὡς δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἡγεῖτο· οἱ δὲ ἐπηκολούθουν.
Καὶ καταδύειν μὲν οὐκ εἴα στρογγύλον πλοῖον οὐδὲ
λυμαίνεσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσίν· εἰ δέ που τριήρη
ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλουν ποιεῖν, τὰ

E. προπαρέχετε, ceteri προπαράσχετε. — ἐθέλει D. E. F. Schneid. Dind. pro ἐθέλοι, B. V. ἐθέλῃ.

§. 19. A. C. D. E. edd. vett. om. αὐτοὺς. — τῆς νυκτὸς B., ceteri νυκτὸς. — A. edd. vett. Mor. Weisk. Schneid. προςκοιμιζόμενος. — ὑπολαμβάνει B. C. D. E. F. V. Dind. pro — βάνοι.

§. 21. δὴ addunt B. Schneid. Dind. — ἐπειδὴ B. D. Dind. pro ἐπεὶ. — ἀνέπαυσεν B. E. I. Leoncl., ceteri ἀνέπαυεν. — D. ὑπεφαίνετο. — ἐπηκολούθουν B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro ὑπηκ. — Pro οὐκ I. V. οὐδὲν, quod volebat Steph. — στρογγύλον πλοῖον B. C. D. F. V. Dind. pro στρογγύλων πλοίων. — F. edd. vett. ἔκπλουν pro

ἔνθα — ἐθέλει] Nam de expeditione adversus Athenas facienda deum consulenti fausta evenerant sacra.

§. 19. τῆς νυκτός] insequente nocte. Ea est vis articuli.

κώπαις προςκομιζόμενος] ad remos praesto esse iubens.

§. 20 ἢ ἄλλοθι δέκα] breviter pro: ἢ ἐπὶ δέκα ἄλλοθι οὔσας.

τῶν μὲν — ἔξω] earum navium, quae domo abessent.

κατὰ ναῦν] in singulis navibus.

§. 21. ἀνέπαυσεν] scil. τοὺς ναύτας, ut est VI, 2, 29: τοὺς ναύτας ἀνέπαυε. De aoristo imperfectum excipiente v. ad III, 6, 11.

ὑπέφαινε] V. ad III, 4, 16.

στρογγύλον] rotundum, mercatorium.

πειρᾶσθαι] Ex antecedenti

δὲ φορτηγικὰ πλοῖα καὶ γέμοντα ἀναδουμένους ἄγειν ἔξω, ἐκ δὲ τῶν μειζόνων ἐμβαίνοντας ὅπου δύναιντο τοὺς ἀνθρώπους λαμβάνειν. Ἦσαν δέ τινες οἳ καὶ ἐκπηδήσαντες εἰς τὸ Δεῖγμα ἐμπόρους τέ τινας καὶ ναυκλήρους συναρπάσαντες εἰς τὰς ναῦς εἰσήνεγκαν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπεποιήκει. Τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν 22
αἰσθόμενοι ἔνδοθεν ἔθεον ἔξω σκεψόμενοι, τίς ἡ κραυγή, οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ ἀγγελοῦντες. Πάντες δ' Ἀθηναῖοι τότε ἐβοήθησαν καὶ ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς, ὡς τοῦ Πειραιῶς ἑαλωκότος. Ὁ δὲ 23
τὰ μὲν πλοῖα ἀπέστειλεν εἰς Αἴγιναν καὶ τῶν τριήρων τρεῖς ἢ τέτταρας συναπαγαγεῖν ἐκέλευσε, ταῖς δὲ ἄλλαις παραπλέων παρὰ τὴν Ἀττικήν, ἅτε ἐκ τοῦ λιμένος πλέων, πολλὰ καὶ ἁλιευτικὰ ἔλαβε καὶ πορθμεῖα ἀνθρώπων μεστά, καταπλέοντα ἀπὸ νήσων. Ἐπὶ δὲ Σούνιον ἐλθὼν καὶ ὁλκάδας γεμούσας τὰς μέν τινας σίτου, τὰς δὲ καὶ ἐμπολῆς, ἔλαβε. Ταῦτα δὲ ποιήσας 24
ἀπέπλευσεν εἰς Αἴγιναν. Καὶ ἀποδόμενος τὰ λάφυρα μηνὸς μισθὸν προέδωκε τοῖς στρατιώταις. Καὶ τὸ λοιπὸν δὲ περιπλέων ἐλάμβανεν ὅ τι ἐδύνατο. Καὶ ταῦτα

ἄπλουν. — αγειν ἔξω B. C. D. E. F. V. Dind. pro ἔξω ἄγειν. — B. C. D. E. V. edd. ante Mor. εἰς vel ἐς δὲ τῶν pro ἐκ δὲ τῶν.

§. 22. ταῦτα B. D.V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro τοιαῦτα. — E. πεποιήκει. — σκεψόμενοι coni. Steph. receperunt Wells. Weisk. edd. sqq. pro σκεπτόμενοι.

§. 23. τὰ μὲν πλ. B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro τὰ πλ. μὲν. — Post ἁλιευτικὰ om. πλοῖα B. D. F. I. V. Dind.

§. 24. μηνὸς μισθ. B. C. D. E. V. Dind. pro μισθ. μηνὸς. — λοιπὸν δὲ B. C. V. Schneid. Dind. pro λοιπὸν δή. — ἐλάμβανεν B. D.F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἀπελάμβανεν, C. ἐλάμβανον. — ἐδύνατο B. D. F. Dind. pro ἠδύνατο.

οὐκ εἴα repetas contrariam, i. e. iubendi notionem, unde infinitivus πειρᾶσθαι pendeat. V. ad I, 7, 5. Cyrop. II, 4, 23. Cf. ad Oecon. XI, 18. Simillimum est quod Schneider. affert: Herod. VII, 104. extr.: νόμοι οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξι ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι, scil. κελεύων.

ἐμβαίνοντας] scil. εἰς αὐτά.

τὸ Δεῖγμα] forum, in quo τὰ δείγματα, i. e. res promercales exponuntur. Cf. III, 3, 7. ad εἰς τὸν σίδηρον.

§. 22. οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ] Athenas, quae opponuntur Piraeo. Cf. ad IV, 5, 3. Inde intelligitur, οἱ ἔνδοθεν et οἱ ἔξωθεν esse incolas Piraei, qui vel in domibus suis vel extra domos erant.

§.23. ἅτε — πλέων] quippe e portu navigans fefellit eos, qui eundem portum petebant: hostes enim esse non suspicantes facile ab illo capiebantur.

ποιῶν πλήρεις τε τὰς ναῦς ἔτρεφε καὶ τοὺς στρατιώ-
τας εἶχεν ἡδέως καὶ ταχέως ὑπηρετοῦντας.
25 Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου δια-
Ch. a. 387. πεπραγμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθη-
ναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ᾗ αὐτὸς ἔλε-
γεν. Ὡς δ' ἤκουσε Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορ-
κεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφικράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ
ᾤχετο εἰς Ἄβυδον. Ἐκεῖθεν δὲ λαβὼν τὸ ναυτικὸν νυ-
κτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον, ὡς μεταπεμπομένων
τῶν Καλχηδονίων· ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περκώτῃ ἡσυ-
26 χίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ Διο-
νύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὸν τὴν
ἐπὶ Προικοννήσου· ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν,
ὑποστρέψας εἰς Ἄβυδον ἀφίκετο, ἠκηκόει γάρ, ὅτι προς-
πλέοι Πολύξενος ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰτα-
λίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας. Ἐκ δὲ
τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ
ἔπλει ἀπὸ Θρᾴκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς
27 ναυσὶ συμμίξαι. Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκο-

§. 25. B. I. V. et ex corr. D. cum marg. Leoncl. σύμμαχον pro συμμαχεῖν. — V. ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην pro χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ. — Edd. vett. Mor. Weisk. ὡς Ἄβυδον pro εἰς Ἄβ. — Καλχ. Dind. pro Χαλκ. — Περκώτῃ B. Dind. pro Περκώπῃ.

§. 26. C. D. E. om. τὴν ante ἐπὶ. — ἀναλάβοι B. D. F. V. Schneid. Dind. pro ἀναλάβῃ.

§. 24. πλήρεις — ἔτρεφε] milite plenas — alebat. Nam propter largam mercedem et manebant quos habebat, et alliciebantur novi et milites classiarii et nautae.

§. 25. Ἀνταλκίδας] V. §. 6. Susa ad regem profectus erat, unde iam redit. Cf. Plutarch. Artax. XXII.

συμμαχεῖν] Quin dici possit διαπεπραγμένος σύμμαχον βασιλέα, dubitari nequit. Cf. VII, 2, 17. Quanquam ubi de foederis conditionibus agitur, ubique reperitur infinitivus aut cum aut sine ὥστε. V. Sturz. lex. I. p. 699.

ᾗ αὐτὸς ἔλεγεν] scil. ἐθέλειν χρῆσθαι.

Νικόλοχον] V. §. 7.

λόγον, ὡς μεταπεμπομένων] V. ad IV, 3, 14.

Περκώτῃ] haud procul Abydo versus septentrionem ad Hellespontum sita.

§. 26. Δημαίνετον] qui §. 10. Aeginae erat, unde in Hellespontum missus est. V. Grotium p. 299.

τὴν ἐπὶ Προικοννήσου] V. IV, 8, 36. Antalcidam, dum in portu Percotae quiescit, quem Chalcedonem putarent navigare, persequi sibi videbantur. Qui quum praetervecti essent Percoten, inde Abydum redit Antalcidas.

Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεύς] discernitur a Thrasybulo Stiriensi, de quo v. IV, 8, 25—30.

ποὶ ἐσήμηναν, ὅτι προςπλέοιεν τριήρεις ὀκτώ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προςπληρώσασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν ὡς ἐδύνατο ἀφανέστατα. Ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δὲ ἰδόντες ἔφευγον. Τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτόπλοις τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας, Ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἁλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπ' ἀθυμίας καὶ (ὑπὸ) τῶν βραδυτέρων ἡλίσκοντο· ὥςθ' ἥλωσαν ἅπασαι.
28 Ἐπεὶ δ' ἦλθον αὐτῷ αἵ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατὴς ἦν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει, ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤδη ἀνακεκλημένος ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἔγημε τὴν βασιλέως θυγατέρα· ὁ δὲ Ἀν-

§. 27. F. ἐσήμαινον. — τοὺς ναύτας B. C. D. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro τινὰς ναύτας. — V. προςαναπληρώσασθαι. — ἐνήδρευεν B. I. V. Schneid. Dind. pro ἐνήδρευσεν. — Ante ἐδύνατο om. ἤδη B. D. E. F. V. Dind. — ταχὺ Dind. pro ταχύτατα. — αὑτοῦ B., ceteri ἑαυτοῦ. — B. I. προπόλους pro πρόπλους. — (ὑπὸ) ante τῶν inserui. — V. βραδυτάτων.

§. 28. V. εὗρον αὐτὸν pro ἦλθον αὐτῷ, edd. vett. αὐτοῖς pro αὐτῷ. — V. ἐξ pro αἱ ἀπὸ. — Edd. vett. ὅσων pro ὅσης. — Leoncl. Schneid. ὁ δὴ Ἀντ., Mor. exclusit, Weisk. delevit δὲ. — Ante τῆς θαλ. Schneid. inclusit, B. D. E. F. I. Dind. om. πάσης.

§. 27. *τριήρεις — ὀκτώ*] hostiles scil., quae Proconneso redibant.

ἐνεδεῖτο] ναυτῶν scil.

παρέπλεον] αἱ ὀκτὼ τριήρεις.

καὶ (ὑπὸ) τῶν βραδυτέρων] καὶ est vel, etiam. Ergo praepositio deesse non debet, quae omissa videtur esse ab eo, qui praecedens ὑπό etiam alteri genitivo sufficere perperam crederet. Cobetus coniecit πρὸς τῶν βρ.

§. 28. *ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσι*] quas Dionysius tyrannus Lacedaemoniis mittebat.

δὲ καί] respondent antecedenti τε. Cf. ad III, 4, 24. Efficitur autem particularum transpositio anaphora verbi ἦλθον, quo omisso dicendum fuisset καὶ αἱ δὲ ἀπὸ Ἰωνίας.

Τιρίβαζος] V. ad IV, 8, 12.

Ἀριοβαρζάνους] praefecti regii. V. I, 4, 7.

Φαρνάβαζος] Atheniensibus (IV, 8, 7. 9. 33) amicus, cuius absentia gaudebat Antalcidas.

ὁ δὲ Ἀνταλκίδας] De particula δέ in apodosi posita v. ad II, 4, 13, nisi statuere malumus, h. l. per δέ ita continuari orationem quasi antea verbum ᾤχετο apodosin efficiat. Quale anacoluthon propter plures interpositas sententias facile fertur. Eadem structura est V, 3, 16. VI, 1, 13. 4, 2. VII, 4, 4. Cf. ad IV, 7, 5.

ταλκίδας γενομένας ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥςτε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς
29 ἑαυτῶν συμμάχους κατῆγεν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθείησαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν λῃστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρᾳ μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρᾳ δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν.
30 Ὥςτ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι ἣν βασιλεὺς εἰρήνην καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα. Εἶχε δὲ ὧδε.

31 Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ

§. 29. τῶν ante λῃστῶν addunt B. I. V. Dind.; D. Λακώνων pro λῃστῶν. — εἰδότες B. C. D. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἰδόντες. — γιγνώσκοντες B. D. E. Schneid. Dind. pro γινώσκοντες.
§. 30. καταπέμποι B. D. V. Schneid. Dind. pro καταπέμπει. — B. C. D. E. ἀνεγίνωσκε.

τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς] Byzantium enim tum tenebant Athenienses. V. IV, 8, 27.

ἑαυτῶν] De plurali v. ad IV, 8, 24.

κατῆγεν] V. ad IV, 8, 33.

§. 29. ὡς πρότερον] bello Peloponnesiaco.

διὰ ταῦτα] post participia cum vi illatum. V. ad Hier. IV, 6. Supra III, 2, 9. ad οὕτω. Rost. gr. §. 182. adn. 10.

ἐν Λεχαίῳ] V. IV, 5, 18.

ἐν Ὀρχομενῷ] V. IV, 3, 15.

πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες] V. ad IV, 5, 19.

χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ] V. ad III, 4, 9.

γε μήν] V. ad III, 1, 7.

φρουρὰν — πεφασμένην] V. ad III, 2, 25.

ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορά] V. ad IV, 7, 2.

§. 30. τὰ βασιλέως σημεῖα] Cf. I, 4, 3: τὸ βασίλειον σφράγισμα.

εἶχε δὲ ὧδε] Pacis formulam v. apud Diodor. XIV, 110: τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις ὑπὸ βασιλέα τετάχθαι, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας αὐτονόμους εἶναι· τοῖς δ' ἀπειθοῦσι καὶ μὴ προςδεχομένοις

Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥςπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.

32 Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥςπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτα εἴη. Ἴτε νυν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται. Οἱ μὲν δὴ ᾤχοντο. 33 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς ἐθύετο. Ἐπειδὴ

§. 32. F. Dind. δέξεσθαι. — Edd. vett. ὀμῶσι pro ὀμνύωσι. — B. ἐπεσταλμένον. — Marg. Leoncl. Ἴτε οὖν. — ποιήσουσι ταῦτα B. D. F. V. Dind., I. ποιήσωσι ταῦτα, ceteri ταῦτα ποιήσοιεν.

§. 33. V. διαβῆναι pro εὐθὺς. — ἐπειδὴ δὲ B. D. Dind. pro ἐπεὶ

τὰς συνθήκας διὰ τῶν εὐδοκούντων πολεμήσειν. Plutarch. Artax. XXI.

§. 31. Κύπρον] quam Euagoras tenebat cum rege bellum gerens.

Λῆμνον — Ἴμβρον — Σκύρον] quas insulas biennio ante, quum de pace agebatur, concedere Atheniensibus nolebant Persae et Lacedaemonii. V. IV, 8, 15.

ἐγὼ πολεμήσω] Oratio obliqua iam in rectam transit. V. ad I, 1, 27. 6, 32. VI, 5, 35. Thucyd. I, 128, 7: Παυσανίας τούςδε — ἀποπέμπει — καὶ γνώμην ποιοῦμαι κ. τ. λ.

§. 32. ὑπὲρ πάντων — ὀμνύναι] His verbis sibi vindicare videntur Thebani, ut in ipsorum arbitrio ac potestate maneant omnes Boeotiae civitates. Cf. §. 33.

δέξασθαι] De aoristi infinitivo v. ad III, 5, 10. Cf. I, 6, 14: οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων εἰς τὸ κείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι, ubi ne Dindorfius quidem haesitavit. V, 2, 9: ἀξιοῦν — διαπράξασθαι.

ὀμνύωσιν — εἶναι] De infinitivo praesentis v. ad III, 5, 14. Cf. I, 3, 9: ὅρκους ἔδοσαν — μὴ πολεμεῖν. Infra §. 35. VI, 5, 3. Kuehner. ad Anab. II, 3, 27.

Ἴτε νυν] V. ad IV, 1, 39.

αὐτοῖς] iis, a quibus mandata sua (τὰ ἀπεσταλμένα) habebant.

§. 33. ἐθύετο] scil. τὰ διαβατήρια, de quibus v. ad III, 4, 3.

δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν
διέπεμπε τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπι-
σπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς εἰς τὰς πόλεις.
Πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θη-
βαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ
οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς
τὰς σπονδὰς εἰςελθεῖν ἠναγκάσθησαν αὐτονόμους ἀφέν-
34 τες τὰς Βοιωτίας πόλεις. Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξ-
έπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ἀγησί-
λαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μέν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
τοὺς Ἀργείους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου,
ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέν-
των ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὑτῆς
ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ
μεταίτιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κο-
ρίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς
πρόσθεν φεύγοντας.

35 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὠμωμόκεσαν αἱ πόλεις
ἐμμένειν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου
διελύθη μὲν τὰ πεζικά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρα-

δὲ. — *Βοιωτίας* B. D. F. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *Βοιωτικὰς*, sed B. *τῆς B.* pro *τὰς B.*

§. 34. *πρὸς αὐτοὺς* B. D. F. I. V. Dind. (in adnot.) pro *ἐπ' αὐτούς*. — *αὐτῆς* B. V. Dind. pro *ἑαυτῆς*.

§. 35. *ὠμωμόκεσαν* B. Dind. pro vulg. *ὀμωμόκεσαν*. — Steph. Dind. *ἐμμενεῖν*. — B. *ἐν τῇ εἰρήνῃ*. — *οὕτως* E., *οὕτω ἡ* B., *οὕτω* Dind., ceteri *οὕτως ἡ*.

ἐγένετο] V. ad III, 1, 17.

διέπεμπε τῶν μέν] Sequitur *διέπεμπε δέ*, quasi antecesserit *διέπεμπε μὲν τῶν*. Habebat autem in animo scriptor pergere *ξεναγοὺς δέ* sine altero *διέπεμπε*. Item Hier. I, 9: *πῶς ἂν πολλοὶ μὲν —, πῶς δὲ πάντες*, ubi v. adn. Cf. ibid. III, 8: *εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας*, cui accurate responderet *εὑρήσεις δὲ τυράννους*: sed sequitur *τοὺς δὲ τυράννους* omisso *εὑρήσεις*. Cf. etiam supra ad III, 4, 23. 5, 11. 12.

τῶν — ἱππέων] Genitivus non pendet ab *ἐπισπεύσοντας*, sed est partitivus, de quo v. ad III, 1, 4.

ξεναγούς] De his cf. III, 5, 7.

§. 34. *οἱ — σφαγεῖς*] V. IV, 4, 2.

τοῦ ἔργου] i. e. *τῆς σφαγῆς*.

αὐτοὶ γνόντες] sua sponte decernunt.

ἀπῆλθον] Liberalissime excepti sunt Athenis. Demosth. adv. Lept. 54.

τοὺς πρόσθεν φεύγοντας] V. IV, 4, 5. Una ex conditionibus pacis fuit *τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι*. Ages. II, 21.

§. 35. *ὠμωμόκεσαν — ἐμμένειν*] V. ad §. 32. V, 3, 26.

τεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτως μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.
Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιῤῥόπως τοῖς ἐναντίοις 36
πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προςέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίδας πόλεις ἐποίησαν, οὗπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ καὶ Ἀργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κορίνθου.

§. 36. B. C. D. *γινόμενοι.* — V. *πάσας τὰς Βοιωτίδας*, et *μᾶλλον καὶ* pro *πάλαι.* — F. ponit *καὶ* post *Ἀργείους.*

οὕτως] Eodem ducit scriptura codicis B. V. ad III, 5, 14.

τῆς καθαιρέσεως] Genitivus pendet ab *ὕστερον*, de cuius traiectione v. ad III, 5, 3. Opponitur enim bellum Corinthiacum Peloponnesiaco. *ἡ καθαίρεσις τῶν Ἀθήνησι τειχῶν* memorata est II, 2, 23.

§. 36. *μᾶλλον ἀντιῤῥόπως — πράττοντες*] quum magis (vel saepius) pares, i. e. superiores essent. Cf. ad IV, 4, 4.

τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης] Hanc pacem *ἡ ἐπ' Ἀνταλκίδου* (Antalcida legato facta), nunquam simpliciter *ἡ Ἀνταλκίδου* dici animadvertit Grotius p. 310.

προστάται] „Vindices, praesides, qui Gallice vocantur garans." Sturz.

Κόρινθον σφετεριζομένους] V. ad IV, 4, 6. 8, 34.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Iam in socios etiam dubiae fidei Lacedaemonii animadvertere coeperunt et primo Mantineensium urbem penitus sustulerunt. Iam exsules Phliasiorum, temporibus usi, ad Lacedaemonios de rebus suis confugiunt. Hi per legatos Phliuntem missos rogant, ut illos restituant. Phliasii, qui cognatos exsulum aliosque rerum novarum studiosos timerent, eos confestim revocant et iis bona sua publice restituunt. Legati Acantho et Apollonia missi Lacedaemonem Olynthiorum impotentiam accusant et quid periculi ab illis immineat osten-

dunt. Statim igitur Lacedaemonii adversus illos mittunt Eudamidam cum copiis, quas e proximo cogere potuerant, et huius fratrem cum reliquis Phoebidam subsequi iubent. Hic quum processisset ad Thebas, quae civitas discordia civili tum laborabat, Leontiades alterius factionis princeps ei arcem tradidit et deinde confestim adversarium ut patriae hostem abstrahi iussit. Hinc contendit Spartam. Lacedaemoniis et Agesilao maxime hoc factum placebat, miseruntque qui de Ismenia iudicarent. Hoc interfecto Leontiades cum suis Thebas tenens magnis ad bellum Olynthiacum copiis Lacedaemonios iuvit, praesertim quum Teleutiam Agesilai fratrem harmostam misissent. Expeditio ipsa feliciter cessit, et quanquam initio dubia fuerat victoria fortiter pugnantibus Olynthiis, tamen quum proelium prope urbem committeretur viderenturque Lacedaemonii esse irrupturi, cesserunt tandem Olynthii, et multis suorum omissis in urbem se receperunt.

---

1 *Τούτων δὲ προκεχωρηκότων ὡς ἐβούλοντο, ἔδοξεν*
h. a. [illegible] *αὐτοῖς, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν συμμάχων ἐπέκειντο καὶ τοῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν ἢ τῇ Λακεδαίμονι, τούτους κολάσαι καὶ κατασκευάσαι, ὡς μὴ δύναιντο ἀπιστεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν πέμψαντες ὡς τοὺς Μαντινέας ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες, ὅτι οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς μὴ σὺν τοῖς πολεμίοις*
2 *γενέσθαι. Αἰσθάνεσθαι γὰρ ἔφασαν, καὶ ὡς σῖτον ἐξέπεμπον τοῖς Ἀργείοις, σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων, καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν ἐκεχειρίαν προφασιζόμενοι, ὁπότε δὲ καὶ ἀκολουθοῖεν, ὡς κακῶς συστρατεύοιεν. Ἔτι δὲ γιγνώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας μὲν αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν γίγνοιτο, ἐφηδομένους δ', εἴ τις συμφορὰ προσπίπτοι. Ἐλέγοντο δὲ καὶ αἱ σπονδαὶ ἐξεληλυθέναι τοῖς Μαντινεῦσι τούτῳ τῷ ἔτει*

Cap. II. §. 1. *ἐπέκειντο* Schneid. Dind. pro *ἐνέκειντο.* — *ὡς μὴ δύναιντο* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *ὥστε μὴ δύνασθαι.* — B. *πρὸς τοὺς* pro *ὡς τοὺς.* — *ὅτι οὐκ* B. C. D. E. F. I. V. Dind. pro *ὡς οὐκ.*

Cap. II. §. 1. *ἐπέκειντο*] scil. *αὐτοῖς*: infesti fuissent, ut VI, 5, 35. VII, 2, 10. *ἐγκεῖσθαι* autem est instare: III, 5, 21. VII, 2, 19.

οὐκ — πιστεύσειαν] idem est quod *ἀπιστήσειαν*, quare sequitur *μή*. V. gramm. ad III, 3, 6. citatas.

γενέσθαι] De infinitivo aoristi v. ad III, 5, 10.

§. 2. *σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων*] quum ipsi (Lacedaemonii) cum illis bellum gererent.

ἐφηδομένους) De re cf. IV, 5, 18.

αἱ μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην τριακονταετεῖς γενόμεναι. Ἐπεὶ δ' οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρου- 3
ρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος μὲν οὖν ἐδεήθη τῆς πόλεως ἀφεῖναι αὐτὸν ταύτης τῆς στρατηγίας λέγων, ὅτι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἡ τῶν Μαντινέων πόλις πολλὰ ὑπηρετήκοι ἐν τοῖς πρὸς Μεσσήνην πολέμοις· Ἀγησίπολις δὲ ἐξήγαγε τὴν φρουράν, καὶ μάλα Πανσανίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φιλικῶς ἔχοντος πρὸς τοὺς ἐν Μαντινείᾳ τοῦ δήμου προστάτας. Ὡς δὲ ἐνέβαλλε, πρῶτον 4
μὲν τὴν γῆν ἐδῄου. Ἐπεὶ δὲ οὐδ' οὕτω καθῄρουν τὰ A.Ch.
τείχη, τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἡμίσεσι τῶν στρατιωτῶν προκαθημένοις σὺν τοῖς ὅπλοις τῶν ταφρευόντων, τοῖς δ' ἡμίσεσιν ἐργαζομένοις. Ἐπεὶ δὲ ἐξείργαστο ἡ τάφρος, ἀσφαλῶς ἤδη κύκλῳ τεῖχος περὶ τὴν πόλιν ᾠκοδόμησεν. Αἰσθόμενος δέ, ὅτι ὁ σῖτος ἐν τῇ πόλει πολὺς ἐνείη, εὐετηρίας γενομένης τῷ πρόσθεν ἔτει, καὶ νομίσας χαλεπὸν ἔσεσθαι, εἰ δεήσει πολὺν χρόνον τρύχειν στρατείαις τήν τε πόλιν καὶ τοὺς συμμάχους, ἀπέχωσε τὸν ῥέοντα ποταμὸν

§. 3. V. καθελεῖν pro καθαιρεῖν. — F. V. ἑαυτὸν, Dind. αὑτὸν pro αὐτὸν. — αὑτοῦ B. D., ceteri αὐτοῦ. — ἡ τῶν Μ. πόλις πολλὰ ὑπ. B. D. E. F. V. Dind. pro πολλὰ ὑπ. ἡ τῶν Μ. πόλις. — ὑπηρετήκοι B. D. F. Schneid. pro ὑπηρετήκει. — V. πολέμου pro δήμου.

§. 4. ἐνέβαλλε B. C., ceteri ἐνέβαλε. — προκαθημένοις Bud. Steph. Schneid. edd. sqq. pro προςκαθ. — B. pr. m. ἐν τοῖς pro σὺν τοῖς. — ἐνείη B. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro εἴη. — A. C. edd. vett. Schneid. Weisk. δεήσοι. — στρατείαις Steph. Schneid. Dind., στρατείᾳ Weisk., στρατιαῖς ceteri.

τριακονταετεῖς] Ergo pactae sunt illae induciae a. 416. a. Ch., sed quae fuerint, nescimus. Nam pugna illa apud Mantineam facta est iam a. 418 (Thucyd. V, 66. sqq.) et induciae illo tempore in quinquaginta, non in triginta annos pactae sunt.

§. 3. φρουρὰν φαίνουσιν] V. ad III, 2, 23.

τῷ πατρὶ αὐτοῦ] Archidamo, cui opem tulerant Mantineenses, quum Messenii a. 466. a. Ch. cum Helotibus contra Spartanos insurrexissent. Thuc. I, 101. Diodor. XI, 63 sq.

Πανσανίου] De quo v. III, 5, 25. Tum exsul erat Tegeae.

§. 4. καθῄρουν] οἱ Μαντινεῖς.

τοῖς — ἡμίσεσι τῶν στρατιωτῶν] V. ad IV, 1, 22. De dativo v. Buttm. §. 133. ann. 12. Rost. §. 106. ann. 1. Kuehn. §. 285. ann. 2.

σὺν τοῖς ὅπλοις] Si verum est, quod suspicatur Dindorfius, a recentiore demum manu in B. scriptum esse σύν pro ἐν, hoc praeferendum videtur.

νομίσας] V. ad III, 4, 12.

στρατείαις] sensu generali: *mit Feldzügen.*

πόλιν] civitatem Spartanam.

ῥέοντα ποταμὸν διὰ τῆς] De traiectione participii v. ad

5 διὰ τῆς πόλεως μάλ' ὄντα εὐμεγέθη. Ἐμφραχθείσης
δὲ τῆς ἀποῤῥοίας ᾔρετο τὸ ὕδωρ ὑπέρ τε τῶν ὑπὸ ταῖς
οἰκίαις καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῷ τείχει θεμελίων. Βρεχο-
μένων δὲ τῶν κάτω πλίνθων καὶ προδιδουσῶν τὰς ἄνω,
τὸ μὲν πρῶτον ἐῤῥήγνυτο τὸ τεῖχος, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκλί-
νετο. Οἱ δὲ χρόνον μέν τινα ξύλα ἀντήρειδον καὶ ἐμη-
χανῶντο, ὡς μὴ πίπτοι ὁ πύργος· ἐπεὶ δὲ ἡττῶντο τοῦ
ὕδατος, δείσαντες, μὴ πεσόντος πῃ τοῦ κύκλῳ τείχους
δοριάλωτοι γένοιντο, ὡμολόγουν περιαιρήσειν. Οἱ δὲ
Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφασαν σπείσεσθαι, εἰ μὴ καὶ διοι-
κιοῖντο κατὰ κώμας. Οἱ δ' αὖ νομίσαντες ἀνάγκην εἶ-
6 ναι συνέφασαν καὶ ταῦτα ποιήσειν. Οἰομένων δὲ ἀπο-
θανεῖσθαι τῶν ἀργολιζόντων καὶ τῶν τοῦ δήμου προ-
στατῶν, διεπράξατο ὁ πατὴρ παρὰ τοῦ Ἀγησιπόλιδος
ἀσφάλειαν αὐτοῖς γενέσθαι ἀπαλλαττομένοις ἐκ τῆς πό-
λεως, ἑξήκοντα οὖσι. Καὶ ἀμφοτέρωθεν μὲν τῆς ὁδοῦ
ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πυλῶν ἔχοντες τὰ δόρατα οἱ Λακε-
δαιμόνιοι ἕστασαν, θεώμενοι τοὺς ἐξιόντας. Καὶ μι-
σοῦντες αὐτοὺς ὅμως ἀπείχοντο αὐτῶν ῥᾷον ἢ οἱ βέλ-

§. 5. A. edd. vett. ὑπὸ τείχει. — ἐμηχανῶντο B. C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἀντεμηχ. — δοριάλωτοι D. Dind. pro δορυάλ. — σπείσεσθαι F. V. Schneid. Dind. pro πεισ. — διοικιοῖντο Cobet., ceteri διοικοῖντο.

§. 6. ἀργολιζόντων Steph. Mor. edd. sqq., ἀργυρολογιζόντων libri et edd. vett. — ἕστασαν Dind., ἔστασαν B. C. D. E. F. V., ceteri ἔστησαν.

III, 4, 1. Fluvio nomen erat Ophis, quem Pausan. VIII, 8, 3. et Diod. XV, 12. παρὰ τὴν Μαντίνειαν fluere aiunt. Ergo quum ab Epaminonda restitueretur Mantinea, situs urbis mutatus est.

μάλ' ὄντα εὐμεγέθη] Diod. l. c. ποταμοῦ μεγάλην αὔξησιν ἐκ τῶν ὄμβρων λαβόντος.

§. 5. τῷ τείχει] ipsius urbis moenibus, non §. 4. commemorato, quem Lacedaemonii aedificaverant, muro.

προδιδουσῶν τὰς ἄνω] h. e. quae non sustinebant superiores. Cf. Herod. VII, 187: ὥστε οὐδέν μοι θῶυμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν, ubi e sequentibus Schweighaeuser. subintelligit τοσαύτας μυριάδας. VIII, 52: τοῦ φράγματος προδεδωκότος scil. αὐτούς. Adhibebant enim Graeci ad aedificia saepius non igne duratos, sed crudos lateres, qui aqua facile diffluebant.

ὁ πύργος] qui muro, ut videtur, iniunctus erat.

διοικιοῖντο] Nunquam διοικεῖν seorsim habitare et διοικεῖσθαι prorsus barbarum esse docet Cobet. Nov. Lect. p. 285.

§. 6. ὁ πατήρ] Pausanias, de quo v. §. 3.

οἱ βέλτιστοι] optimates,

τιστοι τῶν Μαντινέων. Καὶ τοῦτο μὲν εἰρήσθω μέγα τεκμήριον πειθαρχίας. Ἐκ δὲ τούτου καθῃρέθη μὲν 7
τὸ τεῖχος, διῳκίσθη δ' ἡ Μαντίνεια τετραχῇ, καθάπερ τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἤχθοντο, ὅτι τὰς μὲν ὑπαρχούσας οἰκίας ἔδει καθαιρεῖν, ἄλλας δὲ οἰκοδομεῖν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὰς οὐσίας ἐγγύτερον μὲν ᾤκουν τῶν χωρίων, ὄντων αὐτοῖς περὶ τὰς κώμας, ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο, ἀπηλλαγμένοι δ' ἦσαν τῶν βαρέων δημαγωγῶν, ἥδοντο τοῖς πεπραγμένοις. Καὶ ἔπεμπον μὲν αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ καθ' ἕνα, ἀλλὰ κατὰ κώμην ἑκάστην ξεναγόν. Συνεστρατεύοντο δ' ἐκ τῶν κωμῶν πολὺ προθυμότερον ἢ ὅτε ἐδημοκρατοῦντο. Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Μαντινείας οὕτω διεπέπρακτο, σοφωτέρων γενομένων ταύτῃ γε τῶν ἀνθρώπων τὸ μὴ διὰ τειχῶν ποταμὸν ποιεῖσθαι.

Οἱ δ' ἐκ Φλιοῦντος φεύγοντες αἰσθανόμενοι τοὺς 8
Λακεδαιμονίους ἐπισκοποῦντας τῶν συμμάχων ὁποῖοί A.Ch.
τινες ἕκαστοι ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῖς ἐγεγένηντο, καιρὸν ἡγησάμενοι ἐπορεύθησαν εἰς Λακεδαίμονα καὶ ἐδίδα-

§. 7. V. καθ' ἓν pro καθ' ἕνα. — τὸ μὴ B. V. Y. Schneid. Dind. pro τῷ μὴ.

§. 8. αἰσθανόμενοι B. D. I. V. Dind. pro αἰσθόμενοι. — τῶν συμμάχων B. D. E. V. I. Dind. pro τοὺς συμμάχους. — A. edd. vett.

qui favebant ὀλιγαρχίᾳ. Cf. ad II, 3, 32. ibid. §. 13.

§. 7. διῳκίσθη — τετραχῇ] Diod. XV, 5. Strab. VIII, p. 337 auctoribus una civitas Mantinea coiverat ex quinque κώμαις sive δήμοις, in quos pagos tum dispersi Mantineenses remigraverunt. Xenophontis dissensum ita tollunt, ut parti incolarum, ubi urbs steterat permissum esse manere statuant, qua parte non numerata Xenophon τετραχῇ, non πενταχῇ dicat.

οἱ ἔχοντες τὰς οὐσίας] divites, optimates.

τῶν χωρίων] agrorum suorum. De qua vi articuli v. ad III, 1, 5. IV, 3, 1.

ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο] Cf. VI, 4, 18: ἀριστοκρατούμενοι.

οὐ καθ' ἕνα] non, quotiescunque mittunt, unum mittunt, i. e. non singulos. Cf. Herod. VII, 104: Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἕνα (singuli) μαχεόμενοι οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν et alia quae collegit Matth. gr. §. 581 b. p. 1154. Sed Xen. de rep. Lac. IV, 5: καθ' ἕνα ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει Sauppius recte interpretatur καθ' ἕνα: ut sint pro uno, ut est καθ' ἓν infra V, 2, 16.

τὸ — ποιεῖσθαι] pendet a σοφωτέρων. Per ταύτῃ introducitur quodammodo infinitivus cum articulo, ut saepius per τοῦτο vel ἐκεῖνο, de quo usu v. ad IV, 1, 2.

§. 8. Οἱ δ' ἐκ Φλιοῦντος φεύγοντες] De re v. IV, 4, 15.

σκον, ὡς, ἕως μὲν σφεῖς οἴκοι ἦσαν, ἐδέχετό τε ἡ πόλις τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς τὸ τεῖχος καὶ συνεστρατεύοντο ὅποι ἡγοῖντο· ἐπεὶ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἐξέβαλον, ὡς ἕπεσθαι μὲν οὐδαμοῦ ἐθέλοιεν, μόνους δὲ πάντων ἀνθρώπων Λακεδαιμονίους οὐ δέχοιντο εἴσω τῶν πυλῶν.
9 Ἀκούσασιν οὖν ταῦτα τοῖς ἐφόροις ἄξιον ἔδοξεν ἐπιστροφῆς εἶναι. Καὶ πέμψαντες πρὸς τὴν τῶν Φλιασίων πόλιν ἔλεγον, ὡς φίλοι μὲν οἱ φυγάδες τῇ Λακεδαιμονίων πόλει εἶεν, ἀδικοῦντες δ' οὐδὲν φεύγοιεν. Ἀξιοῦν δ' ἔφασαν μὴ ὑπ' ἀνάγκης, ἀλλὰ παρ' ἑκόντων διαπράξασθαι κατελθεῖν αὐτούς. Ἃ δὴ ἀκούσαντες οἱ Φλιάσιοι ἔδεισαν, μὴ εἰ στρατεύσαιντο ἐπ' αὐτούς, τῶν ἔνδοθεν παρείησάν τινες αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν. Καὶ γὰρ συγγενεῖς πολλοὶ ἔνδον ἦσαν τῶν φευγόντων καὶ ἄλλως εὐμενεῖς, καί, οἷα δὴ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι, νεωτέρων τινὲς ἐπιθυμοῦντες πραγμάτων κατάγειν
10 ἐβούλοντο τὴν φυγήν. Τοιαῦτα μὲν δὴ φοβηθέντες ἐψηφίσαντο καταδέχεσθαι τοὺς φυγάδας καὶ ἐκείνοις μὲν ἀποδοῦναι τὰ ἐμφανῆ κτήματα, τοὺς δὲ τὰ ἐκείνων

εἰς τεῖχος. — C. E. ὅπη pro ὅποι. — B. I. Steph. Leoncl. σφᾶς αὐτοί. — οὐδαμοῦ B. C. D. E. F. V. marg. Leoncl., οὐδαμοῖ Dind., οὐδαμῶς ceteri. — V. οὐκ ἐδέχοντο.

§. 9. οὖν B. D. E. F. I. V. Dind. pro δή, E. δέ. — αὐτοὺς εἰς τ. π. B. D. E. F. V. Dind. pro εἰς τ. π. αὐτούς.

§. 10. τοὺς — πριαμένους margg. Steph. et Leoncl. Wells. Weisk. edd. sqq. pro τοῖς — πριαμένοις. — V. μὲν δή pro μὲν αὖ.

συνεστρατεύοντο] οἱ Φλιάσιοι. De qua synesi v. ad I, 4, 12. IV, 3, 2. 13.

σφᾶς αὐτούς] Cobetus male delet αὐτούς. Altera opponitur alteri factio Phliasiorum. Cf. V, 3, 12. VII, 5, 4. Krueger. gr. §. 51, ann. 7. Herbt. de Cobeti in Thuc. emend. p. 13.

οὐδαμοῦ] Cf. II, 3, 54. ad οὖ.

§. 9. διαπράξασθαι] De aoristi infinitivo suspenso ab ἀξιοῦν v. ad V, 1, 32.

τῶν ἔνδοθεν] De attractione v. ad III, 1, 18. Sensus est: ne, qui in urbe relicti essent, inde (h. e. ex urbe) molirentur aliquid ut intromitterent illos (Spartanos cum exsulibus) in urbem.

εὐμενεῖς] scil. τοῖς φεύγουσι.

οἷα δή] quemadmodum quidem, iungendum cum verbis ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι: atque, quemadmodum quidem in plurimis civitatibus, novarum quidam rerum cupidi exsules reducere volebant. Cf. ad IV, 1, 24. 5, 4.

τὴν φυγήν] i. e. τοὺς φυγάδας, ut IV, 8, 24. VI, 1, 13: πέμπειν συμμαχίαν pro πέμπειν συμμάχους. Multa huius generis v. apud Lobeck. ad Phryn. p. 469. Bernh. Synt. p. 47. Rost. §. 97. 2. α. β.

§. 10. ἐμφανῆ] de quibus nulla esset controversia. Opponitur εἰ δέ τι ἀμφίλογον κ. τ. λ.

πριαμένους ἐκ δημοσίου τὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν· εἰ δέ τι ἀμφίλογον πρὸς ἀλλήλους γίγνοιτο, δίκῃ διακριθῆναι. Καὶ ταῦτα μὲν αὖ περὶ τῶν Φλιασίων φυγάδων ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐπέπρακτο.

Ἐξ Ἀκάνθου δὲ καὶ Ἀπολλωνίας, αἵπερ μέγισται 11
τῶν περὶ Ὄλυνθον πόλεων, πρέσβεις ἀφίκοντο εἰς Λα- A.Ch. a
κεδαίμονα. Ἀκούσαντες δ' οἱ ἔφοροι ὧν ἕνεκα ἧκον, προςήγαγον αὐτοὺς πρός τε τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς
συμμάχους. Ἔνθα δὴ Κλειγένης Ἀκάνθιος ἔλεξεν, Ὦ 12
ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ σύμμαχοι, οἰόμεθα λανθάνειν ὑμᾶς πρᾶγμα μέγα φυόμενον ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος σχεδὸν πάντες ἐπίστασθε. Οὗτοι τῶν πόλεων προςηγάγοντο, ἐφ' ᾧτε νόμοις τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι καὶ συμπολιτεύειν· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν μειζόνων προςέλαβόν τινας. Ἐκ δὲ τούτου ἐπεχείρησαν καὶ τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθεροῦν ἀπὸ Ἀμύντου τοῦ Μακεδόνων

§. 12. Ante *σύμμαχοι* om. *οἱ* B. D. E. H. I. V. Dind. — *μέγα* addunt B. Dind. — Post *προςηγάγοντο* om. *ἔστιν ἃς* B. C. D. E. F. H. I. V. Dind. — *νόμοις τοῖς αὐτοῖς χρ.* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *τοῖς αὐτοῖς χρ. νόμοις.* — *τοῦ Μακ. βασιλέως* B. D. V. Dind. pro *τοῦ βασ. Μακ.*

ἀπολαβεῖν] sua recuperare, ut *ἀποδοῦναι* est reddere. Ergo non debebat Morus *τοῖς — πριαμένοις* ut „dativum commodi" servare.

πρὸς ἀλλήλους] h. e. *αὐτοῖς* (*αὐτοῖς καὶ τοῖς πριαμένοις*) *πρὸς ἀλλήλους.* Cf. ad IV, 3, 11.

§. 11. *τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς συμμάχους*] V. ad III, 3, 8: *τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν.*

§. 12. *πρᾶγμα μέγα*] Etiam sine adiectivo *πρᾶγμα* dicitur de periculo Anab. IV, 1, 17. VI, 6, 18. al. Sed hic propter *φυόμενον* deesse vix potest.

ὅτι μέν] In mente habet scriptor: quae autem moliatur haec civitas, ignorare videmini. V. ad III, 1, 5. 4, 9.

μεγίστη πόλις] *ἐστί.*

οὗτοι] Olynthii. De synesi v. ad IV, 3, 2. 13. Ceterum saepissime Xenophontem uti oratione *ἀσυνδέτῳ*, ubi enuntiatio a demonstrativo pronomine ordiatur, observat Kuehner. ad Anab. I, 1, 9. V, 4, 31. V. infra ad V, 4, 18.

τῶν πόλεων] De genitivo partitivo v. ad III, 1, 4. 3, 8. IV, 3, 14. 4, 13. Minores intelligendas esse urbes apparet ex sequentibus.

ἀπὸ Ἀμύντου] Amyntas regno suo ab Illyriis pulsus eam regionem, quae Olynthiis vicina erat, iis concesserat. Qui postea Illyriis superior factus eas urbes Macedoniae et Chalcidices, quas Olynthii in suam societatem traxerant, recuperaturus bellum gessit cum Olynthiis. V. Diod. XIV, 92. XV, 19. Grotium p. 348. sq.

13 βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ εἰσήκουσαν αἱ ἐγγύτατα αὐτῶν, ταχὺ καὶ ἐπὶ τὰς πόῤῥω καὶ μείζους ἐπορεύοντο· καὶ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων· καὶ Ἀμύνταν δὲ ᾐσθανόμεθα ἀποχωροῦντά τε ἐκ τῶν πόλεων καὶ ὅσον οὐκ ἐκπεπτωκότα ἤδη ἐκ πάσης Μακεδονίας. Πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς Ἀπολλωνιάτας οἱ Ὀλύνθιοι προεῖπον ἡμῖν, ὅτι, εἰ μὴ παρεσόμεθα συστρατευσόμενοι, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν.
14 Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, βουλόμεθα μὲν τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι καὶ αὐτοπολῖται εἶναι· εἰ μέντοι μὴ βοηθήσει τις, ἀνάγκη καὶ ἡμῖν μετ' ἐκείνων γίγνεσθαι. Καίτοι νῦν γ' ἤδη αὐτοῖς εἰσὶν ὁπλῖται μὲν οὐκ ἐλάττους ὀκτακοσίων, πελτασταὶ δὲ πολὺ πλείους ἢ τοσοῦτοι· ἱππεῖς γε μέντοι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς
15 μετ' αὐτῶν γενώμεθα, ἔσονται πλείους ἢ χίλιοι. Κατελίπομεν δὲ καὶ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν πρέσβεις ἤδη αὐτόθι. Ἠκούομεν δέ, ὡς καὶ αὐτοῖς Ὀλυνθίοις ἐψηφισμένον εἴη συμπέμπειν πρέσβεις εἰς ταύτας τὰς πόλεις περὶ συμμαχίας. Καίτοι εἰ τοσαύτη δύναμις προσγενήσεται τῇ τε Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων ἰσχύϊ, ὁρᾶτε, ἔφη, ὅπως μὴ οὐκέτι εὐμεταχείριστα ἔσται ἐκεῖνα ὑμῖν.

§. 13. *ᾐσθανόμεθα* B. D. E. F. H. Dind. pro *αἰσθανόμεθα*. — *ἐκ πάσης* B. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἁπάσης*. — Dind. *παρεσοίμεθα*. — *συστρατευσόμενοι* B. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro *συστρατευόμενοι*.

§. 14. *αὐτοπολῖται* Vales. Schaef. Schneid. Dind. cl. Thuc. V, 79. pro *αὐτοὶ πολῖται*. — *βοηθήσει* C. D. E. F. V. Schaef. Schneid. Dind. pro *βοηθήσοι*; B. *βοηθήσῃ*. — A. edd. vett. *ἡμᾶς* pro *ἡμῖν*. — *καίτοι νῦν γ' ἤδη* Wolf. Schneid. Dind. pro *καὶ τοίνυν γε δή*.

§. 15. *ἔσται ἐκεῖνα* B. D. E. F. H. V. Dind. pro *ἐκεῖνα ἔσται*. —

§. 13. *ὅσον οὐκ*] tantum non, paene. Infra VI, 2, 16. 24.

παρεσόμεθα] De indicativo v. ad II, 3, 50. Xenophon in animo videtur habuisse deinceps dicere *ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴασιν*. Vice versa IV, 8, 6: *ὡς εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς*. Item V, 4, 36. V. etiam Kuehner. ad Anab. I, 9, 10.

§. 14. *ὀκτακοσίων*] Vitium videtur esse in numero, si quidem de Olynthiorum non solum, sed etiam de sociorum graviter armatis cogitandum est. Accedit quod equites numerantur plus mille, quorum numerum pedites multo solent superare. Sed qui numerus reponendus sit, non liquet.

§. 15. *ἐκεῖνα*] h. e. *τὰ ἐκεῖ*. Cf. ad IV, 2, 3.

τεκμήριον δέ τι] aliquod vero argumentum. Thuc. I, 34: *καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσι*. Eo minus desideramus *ἔτι*, quod sequitur *καί*.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ποτίδαιαν ἔχουσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης οὖσαν, νομίζετε καὶ τὰς ἐντὸς ταύτης πόλεις ὑπηκόους ἔσεσθαι αὐτῶν. Τεκμήριον δέ τι ἔστω ὑμῖν καὶ τοῦτο, ὅτι ἰσχυρῶς αὗται αἱ πόλεις πεφόβηνται· μάλιστα γὰρ μισοῦσαι τοὺς Ὀλυνθίους ὅμως οὐκ ἐτόλμησαν μεθ' ἡμῶν πρέσβείας πέμπειν διδαξούσας ταῦτα
16 Ἐννοήσατε δὲ καὶ τόδε, πῶς εἰκὸς ὑμᾶς τῆς μὲν Βοιωτίας ἐπιμεληθῆναι, ὅπως μὴ καθ' ἓν εἴη, πολὺ δὲ μείζονος ἀθροιζομένης δυνάμεως ἀμελῆσαι, καὶ ταύτης οὐ κατὰ γῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατταν ἰσχυρᾶς γιγνομένης. Τί γὰρ δὴ καὶ ἐμποδών, ὅπου ξύλα μὲν ναυπηγήσιμα ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐστί, χρημάτων δὲ πρόςοδοι ἐκ πολλῶν μὲν λιμένων, πολλῶν δὲ ἐμπορίων, πολυανθρωπία γε μὴν διὰ τὴν πολυσιτίαν ὑπάρχει;
17 Ἀλλὰ μὴν καὶ γείτονές γ' εἰσὶν αὐτοῖς Θρᾷκες οἱ ἀβασίλευτοι, οἳ θεραπεύουσι μὲν καὶ νῦν ἤδη τοὺς Ὀλυνθίους· εἰ δὲ ὑπ' ἐκείνους ἔσονται, πολλὴ καὶ αὕτη δύναμις προςγένοιτ' ἂν αὐτοῖς. Τούτων μὴν ἀκολουθούντων καὶ τὰ ἐν τῷ Παγγαίῳ χρύσεια χεῖρα ἂν αὐτοῖς ἤδη ὀρέγοι. Καὶ τούτων ἡμεῖς οὐδὲν λέγομεν ὅ τι

V. Dind. δ' ἔτι pro δέ τι. — ὑμῖν post ἔστω addunt B. D. H. I. V. Steph. Leoncl. Dind. — F. addit καὶ ante ἰσχυρῶς.

§. 16. ἰσχυρᾶς B. D. H. Brod. Cast. Steph. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro ἰσχυρῶς. — γιγνομένης Schneid. Dind. pro γενομένης. — Ante alterum πολλῶν repetunt ἐκ H. I. V. — B. παρέχει pro ὑπάρχει.

§. 17. γ' post γείτονες addunt B. F. H. V. Dind. — ἤδη addunt

§. 16. καθ' ἓν εἴη] V. ad §. 7.

ὑμᾶς τῆς μὲν — πολὺ δέ] quum operam detis, ne Boeotia se coniungat, tamen — negligere. Copulantur inter se per μέν et δέ duae enuntiationes, quarum alteri altera subiecta esse debebat, de quo dicendi usu v. adn. ad Comment. I, 4, 17. Cyrop. II, 2, 5. Kuehn. ad Comment. I, 6, 5.

§. 17. Ἀλλὰ μὴν καὶ — γε] De frequenti harum particularum coniunctione v. ad Ages. VIII, 3: ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ γε —. Kuehner. ad Comment. I, 1, 6.

Θρᾷκες οἱ ἀβασίλευτοι] Quos Thuc. II, 29: μέρος αὐτόνομον Θρᾳκῶν dicit, ubi habitationes eorum accuratius designavit. Schneider.

ὑπ' ἐκείνους ἔσονται] De accusativo v. Kuehn. §. 299. III, 3. Cyrop. I, 5, 3. 5, 23. VI, 2, 11. Thuc. VI, 86, 4. In his εἶναι per praegnantiam quandam verbi γίγνεσθαι, ut vice versa nonnunquam γίγνεσθαι, ubi cum ὑπό τινι iungitur (Anab. VII, 2, 2. 7, 32) verbi εἶναι notionem adsciscere videtur. Cf. V, 4, 64. Herbst. de Cobeti in Thuc. emend. p. 27. sq.

πολλὴ καὶ αὕτη δύναμις] h. e. πολλὴ (οὖσα) δύναμις καὶ αὕτη. Cf. V, 3, 10.

χεῖρα ἂν — ὀρέγοι] adiumento erunt.

οὐ καὶ ἐν τῷ τῶν Ὀλυνθίων δήμῳ μυριόλεκτόν ἐστι.
18 Τό γε μὴν φρόνημα αὐτῶν τί ἄν τις λέγοι; Καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἴσως ἐποίησεν ἅμα τῷ δύνασθαι καὶ τὰ φρονήματα αὔξεσθαι τῶν ἀνθρώπων. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ σύμμαχοι, ἐξαγγέλλομεν, ὅτι οὕτως τἀκεῖ ἔχει· ὑμεῖς δὲ βουλεύεσθε, εἰ δοκεῖ ἄξια ἐπιμελείας εἶναι. Δεῖ γε μὴν ὑμᾶς καὶ τόδε εἰδέναι, ὡς ἣν εἰρήκαμεν δύναμιν μεγάλην οὖσαν, οὔπω δυςπάλαιστός ἐστιν· αἵ γὰρ ἄκουσαι τῶν πόλεων τῆς πολιτείας κοινωνοῦσαι, αὗται, ἄν τε ἴδωσιν ἀντίπαλον, ταχὺ ἀπο-
19 στήσονται· εἰ μέντοι συγκλεισθήσονται ταῖς τε ἐπιγαμίαις καὶ ἐγκτήσεσι παρ' ἀλλήλοις, ἃς ἐψηφισμένοι εἰσί, καὶ γνώσονται, ὅτι μετὰ τῶν κρατούντων ἕπεσθαι κερδαλέον ἐστίν, ὥςπερ Ἀρκάδες, ὅταν μεθ' ὑμῶν ἴωσι, τά τε αὑτῶν σώζουσι καὶ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζουσιν, ἴσως οὐκέθ' ὁμοίως εὔλυτα ἔσται.

20 Λεχθέντων δὲ τούτων, ἐδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον καὶ ἐκέλευον συμβουλεύειν ὅ τι γιγνώσκει τις ἄριστον τῇ Πελοποννήσῳ τε καὶ τοῖς συμμάχοις. Ἐκ τούτου μέντοι πολλοὶ μὲν συνηγόρευον στρατιὰν ποιεῖν, μάλιστα δὲ οἱ βουλόμενοι χαρίζεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἔδοξε πέμπειν τὸ εἰς τοὺς μυ-

B. D. E. F. H. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — H. V. οὐκ pro οὐ καὶ.

§. 18. ὁ θεὸς ἴσως B. D. E. F. V. Dind. pro ἴσως ὁ θεὸς. — οὕτως τἀκεῖ ἔχει B., sed οὕτως interposito inter versus; οὕτω τἀκεῖ ἔχει D. F. V., οὕτω τὰ ἐκεῖ ἔχει Y, ceteri τἀκεῖ οὕτως ἔχει, nisi quod Dind. οὕτως ἔχει τἀκεῖ dedit. — Post δυςπάλαιστος om. τις A. B. D. H. I. V. Dind.

§. 19. τε post ταῖς addunt B. C. I. Leoncl. Steph. Dind. — παρ' ἀλλήλοις D. V. et, ut videtur, B. Dind., παραλλήλοις E. H., παραλλήλαις ceteri, sed Schneid. παρ' ἀλλήλαις.

§. 20. τε post Πελοπον. addunt B. D. F. I. Dind. — C. χαρίζ. βουλ. — τὸ ante εἰς τοὺς addunt B. I. V. Dind. — D. Ἀκανθίους, V.

§. 19. ἀλλήλοις] refertur per synesin ad πόλεων. V. §. 12. ad οὗτοι.

μετὰ τῶν κρατούντων ἕπεσθαι] Alias ἕπεσθαι μετά τινος (vel σύν τινι) nonnunquam est a latere sequi aliquem: sed memorabilis hic locus est, quo significat sequi eos, qui ἡγοῦνται, i. e. qui imperium habent. Cf. II, 2, 20.

εὔλυτα] scil. τὰ ἐκείνων, illorum societas vel opes.

§. 20. ἐδίδοσαν — λόγον] loquendi potestatem dederunt, ut I, 1, 28.

στρατιὰν ποιεῖν] exercitum cogere.

τὸ εἰς τοὺς μυρίους σύνταγμα] De articulo ante nomen numerale posito v. ad VII, 2, 9.

ρίους σύνταγμα ἑκάστην πόλιν. Λόγοι δὲ ἐγένοντο ἀρ- 21
γύριόν τε ἀντ' ἀνδρῶν ἐξεῖναι διδόναι τῇ βουλομένῃ
τῶν πόλεων, τριώβολον Αἰγιναῖον κατ' ἄνδρα, ἱππέας
τε εἴ τις παρέχοι, ἀντὶ τεττάρων ὁπλιτῶν τὸν μισθὸν
τῷ ἱππεῖ δίδοσθαι· εἰ δέ τις τῶν πόλεων ἐκλίποι τὴν 22
στρατιάν, ἐξεῖναι Λακεδαιμονίοις ἐπιζημιοῦν στατῆρι
κατὰ τὸν ἄνδρα τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔδοξεν, 23
ἀναστάντες οἱ Ἀκάνθιοι πάλιν ἐδίδασκον, ὡς ταῦτα
καλὰ μὲν εἴη τὰ ψηφίσματα, οὐ μέντοι δυνατὰ ταχὺ
περανθῆναι. Βέλτιον οὖν ἔφασαν εἶναι, ἐν ᾧ αὕτη ἡ
παρασκευὴ ἀθροίζοιτο, ὡς τάχιστα ἄνδρα ἐξελθεῖν ἄρ-
χοντα καὶ δύναμιν ἐκ Λακεδαίμονός τε, ὅση ἂν ταχὺ
ἐξέλθοι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων· τούτου γὰρ γενο-
μένου, τάς τε οὔπω προςκεχωρηκυίας πόλεις στῆναι ἂν
καὶ τὰς βεβιασμένας ἧττον ἂν συμμαχεῖν. Δοξάντων 24
δὲ καὶ τούτων, ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμί-
δαν καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων
καὶ τῶν Σκιριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. Ὁ μέντοι Εὐ-

συμμάχους pro μυρίους. — Ante ἑκάστην inclusit εἰς Schneid., om. B. D. I. V. Dind.

§. 21. τὸν ante μισθὸν addunt B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind.

§. 22. D. V. εἰςφορὰν, Leoncl. edd. sqq. στρατείαν pro στρατιὰν, quod restituerunt Schneid. Dind. — Ante Λακεδ. om. τοῖς B. D. V. Dind.

§. 23. πάλιν B. C. D. E. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro πάντες. — A. C. D. E. F. edd. vett. οὕτω pro οὔπω.

§. 24. καὶ post δὲ addunt B.C.D.E.I.V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — τῶν ante Σκιρ. addunt B. E. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind.

Decretum est, ut quaelibet sociorum civitas pro rata parte tot milites mitteret, quot ad conficiendum σύνταγμα decem milium mittere opus esset. Cf. Diod. XV, 19. Infra §. 37. VI, 2, 3. Ages. I, 7: ἐὰν δῶσιν. αὐτῷ — εἰς ἑξακισχιλίους — τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων.

§. 21. κατ' ἄνδρα] scil. in diem. De re cf. Thuc. V, 47.

παρέχοι] De παρέχειν et παρέχεσθαι v. ad Oecon. IV, 7. Ages. I, 24.

ἀντὶ τεττάρων ὁπλιτῶν] Diod. XV, 31: ἦν δ' αὐτοῖς ὁ μὲν ὁπλίτης πρὸς δύο ψιλοὺς τεταγμένος, ὁ δ' ἱππεὺς πρὸς τέτταρας ὁπλίτας ἰσαζόμενος.

§. 23. προςκεχωρηκυίας] scil. τοῖς Ὀλυνθίοις.

στῆναι] cessare, se non adiungere Olynthiis.

§. 24. νεοδαμώδεις] V. ad III, 1, 4.

τῶν Σκιριτῶν] cohortis cuiusdam egregie fortis et ex incolis oppidi Σκῖρος collectae. V. Cyrop. IV, 2, 1. Diod. XV, 32. Thuc. V, 67. Haec et alia Sturz. lex. Xen.

δαμίδας ἐξιὼν Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἐδεήθη τῶν ἐφόρων τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προςτεταγμένων ἀθροίσαντα μετιέναι· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν πόλεων φρουροὺς ἔπεμπε, Ποτίδαιαν δὲ καὶ προςέλαβεν ἑκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει ὥςπερ εἰκὸς τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

25 Ὁ δὲ Φοιβίδας, ἐπεὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. Ὡς δ' ἐγένοντο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἑκάτερος τῶν ἑταιριῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καί,
26 ἐπεὶ εἰςῳκειώθη, ἔλεγε τάδε. Ἔξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὁπλίταις, εἰςάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Τούτου δὲ γενομένου, νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαι-
27 μονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. Καί-

§. 25. A. Ὡς δ' ἐγένετο. — Ante Θήβαις om. ταῖς B. D. E. F. I. V. Dind. — B. ἐστρατοπεδεύσατο. — ἀρχηγὸς B. D. E. F. H. I. V. margg. Steph. et Leoncl., Schneid. Dind. pro στρατηγὸς. — οὖν post μὲν addunt B. C. D. V. Schneid. Dind. — τάδε B. C. D. E. H. Dind. pro τοιάδε.

§. 26. Ante Λακεδ. om. τοῖς B. D. I. V. Dind.

§. 27. Ante Leoncl. edebatur καὶ τοίνυν. — Dind. ἔσει pro ἔσῃ.

Φοιβίδαν] Hunc ante Eudamidam missum esse eique submoto ab imperio successisse Eudamidam narrat Diod. XV, 20. extr.

τῶν ἑαυτῷ προςτεταγμένων] His verbis non decem illa milia significari, quae cogere decretum est §. 20, intelligitur ex sequentibus. Decreti exercitus parti praeficitur Eudamidas. Cum altera parte mittitur Teleutias §. 37, qui ubi pervenit Potidaeam, omnium decem milium suscipit imperium §. 39.

ἐκείνων] Olynthiorum.

§. 25. ἐν Θήβαις] in agro Thebano. Cf. IV, 4, 15: εἰς Φλιοῦντα.

γυμνάσιον] Ante portas Proetidas fuit gymnasium Iolai et stadium et ad dextram hippodromus, auctore Paus. IX, 23, 1. Schneider.

πολεμαρχοῦντες] Apud Thebanos πολέμαρχοι sunt magistratus, ad quos summa rei militaris pertinet.

τοι νῦν μέν, ὡς ὁρᾷς, ἀποκεκήρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίους· ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξῃς, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμψομεν· ὥςτε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καί, ἐν ᾧ μέλλει ἐκεῖνος Ὄλυνθον καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσῃ Θήβας, πολὺ μείζω πόλιν Ὀλύνθου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα 28
ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστής, οὐ μέντοι λογιστικός γε, οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὡμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥςπερ συνεσκευασμένος ἦν εἰς τὸ ἀπιέναι· ἡνίκα δ' ἂν ᾖ καιρός, πρὸς σὲ ἥξω ἐγώ, ἔφη ὁ Λεοντιάδης, καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι. Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ 29
ἐν ἀγορᾷ στοᾷ διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τούτῳ προςελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθὺς εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδοὺς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδένα παριέ-

§. 28. *πάνυ φρον.* B. D. F. V. Dind. pro *φρον. πάνυ.* — V. *σοι εἰςηγήσομαι.*

§. 29. *ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ* B. D. V. Dind., *ἐν τῇ ἀγορᾷ* C. E., ceteri *ἐν τῇ ἀγορᾶς.* — *τε* post *ἀποστρέφει* addunt B. V. Dind. — V. *ἔρχονται* pro *ἡγεῖται εὐθύς.* — *τὴν βαλ. αὐτῷ* B. D. F. V. Dind. pro *αὐτῷ*

§. 27. *μηδένα — στρατεύειν — ἐπ' Ὀλυνθίους*] Nam de foedere inter Thebanos et Olynthios agebatur §. 15. Cf. infra §. 34.

§. 29. *βουλή — ἐκάθητο*] Ex sequentibus apparet, alias in acropolim convenisse senatum.

ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾷ] Hunc locum Hertlin. comparat cum Anab. V, 3, 8: *ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ.* Cf. infra ad VI, 5, 24.

θεσμοφοριάζειν] Dum Thesmophoria agerentur, occupatam esse Cadmeam a Thebanis etiam Plut. Pelop. v. narrat.

θέρους — ὄντος] Thebanorum igitur Thesmophoria alio anni tempore celebrabantur atque Atheniensium; nam haec incidebant in Pyanepsionem mensem, h. e. in Octobrem vel Novembrem nostrum.

ἀποστρέφειν] ab itinere scil., quod fallendi causa ingressus erat Phoebidas.

καταστήσας δ' ἐκεῖ] Hertlinius in progr. Werthem. 1861. p. 15. scribendum censet *ἐκεῖσε.* Accipias potius haec verba pro *καταστήσας δ' ἐκεῖσε καὶ καθεστάναι ἐκεῖ κελεύσας.* V. ad II, 3, 54. VII, 1, 25. cf. ad II, 4, 6.

καὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι, εὐθὺς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλήν. Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε.
30 Ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα. Καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε
31 τοῦτον ἔνθα εἴρηται. Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ συνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδότων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφευγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ᾔσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταὐτὰ γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακό-
32 σιοι. Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἵλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. Εὗρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ

τὴν βαλ. — κελεύοι B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro κελεύει. — εὐθὺς ante ἐπορ. addunt B. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. — πρὸς τὴν B. E. I. Schneid. Dind. pro ἐς τὴν.

§. 30. V. πολεμάρχους λαβεῖν. — ἀπαγάγετε B. D. F. I. V. Dind. pro ἀπάγετε.

§. 31. V. ἀνεχώρησαν pro ἀπεχ. — ἐν τῇ Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro οἱ ἐν τῇ. — τριακόσιοι B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro τετρακόσιοι.

§. 32. C. ἐπεὶ δὲ pro ὡς δέ. — τῆς πολ. τ. πλῆθος B. C. D. E. F.

§. 30. Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα] Erat nimirum inter eos, qui aurum acceperant Persicum ἐφ' ᾧτε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους III, 5, 1.

ὑμεῖς — οἱ λοχαγοί — ἀπαγάγετε] Cf. similem locum II, 3, 54.

§. 31. παρῆσαν] praesto vel ad latus erant Leontiadi. Cobetus frustra παρῇσαν postulat et καὶ ἐπείθοντο delet.

ἔφευγον εὐθὺς ἔξω] De imperfecto v. ad IV, 5, 15. de ἔξω ad IV, 8, 28.

δείσαντες] V. ad νομίσας III, 4, 12.

Ἀνδροκλείδᾳ] V. III, 5, 1.

μάλιστα] admodum, circiter. Diod. XV, 20: τριακοσίους μὲν τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Θηβαίων ἐφυγάδευσε. Sed Aristid. Panath. p. 300. ed. Cant. τετρακόσιοι ἦσαν οἱ φυγάδες, ὡς Ἀνδροτίων λέγει.

§. 32. πολέμαρχον — ἄλλον] Archiam. V. Plut. Ages. XXIII. extr. Pelop. V. Infra V, 4, 2.

Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἀγαθά, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. Αὐτὸ οὖν τοῦτ', ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστι τὰ πεπραγμένα. Ἔπειτα μέντοι ὁ Λεοντιάδης ἐλθὼν εἰς τοὺς 33
ἐκκλήτους ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς μὲν πολεμικῶς εἶχον ὑμῖν οἱ Θηβαῖοι, πρὶν τὰ νῦν πεπραγμένα γενέσθαι, καὶ ὑμεῖς ἐλέγετε· ἑωρᾶτε γὰρ ἀεὶ τούτους τοῖς μὲν ὑμετέροις δυσμενέσι φιλικῶς ἔχοντας, τοῖς δ' ὑμετέροις φίλοις ἐχθροὺς ὄντας. Οὐκ ἐπὶ μὲν τὸν ἐν Πειραιεῖ δῆμον, πολεμιώτατον ὄντα ὑμῖν, οὐκ ἠθέλησαν συστρατεύειν; Φωκεῦσι δέ, ὅτι ὑμᾶς εὐμενεῖς ὄντας ἑώρων, ἐπεστράτευον; Ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς 34
Ὀλυνθίους εἰδότες ὑμᾶς πόλεμον ἐκφέροντας συμμαχίαν ἐποιοῦντο, καὶ ὑμεῖς γε τότε μὲν ἀεὶ προσείχετε τὸν νοῦν, πότε ἀκούσεσθε βιαζομένους αὐτοὺς τὴν

V. Dind. pro τὸ πλ. τῆς πολ. — B. ἔχον pro ἔχοντας. — F. ἐπεπράχθη pro ἐπεπράχει.

§. 33. ἐκκλήτους B. D. marg. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro ἐγκλήτους. — εἶχον ὑμῖν B., ὑμῖν εἶχον ceteri. — φιλικῶς B. marg. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro φιλίως.

§. 34. A. E. Iunt. ἀκούσεσθαι, Cast. ἀκούσαισθε pro ἀκούσεσθε.

οὐ προσταχθέντα — ἐπεπράχει] Cum his repugnat Diod. XV, 20, quo auctore Phoebidas secretum habebat mandatum, ut Cadmeam occupandi, si posset, arriperet occasionem, et Plut. Ages. XXIV init. addit: ἦν μὲν οὖν εὐθὺς ἐκ τούτων ὑπόνοια, Φοιβίδου μὲν ἔργον εἶναι, βούλημα δ' Ἀγησιλάου τὸ πεπραγμένον.

τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν] Plut. Ages. XXIII, 3: τὰ γὰρ συμφέροντα τῇ Λακεδαίμονι καλῶς ἔχειν αὐτομαντίζεσθαι κἂν μηδεὶς κελεύσῃ.

§. 33. τοὺς ἐκκλήτους] V. ad II, 4, 38.

τοῖς — ὑμετέροις δυσμενέσι] Schneider. comparat Apol. §. 27: τοῖς ἐμοῖς εὔνοις. Adde Cyrop. II, 2, 22: ἀνὴρ σύσκηνος ἐμός, ubi Dind. recepit ἀνὴρ ἡμῖν σύσκηνος. V. Matth. §. 446. 9, qui affert etiam Plat. Theaet. p. 147. C: τῷ σῷ ὁμωνύμῳ.

οὐκ ἠθέλησαν συστρατεύειν] Particula οὐκ, ne nimis remota esset a verbo suo, hic repetitur. De re v. II, 4, 30.

§. 34. τότε] iis scil. temporibus, quibus modo commemorata acciderunt, i. e. ante hoc tempus, antea. Quo sensu τότε saepius usurpatur ubi opponitur νῦν: Cyrop. IV, 6, 3. V, 2, 8. Cf. etiam Poppo ad Thuc. I, 101, 2.

προσείχετε τὸν νοῦν, πότε ἀκούσεσθε —] sollicito animo observabatis, quando audituri essetis —.

Βοιωτίαν ὑφ᾽ αὑτοῖς εἶναι· νῦν δ᾽, ἐπεὶ τάδε πέπρακται, οὐδὲν ὑμᾶς δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἀρκέσει ὑμῖν μικρὰ σκυτάλη, ὥςτε ἐκεῖθεν πάντα ὑπηρετεῖσθαι, ὅσων ἂν δέησθε, ἐὰν ὥςπερ ἡμεῖς ὑμῶν, οὕτω
35 *καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐπιμελῆσθε. Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τήν τε ἀκρόπολιν ὥςπερ κατείληπτο φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. Ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἕνα ἀφ᾽ ἑκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. Ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου, καὶ ὡς βαρβαρίζοι, καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ᾽ οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη, καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη, καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πά-*
36 *σης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει· οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαι-*

— A. C. *ἐκεῖνον*, edd. vett. *ἐκείνους* pro *ἐκεῖθεν*. — *οὕτως* B., *οὕτω* ceteri.

§. 35. *ἀκούουσι* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *ἀκούσασι*. — *συμμαχίδων* B. D. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *συμμάχων*. — *συνεκαθίζετο τὸ δικ.* B. D. I. margg. Leoncl. et Steph. Schneid. Dind., *συνεκάθιζε πρὸς δικ.* E.; ceteri *ξυνεκάθιζον πρὸς δικ.* — *βαρβαρίζοι* B. C. D. E. F. (sed C. ex corr.) Schneid. Dind., *βαρβαρίζει* ceteri.

§. 36. A. edd. vett. om. *πάντα*, C. D. E. V. om. *ταῦτα*. — A. edd. vett. *ἔπειθέ γέ τε καὶ κακοπράγμων τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων εἶναι.*

τάδε] Hoc dicit quasi digito monstrans Cadmeae occupationem et praesentem Thebanorum legationem.

ἐκεῖθεν] Thebis.

οὕτως] V. ad III, 5, 14.

§. 35. *ἔδοξε*] Phoebidam pecunia multatum esse tradunt Diod. XV, 20. Plut. Pelop. VI. Corn. Nep. Pelop. I, 3. Duo posteriores addunt, ab exercitu esse remotum. V. Grotium p. 359.

κρίσιν ποιῆσαι] Thebis, ut ex sequentibus intelligitur. Sed Plut. Pelop. V: *Ἰσμηνίας μὲν συναρπασθεὶς καὶ κομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα κ. τ. λ.*

βαρβαρίζοι] Persis faveret.

Ἀνδροκλείδας] V. III, 5, 1.

§. 36. *μεγαλοπράγμων*] qui magna facinora molitur. Apposite Schneider. comparat Plut. Ages. XXXII, 2, ubi Agesilaus Epaminondam intuitus Eurotam transgredientem clamat: *ὦ τοῦ μεγαλοπράγμονος ἀνθρώπου.*

ἀποθνήσκει] Plut. Pelop. V. de gen. Socr. p. 576 A: *τὸν Ἰσμηνίαν οὐ τοῦ βελτίστου θανάτου τυχόντα κ. τ. λ.* De praesente aoristum excipiente v. ad IV, 3, 8.

μονίοις ἔτι πλείω ὑπηρέτουν ἢ προςετάττετο αὐτοῖς. Τούτων δὴ πεπραγμένων, οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ δὴ 37 προθυμότερον τὴν εἰς τὴν Ὄλυνθον στρατιὰν συναπέστελλον. Καὶ ἐκπέμπουσι Τελευτίαν μὲν ἁρμοστήν, τὴν δ' εἰς τοὺς μυρίους σύνταξιν αὐτοί τε ἅπαντας συνεξέπεμπον καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις σκυτάλας διέπεμπον κελεύοντες ἀκολουθεῖν Τελευτίᾳ κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. Καὶ οἵ τε ἄλλοι προθύμως τῷ Τελευτίᾳ ὑπηρέτουν, καὶ γὰρ οὐκ ἀχάριστος ἐδόκει εἶναι τοῖς ὑπουργοῦσί τι, καὶ ἡ τῶν Θηβαίων δὲ πόλις, ἅτε καὶ Ἀγησιλάου ὄντος αὐτῷ ἀδελφοῦ, προθύμως συνέπεμψε καὶ ὁπλίτας καὶ ἱππέας. Ὁ δὲ σπεύδων μὲν 38 οὐ μάλα ἐπορεύετο, ἐπιμελόμενος δὲ τοῦ τε μὴ ἀδικῶν τοὺς φίλους πορεύεσθαι καὶ τοῦ ὡς πλείστην δύναμιν ἀθροίζειν. Προέπεμπε δὲ καὶ πρὸς Ἀμύνταν καὶ ἠξίου αὐτὸν καὶ ξένους μισθοῦσθαι καὶ τοῖς πλησίον βασιλεῦσι χρήματα διδόναι, ὡς συμμάχους εἶναι, εἴπερ βούλοιτο τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Δέρδαν τὸν Ἐλιμίας ἄρχοντα διδάσκων, ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι κατεστραμμένοι τὴν μείζω δύναμιν Μακεδονίας εἶεν

§. 37. C. E. F. τούτων δέ. — Post πολὺ om. ἔτι B. D. E. F. V. Dind. — C. om. τὴν ante Ὄλυνθον. — ἅπαντας Wolf. Weisk. pro vulg. ἅπαντες, quod inclusit Mor. — Post ὑπουργοῦσί τι om. αὐτῷ B. D. F. I. V. Dind. — αὐτῷ post ὄντος addunt B. Schneid. Dind. — συνέπεμψε B., ceteri συνέπεμπε.

§. 38. Ἐλιμίας Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro Ἐλεμίας. — A. C. edd. vett. παύσαιτο, B. παύσῃ, Weisk. παύσοι pro παύσει.

§. 37. Τελευτίαν μέν] Particulam μέν Weisk. cum Wolfio male retrahit ad ἐκπέμπουσι. Nam opponuntur Teleutiae milites.

ἅπαντας] Haec pro genuina habenda est lectione, quae mutata videtur esse ab eo, qui ἅπαντας ad σύνταξιν referri non posse crederet. V. ad II, 3, 55. Vertas: mittebant exercitum (eam scil. decem milium partem, quam debebant Lacedaemonii) una universum, praeter eos nimirum, quos secum duxerant Eudamidas §. 24. et Phoebidas §. 25.

καὶ γὰρ οὐκ ἀχάριστος] De re cf. V, 1, 4. 13.

καὶ ἡ τῶν Θηβαίων δὲ πολις] Haec respondent antecedentibus οἵ τε ἄλλοι. De τὲ —, καὶ — δέ v. ad III, 4, 24.

§. 38. Ἀμύνταν] V. ad §. 12. Adde quem Schneid. affert, Isocr. Archid. p. 125 B.

ὡς — εἶναι] V. ad III, 4, 27.

Ἐλιμίας] Discernenda ab Elymia Arcadica VI, 5, 13. Sed et haec Epiri regio Macedoniae vicina interdum Ἐλυμία vel Ἐλυμεία scribitur. Idem Derdas apud Athen. X, 47. extr. Macedo dicitur et captus ab Olynthiis.

ὅτι — εἶεν — ἀνήσουσι] Animadvertas optativum excipere indicativum. Cf. ad III, 5, 23.

καὶ οὐκ ἀνήσουσι τὴν ἐλάττω, εἰ μή τις αὐτοὺς παύσει
39 τῆς ὕβρεως. Ταῦτα δὲ ποιῶν, μάλα πολλὴν ἔχων στρατιὰν ἀφίκετο εἰς τὴν ἑαυτῶν συμμαχίδα. Ἐπεὶ δ' ἦλθεν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, ἐκεῖθεν συνταξάμενος ἐπορεύετο εἰς τὴν πολεμίαν. Καὶ πρὸς μὲν τὴν πόλιν ἰὼν οὔτ' ἔκαεν οὔτ' ἔκοπτε, νομίζων, εἴ τι ποιήσειε τούτων, ἐμποδὼν ἂν αὐτῷ ταῦτα πάντα γίγνεσθαι καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι· ὁπότε δὲ ἀναχωροίη ἀπὸ τῆς πόλεως, τότε ὀρθῶς ἔχειν κόπτοντα τὰ δένδρα ἐμποδὼν κατα-
40 βάλλειν, εἴ τις ὄπισθεν ἐπίοι. Ὡς δὲ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς πόλεως οὐδὲ δέκα στάδια, ἔθετο τὰ ὅπλα, εὐώνυμον μὲν αὐτὸς ἔχων, οὕτω γὰρ συνέβαινεν αὐτῷ κατὰ τὰς πύλας ἰέναι ᾗ ἐξῄεσαν οἱ πολέμιοι, ἡ δὲ ἄλλη φάλαγξ τῶν συμμάχων ἀπετέτατο πρὸς τὸ δεξιόν. Καὶ τῶν ἱππέων δὲ τοὺς μὲν Λάκωνας καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὅσοι τῶν Μακεδόνων παρῆσαν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐτάξατο, παρὰ δὲ αὑτῷ εἶχε Δέρδαν τε καὶ τοὺς ἐκείνου ἱππέας ὡς εἰς τετρακοσίους διά τε τὸ ἄγασθαι τοῦτο τὸ ἱππικὸν καὶ διὰ τὸ θεραπεύειν τὸν Δέρδαν, ὡς ἡδόμενος παρείη.
41 Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἐλθόντες ἀντιπαρετάξαντο ὑπὸ τῷ τείχει, συσπειραθέντες αὐτῶν οἱ ἱππεῖς ἐμβάλλουσι κατὰ τοὺς Λάκωνας καὶ Βοιωτούς. Καὶ Πολύχαρμόν τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἵππαρχον καταβάλλουσιν ἀπὸ

§. 39. οὔτ' ἔκαεν B. D. marg. Leoncl. Schneid., οὔτ' ἔκαεν I. V. Dind., οὐ κατέκαεν vel κατέκαεν C. E. F., οὔτε κατέκαεν ceteri. — ἐμποδὼν Schneid. Dind. pro ἐμπόδιον. — ταῦτα ante πάντα addit B.

§. 40. ἀπετέτατο B. D. Dind., ἀπετέκτατο C., ἀπετέτταTO V., ἀπετάττετο marg. Leoncl., ἀπετέτακτο ceteri. — E. V. εἰς pro ὡς εἰς. — ἄγασθαι Steph. Schneid. edd. sqq. pro ἄγεσθαι.

§. 39. ἀφίκετο] Cf. Diod. XV, 21: ἀναζεύξας οὖν μετὰ δυνάμεως ἐκ Πελοποννήσου καὶ καταντήσας πλησίον τῶν Ὀλυνθίων, παρέλαβε τοὺς μετὰ Εὐδαμίδου στρατιώτας κ. τ. λ. V. ad §. 24.

ἑαυτῶν] Lacedaemoniorum, ut IV, 8, 24.

συμμαχίδα] V. §. 24.

συνταξάμενος] cum exercitu ad pugnandum instructo.

τῆς πόλεως] Olynthi.

§. 40. ἔθετο τὰ ὅπλα] substitit aciem instructurus.

οὕτω γὰρ συνέβαινεν — ἰέναι] sic enim, h. e. quum laevum cornu teneret, ei contigit, ut versus eam portam pergeret, qua exibant hostes, et id ipsum volebat Teleutias, qui sibi et Lacedaemoniis suis periculosissimum in instanti pugna locum vindicaret.

ὡς εἰς τετρ.] V. ad IV, 1, 18.

§. 41. συσπειραθέντες] conglobati.

τοῦ ἵππου καὶ κείμενον πάμπολλα κατέτρωσαν καὶ ἄλλους ἀπέκτειναν, καὶ τέλος τρέπονται ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι τὸ ἱππικόν. Φευγόντων δὲ τῶν ἱππέων ἐνέκλινε καὶ τὸ ἐχόμενον πεζὸν αὐτῶν, καὶ ὅλον δ' ἂν ἐκινδύνευσεν ἡττηθῆναι τὸ στράτευμα, εἰ μὴ Δέρδας ἔχων τὸ ἑαυτοῦ ἱππικὸν εὐθὺς πρὸς τὰς πύλας τῶν Ὀλυνθίων ἤλασεν. Ἐπῄει δὲ καὶ ὁ Τελευτίας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐν τάξει. Ὡς δὲ ταῦτα ᾔσθοντο οἱ Ὀλύν- 42
θιοι ἱππεῖς, δείσαντες, μὴ ἀποκλεισθεῖεν τῶν πυλῶν, ἀναστρέψαντες ἀπεχώρουν πολλῇ σπουδῇ. Ἔνθα δὴ ὁ Δέρδας παρελαύνοντας παμπόλλους ἱππέας αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Ἀπεχώρησαν δὲ καὶ οἱ πεζοὶ τῶν Ὀλυνθίων εἰς τὴν πόλιν· οὐ μέντοι πολλοὶ αὐτῶν ἀπέθανον, ἅτε ἐγγὺς τοῦ τείχους ὄντος. Ἐπεὶ δὲ τρόπαιόν τε 43
ἐστάθη καὶ ἡ νίκη αὕτη τῷ Τελευτίᾳ ἐγεγένητο, ἀπιὼν δὴ ἔκοπτε τὰ δένδρα. Καὶ τοῦτο μὲν στρατευσάμενος τὸ θέρος διῆκε καὶ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα καὶ τὸ τοῦ Δέρδα· πολλάκις μέντοι καὶ οἱ Ὀλύνθιοι καταθέοντες εἰς τὰς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίδας πόλεις ἐλεηλάτουν καὶ ἄνδρας ἀπεκτίννυον,

§. 41. πάμπολλα B.D.F.I.V. Dind. pro πολλά. — Steph. Leoncl. τὸ ante ἐπὶ, I. V. et ante ἐπὶ et ante ἱππικὸν ponunt. — δ' post ὅλον B. Dind., γ' V. addit. — B. ἑαυτόν, D. αὐτὸν pro αὐτόν.
§. 42. ἀπεχώρουν B. D. V. Dind. pro ἀνεχ. — ὄντος B.D.I. Dind. pro ὄντες.
§. 43. Post τοῦτο μὲν om. δὴ B. C. D. F. I. V. Dind., inclusit Schneid.

ἐχόμενον] Inde pendet genitivus αὐτῶν. De participii traiectione cf. ad III, 4, 1.

καὶ ὅλον δ'] atque etiam universum. V. ad V, 1, 16.

§. 42. δείσαντες] V. ad §. 31.

ἱππέας] delendum videtur Dindorfio. Equidem consilio iterari hoc verbum puto, quia scriptor iam mentionem facturus erat peditum: equitum permulti, peditum pauci interficiuntur.

§. 43. τοῦτο — τὸ θέρος] H. e. aestate peracta exercitus dimissus est.

πολλάκις μέντοι καί] Particula καί, quam suspectam habebat Schneid., hanc vim habet: ut antea Lacedaemonii cum sociis Olynthiorum terrae bellum intulerant, sic nunc etiam Olynthii in agros sociorum Spartanorum incursiones faciunt. Sed post μέντοι excidisse suspicor μετὰ τοῦτο, quod propter similitudinem praecedentis verbi excidere facile potuit.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Teleutias quum ad vastandos Olynthiorum agros egressus audacius eorum equites excurrere vidisset, primo Tlemonidam in eos impetum facere iubet, mox quum hic multis suorum amissis cecidisset, ipse cum omnibus copiis eos ad muros usque persequitur. Sed erumpentes Olynthii eum prosternunt Lacedaemoniosque omnes partim fuga disiiciunt, partim concidunt. Maiorem postea adversus Olynthios exercitum duce Agesipoli mittunt. Interim Phliasii quum exsulibus fidem non praestarent, hi ad Lacedaemonios confugiunt eosque ad bellum excitant. Iam Agesilaus Phliuntem obsidet et callide benignitate necessarios exsulum elicit ex urbe et ad partes suas traducit. Interea Olynthios vexat Agesipolis; sed paullo post morbo mortuus refertur in patriam. Phliunte Delphion quidam cum trecentis diu obsidentes vexat: sed tandem penuria victus agit de deditione. Lacedaemoniorum civitas totam rem commisit Agesilai arbitrio. Hic quanquam debebat esse iratior, tamen magna humanitate adversus Phliasios ea in re usus est. Olynthii in fidem recepti.

---

1 Ἅμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ οἱ μὲν Ὀλύνθιοι ἱπ-
1. a. 381. πεῖς ὄντες ὡς ἑξακόσιοι κατεδεδραμήκεσαν εἰς τὴν
Ἀπολλωνίαν ἅμα μεσημβρίᾳ καὶ διεσπαρμένοι ἐλεηλά-
τουν· ὁ δὲ Δέρδας ἐτύγχανε ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφιγμέ-
νος μετὰ τῶν ἱππέων τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἀριστοποιούμε-
νος ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ. Ὡς δ' εἶδε τὴν καταδρομήν,
ἡσυχίαν εἶχε τούς θ' ἵππους ἐπεσκευασμένους καὶ τοὺς
ἀναβάτας ἐξωπλισμένους ἔχων. Ἐπειδὴ δὲ καταφρο-
νητικῶς οἱ Ὀλύνθιοι καὶ εἰς τὸ προάστειον καὶ εἰς αὐ-
τὰς τὰς πύλας ἤλαυνον, τότε δὴ συντεταγμένους ἔχων
2 ἐξελαύνει. Οἱ δὲ ὡς εἶδον, εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Ὁ δ'

Cap. III. §. 1. κατεδεδραμήκεσαν B. Dind., καταδεδρ. ceteri. — Post ἡσυχίαν omisi τε cum Dind. — εἶχε B. D. E. F. V. mg. Leoncl. Dind., ceteri ἦγε vel ἦχε. — Dind. ἀμβάτας pro ἀναβ. — ἐξωπλισμ. B. C. D. E. F. I. V. Schn. Dind. pro ὡπλισμ. — τότε δὴ συντεταγμ. B. D. F. V. mg. Leoncl. Schn. Dind. pro τότε τοὺς τεταγμ.

Cap. III. §. 1. ὑποφαινομένῳ] V. ad III, 4, 16.
καταδεδραμήκεσαν] V. ad IV, 7, 6. Dubitabam, an retinerem καταδεδρ. V. ad I, 5, 10. III, 5, 23. IV, 1, 3. 5, 4.
ἀναβάτας] Nusquam apud Xenophontem legitur ἀμβάτης.

ὡς ἅπαξ ἐτρέψατο, οὐκ ἀνῆκεν ἐνενήκοντα στάδια διώκων καὶ ἀποκτιννύς, ἕως πρὸς αὐτὸ κατεδίωξε τῶν Ὀλυνθίων τὸ τεῖχος. Καὶ ἐλέγετο ὁ Δέρδας ἀποκτεῖναι ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ περὶ ὀγδοήκοντα ἱππέας. Καὶ ἀπὸ τούτου τειχήρεις τε μᾶλλον ἦσαν οἱ πολέμιοι καὶ τῆς χώρας ὀλίγην παντελῶς εἰργάζοντο. Προϊόντος δὲ 3
τοῦ χρόνου καὶ τοῦ Τελευτίου ἐστρατευμένου πρὸς τὴν τῶν Ὀλυνθίων πόλιν, ὡς εἴ τι δένδρον ὑπόλοιπον ἤ τι εἰργασμένον τοῖς πολεμίοις φθείροι, ἐξελθόντες οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς ἥσυχοι πορευόμενοι διέβησαν τὸν παρὰ τὴν πόλιν ῥέοντα ποταμὸν καὶ ἐπορεύοντο ἡσυχῇ πρὸς τὸ ἐναντίον στράτευμα. Ὡς δ' εἶδεν ὁ Τελευτίας, ἀγανακτήσας τῇ τόλμῃ αὐτῶν εὐθὺς Τλημονίδαν τὸν τῶν πελταστῶν ἄρχοντα δρόμῳ φέρεσθαι εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ Ὀλύνθιοι ὡς εἶδον προθέον- 4
τας τοὺς πελταστάς, ἀναστρέψαντες ἀπεχώρουν ἥσυχοι καὶ διέβησαν πάλιν τὸν ποταμόν. Οἱ δ' ἠκολούθουν μάλα θρασέως καὶ ὡς φεύγουσι διώξοντες ἐπιδιέβαινον. Ἔνθα δὴ οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, ἡνίκα ἔτι εὐχείρωτοὶ αὐτοῖς ἐδόκουν εἶναι οἱ διαβεβηκότες, ἀναστρέψαντες ἐμ-

§. 2. *ἐνενήκοντα* B. Dind. pro *ἐννεν.* — *ὀλίγην* Wyttenb. Dind., *ὀλίγην τι* B. F. I., *ὀλίγον τι* E. D., *ὀλίγον τινὰ* V., *ὀλίγην γῆν* ceteri.
§. 3. *ἤ τι* D. V. Dind., *εἴ τι* B. Steph., *εἴη τι* A. C. E., *εἴη ἤ τι* Schn., *εἴη* ceteri. — *ἐναντίον* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *τῶν ἐναντίων.*
§. 4. *διώξοντες* mg. Leoncl., ceteri *διώξαντες.*

ἔτι εὐχείρωτοι] fluminis scilicet transitu adhuc fatigati et parum ordinati.

§. 2. *ἐτρέψατο*] in fugam illos vertisset, ut I, 2, 9., sed *τραπέσθαι* est se ad fugam vertere. Kuehn. ad Anab. V, 4, 23.

τῷ ἔργῳ] Cf. ad VII, 2, 19.

τῆς χώρας ὀλίγην] V. ad Oecon. IV, 8: *ὁπόσην — τῆς χώρας*, ad Cyrop. III, 2, 2: *πολλὴν τῆς χώρας*. Supra ad IV, 1, 22. Buttm. gr. §. 132. ann. 3.

παντελῶς] De collocatione adverbii v. ad II, 4, 34. IV, 2, 18.

§. 3. *εἴ τι — ὑπόλοιπον*] scil. *εἴη*. V. ad IV, 2, 21. 8, 33.

ἡσυχῇ] Noli superfluum putare *ἡσυχῇ*, quanquam antecessit *ἥσυχοι*. Vertas: *ruhig auch*, vel: *ebenso ruhig*. Eadem vi erat *ἐλήφθησαν*, antecedente *ἐλήφθη*, III, 4, 24. Neque offensio est in variata forma. V. ad III, 3, 3.

τὸ ἐναντίον στράτευμα] i. e. *τὸ τῶν ἐναντίων στρ.* Cf. *τῆς ἐναντίας φάλαγγος* VII, 5, 25.

§. 4. *ὡς φεύγουσι*] Fugere Olynthios putabant Lacedaemonii: sed simulata erat fuga.

διώξοντες] Vulgata lectio nullo pacto potest ferri. Olynthii iam transgressi erant flumen, quum Lacedaemonii persecuturi Olynthios et ipsi transeunt. Cf. locum similem Herod. IV, 122: *διαβάντων δὲ τούτων τὸν — ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον.*

βάλλουσιν αὐτοῖς καὶ αὐτόν τε ἀπέκτειναν τὸν Τλημο-
5 νίδαν καὶ τῶν ἄλλων πλείους ἢ ἑκατόν. Ὁ δὲ Τελευ-
τίας ὡς εἶδε τὸ γιγνόμενον, ὀργισθείς, ἀναλαβὼν τὰ
ὅπλα ἦγε μὲν ταχὺ τοὺς ὁπλίτας, διώκειν δὲ καὶ τοὺς
πελταστὰς ἐκέλευε καὶ τοὺς ἱππέας καὶ μὴ ἀνιέναι.
Πολλοὶ μὲν οὖν δὴ καὶ ἄλλοι τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω τοῦ
τείχους διώξαντες κακῶς ἀπεχώρησαν, καὶ ἐκεῖνοι δ'
ἐπεὶ ἀπὸ τῶν πύργων ἐβάλλοντο, ἀποχωρεῖν τε ἠναγκά-
ζοντο τεθορυβημένως καὶ προφυλάττεσθαι τὰ βέλη.
6 Ἐν τούτῳ δὴ οἱ Ὀλύνθιοι ἐπεξελαύνουσι μὲν τοὺς ἱπ-
πεῖς, ἐβοήθουν δὲ καὶ οἱ πελτασταί· τέλος δὲ καὶ οἱ
ὁπλῖται ἐπεξέθεον καὶ τεταραγμένῃ τῇ φάλαγγι προς-
πίπτουσι. Καὶ ὁ μὲν Τελευτίας ἐνταῦθα μαχόμενος
ἀποθνήσκει. Τούτου δὲ γενομένου, εὐθὺς καὶ οἱ ἀμφ'
αὐτὸν ἐνέκλιναν καὶ οὐδεὶς ἔτι ἵστατο, ἀλλὰ πάντες
ἔφευγον, οἱ μὲν ἐπὶ Σπαρτώλου, οἱ δὲ ἐπὶ Ἀκάνθου, οἱ
δὲ εἰς Ἀπολλωνίαν, οἱ πλεῖστοι δὲ εἰς Ποτίδαιαν. Ὡς
δ' ἄλλος ἄλλῃ ἔφευγον, οὕτω καὶ οἱ πολέμιοι ἄλλος ἄλ-
λοσε διώκοντες παμπληθεῖς ἀπέκτειναν ἀνθρώπους
καὶ ὅτιπερ ὄφελος ἦν τοῦ στρατεύματος.

§. 5. πελταστὰς ἐκέλευε B. D. F. Dind., ceteri ponunt ἐκέλευε post διώκειν δὲ. — A. C. E. edd. vett. ἰέναι, V. ἀφιέναι pro ἀνιέναι. — V. Dind. om. τοῦ ante τείχους.

§. 6. C. E. F. ἐν τούτῳ δὲ. — Koeppen. Weisk. delent τοὺς ante ἱππεῖς, quod Dind. mutat in ἱππέας. — Ald. Iunt. Bryl. τεταραγμένοι. — ἄλλος ἄλλῃ B. D. F. V. Schneid. Dind. pro ἄλλῃ ἄλλος. — τοῦ στρατεύματος B. D. E. F. V. Dind., τοιούτου τοῦ στρ. C., τούτου τοῦ στρ. Hemsterh. Schneid., τοῦ τοιούτου στρ. ceteri.

§. 5. *καὶ ἄλλοι — καὶ ἐκεῖνοι δέ*] quum — tum. V. ad III, 4, 24. ἐκεῖνοι sunt milites Teleutiae.

τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω τοῦ τείχους] Quanquam sententiam in universum dictam habemus, articulus tamen ante τείχους nihil habet offensionis. Cogita quae quisque eorum, qui dicuntur πολλοὶ ἄλλοι, oppugnat moenia. Ceterum tali in re codicis V. auctoritas nulla est, quippe qui innumeris locis pro lubitu verba Xenophontis vel mutet vel omittat. De verbis τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω v. ad II, 3, 24.

§. 6. *τοὺς ἱππεῖς*] De hac forma v. ad III, 4, 10. Omnes copiae Olynthiorum (et equites et pedites) §. 5. fugatae se recepisse in urbem videntur, nisi forte e verbo ἐβοήθουν coniectandum est, peltastas mansisse extra muros.

Σπαρτώλου] Ab Olyntho versus occidentem in paeninsula Chalcidica situm erat oppidum. V. tabulam a Kieperto a. 1858. descriptam.

ὅτιπερ ὄφελος ἦν] flos exercitus. Leoncl. Cf. Aristoph. Eccl. 53: ὁρῶ — γυναῖκας, ὅτιπέρ ἐστ' ὄφελος ἐν τῇ

7 Ἐκ μέντοι γε τῶν τοιούτων παθῶν ἐγώ φημι ἀνθρώπους παιδεύεσθαι μάλιστα μὲν οὖν, ὡς οὐδ' οἰκέτας χρὴ ὀργῇ κολάζειν· πολλάκις γὰρ καὶ δεσπόται ὀργιζόμενοι μείζω κακὰ ἔπαθον ἢ ἐποίησαν· ἀτὰρ ἀντιπάλοις τὸ μετ' ὀργῆς, ἀλλὰ μὴ γνώμῃ προςφέρεσθαι ὅλον ἁμάρτημα. Ἡ μὲν γὰρ ὀργὴ ἀπρονόητον, ἡ δὲ γνώμη σκοπεῖ οὐδὲν ἧττον, μή τι πάθῃ ἢ ὅπως βλάψῃ τι τοὺς πολεμίους.

8 Τοῖς δ' οὖν Λακεδαιμονίοις, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πρᾶγμα, βουλευομένοις ἐδόκει οὐ φαύλην πεμπτέον δύναμιν εἶναι, ὅπως τό τε φρόνημα τῶν νενικηκότων κατασβεσθείη καὶ μὴ μάτην τὰ πεποιημένα γένοιτο. Οὕτω δὲ γνόντες ἡγεμόνα μὲν Ἀγησίπολιν τὸν βασιλέα ἐκπέμπουσι, μετ' αὐτοῦ δὲ ὥςπερ Ἀγησιλάου εἰς τὴν Ἀσίαν τριάκοντα Σπαρτιατῶν. Πολλοὶ δὲ αὐτῷ καὶ 9 τῶν περιοίκων ἐθελονταὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἠκολούθουν καὶ ξένοι τῶν τροφίμων καλουμένων καὶ νόθοι τῶν

§. 7. *μὲν οὖν* B. D. I. V. Schneid. Dind. pro *οὖν*. — *ὡς* ante *οὐδ'* cum Porto ponunt Leoncl. edd. sqq.; ante *μάλιστα* mg. Leoncl., ante *ἐγώ φημι* libri ponunt *ὡς*. — *ὀργῇ κολάζειν* B. Schneid. Dind. pro *κολ. ὀργῇ*.

§. 8. *Ἀγησιλάου* Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro *Ἀγησιλάῳ*.

πόλει, ibique interpretes. Lucian. Tim. 55: *ὅτιπερ λιχνείας καὶ ἀπληστίας ὄφελος*. Cf. etiam infra VI, 2, 23.

§. 7. *μάλιστα μὲν οὖν, ὡς οὐδ' οἰκέτας*] His opposita sunt *ἀτὰρ ἀντιπάλοις* —. De *μάλιστα μὲν οὖν* comparant V, 4, 55. De re equ. VI, 14. Thuc. IV, 104. extr.

ὅλον] *ganz und gar, durchaus*. Demosth. adv. Steph. 29: *ὄψεσθε, ὅτι πλάσμα ὅλον ἐστὶν ἡ διαθήκη*.

ὀργὴ ἀπρονόητον] In qualibus sententiis abesse solet *ἐστίν*. V. ad Hier. VI, 9: *ὁ γὰρ πόλεμος φοβερόν*. De re equ. VI, 13: *ἀπρονόητον γὰρ ἡ ὀργή*. De neutro praedicati genere v. Buttm. §. 129. 8. Rost. §. 148. 2. G. C. Kuehn. §. 241. 2. Cf. supra ad IV, 8, 4.

βλάψῃ] Dindorf. et Cobet. malunt futurum *βλάψει*. Satis habeo relegare tirones ad Bornem. ad Symp. VIII, 25. Kuehn. ad Anab. I, 3, 11. Bernh. Synt. p. 262.

§. 8. *ὥςπερ Ἀγησιλάου*] h. e. *ὥςπερ μετ' Ἀγησιλάου*. Cf. ad IV, 1, 15. De re v. III, 4, 2.

§. 9. *ξένοι τῶν τροφίμων*] genitivus partitivus: hospites e numero eorum, qui *τρόφιμοι* appellantur. Schneider. eosdem esse dicit, qui *μόθακες* aut *μόθωνες* vocantur, de quibus Phylarchus apud Athen. VI, p. 271: *οἱ μόθακες σύντροφοι τῶν Λακεδαιμονίων —· εἰσὶν οὖν οἱ μόθακες ἐλεύθεροι μέν, οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι, μετέχουσι δὲ τῆς παιδείας πάσης*. Sed rectius a mothonibus discernit *τοὺς τροφίμους* O. Mueller. Dor. II, 45, qui mothones eadem ait fuisse conditione, qua Helotes, sed

Σπαρτιατῶν, μάλα εὐειδεῖς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καλῶν οὐκ ἄπειροι. Συνεστρατεύοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων ἐθελονταί, καὶ Θετταλῶν γε ἱππεῖς γνωσθῆναι τῷ Ἀγησιπόλιδι βουλόμενοι, καὶ Ἀμύντας δὲ καὶ Δέρδας ἔτι προθυμότερον ἢ πρόσθεν. Ἀγησίπολις μὲν δὴ ταῦτα πράττων ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ὄλυνθον.

10 Ἡ δὲ τῶν Φλιασίων πόλις ἐπαινεθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγησιπόλιδος, ὅτι πολλὰ καὶ ταχέως αὐτῷ χρήματα εἰς τὴν στρατιὰν ἔδοσαν, νομίζουσα δ' ἔξω ὄντος Ἀγησιπόλιδος οὐκ ἂν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτοὺς Ἀγησίλαον, οὐδ' ἂν γενέσθαι, ὥςτε ἅμα ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας ἔξω Σπάρτης εἶναι, θρασέως οὐδὲν τῶν δικαίων ἐποίουν τοῖς κατεληλυθόσιν. Οἱ μὲν γὰρ δὴ φυγάδες ἠξίουν τὰ ἀμφίλογα ἐν ἴσῳ δικαστηρίῳ κρίνεσθαι· οἱ δὲ ἠνάγκαζον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διαδικάζεσθαι. Λεγόντων δὲ τῶν κατεληλυθότων, καὶ τίς αὕτη δίκη εἴη, ὅπου αὐτοὶ
11 οἱ ἀδικοῦντες δικάζοιεν, οὐδὲν εἰςήκουον. Ἐκ τούτου

§. 10. Post *οἱ μὲν γὰρ* om. *δὴ* A. C. E. F. edd. vett. — *οὐδὲν εἰςήκουον* coni. Hertlin. (observ. crit. 1836. p. 24) recepit Dind. pro vulg. *οὐδένες ἤκουον*.

communi cum iuventute Spartana educatione nactos libertatem sine civitate; *τροφίμους* autem fuisse peregrinos, qui Spartana disciplina facti sint Spartani. Sic Xenophon et Phocion filios suos Lacedaemoniis tradiderunt educandos. Diog. Laert. II, 54. Plut. Phoc. XX.

νόθοι] Non e stupro, sed e coniugio diversorum ordinum natos, qui eadem ac Spartiatarum filii usi sint disciplina, intelligit Mueller. Dor. II, p. 285.

τῶν ἐν τῇ πόλει καλῶν] V. ad I, 1, 23.

ταῦτα πράττων] hac fortuna utens. V. Hertlin. ad Cyrop. I, 6, 3. IV, 2, 39. 4, 5: *οὐκ εἰδώς, ὅ τι πράττομεν.* Isocr. Nicocl. 61: *τοιαῦτα προςδοκᾶτε πράξειν οἷ' ἂν περὶ ἡμῶν διανοῆσθε.*

§. 10. *εἰς τὴν στρατιάν*] Cf. Anab. I, 2, 27: *Συέννεσις ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν.*

τοῖς κατεληλυθόσιν] exsulibus, qui redierant. His continuantur V, 2, 10 narrata.

ἐν ἴσῳ δικαστηρίῳ] Ex sequentibus verbis apparet postulasse exsules, ne penes solos Phliasios, a quibus eiecti fuissent, esset de suis rebus iudicium.

καὶ τίς αὕτη δίκη εἴη] et quodnam hoc esset ius. *καί* habet vim oppositionis, ut infra §. 15: *καὶ τί τοῦτ' ἂν εἴη*, h. e. et quid hoc esse posset? Utroque loco obliquam habemus interrogationem neque ulla potest causa excogitari, cur illud *καί* pronomini interrogativo praepositum obliquae minus quam rectae conveniat interrogationi, quod contendens Hertlin. post *τίς* inserendum *ἂν* putat. Cf. ad III, 3, 11.

οὐδὲν εἰςήκουον] Sic recte Hertlin., qui *οὐδένες* et *μηδέ-*

μέντοι ἔρχονται εἰς Λακεδαίμονα οἱ κατελθόντες κατη-
γορήσοντες τῆς πόλεως, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν οἴκοθεν συνη-
κολούθουν λέγοντες, ὅτι πολλοῖς καὶ τῶν πολιτῶν οὐ
δοκοῖεν δίκαια πάσχειν. Ἀγανακτήσασα δὲ τούτοις τῶν
Φλιασίων ἡ πόλις ἐζημίωσε πάντας, ὅσοι μὴ πεμπούσης
τῆς πόλεως ἦλθον εἰς Λακεδαίμονα. Οἱ δὲ ζημιωθέν- 12
τες οἴκαδε μὲν ὤκνουν ἀπιέναι, μένοντες δ' ἐδίδασκον,
ὡς οὗτοι μὲν εἴησαν οἱ βιαζόμενοι ταῦτα, οἵπερ σφᾶς
τε ἐξέβαλον καὶ Λακεδαιμονίους ἀπέκλεισαν, οὗτοι δὲ
οἱ πριάμενοί τε τὰ σφέτερα καὶ βιαζόμενοι μὴ ἀποδιδό-
ναι, οὗτοι δὲ καὶ νῦν διαπεπραγμένοι εἰσὶ ζημιωθῆναι
σφᾶς αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντας, ὅπως τοῦ λοι-
ποῦ μηδεὶς τολμῴη ἰέναι δηλώσων τὰ ἐν τῇ πόλει γι-
γνόμενα. Τῷ δ' ὄντι ὑβρίζειν δοκούντων τῶν Φλια- 13
σίων, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ ἔφοροι. Ἦν
δὲ οὐ τῷ Ἀγησιλάῳ ἀχθομένῳ ταῦτα· καὶ γὰρ τῷ μὲν
πατρὶ αὐτοῦ Ἀρχιδάμῳ ξένοι ἦσαν οἱ περὶ Ποδάνεμον,
καὶ τότε τῶν κατεληλυθότων ἦσαν· αὐτῷ δὲ οἱ ἀμφὶ
Προκλέα τὸν Ἱππονίκου. Ὡς δὲ τῶν διαβατηρίων γε- 14

§. 12. οἴκαδε μὲν addunt B. D. I. V. Schneid. Dind. — C. ἐξέβαλλον. — οὗτοι δὲ καὶ B. C. D. E. Dind. pro οὗτοι δὴ καί.

§. 13. αὐτῷ dedi pro ἑαυτῷ. — V. Πατροκλέα pro Προκλέα.

νες non dici docet, nisi ubi latissime extendatur negatio, et esse nostrum *Niemand in der Welt*, ut infra VII, 1, 23. 4, 28. Cyrop. I, 1, 2. VII, 5, 64. al. Cum h. l. comparat Hellen. V, 2, 13. Thuc. I, 126: ἤν μή τι ἐςακούσωσι. I, 82: ἢν μὲν ἐςακούσωσί τι. — De forma ἐς, quam hic et III, 4, 13. omnes libri firmant, v. Kuehn. ad Anab. II, 4, 4. — Ceterum de collocatione pronominis αὕτη v. ad V, 2, 17.

§. 11. τῶν οἴκοθεν] De attractione v. ad III, 1, 18.

τῶν πολιτῶν] civium suorum, popularium.

§. 12. οἱ βιαζόμενοι ταῦτα] a quibus haec violenter agerentur. De Venat. XI, 3: βιασθεῖσαι δὲ τοῦτο. V. ad Oecon. XVI, 6.

Λακεδαιμονίους ἀπέκλεισαν] De re v. IV, 4, 15. V, 2, 8.

βιαζόμενοι μὴ ἀποδιδόναι] cum violentia retinentes.

οὗτοι εἰσί] Antea erat οὗτοι — εἴησαν. V. ad III, 5, 23. Quo autem iure Schneider., cuius verba repetit Dindorf., ad orationem rectam hic redire Xenophontem dicat, equidem nescio. In recta oratione dicendum erat ἡμᾶς αὐτούς, non σφᾶς αὐτους.

σφᾶς αὐτούς] se ipsos, qui Lacedaemoniis faverent. V. ad V, 2, 8.

§. 13. ἦν — οὐ — ἀχθομένῳ] V. ad βουλομένῳ IV, 1, 11.

τῶν κατεληλυθότων ἦσαν] erant in numero exsulum.

αὐτῷ δέ] Utcunque torques sententiam, nullo pacto haec verba ex mente Agesilai dici possunt, Ergo ἑαυτῷ ferri nequit.

§. 14. τῶν διαβατηρίων] V. ad III, 4, 3.

νομένων οὐκ ἔμελλεν, ἀλλ' ἐπορεύετο, πολλαὶ πρεσβεῖαι
ἀπήντων καὶ χρήματα ἐδίδοσαν, ὥςτε μὴ ἐμβάλλειν.
Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐχ ἵνα ἀδικοίη, στρατεύοιτο, ἀλλ'
15 ὅπως τοῖς ἀδικουμένοις βοηθήσειεν. Οἱ δὲ τελευτῶν-
τες πάντα ἔφασκον ποιήσειν, ἐδέοντό τε μὴ ἐμβάλλειν.
Ὁ δὲ πάλιν ἔλεγεν, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειε λόγοις, καὶ
γὰρ τὸ πρότερον ψεύσασθαι αὐτούς, ἀλλ' ἔργου τινὸς
πιστοῦ δεῖν ἔφη. Ἐρωτώμενος δέ, καὶ τί τοῦτ' ἂν εἴη;
πάλιν ἀπεκρίνατο, Ὅπερ καὶ πρόσθεν, ἔφη, ποιήσαντες
οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν ἠδικήθητε. Τοῦτο δὲ ἦν τὴν ἀκρόπο-
16 λιν παραδοῦναι. Οὐκ ἐθελόντων δὲ αὐτῶν τοῦτο ποι-
εῖν, ἐνέβαλέ τε εἰς τὴν χώραν καὶ ταχὺ περιτειχίσας
Ch. a. 380. ἐπολιόρκει αὐτούς. Πολλῶν δὲ λεγόντων Λακεδαιμο-
νίων, ὡς ὀλίγων ἕνεκεν ἀνθρώπων πόλει ἀπεχθάνοιντο
πλέον πεντακιςχιλίων ἀνδρῶν· καὶ γὰρ δὴ ὅπως τοῦτ'
ἔνδηλον εἴη, οἱ Φλιάσιοι ἐν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω ἐξεκλη-

§. 14. ἔμελλε A. D. F. I. mgg. Steph. et Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro ἔμενε; B. E. ἔμελε.

§. 15. Post ἔφασκον om. τε B. D. F. I. V. Leoncl. Steph. Wells. Dind.

§. 16. Edd. ante Schneid. praeter Cast. omnes ἐνέβαλέ τε καὶ εἰς. — ἔνδηλον B. D. I. Dind. pro εὔδηλον. — ἐξεκλησίαζον D. E. Dind., ἐκκλησίαζον B., ἐξεκκλησίαζον ceteri.

γενομένων] V. ad III, 1, 17.

ἐδίδοσαν] V. ad III, 5, 18.

ὥςτε μὴ ἐμβάλλειν] ea conditione, ut non incursionem faceret. Cyrop. III, 1, 35: ὥςτε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν — πόσα ἄν μοι χρήματα δοίης; ibid. III, 2, 16: ἐγὼ ὥςτε ἀπελάσαι Χαλδαίους πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα, ubi v. adn. meam. Infra VI, 1, 10. Kuehner. ad Comment. II, 7, 6. Buttm. §. 149. 1, 2. Rost. §. 185. 2. Kuehn. §. 341. 3 d.

§. 15. τελευτῶντες] postremo. V. Buttm. §. 150. 32. Kuehn. §. 312. ann. 3.

ἐδέοντό τε] De particula τὲ semel posita v. ad Oecon. XIII, 10. Ages. II, 31. Kuehner. ad Comment. I, 4, 6.

πιστοῦ] quod fidem facere posset. Cf. ad III, 2, 18.

καὶ τί — εἴη] V. ad §. 10.

ἀπεκρίνατο — ἔφη] V. ad εἶπε — ἔφη III, 3, 5.

Ὅπερ — ποιήσαντες] V. IV, 4, 15. extr.

§. 16. πολλῶν δὲ λεγόντων] Haec pertinere imprimis videntur ad Agesipolis, alterius regis, factionem. Nam discidium fuisse inter duos reges auctor est Diod. XV, 19: κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ βασιλεῖς διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς αἱρέσεσιν. Ἀγησίπολις γὰρ ἔφη δεῖν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις καὶ παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας μὴ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας κ. τ. λ. V. infra §. 20: ἀντιπάλῳ. Supra IV, 7, 5.

ὀλίγων] φυγάδων.

πλέον] De structura v. ad III, 2, 19.

ἐν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω] in loco, quo concionantes conspici possent ab obsidentibus.

σίαζον· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος πρὸς τοῦτο ἀντεμηχανήσατο. Ὁπότε γὰρ ἐξίοιεν ἢ διὰ φιλίαν ἢ διὰ συγγένειαν 17
τῶν φυγάδων, ἐδίδασκε συσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν καὶ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἱκανὸν διδόναι, ὁπόσοι γυμνάζεσθαι ἐθέλοιεν· καὶ ὅπλα δὲ ἐκπορίζειν ἅπασι τούτοις διεκελεύετο καὶ μὴ ὀκνεῖν εἰς ταῦτα χρήματα δανείζεσθαι. Οἱ δὲ ταῦτα ὑπηρετοῦντες ἀπέδειξαν πλείους χιλίων ἀνδρῶν ἄριστα μὲν τὰ σώματα ἔχοντας, εὐτάκτους δὲ καὶ εὐοπλοτάτους· ὥςτε τελευτῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλεγον, ὡς τοιούτων δέοιντο συστρατιωτῶν.

Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ περὶ ταῦτα ἦν. Ὁ δὲ Ἀγη- 18
σίπολις εὐθὺς ἐκ τῆς Μακεδονίας προσιὼν ἔθετο πρὸς τῇ πόλει τῶν Ὀλυνθίων τὰ ὅπλα. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντεξῄει αὐτῷ, τότε τῆς Ὀλυνθίας εἴ τι ὑπόλοιπον ἦν ἐδῄου καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας ἰὼν αὐτῶν ἔφθειρε τὸν σῖτον· Τορώνην δὲ καὶ προςβαλὼν εἷλε κατὰ κράτος.
Ἐν δὲ τούτοις ὄντα κατὰ θέρους ἀκμὴν καῦμα πυρι- 19

§. 17. ἐξίοιεν B. D. V. mg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἐξέλθοιεν. — ἢ διὰ φιλίαν ἢ διὰ συγγ. B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ἢ διὰ συγγ. ἢ διὰ φιλ. — B. D. αὐτῶν pro αὑτῶν. — Leoncl. καὶ ὅσον εἰς τὰ, Port. Steph. καὶ ἀργύριον εἰς τὰ.

§. 18. Edd. vett. εὐθύς τε, Steph. εὐθύς γε. — C. om. τῶν Ὀλυνθ. — αὐτῷ B. V. Dind. pro αὐτῶν. — Verba τότε τῆς Ὀλυνθίας usque ad αὐτῶν addunt B. D. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind., sed Steph. et Leoncl. habent ἐδῄουν et ille om. ὑπόλοιπον, cuius loco hic edidit ἀδῄωτον. — Leoncl. καὶ Τορώνην δὲ, V. Τορώνην δὲ καὶ Θέρμην.

ἐξεκλησίαζον] De forma v. Buttm. §. 86. ann. 3. Rost. gr. mai. §. 68. ann. 1. Usitatior forma est ἐκκλησίαζον.

ὁ μέντοι Ἀγησίλαος] Propter sententias modo interpositas per μέντοι pergitur, quasi haec non apodosin efficiant verborum πολλῶν δὲ λεγόντων κ. τ. λ. V. ad V, 1, 28.

§. 17. ἐξίοιεν] ex urbe perfugae.

ἐδίδασκε — διδόναι] Monuit suos, ut convivia sodalitia inter se instituerent et ad res necessarias darent quod satis esset. Arma quum paullo post commemorentur, τὰ ἐπιτήδεια vestimenta esse et alia, quae ad corporis cultum pertinent, coniectari licet. Cf. ad Oecon. VIII, 12. Ita ne Dindorfius quidem audiendus est, qui τὰ ἐπιτήδεια εἰς ἱκανόν commendat.

ὁπόσοι γυμνάζεσθαι ἐθέλοιεν] omnibus qui exerceri, h. e. qui in numerum militum recipi, vellent, ut sequentia ostendunt.

ἄριστα] adverbium est, ut ἄμεινον VI, 2, 27, et σώματα accusativus graecus, quem vocant. V. ad Oecon. XXI, 7. Cyrop. I, 6, 18. Supra ad III, 4, 16.

τελευτῶντες] V. ad §. 15.

§. 18. Ὁ δὲ Ἀγησίπολις] V. ad §. 9. extr.

Τορώνην] in Sithonia paeninsula sitam.

φλεγὲς λαμβάνει αὐτόν. Ὡς δὲ πρόσθεν ἑωρακότα τὸ ἐν Ἀφύτει τοῦ Διονύσου ἱερὸν ἔρως αὐτὸν τότ᾽ ἔσχε τῶν τε σκιερῶν σκηνημάτων καὶ τῶν λαμπρῶν καὶ ψυχρῶν ὑδάτων. Ἐκομίσθη μὲν οὖν ἐκεῖσε ἔτι ζῶν, ὅμως μέντοι ἑβδομαῖος ἀφ᾽ οὗ ἔκαμεν ἔξω τοῦ ἱεροῦ ἐτελεύτησε. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐν μέλιτι τεθεὶς καὶ κομισθεὶς οἴκαδε ἔτυχε τῆς βασιλικῆς ταφῆς,

20 Ἀγησίλαος δὲ τοῦτο ἀκούσας οὐχ ᾗ τις ἂν ᾤετο ἐφήσθη ὡς ἀντιπάλῳ, ἀλλὰ καὶ ἐδάκρυσε καὶ ἐπόθησε τὴν συνουσίαν. Συσκηνοῦσι μὲν γὰρ δὴ βασιλεῖς ἐν τῷ αὐτῷ, ὅταν οἴκοι ὦσιν· ὁ δὲ Ἀγησίπολις τῷ Ἀγησιλάῳ ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ ἡβητικῶν καὶ θηρευτικῶν καὶ ἱππικῶν καὶ παιδικῶν λόγων μετέχειν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπῃδεῖτο αὐτὸν ἐν τῇ συσκηνίᾳ, ὥςπερ εἰκός, πρεσβύτερον. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀντ᾽ ἐκείνου Πολυβιάδην ἁρμοστὴν ἐπὶ τὴν Ὄλυνθον ἐκπέμπουσιν.

21 Ὁ δ᾽ Ἀγησίλαος ἤδη μὲν ὑπερέβαλε τὸν χρόνον,
Ch. a.379. ὅσον ἐλέγετο ἐν τῷ Φλιοῦντι σῖτος εἶναι· τοσοῦτον γὰρ

§. 19. F. V. περιφλεγὲς. — πρόσθεν B. D. F. V. marg. Leoncl. Dind. pro πρώην. — Dind. ἑορακότα. — D. om. τε post τῶν. — F. Dind. σκηνωμάτων.

§. 20. καὶ post ἀλλὰ addunt B. Steph. edd. sqq. — A. C. E. edd. vett. ἐπένθησε pro ἐπόθησε.

§. 21. A. B. C. D. E. ὑπερέβαλλε. — B., ut videtur, et edd. vett. ὅσον pro ὅσου. — ψηφισάμενοι Dind. pro συμψηφ.

§. 19. Ἀφύτει] in Pallene paeninsula sita.

σκηνημάτων] vox rarior. Infra VII, 4, 32. Anab. II, 2, 17. VII, 4, 16. legitur σκηνώματα. Nec tamen vulgatam mutare ausus sum, quia verba σκηνεῖν et σκηνοῦν a Xenophonte promiscue usurpantur non minus quam ἐκπολεμεῖν et ἐκπολεμοῦν V, 4, 20.

ἐν μέλιτι τεθείς] Cf. Corn. Nep. Ages. VIII, extr.: quod mel non habebant, cera circumfuderunt.

τῆς βασιλικῆς ταφῆς] V. ad III, 3, 1.

§. 20. ὡς ἀντιπάλῳ] V. ad §. 16.

συσκηνοῦσι — ἐν τῷ αὐτῷ] De hac re cf. De rep. Lac. XV, 4.

ἡβητικῶν — καὶ παιδικῶν λόγων] „Sermones, quales ab amantibus habebantur, interdum sine dubio festivi etiam et ioculares, sunt παιδικοὶ λόγοι," de quibus accuratius disserui ad Ages. VIII, 2. ἡβητικοὶ λόγοι sunt qui omnino ad res iuveniles pertinent.

πρεσβύτερον] scil. ὄντα. V. ad Ages. III, 11. XI, 6. Agesipolis mortem narrat Diod. XV, 23.

§. 21. ὅσον — σῖτος] Hertlin. comparat Thuc. II, 30: χρόνον ἐμμείναντες, ὅσον εἶχον τὰ ἐπιτήδεια. III, 1: ἐμμείναντες χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία.

ἐγκράτεια γαστρὸς διαφέρει, ὥστε οἱ Φλιάσιοι τὸν ἥμισυν ψηφισάμενοι σῖτον τελεῖν ἢ πρόσθεν καὶ ποιοῦντες τοῦτο τὸν διπλάσιον τοῦ εἰκότος χρόνον πολιορκούμενοι διήρκεσαν. Καὶ τόλμα δὲ ἀτολμίας ἔσθ' ὅτε 22
τοσοῦτον διαφέρει, ὥστε Δελφίων τις, λαμπρὸς δοκῶν εἶναι, λαβὼν πρὸς αὑτὸν τριακοσίους ἄνδρας Φλιασίων ἱκανὸς μὲν ἦν κωλύειν τοὺς βουλομένους εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἱκανὸς δὲ οἷς ἠπίστει εἵρξας φυλάττειν, ἠδύνατο δὲ εἴς τε τὰς φυλακὰς ἀναγκάζειν τὸ πλῆθος ἰέναι καὶ τούτους ἐφοδεύων πιστοὺς παρέχεσθαι. Πολλάκις δὲ μεθ' ὧν εἶχε περὶ αὑτὸν καὶ ἐκθέων ἀπέκρουε φύλακας ἄλλοτ' ἄλλῃ τοῦ περιτετειχισμένου κύκλου. Ἐπεὶ 23
μέντοι οἱ ἐπίλεκτοι οὗτοι πάντα τρόπον ζητοῦντες οὐχ εὕρισκον σῖτον ἐν τῇ πόλει, ἐκ τούτου δὴ πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀγησίλαον ἐδέοντο σπείσασθαι πρεσβείᾳ εἰς Λακεδαίμονα ἰούσῃ· δεδόχθαι γὰρ σφίσιν ἔφασαν ἐπιτρέπειν τοῖς τέλεσι τῶν Λακεδαιμονίων χρήσασθαι τῇ πόλει ὅ τι βούλοιντο. Ὁ δὲ ὀργισθείς, ὅτι ἄκυρον αὐ- 24
τὸν ἐποίουν, πέμψας μὲν πρὸς τοὺς οἴκοι φίλους διεπράξατο ἑαυτῷ ἐπιτραπῆναι τὰ περὶ Φλιοῦντος, ἐσπείσατο δὲ τῇ πρεσβείᾳ. Φυλακῇ δὲ ἔτι ἰσχυροτέρᾳ ἢ

§. 22. πρὸς αὑτὸν Dind., πρὸς αὐτὸν C. F., πρὸς αὐτοὺς B. D. E. I. V., μεθ' ἑαυτοῦ ceteri. — εἵρξας Dind. pro εἴρξας. — E. Dind. ἐδύνατο. — Schneid. ἀπέκρουε (τοὺς) φύλ.

§. 23. ζητοῦντες B, D. F. I. V. Dind. pro ἐπιζητοῦντες. — Edd. vett. ἐπὶ τῇ πόλει pro ἐν τ. π. — πρεσβείᾳ — ἰούσῃ Port. Leoncl. edd. sqq. pro πρεσβείαν — ἰοῦσι.

§. 24. φυλακῇ — ἰσχυροτέρᾳ B. D. V. Dind. pro φυλακὴ — ἰσχυ-

τελεῖν] est dare quod debetur, ut in μισθὸν τελεῖν, φόρον τελεῖν. Recte igitur Portus: metiri, pendere. Cobetus emendat. ἁλεῖν.

τοῦ εἰκότος] quam erat credibile.

§. 22. εἵρξας] Includere est εἵργειν, arcere, prohibere εἴργειν. Illud solum accomodatum est huic loco.

τούτους] ad πλῆθος refertur per synesin. V. ad II, 3, 55. V, 2, 37.

καὶ ἐκθέων] vel erumpens: adeo audaciae progressus est. Male igitur Morus seclusit, Schneider. ad verba πολλάκις δὲ retrahendum censebat καί.

φύλακας] excubitores hostium.

τοῦ — κύκλου] V. ad IV, 4, 11.

§. 23. οἱ ἐπίλεκτοι] trecenti illi Delphionis.

σπείσασθαι πρεσβείᾳ — ἰούσῃ] inducias concedere legationi, quae ire — vellet. Cf. §. 24.

ὅ τι βούλοιντο] V. ad II, 4, 37.

πρότερον ἐφύλαττεν, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐξίοι. Ὅμως μέντοι ὅ γε Δελφίων καὶ στιγματίας τις μετ᾽ αὐτοῦ, ὃς πολλὰ ὑφείλετο ὅπλα τῶν πολιορκούντων, ἀπέδρασαν νύκτωρ.

25 *Ἐπεὶ δὲ ἧκον ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπαγγέλλοντες, ὅτι ἡ πόλις ἐπιτρέποι Ἀγησιλάῳ διαγνῶναι τὰ ἐν Φλιοῦντι ὅπως αὐτῷ δοκοίη, Ἀγησίλαος δὴ οὕτως ἔγνω πεντήκοντα μὲν ἄνδρας τῶν κατεληλυθότων, πεντήκοντα δὲ τῶν οἴκοθεν πρῶτον μὲν ἀνακρῖναι, ὅντινά τε ζῆν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅντινα ἀποθανεῖν δίκαιον εἴη· ἔπειτα δὲ νόμους θεῖναι, καθ᾽ οὓς πολιτεύσοιντο· ἕως δ᾽ ἂν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακὴν καὶ μισθὸν τοῖς φρουροῖς ἓξ μηνῶν κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγε. Καὶ τὰ μὲν περὶ Φλιοῦντα οὕτως αὖ ἐπετετέλεστο ἐν ὀκτὼ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ.*

26 *Καὶ ὁ Πολυβιάδης δὲ δὴ παντάπασι κακῶς ἔχοντας λιμῷ τοὺς Ὀλυνθίους διὰ τὸ μήτ᾽ ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν μήτε κατὰ θάλατταν εἰςάγεσθαι σῖτον αὐτοῖς, ἠνάγκασε πέμψαι εἰς Λακεδαίμονα περὶ εἰρήνης. Οἱ δ᾽ ἐλθόντες πρέσβεις αὐτοκράτορες συνθήκας ἐποιήσαντο τὸν αὐτὸν μὲν ἐχθρὸν καὶ φίλον Λακεδαιμονίοις νομίζειν, ἀκολουθεῖν δὲ ὅποι ἂν ἡγῶνται καὶ σύμμαχοι εἶ-*

ροτέρα. — *ἐξίοι* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *ἐξίῃ.* — V. *μέντοι γε ὁ Δ.*

§. 25. A. C. E. F. V. edd. vett. *ἦσαν* pro *ἧκον.* — *ἐπιτρέποι* B. D. F. V. Dind. pro *ἐπιτρέπει.* — B. C. D. E. V. *δὲ οὕτως.* — *τε* ante *ζῆν* addunt B. C. D. E. I. Steph. Leoncl. Schneid. Dind.

§. 26. *δὴ* addunt B. I. — *ὅποι* B. D. F. V. Dind. pro *ὅπῃ.* —

§. 24. *τῶν ἐκ τῆς πόλεως*] De attractione v. ad III, 1, 18.

ὃς — ὑφείλετο] Haec verba causam addere videntur, cur maxime ille servus supplicium metuens aufugerit. Quodsi Schneider. arma militum ante castra Agesilai posita auferentem evasisse putat, eum sensum *ὑφελόμενος* potius quam *ὃς ὑφείλετο* exprimeret.

§. 25. *ἧκον—ἀπαγγέλλοντες*] *πρέσβεις*, qui missi erant §. 24. V. etiam ad *ἔχων* II, 1, 8.

τῶν οἴκοθεν] qui opponuntur exsulibus. Dicitur autem *οἴκοθεν* pro *οἴκοι* per eandem attractionem, quae ad §. 24 commemorata est: nam eligendi erant ex civium, qui in urbe erant, numero.

ἐν ὀκτὼ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ] Tantum igitur praeterlapsum est temporis, dum fiebant §. 16—25 narrata.

§. 26. *Πολυβιάδης*] V. §. 20. Plura ab eo gesta narrat Diod. XV, 23.

αὐτοκράτορες] Cf. II, 2, 19.

τὸν αὐτὸν — νομίζειν] Cf. II, 2, 20.

ναι. Καὶ ὀμόσαντες ταύταις ἐμμένειν οὕτως ἀπῆλθον οἴκαδε.

Προκεχωρηκότων δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥςτε Θη- 27
βαίους μὲν καὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς παντάπασιν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δὲ πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Ἀργείους δὲ τεταπεινῶσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὠφελεῖν αὐτοὺς τῶν μηνῶν τὴν ὑποφοράν, Ἀθηναίους δὲ ἠρημῶσθαι, τῶν δ' αὖ συμμάχων κεκολασμένων οἳ δυςμενῶς εἶχον αὐτοῖς, παντάπασιν ἤδη καλῶς καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι.

ταύταις Leoncl. edd. sqq. pro *ταῦτα*. — Schneid. Dind. *ἐμμενεῖν*.

ταύταις] *ταῖς συνθήκαις*.
ἐμμένειν] V. ad V, 1, 35.
§. 27. *Προκεχωρηκότων*] V. ad II, 2, 16. 4, 29. Huius loci sententia quod momentum habeat ad rationem et consilium posterioris Hellenicorum partis recte perspiciendum, exposui in Praefat. pr. fasc. p. XIV. Cf. Diod. XV, 23: *διὸ καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς πλεῖστον ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἔμφρουροι, Κορίνθιοι δὲ καὶ Ἀργεῖοι διὰ τοὺς προγεγονότας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι, Ἀθηναῖοι δὲ διὰ τὰς τῶν πολεμουμένων κληρουχίας ἠδόξουν ἐν τοῖς Ἕλλησιν.*
τῶν μηνῶν τὴν ὑποφοράν] V. ad IV, 7, 2.
ἠρημῶσθαι] a sociis esse desertos.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Thebanis vero poenam dederunt Lacedaemonii. Nam pauci quidam Thebani clam facta conspiratione occisis tyrannis Cadmeam cum Atheniensibus accitis invadunt et Lacedaemoniorum praesidium ad deditionem cogunt. Morte multant Lacedaemonii harmostam, qui Cadmeam Thebanis reddiderat. Iam vero quum Agesilaus aetatem excusaret, adversus hos bellum Cleombroto mandant. Qui quum fere nihil egisset, reliquit Thespiis cum tertia sociorum parte Sphodriam harmostam domumque rediit. Inusitata procella in eius reditu. Thebani ne soli bellum haberent cum Lacedaemoniis, Sphodriam corruperunt, ut in Atticam irrumperet. Hoc ille facit insciis Lacedaemoniis, atque arcessitus, quum in iudicio capitali non comparuisset, tamen ob virtutes et merita in patriam, vel potius deprecante apud Agesilaum Archidamo, absolutus est. Commovit hoc Athenienses, ut iam Boeotos omni ope iuvarent. Lacedaemonii autem rursus Agesilao duce bellum iisdem inferunt. Sed hic non multis rebus gestis do-

mum redit, Thespiis relicto Phoebida harmosta. Hic primo multum agri vastabat Thebanorum. Sed ad pugnam Thebani profecti eum prosternunt eiusque exercitum caedunt et fugant. Agesilaus suscepta adversus Thebas expeditione simularat se primo Thespias venturum. Hoc falso nuntio decepit Thebanos et alia loca atque ipsi putarant ingressus multa depopulatus est, priusquam illi rebus suis subsidio venire possent. Deinde quum accessissent, ipsas Thebas versus deflectens eos permovit, ut cursu ad urbem magno anfractu contenderent. Sciritae eos usque ad moenia persecuti, revertentibus inde Thebanis, celeriter se recipiunt. Tropaeum igitur statuunt Thebani. Postero die Agesilaus abiit Thespias. Ibi discordias civiles sedavit et inde cum suis domum est profectus. Thebani duas triremes frumenta emptum emittunt Pagasas. Has cum frumento et trecentis hominibus capit Aletas Lacedaemonius Oreum Euboeae tenens captosque in arce includit. Sed commodam nacti occasionem ipsi arcem occupant: quo facto civitas defecit a Lacedaemoniis, neque amplius Thebani frumento caruerunt. Morbus Agesilai. Cleombrotus adversus Thebas profectus quum Cithaerone ab hostibus deiectus esset, reversus est exercitumque dimisit. Iam suasu sociorum Lacedaemonii magnam classem parant, qua maxime re frumentaria intercluderent Athenienses. Sed hi Chabria duce victores navibus annonariis tutum Athenas cursum praestiterunt. Mox et Boeotorum rogatu classem sexaginta navium Timotheo duce adversus eos miserunt. Timotheus civitates circa Corcyram aequitate sibi adiunxit. Contra eum Lacedaemonii mittunt Nicolochum, hominem valde audacem, qui a navibus nondum satis instructus infeliciter pugnavit.

---

1 *Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ οἱ ὀμόσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τὰς πόλεις τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πώποτε ἀν-*

Cap. IV. §. 1. *αὐτῶν μόνων* Dind. pro *αὐτῶν μόνον*. — *πρότε-*

Cap. IV. §. 1. *ἄλλα λέγειν —, ὡς — ἀμελοῦσι*] De hac dicendi brevitate v. ann. ad similem locum II, 3, 27: *Ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ —, εὑρήσετε.*

γε μήν] opponitur antecedenti *μέν*. V. ad III, 1, 7. VI, 3, 14.

αὐτῶν μόνων] Ita recte scribi apparet ex iis, quae Heindorf. docet ad Plat. Charm. p. 156 B: *οὐχ οἷόν τε αὐτοὺς μόνους ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶσθαι.* Cf. Saupp. ad Comment. III, 2, 2.

πρότερον] Servari posse *πρῶτον* contendit Dindorf. comparans Hier. IV, 2: *καὶ τούτων πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς δια-*

θρώπων κρατηθέντες, τούς τε τῶν πολιτῶν εἰςαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥςτε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἑπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι. Ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, διηγήσομαι.

Ἦν τις Φυλλίδας, ὃς ἐγραμμάτευε τοῖς περὶ Ἀρ- 2
χίαν πολεμάρχοις καὶ τἄλλα ὑπηρέτει, ὡς ἐδόκει, ἄριστα. Τούτῳ δ' ἀφιγμένῳ Ἀθήναζε κατὰ πρᾶξίν τινα καὶ πρόσθεν γνώριμος ὢν Μέλων τῶν Ἀθήναζε πεφευγότων Θηβαίων συγγίγνεται, καὶ διαπυθόμενος μὲν τὴν περὶ Ἀρχίαν τε τὸν πολεμαρχοῦντα καὶ τὴν περὶ Φίλιπ-

ρον Wolf., πρῶτον ceteri. — δουλεύειν τὴν πόλιν B. C. D. E. F. V. Dind. pro τὴν π. δουλ.

§. 2. ὑπηρέτει B. D. E. I. V, mg. Steph. Leoncl. Dind. pro ὑπηρετήκει. — Μέλων B. D. Dind. pro Μέλλων. — μισοῦντα αὐτὸν ἔτι

κόνους πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύσασθαι. Aristoph. Vesp. 55: Φέρε νυν κατείπω τοῖς θεαταῖς τὸν λόγον ὀλίγ' ἄττ' ὑπειπὼν πρῶτον αὐτοῖσιν ταδί, Sed his locis nullo fere temporis discrimine primum aliquid faciendum esse dicitur, nostro loco praesenti praeteritum opponitur tempus. Differt illud πρῶτον ab hoc πρότερον item ac nostrum *zuerst* ab adverbiis *früher, vor dem.* Quapropter non dubitavi recipere πρότερον, probatum etiam Hertlinio et H. Sauppio ad Demosth. Olynth. III, 30. V. Addenda ad I, 7, 28.

κρατηθέντες] in ditionem alienam redacti.

τῶν πολιτῶν] Thebanorum.

ὥςτε αὐτοὶ τυραννεῖν] liberior constructio. Ponitur αὐτοί, non αὐτούς, quasi antea dictum sit οἳ ἐβούλοντο pro καὶ βουληθέντας.

τὴν τούτων ἀρχήν] De hoc rariore epanalepsis genere dixi ad II, 3, 48.

§. 2. τοῖς περὶ Ἀρχίαν πολεμάρχοις] Errant qui his verbis praeter Archiam Philippum tantum putant denotari, si quidem οἱ περί τινα nunquam duo tantum sunt homines. Dicitur autem praeter Archiam et Philippum etiam Leontiades πολέμαρχος Plut. Ages. XXIV, 1, et Hypates πολεμάρχων nomine comprehenditur Plut. Pelop. XI et Hellen. VII, 3, 7. Adde quod qui illo tempore Thebis dominabantur Plut. Pelop. VII οἱ περὶ Ἀρχίαν καὶ Φίλιππον, Hellen. VII, 3, 7 autem οἱ περὶ Ἀρχίαν καὶ Ὑπάτην, V, 4, 19 οἱ περὶ Λεοντιάδην dicuntur, quum infra ex §. 7, ubi a polemarchis aliquid nuntiari ad Leontiadem simulatur a coniuratis, hunc non e numero polemarchorum fuisse concludendum videatur. Unde coniicere licet, quamvis duo tantum legitimi fuerint polemarchi, Archias et Philippus, id quod e verbis sequentibus τὴν περὶ Ἀρχίαν τε τὸν πολεμαρχοῦντα καὶ τὴν περὶ Φίλιππον τυραννίδα cognoscitur, tamen et a Xenophonte et a Plutarcho alios quoque factionis Spartanis amicae principes ut Leontiadem et Hypatem appellari πολεμάρχους. Quam sententiam firmat etiam Plut. Pelop. VII: Φυλλίδας — τῶν περὶ Ἀρχίαν καὶ Φίλιππον γραμματεὺς πολεμαρχούντων.

τὴν περὶ Ἀρχίαν τε — καὶ τὴν περὶ Φίλ.] Ad Φίλιππον

πον τυραννίδα, γνοὺς δὲ μισοῦντα αὐτὸν ἔτι μᾶλλον αὐτοῦ τὰ οἴκοι, πιστὰ δοὺς καὶ λαβὼν συνέθετο, ὡς δεῖ
3 ἕκαστα γίγνεσθαι. Ἐκ δὲ τούτου προςλαβὼν ὁ Μέλων ἓξ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους τῶν φευγόντων ξιφίδια ἔχοντας καὶ ἄλλο ὅπλον οὐδέν, ἔρχεται πρῶτον μὲν εἰς τὴν χώραν νυκτός· ἔπειτα δὲ ἡμερεύσαντες ἔν τινι τόπῳ ἐρήμῳ πρὸς τὰς πύλας ἦλθον, ὡς δὴ ἐξ ἀγροῦ ἀπιόντες, ἡνίκαπερ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. Ἐπεὶ δ' εἰςῆλθον εἰς τὴν πόλιν διενυκτέρευσαν μὲν ἐκείνην τὴν νύκτα παρὰ Χάρωνί τινι καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δ' ἡμέραν
4 διημέρευσαν. Ὁ μὲν οὖν Φυλλίδας τά τε ἄλλα ἐπεμελεῖτο τοῖς πολεμάρχοις, ὡς Ἀφροδίσια ἄγουσιν ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς, καὶ δὴ καὶ γυναῖκας πάλαι ὑπισχνούμενος ἄξειν αὐτοῖς τὰς σεμνοτάτας καὶ καλλίστας τῶν ἐν Θήβαις, τότ' ἔφη ἄξειν. Οἱ δέ, ἦσαν γὰρ τοιοῦτοι,
5 μάλα ἡδέως προςεδέχοντο νυκτερεύειν. Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησάν τε καὶ συμπροθυμουμένου ἐκείνου ταχὺ ἐμεθύσθησαν, πάλαι κελευόντων ἄγειν τὰς ἑταίρας, ἐξελθὼν ἤγαγε τοὺς περὶ Μέλωνα, τρεῖς μὲν στείλας ὡς
6 δεσποίνας, τοὺς δ' ἄλλους ὡς θεραπαίνας. Κἀκείνους

μᾶλλον B. D. F. V. Dind. pro ἔτι μᾶλλον μισ. αὐτὸν. — D. F. B. V. om. αὐτοῦ, quod ceteri post τὰ οἴκοι ponunt.

§. 5. Μέλωνα B. D. E. V. Dind. pro Μέλλωνα. — V. τρεῖς δὲ τοὺς ἄλλους pro τοὺς δ' ἄλλους.

repetas τὸν πολεμαρχοῦντα. Sic magis effertur Archiae auctoritas ac potentia, quam si dictum esset τὴν περὶ Ἀρχίαν τε καὶ Φίλιππον πολεμαρχοῦντας τυραννίδα. De repetito articulo v. ad III, 5, 5.

§. 3. ἓξ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους] Plut. Pelop. VIII et Corn. Nep. Pelop. II commemorant duodecim.

ἔν τινι τόπῳ ἐρήμῳ] in Cithaerone. Plut. de gen. Socr. p. 587 F. 594 E.

οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων] scil. ἦλθον. De attractione v. ad III, 1, 18. 22.

§. 4. τὰ — ἄλλα ἐπεμελεῖτο] De accusativo v. ad IV, 1, 40.

Ἀφροδίσια] metaphorice dicta esse monet Schneider. Ἀφροδίσια enim agere solebant nautae ex longo itinere reduces. Plut. Mor. p. 795. 1095. 1097. Inde bellorum aliorumque conatorum felices exitus, h. l. commissatio a polemarchis, antequam magistratu se abdicant, instituta, appellantur Ἀφροδίσια. Cf. Plut. Comp. Cim. et Luc. I: ἤδη λοιπὸν Ἀφροδίσια τῶν πολέμων καὶ στρατηγιῶν ἄγοντα παίζειν καὶ τρυφᾶν. De re cf. Corn. Nep. Pelop. II, 2: diem delegerunt ad inimicos opprimendos — eum, quo maximi magistratus simul consuerunt epulari.

τε — καὶ δὴ καί] quum — tum.

§. 5. πάλαι] dudum.

μὲν εἰςήγαγεν εἰς τὸ ταμιεῖον τοῦ πολεμαρχείου, αὐτὸς δ' εἰςελθὼν εἶπε τοῖς περὶ Ἀρχίαν, ὅτι οὐκ ἂν φασιν εἰςελθεῖν αἱ γυναῖκες, εἴ τις τῶν διακόνων ἔνδον ἔσοιτο. Ἔνθεν οἱ μὲν ταχὺ ἐκέλευον πάντας ἐξιέναι, ὁ δὲ Φυλλίδας δοὺς οἶνον εἰς ἑνὸς τῶν διακόνων, ἐξέπεμψεν αὐτούς. Ἐκ δὲ τούτου εἰςήγαγε τὰς ἑταίρας δὴ καὶ ἐκάθιζε παρ' ἑκάστῳ. Ἦν δὲ σύνθημα, ἐπεὶ καθίζοιντο, παίειν εὐθὺς ἀνακαλυψαμένους. Οἱ μὲν δὴ οὕτως λέ- 7
γουσιν αὐτοὺς ἀποθανεῖν, οἱ δὲ καὶ ὡς κωμαστὰς εἰςελθόντας τοὺς ἀμφὶ Μέλωνα ἀποκτεῖναι τοὺς πολεμάρχους. Λαβὼν δὲ ὁ Φυλλίδας τρεῖς αὐτῶν ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν τοῦ Λεοντιάδου οἰκίαν· κόψας δὲ τὴν θύραν εἶπεν, ὅτι παρὰ τῶν πολεμάρχων ἀπαγγεῖλαί τι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἐτύγχανε μὲν χωρὶς κατακείμενος ἔτι μετὰ δεῖπνον, καὶ ἡ γυνὴ ἐριουργοῦσα παρεκάθητο. Ἐκέλευσε δὲ τὸν Φυλλίδαν πιστὸν νομίζων εἰςιέναι. Οἱ δ' ἐπεὶ εἰςῆλθον, τὸν μὲν ἀποκτείναντες, τὴν δὲ γυναῖκα φοβήσαντες κατεσιώπησαν. Ἐξιόντες δὲ εἶπον

§. 6. *ταμιεῖον* nonnulli Stephani codd. et Dind., ceteri *προταμιεῖον* vel *προταμιείου*. — *πολεμαρχείου* B. F. Dind., *πολεμαρχεῖν* C. D. E. edd. vett., *πολεμάρχου* ceteri. — *ταχὺ ἐκέλ.* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *ἐκελ. ταχύ*. — C. edd. vett. *ἤγαγε* pro *εἰςήγαγε*. — *ἑταίρας* B. D. I. Dind. pro *ἑταιρίδας*. — *ἦν δὲ* B. D. I. V. Dind. pro *ἦν γάρ*. — V. *καθέζοιντο*.

§. 7. *οὕτως* B. D., *οὕτω* ceteri. — C. *ἔτι* ponit ante *χωρίς*. — *λήψονται* B. D. F. V. Dind., *λήψοιντο* ceteri.

§. 6. *ταχὺ ἐκέλευον*] V. ad IV, 5, 15. Saepe hoc verbum omninoque verba dicendi in imperfecto poni, ubi exspectes aoristum, observat Kuehner. ad Anab. II, 5, 2. Cf. supra III, 1, 22.

εἰς ἑνός] scil. *οἶκον*. Buttm. §. 132. adn. 30. Rost. §. 156. extr. Kuehn. §. 346. 1.

τὰς ἑταίρας δή] meretrices supra dictas. Haec est vis particulae *δή*, quae inservit ironiae: qui scilicet erant meretricum loco. Cf. Thuc. III, 10, 6: *ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι*, ubi v. Poppo. De re cf. Herod. V, 20.

παρ' ἑκάστῳ] singulas singulis.

§. 7. *οὕτως*] V. ad III, 5, 14.

οἱ δὲ καί] Plut. de gen. Socr. p. 596 D: *ἡμιθωράκια ἐνδεδυμένοι καὶ στεφάνους δασεῖς ἔχοντες, οἱ μὲν ἐλάτης, οἱ δὲ πεύκης, ἔνιοι δὲ καὶ χιτώνια τῶν γυναικῶν ἀμπεχόμενοι μεθύοντας ἀπομιμούμενοι κώμῳ χρωμένους μετὰ γυναικῶν*. Cf. Pelop. XI.

τρεῖς αὐτῶν] tres illorum, quibuscum polemarchos occiderat.

χωρὶς κατακείμενος] solus decumbebat. Oppositum est: Archias cum sociis occidebatur.

τὴν δέ] Ita per anacoluthiam pergitur, quasi praecesserit *ἀπέκτειναν*, quod Cobetus temere recipiendum censet. Cf. VII, 2, 3.

κατεσιώπησαν] Usitatius esset sane *κατεσιωπήσαντο*, quod postulat Hertlinius. Sed interest aliquid inter activam et mediam formam. H. l. *κατεσιώπη-*

τὴν θύραν κεκλεῖσθαι· εἰ δὲ λήψονται ἀνεῳγμένην,
8 ἠπείλησαν ἀποκτεῖναι ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, λαβὼν δύο ὁ Φυλλίδας τῶν ἀνδρῶν ἦλθε πρὸς τὸ ἀναγκαῖον καὶ εἶπε τῷ εἱργμοφύλακι, ὅτι ἄνδρα ἄγοι παρὰ πολεμάρχων, ὃν εἷρξαι δέοι. Ὡς δὲ ἀνέῳξε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ δεσμώτας ἔλυσαν. Καὶ τούτους μὲν ταχὺ τῶν ἐκ τῆς στοᾶς ὅπλων καθελόντες ὥπλισαν καὶ ἀγαγόντες ἐπὶ τὸ
9 Ἀμφεῖον θέσθαι ἐκέλευον τὰ ὅπλα. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς ἐκήρυττον ἐξιέναι πάντας Θηβαίους, ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας, ὡς τῶν τυράννων τεθνεώτων. Οἱ δὲ πολῖται, ἕως μὲν νὺξ ἦν, ἀπιστοῦντες ἡσυχίαν εἶχον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα τ' ἦν καὶ φανερὸν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν. Ἔπεμψαν δ' ἱππέας οἱ κατεληλυθότες καὶ ἐπὶ τοὺς πρὸς τοῖς ὁρίοις Ἀθηναίων δύο τῶν στρατηγῶν.
10 Οἱ δ' εἰδότες τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ ἀπεστάλκεσαν * ὁ μέν-

§. 8. ἄγοι B. C. D. F. V. Schneid. Dind. pro ἄγει. — πολεμάρχων B. C. E. F. Schneid. pro πολεμάρχου, Dind. τῶν πολεμάρχων. — εὐθὺς ἀπεκτ. B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro ἀπεκτ. εὐθύς. — E. ἀπέλυσαν pro ἔλυσαν; edd. vett. ἀπέλυσε et antea ἀπέκτεινε.

§. 9. D. F. Ald. ἔπεμψαν δ' ἱππέα. — καὶ ante ἐπὶ τοὺς addunt B. D. E. F. V. Dind. — Ante δύο om. τοὺς Dobr. et Dind. una cum καί, quod ante τοὺς δύο cum Leoncl. addiderant edd. sqq. — ἀπεστάλκεσαν B. D. F. V. Dind. pro ἀπεστάλκεισαν.

σαν sine dubio est: vi tacitam reddiderunt feminam. At II, 4, 20. κατασιωπησάμενος qui tacere iubet concionem. Cf. Lucian. Iup. Trag. 13, ubi Dindorf. κατασιώπησον αὐτούς scripsit pro κατασίγησον αὐτούς.

εἶπον — κεκλεῖσθαι] iubebant — occlusam tenere. Cf. ad VI, 4, 25. Subiectum infinitivi intelligitur ex sequentibus: τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

§. 8. τὸ ἀναγκαῖον] Plut. de gen. Socr. p. 598 A: ἐχωροῦμεν ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον κ. τ. λ. Grammatici ἀνακαῖον Boeotorum esse dicunt pro carcere, quam vocem Suidas ἀνάκαιον scribit, sed idem s. v. ἀναγκαῖον: Ἰσαῖος, inquit, ἀναγκαῖον τὸ δεσμωτήριον καλεῖ.

τῶν — ὅπλων καθελόντες] De genitivo v. ad III, 1, 4. Cf. Plut. de gen. Socr. p. 598 D: ὅπλα παρεῖχον αἵθ' ἑστίαι πλήρεις οὖσαι παντοδαπῶν λαφύρων καὶ τὰ τῶν ἐγγὺς οἰκούντων ἐργαστήρια μαχαιροποιῶν.

τὸ Ἀμφεῖον] Amphionis aut templum aut monumentum sepulcrale intra moenia non longe a porta Proetide et Cadmea arce fuisse situm monstrat Schneider.

§. 9. ὡς — τεθνεώτων] V. ad III, 4, 1. 23.

τοὺς — δύο τῶν στρατηγῶν] qui duo exsulum duces Athenienses commemorantur §. 19.

οἱ δ' εἰδότες τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ ἀπεστάλκεσαν] Illi duces Athenienses quum resciissent, quamobrem isti (οἱ κατεληλυθότες) misissent, advenerunt. Ita accipiunt haec verba interpretes, post ἀπεστάλκεσαν excidisse pu-

τοι ἐν τῇ ἀκροπόλει ἁρμοστὴς ἐπεὶ ᾔσθετο τὸ νυκτερινὸν κήρυγμα, εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Πλαταιὰς καὶ Θεσπιὰς ἐπὶ βοήθειαν. Καὶ τοὺς μὲν Πλαταιέας αἰσθόμενοι προσιόντας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς, ἀπαντήσαντες ἀπέκτειναν αὐτῶν πλέον ἢ εἴκοσιν· ἐπεὶ δὲ εἰςῆλθον ταῦτα πράξαντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῶν ὁρίων ἤδη παρῆσαν, προςέβαλον πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. Ὡς δὲ ἔγνωσαν 11
οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει ὀλίγοι ὄντες τήν τε προθυμίαν τῶν προσιόντων ἁπάντων ἑώρων, καὶ τῶν κηρυγμάτων μεγάλων γιγνομένων τοῖς πρώτοις ἀναβᾶσιν, ἐκ τούτων φοβηθέντες εἶπον, ὅτι ἀπίοιεν ἄν, εἰ σφίσιν ἀσφάλειαν μετὰ τῶν ὅπλων ἀπιοῦσι διδοῖεν. Οἱ δὲ ἄσμενοί τε ἔδοσαν ἃ ᾔτουν καὶ σπεισάμενοι καὶ ὅρκους ὀμόσαντες ἐπὶ τούτοις ἐξέπεμπον. Ἐξιόντων μέντοι, ὅσους ἐπέ- 12
γνωσαν τῶν ἐχθρῶν ὄντας, συλλαμβάνοντες ἀπέκτειναν. Ἦσαν δέ τινες οἳ καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν

§. 11. F. om. τῶν ante προσιόντων. — ἐκ τούτων B. D. F. I. mg. Steph. Leoncl. Dind. pro ἐκ τούτου.

§. 12. ὑπὸ Ἀθ. A. B. D. E. F. V. mg. Leoncl. edd. sqq. pro ἀπὸ

tantes ἐβοήθουν cum Dobraeo, ᾖεσαν cum Schaefero. Mihi autem cum verbi ἀπεστάλκεσαν subiecto una obiectum omitti paullo durius videtur, quod vitium tolleretur scribendo ἐπεστάλησαν (scil. οἱ ἱππεῖς). At si comparamus III, 2, 4: ἐπεὶ — ᾔσθοντο τὸ πρᾶγμα, V, 3, 8: ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πρᾶγμα, Cyrop. V, 4, 7: ὡς — ἔγνω τὸ πρᾶγμα, verba ἐφ' ὃ ἀπεστάλκεσαν pro incommodo habenda sunt additamento. In his ipsis verbis latere opinor id quod ad supplendam sententiam desideramus: ἐπεβοήθησαν (v. §. 12) vel simile verbum.

§. 10. Πλαταιὰς καὶ Θεσπιάς] ubi praesidia habebant Lacedaemonii. V. §. 15.

Πλαταιέας] De hac forma v. ad III, 5, 6. Adde Herbst. de Cobeti in Thuc. emend. p. 62.

§. 11. ὀλίγοι ὄντες] se esse paucos, scil. ad hostes. Secundum Diod. XV, 25 Lacedaemonii cum sociis tenebant Cadmeam mille quingenti, sed ἐξ αὐτῆς τῆς Σπάρτης ὄντες ὀλίγοι addit idem c. 27. Oppugnabant autem Cadmeam ex urbibus Boeotiis non minus quam μύριοι καὶ δισχίλιοι ὁπλῖται, ἱππεῖς δὲ πλείους τῶν δισχιλίων auctore eodem c. 26. Quae autem Diod. de magno exercitu Thebanis ab Atheniensibus Demophonte duce auxilio misso narrat, fide parum esse digna diligenter demonstrat Grot. p. 380.

τοῖς πρώτοις ἀναβᾶσι] qui primi ascendissent arcem Cadmeam.

§. 12. ἐξιόντων] De omisso subiecto v. ad I, 1, 26. 29.

τῶν ἐχθρῶν] Thebanorum scil., qui Spartanis faverant, quod cognoscitur e Plut. de gen. Socr. p. 598 E: οἱ μὲν λακωνίζοντες εἰς τὴν Καδμείαν ἔφευγον ἐπισπασάμενοι καὶ τοὺς κρείττους λεγομένους.

ὁρίων ἐπιβοηθησάντων ἐξεκλάπησαν καὶ διεσώθησαν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀποθανόντων, ὅσοις ἦσαν, λαβόντες ἀπέσφαξαν.

13 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπύθοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν
Ch. a. 378. ἁρμοστὴν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν, φρουρὰν δὲ φαίνουσιν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τετταράκοντα ἀφ' ἥβης εἴη καί, ωςπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτῶν ἔξω στρατεύεσθαι, οὕτω δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν νόμον ὄντα ἀπεδείκνυε. Κἀκεῖνος μὲν δὴ λέγων ταῦτα οὐκ ἐστρατεύετο. Οὐ μέντοι τούτου γ' ἕνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὖ εἰδώς, ὅτι, εἰ στρατηγοίη, λέξοιεν οἱ πολῖται, ὡς Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθήσειε τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχοι. Εἴα οὖν αὐτοὺς βουλεύε-

Ἀθ. — ἐξεκλάπησαν B. D. I. V. mgg. Leoncl. et Steph. Dind. pro ἐκλάπησαν.

§. 13. Post τετταράκοντα inclusit ἔτη Schneid., om. Dind. cum B. C. D. E. F. I. V. — B. V. οὕτω δέ. — νόμον ὄντα B. D. E. F. V. Dind. pro ὄντα νόμον. — F. κατέμενε. — λέξοιεν Schaef. Dind., λέξειαν ἄν Matth. gr. §. 501, λέξειαν ceteri. — παρέχοι B. C. D. Dind.

ἐξεκλάπησαν] clam surrepti et servati sunt. Aegre igitur ferebant Athenienses Thebanorum adversus cives suos saevitiam.

§. 13. τὸν — ἁρμοστὴν — ἀπέκτειναν] Nescio quid sibi velit Schneider. dicens, teste Diodoro tres harmostas fuisse, quorum duos occiderint Spartani, tertium pecunia multarint ingenti. Etenim τρεῖς φρουρᾶς ἡγεμόνες, quos in iudicium vocatos esse narrat Diod. XV, 27, non erant Cadmeae harmostae sed duces exercitus, qui Lacedaemoniis in Cadmea obsessis auxilio missi βραχὺ τῶν καιρῶν ὑστερήσαντες ἄπρακτον ἔσχον τὴν ἐπιβολήν ideoque infecta re domum redierunt. Ergo damnati sunt illi tres, quod non prohibuissent, quin Cadmea traderetur nec quidquam ad ulciscendos hostes conati essent. In urbes subiectas vel occupatas Spartani singulos, non plures mittebant harmostas. Etiam §. 10. legitur ὁ — ἐν τῇ ἀκροπόλει ἁρμοστής, non οἱ — ἁρμοσταί. Itaque quae de tribus Cadmeae harmostis refert Plut. Pelop. XIII. de gen. Socr. p. 586 E ducta videntur esse ex eodem errore, in quem Schneider. et cum eo Dindorf. Grot. p. 379 alii inciderunt.

Ἀγησίλαος μέν] His respondent §. 14: οἱ δ' ἔφοροι.

τετταράκοντα] scil. ἔτη. V. ad II, 4, 32.

καί, ὥςπερ] καί est etiam, quod propter interposita verba post οὕτω δή repetitur. Hertlin. vult ὥςπερ καί.

τοῖς τυράννοις] Cf. Plut. Ages. XXIV, 2: ἔφυγε τὴν στρατηγίαν ἐκείνην, αἰσχυνόμενος, εἰ Φλιασίοις ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ φυγάδων πεπολεμηκώς, αὖθις ὀφθήσεται Θηβαίους κακῶς ποιῶν διὰ τοὺς τυράννους. Cf. supra V, 3, 16.

σθαι ὁποῖόν τι βούλοιντο περὶ τούτων. Οἱ δ' ἔφοροι 14
διδασκόμενοι ὑπὸ τῶν μετὰ τὰς ἐν Θήβαις σφαγὰς ἐκπεπτωκότων Κλεόμβροτον ἐκπέμπουσι, πρῶτον τότε ἡγούμενον, μάλα χειμῶνος ὄντος. Τὴν μὲν οὖν δι' Ἐλευθερῶν ὁδὸν Χαβρίας ἔχων Ἀθηναίων πελταστὰς ἐφύλαττεν· ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀνέβαινε κατὰ τὴν εἰς Πλαταιὰς φέρουσαν. Προϊόντες δὲ οἱ πελτασταὶ περιτυγχάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ φυλάττουσι τοῖς ἐκ τοῦ ἀναγκαίου λελυμένοις, ὡς περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οὖσι. Καὶ τούτους μὲν ἅπαντας, εἰ μή τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν· αὐτὸς δὲ κατέβαινε πρὸς τὰς Πλαταιὰς
ἔτι φιλίας οὔσας. Ἐπεὶ δὲ εἰς Θεσπιὰς ἀφίκετο, 15
ἐκεῖθεν ὁρμηθεὶς εἰς Κυνὸς κεφαλὰς οὔσας Θηβαίων ἐστρατοπεδεύσατο. Μείνας δὲ ἐκεῖ περὶ ἑκκαίδεκα ἡμέρας ἀπεχώρησε πάλιν εἰς Θεσπιάς. Κἀκεῖ μὲν ἁρμοστὴν κατέλιπε Σφοδρίαν καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων τὸ τρίτον μέρος ἑκάστων· παρέδωκε δὲ αὐτῷ καὶ χρήματα ὅσα ἐτύγχανεν οἴκοθεν ἔχων καὶ ἐκέλευε ξενικὸν προς-
μισθοῦσθαι. Καὶ ὁ μὲν Σφοδρίας ταῦτ' ἔπραττεν. 16
Ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν διὰ Κρεύσιος τοὺς μεθ' αὐτοῦ στρατιώτας καὶ μάλα ἀποροῦντας, πότερά ποτε πόλεμος πρὸς Θηβαίους ἢ εἰρήνη εἴη· ἠγα-

pro *παρέχει*. — *βουλεύεσθαι* B. C. D. E. F. V. Leoncl. edd. sqq. pro *βούλεσθαι*. — *ὁποῖόν τι* B. C. D. E. F. I. V. Steph. Leoncl. Dind. pro *ὅ τι*. — *βούλοιντο* Steph. Mor. edd. sqq. pro *βουλεύοιντο*.

§. 14. *πρῶτον τότε* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *τότε πρ.* — *τὴν μὲν οὖν* B. Dind., *τὴν μὲν* D. F. V., ceteri *καὶ τὴν μὲν*, sed *οὖν* addunt etiam mg. Leoncl. Steph. — D. *Ὀρχομενοῦ ὑπὸ μέθης ἐκλελυμένοις* pro *ἀναγκαίου λελυμένοις*; V. om. *ἀναγκαίου*.

§. 15. *ἐκεῖ* post *μείνας δὲ* addunt B. Schneid. Dind. — *ἁρμοστὴν κατελ.* B. D. F. V. Dind. pro *κατ. ἁρμ.* — *ἐκέλευε* B., *ἐκέλευσε* ceteri.

§. 16. *Κρεύσιος* Portus restituit pro *Κράσιος*. — *μεθ' αὐτοῦ* B. D. Dind. pro *μεθ' ἑαυτοῦ*.

§. 14. *Κλεόμβροτον*] regem ac successorem Agesipolis.

μάλα χειμῶνος] II, 4, 2: *μάλ' εὐημερίας οὔσης*, VI, 2, 39: *μάλα στρατηγόν*, Cyr. IV, 2, 5: *μάλα συμφοράν*. V. Bernh. Synt. p. 338.

οἱ πελτασταί] Cleombroti.

ἐπὶ τῷ ἄκρῳ] in parte occidentali Cithaeronis.

τοῖς — λελυμένοις] V. §. 8.

ὡς περί] Cf. ad *ὡς εἰς* IV, 1, 18.

φιλίας οὔσας] V. §. 10.

§. 15. *Κυνὸς κεφαλάς*] haud procul Thebis sitas.

§. 16. *καὶ μάλα*] V. ad IV, 7, 2.

πότερά ποτε] Comment. I, 1, 12: *ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες —, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες* κ. τ. λ. ubi plura confert Dindorf. Cf. supra ad *τί ποτε* V, 1, 4.

γε μὲν γὰρ εἰς τὴν τῶν Θηβαίων τὸ στράτευμα, ἀπῆλθε
17 δὲ ὡς ἐδύνατο ἐλάχιστα κακουργήσας. Ἀπιόντι γε μὴν
ἄνεμος αὐτῷ ἐξαίσιος ἐπεγένετο, ὃν καὶ οἰωνίζοντό τι-
νες σημαίνειν πρὸ τῶν μελλόντων. Πολλὰ μὲν γὰρ καὶ
ἄλλα βίαια ἐποίησεν, ἀτὰρ καὶ ὑπερβάλλοντος αὐτοῦ
μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐκ τῆς Κρεύσιος τὸ καθῆκον ἐπὶ θά-
λατταν ὄρος πολλοὺς μὲν ὄνους κατεκρήμνισεν αὐτοῖς
σκεύεσι, πάμπολλα δὲ ὅπλα ἀφαρπασθέντα ἐξέπεσεν
18 εἰς τὴν θάλατταν. Τέλος δὲ πολλοὶ οὐ δυνάμενοι σὺν
τοῖς ὅπλοις πορεύεσθαι, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἄκρου
κατέλιπον λίθων ἐμπλήσαντες ὑπτίας τὰς ἀσπίδας.
Καὶ τότε μὲν τῆς Μεγαρικῆς ἐν Αἰγοσθένοις ἐδείπνη-
σαν ὡς ἐδύναντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐλθόντες ἐκομίσαντο
τὰ ὅπλα. Καὶ ἐκ τούτου οἴκαδε ἤδη ἕκαστοι ἀπῄεσαν·
ἀφῆκε γὰρ αὐτοὺς ὁ Κλεόμβροτος.

19 Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμο-
νίων ῥώμην καὶ ὅτι πόλεμος ἐν Κορίνθῳ οὐκέτι ἦν,

§. 17. *βίαια* B. D. I. V. mg. Steph. Leoncl. Dind. pro *γενναῖα*. — *ἀφαρπασθέντα* B. C. D. E. F. V. mg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἀναρπ.* — B. C. D. E. F. I. V. *ἐξέπλευσε*, unde Dind. *ἐξέπνευσε* pro *ἐξέπεσε*.

§. 18. *τῆς Μεγ. ἐν Αἰγ.* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *ἐν Αἰγ. τ. Μ.* — A. edd. omnes praeter Dind. *ἠδύναντο*. — *οἴκαδε ἤδη ἕκ.* B. D. E. F. V. Dind. pro *ἤδη ἕκ. οἴκ.*, sed C. om. *ἤδη*.

§. 19. *ῥώμην* B. D. E. F. I. V. mg. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro *δύναμιν*. — *δύο* Dind. pro *δύω*. — Dind. *ὧ* pro *οἵ*.

§. 17. *σημαίνειν πρὸ τῶν μελλόντων*] de futuris. Cf. Arrian. Anab. VII, 22, 5: *τοῦτό τε οὖν αὐτῷ πρὸ τῶν μελλόντων σημῆναι* et cap. 24, 1: *καί τι καὶ τοιόνδε πρὸ τῶν μελλόντων λέγει Ἀριστόβουλος*.

ἐποίησε] Subiectum est *ἄνεμος*.

αὐτοῖς σκεύεσι] una cum impedimentis. Buttm. §. 133. ann. 14. Rost. §. 161. 9. n. bb. Kuehn. §. 283. 2.

ἐξέπεσε] Dindorfii *ἐξέπνευσε* reiiciendum est, quia *ἐκπνεῖν* non significat flando auferre. Ne *ἐμπνεῖν* quidem aliter quam metaphorice sensu transitivo usurpatur. Praeterea dicendum fuisset *ἀφαρπάσας ἐξέπνευσε*, quod recte monet Cobetus.

§. 18. *τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐλθόντες*] An potius *τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνελθόντες* aut *ἐπανελθόντες* scribendum est?

καὶ ἐκ τούτου] Gailio teste *καί* est in C., non in reliquis codd., de qua re tacet Dindorf. Abesse posse *καί* ostendunt IV, 1, 15. Cyrop. II, 2, 15. III, 3, 21. IV, 2, 13. al. V. etiam supra ad V, 2, 12.

§. 19. *ὅτι πόλεμος — οὐκέτι ἦν*] Illo enim tempore Corinthus Atheniensibus tanquam propugnaculum fuerat contra Lacedaemonios.

ἀλλ' ἤδη παριόντες τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλλον, οὕτως ἐφοβοῦντο, ὥςτε καὶ τὼ δύο στρατηγώ, οἳ συνηπιστάσθην τὴν τοῦ Μέλωνος ἐπὶ τοὺς περὶ Λεοντιάδην ἐπανάστασιν, κρίναντες τὸν μὲν ἀπέκτειναν, τὸν δέ, ἐπεὶ οὐχ ὑπέμεινεν, ἐφυγάδευσαν.

Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι, εἰ μηδένες 20 ἄλλοι ἢ αὐτοὶ πολεμήσοιεν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοιόνδε εὑρίσκουσι μηχάνημα. Πείθουσι τὸν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς ἁρμοστὴν Σφοδρίαν χρήματα δόντες, ὡς ὑπωπτεύετο, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν, ἵν' ἐκπολεμήσειε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Κἀκεῖνος πειθόμενος αὐτοῖς, προςποιησάμενος τὸν Πειραιᾶ καταλήψεσθαι, ὅτι δὴ ἀπύλωτος ἦν, ἦγεν ἐκ τῶν Θεσπιῶν πρωῒ δειπνήσαντας τοὺς στρατιώτας, φάσκων πρὸ ἡμέρας κατανύσειν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Θριᾶσι δ' 21 αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο, καὶ οὐδὲν ἐντεῦθεν ἐποίησεν,

§. 20. Post τοιόνδε om. τι B. D. F. I. V. Dind. — Dind. πρῴ pro πρωΐ.

§. 21. Θριᾶσι B. Dind. pro Θριάσι. — οὐδὲν ἐντεῦθεν Dind. pro

τὼ δύο στρατηγώ] V. §. 9. Merito Grotius p. 385 Athenienses defendit contra Wachsmuthium (Antiq. Gr. doctr. I, 654) et Rehdantzium (Vit. Iphicr. etc. p. 44 sq.) qui punitos esse duces arguunt propterea quod perfecerint id quod a populo decretum fuerit. Nam iussu populi illos duces succurrisse Meloni e Xenophonte (§. 11) colligi non potest. Malam Diodori (XV, 26) fidem memoravi iam supra ad §. 11.

οἳ συνηπιστάσθην] De plurali et duali iunctis cf. Comment. I, 2, 16. 18. 33: καλέσαντες ὅ τε Κριτίας καὶ ὁ Χαρικλῆς — ἐδεικνύτην —. II, 3, 18: τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς — ἐποίησε. Buttm. §. 129. 6. Rost. §. 148. 2. dd. Kuehn. §. 241. adn. 8.

§. 20. φοβούμενοι, εἰ] V. adn. ad Cyrop. VI, 1, 17: ὃ δ' ἴσως ἂν τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόῤῥω τῆς ἑαυτῶν, φρουρεῖν μηδὲν τοῦτο ὀκνήσητε.

πείθουσι] De asyndeto cf. Anab. IV, 7, 10: ἔνθα δὴ Καλλίμαχος μηχανᾶταί τι· προέτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου κ.τ.λ. V. Kuehn. ad Anab. III, 1, 11.

ὡς ὑπωπτεύετο] uti quidem erat suspicio. Sed Plut. Pelop. XIV: πρὸς τοῦτον ὑποπέμπουσιν οἱ περὶ τὸν Πελοπίδαν ἰδίᾳ ἔμπορόν τινα τῶν φίλων κομίζοντα καὶ λόγους, οἳ τῶν χρημάτων μᾶλλον ἀνέπεισαν αὐτόν. Item Ages. XXIV, 3.

ἐκπολεμήσειε] Usitatius esset ἐκπολεμώσειε. V. Poppo ad Thuc. VIII, 57, 1. Cf. supra ad V, 3, 19.

ὅτι δή] quoniam. Neglecti adhuc iacebant muri Piraei ex quo a Lysandro eversi erant.

κατανύσειν] τὴν ὁδόν.

§. 21. Θριᾶσι] Plut. Pelop. XIV: καὶ μεχρὶ μὲν Ἐλευσῖνος προῆλθεν. Vicinus enim Eleusini erat vicus Θρῖα.

οὐδὲν ἐντεῦθεν] felicissi-

ὥςτε λαθεῖν, ἀλλ' ἐπεὶ ἀπετράπετο, βοσκήματα διήρπασε καὶ οἰκίας ἐπόρθησε. Τῶν δὲ ἐντυχόντων τινὲς τῆς νυκτὸς φεύγοντες εἰς τὸ ἄστυ ἀπήγγελλον τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι στράτευμα πάμπολυ προςίοι. Οἱ μὲν δὴ ταχὺ ὁπλισάμενοι καὶ ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται ἐν φυλακῇ
22 τῆς πόλεως ἦσαν. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων καὶ πρέσβεις ἐτύγχανον Ἀθήνησιν ὄντες παρὰ Καλλίᾳ τῷ προξένῳ Ἐτυμοκλῆς τε καὶ Ἀριστόλοχος καὶ Ὤκυλλος· οὓς οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα ἠγγέλθη, συλλαβόντες ἐφύλασσον, ὡς καὶ τούτους συνεπιβουλεύοντας. Οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι τε ἦσαν τῷ πράγματι καὶ ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄν ποτε οὕτω μωροὶ ἦσαν, ὡς, εἰ ᾔδεσαν καταλαμβανόμενον τὸν Πειραιᾶ, ἐν τῷ ἄστει ἂν ὑποχειρίους αὑτοὺς παρεῖχον, καὶ ταῦτα παρὰ τῷ προξένῳ, οὗ τά-
23 χιστ' ἂν εὑρέθησαν. Ἔτι δ' ἔλεγον, ὡς εὔδηλον καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἔσοιτο, ὅτι οὐδ' ἡ πόλις τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συνῄδει. Σφοδρίαν γὰρ εὖ εἰδέναι ἔφασαν ὅτι ἀπολωλότα πεύσοιντο ὑπὸ τῆς πόλεως. Κά-
24 κεῖνοι μὲν κριθέντες μηδὲν συνειδέναι ἀφείθησαν. Οἱ δ' ἔφοροι ἀνεκάλεσάν τε τὸν Σφοδρίαν καὶ ὑπῆγον θανάτου. Ἐκεῖνος μέντοι φοβούμενος οὐχ ὑπήκουσεν· ὅμως δὲ καίπερ οὐχ ὑπακούων εἰς τὴν κρίσιν ἀπέφυγε.

οὐδὲ ταῦτα. — ἀπετράπετο B. D. I. V. Dind. pro ἀπετέτραπτο. — προςίοι B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro προςῄει.

§. 22. ἐτύγχ. Ἀθήν. B. C. D. E. F. I. V. Dind. pro Ἀθήν. ἐτύγχ. — Ὤκυλλος B. Dind. pro Ὤκελλος. — V. Dind. ἐφύλαττον. — οὕτω μωροὶ B. C. D. F. V. Dind. pro μωροὶ οὕτω; Schneid. οὕτως μωροί. — ᾔδεσαν B. D. V. Schaef. Schneid. Dind. pro ᾔδεισαν, C. E. ᾔδησαν.

§. 23. A. edd. omnes praeter Dind. ἔσοιτο ὡς οὐδ'.

§. 24. A. C. E. edd. vett. ἐκάλεσαν pro ἀνεκάλεσαν. — ὑπῆγον Pierson. Schneid. edd. sqq. pro ἀπῆγον. — V. ὑπήκουεν. — A. C. E.

ma emendatio: neque iam ita se gessit, ut lateret.

§. 22. *Καλλίᾳ τῷ προξένῳ*] Cf. VI, 3, 4.

Ὤκυλλος] commemoratur etiam VI, 5, 33.

ἐφύλασσον] V. var. lect. ad I, 1, 6. Infra §. 42. 46.

οὕτω — ὡς] De ὡς consecutivo v. ad III, 4, 27.

καὶ ταῦτα] et quidem. V. ad III, 2, 4.

§. 23. *Σφοδρίαν — εὖ εἰδέναι*] se bene scire aiebant (legati Lacedaemonii) futurum, ut Sphodriam a republica sua morte multatum audirent.

§. 24. *ὑπακούων εἰς τὴν κρίσιν*] Parendi notio transit in comparendi notionem. Est autem quaedam breviloquentia, de qua comparare iuvabit I, 1, 23. IV, 8, 30.

*Καὶ πολλοῖς ἔδοξεν αὕτη δὴ ἀδικώτατα ἐν Λακεδαί-
μονι ἡ δίκη κριθῆναι. Ἐγένετο δὲ τοῦτο τὸ αἴτιον.*

Ἦν υἱὸς τῷ Σφοδρίᾳ Κλεώνυμος ὄνομα, ἡλικίαν τε 25
*ἔχων τὴν ἄρτι ἐκ παίδων καὶ ἅμα κάλλιστός τε καὶ εὐ-
δοκιμώτατος τῶν ἡλίκων. Τούτου δὲ ἐρῶν ἐτύγχανεν
Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου. Οἱ μὲν οὖν τοῦ Κλεομβρό-
του φίλοι, ἅτε ἑταῖροι ὄντες τῷ Σφοδρίᾳ, ἀπολυτικῶς
αὐτοῦ εἶχον, τὸν δέ γε Ἀγησίλαον καὶ τοὺς ἐκείνου φί-
λους ἐφοβοῦντο, καὶ τοὺς διὰ μέσου δέ· δεινὰ γὰρ ἐδό-
κει πεποιηκέναι. Ἐκ τούτου δὲ ὁ μὲν Σφοδρίας εἶπε* 26
*πρὸς τὸν Κλεώνυμον, Ἔξεστί σοι, ὦ υἱέ, σῶσαι τὸν πα-
τέρα, δεηθέντι Ἀρχιδάμου εὐμενῆ Ἀγησίλαον ἐμοὶ εἰς
τὴν κρίσιν παρασχεῖν. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐτόλμησεν ἐλθεῖν
πρὸς τὸν Ἀρχίδαμον καὶ ἐδεῖτο σωτῆρα αὐτῷ τοῦ πα-
τρὸς γενέσθαι. Ὁ μέντοι Ἀρχίδαμος ἰδὼν μὲν τὸν Κλε-* 27
*ώνυμον κλαίοντα συνεδάκρυε παρεστηκώς· ἀκούσας δὲ
δεομένου ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κλεώνυμε, ἴσθι μέν, ὅτι*

ἀπέφευγε. — *ἀδικ. ἐν Λακ.* B. D. F. I. V. Dind. pro *ἐν Λακ. ἀδικ.* — *ἡ* ante *δίκη* addidit Dind. — *Λακεδαίμονι* B. C. D. F. Schneid. Dind. pro *Λακεδαιμονίοις.* — *τὸ* post *τοῦτο* addunt B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind.

§. 25. *Σφοδρίᾳ Κλεώνυμος ὄνομα* B. Dind., sed B. om. *ὄνομα*; ceteri *Κλεώνυμος ὄνομα* ponunt post *ἐκ παίδων.* — *τῷ Σφοδρίᾳ* post *ὄντες* om. A. C. D. E. F. V. edd. vett. — A. edd. vett. *ἀπειλητικῶς* pro *ἀπολυτικῶς.* — *γε* post *τὸν δέ* addunt B. D. F. Dind.

§. 26. *εὐμενῆ Ἀγ.* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *Ἀγ. εὐμενῆ.* — *σωτῆρα αὐτῷ* B. mg. Leoncl. Schneid. Dind. pro vulg. *αὐτὸν σωτῆρα*; D. F. I. V. *σωτῆρα αὐτὸν.*

§. 27. Dind. *κλάοντα.* — C. *ἐδάκρυσε* pro *συνεδάκρυε.* — *παρεστηκώς* B. D. I. V. Dind. pro *παρεστώς.* — *ἴσθι μέν, ὅτι ἐγὼ* B. C.

ἀπέφυγε] absolutus est.

§. 25. *ἡλικίαν — τὴν ἄρτι ἐκ παίδων*] qui recens e pueris excesserat.

ἀπολυτικῶς αὐτοῦ εἶχον] propensi erant ad absolvendum eum. De genitivo v. Buttm. §. 132. 13. Rost. §. 162. III, 3. c. bb. Kuehn. §. 273. 5. c. Infra VII, 1, 18: *μάλα πάντων ὑπεροπτικῶς τῶν ἐναντίων.* Notandum autem est, adverbium cum verbo *ἔχειν* coniunctum h. l. volendi, cupiendi adsciscere notionem. Item Plut. Pelop. XV: *τοὺς ἀποστατικῶς τῶν Ἑλλήνων ἔχοντας.*

καὶ τοὺς διὰ μέσου δέ] atque eos etiam, qui neutri factioni erant addicti. Hunc locum citat Poppo ad Tuc. VIII, 75, 1: *ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες καὶ διδαχθέντες.* De particulis *καὶ — δὲ* v. ad V, 1, 16. Erat autem Agesilai adversarius Sphodrias secundum Plut. Ages. XXIV, 59.

§. 27. *ἴσθι μέν*] His opposita sunt *ὅμως δ' — νόμιζε.*

ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδ' ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλὰ κἄν
τι βούλωμαι διαπράξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων μᾶλ-
λον ἢ τοῦ πατρὸς δέομαι· ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις,
νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν ἕξειν ταῦτά σοι πραχθῆ-
28 ναι. Καὶ τότε μὲν δὴ ἐκ τοῦ φιλιτίου εἰς τὸν οἶκον ἐλ-
θὼν ἀνεπαύετο· τοῦ δ' ὄρθρου ἀναστὰς ἐφύλαττε, μὴ
λάθοι αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐξελθών. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτὸν
ἐξιόντα, πρῶτον μέν, εἴ τις τῶν πολιτῶν παρῆν, παρίει
τούτους διαλέγεσθαι αὐτῷ, ἔπειτα δ', εἴ τις ξένος,
ἔπειτα δὲ καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ παρεχώρει.
Τέλος δ', ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα ἀπιὼν ὁ Ἀγησίλαος
εἰσῆλθεν οἴκαδε, ἀπιὼν ᾤχετο οὐδὲ προσελθών. Καὶ
29 τῇ ὑστεραίᾳ δὲ ταὐτὰ ταῦτα ἐποίησεν. Ὁ δ' Ἀγησί-
λαος ὑπώπτευε μὲν ὧν ἕνεκεν ἐφοίτα, οὐδὲν μέντοι
ἠρώτα, ἀλλ' εἴα αὐτόν. Ὁ δ' αὖ Ἀρχίδαμος ἐπεθύμει
μέν, ὥσπερ εἰκός, ὁρᾶν τὸν Κλεώνυμον· ὅπως μέντοι
ἔλθοι πρὸς αὐτὸν μὴ διειλεγμένος τῷ πατρὶ περὶ ὧν
ἐκεῖνος ἐδεήθη, οὐκ εἶχεν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Σφοδρίαν
οὐχ ὁρῶντες τὸν Ἀρχίδαμον ἰόντα, πρόσθεν δὲ θαμί-
ζοντα, ἐν παντὶ ἦσαν, μὴ λελοιδορημένος ὑπ' Ἀγησι-

D. E. V. Dind. pro ἴσθι, ὅτι ἐγὼ μὲν; F. om. μὲν. — βούλωμαι B. C. D. F. V. Schneid. edd. sqq. pro βούλομαι. — ἕξειν B. D. F. I. V. Dind. pro συνέξειν.

§. 28. Mg. Leoncl. φιδιτίου. — λάθοι B. Dind. pro λάθῃ. — παρίει B. D. E. F. V. mg. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro παρήνει. — ἔπειτα δὲ καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ B. D. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. pro ἔπειτα δ' εἴ τις καὶ τῶν δεομένων παρεχώρει τῶν θεραπόντων; C. E. F. ἔπειτα δὲ εἴ τις καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ; mg. Steph. θεραπευόντων.

§. 29. A. edd. vett. Schneid. οὐ pro οὐδὲν. — λελοιδ. ὑπ' Ἀγ. εἴη B. D. F. V. Dind., sed B. mg. Leoncl. post Ἀγησιλάου addunt ἀπεληλαμένος; ceteri λελοιδ. εἴη ὑπ' Ἀγ.

§. 28. φιλιτίου] Eadem forma est de Rep. Lac. III, 6.

παρίει] admittebat; nam timidus adolescentulus cunctabatur alloqui patrem, quem, quoquo se vertebat, alloqui cupiens, sed non audens, subsequebatur.

§. 29. ἰόντα] V. ad IV, 8, 5.

πρόσθεν — θαμίζοντα] V. ad V, 1, 1.

ἐν παντὶ ἦσαν] in summo timore versabantur. Cf. VI, 1, 12: εἰς πᾶν ἀφίκετο. Plura affert Stallb. ad Plat. Symp. p. 194. A. Talia originem videntur duxisse e pervulgatis locutionibus πάντα ποιεῖν, ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν (Anab. III, 1, 18. v. adn. ad Cyrop. V, 4, 87, quae sensum habent: omnia, vel periculosissima tentare. Etenim periculi notio facile transit in notionem timoris, ut κίνδυνός ἐστι, μή vel δεινόν ἐστι, μή et φοβερόν ἐστι, μή quomodo inter se differant saepius dici vix possit.

λάου εἴη. Τέλος μέντοι ὁ Ἀρχίδαμος ἐτόλμησε προς- 30
ελθεῖν καὶ εἰπεῖν, Ὦ πάτερ, Κλεώνυμός με κελεύει σου
δεηθῆναι σῶσαί οἱ τὸν πατέρα· καὶ ἐγὼ ταῦτά σου δέο-
μαι, εἰ δυνατόν. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἀλλὰ σοὶ μὲν ἔγωγε
συγγνώμην ἔχω· αὐτὸς μέντοι ὅπως ἂν συγγνώμης τύ-
χοιμι παρὰ τῆς πόλεως ἄνδρα μὴ καταγιγνώσκων ἀδι-
κεῖν οἷς ἐχρηματίσατο ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως, οὐχ ὁρῶ.
Ὁ δὲ τότε μὲν πρὸς ταῦτα οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' ἡττηθεὶς 31
τοῦ δικαίου ἀπῆλθεν. Ὕστερον δὲ ἢ αὐτὸς νοήσας ἢ
διδαχθεὶς ὑπό του εἶπεν ἐλθών, Ἀλλ' ὅτι μέν, ὦ πά-
τερ, εἰ μηδὲν ἠδίκει Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἂν αὐτόν,
οἶδα· νῦν δέ, εἰ ἠδίκηκέ τι, ἡμῶν ἕνεκεν συγγνώμης
ὑπὸ σοῦ τυχέτω. Ὁ δὲ εἶπεν. Οὐκοῦν ἂν μέλλῃ καλὰ
ταῦθ' ἡμῖν εἶναι, οὕτως ἔσται. Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἀκού-

§. 30. C. δὲ pro μέντοι. — ταῦτά σου δέομαι C. D. E. F. V. Dind., ταῦτά σοι δέομαι B. I., σοι ταῦτα δέομαι ceteri. — ἂν post ὅπως addunt Schaef. Dind.

§. 31. C. E. ἠδίκη, Schaef. ἠδικήκει pro ἠδίκει. — C. vel E. Schneid. ἕνεκα. — A. edd. praeter Dind. omnes παρά σου pro ὑπό σου. — Οὐκοῦν addunt B. I. Dind. — ἔσται B. D. V. Schneid. Dind. pro ἔστω.

§. 30. *εἰ δυνατόν*] dicitur, quasi praecesserit ταῦτα ποιεῖν σου δέομαι.

ἄνδρα — καταγιγνώσκων] Cobet. vult ἀνδρός. Sed v. ad IV, 4, 1.

ἀδικεῖν οἷς] h. e. ἀδικεῖν ταῦτα, οἷς: iniuste fecisse ea, quibus quaestum fecit cum detrimento reipublicae. Minus recte Morus interpretatur ἀδικεῖν ἐν ἐκείνοις οἷς, quod probat Dindorf. Ceterum notandum est, Agesilaum h. l. pro re confessa habere illud χρήματα δόντες, cui §. 20 additum erat ὡς ὑπωπτεύετο.

§. 31. *ἡττηθεὶς τοῦ δικαίου*] responsi aequitate victus. Cf. Cyrop. VI, 3, 15: αἰσχροῦ ἡττηθεὶς οὐδενός. Buttm. §. 132. 12. Rost. gr. mai. §. 112. 4. ann. Kuehn. §. 275. 1.

μηδὲν ἠδίκει] nihil iniqui fecisset. Nam ἀδικῶ est iniquum feci. V. gramm. ad νικῶ εν IV, 3, 1 citatas. Ergo nihil mutandum est, licet sequatur aoristus. Sequens autem εἰ ἠδίκηκέ τι est: si revera quid iniusti commisit, si exploratum habes eius facinus. Sic differunt inter se quae iuxta posita sunt: ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν et νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι Anab. I, 3, 10.

ὑπὸ σοῦ] cum συγγνώμης potius quam cum τυχέτω iungendum, aut pendet a συγγνώμης τυχέτω tanquam ab una notione: ignoscatur ei a te. Cf. V, 1, 5. adn. ad Comment. IV, 8, 10: ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων et ad Cyrop. I, 6, 10: ὑπ' ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ. Infra VI, 5, 43. Kuehner. ad Comment. II, 4, 1: τραύματα ὑπὸ τῶν πολεμίων — ἔχων, et ad Anab. VII, 2, 37.

καλὰ — εἶναι] Plut. Ages. XXV, 2: σκέψασθαι δὲ φήσας, ὅτι καλῶς ἔχει καὶ πρεπόντως, ἀπῆλθεν.

32 σας μάλα δύςελπις ὢν ἀπήει. Τῶν δὲ τοῦ Σφοδρίου φίλων τις διαλεγόμενος Ἐτυμοκλεῖ εἶπεν, Ὑμεῖς μέν, οἶμαι, ἔφη, οἱ Ἀγησιλάου φίλοι πάντες ἀποκτενεῖτε τὸν Σφοδρίαν. Καὶ ὁ Ἐτυμοκλῆς, Μὰ Δία, οὐκ ἄρα ταῦτ᾽, ἔφη, ποιήσομεν Ἀγησιλάῳ, ἐπεὶ ἐκεῖνός γε πρὸς πάντας, ὅσοις διείλεκται, ταὐτὰ λέγει, μὴ ἀδικεῖν μὲν Σφοδρίαν ἀδύνατον εἶναι· ὅςτις μέντοι παῖς τε ὢν καὶ παιδίσκος καὶ ἡβῶν πάντα τὰ καλὰ ποιῶν διετέλεσε, χαλεπὸν εἶναι τοιοῦτον ἄνδρα ἀποκτιννύναι· τὴν γὰρ Σπάρ-
33 την τοιούτων δεῖσθαι στρατιωτῶν. Ὁ οὖν ἀκούσας ταῦτα ἀπήγγειλε τῷ Κλεωνύμῳ. Ὁ δ᾽ ἡσθείς, εὐθὺς ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀρχίδαμον εἶπεν, Ὅτι μὲν ἡμῶν ἐπιμελῇ, ἤδη ἴσμεν· εὖ δ᾽ ἐπίστω, Ἀρχίδαμε, ὅτι καὶ ἡμεῖς πειρασόμεθα ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μήποτε σὺ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ αἰσχυνθῇς. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἅπαντ᾽ ἐποίει, ὅσα καλὰ ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ ἐν Λεύκτροις πρὸ τοῦ βασιλέως μαχόμενος σὺν Δείνωνι τῷ πολεμάρχῳ τρὶς πεσὼν πρῶτος τῶν πολιτῶν ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπέθανε. Καὶ ἠνίασε μὲν εἰς τὰ ἔσχατα Ἀρχίδαμον, ὡς δ᾽ ὑπέσχετο, οὐ κατῄσχυνεν, ἀλλὰ μᾶλ-

§. 32. I. V. Dind. *Σφοδρία* pro *Σφοδρίου*. — F. *ἔφη, οἶμαι*. — — *φίλοι πάντες* B., ceteri *πάντες* ponunt ante *οἱ Ἀγησ*. — *ταῦτ᾽, ἔφη* B. Dind., *ταὐτὰ, ἔφη* Schneid. Weisk., ceteri *ταὐτὰ* omisso *ἔφη*, sed C. *ταῦτα*. — *ταὐτὰ λέγει* Dind. pro *ταῦτα λέγει*. — Post *εἶναι* Schneid. edd. sqq. om. *ἔφη*, quod in C. D. E. F. V. legitur ante *εἶναι*.

§. 33. *ὁ οὖν* B. D. F. I. Dind. pro *ὁ δὲ*. — Dind. *ἐπιμελεῖ*. — *τρὶς πεσὼν* B. D. F. I. V. Dind. pro *προςπεσὼν*.

§. 32. *Σφοδρίου*] §. 63: *Σφοδρία*.. V. ad III, 2, 8. IV, 5, 19, ubi deleas v. extr. 32 et „nusquam *Σφοδρίου*.“

Ἐτυμοκλεῖ] Commemoratus est §. 20.

οὐκ ἄρα] *nicht etwa*. Cf. adn. ad Oecon. VI, 16: *ἀλλ᾽ οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως*. Ponitur autem interdum *ἄρα* in responsione, ubi ante dicta cum alacritate quadam refutantur. Hier. I, 13: *εἴποις οὖν ἂν ἴσως σύ, ἀλλ᾽ ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι*. Ceterum huius loci sensus est: Profecto haec non Agesilao faciamus, qui quamvis noxium esse Sphodriam sibi habeat persuasum, tamen tam bene de republica meritum virum condemnandum non iudicat.

τὰ καλά] V. ad I, 1, 23.

§. 33. *τρὶς πεσών*] Plut. Ages. XXVIII. extr.: *ἐν οἷς (τοῖς κρατίστοις τῶν Σπαρτιατῶν) καὶ Κλεώνυμόν φασι τὸν Σφοδρίου, τὸν καλὸν τρὶς πεσόντα πρὸ τοῦ βασιλέως καὶ τοσαυτάκις ἐξαναστάντα καὶ μαχόμενον τοῖς Θηβαίοις ἀποθανεῖν*. Inde Tellius post *τρὶς πεσών* addenda censet *καὶ τρὶς ἐξανάστας*.

ἠνίασε] scil. morte sua.

οὐ κατῄσχυνεν] non dedecori erat Archidamo.

ἀλλὰ μᾶλλον] immo vero.

λον ἐκόσμησε. Τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ Σφοδρίας ἀπέφυγε.

34 Τῶν μέντοι Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν, ὅτι ἐπεβούλευσε ταῖς Ἀθήναις. Καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι
35 ἐπύλωσάν τε τὸν Πειραιᾶ ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο τοῖς τε Βοιωτοῖς πάσῃ προθυμίᾳ ἐβοήθουν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι φρουράν τε ἔφηναν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τὸν Ἀγησίλαον νομίσαντες φρονιμώτερον ἂν σφίσι τοῦ Κλεομβρότου ἡγεῖσθαι ἐδέοντο αὐτοῦ ἄγειν τὴν στρατιάν. Ὁ δὲ εἰπών, ὅτι οὐδὲν ἄν, ὅ τι τῇ πόλει δοκοίη
36 ἀντειπεῖν, παρεσκευάζετο εἰς τὴν ἔξοδον. Γιγνώσκων δ', ὅτι, εἰ μή τις προκαταλήψοιτο τὸν Κιθαιρῶνα, οὐ ῥάδιον ἔσται εἰς τὰς Θήβας ἐμβαλεῖν, μαθὼν πολεμοῦντας τοὺς Κλειτορίους τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ ξενικὸν τρέφοντας, ἐκοινολογήσατο αὐτοῖς, ὅπως προσγέ-

§. 34. ἐπαινέσειαν B. Dind. pro ἐπαινέσαιεν. — πάσῃ πρ. ἐβοήθουν B. D. F. V. Dind. pro ἐβοήθουν π. πρ.

§. 35. ἡγεῖσθαι B. C. D. E. F. I. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. pro ἡγήσεσθαι. — Dind. inclusit ὅτι post εἰπὼν. — ὅ τι τῇ B., ὃ τῇ ceteri. — Cast. ἀντείπειεν, Leoncl. ἀντείποι vult pro ἀντειπεῖν.

§. 36. E. προκαταλήψετο. — Κλειτορίους Schneid. edd. sqq., ceteri Κλητ. vel Κλιτ. — προςγένοιτο coni. Rinkes. pro γένοιτο.

Cf. Cyrop. V, 4, 49: οὐκ ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα· μᾶλλον δὲ — οὐδ' ἐπιχειρήσουσιν. Comment. III, 16, 6: κακῶς νὴ Δία —· μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ἐδυνήθην κομίσαι, ubi v. Kuehner.

§. 34. οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καί] tantum abesse, ut punivissent, ut collaudassent. Rost. §. 171. 6. c. Buttm. §. 150. init. Kuehn. §. 321. 3. b.

ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο] ut maritimum non solum, sed Graeciae imperium contra Spartanos obtinerent. De nova hoc consilio cum multis Asiae et Graeciae civitatibus, imprimis cum Thebanis societate ab Atheniensibus illo tempore inita uberius narrat Diod. XV, 28. Cf. Plut. Pelop. XV. Grot. p. 389 sqq.

§. 35. εἰπών, ὅ τι — ἀντειπεῖν] De infinitivo v. ad II, 2, 2. VI, 5, 42. adn. ad Cyrop. I, 6, 18.

§. 36. προκαταλήψοιτο — ἔσται] Codicis E. scriptura ducere videtur ad προκαταλήψεται. Sed v. ad IV, 8, 6.

μαθών] De participiis pluribus ἀσυνδέτως positis v. adn. ad Oecon. XIX, 15. Ages. II, 12. Kuehner. ad Comment. I, 1, 18. H. l. μαθών non eadem ratione refertur ad verbum finitum qua antecedens participium. Hoc causam, cur omnino socios quaesierit Agesilaus, illud, cur Clitoriorum potissimum petierit societatem, indicat.

Κλειτορίους τοῖς Ὀρχομενίοις] Utrique sunt Arcades.

ὅπως προσγένοιτο] Hoc requirit sensus: ut adiungeretur

37 νοιτο τὸ ξενικὸν αὐτῷ, εἴ τι δεηθείη. Ἐπεὶ δὲ τὰ δια-
βατήρια ἐγένετο, πέμψας, πρὶν ἐν Τεγέᾳ αὐτὸς εἶναι,
πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν παρὰ τοῖς Κλειτορίοις ξένων καὶ
μισθὸν δοὺς μηνὸς ἐκέλευε προκαταλαβεῖν αὐτοὺς τὸν
Κιθαιρῶνα. Τοῖς δ' Ὀρχομενίοις εἶπεν, ἕως στρατεία
εἴη, παύσασθαι τοῦ πολέμου· εἰ δέ τις πόλις στρατιᾶς
οὔσης ἔξω ἐπὶ πόλιν στρατεύσοι, ἐπὶ ταύτην ἔφη πρῶ-
38 τον ἰέναι κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ ὑπερέ-
βαλε τὸν Κιθαιρῶνα, ἐλθὼν εἰς Θεσπιὰς ἐκεῖθεν ὁρμη-
θεὶς ᾔει ἐπὶ τὴν τῶν Θηβαίων χώραν. Εὑρὼν δὲ ἀπο-
τεταφρευμένον τε καὶ ἀπεσταυρωμένον κύκλῳ τὸ πε-
δίον καὶ τὰ πλείστου ἄξια τῆς χώρας, στρατοπεδευόμε-
νος ἄλλοτ' ἄλλῃ καὶ μετ' ἄριστον ἐξάγων ἐδῄου τῆς
χώρας τὰ πρὸς ἑαυτοῦ τῶν σταυρωμάτων καὶ τῆς τά-
φρου. Οἱ γὰρ πολέμιοι, ὅπου ἐπιφαίνοιτο ὁ Ἀγησί-
λαος, ἀντιπαρῄεσαν αὐτῷ ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ὡς
39 ἀμυνούμενοι. Καί ποτε ἀποχωροῦντος αὐτοῦ ἤδη τὴν
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς τέως ἀφα-
νεῖς ὄντες ἐξαίφνης διὰ τῶν ὡδοποιημένων τοῦ χαρα-

§. 37. *αὐτὸς*, suadente Moro, Schneid. edd. sqq. pro *αὐτούς*. — Post *μηνὸς* om. *αὐτοῖς* B. D. F. I. V. Dind. — *ἐκέλευε* B. D. F. V. Dind. pro *ἐκέλευσε*. — *στρατεία* Port. Steph. edd. sqq. pro *στρατιά*.

§. 38. C. *ὑπερέβαλλε*. Post hoc verbum om. *εἰς* B. D. I. Steph. Schneid. edd. sqq. — A. om. *τε*, C. om. *τε καὶ ἀπεστ.* — Schneid. post *πρὸς ἑαυτοῦ*, suadente Leoncl., inserit *ἔξω*.

§. 39. C. F. om. *τὸ* ante *στρατόπ.* — *τέως* B. D. Steph. Courrier. ad Hipparch. p. 62. Schneid. Dind. pro *τε ὡς*. — B. *ὁδοποιουμένων*,

sibi. Post *ὅπως* excidere facile potuit *πρός*.

εἴ τι δεηθείη] si ad quam rem eo indigeret. V. ad II, 1, 2. III, 1, 1.

§. 37. *διαβατήρια ἐγένετο*] V. ad III, 1, 17. 4, 3.

§. 38. *εὑρών*] Ages. II, 22: *εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα, ὑπερβὰς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος.* Copiosius et partim aliter haec narrat Diod. XV, 31. 32.

τῶν σταυρωμάτων καὶ τῆς τάφρου] Genitivi pendent non ab articulo *τὰ*, ut quidam interpretes existimant, sed a *πρὸς ἑαυτοῦ*, quae verba quodam modo vim praepositionis habent. Vertas: vastavit ea agri loca, quae (ab ipsius parte) citra vallum fossamque sita erant. Apposite Dindorf. comparat. Herod. II, 32: *νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν*, ubi genitivus *τῆς Σύρτιος* a *πρὸς ἠῶ*, non a *τὴν πρὸς ἠῶ χώρην* suspensus est: eam terram, quae ab oriente tangit Syrtim. Item infra §. 49. genitivus *τῆς πόλεως* pendet a *πρὸς ἕω* et VI, 5, 15. *τῆς Μαντινείας* a *πρὸς ἑσπέραν*. Similis est ratio genitivorum VI, 2, 9: *ἐν καλῷ τοῦ κόλπου καὶ τῶν πόλεων*.

§. 39. *ὡδοποιημένων*] For-

κώματος ἐξόδων ἐξελαύνουσι καί, οἷα δὴ ἀπιόντων
πρὸς δεῖπνον καὶ συσκευαζομένων τῶν πελταστῶν, τῶν
δὲ ἱππέων τῶν μὲν ἔτι καταβεβηκότων, τῶν δ' ἀναβαι-
νόντων, ἐπελαύνουσι· καὶ τῶν τε πελταστῶν συχνοὺς
κατέβαλον καὶ τῶν ἱππέων Κλέαν καὶ Ἐπικυδίδαν
Σπαρτιάτας καὶ τῶν περιοίκων ἕνα, Εὔδικον, καὶ τῶν
Ἀθηναίων τινὰς φυγάδας, οὔπω ἀναβεβηκότας ἐπὶ τοὺς
ἵππους. Ὡς δὲ ἀναστρέψας σὺν τοῖς ὁπλίταις ἐβοή- 40
θησεν ὁ Ἀγησίλαος, οἵ τε ἱππεῖς ἤλαυνον ἐναντίον τοῖς
ἱππεῦσι καὶ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἐκ τῶν ὁπλιτῶν ἔθει σὺν
αὐτοῖς. Οἱ μέντοι τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ἐῴκεσαν ὑπο-
πεπωκόσι που ἐν μεσημβρίᾳ· ὑπέμενον μὲν γὰρ τοῖς
ἐπελαύνουσιν, ὥςτ' ἐξακοντίζειν τὰ δόρατα, ἐξικνοῦντο

D. ὡδοπεποιημένων, V. ἐνδοπεποιημένων. — Cast. edd. sqq. usque ad Weisk. οὐκέτι pro ἔτι, quod retinuit Mor., restituit Schneid., sed post τῶν δ' transposuit. — Edd. vett. ἀναβεβηκότων pro ἀναβαινόντων. — B. V. καὶ τῶν πελτ. — C. κατέβαλλον. — Κλέαν B. D. I. V. Dind. pro Κλέωνα. — Ἐπικυδίδαν Dind. pro Ἐπιλυτίδαν. — Dind. Θηβαίων pro Ἀθηναίων.

§. 40. Edd. vett. ὅπλοις pro ὁπλίταις. — ἐναντίον B. D. I. V. mg. Leoncl. Dind. pro ἐναντίοι. — ὑποπεπωκόσι Camerar. Schneid. edd. sqq., ὑποπεμπτωκόσι edd. vett. Mor., ὑποπεπτωκόσι reliqui. — Edd. vett. om. μὲν ante γὰρ. — Ante ἀναστρεφ. om. καὶ libri (praeter A. V.) Schneid. Dind. — ἐκ τοσούτου B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro ἐκ τούτου.

mam ὡδοπεποιημένων, quam praebet cod. D. receperunt Anab. V, 3, 1. Poppo et Kuehner., quibus obloquitur Hertlin. in Annal. Lips. a. 1857. p. 711.

οἷα] De οἷα rarius dicto pro ἅτε v. Buttm. §. 144. ann. 14. Rost. §. 182. ann. 9. Kuehner. §. 312. ann. 13. Cf. infra VI, 4, 26.

συσκευαζομένων] scil. τὸ δεῖπνον.

ἔτι καταβεβληκότων] qui nondum rursus conscenderant equos, ut mox dicitur οὔπω ἀναβεβηκότας. Courrier. ad Hipparch. p. 62 maluit ἄρτι pro ἔτι.

Κλέαν] quod nomen alibi etiam repertum (v. Pap. lex. nom. propr.) ex Κλέανδρος vel Κλεανδρίδας decurtatum putat Dindorf.

Ἀθηναίων] Probabilius sane esset Θηβαίων, nec tamen est prorsus necessarium. Nam postquam foedus Athenienses cum Thebanis contra Spartanos icerunt (v. ad §. 34), Athenienses quosdam ab hoc foedere aversos et Spartanis amicos Lacedaemonem confugisse aut sua sponte aut a civibus suis expulsos, veri non est absimile.

§. 40. τὰ δέκα ἀφ' ἥβης] V. ad II, 4, 32.

ὑποπεπωκόσι που ἐν μεσημβρίᾳ] Post coenam fecerant eruptionem ut colligere licet ex §. 41: ἀεὶ μετ' ἄριστον. Cf. VI, 4. 8. Anab. VII, 3, 29. Symp. IX, 2. Cyrop. VIII, 4, 9, ubi v. adn. Latine subbibere.

ὑπέμενον — τοῖς ἐπελαύνουσιν] constructio insolentior et, ut videtur, poetica. Certe simplex μένειν et στῆναι cum

41 δ' οὔ. Ἀναστρέφοντες δὲ ἐκ τοσούτου ἀπέθανον αὐτῶν δώδεκα. Ὡς δὲ κατέγνω ὁ Ἀγησίλαος, ὅτι ἀεὶ μετ' ἄριστον καὶ οἱ πολέμιοι ἐφαίνοντο, θυσάμενος ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἦγεν ὡς οἷόν τε τάχιστα καὶ παρῆλθε δι' ἐρημίας εἴσω τῶν χαρακωμάτων. Ἐκ δὲ τούτου τὰ ἐντὸς ἔτεμνε καὶ ἔκαε μέχρι τοῦ ἄστεος. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ πάλιν ἀποχωρήσας εἰς Θεσπιάς, ἐτείχισε τὸ ἄστυ αὐτοῖς· καὶ ἐκεῖ μὲν Φοιβίδαν κατέλιπεν ἁρμοστήν, αὐτὸς δ' ὑπερβαλὼν πάλιν εἰς τὰ Μέγαρα τοὺς μὲν συμμάχους διῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν στράτευμα ἐπ' οἴκου ἀπήγαγεν.

42 Ἐκ δὲ τούτου ὁ Φοιβίδας ἐκπέμπων μὲν ληστήρια ἔφερε καὶ ἦγε τοὺς Θηβαίους, καταδρομὰς δὲ ποιούμενος ἐκακούργει τὴν χώραν. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ἀντιτιμωρεῖσθαι βουλόμενοι στρατεύουσι πανδημεὶ ἐπὶ τὴν Θεσπιέων χώραν. Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ, ὁ Φοιβίδας σὺν τοῖς πελτασταῖς προςκείμενος οὐδαμοῦ εἴα αὐτοὺς ἀποσκεδάννυσθαι τῆς φάλαγγος· ὥςτε οἱ Θηβαῖοι μάλα ἀχθόμενοι τῇ ἐμβολῇ θάσσονα τὴν ἀποχώρησιν ἐποιοῦντο, καὶ οἱ ὀρεοκόμοι δὲ ἀποῤῥιπτοῦντες ὃν εἰλήφεσαν καρπὸν ἀπήλαυνον οἴκαδε· οὕτω δεινὸς

§. 41. *καὶ* ante *οἱ πολέμιοι* om. Steph. revocavit cum Moro Dind. — B. D. V. *ἔσω* pro *εἴσω*. — *ἐτείχισε* B. D. V. Dind. pro *ἐτείχιζε*.

§. 42. Ante *Θεσπιέων* om. *τῶν* B. — *θάσσονα* B. D. F. I. pro *θᾶσσον*, Dind. *θάττονα*. — *ὀρεοκόμοι* B., ceteri *ὀρεωκόμοι*. — C. D. E. V. edd. vett. *τοῖς στρατεύμασι* pro *τῷ στρατεύματι*.

dativo apud poetas iunguntur. Atque *ὑποστῆναί τινι* habet Xen. infra VII, 5, 12. Anab. III, 2, 11. V. quae Bernh. Synt. p. 98. et Dindorf. ad h. l. collegerunt.

§. 41. *ἀναστρέφοντες — αὐτῶν δώδεκα*] V. ad IV, 4, 1.

ἐκ τοσούτου] ex tam longinquo spatio. V. ad IV, 4, 16.

καὶ οἱ πολέμιοι] ut ipse *μετ' ἄριστον* fecerat Agesilaus. V. §. 38.

δι' ἐρημίας] V. ad III, 4, 21.

αὐτοῖς] Thespiensibus. De synesi v. ad I, 4, 12. IV, 3, 2.

ὑπερβαλὼν εἰς τὰ Μέγ.] Ad *ὑπερβαλών* intelligas *τὸν Κιθαιρῶνα* (cf. §. 38), ut §. 59: *ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβ.* Cf. VI, 4, 21: *διεπορεύθη εἰς τὴν Βοιωτίαν.* Item ex antecedentibus III, 2, 11. ad *διέβαινε* intelligitur *τὸν Ἑλλήςποντον* ante *εἰς τὴν Ἀσίαν.* Atque IV, 4, 19, montibus, qui superantur, non antea commemoratis, dicitur: *ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ Τενέαν εἰς Κόρινθον.*

§. 42. *Φοιβίδας*] Eius in Boeotia res gestas et obitum paullo aliter narrat Diod. XV, 33.

θάσσονα] De *σσ* v. ad *ἐφύλασσον* §. 22.

ὀρεοκόμοι] Sic Hesych. et Pollux VII, 183. Sed ubique fere inter *ὀρεοκόμος* et *ὀρεωκόμος* fluctuant libri. V. Steph. thes. gr.

φόβος τῷ στρατεύματι ἐνέπεσεν. Ὁ δὲ ἐν τούτῳ Θρα- 43
σέως ἐπέκειτο, περὶ ἑαυτὸν μὲν ἔχων τὸ πελταστικόν,
τὸ δ' ὁπλιτικὸν ἐν τάξει ἕπεσθαι κελεύσας. Καὶ ἐν ἐλ-
πίδι ἐγένετο τροπὴν τῶν ἀνδρῶν ποιήσασθαι· αὐτός τε
γὰρ ἐῤῥωμένως ἡγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπτεσθαι τῶν
ἀνδρῶν παρεκελεύετο καὶ τοὺς τῶν Θεσπιέων ὁπλίτας
ἀκολουθεῖν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἀποχωροῦντες οἱ τῶν 44
Θηβαίων ἱππεῖς ἐπὶ νάπῃ ἀδιαβάτῳ ἐγίγνοντο, πρῶτον
μὲν ἠθροίσθησαν, ἔπειτα δὲ ἀνέστρεφον διὰ τὸ ἀπο-
ρεῖν, ὅπῃ διαβαῖεν. Οἱ μὲν οὖν πελτασταὶ ὀλίγοι ὄντες
οἱ πρῶτοι φοβηθέντες αὐτοὺς ἔφυγον· οἱ δὲ ἱππεῖς αὖ
τοῦτο ὡς εἶδον, ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν φευγόντων ἐπι-
θέσθαι αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Φοιβίδας καὶ δύο ἢ τρεῖς 45
μετ' αὐτοῦ μαχόμενοι ἀπέθανον, οἱ δὲ μισθοφόροι τού-
του γενομένου πάντες ἔφυγον. Ἐπεὶ δὲ φεύγοντες
ἀφίκοντο πρὸς τοὺς ὁπλίτας τῶν Θεσπιέων, κἀκεῖνοι,
μάλα πρόσθεν μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν τοῖς Θη-
βαίοις, ἔφυγον, οὐδέν τι πάνυ διωκόμενοι· καὶ γὰρ ἦν
ἤδη ὀψέ. Καὶ ἀπέθνησκον μὲν οὐ πολλοί, ὅμως δὲ οὐ
πρόσθεν ἔστησαν οἱ Θεσπιεῖς, πρὶν ἐν τῷ τείχει ἐγέ-
νοντο. Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὖ τὰ τῶν Θηβαίων ἀνε- 46
ζωπυρεῖτο, καὶ ἐστρατεύοντο εἰς Θεσπιὰς καὶ εἰς τὰς

§. 43. *ἑαυτὸν* B. D. V. Dind. pro *αὐτὸν*. — *ἐν ἐλπίδι ἐγ.* B. pro *ἐγ. ἐν ἐλπίδι*. — *τροπὴν* Port. edd. sqq. pro *πρὸς τὴν*. A. *πρὸ τὴν*.
§. 44. *νάπῃ* B. C. D. F. Dind. pro *νάπει*. — F. *τὸ πρῶτον μὲν*. — *ὅπῃ* B. Dind. pro *ὅποι*. — Ante *ὀλίγοι* A. Ald. Iunt. et edd. post Steph. praebent *καί*, quod om. Dind. — *τοῦτο ὡς* B. D. V. Dind. pro *ὡς τοῦτο*.
§. 45. A. edd. ante Schneid. *μηδέν τι* pro *οὐδέν τι*. — F. I. V. *ἀπέθανον* pro *ἀπέθνησκον*.
§. 46. *αὖ* post *πάλιν* addunt B. D. E. F. I. V. Y. Schneid. Dind.

§. 43. *τροπὴν — ποιήσασθαι*] Hostes, qui se recipiebant, ad pugnandum se esse coacturum et mox fugaturum sperabat, quam rem in animo Phoebidae quasi iam perpetratam esse aoristo exprimitur. Cf. ad III, 5, 10.

§. 44. *νάπῃ*] Eadem forma est Anab. IV, 5, 15. V, 2, 31, sed *νάπει*, *νάπος* VI, 5, 12. 13.

ὅπῃ] Etiam *ὅποι* ferri posse intelligitur ex ann. ad II. 4, 6.

ἐδιδάχθησαν] edocti sunt, i. e. intellexerunt ex fuga eorum, ipsos esse adoriendos. Sic II, 3, 45 *διδασκόμενος* est intelligens.

§. 45. *πρόσθεν μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν*] V. ad IV, 5, 12. De participio praesentis cum *πρόσθεν* iuncto v. ad V, 1, 1.

§. 46. *πάλιν αὖ*] V. ad IV, 8, 35.

ἄλλας τὰς περιοικίδας πόλεις. Ὁ μέντοι δῆμος ἐξ αὐ-
τῶν εἰς τὰς Θήβας ἀπεχώρει· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς πόλεσι
δυναστεῖαι καθεστήκεσαν, ὥςπερ ἐν Θήβαις· ὥςτε καὶ
οἱ ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι φίλοι τῶν Λακεδαιμονίων
βοηθείας ἐδέοντο. Μετὰ δὲ τὸν Φοιβίδα θάνατον πο-
λέμαρχον μὲν καὶ μόραν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ θάλασ-
σαν πέμψαντες τὰς Θεσπιὰς ἐφύλαττον.

47 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πάλιν ἔφαινον φρουρὰν οἱ
A.Ch. a.377. ἔφοροι εἰς τὰς Θήβας καὶ τοῦ Ἀγησιλάου, ἧπερ τὸ πρό-
σθεν, ἐδέοντο ἡγεῖσθαι. Ὁ δ' ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς ταὐτὰ
γιγνώσκων, πρὶν καὶ τὰ διαβατήρια θύεσθαι, πέμψας
πρὸς τὸν ἐν Θεσπιαῖς πολέμαρχον ἐκέλευε προκαταλα-
βεῖν τὸ ὑπὲρ τῆς κατὰ τὸν Κιθαιρῶνα ὁδοῦ ἄκρον καὶ
48 φυλάττειν, ἕως ἂν αὐτὸς ἔλθῃ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὑπερ-
βαλὼν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς ἐγένετο, πάλιν προςεποιήσατο
εἰς τὰς Θεσπιὰς πρῶτον ἰέναι καὶ πέμπων ἀγοράν τε
ἐκέλευε παρασκευάζειν καὶ τὰς πρεσβείας ἐκεῖ περιμέ-
νειν· ὥςτε οἱ Θηβαῖοι ἰσχυρῶς τὴν πρὸς Θεσπιῶν ἐμ-
49 βολὴν ἐφύλασσον. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος τῇ ὑστεραίᾳ ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ θυσάμενος ἐπορεύετο τὴν ἐπ' Ἐρυθράς· καὶ
[ὡς στρατεύματι] δυοῖν ἡμέραιν ὁδὸν ἐν μιᾷ κατανύ-

— C. ἀνεξ. τὰ τῶν Θηβ. — καθεστήκεσαν B. V. pro καθειστ. — θάλασσαν B. D. pro θάλατταν.

§. 47. ἔφοροι B. D. F. I. V. marg. Leoncl. Steph. Dind. pro Λακεδαιμόνιοι. — B. D. edd. vett. ταῦτα pro ταὐτὰ. — ἔλθῃ B. D. V. Dind. pro ἔλθοι.

§. 48. πρῶτον ἰέναι B., ceteri ἰέναι πρῶτον. — Θεσπιῶν ἐμβολὴν Dind., Θεσπιέων ἐμβολὴν B. D. F. I. V. marg. Leoncl., Θεσπιὰς εἰςβολὴν ceteri. — ἐφύλασσον B. C. D. E. pro ἐφύλαττον.

§. 49. τῇ ὑστεραίᾳ addunt B. D. F. I. V. Leoncl. Schneid. Dind.

ὥςπερ ἐν Θήβαις] qualis (dominatio) Thebis fuerat constituta (V, 2, 25. sqq.) sed eversa erat (V, 4, 2. sqq.).

θάλασσαν] V. ad §. 22.

§. 47. ἧπερ τὸ πρόσθεν] V. §. 35.

ταὐτὰ γιγνώσκων] V. §.36.

§. 48. πάλιν — ἰέναι] ut §. 38.

τὰς πρεσβείας — περιμένειν] Polyaen. II, 1, 11: Ἀγησίλαος πυθόμενος Θηβαίους τὴν κατὰ Σκῶλον φυλάττειν πάροδον, πάσας τὰς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων πρεσβείας ἐν Θεσπιαῖς ἀναμένειν συνέταξεν. Θηβαῖοι ταῦτα πυθόμενοι μετῆλθον ἐπὶ τὴν κατὰ Θεσπιὰς πάροδον καὶ ταύτῃ παρεφύλαττον. Ἀγησίλαος δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν ἀνύσας ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν κατὰ Σκῶλον πάροδον ἐρήμην εὑρὼν ἄνευ μάχης διῆλθε.

τὴν — ἐμβολήν] V. ad IV, 3, 10. 7, 7.

§. 49. [ὡς στρατεύματι]] Vertunt: itinere, ad quod confi-

σας, ἔφθασεν ὑπερβὰς τὸ κατὰ Σκῶλον σταύρωμα,
πρὶν ἐλθεῖν τοὺς Θηβαίους ἀπὸ τῆς φυλακῆς, καθ' ἣν
τὸ πρόσθεν εἰςῆλθεν. Τοῦτο δὲ ποιήσας τὰ πρὸς ἕω
τῆς τῶν Θηβαίων πόλεως ἐδῄου μέχρι τῆς Ταναγραίων·
ἔτι γὰρ τότε καὶ τὴν Τάναγραν οἱ περὶ Ὑπατόδωρον,
φίλοι ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, εἶχον· καὶ ἐκ τούτου
δὴ ἀπῄει ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὸ τεῖχος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι 50
ὑπελθόντες ἀντετάξαντο ἐπὶ Γραὸς στήθει, ὄπισθεν
ἔχοντες τήν τε τάφρον καὶ τὸ σταύρωμα, νομίζοντες
καλὸν εἶναι ἐνταῦθα διακινδυνεύειν· καὶ γὰρ στενὸν
ἦν ταύτῃ ἐπιεικῶς καὶ δύςβατον τὸ χωρίον. Ὁ δ' Ἀγη-
σίλαος ἰδὼν ταῦτα πρὸς ἐκείνους μὲν οὐκ ἦγεν, ἐπισι-

— *Ἐρυθρὰς* B. D. Dind. pro *Ἐρυθρᾶς*. — A. C. E. F. edd. vett. *στράτευμα* pro *σταύρωμα*. — *εἰςῆλθεν* B. pro *εἰςῆλθε*.

§. 50. *ὑπελθόντες* B. C. D. E. V. marg. Leoncl. Dind. pro *ἐπελθόντες*. — *τε* ante *τάφρον* om. A. edd. vett. — F. *στράτευμα* pro *σταύρωμα*. — *στενὸν ἦν* B., ceteri *ἦν στενόν*.

ciendum exercitui quidem biduo opus esse credideris, uno die confecto. Quem usum particulae *ὡς* cum dativo iunctae docet Math. gr. §. 388 a., qui praeter alia affert Soph. Oed. Col. 20: *μακρὰν γὰρ ὡς γέροντι προὐστάλης ὁδόν*. Plat. Resp. III, p. 389 D: *σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα*. Huius dicendi usus gnarum hominem ista verba obtrusisse Xenophonti persuasum habeo. Ineptum est dicere, quod plane per se intelligitur. Eandem ob causam Schaeferi emendatio *τῷ στρατεύματι* reiicienda est.

τὸ κατὰ Σκῶλον σταύρωμα] quae loca deseruerant Thebani, audito, Lacedaemonios per Thespias petere velle Thebas. V. Polyaen. ad §. 48. citatum.

ἀπὸ τῆς φυλακῆς] ab eo loco, quem custodiendi causa inter Thespias et Thebas obtinuerant.

τὰ πρὸς ἕω τῆς — πόλεως] ea loca, quae, si ab urbe spectantur, ad orientem sita sunt. V. ad §. 38 et VI, 2, 9.

τὸ τεῖχος] Tanagrae; nam Thebas ad dextram habebat, qui inter Thebas et Tanagram proficiscens iam pedem referret ad meridiem.

§. 50. *Γραὸς στήθει*] Steph. Byz. v. *Τανάγρα*: *τὴν δὲ Γραῖαν ἔνιοι λέγουσι τὸ νῦν τῆς Θηβαϊκῆς καλούμενον ἕδος*. Quibus comparatis cum Polyaen. II, 1: *οἱ δὲ κατέλαβον τὸν λόφον ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ δύςβατον, καλούμενον Ῥέας* (h. e. *Γραίας*) *ἕδος* Wesselingio ad Antonini itin. p. 327 scribendum videtur *Γραὸς ἕδει*, quibus verbis significari Schneider. putat statuam uxoris Poemandri Tanagrae conditoris in colle inter Thebas et Tanagram sito constitutam. Strabo IX, p. 404. *Γραῖαν τὴν Ταναγρικὴν* memorat et ipsam urbem Tanagram *Γραῖαν* appellatam fuisse auctor est Paus. IX, 20, 2.

ἐπισιμώσας] Haec explicat Polyaen. II, 1, 12: *προςποιεῖται δὴ λοξώσας τὴν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ τὸ ἄστυ τῶν Θηβῶν· καὶ γὰρ ἦν ἔρημον, ἐξεστρατευκότων ἁπάντων. Θηβαῖοι περὶ τῇ πόλει δείσαντες τὸν λόφον καταλιπόντες ἠπείγοντο ἐς τὸ ἄστυ.*

51 μώσας δὲ πρὸς τὴν πόλιν ᾔει. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι δείσαντες περὶ τῆς πόλεως, ὅτι ἐρήμη ἦν, ἀπολιπόντες ἔνθα παρατεταγμένοι ἦσαν δρόμῳ ἔθεον εἰς τὴν πόλιν τὴν ἐπὶ Ποτνιὰς ὁδόν· ἦν γὰρ αὕτη ἀσφαλεστέρα. Καὶ μέντοι ἐδόκει καλὸν γενέσθαι τὸ ἐνθύμημα τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι πόῤῥω ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀποχωρεῖν δρόμῳ αὐτοὺς ἐποίησεν· ὅμως μέντοι ἐπὶ παραθέοντας αὐτοὺς τῶν πολεμάρχων τινὲς ἐπέδραμον σὺν
52 ταῖς μόραις. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι ἀπὸ τῶν λόφων τὰ δόρατα ἐξηκόντιζον, ὥςτε καὶ ἀπέθανεν Ἀλύπητος, εἷς τῶν πολεμάρχων, ἀκοντισθεὶς δόρατι· ὅμως δὲ καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ λόφου ἐτράπησαν οἱ Θηβαῖοι· ὥςτε ἀναβάντες οἱ Σκιρῖται καὶ τῶν ἱππέων τινὲς ἔπαιον τοὺς τελευταίους τῶν Θηβαίων παρελαύνοντας εἰς τὴν πόλιν.
53 Ὡς μέντοι ἐγγὺς τοῦ τείχους ἐγένοντο, ὑποστρέφουσιν οἱ Θηβαῖοι· οἱ δὲ Σκιρῖται ἰδόντες αὐτοὺς θᾶττον ἢ βάδην ἀπῆλθον. Καὶ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς αὐτῶν· ὅμως δὲ οἱ Θηβαῖοι τρόπαιον ἐστήσαντο, ὅτι ἀπεχώρησαν οἱ
54 ἀναβάντες. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἀπελθὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἔνθαπερ τοὺς πολεμίους εἶδε παρατεταγμένους· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπήγαγε τὴν ἐπὶ Θεσπιάς. Θρασέως δὲ παρακολουθούντων τῶν πελταστῶν, οἳ ἦσαν μισθοφόροι τοῖς Θηβαίοις, καὶ τὸν Χαβρίαν ἀνακαλούντων, ὅτι οὐκ ἠκολούθει, ὑποστραφέντες οἱ τῶν Ὀλυνθίων ἱππεῖς, ἤδη γὰρ κατὰ τοὺς ὅρκους συνεστρατεύοντο, ἐδίωξάν τε αὐτοὺς πρὸς ὄρθιον, καθά-

§. 51. ἔνθα B. D. F. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. pro ᾗ ἐνταῦθα, E. ἐνταῦθα (om. ᾗ). — εἰς τὴν B. D. F. I. V. Dind. pro πρὸς τὴν. — Ante Dind. edebatur ἐπιπαραθέοντας.

§. 52. A. C. E. F. I. edd. vett. om. τὰ ante δόρατα. — τελευταίους τ. Θηβ. B. F. V. Dind. pro τ. Θηβ. τελευτ. — εἰς ante τὴν πόλιν addunt Steph. edd. sqq., E. om. τὴν.

§. 53. Post τρόπαιον, iubentibus Steph. et Moro, delevit τε Dind.

§. 51. ἔνθα] i. e. τὸ χωρίον, ἔνθα. Cf. IV, 2, 23: ἐπαναχωρήσαντες ἔνθα —. Anab. IV, 1, 2: ἀφίκοντο ἔνθα.

καὶ μέντοι] et profecto. Cf. Ages. II, 9: καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθη. Disiunctum est μέντοι a καί §. 63, ut Cyrop. V, 4, 27: καὶ ὁ Ἀσσύριος μέντοι — συνήνεσε ταῦτα.

§. 52. ἀναβάντες] eundem scil. collem, quem relinquebant Thebani.

§. 54. εἶδε παρατεταγμένους] antea viderat instructos §. 50.

τὸν Χαβρίαν] V. §. 14. Diod. XV, 32. sq.

κατὰ τοὺς ὅρκους] V. V. 3, 26.

καθάπερ ἠκολούθουν] *wie sie einmal im Verfolgen*

περ ἠκολούθουν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτῶν μάλα πολλούς·
ταχὺ γὰρ πρὸς ἄναντες εὐήλατον ἁλίσκονται πεζοὶ ὑφ'
ἱππέων. Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ὁ Ἀγησίλαος ἐν ταῖς Θεσπιαῖς, 55
εὑρὼν στασιάζοντας τοὺς πολίτας, καὶ βουλομένων τῶν
φασκόντων λακωνίζειν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐναντίους, ὧν
καὶ Μέλων ἦν, τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἐπέτρεψε· διαλλάξας
δὲ αὐτοὺς καὶ ὅρκους ὀμόσαι ἀλλήλοις ἀναγκάσας, οὕ-
τως ἀπῆλθε πάλιν διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος τὴν ἐπὶ Μέγαρα.
Καὶ ἐκεῖθεν τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτι-
κὸν στράτευμα οἴκαδε ἀπήγαγε.

Μάλα δὲ πιεζόμενοι οἱ Θηβαῖοι σπάνει σίτου διὰ τὸ 56
δυοῖν ἐτοῖν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς, πέμπου-
σιν ἐπὶ δυοῖν τριήροιν ἄνδρας εἰς Παγασὰς ἐπὶ σῖτον
δέκα τάλαντα δόντες. Ἀλκέτας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος φυ-
λάττων Ὠρεόν, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι τὸν σῖτον συνεωνοῦντο,
ἐπληρώσατο τρεῖς τριήρεις, ἐπιμεληθείς, ὅπως μὴ ἐξ-
αγγελθείη. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγετο ὁ σῖτος, λαμβάνει ὁ Ἀλ-
κέτας τόν τε σῖτον καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τοὺς ἄνδρας
ἐζώγρησεν οὐκ ἐλάττους ὄντας ἢ τριακοσίους. Τού-
τους δὲ εἷρξεν ἐν τῇ ἀκροπόλει, οὗπερ αὐτὸς ἐσκήνου.
Ἀκολουθοῦντος δέ τινος τῶν Ὠρειτῶν παιδός, ὡς ἔφα- 57
σαν, μάλα καλοῦ τε κἀγαθοῦ, καταβαίνων ἐκ τῆς ἀκρο-
πόλεως περὶ τοῦτον ἦν. Καταγνόντες δὲ οἱ αἰχμάλω-
τοι τὴν ἀμέλειαν καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἡ

§. 54. *ὑφ' ἱππέων* B. D. V. Dind. pro *ὑπὸ ἱππέων*.

§. 55. *μὲν οὖν οὐκ* B. F. I. V. Dind. pro *μὲν οὐκ*.

§. 56. *τὸν σῖτον συν.* B., ceteri *συν. τ. σῖτον.* — F. *ἐζώγρησαν.* - F. I. V. om. *ὄντας*.

waren: ut sequebantur, ita etiam in locum acclivem hostes persecuti sunt.

εὐήλατον] quod quidem equitibus accessu est facile.

§. 55. *τοῦτο μὲν οὖν*] V. ad V, 3, 7.

οὕτως] V. ad III, 2, 9.

§. 56. *δυοῖν ἐτοῖν*] Cf. Anab. I, 9, 25: *πολλοῦ χρόνου*, longo ex tempore.

Παγασάς] Thessaliae urbem maritimam.

Ὠρεόν] Euboeae septentrionalis oppidum.

ἐν ᾧ] eo tempore, quo.

§. 57. *ἀκολουθοῦντος*] quum eum comitari soleret.

περὶ τοῦτον ἦν] totum animum ad eum transtulerat. Cf. Anab. III, 5, 7: *περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν*. De re equ. VI, 3: *τὸν περὶ τὸν ἵππον*. Rarius hoc sensu *περί*, ut hic, ad homines refertur.

πόλις ἀφίσταται· ὥστ' εὐπόρως ἤδη οἱ Θηβαῖοι σῖτον παρεκομίζοντο.

58 Ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἦρος ὁ μὲν Ἀγησίλαος
Ol. 101, a. 376. κλινοπετὴς ἦν. Ὅτε γὰρ ἀπῆγε τὸ στράτευμα ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐν τοῖς Μεγάροις ἀναβαίνοντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἀφροδισίου εἰς τὸ ἀρχεῖον ῥήγνυται ὁποία δὴ φλέψ, καὶ ἐῤῥύη τὸ ἐκ τοῦ σώματος αἷμα εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος. Γενομένης δὲ τῆς κνήμης ὑπερόγκου καὶ ὀδυνῶν ἀφορήτων, Συρακόσιός τις ἰατρὸς σχάζει τὴν παρὰ τῷ σφυρῷ φλέβα αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἅπαξ ἤρξατο, ἔῤῥει αὐτῷ νύκτα τε καὶ ἡμέραν τὸ αἷμα, καὶ πάντα ποιοῦντες οὐκ ἐδύναντο σχεῖν τὸ ῥεῦμα πρὶν ἐλειποψύχησε· τότε μέντοι ἐπαύσατο. Καὶ οὕτως ἐκεῖνος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα ἠῤῥώστει τό τε λοιπὸν θέρος καὶ διὰ χειμῶνος.

59 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε, πάλιν φρουράν τε ἔφαινον καὶ Κλεόμβροτον ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἔχων τὸ στράτευμα πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι ἐγένετο, προῄεσάν αὐτῷ οἱ πελτασταὶ ὡς προκαταληψόμενοι τὰ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Θηβαίων δὲ καὶ Ἀθηναίων προκατέχοντές τινες τὸ ἄκρον τέως μὲν εἴων αὐτοὺς ἀναβαίνειν· ἐπεὶ δ' ἐπ' αὐτοῖς ἦσαν, ἐξαναστάντες ἐδίωκον καὶ ἀπέκτειναν περὶ τετταράκοντα. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ Κλεόμβροτος ἀδύνατον νομίσας τὸ

§. 58. τὸ ante ἐκ τοῦ σώμ. addunt B. V. Schneid. Dind. — Συρακόσιος B. Dind. pro Συρακούσιος. — V. νύκτωρ pro νύκτα. — ῥεῦμα B. D. F. I. V. Steph. Leoncl. Dind. pro αἷμα. — Dind. ἐλιποψύχησε. — Post μέντοι cum codd. praeter A. om. γε Dind.

§. 59. Post ἔφαινον om. τοῖς Θηβαίοις B. C. D. E. F. I. Dind. — προῄεσαν A. B. C. D. I. V. marg. Leoncl. Steph. Mor. edd. sqq. pro προσῄεσαν. — C. om. αὐτῷ. — V. τὴν ἄκραν pro τὸ ἄκρον.

§. 58. Ὑποφαίνοντος] V. ad III, 4, 16.

ἀρχεῖον] curiam. Plut. Ages. XVII, 1: πρὸς τὸ ἀρχεῖον εἰς τὴν ἀκρόπολιν.

ὁποία δή] quaecunque erat, i. e. incertum quae —.

εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος] in pedem non claudum. Cf. III, 3, 3. Plut. Ages. l. c.: σπάσμα καὶ πόνος ἰσχυρὸς ἔλαβε τὸ ὑγιὲς σκέλος.

παρὰ τῷ σφυρῷ] Plut. Ages. l. c.: ὑπὸ τῷ σφυρῷ.

πάντα ποιοῦντες] quanquam omnia tentabant.

ἐλειποψύχησε] Veteres grammatici magis attice dici λιποψυχεῖν, λιποθυμεῖν etc. tradunt. In tanto librorum consensu nihil novandum censui.

ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβαίων ἀπῆγέ τε καὶ διῆκε τὸ
στράτευμα.

Συλλεγέντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Λακεδαίμονα, 60
λόγοι ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν συμμάχων, ὅτι διὰ μαλακίαν
κατατριβήσοιντο ὑπὸ τοῦ πολέμου· ἐξεῖναι γὰρ σφίσι
ναῦς πληρώσαντας πολὺ πλείονας τῶν Ἀθηναίων ἑλεῖν
λιμῷ τὴν πόλιν αὐτῶν· ἐξεῖναι δὲ ἐν ταῖς αὐταῖς ταύταις
ναυσὶ καὶ εἰς Θήβας στράτευμα διαβιβάζειν, εἰ μὲν βού-
λοιντο, ἐπὶ Φωκέων, εἰ δὲ βούλοιντο, ἐπὶ Κρεύσιος.
Ταῦτα δὲ λογισάμενοι ἑξήκοντα μὲν τριήρεις ἐπλήρω- 61
σαν, Πόλλις δ' αὐτῶν ναύαρχος ἐγένετο. Καὶ μέντοι
οὐκ ἐψεύσθησαν οἱ ταῦτα γνόντες, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι
ἐπολιορκοῦντο· τὰ γὰρ σιταγωγὰ αὐτοῖς πλοῖα ἐπὶ μὲν
τὸν Γεραστὸν ἀφίκετο, ἐκεῖθεν δ' οὐκέτι ἤθελε παρα-
πλεῖν, τοῦ ναυτικοῦ ὄντος τοῦ Λακεδαιμονίων περί τε
Αἴγιναν καὶ Κέω καὶ Ἄνδρον. Γνόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι
τὴν ἀνάγκην ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰς ναῦς καὶ ναυμαχή-
σαντες πρὸς τὸν Πόλλιν Χαβρίου ἡγουμένου νικῶσι
τῇ ναυμαχίᾳ. Καὶ ὁ μὲν σῖτος τοῖς Ἀθηναίοις οὕτω

§. 60. *ταῖς αὐταῖς ταύταις ναυσὶ* B. D. Dind. pro *ταύταις ταῖς ναυσὶ*; V. *ταῖς αὐταῖς ναυσὶ.* — Libri et edd. vett. *Κράσιος* pro *Κρεύσιος.*

§. 61. V. *ταῦτα δή.* — *Γεραστὸν* B. *Γεραιστὸν* ceteri. — Edd. vett. *ἤθελε οὐκέτι παραπλεῖν.* — *ὄντος τοῦ* B. D. I. Dind. pro *ὄντος τῶν.* — F. *τῇ ναυμαχίᾳ νικῶσι.* — Libri praeter B. et edd. vett. om. *τοῖς* post *σῖτος.*

§. 59. *ὑπερβῆναι εἰς τήν*] V. ad §. 41.

§ 60. *λόγοι ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν*] Cum Wolfio Schneider. mavult *ὑπὸ τῶν.* Cf. autem Thuc. VIII, 93, 3: *ἀπὸ πολλῶν πρὸς πολλοὺς λόγων γιγνομένων.* Ibid. 14, 2: *λεγομένων λόγων ἀπό τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου.* Haec et multa alia ad explicandam praepositionum *ὑπό* et *ἀπό* differentiam congessit Herbst. de Cobeti in Thuc. Emend. p. 51. sq. Cf. infra VI, 3, 10. VII, 1, 5. Vertas: a parte sociorum.

διὰ μαλακίαν] propter ignaviam, qua gereretur bellum.

ἐπὶ Φωκέων] ita, ut per Phocensium terram iter facerent.

§. 61. *ἐπολιορκοῦντο*] V. ad IV, 7, 1.

τὸν Γεραστόν] V. ad III, 4, 4.

ἤθελε] idem fere valet quod *ἐδύνατο.* Cf. Oecon. IV, 13: *ὅσα ἡ γῆ φύειν θέλει* et adn. ad Hier. I, 29. Koen. ad Gregor. p. 135.

ἐνέβησαν αὐτοί] ipsi conscenderunt naves, quum antea socii vel mercenarii hoc fecissent. Schneid. comparat Plat. Menex. p. 243 C: *βοηθήσαντες ἑξήκοντα ναυσὶν αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς κ. τ. λ.*

τῇ ναυμαχίᾳ] quam pugnam

62 παρεκομίσθη. Παρασκευαζομένων δὲ τῶν Λακεδαιμο-
νίων στράτευμα διαβιβάζειν ἐπὶ τοὺς Βοιωτούς, ἐδεή-
θησαν οἱ Θηβαῖοι τῶν Ἀθηναίων περὶ Πελοπόννησον
στράτευμα πέμψαι, νομίσαντες, ὅτι, εἰ τοῦτο γένοιτο,
οὐ δυνατὸν ἔσοιτο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἅμα μὲν τὴν
ἑαυτῶν χώραν φυλάττειν, ἅμα δὲ τὰς περὶ ἐκεῖνα τὰ
χωρία συμμαχίδας πόλεις, ἅμα δὲ στράτευμα διαβιβά-
63 ζειν ἱκανὸν πρὸς ἑαυτούς. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μέντοι ὀρ-
γιζόμενοι τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ τὸ Σφοδρία ἔργον
προθύμως ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Πελοπόννησον ναῦς τε
ἑξήκοντα πληρώσαντες καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Τιμόθεον
ἑλόμενοι. Ἅτε δὲ εἰς τὰς Θήβας οὐκ ἐμβεβληκότων τῶν
πολεμίων οὔτ' ἐν ᾧ Κλεόμβροτος ἦγε τὴν στρατιὰν
ἔτει οὔτ' ἐν ᾧ Τιμόθεος περιέπλευσε, θρασέως δὴ
ἐστρατεύοντο οἱ Θηβαῖοι ἐπὶ τὰς περιοικίδας πόλεις
64 καὶ πάλιν αὐτὰς ἀνελάμβανον. Ὁ μέντοι Τιμόθεος
περιπλεύσας Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιή-
σατο· οὐ μέντοι ἠνδραποδίσατο, οὐδὲ ἄνδρας ἐφυγά-
δευσεν, οὐδὲ νόμους μετέστησεν· ἐξ ὧν τὰς περὶ ἐκεῖνα
65 πόλεις πάσας εὐμενεστέρας ἔσχεν. Ἀντεπλήρωσαν δὲ
καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναυτικὸν καὶ Νικόλοχον ναύαρ-

§. 62. *τοὺς* ante *Βοιωτοὺς* addunt B. D. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — *ὅτι* ante *εἰ τοῦτο* addunt Bryl. Cast. margg. Steph. et Leoncl. Mor. edd. sqq.

§. 63. *τε* post *ναῦς* addunt B. D. I. V. Leoncl. Steph. Dind. — *ἀνελάμβανον* B. D. I. V. (qui *ἀντελ.*) marg. Leoncl. Dind. pro *ἐλάμβανον*.

§. 64. D. V. *πόλεις* post *πάσας* ponunt, E. om. — *πάσας* B. D. E. V., ceteri *ἁπάσας*.

inter Parum et Naxum factam accuratius enarrat Diod. XV, 34. sq. Plut. Phocion. VI.

§. 62. *διαβιβάζειν*] Cf. ad *διέβη* IV, 6, 4.

ἐκεῖνα τὰ χωρία] Peloponnesum.

§. 63. *Καὶ—μέντοι*] V. ad §. 51.

τὸ Σφοδρία ἔργον] V. §. 20.

ἀνελάμβανον] Ad hoc tempus pertinet pugna ad Tegyras facta, qua Thebani, Orchomeno expugnata, duplo maiores Lacedaemoniorum copias vicerunt, de qua Diod. XV, 37 et Plut. Pelop. XVI. sq. Schneider.

§. 64. *ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο*] i. e. *ὥστ' ὑφ' ἑαυτῷ εἶναι*. V. ad V, 2, 17. Thuc. III, 62, 5: *Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὑτοῖς ποιεῖσθαι.*

περὶ ἐκεῖνα] V. ad V, 1, 7. De Timothei rebus gestis cf. Corn. Nep. Timoth. II. Diod. XV, 36.

§. 65. *Νικόλοχον*] Eundem nominat Polyaen. III, 10, 12, quo strategema accurate enarrat, quo usus Timotheus vicit hostes. Schneider.

χον, μάλα θρασὺν ἄνδρα, ἐξέπεμψαν· ὃς ἐπειδὴ εἶδε τὰς μετὰ Τιμοθέου ναῦς, οὐκ ἐμέλλησε, καίπερ ἓξ νεῶν αὐτῷ ἀπουσῶν τῶν Ἀμβρακιωτίδων, ἀλλὰ πέντε καὶ πεντήκοντα ἔχων ναῦς ἑξήκοντα οὔσαις ταῖς μετὰ Τιμοθέου ἐναυμάχησε. Καὶ τότε μὲν ἡττήθη, καὶ τρόπαιον ὁ Τιμόθεος ἔστησεν ἐν Ἀλυζίᾳ. Ὁ δὲ ἀνειλκυ- 66
σμένων τῶν Τιμοθέου νεῶν καὶ ἐπισκευαζομένων, ἐπεὶ παρεγένοντο αὐτῷ αἱ Ἀμβρακιώτιδες ἓξ τριήρεις, ἐπὶ τὴν Ἀλυζίαν ἔπλευσεν, ἔνθα ἦν ὁ Τιμόθεος. Ὡς δ' οὐκ ἀντανῆγε, τρόπαιον αὖ κἀκεῖνος ἐστήσατο ἐν ταῖς ἐγγυτάτω νήσοις. Ὁ δὲ Τιμόθεος ἐπεὶ ἅς τε εἶχεν ἐπεσκεύασε καὶ ἐκ Κερκύρας ἄλλας προσεπληρώσατο, γενομένων αὐτῷ τῶν πασῶν πλέον ἑβδομήκοντα, πολὺ δὴ ὑπερεῖχε ναυτικῷ· χρήματα μέντοι μετεπέμπετο Ἀθήνηθεν· πολλῶν γὰρ ἐδεῖτο, ἅτε πολλὰς ναῦς ἔχων.

§. 65. ἐμέλλησε D. Schneid. Dind., ἐμέλησε B., ἠμέλλησε ceteri. — αὐτῷ ἀπουσῶν B. D. V. Dind. pro ἀπουσῶν αὐτῷ. — Ἀλυζίᾳ Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro Αἰλυζίᾳ.

§. 66. A. edd. vett. ἀνειλκομένων et ἀντανῆγον. — I. edd. vett. om. τῶν ante πασῶν. — Ante ἑβδομήκοντα omisi ἢ cum B. C. E.

Ἀλυζίᾳ] Acarnaniae urbe maritima, contra Carnum insulam sita. Diod. XV, 36. autem: ἐνίκησε (Τιμόθεος) τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ Λευκάδα.

§. 66. Ὁ δέ] Nicolochus.

πλέον ἑβδομήκοντα] V. ad IV, 5, 4: οὐκ ἔλαττον δέκα.

πολλῶν — ἐδεῖτο] Schneider. illustrat haec verba duobus locis Isocr. περὶ ἀντιδόσεως: c. 109: ἀλλ' εἰς μὲν τὸν περίπλουν τὸν περὶ Πελοπόννησον τρία καὶ δέκα μόνον τάλαντα δούσης αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ τριήρεις πεντήκοντα Κέρκυραν εἷλε, πόλιν ὀγδοήκοντα τριήρεις κεκτημένην et c. 120: συνίσασι γὰρ αὐτῷ κατὰ μὲν ἀρχὰς τῶν πολέμων διὰ τὸ μηδὲν παρὰ τῆς πόλεως λαμβάνειν εἰς τὰς ἐσχάτας ἐνδείας καθιστάμενον κ. τ. λ.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Interim ad Phocenses bello petitos a Thebanis proficiscitur Cleombrotus. Eodem fere tempore Lacedaemonem venit Polydamas Pharsalius, civitatis suae princeps, petiturus auxilia adversus Iasonem, hominem potentissimum, qui vel precibus vel armis Pharsalum sibi adiungere vellet. Lacedaemonii quum ei non possent satisfacere, redux cum Iasone rem composuit ita, ut ille, quod cupierat, totius Thessaliae constitueretur imperator.

---

1 Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις, ἐστράτευον καὶ εἰς τὴν Φωκίδα. Ὡς δ' αὖ καὶ οἱ Φωκεῖς ἐπρέσβευον εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ἔλεγον, ὅτι, εἰ μὴ βοηθήσοιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι τοῖς Θηβαίοις, ἐκ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι διαβιβάζουσι κατὰ θάλατταν εἰς Φωκέας Κλεόμβροτόν τε τὸν βασιλέα καὶ μετ' αὐτοῦ τέτταρας μόρας καὶ τῶν συμμάχων τὸ μέρος.

2 Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυ-

Cap. I. §. 1. ἔλεγον, ὅτι B. C. D. F. H. I. V. Dind. pro ἔλεγον, ὡς. — βοηθήσοιεν B. Dind. pro βοηθήσαιεν. — Wolf. Schneid. τι μέρος pro τὸ μέρος.

Cap. I. §. 1. ἐπεὶ κατεστρέψαντο] V. V, 4, 63. extr.

οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι] Post locutiones οὐ δύναμαι, οὐχ οἷός τ' εἰμί similesque simplex μή non rarius poni quam μὴ οὐ, docet Kuehner. gr. max. §. 718. adn. 4.

τὸ μέρος] De articulo v. ad IV, 6, 3: δύο μόρας — καὶ τῶν συμμάχων τὸ μέρος.

δάμας Φαρσάλιος. Οὗτος δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ μάλα εὐδοκίμει καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει οὕτως ἐδόκει καλός τε κἀγαθὸς εἶναι, ὥστε καὶ στασιάσαντες οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν λαμβάνοντι, ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἴς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν καὶ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησιν. Κἀκεῖνος μέντοι ἀπὸ τούτων τῶν χρη- 3
μάτων τήν τε ἄκραν φυλάττων διέσωζεν αὐτοῖς καὶ τἄλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτόν. Καὶ ὁπότε μὲν ἐνδεὴς εἴη, παρ' ἑαυτοῦ προσετίθει, ὁπότε δὲ περιγένοιτο τῆς προσόδου, ἀπελάμβανεν. Ἦν δὲ καὶ ἄλλως φιλόξενός τε καὶ μεγαλοπρεπὴς τὸν Θετταλικὸν τρόπον. Οὗτος οὖν ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, εἶπε τοιάδε.

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρόξενος ὑμῶν ὢν 4
καὶ εὐεργέτης ἐκ πάντων ὧν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι, ἐάν τέ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ συνιστῆται, σημαίνειν. Ἀκούετε μὲν οὖν εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα· ὁ γὰρ

§. 2. *μάλα* ante *εὐδοκίμει* addunt B. D. H. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — Edd. vett. *αὐτῷ μὲν ἀκρόπ.* — *λαμβάνοντι* A. B. D. E. I. V. Dind. pro *λαμβάνοντα.*

§. 3. *τῆς προσόδου* addunt B. H. I. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — A. Ald. Iunt. *τάδε* pro *τοιάδε.*

§. 4. Post *Ἐγὼ* om. *μὲν* B. D. H. I. V. Dind. — V. Dind. *Θετταλίᾳ.* — *τάδε* B. C. D. H. I. V. Dind. pro *τοιάδε.*

§. 3. *ἐνδεὴς εἴη*] Polydamas subiectum esse vix potest propter opposita verba *παρ' ἑαυτοῦ προσετίθει.* Sensus enim est: quotiescunque non esset pecunia in aerario, de suo nonnihil adiiciebat. Quare necessario scribendum erit aut quod Dindorf. proponit *ἐνδεήσειε*, impersonaliter accipiendum, aut *ἐνδεεῖς εἶεν*, scil. Pharsalii.

τῆς προσόδου] De genitivo partitivo v. ad III, 1, 4.

ἀπελάμβανε] recipiebat quod ei debebatur. V. ad V, 2, 10.

τὸν Θετταλικὸν τρόπον] Nobilissimi de Thessalorum magnificentia et luxuria loci sunt Athen. XII, 33. XV, 83. Dominabantur autem in singulis Thessalorum urbibus principes opibus et auctoritate praevalentes ut Pharsali Polydamas, Theris Iason. Cf. II, 3, 4.

§. 4. *εὐεργέτης*] V. I, 1, 26. ad *εὐεργεσία.* Adde Vectig. III, 11.

ἐκ πάντων — προγόνων] Articuli, qui deest, vices sustinet enuntiatio relativa. V. Kuehn. ad Anab. I, 5, 16: *πάντες οὗτοι οὓς ὁρᾶτε βάρβαροι.*

ἀξιῶ] V. ad III, 5, 12.

εὖ οἶδ' ὅτι] De hac asseverandi formula mediae orationi inserta v. ad Oecon. XII, 3: *ὥσπερ ὅταν τέκτονος δεηθῆς, καταμαθὼν εὖ οἶδ' ὅτι ἣν που ἴδῃς*

ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει μεγάλην καὶ ὀνομαστός ἐστιν.
Οὗτος δὲ σπονδὰς ποιησάμενος συνεγένετό μοι καὶ
5 εἶπε τάδε. Ὅτι μέν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν
ὑμετέραν πόλιν [Φάρσαλον] δυναίμην ἂν παραστήσα-
σθαι ἔξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. Ἐγὼ γάρ, ἔφη,
ἔχω μὲν Θεσσαλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις
συμμάχους· κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς ὑμῶν σὺν αὐταῖς
τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων. Καὶ μὴν οἶσθά γε, ὅτι
ξένους ἔχω μισθοφόρους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ
οἶμαι, οὐδεμία πόλις δύναιτ' ἂν ῥᾳδίως μάχεσθαι.
Ἀριθμὸς μὲν γάρ, ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάττων
ἐξέλθοι· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς
μὲν προεληλυθότας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ'
οὔπω ἀκμάζοντας· σωμασκοῦσί γε μὴν μάλα ὀλίγοι τι-
νὲς ἐν ἑκάστῃ πόλει· παρ' ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς μισθοφορεῖ,
6 ὅστις μὴ ἱκανός ἐστιν ἐμοὶ ἴσα πονεῖν. Αὐτὸς δ' ἐστί,
λέγειν γὰρ χρὴ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ, καὶ τὸ σῶμα μάλα
εὔρωστος καὶ ἄλλως φιλόπονος. Καὶ τοίνυν τῶν παρ'
αὐτῷ πεῖραν λαμβάνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ἡγεῖται
γὰρ σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὅταν

§. 5. Schaef. Dind. om. *Φάρσαλον*. — Dind. *Θετταλίας*. — *ξένους ἔχω μισθ.* B. D. H. V. Dind., *ἔχω ξέν. μισθ.* F., *μισθ. ἔχω ξένους* ceteri, sed A. edd. vett. *ἔχων*. — *ἐμοὶ ἴσα πονεῖν* B. D. F. H. V. Dind. pro *ἴσα πονεῖν ἐμοί*.

§. 6. *χρὴ πρὸς ὑμᾶς* B. D. F. V. Dind. pro *πρὸς ὑμᾶς χρή*. — Steph. Dind. *παρ' αὐτῷ*. — V. Dind. *ὅταν ποι* pro *ὅταν πῃ*.

τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾶ χρῆσθαι.

σπονδάς] inducias. Ex verbis, quae mox sequuntur *ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων* intelligitur, bellum fuisse inter utrumque.

§. 5. *παραστήσασθαι*] V. ad III, 2, 11.

τὰ ἐναντία] adverbii vel praepositionis loco videtur esse. Sine articulo III, 5, 11: *συνασπιδοῦντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις.*

καὶ μήν] porro. V. III, 5, 10. IV, 1, 9.

καὶ ἄλλοθεν] ex urbibus, ut statim sequentia docent. Sensus est: numero quidem, non robore ac fortitudine parem exercitum meis copiis opponere possunt urbes.

ἐκ τῶν πόλεων] Alibi (IV, 4, 19. V, 3, 25. 4, 41. 55) *πολιτικὸν στράτευμα* opponitur *τοῖς συμμάχοις*, hic mercenariis.

§. 6. *τῶν παρ' αὐτῷ*] V. ad IV, 3, 4: *τῶν περὶ αὐτόν.*

ἡγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὅπλοις] In gymnasiis non minus ducem fuisse Iasonem quam in expeditionibus, dicit Polydamas. Non igitur erat, cur haec verba post *στρατεύηται* collocanda Schneiderus putaret. Absolute positum *ἡγεῖσθαι* belli ducem esse significat III, 5, 6.

πῃ στρατεύηται. Καὶ οὓς μὲν ἂν μαλακοὺς τῶν ξένων αἰσθάνηται, ἐκβάλλει, οὓς δ' ἂν ὁρᾷ φιλοπόνως καὶ φιλοκινδύνως ἔχοντας πρὸς τοὺς πολέμους, τιμᾷ τοὺς μὲν διμοιρίαις, τοὺς δὲ τριμοιρίαις, τοὺς δὲ καὶ τετραμοιρίαις καὶ ἄλλοις δώροις καὶ νόσων γε θεραπείαις καὶ περὶ ταφὰς κόσμῳ· ὥςτε πάντες ἴσασιν οἱ παρ' ἐκείνῳ ξένοι, ὅτι ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμότατόν τε βίον καὶ ἀφθονώτατον παρέχεται. Ἐπεδείκνυε δέ μοι εἰ- 7
δότι, ὅτι καὶ ὑπήκοοι ἤδη αὐτῷ εἶεν Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες καὶ Ἀλκέτας ὁ ἐν τῇ Ἠπείρῳ ὕπαρχος· ὥςτε, ἔφη, τί ἂν ἐγὼ φοβούμενος οὐ ῥᾳδίως ἂν ὑμᾶς οἰοίμην καταστρέψεσθαι; Τάχα οὖν ὑπολάβοι ἄν τις ἐμοῦ ἄπειρος, Τί οὖν μέλλεις καὶ οὐκ ἤδη στρατεύεις ἐπὶ τοὺς Φαρσαλίους; Ὅτι νὴ Δία τῷ παντὶ κρεῖττόν μοι δοκεῖ εἶναι ἑκόντας ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἄκοντας προςαγαγέσθαι. Βιασθέντες μὲν γὰρ ὑμεῖς τ' ἂν βουλεύοισθε ὅ τι δύναισθε κακὸν ἐμοί, ἐγώ τ' ἂν ὑμᾶς ὡς ἀσθενεστάτους βουλοίμην εἶναι· εἰ δὲ πεισθέντες μετ' ἐμοῦ γένοισθε, δῆλον ὅτι αὔξοιμεν ἂν ὅ τι δυναίμεθα ἀλλήλους. Γι- 8
γνώσκω μὲν οὖν, ὦ Πολυδάμα, ὅτι ἡ σὴ πατρὶς εἰς σὲ ἀποβλέπει· ἐὰν δέ μοι φιλικῶς αὐτὴν ἔχειν παρασκευάσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι, ἔφη, ἐγὼ μέγιστόν σε τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι μετ' ἐμὲ καταστήσειν. Οἵων δὲ πραγμάτων τὰ δεύτερά σοι δίδωμι, ἄκουε, καὶ μηδὲν πίστευέ μοι,

§. 7. A. D. edd. vett. Schneid. καταστρέψασθαι. — A. edd. vett. om. εἶναι post δοκεῖ. — F. om. μὲν ante γάρ. — Edd. vett. ὑμεῖς pro ὑμεῖς τ'. — βουλεύοισθε D. V. marg. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro βουλεύησθε; B. βουλεύεσθαι. — δύναισθε Cast. Schneid. edd. sqq. pro δύνασθε.

§. 8. Post πραγμάτων om. ἐγὼ B. D. E. F. H. I. V. Dind. — ἄκουε B. C. D. E. H. I. marg. Leoncl. Dind. pro ἄκουσον.

πῃ] quacunque via, h. e. quamcunque in regionem.

§. 7. *Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες*] Aetoliae populi.

Ἀλκέτας] Molossorum rex, de quo VI, 2, 10.

τί ἂν — οἰοίμην καταστρέψεσθαι] Prius ἂν referas ad φοιβούμενος — οἰοίμην, posterius ad ῥᾳδίως — καταστρέψεσθαι. De ἂν futuri infinitivo adiuncto v. ad III, 2, 12.

τῷ παντί] V. ad III, 5, 14.

μᾶλλον] potius, pertinet non ad κρεῖττον, sed ad ἑκόντας. Errant qui vim comparativi augeri narrant per μᾶλλον. V. ann. ad Comment. III, 13, 5: χαριέστερον δὲ καὶ προεξορμᾶν ἡμέρᾳ μιᾷ μᾶλλον ἢ ὑστερίζειν. Eadem ratione potius usurpatur post comparativos vel verba malle, praestare, similia.

ὅ τι ἂν μὴ λογιζομένῳ σοι ἀληθὲς φαίνηται. Οὐκοῦν
τοῦτο μὲν εὔδηλον ἡμῖν, ὅτι Φαρσάλου προςγενομένης
καὶ τῶν ἐξ ὑμῶν ἠρτημένων πόλεων εὐπετῶς ἂν ἐγὼ
ταγὸς Θετταλῶν ἁπάντων κατασταίην· ὥς γε μήν, ὅταν
ταγεύηται Θετταλία, εἰς ἑξακιςχιλίους μὲν οἱ ἱππεύον-
τες γίγνονται, ὁπλῖται δὲ πλείους ἢ μύριοι καθίσταν-
9 ται. Ὧν ἐγὼ καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν
ὁρῶν οἶμαι ἄν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶ-
ναι ἔθνος, ὁποίῳ ἂν ἀξιώσαιεν ὑπήκοοι εἶναι Θετταλοί.
Πλατυτάτης γε μὴν γῆς οὔσης Θετταλίας, πάντα τὰ
κύκλῳ ἔθνη ὑπήκοα μέν ἐστιν, ὅταν ταγὸς ἐνθάδε κα-
ταστῇ· σχεδὸν δὲ πάντες οἱ ταύτῃ ἀκοντισταί εἰσιν·
ὥςτε καὶ πελταστικῷ εἰκὸς ὑπερέχειν τὴν ἡμετέραν δύ-
10 ναμιν. Καὶ μὴν Βοιωτοί γε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι
Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντες, ὑπάρχουσί μοι σύμμα-
χοι· καὶ ἀκολουθεῖν τοίνυν ἀξιοῦσιν ἐμοί, ἂν μόνον
ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερῶ αὐτούς. Καὶ Ἀθηναῖοι
δὲ εὖ οἶδ' ὅτι πάντα ποιήσαιεν ἄν, ὥςτε σύμμαχοι ἡμῖν
γενέσθαι· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἄν μοι δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φι-
λίαν ποιήσασθαι. Νομίζω γὰρ ἔτι ῥᾷον τὴν κατὰ θά-
11 λασσαν ἢ τὴν κατὰ γῆν ἀρχὴν παραλαβεῖν ἄν. Εἰ δὲ εἰ-

§. 9. Steph. Leoncl. οὔσης γῆς Θεττ., Wells. οὔσης τῆς Θεττ.; A. edd. vett. Mor. Weisk. Schneid. om. γῆς. — ἡμετέραν C. V. D. pr. Mor. edd. sqq., ceteri ὑμετέραν.

§. 10. πολεμοῦντες B. C. D. E. F. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro πολεμοῦσι. — H. φιλίαν ποιήσεσθαι. — θάλασσαν B. D. pro θάλατταν.

§. 8. καὶ — πόλεων] scil. προςγενομένων.

ταγός] Codicis C. margo habet: ὁ ἄρχων, ἡγεμών.

ὥς γε μήν] Haec respondent antecedentibus τοῦτο μέν—, ὅτι.

§. 9. πλατυτάτης — Θετταλίας] Quia porro Thessalia magnae est amplitudinis, si omnium unus exstiterit imperator, finitimae quoque nationes ei omnes parebunt.

οἱ ταύτῃ] referendum ad τὰ κύκλῳ ἔθνη.

§. 10. καὶ μὴν — γε] V. ad III, 5, 10. IV, 1, 9.

ὅσοι — πολεμοῦντες] Sic post ὅσος intelligitur ἐστί vel εἰσί VI, 2, 27. et 30: πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν. De re equ. XI, 12: πάντες ὅσοι συμπαρεπόμενοι. Dexipp. p. 12, 7. ed. Niebuhr: παρέστησαν δὲ καὶ ἐν τέλει ὅσοι ἀρχάς τινας ἐπιτετραμμένοι, σύμπαντες ἐφ' ἵππων. Quos locos affert Dindorf. Adde Poppo. ad Thuc. VIII, 70: ὅσα πρὸς τοὺς θεούς.

καὶ Ἀθηναῖοι δέ] V. ad V, 1, 16.

ὥςτε — γενέσθαι] V. ad V, 3, 14.

§. 11. εἰ δὲ εἰκότα λογίζο-

κότα λογίζομαι, σκόπει, ἔφη, καὶ ταῦτα. Ἔχοντες μέν γε Μακεδονίαν, ἔνθεν καὶ Ἀθηναῖοι τὰ ξύλα ἄγονται, πολὺ δήπου πλέονας ἐκείνων ἱκανοὶ ἐσόμεθα ναῦς ποιήσασθαι. Ἀνδρῶν γε μὴν ταύτας πληροῦν πότερον Ἀθηναίους ἢ ἡμᾶς εἰκὸς μᾶλλον δύνασθαι, τοσούτους καὶ τοιούτους ἔχοντας πενέστας; Τούς γε μὴν ναύτας τρέφειν πότερον ἡμᾶς ἱκανωτέρους εἰκὸς εἶναι τοὺς δι' ἀφθονίαν καὶ ἄλλοσε σῖτον ἐκπέμποντας ἢ Ἀθηναίους τοὺς μηδ' αὑτοῖς ἱκανὸν ἔχοντας, ἂν μὴ πρίωνται; Καὶ 12
χρήμασί γε εἰκὸς δήπου ἡμᾶς ἀφθονωτέροις χρῆσθαι μὴ εἰς νησύδρια ἀποβλέποντας, ἀλλ' ἠπειρωτικὰ ἔθνη καρπουμένους. Πάντα γὰρ δήπου τὰ κύκλῳ φόρον φέρει, ὅταν ταγεύηται τὰ κατὰ Θετταλίαν. Οἶσθα δὲ δήπου, ὅτι καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν οὐ νήσους, ἀλλ' ἤπειρον καρπούμενος πλουσιώτατος ἀνθρώπων ἐστίν· ὃν ἐγὼ ὑπήκοον ποιήσασθαι ἔτι εὐκατεργαστότερον ἡγοῦμαι εἶναι ἢ τὴν Ἑλλάδα. Οἶδα γὰρ πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς μᾶλλον δουλείαν ἢ ἀλκὴν μεμελετηκότας, οἶδα δέ, ὑφ' οἵας δυνάμεως καὶ τῆς μετὰ Κύρου ἀναβάσης καὶ τῆς μετ' Ἀγησιλάου εἰς πᾶν ἀφίκετο βασιλεύς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ ἐγὼ 13
ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀξιόσκεπτα λέγει, τὸ δὲ Λακεδαιμονίοις ὄντας φίλους ἀποστῆναι πρὸς τοὺς ἐναντίους, μηδὲν ἔχοντας ἐγκαλεῖν, τοῦτ' ἔφην ἄπορόν μοι δοκεῖν εἶναι· ὁ δ' ἐπαινέσας με καὶ εἰπών, ὅτι μᾶλ-

§. 11. καὶ τοιούτους om. A. edd. vett. Wells. Mor. Weisk. — εἰκὸς εἶναι Schaef. Schneid. Dind. pro εἰκός ἐστι.
§. 12. εἰκὸς δήπου B. D. F. V. Dind. pro δήπου εικος. — C. om. εἶναι post ἡγοῦμαι.
§. 13. δοκεῖν εἶναι e coni. dedi pro δοκεῖ εἶναι. — ἐκτέον μου B.

μαι, σκόπει — ταῦτα] V. ad II, 3, 27. Adde V, 4, 1. Cobetus scribit ὅτι δὲ εἰκότα.
πενέστας] V. ad II, 3, 36.
§. 12. εἰς νησύδρια ἀποβλέποντας] Deminutivum νησύδρια cum contemptu quodam dicitur. Cf. ad Cyrop. I, 4, 13. Maximam autem partem sumptuum publicorum ex insularum reditibus desumptum fuisse ab Atheniensibus exponit Boeckh. in Oecon. reip. Ath. I, p. 543. 552.

ὃν ἐγὼ ὑπήκοον] Isocr. contr. Philipp. 119: ὁ Ἰάσων ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν ἤπειρον διαβησόμενος καὶ βασιλεῖ πολεμήσων. Morus.
εἰς πᾶν ἀφίκετο] V. ad V, 4, 29.
§. 13. μηδὲν — ἐγκαλεῖν] De huius verbi constructione v. ad Ages. IV, 1: qui conquerendi causam non haberent.
δοκεῖν εἶναι· ὁ δ' ἐπαινέσας] Post ἐπεὶ — ἀπεκρινά-

λον ἐκτέον μου εἴη, ὅτι τοιοῦτος εἴην, ἀφῆκέ μοι ἐλθόντι πρὸς ὑμᾶς λέγειν τἀληθῆ, ὅτι διανοοῖτο στρατεύειν ἐπὶ Φαρσαλίους, εἰ μὴ πεισοίμεθα. Αἰτεῖν οὖν ἐκέλευε βοήθειαν παρ' ὑμῶν. Καὶ ἐὰν μέν σοι, ἔφη, διδῶσιν, ὥςτε σε πείθειν ἱκανὴν πέμπειν συμμαχίαν, ὡς ἐμοὶ πολεμεῖν, ἄγ', ἔφη, καὶ τούτῳ χρώμεθα ὅ τι ἂν ἀποβαίνῃ ἐκ τοῦ πολέμου· ἂν δέ σοι μὴ δοκῶσιν ἱκανῶς βοηθεῖν, οὐκ ἤδη ἀνέγκλητος ἂν δικαίως εἴης ἐν τῇ πατρίδι, ἥ σε τιμᾷ, καί οὐ πράττοις τὰ κράτιστα.
14 Περὶ τούτων δὴ ἐγὼ ἥκω πρὸς ὑμᾶς καὶ λέγω πάντα, ὅσα ἐκεῖ αὐτός τε ὁρῶ καὶ ἐκείνου ἀκήκοα. Καὶ νομίζω οὕτως ἔχειν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς, εἰ μὲν πέμψετε ἐκεῖσε δύναμιν, μὴ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις Θετταλοῖς ἱκανὴν δοκοῦσαν εἶναι πρὸς Ἰάσονα πο-

marg. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἑατέον μοι. — ἐλθόντι B. C. D. E. F. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἐλθόντα. — σε post ὥςτε inserunt B. C. D. E. I. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — ἀποβαίνῃ B. F. H. V. Dind. pro ἀποβαίνοι. — ἂν δὲ B. C. D. E. F. H. I. Dind. pro ἐὰν δὲ. — καὶ οὐ dedi pro καὶ σὺ, Dind. καὶ σοὶ. — πράττοις B. D. F. Dind. pro πράττεις.

§. 14. A. C. edd. vett. νομίζων. — A. C. edd. vett. Mor. Weisk. Schneid. πέμψοιτε pro πέμψετε. — δοκοῦσαν Steph. edd. sqq. pro δοκεῖν.

μην, ὅτι τὰ μὲν pergi non potest τοῦτ' ἔφην, ἄπορόν μοι δοκεῖ εἶναι ita, ut ἔφην orationi rectae interpositum ab eodem illo ἐπεί pendeat. Hanc ob causam scripsi τοῦτ' ἔφην ἄπορόν μοι δοκεῖν εἶναι. Per anacoluthiam sequitur ὁ δ' ἐπαινέσας, quasi antecedentia verba τοῦτ' ἔφην — εἶναι apodosin effecerint. Eandem structuram vidimus V, 1, 28.

ἐκτέον μου] Cf. Anab. VII, 6, 41: ἢν οὖν σωφρονῶμεν, ἑξόμεθα αὐτοῦ, h. e. retinebimus eum, nequaquam discedemus ab eo. Aristoph. Plut. 101: πολλῷ μᾶλλον ἑξόμεσθά σου.

ἀφῆκε] Cobet. ἐφῆκε. Sed cf. Cyrop. I, 2, 2: πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτῶν παῖδας et sequente accus. c. infinitivo I, 4, 14: ἀφὲς τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν, cum dativo personae et accusativo rei Herod. IX, 106: Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. Inde non dubium est quin dicere etiam liceat ἀφιέναι τινὶ ποιεῖν τι. Cf. etiam ad I, 7, 13.

διδῶσιν] Lacedaemonii subiectum esse non possunt. Minus tamen Dobraei placet emendatio θεοὶ δῶσιν quam Cobeti καὶ ἐὰν μὲν θεοί, ἔφη, διδῶσιν.

συμμαχίαν] V. ad IV, 8, 24. V, 2, 9.

ὡς — πολεμεῖν] V. ad III, 4, 27.

χρώμεθα] boni consulamus.

ἐν τῇ πατρίδι] Cobet. delet praepositionem. Sed ἀνέγκλητος est honestus, cui opponitur ignominia notatus. V. De rep. Lac. IX, 5.

καὶ — πράττοις] Repetas ἄν.

λεμεῖν, ἀποστήσονται αὐτοῦ αἱ πόλεις· πᾶσαι γὰρ φο-
βοῦνται, ὅποι ποτὲ προβήσεται ἡ τοῦ ἀνδρὸς δύναμις·
εἰ δὲ νεοδαμώδεις καὶ ἄνδρα ἰδιώτην οἴεσθε ἀρκέσειν,
συμβουλεύω ἡσυχίαν ἔχειν. Εὖ γὰρ ἴστε, πρός τε με- 15
γάλην ἔσται ῥώμην ὁ πόλεμος καὶ πρὸς ἄνδρα, ὃς φρό-
νιμος μὲν οὕτω στρατηγός ἐστιν, ὡς ὅσα τε λανθάνειν
καὶ ὅσα φθάνειν καὶ ὅσα βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖ οὐ μάλα
ἀφαμαρτάνει. Ἱκανὸς γάρ ἐστι καὶ νυκτὶ ἅπερ ἡμέρᾳ
χρῆσθαι, καὶ ὅταν σπεύδῃ, ἄριστον καὶ δεῖπνον ποιη-
σάμενος ἅμα πονεῖσθαι. Οἴεται δὲ καὶ ἀναπαύεσθαι
χρῆναι, ὅταν ἀφίκηται ἔνθ᾽ ἂν ὡρμημένος ᾖ καὶ δια-
πράξηται ἃ δεῖ· καὶ τοὺς μεθ᾽ αὐτοῦ δὲ ταὐτὰ εἴθικεν.
Ἐπίσταται δὲ καί, ὅταν ἐπιπονήσαντες ἀγαθόν τι πρά-
ξωσιν οἱ στρατιῶται, ἐκπλῆσαι τὰς γνώμας αὐτῶν·
ὥςτε καὶ τοῦτο μεμαθήκασι πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, ὅτι
ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίγνεται. Καὶ μὴν ἐγκρα- 16
τέστατός γ᾽ ἐστὶν ὧν ἐγὼ οἶδα τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδο-
νῶν· ὥςτε οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀσχολίαν ἔχει τὸ μὴ πράτ-

§. 15. Post εὖ γὰρ ἴστε omisi ὅτι cum B. — ἀφαμαρτάνει B. C. D. E. F. H. V. marg. Leoncl. Dind. pro ἀφαμαρτάνειν. — νυκτὶ Steph. edd. sqq. pro νυκτὸς. — Dind. ὅσαπερ pro ἅπερ. — ὡρμημένος B. D. E. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ὡρμώμενος. — μεθ᾽ αὐτοῦ B. Dind. pro μετ᾽ αὐτοῦ. — Dind. ταῦτα εἴθικεν pro ταὐτὰ εἴθικεν.

§. 16. τὸ μὴ πράττειν Dind., τὸ μὴ εἰς τὸ πράττειν B. C. D. E.

§. 14. νεοδαμώδεις] V. ad III, 1, 4.

ἰδιώτην] non regem.

§. 15. εὖ — ἴστε] V. ad V, 1, 14.

ὡς — ἀφαμαρτάνει] V. ad IV, 1, 33.

λανθάνειν — φθάνειν — βιάζεσθαι] Cyrop. III, 1, 19: ἃ δὲ ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν ἢ φθάσαι ἢ ἀποβιάζεσθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι.

νυκτὶ ἅπερ ἡμέρᾳ] nocte ad easdem res atque die. Cf. ad Ages. VI, 6: νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί. Cyrop. I, 5, 12: νυκτὶ μὲν δήπου ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ δύναισθ᾽ ἂν χρῆσθαι. De rep. Lac. V, 7: καὶ τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρᾳ χρηστέον. Unde laconicam fuisse locutionem coniicit Heiland. de dial. Xen. p. 2. De accusativo v. ad II, 1, 2.

ἄριστον καὶ δεῖπνον — ἅμα] prandio coenaque simul sumptis.

ἐκπλῆσαι] Anab. I, 7, 7: ὁ δὲ ἐμπίμπλας ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. Sed utrumque verbum compositum nullo ad sensum discrimine dici docet Lobeck. ad Phryn. p. 96. Sic Thuc. III, 82. extr. τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐκπιμπλάναι. Dio Cass. XLI, 27: τὰς ἐπιθυμίας ἐκπιμπλάναι.

§. 16. τὸ μὴ πράττειν] De alia constructione post σχολή et ἀσχολία magis solita v. ad Ages. I, 7. Cyrop. VIII, 7, 12. Supra

τειν ἀεὶ τὸ δεόμενον. Ὑμεῖς οὖν σκεψάμενοι εἴπατε πρὸς ἐμέ, ὥςπερ ὑμῖν προςήκει, ὁποῖα δυνήσεσθέ τε καὶ μέλλετε ποιήσειν.

17 Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τότε μὲν ἀνεβάλλοντο τὴν ἀπόκρισιν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ τῇ τρίτῃ λογισάμενοι τάς τ' ἔξω μόρας ὅσαι αὐτοῖς εἶεν καὶ τὰς περὶ Λακεδαίμονα πρὸς τὰς [ἔξω] τῶν Ἀθηναίων τριήρεις καὶ τὸν πρὸς τοὺς ὁμόρους πόλεμον, ἀπεκρίναντο, ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν δύναιντο ἱκανὴν αὐτῷ ἐκπέμψαι ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἀπιόντα συντίθεσθαι αὐτὸν ἐκέλευον, ὅπῃ δύναιτο ἄριστα τά τε ἑαυτοῦ καὶ
18 τὰ τῆς πόλεως. Κἀκεῖνος μέντοι ἐπαινέσας τὴν ἁπλότητα τῆς πόλεως ἀπῆλθε. Καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῶν Φαρσαλίων ἐδέετο τοῦ Ἰάσονος μὴ ἀναγκάσαι αὐτὸν παραδοῦναι, ὅπως τοῖς παρακαταθεμένοις διασώζῃ. τοὺς δὲ αὐτοῦ παῖδας ἔδωκεν ὁμήρους, ὑποσχόμενος αὐτῷ τήν τε πόλιν πείσας ἑκοῦσαν σύμμαχον ποιήσειν

V., τὸ μὴ εἰς πράττειν F., εἰς τὸ μὴ πράττειν ceteri. — B. D. H. V. Dind. δεόμενον pro δέον. — H. ὑμεῖς μὲν οὖν.

§. 17. V. Dind. ἀνεβάλοντο. — B. καὶ τρίτῃ.

§. 18. Weisk. Schneid. Dind. ἐδεῖτο pro ἐδέετο. — αὐτοῦ D. m.

ad IV, 8, 5. Intrusum esse εἰς in verborum contextum verborum in melioribus libris collocatio aperte prodit. De particula μή v. ad III, 5, 8. Inest enim in ἀσχολία notio negativa.

ἀεὶ τὸ δεόμενον] Repetas πράττειν ad δεόμενον. Cf. Oecon. XII, 11: τῶν πράττειν δεομένων. Cyrop. II, 3, 3: τῶν πράττεσθαι δεομένων. Alioquin dicendum fuisset τὸ δέον, ut VI, 4, 21: διαπράττεται τὰ δέοντα. Cyrop. II, 4, 4: τὸ δέον ποιεῖν. V, 2, 17: λέγειν τὸ δέον. R. Schneider. Quaest. Xen. 1859. p. 20, quod δεόμενον non nisi id, quod certo temporis momento opus sit, significet, h. l. δέον postulans non vidit, ἀεὶ simul ad δεόμενον pertinere, de quo usu v. ad II, 1, 4.

§. 17. ἀνεβάλλοντο] Ne putes propter antecedens τότε necessarium esse aoristum, cf. Cyrop. I, 5, 5. extr.: καλλιερησάμενος δὲ τότε προςηρεῖτο τοὺς διακοσίους. V. supra ad καὶ εὐθὺς — κατηκόντιζον IV, 5, 15.

πρὸς τὰς [ἔξω] τῶν Ἀθηναίων τριήρεις] De quibus V, 4, 63, unde Pluygers. ἑξήκοντα proponit pro ἔξω, quod ex antecedentibus hic per errorem scribae repetitum esse pro certo habendum est.

§. 18. ἐδέετο] De forma soluta v. Kuehner. ad Comment. I, 6, 10. VII, 4, 8. Heiland. de dial. Xen. p. 19, qui recte ex auctoritate librorum litem esse componendam iudicant. Cf. ad ἔπλεεν VI, 2, 27.

τοῖς παρακαταθεμένοις] V. §. 2.

πείσας ἑκοῦσαν] Comparant Anab. V, 1, 14: τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν. Adducere aliquem ad aliquid quo-

καὶ ταγὸν συγκαταστήσειν αὐτόν. Ὡς δὲ τὰ πιστὰ ἔδοσαν
ἀλλήλοις, εὐθὺς μὲν οἱ Φαρσάλιοι εἰρήνην ἦγον, ταχὺ δὲ
ὁ Ἰάσων ὁμολογουμένως ταγὸς τῶν Θετταλῶν καθειστή-
κει. Ἐπεί γε μὴν ἐτάγευσε, διέταξεν ἱππικόν τε ὅσον ἑκά- 19
στη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν καὶ ὁπλιτικόν. Καὶ ἐγέ-
νοντο αὐτῷ ἱππεῖς μὲν σὺν τοῖς συμμάχοις πλείους ἢ
ὀκτακιςχίλιοι, ὁπλῖται δὲ ἐλογίσθησαν οὐκ ἐλάττους
διςμυρίων, πελταστικόν γε μὴν ἱκανὸν πρὸς πάντας ἀν-
θρώπους ἀντιταχθῆναι· ἔργον γὰρ ἐκείνων γε καὶ τὰς
πόλεις ἀριθμῆσαι. Προεῖπε δὲ καὶ τοῖς περιοίκοις πᾶσι
καὶ τὸν φόρον ὥςπερ ἐπὶ Σκόπα τεταγμένος ἦν φέρειν.
Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο· ἐγὼ δὲ πάλιν ἐπά-
νειμι, ὅθεν εἰς τὰς περὶ Ἰάσονος πράξεις ἐξέβην.

sec. Dind., B. αὐτοῦ, ceteri ἑαυτοῦ. — C. ὁμολογουμένων. — C. Dind. Θετταλῶν.

§. 19. A. C. E. addunt καὶ post ὁπλῖται δέ. — καὶ post πᾶσι addunt B. D. F. I. Dind. — Marg. Leoncl. ὅςπερ pro ὥςπερ.

libet modo, vel vi etiam πείθειν est Comment. II, 1, 13: ἕως ἂν πείσωσιν ἑλέσθαι δουλείαν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τοῖς κρείττοσιν.

εὐθὺς — ἦγον] V. ad IV, 5, 15.

§. 19. ἐπεὶ — ἐτάγευσε] quum ταγός factus esset. V. ad Comment. I, 1, 18: βουλεύσας, senator factus, II, 2, 65: ἄρξας, archon factus.

παρέχειν] De παρέχειν et παρέχεσθαι v. ad III, 4, 3 et ad Oecon. IV, 7. XXI, 4. Ages. I, 24.

ἔργον] difficile est. Cyrop. I, 1, 5: τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστίν. Infra VII, 1, 31.

ἐκείνων — τὰς πόλεις] urbes, a quibus illi missi erant.

ἐπὶ Σκόπα] tempore Scopae, cuius gens Cranusae et Pheris regnabat priore quinti saeculi dimidio.

τὰς περὶ Ἰάσονος πράξεις] Cf. Thuc. VI, 88: ἐφοβεῖτο γὰρ αὐτοὺς διὰ τὴν περὶ τῶν Μαντινικῶν πρᾶξιν, II, 6: τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα. Polyb. I, 54, 5: συνιδὼν δὲ καὶ τὸ περὶ τούτον γεγονός. Aiunt in his περί τινος poni pro περί τι per eandem attractionem, de qua dixi ad III, 1, 18. 22. V. Heindorf. ad Plat. Phaedon. p. 58 A. Krueger. et Kuehner. ad Xen. Anab. II, 5, 37. Sed quid iudicandum erit de iis locis, ubi deest verbum, quo efficiatur talis attractio, velut Polyb. IV, 56: καὶ τὰ μὲν περὶ Σινώπης ἐν τούτοις ἦν, Plat. Phaedr. p. 360 E: πῶς ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς? Posteriore loco certe non dixeris verbi ἔχειν naturam esse eam, ut τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς dicatur pro τὰ περὶ τὴν ἀρετήν. Neque ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου Anab. l. c. Kuehner. recte interpretatur fata Proxeni: sunt potius quae de Proxeno resciscere referebat, quum fata Proxeni per τὰ περὶ τὸν Πρόξενον exprimenda fuissent. Dicendum igitur est περί τινος saepius iungi cum articulo neutrius generis vel cum substantivo ita, ut res ipsa minus exprimatur quam quid de ea narretur, cogitetur, existimetur, sive adest talis notionis verbum, sive non adest. Cf. I, 6, 28. VI, 2, 31. VII, 3, 4. 4, 1. 18.

ἐξέβην] digressus sum, ut VII, 4, 1.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Athenienses quum viderent Thebanorum opes augeri, suas minui, pace cum Lacedaemoniis facta Timotheum revocant domum. At hic in reditu simul exsules Zacynthiorum in sedibus suis reponit: unde sequenti anno novum bellum. Ob Timothei factum Lacedaemonii suis et sociorum opibus magnam classem exornant Mnasippo duce ad Corcyram Atheniensibus eripiendam. Quo facto quum Corcyraei undique inclusi fame premerentur, Atheniensium auxilium implorarunt, qui post alios iis miserunt Iphicratem. Sed antequam hic adveniret, Mnasippi temeritate factum, ut Corcyraei facta eruptione Lacedaemonios magna clade afficerent. Ipse Mnasippus cecidit, reliqui metu adventantis Iphicratis Leucadem profugerunt. Laudatur Iphicrates et eius disciplina nautica. Quum venisset Corcyram, decem triremes a Dionysio Syracusis Corcyram missas coepit, ipsamque iam Laconicam petere cogitabat. Laudatur tota eius expeditio.

---

1 *Οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συνελέγοντο εἰς τοὺς Φωκέας, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν αὑτῶν ἐφύλασσον τὰς εἰςβολάς. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, αὐξανομένους μὲν ὁρῶντες διὰ σφᾶς τοὺς Θηβαίους χρήματά τε οὐ συμβαλλομένους εἰς τὸ ναυτικόν, αὐτοὶ δὲ ἀποκναιόμενοι καὶ χρημάτων εἰςφοραῖς καὶ λῃστείαις ἐξ Αἰγίνης καὶ φυλακαῖς τῆς χώρας, ἐπεθύμησαν παύσασθαι τοῦ πολέμου καὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα εἰρήνην ἐποιήσαντο.*

2 *Εὐθὺς δ' ἐκεῖθεν δύο τῶν πρέσβεων πλεύσαντες*

Cap. II. §. 1. B. D. E. *αὐτῶν*, C. Schneid. *ἑαυτῶν* pro *αὑτῶν*. — Dind. *ἐφύλαττον*. B. om. *τε*, sed habet *χρήματά* (sic). — A. C. Ald. Iunt. *συλλαμβ.* pro *συμβαλλομένους*.

Cap. II. §. 1. *Οἱ μὲν γάρ*] Redit Xen. ad ea, quae VI, 1, 1. narrare coeperat.

χρήματά τε] Part. *τὲ* arctius nectit enuntiationes quam *καί*. V. ad Oecon. X, 12. XIII, 10. Ages. II, 31. Vertas: et tamen. Cf. V, 3, 15. VI, 5, 30.

λῃστείαις ἐξ Αἰγίνης] V. V, 1, 1.

εἰρήνην ἐποιήσαντο] Diod. XV, 38: *Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι διὰ παντὸς περὶ τῆς ἡγεμονίας διαφιλοτιμούμενοι παρεχώρουν ἀλλήλοις, οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ κατὰ θάλατταν ἀρχῆς ἄξιοι κρινόμενοι.* Corn. Nep. Timoth. II, 2.

κατὰ δόγμα τῆς πόλεως εἶπον τῷ Τιμοθέῳ ἀποπλεῖν
οἴκαδε, ὡς εἰρήνης οὔσης· ὁ δ' ἅμα ἀποπλέων τοὺς τῶν
Ζακυνθίων φυγάδας ἀπεβίβασεν εἰς τὴν χώραν αὐ-
τῶν. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ζακύνθιοι πέμψαντες 3
πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔλεγον, οἷα πεπονθότες εἶεν A.C
ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδικεῖν τε
ἡγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους καὶ ναυτικὸν πάλιν κατεσκεύ-
αζον καὶ συνετάττοντο εἰς ἑξήκοντα ναῦς ἀπ' αὐτῆς τε
τῆς Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ Ἀμ-
βρακίας καὶ Ἤλιδος καὶ Ζακύνθου καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἐπι-
δαύρου καὶ Τροιζῆνος καὶ Ἑρμιόνος καὶ Ἁλιέων. Ἐπι- 4
στήσαντες δὲ ναύαρχον Μνάσιππον ἐκέλευον τῶν τε
ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἐκείνην τὴν θάλατταν καὶ
στρατεύειν ἐπὶ Κέρκυραν. Ἔπεμψαν δὲ καὶ πρὸς Διο-
νύσιον διδάσκοντες, ὡς καὶ ἐκείνῳ χρήσιμον εἴη τὴν
Κέρκυραν μὴ ὑπ' Ἀθηναίοις εἶναι. Καὶ ὁ μὲν δὴ Μνά- 5
σιππος, ἐπεὶ συνελέγη αὐτῷ τὸ ναυτικόν, ἔπλευσεν εἰς
τὴν Κέρκυραν· εἶχε δὲ καὶ μισθοφόρους σὺν τοῖς ἐκ
Λακεδαίμονος μετ' αὐτοῦ στρατευομένοις οὐκ ἐλάτ-
τους χιλίων καὶ πεντακοσίων. Ἐπεὶ δὲ ἀπέβη, ἐκράτει 6
τε τῆς γῆς καὶ ἐδῄου ἐξειργασμένην μὲν παγκάλως καὶ
πεφυτευμένην τὴν χώραν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ οἰκήσεις
καὶ οἰνῶνας κατεσκευασμένους ἐπὶ τῶν ἀγρῶν· ὥστ'
ἔφασαν τοὺς στρατιώτας εἰς τοῦτο τρυφῆς ἐλθεῖν, ὥστ'
οὐκ ἐθέλειν πίνειν, εἰ μὴ ἀνθοσμίας εἴη. Καὶ ἀνδρά-

§. 2. δ' ἅμα B. C. Dind. pro δὲ ἅμ'; alii δὲ ἅμα vel δ' ἅμ'.

§. 3. πόλεως B. D. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro χώρας. — κατεσκεύαζον B. C. D. F. marg. Leoncl. Dind. pro παρεσκ. — Ἑρμιόνος B. C. D. E. F. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro Ἑρμιόνης.

§. 5. Ante τὸ ναυτικὸν B. C. D. E. I. F. V. Leoncl. Steph. Dind. om. τὸ στράτευμα. — C. Ald. Iunt. στρατευομένους.

§. 6. Post κατεσκευασμένους B. C. D. E. I. V. Dind. om. ἔχουσαν.

§. 2. τῷ Τιμοθέῳ] V. V, 4, 63.

τοὺς τῶν Ζακυνθίων φυγάδας] De discidio Zacynthiorum partim Spartanis partim Atheniensibus faventium v. Diodor. XV, 45.

§. 3. οἱ ἐκ τῆς πόλεως] De attractione v. ad III, 1, 18.

§. 4. στρατεύειν ἐπὶ Κέρκυραν] Diod. XV, 46: τῶν ἐκ Κερκύρας τινὲς φίλοι Λακεδαιμονίων ἐπαναστάντες τῷ δήμῳ παρεκάλεσαν τοὺς Σπαρτιάτας ἀποστεῖλαι ναυτικὴν δύναμιν, ὑπισχνούμενοι παραδώσειν αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν κ. τ. λ.

§. 6. ἔφασαν] V. ad III, 5, 21.

ἀνθοσμίας] vinum fragrans, unde antecedentis verbi

ποδα δὲ καὶ βοσκήματα πάμπολλα ἡλίσκετο ἐκ τῶν
7 ἀγρῶν. Ἔπειτα δὲ κατεστρατοπεδεύσατο τῷ μὲν πεζῷ ἐπὶ λόφῳ ἀπέχοντι τῆς πόλεως ὡς πέντε στάδια, πρὸ τῆς χώρας ὄντι, ὅπως ἀποτέμνοιτο ἐντεῦθεν, εἴ τις ἐπὶ τὴν χώραν τῶν Κερκυραίων ἐξίοι· τὸ δὲ ναυτικὸν εἰς τἀπὶ θάτερα τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἔνθεν ᾤετ' ἂν τὰ προςπλέοντα καὶ προαισθάνεσθαι καὶ διακωλύειν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῷ λιμένι, ὁπότε μὴ
8 χειμὼν κωλύοι, ἐφώρμει. Ἐπολιόρκει μὲν δὴ οὕτω τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ οἱ Κερκυραῖοι ἐκ μὲν τῆς γῆς οὐδὲν ἐλάμβανον διὰ τὸ κρατεῖσθαι κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν δὲ οὐδὲν εἰςήγετο αὐτοῖς διὰ τὸ ναυκρατεῖσθαι, ἐν
9 πολλῇ ἀπορίᾳ ἦσαν· καὶ πέμποντες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν τε ἐδέοντο καὶ ἐδίδασκον, ὡς μέγα μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλοιεν ἄν, εἰ Κερκύρας στερηθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἂν ἰσχὺν προςβάλοιεν· ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως πλήν γε Ἀθηνῶν οὔτε ναῦς οὔτε χρήματα πλείονα ἂν γενέσθαι. Ἔτι δὲ κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῶν πόλεων, αἳ ἐπὶ τοῦτον καθήκουσιν, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλάπτειν, ἐν καλλίστῳ δὲ τῆς τε ἀν-

§. 7. μὲν ante πεζῷ addunt B. Leoncl. Steph. Wells. Schneid. edd. sqq. — ἐξίοι B. C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro ἐςίοι. — C. om. καὶ ante προαισθ.

§. 8. F. I. V. habent καὶ ante κατὰ γῆν. — V. Dind. θάλατταν.

§. 9. τε post βοηθεῖν et ἂν post ἀποβάλοιεν addunt B. D. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. — προςβάλοιεν B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro προςβάλλοιεν. — Ἀθηνῶν Dind., Ἀθηναίων ceteri. — C. καλῷ pro καλλίστῳ. — A. ἀντιπέρας.

πίνειν obiectum facile intelligitur.

§. 7. πρὸ τῆς χώρας] Qui in colle erant, si oculos in urbem convertebant, agros inter se et urbem medios ante se habebant.

εἰς τἀπὶ θάτερα] in altera parte. Cf. Anab. V, 4, 10: εἰς τὴν χώραν εἰςβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, et ibid. §. 3: πολέμιοι οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. Infra VII, 4, 30.

§. 8. ἐπολιόρκει] V. ad IV, 7, 1.

§. 9. μέγα — ἀγαθόν] Hunc ipsum locum tractat Thuc. I, 36, ubi quaedam iis ipsis verbis exponuntur, quibus Xenophon usus est. Morus.

ἐν καλῷ — τοῦ — κόλπου] Corcyram loco peropportuno esse sitam, si spectetur a sinu Corinthiaco, h. e. loco peropportuno sinui Corinthiaco. Cf. Thuc. I, 36, 2: τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται (ἡ Κέρκυρα), ubi genitivus παράπλου a καλῶς pendet. Rost. gr. Mai. §. 108. n. V. supra ad V, 4, 38 et 49.

τιπέραν Ἠπείρου καὶ τοῦ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν ἰσχυρῶς ἐπιμελητέον εἶναι, καὶ ταγὸν πέμπουσι Στησικλέα εἰς ἑξακοσίους ἔχοντα πελταστάς, Ἀλκέτου δὲ ἐδεήθησαν συνδιαβιβάσαι τούτους. Καὶ οὗτοι μὲν νυκτὸς διακομισθέντες που τῆς χώρας εἰςῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἑξήκοντα ναῦς πληροῦν, Τιμόθεον δ' αὐτῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν. Ὁ δ' οὐ δυνάμενος αὐτόθεν τὰς ναῦς πληρῶσαι, ἐπὶ νήσων πλεύσας ἐκεῖθεν ἐπειρᾶτο συμπληροῦν, οὐ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι ἐπὶ συγκεκροτημένας ναῦς εἰκῇ περιπλεῦσαι. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίζοντες αὐτὸν ἀναλοῦν τὸν τῆς ὥρας εἰς τὸν περίπλουν χρόνον, συγγνώμην οὐκ ἔσχον αὐτῷ, ἀλλὰ παύσαντες αὐτὸν τῆς στρατηγίας Ἰφικράτην ἀνθαιροῦνται. Ὁ δ' ἐπεὶ κατέστη στρατηγός, μάλα ὀξέως τὰς ναῦς ἐπληροῦτο καὶ τοὺς τριηράρχους ἠνάγκαζε. Προςέλαβε δὲ παρὰ τῶν Ἀθηναίων

§. 10. B. margg. Leoncl. et Steph. τάγην pro ταγὸν.

§. 13. A. edd. vett. ἀναλοῦντα pro ἀναλοῦν. — τὸν ante περίπλουν addunt B. C. D. E. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind.

§. 14. τριηράρχους B. C. D. E. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro τριηράρχας. — C. V. post προσέλαβε δὲ addunt et post Ἀθηναίων

§. 10. ταγόν] Apud Corcyraeos ducem nominatum fuisse ταγόν opinatur Sturz. Quod etiam si ita esset, tamen mireris Athenienses misisse dici ταγόν. Diodor. XV, 47: κατὰ δὲ τὸ παρὸν στρατηγὸν ἑλόμενοι Κτησικλέα μετὰ στρατιωτῶν πεντακοσίων ἐξέπεμψαν βοηθήσοντα τοῖς Κερκυραίοις. Ita non dubito quin h. l. reponendum sit στρατηγόν pro ταγόν.

Ἀλκέτου — συνδιαβιβάσαι] De Alceta v. VI, 1, 7. Petierunt ab Alceta, ut adiuvaret Stesiclem in traiiciendo ex Epiro in Corcyram. Terra enim, non mari, mittebant sexcentos illos in Epirum.

§. 11. που] Cobet. ποι. V. ad II, 3, 54.

§. 12. αὐτόθεν] V. ad III, 4, 20.

ἐπὶ νήσων] ut IV, 8, 7: διὰ νήσων. Cf. Diod. XV, 47: οὗτος δὲ — πλεύσας ἐπὶ Θρᾴκης καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προκαλεσάμενος προςέθηκε τριάκοντα τριήρεις· τότε δὲ καθυστερῶν τῆς τῶν Κερκυραίων συμμαχίας τὸ μὲν πρῶτον ἀπέβαλε τὴν στρατηγίαν κ. τ. λ.

οὐ φαῦλον] non levis momenti, non sine magno periculo faciendum.

συγκεκροτημένας ναῦς] naves bene instructas. Polyb. I, 61, 3: τὰ πληρώματα συγκεκροτημένα διαφέρουσαν αὐτοῖς τὴν χρείαν παρείχετο. Lucian. somn. XXIV: ἵππος συγκεκροτημένη. Pollux. I, 155: συγκεκροτημέναι δυνάμεις.

§. 14. ἠνάγκαζε] coegit id facere quod debebant. Nam apud Athenienses ditiorum erat, suis sumptibus triremes instruere.

-αὶ εἰ πού τις ναῦς περὶ τὴν Ἀττικὴν ἔπλει καὶ τὴν Πά-ραλον καὶ τὴν Σαλαμινίαν, λέγων, ὡς ἐὰν τάχει καλῶς γένηται, πολλὰς αὐτοῖς ναῦς ἀποπέμψοι. Καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αἱ ἅπασαι περὶ ἑβδομήκοντα. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ Κερκυραῖοι οὕτω σφόδρα ἐπείνων, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομολούντων ἐκήρυξεν ὁ Μνάσιππος πεπρᾶσθαι ὅστις αὐτομολοίη. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἧττον ηὐτομόλουν, τελευτῶν καὶ μαστιγῶν ἀπέπεμπεν. Οἱ μέντοι ἔνδοθεν τούς γε δούλους οὐκ ἐδέχοντο πάλιν εἰς τὸ τεῖχος, ἀλλὰ πολλοὶ ἔξω ἀπέθνησκον. Ὁ δ᾽ αὖ Μνάσιππος ὁρῶν ταῦτα, ἐνόμιζέ τε ὅσον οὐκ ἤδη ἔχειν τὴν πόλιν καὶ περὶ τοὺς μισθοφόρους ἐκαινούργει, καὶ τοὺς μέν τινας αὐτῶν ἀπομίσθους ἐπεποιήκει, τοῖς δ᾽ οὖσι καὶ δυοῖν ἤδη μηνοῖν ὤφειλε τὸν μισθόν, οὐκ ἀπορῶν, ὡς ἐλέγετο, χρημάτων· καὶ γὰρ τῶν πόλεων αἱ πολλαὶ αὐτῷ ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν ἔπεμπον, ἅτε καὶ διαποντίου τῆς στρατείας οὔσης. Κατιδόντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ ἐκ τῆς πόλεως τάς τε φυλακὰς χεῖ-

m. καί. — C. εἴ τίς που. — Steph. Leoncl. Wells. Mor. ἀποπέμψει.

§. 15. A. C. E. F. edd. vett. ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ χρόνῳ.

§. 16. αὐτῷ ante ἀργύριον ponunt B. D. Schneid. Dind., ante ἔπεμπον ceteri.

§. 17. A. C. E. edd. vett. φάλαγγας pro φυλακὰς.

V. ad Oecon. II, 6. Wachsmuth. I, 130—138.

Πάραλον] V. II, 1, 28. 2, 3.

§. 15. *πεπρᾶσθαι ὅστις*] *es solle verkauft sein jeder, welcher* —. Hoc gravius esse dictum quam πεπράσεσθαι, quod Cobet. scribit, nemo non sentit. In πεπρᾶσθαι inest praesentis notio ut in κεκλεῖσθαι V, 4, 7. Pertinet igitur ἐκήρυξε πεπρᾶσθαι ad id quod de praesentis infinitivo post iurandi verba posito dictum est ad V, 1, 32. Cf. etiam VI, 4, 25: παρήγγειλαν — συνεσκευάσθαι πάντας. Nihil vero contra vulgatam lectionem efficit Cobetus comparando Anab. VII, ..., 36: ἐκήρυξεν, ὃς ἂν ἁλῷ —, ὅτι πεπράσεται, ubi cum ὅτι coniungi non potuisse πέπραται per se intelligitur. Quin etiam ex isto loco colligere licet, si scripsisset h. l. πεπράσεσθαι, non dicturum fuisse Xenophontem ὅστις αὐτομολοίη, sed ὅστις ἂν αὐτομολήσῃ, vel certe ὅστις αὐτομολήσοι aut ὅστις αὐτομολήσει.

τελευτῶν] ut V, 3, 15.

§. 16. *ὅσον οὐκ*] ut V, 3, 13. Infra §. 24.

τοῖς δ᾽ οὖσι] quid sibi velit, nemo interpretum ostendit. Vitium in verbis esse manifestum est. Si ἀπομίσθους ἐπεποιήκει est: stipendia ademerat, h. e. dimiserat (partem mercenariorum), pro δ᾽ οὖσι scribendum videtur δὲ μένουσι: atque iis, qui manebant (quos non dimiserat Mnasippus) duorum mensium stipendia debebat.

ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν] De hac re v. V, 2, 21.

ρον ἢ πρόσθεν φυλαττομένας ἐσπαρμένους τε κατὰ τὴν
χώραν τοὺς ἀνθρώπους, ἐπεκδραμόντες τοὺς μέν τι-
νας αὐτῶν ἔλαβον, τοὺς δὲ κατέκοψαν. Αἰσθόμενος δὲ 18
ὁ Μνάσιππος αὐτός τε ἐξωπλίζετο καὶ ὅσους εἶχεν
ὁπλίτας ἅπασιν ἐβοήθει καὶ τοὺς λοχαγοὺς καὶ τοὺς
ταξιάρχους ἐξάγειν ἐκέλευε τοὺς μισθοφόρους. Ἀπο- 19
κριναμένων δέ τινων λοχαγῶν, ὅτι οὐ ῥάδιον εἴη μὴ δι-
δόντας τὰ ἐπιτήδεια πειθομένους παρέχειν, τὸν μέν
τινα βακτηρίᾳ, τὸν δὲ τῷ στύρακι ἐπάταξεν. Οὕτω μὲν
δὴ ἀθύμως ἔχοντες καὶ μισοῦντες αὐτὸν συνεξῆλθον
πάντες· ὅπερ ἥκιστα εἰς μάχην συμφέρει. Ὁ δ᾽ ἐπεὶ 20
παρετάξατο, αὐτὸς μὲν τοὺς κατὰ τὰς πύλας τῶν πο-
λεμίων τρεψάμενος ἐπεδίωκεν· οἱ δ᾽ ἐπεὶ ἐγγὺς τοῦ τεί-
χους ἐγένοντο, ἀνεστρέφοντό τε καὶ ἀπὸ τῶν μνημάτων
ἔβαλλον καὶ ἠκόντιζον· ἄλλοι δ᾽ ἐκδραμόντες καθ᾽ ἑτέ-
ρας πύλας ἐπιτίθενται ἀθρόοι τοῖς ἐσχάτοις· οἱ δ᾽ ἐπ᾽ 21
ὀκτὼ τεταγμένοι, ἀσθενὲς νομίσαντες τὸ ἄκρον τῆς φά-
λαγγος ἔχειν, ἀναστρέφειν ἐπειρῶντο. Ὡς δ᾽ ἤρξαντο
ἐπαναχωρεῖν, οἱ μὲν πολέμιοι ὡς φεύγουσιν ἐπέθεντο,
οἱ δ᾽ οὐκέτι ἐπανέστρεψαν· καὶ οἱ ἐχόμενοι δ᾽ αὐτῶν

§. 18. A. edd. vett. *αὐτός τε μὲν ὡπλίζετο.* — *ταξιάρχους* B. C. D. E. F. I. V. marg. Steph. Schneid. Dind. pro *ταξιάρχας*.

§. 19. *διδόντας* B. D. I. V. Schneid. Dind. pro *διδόντα.* — *πάντες* B. D. E. F. V. Dind. pro *ἅπαντες*.

§. 20. *ἐπεδίωκεν* marg. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. pro *ἀπεδίωκεν.* — A. *ἔβαλον.*

§. 19. *παρέχειν*] V. ad VI, 1, 19.

§. 20. *παρετάξατο*] V. ad III, 4, 23. IV, 3, 5.

ἀνεστρέφοντο] conversi substiterunt, quo sensu usitatior est activa forma. Sed etiam Anab. I, 10, 12, Cyrop. II, 2, 9, De re equ. VI, 5 passivam legimus, quam h. l. Xen. fortasse propterea praetulit quod mox (§. 21) alio significatu dicturus erat *ἀναστρέφειν.*

τῶν μνημάτων] V. ad III, 2, 14.

§. 21. *τὸ ἄκρον*] extremam aciei partem, quae antea per *τοῖς ἐσχάτοις* significata erat.

ἀναστρέφειν] se convertere, ut eam phalangis partem, in quam irruentes videbant hostes, densiorem redderent. Dum autem pedem referre incipiunt ut se locent post terga *τῶν ἐσχάτων*, quorum aciem confirmaturi erant, eos ad fugam terga dare putantes tanta vi adoriuntur hostes, ut conversionem conficere illi non possint sed fugiant, quo facto his proximi quoque in fugam trahuntur.

ἐπανέστρεψαν] Cobet. male *ἀνέστρεψαν.* Vertas: iam non se converterunt ad eum locum, quem assequi debebant ad conficiendam conversionem.

22 εἰς φυγὴν ὥρμων. Ὁ δὲ Μνάσιππος τοῖς μὲν πιεζομένοις οὐκ ἐδύνατο βοηθεῖν διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κατ' ἀντικρὺ προσκειμένους, ἀεὶ δ' ἐλείπετο σὺν ἐλάττοσι. Τέλος δ' οἱ πολέμιοι ἀθρόοι γενόμενοι πάντες ἐπετίθεντο τοῖς περὶ τὸν Μνάσιππον, ἤδη μάλα ὀλίγοις οὖσι. Καὶ
23 οἱ πολῖται ὁρῶντες τὸ γιγνόμενον ἐπεξῄεσαν. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον ἀπέκτειναν, ἐδίωκον ἤδη ἅπαντες. Ἐκινδύνευσαν δ' ἂν καὶ τὸ στρατόπεδον ἑλεῖν σὺν τῷ χαρακώματι, εἰ μὴ οἱ διώκοντες τὸν ἀγοραῖόν τε ὄχλον ἰδόντες καὶ τὸν τῶν θεραπόντων καὶ τὸν τῶν ἀνδραπόδων, οἰηθέντες
24 ὄφελός τι αὐτῶν εἶναι, ἀπεστρέφοντο. Καὶ τότε μὲν τρόπαιόν τε ἵστασαν οἱ Κερκυραῖοι τούς τε νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν. Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἐῤῥωμενέστεροι ἐγεγένηντο, οἱ δ' ἔξω ἐν πάσῃ δὴ ἀθυμίᾳ ἦσαν. Καὶ γὰρ ἐλέγετο, ὅτι Ἰφικράτης τε ὅσον οὐκ ἤδη παρείη, καὶ οἱ Κερκυραῖοι δὲ τῷ ὄντι ναῦς
25 ἐπλήρουν. Ὑπερμένης δέ, ὃς ἐτύγχανεν ἐπιστολιαφόρος τῷ Μνασίππῳ ὤν, τό τε ναυτικὸν πᾶν ὅσον ἦν ἐκεῖ συνεπλήρωσε, καὶ περιπλεύσας πρὸς τὸ χαράκωμα τὰ πλοῖα πάντα γεμίσας τῶν τε ἀνδραπόδων καὶ τῶν χρη-

§. 22. A. C. E. F. edd. vett. om. *τοῖς μὲν πιεζομένοις*. — V. *ἐπιτίθενται τοῖς*. — *πολῖται* Dind. pro *ὁπλῖται*.

§. 23. Steph. *ἤδη ἅπαντας*. — *τὸ* ante *στρατόπεδον* addunt Schneid. edd. sqq. — A. C. E. F. Ald. om. *οἱ* ante *διώκοντες*.

§. 24. *ἵστασαν* B. D. V. Dind. pro *ἔστησαν*. — *τούς τε νεκροὺς* B. V. Dind. pro *καὶ τοὺς νεκρούς*.

§. 25. B. *τῶν τετραπόδων* pro *τῶν τε ἀνδραπ.* — *ἀπέστελλεν* B. D. V. Dind. pro *ἀπέστειλεν*.

§. 22. *ἀεὶ — ἐλάττοσι*] semper imminuebatur eorum numerus, qui cum ipso erant: singulare dicendi genus. Exspectamus enim *ἀεὶ — γιγνομένοις ἐλάττοσι*, aut *ἀεὶ — ἐλαττουμένοις*. Cf. IV, 5, 16. Aliter se habet VI, 5, 18: *ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο*.

§. 23. *τὸν ἀγοραῖόν τε ὄχλον*] V. ad I, 6, 37.

ὄφελος] V. ad V, 3, 6. Leoncl. vertit: quoddam in his robur esse arbitrati.

§. 24. *ἐν πάσῃ δὴ ἀθυμίᾳ*] Dindorf. in praef. Cyrop. ed. Lips. p. XXII corrigit *ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας*, cl. Thuc. VII, 55: *ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν*.

ὅσον οὐκ] V. ad §. 16.

καὶ — δέ] respondent antecedenti *τε*. V. ad III, 4, 24.

τῷ ὄντι] Ad haec repetas *ἤδη*. Opponuntur enim inter se: *ὅσον οὐκ ἤδη* et *τῷ ὄντι ἤδη*. De indicativo *ἐπλήρουν* optativum *παρείη* in oratione obliqua excipiente v. ad III, 5, 23. V, 3, 12. At si dicere voluisset Xen.: fama ferebatur, Iphicratem tantum non iam adesse, atque revera Corcyraei iam naves suas instruebant, ita ut *καὶ — ἐπλήρουν* non pertineret ad orationem obliquam, omittendum erat *τε* post *Ἰφικράτης*.

§. 25. *ἐπιστολιαφόρος*] idem, quod *ἐπιστολεύς* I, 1, 23.

μάτων ἀπέστελλεν· αὐτὸς δὲ σύν τε τοῖς ἐπιβάταις καὶ
τοῖς περισωθεῖσι τῶν στρατιωτῶν διεφύλαττε τὸ χαρά-
κωμα· τέλος δὲ καὶ οὗτοι μάλα δὴ τεταραγμένοι ἀνα- 26
βάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις ἀπέπλεον, πολὺν μὲν σῖτον,
πολὺν δὲ οἶνον, πολλὰ δὲ ἀνδράποδα καὶ ἀσθενοῦντας
στρατιώτας καταλιπόντες· δεινῶς γὰρ ἐπεφόβηντο, μὴ
καταληφθεῖεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. Καὶ
ἐκεῖνοι μὲν εἰς Λευκάδα ἀπεσώθησαν.

Ὁ δὲ Ἰφικράτης ἐπεὶ ἤρξατο τοῦ περίπλου, ἅμα μὲν 27
ἔπλεεν, ἅμα δὲ πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν παρεσκευά-
ζετο· εὐθὺς μὲν γὰρ τὰ μεγάλα ἱστία αὐτοῦ κατέλιπεν,
ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν πλέων· καὶ τοῖς ἀκατίοις δέ, καὶ εἰ
φορὸν πνεῦμα εἴη, ὀλίγα ἐχρῆτο· τῇ δὲ κώπῃ τὸν πλοῦν
ποιούμενος ἄμεινόν τε τὰ σώματα ἔχειν τοὺς ἄνδρας
καὶ ἄμεινον τὰς ναῦς πλεῖν ἐποίει. Πολλάκις δὲ καὶ 28
ὅπου μέλλοι ἀριστοποιεῖσθαι τὸ στράτευμα ἢ δειπνο-
ποιεῖσθαι, ἐπανήγαγεν ἂν τὸ κέρας ἀπὸ τῆς γῆς κατὰ

§. 26. Post μάλα B. C. D. E. F. I. V. Dind. om. δή. — A. C. edd. vett. πολὺν μέντοι σῖτον.

§. 27. Dind. ἔπλει pro ἔπλεεν. — φορὸν B. D. V. Dind., εὔφορον Steph. edd. sqq., ceteri ἔφορον.

§. 28. ὅπου Dind. pro ὅποι. — F. δειπνοποιῆσαι. — E. ἐπανήγα-

§. 27. ἔπλεεν] Hanc formam contra Dindorfium et Lobeckium (ad Phryn. p. 220) defendunt Kuehn. ad Anab. VII, 6, 37, Heiland. de dial. Xen. p. 19. V. supra ad VI, 1, 18.

ὅσα εἰς ναυμαχίαν] V. ad VI, 1, 10.

τὰ μεγάλα ἱστία] Rem explicavit Boeckh: *Urkunden über das Seewesen des Attischen Staates* p. 139. sqq., animadvertitque ἱστία μεγάλα esse vela maioris mali eiusque antennarum, ἱστία ἀκάτεια alterius mali ἱστὸς ἀκάτειος vocati. Dindorf. Ad pugnam prodituri vela maiora alicubi reponere solebant, quod fecit II, 1, 29 Lysander et fieri iubet Alcibiades I, 1, 13, ubi v. adn.

ὀλίγα] De accusativo v. ad II, 1, 2. 4, 37. VI, 1, 15.

τὰ σώματα] V. ad V, 3, 17.

§. 28. ὅπου — μέλλοι] De optativo v. ad III, 5, 24.

ἐπανήγαγεν ἄν] Significatur quod facere solebat quotiescunque rei locus erat opportunus. V. Buttm. §. 139. 12. Rost. §. 152. ann. 1. α. Kuehn. §. 260. 2. 2. β. Rarius ita cum ἄν ponitur aoristus, quam imperfectum. Exempla v. apud Kuehner. ad Anab. I, 5, 2. 9, 19. Comment. I, 1, 16. 3, 4.

τὸ κέρας ἀπὸ τῆς γῆς] Quum iam in eo esset, ut appellerent naves, retro eas in altum ducebat, et quae modo κατὰ κέρας, h. e. una post alteram, vectae erant, eas iam disponebat e regione eius loci, quo vel prandendum vel coenandum erat, ita ut pari singulae spatio a littore remotae essent. τὸ κέρας igitur significat cornu sequentesque

ταῦτα τὰ χωρία. Ἐπεὶ δ' ἐπιστρέψας [ἂν] καὶ ἀντιπρώρους καταστήσας τὰς τριήρεις ἀπὸ σημείου ἀφίει ἀνθαμιλλᾶσθαι εἰς τὴν γῆν, μέγα δὴ νικητήριον ἦν τὸ πρώτους καὶ ὕδωρ λαβεῖν καὶ εἴ του ἄλλου ἐδέοντο, καὶ πρώτους ἀριστῆσαι· τοῖς δ' ὑστάτοις ἀφικομένοις μεγάλη ζημία ἦν τό τε ἐλαττοῦσθαι πᾶσι τούτοις καὶ ὅτι ἀνάγεσθαι ἅμα ἔδει, ἐπεὶ σημήνειεν· συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν πρώτοις ἀφικνουμένοις καθ' ἡσυχίαν ἅπαντα

29 ποιεῖν, τοῖς δὲ τελευταίοις διὰ σπουδῆς. Φυλακάς γε μήν, εἰ τύχοι ἐν τῇ πολεμίᾳ ἀριστοποιούμενος, τὰς μὲν ἐν τῇ γῇ, ὥσπερ προσήκει, καθίστη, ἐν δὲ ταῖς ναυσὶν αἰρόμενος αὖ τοὺς ἱστοὺς ἀπὸ τούτων ἐσκοπεῖτο. Πολὺ οὖν ἐπὶ πλέον οὗτοι καθεώρων ἢ οἱ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ, ἀφ' ὑψηλοτέρου καθορῶντες. Ὅπου δὲ δειπνοποιοῖτο καὶ καθεύδοι, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ νύκτωρ πῦρ οὐκ ἔκαε, πρὸ δὲ τοῦ στρατεύματος φῶς ἐποίει, ἵνα μηδεὶς λάθῃ προσιών. Πολλάκις δέ, εἰ εὐδία εἴη, εὐθὺς δειπνήσας ἀνήγετο· καὶ εἰ μὲν αὔρα φέροι, θέοντες ἅμα ἀνεπαύοντο· εἰ δὲ ἐλαύνειν δέοι, κατὰ μέρος τοὺς ναύτας ἀνέ-

30 παυεν. Ἐν δὲ τοῖς μεθ' ἡμέραν πλοῖς ἀπὸ σημείων τοτὲ μὲν ἐπὶ κέρως ἦγε, τοτὲ δ' ἐπὶ φάλαγγος· ὥστε ἅμα μὲν ἔπλεον, ἅμα δὲ πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν καὶ ἠσκη-

γον, marg. Leoncl. ἀπανήγαγεν. — ἐπιστρέψας B. C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἀντιστρέψας. — σημήνειεν A. V. Leoncl. Weisk. Schneid. pro σημήνειαν, Dind. σημήνειε.

§. 29. ἐσκοπεῖτο. Πολὺ Dind. pro ἐσκόπει. — Τὸ πολὺ. — νύκτωρ πῦρ B., πῦρ νύκτωρ ceteri. — V. λάθοι pro λάθῃ.

§. 30. F. om. μὲν post ἅμα. — ὑπὸ ante τῶν πολεμ. inserunt naves, κατὰ ταῦτα τὰ χωρία respondent praecedenti ὅπου.

ἐπεὶ δ' ἐπιστρέψας [ἂν]] Aut ἔπειτ' pro ἐπεὶ δ' scribendum, ut ἂν eodem modo atque antea accipi possit, aut ἂν delendum censeo.

ἀπὸ σημείου] signo dato. V. ad V, 1 5.

ἀνάγεσθαι ἅμα] una cum reliquis, qui prius advenerant.

σημήνειεν] scil. ὁ σαλπιγκτής. V. Kuehner. ad Anab. I, 2, 17. Buttm. gr. §. 129. 16. Kuehn. §. 238. 4. 6. Infra §. 34.

§. 29. γε μήν] V. ad III, 1, 7.

νύκτωρ πῦρ] Rationem huius moris explicat Anab. VII, 2, 18.

ἵνα — λάθῃ] De coniunctivo v. ad I, 1, 4. 4, 6. II, 1, 2.

θέοντες] h. e. οὐκ ἐλαύνοντες, remigio non utentes. Dindorf. comparat Aristoph. Eccl. 109: νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν οὔτ' ἐλαύνομεν, ubi schol.: ὅ ἐστιν· οὔτ' ἀνέμοις οὔτε κώπαις πλέομεν.

κατὰ μέρος] vicissim modo hos modo illos.

§. 30. ἐπὶ κέρως] V. ad VII, 4, 23.

ὅσα εἰς ναυμαχίαν] ut §. 27.

κότες καὶ ἐπιστάμενοι εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς ᾤοντο, κατεχομένην θάλασσαν ἀφικνοῦντο. Καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ καὶ ἠρίστων καὶ ἐδείπνουν· διὰ δὲ τὸ τἀναγκαῖα μόνον πράσσειν καὶ τὰς βοηθείας ἔφθανεν ἀναγόμενος καὶ ταχὺ ἐπέραινε. Περὶ δὲ τὸν 31
Μνασίππου θάνατον ἐτύγχανεν ὢν τῆς Λακωνικῆς περὶ τὰς Σφαγίας. Εἰς τὴν Ἠλείαν δὲ ἀφικόμενος καὶ παραπλεύσας τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ στόμα ὑπὸ τὸν Ἰχθῦν καλούμενον ὡρμίσατο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐντεῦθεν ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας, οὕτω καὶ τεταγμένος καὶ τὸν πλοῦν ποιούμενος, ὡς, εἰ δέοι, πάντα ὅσα χρὴ παρεσκευασμένος ναυμαχοίη. Καὶ γὰρ τὰ περὶ τοῦ Μνασίππου αὐτόπτου μὲν οὐδενὸς ἠκηκόει, ὑπώπτευε δέ, μὴ ἀπάτης ἕνεκα λέγοιτο, καὶ ἐφυλάττετο· ἐπεὶ μέντοι ἀφίκετο εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἐπύθετο καὶ ἀνέπαυε τὸ στράτευμα.

Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι ταῦτα πάντα, ὅταν οἴωνται ναυ- 32
μαχήσειν ἄνθρωποι, καὶ ἀσκεῖται καὶ μελετᾶται· ἀλλὰ τοῦτο ἐπαινῶ, ὅτι, ἐπεὶ ἀφικέσθαι ταχὺ ἔδει ἔνθα τοῖς πολεμίοις ναυμαχήσειν ᾤετο, εὕρετο, ὅπως μήτε διὰ τὸν πλοῦν ἀνεπιστήμονας εἶναι τῶν εἰς ναυμαχίαν μήτε διὰ τὸ ταῦτα μελετᾶν βραδύτερόν τι ἀφικέσθαι.

Καταστρεψάμενος δὲ τὰς ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ πόλεις 33

Steph. edd. sqq. — F. Dind. θάλατταν. — Dind. πράττειν. — A. E. F. edd. vett. ἔφθασεν pro ἔφθανεν. — Schneid., suadente Weiskio, καὶ ταχὺ ἐπέραινε posuit post πράσσειν.

§. 31. Σφαγίας Schneid. edd. sqq., ceteri Σφαγέας. — Ante τὸ τοῦ B. C. D. E. I. V. Schneid. edd. sqq. om. εἰς. — ἕνεκα B., ἕνεκεν ceteri.

τὰς βοηθείας ἔφθανεν ἀναγόμενος] Solvebat prius quam ab hostibus succurri posset.

ἐπέραινε] τὴν ὁδόν.

§. 31. περὶ — θάνατον] eo fere tempore, quo cecidit Mnasippus. V. §. 23.

Σφαγίας] tres insulas ante Pylum Messeniae sitas. Quae regio quum Laconibus subiecta esset, ipsa Λακωνική nominatur.

τὸν Ἰχθῦν] Elidis promontorium.

τὰ περὶ τοῦ] V. ad VI, 1, 19.

§. 32. ὅπως — εἶναι — ἀφικέσθαι] V. adn. ad Oecon. VII, 29: πειρᾶσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι, quem locum cur plane Schneiderus diversum dicat equidem non intelligo. Utroque loco duae diversae confunduntur structurae. Cf. Wessel. ad Diod. Tom. II. p. 408. Poppo et Bornem. ad Cyrop. IV, 2, 37.

ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν. Ἐκεῖ δὲ πρῶτον μὲν ἀκούσας,
ὅτι προςπλέοιεν δέκα τριήρεις παρὰ Διονυσίου βοηθή-
σουσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, αὐτὸς ἐλθὼν καὶ σκεψάμε-
νος τῆς χώρας ὅθεν τούς τε προςπλέοντας δυνατὸν ἦν
ὁρᾶν καὶ τοὺς σημαίνοντας εἰς τὴν πόλιν καταφανεῖς
34 εἶναι, ἐνταῦθα κατέστησε τοὺς σκοπούς. Κἀκείνοις
μὲν συνέθετο, προςπλεόντων τε καὶ ὁρμούντων ὡς δέοι
σημαίνειν· αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων προςέταξεν εἴκο-
σιν, οὓς δεήσοι, ἐπεὶ κηρύξειεν, ἀκολουθεῖν· εἰ δέ τις
μὴ ἀκολουθήσοι, προεῖπε μὴ μέμψεσθαι τὴν δίκην.
Ἐπεὶ δ' ἐσημάνθησαν προςπλέουσαι καὶ ἐκηρύχθη,
ἀξία ἐγένετο θέας ἡ σπουδή· οὐδεὶς γὰρ ὅςτις οὐ δρό-
35 μῳ τῶν μελλόντων πλεῖν εἰςέβη εἰς τὰς ναῦς. Πλεύσας
δὲ ἔνθα ἦσαν αἱ πολέμιαι τριήρεις καταλαμβάνει ἀπὸ
μὲν τῶν ἄλλων τριήρων εἰς τὴν γῆν τοὺς ἄνδρας ἐκβε-
βηκότας, Μελάνιππος μέντοι ὁ Ῥόδιος τοῖς τε ἄλλοις
συνεβούλευε μὴ μένειν ἐνταῦθα καὶ αὐτὸς πληρωσάμε-
νος τὴν ναῦν ἐξέπλει. Ἐκεῖνος μὲν οὖν καίπερ ἀπαν-
τῶν ταῖς Ἰφικράτους ναυσὶν ὅμως ἀπέφυγεν· αἱ δὲ ἀπὸ
Συρακουσῶν νῆες ἅπασαι ἑάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν.

§. 34. A. δεήσοι A. B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. — Leoncl. Steph. Schneid. Weisk. μέμφεσθαι. — ἐσημάνθησαν B. D. V. Bryl. Cast. Schneid. Dind. pro ἐσημάνθη, Wells. Mor. Weisk. ἐσημάνθη προςπλεῦσαι.

§. 35. τριήρων D. E. F. V. Dind., τριηρῶν B., τριήρεων ceteri.

§. 33. *πρῶτον μέν*] His respondent §. 34: ἐπεὶ δ' ἐσημάνθησαν.

παρὰ Διονυσίου] V. §. 4.

τῆς χώρας] genitivus pendet ex ὅθεν.

εἰς τὴν πόλιν] iungenda sunt cum σημαίνοντας.

καταφανεῖς εἶναι] Haec non minus quam ὁρᾶν pendet a δυνατὸν ἦν.

§. 34. *προςπλεόντων — ὁρμούντων*] De omisso subiecto v. ad I, 1, 29.

κηρύξειεν] V. ad σημήνειεν §. 28.

μὴ μέμψεσθαι τὴν δίκην] non contemnenda poena affectum iri. Sic nostrates ironice: *sie würden mit ihrer Strafe wohl zufrieden sein.* Dind. comparat Herod. VIII, 106: (θεοί) σε ποιήσαντα ἀνόσια νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς, ὥςτε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην, quae tamen verba dubito an rectius Baehrius sic accipiat: ut de poena, quam dabis, queri non possis ut de iniusta, quem sensum indicant verba νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι. Commode vero Hertlinius affert Plat. de Leg. IV, p. 716 B: ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ. Aelian. V. H. XIII, 2 N. ἔτισεν — οὐ μεμπτὴν τὴν δίκην.

οὐδεὶς — ὅςτις οὐ — τῶν μελλόντων] V. ad V, 1, 3. δρόμῳ iungas cum εἰςέβη.

῾Ο μέντοι ᾿Ιφικράτης τὰς μὲν τριήρεις ἀκρωτηριασάμε- 36
νος ἕλκων κατηγάγετο εἰς τὸν τῶν Κερκυραίων λιμένα, τῶν δὲ ἀνδρῶν συνέβη ἑκάστῳ τακτὸν ἀργύριον ἀποτῖσαι, πλὴν Κρινίππου τοῦ ἄρχοντος· τοῦτον δ' ἐφύλαττεν ὡς ἢ πραξόμενος πάμπολλα χρήματα ἢ ὡς πωλήσων. Κἀκεῖνος μὲν ὑπὸ λύπης αὐθαιρέτῳ θανάτῳ ἀποθνήσκει, τοὺς δ' ἄλλους ὁ ᾿Ιφικράτης ἀφῆκε, Κερκυραίους ἐγγυητὰς δεξάμενος τῶν χρημάτων. Καὶ τοὺς 37
μὲν ναύτας γεωργοῦντας τοῖς Κερκυραίοις τὸ πλεῖστον διέτρεφε, τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν νεῶν ὁπλίτας ἔχων διέβαινεν εἰς τὴν ᾿Ακαρνανίαν· καὶ ἐκεῖ ταῖς μὲν φιλίαις πόλεσιν ἐπεκούρει, εἴ τίς τι δέοιτο, Θυριεῦσι δὲ μάλα καὶ ἀνδράσιν ἀλκίμοις καὶ χωρίον καρτερὸν ἔχουσιν ἐπολέμει. Καὶ τὸ ἀπὸ Κερκύρας 38
ναυτικὸν προςλαβών, σχεδὸν περὶ ἐνενήκοντα ναῦς, A.Ch
πρῶτον μὲν εἰς Κεφαλληνίαν πλεύσας χρήματα ἐπράξατο, τὰ μὲν παρ' ἑκόντων, τὰ δὲ παρ' ἀκόντων· ἔπειτα δὲ παρεσκευάζετο τήν τε τῶν Λακεδαιμονίων χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' ἐκεῖνα πόλεων

§. 36. V. κατήγετο pro κατηγάγετο. — τῶν ante Κερκ. addunt B. D. V. Dind. — Κρινίππου Wessel. ad Diod. XV, 47. Dind., Κνίππου B. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Steph. Wells., ceteri ᾿Ανίππου. — αὐθαιρέτῳ θανάτῳ B. D. V. Dind. pro θαν. αὐθ.

§. 37. V. μὲν ταῖς pro ταῖς μὲν. — τίς τι D. E. F. V. Dind. pro τίς τοῦ; B. om. τι. — Θυριεῦσι Port. Steph. edd. sqq. pro Θυρεῦσι.

§. 38. ἐνενήκοντα B. C. E. F. Dind. pro ἐννεν.

§. 36. ἀκρωτηριασάμενος] ornamentis rostrorum spoliavit. Cf. II, 3, 8.

συνέβη] Vertunt: pactus est, constituit. Immo est: convenit inter eos. Pendet igitur ἑκάστῳ a τακτόν, nisi forte praefers ἕκαστον, quod, referente Dindorfio, proposuit P. van den Es. Neque tamen absurdum videtur singulis captivis diversa imposita esse redemptionis pretia.

ὡς ἢ — ἢ ὡς] Comparans VI, 5, 37 Hertlinius olim aut priori loco ἢ ὡς scribi aut altero loco ὡς deleri voluit, postea mutavit hanc sententiam in adn. ad Anab. V, 7, 32: πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλοις κατακαίνωμεν; V. supra ad III, 5, 5.

§. 37. γεωργοῦντας] ea ratione, ut agros colerent.

διέβαινεν εἰς τήν] V. ad V, 4, 41.

εἴ τίς τι δέοιτο] V. ad III, 1, 1.

μάλα — ἀλκίμοις] De traiecto μάλα v. ad IV, 5, 1.

§. 38. σχεδὸν περί] Cf. ad IV, 1, 18. Hertlinius confert Anab. IV, 8, 75. Cyrop. II, 1, 6. Idem suspicionem movet de navium numero respiciens V, 4, 63—65.

κατ' ἐκεῖνα] V. ad V, 1, 7.

πολεμίων οὐσῶν τὰς μὲν ἐθελούσας προςλαμβάνειν, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις πολεμεῖν.

39 Ἐγὼ μὲν δὴ ταύτην τὴν στρατηγίαν τῶν Ἰφικράτους οὐχ ἥκιστα ἐπαινῶ, ἔπειτα καὶ τὸ προςελέσθαι κελεῦσαι ἑαυτῷ Καλλίστρατόν τε τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ Χαβρίαν, μάλα στρατηγὸν νομιζόμενον. Εἴτε γὰρ φρονίμους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι συμβούλους λαβεῖν ἐβούλετο, σῶφρόν μοι δοκεῖ διαπράξασθαι, εἴτε ἀντιπάλους νομίζων, οὕτω θρασέως μήτε καταῤῥαθυμῶν μήτε καταμελῶν μηδὲν φαίνεσθαι μεγαλοφρονοῦντος ἐφ' ἑαυτῷ τοῦτό μοι δοκεῖ ἀνδρὸς εἶναι. Κἀκεῖνος μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραττεν.

§. 39. *μηδὲν φαίν.* B. D. E. V. Dind. pro *φαίν. μηδὲν.* — B. D. V. Dind. *μεγάλα φρον.* pro *μεγαλοφρον.* — A. E. F. edd. vett. *δοκῶ* pro *δοκεῖ.*

§. 39. *οὐχ ἥκιστα*] vel maxime. V. ad Comment. I, 2, 23. 32. II, 1, 6. Infra VI, 4, 18: *οὐκ ἐλάχιστον.*

Καλλίστρατον] qui Diod. XV, 29. teste a. 377 cum Timotheo, quem postea accusavit, et Chabria imperium gesserat.

οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα] quanquam non admodum amicus ei erat. Cf. VI, 3, 14.

μάλα στρατηγόν] V. ad V, 4, 14.

σῶφρον] Ne desideres *τι*, v. Kuehner. ad Comment. I, 2, 30. Anab. III, 2, 38: *εἰ δέ τις ὁρᾷ βέλτιον.* Infra VII, 1, 14: *ἔστιν οὖν — ἰσαίτερον ἢ —.*

διαπράξασθαι] *durchgesetzt zu haben.* Ut enim Callistratus et Chabrias collegae sibi adiungerentur, postulaverat et impetraverat.

οὕτω] referas ad *ἀντιπάλους νομίζων* ita ut Xenophontem in animo habere putes: aemulos habens, *Nebenbuhlern zur Seite.*

φαίνεσθαι] Ad hoc facile intelligitur *ἐβούλετο*, quod cum vi quadam in fine prioris enuntiationis positum est.

μεγαλοφρονοῦντος] Infra VII, 1, 27: *μέγα ἐφ' ἑαυτοῖς φρονούντων τῶν συμμάχων.* Cyrop. IV, 2, 5: *βουλομένους αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν*, unde Cobet. postulat h. l. *μέγα φρονοῦντος.* Sed *μεγάλα φρονεῖν ἐπί τινι* Graeci nusquam dicunt sensu: magno sibi animo confidere.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Athenienses a Thebanis offensi optimum putabant eos invitare ad pacem cum Lacedaemoniis faciendam. Itaque et ipsi cum sociis legatos Spartam miserunt, et Thebani, Boeotorum omnium, ut ipsi quidem volebant, nomine iuraturi. Postquam Callistratus praeter alios oratores dixerat, his legibus pax convenit, ut Lacedaemonii harmostas undique revocarent, exercitus omnes dimitterent, civitatibus libertatem redderent, liceret, si quis haec migraret, succurrere violatis. Iurarunt itaque Lacedaemonii suo sociorumque nomine, Athenienses autem per se, ut et ipsorum civitates sociae. In Thebanis vero res manebat ambigua.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐκπεπτωκότας μὲν ὁρῶντες ἐκ τῆς 1
Βοιωτίας Πλαταιέας, φίλους ὄντας, καταπεφευγότας πρὸς αὐτούς, ἱκετεύοντας δὲ Θεσπιέας μὴ σφᾶς περιιδεῖν ἀπόλιδας γενομένους, οὐκέτι ἐπῄνουν τοὺς Θηβαίους, ἀλλὰ πολεμεῖν μὲν αὐτοῖς τὰ μὲν ᾐσχύνοντο, τὰ δὲ ἀσυμφόρως ἔχειν ἐλογίζοντο· κοινωνεῖν γε μὴν αὐτοῖς ὧν ἔπραττον οὐκέτι ἤθελον, ἐπεὶ ἑώρων στρατεύοντάς τε αὐτοὺς ἐπὶ φίλους ἀρχαίους τῇ πόλει Φωκέας καὶ πόλεις πιστάς τ' ἐν τῷ πρὸς τὸν βάρβαρον πολέμῳ καὶ φίλας ἑαυτοῖς ἀφανίζοντας. Ἐκ τούτων 2
δὲ ψηφισάμενος ὁ δῆμος εἰρήνην ποιήσασθαι, πρῶτον μὲν εἰς Θήβας πρέσβεις ἔπεμψε παρακαλοῦντας ἀκο-

Cap. III. §. 1. B. D. *πρὸς αὐτοὺς.* — V. *ὧνπερ ἔπραττον.* — F. *ἐπεὶ δὲ ἑώρων.* — E. F. V. *πιστὰς ἐν τῷ.*

§. 2. *ἐκ τούτων δὲ* B. D. V. Dind. pro *ἐκ δὲ τούτων*; Y. *ἐκ δὴ τούτων.* — B. *εἰρήνην ποιεῖσθαι.* — *ἔπεμψε* B. D. F. V. Dind., *ἔπεμ-*

Cap. III. §. 1. *ἐκπεπτωκότας — Πλαταιέας*] Urbe excisa a Thebanis Plataeenses Athenas confugerant a. 374. Diod. XV, 46. Pausan. IX, 1. Eandem sortem habuisse Thespienses commemorat Diod. l. c., cuius rei causam fuisse quod *συντελεῖν εἰς τὰς Θήβας* noluissent, docet Isocr. orat. Plat. p. 298 C. V. etiam Grotium H. G. V, p. 434. sqq.

κοινωνεῖν γε μὴν — ἤθελον] verum esse participes certe — nolebant.

στρατεύοντας — ἐπὶ — Φωκέας] V. VI, 1, 1.

πιστάς — πολέμῳ] Plataeenses, qui soli cum Atheniensibus

λουθεῖν, εἰ βούλοιντο, εἰς Λακεδαίμονα περὶ εἰρήνης· ἔπειτα δὲ ἐξέπεμψαν καὶ αὐτοὶ πρέσβεις. Ἦν δὲ τῶν αἱρεθέντων Καλλίας Ἱππονίκου, Αὐτοκλῆς Στρομβι-
a. 371. χίδου, Δημόστρατος Ἀριστοφῶντος, Ἀριστοκλῆς, Κη-
3 φισόδοτος, Μελάνωπος, Λύκαιθος. Καὶ Καλλίστρατος δὲ ὁ δημηγόρος παρῆν· ὑποσχόμενος γὰρ Ἰφικράτει, εἰ αὐτὸν ἀφείη, ἢ χρήματα πέμψειν τῷ ναυτικῷ ἢ εἰρήνην ποιήσειν, οὕτως Ἀθήνησί τε ἦν καὶ ἔπραττε περὶ εἰρήνης· ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, πρῶτος ἔλεξεν αὐτῶν Καλλίας ὁ δᾳδοῦχος. Ἦν δὲ οὗτος οἷος μηδὲν ἧσσον ἥδεσθαι ὑφ᾽ αὑτοῦ ἢ ὑπ᾽ ἄλλων ἐπαινούμενος· καὶ τότε δὴ ἤρξατο ὧδέ πως.

4 Ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πατρὸς πατὴρ πατρῴαν ἔχων παρεδίδου τῷ γένει. Βούλομαι δὲ καὶ τοῦτο ὑμῖν δηλῶσαι, ὡς ἔχουσα ἡ πόλις διατελεῖ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκείνη γάρ, ὅταν μὲν πόλεμος ᾖ, στρατηγοὺς ἡμᾶς αἱρεῖται, ὅταν δὲ ἡσυχίας ἐπιθυμήσῃ, εἰρηνοποιοὺς ἡμᾶς ἐκπέμπει. Κἀγὼ πρόσθεν δὶς ἤδη ἦλθον περὶ πολέμου καταλύσεως καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διεπραξάμην καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν εἰρήνην· νῦν δὲ τρίτον ἥκω καὶ

ψεν C. E., ἔπεμψαν ceteri. — Στρομβιχίδου Leoncl. edd. sqq. pro Στρομβιχίδης. — Λύκαιθος B. F. I. V. Dind. pro Λύκανθος. — Quae vulgo leguntur post Λύκαιθος verba ἐπεὶ δὲ προσῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, orta ex dittographia proximorum ἐπεὶ δὲ — συμμάχους delevi.

§. 3. A. C. D. E. F. V. edd. vett. τῶν συμμάχων pro τοὺς συμμάχους. — καὶ ante Καλλίστρ. addunt Koeppen. Dind. — ἀφείη D. E. F. Dind., ἀφίει B. I. Schneid., ἀφίῃ V., ἀφήσει ceteri. — Dind. ἧττον pro ἧσσον.

§. 4. καὶ τοῦτο ὑμῖν δηλ. B. D. Dind. pro ὑμῖν κ. τ. δηλ., Schneid. κ. τ. δηλ. ὑμῖν. — γάρ, ὅταν μὲν B. Dind. pro μὲν γάρ, ὅταν. — καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν B. C. D. F. V. Dind. pro κ. ἡμῖν κ. ὑμῖν, E. F. om. καὶ ἡμῖν.

apud Marathonem contra Persas pugnaverant.

§. 2. καὶ αὐτοί] Athenienses.

§. 3. Καλλίστρατος] V. VI, 2, 39.

Ἀθήνησί τε ἦν] Ab Iphicrate Athenas missus inde ipse cum legatis Spartam abiit.

τοὺς ἐκκλήτους] V. ad II, 4, 38. Cf. ad III, 3, 8.

§. 4. οὐκ ἐγὼ μόνος] Intellige ἔχω ex sequenti ἔχων. Nam in ἔχων maior est vis quam in παρεδίδου et dici poterat etiam εἶχε καὶ παρεδίδου.

ἡγοῦμαι πολὺ δικαιότατα νῦν ἂν διαλλαγῆς τυχεῖν.
Ὁρῶ γὰρ οὐκ ἄλλα μὲν ὑμῖν, ἄλλα δὲ ἡμῖν δοκοῦντα, 5
ἀλλ' ὑμᾶς τε ἀχθομένους καὶ ἡμᾶς τῇ Πλαταιῶν τε καὶ
Θεσπιῶν ἀναιρέσει. Πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς τὰ αὐτὰ γι-
γνώσκοντας φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις ἢ πολεμίους εἶ-
ναι; Καὶ σωφρόνων μὲν δήπου ἐστὶ μηδὲ εἰ μικρὰ τὰ
διαφέροντα εἴη πόλεμον ἀναιρεῖσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ ὁμο-
γνωμονοῖμεν, οὐκ ἂν πάνυ τῶν θαυμαστῶν εἴη μὴ εἰ-
ρήνην ποιεῖσθαι; Δίκαιον μὲν οὖν ἦν μηδὲ ὅπλα ἐπι- 6
φέρειν ἀλλήλοις ἡμᾶς, ἐπεὶ λέγεται μὲν Τριπτόλεμος ὁ
ἡμέτερος πρόγονος τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄῤῥητα
ἱερὰ πρώτοις ξένοις δεῖξαι Ἡρακλεῖ τε τῷ ὑμετέρῳ ἀρ-
χηγέτῃ καὶ Διοσκόροιν τοῖν ὑμετέροιν πολίταιν, καὶ
τοῦ Δήμητρος δὲ καρποῦ εἰς πρώτην τὴν Πελοπόννησον
σπέρμα δωρήσασθαι. Πῶς οὖν δίκαιον ἢ ὑμᾶς, παρ'

§. 5. *Πλαταιῶν* — *Θεσπιῶν* Dind. pro *Πλαταιέων* — *Θεσπιέων*. — *ἀλλήλοις* addunt B. D. H. I. V. Leoncl. edd. sqq. praeter Morum. — Ante *μικρὰ* B. D. E. F. V. Schneid. Dind. om. *μή*.

§. 6. *πρώτοις* Grammius Hist. deor. p. 54. Schneid. edd. sqq. pro *πρῶτος*. — *Διοσκόροιν* Dind. pro *Διοσκούροιν*. — *ποτε καρπὸν* B. D.

§. 5. *εἰ μικρὰ — εἴη*] si controversiae oriantur, dummodo sint minus graves. Ita recte: nam sanam, si sequentia consideras, non exhibet sententiam vulgata lectio *εἰ μὴ μικρά*.

πόλεμον ἀναιρεῖσθαι] Cobet: *πόλεμον αἵρεσθαι*. Sed hoc est bellum suscipere, illud bellum incipere, quod apparet e contrario, quod sequitur, *εἰρήνην ποιεῖσθαι*. Cf. Anab. V, 7, 27: *ἀνελέσθαι πόλεμον* —, *καταλῦσαι*. Herod. V, 36. Thuc. IV, 60, 2.

τῶν θαυμαστῶν] De genitivo v. Buttm. §. 132. 5. c. Rost. §. 162. 2. I. additam. 1. Kuehn. §. 273. 3.

§. 6. *δίκαιον — ἦν*] aequum erat, sine *ἄν*. V. Buttm. §. 139. ann. 3. Rost. gr. mai. §. 120. ann. 2. Kuehn. §. 260. ann. 3.

τὰ Δήμητρος — ἄῤῥητα] mysteria Eleusinia, quorum *δᾳδοῦχος* Callias erat (§. 3).

Ἡρακλεῖ — ἀρχηγέτῃ] Cf. Ages. I, 2. Triptolemus Herculem initiavisse traditur mysteriis, de qua re *δεικνύναι* verbum proprium.

Διοσκόροιν] Formam *Διόσκουροι* damnant Phryn. eiusque interpres Lobeck. p. 235 et Bornem. ad Symp. VIII, 29.

δίκαιον] Argumentum a fructu communicato cum reliqua Graecia ab Atheniensibus non adeo leve videbitur, si memineris a reliquis Graeciae civitatibus quotannis frugum primitias Athenas fuisse missas, monente saepe Pythiae oraculo eas, quae curam eam omittebant, teste Isocr. Paneg. c. 7. Schneider.

ἢ ὑμᾶς — ἡμᾶς τε] Non dicendum est, respondere *τε* antecedenti *ἤ*, sed cogitatione liberius mutata transiri ab una particula ad alteram. Saepius vero a *τε* transitur ad *ἤ*, velut Comment. I, 7, 3: *κυβερνᾶν τε κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος ἢ στρατηγεῖν*

ὧν ἐλάβετε σπέρματα, τὸν τούτων ποτὲ καρπὸν ἐλθεῖν δῃώσοντας, ἡμᾶς τε, οἷς ἐδώκαμεν, μὴ οὐχὶ βούλεσθαι ὡς πλείστην τούτοις ἀφθονίαν τροφῆς γενέσθαι; Εἰ δὲ ἄρα ἐκ θεῶν πεπρωμένον ἐστὶ πολέμους ἐν ἀνθρώποις γίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ χρὴ ἄρχεσθαι μὲν αὐτοῦ ὡς σχολαίτατα, ὅταν δὲ γένηται, καταλύεσθαι ᾗ δυνατὸν τάχιστα.

7 Μετὰ τοῦτον Αὐτοκλῆς, μάλα δοκῶν ἐπιστρεφὴς εἶναι ῥήτωρ, ὧδε ἠγόρευεν. Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὅτι μὲν ἃ μέλλω λέγειν οὐ πρὸς χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται, οὐκ ἀγνοῶ· ἀλλὰ δοκεῖ μοι, οἵτινες βούλονται, ἣν ἂν ποιήσωνται φιλίαν, ταύτην ὡς πλεῖστον χρόνον διαμένειν, διδακτέον εἶναι ἀλλήλους τὰ αἴτια τῶν πολέμων. Ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μὲν φατε, ὡς αὐτονόμους τὰς πόλεις χρὴ εἶναι, αὐτοὶ δ' ἐστὲ μάλιστα ἐμποδὼν τῇ αὐτονομίᾳ. Συντίθεσθε μὲν γὰρ πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις τοῦ-
8 το πρῶτον, ἀκολουθεῖν ὅποι ἂν ὑμεῖς ἡγῆσθε. Καίτοι τί τοῦτο αὐτονομίᾳ προσήκει; Ποιεῖσθε δὲ πολεμίους οὐκ ἀνακοινούμενοι τοῖς συμμάχοις καὶ ἐπὶ τούτους ἡγεῖσθε· ὥστε πολλάκις ἐπὶ τοὺς εὐμενεστάτους ἀναγκάζονται στρατεύειν οἱ λεγόμενοι αὐτόνομοι εἶναι. Ἔτι δὲ τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίᾳ, καθίστατε ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας· καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως ἄρ-

H. V. Dind. pro *καρπόν ποτε*. — *γίγνεσθαι* B. D. Schneid. edd. sqq. pro *γίνεσθαι*. — Steph. edd. sqq. *ἡμᾶς δὴ* pro *ἡμᾶς δέ*. — H. V. *σχολαιότατα*.

§. 7. H. om. *μοι* post *δοκεῖ*. — F. H. V. om. *ὡς* post *φατε*.

§. 8. A. C. E. Ald. Iunt. Cast. *ἐπὶ τούτοις ἡγεῖσθε*. — E. *τυραννεῦσαι* pro *τυραννίσι*.

ἀπολέσειεν ἂν οὓς ἥκιστα βούλοιτο. Oecon. XX, 12: *καὶ ὁπόσα δὲ θεραπείας δεῖται ἡ γῆ, ὑγροτέρα τε οὖσα, πρὸς τὸν σπόρον ἢ ἁλμωδεστέρα πρὸς φυτείαν*. Heindorf. ad Plat. Theaet. p. 143 C: *περὶ αὑτοῦ τε ὁπότε λέγοι ὁ Σωκράτης — ἢ αὖ περὶ τοῦ ἀποκρινομένου*. Rost. gr. mai. §. 131. ann. 1. extr.

ἡμᾶς δέ] De particula in apodosi posita v. ad III, 3, 7. IV, 1, 33.

§. 7. *διδακτέον*] Ex praecedenti pronomine relativo intelligas *τούτους* ad *διδακτέον*. V. adn. ad Comment. III, 11, 1. Buttm. §. 134. ann. 4. Rost. gr. mai. §. 110 b. 2. Kuehner. §. 284. ann. 7.

φατε, ὡς] Perraro *φάναι* iungitur cum *ὡς* vel *ὅτι*, apud Xenophontem, quod scio, praeter hunc locum nusquam.

χωσιν, ἀλλ' ὅπως δύνωνται βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις.
Ὥςτ' ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείαις ἡδόμενοι.
Καὶ ὅτε μὲν βασιλεὺς προςέταττεν αὐτονόμους τὰς πό- 9
λεις εἶναι, μάλα γιγνώσκοντες ἐφαίνεσθε, ὅτι, εἰ μὴ ἐά-
σοιεν οἱ Θηβαῖοι ἑκάστην τῶν πόλεων ἄρχειν τε ἑαυτῆς
καὶ οἷς ἂν βούληται νόμοις χρῆσθαι, οὐ ποιήσουσι κατὰ
τὰ βασιλέως γράμματα· ἐπεὶ δὲ παρελάβετε τὴν Καδ-
μείαν, οὐδ' αὐτοῖς Θηβαίοις ἐπετρέπετε αὐτονόμους
εἶναι. Δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας φίλους ἔσεσθαι οὐ παρὰ
τῶν ἄλλων μὲν ἀξιοῦν τῶν δικαίων τυγχάνειν, αὐτοὺς δὲ
ὅπως ἂν πλεῖστα δύνωνται πλεονεκτοῦντας φαίνεσθαι.

Ταῦτα εἰπὼν σιωπὴν μὲν παρὰ πάντων ἐποίησεν, 10
ἡδομένους δὲ τοὺς ἀχθομένους τοῖς Λακεδαιμονίοις
ἐποίησε. Μετὰ τοῦτον Καλλίστρατος ἔλεξεν, Ἀλλ'
ὅπως μέν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἐγγεγένηται
ἁμαρτήματα καὶ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀφ' ὑμῶν ἐγὼ μὲν οὐκ
ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν· οὐ μέντοι οὕτω γιγνώσκω,
ὡς τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδέποτε ἔτι χρηστέον· ὁρῶ
γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦν-
τα· δοκοῦσι δέ μοι καὶ εὐπορώτεροι ἐνίοτε γίγνεσθαι

§. 9. *ἐάσοιεν* B. Dind. pro *ἐάσαιεν*. — *οὐδ' αὐτοῖς* Cast. Schneid. edd. sqq. cum codd., ceteri *οὐδ' αὖ τοῖς*. — *ἐπετρέπετε* F. et edd. praeter Steph., *ἐπιτρέπετε* ceteri.

§. 10. Post *μετὰ τοῦτον* B. C. D. F. V. Dind. om. *δὲ*.

§. 8. *ἐοίκατε — ἡδόμενοι*] Cobet. *ἡδομένοις*. Sed v. Kuehner. ad Anab. III, 5, 13. Comment. IV, 3, 8. Rost. §. 184. ann. 11. Krueger. gr. §. 56, 4, 9.

πολιτείαις] liberis civitatibus.

§. 9. *βασιλεὺς προςέταττε*] V. V, 1, 31.

αὐτοῖς Θηβαίοις] ipsis adeo Thebanis, quibus antea irascebamini, quod civitates Boeoticas sui iuris esse pati nollent.

ὅπως — πλεονεκτοῦντας] Dicitur *ὅπως*, quasi *ἐπιμελουμένους* vel *σπουδάζοντας* sequatur pro *πλεονεκτοῦντας*, in quo tamen verbo studii aliqua notio inest. Quare nolis cum Dindorfio *ὅπως* mutare in *ὁπόσ'*.

§. 10. *ἐποίησεν — ἐποίησε*] V. ad III, 4, 24.

μετὰ τοῦτον] De asyndeto v. ad V, 2, 12.

ἐγγεγένηται — ἀφ' ἡμῶν] V. ad V, 4, 60.

ὡς — χρηστέον] scil. *ὄν*. Est enim accusativus absolutus. V. ad IV, 3, 14. V, 1, 25, ubi erant genitivi. De omisso *ὄν* v. Buttm. §. 145. ann. 10. 2. Rost. §. 131. ann. 4.

ἀναμάρτητον] qui nihil non recte, nihil iniuste fecerit. V. excurs. ad Ages. X, 4. p. 100.

διατελοῦντα] De omisso *ὄντα* v. gramm. cit. ad IV, 3, 3. Cf. Comment. I, 6, 2: *ἀνυπόδητος τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς*. Cyrop. I, 5, 10. infra VII, 3, 1.

εὐπορώτεροι] commodio-

ἄνθρωποι ἁμαρτάνοντες, ἄλλως τε καὶ ἐὰν κολασθῶ
11 σιν ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων ὡς ἡμεῖς. Καὶ ὑμῖν δὲ ἔγω-
γε ὁρῶ διὰ τὰ ἀγνωμόνως πραχθέντα ἔστιν ὅτε πολλὰ
ἀντίτυπα γιγνόμενα· ὧν ἦν καὶ ἡ καταληφθεῖσα ἐν
Θήβαις Καδμεία· νῦν γοῦν, ὡς ἐσπουδάσατε αὐτονό-
μους τὰς πόλεις γενέσθαι, πᾶσαι πάλιν, ἐπεὶ ἠδικήθη-
σαν οἱ Θηβαῖοι, ἐπ' ἐκείνοις γεγένηνται. Ὥςτε πεπαι-
δευμένους ἡμᾶς, ὡς τὸ πλεονεκτεῖν ἀκερδές ἐστι, νῦν
ἐλπίζω πάλιν μετρίους ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους φιλίᾳ ἔσε-
12 σθαι. Ἃ δὲ βουλόμενοί τινες ἀποτρέπειν τὴν εἰρήνην
διαβάλλουσιν, ὡς ἡμεῖς οὐ φιλίας δεόμενοι, ἀλλὰ φο-
βούμενοι, μὴ Ἀνταλκίδας ἔλθῃ ἔχων παρὰ βασιλέως
χρήματα, διὰ τοῦθ' ἥκομεν, ἐνθυμήθητε, ὡς φλυαροῦ-
σι. Βασιλεὺς μὲν γὰρ δήπου ἔγραψε πάσας τὰς ἐν τῇ
Ἑλλάδι πόλεις αὐτονόμους εἶναι· ἡμεῖς δὲ ταὐτὰ ἐκεί-
νῳ λέγοντές τε καὶ πράσσοντες τί ἂν φοβοίμεθα βασι-
λέα; Ἢ τοῦτο οἴεταί τις, ὡς ἐκεῖνος βούλεται χρήματα
ἀναλώσας ἄλλους μεγάλους ποιῆσαι μᾶλλον ἢ ἄνευ δα-
πάνης ἃ ἔγνω ἄριστα εἶναι, ταῦτα ἑαυτῷ πεπρᾶχθαι;
13 Εἶεν· τί μὴν ἥκομεν; Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἀποροῦντες

§. 11. Post ἔστιν ὅτε B. C. D. E. F. H. I. Dind. om. καί.

§. 12. E. Ἃ δή. — πράσσοντες B. D. pro πράττ. — βούλεται post ἐκεῖνος addunt B. Schneid. Dind.

§. 13. A. E. F. Ald. Iunt. Cast. om. οὖν post μέν. — θάλασσαν B. D. E. F. pro θάλατταν.

res, faciliores. Cf. Oecon. IX, 5.

§. 11. ὧν] referas ad τὰ ἀγνωμόνως πραχθέντα.

ὡς ἐσπουδάσατε] Vertunt: etiamsi vel quamvis vel quum studiose egeritis. Sed nihil tale significat ὡς. Scribendum potius ἃς pro ὡς et delendum τὰς, quod illatum est ante πόλεις postquam ἃς depravatum erat. Sic demum quam desideramus evadit sententia: easdem urbes, quas Lacedaemonii in libertatem vindicare voluerunt, nunc rursus Thebanorum imperio esse subiectas.

§. 12. ἃ — διαβάλλουσιν] esse potest aut quae criminantes dicunt, aut quodsi criminantur, ut erat II, 3, 45: ἃ δ' αὖ εἶπεν, ὡς ἐγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα.

διὰ τοῦθ'] V. ad Hier. IV, 6: πλείω ἔχων τῶν ἰδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος, διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται. Supra ad II, 3, 43.

ἔγραψε] Supra §. 9. erat προςέταττε. Cf. VII, 1, 36: τί βούλοιτο ἑαυτῷ γραφῆναι.

§. 13. Εἶεν] verum esto, h. e. quid sentiatis de regis voluntate atque consilio nihil curo.

τί μήν] cur vero. Deinceps τί μήν vertas: quid tandem. Cf. VII, 3, 7. Cyrop. VIII, 4, 10.

ὅτι — ἀποροῦντες] scil. ἥκομεν.

γνοίητε ἄν, εἰ μὲν βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ θάλασσαν ἰδόντες, εἰ δὲ βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ γῆν ἐν τῷ παρόντι. Τί μὴν ἐστιν· Εὔδηλον, ὅτι [εἰ] τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἀρεστὰ πράττουσιν ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἀρεστά. Ἴσως δὲ καὶ βουλοίμεθ' ἂν ὧν ἕνεκα περιεσώσατε ἡμᾶς ἃ ὀρθῶς ἔγνωμεν ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. Ἵνα δὲ καὶ τοῦ συμ- 14
φόρου ἔτι ἐπιμνησθῶ, εἰσὶ μὲν δήπου πασῶν τῶν πόλεων αἱ μὲν τὰ ὑμέτερα, αἱ δὲ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσαι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οἱ μὲν λακωνίζουσιν, οἱ δὲ ἀττικίζουσιν. Εἰ οὖν ἡμεῖς φίλοι γενοίμεθα, πόθεν ἂν εἰκότως χαλεπόν τι προςδοκήσαιμεν; Καὶ γὰρ δὴ κατὰ γῆν μὲν τίς ἂν ὑμῶν φίλων ὄντων ἱκανὸς γένοιτο ἡμᾶς λυ-

§. 14. ὑμέτερα — ἡμέτερα B. D. F. H. V. Dind. pro ἡμέτ. — ὑμέτ. — θάλασσαν B. D. pro θάλατταν.

ὅτι [εἰ] — οὐκ ἀρεστὰ — ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἀρεστά] Steph. emendabat πράττουσιν ὑμῖν, ἀλλ' οὐδ' ἡμῖν ἀρεστά, Leonclav. ἡμῖν οὐδὲ ὑμῖν, Morus μᾶλλον ante ἢ ὑμῖν inserenda, Portus ἢ ἡμῖν ἀρεστὰ delenda censebat. Haec omnia mihi non magis quam Dindorfio satis faciunt. Antecedentia considerans, ubi dixit orator, suas opes et mari et terra non debilitatas esse, facile opineris, sermonem hic esse de fortuna sociorum, 'qui velut Corcyraei, Zacynthii et qui Peloponnesi littora incolebant diuturno bello multa mala passi erant. Quid igitur si deleto εἰ, quod e praecedenti littera ortum est, οὐκ ἀρεστὰ in οὐκ ἄριστα mutemus (cf. var. lect. Comment. III, 11, 10) deinde ἢ in καί, quae voculae a librariis saepissime permutantur, et alterum ἀρεστά, quod intrusum videtur propterea quod ἢ hoc additamentum postularet, exstinguamus? Scribas igitur: εὔδηλον, ὅτι τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἄριστα πράττουσιν (καὶ) ἡμῖν καὶ ὑμῖν, h. e. patet, socios nonnullos in statu non prosperrimo, i. e. admodum tristi (v. ad οὐχ ἥκιστα VI, 2, 39) esse et nobis et vobis.

ὧν ἕνεκα] h. e. τούτων ἕνεκα, ὅτι, ut VI, 5, 43. Exspectaveris utroque loco fortasse οὗ ἕνεκα, sed cf. Ages. I, 24. II, 7 ad ταῦτα, quod videtur esse pro τοῦτο. Kuehn. gr. §. 241. ann. 3. Sensus autem verborum est paullo obscurior. Ni fallor, hoc dicit Callistratus: Fortasse vero velimus etiam propterea, quod conservastis nos, ostendere vobis quae recte iudicamus (de ea ratione, quae intercedere debeat inter Spartanos et Athenienses). Eo ducunt quae legimus II, 2, 20: Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι. Cf. etiam VI, 5, 43. Tectius igitur illis verbis Callistratus reprehendere videtur Spartanos, qui iterum opes a rege Persarum per Antalcidam petiisse dicantur, cuius rei fama firmatur a Diod. XV, 50, quo teste Artaxerxes tunc iterum legatos in Graeciam misit, qui componerent Graecorum discordias sub iisdem conditionibus, de quibus convenisset a. 387. Deinde vero transit orator ad utilitatem, quae ex societate inter Spartanos et Athenienses iuncta utrisque redundatura sit.

περιεσώσατε ἡμᾶς] Cf. etiam II, 3, 25. 41.

πῆσαι; Κατὰ θάλασσάν γε μὴν τίς ἂν ὑμᾶς βλάψαι τι,
15 ἡμῶν ὑμῖν ἐπιτηδείων ὄντων; Ἀλλὰ μέντοι, ὅτι μὲν πόλεμοι ἀεί ποτε γίγνονται καὶ ὅτι καταλύονται πάντες ἐπιστάμεθα, καὶ ὅτι ἡμεῖς, ἂν μὴ νῦν, ἀλλ' αὖθίς ποτε εἰρήνης ἐπιθυμήσομεν. Τί οὖν δεῖ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναμένειν, ἕως ἂν ὑπὸ πλήθους κακῶν ἀπείπωμεν, μᾶλλον ἢ οὐχ ὡς τάχιστα πρίν τι ἀνήκεστον γενέσθαι τὴν
16 εἰρήνην ποιήσασθαι; Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκείνους ἔγωγ' ἐπαινῶ, οἵτινες ἀγωνισταὶ γενόμενοι καὶ νενικηκότες ἤδη πολλάκις καὶ δόξαν ἔχοντες οὕτως φιλονεικοῦσιν, ὥςτε οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν ἡττηθέντες τὴν ἄσκησιν καταλύσωσιν, οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν οἵτινες αὖ, ἐὰν ἕν τι ἐπιτύχωσι, περὶ διπλασίων κυβεύουσιν· ὁρῶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων τοὺς πλείους ἀπόρους παν-
17 τάπασι γιγνομένους. Ἃ χρὴ καὶ ἡμᾶς ὁρῶντας εἰς μὲν τοιοῦτον ἀγῶνα μηδέποτε καταστῆναι, ὥςτε ἢ πάντα λαβεῖν ἢ πάντ' ἀπολαβεῖν, ἕως δὲ καὶ ἐῤῥώμεθα καὶ εὐτυχοῦμεν, φίλους ἀλλήλοις γενέσθαι. Οὕτω γὰρ ἡμεῖς τ' ἂν δι' ὑμᾶς καὶ ὑμεῖς δι' ἡμᾶς ἔτι μείζους ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναστρεφοίμεθα.

§. 15. *ὅτι μὲν* post *μέντοι* addunt B. C. D. E. F. H. Steph. Dind. — Post *ἀνήκεστον* B. C. D. E. F. I. V. Dind. om. *κακόν*.

§. 16. *οὕτως* B. D. pro *οὕτω*. — *ἐπιτύχωσι* marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἀποτύχωσι*.

§. 17. *ἢ* post *ὥςτε* addit Dind. — *καὶ* ante *ἐῤῥώμεθα* addunt B. C. D. E. F. H. I. V. Schneid. Dind.

§. 14. *γε μήν*] V. ad V, 4, 1.

§. 15. *ἀλλὰ μέντοι*] Per haec transitus fit ad novum argumentum.

ὅτι μέν] Non sequitur particula adversativa. V. ad VI, 4, 20. In mente scriptor videtur habuisse: *αὖθις δὲ ποτε εἰρήνης ἐπιθυμήσομεν*. Formam autem sententiae mutavit.

ἢ οὐχ — ποιήσασθαι] Post *μᾶλλον* cum negatione coniunctum pro *ἤ* interdum ponitur *ἢ οὐ*. V. Poppo ad Thuc. II, 62, 3: *οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν — μᾶλλον ἢ οὐ ὀλιγωρῆσαι*. III, 36, 4. Herod. IV, 118. V, 94. VII, 16, 3. Lobeck. ad Soph. Ai. 1237. Kuehn. gr. §. 318. adn. 7. H. l. vis negativa est in interrogatione.

§. 16. *τὴν ασκησιν*] „proprie de athletis dicitur.“ Kuehn. ad Comment. III, 14, 3. Ibidem III, 7, 7. athletae dicuntur *ἀσκηταί*.

ἕν τι ἐπιτύχωσι] V. ad IV, 5, 19.

ἀπόρους — γιγνομένους] ad extremam inopiam redigi.

§. 17. *Ἃ*] pendet ab *ὁρῶντας*.

ὥςτε — ἀποβαλεῖν] Cf. VI, 4, 22.

ἀναστρεφοίμεθα] proprie versabimur, h. e. vivemus. Dindorf. comparat VII, 3, 2. Anab. II, 5, 14: *εἰ δέ τίς σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο*.

18 *Δοξάντων δὲ τούτων καλῶς εἰπεῖν, ἐψηφίσαντο καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τούς τε ἁρμοστὰς ἐκ τῶν πόλεων ἐξάγειν τά τε στρατόπεδα διαλύειν καὶ τὰ ναυτικὰ καὶ τὰ πεζικὰ τάς τε πόλεις αὐτονόμους ἐᾶν. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιοίη, τὸν μὲν βουλόμενον βοηθεῖν ταῖς ἀδικουμέναις πόλεσι, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ μὴ εἶναι ἔνορκον συμμαχεῖν τοῖς ἀδικουμένοις.*
19 *Ἐπὶ τούτοις ὤμοσαν Λακεδαιμόνιοι μὲν ὑπὲρ αὑτῶν καὶ τῶν συμμάχων, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι κατὰ πόλεις ἕκαστοι. Ἀπογραψάμενοι δ' ἐν ταῖς ὀμωμοκυίαις πόλεσι καὶ οἱ Θηβαῖοι, προςελθόντες πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μεταγράφειν ἀντὶ Θηβαίων Βοιωτοὺς ὀμωμοκότας. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀπεκρίνατο, ὅτι μεταγράψει μὲν οὐδὲν ὧν τὸ πρῶτον ὤμοσάν τε καὶ ἀπεγράψαντο· εἰ μέντοι μὴ βούλοιντο ἐν ταῖς σπονδαῖς εἶναι, ἐξαλείφειν ἂν ἔφη, εἰ κελεύοιεν.*
20 *Οὕτω δὴ εἰρήνην τῶν ἄλλων πεποιημένων, πρὸς δὲ Θηβαίους μόνους ἀντιλογίας οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὕτως εἶχον τὴν γνώμην, ὡς νῦν Θηβαίους, τὸ λεγόμε-*

§. 18. F. om. *τε* ante *στρατόπεδα.* — In libris et edd. vett. est *εὔορκον.*

§. 19. *Λακ. μὲν* B. Schneid. Dind., *μὲν Λακ.* C. D. E. F. I., ceteri *μὲν οἱ Λακ.*

§. 20. *οὕτω δὴ* C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *οὕτω δέ.* — *δὴ δεκατ.*, suadente Currerio ad Lucian. Asin. p. 218, dant Schneid. Dind.

§. 18. *μὴ εἶναι ἔνορκοι*] iure iurando non teneri, non cogi.

§. 19. *ἀπογραψάμενοι — οἱ πρέσβεις αὐτῶν*] V. ad IV, 4, 1. 5, 16. V, 4, 41. Secundum Plut. Ages. XXVIII. in legatorum numero erat Epaminondas. Qui quum aequum esse dixisset et pervicaciter postulasset, ut Lacedaemonii non minus Laconiae, quam Thebani Boeotiae urbes sui iuris esse sinerent, Agesilaus *οὕτω τραχέως ἔσχε καὶ τὴν πρόφασιν ἠγάπησεν, ὡς εὐθὺς ἐξαλεῖψαι τὸ τῶν Θηβαίων ὄνομα τῆς εἰρήνης καὶ προειπεῖν πόλεμον αὐτοῖς.*

§. 20. *τὸ λεγόμενον δή*] uti quidem ferebatur. Cf. VI, 5, 35: *ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπίς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους.* Herod. enim VII, 132, ubi enumeravit eas Graeciae civitates, quae postulantibus Persis terram et aquam dedissent, ex quibus erant Thebani, sic pergit: *ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. Τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλληνες ἐόντες μὴ ἀναγκασθέντες καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ.*

δεκατευθῆναι] De infinitivo aoristi sine *ἂν* posito v. ad III, 5, 10. V, 4, 43.

νον δή, δεκατευθῆναι ἐλπὶς εἴη, αὐτοὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι παντελῶς ἀθύμως ἔχοντες ἀπῆλθον.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Thebani quum civitatibus Boeotiae libertatem non redderent, Cleombrotus ephororum iussu adversus eos e Phocide profectus improviso adventu Creusin urbem et duodecim triremes cepit et deinde ad Leuctra castra metatus est. Non longo intervallo castra posuerant Thebani. Utrisque autem commodum videbatur pugnare. Sed infausta omnia ceciderunt Lacedaemoniis, ita ut gravissima clade affligerentur et plus mille suorum amissis in fugam se darent. Ephori de hac re certiores facti collectis undique copiis Archidamum subsidio mittunt. Thebani vero Athenienses permovere student, ut hoc tempore tam commodo poenas a Lacedaemoniis repetant. Sed ab his minus benigne excepti Iasonem excitant. Hic quum venisset in Boeotiam, tam Lacedaemonios quam Thebanos prudenti oratione a bello deterruit. Itaque illi Archidamo obviam profecti domum redierunt. Iason per Phocidem rediens praeter alia ut in hostico hostiliter facta Heracleae munitiones diruit, ut tutior ipsi pateret transitus in Graeciam. Pythia celebrare parat Iason luculenta victimarum copia. Sed dum Pheraeorum equites lustrat, a septem adolescentulis quasi de controversia quadam eum accedentibus interficitur. Ei succedunt in imperio fratres Polydorus et Polyphron et his deinceps Alexander. Hic saevus et domi et foris fraude uxoris periit. Ex quo Tisiphonus imperium tenebat, quo tempore haec scribebat Xenophon.

---

1 Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων ἀπῆγον καὶ Ἰφικράτην καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί, ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐν Λακεδαίμονι γενομένους, πάντα ἠνάγκασαν

pro μὴ δεκατ. — αὐτοὶ δὲ, monente Moro, Schneid. edd. sqq. pro αὐτοί τε.

Cap. IV. §. 1. B. C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. ἔλαβον. — Ald. Iunt. Cast. μετὰ ὅρκους τούς.

ἀθύμως ἔχοντες] quod, ut Grotius p. 444 existimat, in re aequa ac iusta ab Atheniensibus non, uti speraverant, adiuti essent.

Cap. IV. §. 1. Ἰφικράτην] V. VI, 2, 38.

ἔλαβε — ἀποδοῦναι] Subiectum est Ἰφικράτης.

ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων 2 πόλεων τούς τε ἁρμοστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, Προθόου λέξαντος, ὅτι αὐτῷ δοκοίη διαλύσαντας τὸ στράτευμα κατὰ τοὺς ὅρκους καὶ περιαγγείλαντας ταῖς πόλεσι συμβαλέσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ὁπόσον βούλοιτο ἑκάστη πόλις, ἔπειτα εἰ μή τις ἐῴη αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, τότε πάλιν παρακαλέσαντας, ὅσοι τῇ αὐτονομίᾳ βούλοιντο βοηθεῖν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἐναντιουμένους· οὕτω γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι τούς τε θεοὺς εὐμενεστάτους εἶναι καὶ τὰς πόλεις ἥκιστ' ἂν ἄχθεσθαι· ἡ 3
δ' ἐκκλησία ἀκούσασα ταῦτα ἐκεῖνον μὲν φλυαρεῖν ἡγήσατο· ἤδη γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἦγεν· ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις. [Ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπειδὴ ἐπύθετο τὴν εἰρήνην γεγενημένην, πέμψας πρὸς τοὺς ἐφόρους ἠρώτα, τί χρὴ ποιεῖν· οἱ δ' ἐκέλευσαν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ ἀφίοιεν τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους.] Ἐπεὶ οὖν ᾔσθετο οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας,

§. 2. Post παρακαλέσαντας B. D. E. F. I. Dind. om. τοὺς συμμάχους. — V. om. ἂν post γάρ.

§. 3. Steph. edd. sqq. ἀφιεῖεν, Dind. demum restituit ἀφίοιεν,

§. 2. *Κλεόμβροτον δέ*] In mente habebat Xen. deinceps dicere μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα ἐκέλευσαν, quod potuisset, si pro ἡ δ' ἐκκλησία — ἡγήσατο dixisset τῆς δ' ἐκκλησίας — ἡγησαμένης. Sed haec ipsa res gravior videbatur quam quae secundaria enuntiatione exprimeretur; quare iam mutatur structura, quasi verbis οὕτω γὰρ ἂν ἔφη ἄχθεσθαι ad finem sit perducta enuntiatio. Cf. V, 1, 28. VI, 1, 13.

τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα] V. VI, 1, 1. 2, 1.

τοῦ Ἀπόλλωνος] Delii an Delphici, non liquet. Intelliguntur autem pecuniae conferendae ad bellum contra paci repugnantes gerendum.

ὅσοι — βούλοιντο] Cf. VI, 3, 18: τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ κ.τ.λ.

οὕτω γὰρ ἂν] Abesse quidem posse ἄν, quod ad εἶναι pertinet, videbis ex adn. ad II, 3, 14. Hier. V, 3. Sed non tanti est codicis V. auctoritas.

§. 3. *τὸ δαιμόνιον ἦγε*] Haec explicavi in Praef. fasc. prioris p. XV.

ὁ δὲ Κλεόμβροτος — αὐτονόμους] Haec verba ex superioribus temere repetita tollenda sunt e verborum contextu.

οὐχ ὅπως — ἀλλ' οὐδέ] non solum —, sed ne — quidem.

ὡς ἀντιτάττοιντο πρὸς αὐτόν, οὕτω δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ ᾗ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προςεδόκων καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν καὶ ἀπροςδόκητον πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμ-
4 βάνει. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτούς. Ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ
5 οἱ μὲν φίλοι προςιόντες ἔλεγον, Ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδῄωσας καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. Εἴπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδῃ ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι, Νῦν δή, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ἀνήρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥς-
6 περ λέγεται. Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς, εἰ μὴ μαχοῖντο,

quod est in libris. — V. ἐρωτᾷ. — πρὸς αὐτὸν Brod. Dind. pro πρὸς αὐτούς. — ἐμβαλεῖν Steph. Dind. pro ἐμβάλλειν.

§. 4. θαλάσσης B. D. F. pro θαλάττης.

§. 5. Steph. edd. sqq. καὶ ὅτι pro καὶ ὅτε, quod revocavit Dind. — Dind. κήδει. — V. οἱ μὲν δὴ φίλοι.

§. 6. A. C. F. edd. vett. τοιαῦτα pro ταῦτα. — μαχοῖντο Dind.

ἐπὶ στενῷ τινι] Diod. XV, 52: τὰ περὶ τὴν Κορώνειαν στενά, quae occupaverat Epaminondas.

ὀρεινήν] Diod. l. c.: διεξελθὼν τὴν παραθαλαττίαν ὁδόν, χαλεπὴν οὖσαν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀκινδύνως.

§. 4. ἐν Λεύκτροις] V. ad IV, 2, 4.

ἀλλ' ἢ] nisi.

§. 5. ἀναμνησθήσονται — ὅτε] V. adn. ad Oecon. II, 11. Cyrop. I, 6, 12. Infra VI, 5, 46. 47. Buttm. §. 139. 59. Rost. §. 179. 7. Kuehn. §. 329. ann. 6.

εἰς Κυνὸς κεφαλάς] V. V, 4, 15.

ὕστερον στρατεύων] V. V, 4, 49.

τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς] h. e. exsilio multari non vis.

εἰ — κήδεται] num — faveat.

§. 6. οἱ προεστῶτες ἐλογί-

ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἕξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τἀπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. Ἅτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο κρεῖσσον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάῤῥυνε 7
μέν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὡς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι, ἔνθα τὸ τῶν παρθένων ἦν μνῆμα, αἳ λέγονται διὰ τὸ βιασθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινῶν ἀποκτεῖναι ἑαυτάς. Καὶ ἐκόσμησαν δὴ τοῦτο τὸ μνῆμα οἱ Θηβαῖοι πρὸ τῆς μάχης. Ἀπηγγέλλετο δὲ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἵ τε νεῲ πάντες αὐτόματοι ἀνεῴγοντο αἵ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρμημένου. Οἱ μὲν δή τινες λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων. Εἰς δ' οὖν 8
τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τἀναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. Ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόν-

pro *μάχοιντο*. — *ἅτε δὲ* marg. Leoncl. Steph. Dind. pro *ἅτε δή*. — Dind. *κρεῖττον*.

§. 7. I. V. Dind. *ἀπηγγέλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς π.*

§. 8. *τοῖς μὲν Λακ. πάντα τἀναντία* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind., sed C. V. om. *μὲν*; I. Leoncl. Steph. *τἀναντία πάντα τοῖς μὲν*

ζοντο] Diod. XV, 53: ἓξ γὰρ ὄντων Βοιωταρχῶν, τρεῖς μὲν ᾤοντο ἀπάγειν τὴν δύναμιν, τρεῖς δὲ μένειν καὶ διαγωνίζεσθαι· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας.

πολιορκήσοιντο] notione passiva ut VII, 5, 18. Cyrop. VI, 1, 15.

§. 7. *ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος*] Leandrias Spartiates exsul, qui erat in exercitu Thebanorum, publicavit hoc vaticinium, idem indigenae fecerunt vates. Erant autem illae virgines Scedasi filiae et Leuctri, a quo urbs et regio illa nomen traxisse ferebatur. Diod. XV, 54. Pausan. IX, 13, 3. Secundum Plut. Pelop. XX. erant Scedasi filiae, ἃς Λευκτρίδας καλοῦσι διὰ τὸν τόπον.

νεῲ — ἀνεῴγοντο] Cf. quae de his aliisque signis narrant Diod. l. c. et Polyaen. II, 2, 8.

τεχνάσματα] Auctore Diod. XV, 53. artes erant Epaminondae. Hoc vocabulum Ionum fuisse proprium docet Phavorin. v. *τέχνημα*. Heiland. de dial. Xen. p. 20.

§. 8. *ἐν — μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων*] V. §. 29 et cf. ad V, 4, 40. De genitivo, ubi accusativum exspectaveris, posito v. adn. ad Oecon. VIII, 1: *τῶν εἰςενε-*

9 των καὶ τὸν οἶνον παροξῦναί τι αὐτοὺς ἔλεγον. Ἐπεὶ δὲ ὡπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἤδη ἦν, ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὡρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακότων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιιόντες κύκλῳ οἵ τε μετὰ τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἱππέων Ἡρακλειῶται καὶ Φλιάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν· ὥςτε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν
10 στράτευμα. Ἔπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξύ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. Ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς διά τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἱππικόν.
11 Ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἧκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα ὁποῖα δοθείη αὐτῷ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι
12 ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. Τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἑκατέρων ἦν. Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμο-

Λακ., ceteri πάντα τἀναντία τοῖς Λακ. — αὐτοὺς ἔλεγον B. D. E. F. V. Dind., ἐλέγετο αὐτοὺς C., αὐτοὺς ἐλέγετο ceteri.

§. 9. ἤδη addunt B. D. I. V. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. — ἡ ante μάχη om. B. D. Dind. — Dind. Ἡρακλεῶται.

§. 11. ὁποῖα δοθείη Dobr. Dind. pro ὁποῖα δοίη.

χθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ, οὐκ εἶχέ μοι δοῦναι. Cf. ad IV, 8, 9.

ἔλεγον] V. ad III, 5, 21.

§. 9. οὐ βουλομένων μάχεσθαι] Pausan. IX, 13, 3: δείσας οὖν (ὁ Ἐπαμεινώνδας), μὴ σφᾶς παρὰ τὸ ἔργον προδῶσιν, ἀποχώρησιν παρεῖχεν ἀπὸ στρατοπέδου τοῖς ἐθέλουσιν οἴκαδε.

τοῦ Ἱέρωνος] Spartani, ut videtur.

§. 10. προετάξαντο — τοὺς ἱππέας] V. Rüstow et Koechly Hist. rei milit. etc. p. 173. adn. 33.

§. 11. ἐπεὶ — φανθείη] V. ad III, 2, 23, de optativo ad III, 5, 24.

ὁ συντεταγμένος] V. ad III, 3, 7.

λαβὼν δ' ἂν — ἂν ἐστρατεύετο] V. ad VI, 2, 28. De iterato ἂν v. ad Hier. IX, 9. Buttm. §. 139. 20. Kuehn. §. 261. 3. b.

νίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὡς εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο. Ἐπεὶ 13
δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μέν, πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἥττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὁπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. Ὅμως δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τού-

§. 12. C. ἀνάγειν pro ἄγειν.

§. 13. καὶ δὴ καὶ B. D. V. Dind. pro καὶ δή. — Steph. Leoncl. Wells. ἔτι καὶ pro ἔτι δὲ. — F. Ald. πρῶτον pro τὸ πρῶτον. — Dind. ἐδύναντο. — A. C. E. F. Ald. Iunt. Cast. om. οἱ ante πρὸ.

§. 12. *ἔφασαν*] V. ad III, 5, 21. *εἰς τρεῖς*] V. ad III, 1, 22. Latitudo enomotiae trium, altitudo duodecim erat militum: ergo enomotia triginta sex continebat milites. Erat autem enomotia quarta pars lochi, sexta decima morae. V. de Rep. Lac. XI, 4. XIII, 4.

τοῦτο δέ] Dici etiam poterat οὕτω δέ vel τούτῳ δέ. Est autem τοῦτο: hanc enomotiae dispositionem. Leoncl.: quo fiebat, ut ipsorum acies tantum milites duodecim esset densa. Accuratius germanice: *diese Aufstellung ergebe sich ihnen als nicht mehr als zwölf Mann hoch.*

οὐ πλέον — οὐκ ἔλαττον] V. ad III, 2, 11.

ἀσπίδων] Cf. II, 4, 11: ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων, ubi paullo post βάθος δὲ οὐ πλέον ἢ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. Infra VI, 5, 19.

συνεστραμμένοι] Sinistrum cornu densissimum fecerat eique ipse praeerat Epaminondas. Hac parte impetum in dextrum Lacedaemoniorum cornu, in quo erat Cleombrotus, fecit, dum reliqua acies remanet (τῷ μὲν ἑτέρῳ κέρατι ὑπεχώρουν). Diod. XV, 55. Plut. Pelop. XXIII.

§. 13. *καὶ δὴ καὶ — καὶ ταχύ*] iam et equites utrorumque manus conseruerant et statim Lacedaemoniorum equites victi erant. De καὶ δή v. Kuehner. ad Anab. I, 5, 7; imprimis cf. ibid. I, 10, 10: Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς — κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα.

ἐνέβαλλον οἱ — λόχοι] in hoplitas Thebanorum. De imperf. cf. IV, 3, 22.

τὸν Κλεόμβροτον] Inde quod in fine pugnae de Archidami sorte tacet etiam Diod. XV, 56, ubi de Cleombroti morte consentit cum Xenophonte, et maxime ex §. 18 et §. 26 cognoscere debebat Schneider. falsa esse quae idem Diod. XV, 54. 55 narrat de altero exercitu Lacedaemonio, Archidamo duce, succurrenti et de induciis antea inter Lacedaemonios et Thebanos factis. V. Grotium V, p. 459. sq.

ἐκράτουν] Diod. l. c. ὡς δὲ συνῆψαν ἀλλήλοις εἰς χεῖρας, τὸ μὲν πρῶτον ἐκθύμως ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη.

τούτῳ τεκμηρίῳ] Articulus

τῳ τεκμηρίῳ γνοίη τις ἄν· οὐ γὰρ ἂν ἠδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ
14 μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ. Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε ὁ πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι οἵ τε ἄλλοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὠθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων ὡς ἑώρων τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡσσημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἣ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὖσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν ἔνθεν ὥρμηντο. Ἦν μέντοι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλόν τι τὸ στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μέν τινες τῶν Λακεδαιμονίων, οἳ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἱστάναι τοὺς πολεμίους τούς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι
15 ἀναιρεῖσθαι. Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὁρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶτας ἐγγὺς χιλίους, ὁρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ

§. 14. *δαμοσίαν* Dind. pro *δημ.* — F. Dind. *ἡττημένοι* pro *ἡσσημένοι.*

§. 15. *αἰσθανόμενοι* B. C. D. E. F. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. pro *αἰσθόμενοι.* — C. om. *κήρυκα.*

abest; nam vertendum: hac re ut argumento.

§. 14. *τῶν περὶ δαμοσίαν*] V. ad IV, 5, 8.

Κλεώνυμος] V. V, 4, 25. sqq.

καὶ οἱ μὲν ἵπποι] Inde apodosis incipit. Corruptum videtur *οἱ μὲν ἵπποι* Leonclavio et Stephano ex *οἱ μὲν ἱππεῖς*, Hemsterhuisio ex *οἱ ἅμιπποι.* Posterius probo cl. VII, 5, 23. 25, sed ita, ut *μέν* non deleam, cui respondet postea *δέ* in *οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου.*

συμφορεῖς] *ἅπαξ λεγόμενον*: comites et adiutores polemarchi, fere iidem, qui Romanorum imperatorum legati. Sturz.

ἔτυχεν οὖσα] Casu, non consilio factum erat, ut castra iuxta fossam collocarent.

ἔθεντο τὰ ὅπλα] in armis substiterunt eo loco, unde ad pugnam processerant, h. e. in castris.

οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ] De traiecto *πάνυ* v. ad IV, 5, 4.

§. 15. *Λακεδαιμονίων*] Hoc nomine comprehenduntur Spartiatae et perioeci. Mille Lacedaemonios occisos numerat etiam Plut. Ages. XXVIII, 5. Pausan. IX, 13. extr. *πλείους ἢ χιλίους.* Sed Diod. XV, 56: *οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων.*

τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους] Xen. Ages. II, 24: *καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μειό-*

τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, ἔστι δὲ οὓς αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἐβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα 16
ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιδιῶν τε οὔσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος· οἱ δὲ ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μέν, ὥσπερ, οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἴων. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἑκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν· προεῖπαν δὲ ταῖς γυναιξὶ μὴ ποιεῖν κραυγήν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἦν ὁρᾶν, ὧν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὧν δὲ ζῶντες ἠγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιιόντας.

Ἐκ δὲ τούτου φρουρὰν μὲν ἔφαινον οἱ ἔφοροι ταῖν 17
ὑπολοίποιν μόραιν μέχρι τῶν τετταράκοντα ἀφ᾽ ἥβης·

§. 16. *οὔσης* ex emend. Gesneri Dind. pro *οὐσῶν*. — *προεῖπαν* B. D. F. pro *προεῖπον*.

νων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων.

τοὺς ἐπικαιριωτάτους] V. ad III, 3, 11.

§. 16. *γυμνοπαιδιῶν — τῆς τελευταίας*] scil. *ἡμέρας*. „Dies festi erant Spartae mense Hecatombaeone celebrati, quibus pueri nudi in honorem eorum, qui ad Thyream ceciderant, circa Apollinis *Καρνείου* statuam choreas ducebant.“ Kuehner. ad Comment. I, 2, 61.

ἔνδον ὄντος] Plut. Ages. XXIX, 2: *γυμνοπαιδίαι γὰρ ἦσαν ἀγωνιζομένων χορῶν ἐν τῷ θεάτρῳ· παρῆσαν δ᾽ ἀπὸ Λεύκτρων οἱ τὴν συμφορὰν ἀπαγγέλλοντες.*

πρὸς τοὺς οἰκείους] Plut. l. c. *κατ᾽ οἰκίαν τῶν τεθνεώτων τοῖς προσήκουσι τὰ ὀνόματα πέμψαντες.*

προεῖπαν] De forma v. ad III, 5, 24.

§. 17. *ταῖν ὑπολοίποιν μόραιν*] V. ad Comment. II, 3, 18: *τὼ χεῖρε — ἀφεμένω — ἀλλήλω.* Rost. gr. mai. §. 100. 4. f. Kuehn. §. 241. ann. 10. b. Ceterum hae reliquae morae opponuntur *ταῖς ἔξω μόραις*, sunt ergo quae domi erant relictae. Remanserant vero etiam domi ex cohortibus in Boeotiam missis ii, qui annum a pubertate quadragesimum excesserant. Nunc horum quoque delectus habetur.

ἐξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω μορῶν μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας· τὸ γὰρ πρόσθεν εἰς τοὺς Φωκέας μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἀφ' ἥβης ἐστρατεύοντο· καὶ τοὺς ἐπ' ἀρχαῖς δὲ τότε καταλειφθέντας ἀκολουθεῖν ἐκέ-
18 λευον. Ὁ μὲν οὖν Ἀγησίλαος ἐκ τῆς ἀσθενείας οὔπω ἴσχυεν· ἡ δὲ πόλις Ἀρχίδαμον τὸν υἱὸν ἐκέλευεν αὐτοῦ ἡγεῖσθαι. Προθύμως δ' αὐτῷ συνεστρατεύοντο Τεγεᾶται· ἔτι γὰρ ἔζων οἱ περὶ Στάσιππον, λακωνίζοντες καὶ οὐκ ἐλάχιστον δυνάμενοι ἐν τῇ πόλει. Ἐῤῥωμένως δὲ καὶ οἱ Μαντινεῖς ἐκ τῶν κωμῶν συνεστρατεύοντο· ἀριστοκρατούμενοι γὰρ ἐτύγχανον. Καὶ Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Ἀχαιοὶ μάλα προθύμως ἠκολούθουν, καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις ἐξέπεμπον στρατιώτας. Ἐπλήρουν δὲ καὶ τριήρεις αὐτοί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Κορίνθιοι καὶ ἐδέοντο καὶ Σικυωνίων συμπληροῦν, ἐφ' ὧν διενοοῦντο τὸ στράτευμα διαβιβάζειν.
19 Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος ἐθύετο ἐπὶ τῇ διαβάσει.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μὲν μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον καὶ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον λέγοντες, ὡς νῦν ἐξείη Λακεδαιμονίους πάντων ὧν ἐπε-
20 ποιήκεσαν αὐτοὺς τιμωρήσασθαι. Τῶν δὲ Ἀθηναίων

§. 17. Dind. ἐστράτευντο pro ἐστρατεύοντο.

§. 18. ἐκέλευεν αὐτοῦ B. C. D. Dind. pro αὐτοῦ ἐκέλ. — E. F. αὐτοὶ δὲ pro αὐτοί τε. — Ante Κορίνθιοι B. C. D. E. F. I. Dind. om. οἱ. — B. D. V. marg. Steph. Leoncl. om. καὶ ante ἐδέοντο, sed V. ἐδέοντο δὲ habet. — καὶ Σικ. B. D. F. V. Dind. pro καὶ τῶν Σικ., E. τῶν Σικ. om. καί. — C. D. F. V. om. τὸ ante στράτευμα.

§. 19. A. C. E. F. edd. vett. om. δὴ post ὁ μὲν. — F. edd. vett. ἐν τῇ pro ἐπὶ τῇ. — μὲν post εὐθὺς addunt B. D. F. V. Dind. — C. πεποιήκεσαν. — A. C. D. E. F. edd. vett. αὐτοῖς pro αὐτούς.

πρόσθεν—ἐστρατεύοντο] V. VI, 1, 1. Plusquamperfecto non opus est. Cf. Cyrop. I, 4, 6: ἃ πρόσθεν — ἐμέμφετο —, αὐτὸς ἤδη Σάκας αὐτῷ ἐγίγνετο.

ἐπ' ἀρχαῖς] ut magistratus quosdam obirent.

§. 18. ἐκ τῆς ἀσθενείας] V. V. 4, 58.

ἔτι — ἔζων οἱ περὶ Στάσιππον] Haec intelliguntur demum ex VI, 5, 6. sqq.

οὐκ ἐλάχιστον] V. ad οὐχ ἥκιστα VI, 2, 39.

ἀριστοκρατούμενοι] V. V, 2, 7: ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο.

§. 19. εὐθὺς μέν] His respondent §. 20: ἐπεὶ δ'.

πάντων — τιμωρήσασθαι] Eadem huius verbi constructio est Anab. VII, 1, 25. 4, 23. Rost. §. 162. III, 3, dd. Buttm. §. 132. ann. 17. Kuehn. §. 274. 2.

ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. Ἐπεὶ δ' ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν πᾶσι δῆλον ἐγένετο· οὔτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν, περί τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἀπεκρίναντο. Καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. Πρὸς μέντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι, κελεύοντες βοηθεῖν, διαλογιζόμενοι πῇ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο. Ὁ δ' εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρου 21
ὡς βοηθήσων κατὰ θάλασσαν, συλλαβὼν δὲ τό τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὑτὸν ἱππεῖς, καίπερ ἀκηρύκτῳ πολέμῳ τῶν Φωκέων χρωμένων, πεζῇ διεπορεύθη εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων πρότερον ὀφθεὶς ἢ ἀγγελθεὶς ὅτι πορεύοιτο. Πρὶν γοῦν συλλέγεσθαί τι πανταχόθεν ἔφθανε πόῤῥω γιγνόμενος, δῆλον ποιῶν, ὅτι πολλαχοῦ τὸ τάχος μᾶλλον τῆς βίας διαπράττεται

§. 20. Schneid. Weisk. *ἐπὶ ξενίᾳ.* — *ἐκάλεσαν* B. D. E. F. I. margg. Leoncl. et Steph. Dind. pro *ἐδέξαντο.* — F. *ποῖ* pro *πῇ.*

§. 21. *θάλασσαν* B. D. F. pro *θάλατταν.* — *περὶ αὑτὸν* B. D. pro *περὶ αὐτὸν.* — Dind. *ἱππέας* pro *ἱππεῖς.* — *ὅτι πορεύοιτο* B. C. D. E. F. I. V. Y. marg. Steph. Leoncl. pro *ὅπῃ πορ.* — *γοῦν* B. D. E. F. V., *οὖν* C. margg. Leoncl. et Steph. Port. Schneid. Dind., ceteri *δὲ.*

§. 20. *ὅτι μὲν — ἠνιάθησαν*] Nihil tamen faciebant, quo fortunam Lacedaemoniorum sublevarent. Ita intelligendum est *μέν.* V. ad I, 4, 16. III, 1, 5. 4, 9. imprimis VI, 3, 15, ubi idem est *ὅτι μέν.*

ἐπὶ ξένια — ἐκάλεσαν] Anab. VII, 6, 3: *καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια* recte edidit Krueger. pro *ἐπὶ ξενίᾳ*, coll. Aeschin. De fals. leg. 162: *ἐκλήθην ἐπὶ τὰ ξένια* et Boeckh. C. I. I, 123. 126. Contra Anab. VI, 1, 3: *ἐπὶ ξενίᾳ ἐδέχοντο αὐτούς.* Hunc locum videtur ob oculos habuisse is librarius qui nostro loco primus scripsit *ἐδέξαντο* pro *ἐκάλεσαν.* Schneid. comparat Aristid. vol. II, p. 88: *ὁ κῆρυξ ἦλθε — ἐστεφανωμένος — οὕτω πόῤῥω τοῦ συνησθῆναι γενομένοις, ὥστε μήτε ἐς τὸ πρυτανεῖον καλέσαι μήτε ἄλλο μηδὲν φιλάνθρωπον ἐνδείξασθαι.*

περί τε — οὐδέν] fortius quam *οὔτε περὶ — τι.*

Ἰάσονα, σύμμαχον] Cf. VI, 1, 10.

πῇ — ἀποβήσοιτο] Cyrop. V, 2, 24: *ὅπῃ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο.* Alibi *πῶς* vel *ὅπως* in hac locutione usurpatur, velut Comment. I, 1, 6. 3, 2.

§. 21. *τοὺς περὶ αὑτόν*] V. ad IV, 3, 4.

διεπορεύθη] per Phocidem. Cf. V, 4, 41: *ὑπερβαλὼν — εἰς τὰ Μέγαρα.*

ὅτι — πορεύοιτο] Hanc lectionem huius loci sensui optime convenientem non receptam esse a Dindorfio, sane mireris. Vertas: in itinere esse, ut III, 1, 8.

πρὶν γοῦν συλλέγεσθαί τι] Dictum erat modo *ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων.* Sensus igitur est: licet nonnullae urbes adventum Iasonis antea audivissent, prius certe quam colligi aliquid copiarum undecunque posset, procul eum evasisse.

22 τὰ δέοντα. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Βοιωτίαν, λεγόν-
των τῶν Θηβαίων, ὡς καιρὸς εἴη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λα-
κεδαιμονίοις, ἄνωθεν μὲν ἐκεῖνον σὺν τῷ ξενικῷ, σφᾶς
δὲ ἀντιπροσώπους, ἀπέτρεπεν αὐτοὺς ὁ Ἰάσων διδά-
σκων, ὡς καλοῦ ἔργου γεγενημένου οὐκ ἄξιον αὐτοῖς
εἴη διακινδυνεῦσαι, ὥςτε ἢ ἔτι μείζω καταπρᾶξαι ἢ
23 στερηθῆναι καὶ τῆς γεγενημένης νίκης. Οὐχ ὁρᾶτε,
ἔφη, ὅτι καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐγένεσθε, ἐκρατή-
σατε; Οἴεσθαι οὖν χρὴ καὶ Λακεδαιμονίους ἄν, εἰ
ἀναγκάζοιντο ἐκγενέσθαι τοῦ ζῆν, ἀπονοηθέντας δια-
μάχεσθαι. Καὶ ὁ θεὸς δέ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει
τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους
24 μικρούς. Τοὺς μὲν οὖν Θηβαίους τοιαῦτα λέγων ἀπέ-
τρεπε τοῦ διακινδυνεύειν· τοὺς δ' αὖ Λακεδαιμονίους
ἐδίδασκεν, οἷον μὲν εἴη ἡσσημένον στράτευμα, οἷον δὲ
νενικηκός. Εἰ δ' ἐπιλαθέσθαι, ἔφη, βούλεσθε τὸ γεγε-
νημένον πάθος, συμβουλεύω ἀναπνεύσαντας καὶ ἀνα-
παυσαμένους καὶ μείζους γεγενημένους τοῖς ἀηττήτοις
οὕτως εἰς μάχην ἰέναι. Νῦν δέ, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι καὶ
τῶν συμμάχων ὑμῖν εἰσὶν οἳ διαλέγονται περὶ φιλίας
τοῖς πολεμίοις· ἀλλὰ ἐκ παντὸς τρόπου πειρᾶσθε σπον-
δὰς λαβεῖν. Ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ προθυμοῦμαι, σῶσαι
ὑμᾶς βουλόμενος διά τε τὴν τοῦ πατρὸς φιλίαν πρὸς
25 ὑμᾶς καὶ διὰ τὸ προξενεῖν ὑμῶν. Ἔλεγε μὲν οὖν τοι-

§. 24. F. *μὲν* pro *μὲν οὖν*. — V. Dind. *ἡττημένον*. — *ἀναπνεύσαντας καὶ* addunt B. C. D. E. F. I. V. marg. Steph. Leoncl. Dind. — *πειρᾶσθε σπ.* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *σπ. πειρᾶσθε*. — B. *πατρὸς* pro *τοῦ πατρὸς*.

§. 22. *ἄνωθεν*] Erant enim Lacedaemonii adhuc in castris in colle positis. V. §. 14.

ὥςτε ἢ — ἢ] Cf. VI, 3, 17.

§. 24. *ἐπιλαθέσθαι — πάθος*] memoriam cladis exstinguere. Quod Schneidero cum Wolfio placebat: *ἐπιλαθέσθαι — οὐ βούλεσθε* reiiciendum est propterea quod contrarium cogitari nequibat, nempe tantam oblituros esse cladem Spartanos, antequam ultionem exegissent. Dicit vero Iason: victo exercitu nunc quidem nihil moliendum est, si autem ignominiae memoriam exstinguere vultis (h. e. si efficere vultis, ut revera exstinguatur ignominia), reparatis demum viribus bellum renovandum est.

τοῖς ἀηττήτοις] Cum dativo iungitur *εἰς μάχην ἰέναι* ut ipsum *μάχεσθαι*. Cf. Cyrop. VIII, 8, 6: *εἰς χεῖρας — τοῖς κρείττοσιν ἰέναι.*

οὕτως] referatur ad antecedentia participia. V. ad III, 2, 9.

αὗτα, ἔπραττε δ' ἴσως, ὅπως διάφοροι καὶ οὗτοι ἀλλήλοις ὄντες ἀμφότεροι ἐκείνου δέοιντο. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ, πράττειν περὶ τῶν σπονδῶν ἐκέλευον· ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλθη, ὅτι εἴησαν αἱ σπονδαί, παρήγγειλαν οἱ πολέμαρχοι δειπνήσαντας συνεσκευάσθαι πάντας, ὡς τῆς νυκτὸς πορευσομένους, ὅπως ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα ἀναβαίνοιεν. Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, πρὶν καθεύδειν παραγγείλαντες ἀκολουθεῖν, ἡγοῦντο εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας τὴν διὰ Κρεύσιος, τῷ λαθεῖν πιστεύοντες μᾶλλον ἢ ταῖς σπονδαῖς.
26 Μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι, οἷα δὴ ἐν νυκτί τε καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες καὶ χαλεπὴν ὁδόν, εἰς Αἰγόσθενα τῆς Μεγαρικῆς ἀφικνοῦνται. Ἐκεῖ δὲ περιτυγχάνουσι τῷ μετὰ Ἀρχιδάμου στρατεύματι. Ἔνθα δὴ ἀναμείνας, ἕως καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες παρεγένοντο, ἀπῆγε πᾶν ὁμοῦ τὸ στράτευμα μέχρι Κορίνθου· ἐκεῖθεν δὲ τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ πολίτας οἴκαδε ἀπήγαγεν.

27 Ὁ μέντοι Ἰάσων ἀπιὼν διὰ τῆς Φωκίδος Ὑαμπολιτῶν μὲν τό τε προάστειον εἷλε καὶ τὴν χώραν ἐπόρθησε καὶ ἀπέκτεινε πολλούς· τὴν δ' ἄλλην Φωκίδα διῆλθεν ἀπραγμόνως. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἡράκλειαν κατέβαλε τὸ Ἡρακλεωτῶν τεῖχος, δῆλον ὅτι οὐ τοῦτο φοβούμενος, μή τινες ἀναπεπταμένης ταύτης τῆς παρόδου πορεύσοιντο ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθυμούμενος, μή τινες τὴν Ἡράκλειαν ἐπὶ στενῷ

§. 25. *συσκευάσθαι* pro *συνεσκευάσθαι.*

§. 26. B. om. *μὲν* ante *συμμάχους.*

§. 27. C. *κατέβαλλε*, B. *κατέλαβε* pro *κατέβαλε.* — *Ἡρακλεωτῶν* B. D. V. Dind. pro *Ἡρακλειωτῶν.* — Both. Dind. *εἴ ποι* pro *εἴ που.*

§. 25. *ἔπραττε*] id agebat, ut.

ἐκείνου] ponitur ex mente Xenophontis pro *αὐτοῦ* vel *ἑαυτοῦ*, ut alter alteris gravius opponatur. Quem usum multis exemplis illustrat Kuehner. ad Comment. I, 2, 3. Anab. IV, 3, 20. Infra §. 27. VII, 5, 2. Cf. etiam VII, 5, 14, ubi eadem ratione *τῶν δέ* ponitur.

συνεσκευάσθαι] paratos esse. Scriptura codicis F. ducere videtur ad *συσκευάσασθαι.* Sed v. ad V, 4, 7. VI, 2, 15.

§. 26. *οἷα*] V. ad V, 4, 39.

§. 27. *κατέβαλε τὸ — τεῖχος*] Diod. XV, 57: *Ἰάσων — ἐστράτευσεν εἰς τὴν Λοκρίδα καὶ τὴν μὲν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ διὰ προδόσεως ἑλὼν ἀνάστατον ἐποίησε.*

ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν] Ad destruendam crescentem ipsius potentiam. Sic recte Sturz. Dindorfius *δύναμιν*

οὖσαν καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτόν, εἴ που βούλοιτο
28 τῆς Ἑλλάδος πορεύεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἀπῆλθε πάλιν εἰς
τὴν Θεσσαλίαν, μέγας μὲν ἦν καὶ διὰ τὸ τῷ νόμῳ Θεσ-
σαλῶν ταγὸς καθεστάναι καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολ-
λοὺς τρέφειν περὶ αὐτὸν καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, καὶ
τούτους ἐκπεπονημένους, ὡς ἂν κράτιστοι εἶεν· ἔτι δὲ
μείζων καὶ διὰ τὸ συμμάχους πολλοὺς τοὺς μὲν ἤδη
εἶναι αὐτῷ, τοὺς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. Μέ-
γιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὑτὸν τῷ μηδ' ὑφ' ἑνὸς εὐκατα-
29 φρόνητος εἶναι. Ἐπιόντων δὲ Πυθίων, παρήγγειλε μὲν
a. 370. ταῖς πόλεσι βοῦς καὶ ὄϊς καὶ αἶγας καὶ ὗς παρασκευά-
ζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν· καὶ ἔφασαν πάνυ μετρίως
ἑκάστῃ πόλει ἐπαγγελλομένων γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ
ἐλάττους χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἢ μύρια.
Ἐκήρυξε δὲ καὶ νικητήριον χρυσοῦν στέφανον ἔσεσθαι,
ἥτις τῶν πόλεων βοῦν ἡγεμόνα κάλλιστον τῷ θεῷ θρέ-
30 ψειε. Παρήγγειλε δὲ καὶ ὡς στρατευσομένοις εἰς τὸν
περὶ τὰ Πύθια χρόνον Θετταλοῖς παρασκευάζεσθαι·
διενοεῖτο γάρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τὴν πανήγυριν τῷ θεῷ
καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς διατιθέναι. Περὶ μέντοι τῶν

§. 28. *Θεσσαλίαν* B. C. D. et *Θεσσαλῶν* A. B. C. D. F. pro *Θεττ.* — B. D. Ald. *περὶ αὐτὸν.*

§. 29. Dind. *οἷς* pro *ὄϊς*. — *καὶ αἶγας καὶ ὗς παρασκευάζεσθαι* B. D. E. F. I. V. Dind. pro *τρέφειν καὶ αἶγας καὶ ὗς καὶ παρασκ.* — *ἥτις* Weisk. Dind. pro *εἴ τις*.

§. 30. A. C. edd. vett. *αὐτῷ* pro *αὐτὸς*. — *λέγεται δὲ* B. C. D. E. F. I. V. marg. Steph. Leoncl. Dind. pro *λέγεται γάρ*.

accipit male pro ditione. De *ἐκείνου* v. ad §. 25.

που — πορεύεσθαι] Hier. XI, 10: *εἴ που βούλοιο, θεωρήσαντι πορεύεσθαι.* V. supra ad II, 3,54. VI, 2, 11. Kuehner. ad Anab. VI, 3, 23.

§. 28. *ταγός*] V. VI, 1, 18.

τῶν καθ' αὑτόν] omnium suae aetatis.

§. 29. *ὄϊς*] De hac forma ionica, quae libris firmatur etiam Anab. VI, 2, 3. Cyrop. V, 2, 5, v. Kuehner. ad Comment. II, 7, 13. Heiland. de dial. Xen. p. 19.

ὡς εἰς τὴν θυσίαν] V. ad II, 4, 11.

μετρίως — ἐπαγγελλομένων] quamvis admodum moderate imperarentur boves etc. De genitivo v. ad §. 8.

βοῦν ἡγεμόνα] qui agmen duceret et fortasse primus sacrificaretur.

§. 30. *παρήγγειλε*] *αὐτοῖς*.

εἰς τὸν — χρόνον — παρασκευάζεσθαι] Haec verba coniungenda sunt. Ad tempus circa Pythia (ut Grotius coniicit, circa mensis Augusti initium) paratos esse ad expeditionem Thessalos iubet.

αὐτὸς διατιθέναι] quod munus erat Amphictyonum.

ἱερῶν χρημάτων ὅπως μὲν διενοεῖτο ἔτι καὶ νῦν ἄδηλον· λέγεται δέ, ἐπερομένων τῶν Δελφῶν, τί χρὴ ποιεῖν, ἐὰν λαμβάνῃ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων, ἀποκρίνασθαι τὸν θεόν, ὅτι αὐτῷ μελήσει. Ὁ δ' οὖν ἀνὴρ τηλικοῦτος ὢν 31
καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διανοούμενος, ἐξέτασιν πεποιηκὼς καὶ δοκιμασίαν τοῦ Φεραίων ἱππικοῦ καὶ ἤδη καθήμενος καὶ ἀποκρινόμενος, εἴ τις δεόμενός του προσίοι, ὑπὸ νεανίσκων ἑπτὰ προσελθόντων ὡς διαφερομένων τι ἀλλήλοις ἀποσφάττεται καὶ κατακόπτεται. Βοηθησάντων δὲ ἐῤῥωμένως τῶν παραγενομένων δο- 32
ρυφόρων εἷς μὲν ἔτι τύπτων τὸν Ἰάσονα λόγχῃ πληγεὶς ἀποθνήσκει· ἕτερος δὲ ἀναβαίνων ἐφ' ἵππον ἐγκαταληφθεὶς καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν ἀπέθανεν· οἱ δ' ἄλλοι ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς παρεσκευασμένους ἵππους ἀπέφυγον· ὅποι δὲ ἀφίκοιντο τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν ταῖς πλείσταις ἐτιμῶντο. Ὧι καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι ἰσχυρῶς ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες αὐτόν, μὴ τύραννος γένοιτο.

Ἀποθανόντος μέντοι ἐκείνου, Πολύδωρος ἀδελφὸς 33
αὐτοῦ καὶ Πολύφρων ταγοὶ κατέστησαν. Καὶ ὁ μὲν

§. 31. B. ἀποκρινάμενος.

§. 32. ἵππον A. B. C. D. E. F. I. V. margg. Leoncl. et Steph. Weisk. Schneid. Dind. pro ἵππον. — ἀφίκοιντο ex B. restituit Dind., ἀφίκοντο edd. vett. Schneid. Weisk.

λέγεται δέ] Aptius est δέ quam γάρ. Etenim vix quidquam faciunt haec verba ad explicanda ea quae antecedunt, et, si quid faciunt, etiam δέ explicativam habet vim, sed eam, ut novum simul quiddam accedere antecedenti sententiae indicet, id quod h. l. fit. V. Saupp. et Kuehner. ad Comment. II, 1, 1, quo autem loco pro δέ edidi γάρ, quia antecedens τοιαῦτα non nisi ad sequentia licet referre, ea autem, quibus explicatur illud τοιαῦτα, per δέ introduci nullo pacto possunt. Eodem iure infra VII, 5, 26 pro δὲ iam a Dindorfio restitutum est γάρ. Reperitur autem praeter hunc locum tale δέ explicativum Comment. II, 5, 5. III, 6, 14. infra VI, 5, 41.

§. 32. ὅποι — ἀφίκοιντο τῶν—πόλεων] idem est quod εἴ ποι sive εἰ εἴς τινα ἀφίκοιντο τῶν Ἑλλ. πόλεων, ut saepissime ὅστις pro εἴ τις ponitur. V. ad Cyrop. I, 2, 12, infra VI, 5, 30: ὅπου στρατοπεδεύοιντο = εἴ που στρατ. Ita demum intelligitur, quid sibi velit optativus (de quo v. ad III, 5, 24) et quomodo addi potuerit ἐν ταῖς πλείσταις.

αὐτόν, μὴ — γένοιτο] De anticipatione subiecti enuntiationis secundariae v. ad V, 4, 23.

§. 33. Πολύδωρος — καὶ Πολύφρων] Non ambo simul ταγοί erant, sed unus post alterum, ut apparet ex §. 34. Quare noli cum Bothio corrigere Πολύδωρος καὶ Πολύφρων ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Deinceps vero, ubi inter-

Πολύδωρος. πορευομένων ἀμφοτέρων εἰς Λάρισαν, νύκτωρ καθεύδων ἀποθνήσκει ὑπὸ Πολύφρονος τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς ἐδόκει· ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ ἐξαπιναῖός
34 τε καὶ οὐκ ἔχων φανερὰν πρόφασιν ἐγένετο. Ὁ δ' αὖ Πολύφρων ἦρξε μὲν ἐνιαυτόν, κατεσκευάσατο δὲ τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν. Ἔν τε γὰρ Φαρσάλῳ τὸν Πολυδάμαντα καὶ ἄλλους τῶν πολιτῶν ὀκτὼ τοὺς κρατίστους ἀπέκτεινεν ἔκ τε Λαρίσης πολλοὺς φυγάδας ἐποίησε. Ταῦτα δὲ ποιῶν καὶ οὗτος ἀποθνήσκει ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ὡς τιμωροῦντος τῷ Πολυδώρῳ καὶ τὴν
35 τυραννίδα καταλύοντος. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς παρέλαβε τὴν ἀρχήν, χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἄδικος δὲ λῃστὴς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Τοιοῦτος δ' ὢν καὶ αὐτὸς αὖ ἀποθνήσκει, αὐτοχειρίᾳ μὲν ὑπὸ τῶν τῆς γυ-
36 ναικὸς ἀδελφῶν, βουλῇ δὲ ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης. Τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς ἐξήγγειλεν, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύοι αὐτοῖς, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἔνδον ὄντας ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξαμένη μεθύοντα τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεὶ κατεκοίμισεν, ὁ μὲν λύχνος ἐκάετο, τὸ δὲ ξίφος αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. Ὡς δ' ᾔσθετο ὀκνοῦντας εἰσιέναι ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς ἀδελφούς, εἶπεν, ὡς, εἰ μὴ ἤδη πράξοιεν,

§. 33. *Λάρισαν* B. Dind., *Λάρισσαν* D. I., ceteri *τὴν Λάρισσαν*.
§. 34. V. *δ' οὖν* pro *δ' αὖ*. — Ante *ἐνιαυτὸν* B. C. D. F. V. Dind. om. *ἕνα*. — *ἔκ τε Λαρίσης* B. Dind., V. *ἔν τε Λαρίσσῃ* pro *ἔκ τε Λαρίσσης*.
§. 35. *θάλασσαν* B. C. D. F. pro *θάλατταν*. — *αὖ* post *αὐτὸς* addunt B. I. Leoncl. Steph. Schneid. Dind.
§. 36. C. *ἐξήγγελεν*. — D. edd. vett. om. *ὁ* ante *Ἀλεξ.* — *ἐπιβουλεύοι* B. C. D. V. Dind. pro *ἐπιβουλεύει*. — A. C. Bryl. Leoncl. Steph. Wells. *κατεκοίμησεν*. — *πράξοιεν* B. Dind. pro *πράξαιεν*. — *ῥόπτρον* marg. F. Dind. pro *ῥοπάλου*.

est dicere, Polyphronem Polydori fuisse fratrem, illius nomini additur *τοῦ ἀδελφοῦ*. Cf. Diod. XV, 60. sq.
§. 34. *τὸν Πολυδάμαντα*] V. VI, 1, 2. sqq.
§. 35. *χαλεπὸς — πολέμιος*] De Thebanis v. Plut. Epam. XXVI. De Atheniensibus Demosth. contr. Aristocr. 120. Praeterea Cyclades navibus Alexandri esse infestatas et Athenienses proelio navali victos teste Diod. XV, 95, animadvertit Schneider.
τῆς γυναικός] Thebes, Iasonis filiae. Plut. Pelop. XXVIII et XXXV, ubi Alexandri caedes paullo aliter narratur.
§. 36. *ἐπεὶ κατεκοίμισεν*] Delevi comma, quod vulgo erat ante *ἐπεί*, ut construas *καὶ ἐπεὶ δεξαμένη — κατεκοίμισεν*. De subiecto in sequentibus subito mutato v. ad III, 2, 4. 5, 20. IV, 1, 22. 29. 5, 15.

ἐξεγερεῖ αὐτόν. Ὡς δ' εἰςῆλθον, ἐπισπάσασα τὴν θύ-
ραν εἴχετο τοῦ ῥόπτρου, ἕως ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Ἡ δὲ 37
ἔχθρα λέγεται αὐτῇ πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι ὑπὸ μέν
τινων, ὡς ἐπεὶ ἔδησε τὰ ἑαυτοῦ παιδικὰ ὁ Ἀλέξανδρος,
νεανίσκον ὄντα καλόν, δεηθείσης αὐτῆς λῦσαι, ἐξαγα-
γὼν αὐτὸν ἀπέσφαξεν· οἱ δέ τινες, ὡς ἐπεὶ παῖδες αὐ-
τῷ οὐκ ἐγίγνοντο ἐκ ταύτης, ὅτι πέμπων εἰς Θήβας
ἐμνήστευε τὴν Ἰάσονος γυναῖκα λαβεῖν. Τὰ μὲν οὖν
αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς οὕτω λέγεται·
τῶν δὲ ταῦτα πραξάντων ἄχρι οὗ ὅδε ὁ λόγος ἐγράφετο
Τισίφονος πρεσβύτατος ὢν τῶν ἀδελφῶν τὴν ἀρχὴν
εἶχε.

§. 37. ἄνδρα B. C. D. E. F. I. V. margg. Leoncl. et Steph. Schn. Dind. pro Ἀλέξανδρον. — V. ἐμνηστεύετο. — γυναῖκον λαβεῖν, monente Steph., dedit Dind. pro γυν. ἀναλαβεῖν. — ἄχρι B. Dind. pro ἄχρις. — C. ὁ λόγος ὅδε.

εἴχετο τοῦ ῥόπτρου] Sturz: Laudat ῥόπτρον Harpocration e Xenophonte et explicat τὸν τῆς θύρας κρίκον. Steph. Thes.: apud Athenaeum quaedam dicitur ἔχεσθαι τῶν ῥόπτρων τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ. V. etiam Valcken. ad Herod. VI, 91: καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἴχετο.

§. 37. ὑπὸ — τινῶν] iungenda cum λέγεται.

ὡς ἐπεί] Ita dicitur, quasi antea dictum sit Περὶ δὲ τῆς γενέσεως τῆς ἔχθρας λέγεται.

τὰ ἑαυτοῦ παιδικά] Cf. Plut. Pelop. XXVIII.

οἱ δέ τινες, ὡς — ὅτι] Sic saepe post coniunctionem, interpositis aliquot verbis, altera infertur coniunctio. V. VI, 5, 13. Hier. I, 23. Cyrop. V, 3, 30. Pari modo repetitur οὐ V, 2, 33, μή Anab. III, 2, 25. Oecon. II, 15, ubi v. adn.

λαβεῖν] Frustra vulgatum ἀναλαβεῖν alii alio modo tueri conati sunt. Iteratas nuptias ita exprimi non posse, pro certo habendum est.

τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικός] Usitatius esset τῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπιβουλῆς.

τῶν πραξάντων] Haec iungas cum τῶν ἀδελφῶν.

ἄχρι] Cf. var. lect. I, 3, 11. 5, 1. 14.

Τισίφονος] Cf. Diod. XVI, 14. V. etiam quae disserui de hoc loco in Praef. fasc. prioris p. XXIV.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Quum Peloponnesii etiamnum auspicia Lacedaemoniorum sequerentur, Athenienses agebant cum civitatibus, ut se legibus pacis Antalcidae obstringerent. Fecerunt hoc quos convocaverant omnes praeter Eleos, qui civitates quasdam liberas dimittere nolebant. Mantineenses rursus in unam urbem invitis Lacedaemoniis coeunt. Apud Tegeatas Callibius universum concilium Arcadum constituere volebat: illi adversabatur Stasippi factio. Orto inde bello Martineensibus cum Callibio coniunctis Stasippus cum suis periit. Poenas a Mantineensibus repetitum Lacedaemonii mittunt Agesilaum. Sed quanquam interim illi Orchomeniis rursus bellum inferebant, tamen Agesilaus cunctandum ratus, quum hostes in campo potestatem sui non facerent, in Laconicam reversus dimisit exercitum domumque rediit. Thebani ab Arcadibus vocati quum Agesilaum viderent abiisse domum, domum et ipsi redire volebant: sed multorum precibus et cohortationibus victi in Laconicam irruperunt et vastatis agris prope accesserunt ad urbem. In hoc tumultu Lacedaemonii Helotes armant. Locant et insidias: e quibus hostes oppressos in fugam verterunt atque ita terruerunt, ut ab urbe discederent. Interim et Athenas miserunt legatos, qui opem eius civitatis implorarent, in quorum oratione illud maxime movit Athenienses, quod Lacedaemonii olim Thebanorum auctoritati obstiterant neque passi erant Atheniensium civitatem plane exscindi. Prorsus autem admirabilis erat oratio Proclis Phliasii. Denique iis miserunt Iphicratem cum omnibus copiis, cuius tamen opera tum fere fuit nulla, feliciterque videtur cessisse, quod sponte Thebani domum redierunt.

---

1 *Καὶ τὰ μὲν Θετταλικά, ὅσα περὶ Ἰάσονα ἐπράχθη καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον μέχρι τῆς Τισιφόνου ἀρχῆς δεδήλωται· νῦν δ' ἐπάνειμι ἔνθεν ἐπὶ ταῦτα ἐξέ-*
n. a. 370. *βην. Ἐπεὶ γὰρ Ἀρχίδαμος ἐκ τῆς ἐπὶ Λεῦκτρα βοηθείας ἀπήγαγε τὸ στράτευμα, ἐνθυμηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔτι οἴονται χρῆναι ἀκολου-*

Cap. V. §. 1. Ante *Τισιφόνου* B. D. I. Dind. om. *τοῦ*. — A. C. E. F. Ald. Iunt. Cast. *Βοιωτίας* pro *βοηθείας*. — A. C. E. edd. ante

Cap. V. §. 1. *ἐπάνειμι*] V. VI, 4, 26.
ἔνθεν — ἐξέβην] Cf. *ὅθεν — ἐξέβην* VI, 1. extr.

χρῆναι ἀκολουθεῖν] Haec perspicua fiunt demum verbis subsequentibus. Lacedaemonii socios suos (Peloponnesios) non-

θεῖν καὶ οὔπω διακέοιντο οἱ Λακεδαιμόνιοι ὥςπερ τοὺς Ἀθηναίους διέθεσαν, μεταπέμπονται τὰς πόλεις ὅσαι βούλοιντο τῆς εἰρήνης μετέχειν, ἣν βασιλεὺς κατέπεμψεν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν 2
κοινωνεῖν βουλομένων ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον. Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς κατέπεμψε, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τοῖς Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. Ἐὰν δέ τις στρατεύῃ ἐπί τινα πόλιν τῶν ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ. Ἠλεῖοι δὲ ἀντέλεγον, ὡς οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὔτε Μαργανεῖς οὔτε Σκιλλουντίους οὔτε Τριφυλίους· σφετέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ αλλοι ψηφισάμενοι, ὥςπερ 3
βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτάς καὶ ἐκέλευσαν τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι. Καὶ ὤμοσαν πάντες πλὴν Ἠλείων.

Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι παντάπασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντίνειαν ποιεῖν καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι. Πέμ- 4
πουσιν οὖν Ἀγησίλαον πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς Μαντι-

Schneid. οὕτω pro οὔπω. — βούλοιντο B. I. marg. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. pro βούλονται.

§. 2. τοῖς Ἀθηναίων B. Dind. pro τῶν Ἀθ. — στρατεύῃ B. D. E. F. I. V. Dind. pro στρατεύηται. — F. τῶν ὀμοσάντων. — Dind. Μαργανέας. — A. C. D. E. Τριφυλλίους.

§. 3. V. om. καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν.

§. 4. πέμπουσιν οὖν B. D. E. F. I. V. Leoncl. Steph. Wells. Schneid. sqq. pro πέμπουσι γοῦν.

dum sui iuris fecerant, id quod facere Athenienses per Antalcidae pacem coegerant.

βούλοιντο] recte. Nam μεταπέμπονται est praesens historicum.

ἣν βασιλεὺς κατέπεμψε] V. V, 1, 28. sqq. Quae pax denuo confirmata erat VI, 3, 18—20.

§. 2. *τῶν ὀμοσασῶν*] Correctoris est quod cod. F. praebet: τῶν ὀμοσάντων.

Μαργανεῖς] ut III, 2, 30. 31. Illas urbes, quibus a. 399 libertatem concesserant, post pugnam Leuctricam denuo sibi subiecerant Elei.

§. 3. *ἔγραψεν*] Cf. V, 1, 32: ὥςπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν.

μίαν πόλιν — ποιεῖν] V. V, 2, 5—7.

νέας, ὅτι ἐδόκει πατρικὸς φίλος αὐτοῖς εἶναι. Ἐπεὶ δὲ
ἀφίκετο πρὸς αὐτούς, τὸν μὲν δῆμον τῶν Μαντινέων οἱ
ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δὲ σφᾶς
ἐκέλευον λέγειν ὅτου δέοιτο. Ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς,
ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν, ὥστε μετὰ
τῆς Λακεδαίμονος γνώμης καὶ μὴ δαπανηρῶς τειχισθῆ-
5 ναι τὸ τεῖχος. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι ἀδύνατον εἴη
ἐπισχεῖν, δόγματος γεγενημένου πάσῃ τῇ πόλει ἤδη
τειχίζειν, ἐκ τούτου ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἀπῄει ὀργιζόμε-
νος· στρατεύειν γε μέντοι ἐπ' αὐτοὺς οὐ δυνατὸν ἐδό-
κει εἶναι, ἐπ' αὐτονομίᾳ τῆς εἰρήνης γεγενημένης. Τοῖς
δὲ Μαντινεῦσιν ἔπεμπον μὲν καὶ τῶν Ἀρκαδικῶν πό-
λεών τινες συντειχιοῦντας, οἱ δὲ Ἠλεῖοι καὶ ἀργυρίου
τρία τάλαντα συνεβάλοντο αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τὸ τεῖ-
χος δαπάνην. Καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς περὶ ταῦτ' ἦσαν.

6 Τῶν δὲ Τεγεατῶν οἱ μὲν περὶ τὸν Καλλίβιον καὶ
Πρόξενον ἐνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν,
καὶ ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν
πόλεων· οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ἔπραττον ἐᾶν τε
κατὰ χώραν τὴν πόλιν καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι.
7 Ἡττώμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν Πρόξενον καὶ Καλλίβιον ἐν
τοῖς θεαροῖς, νομίσαντες, εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος, πολὺ

§. 5. A. E. Ald. Iunt. Bryl. Steph. Leoncl. Wells. *συντειχιοῦντες*. — Mg. Leoncl. *τριάκοντα* pro *τρία*. — *συνεβάλλοντο* B. Schneid., *συνεβάλον* (sic) D., *συνεβάλοντο* ceteri.
§. 6. Post *τῶν δὲ* B. Dind. om. *γε*. — *ἐνῆγον* marg. F., ceteri *συνῆγον*.
§. 7. *θεαροῖς* Dobr. Dind. pro *θεάτροις*.

§. 4. *πατρικὸς φίλος*] V. V, 2, 3.
§. 6. *ἐνῆγον*] inducebant, ut. Hoc, quod sensus postulat, nullo pacto significat vulgatum *συνῆγον*. Saepissime *ἐν* et *σύν* confundi notum est. Ab *ἐνῆγον* pendet *κύριον εἶναι* ut *ἐᾶν* ab *ἔπραττον*.
συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκ.] Plut. Pelop. XXIV: *πᾶσαν μὲν Ἀρκαδίαν εἰς μίαν δύναμιν συνέστησαν*. Id ipsum enim volebant Callibius et Proxenus, abducere cives cum reliquis Arcadibus Megapolin, quae urbs, auctore Paus. VIII, 27, 2, paullo post victoriam Leuctricam condi coepta est, absoluta vero, si Diodoro XV, 72 fidem habemus, anno demum 368. a. Ch.
ὅ τι νικῴη] quod maximam suffragiorum partem nactum esset. Sic *ἐνίκησε* VII, 1, 28.
ἐᾶν — κατὰ χώραν] suo loco relinquere, non Megalopolin deducere cives. De verbo *ἔπραττον* v. ad Ages. III, 3. Cf. supra VI, 4, 25.
§. 7. *θεαροῖς*] forma dorica pro *θεωροῖς*. Erant autem *θεω-*

ἂν τῷ πλήθει κρατῆσαι, ἐκφέρονται τὰ ὅπλα. Ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Στάσιππον καὶ αὐτοὶ ἀνθωπλίσαντο καὶ ἀριθμῷ μὲν οὐκ ἐλάττους ἐγένοντο· ἐπεὶ μέντοι εἰς μάχην ὥρμησαν, τὸν μὲν Πρόξενον καὶ ἄλλους ὀλίγους μετ᾽ αὐτοῦ ἀποκτείνουσι, τοὺς δ᾽ ἄλλους τρεψάμενοι οὐκ ἐδίωκον· καὶ γὰρ τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτιννύναι τῶν πολιτῶν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Καλλίβιον ἀνακεχωρηκότες 8
ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντινείας τεῖχος καὶ τὰς πύλας, ἐπεὶ οὐκέτι αὐτοῖς οἱ ἐναντίοι ἐπεχείρουν, ἡσυχίαν εἶχον ἠθροισμένοι. Καὶ πάλαι μὲν ἐπεπόμφεσαν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας βοηθεῖν κελεύοντες· πρὸς δὲ τοὺς περὶ Στάσιππον διελέγοντο περὶ συναλλαγῶν. Ἐπεὶ δὲ καταφανεῖς ἦσαν οἱ Μαντινεῖς προσιόντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἀναπηδῶντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐκέλευον βοηθεῖν τὴν ταχίστην καὶ βοῶντες σπεύδειν διεκελεύοντο· ἄλλοι δὲ ἀνοίγουσι τὰς πύλας αὐτοῖς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ὡς 9
ᾔσθοντο τὸ γιγνόμενον, ἐκπίπτουσι κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Παλλάντιον φερούσας πύλας καὶ φθάνουσι πρὶν καταληφθῆναι ὑπὸ τῶν διωκόντων εἰς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν καταφυγόντες καὶ ἐγκλεισάμενοι ἡσυχίαν εἶχον. Οἱ δὲ μεταδιώξαντες ἐχθροὶ αὐτῶν ἀναβάντες ἐπὶ τὸν νεὼν καὶ τὴν ὀροφὴν διελόντες ἔπαιον ταῖς κεραμίσιν. Οἱ δ᾽ ἐπεὶ ἔγνωσαν τὴν ἀνάγκην, παύεσθαί τε ἐκέλευον καὶ ἐξιέναι ἔφασαν. Οἱ δ᾽ ἐναντίοι ὡς ὑποχειρίους ἔλαβον αὐτούς, δήσαντες καὶ ἀναβαλόντες ἐπὶ τὴν ἁρμάμαξαν ἀπήγαγον εἰς Τεγέαν. Ἐκεῖ δὲ μετὰ τῶν Μαντινέων καταγνόντες ἀπέκτειναν.

Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔφυγον εἰς Λακεδαίμονα 10

§. 8. V. ἀποκεχ. pro ἀνακεχωρηκότες.
§. 9. Παλλάντιον B. C. D. F. Dind. pro Παλάντιον. — F. V. ναὸν pro νεὼν. — B. καταφεύγοντας pro καταφυγόντες. — ἀναβαλόντες Dind. pro ἀναλαβόντες.

ροί, ut apparet e Thuc. V, 47, magistratus Mantineensium eiusdem, ut videtur, dignitatis ac prytanes Atheniensium. Dobraeus.

τρεψάμενοι] V. ad V, 3, 2.

οἷος — βούλεσθαι] V. ad IV, 3, 13.

§. 8. τὸ πρὸς Μαντινείας τεῖχος καὶ τὰς πύλας] Eodem sensu §. 9: τὰς ἐπὶ τὸ Παλλάντιον φερούσας πύλας.

§. 9. ἐπὶ τὴν ἁρμάμαξαν] in id carpentum, quod ad vehendos captivos secum duxerant.

τῶν περὶ Στάσιππον Τεγεατῶν περὶ ὀκτακοσίους. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει βοηθητέον εἶναι κατὰ τοὺς ὅρκους τοῖς τεθνεῶσί τε τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωκόσι· καὶ οὕτω στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, ὡς παρὰ τοὺς ὅρκους σὺν ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας. Καὶ φρουρὰν μὲν οἱ ἔφοροι ἔφαινον, Ἀγησίλαον δ' ἐκέλευεν ἡ πόλις ἡγεῖ-
11 σθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ἀρκάδες εἰς Ἀσέαν συνελέγοντο· Ὀρχομενίων δὲ οὐκ ἐθελόντων κοινωνεῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ διὰ τὴν πρὸς Μαντινέας ἔχθραν, ἀλλὰ καὶ δεδεγμένων εἰς τὴν πόλιν τὸ ἐν Κορίνθῳ συνειλεγμένον ξενικόν, οὗ Πολύτροπος ἦρχεν, ἔμενον οἴκοι οἱ Μαντινεῖς τούτων ἐπιμελόμενοι. Ἡραιεῖς δὲ καὶ Λεπρεᾶται συνεστρατεύοντο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τοὺς Μαντι-
12 νέας. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ τὰ διαβατήρια, εὐθὺς ἐχώρει ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν. Καὶ καταλαβὼν πόλιν ὅμορον οὖσαν Εὔταιαν καὶ εὑρὼν ἐκεῖ τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας οἰκοῦντας ἐν ταῖς οἰκίαις, τοὺς δ' ἐν τῇ στρατευσίμῳ ἡλικίᾳ οἰχομένους εἰς τὸ Ἀρκαδικόν, ὅμως οὐκ ἠδίκησε τὴν πόλιν, ἀλλ' εἴα τε αὐτοὺς οἰκεῖν, καὶ ὠνούμενοι ἐλάμβανον ὅσων δέοιντο· εἰ δέ τι καὶ ἡρπάσθη, ὅτε εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, ἐξευρὼν ἀπέδωκε. Καὶ ἐπῳκοδόμει δὲ τὸ τεῖχος αὐτῶν ὅσα ἐδεῖτο, ἕωςπερ αὐτοῦ διέτριβεν ἀναμένων τοὺς μετὰ Πολυτρόπου μισθοφόρους.
13 Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ὀρχομενίους. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς

§. 10. Post *εἶναι* B. D. F. I. V. Dind. om. *τὴν ταχίστην* cl. §. 8. — *κατὰ τοὺς ὅρκους* vulgo post *Τεγεατῶν* posita Schneid. post *ἐκπεπτωκόσι*, Dind. cum B. C. D. E. F. V. post *εἶναι* posuit. — *τε* post *τεθνεῶσι* addunt B. D. V. Dind. — F. *σὺν τοῖς ὅπλοις*, V. *σὺν ὅπλοις* ponit post *αὐτῶν*. — A. B. C. F. V. *ἐκέλευον* pro *ἐκέλευεν*.

§. 11. *ἐπιμελόμενοι* B. D. V. Dind. pro *ἐπιμελούμ*.

§. 12. Steph. edd. sqq. *Εὐταίαν*, Dind. *Εὔταιαν* pro *Εὔγαιαν*. — B. *εἰ δέ τις καί*. — *τὸ τεῖχος* B. D. V. Dind. pro *τεῖχος*.

§. 10. *παρὰ τοὺς ὅρκους*] V. VI, 3, 18.

ὡς — ἐληλυθότων] V. III, 5, 8. ad *ψηφισαμένων*.

Ἀσέαν] Arcadiae meridionalis pagum.

§. 11. *τούτων ἐπιμελόμενοι*] hos observantes.

§. 12. *ἐγένετο — διαβατήρια*] V. ad III, 5, 7.

§. 13. *μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον*] magna cum clade re-

ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῇ Ἐλυμίᾳ ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν Ὀρχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἠκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο καὶ μάλα θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς, ὡς, εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτούς, ὅτι πολλοὶ σφῶν κατακοντισθήσονται, ὑποστρέψαντες ὁμόσε ἐχώρησαν τοῖς ἐπικειμένοις. Καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μα- 14
χόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἂν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλιάσιοι ἱππεῖς παραγενόμενοι καὶ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. Καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς ταῦτα πράξαντες οἴκαδε ἀπῆλθον.

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀκούσας ταῦτα καὶ νομίσας οὐκ 15
ἂν ἔτι συμμίξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ μισθοφόρους, οὕτω προῄει. Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἐν τῇ Τεγεάτιδι χώρᾳ ἐδειπνοποιήσατο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ διαβαίνει εἰς τὴν Μαντινικὴν καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ὑπὸ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας· καὶ ἐκεῖ ἅμα ἐδῄου τὴν χώραν καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. Τῶν δὲ Ἀρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῇ Ἀσέᾳ νυκτὸς παρῆλθον εἰς τὴν Τεγέαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἀπέχων Μαν- 16
τινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους ἐστρατοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες, ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, παρῆσαν μάλα πολλοὶ ὁπλῖται, συμμίξαι βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι· καὶ γὰρ οἱ Ἀρ-

§. 14. εἰς τὸ ὄπισθεν B. margg. Steph. et Leoncl. pro εἰς τὰ ὄπ. — B. V. καὶ οἱ Μαντινεῖς.

§. 15. Ald. Iunt. Cast. εἰς Τεγέαν.

§. 16. E. inserit καὶ post ἀπέχων. — Ante βουλόμενοι om. μάλα

cedebant, postquam moenia adorti erant. Cf. Diod. XV, 62.

ὡς — ὅτι] V. ad VI, 4, 37.

§. 14. εἰς τὸ ὄπισθεν] Xenophon modo τὸ modo τὰ ὄπισθεν habet. Ergo codicis B. scripturam hic et §. 16 praetuli. Eadem verborum collocatio est Cyrop. VII, 1, 36: εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν.

§. 15. οὕτω] V. ad III, 2, 9.

διαβαίνει] per fines Tegaeos. Cf. III, 2, 11. VI, 4, 21.

πρὸς ἑσπέραν — τῆς Μαντινείας] V. ad V, 4, 38.

§. 16. οἱ ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες] Arcades, qui Tegeae erant, inde advenerunt. V. III, 1, 18.

ἐχόμενοι — ὀρῶν] sub ipsis montium radicibus proficiscentes.

μάλα πολλοὶ ὁπλῖται] simplex, non partitiva, appositio subiecti Ἀρκάδες.

γεῖοι οὐ πανδημεὶ ἠκολούθουν αὐτοῖς· καὶ ἦσαν μέν τινες, οἳ τὸν Ἀγησίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι· ὁ δὲ φοβούμενος, μὴ ἐν ὅσῳ πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ τῆς πόλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες κατὰ κέρας τε καὶ ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον εἶναι ἐᾶσαι συνελθεῖν αὐτοὺς καί, εἰ βούλοιντο μάχεσθαι, ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ μάχην ποιεῖσθαι. Καὶ οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ὁμοῦ ἤδη ἐγεγένηντο.
17 Οἱ δ' ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ πελτασταὶ καὶ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς μετ' αὐτῶν τῆς νυκτὸς διεξελθόντες παρὰ τὴν Μαντίνειαν θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐπιφαίνονται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐποίησαν τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰς τάξεις δραμεῖν, Ἀγησίλαον δ' ἐπαναχωρῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, Ἀγησίλαος δὲ ἐκεκαλλιέρητο, ἐξ ἀρίστου προῆγε τὸ στράτευμα. Ἑσπέρας δ' ἐπιγιγνομένης ἔλαθε στρατοπεδευσάμενος εἰς τὸν ὄπισθεν κόλπον τῆς Μαντινικῆς, μάλα σύνεγγυς καὶ κύκλῳ ὄρη ἔχοντα.
18 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐθύετο μὲν πρὸ τοῦ στρατεύματος· ἰδὼν δὲ συλλεγομένους ἐκ τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος, ἔγνω ἐξακτέον εἶναι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ κόλπου. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο, μὴ τῇ οὐρᾷ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι· ἡσυχίαν

B. C. Dind., D. habet λίαν βουλόμενοι. — ἐκ τοῦ οπ. B.margg. Steph. et Leoncl. pro ἐκ τῶν ὄπ. — μάχην B. margg. Steph. et Leoncl. pro τὴν μάχην. — A. C. E. F. Ald. Iunt. Cast. om. δὴ post οἱ μέν.

§. 17. V. ἄστεος pro στρατοπέδου. — C. E. F. Ald. Iunt. Cast. om. τὰς ante τάξεις. — ἐπιγιγνομένης B. D. V. Dind. pro ἐπιγινομένης.

§. 18. B. om. ἰδὼν — στρατεύματος. — C. ἐπὶ τῆς pro ὑπὲρ τῆς. F. Ald. ἐποιοῦντο pro ἐποιεῖτο.

αὐτοῖς] Arcadibus, qui, quum eos pars tantum copiarum Argivarum sequeretur, se non pares rati Lacedaemoniis, antequam pugnam cum his inirent, cum Mantineensibus coniungere se volebant.

ἔπειθον] suadere studebant. V. ad III, 5, 18.

τούτοις] Arcadibus et Argivis.

κατα κέρας] a latere.

ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ] iustam pugnam in aperto campo.

§. 18. συλλεγομένους] Mantineenses paullatim se colligentes.

ἑαυτῶν] De plurali v. ad IV, 8, 24.

δὲ ἔχων καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους φαίνων, ἀναστρέψαντας ἐκέλευε τοὺς ἀπ' οὐρᾶς εἰς δόρυ ὄπισθεν τῆς φάλαγγος ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόν· καὶ οὕτως ἅμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε καὶ ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεδίπλωτο ἡ φάλαγξ, οὕτως 19
ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν εἰς τὸ πεδίον ἐξέτεινε πάλιν ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα τὸ στράτευμα ἀσπίδων. Οἱ μέντοι Μαντινεῖς οὐκέτι ἐξῄεσαν· καὶ γὰρ οἱ Ἠλεῖοι συστρατευόμενοι αὐτοῖς ἔπειθον μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο· εὖ δὲ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι παρέσοιντο· καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι αὐτοὺς παρὰ σφῶν εἰς τὴν βοήθειαν. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες 20
ταῦτα ἀκούσαντες ἡσυχίαν εἶχον ἐν τῇ Μαντινείᾳ· ὁ δ' Ἀγησίλαος καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, καὶ γὰρ ἦν μέσος χειμών, ὅμως ἐκεῖ κατέμεινε τρεῖς ἡμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν τὴν ἄφοδον. Τῇ δὲ τετάρτῃ πρωῒ ἀριστοποιησάμενος ἀπῆγεν ὡς στρατοπεδευσόμενος ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Εὐταίας ἐξωρμήσατο. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν Ἀρκάδων, ἦγε 21
τὴν ταχίστην εἰς τὴν Εὔταιαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας, πρὶν καὶ τὰ πυρὰ

§. 19. F. δὲ inserit post προελθὼν et τῶν ante ἀσπίδων. — συστρατευόμενοι B. C. D. E. F. I. marg. Steph. Leoncl. Dind. pro στρατοπεδευόμενοι.

§. 20. Ante Μαντινέων om. τῶν. B. — V. σπεύδων. — Dind. πρῳ pro πρωί.

τὰ ὅπλα — φαίνων] arma — obvertens.

ἀναστρέψαντας — εἰς δόρυ] conversos dextrorsum iubet qui proximi erant hostibus se collocare post eam aciei partem, in qua ipse erat. Quo fit, ut novissimum agmen, quod, ut collocati erant, simul erat laevum cornu, periculo eripiatur simulque tota phalanx, iam duplicata, magis firmetur eodem tempore, quo ex convalle exit.

§. 19. ἀσπίδων] V. ad VI, 4, 12.

οὐκέτι ἐξῄεσαν] Mantineenses, qui antequam Lacedaemoniorum conversio facta est et dum fit, urbe egrediebantur et in montibus se colligebant, iam ubi confectam vident conversionem, non amplius exeunt. Non igitur opus est emendatione Cobeti οὐκ ἐπεξῄεσαν.

§. 20. ἀπὸ τῆς Εὐταίας] ubi primum castra, quum movisset Eutaea, habuerat. V. §. 12.

ἐξωρμήσατο] rarior forma quam ἐξωρμήθη.

§. 21. πρὶν — τὰ πυρὰ — ἰδεῖν] h. e. ante noctem. Etenim si nocte abduxisset exerci-

τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴποι, ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. Ἐκ γὰρ τῆς πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τι ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ ἐμβεβλήκει εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ δῃοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς ἠθελήκει μάχεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐγένετο, τοὺς μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις.

22 Οἱ δὲ Ἀρκάδες, ἐπεὶ ὁ Ἀγησίλαος ἀπεληλύθει καὶ
1. a. 369. ᾔσθοντο διαλελυμένον αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἠθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιέας, ὅτι τε οὐκ ἤθελον τοῦ Ἀρκαδικοῦ μετέχειν καὶ ὅτι συνειςβεβλήκεσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐμβαλόντες δὲ ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα.

Ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι βεβοηθηκότες παρεῖναι ἐλέγοντο εἰς τὴν Μαντίνειαν, οὕτως ἀπαλλάττονται ἐκ τῆς Ἡραί-
23 ας καὶ συμμιγνύουσι τοῖς Θηβαίοις. Ὡς δ' ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ μὲν Θηβαῖοι καλῶς σφίσιν ᾤοντο ἔχειν, ἐπεὶ ἐβεβοηθήκεσαν μέν, πολέμιον δὲ οὐδένα ἔτι ἑώρων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἀπιέναι παρεσκευάζοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι ἔπειθον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ὡς τάχιστα εἰς τὴν Λακωνικήν, ἐπιδεικνύοντες μὲν τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, ὑπερεπαινοῦντες δὲ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα. Καὶ γὰρ οἱ μὲν Βοιωτοὶ ἐγυμνάζοντο πάντες περὶ τὰ ὅπλα, ἀγαλλόμενοι τῇ ἐν Λεύκτροις νίκῃ· ἠκο-

§. 21. εἴποι B. D. Dind. pro εἴπῃ. — Dind. ἐνεβεβλήκει, V. ἐμβεβλήκοι. — F. αὐτοῦ pro ἑαυτῶν.
§. 22. Dind. συνειςεβεβλήκεσαν, A. Ald. Iunt. Cast. συνειςβεβήκεσαν.
§. 23. F. ἡγοῦντο pro ᾤοντο. — A. edd. ante Dind. praeter Steph. omnes ἐπιδεικνύντες. — B. D. I. V. πάντες παρὰ τά. — Μηλιεῖς

tum, metu hoc fecisse dici potuisset, quod evitavit Agesilaus, ne cives sui in eam maestitiam, ex qua vix recreati erant, denuo reciderent. Cf. Plut. Ages. XXX: βουλόμενος δὲ τὴν παροῦσαν ἀθυμίαν καὶ κατήφειαν ἀφελεῖν τῶν νέων, ἐνέβαλεν εἰς Ἀρκαδίαν —, ἑλὼν δὲ πολίχνην τινὰ τῶν Μαντινέων καὶ τὴν χώραν ἐπιδραμὼν ἐλαφροτέραν ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἡδίω τὴν πόλιν, ὡς οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένην.

ἑαυτῶν] Rarius pronomen reflexivum refertur ad obiectum. V. Kuehner. ad Anab. IV, 5, 35.

§. 22. Ἡραιέας] De hac forma v. ad III, 5, 6.

οὐκ ἤθελον — μετέχειν] V. §. 11.

συνειςβεβλήκεσαν] V. ad I, 5, 10. IV, 1, 3.

οὕτως] V. ad III, 2, 12.

λούθουν δ᾽ αὐτοῖς καὶ Φωκεῖς ὑπήκοοι γεγενημένοι καὶ Εὐβοεῖς ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων καὶ Λοκροὶ ἀμφότεροι καὶ Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἡρακλεῶται καὶ Μηλιεῖς· ἠκολούθουν δ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐκ Θετταλίας ἱππεῖς τε καὶ πελτασταί. Ταῦτα δὴ συνειδόμενοι καὶ τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες ἱκέτευον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρὶν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν.
Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δέ, ὅτι 24
δυςεμβολωτάτη μὲν ἡ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι, φρουρὰς δὲ καθεστάναι ἐνόμιζον ἐπὶ τοῖς εὐπροςοδωτάτοις. Καὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Οἰῷ τῆς Σκιρίτιδος, ἔχων νεοδαμώδεις τε φρουροὺς καὶ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων τοὺς νεωτάτους περὶ τετρακοσίους· ἦν δὲ καὶ ἐπὶ Λεύκτρῳ ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά. Ἐλογίζοντο δὲ καὶ τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὡς καὶ συνελθοῦσαν ἂν ταχέως τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν καὶ μάχεσθαι ἂν αὐτοὺς οὐδαμοῦ ἄμεινον ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν. Ἃ δὴ πάντα λογιζόμενοι οὐ πάνυ προπετεῖς ἦσαν εἰς τὸ ἰέναι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἐπεὶ μέντοι ἧκον ἔκ τε Καρυῶν 25

Both. Dind. pro *Μαλιεῖς*. — *δὴ* post *ταῦτα* addunt B. Leoncl. Steph. Schneid. Dind. — B. C. D. E. Leoncl. Wells. *συνηδόμενοι* pro *συνειδόμενοι*.

§. 24. *καθεστάναι* Schaef. Dind. pro *καθιστάναι*. — *Οἰῷ* et §. 25 *Οἰὸν* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *Ἰῷ* et *Ἰὸν*. — *Λεύκτρῳ* Wolf. Schneid. Dind. pro *Λεύκτρων*.

§. 23. *Λοκροὶ ἀμφότεροι*] V. IV, 2, 17.

συνειδόμενοι] considerantes, si sana est lectio. Exstant certe *προειδόμενος* et *ὑπειδόμενος*, de quibus formis v. Poppo. ad Thuc. IV, 64, 1.

ἐρημίαν] praesidii inopiam, ut §. 25.

§. 24. *δυςεμβολωτάτη*] Diod. XV, 63: *ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν δυςείςβολον οὖσαν*. Eurip. apud Strab. VIII, p. 366 de Sparta: *κοίλη γάρ, ὄρεσι περίδρομος, τραχεῖά τε, δυςείςβολός τε πολεμίοις*. Schneider.

ἐπὶ Λεύκτρῳ] Plut. Pelop. XX: *ἐπεὶ καὶ τῆς Λακωνικῆς πολίχνιον πρὸς τῇ θαλάττῃ Λεῦκτρον ὀνομάζεται καὶ πρὸς Μεγαλοπόλει τῆς Ἀρκαδίας τόπος ἐστὶν ὁμώνυμος*. Posterius, non prius Leuctrum intelligendum. Nam in eo est, ut irrumpant Arcades cum sociis ex sua terra in Laconicam. Idem oppidum Plut. Cleom. VI. Thuc. V, 54. *Λεῦκτρα* appellatur.

ὡς — συνελθοῦσαν ἄν] Haec idem valent quod *συνελθεῖν ἄν*. De *ὡς* c. accus. abs. v. ad VI, 3, 10. Deinceps pergitur per *καὶ μάχεσθαι* quasi non *ὡς καὶ συνελθοῦσαν*, sed *καὶ ὡς συν.* antecesserit, nisi mavis statuere, infinitivum referendum esse ad *ὡς*, ut III, 4, 27.

εἰς τὸ ἰέναι εἰς] Repetitae eiusdem praepositionis exempla collegit Kuehner. ad Comment.

λέγοντες τὴν ἐρημίαν καὶ ὑπισχνούμενοι αὐτοὶ ἡγήσεσθαι καὶ κελεύοντες, ἄν τι ἐξαπατῶντες φαίνωνται, ἀποσφάττειν σφᾶς, παρῆσαν δέ τινες καὶ τῶν περιοίκων ἐπικαλούμενοι καὶ φάσκοντες ἀποστήσεσθαι, εἰ μόνον φανείησαν εἰς τὴν χώραν, ἔλεγον δέ, ὡς καὶ νῦν καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν οὐκ ἐθέλοιεν βοηθεῖν· πάντα οὖν ταῦτα ἀκούοντες καὶ παρὰ πάντων οἱ Θηβαῖοι ἐπείσθησαν, καὶ αὐτοὶ μὲν κατὰ Καρύας ἐνέβαλον, οἱ δὲ Ἀρκάδες κατὰ Οἰὸν τῆς Σκιρί-
26 τιδος. Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος ὑφίστατο, οὐδένα ἂν ταύτῃ γε ἔφασαν ἀναβῆναι· νῦν δὲ βουλόμενος τοῖς Οἰάταις συμμάχοις χρῆσθαι ἔμεινεν ἐν τῇ κώμῃ· οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπληθεῖς Ἀρκάδες. Ἐνταῦθα δὴ ἀντιπρόσωποι μὲν μαχόμενοι οἱ περὶ τὸν Ἰσχόλαον ἐπεκράτουν· ἐπεὶ δὲ καὶ ὄπισθεν καὶ ἐκ πλαγίου καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες ἔπαιον καὶ ἔβαλλον αὐτούς, ἐνταῦθα ὅ τε Ἰσχόλαος ἀποθνήσκει καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μή τις ἀμφιγνοηθεὶς διέφυγε.
27 Διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀρκάδες ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Θηβαίους ἐπὶ τὰς Καρύας. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ ᾔσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, πολὺ δὴ θρασύτερον κατέβαινον. Καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν εὐθὺς

§. 25. A. B. C. ἡγήσασθαι.

§. 26. C. προϊὼν pro προελθών. — Οἰάταις B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro Ἰάταις. — C. ἔφασαν ταύτῃ γε. — A. edd. vett. ἔβαλον αὐτοὺς. — V. καὶ pro εἰ μή.

§. 27. V. καὶ εἰς τὰς pro ἐπὶ τάς. — πολὺ δὴ B. D. I. V. Leoncl.

I, 3, 4: παρὰ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα. Anab. V, 3, 8: ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ. Cf. supra V, 2, 29.

§. 25. λέγοντες] V. ad λέγων III, 1, 19.

τὴν ἐρημίαν] V. §. 23.

καὶ νῦν] iam nunc, anteaquam hostes invaserunt Laconicam.

πάντα οὖν ταῦτα] Per epanalepsin inducitur apodosis. V. ad III, 2, 21—23.

καὶ παρὰ πάντων] iungenda sunt cum ἀκούοντες.

αὐτοὶ μὲν —, οἱ δὲ Ἀρκάδες] Diodoro XV, 64 auctore etiam Argivi et Elei diversis itineribus irrumpentes Sellasiam cum Thebanis et Arcadibus convenerunt.

§. 26. ἔφασαν] ut III, 5, 21. infra §. 29.

ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες] a domibus, quas conscendebant. Dum enim alii a domibus iam iaculantur, alii adhuc conscendunt domos iaculaturi.

§. 27. Σελλασίαν] scil. χώραν.

ἔκαιον καὶ ἐπόρθουν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο. Καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ᾽ ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὁπλῖται· ἐν δεξιᾷ δ᾽ ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῄεσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν κἀγαθῶν μεστὰς οἰκίας.
Τῶν δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν 28
ὁρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθεὶς, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. Ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν, ὡς ἐλευθέρους ἐσομένους ὅσοι συμπολεμήσαιεν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφα- 29
σαν ἀπογράψασθαι πλέον ἢ ἑξακισχιλίους, ὥςτε φόβον αὖ οὗτοι παρεῖχον συντεταγμένοι καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι· ἐπεὶ μέντοι ἔμενον μὲν οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι, ἐβοήθησαν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις Φλιάσιοί τε καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Πελληνεῖς καὶ ἄλλαι δέ τινες τῶν πόλεων, ἤδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμμένους ἧττον ὠῤῥώδουν. Ὡς δὲ προϊὸν τὸ στρά- 30
τευμα ἐγένετο κατ᾽ Ἀμύκλας, ταύτῃ διέβαινον τὸν Εὐ-

Steph. Schneid. Dind. pro πολὺ. — Dind. ἔκαον pro ἔκαιον. — Post Ἀπόλλωνος addunt B. C. D. E. F. I. ἱερῷ.

§. 28. διαταχθεὶς B. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro διαταχθέντες. — V. ὀλίγοι ὄντες. — B. I. προςειπεῖν.

§. 29. B. D. V. ἄλλαι δή τινες.

§. 30. προϊὸν Leoncl. Mor. edd. sqq., ceteri προςιὸν vel προςιὼν.

τῆς γεφύρας] Plut. Ages. XXXI, 1: ἐπυρπόλουν καὶ διήρπαζον ἄχρι τοῦ ποταμοῦ, τῆς πόλεως μηδενὸς ἐπεξιόντος. Separabantur Thebani progredientes Eurota flumine ab urbe Sparta.

τῆς Ἀλέας] Minervae. Paus. III, 19, 7: κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν (ἐκ τῆς πόλεως ἐς Θεράπνην) Ἀθηνᾶς ξόανόν ἐστιν Ἀλέας, unde colligunt, inter Spartam et Therapnen olim templum fuisse Minervae Aleae idemque hoc h. l. intelligi.

§. 28. τῶν δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως] De attractione v. ad III, 1, 18. 22.

τὸν καπνὸν ὁρῶσαι] Cf. Ages. XXXI, 3.

ἄλλος ἄλλῃ διαταχθείς] Anab. VII, 3, 47: οἱ ἱππεῖς — οἴχονται, ἄλλος ἄλλῃ διώκων. V. supra ad I, 7, 5. Frustra igitur Cobetus: διαταχθέντες.

ὡς — ἐσομένους] V. ad III, 4, 1. 23.

§. 29. οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι] V. §. 15.

§. 30. κατ᾽ Ἀμύκλας] e regione Amyclarum. Nam haec quoque urbs trans Eurotam sita est.

ρῶταν. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι, ὅπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ὧν ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλον πρὸ τῶν τάξεων ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ οὕτως ἐφυλάττοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες τούτων τε οὐδὲν ἐποίουν, καταλιπόντες δὲ τὰ ὅπλα εἰς ἁρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. Ἐκ τούτου δὴ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ προῆλθον οἱ ἱππεῖς εἰς τὸν ἱππόδρομον εἰς Γαιαόχου κατὰ τάξεις, οἵ τε Θηβαῖοι πάντες καὶ οἱ Ἠλεῖοι καὶ ὅσοι Φωκέων ἢ Θετταλῶν ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν. Οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἱππεῖς, μάλα ὀλίγοι φαινόμενοι, ἀντιτεταγμένοι αὐτοῖς ἦσαν. Ἐνέδραν δὲ ποιήσαντες ὁπλιτῶν τῶν νεωτέρων ὅσον τριακοσίων ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν, ἅμα οὗτοι μὲν ἐξέθεον, οἱ δ' ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐνέκλιναν. Ἰδόντες δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν πεζῶν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Ἐπεὶ μέντοι οἵ τε διώκοντες ἐπαύσαντο καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα ἔμενε, πάλιν δὴ κατεστρατοπεδεύσαντο.

31 (beside line: λῶν ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν)

32 Καὶ τὸ μὲν μὴ πρὸς τὴν πόλιν προςβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτοὺς

— B. V. καταλείποντες. — B. I. ἐτράποντο. — A. C. E. edd. ante Mor. προςῆλθον. — V. ὁπλῖται pro ἱππεῖς. — Γαιαόχου Leoncl. Schneid. edd. sqq., Γαιαούχου Mor., Γαιολόχου ceteri.

§. 31. B. ἐν τῷ τῶν Τυνδ.

§. 32. Suadente Leoncl., μὴ post μὲν om. Wells. Mor. — ἀπᾶραν

ὅπου στρατοπεδεύοιντο] V. ad VI, 4, 32: ὅποι — ἀφίκοιντο.

τούτων τε — ἐποίουν] Copulativam particulam excipit adversativa δέ, ut §. 34. V. ad IV, 5, 15. VII, 1, 24. et ad Cyrop. III, 3, 64.

τὰ ὅπλα] castra.

ἐτρέποντο] non ἐτράποντο. Faciebant enim hoc per illos dies saepius.

εἰς τὸν ἱππόδρομον εἰς Γαιαόχου] in hippodromum, qui locus est Neptuno sacer. Erat igitur ille hippodromus in luco vel agro Neptuno sacro. „Confert Morus Paus. II, 20, 2. 21, 8, qui Neptunum Γαιάοχον a Spartanis cultum memoravit. Idem III, 20, 2 inter Therapnen et Amyclas collocat templum, de quo Xenophon. Hippodromus fortasse idem, quem in hac regione nominat Paus. III, 14, 6.“ Schneider. De iterata praepositione v. ad IV, 3, 18.

οἵ τε Θηβαῖοι] De part. τε v. ad VI, 2, 1. Sed hic est: et quidem.

§. 31. ἐνέδραν] Insidias accuratius narrat Polyaen. II, 1, 27.

ποιήσαντες — οὗτοι μὲν —, οἱ δέ] De constructione v. ad IV, 4, 1. Cf. ad II, 3, 54.

ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν] prope domum Tyndaridarum. Nam domus, quam Castor et Pollux, antequam inter deos relati sunt, inhabitarunt, diu salva fuit et monstrata est. Paus. III, 16, 2. Morus.

§. 32. καὶ τὸ μὲν μὴ — θαῤῥαλεώτερον εἶναι] atque urbem non invasuros esse, iam aliquanto maior esse spes videbatur. Weiskius

ἤδη τι ἐδόκει θαῤῥαλεώτερον εἶναι· ἐκεῖθεν μέντοι ἀπᾶραν τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν ἐφ' Ἕλος καὶ Γύθειον. Καὶ τὰς μὲν ἀτειχίστους τῶν πόλεων ἐνεπίμπρασαν, Γυθείῳ δέ, ἔνθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν, καὶ προςέβαλλον τρεῖς ἡμέρας. Ἦσαν δέ τινες τῶν περιοίκων οἳ καὶ ἐπέθεντο καὶ συνεστρατεύοντο τοῖς μετὰ Θηβαίων.

Ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐν φροντίδι ἦσαν, 33
ὅ τι χρὴ ποιεῖν περὶ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐκκλησίαν ἐποίησαν κατὰ δόγμα βουλῆς. Ἔτυχον δὲ παρόντες πρέσβεις Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἔτι ὑπολοίπων συμμάχων αὐτοῖς. Ὅθεν δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἄρακος καὶ Ὤκυλλος καὶ Φάραξ καὶ Ἐτυμοκλῆς καὶ Ὀλονθεὺς σχεδὸν πάντες παραπλήσια ἔλεγον. Ἀνεμίμνησκόν τε γὰρ τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ἀεί ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρίσταντο ἐπ' ἀγαθοῖς· αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν Ἀθήνηθεν, καὶ Ἀθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως βοηθεῖν. Ἔλεγον δὲ καί, ὅσ' ἀγαθὰ εἴη, ὅτε 34
κοινῇ ἀμφότεροι ἔπραττον, ὑπομιμνήσκοντες μέν, ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες

V. Dind. pro ἀπάραν. — Post Ἕλος B. D. F. V. Dind. om. τε. — Γύθειον et Γυθείῳ B. C. D. E. F. V. Dind. pro Γύθιον et Γυθίῳ. — προςέβαλλον B. D. V. Dind. pro προςέβαλον.

§. 33. A. edd. ante Dind. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς. — Ἄρακος marg. Leoncl. Dind. pro Ἄρατος.

§. 34. ὅσ' ἀγαθὰ margg. Leoncl. et Steph. Schneid. edd. sqq. pro ὡς ἀγαθὰ. — A. edd. vett. ἀμφότερα et τῶν δὲ Λακεδαιμονίων. — συμβουλομένων bis dedit Dind. pro συμβουλευομένων.

comparat Thuc. II, 51, 6: ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι. Inde patet etiam, ἤδη pertinere ad sequentia, non ad praecedentia, ad quae male refertur ab interpretibus.

Ἕλος καὶ Γύθειον] utrumque ad sinum Laconicum situm.

τινὲς τῶν περιοίκων] Cf. §. 25. VII, 2, 2. Grot. V. p. 483.

ἐπέθεντο] Γυθείῳ scil.

§. 33. ὅθεν δή] Haec quid sibi velint, non intelligo. Inde enim, quod in concione Atheniensium aderant Lacedaemoniorum eorumque sociorum legati, non sequebatur, ut omnes fere similia dicerent. Malim ἔνθα δή.

ἀνεμίμνησκόν τε] His respondent §. 34: ἔλεγον δέ. Nam in sequentibus opponi inter se αὐτοί τε et καὶ Ἀθηναίους per se patet. V. ad §. 30.

τοὺς τυράννους] Pisistratidas.

ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων] a. 464—55. Plut. Cim. XVI. sq. Thuc. I, 102. De verbo πολιορκεῖσθαι v. ad IV, 7, 1.

δέ, ὡς Ἀθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ᾑρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλομένων, αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογουμένως ὑφ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλομένων αὖ ταῦτα
35 τῶν Ἀθηναίων. Εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν. Ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς τὸ πάλαι λεγόμενον δεκατευθῆναι Θηβαίους. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος διῆλθεν, ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν, ὅτε δὲ εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. Μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι, ὅτι, ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτούς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς
36 Ἀθήνας, σφίσιν ἐμποδὼν γένοιντο. Ὁ δὲ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς ὅρκους βοηθεῖν δέοι· οὐ γὰρ ἀδικησάντων σφῶν ἐπιστρατεύοιεν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ βοηθησάντων τοῖς

§. 35. A. Ald. Iunt. *Θήβας* pro *Ἀθήνας*.

§. 34. *χρημάτων φύλακες*] V. Thuc. I, 96, 2. Corn. Nep. Arist. III, 1.

ᾑρέθησαν — προκριθείησαν] De variatis modis v. ad III, 5, 23. V, 3, 12.

§. 35. *Ἐὰν δὲ ὑμεῖς*] Part. *δέ* ubi in initio orationis ponitur, aut ad ea referenda est, quae antea dicta sunt, aut ad alia quae menti oratoris obversantur. Cf. *ἀλλά ταῦτα μέν* §. 37. Kuehner. ad Anab. V, 5, 13.

τὸ — λεγόμενον δεκατευθῆναι] De his verbis v. ad VI, 3, 20.

νῦν] Ut efferatur oppositio, omittitur *μέν*, ut Plat. Cratyl. p. 433. A: *λελέξεταί γε τὸ πρᾶγμα καλῶς, ὅταν πάντα, κακῶς δὲ, ὅταν ὀλίγα (τὰ προσήκοντα ἔχῃ)* quem locum affert Hertlin. V. ad III, 3, 1.

ὅτε δὲ — ἐπέκειντο ἡμῖν] Obliqua oratio in rectam transit ut I, 1, 28. V, 1, 31.

σφίσιν] pro *αὐτοῖς* positum videtur, ut Anab. V, 4, 33: *νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι.* Thuc. V, 49, 1: *φάσκοντες σφᾶς ἐπὶ Φύρκον τε τεῖχος ὅπλα ἐπενεγκεῖν*, ubi v. Poppo. Kuehn. gr. §. 302. adn. 3. Tamen malim cum Dobraeo scribere *σφεῖς*; nam Thebanis opponuntur Lacedaemonii. Idem probat Cobetus.

§. 36. *πλεῖστος ἦν λόγος*] illud maxime urguebatur a Lacedaemoniis legatis.

κατὰ τοὺς ὅρκους] ex ratione foederis VI, 3, 18 facti. Hoc enim quanquam non violassent, nunc bello tamen vexari a Thebanis Lacedaemonios.

οὐ γὰρ — ἐπιστρατεύοιεν] De optativo v. ad III, 2, 23.

τοῖς Λακεδαιμονίοις] Haec ex mente Xenophontis in orationem obliquam, eadem ratione qua saepe *ἐκεῖνος* (v. ad VI, 4, 25), inferuntur. Quae si cum Cobeto omiseris, desiderabis aliquid. Nam respondent sibi *ἐπιστρατεύοιεν οἱ Ἀρκάδες τοῖς Λακεδαιμονίοις* et *οἱ Μαντινεῖς ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς*. Dictum autem est neque *σφίσιν* neque *ἐκείνοις*, ut opponatur nomen nomini: *οἱ Ἀρκάδες — τοῖς Λακεδαιμονίοις*.

*Τεγεάταις, ὅτι οἱ Μαντινεῖς παρὰ τοὺς ὅρκους ἐπεστρά-
τευσαν αὐτοῖς. Διέθει οὖν καὶ κατὰ τούτους τοὺς λό-
γους θόρυβος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ μὲν γὰρ δικαίως τοὺς
Μαντινέας ἔφασαν βοηθῆσαι τοῖς περὶ Πρόξενον ἀπο-
θανοῦσιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Στάσιππον, οἱ δὲ ἀδικεῖν,
ὅτι ὅπλα ἐπήνεγκαν Τεγεάταις.*

Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, 37
*ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος καὶ εἶπε τάδε· Ἀλλὰ ταῦ-
τα μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες
ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δέ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένε-
το, ἔχει τις κατηγορῆσαι, ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύ-
σαμεν, ἢ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν, ἢ ὡς γῆν ἀλλο-
τρίαν ἐδῃώσαμεν; Ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν
ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κα-
τακεκαύκασι καὶ χρήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι.
Πῶς οὖν, ἐὰν μὴ βοηθῆτε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀδι-
κουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε; καὶ ταῦτα
ὧν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρκων ὅπως πᾶσιν ὑμῖν πάντες
ἡμεῖς ὀμόσαιμεν; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθο-
ρύβησαν, ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια εἰρηκότος τοῦ Κλει-
τέλους. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἀνέστη Προκλῆς Φλιάσιος καὶ* 38
*εἶπεν· Ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐκποδὼν γέ-
νοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους ἂν ὑμᾶς στρατεύ-
σαιεν οἱ Θηβαῖοι, πᾶσιν οἶμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· τῶν
γὰρ ἄλλων μόνους ἂν ὑμᾶς οἴονται ἐμποδὼν γενέσθαι
τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. Εἰ δὲ οὕτως ἔχει,* 39
*ἐγὼ μὲν οὐδὲν μᾶλλον Λακεδαιμονίοις ἂν ὑμᾶς ἡγοῦ-
μαι στρατεύσαντας βοηθῆσαι ἢ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. Τὸ γὰρ
δυσμενεῖς ὄντας ὑμῖν Θηβαίους καὶ ὁμόρους οἰκοῦντας
ἡγεμόνας γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων πολὺ οἶμαι χαλεπώ-*

§. 36. F. V. om. *τὸν* ante *Στάσιππον.*
§. 37. B. om. *ἡμεῖς* ante *ὀμόσαιμεν.* — F. om. *οἱ* ante *Ἀθηναῖοι.*
§. 38. *Προκλῆς* B. C. D. E. F. H. I. marg. Leoncl. Dind. pro *Πατροκλῆς.* — V. om. *ἂν* post *πρώτους.*
§. 39. C. *ἐγὼ μᾶλλον οὐδέν.* — *εἴχετε* B. D. H. V. Dind. pro *ἔχε-*

παρὰ τοὺς ὅρκους] V. §. 10.
§. 37. *ἀντιλέγεται*] controversia est, dubitari potest.
καὶ ταῦτα] et quidem. V. ad III, 2, 4.
ὡς — εἰρηκότος] V. ad III, 4, 1. 23.
§. 39. *ἐγὼ μέν*] V. ad IV, 1, 7.
ἢ καὶ ὑμῖν] De *καί* v. ad III, 4, 5.

τερον ἂν ὑμῖν φανῆναι, ἢ ὁπότε πόῤῥω τοὺς ἀντιπά-
λους εἴχετε. Συμφορώτερόν γε μεντἂν ὑμῖν αὐτοῖς
βοηθήσαιτε ἐν ᾧ ἔτι εἰσὶν οἳ συμμαχοῖεν ἄν, ἢ εἰ ἀπο-
λομένων αὐτῶν μόνοι ἀναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρὸς
40 τοὺς Θηβαίους. Εἰ δέ τινες φοβοῦνται, μή, ἐὰν νῦν
ἀναφύγωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔτι ποτὲ πράγματα πα-
ρέχωσιν ὑμῖν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οὐχ οὓς ἂν εὖ, ἀλλ'
οὓς ἂν κακῶς τις ποιῇ φοβεῖσθαι δεῖ, μή ποτε μέγα δυ-
νασθῶσιν. Ἐνθυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρή, ὅτι κτᾶσθαι
μέν τι ἀγαθὸν καὶ ἰδιώταις καὶ πόλεσι προςήκει, ὅταν
ἐῤῥωμενέστατοι ὦσιν, ἵνα ἔχωσιν, ἐάν ποτ' ἀδύνατοι
41 γένωνται, ἐπικουρίαν τῶν προπεπονημένων. Ὑμῖν δὲ
νῦν ἐκ θεῶν τινος καιρὸς παραγεγένηται, ἐὰν δεομένοις
βοηθήσητε Λακεδαιμονίοις, κτήσασθαι τούτους εἰς τὸν
ἅπαντα χρόνον φίλους ἀπροφασίστους. Καὶ γὰρ δὴ
οὐκ ἐπ' ὀλίγων μοι δοκοῦσι μαρτύρων νῦν ἂν εὖ πα-
θεῖν ὑφ' ὑμῶν· ἀλλ' εἴσονται μὲν ταῦτα θεοὶ οἱ πάντα
ὁρῶντες καὶ νῦν καὶ εἰς ἀεί, συνεπίστανται δὲ τὰ γιγνό-
μενα οἵ τε σύμμαχοι καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τούτοις
καὶ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι· οὐδενὶ γὰρ τού-
42 των ἀμελές. Ὥςτε εἰ κακοὶ φανείησαν περὶ ὑμᾶς, τίς ἂν
ποτε ἔτι πρόθυμος εἰς αὐτοὺς γένοιτο; Ἐλπίζειν δὲ

τε. — *βοηθήσαιτε* B. D. V. Schneid. Dind. pro *βοηθήσητε*. — *οἳ συμμαχοῖεν ἂν* Dind. pro *οἱ σύμμαχοι ἄν*, Steph. Wells. *οἳ σύμμαχοι εἶεν*, Schneid. *οἳ συμμαχοῖεν*, Weisk. volebat *οἳ συμμαχήσειαν*. — E. F. om. *εἰ* post *ἤ*.

§. 40. E. *καί ποτε* pro *ἐάν ποτ'*. — *ποτ' ἀδύνατοι* H. et, ut videtur, F. Port. Leoncl. edd. sqq. pro *ποτε δυνατοί*. — *προπεπονημένων* B. D. H. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Schneid. Dind. pro *πεπονημένων*.

§. 41. *νῦν* ante *ἐκ* ponunt B. C. D. E. F. H. I. V. Steph. Leoncl. Dind., post *παραγεγένηται* ceteri. — F. edd. vett. om. *θεῶν*, D. habet *θεοῖς*. — B. H. *οὐχ ὑπ' ὀλίγων*. — *καὶ* post *ὁρῶντες* addunt B.D. H. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. Dind. — *οὐδενὶ* Dind. pro *οὐδέν*.

τοὺς ἀντιπάλους] Lacedaemonios.

§. 40. *ἀναφύγωσιν*] Idem verbum erat II, 3, 50.

δυνασθῶσι] De forma v. ad I, 4, 16.

ἐπικουρίαν τῶν προπεπονημένων] h. e. ut, si quando defecerint vires, antea comparata sint adminiculo. Quae quo sensu dicta sint, apparet ex seqq.

§. 41. *ὑμῖν δέ*] De part. *δέ* v. ad VI, 4, 30. Sententia generalis iam transfertur ad Athenienses.

οὐκ ἐπ' ὀλίγων — μαρτύρων] non paucos habebitis testes beneficiorum, quibus afficientur a vobis.

χρή, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι· εἰ γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὗτοι δοκοῦσι διατετελεκέναι ἐπαίνου μὲν ὀρεγόμενοι, αἰσχρῶν δὲ ἔργων ἀπεχόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε καὶ τάδε. 43
Εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσαιτε ἢ Λακεδαιμονίοις; τίνας δ' ἂν παραστάτας ἥδιον τούτων ποιήσαισθε, ὧν γε καὶ οἱ ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις ἅπαντες εἵλοντο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῶντες ἐπειςφρέσθαι τὸν βάρβαρον τῇ Ἑλλάδι; Πῶς οὖν οὐ δίκαιον ὧν τε ἕνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ' ὑμῶν καὶ ὧν ἐλπὶς καὶ αὖθις γενέσθαι πᾶσαν προθυμίαν εἰς αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς παρέχεσθαι; Ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων 44
συμμάχων αὐτοῖς ἕνεκα προθυμίαν ἐνδείξασθαι. Εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὗτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοιντ' ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. Εἰ δὲ μικραὶ δοκοῦμεν πόλεις εἶναι αἱ τοῦ κινδύνου μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυμήθητε, ὅτι, ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προςγένηται, οὐκέτι μι-

§. 42. ἔτι addunt B. D. H. I. V. Steph. Leoncl. Schneid. Dind. — F. γενήσεσθαι αὐτούς.

§. 43. Ante τῇ Ἑλλάδι om. ἐν B. C. D. E. F. H. V. Schneid. Dind. — πιστεύσαιτε Schneid. Dind., πιστεύσοιτε D. F. V., πιστεύσητε ceteri. — ποιήσαισθε B. D. H. V. Schneid. Dind., ποιοῖσθε C., ποιήσεσθε E. F. I., ποιήσητε ceteri. — ἐπειςφρέσθαι Cobet., ἐπειςφέρεσθαι B. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind., συνεπειςφέρεσθαι ceteri. — καὶ ante αὖθις addunt B. D. I. V. Schneid. Dind.

§. 44. αὐτοῖς post συμμ. ponunt B. D. V. Dind., post ἕνεκα ceteri. — ἕνεκα B. D. I. V. Dind. pro ἕνεκεν. — ἀποδιδόντες B. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ἀποδιδόναι.

§. 42. ὡς — γενήσεσθαι] V. ad II, 2, 2. VII, 5, 14.

§. 43. ὑπὸ βαρβάρων] non ἀπὸ βαρβ., quia ἔλθοι κίνδυνος idem valet, quod πόλεμος ἐπενεχθείη. Cf. ad V, 4, 31.

ἐπειςφρέσθαι τὸν βάρβαρον] id quod fecerunt Thebani. Aditum alicui patefacere vel aditum non prohibere aliquem nunquam est εἰςφέρεσθαι. Eo sensu I, 3, 19 erat εἰςέσθαι. De verbo ἐπειςφρεῖν de hac re propria v. Cobet. Var. Lect. p. 371.

ὧν τε ἕνεκα — καὶ ὧν] propterea quod — et quod. V. ad VI, 3, 13.

ἐλπίς] scil. ἐστι.

§. 44. παρόντων — αὐτοῖς] De traiecto participio v. ad III, 4, 1.

αἰσχύνοιντ' ἂν μὴ ἀποδιδόντες] Participium recte poni intelliges, si idem, quod εἰ μὴ ἀποδίδοιεν esse reputaveris. Buttm. §. 144. b. Rost. 8. addit. 2. b. aa. Kuehn. §. 311. 14. Cf. ad Cyrop. III, 2, 16.

45 καὶ πόλεις ἐσόμεθα αἱ βοηθοῦσαι αὐτοῖς. Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας ἐπικουρίας ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὼν ὁρῶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους φίλους αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς τε ἥκοντας καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπι-
46 κουρῆσαι. Ὁρῶ δὲ καὶ Θηβαίους, οἳ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν περιιδεῖν ἀπολομένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρι-
47 σθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσαιτε. Καλοῦ γε μὴν κἀκείνου ὄντος, ὅτε σχόντες τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν διεσώσατε τοὺς Ἡρακλέους παῖδας, πῶς οὐκ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀρχηγέτας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν πόλιν περισώσαιτε; Πάντων δὲ κάλλιστον, εἰ ψήφῳ ἀκινδύνῳ σωσάντων ὑμᾶς τότε τῶν Λακεδαιμονίων,

§. 45. Post ἐπικουρίας B. D. E. F. I. V. Dind. om. δεομένους. — τοὺς πιστ. φίλους αὐτῶν B. D. I. V. Dind. pro τοὺς φίλ. αὐτῶν τοὺς πιστ., E. τοὺς φίλους πιστ. (om. αὐτῶν).

§. 46. Ante περιιδεῖν, monente Cast., delevit μὴ Dind. — ἐάσαιτε Schneid. Dind. pro ἐάσοιτε, B. ἐάσητε.

§. 47. I. V. et sec. m. B. οὐ καὶ ἐκείνου pro οὐκ ἐκείνου.

§. 45. τοὺς φοβουμένους] scil. μὴ ἀδικοῖντο.

καὶ — αὖ] Posterior particula prioris quasi intendit vim: atque etiam.

§. 46. τότε] De tempore audientibus noto, ut I, 4, 14. III, 2, 30. Dicit annum 404. a. Ch.

ὅτε] Cf. ad VI, 4, 5. Septem illi quum contra Thebas profecti cladem accepissent, Athenienses Adrasti, Argivorum regis, suasu armorum vi effecisse feruntur, ut caesis Argivis sepultura a Thebanis concederetur. Isocr. Paneg. 55.

§. 47. τοὺς Ἡρακλέους παῖδας] quos opibus suis ita adiuvabant Athenienses, ut Eurystheo victo et caeso Peloponnesum obtinerent. Isocr. Paneg. 56. Diod. IV, 57.

τοὺς ἀρχηγέτας] Admodum apte hoc vocabulo utitur orator, quod ut τοὺς Ἡρακλέους παῖδας, sic etiam reges Lacedaemoniorum ab Heraclidis ortos denotat. Cf. Plut. Lycurg. VI: Ἀρχαγέται δὲ οἱ βασιλεῖς λέγονται. Supra VI, 3, 6.

ψήφῳ ἀκινδύνῳ] Nullum tunc periculum obibant Lacedaemonii, quum Thebanis Athenas exscindere suadentibus obsisterent.

νῦν ὑμεῖς σὺν ὅπλοις τε καὶ διὰ κινδύνων ἐπικουρή-
σετε αὐτοῖς. Ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμεθα οἱ συνα- 48
γορεύοντες βοηθῆσαι ἀνδράσιν ἀγαθοῖς, ἦπου ὑμῖν γε
τοῖς ἔργῳ δυναμένοις βοηθῆσαι γενναῖα ἂν ταῦτα φα-
νείη, εἰ πολλάκις καὶ φίλοι καὶ πολέμιοι γενόμενοι Λα-
κεδαιμονίοις μὴ ὧν ἐβλάβητε μᾶλλον ἢ ὧν εὖ ἐπάθετε
μνησθείητε καὶ χάριν ἀποδοίητε αὐτοῖς μὴ ὑπὲρ ὑμῶν
αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὅτι
ἄνδρες ἀγαθοὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐγένοντο.

Μετὰ ταῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τῶν μὲν 49
ἀντιλεγόντων οὐκ ἠνείχοντο ἀκούοντες, ἐψηφίσαντο δὲ
βοηθεῖν πανδημεί καὶ Ἰφικράτην στρατηγὸν εἵλοντο.
Ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο καὶ παρήγγειλεν ἐν Ἀκαδημίᾳ
δειπνοποιεῖσθαι, πολλοὺς ἔφασαν προτέρους αὐτοῦ
Ἰφικράτους ἐξελθεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἡγεῖτο μὲν ὁ Ἰφι-
κράτης, οἱ δ᾽ ἠκολούθουν, νομίζοντες ἐπὶ καλόν τι ἔρ-
γον ἡγήσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικόμενος εἰς Κόρινθον διέ-
τριβέ τινας ἡμέρας, εὐθὺς μὲν ἐπὶ ταύτῃ τῇ διατριβῇ
πρῶτον ἔψεγον αὐτόν· ὡς δ᾽ ἐξήγαγέ ποτε, προθύμως
μὲν ἠκολούθουν ὅποι ἡγοῖτο, προθύμως δ᾽, εἰ πρὸς
τεῖχος προσάγοι, προσέβαλλον. Τῶν δ᾽ ἐν τῇ Λακεδαί- 50
μονι πολεμίων Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι πολ-
λοὶ ἀπεληλύθεσαν, ἅτε ὅμοροι οἰκοῦντες, οἱ μὲν ἄγον-

§. 49. V. ἐβουλεύσαντο pro ἐβουλεύοντο. — F. I. V. ἱερὰ ἐγένοντο. — Dind. Ἀκαδημείᾳ. V. ad II, 2, 8. — A. C. E. edd. vett. πρῶτον μὲν ἔψεγον. — A. edd. vett. ὅπου ἡγοῖτο; C. D. V. ὅποι ἡγεῖτο. — τεῖχος B. Dind. pro τὸ τεῖχος.

§. 50. Ante Schneid. edebatur ἀπεληλύθεισαν, quod est in A. F., ἐπεληλύθεισαν C. D. E., ἐπεληλύθησαν B.

§. 48. Ὁπότε] quandoquidem. V. ad Ages. VII, 5.

καὶ ἡμεῖς] vel nos.

βοηθῆσαι] pendet a συναγορεύοντες. Hertlinius autem, ut respondere sibi possint συναγορεύοντες βοηθῆσαι et ἔργῳ — βοηθῆσαι deleri articulum iubet ante συναγορεύοντες. Idem probat Cobetus simul damnans βοηθῆσαι.

§. 49. τῶν μὲν ἀντιλεγόντων] Orat. contr. Neaeram 27: ὅτε γὰρ Λακεδαιμονίους ὑμεῖς ἐσῴζετε πεισθέντες ὑπὸ Καλλιστράτου, τότε ἀντειπὼν ὁ ποιητὴς ἐωνημένος τὴν πεντηκοστὴν τοῦ σίτου ἐν εἰρήνῃ, καὶ δέον αὐτὸν καταβάλλειν τὰς καταβολὰς εἰς τὸ βουλευτήριον κατὰ πρυτανείαν, καὶ οὔσης αὐτῷ ἀτελείας ἐκ τῶν νόμων, οὐκ ἐξελθὼν ἐκείνην τὴν στρατείαν, γραφεὶς ὑπὸ Στεφάνου τούτου ἀστρατείας καὶ διαβληθεὶς τῷ λόγῳ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἥλω καὶ ἠτιμώθη. Schneider.

τὰ ἱερὰ ἐγένετο] V. ad III, 1, 17.

παρήγγειλεν] Iphicrates.

τες, οἱ δὲ φέροντες ὅ τι ἡρπάκεσαν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι τὰ μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἀπιέναι ἐβούλοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅτι ἑώρων ἐλάττονα τὴν στρατιὰν καθ' ἡμέραν γιγνομένην, τὰ δέ, ὅτι σπανιώτερα τὰ ἐπιτήδεια ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωτο, τὰ δὲ διήρπαστο, τὰ δὲ ἐξεκέχυτο, τὰ δὲ κατεκέκαυντο· πρὸς δ' ἔτι καὶ χειμὼν ἦν, ὥςτ' ἤδη
51 πάντες ἀπιέναι ἐβούλοντο. Ὡς δ' ἐκεῖνοι ἀπεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οὕτω δὴ καὶ ὁ Ἰφικράτης τοὺς Ἀθηναίους ἀπῆγεν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας εἰς Κόρινθον. Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν, οὐ ψέγω· ἐκεῖνα μέντοι, ἃ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἔπραξε, πάντα εὑρίσκω τὰ μὲν μάτην, τὰ δὲ καὶ ἀσυμφόρως πεπραγμένα αὐτῷ. Ἐπιχειρήσας μὲν γὰρ φυλάττειν ἐπὶ τῷ Ὀνείῳ, ὅπως μὴ δύναιντο οἱ Βοιωτοὶ ἀπελθεῖν οἴκαδε, παρέλιπεν ἀφύλακτον τὴν καλλίστην παρὰ Κεγχρείας πάροδον.
52 Μαθεῖν δὲ βουλόμενος, εἰ παρεληλυθότες εἶεν οἱ Θηβαῖοι τὸ Ὄνειον, ἔπεμψε σκοποὺς τούς τε Ἀθηναίων ἱππέας καὶ τοὺς Κορινθίων ἅπαντας. Καίτοι ἰδεῖν μὲν οὐδὲν ἧττον ὀλίγοι τῶν πολλῶν ἱκανοί· εἰ δὲ δέοι ἀποχωρεῖν, πολὺ ῥᾷον τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς καὶ ὁδοῦ εὐπόρου τυχεῖν καὶ καθ' ἡσυχίαν ἀποχωρῆσαι· τὸ δὲ πολλούς τε προςάγειν καὶ ἥττονας τῶν ἐναντίων πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη; Καὶ γὰρ δὴ ἅτε ἐπὶ πολὺ παραταξάμενοι χωρίον οἱ ἱππεῖς διὰ τὸ πολλοὶ εἶναι, ἐπεὶ ἔδει ἀποχωρεῖν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν χωρίων ἐπελάβοντο· ὥςτε οὐκ ἔλαττον ἀπώλοντο εἴκοσιν ἱππέων. Καὶ τότε μὲν οἱ Θηβαῖοι ὅπως ἐβούλοντο ἀπῆλθον.

§. 51. V. ἦγεν pro ἀπῆγεν. — δύναιντο B. D. F. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro δύνωνται.
§. 52. εἰ δὲ δέοι B. D. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro καὶ εἰ δέοι, E. εἰ δέοι — Marg. Leoncl. τοὺς δὲ πολλοὺς, B. (teste Gailio) τὸ δὲ τοὺς πολλοὺς pro τὸ δὲ πολλούς. — B. edd. ante Dind. ἐλάττους pro ἔλαττον. — A. Ald. Iunt. ἢ εἴκοσιν.

§. 51. ὅπως μὴ — οἴκαδε] Hoc non voluisse Iphicratem, demonstrare et Xenophontis de Iphicrate iudicium corrigere conatur Grot. H. Gr. V, p. 497. sq.

§. 52. ἔλαττον] V. ad III, 2, 19. 4, 13. IV, 2, 7. De re cf. Diod. XV, 63. Plut. Pelop. XXIV.

LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

ARGUMENTUM.

Iam nova legatio Lacedaemoniorum venit Athenas deliberatum, quibus legibus societas esset ineunda. Hic etsi prudens Proclis oratio magna laude ab omnibus excepta est, suaserat autem, ut Athenienses mari, Lacedaemonii terra gererent imperium: tamen in Cephisodoti sententiam decreverunt, ut alternis per quinos dies utrique summam rerum tenerent. Lacedaemonii cum Atheniensibus ad Corinthum congregati difficillimam Onei montis partem defendendam suscipiunt. Sed Thebani sub diluculum oppressos inde deiiciunt, et deinde cum Arcadibus, Eleis et Argivis coniuncti multa vastant: Corinthum vero invasuri graviter accipiuntur. Interim a Dionysio veniunt triremes viginti. Quum ergo e Corintho ad mare Thebani agros obsiderent, Atheniensibus et Corinthiis nihil audentibus, quinquaginta fere Dionysii equites illos mire vexatos fatigabant. Paucis post diebus Thebani redeunt domum. Iam vero Lycomedes Mantineensis magnos Arcadibus iniicit spiritus eosque deterruit, ne amplius sub Thebanis agerent, sed commune imperium postularent. Hinc facti sunt Thebanis invisi et ob similem arrogantiam Eleis. Distractis iam eorum animis venit ab Ariobarzane cum magnis copiis Philiscus et Thebanos Lacedaemoniosque convocavit Delphos ad pacem restituendam. Hic quum Messenen Lacedaemonii liberam dimittere nollent, ad bellum iis faciendum Philiscus magnum exercitum paravit. Auxilia iterum mittit Dionysius. Cum his et Lacedaemoniis Archidamus Caryas expugnat et incolas omnes trucidat et vastat Parrhasiorum agros. Iam Cissidas, dux Siculorum, quum profectionem pararet, hostes reditum eius intercludere conabantur: sed ab Archidamo incredibili clade sunt affecti, salvis omnibus ad unum Lacedaemoniis. Thebani imperium Graecorum dudum affectantes Pelopidam mittunt ad regem: qui consilio et eloquentia impetravit ab eo, ut pacis formulam scriberet, ex qua Messene a Lacedaemoniis libera esset, Athenienses naves subducerent, reliquae civitates haec armis defenderent. In hanc formulam quum Corinthii iurare nollent, complures aliae civitates huius exemplum secutae conatum Thebanorum

fecerunt irritum. Epaminondas civitates Achaiae partibus Thebanorum adiungere cupiens bello eas petit. Sed quum optimates statim cum eo se coniungerent, nihil aliud nisi foedus cum iis pepigit, ex quo socii Thebanorum essent in omni bello. Ili civitatum principes quum oppressa populari factione Lacedaemoniis studerent, Arcades in medio constituti ancipiti premebantur periculo. Apud Sicyonios Euphron populare imperium, ut videri volebat, instituit, sed re ipsa tyrannidem occupavit.

---

1 *Τῷ δὲ ὑστέρῳ ἔτει Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμά-*
69 a. Ch. *χων πρέσβεις ἦλθον αὐτοκράτορες Ἀθήναζε βουλευσόμενοι, καθ' ὅ τι ἡ συμμαχία Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἔσοιτο. Λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν ξένων, πολλῶν δὲ Ἀθηναίων, ὡς δέοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι, Προκλῆς Φλιάσιος εἶπε τόνδε τὸν λόγον.*

2 *Ἐπείπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγαθὸν ὑμῖν ἔδοξε εἶναι Λακεδαιμονίους φίλους ποιεῖσθαι, δοκεῖ μοι χρῆναι τοῦτο σκοπεῖν, ὅπως ἡ φιλία ὅ τι πλεῖστον χρόνον συμμενεῖ. Ἐὰν οὖν, ῃ ἑκατέροις μάλιστα συνοίσει, ταύτῃ καὶ τὰς συνθήκας ποιησώμεθα, οὕτω κατά γε τὸ εἰκὸς μάλιστα συμμένοιμεν ἄν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδόν τι συνωμολόγηται, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας νῦν ἡ σκέψις. Τῇ μὲν οὖν βουλῇ προβεβούλευται ὑμετέραν μὲν εἶναι τὴν κατὰ θάλατταν, Λακεδαιμονίων δὲ τὴν*

Cap. I. §. 1. *ὑστέρῳ* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *ὑστεραίῳ*. — *ἔσοιτο* post *Ἀθηναίοις* B. C. D. E. F. V. Dind., ante *Λακεδαιμονίοις* ceteri ponunt. — B. D. H. V. Dind. *τόνδε τὸν λόγον* pro *τὸν λόγον τόνδε.*

§. 2. B. D. E. V. *ἡμῖν* pro *ὑμῖν*. — *εἶναι* addunt B. D. F. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. — *τοῦτο σκοπεῖν* B. C. D. E. F. H. Dind. pro *σκοπεῖν τοῦτο*. — E. F. edd. vett. om. *οὖν*. — *σχεδόν τι συνωμ.* B. C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *συνωμ. σχεδὸν*. —

Cap. I. §. 1. *Τῷ δὲ ὑστέρῳ ἔτει*] parum accurate dictum, quum idem annus intelligendus sit, ad quem pertinent superiori capite inde a §. 22 narrata. Haec quia per hiemem facta sunt, ita loquitur Xenophon, quasi cum aestate novus incipiat annus. Nam quae iam narraturus est, gesta sunt per aestatem anni 469.

καθ' ὅ τι] quibus conditionibus.

ἡ συμμαχία] ea, de qua VI, 5, 49. convenerat.

§. 2. *ἐὰν — ποιησώμεθα, οὕτω*] V. ad III, 2, 12.

βουλῇ προβεβούλευται] V. ad I, 7, 7.

κατὰ γῆν· ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτῷ δοκεῖ ταῦτα οὐκ ἀνθρωπίνῃ μᾶλλον ἢ θείᾳ φύσει τε καὶ τύχῃ διωρίσθαι. Πρῶτον 3
μὲν γὰρ τόπον ἔχετε κάλλιστα πεφυκότα πρὸς τοῦτο· πλεῖσται γὰρ πόλεις τῶν δεομένων τῆς θαλάττης περὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν οἰκοῦσι, καὶ αὗται πᾶσαι ἀσθενέστεραι τῆς ὑμετέρας. Πρὸς τούτοις δὲ λιμένας ἔχετε, ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε ναυτικῇ δυνάμει χρῆσθαι. Ἔτι δὲ τριήρεις κέκτησθε πολλάς, καὶ πάτριον ὑμῖν ἐστι ναυτικὸν ἐπικτᾶσθαι. Ἀλλὰ μὴν τάς γε τέχνας τὰς περὶ 4
ταῦτα πάσας οἰκείας ἔχετε. Καὶ μὴν ἐμπειρίᾳ γε πολὺ προέχετε τῶν ἄλλων περὶ τὰ ναυτικά· ὁ γὰρ βίος τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης· ὥςτε τῶν ἰδίων ἐπιμελόμενοι ἅμα καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων ἔμπειροι γίγνεσθε. Ἔτι δὲ καὶ τόδε· οὐδαμόθεν ἂν τριήρεις πλείους ἀθρόαι ἐκπλεύσειαν ἢ παρ' ὑμῶν. Ἔστι δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον πρὸς ἡγεμονίαν· πρὸς γὰρ τὸ πρῶτον ἰσχυρὸν γενόμενον ἥδιστα πάντες συλλέγονται. Ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν δέδοται ὑμῖν εὐτυχεῖν ἐν 5
τούτῳ· πλείστους γὰρ καὶ μεγίστους ἀγῶνας ἠγωνισμένοι κατὰ θάλατταν ἐλάχιστα μὲν ἀποτετυχήκατε, πλεῖστα δὲ κατωρθώκατε. Εἰκὸς οὖν καὶ τοὺς συμμάχους μεθ' ὑμῶν ἂν ἥδιστα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν. Ὡς δὲ δὴ καὶ ἀναγκαία καὶ προςήκουσα ὑμῖν αὕτη ἡ ἐπιμέλεια ἐκ τῶνδε ἐνθυμήθητε. Λακεδαιμόνιοι ὑμῖν ἐπο-

δοκεῖ ταῦτα post αὐτῷ B. C. D. F. H. V. Schneid. Dind., post ἀνθρωπίνῃ ceteri ponunt.

§. 3. τῆς ante θαλάττης addunt B. D. H. I. V. Schneid. Dind. — Ante Schneid. edebatur ἡμετέραν. — V. τε τῇ ναυτ. et ἔτι δὲ καί.

§. 4. προέχετε τ. ἄλλων B. C. D. E. F. H. V. Dind. pro τ. ἄλλων προ. — ἐπιμελόμενοι B. D. I. Dind. pro ἐπιμελούμ.

§. 5. F. I. καθωρθώσατε.

latet simul consilii notio. Quapropter non opus est cum Plugersio post ἀνθρωπίνῃ interserere γνώμῃ.

§. 3. πρὸς τοῦτο] ad imperium maritimum.

οἰκοῦσι] habitantur. V. ad I, 6, 32.

ὧν ἄνευ] De collocatione praepositionis ἄνευ v. Buttm. gr. §. 146. adn. 2. Rost. gr. schol. §. 163. 7 a. Cyrop. VI, 1, 14.

§. 4. ἀλλὰ μὴν — γε] V. ad V, 2, 17.

καὶ μὴν — γε] V. ad III, 5, 10.

τῶν ἰδίων] Privatis negotiis rei nauticae peritia eaque res publica augetur.

ἔτι δὲ καὶ τόδε] accedit etiam hoc.

§. 5. ἀπὸ τῶν θεῶν δέδοται] V. ad V, 4, 60. VI, 3, 10.

φύσει τε καὶ τύχῃ] In his

λέμουν ποτὲ πολλὰ ἔτη καὶ κρατοῦντες τῆς χώρας οὐδὲν προὔκοπτον εἰς τὸ ἀπολέσαι ὑμᾶς. Ἐπεὶ δ' ὁ θεὸς ἔδωκέ ποτε αὐτοῖς κατὰ θάλατταν ἐπικρατῆσαι, εὐθὺς ὑπ' ἐκείνοις παντελῶς ἐγένεσθε. Οὐκοῦν εὔδηλον ἐν τούτοις ἐστίν, ὅτι ἐκ τῆς θαλάττης ἅπασα ὑμῖν ἤρτηται
7 ἡ σωτηρία. Οὕτως οὖν πεφυκότων πῶς ἂν ἔχοι καλῶς ὑμῖν Λακεδαιμονίοις ἐπιτρέψαι κατὰ θάλατταν ἡγεῖσθαι, οἳ πρῶτον μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν ἀπειρότεροι ὑμῶν τούτου τοῦ ἔργου εἶναι, ἔπειτα δ' οὐ περὶ τῶν ἴσων ὁ κίνδυνός ἐστιν ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν ἀγῶσιν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν περὶ τῶν ἐν ταῖς τριήρεσι μόνων ἀνθρώπων, ὑμῖν δὲ καὶ περὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ
8 ὅλης τῆς πόλεως. Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα οὕτως ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. Πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦσιν ἐν μεσογαίᾳ· ὥςτε τῆς γῆς κρατοῦντες καί, εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν. Ἐγνωκότες οὖν καὶ οὗτοι ταῦτα εὐθὺς ἐκ παίδων πρὸς τὸν κατὰ γῆν πόλεμον τὴν ἄσκησιν ποιοῦνται. Καὶ τὸ πλείστου δ' ἄξιον, τὸ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν, οὗτοι μὲν κράτιστοι κατὰ γῆν, ὑμεῖς δὲ κατὰ θάλατταν.
9 Ἔπειτα δὲ ὥςπερ ὑμεῖς ναυτικῷ, οὕτως αὖ ἐκεῖνοι κατὰ γῆν πλεῖστοι καὶ τάχιστ' ἂν ἐξέλθοιεν· ὥςτε πρὸς τού-

§. 6. Post ἐπολέμουν om. τε B. C. D. E. F. H. I. Schneid. Dind. — ἡ ante σωτηρία addunt H. Dind.

§. 7. πρῶτον B. D. F. H. I. V. Dind., ceteri πρῶτα. — μόνων B. D. F. H. V. Dind. pro μόνον.

§. 8. τὰ δὲ δὴ B. D. F. H. I. V. Leoncl. Steph. Wells. Dind. pro τὰ δέ. — καὶ οὗτοι B. C. D. E. F. H. Dind. pro καὶ αὐτοί. — εὐθὺς B. C. D. E. F. V. Dind. ante, ceteri post ἐκ παίδ. ponunt.

§. 9. Ante πλεῖστοι om. καὶ B. C. D. E. F. H. V. Dind. — πρὸς

ὑπ' ἐκείνοις — ἐγένεσθε] V. V, 2, 17.

§. 6. κρατοῦντες τῆς χώρας] V. ad I, 1, 33.

κατὰ θάλατταν ἐπικρατῆσαι] V. II, 1, 28.

§. 7. πεφυκότων] V. ad τοιούτων δὲ ὄντων II, 2, 16.

κίνδυνός ἐστι] Mutatur constructio. Exspectamus: κινδυνεύουσι —, ἀλλ' ἐκεῖνοι —, ὑμεῖς δὲ —. Sed quam saepe post relativa liberius formetur verborum structura, notum est.

§. 8. τὰ μὲν δὴ — · τὰ δὲ δή] Cf. Plat. Phaedr. p. 238 D: ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον εἴρηταί τε καὶ ὥρισται· βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ λοιπὰ λέγωμεν. Charm. p. 171 A. Tim. p. 66 D. Hertlin.

καὶ οὗτοι] Sunt quibus magis placeat καὶ αὐτοί. V. autem ad III, 1, 10.

τὸ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν] Sententiam comparat Schneider. cum Comment. III, 5, 16. IV, 4, 15.

τους αὖ εἰκὸς τοὺς συμμάχους εὐθαρσεστάτους προσ-
ιέναι. Ἔτι δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτοῖς δέδωκεν, ὥςπερ ὑμῖν
κατὰ θάλατταν εὐτυχεῖν, οὕτως ἐκείνοις κατὰ γῆν·
πλείστους γὰρ αὖ οὗτοι ἀγῶνας ἐν τῇ γῇ ἠγωνισμένοι
ἐλάχιστα μὲν ἐσφαλμένοι εἰσί, πλεῖστα δὲ κατωρθω-
κότες. Ὡς δὲ καὶ ἀναγκαία οὐδὲν ἧττον τούτοις ἡ 10
κατὰ γῆν ἐπιμέλεια ἢ ὑμῖν ἡ κατὰ θάλατταν ἐκ τῶν ἔρ-
γων ἔξεστι γιγνώσκειν. Ὑμεῖς γὰρ τούτοις πολλὰ ἔτη
πολεμοῦντες καὶ πολλάκις καταναυμαχοῦντες οὐδὲν
προὖργου ἐποιεῖτε πρὸς τὸ τούτους καταπολεμῆσαι·
ἐπεὶ δ' ἅπαξ ἡττήθησαν ἐν τῇ γῇ, εὐθὺς καὶ περὶ παί-
δων καὶ περὶ γυναικῶν καὶ περὶ ὅλης τῆς πόλεως κίν- 11
δυνος αὐτοῖς ἐγένετο. Πῶς οὖν οὐ τούτοις αὖ δεινὸν
ἄλλοις μὲν ἐπιτρέπειν κατὰ γῆν ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ
ἄριστα τῶν κατὰ γῆν ἐπιμελεῖσθαι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὥςπερ
τῇ βουλῇ προβεβούλευται, ταῦτα εἴρηκά τε καὶ συμ-
φορώτατα ἡγοῦμαι ἀμφοῖν εἶναι· ὑμεῖς δὲ εὐτυχοῖτε
τὰ κράτιστα πᾶσιν ἡμῖν βουλευσάμενοι.

Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. Οἵ δ' Ἀθηναῖοί τε καὶ οἱ τῶν 12
Λακεδαιμονίων παρόντες ἐπῄνεσαν ἀμφότεροι ἰσχυρῶς
τὸν λόγον αὐτοῦ. Κηφισόδοτος δὲ παρελθών, Ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ἔφη, οὐκ αἰσθάνεσθε ἐξαπατώμενοι· ἀλλ'
ἐὰν ἀκούσητέ μου, ἐγὼ ὑμῖν αὐτίκα μάλα ἐπιδείξω.
Ἤδη γὰρ ἡγήσεσθε κατὰ θάλατταν· Λακεδαιμόνιοι δὲ

τούτους marg. Leoncl. Wells. Schneid. edd. sqq. pro πρὸς τούτοις. — αὐτοῖς δέδωκεν B. C. D. E. F. H. V. Dind. pro δεδ. αὐτοῖς.

§. 10. τούτοις post ἧττον B. D. H. Dind. pro αὐτοῖς. — Ante κίνδυνος delevi ὁ cum B. D. E. F. H. I. V.

§. 11. ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ H. Leoncl. edd. sqq. pro ἡγεῖσθαι αὐτούς, καί; libri, excepto A., habent ἡγεῖσθαι, αὐτοῖς δέ. — A. C. E. πᾶσιν ὑμῖν.

§. 12. τε post Ἀθην. addunt B. D. F. H. I. V. Dind. — παρόντες

§. 9. *προσιέναι*] se adiungere, quo sensu saepius προσχωρεῖν usurpatur.

§. 10. *ἡττήθησαν ἐν τῇ γῇ*] V. VI, 4, 9. sqq.

§. 11. *αὐτοὺς δὲ — ἐπιμελεῖσθαι*] quum ipsi res terra gerendas optime procurent, tamen aliis terrestre imperium permittere.

§. 12. *Κηφισόδοτος*] ὁ ἐκ Κεραμέων, qui in contionibus tum regnavit, usque dum Demosthenes in eius auctoritatem successit. Schneider.

ἤδη — ἡγήσεσθε] ut nunc est, h. e. secundum ea, quae adhuc in hoc consilio acta sunt, mari vos duces eritis.

ὑμῖν ἐὰν συμμαχῶσι, δῆλον ὅτι πέμψουσι τοὺς μὲν
τριηράρχους Λακεδαιμονίους καὶ ἴσως τοὺς ἐπιβάτας,
οἱ δὲ ναῦται δῆλον ὅτι ἔσονται ἢ εἵλωτες ἢ μισθοφό-
13 ροι. Οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τούτων ἡγήσεσθε. Οἱ δὲ Λακε-
δαιμόνιοι ὅταν παραγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ γῆν στρατείαν,
δῆλον ὅτι πέμψετε τοὺς ὁπλίτας καὶ τοὺς ἱππέας. Οὐ-
κοῦν οὕτως ἐκεῖνοι μὲν ὑμῶν αὐτῶν γίγνονται ἡγεμό-
νες, ὑμεῖς δὲ τῶν ἐκείνων δούλων καὶ ἐλαχίστου ἀξίων.
Ἀπόκριναι δέ μοι, ἔφη, ὦ Λακεδαιμόνιε Τιμόκρατες,
οὐκ ἄρτι ἔλεγες, ὡς ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις ἥκοις τὴν
14 συμμαχίαν ποιούμενος; Εἶπον ταῦτα. Ἔστιν οὖν, ἔφη
ὁ Κηφισόδοτος, ἰσαίτερον ἢ ἐν μέρει μὲν ἑκατέρους
ἡγεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ, ἐν μέρει δὲ τοῦ πεζοῦ, καὶ ὑμᾶς
τε, εἴ τι ἀγαθόν ἐστιν ἐν τῇ κατὰ θάλατταν ἀρχῇ, τού-
των μετέχειν, καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ κατὰ γῆν; Ἀκούσαντες
ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι μετεπείσθησαν καὶ ἐψηφίσαντο κατὰ
πενθήμερον ἑκατέρους ἡγεῖσθαι.

15 Στρατευομένων δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν καὶ τῶν συμ-
a. Ch. μάχων εἰς Κόρινθον ἔδοξε κοινῇ φυλάττειν τὸ Ὄνειον.
Καὶ ἐπεὶ ἐπορεύοντο οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι, πα-

B. C. D. E. F. H. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro συμπαρόντες. — F. ὑμεῖς pro ὑμεῖς μὲν.

§. 13. ὁπλίτας κ. τ. ἱππέας B. D. F. V. Dind. pro ἱππέας κ. τ. ὁπλ. — αὐτῶν om. A. C. E. F. Ald. Iunt. Cast. — ἥκοις B. D. E. F. H. Schneid. Dind. pro ἥκεις.

§. 14. τούτων B. D. F. H. I. V. marg. Leoncl. pro τούτου; E. τούτῳ.

§. 15. κοινῇ B. Steph. edd. sqq. praeter Morum, qui retinuit cum

ἐπιβάτας — ναῦται] V. ad V, 1, 11.

§. 13. ὑμῶν αὐτῶν] civium Atheniensium, quibus opponuntur δοῦλοι Lacedaemoniorum.

δούλων] Genitivus pendet ab ἐκείνων. Cuius generis exempla collegi ad Hier. I, 10.

ποιούμενος] Stephanus maluit ποιησόμενος. Sed cf. III, 2, 13: ἐτύγχανε — ἀφιγμένος — διαμαρτυρόμενος. III, 5, 4.

§. 14. ἰσαίτερον] V. ad σῶφρον VI, 2, 39.

τούτων] De plurali numero ad εἴ τι relato v. ad ἅπαντα, ὅτι II, 2, 16. Oecon. VII, 37. IX, 16. XXI, 8.

καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ] Nihil frequentius quam talis dicendi brevitas. Frustra post ἡμᾶς Cobet. interponit εἴ τι.

§. 15. τὸ Ὄνειον] Cf. VI, 5, 51. Vallo et fossa, a Cenchreis usque ad Lechaeum ducta, Boeotorum transitum impediturus fuisse Chabrias narratur Diod. XV, 68.

ϱαταξάμενοι ἐφύλαττον ἄλλοι ἄλλοθι τοῦ Ὀνείου, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Πελληνεῖς κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπεὶ ἀπεῖχον τῶν φυλαττόντων τριάκοντα στάδια, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ πεδίῳ. Συντεκμηράμενοι δέ, ἡνίκ' ἂν ᾤοντο ὁρμηθέντες κατανύσαι ἅμα κνέφᾳ, πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φυλακὴν ἐπορεύοντο. Καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύ- 16
σθησαν τῆς ὥρας, ἀλλ' ἐπιπίπτουσι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Πελληνεῦσιν, ἡνίκα αἱ μὲν νυκτεριναὶ φυλακαὶ ἤδη ἔληγον, ἐκ δὲ τῶν στιβάδων ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος. Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι προςπεσόντες ἔπαιον παρεσκευασμένοι ἀπαρασκευάστους καὶ συντεταγμένοι ἀσυντάκτους. Ὡς δὲ οἱ σωθέντες ἐκ τοῦ 17
πράγματος ἀπέφυγον ἐπὶ τὸν ἐγγύτατα λόφον, ἐξὸν τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ λαβόντι ὁπόσους μὲν ἐβούλετο τῶν συμμάχων ὁπλίτας, ὁπόσους δὲ πελταστάς, κατέχειν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν ἀσφαλῶς ἐκ Κεγχρειῶν κομίζεσθαι, οὐκ ἐποίησε ταῦτα, ἀλλὰ μάλα ἀπορούντων τῶν Θηβαίων, πῶς χρὴ ἐκ τοῦ πρὸς Σικυῶνα βλέποντος καταβῆναι ἢ πάλιν ἀπελθεῖν, σπονδὰς ποιησάμενος, ὡς τοῖς πλείστοις ἐδόκει, πρὸς Θη-

ceteris κοινῶς. — ἄλλοι ἄλλοθι Halberstma et Dind. pro ἄλλος ἄλλοθεν.

§. 16. A. C. E. F. Ald. Iunt. Cast. ἐμπίπτουσι pro ἐπιπίπτουσι. — ὅποι, iubente Schneid., Dind. pro ὅπου. — Leoncl. Wells. Mor. Schneid. ἔκειτο pro ἐδεῖτο.

κατανύσαι] τὴν ὁδόν, ut V, 4, 20, scil. triginta stadiorum.

ἅμα κνέφᾳ] primo diluculo. Nam nocte profecti mane advenerunt Thebani ad castra hostium. Aliter Polyaen. II, 2, 9: ἐπεὶ δὲ ὑπέλαμψεν ἡ ἕως, ἀναστήσας τὸ στρατόπεδον ἐπέθετο τοῖς φύλαξιν. Eodem sensu rariori κνέφας est apud Aristoph. Eccl. v. 290. Cf. Vesp. v. 123: νύκτωρ κατέκλινεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ, ὁ δ' ἀνεφάνη κνεφαῖος ἐπὶ τῇ κιγκλίδι, quem locum comparat Cobet. Cum eodem comma post κατανύσαι delevi, sed ante πρὸς posui quod ille ante ἐπορεύοντο posuit. Vertas: Postquam computaverunt, qua hora castra movenda essent, ut sub diluculum iter triginta stadiorum conficere possent, versus Lacedaemoniorum excubias proficiscebantur.

§. 16. ὅποι] V. ad II, 4, 6.

§. 17. ἐκ τοῦ πράγματος] V. ad IV, 4, 4.

τοῦ — βλέποντος] Intelligas eam montis partem, quae Sicyonem spectat. Cf. ὁρῶντος VII, 2, 6.

πρὸς Θηβαίων] ex Thebanorum commodo.

*βαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν, οὕτως ἀπῆλθε καὶ τοὺς
μεθ' αὐτοῦ ἀπήγαγεν.*

18 *Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀσφαλῶς καταβάντες καὶ συμμίξαν-
τες τοῖς ἑαυτῶν συμμάχοις, Ἀρκάσι τε καὶ Ἀργείοις καὶ
Ἠλείοις, εὐθὺς μὲν προςέβαλον πρὸς Σικυῶνα καὶ
Πελλήνην· στρατευσάμενοι δὲ εἰς Ἐπίδαυρον ἐδῄωσαν
αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν. Ἀναχωροῦντες δὲ ἐκεῖθεν
μάλα πάντων ὑπεροπτικῶς τῶν ἐναντίων, ὡς ἐγένοντο
ἐγγὺς τοῦ τῶν Κορινθίων ἄστεος, δρόμῳ ἐφέροντο
πρὸς τὰς πύλας τὰς ἐπὶ Φλιοῦντα ἰόντι, ὡς, εἰ ἀνεῳ-
19 γμέναι τύχοιεν, εἰςπεσούμενοι. Ἐκβοηθήσαντες δέ τι-
νες ψιλοὶ ἐκ τῆς πόλεως ἀπαντῶσι τῶν Θηβαίων τοῖς
ἐπιλέκτοις οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχουσι τοῦ τείχους·
καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰ μνήματα καὶ τὰ ὑπερέχοντα χω-
ρία, βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες ἀποκτείνουσι τῶν
πρώτων καὶ μάλα συχνούς, καὶ τρεψάμενοι ἐδίωκον ὡς
τρία ἢ τέτταρα στάδια. Τούτου δὲ γενομένου οἱ Κορίν-
θιοι τοὺς νεκροὺς πρὸς τὸ τεῖχος ἑλκύσαντες καὶ ὑπο-
σπόνδους ἀποδόντες τρόπαιον ἔστησαν. Καὶ ταύτῃ
μὲν ἀνεψύχθησαν οἱ τῶν Λακεδαιμονίων σύμμαχοι.*

20 *Ἅμα τε δὴ πεπραγμένων τούτων καταπλεῖ Λακεδαι-
μονίοις ἡ παρὰ Διονυσίου βοήθεια, τριήρεις πλέον ἢ*

§. 17. B. D. V. Ald. Iunt. Cast. *μετ' αὐτοῦ* pro *μεθ' αὐτοῦ*.
§. 18. B. D. V. *τοῖς τε αὐτῶν*, E. F. *τοῖς τε ἑαυτῶν* pro *τοῖς ἑαυτῶν*. — F. *προςέβαλλον*. — B. om. *τῶν* ante *Κορινθ.* — *ἰόντι* B. C. D. E. F. I. Dind., *ἰούσας* V., ceteri *ἰόντι ὁρώσας*.
§. 19. Post *ταύτῃ μὲν* B. D. E. F. V. Dind. om. *δή*, quod habet E., sed om. *μέν*.

ἑαυτῶν] De plurali v. ad IV, 8, 24.
§. 18. *πρὸς Σικυῶνα*] Hanc urbem et Phliuntem cepit secundum Diod. XV, 69.
αὐτῶν] Epidauriorum. V. ad *αὐτοῖς* I, 5, 19.
ὑπεροπτικῶς] cum genitivo iungitur ut verbum *ὑπερορᾶν* VII, 3, 7. Sed v. etiam ad V, 4, 25.
ἰόντι] non aliter accipiendum quam Thuc. I, 24, 1: *πόλις ἐν δεξιᾷ ἐςπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον*, ubi v. Poppo. Dindorf. affert Thuc. II, 96, 1: *τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας*. Buttm. §. 145. 5. ann. 3. Rost. §. 161. 5. addit. Kuehn. §. 284. 10. a.
§. 19. *ἐκβοηθήσαντες δέ τινες*] Cf. Diod. XV, 69, qui haec paullo aliter narrat.
μνήματα] V. ad III, 2, 14.
καὶ μάλα] V. ad IV, 7, 2.
§. 20. *Ἅμα τε — πεπραγμένων*] V. ad IV, 3, 14. Infra §. 21. De part. *τε* v. ad VI, 2, 1. Ita habes *ἅμα δέ*, *ἅμα τε* et *καὶ ἅμα* sequente participio.
καταπλεῖ] Diod. XV, 70: *κατέπλευσαν εἰς Κόρινθον*, ubi videas plura de hac re.

εἴκοσιν· ἦγον δὲ Κελτούς τε καὶ Ἴβηρας καὶ ἱππεῖς ὡς πεντήκοντα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Θηβαῖοί τε καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν σύμμαχοι διαταξάμενοι καὶ ἐμπλήσαντες τὸ πεδίον μέχρι τῆς θαλάττης καὶ μέχρι τῶν ἐχομένων τῆς πόλεως γηλόφων ἔφθειρον εἴ τι χρήσιμον ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. Καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ τῶν Κορινθίων ἱππεῖς οὐ μάλα ἐπλησίαζον τῷ στρατεύματι, ὁρῶντες ἰσχυρὰ καὶ πολλὰ τἀντίπαλα· οἱ δὲ παρὰ τοῦ Διονυ- 21
σίου ἱππεῖς, ὅσοιπερ ἦσαν, οὗτοι διεσκεδασμένοι ἄλλες ἄλλῃ παραθέοντες ἠκόντιζόν τε προσελαύνοντες καί, ἐπεὶ ὥρμων ἐπ' αὐτούς, ἀνεχώρουν, καὶ πάλιν ἀναστρέφοντες ἠκόντιζον. Καὶ ταῦτα ἅμα ποιοῦντες κατέβαινον ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ ἀνεπαύοντο. Εἰ δὲ καταβεβηκόσιν ἐπελαύνοιέν τινες, εὐπετῶς ἀναπηδῶντες ἀνεχώρουν. Εἰ δ' αὖ τινες διώξειαν αὐτοὺς πολὺ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, τούτους, ὁπότε ἀποχωροῖεν, ἐπικείμενοι καὶ ἀκοντίζοντες δεινὰ εἰργάζοντο καὶ πᾶν τὸ στράτευμα ἠνάγκαζον ἑαυτῶν ἕνεκα καὶ προϊέναι καὶ ἀναχωρεῖν. Μετὰ ταῦτα μέντοι οἱ Θηβαῖοι μείναντες οὐ πολλὰς ἡμέ- 22
ρας ἀπῆλθον οἴκαδε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἕκαστος οἴκαδε. Ἐκ δὲ τούτου ἐμβάλλουσιν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Σικυῶνα καὶ μάχῃ μὲν νικῶσι τοὺς Σικυωνίους ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἀπέκτειναν περὶ ἑβδομήκοντα· Δέρας δὲ τεῖχος κατὰ κράτος αἱροῦσι. Καὶ ἡ μὲν παρὰ Διονυσίου πρώτη βοήθεια ταῦτα πράξασα ἀπέπλευσεν εἰς Συρακούσας.

§. 20. V. Dind. Ἅμα δὲ δή. — Dind. ἱππέας pro ἱππεῖς. — τἀντίπ. B. C. D. E. V. Schneid. Dind. pro τὰ ἀντίπ.

§. 21. F. om. οὗτοι. — B. D. F. I. L. V. διεσκευασμένοι pro διεσκεδασμ. — A. edd. vett. ἐλαύνοιεν pro ἐπελαύνοιεν. — In B. exciderunt omnia inde ab ἀκοντί(ζοντες) usque ad ἔπιπτον §. 31. — F. καὶ ἀνεχώρουν.

§. 22. οἱ ante Θηβαῖοι addunt C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. — F. καὶ ἄλλοι. — Δέρας D. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. Dind. pro Γέρας; E. F. Δαίρας. — ταῦτα D. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro τοιαῦτα. — Ante Θηβαίων delent τῶν D. I. V. Dind.

αὐτῶν] ponendum post σύμμαχοι videtur. V. ad III, 4, 12.

τῆς πόλεως] Corinthi.

§. 21. ὥρμων] Thebani. De subiecto subito mutato v. ad III, 2, 4.

ἐπελαύνοιεν — διώξειαν] De optativo v. ad III, 5, 24.

§. 22. οἴκαδε] De repetito verbo v. ad IV, 5, 17.

νικῶσι — ἀπέκτειναν] De mutatione temporum v. ad II, 1, 15.

ἡ — πρώτη βοήθεια] De altera v. §. 28.

Θηβαῖοι δὲ καὶ πάντες οἱ ἀποστάντες ἀπὸ Λακεδαιμο-
νίων μέχρι μὲν τούτου τοῦ χρόνου ὁμοθυμαδὸν καὶ
23 *ἔπραττον καὶ ἐστρατεύοντο ἡγουμένων Θηβαίων. Ἐγ-*
γενόμενος δέ τις Λυκομήδης Μαντινεύς, γένει τε οὐδε-
νὸς ἐνδεὴς χρήμασί τε προήκων καὶ ἄλλως φιλότιμος,
οὗτος ἐνέπλησε φρονήματος τοὺς Ἀρκάδας λέγων, ὡς
μόνοις μὲν αὐτοῖς πατρὶς Πελοπόννησος εἴη, μόνοι γὰρ
αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν, πλεῖστον δὲ τῶν Ἑλληνι-
κῶν φῦλον τὸ Ἀρκαδικὸν εἴη καὶ σώματα ἐγκρατέστατα
ἔχοι. Καὶ ἀλκιμωτάτους δὲ αὐτοὺς ἀπεδείκνυε τεκμή-
ρια παρεχόμενος, ὡς, ἐπικούρων ὁπότε δεηθεῖέν τινες,
οὐδένας ᾑροῦντο ἀντ' Ἀρκάδων. Ἔτι δὲ οὔτε Λακε-
δαιμονίους πώποτε ἄνευ σφῶν ἐμβαλεῖν εἰς τὰς Ἀθή-
νας οὔτε νῦν Θηβαίους ἐλθεῖν ἄνευ Ἀρκάδων εἰς Λακε-
24 *δαίμονα. Ἐὰν οὖν σωφρονῆτε, τοῦ ἀκολουθεῖν ὅποι*
ἄν τις παρακαλῇ φείσεσθε· ὡς πρότερόν τε Λακεδαιμο-
νίοις ἀκολουθοῦντες ἐκείνους ηὐξήσατε, νῦν δέ, ἂν
Θηβαίοις εἰκῇ ἀκολουθῆτε καὶ μὴ κατὰ μέρος ἡγεῖσθαι
ἀξιῶτε, ἴσως τάχα τούτους ἄλλους Λακεδαιμονίους εὑ-

§. 23. *Ἐγγενόμενος* D. V. Dind. pro *Ἐγγιν.* — *γένει* D. F. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Dind. pro *γένος.* — *πάτρις Πελοπ.* D. E. F. I. V. Dind. pro *Πελοπ. πάτρις.* — *τῶν Ἑλλ. φῦλον* C. D. Dind. pro *φῦλον τῶν Ἑλλ.*, E. F. V. *τῶν Ἑλλ. φύλων.* — *πώποτε ἄνευ σφῶν* D. E. F. V. Dind. pro *ἄνευ σφῶν πώπ.*

§. 24. *Ἐὰν* D. E. F. I. V. Dind. pro *Ἂν.* — *παρακαλῇ* D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *παρακαλοῖ.* — E. F. Dind. om. *τε* post *πρότερον.* — *ἡγεῖσθαι ἀξιῶτε* D. E. F. V. Dind. pro *ἀξ. ἡγ.* — *ἀκούσαντες* D. pro *ἀκούοντες.* — *ἐκεῖνος* D. V. Dind. pro *κἀκεῖνος.*

§. 23. *γένει — οὐδενὸς ἐνδεής*] In adiectivo *ἐνδεής* comparationis latet notio. Thuc. I, 70, 3: *τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ*, viribus vestris inferiora. Ad quem locum et I, 102, 2. v. Poppo. Vertas igitur: genere nulli secundus. Sed IV, 1, 6. erat comparativus.

μόνοι γὰρ — οἰκοῖεν] De optativo v. ad III, 2, 23.

αὐτόχθονες] V. Herod. VIII, 73. Thuc. I, 2, 3.

ἐπικούρων] Hinc Hermippus Athenaei I, p. 27. F. (cap. 49): *ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους.* Schneider.

ἐλθεῖν] Cobetus temere addit *ἄν*. Revera nunc non sine Arcadum ope Lacedaemonem ingressos esse Thebanos dicit Lycomedes.

§. 24. *ἐὰν οὖν σωφρονῆτε*] Transitur ad rectam orationem. V. ad I, 1, 27. V, 1, 31.

ὡς πρότερόν τε] nam et antea. De part. *τε*, quam deinceps excipit *δέ*, ubi posterior enuntiatio gravius efferenda est, v. Kuehn. ad Anab. V, 5, 8. VII, 8, 11. Etiam Saupp. ad Comment. II, 1, 28 tuetur h. l. *τε*, quod Dindorf. immerito expunxit. Cf. supra ad IV, 5, 15.

ρήσετε. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ταῦτα ἀκούσαντες ἀνεφυ-
σῶντό τε καὶ ὑπερεφίλουν τὸν Λυκομήδην καὶ μόνον
ἄνδρα ἡγοῦντο· ὥςτε ἄρχοντας ἔταττον οὕςτινας ἐκεῖ-
νος κελεύοι. Καὶ ἐκ τῶν συμβαινόντων δὲ ἔργων ἐμε-
γαλύνοντο οἱ Ἀρκάδες· ἐμβαλόντων μὲν γὰρ εἰς Ἐπί-
δαυρον τῶν Ἀργείων καὶ ἀποκλεισθέντων τῆς ἐξόδου 25
ὑπό τε τῶν μετὰ Χαβρίου ξένων καὶ Ἀθηναίων καὶ Κο-
ρινθίων, βοηθήσαντες μάλα πολιορκουμένους ἐξελύ-
σαντο τοὺς Ἀργείους, οὐ μόνον τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ
καὶ τοῖς χωρίοις πολεμίοις χρώμενοι. Στρατευσάμενοι
δὲ καὶ εἰς Ἀσίνην τῆς Λακαίνης ἐνίκησάν τε τὴν τῶν
Λακεδαιμονίων φρουρὰν καὶ τὸν Γεράνορα τὸν πολέ-
μαρχον [Σπαρτιάτην γεγενημένον] ἀπέκτειναν καὶ τὸ
προάστειον τῶν Ἀσιναίων ἐπόρθησαν. Ὅπου δὲ βου-
ληθεῖεν ἐξελθεῖν, οὐ νύξ, οὐ χειμών, οὐ μῆκος ὁδοῦ,
οὐκ ὄρη δύςβατα ἀπεκώλυεν αὐτούς· ὥςτε ἐν ἐκείνῳ
τῷ χρόνῳ πολὺ ᾤοντο κράτιστοι εἶναι. Οἱ μὲν δὴ Θη- 26
βαῖοι διὰ ταῦτα ὑποφθόνως καὶ οὐκέτι φιλικῶς εἶχον
πρὸς τοὺς Ἀρκάδας. Οἵ γε μὴν Ἠλεῖοι ἐπεὶ ἀπαιτοῦν-
τες τὰς πόλεις τοὺς Ἀρκάδας, ἃς ὑπὸ Λακεδαιμονίων
ἀφηρέθησαν, ἔγνωσαν αὐτοὺς τοὺς μὲν ἑαυτῶν λόγους
ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιουμένους, τοὺς δὲ Τριφυλίους καὶ
τοὺς ἄλλους τοὺς ἀπὸ σφῶν ἀποστάντας περὶ παντὸς

§. 25. Ante Dind. pro *Λακαίνης* legebatur *Λακωνικῆς*, quod ex libris unus A. habet. — *ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ* D. E. F. V. Dind. pro *ἔν γε τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ*. — C. F. *πολλοὶ* (i. e. *πολλῷ*) pro *πολύ*.
§. 26. F. om. *τοὺς* ante *Ἀρκάδας*. — D. F. *Τριφυλλίους*.

καὶ ἐκ τῶν — δέ] V. ad V, 1, 16.

§. 25. *οὐ μόνον — χρώμενοι*] quum non homines tantum, sed loca etiam adversa experirentur.

Λακαίνης] ut §. 29. Herod. VII, 235: *τὴν Λάκαιναν χώρην*. Ceterum poetarum magis propria est haec forma de terra vel urbibus Laconicis. Exempla v. apud Lobeck. ad Phryn. p. 341.

[*Σπαρτιάτην γεγενημένον*]] additamentum videtur esse, ortum ab eo, qui, quanta virtute Arcades fuissent, monere lectores vellet.

ὅπου] V. ad *οὗ* II, 3, 54. Hier. III, 2.

§. 26. *ὑποφθόνως*] Pluygersius praeter necessitatem, referente Dindorfio, coniicit *ἐπιφθόνως*.

ἃς — ἀφηρέθησαν] De hac re v. III, 2, 30.

λόγους ἐν — λόγῳ] Eadem paronomasia est Isocr. Panath. p. 208, 16: *λόγους ποιούμενος περὶ ἀνθρώπων, οὓς οὐδεὶς ὑπείληφεν ἀξίους εἶναι λόγου*, quem locum affert Kuehner. ad Comment. I, 5, 8.

ποιουμένους, ὅτι Ἀρκάδες ἔφασαν εἶναι, ἐκ τούτων αὖ καὶ οἱ Ἠλεῖοι δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς.

27 *Οὕτω δ' ἑκάστων μέγα ἐφ' ἑαυτοῖς φρονούντων τῶν συμμάχων, ἔρχεται Φιλίσκος Ἀβυδηνὸς παρ' Ἀριοβαρζάνους χρήματα ἔχων πολλά. Καὶ πρῶτα μὲν εἰς Δελφοὺς συνήγαγε περὶ εἰρήνης Θηβαίους καὶ τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἀνεκοινώσαντο, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο. Ἐπεὶ δὲ οὐ συνεχώρουν οἱ Θηβαῖοι Μεσσήνην ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἶναι, ξενικὸν πολὺ συνέλεγεν ὁ Φιλίσκος, ὅπως πολεμοίη μετὰ Λακεδαιμονίων.*

28 *Τούτων δὲ πραττομένων, ἀφικνεῖται καὶ ἡ παρὰ*
367. *Διονυσίου δευτέρα βοήθεια. Λεγόντων δὲ Ἀθηναίων μέν, ὡς χρεὼν εἴη αὐτοὺς ἰέναι εἰς Θετταλίαν τἀναντία Θηβαίοις, Λακεδαιμονίων δέ, ὡς εἰς τὴν Λακωνικήν, ταῦτα ἐν τοῖς συμμάχοις ἐνίκησεν. Ἐπεὶ δὲ περιέπλευσαν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Λακεδαίμονα, λαβὼν αὐτοὺς Ἀρχίδαμος μετὰ τῶν πολιτικῶν ἐστρατεύετο. Καὶ Καρύας μὲν αἱρεῖ κατὰ κράτος καὶ ὅσους ζῶντας ἔλαβεν ἀπέσφαξεν· ἐκεῖθεν δὲ εὐθὺς στρατευσάμενος εἰς*

§. 27. *μέγα ἐφ' ἑαυτοῖς* D. V. Dind. pro *ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα.* — *ἀνεκοινώσαντο* Dind., *ἐνεκοιν.* D. V. pro *ἐκοινώσαντο.* — F. om. *ἡ* ante *εἰρήνη.*

§. 28. *μὲν* post *Ἀθηναίων* ponunt I. Steph. Dind., post *χρεὼν* ceteri. — *ἰένοι* addunt V. Dind. — D. om. *ὡς* ante *εἰς τὴν.* — Ante *Ἀρχιδ.* D. Dind. om. *ὁ.* — *αἱρεῖ* D., *ἐξαιρεῖ* ceteri. — *Παρρασίους* Clin-

§. 27. *Ἀριοβαρζάνους*] De quo v. ad V, 1, 28.

συνήγαγε] Hoc ius convocandi cum auctoritate suadendae tuendaeque pacis habuit rex Persiae per foedus illud nobile, de quo supra V, 1, 28. Morus.

Μεσσήνην] Messenen regionem et novam ab Epaminonda conditam urbem intelligi patet. Hanc post primam in Laconicam expeditionem Epaminondas praesidio firmatam, veluti liberam, conquisitis undique Messeniis civibus, restituit, narrantibus Diod. XVI, 66. Paus. IV, 26. Schneider.

ξενικὸν πολύ] V. Diodor. XV, 70: *ὁ μὲν Φιλίσκος καταλιπὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις δισχιλίους ἐπιλέκτους μισθοφόρους, ἔχοντας τοὺς μισθούς, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.*

§. 28. *αὐτούς*] referendum ad *βοήθεια*, de qua synesi v. ad I, 4, 12. 5, 19.

εἰς Θετταλίαν] Thebanorum opes potissimum in Thessalia creverant, postquam Thessali contra Alexandrum Pheraeum auxilio eos vocaverat. Diod. XV, 67. 71. Plut. Pelop. XXVI. sqq. Morus.

εἰς τὴν Λακωνικήν] in quam irruptionem fecerant Arcades §. 25.

Καρύας] Cf. VI, 5, 25. 27.

Παῤῥασίους τῆς Ἀρκαδίας μετ᾿ αὐτῶν ἐδῄου τὴν χώ-
ραν. Ἐπεὶ δ᾿ ἐβοήθησαν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι,
ἐπαναχωρήσας ἐστρατοπεδεύσατο ἐν τοῖς ὑπὲρ Μηδέας
γηλόφοις. Ἐνταῦθα δ᾿ ὄντος αὐτοῦ Κισσίδας ὁ ἄρ-
χων τῆς παρὰ Διονυσίου βοηθείας ἔλεγεν, ὅτι ἐξήκοι
αὐτῷ ὁ χρόνος, ὃς εἰρημένος ἦν παραμένειν. Καὶ ἅμα
ταῦτ᾿ ἔλεγε καὶ ἀπῄει τὴν ἐπὶ Σπάρτης. Ἐπεὶ δὲ ἀπο- 29
πορευόμενον ὑπετέμνοντο αὐτὸν οἱ Μεσσήνιοι ἐπὶ στε-
νὸν τῆς ὁδοῦ, ἐνταῦθα δὴ ἔπεμπεν ἐπὶ τὸν Ἀρχίδαμον
καὶ βοηθεῖν ἐκέλευε· κἀκεῖνος μέντοι ἐβοήθει. Ὡς δ᾿
ἐγένοντο ἐν τῇ ἐπ᾿ Εὐτρησίους ἐκτροπῇ, οἱ μὲν Ἀρκά-
δες καὶ Ἀργεῖοι προςέβαινον εἰς τὴν Λάκαιναν, καὶ οὗ-
τοι ὡς ἀποκλείσοντες αὐτὸν τῆς ἐπ᾿ οἶκον ὁδοῦ. Ὁ δέ,
οὗπέρ ἐστι χωρίον ἐπίπεδον ἐν ταῖς συμβολαῖς τῆς τε
ἐπ᾿ Εὐτρησίων καὶ τῆς ἐπὶ Μηδέας ὁδοῦ, ἐνταῦθα ἐκ-
βὰς παρετάξατο ὡς μαχούμενος. Ἔφασαν δ᾿ αὐτὸν καὶ 30
πρὸ τῶν λόχων παριόντα τοιάδε παρακελεύσασθαι. Ἄν-
δρες πολῖται, νῦν ἀγαθοὶ γενόμενοι ἀναβλέψωμεν ὀρ-

ton. Dind. pro vulg. *Παρρασίας*, alii vel *Παρουσίας* vel *Παρρησίας*. — F. *ἐδῄουν* et *ἐστρατοπεδεύσαντο*; D. *ἐστρατεύσατο*. — *ὑπὲρ Μηδέας* Dind. pro *ἐπὶ Μιδέας*; C. D. E. F. V. hic *ὑπὸ Μηδέας*, §. 29 *ἐπὶ Μηδέας*. — *εἰρημένος ἦν* D. E. F. V. Dind. pro *ἦν εἰρημ.*, C. om. *ἦν*.

§. 29. Ante Schneid. edebatur *ἀπετέμνοντο*, quod ex libris solus A. habet. — *Εὐτρησίους* D. E. F. V. Leoncl. Steph. Wells. Schneid. edd. sqq., ceteri *Εὐκτρησίους*. — Ante *Ἀργεῖοι* omisi *οἱ* cum C. D. E. F. I. — *οὗπερ* Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro *ὅπερ*. — F. *ἐμβὰς* pro *ἐκβὰς*.

§. 30. F. *τοιαῦτα* pro *τοιάδε*.

μετ᾿ αὐτῶν] h. e. *μετὰ τῶν παρὰ Διονυσίου*.

Μηδέας] locus aliunde non notus.

ἐξήκοι] praeteriisse, ut VII, 5, 18. Anab. VI, 3, 26.

ὃς εἰρημένος ἦν παραμένειν] quo adesse (Lacedaemoniis) iussus fuisset. Cf. Cyrop. VI, 2, 38: *τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν*, h. e. intra dies, quorum habere necessaria praefinitum est.

καὶ ἅμα — καί] V. Buttm. §. 150. 27.

§. 29. *ὑπετέμνοντο*] Idem verbum I, 6, 15. Cyrop. I, 4, 19. 21. De vi imperfecti v. ad III, 5, 18.

ἐπὶ στενόν] Reiskius interpretatur: „eum ita intercipiebant, ut in angustias compulsus nesciret, quo se verteret." Non dissimile est *ἑάλωσαν εἰς Ἀθήνας* I, 1, 23.

οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι] Cf. §. 44: *πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ Ἀρκάδας* et VII, 2, 5: *τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων*.

εἰς τὴν Λάκαιναν] versus Laconicam.

καὶ οὗτοι] Nam idem volebant Messenii.

αὐτὸν] Archidamum.

ἐκβάς] ex angustiis.

θοῖς ὄμμασιν· ἀποδῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν πα-
τρίδα οἵανπερ παρὰ τῶν πατέρων παρελάβομεν· παυ-
σώμεθα αἰσχυνόμενοι καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ πρε-
σβυτέρους καὶ ξένους, ἐν οἷς πρόσθεν γε πάντων τῶν
31 Ἑλλήνων περιβλεπτότατοι ἦμεν. Τούτων δὲ ῥηθέντων
ἐξ αἰθρίας ἀστραπάς τε καὶ βροντὰς λέγουσιν αἰσίους
αὐτῷ φανῆναι· συνέβη δὲ καὶ πρὸς τῷ δεξιῷ κέρατι τέ-
μενός τι καὶ ἄγαλμα Ἡρακλέους [, οὗ δὴ καὶ ἀπόγονος
λέγεται,] εἶναι. Τοιγαροῦν ἐκ τούτων πάντων οὕτω
πολὺ μένος καὶ θάρσος τοῖς στρατιώταις φασὶν ἐμπε-
σεῖν, ὥςτε ἔργον εἶναι τοῖς ἡγεμόσιν ἀνείργειν τοὺς
στρατιώτας ὠθουμένους εἰς τὸ πρόσθεν. Ἐπεὶ μέντοι
ἡγεῖτο ὁ Ἀρχίδαμος, ὀλίγοι μὲν τῶν πολεμίων δεξάμε-
νοι εἰς δόρυ αὐτοὺς ἀπέθανον· οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες
ἔπιπτον, πολλοὶ μὲν ὑπὸ ἱππέων, πολλοὶ δὲ ὑπὸ τῶν
32 Κελτῶν. Ὡς δὲ ληξάσης τῆς μάχης τρόπαιον ἐστήσατο,
εὐθὺς ἔπεμψεν οἴκαδε ἀγγελοῦντα Δημοτέλη τὸν κή-
ρυκα τῆς τε νίκης τὸ μέγεθος καὶ ὅτι Λακεδαιμονίων
μὲν οὐδὲ εἷς τεθναίη, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς.
Τοὺς μέντοι ἐν Σπάρτῃ ἔφασαν ἀκούσαντας ἀρξαμέ-
νους ἀπὸ Ἀγησιλάου καὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐφό-
ρων πάντας κλαίειν· οὕτω κοινόν τι ἄρα χαρᾷ καὶ λύ-

§. 31. *τέμενός τι καὶ* D. Dind. pro *τέμ. τε καὶ.* — Dind. *θάρρος.* — *εἰς δόρυ αὐτοὺς* C. D. E. F. V. Dind. pro *αὐτοὺς εἰς δόρυ.*

§. 32. V. *Ὡς δὴ ληξ.* — Dind. *Δημοτέλην.* — Ante *νίκης* Koeppen. *τε* delere, Leoncl. Wolf. *τῆςδε* scribere volebant, quod fecit Schneid. — *ὅτι* inserunt Steph. Dind. — *οὐδὲ εἷς* B. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *οὐδεὶς.* — Dind. *κλάειν.* — *τι* post *πολύ* addunt B. D. E. V. Schneid. Dind. — Ante *Θηβαῖοι* om. *οἱ* B. D. I. V. Dind.

§. 30 *ἔφασαν*] V. ad III, 5, 21.

§. 31. [*οὗ δὴ καὶ ἀπόγονος λέγεται*]] Haec pro spuriis merito habet Cobetus. Nam non solus Archidamus, sed omnes reges Spartani ab Hercule originem ducebant. Praeterea hoc emblemate verbum *εἶναι* ab iis, ad quae pertinet, plus aequo separatur.

δεξάμενοι εἰς δόρυ] ad telorum usque ictum eos excipientes. Cf. ad IV, 3, 17.

τῶν Κελτῶν] V. §. 20.

§. 32. *Δημοτέλη*] De hac forma v. ad IV, 4, 9; 8, 13.

νίκης τὸ μέγεθος] Diod. XV, 72: *μετὰ γὰρ τὴν ἐν Λεύκτροις ἧτταν ἓν τοῦτο πρῶτον αὐτοῖς παράδοξον εὐτύχημα ἐγένετο. Ἔπεσον γὰρ Ἀρκάδων μὲν ὑπὲρ τοὺς μυρίους, Λακεδαιμονίων δὲ οὐδείς. Προεῖπον δ' αὐτοῖς αἱ Δωδονίας ἱέρειαι, διότι πόλεμος οὗτος Λακεδαιμονίοις ἄδακρυς ἔσται.* Plutarch. Ages. XXXIII, 2.

ἀρξαμένους ἀπὸ Ἀγησιλάου] initio ab Agesilao facto. Cf. V, 2, 6.

πῃ δάκρυά ἐστιν. Ἐπὶ μέντοι τῇ τῶν Ἀρκάδων τύχῃ οὐ πολύ τι ἧττον Λακεδαιμονίων ἥσθησαν Θηβαῖοί τε καὶ Ἠλεῖοι· οὕτως ἤδη ἤχθοντο ἐπὶ τῷ φρονήματι αὐτῶν.

Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι Θηβαῖοι, ὅπως ἂν τὴν 33
ἡγεμονίαν λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν, εἰ πέμψειαν πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, πλεονεκτῆσαι ἄν τι ἐν ἐκείνῳ. Καὶ ἐκ τούτου παρακαλέσαντες ἤδη τοὺς συμμάχους ἐπὶ προφάσει, ὅτι καὶ Εὐθυκλῆς ὁ Λακεδαιμόνιος εἴη παρὰ βασιλεῖ, ἀναβαίνουσι Θηβαίων μὲν Πελοπίδας, Ἀρκάδων δὲ Ἀντίοχος ὁ παγκρατιαστής, Ἠλείων δὲ Ἀρχίδαμος· ἠκολούθει δὲ καὶ Ἀργεῖος. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ταῦτα ἀνέπεμψαν Τιμαγόραν τε καὶ Λέοντα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Πε- 34
λοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. Εἶχε γὰρ λέγειν, καὶ ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδεπώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπ' αὐτόν, οὐδὲ θῦσαι ἐάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἔνθαπερ, ὅτε Ἀγαμέμνων εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει, θύσας εἷλε Τροίαν. Μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελο- 35
πίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι, καὶ ὅτι ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι

§. 33. Ante Θηβαῖοι om. οἱ B. D. I. Dind. — F. τὸν τῶν Περσ. — ἐν ἐκείνῳ B. D. I. V. Dind., παρ' ἐκείνῳ Schneid. pro ἐκείνῳ; marg. Bryl. δι' ἐκεῖνον. — B. marg. Leoncl. ἠβουλήθη pro ἠκολούθει. — Post Ἀθηναῖοι om. δὲ B. D. I. V. Dind. — ἀνέπεμψαν B. D. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἀντέπ.

§. 34. οὐδεπώποτε B. D. V. Brunck. Schneid. pro οὐδέποτε. — V. ἔπλει pro ἐξέπλει. — Ante Τροίαν om. τὴν B. D. I. Dind.

οὐ πολύ τι] V. ad III, 2, 1.

§. 33. ἐν ἐκείνῳ] Morus et Schneider. praeferunt παρ' ἐκείνῳ cl. §. 34. At recte habet ἐν. Sensus est: sperabant, se in illo adminiculum esse habituros.

Ἀργεῖος] Eleus idem videtur esse, qui commemoratur VII, 4, 15.

§. 34. Πελοπίδας] Plura v. apud Plut. Pelop. XXX.

μόνοι] Thebanos, cives suos, dicit.

θῦσαι — ἐν Αὐλίδι] V. III, 4, 3. sqq.

ὅτε Ἀγαμέμνων] Exspectamus cum Cobeto Ἀγαμέμνων ὅτε.

§. 35. εἰς τὸ τιμᾶσθαι] De summis honoribus, quibus ornabatur apud regem Epaminondas cf. Plut. Pelop. XXX. Ibidem de donis, quae accepit Timagoras.

μάχῃ ἐν Λεύκτροις, καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφαίνοντο. Ἔλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοὶ οὐ παρεγένοντο. Συνεμαρτύρει δ᾽ αὐτῷ ταῦτα πάντα ὡς ἀληθῆ λέγοι ὁ Ἀθηναῖος Τιμαγόρας, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερος μετὰ τὸν Πελο-
36 *πίδαν. Ἐκ δὲ τούτου ἐρωτώμενος ὑπὸ βασιλέως ὁ Πελοπίδας, τί βούλοιτο ἑαυτῷ γραφῆναι, εἶπεν, ὅτι Μεσσήνην τε αὐτόνομον εἶναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίους ἀνέλκειν τὰς ναῦς· εἰ δὲ ταῦτα μὴ πείθοιντο, στρατεύειν ἐπ᾽ αὐτούς· εἴ τις δὲ πόλις μὴ ἐθέλοι ἀκο-*
37 *λουθεῖν, ἐπὶ ταύτην πρῶτον ἰέναι. Γραφέντων δὲ τούτων καὶ ἀναγνωσθέντων τοῖς πρέσβεσιν, εἶπεν ὁ Λέων ἀκούοντος τοῦ βασιλέως, Νὴ Δία, ὦ Ἀθηναῖοι, ὥρα γε ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, ἄλλον τινὰ φίλον ἀντὶ βασιλέως ζητεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ γραμματεὺς ἃ εἶπεν ὁ Ἀθηναῖος, πάλιν ἐξήνεγκε προςγεγραμμένα· εἰ δέ τι δικαιότερον τούτων γιγνώσκουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, ἰόντας πρὸς βασι-*
38 *λέα διδάσκειν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο οἱ πρέσβεις οἴκαδε ἕκαστοι, τὸν μὲν Τιμαγόραν ἀπέκτειναν οἱ Ἀθηναῖοι, κατηγοροῦντος τοῦ Λέοντος, ὡς οὔτε συσκηνοῦν ἑαυτῷ ἐθέλοι μετά τε Πελοπίδου πάντα βουλεύοιτο. Τῶν δὲ ἄλλων πρέσβεων ὁ μὲν Ἠλεῖος Ἀρχίδαμος, ὅτι προυτίμησε τὴν Ἦλιν πρὸ τῶν Ἀρκάδων, ἐπῄνει τὰ τοῦ βασι-*

§. 35. *οἱ Ἀργ. καὶ οἱ Ἀρκ.* V. Dind. pro *Ἀργ. καὶ Ἀρκ.*, D. C. D. E. F. I. *Ἀργ. κ. οἱ Ἀρκ.* — *λέγοι* B. C. D. V. Schneid. Dind. pro *λέγει.* — *Ἀθην. Τιμ.* B. C. D. E. F. V. Dind. pro *Τιμ. Ἀθην.* — *δεύτερος* B. D. F. V. Dind. pro *δεύτερα*; margg. Steph. et Leoncl. *δευτέρως.*
§. 36. V. *πρώτην* pro *πρῶτον.*
§. 37. Dind. om. *τοῦ* ante *βασιλέως.* — D. *Δία γε, ὦ.*
§. 38. *οἴκαδε ἕκαστοι* et *ἑαυτῷ ἐθέλοι* B. D. E. F. V. Dind. pro *ἕκ. οἴκ.* et *ἐθ. ἑαυτῷ.* — F. *Πελοπίδα.* — Dind. *τὰ βασιλέως.* — Post

§. 36. *ἑαυτῷ γραφῆναι*] V. ad VI, 3, 12. *ἑαυτῷ* pertinet ad Pelopidam.

εἶπεν, ὅτι] scil. *βούλοιτο γραφῆναι*, unde pendent sequentes infinitivi. Cf. ad III, 2, 20.

§. 37. *ἀπήγγειλεν*] interpretatus est.

ἐξήνεγκε] ex scribarum, ut videtur, cubiculo, ut publice legerentur legatis.

προςγεγραμμένα] subiuncta iis, quae antea erant perscripta. Inde intelligitur, quid sibi velit part. *δέ* in verbis subsequentibus.

§. 38. *Τιμαγόραν ἀπέκτειναν*] Cf. Demosth. De fals. leg. 137. Plut. Artax. XXII. Pelop. XXX.

προυτίμησε] rex Persarum.

λέως, ὁ δὲ Ἀντίοχος, ὅτι ἠλαττοῦτο τὸ Ἀρκαδικόν, οὔτε τὰ δῶρα ἐδέξατο ἀπήγγειλέ τε πρὸς τοὺς μυρίους, ὅτι βασιλεὺς ἀρτοκόπους μὲν καὶ ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους καὶ θυρωροὺς παμπληθεῖς ἔχοι, ἄνδρας δέ, οἳ μάχοιντ' ἂν Ἕλλησι, πάνυ ζητῶν οὐκ ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν χρημάτων πλῆθος ἀλαζονείαν οἶ γε δοκεῖν ἔφη εἶναι, ἐπεὶ καὶ τὴν ὑμνουμένην ἂν χρυσῆν πλάτανον οὐχ ἱκανὴν ἔφη εἶναι τέττιγι σκιὰν παρέχειν.

39 Ὡς δὲ οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἁπασῶν ἀκουσομένους τῆς παρὰ βασιλέως ἐπιστολῆς, καὶ ὁ Πέρσης ὁ φέρων τὰ γράμματα δείξας τὴν βασιλέως σφραγῖδα ἀνέγνω τὰ γεγραμμένα, οἱ μὲν Θηβαῖοι ὀμνύναι ταῦτα ἐκέλευον βασιλεῖ καὶ ἑαυτοῖς τοὺς βουλομένους φίλους εἶναι, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ὀμούμενοι, ἀλλ' ἀκουσόμενοι πεμφθείησαν· εἰ δέ τι ὅρκων δέοιντο, πρὸς τὰς πόλεις πέμπειν ἐκέλευον. Ὁ μέντοι Ἀρκὰς Λυκομήδης καὶ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲ τὸν σύλλογον ἐν Θήβαις δέοι εἶναι, ἀλλ'

ὁ δ' in B. lacuna est usque ad finem cap. — ἀπήγγειλέ τε C. D. I. Schneid. Dind., ἀπήγγειλε δὲ Cast., καὶ ἀπήγγειλε marg. Leoncl., ἀπήγγειλε ceteri. — V. τοὺς Ἀρκάδας μυρίους. — μὲν post ἀρτοκόπους addunt D. E. F. Schneid. Dind. — Inter οὐκ et ἔφη delevit ἂν Dind. — οἶ γε C. D. F. I. V. Leoncl. Steph., edd. vett. αὐτοῦ γε, quod Mor. et Weisk. mutabant in αὐτῷ γε.

§. 39. συνεκάλεσαν D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro ἐκάλεσαν.

οὔτε — ἐδέξατο] non receperat quae offerebantur.

τοὺς μυρίους] senatum Arcadum ex consilio Lycomedis institutum ἐξ ἀνδρῶν μυρίων, qui de pace et bello decerneret. V. Diod. XV, 59. Demosth. De fals. leg. c. 11. 198. Infra VII, 4, 2. 33. 34. Schneider.

οἶ] accentu notandum esse apparet ex subsequenti part. γε, quod raro fit. Exempla v. in Kruegeri gr. §. 51. I. adn. 4.

ἂν — ἱκανὴν — εἶναι] In recta oratione dicendum erat: ἂν — ἱκανὴ εἴη, ne audacius loqui videretur Antiochus. Usitatior autem verborum collocatio esset: οὐκ ἂν ἱκανὴν ἔφη εἶναι, quae eo consilio a Xenophonte mutata videtur, ut verbum ὑμνουμένην magis efferretur subiuncto ἄν.

§. 39. σφραγῖδα] Cf. I, 4, 3. V, 1, 30.

ὀμνύναι ταῦτα] Excidisse putant κατά. Sed ταῦτα referendum est non ad ipsa τὰ γράμματα, sed ad leges, quae in illis perscriptae sunt. Vertas: *Dieses zu schwören, diesen Schwur zu thun.* V. ad Oecon. XVI, 6. Cf. infra VII, 4, 10: συμμαχίαν ὀμνύναι.

βασιλεῖ καὶ ἑαυτοῖς] Haec ita sunt collocata, ut dativi pariter ad φίλους atque ad ὀμνύναι referri possent.

Λυκομήδης] V. §. 23. sqq.

ἔνθα ἂν ᾖ ὁ πόλεμος. Χαλεπαινόντων δ' αὐτῷ τῶν
Θηβαίων καὶ λεγόντων, ὡς διαφθείροι τὸ συμμαχικόν,
οὐδ' εἰς τὸ συνέδριον ἤθελε καθίζειν, ἀλλ' ἀπιὼν ᾤχε-
40 το, καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἐξ Ἀρκαδίας πρέσβεις. Ὡς
δ' ἐν Θήβαις οὐκ ἠθέλησαν οἱ συνελθόντες ὀμόσαι,
ἔπεμπον οἱ Θηβαῖοι πρέσβεις ἐπὶ τὰς πόλεις, ὀμνύναι
κελεύοντες ποιήσειν κατὰ τὰ βασιλέως γράμματα, νο-
μίζοντες ὀκνήσειν μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων ἀπεχθάνε-
σθαι ἅμα ἑαυτοῖς τε καὶ βασιλεῖ. Ἐπεὶ μέντοι εἰς Κό-
ρινθον πρῶτον αὐτῶν ἀφικομένων ὑπέστησαν οἱ Κο-
ρίνθιοι καὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐδὲν δέοιντο πρὸς βασι-
λέα κοινῶν ὅρκων, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι πόλεις
κατὰ ταὐτὰ ἀποκρινόμενοι. Καὶ αὕτη μὲν ἡ Πελοπί-
δου καὶ τῶν Θηβαίων τῆς ἀρχῆς περιβολὴ οὕτω διε-
λύθη.

41 Αὖθις δ' Ἐπαμεινώνδας, βουληθεὶς τοὺς Ἀχαιοὺς
a. Ch. προςαγαγέσθαι, ὅπως μᾶλλον σφίσι καὶ οἱ Ἀρκάδες καὶ
οἱ ἄλλοι σύμμαχοι προςέχοιεν τὸν νοῦν, ἔγνω ἐκστρα-
τευτέον εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν. Πεισίαν οὖν τὸν Ἀρ-
γεῖον στρατηγοῦντα ἐν τῷ Ἄργει πείθει προκαταλαβεῖν

— ἔνθα ἂν ᾖ Steph. Schaef. Dind. pro ἔνθα ᾖ ἂν, I. ἔνθα ᾖ, F. ἔνθα εἰ. — διαφθείροι C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro διαφθείρει.

§. 40. συνελθόντες D. V. Dind. pro συνεληλυθότες. — A. F. edd. ποιῆσαι pro ποιήσειν, quod verbum edd. vett. cum Y. post βασιλέως ponunt. — Post ἄλλαι cum D. V. omisi πολλαί. — κατὰ ταὐτὰ V. Port. Dind. pro κατὰ ταῦτα.

§. 41. Ἐπαμεινώνδας A. C. D. V. Ald. Dind. pro Ἐπαμιν. — προςαγαγέσθαι C. D. E. F. V. Dind., πρὸς ὑπαγαγέσθαι Schneid., προϋπαγαγέσθαι ceteri. — ἔγνω ἐκστρατευτέον Hertlin. Dind. pro ἔγνωκε στρατ. — τὰ ante ἐπιτήδεια addunt D. E. V. Schneid. Dind.

§. 40. *ὑπέστησαν*] obstiterunt.

κοινῶν ὅρκων] Non probanda est Hertlinii opinio, qui *καινῶν ὅρκων* aptius dici existimat. Nam non novas, sed omnino quae proponantur a rege conditiones nunc respuunt Corinthii reliquaeque praeter Thebanos graecae civitates. Ceterum non eaedem conditiones sunt §. 36. et V, 1, 31.

περιβολή] Supra IV, 8, 18. περιβάλλεσθαι erat: sibi assumere, comparare. In Anab. VI, 3, 3. Cyrop. I, 4, 17. III, 3, 23. est similiter positum. Hinc περιβολή h. l. est conatus, studium imperii acquirendi. Schneider.

§. 41. *προςαγαγέσθαι*] Diod. XV, 75: τοὺς Ἀχαιοὺς καί τινας ἄλλας πόλεις προςήγαγε.

σφίσι] Thebanis. V. ad αὐτῶν IV, 8, 24.

τὸ Ὄνειον. Καὶ ὁ Πεισίας μέντοι καταμαθὼν ἀμελουμένην τὴν τοῦ Ὀνείου φυλακὴν ὑπό τε Ναυκλέους, ὅς ἦρχε τοῦ ξενικοῦ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ὑπὸ Τιμομάχου τοῦ Ἀθηναίου, καταλαμβάνει νύκτωρ μετὰ διςχιλίων ὁπλιτῶν τὸν ὑπὲρ Κεγχρειῶν λόφον, ἔχων ἑπτὰ ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐλ- 42
θόντες οἱ Θηβαῖοι ὑπερβαίνουσι τὸ Ὄνειον, καὶ στρατεύουσι πάντες οἱ σύμμαχοι ἐπ' Ἀχαΐαν, ἡγουμένου Ἐπαμεινώνδου. Προςπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν βελτίστων ἐκ τῆς Ἀχαΐας, ἐνδυναστεύει ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὥςτε μὴ φυγαδεῦσαι τοὺς κρατίστους, μηδὲ πολιτείαν μεταστῆσαι, ἀλλὰ πιστὰ λαβὼν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν ἦ μὴν συμμάχους ἔσεσθαι καὶ ἀκολουθήσειν ὅποι ἂν Θηβαῖοι ἡγῶνται, οὕτως ἀπῆλθεν οἴκαδε. Κατηγορούντων δὲ 43
αὐτοῦ τῶν τε Ἀρκάδων καὶ τῶν ἀντιστασιωτῶν, ὡς Λακεδαιμονίοις κατεσκευακὼς τὴν Ἀχαΐαν ἀπέλθοι, ἔδοξε Θηβαίοις πέμψαι ἁρμοστὰς εἰς τὰς Ἀχαΐδας πόλεις. Οἱ δ' ἐλθόντες τοὺς μὲν βελτίστους σὺν τῷ πλήθει ἐξέβαλον, δημοκρατίας δὲ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ κατέστησαν. Οἱ μέντοι ἐκπεσόντες συστάντες ταχύ, ἐπὶ μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων πορευόμενοι, ὄντες οὐκ ὀλίγοι, κατῆλθόν τε καὶ κατέσχον τὰς πόλεις. Ἐπεὶ δὲ κατελθόντες οὐκέτι ἐμέσευον, ἀλλὰ προθύμως συνεμάχουν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐπιέζοντο οἱ Ἀρκάδες ἔνθεν μὲν

§. 42. Edd. vett. ταύταις οἱ Θηβ. ταῖς ἡμέραις ἐλθόντες. — A. Ἀχαιοὺς pro Ἀχαΐαν. — Ἐπαμειν. Dind. cum libris pro Ἐπαμιν. — μηδὲ Dind. pro μήτε. — λαβὼν D. I. V. Schneid. Dind. pro λαβεῖν. — ὅποι C. D. E. F. V. Dind. pro ὅπῃ. — Ante οὕτως om. καὶ D. F. I. Schneid. Dind. — ἀπῆλθεν D. Schneid. Dind. pro ἀπῆλθον.

§. 43. αὐτοῦ V. Bryl. Cast. edd. sqq., αὐτῶν ceteri. — ἀντιστασιωτῶν C. D. E. F. I. V. Leoncl. Steph. Wells. Dind. pro στασιωτῶν. — ἐπιέζοντο οἱ Dind., ἐπιέζ. γὰρ οἱ D. V., ἐπιέζ. μὲν οἱ E., ἐπιέζ. μὲν οὖν οἱ marg. Leoncl., ἐπιέζ. μὲν γὰρ οἱ ceteri.

§. 42. **προςπεσόντων δ' αὐτῷ**] quum eum supplices rogarent.

ἐνδυναστεύει] auctoritate et opibus suis perficit.

τοὺς κρατίστους] idem quod antea *τῶν βελτίστων*. Cf. ad II, 3, 32. Utrumque iuxta ponitur VII, 3, 4: *τῶν βελτίστων — τοὺς κρατίστους*.

ἦ μήν] V. ad III, 4, 5.

§. 43. **τῶν ἀντιστασιωτῶν**] Hi sunt qui ex Achaeis adversarii erant Epaminondae. Optimatibus, qui a parte Spartanorum stabant, nimis favisse videbatur, quum res Achaeorum firmaret.

σὺν τῷ πλήθει] adiuvante plebe.

44 ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἔνθεν δὲ ὑπὸ Ἀχαιῶν. Ἐν δὲ τῷ Σικυῶνι τὸ μὲν μέχρι τούτου κατὰ τοὺς ἀρχαίους νόμους ἡ πολιτεία ἦν. Ἐκ δὲ τούτου βουλόμενος ὁ Εὔφρων, ὥςπερ παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις μέγιστος ἦν τῶν πολιτῶν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἐναντίοις αὐτῶν πρωτεύειν, λέγει πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ πρὸς Ἀρκάδας, ὡς, εἰ μὲν οἱ πλουσιώτατοι ἐγκρατεῖς ἔσοιντο τοῦ Σικυῶνος, σαφῶς, ὅταν τύχῃ, πάλιν λακωνιεῖ ἡ πόλις· ἐὰν δὲ δημοκρατία γένηται, εὖ ἴστε, ὅτι διαμενεῖ ὑμῖν ἡ πόλις. Ἐὰν οὖν μοι παραγένησθε, ἐγὼ ἔσομαι ὁ συγκαλῶν τὸν δῆμον καὶ ἅμα ἐγὼ ὑμῖν ταύτην πίστιν ἐμαυτοῦ δώσω καὶ τὴν πόλιν βέβαιον ἐν τῇ συμμαχίᾳ παρέξω. Ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ πράττω εὖ ἴστε ὅτι πάλαι μὲν χαλεπῶς φέρων, ὥςπερ ὑμεῖς, τὸ φρόνημα τῶν Λακεδαιμονίων, ἄσμενος δ' ἂν τὴν δουλείαν ἀποφυγών.
45 Οἱ οὖν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἡδέως ταῦτ' ἀκούσαντες παρεγένοντο αὐτῷ. Ὁ δ' εὐθὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ παρόντων τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἀρκάδων συνεκάλει τὸν δῆμον, ὡς τῆς πολιτείας ἐσομένης ἐν τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ἑλέσθαι οὕςτινας αὐτοῖς δοκοίη· οἱ δ' αἱροῦνται αὐτόν τε τὸν Εὔφρονα καὶ Ἱππόδαμον καὶ Κλέανδρον καὶ Ἀκρίσιον καὶ

§. 44. ἀρχαίους D. E. V. Dind., Ἀχαιοὺς C. F., ceteri Ἀχαιῶν. — μέγιστος ἦν D. F. V. Dind. pro ἦν μέγ. — A. C. E. F. edd. vett. πρεσβεύειν pro πρωτεύειν. — καὶ πρὸς Ἀρκ. D., καὶ πρὸς τοὺς Ἀρκ. C. E. F. I., καὶ τοὺς Ἀρκ. ceteri. — Ante ἐγκρατεῖς om. σαφῶς D. E. F. V. Schneid. Dind. — σαφῶς C. D. E. F. Schneid. Dind. pro ἀτεχνῶς. — Post ἴστε cum D. omisi ἔφη. — Post ταύτην om. τὴν D. V. Dind. — δώσω D. E. F. I. V. margg. Leoncl. et Steph. Wells. Schn. Dind., σώσω ceteri.

§. 45. Schneid. Οἱ μὲν οὖν. — ἀκούσαντες C. D. E. I. V. Dind. pro ἀκούοντες. — αἱροῦνται C. D. F. V. Dind. pro ᾑροῦντο.

§. 44. *Σικυῶνι*] quae urbs Thebanis tum parebat. V. ad §. 18.

μέγιστος] VII, 3, 7 φιλαίτατος Λακεδαιμονίοις dici monet Schneider.

πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ πρὸς Ἀρκ.] De non iterato articulo v. ad §. 29.

ὅταν τύχῃ] V. ad IV, 1, 34.

ἐὰν δὲ — γένηται, εὐ ἴστε] Transitur ad rectam orationem. V. ad §. 24.

ταύτην] Noli addere articulum. V. ad V, 2, 17. 3, 10. Obiectum verbi est ταύτην, cui per appositionem subiungitur πίστιν.

ἂν — ἀποφυγών] In enuntiatione per se constanti dicendum erat ἂν — ἀποφύγοιμι.

§ 45. *ὡς — ἐσομένης*] V. ad III, 4, 1. 23.

Λύσανδρον. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, καὶ ἐπὶ τὸ ξενι-
κὸν καθίστησιν Ἀδέαν τὸν αὑτοῦ υἱόν, Λυσιμένην τὸν
πρόσθεν ἄρχοντα ἀποστήσας. Καὶ εὐθὺς μὲν τούτων 46
τῶν ξένων ὁ Εὔφρων πιστούς τινας εὖ ποιῶν ἐποιή-
σατο καὶ ἄλλους προςελάμβανεν οὔτε τῶν δημοσίων
οὔτε τῶν ἱερῶν χρημάτων φειδόμενος. Καὶ ὅσους δ'
ἐξέβαλεν ἐπὶ λακωνισμῷ, καὶ τοῖς τούτων χρήμασιν
ἐχρῆτο. Καὶ τῶν συναρχόντων δὲ τοὺς μὲν δόλῳ ἀπέ-
κτεινε, τοὺς δὲ ἐξέβαλεν· ὥςτε πάντα ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιή-
σατο καὶ σαφῶς τύραννος ἦν. Ὅπως δὲ ταῦτα ἐπιτρέ-
ποιεν αὐτῷ οἱ σύμμαχοι, τὰ μέν τι καὶ χρήμασι διεπράτ-
τετο, τὰ δὲ καί, εἴ ποι στρατεύοιντο, προθύμως ἔχων
τὸ ξενικὸν συνηκολούθει.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

Phliasii ab Argivis et Sicyonis commeatu privati firmam cum Lacedaemoniis amicitiam tuebantur. Huius fidei et fortitudinis plura documenta etiam e superioribus annis proferuntur, in quibus illud, quod quum exsules ab Eleorum Arcadumque manu adiuti dolo in urbem irruissent et captam iam tenerent acropolin, eos inde effugere et partim e muris desilire coegerunt.

Οὕτω δὲ τούτων προκεχωρηκότων, καὶ τῶν τε Ἀρ- 1
γείων ἐπιτετειχικότων τῷ Φλιοῦντι τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἡραί-

§. 46. Ald. om. *καὶ* ante *ἄλλους*. — C. E. *ἐξέβαλλεν*. — *μέν τι* Schaef. Dind. pro *μέντοι*. — *χρήμασι* C. D. E. F. Leoncl. Steph. edd. sqq. (praeter Weisk.) pro *χρήσιμα*. — *ποι* Dind. pro *που*.

Cap. II. §. 1. *τῷ Φλιοῦντι* Dind. pro *ἐν τῷ Φλ.* — *Τρικάρανον*

§. 46. *ἐποιήσατο*] iungendum cum *πιστούς*, et *εὖ ποιῶν* cum *τινας*.

ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο] V. ad V, 4, 64.

ὅπως — ἐπιτρέποιεν] Haec scribens Xenophon enuntiationis primariae minus priorem (*διεπράττετο*) quam posteriorem partem (*ἔχων — συνηκολούθει*) in animo habebat. Nam *διαπράττεσθαι* iungi solet non cum *ὅπως*, sed cum *ὥςτε* vel cum mero infinitivo.

τὰ μέν τι καὶ — τὰ δὲ καί] partim — partim. *τι* est aliquantum. Cf. Anab. IV, 1, 14: *οὕτως ἐπορεύθησαν τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι*, ubi item varia lectio est *τοι* pro *τι*.

Cap. II. §. 1. *τῷ Φλιοῦντι*]

ου Τρικάρανον, καὶ τῶν Σικυωνίων ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐ-
τῶν τειχιζόντων τὴν Θυαμίαν, μάλα ἐπιέζοντο οἱ Φλιά-
σιοι καὶ ἐσπάνιζον τῶν ἐπιτηδείων· ὅμως δὲ διεκαρτέ-
ρουν ἐν τῇ συμμαχίᾳ. Ἀλλὰ γὰρ τῶν μὲν μεγάλων πό-
λεων, εἴ τι καλὸν ἔπραξαν, ἅπαντες οἱ συγγραφεῖς μέ-
μνηνται· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καὶ εἴ τις μικρὰ πόλις οὖσα
πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα διαπέπρακται, ἔτι μᾶλλον ἄξιον
2 εἶναι ἀποφαίνειν. Φλιάσιοι τοίνυν φίλοι μὲν ἐγένοντο
a.Ch. Λακεδαιμονίοις, ὅτ' ἐκεῖνοι μέγιστοι ἦσαν· σφαλέντων
δ' αὐτῶν ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ, καὶ ἀποστάντων μὲν
πολλῶν περιοίκων, ἀποστάντων δὲ πάντων τῶν εἱλώ-
των, ἔτι δὲ τῶν συμμάχων πλὴν πάνυ ὀλίγων, ἐπιστρα-
τευόντων δ' αὐτοῖς ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν Ἑλλήνων,
πιστοὶ διέμειναν καὶ ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατω-
τάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρκάδας καὶ Ἀργείους
ὅμως ἐβοήθησαν αὐτοῖς καὶ διαβαίνειν τελευταῖοι λα-
χόντες εἰς Πρασιὰς τῶν συμβοηθησάντων, ἦσαν δ' οὗ-
τοι Κορίνθιοι, Ἐπιδαύριοι, Τροιζήνιοι, Ἑρμιονεῖς,
3 Ἁλιεῖς, Σικυώνιοι καὶ Πελληνεῖς, οὐ γάρ πω τότε ἀφέ-
στασαν, ἀλλ' οὐδ' ἐπεὶ ὁ ξεναγὸς τοὺς προδιαβεβῶτας
λαβὼν ἀπολιπὼν αὐτοὺς ᾤχετο, οὐδ' ὣς ἀπεστράφη-

C. D. E. F. I. V. margg. Steph. et Leoncl. edd. sqq., *Τρίκρανον* ceteri. — *ἐσπάνιζον* C. D. E. F. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro *ἐσπανίζοντο*.

§. 2. *Ἀρκ. καὶ Ἀργ.* C. D. E. F. V. Dind. pro *Ἀργ. καὶ Ἀρκ.* — E. F. *εἰς Πρ. λαχόντες*.

§. 3. *τότε* Hertlin. Dind. pro *ποτε*. — *ἀπεστράφησαν* D. Schneid. Dind. pro *ἐπεστρ.*

Recte deletum est *ἐν*. Nam dativus requirit verbum *ἐπιτειχίζειν*, de quo v. ad III, 2, 1. Infra §. 20.

τὴν Θυαμίαν] Locorum situm diligenter notatum videbis in tabula Peloponnesi ab O. Muellero descripta.

Ἀλλὰ γάρ] De his particulis, quibus digressio ad res Phliasiorum ante hoc tempus gestas accuratius quam historiae tenor postulabat enarrandas introducitur, v. ad Oecon. I, 16.

§. 2. *ὡς εἰπεῖν πάντων*] fere omnium. V. ad Oecon. XII, 8: *πάντες — ὡς εἰπεῖν ἄνθρωποι.*

τελευταῖοι λαχόντες] Sors Phliasiis ita acciderat, ut sociorum ultimi Prasias proficiscerentur. Eo, si voluissent, facilius officium Lacedaemoniis succurrendi subterfugere potuissent. Pertinent haec ad id tempus, quo primam Thebani in Laconicam fecerunt invasionem. V. VI, 5, 29.

§. 3. *οὐ γάρ πω τότε ἀφέστασαν*] id quod postea factum est. V. VII, 1, 18.

ἀλλ' οὐδ'] Propter parenthesin, quam efficiunt verba *ἦσαν — ἀφέστασαν*, infertur *ἀλλά*, quasi non *λαχόντες*, sed *ἔλαχον* ante-

σαν, ἀλλ' ἡγεμόνα μισθωσάμενοι ἐκ Πρασιῶν, ὄντων
τῶν πολεμίων περὶ Ἀμύκλας, ὅπως ἐδύναντο διαδύντες
εἰς Σπάρτην ἀφίκοντο. Καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄλ-
λως τε ἐτίμων αὐτοὺς καὶ βοῦν ξένια ἔπεμψαν. Ἐπεὶ 4
δ' ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐκ τῆς Λακεδαίμονος
οἱ Ἀργεῖοι ὀργιζόμενοι τῇ τῶν Φλιασίων περὶ τοὺς Λα-
κεδαιμονίους προθυμίᾳ ἐνέβαλον πανδημεὶ εἰς* τὸν
Φλιοῦντα καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐδῄουν, οὐδ' ὣς ὑφί-
εντο, ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἀπεχώρουν φθείραντες ὅσα ἐδύ-
ναντο, ἐπεξελθόντες οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς ἐπηκολού-
θουν αὐτοῖς, καὶ ὀπισθοφυλακούντων τοῖς Ἀργείοις
τῶν ἱππέων ἁπάντων καὶ λόχων τῶν μετ' αὐτοὺς τε-
ταγμένων, ἐπιθέμενοι τούτοις ἑξήκοντα ὄντες ἐτρέ-
ψαντο πάντας τοὺς ὀπισθοφύλακας· καὶ ἀπέκτειναν
μὲν ὀλίγους αὐτῶν, τρόπαιον μέντοι ἐστήσαντο ὁρών-
των τῶν Ἀργείων οὐδὲν διαφέρον, ἢ εἰ πάντας ἀπεκτό-
νεσαν αὐτούς.

Αὖθις δὲ Λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ οἱ σύμμαχοι ἐφρού- 5
ρουν τὸ Ὄνειον, Θηβαῖοι δὲ προςῄεσαν ὡς ὑπερβησό- A. 368 a
μενοι. Πορευομένων δὲ διὰ Νεμέας τῶν Ἀρκάδων καὶ
Ἠλείων, ὅπως συμμίξαιεν τοῖς Θηβαίοις, προςήνεγκαν
μὲν λόγον τῶν Φλιασίων φυγάδες, ὡς, εἰ ἐθελήσειαν
ἐπιφανῆναι μόνον σφίσι, λάβοιεν ἂν Φλιοῦντα· ἐπεὶ δὲ
ταῦτα συνωμολογήθη, τῆς νυκτὸς ὑπεκαθίζοντο ὑπ'
αὐτῷ τῷ τείχει κλίμακας ἔχοντες οἵ τε φυγάδες καὶ ἄλ-
λοι μετ' αὐτῶν ὡς ἑξακόσιοι. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν σκοποὶ

§. 4. *ἐνέβαλον* D. V. Cast. Dind. pro *ἐνέβαλλον*. — *λόχων* Steph. edd. sqq. pro *λόχους*. — F. *τούτους* — *ὄντες*, edd. vett. *τούτους* — *ὄντας*. — D. om. *πάντας*. — *ὀπισθοφύλακας* D. Dind. pro *ὄπισθεν φύλακας*.

§. 5. *Ἀρκάδων κ. Ἠλείων* D. E. F. V. Dind. pro *Ἠλ. κ. Ἀρκ.* — *λόγον τῶν* F. V. Steph. edd. sqq. pro *λεγόντων*. — *ἐθελήσειαν* D.

cesserit. Cf. ad IV, 7, 5. V, 1, 28. VI, 1, 13.

περὶ Ἀμύκλας] V. VI, 5, 30.

§. 4. *εἰς τὸν Φλιοῦντα*] in agrum Phliasiorum.

ἀπεχώρουν] Argivi. De subiecto subito mutato v. ad III, 2, 4. 5, 20.

§. 5. *Αὖθις — τὸ Ὄνειον*] De hac re v. VII, 1, 15.

πορευομένων — Ἠλείων] Cf. §. 8. et VII, 1, 18. Unde Dobraeus post *Ἀρκάδων* addi volebat *καὶ Ἀργείων*.

σφίσι] exsulibus et iis, qui in urbe conspirabant cum exsulibus, qui mox *οἱ προδιδόντες* dicuntur.

ὑπ' αὐτῷ τῷ τείχει] proxime murum. Cyrop. V, 2, 29.

ἄλλοι — ἑξακόσιοι] Arcades

ἐσήμαινον ἀπὸ τοῦ Τρικαράνου ὡς πολεμίων ἐπιόντων, ἡ δὲ πόλις πρὸς τούτους τὸν νοῦν εἶχεν, ἐν δὴ τούτῳ οἱ προδιδόντες ἐσήμαινον τοῖς ὑποκαθημένοις ἀναβαί-
6 νειν. Οἱ δ᾽ ἀναβάντες καὶ λαβόντες τῶν φρουρῶν τὰ ὅπλα ἔρημα, ἐδίωκον τοὺς ἡμεροφύλακας ὄντας δέκα· ἀφ᾽ ἑκάστης δὲ τῆς πεμπάδος εἷς ἡμεροφύλαξ κατελείπετο· καὶ ἕνα μὲν ἔτι καθεύδοντα ἀπέκτειναν, ἄλλον δὲ καταφυγόντα πρὸς τὸ Ἡραιον. Φυγῇ δ᾽ ἐξαλλομένων κατὰ τοῦ τείχους τοῦ εἰς τὸ ἄστυ ὁρῶντος τῶν ἡμεροφυλάκων, ἀναμφισβητήτως εἶχον οἱ ἀναβάντες τὴν
7 ἀκρόπολιν. Ἐπεὶ δὲ κραυγῆς εἰς τὴν πόλιν ἀφικομένης ἐβοήθουν οἱ πολῖται, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεξελθόντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως οἱ πολέμιοι ἐμάχοντο ἐν τῷ πρόσθεν τῶν εἰς τὴν πόλιν φερουσῶν πυλῶν· ἔπειτα πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν προσβοηθούντων ἐχώρουν πάλιν πρὸς

Dind. pro *θελήσειαν*. — *πρὸς τούτους τὸν νοῦν εἶχεν* D. V. Dind. pro *τὸν νοῦν εἶχε πρὸς τούτοις*, E. *τὸν νοῦν πρὸς τούτους εἶχεν*, F. *τὸν νοῦν πρὸς τούτοις εἶχε*. — *ἐν δὴ* margg. Leoncl. et Steph. edd. sqq. pro *ἐν δὲ*.

§. 6. *πεμπάδος* D. E. F. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Dind. pro *πεμπτάδος*. — *κατὰ τοῦ* F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro *ἀπὸ τοῦ*; D. E. *κατὰ τούτου*. — *τοῦ* ante *εἰς τὸ* addunt D. E. Schneid. Dind. — *ὁρῶντας* Dind. pro *ὁρώντων*.

§. 7. *εἰς τὴν πόλιν ἀφικομένης* D. E. F. I. V. Dind. pro *γενομένης εἰς τὴν π.*, etiam marg. Leoncl. *ἀφικομένης*. — *ἐπεξελθόντες* D.

sine dubio et Elei, qui cum ducibus iisdem exsulibus, qui advocaverant illos, occultis viis ad muros urbis appropinquaverant.

ἀπὸ τοῦ Τρικαράνου] Hoc castellum hoc tempore (a. 368) Phliasii tenebant, non Argivi, a quibus a. 366 demum (§. 1) occupatum et munitum est. Collocati in illo monte speculatores quum hostium exercitum procul advenire signo monuissent oppidanos eorumque animi in illam regionem iam intenti essent, exsules cum sexcentis illis arcem ascendunt.

ὡς — ἐπιόντων] V. IV, 3, 14.

οἱ προδιδόντες] V. ad I, 7, 28. Cf. I, 3, 18.

ἐν δὴ τούτῳ] Corrigendum est quod de h. l. dixi ad II, 4, 13. Aliter se habet *ἐκ τούτου δέ* I, 6, 4. Ferri posset *ἐν τούτῳ δέ*, non *ἐν δὲ τούτῳ*.

§. 6. *τὰ ὅπλα*] stationes. Cf. ad II, 4, 6. IV, 5, 6.

ἀφ᾽ ἑκάστης — εἷς] Ex quinquaginta igitur relicti erant decem.

ὁρῶντος] Eodem sensu erat *βλέποντος* VII, 1, 17.

§. 7. *ἔπειτα*] V. ad IV, 4, 13. Adde Hier. II, 11. Comment. I, 2, 1. Cyrop. I, 4, 11.

πολιορκούμενοι] V. ad IV, 7, 1.

ἐχώρουν] Cobetus *ἀνεχώρουν*, praeter necessitatem, praesertim quum *πάλιν* subiunctum sit.

τὴν ἀκρόπολιν· οἱ δὲ πολῖται συνειςπίπτουσιν αὐτοῖς. Τὸ μὲν οὖν μέσον τῆς ἀκροπόλεως εὐθὺς ἔρημον ἐγένετο· ἐπὶ δὲ τὸ τεῖχος καὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες οἱ πολέμιοι ἔπαιον καὶ ἔβαλλον τοὺς ἔνδον· οἱ δὲ χαμόθεν ἠμύνοντο καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ τεῖχος φερούσας κλίμακας προςεμάχοντο. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν πύρ- 8
γων ἐκράτησάν τινων οἱ πολῖται, ὁμόσε δὴ ἐχώρουν ἀπονενοημένως τοῖς ἀναβεβηκόσιν. Οἱ δὲ ὠθούμενοι ὑπ' αὐτῶν τῇ τόλμῃ τε καὶ τῇ μάχῃ εἰς ἔλαττον συνειλοῦντο. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι περὶ τὴν πόλιν ἐκυκλοῦντο καὶ κατὰ κεφαλὴν τὸ τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως διώρυττον· τῶν δὲ ἔνδοθεν οἱ μὲν ἐπὶ τὸ τεῖχος, οἱ δὲ καὶ ἔξωθεν ἔτι ἐπαναβαίνοντας, ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν ὄντας, ἔπαιον, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πύργους ἐμάχοντο, καὶ πῦρ εὑρόντες ἐν ταῖς σκηναῖς ὑφῆπτον αὐτούς, προςφοροῦντες τῶν δραγμάτων ἃ ἔτυχον ἐξ αὐτῆς τῆς

F. V. Dind. pro ἐξελθ. — Libri οἱ δὲ ὁπλῖται pro οἱ δὲ πολῖται. — F. τοὺς πύργους καὶ τὸ τεῖχος.

§. 8. καὶ μάχῃ C. D. E. F. I. V. Dind. pro καὶ τῇ μάχῃ. — ἔξωθεν ἔτι D. E. V. Dind. pro ἔτι ἔξωθεν. — ἀναβεβηκότας D. V. pro ἐπαναβεβηκότας.

χαμόθεν] V. Lobeck. ad Phryn. p. 94.

§. 8. εἰς ἔλαττον] Scribendum videtur ἀεὶ εἰς ἔλαττον. Cf. VI, 2, 22: ἀεὶ δ' ἐλείπετο σὺν ἐλάττοσι.

οἱ μὲν Ἀρκ. καὶ οἱ Ἀργ.] Exspectaveris potius οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἠλεῖοι. Nam intelligendus est haud dubie exercitus, cuius adventus a custodibus in Tricarano collocatis signo nuntiatus erat Phliasiis §. 5. Argivos autem antea non commemoratos esse mireris. Hos tamen ut Arcades et Eleos in haec loca advenisse, ut cum Thebanis se coniungerent, narratum est VII, 1, 18.

κατὰ κεφαλήν] Vertunt: desuper, ex loco superiori, ut est §. 11. Rectius fortasse Steph. in thes. summum arcis murum intelligit.

διώρυττον] perfodere conabantur. V. ad III, 5, 18.

τῶν δὲ ἔνδοθεν οἱ μὲν —, οἱ δὲ —, οἱ δέ] Sensus est: Ex Phliasiis, qui τὸ μέσον τῆς ἀκροπόλεως tenebant, alii pugnant contra Arcades et Argivos, qui vel iam ascenderant in murum, vel per scalas adhuc ascensuri erant, alii contra eos hostes, qui §. 7 in turres confugerant. Ergo cum Leonclavio οἱ μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους scribendum est. Cf. quae mox sequuntur οἱ δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν. Deinceps ante ἔξωθεν, quod iam Schneider. voluit, τοὺς est inserendum. De ἔνδοθεν pro ἔνδον per attractionem dicto v. ad III, 1, 18.

αὐτῶν] Delendum videtur, nisi forte ab οἱ δέ genitivum pendere putas, ut VII, 4, 34: τῶν ἐπαρίτων pluribus verbis remotum est ab οἱ μέν.

ἔτυχον] De plurali v. ad I, 3, 23. IV, 2, 7.

ἀκροπόλεως τεθεριςμένα. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἀπὸ τῶν
πύργων τὴν φλόγα φοβούμενοι ἐξήλλοντο, οἱ δὲ ἐπὶ
9 τῶν τειχῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν παιόμενοι ἐξέπιπτον. Ἐπεὶ
δ' ἅπαξ ἤρξαντο ὑπείκειν, ταχὺ δὴ πᾶσα ἡ ἀκρόπολις
ἔρημος τῶν πολεμίων ἐγεγένητο. Εὐθὺς δὲ καὶ οἱ ἱπ-
πεῖς ἐξήλαυνον· οἱ δὲ πολέμιοι ἰδόντες αὐτοὺς ἀπεχώ-
ρουν, καταλιπόντες τάς τε κλίμακας καὶ τοὺς νεκρούς,
ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας ἀποκεχωλευμένους. Ἀπέθανον
δὲ τῶν πολεμίων οἵ τε ἔνδον μαχόμενοι καὶ οἱ ἐξαλλό-
μενοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔνθα δὴ θεά-
σασθαι παρῆν ἐπὶ τῆς σωτηρίας τοὺς μὲν ἄνδρας δε-
ξιουμένους ἀλλήλους, τὰς δὲ γυναῖκας πιεῖν τε φερού-
σας καὶ ἅμα χαρᾷ δακρυούσας· πάντας δὲ τοὺς παρόν-
τας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν.
10 Ἐνέβαλον δὲ καὶ τῷ ὑστέρῳ ἔτει εἰς τὸν Φλιοῦντα
Ch. οἵ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες ἅπαντες. Αἴτιον δ' ἦν
τοῦ ἐπικεῖσθαι αὐτοὺς ἀεὶ τοῖς Φλιασίοις, ὅτι ἅμα μὲν
ὠργίζοντο αὐτοῖς, ἅμα δὲ ἐν μέσῳ εἶχον καὶ ἐν ἐλπίδι
ἦσαν ἀεὶ διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων παραστήσε-
σθαι αὐτούς. Οἱ δ' ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλια-

§. 9. ἐξαλλόμενοι Dobr. Dind., ἔξω ἀλλόμενοι C. D. E. F. marg. Leoncl. Wells., ἔξω ἁλόμενοι Leoncl. Steph., ἔξω ἁλώμενοι Mor. Schneid., ἔξω ἁλώμενοι edd. vett.

§. 10. F. καὶ ἐπίλεκτοι. — A. edd. vett. ἐποιήσαντο τοὺς. — ἐπὶ τὰς D. Dind. pro ὑπὸ τάς.

οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων] qui erant in testibus. V. ad III, 1, 22.

§. 9. ἐγεγένητο] Plusquamperfectum de re celerrime facta ponitur etiam Comment. II, 9, 5. Cyrop. I, 4, 5.

οἱ ἱππεῖς] Phliasiorum equites ad persequendos hostes urbe exeunt.

ἐξαλλόμενοι] Vulgata scriptura ἔξω ἀλλ. defendi videtur iis, quae adnotavi ad I, 5, 11. IV, 8, 28.

τῶν ὀγδοήκοντα] De articulo cf. V, 2, 20. VII, 4, 23. Ages. I, 34: πλεῖον τῶν ἑκατὸν ταλάντων. II, 28: ἔτη ἀμφὶ τὰ ὀγδοήκοντα. Oecon. XX, 16. 18.

πιεῖν] substantivi instar verbi obiectum est etiam Cyrop. I, 3, 9: πιεῖν ἐγχέας. IV, 5, 1: ὄψον δὲ μὴ πέμπητε μηδὲ πιεῖν.

κλαυσίγελως] Auctore Polluce II, 64. hoc verbum ex Hom. Il. VI, 484. δακρυόεν γελάσασα ductum esse monet Schneider. Atque si non proverbiale, nobile certe alius dictum hic respici, indicat τῷ ὄντι. Eodem modo ponitur τῷ ὄντι Hier. III, 5: νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι. Symp. II, 24: τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς μὲν λύπας ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους κοιμίζει, quos locos affert Dindorf.

§. 10. ἐν μέσῳ εἶχον] αὐτούς, inter se medios habebant Phliasios.

σίων καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐμβολῇ ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ ποταμοῦ ἐπιτίθενται σὺν τοῖς παροῦσι τῶν Ἀθηναίων ἱππεῦσι· καὶ κρατήσαντες ἐποίησαν τοὺς πολεμίους τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐπὶ τὰς ἀκρωρείας ὑποχωρεῖν, ὥςπερ ἀπὸ φιλίου καρποῦ τοῦ ἐν τῷ πεδίῳ φυλαττομένους, μὴ καταπατήσειαν.

Αὖθις δέ ποτε ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλιοῦντα ὁ ἐν 11
τῷ Σικυῶνι ἄρχων Θηβαῖος ἄγων οὕς τε αὐτὸς εἶχε φρουροὺς καὶ Σικυωνίους καὶ Πελληνέας· ἤδη γὰρ τότε ἠκολούθουν τοῖς Θηβαίοις· καὶ Εὔφρων δὲ τοὺς αὑτοῦ ἔχων μισθοφόρους περὶ δισχιλίους συνεστρατεύετο. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῶν διὰ τοῦ Τρικαράνου κατέβαινον ἐπὶ τὸ Ἥραιον ὡς τὸ πεδίον φθεροῦντες· κατὰ δὲ τὰς εἰς Κόρινθον φερούσας πύλας ἐπὶ τοῦ ἄκρου κατέλιπε Σικυωνίους τε καὶ Πελληνέας, ὅπως μὴ ταύτῃ περιελθόντες οἱ Φλιάσιοι κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν γένοιντο ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου. Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ ἐκ 12
τῆς πόλεως τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὸ πεδίον ὡρμημένους, ἀντεξελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλιασίων ἐμάχοντο καὶ οὐκ ἀνίεσαν εἰς τὸ πεδίον αὐτούς. Καὶ τὸ μὲν πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐνταῦθα ἀκροβολιζόμενοι διῆγον, οἱ μὲν περὶ τὸν Εὔφρονα ἐπιδιώκοντες μέχρι τοῦ ἱππασίμου, οἱ δὲ ἔνδοθεν μέχρι τοῦ Ἡραίου. Ἐπεὶ δὲ καιρὸς ἐδόκει ἰέναι, ἀπῄεσαν οἱ πολέμιοι κύ- 13
κλῳ τοῦ Τρικαράνου· ὥςτε γὰρ τὴν σύντομον πρὸς τοὺς Πελληνέας ἀφικέσθαι ἡ πρὸ τοῦ τείχους φάραγξ

§. 11. εἰς τὸν Φλ. C. D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro ἐπὶ Φλ. — ἐν τῷ Σικ. D. E. F. V. Schneid. Dind., C. ἐπὶ τῷ Σικ., ceteri ἐν Σικ. — Θηβαῖος, monente Moro, Schneid. edd. sqq. pro Θηβαίους.
§. 13. καιρὸς D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro ὥρα. —

τοῦ ποταμοῦ] Asopi.
ὥςπερ — φυλαττομένους] Haec ironice adduntur. Nam contrarium voluerant Argivi et Arcades.
μὴ καταπατήσειαν] τὸν καρπόν.
§. 11. ἤδη — ἠκολούθουν] V. VII, 1, 18.
Εὔφρων] V. VII, 1, 44.
κατὰ δὲ τὰς — πύλας] in monte, qui erat e regione eius portae Phliuntis, quae Corinthum ducebat.

§. 12. οἱ ἐκ τῆς] De hac attractione v. ad III, 1, 18. 22.
μέχρι τοῦ ἱππασίμου] usque ad loca equitibus idonea. Nam metuebant Phliasiorum equitatum.
οἱ δὲ ἔνδοθεν] Phliasii.
§. 13. ὥςτε — ἀφικέσθαι εἶργε] Haec dici posse inde intelligitur, quod εἶργε idem valet quod ἐποίει οὐ πρακτόν. V. ad III, 4, 17. Vertas: ut — pervenirent, propter vallem — fieri non poterat.

εἶργε. Μικρὸν δ᾽ αὐτοὺς πρὸς τὸ ὄρθιον προπέμψαντες οἱ Φλιάσιοι ἀποτρεπόμενοι ἵεντο τὴν παρὰ τὸ τεῖ-
14 χος ἐπὶ τοὺς Πελληνέας καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτῶν. Καὶ οἱ περὶ τὸν Θηβαῖον δὲ αἰσθόμενοι τὴν σπουδὴν τῶν Φλιασίων ἡμιλλῶντο, ὅπως φθάσειαν τοῖς Πελληνεῦσι βοηθήσαντες. Ἀφικόμενοι δὲ πρότεροι οἱ ἱππεῖς ἐμβάλλουσι τοῖς Πελληνεῦσι. Δεξαμένων δὲ τὸ πρῶτον, ἐπαναχωρήσαντες πάλιν σὺν τοῖς παραγεγενημένοις τῶν πεζῶν ἐνέβαλον καὶ ἐκ χειρὸς ἐμάχοντο. Καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐγκλίνουσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποθνήσκουσι τῶν τε Σικυωνίων τινὲς καὶ τῶν Πελληνέων μάλα πολ-
15 λοὶ καὶ ἄνδρες ἀγαθοί. Τούτων δὲ γενομένων, οἱ μὲν Φλιάσιοι τρόπαιον ἵσταντο λαμπρὸν παιανίζοντες, ὥσπερ εἰκός· οἱ δὲ περὶ τὸν Θηβαῖον καὶ τὸν Εὔφρονα περιεώρων ταῦτα, ὥσπερ ἐπὶ θέαν παραδεδραμηκότες. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν ἐπὶ Σικυῶνος ἀπῆλθον, οἱ δ᾽ εἰς τὸ ἄστυ ἀπεχώρησαν.

16 Καλὸν δὲ καὶ τοῦτο διεπράξαντο οἱ Φλιάσιοι· τὸν γὰρ Πελληνέα Πρόξενον ζῶντα λαβόντες, καίπερ πάντων σπανιζόμενοι ἀφῆκαν ἄνευ λύτρων. Γενναίους μὲν δὴ καὶ ἀλκίμους πῶς οὐκ ἄν τις φαίη εἶναι τοὺς τοιαῦτα διαπραττομένους;

17 Ὥς γε μὴν καὶ διὰ καρτερίας τὴν πίστιν τοῖς φίλοις διέσωζον, περιφανές· οἳ ἐπεὶ εἴργοντο τῶν ἐκ τῆς γῆς

Schneid. ὥςτε γὰρ μὴ τὴν. — A. C. Ald. Iunt. Cast. πρὸς τὸ ὄρθριον. — A. Ald. τὴν περὶ τὸ τεῖχος.

§. 14. βοηθήσαντες Steph. Dind. pro βοηθήσοντες. — πρότεροι D. E. Leoncl. Dind. pro πρότερον.

§. 15. παραδεδραμ., suadente Moro, Dind. pro περιδεδραμ.

§. 16. Πρόξενον Schneid. edd. sqq. pro πρόξενον. — V. ὄντα pro ζῶντα. — Ante τοιαῦτα om. τὰ D. F. V. Dind.

§. 17. τὴν πίστιν τοῖς φίλοις D. F. V. Dind. pro τοῖς φ. τὴν π.

§. 14. *Καὶ — δέ*] Verum etiam. V. ad V, 1, 16.

δεξαμένων] αὐτῶν. V. I, 1, 29.

§. 15. *λαμπρόν*] cum παιονίζοντες iungendum, velut adverbium, qui usus poetarum magis est proprius. V. Buttm. gr. §. 128. ann. 4.

ὥςπερ ἐπὶ θέαν] quasi (non ad adiuvandos Pellenenses, sed) ad spectaculum accurrissent. Tam tarde scilicet advenerunt. Inde vides, absurdum esse περιδεδραμηκότες.

§. 16. *τοῦτο*] spectat sequentia.

§. 17. *διὰ καρτερίας*] magna constantia.

καρπῶν, ἔζων τὰ μὲν ἐκ τῆς πολεμίας λαμβάνοντες, τὰ δὲ ἐκ Κορίνθου ὠνούμενοι, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἰόντες, χαλεπῶς μὲν τιμὴν πορίζοντες, χαλεπῶς δὲ τοὺς πορίζοντας διαπραττόμενοι, γλίσχρως δ' ἐγγυητὰς καθιστάντες τῶν ἀξόντων ὑποζυγίων.
18 Ἤδη δὲ παντάπασιν ἀποροῦντες Χάρητα διεπράξαντο σφίσι παραπέμψαι τὴν παραπομπήν. Ἐπεὶ δ' ἐν Φλιοῦντι ἐγένοντο, ἐδεήθησαν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀχρείους συνεκπέμψαι εἰς τὴν Πελλήνην. Κἀκείνους μὲν ἐκεῖ κατέλιπον, ἀγοράσαντες δὲ καὶ ἐπισκευασάμενοι ὅποσα ἐδύναντο ὑποζύγια νυκτὸς ἀπῄεσαν, οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐνεδρεύσοιντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ νομίζοντες χαλεπώτερον εἶναι τοῦ μάχεσθαι τὸ μὴ ἔχειν τἀπιτήδεια.
19 Καὶ προῄεσαν μὲν οἱ Φλιάσιοι μετὰ Χάρητος· ἐπεὶ δὲ ἐνέτυχον τοῖς πολεμίοις, εὐθὺς ἔργου τε εἴχοντο καὶ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις ἐνέκειντο, καὶ ἅμα Χάρητα ἐπιβοηθεῖν ἐβόων. Νίκης δὲ γενομένης καὶ ἐκβληθέν-

§. 18. τἀπιτήδεια D. Dind. pro τὰ ἐπιτ.

ἐπὶ τὴν ἀγοράν] non ad forum, sed ad mercatum.

τιμήν] pretium, pecuniam.

τοὺς πορίζοντας] Schneider. intelligit τὰ ἐπιτήδεια, quae interpretatio minime convenit eiusdem vocis repetitioni. Sensus est: difficulter conquirebant pecuniam, difficulter (si ipsis conquirendi non erat copia) conciliabant qui sibi (aliunde) conquirerent.

ἐγγυητάς] Praedibus ac sponsoribus opus erat. Periculum enim erat, ne iumenta et vehicula, quae ad advehendum Corintho commeatum conducenda erant, praeda fierent hostium, praesertim postquam Tricaranum in Argivorum, Thyamia in Sicyoniorum erat potestate. V. §. 1.

ἀξόντων] τὴν ἀγοράν, frumenta.

§. 18. Χάρητα] Atheniensem. Quanquam Athenienses equites Phliunte fuisse §. 10 commemoratum est, apparet tamen ex sequentibus verbis, tum arcessitum esse ducem Atheniensium. Nam ἐπεὶ — ἐγένοντο nihil esse potest nisi: quum Chares cum suis Phliuntem advenisset.

ἀχρείους] turbam inutilem, quam nutrire in summa commeatus inopia difficile erat.

εἰς τὴν Πελλήνην] Amicitiae inter Phliasios et Pellenenses reconciliatae mentio fit VII, 4, 17.

ἐνεδρεύσοιντο] passive: insidias sibi structum iri.

§. 19. ἔργου — εἴχοντο] proprie: pugnae adhaerebant, h. e. acriter pugnabant. Cf. Kuehner. ad Anab. VI, 3, 17: σωτηρίας ἔχεσθαι. De voce ἔργου cf. supra V, 3, 2. Cyrop. VII, 1, 27.

ἐπιβοηθεῖν ἐβόων] „Verba clamandi, omnino verba dicendi saepissime vi iubendi usurpantur.“ Kuehner. ad Anab. IV, 3, 22. V, 2, 32: ἐβόα βοηθεῖν. Inde apparet, cur accusativus non minus quam dativus cum verbo βοᾶν iungi possit.

των ἐκ τῆς ὁδοῦ τῶν πολεμίων, οὕτω δὴ οἴκαδε καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἃ ἦγον ἀπέσωσαν. Ὡς δὲ τὴν νύκτα ἠγρύ-
20 πνησαν, ἐκάθευδον μέχρι πόῤῥω τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἀνέστη ὁ Χάρης, προςελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ χρησιμώτατοι τῶν ὁπλιτῶν ἔλεγον, Ὦ Χάρης, ἔξεστί σοι τήμερον κάλλιστον ἔργον διαπράξασθαι. Χωρίον γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις ἡμῖν οἱ Σικυώνιοι τειχίζουσιν, οἰκοδόμους μὲν πολλοὺς ἔχοντες, ὁπλίτας δὲ οὐ πάνυ πολλούς. Ἡγησόμεθα μὲν οὖν ἡμεῖς οἱ ἱππεῖς καὶ τῶν ὁπλιτῶν οἱ ἐῤῥωμενέστατοι· σὺ δὲ τὸ ξενικὸν ἔχων ἐὰν ἀκολουθῇς, ἴσως μὲν διαπεπραγμένα σοι καταλήψῃ, ἴσως δὲ ἐπιφανεὶς σὺ τροπήν, ὥςπερ ἐν Πελλήνῃ, ποιήσεις. Εἰ δέ τι δυςχερές σοί ἐστιν ὧν λέγομεν, ἀνακοίνωσαι τοῖς θεοῖς θυόμενος· οἰόμεθα γὰρ ἔτι σε μᾶλλον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ταῦτα πράττειν κελεύσειν. Τοῦτο δὲ χρή, ὦ Χάρης, εὖ εἰδέναι, ὅτι, ἐὰν ταῦτα πράξῃς, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐπιτετειχικὼς ἔσῃ, φιλίαν δὲ πόλιν διασεσωκώς, εὐκλεέστατος δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἔσῃ, ὀνομαστότατος δὲ
21 καὶ ἐν τοῖς συμμάχοις καὶ πολεμίοις. Ὁ μὲν δὴ Χάρης πεισθεὶς ἐθύετο· τῶν δὲ Φλιασίων εὐθὺς οἱ μὲν ἱππεῖς

§. 19. D. *εἶχον*, E. F. *εἶγον* pro *ἦγον*.

§. 20. *οἵ τε* D. E. F. I. V. Schneid. Dind. pro *οἱ*. — *ὁπλιτῶν* Schaef. Schneid. edd. sqq. pro *πολιτῶν*. — F. *σήμερον*. — *ὅροις* D. E. F. I. V. Dind. pro *ὁρίοις*. — Dind. *καταλήψει*. — *τροπὴν* post *σὺ* ponunt D. E. F. I. V. Dind., post *Πελλήνην* ceteri. — *ἐπιτετειχικὼς* D. Steph. edd. sqq. pro *ἐπιτετυχηκὼς*. — Dind. bis *ἔσει*.

§. 21. E. F. *μὲν* pro *μὲν δή*. — *εὐθὺς οἱ μὲν* D. V. Dind. pro *εὐθὺς μὲν οἱ*. — Post *καλὰ* om. *εἴη* C. D. E. F. I. Dind.

οὕτω] V. ad III, 2, 9. 12.

§. 20. *χωρίον*] Thyamiam. V. §. 1.

τροπὴν — ποιήσεις] fugam — efficies, si recte se habet *ποιήσεις*. Sturz. comparat Herod. I, 30: *τροπὴν ποιήσας*, et interest sane aliquid inter *τροπὴν ποιεῖσθαι* et *τροπὴν ποιεῖν*. Illud est simpliciter fugare, hoc efficere, ut fiat fuga, sive momentum afferre fugae. Desideratur autem h. l. genitivus *τῶν πολεμίων*. Quare malim *ῥοπήν* pro *τροπήν*. Cf. Isocr. Paneg. 139: *ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας τὰς ῥοπὰς ἐποίησαν*. Sententia est: nos duces erimus itineris: tu, si sequeris, rem fortasse confectam invenies, fortasse etiam momentum certaminis afferes ut antea apud Pellenam attulisti.

ἀνακοίνωσαι] Exspectaveris fortasse *ἀνακοίνωσον*. Nam hoc est plerumque communicare, illud deliberare cum aliquo. Sed v. Kuehner. ad Anab. III, 1, 5.

τοῖς — πολεμίοις ἐπιτετειχικὼς ἔσῃ] V. ad §. 1. habebis locum contra hostes munitum.

§. 21. *εὐθὺς οἱ μέν*] Vulgatus verborum ordo *εὐθὺς μὲν οἱ*

τοὺς θώρακας ἐνεδύοντο καὶ τοὺς ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ ὁπλῖται ὅσα εἰς πεζὸν παρεσκευάζοντο. Ἐπεὶ δὲ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα ἐπορεύοντο ἔνθα ἐθύετο, ἀπήντα αὐτοῖς ὁ Χάρης καὶ ὁ μάντις καὶ ἔλεγον, ὅτι καλὰ τὰ ἱερά. Ἀλλὰ περιμένετε, ἔφασαν· ἤδη γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔξιμεν. Ὡς δὲ τάχιστα ἐκηρύχθη, θείᾳ τινὶ προθυμίᾳ καὶ οἱ μισθοφόροι ταχὺ ἐξέδραμον. Ἐπεὶ δὲ Χάρης ἤρ- 22
ξατο πορεύεσθαι, προῄεσαν αὐτῷ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς καὶ πεζοί· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ταχέως ἡγοῦντο, ἔπειτα δὲ ἐτρόχαζον· τέλος δὲ οἱ μὲν ἱππεῖς κατὰ κράτος ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ κατὰ κράτος ἔθεον ὡς δυνατὸν ἐν τάξει, οἷς καὶ ὁ Χάρης σπουδῇ ἐπηκολούθει. Ἦν μὲν οὖν τῆς ὥρας μικρὸν πρὸ δύντος ἡλίου· κατελάμβανον δὲ τοὺς ἐν τῷ τείχει πολεμίους τοὺς μὲν λουομένους, τοὺς δ᾽ ὀψοποιουμένους, τοὺς δὲ φυρῶντας, τοὺς δὲ στιβάδας ποιουμένους. Ὡς δ᾽ εἶδον τὴν σφο- 23
δρότητα τῆς ἐφόδου, εὐθὺς ἐκπλαγέντες ἔφυγον, καταλιπόντες τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι πάντα τἀπιτήδεια. Κἀκεῖνοι μὲν ταῦτα δειπνήσαντες καὶ οἴκοθεν ἄλλα ἐλθόντα, ὡς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ σπείσαντες καὶ παιανίσαντες καὶ φυλακὰς κατασκευασάμενοι, κατέδαρθον. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἀφικομένου τῆς νυκτὸς ἀγγέλου περὶ τῆς Θυα-

§. 22. αὐτῷ Cast. Schneid. edd. sqq. pro αὐτοῦ. — κατὰ κράτος ante ἤλαυνον addunt D. I. V. marg. Leoncl. Steph. Dind. — Marg. Steph. om. κατὰ κράτος ante ἔθεον. — Dind. λουμένους. — φυρῶντας D. F. V. Dind. pro φύροντας.

§. 23. V. ἔφευγον. — Dind. καταστησάμενοι pro κατασκευασά-

dubito an genuinus sit. Sequenti ἐπεὶ δὲ bene respondet εὐθὺς μέν.

ὅσα εἰς πεζόν] V. ad VI, 2, 27: ὅσα εἰς ναυμαχίαν.

θείᾳ] De hoc adiectivo v. quae adnotavi ad Oecon. XXI, 5.

§. 22. προῄεσαν αὐτῷ] Cf. III, 4, 13. V, 4, 59.

κατὰ κράτος] item totis viribus, de qua vi repetitae vocis v. ad III, 4, 24.

ὡς δυνατόν] quoad fieri potest.

ὥρας] genitivus pendet a notione partitiva, quae inest in verbis μικρὸν πρὸ δύντος ἡλίου.

λουομένους] Hanc formam Xenophonti non abiudicandam tuentur Lobeck. ad Phryn. p. 189. Kuehner. ad Comment. III, 13, 3.

§. 23. ὡς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ] quod re prospere gesta laetabantur.

φυλακὰς κατασκευασάμενοι] Solet quidem Xenophon dicere φυλακὰς καθίστασθαι, sed saepe etiam φυλακὰς ποιεῖσθαι, ut Anab. VI, 3, 21: καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον. Cur igitur non liceat dicere φυλακὰς κατασκευάζεσθαι?

περὶ τῆς Θυαμίας] de Thyamia a Phliasiis occupata.

μίας, μάλα φιλικῶς κηρύξαντες τὰ ζεύγη καὶ τὰ ὑποζύγια πάντα καὶ σῖτον γεμίσαντες εἰς τὸν Φλιοῦντα παρήγαγον· καὶ ἕωςπερ ἐτειχίζετο τὸ τεῖχος, ἑκάστης ἡμέρας παραπομπαὶ ἐγίγνοντο.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

Aeneas, Arcadum dux Sicyoniis domestico malo laborantibus cum exercitu succurrit et in acropolin convocat eorum principes et exsules non publice eiectos. Euphron statim confugit in portum eumque tradit Lacedaemoniis. Postea quum Thebani Sicyoniam acropolin tenerent, in Boeotiam profectus cum Thebanis de tota Sicyonis urbe sibi tradenda agere volebat. Sed in ipsa Cadmea a civibus quibusdam suis occisus est.

---

1 Περὶ μὲν δὴ Φλιασίων, ὡς καὶ πιστοὶ τοῖς φίλοις ἐγένοντο καὶ ἄλκιμοι ἐν τῷ πολέμῳ διετέλεσαν, καὶ ὡς πάντων σπανίζοντες διέμενον ἐν τῇ συμμαχίᾳ, εἴρηται.
a. 367. Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰνέας Στυμφάλιος, στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων γεγενημένος, νομίσας οὐκ ἀνεκτῶς ἔχειν τὰ ἐν τῷ Σικυῶνι, ἀναβὰς σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι εἰς τὴν ἀκρόπολιν συγκαλεῖ τῶν Σικυωνίων τῶν τε ἔνδον ὄντων τοὺς κρατίστους καὶ τοὺς
2 ἄνευ δόγματος ἐκπεπτωκότας μετεπέμψατο. Φοβηθεὶς

μετοι. — ἕωςπερ ἐτειχίζετο Dind. pro ἕως περιετειχ. — ἐγίγνοντο C. D. E. V. Schneid. Dind. pro ἐγίνοντο.

Cap. III. §. 1. ἐν τῷ π. διετ. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro διετ. ἐν τῷ π. — διέμενον ἐν τῇ συμ. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ἐν τῇ σ. διέμ. — Post σχεδὸν δέ D. E. V. Schneid. Dind. om. τοι, C. om. etiam δέ. — γεγενημένος post Ἀρκάδων ponunt C. D. E. F. V. Schneid. Dind., ante στρατηγὸς ceteri. — μετεπέμψατο D., μετεπέμπετο ceteri.

κηρύξαντες τὰ ζεύγη] breviter dictum sensu: iusserunt per praeconem colligi vehicula, ut latine dicitur: imperare vehicula.

ἐτειχίζετο τὸ τεῖχος] Cf. VII, 4, 1.

Cap. III. §. 1. ἄλκιμοι — διετέλεσαν] V. gramm. citatas ad IV, 3, 3.

νομίσας] V. ad III, 4, 12.

κρατίστους] V. ad VII, 1, 42.

ἄνευ δόγματος] sine decreto publico, non publice,

δὲ ταῦτα ὁ Εὔφρων καταφεύγει εἰς τὸν λιμένα τῶν Σικυωνίων καὶ μεταπεμψάμενος Πασίμηλον ἐκ Κορίνθου διὰ τούτου παραδίδωσι τὸν λιμένα τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἐν ταύτῃ αὖ τῇ συμμαχίᾳ ἀνεστρέφετο λέγων, ὡς Λακεδαιμονίοις διατελοίη πιστὸς ὤν· ὅτε γὰρ ψῆφος ἐδίδοτο ἐν τῇ πόλει, εἰ δοκοίη ἀφίστασθαι, μετ' ὀλίγων ἀποψηφίσασθαι ἔφη· ἔπειτα δὲ τοὺς προδόντας ἑαυτὸν 3
βουλόμενος τιμωρήσασθαι δῆμον καταστῆσαι. Καὶ νῦν, ἔφη, φεύγουσιν ὑπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ὑμᾶς προδιδόντες. Εἰ μὲν οὖν ἐδυνάσθην ἐγώ, ὅλην ἂν ἔχων τὴν πόλιν πρὸς ὑμᾶς ἀπέστην· νῦν δ' οὐ ἐγκρατὴς ἐγενόμην τὸν λιμένα παραδέδωκα ὑμῖν. Ἠκροῶντο μὲν δὴ πολλοὶ αὐτοῦ ταῦτα· ὁπόσοι δὲ ἐπείθοντο, οὐ πάνυ κατάδηλον.

Ἀλλὰ γὰρ ἐπείπερ ἠρξάμην, διατελέσαι βούλομαι 4
τὰ περὶ Εὔφρονος. Στασιασάντων γὰρ ἐν τῷ Σικυῶνι τῶν τε βελτίστων καὶ τοῦ δήμου, λαβὼν ὁ Εὔφρων Ἀθήνηθεν ξενικὸν πάλιν κατέρχεται. Καὶ τοῦ μὲν ἄστεος ἐκράτει σὺν τῷ δήμῳ· Θηβαίου δὲ ἁρμοστοῦ τὴν ἀκρόπολιν ἔχοντος, ἐπεὶ ἔγνω οὐκ ἂν δυνάμενος τῶν Θηβαίων ἐχόντων τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως κρατεῖν, συσκευασάμενος χρήματα ᾤχετο, ὡς τούτοις πείσων Θηβαίους ἐκβάλλειν μὲν τοὺς κρατίστους, παραδοῦναι δ' αὐτῷ πάλιν τὴν πόλιν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ 5
πρόσθεν φυγάδες τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν ἀντεπορεύοντο εἰς τὰς Θήβας. Ὡς δ' ἑώρων αὐτὸν οἰ-

§. 3. βουλόμενος τιμωρ. D. E. F. V. Dind. pro τιμωρ. βουλ. — πολλοὶ αὐτοῦ D. E. V. Dind. pro αὐτοῦ πολλοί.

§. 4. Ante Εὔφρωνος om. τοῦ D. V. Dind. — F. om. τε ante βελτίστων.

sed Euphronis arbitrio. V. VII, 1, 46.

§. 2. *Πασίμηλον*] Cf. IV, 4, 7.

ἐν ταύτῃ αὖ] Cf. VII, 1, 44.

ἀνεστρέφετο] versabatur. V. ad VI, 3, 17.

§. 3. *δῆμον καταστῆσαι*] Eodem sensu: *τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν* II, 3, 25. Contrarium est *τὸν δῆμον καταλύειν* I, 7, 28, *τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως* II, 3, 28.

οἱ ὑμᾶς προδιδόντες] V. ad I, 7, 28.

§. 4. *Ἀλλὰ γὰρ ἐπείπερ*] At enim quoniam. V. ad VII, 2, 1.

συσκευασάμενος χρήματα ᾤχετο] Coacta pecunia (Thebas) profectus est.

τοὺς κρατίστους] Antea erat *τῶν βελτίστων*. V. ad VII, 1, 42.

κείως τοῖς ἄρχουσι συνόντα, φοβηθέντες, μὴ διαπράξαιτο ἃ βούλεται, παρεκινδύνευσάν τινες καὶ ἀποσφάττουσιν ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸν Εὔφρονα, τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῆς βουλῆς συγκαθημένων. Οἱ μέντοι ἄρχοντες τοὺς ποιήσαντας εἰςήγαγον εἰς τὴν βουλὴν καὶ ἔλεγον τάδε.

6 Ὦ ἄνδρες πολῖται, ἡμεῖς τουτουσὶ τοὺς ἀποκτείναντας Εὔφρονα διώκομεν περὶ θανάτου, ὁρῶντες, ὅτι οἱ μὲν σώφρονες οὐδὲν δήπου ἄδικον οὐδὲ ἀνόσιον ποιοῦσιν, οἱ δὲ πονηροὶ ποιοῦσι μέν, λανθάνειν δὲ πειρῶνται, οὗτοι δὲ τοσοῦτον πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβλήκασι τόλμῃ τε καὶ μιαρίᾳ, ὥςτε παρ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς καὶ παρ' αὐτοὺς ὑμᾶς τοὺς κυρίους οὕςτινας δεῖ ἀποθνήσκειν καὶ οὕςτινας μὴ αὐτογνωμονήσαντες ἀπέκτειναν τὸν ἄνδρα. Εἰ οὖν οὗτοι μὴ δώσουσι τὴν ἐσχάτην δίκην, τίς ποτε πρὸς τὴν πόλιν θαρσῶν πορεύσεται; Τί δὲ πείσεται ἡ πόλις, εἰ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ ἀποκτεῖναι πρὶν δηλῶσαι, ὅτου ἕνεκα ἥκει ἕκαστος; Ἡμεῖς μὲν δὴ τούτους διώκομεν ὡς ἀνοσιωτάτους καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀνομωτάτους καὶ πλεῖστον δὴ ὑπεριδόντας τῆς πόλεως· ὑμεῖς δὲ ἀκηκοότες, ὁποίας τινὸς ὑμῖν δοκοῦσιν ἄξιοι εἶναι δίκης, ταύτην αὐτοῖς ἐπίθετε.

7 Οἱ μὲν ἄρχοντες τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ ἀποκτεινάντων οἱ μὲν ἄλλοι ἠρνοῦντο μὴ αὐτόχειρες γεγενῆσθαι·

§. 5. Post φοβηθέντες, μὴ om. πως D. E. F. I. V. Schneid. Dind. — Post ἀποσφάττουσιν om. αὐτὸν D. F. I. V. Schneid. Dind. — τὸν Εὔφρονα addunt iidem.

§. 6. Ὦ ἄνδρες C. D. E. F. H. I. V. Dind. pro ἄνδρες. — ἀποκτ. Εὔφρονα C. D. E. F. I. Dind. pro Εὔφρ. ἀποκτ. — Post λανθάνειν δὲ om. ὅμως D. E. F. H. I. V. Dind. — Post αὐτὰς omisi τε cum D. — Dind. θαρρῶν. — πείσεται Schaef. Dind. pro εἴσεται. — ἥκει D. E. H. V. Dind. pro ἥκοι. — δὴ post ἡμεῖς μὲν addunt D. E. F. H. V. Schneid. Dind. — καὶ ἀδικωτάτους addunt C. D. F. H. V. Dind. — A. E. om. καὶ ἀνομωτάτους.

§. 7. γεγενῆσθαι C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro γενέ-

§. 6. περὶ θανάτου] insolentius pro θανάτου.

κυρίους, οὕςτινας δεῖ ἀποθνήσκειν] penes quos est iudicare, qui morte sint multandi. Item §. 7.

τὴν πόλιν] Thebas.

ἀποκτεῖναι — ἕκαστος] Sic Graeci dicere solent, nostrates: *jeden zu tödten, bevor er —*.

εἴς δὲ ὡμολογήκει καὶ τῆς ἀπολογίας ὧδέ πως ἤρχετο. Ἀλλ' ὑπερορᾶν μέν, ὦ Θηβαῖοι, οὐ δυνατὸν ὑμῶν ἀνδρί, ὃς εἰδείη κυρίους μὲν ὄντας ὅ τι βούλεσθε αὐτῷ χρῆσθαι· τίνι μὴν πιστεύων ἀπέκτεινα τὸν ἄνδρα; Εὖ ἴστε, ὅτι πρῶτον μὲν τῷ νομίζειν δίκαιον ποιεῖν, ἔπειτα δὲ τῷ ὑμᾶς ὀρθῶς γνώσεσθαι. Ἤιδειν γάρ, ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Ὑπάτην, οὓς ἐλάβετε ὅμοια Εὔφρονι πεποιηκότας, οὐ ψῆφον ἀνεμείνατε, ἀλλὰ ὁπότε πρῶτον ἐδυνάσθητε ἐτιμωρήσασθε, νομίζοντες τῶν τε περιφανῶς ἀνοσίων καὶ τῶν φανερῶς προδοτῶν καὶ τυραννεῖν ἐπιχειρούντων ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων θάνατον κατεγνῶσθαι. Οὐκοῦν καὶ Εὔφρων πᾶσι τού- 8
τοις ἔνοχος ἦν. Παραλαβὼν μὲν γὰρ τὰ ἱερὰ μεστὰ καὶ ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἀναθημάτων κενὰ πάντων τούτων ἀπέδειξε. Προδότης γε μὴν τίς ἂν περιφανέστερος Εὔφρονος εἴη, ὃς φιλαίτατος μὲν ὢν Λακεδαιμονίοις

σθαι. — μὴν D. H. I. V. Dind. pro μέντοι. — Ante ἀπέκτεινα om. ἐνθάδε D. Dind. — δίκαιον D. F. H. I. V. Dind. pro δίκαια. — ὅμοια Εὔφρ. D. H. V. Dind. pro Εὔφρ. ὅμοια.

§. 8. Ante Dind. edebatur οὔκουν — ἦν; — πᾶσι τούτοις ἔν. ἦν C. D. F. H. V. Dind., ἔν. ἦν π. τ. E., ἔν. π. τ. ἦν ceteri. — μεστὰ Wyttenb. Schneid. edd. sqq. pro μετὰ. — καὶ ἀργ. καὶ χρυσ. C. D. E. F. H. I. V., καὶ χρυσ. κ. ἀργ. Schneid., καὶ χρυσ. τούτων κ. ἀργ. ceteri. — C. m. sec. φιλότατος. — ἀντ' ἐκ. εἵλετο D. E. F. V. Dind. pro

§. 7. ὡμολογήκει] Plusquamperfectum saepius usurpatur, vel addito vel non addito ταχύ, de re statim vel celeriter facta. V. ad VII, 2, 9; 4, 23. Cyrop. I, 4, 1. II, 1, 21. VIII, 3, 8. 4, 30. Comment. II, 9, 5.

ος εἰδείη] ex sententia Thebanorum dictum: contemnere vos non posse existimetis eum, qui sciat —. Sermo enim est de re, quae saepius accidere possit. V. adn. ad Cyrop. I, 6, 19: τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη φείδεσθαι δεῖ, et ibid. ad III, 1, 11.

κυρίους μέν] Ex ὑμῶν repetas ὑμᾶς. Sensus est: penes vos quidem esse vel crudelissima sumere supplicia, etiamsi non sumatis. Haec est vis particulae μέν, quam hic non sequitur δέ. Cf. ad III, 1, 5. 4, 9.

ὅ τι — χρῆσθαι] V. ad II, 4, 37.

τίνι μήν] V. ad VI, 3, 13.

ἴστε] imperativus.

τῷ — γνώσεσθαι] confidebam fore, ut vos recte, iuste de hac causa cognosceretis.

τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Ὑπάτην] V. V, 4, 2.

οὐ ψῆφον ἀνεμείνατε] Haec quodammodo extra structuram interposita sunt propter sequentia ἀλλὰ — ἐδυνάσθητε. Sic vividior ac gravior est oratio quam si dictum esset οὐ ψῆφον ἀναμείναντες.

§. 8. οὐκοῦν] atqui: *nun war aber auch Euphron —.*

φιλαίτατος] Eustath. ad Hom. Od. p. 1441, 30: Ξενοφῶν δὲ καὶ φιλαίτατον ἐν ἑβδομῇ φησί· τοῦτο δὲ καὶ φιλώτατον ἐν πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων εὕρηται.

ὑμᾶς ἀντ' ἐκείνων εἵλετο· πιστὰ δὲ δοὺς καὶ λαβὼν παρ' ὑμῶν πάλιν προὔδωκεν ὑμᾶς καὶ παρέδωκε τοῖς ἐναντίοις τὸν λιμένα; Καὶ μὴν πῶς οὐκ ἀπροφάσιστος τύραννος ἦν, ὃς δούλους μὲν οὐ μόνον ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ πολίτας ἐποίει, ἀπεκτίννυε δὲ καὶ ἐφυγάδευε καὶ χρήματα ἀφῃρεῖτο οὐ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' οὓς
9 αὐτῷ ἐδόκει; Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ βέλτιστοι. Αὖθις δὲ μετὰ τῶν ἐναντιωτάτων ὑμῖν Ἀθηναίων κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐναντία μὲν ἔθετο τὰ ὅπλα τῷ παρ' ὑμῶν ἁρμοστῇ· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον οὐκ ἐδυνάσθη ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκβαλεῖν, συσκευασάμενος χρήματα δεῦρο ἀφίκετο. Καὶ εἰ μὲν ὅπλα ἠθροικὼς ἐφάνη ἐφ' ὑμᾶς, καὶ χάριν ἄν μοι εἴχετε, εἰ ἀπέκτεινα αὐτόν· ὃς δὲ χρήματα ἦλθε παρασκευασάμενος, ὡς τούτοις ὑμᾶς διαφθερῶν καὶ πείσων πάλιν κύριον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς πόλεως, τούτῳ ἐγὼ τὴν δίκην ἐπιθεὶς πῶς ἂν δικαίως ὑφ' ὑμῶν ἀποθάνοιμι; Καὶ γὰρ οἱ μὲν ὅπλοις βιασθέντες βλάπτονται μέν, οὐ μέντοι ἄδικοί γε ἀναφαίνονται· οἱ δὲ χρήμασι παρὰ τὸ βέλτιστον διαφθαρέντες ἅμα μὲν βλά-
10 πτονται, ἅμα δὲ αἰσχύνῃ περιπίπτουσιν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐμοὶ μὲν πολέμιος ἦν, ὑμῖν δὲ φίλος, κἀγὼ ὁμολογῶ μὴ καλῶς ἄν μοι ἔχειν παρ' ὑμῖν τοῦτον ἀποκτεῖναι· ὁ δὲ ὑμᾶς προδιδοὺς τί ἐμοὶ πολεμιώτερος ἦν ἢ ὑμῖν; Ἀλλὰ νὴ Δία, εἴποι ἄν τις, ἑκὼν ἦλθε. Κᾆτα εἰ μὲν

εἱλ. ἀντ' ἐκ. — ἀπροφάσιστος Schneid., ἀπροφασίστως ceteri. — μὲν post δούλους addunt H. I. V. Dind. — A. edd. vett. ἐποίησεν pro ἐποίει. — οὗτοι δὲ C. D. E. V. Schneid. Dind. pro οὗτοι δή.

§. 9. τὰ ὅπλα C. D. E. F. V. Dind. post ἔθετο, ceteri post ἁρμοστῇ ponunt. — ἀκροπόλεως C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro πόλεως. — βέλτιστον D. F. H. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro δίκαιον; E. βέλτιον.

§. 10. παρ' ὑμῖν τοῦτον D. E. F. V. Dind. pro τοῦτον παρ' ὑμῖν. — ἄν τις D. H. V. Dind. pro τις ἄν. — D. Schneid. ἀπεχόμενος. —

Dindorf. V. etiam Kuehner. ad Anab. I, 9, 29.

καὶ μήν] V. ad III, 5, 10.

ἀπροφάσιστος] Schneider. comparat Cyrop. II, 4, 10. Ages. VI, 4. XI, 13. Hipparch. II, 9. His locis et ubique ἀπροφασίστως est sine excusatione, quae quidem significatio aliena est ab h. l. De re ipsa v VII, 1, 46.

§. 9. *παρὰ τὸ βέλτιστον*] Cf. Cyrop. V, 1, 9: πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον, praeter honestatem. Comment. IV, 4, 3. 4 est πράττειν τὰ βέλτιστα et πράττειν τὰ κάλλιστα.

§. 10. *ἑκών*] sponte sua,

ἀπεχόμενον τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀπέκτεινέ τις αὐτόν, ἐπαίνου ἂν ἐτύγχανε· νῦν δὲ ὅτι πάλιν ἦλθεν ἄλλα πρὸς τοῖς πρόσθεν κακὰ ποιήσων, οὐ δικαίως φησί τις αὐτὸν τεθνάναι; ποῦ ἔχων Ἕλλησι σπονδὰς ἀποδεῖξαι ἢ προδόταις ἢ παλιναυτομόλοις ἢ τυράννοις; Πρὸς δὲ 11
τούτοις ἀναμνήσθητε, ὅτι καὶ ἐψηφίσασθε δήπου τοὺς φυγάδας ἀγωγίμους εἶναι ἐκ πάντων τῶν συμμάχων. Ὅςτις δὲ ἄνευ κοινοῦ τῶν συμμάχων δόγματος κατέρχεται φυγάς, τοῦτον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπως οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀποθνήσκειν; Ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, ἀποκτείναντας μὲν ὑμᾶς ἐμὲ τετιμωρηκότας ἔσεσθαι ἀνδρὶ τῷ πάντων ὑμῖν πολεμιωτάτῳ· γνόντας δὲ δίκαια πεποιηκέναι αὐτοὺς τετιμωρηκότας φανεῖσθαι ὑπέρ τε ὑμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν συμμάχων ἁπάντων.

Οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες ἔγνωσαν 12
δίκαια τὸν Εὔφρονα πεπονθέναι· οἱ μέντοι πολῖται αὐτοῦ ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν κομισάμενοι ἔθαψάν τε ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ὡς ἀρχηγέτην τῆς πόλεως σέβονται. Οὕτως,

ὑμετ. πόλεως C. H. I. V. Schneid. Dind., *ἡμετ. πόλ.* D. E. F., *πόλεως ὑμῶν* ceteri. — Schaef. Dind. *ὅτε πάλιν.* — *παλιναυτομόλοις* V. Dind. pro *πάλιν αὐτομόλοις.*

§. 11. *πάντων* pro *πασῶν* D. F. I. V. — *συμμάχων* F. H. I. marg. Leoncl. Dind. pro *συμμαχίδων*, D. *συνόδων.* — *κατέρχεται* C. D. E. F. H. V. Schneid. Dind. pro *κατέρχηται.*

§. 12. *αὐτοῦ* D. E. F. marg. Leoncl. Dind. pro *αὐτὸν.* — *ἑαυτῶν* D. V. Schneid. Dind. pro *αὐτῶν.*

non coactus, non captivus. Ergo hospitii iure tutus esse debebat. Cui dicto Sicyonius opponit: ergo procul ab urbe vestra iure esset interfectus, in ipsa urbe per nefas occisus est? Immo, sive intra sive extra urbem (*ἀπεχόμενον — πόλεως*) deprehensus merito interficitur tyrannus ac proditor.

κᾆτα] Particulae *εἶτα* et *ἔπειτα* inserviunt commovendae admirationi. V. adn. ad Oecon. II, 4. Comment. I, 2, 26. Est nostrum *also.*

ὅτι] Nihil mutandum. Sensus est: nunc, quod iterum venit —, num quis hanc non fuisse iustam causam putet eum interficiendi.

ποῦ ἔχων — ἀποδεῖξαι] Haec referas ad *φησί.* Ad *σπονδὰς* intellige *οὔσας.*

§. 11. *ἀγωγίμους*] Quando decreto populi damnatur aliquis ea lege, ut, si ad socios effugerit, iure inde detrahi possit et debeat tunc *ἀγώγιμος ἐκ τῶν συμμάχων ἐστί.* Plut. Lysand. XXVII Schneider.

πεποιηκέναι] Repetas *ἐμέ.*

§. 12. *ἀρχηγέτην τῆς πόλεως*] numen tutelare patriae. Sic verbum hoc intelligi posse, ex hoc Hesychii loco apparet: *ἀρχηγέται, ἥρωες ἐπώνυμοι τῶν φυλῶν, ἢ θεοὶ ἐν Ἀθήναις.* Xenophon hoc voluit,

ὡς ἔοικεν. οἱ πλεῖστοι ὁρίζονται τοὺς εὐεργέτας ἑαυτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι.

Euphronem a civibus suis eodem loco habitum esse, quo Athenis habiti sunt ἥρωες ἐπώνυμοι seu ἀρχηγέται. Morus.

CAPUT IV.

ARGUMENTUM.

Oropum, sociam Atheniensium civitatem, exsules occupant. Arcades suasu Lycomedis de societate cum Atheniensibus agunt eamque obtinent. Eodem tempore Athenienses frustra Corinthi imperium affectabant. Quum vero Corinthii de rebus suis iam magis solliciti laborarent, foedus fecerunt cum Lacedaemoniis et Thebanis hac lege, ut, quantum in ipsis esset, ab omni bello abstinerent. Eodem tempore Dionysius iunior Lacedaemoniis misit duodecim triremes, quibus illi adiuti Sellasiam oppugnarunt. Elei Lasionem Arcadum urbem ut antiquitus suam occupant. Arcades Elidem urbem occupant, ex qua tamen mox sunt eiecti. Discordia Elei dudum laborabant. Unde Arcades ab alterutra factione adiuti facilius reliquos superabant. Postea quum Achaei ad societatem Eleorum accessissent et eorum urbem cum praesidio tuerentur, Arcades quum accepissent Pellenenses Elidem tueri, Olurum occupant, e quo ipsi tamen vi sunt expulsi. Nova expeditio Arcadum feliciter cedit. Iam Lacedaemonii ab Eleis excitati ad bellum adversus Arcades Archidamo duce Cromnum occupant praesidioque relicto domum redeunt. Arcades statim Cromnum obsident. Denuo igitur mittitur Archidamus: sed rem gerit infeliciter. Interim ipsi Elei vincunt et Pylum expugnant. Iam Lacedaemonii noctu Cromnum profecti vallum occupant et suos ex urbe evocant. Sed quum Arcades concurrerent, plus centum praesidiariorum in eorum venerunt potestatem. Sequitur tempus ludorum Olympicorum, quos Arcades cum Pisatis apparare coeperunt. Sed Elei prope Olympiam inusitata fortitudine cum iis conflixerunt et paene e loco sacro deiecerunt. Sed tamen quum postridie vallo et fossa locum viderent munitum, Elidem redierunt. Quum Arcadum principes pecunia Olympicis sacris dicata abuterentur ad numerandum Eparitis stipendium, Mantineenses primi, post et alii huic sacrilegio obsistere coeperunt. Hinc magni motus. Nam illi acrius causam acturi Thebanorum auxilia requirunt. Publico tamen decreto Thebani rogati sunt, ne iam copias in Arcadiam mitterent, et pace cum Eleis restituta iam convivia securi et laeti Tegeae celebrabant. Sed principes illi et praefectus quidam Thebanorum quam plurimos convivantium comprehen-

sos in custodiam duxerunt. Plurimi autem imprimis Mantineensium, qui praeter ceteros custodiri debebant, quum elapsi essent, res aliter atque illi voluerant, cecidit. Imprimis Thebanus ille ab Arcadibus domi accusatus laborabat. Sed Epaminondas eius causae favens durum dedit legatis responsum: bellum Boeotos Arcadiae illaturos, quod sine ipsorum auctoritate pacem fecissent.

---

1 *Καὶ τὰ μὲν περὶ Εὔφρονος εἴρηται· ἐγὼ δὲ ἔνθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην ἐπάνειμι. Ἔτι γὰρ τειχιζόντων τῶν* A. 366 *Φλιασίων τὴν Θυαμίαν καὶ τοῦ Χάρητος ἔτι παρόντος, Ὠρωπὸς ὑπὸ τῶν φευγόντων κατελήφθη. Στρατευσαμένων δὲ πάντων Ἀθηναίων ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν Χάρητα μεταπεμψαμένων ἐκ τῆς Θυαμίας, ὁ μὲν λιμὴν αὖ ὁ τῶν Σικυωνίων πάλιν ὑπ' αὐτῶν τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν Ἀρκάδων ἁλίσκεται· τοῖς δ' Ἀθηναίοις οὐδεὶς τῶν συμμάχων ἐβοήθησεν, ἀλλ' ἀνεχώρησαν Θηβαίοις παρακαταθέμενοι τὸν Ὠρωπὸν μέχρι δίκης.*

2 *Καταμαθὼν δὲ ὁ Λυκομήδης μεμφομένους τοὺς Ἀθηναίους τοῖς συμμάχοις, ὅτι αὐτοὶ μὲν πολλὰ πράγματα εἶχον δι' ἐκείνους, ἀντεβοήθησε δ' αὐτοῖς οὐδείς, πείθει τοὺς μυρίους πράττειν περὶ συμμαχίας πρὸς αὐτούς. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐδυσχέραινόν τινες τῶν Ἀθηναίων τὸ Λακεδαιμονίοις ὄντας φίλους γενέσθαι τοῖς ἐναντίοις αὐτῶν συμμάχους· ἐπειδὴ δὲ λογιζόμενοι εὕρισκον οὐδὲν μεῖον Λακεδαιμονίοις ἢ σφίσιν ἀγαθὸν τὸ Ἀρκάδας μὴ προςδεῖσθαι Θηβαίων, οὕτω δὴ*

Cap. IV. §. 1. Ante *Ὠρωπὸς* om. *ὁ* D. V. Dind.
§. 2. *ἐπειδὴ δὲ* D. V. Dind. pro *ἐπεὶ δὲ*.

Cap. IV. §. 1. *ἐξέβην*] V. ad VI, 1, 19.

τειχιζόντων — Θυαμίαν] V. VII, 2, 1. 23.

ὑπὸ τῶν φευγόντων] ab exsulibus Oropiis, qui ab Eretriensibus hospitio excepti deinde a Themisone Eretriae tyranno adiuti Oropum ceperunt. Diod. XV, 76 autem narrat, quum Athenienses contra Themisonem profecti essent, auxilio venisse Thebanos et occupatam urbem Oropum Themisoni non reddidisse. V. Grot. H. G. V. p. 537.

αὖ — πάλιν] V. ad IV, 8, 35.

μέχρι δίκης] „donec iure disceptari de possessione urbis posset.“ Brod. Antiquitus enim de hac urbe in confinio Thebanorum et Atheniensium sita disceptabatur ab utrisque.

§. 2. *ὁ Λυκομήδης*] V. VII, 1, 23.

τοὺς μυρίους] V. VII, 1, 38.

εὕρισκον — ἀγαθόν] De omisso *ὄν* v. ad II, 3, 26.

οὕτω δή] V. ad III, 2, 9. 12. VII, 1, 2.

3 προςεδέχοντο τὴν τῶν Ἀρκάδων συμμαχίαν. Καὶ Λυ-
κομήδης ταῦτα πράττων, ἀπιὼν Ἀθήνηθεν δαιμονιώ-
τατα ἀποθνήσκει. Ὄντων γὰρ παμπόλλων πλοίων,
ἐκλεξάμενος τούτων ὃ ἐβούλετο καὶ συνθέμενος τοίνυν
ἀποβιβάσαι ὅποι αὐτὸς κελεύοι, εἵλετο ἐνταῦθα ἐκβῆ-
ναι, ἔνθα οἱ φυγάδες ἐτύγχανον ὄντες. Κἀκεῖνος μὲν
οὕτως ἀποθνήσκει, ἡ μέντοι συμμαχία ὄντως ἐπεραί-
νετο.

4 Εἰπόντος δὲ Δημοτίωνος ἐν τῷ δήμῳ τῶν Ἀθη-
ναίων, ὡς ἡ μὲν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας φιλία καλῶς αὐτῷ
δοκοίη πράττεσθαι, τοῖς μέντοι στρατηγοῖς προςτάξαι
ἔφη χρῆναι, ὅπως καὶ Κόρινθος σῴα ᾖ τῷ δήμῳ τῶν
Ἀθηναίων· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι, ταχὺ
πέμψαντες ἱκανοὺς φρουροὺς ἑαυτῶν πάντοσε ὅπου
Ἀθηναῖοι ἐφρούρουν εἶπαν αὐτοῖς ἀπιέναι, ὡς οὐδὲν
ἔτι δεόμενοι φρουρῶν. Οἱ δ' ἐπείθοντο. Ὡς δὲ συν-
ῆλθον οἱ ἐκ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι εἰς τὴν πόλιν,
ἐκήρυξαν οἱ Κορίνθιοι, εἴ τις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπο-
5 γράφεσθαι, ὡς ληψομένους τὰ δίκαια. Οὕτω δὲ τού-
των ἐχόντων, Χάρης ἀφικνεῖται μετὰ ναυτικοῦ πρὸς
Κεγχρίας. Ἐπεὶ δ' ἔγνω τὰ πεπραγμένα, ἔλεξεν, ὅτι

§. 3. ὄντως D. I. V. sec. m. marg. Leoncl. Steph. Wells. Dind. pro οὕτως; Wyttenb. coni. ὅμως.

§. 4. Ante Κόρινθος om. ἡ D. E. V. Dind. — δὲ post ἀκούσαντες addunt D. E. F. V. Dind. — ταχὺ πέμψ. D. E. F. V. Dind. pro πέμψ. ταχύ. — Ἀθην. ἐφρούρουν D. E. F. I. V. Dind. pro ἐφρ. Ἀθην. — εἶπαν C. D. E. F. I. V. Y. pro εἶπον.

§. 5. Ante ναυτικοῦ om. τοῦ C. D. E. F. I. V. Dind. — Ante Κεγχρίας om. τὰς C. D. E. F. I. V. Dind. — A. Ald. Iunt. Cast. Κεγχρείας, Steph. et edd. ante Dind. Κεγχρέας.

§. 3. *δαιμονιώτατα*] manifesto quodam dei consilio.

καὶ — τοίνυν] Transitum efficiens τοίνυν simul quodammodo concludit. V. ad Oecon. V, 2. X, 1. XVI, 7. Cyrop. II, 2, 24.

ἀποβιβάσαι] αὐτόν.

§. 4. *τοῖς μέντοι — ἔφη*] quasi antecessisset Ἐπεὶ δὲ εἶπε Δημοτίων. Eandem constructionem vidimus III, 5, 23. Perperam vero cum h. l. Dindorf. comparat IV, 8, 9, ubi alterum ἔφη efficit apodosin. Hic autem apodosis loco sunt ἀκούσαντες δὲ ταῦτα — εἶπαν eodem modo, quo V, 1, 28: ὁ δὲ Ἀνταλκίδας — ἐκράτει et VI, 1, 13: ὁ δ' ἐπαινέσας με — ἀφῆκε.

ὅπως — ᾖ] De coniunctivo v. ad I, 1, 4. 6, 4.

σῴα] integra, certa.

εἶπαν] V. ad III, 5, 24.

ἀπογράφεσθαι] nomina sua profiterentur perscribenda.

ὡς ληψομένους] per synesin ad εἴ τις referendum.

ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι τῇ πόλει βοηθῶν παρείη. Οἱ δ' ἐπαινέσαντες αὐτὸν οὐδέν τι μᾶλλον ἐδέχοντο τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκέλευον· καὶ τοὺς ὁπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. Ἐκ μὲν οὖν τῆς Κορίνθου οἱ Ἀθηναῖοι οὕτως ἀπηλλάγησαν.
Τοῖς μέντοι Ἀρκάσι πέμπειν ἠναγκάζοντο τοὺς ἱππέας 6
ἐπικούρους διὰ τὴν συμμαχίαν, εἴ τις στρατεύοιτο ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν· τῆς δὲ Λακωνικῆς οὐκ ἐπέβαινον ἐπὶ πολέμῳ.

Τοῖς δὲ Κορινθίοις ἐνθυμουμένοις, ὡς χαλεπῶς ἔχοι αὐτοὺς σωθῆναι, κρατουμένους μὲν καὶ πρόσθεν κατὰ γῆν, προσγεγενημένων δὲ αὐτοῖς Ἀθηναίων ἀνεπιτηδείων, ἔδοξεν ἀθροίζειν καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας μισθοφόρους. Ἡγούμενοι δὲ τούτων ἅμα μὲν τὴν πόλιν ἐφύλαττον, ἅμα δὲ πολλὰ τοὺς πλησίον πολεμίους κακῶς ἐποίουν· εἰς μέντοι Θήβας ἔπεμψαν ἐπερησομένους, εἰ τύχοιεν ἂν ἐλθόντες εἰρήνης. Ἐπεὶ δὲ οἱ Θη- 7
βαῖοι ἰέναι ἐκέλευον, ὡς ἐσομένης, ἐδεήθησαν οἱ Κορίνθιοι ἐᾶσαι σφᾶς ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ τοὺς συμμάχους, ὡς μετὰ μὲν τῶν βουλομένων ποιησόμενοι τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ πόλεμον αἱρουμένους ἐάσοντες πολεμεῖν. Ἐφέντων δὲ καὶ ταῦτα πράττειν τῶν Θηβαίων, ἐλθόντες εἰς 8
Λακεδαίμονα οἱ Κορίνθιοι εἶπον, Ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρὸς ὑμᾶς πάρεσμεν ὑμέτεροι φίλοι, καὶ

§. 6. πέμπειν ἠναγκ. D. E. V. Dind. pro ἠναγκ. πέμπειν. — κρατουμένους D. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro κεκρατημένους, C. E. κρατημένους. — πολλὰ D. E. F. I. V. Dind., πλησίον iidem et C. addunt. — ἐλθ. εἰρήνης D. E. F. V. Dind. pro εἰρ. ἐλθ.

§. 7. ἐσομένης Leoncl. Mor. edd. sqq. pro ἐσομένων. — τοὺς δὲ πόλεμον F. Dind., τούς τε πόλ. C. D. E. I. V. Leoncl. Steph., τοὺς τὸν πολ. ceteri. — αἱρουμένους C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro αἱρησομένους.

§. 8. F. οἱ ὑμέτεροι. — ἡμῖν et ἡμέτερα D. E. Weisk. edd. sqq.

§. 5. βοηθῶν] non βοηθήσων. V. ad III, 2, 13.

τοὺς ὁπλίτας] qui antea ἐκ τῶν φρουρίων εἰς τὴν πόλιν convenerant.

§. 6. ἠναγκάζοντο — εἴ τις στρατεύοιτο] Ex causa foederis tenebantur, ut, si quis Arcadiae bellum intulisset, equites — mitterent.

ἐπὶ πολέμῳ] inferendi belli causa. ἐπὶ πολέμου, quod cod. V. habet supra scriptum, esset belli tempore.

κρατουμένους — πρόσθεν] V. ad V, 1, 1.

§. 7. ὡς ἐσομένης] V. ad III, 4, 1. 23.

ἀξιοῦμεν, εἰ μέν τινα ὁρᾶτε σωτηρίαν ἡμῖν, ἐὰν διακαρτερῶμεν πολεμοῦντες, διδάξαι καὶ ἡμᾶς· εἰ δὲ ἀπόρως γιγνώσκετε ἔχοντα τὰ ἡμέτερα, εἰ μὲν καὶ ὑμῖν συμφέρει, ποιήσασθαι μεθ' ἡμῶν τὴν εἰρήνην· ὡς οὐδὲ μετ' οὐδένων ἂν ἥδιον ἢ μεθ' ὑμῶν σωθείημεν· εἰ μέντοι ὑμεῖς λογίζεσθε συμφέρειν ὑμῖν πολεμεῖν, δεόμεθα ὑμῶν ἐᾶσαι ἡμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι. Σωθέντες μὲν γὰρ ἴσως ἂν αὖθις ἔτι ποτὲ ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα· ἐὰν δὲ νῦν ἀπολώμεθα, δῆλον, ὅτι οὐδέποτε χρήσιμοι
9 ἔτι ἐσόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς τε Κορινθίοις συνεβούλευον τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐπέτρεψαν τοῖς μὴ βουλομένοις σὺν ἑαυτοῖς πολεμεῖν ἀναπαύεσθαι· αὐτοὶ δ' ἔφασαν πολεμοῦντες πράξειν ὅ τι ἂν τῷ θεῷ φίλον ᾖ· ὑφήσεσθαι δὲ οὐδέποτε, ἣν παρὰ τῶν πατέρων παρέλαβον Μεσσήνην, ταύτης στερηθῆναι. Οἱ οὖν Κορίνθιοι ἀκούσαντες ταῦτα ἐπορεύοντο εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ τὴν εἰρήνην. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι ἠξίουν αὐτοὺς καὶ συμμαχίαν ὀμνύναι· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι ἡ μὲν συμμαχία οὐκ εἰρήνη, ἀλλὰ πολέμου μεταλλαγὴ εἴη· εἰ δὲ βούλοιντο, παρεῖναι ἔφασαν τὴν δικαίαν εἰρήνην ποιησόμενοι. Ἀγασθέντες δὲ αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, ὅτι καίπερ ἐν κινδύνῳ ὄντες οὐκ ἤθελον τοῖς εὐεργέταις εἰς πόλεμον καθίστασθαι, συνεχώρησαν αὐτοῖς καὶ Φλιασίοις

pro ὑμῖν et ὑμετ. — ἂν post ἴσως addunt C. D. E. F. H. I. Leoncl. edd. sqq. praeter Morum. — χρήσιμοι ἔτι D. E. F. V. Dind. pro ἔτι χρήσ.

§. 8. *σωτηρίαν ἡμῖν*] οὖσαν. V. ad §. 2.

μεθ' ἡμῶν] una nobiscum.

ὡς] nam.

οὐδὲ μετ' οὐδένων] Dindorf. sine causa negationum cumulatione offensus postulat aut μετ' οὐδένων omisso οὐδὲ, aut ἡμεῖς μετ' οὐδένων, aut οὐδὲ μεθ' ἕνων. Hoc postremum fortasse in mente habebat Xenophon; sed ut fortius negaretur, οὐδένων posuit pro ἕνων.

ἐν καιρῷ] V. ad III, 4, 9.

§. 9. *ὑφήσεσθαι — στερηθῆναι*] nunquam se subiicientes permissuros esse, ut —. Sic haec recte interpretatur Kuehner. ad Anab. VI, 6, 31: ἡ στρατιά σοι ὑφεῖτο ὅ τι ἐβούλου ποιῆσαι. „Non enim ὑφίεσθαι simpliciter significat permittere (ἐφιέναι), sed adiunctam habet notionem subiiciendi se alicuius voluntati.“

Μεσσήνην] V. VII, 1, 27.

§. 10. *δικαίαν*] iustam, h. e. iustis, aequis conditionibus.

καίπερ ἐν κινδύνῳ ὄντες] scil. belli societatem cum Thebanis ineundam respuentes.

τοῖς εὐεργέταις] Lacedaemoniis.

καὶ τοῖς ἐλθοῦσι μετ' αὐτῶν εἰς Θήβας τὴν εἰρήνην ἐφ' ᾧτε ἔχειν τὴν ἑαυτῶν ἑκάστους. Καὶ ἐπὶ τούτοις ὠμόσθησαν οἱ ὅρκοι. Οἱ μὲν δὴ Φλιάσιοι, ἐπεὶ οὕτως 11
ἡ σύμβασις ἐγένετο, εὐθὺς ἀπῆλθον ἐκ τῆς Θυαμίας· οἱ δὲ Ἀργεῖοι ὀμόσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις εἰρήνην ποιήσασθαι, ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο καταπρᾶξαι, ὥστε τοὺς τῶν Φλιασίων φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τρικαράνῳ ὡς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ἔχοντας, παραλαβόντες ἐφρούρουν, φάσκοντες σφετέραν τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἣν ὀλίγῳ πρότερον ὡς πολεμίαν οὖσαν ἐδῄουν. Καὶ δίκας τῶν Φλιασίων προςκαλουμένων οὐκ ἐδίδοσαν.

Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τετελευτηκότος 12
ἤδη τοῦ πρόσθεν Διονυσίου ὁ υἱὸς αὐτοῦ πέμπει βοήθειαν τοῖς Λακεδαιμονίοις δώδεκα τριήρεις καὶ ἄρχοντα αὐτῶν Τιμοκράτην. Οὗτος δ' οὖν ἀφικόμενος συνεξαιρεῖ αὐτοῖς Σελλασίαν· καὶ τοῦτο πράξας ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

Μετὰ δὲ τοῦτο οὐ πολλῷ ὕστερον καταλαμβάνουσιν οἱ Ἠλεῖοι Λασιῶνα, τὸ μὲν παλαιὸν ἑαυτῶν ὄντα, ἐν δὲ τῷ παρόντι συντελοῦντα εἰς τὸ Ἀρκαδικόν. Οἱ μέν- 13
τοι Ἀρκάδες οὐ παρωλιγώρησαν, ἀλλ' εὐθὺς παραγγείλαντες ἐβοήθουν. Ἀντεβοήθησαν δὲ καὶ τῶν Ἠλείων

§. 11. σύμβασις D. V. Dind. pro ξύμβ. — ἐδύναντο C. D. E. Cast. Dind. pro ἠδυν. — ἔχοντας C. D. E. F. V. Weisk. edd. sqq. pro ἔχοντες. — Ante τὴν γῆν om. καὶ D. F. I. V. Dind. — A. D. V. marg. Leoncl. Steph. Wells. προκαλουμένων.

§. 12. πρόσθεν C. D. E. F. I. V. Dind. pro προτέρου. — I. V. margg. Leoncl. et Steph. δ' αὖ pro δ' οὖν.

§. 13. τῶν Ἠλείων οἱ τριακ. καὶ ἔτι τετρακ. Dobr. Dind., τῶν Ἠλ. οἱ τετρακ. καὶ ἔτι τριακ. D. E. F. V., οἱ τῶν Ἠλ. τετρ. καὶ ἔτι τριακ.

§. 11. ὀμόσαντες — ποιήσασθαι] V. ad III, 5, 10.

ἑαυτῶν] ad Argivos referendum.

ἔχοντας] τὸ Τρικάρανον. Idem obiectum habent verba παραλαβόντες ἐφρούρουν.

δίκας] iungendum cum ἐδίδοσαν, non cum προςκαλουμένων. Nam προςκαλεῖσθαί τινα est in ius vocare aliquem. V. ad I, 7, 12. VII, 4, 38. Ergo ad προςκαλουμένων intelligendum est αὐτούς.

§. 12. τετελευτηκότος] a. 367. a. Ch.

Σελλασίαν] Cf. VI, 5, 27. Diod. XV, 64.

Λασιῶνα] V. ad III, 2, 30. Diod. XV; 77.

συντελοῦντα] scil. cum reliquis Triphyliae urbibus. Nam Diodorus appellat τῆς ὀνομαζομένης Τριφυλίας χωρίον ὀχυρόν.

§. 13. παραγγείλαντες] concitatis suis.

οἱ τριακόσιοι καὶ ἔτι τετρακόσιοι. Ἀντεστρατοπεδευμένων δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ἐπιπεδεστέρῳ χωρίῳ τῶν Ἠλείων, τῆς νυκτὸς οἱ Ἀρκάδες ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἠλείων ὄρους κορυφήν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρα κατέβαινον ἐπὶ τοὺς Ἠλείους. Οἱ δὲ ἰδόντες ἅμα μὲν ἐξ ὑπερδεξίου προσιόντας, ἅμα δὲ πολλαπλασίους, ἐκ πολλοῦ μὲν ἀπελθεῖν ᾐσχύνθησαν, ὁμόσε δ' ἦλθον καὶ εἰς χεῖρας δεξάμενοι ἔφυγον· καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πολλὰ δὲ ὅπλα ἀπώλεσαν κατὰ δυςχωρίας ἀποχωροῦντες.

14 Οἱ δὲ Ἀρκάδες διαπραξάμενοι ταῦτα ἐπορεύοντο
ἐπὶ τὰς τῶν Ἀκρωρείων πόλεις. Λαβόντες δὲ ταύτας
πλὴν Θραύστου ἀφικνοῦνται εἰς Ὀλυμπίαν καὶ περισταυρώσαντες τὸ Κρόνιον ἐνταῦθα ἐφρούρουν καὶ
ἐκράτουν τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ὄρους· ἔλαβον δὲ καὶ Μαργανέας ἐνδόντων τινῶν. Οὕτω δὲ προκεχωρηκότων οἱ
μὲν Ἠλεῖοι αὖ παντάπασιν ἠθύμησαν, οἱ δὲ Ἀρκάδες
ἔρχονται ἐπὶ τὴν πόλιν. Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἀγορᾶς ἦλθον· ἐκεῖ μέντοι ὑποστάντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ ἄλλοι
αὐτῶν ἐκβάλλουσί τε αὐτοὺς καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ
15 τρόπαιον ἐστήσαντο. Ἦν μὲν οὖν καὶ πρότερον διαφορὰ ἐν τῇ Ἤλιδι. Οἱ μὲν γὰρ περὶ Χάροπόν τε καὶ
Θρασωνίδαν καὶ Ἀργεῖον εἰς δημοκρατίαν ἦγον τὴν πόλιν, οἱ δὲ περὶ Στάλκαν τε καὶ Ἱππίαν καὶ Στρατόλαν
εἰς ὀλιγαρχίαν. Ἐπεὶ δ' οἱ Ἀρκάδες μεγάλην δύναμιν

ceteri. — *Ἀντεστρατοπεδευμένων* Dind. pro *ἀντιστρατευομένων*; E. *ἀντεστρατευομένων*, V. *ἀντιστρατοπεδευομένων*.

§. 14. *τὸ Κρόνιον* Dind. pro *τὸν Κρόνειον*; D. E. F. V. *τὸν Κρόνιον*. — Ante *προκεχωρηκότων* om. *τούτων* D. F. V. Dind. — *καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν* D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro *καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτῶν*.

οἱ τριακόσιοι] Fuit Eleorum exercitus ex certo equitum et peditum numero constitutus. *Οἱ τριακόσιοι* videntur esse pedites, quia §. 16 dicitur: *οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ τριακόσιοι*. Schneider.

ἐκ πολλοῦ] ex longinquo. Cf. *ἐκ τοσούτου* IV, 4, 16.

§. 14. ***τῶν Ἀκρωρείων***] V. ad III, 2, 30. Adde Diod. XIV, 17.

τὸ Κρόνιον] quem montem adiacet Olympia.

ἐνδόντων] in manus tradere. Ages. II, 18. VII, 6. Thuc. IV, 76.

προκεχωρηκότων] V. ad II, 4, 29. V, 3, 27.

τὴν πόλιν] Elidem.

οἱ ἄλλοι αὐτῶν] civium Eleorum, qui intelliguntur ex antece-

ἔχοντες σύμμαχοι ἐδόκουν εἶναι τοῖς δημοκρατεῖσθαι βουλομένοις, ἐκ τούτου δὴ θρασύτεροι οἱ περὶ τὸν Χάροπον ἦσαν καὶ συνθέμενοι τοῖς Ἀρκάσιν ἐπιβοηθεῖν καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Οἱ δ' ἱππεῖς καὶ οἱ 16
τριακόσιοι οὐκ ἠμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐχώρουν ἄνω καὶ ἐκκρούουσιν αὐτούς· ὥςτ' ἔφυγον σὺν τῷ Ἀργείῳ καὶ Χαρόπῳ τῶν πολιτῶν περὶ τετρακοσίους. Οὐ πολὺ δ' ὕστερον οὗτοι παραλαβόντες τῶν Ἀρκάδων τινὰς καταλαμβάνουσι Πύλον. Καὶ πολλοὶ μέντοι πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀπῄεσαν τοῦ δήμου, ἅτε χωρίον τε καλὸν καὶ μεγάλην ῥώμην τὴν τῶν Ἀρκάδων σύμμαχον ἔχοντας. Ἐνέβαλον δὲ καὶ ὕστερον εἰς τὴν χώραν τὴν τῶν Ἠλείων οἱ Ἀρκάδες, ὑπὸ τῶν φευγόντων ἀναπειθόμενοι, ὡς ἡ πόλις προςχωρήσοιτο. Ἀλλὰ τότε μὲν οἱ 17
Ἀχαιοὶ φίλοι γεγενημένοι τοῖς Ἠλείοις τὴν πόλιν αὐτῶν διεφύλαξαν· ὥςτε οἱ Ἀρκάδες οὐδὲν ἄλλο πράξαντες ἢ δῃώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπῆλθον. Εὐθὺς μέντοι ἐκ τῆς Ἠλείας ἐξιόντες, αἰσθόμενοι τοὺς Πελληνεῖς ἐν Ἤλιδι ὄντας, νυκτὸς μακροτάτην ὁδὸν ἐλθόντες καταλαμβάνουσιν αὐτῶν Ὄλουρον· ἤδη γὰρ πάλιν προςεκεχωρήκεσαν οἱ Πελληνεῖς εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν. Ἐπεὶ δ' ᾔσθοντο τὰ περὶ Ὀλούρου, περι- 18
ελθόντες αὖ καὶ οὗτοι ὅπῃ ἐδύναντο εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν Πελλήνην εἰςῆλθον. Καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐπολέμουν τοῖς ἐν Ὀλούρῳ Ἀρκάσι τε καὶ τῷ ἑαυτῶν παντὶ δήμῳ

§. 16. ἠμέλλησαν D. pr. m. E. Schaef. Schneid. pro ἠμέλησαν, Dind. ἐμέλλησαν cum D. sec. m. — D. τριακοσίους pro τετρακοσίους. — ἔχοντας, suadente Moro, Schneid. edd. sqq. pro ἔχοντες. — καὶ ὕστ. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ὕστ. καί.

§. 17. φίλοι γεγενημ. τοῖς Ἠλ. D. F. Schneid. Dind. pro φίλοι τοῖς Ἠλ. γενόμενοι, C. φίλοι τοῖς Ἠλ. γεγενημένοι, V. φίλοι γεγενημ. τοῖς Ἀργείοις. — ἐξιόντες C. D. E. F. V. Dind. pro ἐξελθόντες. — Dind. Πελληνέας.

denti πόλιν. V. ad I, 4, 12. IV, 3, 2.

§. 15. συνθέμενοι — ἐπιβοηθεῖν] pacti cum Arcadibus de submittendis auxiliis.

§. 16. Πύλον] Eleam, diversam a maritima Pylo Messeniae. Schneider.

§. 17. Ὄλουρον] parvam Achaiae urbem Pellenensibus subiectam.

§. 18. περιελθόντες — ὅπῃ ἐδύναντο] circuitu facto qua quidem poterant.

τῷ ἑαυτῶν — δήμῳ] Cives igitur Oluri deprehensi ab Arcadibus cum his aut inviti aut sponte sua arma coniunxerant.

μάλα ὀλίγοι ὄντες· ὅμως δὲ οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο,
πρὶν ἐξεπολιόρκησαν τὸν Ὄλουρον.

19 Οἱ δ' αὖ Ἀρκάδες πάλιν ποιοῦνται ἄλλην στρα-
a. Ch. τείαν εἰς τὸν Ἦλιν. Μεταξὺ δὲ Κυλλήνης καὶ τῆς πό-
λεως στρατοπεδευομένοις αὐτοῖς ἐπιτίθενται οἱ Ἠλεῖοι,
ὑποστάντες δὲ οἱ Ἀρκάδες ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ Ἀν-
δρόμαχος μὲν ὁ Ἠλεῖος ἵππαρχος, ὅςπερ αἴτιος ἐδόκει
εἶναι τὴν μάχην συνάψαι, αὐτὸς αὐτὸν διέφθειρεν· οἱ
δ' ἄλλοι εἰς τὴν πόλιν ἀπεχώρησαν. Ἀπέθανε δὲ ἐν
ταύτῃ τῇ μάχῃ παραγενόμενος καὶ Σωκλείδης ὁ Σπαρ-
τιάτης· ἤδη γὰρ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι σύμμαχοι τοῖς
20 Ἠλείοις ἦσαν. Πιεζόμενοι δὲ οἱ Ἠλεῖοι ἐν τῇ ἑαυτῶν
ἠξίουν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους πέμποντες πρέσβεις
ἐπιστρατεύειν τοῖς Ἀρκάσι, νομίζοντες οὕτως ἂν μά-
λιστα ἀπολαβεῖν τοὺς Ἀρκάδας, εἰ ἀμφοτέρωθεν πολε-
μοῖντο. Καὶ ἐκ τούτου δὴ Ἀρχίδαμος στρατεύεται μετὰ
τῶν πολιτῶν καὶ καταλαμβάνει Κρῶμνον. Καταλιπὼν
δ' ἐν αὐτῷ φρουρὰν τῶν δώδεκα λόχων τρεῖς, οὕτως
21 ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησεν. Οἱ μέντοι Ἀρκάδες, ὥςπερ ἔτυ-
χον ἐκ τῆς εἰς Ἦλιν στρατείας συνειλεγμένοι, βοηθή-
σαντες περιεσταύρωσαν τὸν Κρῶμνον διπλῷ σταυρώ-
ματι καὶ ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῷ
Κρώμνῳ. Χαλεπῶς δὲ ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις
φέρουσα ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ τῶν πολιτῶν ἐκπέμπει στρα-
τιάν· ἡγεῖτο δὲ καὶ τότε Ἀρχίδαμος. Ἐλθὼν δὲ ἐδῄου

§. 18. ὅπῃ Dind. pro ὅποι. — Ante μάλα om. καὶ D. E. F. V. Dind. — οὐ πρόσθεν D. E. F. I. V. Dind. pro οὐδὲ πρόσθεν.

§. 19. F. ποιοῦνται καὶ ἄλλην. — Ante καὶ τῆς πολ. om. τε C. D. Schneid. Dind. — ἵππαρχος D. F. V. Schneid. Dind. pro ὕπαρχος. — Cast. Schneid. post εἶναι inserunt τοῦ. — τὴν μ. συνάψαι D. E. F. V. Dind. pro συν. τ. μάχην. — Σωκλείδης C. D. F. V. Dind. pro Σωκλείδας. — σύμμ. τ. Ἠλ. C. D. E. V. Dind. pro τ. Ἠλ. σύμμ.

§. 19. αἴτιος — συνάψαι] Cum infinitivo sine articulo τοῦ iungitur αἴτιος etiam VII, 5, 17. Anab. VI, 6, 8. Cyrop. I, 13. E Platone Sauppius ad Comment. IV, 4, 15 affert Lach. 191 C. 190 E. Cf. supra II, 3, 32: μεταίτιος. Kuehner. gr. §. 306. 1 c. Valet enim notio efficiendi in talibus adiectivis.

§. 20. ἀπολαβεῖν] Cf. I, 1, 16. ad ἀπειλημμένας.

Κρῶμνον] oppidulum prope Megalopolin situm.

τῶν δώδεκα λόχων] Aderant igitur tres morae, quae efficiunt duodecim lochos. V. VI, 4, 12. Cf. VII, 5, 10.

οὕτως] V. ad III, 2, 9.

καὶ τῆς Ἀρκαδίας ὅσα ἠδύνατο, καὶ τῆς Σκιρίτιδος καὶ
πάντα ἐποίει, ὅπως, εἰ δύναιτο, ἀπαγάγοι τοὺς πολιορ-
κοῦντας. Οἱ δὲ Ἀρκάδες οὐδέν τι μᾶλλον ἐκινοῦντο,
ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρεώρων. Κατιδὼν δέ τινα λό- 22
φον ὁ Ἀρχίδαμος, δι' οὗ τὸ ἔξω σταύρωμα περιεβέ-
βλητο οἱ Ἀρκάδες, ἐνόμισεν ἑλεῖν ἂν τοῦτον καί, εἰ
τούτου κρατήσειεν, οὐκ ἂν δύνασθαι μένειν τοὺς ὑπὸ
τοῦτον πολιορκοῦντας. Κύκλῳ δὲ περιάγοντος αὐτοῦ
ἐπὶ τοῦτο τὸ χωρίον, ὡς εἶδον οἱ προθέοντες τοῦ Ἀρ-
χιδάμου πελτασταὶ τοὺς ἐπαρίτους ἔξω τοῦ σταυρώ-
ματος, ἐπιτίθενται αὐτοῖς, καὶ οἱ ἱππεῖς συνεμβάλλειν
ἐπειρῶντο. Οἱ δ' οὐκ ἐνέκλιναν, ἀλλὰ συντεταγμένοι
ἡσυχίαν εἶχον. Οἱ δ' αὖ πάλιν ἐνέβαλον. Ἐπεὶ δὲ
οὐδὲ τότε ἐνέκλιναν, ἀλλὰ καὶ ἐπήεσαν, ἤδη οὔσης πολ-
λῆς κραυγῆς, ἐβοήθει δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχίδαμος, ἐκτρα-
πόμενος κατὰ τὴν ἐπὶ Κρῶμνον φέρουσαν ἁμαξιτόν, εἰς
δύο ἄγων, ὥςπερ ἐτύγχανεν ἔχων. Ὡς δ' ἐπλησίασαν 23
ἀλλήλοις, οἱ μὲν σὺν τῷ Ἀρχιδάμῳ κατὰ κέρας, ἅτε καθ'

§. 21. ηδύνατο D. V., ἐδύνατο ceteri.

§. 22. A. C. E. F. edd. vett. om. ἂν post ἑλεῖν. — τοῦτον bis pro τοῦτο Leoncl. Steph. Schneid. edd. sqq. — τ. Ἀρχ. πελτ. D. E. F. I. Dind. pro πελτ. τ. Ἀρχ. — οἱ ante ἱππεῖς addunt Steph. Dind. — A. edd. vett. ἀνέκλιναν, F. ἔκλιναν pro ἐνέκλιναν. — Verba inter prius ἐνέκλιναν et ἀλλὰ καὶ media addunt D. I. V. Steph. Leoncl. Wells. Schneid. edd. sqq. — δὴ post ἐβοήθει D. V. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro δὲ. — ὁ Ἀρχ. pro Ἀρχ. D. E. F. V. Schneid. Dind. — ἄγων — ἔχων Schaef. Schneid. Dind. pro ἔχων — ἄγων.

§. 22. τὸ ἔξω σταύρωμα] Arcades Cromnum διπλῷ σταυρώματι cinxerant. Interius vallum tangebat ipsam urbem, exterius ductum erat per inferiorem partem collis, cuius superiori parte potiturus erat Archidamus.

ἐπαρίτους] Epariti sunt in exercitu Arcadum milites stipendiarii et mercenarii. Infra VII, 5, 3 legati etiam ex Eparitis mittuntur Lacedaemonem ab Arcadibus. Hesych.: Ἐπάριτοι τάγμα Ἀρκαδικὸν μαχιμώτατον καὶ παρὰ Ἀρκάσι δημόσιοι φύλακες. Stephan. Byz. hunc Xenophontis locum laudans Ἐπαρίτας appellat et ἔθνος Ἀρκαδίας esse dicit, nomine ab urbe Ἔπαρις ducto, quam tamen alibi nominatam legisse se ipse negat. Schneider. ad VII, 4, 33.

ἔξω τοῦ σταυρώματος] Evaserant ex duplici vallo, intra quod stabat exercitus Arcadum.

εἰς δύο] V. ad III, 1, 22.

§. 23. κατὰ κέρας] h. e. longo agmine et angusta fronte. Hunc ipsum locum explanatum quodammodo videmus in Hipparch. IV, 3: ἢν μέν γε διὰ στενῶν ὁδῶν ἐλαύνῃς, ἀπὸ παραγγέλσεως εἰς κέρας ἡγητέον· ἢν δὲ πλατείαις ἐπιτυγχάνῃς ὁδοῖς, ἀπὸ παραγγέλσεως αυ πλατυντέον τῆς φυλῆς ἑκάστης τὸ μέτωπον. Eodem sensu VI, 2, 30 est ἐπὶ κέρως, cui opponitur ἐπὶ φάλαγ-

ὁδὸν πορευόμενοι, οἱ δ' Ἀρκάδες ἀθρόοι συνασπιδοῦν-
τες. ἐν τούτῳ οὐκέτι ἐδύναντο οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀντέ-
χειν τῷ τῶν Ἀρκάδων πλήθει, ἀλλὰ ταχὺ μὲν ὁ Ἀρχίδα-
μος ἐτέτρωτο τὸν μηρὸν διαμπάξ, ταχὺ δὲ οἱ μαχόμενοι
πρὸ αὐτοῦ ἀπέθνησκον, Πολυαινίδας τε καὶ Χίλων ὁ
τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρχιδάμου ἔχων, καὶ οἱ πάντες δὲ
24 αὐτῶν τότε ἀπέθανον οὐκ ἔλαττον τῶν τριάκοντα. Ὡς
δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀναχωροῦντες εἰς τὴν εὐρυχωρίαν
ἐξῆλθον, ἐνταῦθα δὴ Λακεδαιμόνιοι ἀντιπαρετάξαντο.
Καὶ μὴν οἱ Ἀρκάδες, ὥςπερ εἶχον, συντεταγμένοι ἕστα-
σαν καὶ πλήθει μὲν ἐλείποντο, εὐθυμότερον δὲ πολὺ
εἶχον, ἐπεληλυθότες ἀποχωροῦσι καὶ ἄνδρας ἀπεκτο-
νότες. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μάλα ἀθύμως εἶχον, τε-
τρωμένον μὲν ὁρῶντες τὸν Ἀρχίδαμον, ἀκηκοότες δὲ
τὰ ὀνόματα τῶν τεθνηκότων, ἀνδρῶν τε ἀγαθῶν καὶ
25 σχεδὸν τῶν ἐπιφανεστάτων. Ὡς δὲ πλησίον ὄντων
ἀναβοήσας τις τῶν πρεσβυτέρων εἶπε, Τί δεῖ ἡμᾶς, ὦ
ἄνδρες, μάχεσθαι, ἀλλ' οὐ σπεισαμένους διαλυθῆναι;
ἄσμενοι δὴ ἀμφότεροι ἀκούσαντες ἐσπείσαντο. Καὶ οἱ
μὲν Λακεδαιμόνιοι τοὺς νεκροὺς ἀνελόμενοι ἀπῆλθον,
οἱ δ' Ἀρκάδες ἐπαναχωρήσαντες ἔνθα τὸ πρῶτον ἤρ-
ξαντο ἐπιέναι τρόπαιον ἐστήσαντο.

26 Ὡς δὲ οἱ Ἀρκάδες περὶ τὸν Κρῶμνον ἦσαν, οἱ ἐκ
τῆς πόλεως Ἠλεῖοι πρῶτον μὲν ἰόντες ἐπὶ τὴν Πύλον

§. 23. D. οἵγε pro τότε.

§. 24. ἕστασαν Dind., ἔστασαν D. F. I. V., ἔστησαν ceteri. — Post ἐπεληλυθότες om. δὴ D. E. F. V. Dind., A. C. edd. vett. ἐπελ. δὲ.

§. 25. ἀμφότεροι addunt D. E. F. V. Schneid. Dind.

§. 26. D. περὶ pro ἐπὶ. — περιτυγχ. C. D. E. F. I. marg. Leoncl.

γος, h. e. lata fronte, quod h. l. significatur per ἀθρόοι συνασπιδοῦντες, h. e. denso agmine et clypeis constipatis. Cf. VII, 5, 22. Kuehner. ad Anab. IV, 6, 6.

ἐτέτρωτο] De plusquamperfecto v. ad VII, 3, 7.

πρὸ αὐτοῦ] Haec de industria inter μαχόμενοι et ἀπέθνησκον sunt posita, ut ad utrumque referrentur. Aliter se habet VI, 4, 13.

τῶν τριάκοντα] De articulo v. ad VII, 2, 9. Infra §. 27: τῶν ἑκατόν.

§. 24. Καὶ μήν] At etiam. Cf. ad III, 5, 10.

εὐθυμότερον — πολύ] De collocatione verborum cf. ad II, 4, 34. II, 1, 11: ἔτι πλείω πολλῷ. Infra §. 37.

πλησίον ὄντων] τῶν Ἀρκάδων.

§. 25. τῶν πρεσβυτέρων] Spartanorum, ut videtur, qui timerent pugnam.

περιτυγχάνουσι τοῖς Πυλίοις ἀποκεκρουμένοις ἐκ τῶν
Θαλαμῶν. Καὶ προςελαύνοντες οἱ ἱππεῖς τῶν Ἠλείων
ὡς εἶδον αὐτούς, οὐκ ἠμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐμβάλ-
λουσι καὶ τοὺς μὲν ἀποκτιννύουσιν, οἱ δέ τινες αὐτῶν
καταφεύγουσιν ἐπὶ γήλοφον. Ἐπεὶ μέντοι ἦλθον οἱ πε-
ζοί, ἐκκόπτουσι καὶ τοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ καὶ τοὺς μὲν αὐ-
τοῦ ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἔλαβον ἐγγὺς δια-
κοσίων. Καὶ ὅσοι μὲν ξένοι ἦσαν αὐτῶν, ἀπέδοντο,
ὅσοι δὲ φυγάδες, ἀπέσφαττον. Μετὰ δὲ ταῦτα τούς τε
Πυλίους, ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει, σὺν αὐτῷ τῷ χω-
ρίῳ αἱροῦσι καὶ τοὺς Μαργανέας ἀναλαμβάνουσι. Καὶ 27
μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὕστερον αὖ ἐλθόντες νυκτὸς ἐπὶ
τὸν Κρῶμνον ἐπικρατοῦσι τοῦ σταυρώματος τοῦ κατὰ
τοὺς Ἀργείους, καὶ τοὺς πολιορκουμένους [τῶν Λακε-
δαιμονίων] εὐθὺς ἐξεκάλουν. Ὅσοι μὲν οὖν ἐγγύτατά
τε ἐτύγχανον ὄντες καὶ ὠξυλάβησαν, ἐξῆλθον· ὁπόσους
δὲ ἔφθασαν πολλοὶ τῶν Ἀρκάδων συμβοηθήσαντες,
ἀπεκλείσθησαν ἔνδον καὶ ληφθέντες διενεμήθησαν·
καὶ ἓν μὲν μέρος ἔλαβον Ἀργεῖοί, ἓν δὲ Θηβαῖοι, ἓν δὲ
Ἀρκάδες, ἓν δὲ Μεσσήνιοι. Οἱ δὲ σύμπαντες ληφθέν-
τες Σπαρτιατῶν τε καὶ περιοίκων πλείονες τῶν ἑκατὸν
ἐγένοντο.

Ἐπεί γε μὴν οἱ Ἀρκάδες ἐσχόλασαν ἀπὸ τοῦ Κρώ- 28

Schneid. Dind. pro ἐπιτυγχ. — Edd. ante Dind. ἀποκεκρουσμ. — ἐκ τῶν C. D. E. F. V. Dind. pro ἀπὸ τῶν. — ἠμέλλησαν D. V. Schaef. Schneid. Dind. pro ἠμέλησαν. — λόφῳ C. D. F. I. V. Schneid. Dind. pro γηλόφῳ, sed D. om. τῷ. — τοὺς μὲν αὐτοῦ D. V. Dind. pro τοὺς μὲν αὐτῶν.

§. 27. τοῦ κατὰ, iubente Schneidero, Dind., κατὰ Palmer. pro καὶ. — Edd. ante Dind. τούς τε Ἀργείους τε καί. — μὲν post ἓν addunt D. V. Schneid. Dind. — D. I. habent μέρος ante Ἀρκάδες. — πλείονες D. Cast. pro πλέονες.

§. 26. τῶν Θαλαμῶν] Steph. Byz. πόλις τῆς Μεσσηνίας, aliunde non cognita.

αὐτοῦ] hoc ipso loco.

ἐγγὺς διακοσίων] prope ducentos. V. Kuehner. ad Anab. V, 7, 9: ἐγγὺς μυρίων.

ἀπέδοντο — ἀπέσφαττον] De diversis temporibus v. ad III, 4, 24.

χωρίῳ] Pylo.

§. 27. τοῦ κατὰ τοὺς Ἀργείους] Sic recte. Nam Argivi faciebant cum Arcadibus.

[τῶν Λακεδαιμονίων]] Haec, postquam τοῦ κατὰ τοὺς Ἀργ. in καὶ τοὺς Ἀργ. depravatum erat, interpolata existimo ab eo, cui obsessi Lacedaemonii ab obsisses Argivis discernendi viderentur. Sed, ut nunc verba sunt, Lacedaemonios intelligendos esse per se patet ex §. 20, et mire dictum esset: Lacedaemonii evocabant obsessos Lacedaemoniorum.

μνον, πάλιν δὴ περὶ τοὺς Ἠλείους εἶχον καὶ τήν τε
Ὀλυμπίαν ἐῤῥωμενέστερον ἐφρούρουν καὶ ἐπιόντος
Ὀλυμπιακοῦ ἔτους παρεσκευάζοντο ποιεῖν τὰ Ὀλύμπια
σὺν Πισάταις τοῖς πρώτοις φάσκουσι προστῆναι τοῦ
ἱεροῦ. Ἐπεὶ δὲ ὅ τε μὴν ἧκεν, ἐν ᾧ τὰ Ὀλύμπια γίγνε-
ται, αἵ τε ἡμέραι, ἐν αἷς ἡ πανήγυρις ἀθροίζεται, ἐν-
ταῦθα δὴ οἱ Ἠλεῖοι ἐκ τοῦ φανεροῦ συσκευασάμενοι
καὶ παρακαλέσαντες Ἀχαιοὺς ἐπορεύοντο τὴν Ὀλυμπια-
29 κὴν ὁδόν. Οἱ δὲ Ἀρκάδες ἐκείνους μὲν οὐκ ἄν ποτε
ᾤοντο ἐλθεῖν ἐπὶ σφᾶς, αὐτοὶ δὲ σὺν Πισάταις διετί-
θεσαν τὴν πανήγυριν. Καὶ τὴν μὲν ἱπποδρομίαν ἤδη
ἐπεποιήκεσαν καὶ τὰ δρομικὰ τοῦ πεντάθλου· οἱ δ' εἰς
πάλην ἀφικόμενοι οὐκέτι ἐν τῷ δρόμῳ, ἀλλὰ μεταξὺ
τοῦ δρόμου καὶ τοῦ βωμοῦ ἐπάλαιον. Οἱ γὰρ Ἠλεῖοι
σὺν τοῖς ὅπλοις παρῆσαν ἤδη εἰς τὸ τέμενος. Οἱ δὲ
Ἀρκάδες ποῤῥωτέρω μὲν οὐκ ἀπήντησαν, ἐπὶ δὲ τοῦ
Κλαδάου ποταμοῦ παρετάξαντο, ὃς παρὰ τὴν Ἄλτιν
καταῤῥέων εἰς τὸν Ἀλφειὸν ἐμβάλλει. Καὶ σύμμαχοι
δὲ παρῆσαν αὐτοῖς, ὁπλῖται μὲν Ἀργείων εἰς δισχιλίους,
30 Ἀθηναίων δὲ ἱππεῖς περὶ τετρακοσίους. Καὶ μὴν οἱ
Ἠλεῖοι τἀπὶ θἄτερα τοῦ ποταμοῦ παρετάξαντο, σφα-
γιασάμενοι δὲ εὐθὺς ἐχώρουν. Καὶ τὸν πρόσθεν χρό-
νον εἰς τὰ πολεμικὰ καταφρονούμενοι μὲν ὑπ' Ἀρκά-
δων καὶ Ἀργείων, καταφρονούμενοι δὲ ὑπ' Ἀχαιῶν καὶ
Ἀθηναίων, ὅμως ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῶν μὲν συμμάχων
ὡς ἀλκιμώτατοι ὄντες ἡγοῦντο, τοὺς δ' Ἀρκάδας, τού-

§. 28. A. edd. ante Dind. ante *Πισάταις* addunt *τοῖς*. — *ἐν ᾧ* V. Dind. pro *ᾧ*. — Ante *Ἀχαιοὺς* om. *τοὺς* D. I. Dind.

§. 29. *σὺν τοῖς ὅπλοις παρῆσαν ἤδη* C. D. F. V. Dind. pro *παρ. ἤδη σ. τ. ὅπλοις*. — D. V. Ald. Leoncl. Steph. Wells. *Ἄλτην* pro *Ἄλτιν*.

§. 28. *Ὀλυμπιακοῦ ἔτους*] Olymp. 104, 1.

τοῖς πρώτοις — τοῦ ἱεροῦ] Diod. XV, 78: *Πισᾶται μὲν ἀνανεωσάμενοι τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς πατρίδος καί τισι μυθικαῖς καὶ παλαιαῖς ἀποδείξεσι χρώμενοι τὴν θέσιν τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως αὐτοῖς προςήκειν ἀπεφαίνοντο.*

§. 29. *ἐν τῷ δρόμῳ*] in stadio.

τοῦ βωμοῦ] quem accurate describit Paus. V, 13, 5. Erat ex cineribus victimarum accumulatus, Iovi Olympio sacratus.

Ἄλτιν] Haec erat pars interior *τοῦ τεμένους*, muro cincta, in sinistra ripa Cladai fluminis sita. V. Grot. H. G. V, p. 563.

§. 30. *τὸν πρόσθεν χρόνον — καταφρονούμενοι*] V. ad V, 1, 1.

τοις γὰρ πρώτοις συνέβαλον, καὶ εὐθὺς ἐτρέψαντο, καὶ
ἐπιβοηθήσαντας δὲ τοὺς Ἀργείους δεξάμενοι καὶ τού-
των ἐκράτησαν. Ἐπεὶ μέντοι κατεδίωξαν εἰς τὸ μεταξὺ 31
τοῦ βουλευτηρίου καὶ τοῦ τῆς Ἑστίας ἱεροῦ καὶ τοῦ
πρὸς ταῦτα προσήκοντος θεάτρου, ἐμάχοντο μὲν οὐδὲν
ἧττον καὶ ἐώθουν πρὸς τὸν βωμόν, ἀπὸ μέντοι τῶν
στοῶν τε καὶ τοῦ βουλευτηρίου καὶ τοῦ μεγάλου ναοῦ
βαλλόμενοι καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μαχόμενοι, ἀποθνήσκου-
σιν ἄλλοι τε τῶν Ἠλείων καὶ αὐτὸς ὁ τῶν τριακοσίων
ἄρχων Στρατόλας. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπεχώρη-
σαν εἰς τὸ αὑτῶν στρατόπεδον. Οἱ μέντοι Ἀρκάδες καὶ 32
οἱ μετ' αὐτῶν οὕτως ἐπεφόβηντο τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν,
ὥςτε οὐδ' ἀνεπαύσαντο τῆς νυκτός, ἐκκόπτοντες τὰ
διαπεπονημένα σκηνώματα καὶ ἀποσταυροῦντες. Οἱ
δ' αὖ Ἠλεῖοι ἐπεὶ τῇ ὑστεραίᾳ προσιόντες εἶδον καρτε-
ρὸν τὸ τεῖχος καὶ ἐπὶ τῶν ναῶν πολλοὺς ἀναβεβηκότας,
ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ τοιοῦτοι γενόμενοι, οἵους τὴν
ἀρετὴν θεὸς μὲν ἂν ἐμπνεύσας δύναιτο καὶ ἐν ἡμέρᾳ
ἀποδεῖξαι, ἄνθρωποι δ' οὐδ' ἂν ἐν πολλῷ χρόνῳ τοὺς
μὴ ὄντας ἀλκίμους ποιήσειαν.

Χρωμένων δὲ τοῖς ἱεροῖς χρήμασι τῶν ἐν τοῖς Ἀρ- 33
κάσιν ἀρχόντων καὶ ἀπὸ τούτων τοὺς ἐπαρίτους τρε- A. 363
φόντων, πρῶτοι Μαντινεῖς ἀπεψηφίσαντο μὴ χρῆσθαι
τοῖς ἱεροῖς χρήμασι. Καὶ αὐτοὶ τὸ γιγνόμενον μέρος
εἰς τοὺς ἐπαρίτους ἐκ τῆς πόλεως ἐκπορίσαντες ἀπέ-

§. 30. D. πρῶτον pro πρώτοις. — F. συνέβαλλον.

§. 32. V. ἐπὶ τὸν ναὸν.

§. 33. μὴ χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς χρήμ. D. F. V. Dind. pro τοῖς ἱερ. χρημ. μὴ χρ. — V. ἔπεμψαν pro ἔπεμπον.

καὶ εὐθὺς — καὶ — δέ] V. ad V, 3, 5.

§. 31. τοῦ βουλευτηρίου] curiae, descriptae a Paus. VI, 23, 5.

ἐώθουν] propellebant hostes.

μαχόμενοι, ἀποθνήσκουσιν ἄλλοι τε — καὶ αὐτός] De constructione v. ad IV, 4, 1: ὁρῶντες —, οἱ πλεῖστοι αὐτῶν.

τῶν τριακοσίων] V. ad §. 13.

§. 32. σκηνώματα] tentoria, quibus excipiebantur qui adveniebant ad ludos visendos.

καὶ ἐν ἡμέρᾳ] vel die, h. e. vel (unius) diei spatio.

§. 33. τοὺς ἐπαρίτους] V. ad §. 22.

ἀπεψηφίσαντο μὴ χρῆσθαι] V. ad III, 5, 8.

τὸ γιγνόμενον — εἰς τοὺς ἐπαρίτους] eam summae partem, quam ipsi ad alendos stipendio eparitos solvere debebant.

ἐκ τῆς πόλεως] vel ex aera-

πέμπειν τοῖς ἄρχουσιν. Οἱ δὲ ἄρχοντες φάσκοντες αὐ-
τοὺς λυμαίνεσθαι τὸ Ἀρκαδικόν, ἀνεκαλοῦντο εἰς τοὺς
μυρίους τοὺς προστάτας αὐτῶν· καὶ ἐπεὶ οὐχ ὑπή-
κουον, κατεδίκασαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἐπαρίτους ἔπεμ-
πον ὡς ἄξοντας τοὺς κατακεκριμένους. Οἱ μὲν οὖν
Μαντινεῖς κλείσαντες τὰς πύλας οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς
34 εἴσω. Ἐκ δὲ τούτου τάχα δὴ καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλεγον ἐν
τοῖς μυρίοις, ὡς οὐ χρὴ τοῖς ἱεροῖς χρήμασι χρῆσθαι,
οὐδὲ καταλιπεῖν εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον τοῖς παισὶν ἔγκλημα
τοῦτο πρὸς τοὺς θεούς. Ὡς δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ ἀπέ-
δοξε μηκέτι χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς χρήμασι, ταχὺ δὴ οἱ
μὲν οὐκ ἂν δυνάμενοι ἄνευ μισθοῦ τῶν ἐπαρίτων εἶναι
διεχέοντο, οἱ δὲ δυνάμενοι παρακελευσάμενοι αὑτοῖς
καθίσταντο εἰς τοὺς ἐπαρίτους, ὅπως μὴ αὐτοὶ ἐπ'
ἐκείνοις, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐπὶ σφίσιν εἶεν. Γνόντες δὲ οἱ
τῶν ἀρχόντων διακεχειρικότες τὰ ἱερὰ χρήματα, ὅτι, εἰ
δώσοιεν εὐθύνας, κινδυνεύσοιεν ἀπολέσθαι, πέμπου-
σιν εἰς Θήβας καὶ διδάσκουσι τοὺς Θηβαίους, ὡς, εἰ μὴ
στρατεύσοιεν, κινδυνεύσοιεν οἱ Ἀρκάδες πάλιν λακω-
35 νίσαι. Καὶ οἱ μὲν παρεσκευάζοντο ὡς στρατευσόμενοι·
οἱ δὲ τὰ κράτιστα τῇ Πελοποννήσῳ βουλευόμενοι ἔπει-
σαν τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων πέμψαντες πρέσβεις εἰ-
πεῖν τοῖς Θηβαίοις μὴ ἰέναι σὺν ὅπλοις εἰς τὴν Ἀρκα-

§. 34. F. *ἄλλοι δή τινες*. — *πρὸς τοὺς θεοὺς* D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Dind. pro *εἰς τοὺς θ.* — *κινδυνεύσοιεν* et *στρατεύσοιεν* Dind., alterum *κινδυνεύσοιεν* Schneid. Dind. pro *κινδυνεύσειαν* — *στρατεύσαιεν* — *κινδυνεύσαιεν*.

rio urbis, vel e collecta a singulis pecunia. Morus.

τοὺς μυρίους] V. ad VII, 1, 38.

§. 34. *ἔγκλημα — πρὸς τοὺς θεούς*] culpam adversus deos. Dindorf. in Steph. Thes. gr. confert Lys. adv. Theomn. p. 118: *οὐκ ἄρα δίκην παρ' αὐτοῦ λήψομαι; τίνος ὄντος ἐμοὶ πρὸς ὑμᾶς ἐγκλήματος;* Polyb. II, 52, 4: *προτείνας Ἀντιγόνῳ τὸν Ἀκροκόρινθον ἔλυσε μὲν τὸ γεγονὸς ἔγκλημα πρὸς τὴν οἰκίαν.*

τῶν ἐπαρίτων] genitivus pendet ab *οἱ μέν*. Cf. VII, 2, 8. ad *αὐτῶν*.

οἱ δὲ δυνάμενοι] Locupletiores cives, qui sine stipendio vivere poterant, nomen apud eparitos profitebantur. Morus.

ἐπ' ἐκείνοις] in potestate adversariorum, qui pecuniis sacris eparitos alere volebant.

διακεχειρικότες] qui administraverant.

§. 35. *καὶ οἱ μέν*] *Θηβαῖοι.*

τὰ κρατιστα — βουλευόμενοι] optimates Arcadum, quo sensu VII, 5, 1: *τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου.*

δίαν, εἰ μή τι καλοῖεν. Καὶ ἅμα μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔλεγον, ἅμα δὲ ἐλογίζοντο, ὅτι πολέμου οὐδὲν δέοιντο. Τοῦ τε γὰρ ἱεροῦ τοῦ Διὸς προεστάναι οὐδὲν προςδεῖσθαι ἐνόμιζον, ἀλλ' ἀποδιδόντες ἂν καὶ δικαιότερα καὶ ὁσιώτερα ποιεῖν καὶ τῷ θεῷ οἴεσθαι μᾶλλον ἂν οὕτω χαρίζεσθαι. Βουλομένων δὲ ταῦτα καὶ τῶν Ἠλείων, ἔδοξεν ἀμφοτέροις εἰρήνην ποιήσασθαι· καὶ ἐγένοντο σπονδαί.

Γενομένων δὲ τῶν ὅρκων καὶ ὀμοσάντων τῶν τε 36 *ἄλλων ἁπάντων καὶ Τεγεατῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Θηβαίου, ὃς ἐτύγχανέν ἐν Τεγέᾳ ἔχων τριακοσίους ὁπλίτας τῶν Βοιωτῶν, οἱ μὲν Ἀρκάδες ἐν τῇ Τεγέᾳ αὐτοῦ ἐπικαταμείναντες ἐδειπνοποιοῦντό τε καὶ εὐθυμοῦντο καὶ σπονδὰς καὶ παιᾶνας ὡς εἰρήνης γεγενημένης ἐποιοῦντο, ὁ δὲ Θηβαῖος καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ φοβούμενοι τὰς εὐθύνας σύν τε τοῖς Βοιωτοῖς καὶ τοῖς ὁμογνώμοσι τῶν ἐπαρίτων κλείσαντες τὰς πύλας τοῦ τῶν Τεγεατῶν τείχους, πέμποντες ἐπὶ τοὺς σκηνοῦντας συνελάμβανον τοὺς βελτίστους. Ἅτε δὲ ἐκ πασῶν τῶν πόλεων παρόντων τῶν Ἀρκάδων καὶ πάντων εἰρήνην βουλομένων ἔχειν, πολλοὺς ἔδει τοὺς συλλαμβανομένους εἶναι· ὥςτε*

§. 36. Ante *Τεγεατῶν* om. *τῶν* D. Dind. — *ἐν Τεγέᾳ* C. D. E. V. Dind. pro *ἐν τῇ Τεγέᾳ*. — *τριακ. ὁπλίτας* C. D. E. V. Dind. pro *ὁπλ. τριακ.* — Post *οἱ μὲν* om. *ἄλλοι* D. Dind. — *ἐπικαταμείναντες* D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *καταμένοντες*, C. V. *καταμείναντες*. — *ὁ δὲ Θηβαῖος* D. E. F. I. V. Y. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro *οἱ δὲ Θηβαῖοι*. — *σκηνοῦντας* D. E. F. V. Dind. pro *συσκηνοῦντας*. — *ἅτε δὲ* Steph. Dind. pro *ἅτε δή*.

καλοῖεν] per synesin refertur ad *τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων*. De *μή τι* cf. ad III, 2, 1.

ἀποδιδόντες] scil. *τὸ — προεστάναι.*

ἐνόμιζον — οἴεσθαι] De posteriori verbo pleonastice posito Dindorf. comparat Aeschin. de fals. leg. p. 32. extr.: *θαῤῥεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μὴ νομίζειν, ὥςπερ ἐν τοῖς θεάτροις, διὰ τοῦτο οἴεσθαί τι πεπονθέναι.*

§. 36. *ἐν τῇ Τεγέᾳ αὐτοῦ*] Cf. ad IV, 8, 39. Herbst. de Cobeti in Thuc. emend. p. 61 putat discerni eos Arcades, qui Tegeae manserint ab iis (plurimam partem Mantineensibus), qui statim post factam pacem domum abierint. V. §. 37. Quod si recte disputasset, scribendum esset *οἱ αὐτοῦ ἐπικαταμείναντες*. Verum illud certe recte vidit, *αὐτοῦ* per epexegesin addi antecedenti *ἐν τῇ Τεγέᾳ*, sed iungendum esse cum *ἐπικαταμείναντες*, non cum *ἐδειπνοποιοῦντο*.

ὁ δὲ Θηβαῖος] *ἁρμοστής*. Cf. VII, 1, 43. 2, 11.

εἰρήνην βουλομένων ἔχειν] qui hanc ipsam ob causam aderant.

ταχὺ μὲν αὐτοῖς τὸ δεσμωτήριον μεστὸν ἦν, ταχὺ δὲ ἡ
37 δημοσία οἰκία. Ὡς δὲ πολλοὶ οἱ εἰργμένοι ἦσαν, πολλοὶ δὲ κατὰ τοῦ τείχους ἐκπεπηδηκότες, ἦσαν δ' οἳ καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἀφεῖντο· οὐδεὶς γὰρ οὐδενὶ ὠργίζετο, ὅςτις μὴ ᾤετο ἀπολεῖσθαι· ἀπορῆσαι δὴ μάλιστα ἐποίησε τόν τε Θηβαῖον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ταῦτα πράττοντας, ὅτι Μαντινέας, οὓς μάλιστα ἐβούλοντο λαβεῖν, ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχον· διὰ γὰρ τὸ ἐγγὺς τὴν πόλιν
38 εἶναι σχεδὸν πάντες ᾤχοντο οἴκαδε. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο καὶ τὰ πεπραγμένα ἐπύθοντο οἱ Μαντινεῖς, εὐθὺς πέμποντες εἴς τε τὰς ἄλλας Ἀρκαδικὰς πόλεις προηγόρευον ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι καὶ φυλάττειν τὰς παρόδους. Καὶ αὐτοὶ δὲ οὕτως ἐποίουν καὶ ἅμα πέμψαντες εἰς τὴν Τεγέαν ἀπῄτουν ὅσους ἔχοιεν ἄνδρας Μαντινέων· καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἀρκάδων οὐδένα ἀξιοῦν ἔφασαν οὔτε δεδέσθαι οὔτε ἀποθνήσκειν πρὸ δίκης. Εἰ δὲ καί τινες ἐπαιτιῷντο, ἔλεγον ἐπαγγέλλοντες, ὅτι ἡ τῶν Μαντινέων πόλις ἐγγυῷτο ἦ μὴν παρέξειν εἰς τὸ
39 κοινὸν τῶν Ἀρκάδων ὁπόσους τις προςκαλοῖτο. Ἀκούων οὖν ὁ Θηβαῖος ἠπόρει τε, ὅ τι χρήσαιτο τῷ πράγματι, καὶ ἀφίησι πάντας τοὺς ἄνδρας. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συγκαλέσας τῶν Ἀρκάδων ὁπόσοι γε δὴ συνελθεῖν ἠθέλησαν, ἀπελογεῖτο, ὡς ἐξαπατηθείη. Ἀκοῦσαι γὰρ ἔφη, ὡς Λακεδαιμόνιοί τε εἶεν σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τοῖς ὁρί-

§. 38. εἴς τε τὰς C.D.V. Dind. pro εἰς τάς. — παρόδους D. Dind. pro πόλεις. — Μαντινέων D. I. Dind. pro Μαντινεῖς. — ἀξιοῦν ἔφασαν I. Steph. edd. sqq. praeter Mor. pro ἀξιοῦντες ἦσαν; D. praebet solum ἔφασαν, A. solum ἀξιοῦντες. — εἰ δὲ καί τινες D. Dind. pro καί τινες; I. Steph. οἱ δέ τινες, Leoncl. Schneid. Weisk. καὶ εἴ τινες. — Cast. Leoncl. Weisk. ἐπητιῶντο. — Ante ἔλεγον om. καὶ D. Schneid. Dind. — ἐπαγγέλλ. pro ἀπαγγ. Dind.

§. 39. ἔφη, ὡς C. D. E. F. I. Dind. pro ἔφη, ὅτι. — μέλλοιεν αὐ-

§. 37. ὅςτις μὴ — ἀπολεῖσθαι] nisi qui causam suam desperandam putaret, si rationes essent reddendae. Reliquorum nihil intererat fugam Arcadum prohibere.

ὀλίγους — πάνυ] V. ad §. 24.

§. 38. ἦ μήν] V. ad III, 4, 5.

ἔλεγον ἐπαγγέλλοντες] offerebant, pollicebantur, quo sensu saepius merum ἐπαγγέλλεσθαι usurpatur. Simili autem ratione huic verbo participium verbi βούλεσθαι subiungitur Herod. VI, 139: δίκας ἐπηγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Dindorf. ad Steph. Thes. III. p. 1363.

προςκαλοῖτο] V. ad §. 11.

§. 39. ὅ τι χρήσαιτο τῷ πράγματι] V. ad II, 1, 2.

οις προδιδόναι τε μέλλοιεν αὐτοῖς τὴν Τεγέαν τῶν Ἀρ-
κάδων τινές. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐκεῖνον μέν, καίπερ
γιγνώσκοντες, ὅτι ἐψεύδετο περὶ σφῶν, ἀφίεσαν· πέμ-
ψαντες δ' εἰς Θήβας πρέσβεις κατηγόρουν αὐτοῦ, ὡς
δεῖν ἀποθανεῖν. Τὸν δ' Ἐπαμεινώνδαν ἔφασαν, καὶ 40
γὰρ στρατηγῶν τότε ἐτύγχανε, λέγειν, ὡς πολὺ ὀρθό-
τερον ποιήσειεν, ὅτε συνελάμβανε τοὺς ἄνδρας ἢ ὅτε
ἀφῆκε. Τὸ γὰρ ἡμῶν δι' ὑμᾶς εἰς πόλεμον καταστάν-
των ὑμᾶς ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης εἰρήνην ποιεῖσθαι
πῶς οὐκ ἂν δικαίως προδοσίαν τις ὑμῶν τοῦτο κατη-
γοροίη; Εὖ δ' ἴστε, ἔφη, ὅτι ἡμεῖς καὶ στρατευσόμεθα
εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ σὺν τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι
πολεμήσομεν.

τοῖς D. F. V. Dind. pro αὐτοῖς μέλλ. — A. C. F. edd. vett. ἐκεῖνοι pro ἐκεῖνον et iidem sine F. ἀπήεσαν pro ἀφίεσαν; V. ἀφῆκαν. — Cast. ὡς δεῖ.

§. 40. Ἐπαμεινώνδαν A. C. D. E. F. Dind. pro Ἐπαμιν. — καταστάντων Steph. Schneid. edd. sqq. pro καταστησάντων.

ὡς δεῖν] De infinitivo v. ad VI, 5, 42.

§. 40. ἔφασαν] V. ad III, 5, 21.

τὸ γὰρ ἡμῶν] Oratio obliqua transit in rectam. V. ad I, 1, 28. V, 1, 31. VII, 1, 24. 5, 2.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Epaminondas quum primum potuit cum sociis transiit in Peloponnesum, et frustra exspectatis Atheniensibus, quos intercipere volebat, Tegeam profectus est. Hic ubi audierat Agesilaum iam domo cum copiis exiisse, recta contendit Spartam, quam vacuam occupasset, nisi Agesilaus re audita mature recurrisset. Ad urbem autem Epaminondas conflixit infausto Marte, atque inde celeriter Tegeam rediit, missis Mantineam equitibus. Eodem paullo ante venerant Atheniensium equites, qui opportunissimo tempore acerrime pugnantes commeatum Mantineensium servarunt. Epaminondas bis superatus delere hoc dedecus decrevit. Itaque confirmatis animis militum se ad novum proelium paravit: et delusis aliqua cunctatione hostibus, conferto in cunei formam agmine eorum aciem perrupit et ad fugam compulit. Iam ipse cadit: sui victoria uti nesciunt: itaque a victis

multi caeduntur: denique victoria utrius partis fuerit dubitari coeptum est. Ceterum hoc tanto totius paene Graeciae conflictu nihil confectum est: contra maior quam ante fuerat rerum perturbatio exstitit.

---

1 *Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡςαύτως δὲ καὶ Ἠλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὅπως ὡς ῥᾷστα αὐτὴν καταδου-*

2 *λώσαιντο. Τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἤ, ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφότεροι δεώμεθα; ἢ τί λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεόμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες; Οὐ δῆλον, ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρα-*

3 *τεύειν παρασκευάζονται; Ἔπεμπον δὲ καὶ Ἀθήναζε βοηθεῖν κελεύοντες· ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο κοινῇ διακωλύειν, ἄν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. Περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσοιντο.*

4 *Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξήει*
Ch. *Βοιωτοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρά τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ.*

Cap. V. §. 1. *καὶ κατὰ πόλεις* D. F. I. V. Y. marg. Leoncl. Dind. pro *καὶ τὰς πόλεις.* — *βουλόμενοι ὡς ἀσθεν.* D. E. F. V. Schneid. Dind. pro *ὡς ἀσθ. βουλ.*

§. 2. *ἐπὶ τῷ* D. Dind. pro *ἐπὶ τὸ.* — D. F. V. Dind. *ἐργάζ. ἡμᾶς* pro *ἡμᾶς ἐργ.*

§. 3. *ἐπορεύθησαν* C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *ἔπεμψαν.*

§. 4. *Ἐπαμειν.* A. C. D. E. F. Dind. pro *Ἐπαμιν.*

Cap. V. §. 2. *Τί — ἤ*] Ne desideres *Τί — ἄλλο ἤ*, v. ad Oecon. III, 3. Ceterum hic ad rectam transitur orationem. V. ad VII, 4, 40.

ἐκείνων] Etiam *αὐτῶν* poni poterat. V. ad VI, 4, 25.

ἐπὶ τῷ] V. ad Oecon. XX, 18: *ἐφ' ᾧπερ ὥρμηται.* Kuehner. ad Comment. I, 3, 11.

§. 3. *αὐτόθεν*] statim ab initio. Cf. ad III, 4, 20.

§. 4. *Εὐβοέας*] De hac forma v. ad III, 5, 6.

Ἀλεξάνδρου] De quo VI, 4, 34. Is a Pelopida victus iam sequitur Thebanos. Plut. Pelop. XXXV.

ἐναντίων] Sunt eae civitates, quas oppressas nuper ab Alexan-

*Φωκεῖς μέντοι οὐκ ἠκολούθουν λέγοντες, ὅτι συνθῆ-
και σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν·
ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις.
Ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ* 5
*σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργείους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρ-
κάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. Ἦσαν δ' οὗτοι
Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαν-
τιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραί τε εἶναι καὶ ἐν
μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἠναγκάζοντο. Ἐξῆλθε μὲν δὴ* 6
*ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ,
ἐνταῦθα διέτριβεν ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας
λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς
μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιῤῥῶσαι αὐτούς, τοῖς
δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν, ὡς δὲ συνε-
λόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις, ὅ τι ἐλαττοῖντο
Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῄεσαν* 7
*πάντες οἱ ὁμοφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν. Ἐπεὶ
μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν
κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνωκέναι, κατὰ θάλατταν δὲ*

§. 5. *Ἀσεᾶται* Steph. edd. sqq. pro *Ἀσθεάται.* — *Παλλαντιεῖς* Dind. pro *Παλαντιεῖς*, quod dederat Palmer. pro *Παλαντεῖς*; D. *Παλλαντεῖς.* — D. Dind. *μικραὶ* pro *σμικραί.*

§. 6. *ἐλπίζων* C. D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro *νομίζων.* — *λογιζόμενος* D. F. I. V. Y. marg. Leoncl. Dind. pro *οἰόμενος.* — A. C. E. F. edd. vett. *εἰς τὸ ἀθυμίαν.*

§. 7. *οὕτω δὴ* C. D. E. F. V. Cast. marg. Leoncl. Mor. edd. sqq., *οὕτω δὲ* ceteri.

dro Thebani libertati restituerant. Morus.

σφίσιν αὐτοῖς] V. ad V, 2, 8. Opponuntur Phocenses aliis Thebanorum sociis. Quod si minus probaveris, fortasse scribendum *σφίσιν σὺν αὐτοῖς*, sibi cum Thebanis.

§. 5. *σφίσιν*] Thebanis. V. ad IV, 8, 24. VII, 1, 41.

τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας] qui rebus Thebanorum favebant.

Ἀσεᾶται] Aseae incolae. V. VI, 5, 11.

Παλλαντιεῖς] Pausan. VIII, 27 nomen urbis est *Παλάντιον.*

οἰκεῖν] habitari. V. ad I, 6, 32.

§. 6. *διὰ ταχέων*] Frequentius dicitur *διὰ τάχους.*

λήψεσθαι] se intercepturum esse. Simili de re VII, 4, 20 erat *ἀπολαμβάνειν.*

μέγα — γενέσθαι] magno hoc fore momento — ad confirmandos animos.

ὡς — συνελόντι εἰπεῖν] Buttm. §. 140. ann. 4. Rost. §. 185. 5. additam. 2. Kuehner. §. 284. 10 a.

§. 7. *τὸ μὲν — ἀπεγνωκέναι*] Anab. I, 7, 19 est *ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι.* Sed Diod. XV, 53: *τὸ μὲν ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν διέξοδον ἀπέγνω.* Schneider.

παρασκευάζεσθαι ὡς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφι-
8 κνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν. Εὐτυχῆ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φήσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἔνθ' ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἦν, ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύετο, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ ὅ τι πράττοιτο. Καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἴ που ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. Τῶν δ' ἑτέρων ἔξω στρατευομένων ἐξῆν ὁρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο, εἴτε τι ἡμάρτανον. Καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὁρῴη χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἐξήγετο ἐπι-
9 τίθεσθαι. Ὁρῶν δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προςχωροῦσαν οὐδεμίαν τόν τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μή, ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προςεδέχετο. Ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ᾔσθετο ἐξεστρατευμένον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγείλας ἡγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς

§. 8. οὐκ ἂν ἔγωγε D. E. F. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἔγωγε οὐκ ἄν. — στρατηγίαν C. D. E. F. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro στρατειάν. — ἀνὴρ Dind., ὁ ἀνὴρ Leoncl. Schneid. Weisk. pro ἀνήρ. — ἐλλιπεῖν Mor. edd. sqq. pro ἐλλείπειν. — ἐστρατοπεδεύετο D. I. V. Dind. pro ἐστρατοπεδεύσατο.

§. 9. αὐτῷ προςχ. Dind. pro προςχ. αὐτῷ; D. E. αὐτῷ προςχ. — προβαίνοντα D. E. F. I. V. marg. Leoncl. Schneid. Dind. pro ἐξήκοντα. — τὴν ante Μαντ. addunt D. E. F. V. Schneid. Dind. — τῇ ante

οὕτω δή] V. ad III, 2, 9. 12.

§. 8. ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι] V. ad Ages. VIII, 4: τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου. Buttm. §. 132. ann. 15. Rost. §. 162. III, 3. addit. 1. Kuehn. §. 273. ann. 20. Eadem in sequentibus ratio est genitivi τῶν — ἑτέρων. Cf. Comment. I, 1, 12: καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερα κ. τ. λ. Ibid. I, 6, 4. III, 6, 17.

ὅ τι πράττοιτο] quid ageretur. Cobetus postulat ὅ τι πράττοι, cl. Cyrop. VIII, 1, 16: διὰ τὸ εἰδέναι, ὅτε ὁρῷντ' ἄν, ὅ τι πράττοιεν.

Τῶν δ' ἑτέρων] h. e. hostium.

καὶ — οἰόμενος] quamvis putaret.

ὁπότε ὁρῴη] V. ad III, 5, 24.

οὐκ ἐξήγετο ἐπιτίθεσθαι] non inducebatur, ut illos adoriretur.

§. 9. πεφυλαγμένους] loco munito hostem observare.

Πελλήνῃ] urbe Laconica in via ad Arcadiam ducente sita.

δειπνοποιησάμενος καὶ

ἐπὶ Σπάρτην. Καὶ εἰ μὴ Κρὴς θείᾳ τινὶ μοίρᾳ προς- 10
ελθὼν ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα,
ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ νεοττιὰν παντάπασιν ἔρη-
μον τῶν ἀμυνομένων. Ἐπεὶ μέντοι προπυθόμενος
ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελθών, δια-
ταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἐφύλαττον καὶ μάλα ὀλίγοι
ὄντες· οἵ τε γὰρ ἱππεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ
ἀπῆσαν καὶ τὸ ξενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων
οἱ τρεῖς. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πό- 11
λει τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου μὲν ἔμελλον ἔν τε ἰσοπέδῳ
μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰς-
ῄει ταύτῃ, οὐδ' ὅπου γε μηδὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν
ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἔνθα δὲ πλεονεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε,
τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε [καὶ οὐκ ἀνέβαινεν]
εἰς τὴν πόλιν. Τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι 12
μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπο-

Πελλ. addunt D. E. I. V. Schneid. Dind. — F. sec. m. δειπνοποιήσασθαι. — καὶ ante παραγγ. addunt D. V. Dind. — Σπάρτην D. E. F. V. Dind. pro Σπάρτῃ.

§. 10. ἀμυνομένων D. E. V., reliqui ἀμυνουμένων. — ὁ ante Ἀγησ. addunt D. E. F. V. Schneid. Dind. — D. εἰς πόλιν. — ἀπῆσαν Dind. pro ἀπήεσαν. — δώδεκα D. I. V. margg. Steph. et Leoncl. Wells. pro δέκα.

§. 11. πλέον D. Leoncl. Schneid. edd. sqq. pro πλείονες; V. πλέονες. — ἔνθα Schaef. Dind. pro ἔνθεν.

§. 12. Τόγε Dind. pro Τὸ δέ γε. — πρὸς ὄρθιον addunt D. I. V.

παραγγείλας] Polyb. IX, 8, 3: δειπνοποιήσασθαι τοῖς αὐτοῦ καθ' ὥραν παραγγείλας ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἄρτι τῆς νυκτὸς ἐπιγιγνομένης. Noctu profectum Epaminondam a Tegea tradunt etiam Diod. XV, 83. Plut. Ages. XXXIV, 2. Unde respecta codicis F. scriptura coniicere licet δειπνοποιήσασθαι παραγγείλας. Sed cf. II, 4, 8.

§. 10. Κρής] Cf. Plut. Ages. XXXIV, 3. Diod. XV, 82.

ἀμυνομένων] Ne desideres futurum v. ad III, 2, 13; 5, 4. Adde Comment. II, 1, 14. Buttm. §. 137. adn. 10. Kuehn. §. 255. adn. 3.

ἀπελθών] Cobetus ἐπανελθών. Cf. I, 7, 1, ubi item pro ἀπῆλθον Cobet. scribit ἐπανῆλθον. Supra ad IV, 4, 5. V, 3, 26. Addenda ad IV, 4, 5.

καὶ μάλα] V. ad IV, 7, 2.

τῶν λόχων δώδεκα] V. ad VII, 4, 20.

οἱ τρεῖς] De articulo v. ad I, 1, 18.

§. 11. πλέον μαχεῖσθαι] plus in pugna effecturi erant: insolentius dictum. Cum pugnandi una efficiendi, assequendi notionem in animo habebat Xenophon.

[καὶ οὐκ ἀνέβαινεν]] Haec verba eiicienda censeo cum Curtio in Pelop. II, p. 317, 43. De re ipsa cf. Polyb. IX, 8. Diod. XV, 83.

§. 12. Τό — γενόμενον] Quod attinet ad id, quod deinde accidit. Cf. I, 7, 31. Sed cf. etiam Cyrop. VII, 2, 22. οὐκ αἰτιῶμαι οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. Comment. I, 2, 64.

τοῖς ἀπονενοημένοις — ὑποσταίη] „Haec est vulgaris

δας ἐνθυμούμενος, ὅτι ὀλίγων μὲν ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἐξήκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους οἷς ἦλθε σύμμαχος, ἐκεῖνοι πολιορκήσοιντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λελυμασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἡττημένος μὲν ἐν Λακεδαίμονι σὺν πολλῷ ὁπλιτικῷ ὑπ' ὀλίγων, ἡττημένος δὲ ἐν Μαντινείᾳ ἱππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἠλείους καὶ Ἀθηναίους· ὥςτε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεὶ παρελθεῖν, λογιζομένῳ, ὅτι εἰ μὲν νικῴη, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο, εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἡγήσατο ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι
19 *ἀρχὴν Πελοποννήσου καταλιπεῖν. Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι, ὡς πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα*
20 *εἶναι. Καὶ γὰρ ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἱππεῖς τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπ-*

§. 18. *καταλείψοι* B. D. Schneid. Dind. pro *καταλείψει*; C. D. V. *καταλήψοι*, E. *καταλήψε*. — *τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντ. ἔσοιτο* D. E. F. V. Dind. pro *παντ. τῇ ἑαυτοῦ δ. ἔσοιτο*.
§. 19. C. om. *ἀνδρῶν*. — *τὸ στράτ.* Dind. pro *στράτ.* — *πόνον* C. E. F. V. Schneid. Dind. pro *πόνων*.

§. 18. *ὀλίγων — ἡμερῶν*] intra paucos dies.

πολιορκήσοιντο] passiva notione. V. ad VI, 4, 6.

λελυμασμένος] est medium: se ipsum gloriam suam esse maculaturum. Cum dativo similiter *λυμαίνεσθαι* iunctum est etiam II, 3, 26: *εἴ τις — λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει.*

ὥςτε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ] Iam deflectit oratio ab inita ratione. Nam continuatur quasi antea dictum sit *ἐνεθυμεῖτο*, non *ἐνθυμούμενος*. Cf. IV, 7, 5 ad *καὶ οὕτω — ἡγεῖτο.*

παρελθεῖν] praeterire. Cobetus *ἀπελθεῖν*, quia antea erat *ὅτι ὀλίγων ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι.*

ἀναλύσοιτο] corrigere, in melius restituere. Morus confert Demosth. de symmor. 34: *τὰς προτέρας ἀναλύσονται πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτίας.*

§. 20. *ὡς — ἐσομένης*] V. ad III, 4, 1.

ἐπεγράφοντο — ῥόπαλα] Sententiam esse: Arcades, tanquam Thebanos, clavam, Herculis Thebani insigne, in scutis ge-

εγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκάδων ὁπλῖται ῥόπαλα, ὡς Θηβαῖοι ὄντες, πάντες δὲ ἠκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας. Ἐπεὶ μέντοι 21
οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ κατανοῆσαι ἃ ἐποίησε. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥςπερ εἰκός, συνετάττετο. Τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην παρεσκευάζετο· ἐπεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἑσπέραν ὄρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο· ὥςτε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Καὶ 22
γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα, ὥςτε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. Ἐπεί γε μὴν παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγείλας τὰ ὅπλα ἡγεῖτο· οἱ δ' ἠκολούθουν. Οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἠδύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ

§. 20. οἱ ante τῶν Ἀρκ. inseruit Dind. — Post ῥόπαλα om. ἔχοντες D. E. F. I. V. Dind.

§. 21. ἐξήγαγεν D. I. V. Schneid. Dind. pro ἀπήγαγεν. — ὅτι D. E. F. I. Dind. pro ὡς. — καὶ ἀντιπ. τῆς Τεγ. C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro τῆς Τεγ. κ. ἀντ. — Ante ἐκείνῃ om. ἐν C. D. E. V. Dind.

§. 22. ἐπὶ κέρως D. E. F. V. Mor. edd. sqq. pro ἐπικαίρως. —

stasse, multis disputat Eckhel. doctr. num. vol. II, 203 sq., ubi de numo Thebano scutum cum clava habente disserit. Dindorf. Immo, instante pugna, clavam Arcades pingebant in scutis, Thebanis, ut suae libertatis vindicibus, gratificaturi. Grotius H. G. V, p. 577, quem fefellit vulgata lectio ῥόπαλα ἔχοντες, Arcades clavigeros cum irrisione ὁπλῖται a Xenophonte appellari putat.

§. 21. τὰ πρὸς ἑσπέραν ὄρη] montes VI, 5, 15 commemorati.

§. 22. ἐπὶ κέρως] V. ad VII, 4, 23. Qui modo longo agmine proficiscebantur, eos iam ad frontem adducit ita, ut laevum aciei cornu, ubi ipse dux stabat, multo densius ac firmius fieret quam dextrum. V. Grot. p. 580 sq. Ruestov. et Koechly. Hist. rei mil. Gr. p. 175 sqq.

23 πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐῴκεσαν. Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳρον ὥςπερ τριήρη προςῆγε νομίζων, ὅποι ἐμβαλὼν διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόῤῥω ἀπέστησεν εἰδώς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἂν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ῥώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. Καὶ μὴν τοὺς ἱππέας οἱ μὲν πολέμιοι ἀντιπαρετάξαντο ὥςπερ ὁπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν
24 ἁμίππων· ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο καὶ ἁμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἱππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκὼς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὑρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὁρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὁπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βοηθήσοιεν, ὄπισθεν οὗτοι ἐπικείσοιντο

Dind. ἐδύνατο. — τι ante μᾶλλον addunt D. F. I. V. Leoncl. Wells. Schneid. Dind.

§. 23. ὅποι C. D. E. F. V. pro ὅπῃ. — μεθ' ἑαυτοῦ D. pro μεθ' αὑτοῦ. — ἀντιπαρετάξαντο Dind. pro αὐτοὶ παρετάξ. — φάλαγγα C. D. E. F. I. Leoncl. Dind. pro φάλαγγος. — ἐφεξῆς C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ἑξῆς. — ἁμίππων Mor. edd. sqq. pro ἀνίππων. Item §§. 24. 25.

§. 24. ἑαυτῶν C. D. E. F. V. Schneid. Dind. pro ἑαυτοῦ. — βοηθήσοιεν Dind. pro βοηθήσαιεν. — D. ἐπικείσονται.

§. 23. ὥςπερ τριήρη] Ut enim prora praecedit quasi reliquam triremem, sic Epaminondas agmen anteit reliquam aciem dextrum hostium cornu petens. Cf. de Rep. Lac. XI, 10: τὸν λόχον ὥςπερ τριήρη ἀντίπρῳρον τοῖς ἐναντίοις στρέφουσι.

ὅποι] iungendum cum ἐμβαλών.

διακόψειε] tanquam rostro. Continuatur enim metaphora a nave repetita.

τῷ — ἰσχυροτάτῳ] Hoc laevum fuisse cornu tradit Diod. XV, 85: Θηβαῖοι δ' αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας ἐτάχθησαν, παραστάτας ἔχοντες Ἀρκάδας· τὸ δὲ δεξιὸν παρέδωκαν Ἀργείοις, ubi v. sequentia.

βάθος ἐφεξῆς] quod attinet ad altitudinem equites collocati sunt alius post alium, nullo relicto intervallo, ubi ponerentur πεζοὶ ἅμιπποι. Ruestov. et Koechly. l. c. post βάθος numerum desiderantes coniiciunt βάθος ἐφ' ἕξ. (Cf. supra III, 4, 13.) Inspexisse iuvabit imaginem pugnae eidem libro subiectam.

§. 24. τοὺς ἐθελήσοντας] De articulo v. ad III, 4, 15.

ἐπὶ τὸ ἐχόμενον] h. e. si

αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποιήσατο καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ᾗ προςέβαλεν ὅλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων. Ἐπεί γε μὴν ἐκεῖνος 25
ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὁπλῖται, οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας οὔθ' ὁπλίτας, ὥςπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. Καὶ μὴν οἱ ἅμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

Τούτων δὲ πραχθέντων, τοὐναντίον ἐγεγένητο οὗ 26
ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. Συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅςτις οὐκ ᾤετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥςτε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡτ-

§. 25. C. E. F. προςῆλθον ἐκ τοῦ. — D. οὐδ' ἱππεῖς. — ὥςπερ δὲ D. F. V. Steph. edd. sqq. pro ὥςπερ δή. — συννενικηκότες D. V. Leoncl. Mor. edd. sqq. pro συννενοηκότες; E. νενικηκότες.
§. 26. D. πάντες οἱ ἄνθρ. — γὰρ ante σχεδὸν V. Dind. pro δέ. — τρόπαιον ὡς νενικ. D. E. F. V. Dind. pro ὡς νεν. τρόπ.

Athenienses ei exercitus parti, quae sibi esset proxima, suppetias ferre vellent.

φόβον — ὡς] Cyrop. V, 2, 12: μὴ φοβοῦ, ὡς ἀπορήσεις. VI, 2, 30: μὴ δείσητε, ὡς οὐχ ἡδέως καθευδήσετε. Buttm. §. 139 E. 50. ann. 3.

§. 25. ἔπεσε] Gloriosam Epaminondae mortem legas apud Diod. XV, 87. Grot. p. 583 sqq.

τῆς ἐναντίας] V. ad V, 3, 3.

διέπεσον] redituri scil. ad suos.

§. 26. γάρ] Ferri non posse δέ demonstratum est ad VI, 4, 30.

ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος] In exercitu Lacedaemoniorum Diodor. XV, 84 numerat pedites 20,000, equites 2000; contra in Thebano 30,000 pedites, 3000 equites, ex quibus summa efficitur militum 55,000. Schneider.

ἀντιτεταγμένων] In animo habet scriptor πάντων τῶν Ἑλλήνων. V. ad I, 4, 12. II, 3, 55. IV, 3, 2. Noli igitur excidisse aliquid suspicari cum Weiskio et Schneidero.

οὐδεὶς ἦν ὅςτις οὐκ] Haud scio an delendum sit ἦν. Cf. V. 1, 3. VI, 2, 34.

27 τημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρᾳ οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλῳ μελήσει.

§. 27. μέχρι τούτου C. D. E. F. I. marg. Leoncl. Dind. pro μέχρι τοῦδε.

§. 27. γραφέσθω] Leonclavius et Wellsius scripserunt γεγράφθω, ut est de Re equ. X, 17. XII, 14. Idem requirit Cobetus.

INDICES.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

INDEX LATINUS.

INDEX GRAECUS.

Ψήφισμα V, 1, 5: *ὑπὸ ψηφίσματος*.

Ὠμός III, 3, 6: *ὠμῶν ἐσθίειν*.
ὡς ante numeralia IV, 3, 17; item *ὡς εἰς* IV, 1, 18. V, 2, 40. VI, 4, 29. *ὡς περί* V, 4, 14. — *ὡς* ante adiectiva numerum vel pondus vel magnitudinem significantia IV, 2, 3: *ὡς ἀνδρομήκει ὄντι*. cum dativo V, 4, 49: *ὡς στρατεύματι* (vulg.), exercitui quidem. — *ὡς*, simulans, IV, 3, 14: *ἐβουθύτει ὡς ἀγγέλια*; idem c. gen. absol. post *ἐξαγγέλλειν* III, 4, 1. post *παραγγέλλειν* III, 4, 23. IV, 2, 18. V, 1, 18. post *κηρύττειν* V, 4, 9. post *σημαίνειν* VII, 2, 5. post *κελεύειν* VII, 4, 7. post *καταμηνύειν* III, 2, 2. post *διδάσκειν* III, 5, 4. post *μέμφεσθαι* III, 5, 8. post *λόγος* IV, 3, 14. in eadem constructione *ὡς* traiectum III, 3, 2: *ὡς μάλα σεν ψευδομένω*. — *ὡς* post *φόβος* VII, 5, 24. — *ὡς* c. part. fut. III, 5, 19: *ὡς κρατήσων*, sperans fore, ut superior discederet. — *ὡς* consilium indicans coniunctum cum *ἐπί* III, 1, 8, cum *εἰς* III, 4, 11. IV, 2, 19. — *ὡς* consecutivum cum indicativo IV, 1, 33. VI, 1, 15. *οὕτως* — *ὡς* V, 4, 22. — *ὡς* consecutionem, quae simul consilii notionem involvit, significans cum indicativo V, 1, 15, cum infinitivo III, 4, 27. V, 2, 38. VI, 1, 13. — *ὡς* = *ὅτι*, seq. infinitivo VI, 5, 42. VII, 4, 39. — *ὡς εἰπεῖν* VII, 1, 2. — *ὡς συνελόντι εἰπεῖν* VII, 5, 6. — *ὡς* c. accus. absol. VI, 3, 10; 5, 24. 28. — *ὡς* iteratur in *τὲ — καί* III, 5, 5, in *ἤ — ἤ* VI, 2, 36, quum in priori tantum membro ponendum esset. — *ὡς* cum genitivo et verbo *ἔχειν* III, 4, 16. IV, 5, 15.
ὥς (pro *οὕτως*) et traiectum quidem protasis sententiam repetit III, 3, 2.
ὥςπερ καί III, 4, 5. IV, 3, 2; 4, 6.
ὥςτε c. infin. ea conditione, ut V, 3, 14. VI, 1, 10. — *ὥςτε οἴεσθαι*, ut crederes, IV, 4, 2. — III, 1, 10; 4, 17. — *ὥςτε* cum nominativo (pro accus.) et infinitivo V, 4, 1.
